

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

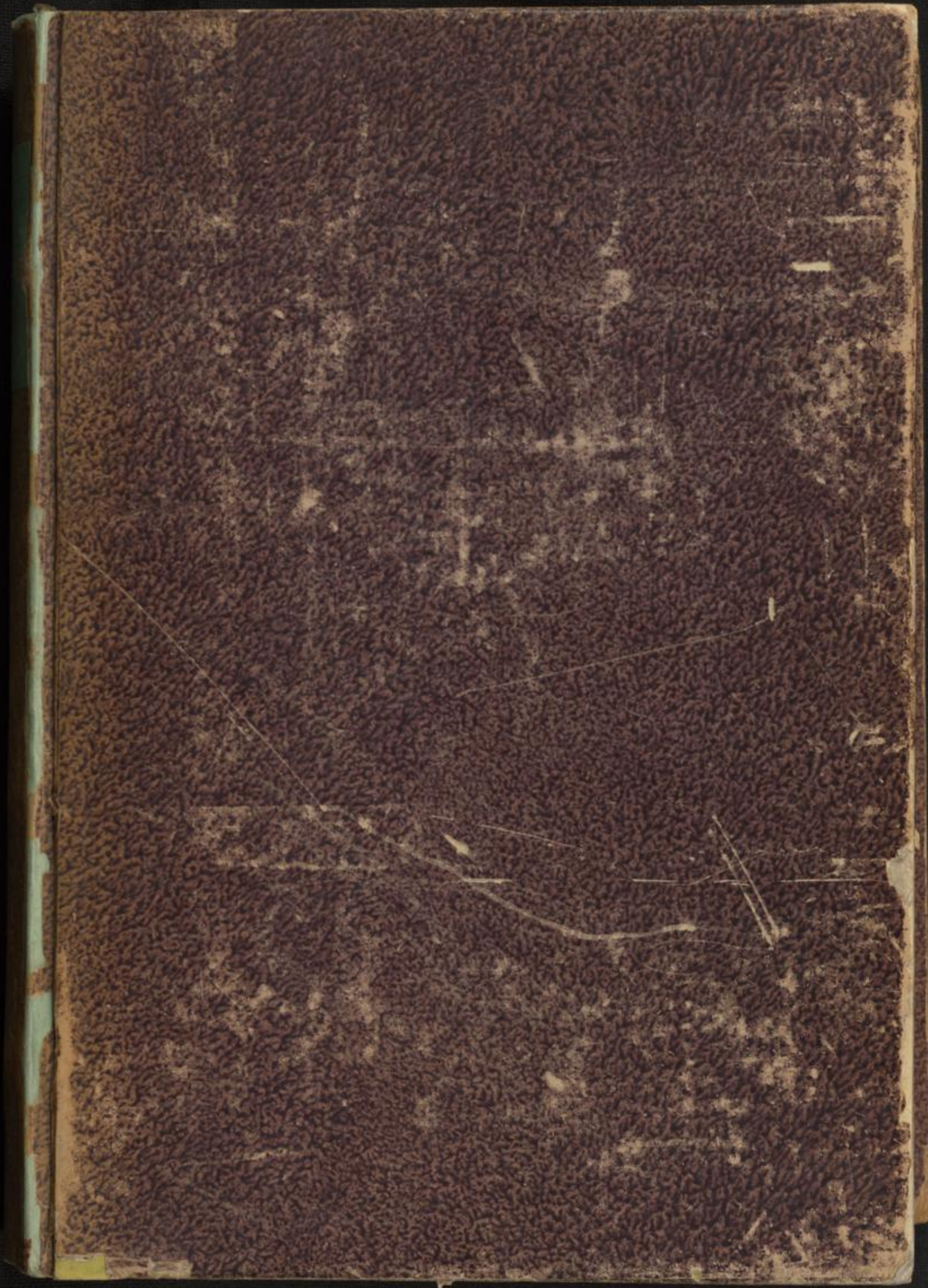
**Incipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini
Cu[m] concordancia quatuor euangelistarum ...**

Albertus <Patavinus>

Ulme, [ca. 15. VI. 1480]

[urn:nbn:de:bsz:31-306739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306739)

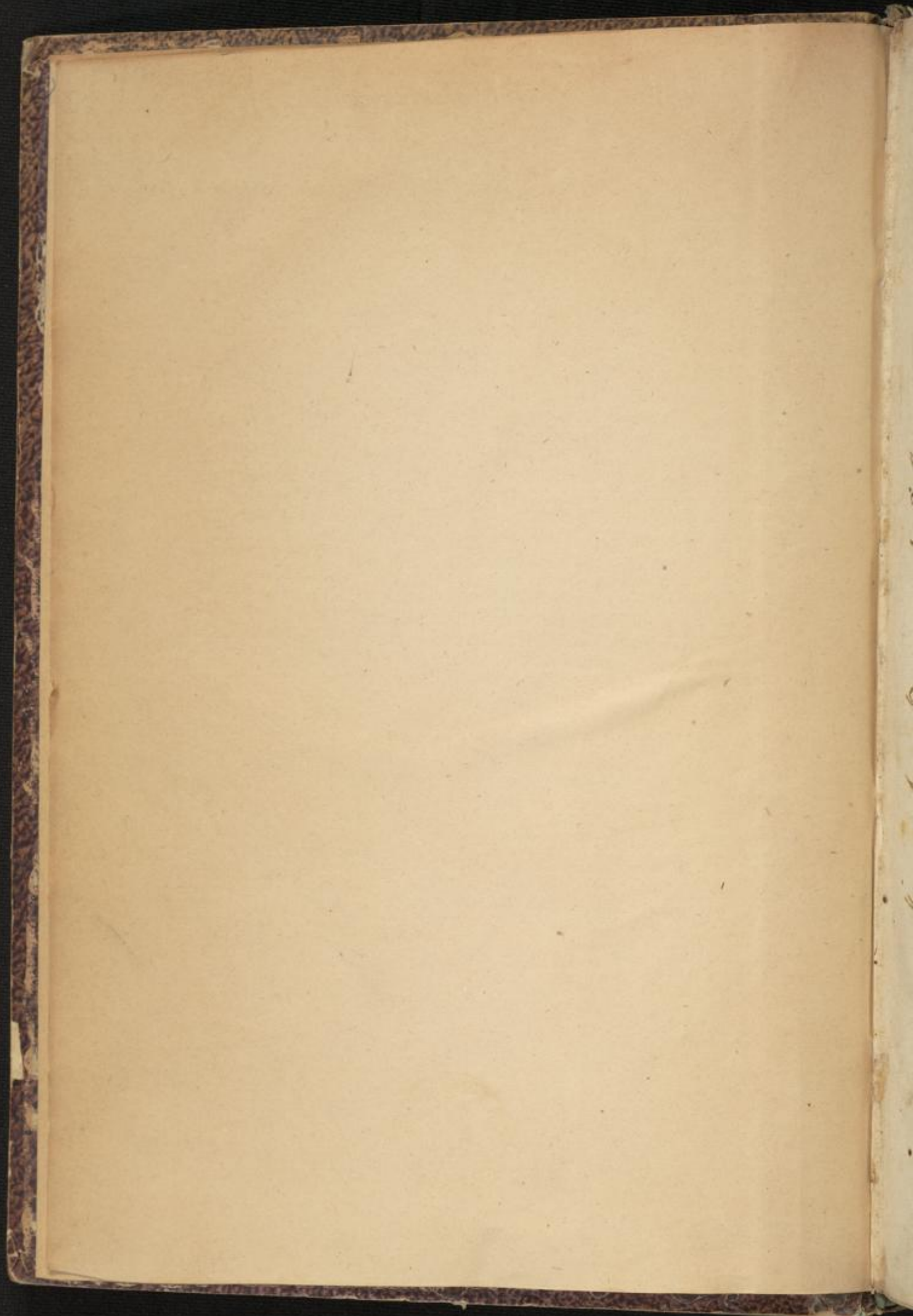
Do 1

H. * 544. (8W 785)
G. W. 785
G. K. 2. 10154
Ulm. Joann. Lainer. v. 1478. 1480

WR 140

Egitram ordine alpha
betico collectū in sermo-
nes quondā venerabilis
ac egregii viri magri alberthi d
padua. fris heremitarū ordinis
sancti Augustini. feliciter incipit.
Ut aut legentes facilius intelli-
gant materiā. in h opusculo cō-
prehensam. Tunc est sciendū. q
magr Albrechtus de padua qsi
quemlibet h monū in hoc ope cō-
tentoz in tres diuidit ptes. 1 in
qualibet ptiū magralesz ponit
euangelii postillā. cum elegantis-
bus notabilibz insertis sic p̄ dili-
genter inspicienti.
Quelibet vero dñica p integrū ā
ni spaciū suum h̄t p̄prium sermo-
nem. Sermones vero inserti ac
supadditi sunt hy.
Declaratio ac expositio h̄monis
salutarem āgelicam ac euange-
lium missus ē cōtinentis. habetur
sermone quarto.
Quinto h̄mōe habetur euāgelii
Exurgens maria x̄.
Sexto sermone repit̄ euāgelii ā
no quinto decimo.
Vigilie natiuitatis xpi euange-
lium. Cū esset desponsata x̄. ser-
mone cōtinetur octauo.
Natiuitatis dñi nri ihu xpi festū
ac dies. tres cōtinet h̄mones h̄m
tria euangelia. Exiit edictū a ce-
sare x̄. Pastores loquebant. In-
principio erat verbum.
Subdunt h̄mōes b̄ti steph. p̄tho
martiris. bea te Joh. euangeliste
ac h̄mo sc̄toz innocencium.
Circumcisionis festū habet ser. 16
Et sequunt̄ in mediate duo ser-

mones d̄ vigilia ac festo epiph.
In epiphame octaua repit̄ h̄mo
euangelii. Vidit iohes ihesum
Purificationis marie h̄mo 25
Resurrectionis gaudiose festū. 7
cōtinet sermones. p̄ integrā ebdo-
modā qlibet die h̄monē p̄prium
Letabundū ascensionis dñi festū
sermone habetur. 47
Trinitatis sc̄tissime sermo repit̄
dñica infra octauā ascensionis
Assumptionis marie festū. habe-
tur sermone. 59
De sancto Au. sermo p̄clarus d̄
doctoribz sup euangelio. Vos es-
tis sal terre cōtinet ser. 62
Natiuitatis marie sermo habet̄
sermone 64
Dim sc̄toz festū inuenit̄ ser. 72
Animarum fidelium commemo-
ratio reperitur sermone 73
In fine totius libri subiungit̄ q̄-
tuor euangelistaz cōcordanda. i
passionem dñicam. ab egregio
quondam viro magro Nicolao
Dinkelspichel collectam.
Bel 7 zacharias soli no-
minamē sermone 121
Abel sanguis requiritur
a iudeis ibidem 3
Abominatio desolationis dicta
a damiele 78 B
Abominatio designat anti xpm
ibidem D
Abominatio desolationis sūt vicia
ibidem 10
Abieit pharisei a pl̄bo 76 A
Abraā petiuit diem dñi 33 C
Abraā añq̄ fieret ego sū ibidem 11
Abrahā genuit ysaac 64 E
Abseq̄ sinagogis faciet vos 48 G

Monasterij Augie Diuitis apud S. Marcum.

Accedentes ad xpm 52 A
 Accipit omnes timor 67 E
 Accipite spm sanctum 42 R
 Adiuua vica hnt maria 59 C 9d
 Attendite a fallis pphctis 56 A
 Adducit ei surdum 61 f
 Adhuc mlta heo vob dice 45 J
 Adiuuat martha maria 59 D
 Adolefcens tibi dico surge 67 C
 Adorauerant magi puez 18 T
 Adorandus est dominus 40 B
 Aduentus domini signa 1 B
 Aduentus christi dicitur mors sa
 atorum 3 R
 Aduentus xpi duplex 20 D
 Afficiunt homines ad duo 45 A
 A fructibus eoz cognoscunt 56 E
 Agnus dei dicitur ihesus 20 E
 Agni proprietates ibidem
 Agnus dei tollit peccata ibide f
 Agn9 dei ter canit i missa ibideg
 Alias oues habeo 43 R
 Altilia quos designent 71 f
 Amen hebraicum est 1 P
 Amen inqt dominus 54 A
 Amicorum dilectio 36 A
 Amat vos pater 46 M
 Amores consurgunt ex ciuitatibus
 49 B
 Amor rapiens nos ext nos ibide d
 Amia christi qui sint 52 D
 Amicos facite vobis 25 57 J
 Amor dei quintuplex 69 E
 Amice quomodo huc intrasti 71 Q
 Amiadab iter pstat spotaey 64 J
 Analla se nominat maria 4 J
 Angelus dicitur iohannes 2 P
 Angel9 mittit ad vginē 4 A D
 Angelus gabriel mittit ibide B
 Angel9 q forma appuit mar. ibi
 dem
 Angel9 salutat maria ibidem R
 Angel9 p° tacet nomē mar. ibi
 dem L
 Angel9 appuit ioseph 8 G
 Angel9 bon9 expellit tiorē ibi
 dem D
 Angelū timuerant pastores 9 J
 Angeli plures apparuerunt pas
 toribus ibidem T
 Angelis non responderunt pa
 stores 10 B
 Angel9 an fuerit dat9 xpo 14 B
 Angelus est nobis necessari9 pp
 quinqz ibidem
 Angel9 appuit ioseph in somnis
 ibidem C
 Angel9 docuit ioseph tria 17 f l
 Angelo fuit ioseph obediēs ibi
 dem D
 Angelus appuit mulieribus 35 R
 Angeli canent tuba 78 A B
 Angeloz pulcherim9 ordo 72 J
 Angeloz access9 ad dnm ibide l
 Angeli dicuntur serui 75 M
 Anima est ortus christi 39 D
 Aniam p ouibus dat bon9 pa. 43d
 Anime peccatricis pene 58 f
 Ania plus est q̄ esca 66 E
 Aniaz fidelū sermo 73 p totum
 Anime salus est verbū dei 76 D
 Anne pphctisse ortus 15 G
 Anna testificat de xpo ibidem R
 Anxpi p̄tas ples et tribulatio
 nes fidelū ac antixpi nequissima
 vita p totum smonem vltimum
 Appte sunt aures eius 61 J
 Appuit dñs discipulis dices 38 L
 Appuit dñs i die ascēsiōis 47bc
 Appuit illis scripturas 37 M
 Appmqt ihus iherosolimis 34 A
 Apli iuerant in gallileam 40 A

Aquile figuram gessit io. 13 D
 Aquile congregabunt ad cor. p. 78 v
 Aron interpretatur electus 64 J
 Arbor significat hominem 56 F
 Arboris bone fructus ibidem G
 Arbor mala exardet ibidem D
 Architrilini pulchre proprietates 21 QR
 Arscunt homines 1 D
 Arguit mundus d. tribus 45 f. a. ifra
 Arundinis proprietates 2 LQ
 Ascendo ad patrem meum 39 G
 Ascendit xps multipliciter 47 Q
 Ascensionis dñi cause ibidem R
 Assinam equitavit dñs 34 E
 Assumptus est in celum 47 P
 Assumptio marie festum 59 X
 Augusti ipatoris laus 9 a. a. ifra
 Augustinus e. comendat 62 X
 Baptisma re cuius sit officium
 Trico LQ
 Baptismus iohannis a
 eius substantia ibidem N
 Baptismi io. effectus ibidem D
 Baptismus pnie qd dicat 6 G
 Baptisabat iohannes solos in
 deos ibidem D
 Baptizatus est christus 20 BC
 Baptismi qd xps baptisatus est
 forma ibidem D
 Baptisato ihu sciunt testimonio
 vicissimo R
 Baptismo n. credunt iudei ibidem
 Baptisantes eos in nomine pa
 tris 40 B
 Bicus qd no scandalizat i me 2 J
 Beatorum pnuum equale 26 LQ
 Bicus vent qd te portavit 31 R
 Bti qd audiunt verbu dei ibide L
 Beatitudine oes appetunt 63 X
 Bti oculi qd vident 4. ibidem B
 Beatitudo quid sit ibidem C
 Beati pauperes spiritu 72 LQ
 Beati mites ibidem N
 Beati qui legunt ibidem D
 Beati qd esuriunt iusticia ibide P
 Beati pacifici 72 Q
 Beatitudo dicitur visio 73 J
 Beelzebub vn heat cetum 31 E
 Benedictiones marie 5 E
 Bndictus fructus vetricis tui ibide f
 Benedictio simeonis 15 C
 Bndictus qd venit in noie 34 J
 Betleem nasci voluit xps 9 D
 Bimatus quid sit 14 LQ
 Bini ibat discipuli ppt tria 36 B
 Bonu excellens est pax 42 D
 Bonu pac nō oibz dat ibide E
 Bonum onditur tribus 45 E
 Boni a mali sut in ecclesia 71 N
 Bona suscepta a dño 75 C
 Boni pmittunt tribulati 78 P
 Boos interpretatur fortis 64 R
 Breuiabunt dies tribulatiois 78 o
 An delabro superponit
 tur lucerna 62 D J
 Cantica dño catata 5 G
 Cantica euagelica sut tria ibide J
 Cantica qre sponantur 9 V
 Capharnaum qliter interpretat 74 f
 Capent ihesum in sermone 76 B
 Cape in hmoie volente laudat ibi
 dem G D
 Caro videbit saluatore dei 6 LQ
 Caro factu est verbum dei 11 R
 Carni seruientes 66 C
 Caritas didit vestis nupcial 71 P
 Castitatem fouit maria 4 R
 Castellum dicitur iherusalē 34 B
 Castellu significat vginita 59 b
 Cause signoz aduentus dñi 1 C
 Ceca videt claudi abulant 2 G

Ceca claudi æ. quos designet ibi
 dem R
 Ceca illuminatio 28 G
 Celoz virtutes movebunt 1 J
 Celoz regnū spat estati ibide D
 Celū ⁊ terra trāsibūt ibidem Q
 Celoz regno introducunt 51 L
 Celoz regnū designat tria 71 B
 et infra
 Celum ⁊ terra trāsibunt 78 XE
 Celum ⁊ terra quid designet ibi
 dem Xif
 Celestis ierarchie ordo 72 J
 Cena magna quid sit 51 B
 Cenā dñicā excusantes ib idē D
 Centū denarij qd designet 75 R
 Centurio accessit ad ihm 22 E
 Cesari an liceat dare censū 76 R
 Cesari reddite que sūt cesaris ibi
 dem D
 Cesares qtuor hñ mundus 76 P
 Chana qualiter interpretat 21 B
 Cibus est benediciendus 32 R
 Cibo an utat corpus glificatum
 37 R L
 Cibari debent pastores pplm 43c
 Cicatrices seruavit dñs 37 D
 Cicatrices seruavit dñs 42 f
 Circumcisionis dies est privile-
 giatus 16 A
 Circumcisio vbi fiebat ibidem C
 Circumcisio qre sit instituta 16 D
 Circumcisio qbo fuerit data ibide e
 Circumadi voluit xpus 16 f
 Circumcisio spiritualis ibidem
 Circumadendi nō sūt xpiani 16 D
 Cuitates due faciūt amores 49 b
 Cuitas sup montē posita 62 G
 Cuitas dñi que dicatur 70 B
 Cuitas quid designet ibidem D
 Cuitatem illaz succendit 71 R
 Claritas trāsfiguratiōis 30 B C
 Claritate abscondit discipulis 37 G
 Clausis ianuis appuit dñs 42 B
 Cogitabat qualis esset saluatio
 Quarto LX
 Cogitantes bone vñ veniāt 37 f
 Cognouit dñm iohes 38 G
 Cognouit qz volebant interro-
 gare 44 f
 Columba apparens 20 R
 Colligite fragmenta 32 LX
 Conceptus virginis 8 E
 Conceptum xpi perscrutari volē-
 tes ibidem J
 Confidentū in se ppetates 60 A
 Credentes in ppa iusticia ibide B
 Confitenda sunt pctā 65 E
 Coniugum conuentio 8 X
 Cōedit xps p9 resurrexiōez 37 R
 Comedit cum discipulis 47 D
 Comouet mund9 ex qñq 67 X
 Cōpassiōis pulchre exēplū 52 E
 Complacentia sui ipsius 61 D
 Consiliū in arduis ē hñdū 18 D
 Consiliū mœum 76 C
 Consiliū mortaliū pteoz ibidem.
 Conserui dicuntur angeli 75 M
 Consolatio electozum 1 N
 Cōsolator dñi spūssandus 48 c
 Cōtēplatiua vita marie 59 C. D
 Conturbati erant discipuli 37 E
 Conurrit se retrorsum 39 C
 Cor nostrum ardens erat 36 D
 Corpus xpi palpabile 37 J
 Corpus palpabile intravit ianu-
 is clausis 42 C
 Creaturas suscitāt creator 55 C
 Credidit thomas 42 R
 Credentiū signa opant non cre-
 dentes 47 M
 Cubit9 cuius mensure sit 38 D

Cuius est hec ymago 76 M
Curis plectuntur adiuui 59 G
Acta est mihi omnis potestas 40 D
at p̄ celestis petita 46 G
Date et dabitur vobis 40 F
Dantibus dabuntur plura ibidem 3 G
Data sunt omnia xpo 73 B
David interpretat maufort 64 M
Debitum uniuersum non reddet 75 P
Debilis designat peccatorem 74 E
Defundus dicitur mortuus 17 C
Defundi sunt qui querebant animas
pueri 17 G
Defundus designat peccatorem 97 G
Demon temptat dominum 29 B
Demon uniuersum sumpsit eam ibidem F
Demon iste quis fuerit 29 G
Demonem eiecit dominus 31 A
Demon dicitur mutus ibidem B
Demoniaco fecit dominus plura ibidem D
Demonem eiecit dominus 31 F
Demoniolum habes 33 F
Demoniolum non habeo ibidem G
Dentium stridor in inferno 71 T
Denarios singulos accipientes
26 L
Denarius significat vitam eternam 26 F
Denarii quatuor appetates 76 L
Desertum intravit dominus 79 A
Desolatio abhominacionis 78 B
Descriptiones mundi 9 D
Desponsata elegit dominus 4 F
Desponsata fuit maria 8 C
Deuotio non venit ex loco 18 A
Deus elegit simplices 10 F
Dei perfecta sunt opera 61 J
Deus solus timendus est 70 M
Dyabolus triplex iudicatur 45 M
Dicite filie syon 34 C
Dic illi ut me adiuuet 59 M
Dies marie implete sunt 9 J
Dies malorum breuiantur 17 G

Dignitas non est appetenda 43 A
Digni non fuerunt inuitati 71 M
Dilectionis iohannis signa 13 E
Diligendus quare sit deus 49 C
Dilectionis dei gradus ibidem
Dilectio thens nos extrinsecus nos 49 D
Dilectionis dei effectus 49 e et infra
Dilectio facit venire christum ad
nos 49 D
Dilectionis dei mandatum 63 F
Diligendus est deus ex toto corde
63 G
Diliges proximum sicut teipsum 63 M
Diliges dominum deum tuum 69 D
Dilectionis dei pulchre cause 69 D
Dilectio dei quintuplex ibidem E
Diligere ex toto corde exponitur
69 F
Dilectio dei maximum mandatum
69 G
Dilectio dei dicitur primum mandatum 69 H
Dilectio proximi 69 J
Dirigite viam domini 3 K
Discipulus quis dicatur 13 T
Discipulus qui diligebat ihesum ibidem
Discipuli suscitauerunt dormien-
tem 23 B
Discipulorum timor in transfigu-
ratione 30 N
Discipuli ibant bini prope tria 36 B
Discipuli euntes in emaus ibidem 3
Discipuli commendant christum 36 G
Discipuli nouerunt dominum 36 M
Qui dicitur deus 57 B
discipuli sume sapientiam 72 G
discipulus suscipit tria a magistro
72 M
Discipulos mittunt pharisei 76 E
Discipulis appuit dominus 38 L
discipuli tardi ad credendum 47 F
Discipuli quando predicabant 47 G
discipulis loquitur saluator 55 B
Dissipans bona domini 57 D

Diuicie dicuntur mamona 57 J
 Doctrinaz diuersitates 37 N
 Doceret eos dñs 72 Jf
 Docet viam dei in vitate 76 J
 Dñi fuga i egiptu 14 B dñi ifra
 Dñe puer meus iacet x. 22 Jf
 Dñe non sum dignus 22 G
 Dñe nōne bonū semen 24 Jf
 Dñe bonū est nos hic esse 30 R
 Dños habet peccato: 66 B
 Dñs vnde dicatur 69 D
 Domus iacob q̄s designet 4 Q
 Domus relinquet deserta 12 N
 Domum non habuit dñs 68 X
 Domū reguli nō intrat dñs 74 l
 Dona dei diuersa 20 L
 Donum et munus differt 54 D
 Dormienti appuit angelus 14 C
 Dormire dicebat puellam 77 P
 Dragma quid sit 52 G
 Dubitantes in xp̄i resurrectione
 Quadragesimo C
 Duc in altum 53 C
 Ducentoꝝ denarioꝝ p̄ces 32 Jf
 Duobus dñis nemo p̄t huius 66 a
 Dominada septuaginta
 78 C
 ce ego vobiscū sū 40 G
 Ecclesia dicit regnū celoꝝ 24 X
 Ecclesia dñi regnum celoꝝ 26 B
 Ecclesie status triplex 40 D
 Ecclia p̄patur mulieri piēti 44 n
 Ecclesia cōmittitur petro 53 D
 Ecclesie status triplex 70 G
 Ecclesia dicitur regnū celoꝝ 71 b
 Ecclia p̄tiet bonos a malos 71 N
 Ecclesia dicitur regnum 75 X
 Edicum cesaris augusti 9 E
 Effrata vocata fuit betleē 18 B
 Egiptū intravit ioseph 14 Jf
 Egiptū inhabitauit maria 14 D
 Ego sum auenit xp̄o 37 C
 Eiecit vendētes et emētes 58 G
 Electoꝝ solatio 1 N
 Electoꝝ redemptio ibidem
 Elegit deus simplices 10 Jf
 Electi an ducant i erroꝝe 78 R
 Elemosina duplex 50 Jf
 Elemosine effectus ibidem G
 Erroꝝes de xp̄o 11 RS
 Erat sensus propius 42 X
 Erroꝝ multos seducit 57 X
 Esurit post ieiunium dñs 29 E
 Esrom interpretat sagitta 64 J
 Etatis gradus sunt sex 16 B
 Etates ecclie et penitētie 26 D e
 Eue quatuor mal ediciones 5 E
 Euanuit ab oculis eoz 36 N
 Euangelisat pauperes 2 D
 Euangelica cantica sunt tria 5 J
 Euangelista non dicit carbū 11 T
 Euāgelij imp̄ncipio eratis effica
 cia ibidem Y
 Euangelium quā scripsit io. 13 N
 Euāgelium quā sit p̄dicandū 47 h
 Exultantes cenā dñicam 51 D
 Exitus conuenit christo 27 B
 Exiui a patre 46 N
 Exi dicit in plateas 51 J
 Exi in vias et sepes 51 R
 Exi a me domine 53 G
 Exitus viarū quas designet 71 m
 Exprobauit incredulitatē eoz 47 E
 Extremi iudicii multa pulchra
 sermone ultimo
 Exultauit spūs meus 5 D
 Actus xp̄i resp̄sēdit 30 f
 actam tria tabernacula
 ibidem R L
 Facite hoies discumbere 32 G
 Facite vobis amicos d mamona
 57 J
 Febris vnde dicatur 74 X
 Febres sūt septemplex ibidem
 Feria quinta quondā celebris 47 t
 Festināter iuit maria 5 B

festināter iuerunt pastores 10 D
festiuitates iudeoz 19 C
festiuo tpe quid sit faciendum 19 D
fiat mihi hm verbum tuum 4 E
ficus similitudinē dat dñs 78 A D
fides centarionis 22 R
fidē nō descendit v̄tus hūana 48 A
fidei nostre testimonia 48 F
fideles tribulabit ant̄ xp̄us 78 N
fideiulor dicitur christus 43 J
fili herodis quot fuerint 6 B
filius sp̄s sancti nō dicitur xp̄s 8 R
filius dei dicitur verbum 11 D
fili quid fecisti nobis sic 19 L
filii agunt ea que sūt patris 19 M
filium misit pater 42 J
filium qualiter misit pater 45 B
filius qualiter exiit a patre 46 N
filius dauid et abraham 64 D
filius v̄nic⁹ matris sue 67 B
fili⁹ plus diligit quā diligat 74 A
fimbria vestimenti xp̄i 77 R
finem Jo interrogat petrus 13 D
finxit se longius ire 36 L
flagellatio xp̄i multiplex 28 D
flebat magdalena ad monumentū
38 A
fletus est dulcis miseris 38 B
flere et plorare differunt 44 D
flere debemus in hoc mundo 44 J
flewit super illam 58 A
flewit dñs quinquies 58 B
fletus infernalis 71 T
flebant omnes trib⁹ terre 78 Y
fortis armatus quis dicitur 31 D
forum quid sit 26 D
fractione panis eoscitur dñs 36 M
fructus marie dicitur xp̄us 5 F
fructus seminū sunt triplex 27 C
fuga dñi in egiptum 14 B D ⁊ ifra
fuga i egiptū tristauit mariā 14 G

fulguri comparuit se xp̄us 78 T
Abriel mittit ad v̄ginē 4 B
alilea duplex 4 C
alileam elegit xp̄us 17 M
Galileā iuerunt apostoli 40 A
Galline assimilat se christus 12 M
Gaudium mundi instabile 14 A
Gaudium vnde eueniat 35 B
Gausi sunt discipuli 42 G
Gaudent mundi amatores 44 R
Gaudium sanctorū in quo sit 44 L
Gaudium est quadruplex 46 J
Gaudenter portat ouē pastor 52 C
Gaudium est angelis dei 52 E F
Gehenna quid sit 54 G
Generatio hec nō p̄teribit 1 P
Genus aliquñ nobilitatur 64 B
Generatio xp̄i nūerat mulieres 64 N
Genologia obmittit reges 64 P
Gentes interrogant de xp̄o 3 B
Gentilitas significat p̄ vallem 6 L
Gentes visitauit xp̄s 61 C
Gentes querunt tp̄alia 66 D
Gladus p̄transiens aiā marie 15 F
Glorie mexcellis cantūm 9 E
Gloriam eius vidimus 11 V
Glorificat pater filium 33 L
Gratiam inuenit maria 4 D
Gracia dei erat in xp̄o 15 N
Grās agit in panū multiplicacōe 32 J
Gradus dilectionis dei 49 C
Kurite et ferre architrclin o
21 Q R
et oia adiacent vobis 66 L
Helias es tu 3 G
Herodis filii quot fuerint 6 B
Herodes occidit pueros 14 J
Herodes fecit vt vulnēata bestia 14 h
Herodis p̄genies ⁊ vita 17 B
Herodes fecit testamentum 17 R
Herodes turbatur p̄pter tria 18 L

Herodes interrogat ubi xps nascere
 tur 18 M
 Herodes finxit magis &c. ibidem Q
 Herodiani quos designent 76 f
 Hic est filius meus dilectus 30 M
 Homines arefcent 1 D
 Dominis filius videbitur 1 R
 Homo fuit missus a deo 11 L
 Dominis vita modica 44 G
 Homo dicitur ois creatura 47 R
 Hō quidā fecit cenā magnam 51 M
 Hō quidam erat diues 57 B
 Hōies nō pascunt vt volucres 66 G
 Homo rex dicitur xpus 75 M
 Honorifico patrem meum 33 h
 Honor exhibitus domino 34 G
 Humani status proprietates 55 D
 Humana vita supponit dotis 69 M
 Humilitas iohannis 3 f
 Humiles significant p vallem 6 L
 Humilantes se exaltabuntur 60 D

 Iacob maior & minor 30 M
 Iacob qualiter interpretet 64 f
 Icomias cui filii fuerit 64 R
 Ieiunauit dominus 29 D
 Ieiuno bis in sabbato 60 f
 Irlm quis edificauerit 3 C
 Iherusalem que occidis pphetas 12 L
 Iherosolima turbatur cū herode 18 m
 Iherusalem designat tria 58 C
 Iherusalē subuertunt romani 58 D
 Iherusalem vnde homo cecidit 63 J
 Jesse interpretatur incendium 64 M
 Ihus dixit petro sequere me 13 M
 Ihesus diligebat iohannem 13 D
 Ihu mater dicitur maria 15 M
 Ihesus vocatur filius marie 16 J
 Ihus interpretatur saluator 16 R
 Ihesus saluat a malis 16 L
 Ihesus vocati sunt plures 16 M

 Ihus non saluat vt mundus 16 M
 Ihus vocatur a pluribus 16 D
 Ihesus nominatur anteq̄ dāp̄e ibide
 Ihesus mansit in iherusalem 19 E
 Ihesus vbi inueniatur 19 f
 Ihesus sustentatur p triduum 19 D
 Ihesus de quo disputauerit 19 J
 Ihus p̄ficebat sapientia 19 R
 Ihesus venit ad iohannem 20 M
 Ihesus miratur fidē centurionis 22 J
 Ihesu fili dauid miserere mei 28 D
 Ihus interrogat cecū ppter q̄nc̄ 28 J
 Ihus a q̄ demone sit temptat̄ 29 G
 Ihesus abscondit se 33 M
 Ihesus stetit in litore 38 D
 Ihesus comendatur ex ser 72 B
 Ihesus dicitur salutaris ibidem
 Illus est ihesus multipliciter 28 C
 Impator romanoꝝ primus 9 M
 Impatoꝝ augusti laus 9 M & infra
 Impatoꝝ romanoꝝ p̄mus 1 M
 Incarnatio xpi assimilā nupcias 71 f
 Infirmittates ex quinq̄ veniūt 70 C
 Infirmittatis sp̄ialis proprietates 74 D
 Infirmittas designat peccata ibidem.
 Infirmittas vnde strahatur 74 f
 Infantem muemietis 9 S
 Intrauit ihus in quoddāz castellum
 59 B
 Inuidi alios obseruant 68 C
 Inuitati parabola 68 G
 Inuitati recusauerunt nupcias 71 E
 Inuitati non erant digni 71 L
 Iohes interrogat tu es &c. 2 B
 Iohannem laudat xpus 2 L
 Iohes dicit plus q̄ p̄pheta 2 D
 Iohannes dicitur angelus 2 P
 Iohes preparauit viā xpo ibidem Q
 Iohes estimatur xpus 3 M
 Iohannis humilitas ostendit 3 f
 Iohes negauit se h̄liam 3 G

Johannes negavit se ppheta ibide D
Johannes dicitur vox 3 J
Johannes exultat in utero 5 C
Johannes baptisavit iudeos 6 D
Johes fuit triplex vox ibidem J
Johannes non erat lux 11 M
Johannis et petri societas 13 B
Johannes secutus fuit xpm 13 F
Johannis finem interrogat petrus
ibidem D
Johannes quare non fuit martiris
tus 13 J
Johes an fuerit mortuus ibidem L
Johanes qui scripserit euageliu 13 M
Johes signat p aquilam ibidem D
Johannes dat testimonium de ihesu
Vicesimo D
Johannes modo cognovit ihesu ibi
dem i et M
Joseph voluit dimittere mariam 8 F
Joseph apparuit angelus 8 G
Joseph cuius filius fuerit 64 V
Joseph secum duxit mariam 9 F
Ira dei quomodo intelligatur 51 D
Ira multiplex 54 D
Iram sequuntur multa mala 54 E
Iram reseruant nobiles 71 X
Ite nunciate iohanni 2 E
Ite ostendite vos sacerdotibus 65 E
Iudee presuerunt plures 6 F
Iudei non receperunt xpm 11 P
Iudeorum aggregatio dicitur turba 12 X
Iudeis necessari fuerunt pphete 12 B
Iudeis qui missi fuerint 12 C
Iudei occiderunt et lapidauerunt 12 E
Iudeis imputatur sanguis effusus.
Duodecimo F
Iudeorum festiuitas 19 C
Iudeos non persequuntur christiani 58 E
Iuda qualiter interpretetur 64 G
Iuda proponitur fratribus ibidem

Iudeorum antiquum vitium 69 B
Iudea designat fideles 78 G
Iudicabit dominus in humana forma 1 R
Iudicatus est dyabolus in tribus 45 D
Iudicium multiplex prohibet 50 D
Iudicii extremi pulchra toto sermo
ne ultimo
Iuga enim bouum quinqs 51 F
Iurat christus p veritatem 46 X
Iussit eum venundari 75 D
Iusticia legis non saluabit 54 B
Iusticia sua confidentes 60 B
Iusticia est querenda 66 R
Iuuenes taceant inter senes 19 R
Iuuetus aliqui ostendit futura 19 X

Arborē subleuat pmiu 26 X
apidum praesorum proprie
tes 72 J

Laudandi sunt absentes 2 L
Laudatur maria a duobus 10 G
Laudant pastores christum 10 D
Laus sequitur miraculum 28 R
Laudatur villicus iniquitatis 57 D
Leprosus venit ad ihesum 22 X
Leprosi mundatio fit per tactu 22 B
Leproso dicitur. Vide nemini dixe
ris 22 C
Leprosus mittit ad sacerdotes 22 D
Lepra quid designet mistice 22 M
Lepra designat peccatum 65 X
Leprosi decem quos designent ibide
Leprosi missi sunt ad sacerdotes 65 D
Legem quadruplicate approbat chris
tus 19 Q
Legis iusticia non saluabit 54 B
Lex antiqua et noua differant ibide
Legem non vni solvere 62 L
Lex sex modis impletur ibidem
Liber generationis ihesu christi 64 X
Liber vnde dicitur 64 C

Licet censum dare cesari 76 R
Ligatis manibus et pedibus 71 R
Lotutio xpi post resurrectione 37 J
Loqui pauperum debent iuvenes 19 R
Locum describit euange lista 3 Q
Loco no sp generat deuocoez 18 A
Locus vnde dicatur 67 C
Lucerna vnde dicatur 62 D
Lucerna ponitur super candelabrum
62 D et J
Lune defectus circa iudicum 1 E
Lupus dicitur dyabolus 43 E
Lupus rapit oues ibidem J
Lupi rapaces qui dicantur 56 D
Lux hominum dicitur vita 11 D
Lux in tenebris lucet ibidem R
Lux non erat iohannes 11 A
Lucis proprietates 62 J
Luxuriosi designantur per fluxum sa-
guinis 77 J
Magdalena auertit se retro-
sum 39 C
Magdalena quid dixerit apo-
stolis 39 D
Magister dicitur xpus 76 G
Magnus in ecclesia quis sit 62 P
Magnus in triplici regno ibidem
Magi qui dicantur 18 E
Magi venerunt iherusolimā ibide J
Magorum questio mirabilis ibidem
Magos ducebat stella 18 J
Magi perdidit stellam 18 R
Magi videntes stellam gauisi sunt
ibidem S
Magi adorauerunt puerum 18 T
Magi offerunt miera propter quin-
q 18 V
Maiestatem christi qui videbūt 1 A
Maledictiones quatuor eue 5 E
Mali cur viuant in mundo 17 A
Mali dies breuiabuntur 17 G
Mala vnde habeant oetum 24 J

Mala non semp eradicanur 24 Gh
Mali consiliantur mala 76 C
Mammona iniquitatis sunt diuicie.
57 J
Mammona quos designet 66 B
Mandatum duplex datur magda-
lene 39 J
Mandata minima que dicant 62 N
Mandatum de dilectione dei 63 J et
infra
Mandatum magnum in lege 69 C.
Mandatum maximum quid sit ibi-
dem G
Mandatum primū est dilectio 69 D
Mandatum simile primo 69 J
Manducauit dominus cum discipu-
lis 47 D
Manifestauit se iterum ihesus 38 A
Manifestauit se ihesus tercio ibide R
Mare quis conturbauerit 23 A
Mariano imparat christus 23 C
Mare tiberiadis vnde dicat 32 A
Martha suscepit dominum 59 C
Martha suscepit dñm 59 C
Martha martha sollicita es 59 J
Martires dicantur pueri occisi 14 L
Martirium puerorum commedatu r
tripliciter 14 L
Maria descendit a dauid 4 G
Maria quomodo interpretatur ibi-
dem D
Mariam vbi inuenit angelus 4 J
Marie in qua forma apparuit ange-
gelus ibidem
Mariam salutatur angelus 4 R
Maria salutata turbatur ibidem A
Maria ne timeas 4 N
Maria inuenit gratiam 4 D
Maria inquit virum non cognosco.
Quarto R
Maria obumbrata fuit 4 T
Maria se nominat ancillam 4 V

Maria abyt in montana 5 A
Maria ibat festinanter ibidem B
Maria salutat elisabet h 5 C
Marie benedictiones 5 E
Marie canticum 5 G
Marie spiritus exultauit ibidem H
Marie laus 8 B
Maria debuit esse dospōsata ibide C
Mariā voluit dimittere ioseph D da
uo f
Mariam duxit secum ioseph 9 f
Maria pregnans sine molestia 9 G
Marie dies impleti sunt 9 J
Maria an habuerit obstetricem 9 D
Maria laudatur a duobus 10 G
Maria nō iuit ad monumentū 35 D
Maria stabat ad monumentum plo
rans 39 A
Maria fuit actiua et contemplatiua
59 C et D
Maria dicitur stella maris 59 E
Maria optimam ptem elegit 59 I
Martha quem designet ibidem
Marthe soror que dicatur 59 D
Mater vnde dicatur 15 A
martirium fuit inter mariā et ioseph
Quarto R
matrimonii condiciones laudabiles
15 D
matrimonii ritus p totum pmonē ac.
matrimonii tria bona 21 C
medium tenuit dominus 37 A
medium tenuit dominus 42 C
meutis superbe edificia 61 E
mensuram bonam et confertam 50 D
mercenarius quis dicatur 43 E
minimus in regno celorum 62 D
miracula sequuntur natiuitatem chri
sti 9 A et infra
Mirantur ioseph et maria 15 B
Miratur fidem centurionis 22 J

miserordes estote 50 B
misericordia dei excedit nostram ibi
dem C
misericordia dei multiplex ibidem
miserioz super turbam 55 B
misericordie dei proprietates 55 E a
infra
misericordiam ostendūt quinqz 55 G
missus qualiter sit filius a pre 45 B
missio spiritussancti duplex 49 D
misit seruum suum 51 C
mites dicuntur beati 72 N
modicum et non videbitis me 44 A
et E f
mollibus vestiti vbi inueniant 2 N
mons oliueti mone luminum 47 D
monumentū dñi dispositio 35 J
mors sanctorum dicitur aduent9 chri
sti 13 R
mortuus dicitur defunctus 17 C
mors bonorum differt a morte malo
rum 17 D
mors est triplex 33 R
mors non est timenda 73 A
mors dicitur vita nostra 74 D
mortalium peccatoz consiliū 76 C
mulieres non profitabantur 9 f
mulieres querentes domum 35 E
mulieres qua hora venerint ad mo
numentum 35 G
mulieribus apparuit angelus 35 R
mulier cum parit tristitiam hē 44 m
mulieri parienti opatur ecclesia 44 N
mulier paciēs sanguinis fluxū 77 f
mulierem manifestauit dñs 77 G
mulier sāguine fluēs q fuerit ibide D
mulier sanguiflua quos dsignet 77 I
muliezz cantica 5 G
multi sūt vocati pauca vō electi 26 D
Multa signa fecit ihesus 42 S
Mundus p ipm factus est 11 N

Mundi gaudium instabile 14 A
Mundus est locus plorandi 44 J
Mundi amatores gaudent 44 R
Mundus arguitur de tribus 45 F
Mundus arguitur de iustitia 45 G
Mundi princeps quis sit 49 P
Mundus comouetur ex quinque 67 a
Mundus habet quatuor cesares 76 P
Mundus et domum differunt 54 D
Murmurare qualiter dicantur sancti
26 M
Mutus dicitur demon tribus modis
31 B
Murtum et surdum adducunt ei 61 F
Nason interpretatur serpens
tinus 64 J
Nason designat mundum 67 A
Nam et ego homo sum 22 D
Nascitur christus in betleem 9 D
Nascitur ex deo .11 Q
Natiuitatem christi secuntur miracula
9 A et infra
Natiuitas christi nunciatur pastoribus
9 R
Natiuitas xpi describitur per regem 18 D
Nauicula allegorice quid designent.
23 E et infra
Nauicula moraliter quod designet 23 G
Naves due quod designent 53 B
Nauicula ascendit dominus 70 A
Nazareth quod interpretatur 4 C
Nazareth quid fuerit 17 M
Nazareus vocatus fuit xpus 17 N
Nazaret vocabantur xpiani 19 N
Necessitatis penuriam patimur 66 F
Nemini dixeritis visionem 30 D
Nemo audebat eum interrogare 38 J
Nemo interrogat quo vadis 45 C
Nemo potest duobus dominis seruire 66 A
Ne solliciti sitis 66 D
Nisi signa et prodigia videritis 74 J

Nisi breuiati fuissent dies 78 D
Nolite timere 37 D
Nolite iudicare 50 D
Nolite condemnare ibidem E
Non videbitis me donec dicatis .ic.
12 D
Non est vestrum nosse tempora 47 J
Non turbetur cor vestrum 49 N
Non occides 54 C
Non ois qui dicit mihi domine 56 J
Non potestis deo seruire et maone 66 B
Non respicit personam hominum 76 J
Non temptabis dominum deum tuum 29 R
Nonne oportuit xpm pati 36 J
Nonne cor nostrum ardens eret 38 D
Nonne decem mandata sunt 65 G
Nube ueniet dominus 1 L
Nimis ma census quid sit 76 L
Nunquid pulmentarium habetis 38 F
Nunquid potest cecus cecum ducere 50 J
Nunci mittuntur iohanni 3 A
Nuncioz pprietas 35 I
Nuptie facte sunt in chana galilee 21 A
Nuptiis carnalibus deficiat uinum 21 E
Nuptie reperiuntur triplices 21 G
Nuptie spiritualis copulationis 21 I
Nuptie spirituales differunt 21 R
Nuptie uirginis consecrate 21 L
Nuptie adiuue et contemplatiue 21 D
Nuptie celestis fruitionis 21 P
Nuptie quid sint 68 G
Nuptias recusabant inuitati 71 E
Nuptiis assimilatur xpi incarnatio 71 F
Beth interpretatur huius 64 L
bedies fuit ioseph agelo 17 H
bediunt create xpo 23 C
Obedientes fuerunt discipuli domino 34 F
Obscuratio solis qualiter intelligatur 1 D
Observabant iherosolimitani pharisei 68 C
Obstericem an habuerit maria 9 D
Obtulerunt magi munera xpo 18 V

Oblatio magdaz commendat ex sep
 tem 18 F
 Oblatio ubi debeat fieri 25 C
 Obumbrata fuit maria 4 T
 Occisio puerorum 14 J
 Occisus a quibus sit dominus 28 E
 Occidere qualiter sit prohibiti 54 C
 Oculoz xpi diuersitas 32 C
 Oculi eoz tenebantur 36 E
 Occurrerant ei decē viri leprosi 65 K
 Olueti mons dicebatur mons lumi
 num 47 D
 Omnis vallis implebitur 6 L
 Omne regnum in se diuisum desol a
 bitur 31 G
 Oparios vocat dominus 26 K
 Opera dei sunt perfecta 61 J
 Ordes hominum diuerse 46 B
 Oramus patres in nomine filii 46 F
 Oratio precellit ieiuniū in qñq 46 D
 Oras qdruplex templū ascēdat 60 D
 Oratio pharisei ibidem E
 Oratio humilis publicani 60 G
 Orationis efficacis additiones 77 D
 Orate ne fuga vestra fiat in hyame
 78 K
 Ordo celestis iherarchye 72 J
 Ortus xpi est anima 39 D
 Osanna quid sit 34 D
 Ostendit ei oia regna mundi 29 D
 Ostendit eis manus et pedes 37 G
 Ostendit mihi nūmisma census 76 L
 Oues debet cognoscere pastor 43 G
 Ouis debet cognoscere pastore 43 D
 Ouis vnum ⁊ vnus pastor ibide L
 Ouis pabola ⁊ quo ponat 52 BC
 Ouentie pelaz exēplū 52 E
 Ouentiam habe i me dñe 75 J
 Ouis alabile corpus post resur re
 tionem 37 J
 Panes vñ mltiplicauerit dñs 32 D I
 Panis anime quid sit 55 K
 Panes septem quid designent ibide L
 Panes septem et panes quinq disfe
 runt 55 K
 Parate viam domini 6 K
 Paralisis qd designet mistice 22 K
 Parabolas locutus est dñs 27 B
 Parabola centum ouium 52 B
 Paraclitus qualiter interpretē 48 K
 Paraclitus mittitur a patre ibidem
 Paraclitus dñi pcedere a patre 48 B
 Paraclitus pluries interpretat 49 G
 Paraclitus designat peccatore 70 E
 Passionem suam predixit dñs 28 K
 Passiomis xpi prophete 36 K
 Pascit deus volatilia ⁊ hoies 66 G
 Pastores vigilabāt ppter tria 9 P
 Pastores viso āgelo timuerūt ibide q
 Pastoribus nunciat xpi natiuitas 9 K
 Pastoribus apparuerunt plures an
 geli 9 T
 Pastoribus non atheniensibus nunci
 antur noua 10 K
 Pastores non responderunt angelis
 ibidem B
 Pastores festinanter iuerūt ibidem D
 Pastores laudabant xpm 10 D
 Pastoris officium graue est 43 K
 Pastor bonus quis sit 43 B
 Pastores constituit xps post se 43 C
 pastor bon⁹ dat aiaz p ouib⁹ ibide d
 Pastor debet agnoscere oues 43 G
 Pastor dñi se monstrare ouib⁹ 43 D
 Pastor vnus et vnum ouile 43 L
 Paterfamilias dicitur deus 26 C
 Pater misit filium 42 J
 Pater qualiter miserit filium 45 B
 Patria natua delectat homines 72 a
 Paupibus euangelizauit xps 2 D
 Paupes sūt hoies ppter multa 66 G
 Paupes spū dicuntur beati 72 K

Pax hominibus bone voluntate 9 V
 Pax vob. hēt multiplex pax 37 B
 Pax est excellens bonum 42 D
 Pacis bonum nō datur oibus 42 E
 Pacem vna die bis dedit discipulis
 42 D
 Pax est triplex 42 D
 Pacem relinquo vobis 49 A
 Pena dampnatorum triplex 22 L
 Pena damnatorum 24 J
 Pena peccatorum 56 D
 Pena reproborum eterna 75 P
 Penitencie etates 26 E
 Penitencia dicitur regnum celorum
 71 C et 26 B
 Penitentiā phibent quatuor 71 J
 Petis huire ē seruitus miserima 8 L
 Peccatoꝝ triplex defectus 28 L
 Peccatrici anime pene 58 f
 Peccata horribilia pmittit de9 65 B
 Peccata sunt confitenda 65 E
 Peccatum vnde atrahatur 74 f
 Peccatoꝝ pena perpetua 75 P
 Peccatorum consilia 76 C
 Peccā speciem virtutis gerencia 76 f
 Peccati agitur quatuor modis 77 M
 Peccatoꝝ plures proprietates 52 A
 Peregrinus dicitur ihesus 36 f
 Perferunt omnia 15 L
 Petri et iohānis societas 13 B
 Petrus dixit vado piscari 38 B
 Petrus cūsus rediit ad piscatoꝝ 38 c
 Petro cōmiss9 ē ecclie pncipat9 53 D
 Petro appuit dominus 36 P
 Petunt hoies diūsimode deū 46 B
 Petere qualis actus sit 46 C
 Peticoes ad qd sint referende 46 D
 Petico sit dupliciter 46 E
 Petimus patrem in noie filii ibide f
 Petita dat pater celestis 46 G
 Petite et accipietis 46 D
 Pharisei dicuntur diuisi 3 J
 Pharisei abierunt a pluribus 76 A
 Pharisei volebant ihesum cape in ser
 mone 76 B f
 Pharisei mittunt discipulos 76 C
 phares et zaram 64 D
 Piscatores non cognouerūt ihm 38 E
 Plangent omnes tribus terre 78 P
 Plenum grā et veritate 11 E
 Pondus est duplex 75 f
 Porro vnum est necessarium 59 R
 Precepit eis ne cui dicerent 61 R
 Predicatiois rpa cur describunt 6 E
 Predicantes q̄t debeāt haurire 21 R
 Predicantis proprietates 35 A
 Predicāt discipuli suscepto spiritusan
 do 47 G
 Predicate euāgelium oī create 47 R
 Predicatio que sit vtilis 49 A
 Predicantes quo exire debeāt 51 J
 Predicantiū pprietas 53 E
 Predicatores anti xp̄i q̄ dicant 78 B
 Pregnatiū molestias si sustinuit ma
 ria 9 G
 Pregnantes dicunt avari 78 L
 Prelati habitant in tecto 78 R
 Premiuū fidelium cōmēdat a tribu 22 L
 Premium qua hora sit dandum 26 J
 Premiant hoies diuersimode 26 L A
 Presentatur xp̄s ppter quatuor 25 D
 Pressura gentium 1 G
 Primogenitus dicitur xp̄us 9 M
 Principium quid sit 11 C
 Princeps huius mundi q̄s sit 49 P
 Prodigia et signa fecit dñs 74 R
 Propheta necessari fuerūt iudeis 12 P
 Prophe falsi qui sint 56 A
 propheta magn9 surrexit in nob 67 f
 Profiten romāis q̄ debebāt 9 f
 Proubiū et pabola differēt 46 R
 Proverbiis vsus est dñs 46 L

Proximo debemus q̄tuor 75 L
Pseudo p̄phete qui dicant̄ 78 Q
Publicani qui dicantur 52 A
Puellam suscitauit dñs 77 M
Puella mortua i domo quid de-
signet 77 D
Puella mortua d̄r dormire 77 P
Puer aut̄ crescebat 15 L
Puer mansit in iherusalē 19 E
Pueri nūq̄t pulmentarium habe-
tia 38 f
Pueri morietes in q̄ saluent̄ 47 L
Purificatiois festū vñ habuerit or-
tum 25 A
Purificari voluit maria 25 B
Vare discip̄li tui non ie-
iunant 77 A
ne ventura sunt annun-
ciabit vobis 45 R
Q̄ muliē hñs dragmas decē 52 G
Que stetit et ait 59 G
Questio est quadruplex 2 D
Querit ihs maria cū dolore 19 G
Questio ihesuad iudeos 19 J
Querenti datur responsum 25 f
Querite p̄mum regnū dei 66 J
Qui post me venturus est 3 P
Qui nō est me cūtra me ē 31 J
Qui ex deo ē v̄ba dei audit 33 C
Qui sūt hy sermone 36 f
qui edidit a baptisat̄ fuit 47 l
Qui irascitur fratri suo 54 D
Qui se hūiliat exaltabitur 60 D
Qui soluit vnuz de mandatis mi-
nimis 62 N
Qui in iudea sunt fugient ad mō-
tes 78 f
Quid m̄ et tibi est mulier 21 D
Quid tibi vis faciam 28 J
Quidā ex ip̄is dubitauer̄t 40 C
Quid faciedo vitā eternam possi-
debo 63 E
Quid vobis videt̄ de xp̄o 69 R
Quinta feria quondāz erat celebris

47 T
qs ex vob̄ arguet me d̄ pct̄is 33 b
qs reuoluet nobis lapidē 35 D
Quis ruoluet nob lapidē 41 B
qs ex vob̄ hō hñs cētū oues 52 b
Quis est meus primus 63 J
Quisq̄ dixerit vob̄ facite 21 f
Quoz remiseritis peccata 42 L
Acha qd̄ d̄signet 59 f
achel plorās filios 14 n
rōez volēs ponere 75 B

et infra
Rō exigit q̄drupl̄r ibidem D
Recubuit io. sup̄ pct̄9 dñi 13 G
Redolari f̄ri tuo 54 J
Recubentibz vñdecim disci. 46 a
Redde rōez villicatiois tue 57 E
Reddite q̄ sūt cesaris cesari 76 D
receptio electoz vñ facta sit 1 D
Reductio xp̄i ex egipto 17 E
Regnū celoꝝ ap̄at̄ estiuo tpi 10
regnū iudeoz fuit intruptū 18 C
Rex dicitur christus 18 G
Regnum isrl̄ quid contineat 18 P
regnū celoꝝ accipit̄ mltipl̄r 24 a
Regnū celoꝝ duo designat 26 b
Regnū i se diuisū desolabit̄ 31 G
Rex tuus veniet tibi 34 D
regalē a sacerdotalē dignitatem
habet dominus Quadragesimo e
Regno celoꝝ introducunt̄ 51 L
Regnū celoꝝ rapientes ibidem
regnū celoꝝ tria significat 62 D
reges obuiant̄ in genealogia
christi 64 P
Regnū dei p̄mū ē querendū 66 i
regnū celoꝝ tria d̄signat 71 B a
infra
Rex vidit discumbēt̄s 71 D
Rex merito quis dicatur 74 B
Regalia insignita sūt q̄tuor 74 C
Regnū d̄r ecclia katholica 75 A
Regulus quem designet 74 G
Reguli domū n̄ intrat dñs 74 L

Regulus corripit si payr 77 C
 Religio dñi regnū celoꝝ 71 D
 Reliqt eūm dyabolus 29 N
 Remittere debem⁹ ex corde 75 Q
 Res uenire debet rpari 78 X
 Resplēdit facies ei⁹ sic sol 30 F
 Rñsum datur querenti 25 F
 Resurrectio xpi qlis fuerit 35 L
 Resurrectio xpi qñ fuerit ibidē m
 Resurgēs xps vbi fuerit 35 N
 Resurrectōes suā pbat dñs 37 E
 Resurrectōis xpi signa 41 D
 Resurgentes an indigeant vesti
 bus 41 E
 Resurrectōis christi octo opo
 portunitates 41 F
 Resurgēs xps referuauit acatri
 ces 42 F
 Resurrectōem suam quare nō
 distulit dominus 44 B
 Resurrexit dñs die terciā 44 C
 Resurgens appuit qdraginta di
 ebus 44 D
 Resurgens appuit discipulis
 decies 47 B
 Resugē xpm nemo vidit homi
 num 47 E
 Resuscitabo illū i nouissimo die
 73 G
 Resurrectio designat p diē 73 D
 Resurrectōem duplicem quidem
 credunt 78 X C
 Rethia quid designent 53 D
 Retia aliqñ rumpuntur 53 F
 Rogabo p̄ez de vobis 46 L
 Rogabat eū dñs paciēciā 75 J
 Roboā itēptat latitudo populi
 64 N
 Romanoꝝ ipatoꝝ p̄mus 6 X
 Romanoꝝ impatoꝝ p̄mus 9 X
 Ruina iudeoꝝ dicitur xps 15 D
 Ruth vnde fuerit 64 L
 Abato manducare pa
 nem 68 B
 Sacerdotes iteroꝝgāt de xpo 3 D
 Sacerdotum pluralitas vnde ha
 buit ortum 6 D
 Sacerdotalem dignitatē habuit
 christus 40 E
 Sacerdos si sanauit vulneratum
 63 R
 Sanguis pphaz iputat iudeis 12 f
 Sanguis abel req̄rit a iudeis 12 J
 Sanguis vltio in iudeoꝝ 12 R
 Salmon itēptat sensibilib⁹ 64 R
 Sal designat sapiēciam 62 C
 Salis plures pprietas ibidem
 salis vtilitates 62 D
 Sal efficit vatum ibidem E
 Salus asp̄hendit in h̄mōe 76 D
 Salutat āgel⁹ mariam 4 R
 Salutas tacuit nomē marie 4 L
 Salutat mariā elizabeth 5 C
 Salutaē dei videbit caro 6 L
 Salutat xps pplm a pctis 8 L
 Samaritan⁹ q̄s dicat 33 E
 Samaritan⁹ an fuerit xps ibidē i
 Sandoꝝ gaudiū i quo sit 44 L
 Sapie discipuli qui dicant 72 G
 Scandalum quid sit 2 J
 Scripturas appuit dñs 37 L
 Secutus est Jo. dñm plies 13 F
 Sequi debemus dominū 32 B
 Sedet a dextris dei 47 S
 Sedes dñi quid sit 72 E
 Semita quid sit 6 R
 Semen xpi triplex 24 B
 Seminis mali origo 24 C a ifra
 Seminatis semina 27 C
 Sminū triplex fructus 27 E
 Semen est verbum dei 27 F
 Septuaginta ebdomade 78 C
 S̄monem eius seruo 33 L
 Seruit⁹ miserima quid sit 8 L
 Seruantes xpi sermonē 49 E

Seruit peccator plibus 66 B
Serui inuitates ad nuptias 71 G
Seruus dei dicitur homo 75 D
Seruus malus agit sex 75 M
Serue nequam omne debitum di-
misi tibi 75 D
Sido qualis ciuitas fuerit 61 B
Signa pcedentia aduentu xpi 1 B
Signoz eozundem cause 1 C
Signo qliter traditur 15 E
Signoz inicu q fecit ihs 21 S
Signa alia multa fecit ihs 42 S
Signa credentiu et non credenti-
um 47 M et infra
Signa et prodigia fecit dñs 74 R
Signum filii hominis 78 V
Similitudines ponit xpus 1 D
Simeon q benedixerit 15 C
Simeonis proprietates 25 E
Simeon expectat xpm i templo 25 h
Sine ipso factu est nihil 11 f
Si ego non abiero 45 D
Si tu sustulisti eum 39 E
Syon quid sit 34 C
Sodomitica pcti gñitas 65 X et
infra
Solitudo nimia tollenda e 66 D
Sol obscuratio hm doctores 1 D
Sol obscurabitur 78 X
Spine sunt multiplices 27 G
Spussand9 supueniet in te 4 S
Spussand9 fili9 no dr xps 8 R
Spussand9 mansit in xpo 20 R l
Spussand9 dat9 fuit aplis 42 R
Spussand9 dr pcedere a pre 48 B
Spussandi noia ibidem C
Spussandus dr consiliator ibidem
Spussand9 dr spūs vitatis 48 D
Spussand9 no dr fili9 pris 48 E
Spiritus sanctus quare dicitur spi-
ritus 49 G

et spiritus sanctus quare dicitur sa-
sus ibidem
Spussandi missio duplex 49 D
Spussandus qñ missus sit 49 J
Spussand9 recipientium disposi-
tio 49 R
Spussand9 docebit oia ibidem L
Spūs dicit vir i homine 75 D
Stadium quid sit 36 C
Status incipientium prouidentia-
um Quadragesimo D
Status hūani appetates 55 D
Status ecclesie triplex 70 G
Stephani scti appetates 12 C
Stelle quō cadent de celo 1 f
Stelle q magi vident proprietates
18 D
Stella manifestabat xpm 18 R
Stellam piderunt magi 18 R
Stella maris dr maria 59 E
Stetit ihs in litore 38 D
Stetit ihs i medio discipuloz 42 e
Stulti et tardi ad credendu 36 D
Subditus erat illis 19 P
Sudariū qd significet 41 D
Supbie quatuor species 60 C
Supbie quinqz mala ibidem f
Supbe mentis edificia 61 E
Surdū et mutū adducit ei 61 f
Xlenta decem milia ob-
ligans 75 f G
āgi se n pmitit dñs 39 f
Tetigit me aliquis 77 G
Tardi fuerit discipuli ad credendu
47 f
Tectū inhabitant plati 78 R
Tpa pdicacōis dstrbunt 6 E
Tpum difference de xpo 19 B
Temp9 vite modicum 44 G
Tēpli dōlacōez tuerit iuda 12 n
Templū qlit sit visitandū 25 G

Templi tres mansiones 29 D
 Templum quadruplex 60 D
 Temptari voluit dñs 29 B & C
 Tēptatio dyaboli fatua 29 J & K
 Temptare deū nō debem⁹ 29 K
 Temptat nos dñs 32 E
 Tenebre quid sint 11 K
 Tenebre exteriores inferni 71 S
 Terra israhel quid sit 17 J
 Terra natiuitatis delectat 72 X
 Terra reperitur duplex 72 N
 Testimoniū reddencia xp̄o 2 f
 Testim̄ q̄s deat phibē 13 M
 Testamentū fecit herodes 17 K
 Testimoniū io. de xp̄o 20 N
 Testes falsi fuerunt iudei 41 D
 Testimonia fidei xp̄iane 48 f
 Tetrarcha q̄s dicatur 6 C
 Thauri & alia q̄s designēt 71 f
 Timuēt pastores videntes an-
 gelum 9 Q
 Timor discipulorum mortuo do-
 mino 37 D
 Timor accepit omnes 67 E
 Timend⁹ ē solus deus 70 D
 Timor est triplex ibidem
 Tyrus qualis ciuitas fuerit 61 X
 Tyr⁹ designat mētē supbā 61 D
 Tho. nō fuit cū discipulis 42 M
 Tho. pmisit dñs dubitatē 42 N
 Thome appuit dñs 42 P
 Tho. an tetigerit xp̄m ibidem Q
 Tho. qñ credidit tū vidit 42 R
 Tradit⁹ fuit xp̄s mltiplr 28 B
 Transfiguratio dñi 30 D B
 trāfiguratiōi q̄ iterfuerit ibidē E
 Transfiguratiōi pñs fuit moyses
 ibidem D
 Transfigurari voluit dñs 30 D
 Trāfiguratio fuit triplex 64 S
 Tribulatio t̄pis nouissimi 78 M
 Tribulationis dies breuiabunt
 ibidem D
 Tribulam̄ pmittēse diuina 78 P
 Triduo sustinet turba dñm 55 H
 Trinitatē venerari debem⁹ 50 X
 Tu es qui venturus es 2 B
 Tu quis es 3 E
 Tuba canent angeli 78 X B
 Tulerunt dominum meum 41 C
 Turba dicitur iudeorum congre-
 gatio 12. X
 Turbatus est herodes et ih̄s ro-
 lima 18 L M
 Turba plia venit ad ih̄m 27 X
 Turbe nominantur iudei 33 X
 Turbe irruerunt in ih̄sum 53 X
 Turba multa esset cū ih̄su 55 X
 Turba quid significet 55 D
 Allis ois implebit 6 L
 allis q̄s significet ibidez
 bi est q̄ nat⁹ ē rex iudeo-
 rum 18 f
 Vbi fuerit corp⁹ ibi aq̄le 78 V
 Ve p̄gnantib⁹ i ill dieb⁹ 78 L
 Veniemus ad eū et mansione m
 x̄. 49 f
 Venit ad vos xp̄s p̄ dilectionem
 49 D
 Venientes d̄ lōge qui sint 55 J
 Veniēt dies in tē 58 D
 Venire ad xp̄m quid sit 73 C
 Veniūt ad xp̄m aie mltiplr 73 D
 Videntes eiecit de tēplo 58 G
 Ventis imparat dominus 23 E
 Venūdari iussit eū dñs 75 H
 Verbū qliter sit in v̄gine 8 E
 Verbū qd factū ē videam⁹ 10 C
 Verbi incarnati laus 11 X
 Verbū erat in p̄ncipio 11 B
 Verbi dei eternitas 11 C
 Verbū dī filius dei 11 D

Verbū dei est eternū ibidem E
 Verbum dei dicitur lumen 11 L
 Verbū diuinū in q̄ dicat̄ ibidē M
 Verbum dei venit in ppria 11 D
 Verbum caro factum ē ibidē R
 Verbū dei dī plenum gr̄a 11 X
 Verbū p̄mū qd̄ puer ihesus lo-
 quebatur 19 Q
 Verbū ihu n̄ intellexit mar. 19 N
 Verbum dei audientes 27 D
 Verbum dei suffocant tria 27 G
 Verba dei audientes 33 D
 Verbum dei est salus aie 76 D
 Veritas est triplex 48 D
 Veritati triplex contradic̄tes ibidē
 Veritatē reliquūt falsi pp̄he 56 a
 Veritas doctrine r̄linquitur qua
 deuphater ibidem
 Veritas iusticie relinquitur 56 B
 Veritatem vite relinquētes 56 C
 Vestiti mori vbi inueniāt 2 M
 Vestimenta alba vt nix 30 G
 Vestes an resurgentibz sint neces-
 sarie 41 E
 Vestis nuptialis dī caritas 71 P
 Vestimenti christi simbria 77 R
 Vesp̄e sabbati quid sit 35 G
 Viā p̄parauit x̄po iohannes 2 M
 Viam dirigite domini 3 R
 Viam domini parate 6 R
 Via q̄ christ̄ rediit ad p̄res 45 b
 Viam dei in veritate docēs 76 J
 Vidū apparet specie v̄tutis 76 f
 Viduitatis pulchre p̄petates 15 J
 Vidimus gl̄oriam eius 11 V
 Vide nemmi dixeris 22 C
 Videt christus q̄deuphater 63 B
 Vidē voluerit q̄ vos videt 63 D
 Videt deus cuncta 72 C
 Viso est beatitudo 73 J
 Videbunt filium hominis 78 Z
 Vigilabāt pastores pp̄ tria 9 p
 Villam emi 51 E
 Villicus dei est homo 57 C
 Villici prudens ex cogitatio 57 G
 Villic̄ m̄q̄tatis laudat̄ ibidē M
 Villa vnde dicatur 71 D
 Vinū d̄ficiat̄ in nuptiis carnali. 21 e
 Vinum factum ex aqua 21 E
 Vineam quid designet 26 D
 Vineaz intrancū p̄petates 26 G
 Vir in hoie dicitur sp̄s 75 D
 Virgini mittitur angelus 4 D
 Virgo p̄cepit christum ibidem E
 Virgo debuit generere x̄pm 80
 Virginis p̄cept̄ vñ format̄ 8 e
 Virgo peperit christum 9 L
 Virtutes celoꝝ mouebunt 1 J
 Virtutes celoꝝ mouebunt 78 Z
 Vis colligimus ea 24 G
 Vita erat qd̄ in ip̄o factū ē 11 G
 Vita erat lux hominū ibidem M
 Vita quare nō dicitur lux ange-
 loꝝ vndeimo J
 Vite hois tēpus modicum 44 E
 Vite sequentis status 57 f
 Vita actiua ⁊ r̄p̄latiua 59 C D
 Vita hūana supponit roſ 69 X
 Vita nostra dicitur mors 74 D
 Vna sabbati mar. magda. 74 D
 Vnū est necessarium 59 R
 Vn̄ mūdāt̄ magnifi. deū 65 f
 Vnde ememus panes 32 D
 Vngē volentes ihesum 35 E
 Vniuersū debitū nō reddet 75 P
 Vocatū est nomē ei⁹ ihus 16 J.
 Vocat dñs operarios 26 R
 Volūtas in x̄po que fuerit 73 E
 Voluntas p̄ris que sit ibidē 73 f
 Vos estis sal terre 62 B
 Vos estis lux mundi 62 f
 Vox dicitur iohannes 3 J

Vox triplex fuit iohannes 6 J
Vox in rama audita est 12 N
Voxē duxi nō possū venire 51 G
    pus iudicabit in huma-
    na forma 1 R
    Xpi maiestatem qui vi-
debunt 1 Q
Xps ponit similitudines ibidem D
Xps quādo incepit pdicare 2 A
Xpm ēē messiā pbāt pla ibidē f
Xps euāgelizauit paupibz 2 D
Xps laudauit iohannem 2 L
Xps dī venisse post iohānē 3 P
Xpus dicitur flos 4 C
Xps capitur ex virgine 4 E
Xps nascitur de virgine despon-
lata 4 f
Xps dicitur filius dauid 4 P
Xps dicitur fructus marie 5 f
Xps voluit nasci ex virgine 8 D
Xpi conceptum scrutari cupiētes
ibidem J
Xps non dī filius spūssandū 8 R
Xps saluat pplm a pctis ibidē L
Xpi natiuitatem sequuntur mi-
racula 9 A et infra
Xps nascit in bethleem 9 D
Xps q̄ diu fuit i vtero mar. 9 R
Xpm peperit virgo 9 L
Xps q̄liter natus si t ibidem Q
Xps dī pmogenitus marie 9 N
Xpi natiuitas nunciatur pasto-
ribz 9 R
Xps natus si loquebat ibidē S
Xps inuenit cum maria 10 E
Xpm laudabant pastores 10 D
Xpm non receperunt iudei 11 P
Xps assimilat se galline 12 Q
Xpo an datus fuerit agel 14 B
Xps positus est in rama 15 D
Xps voluit arumadi 16 f

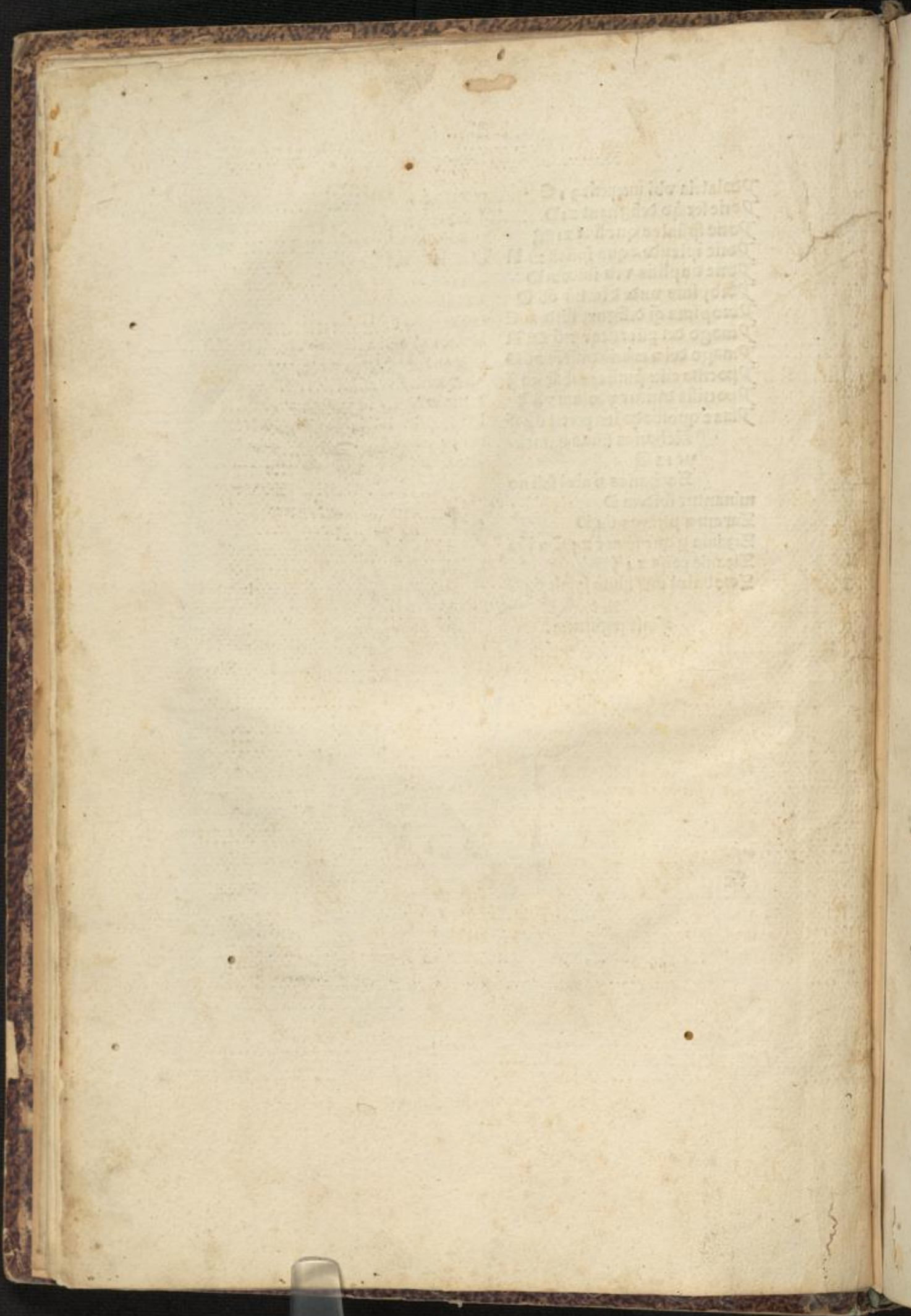
Xps q̄cēs efudit sanguinē 16 G
Xpi reductio ex egipto 17 E
Xps elegit galileam 17 Q
Xps vocatur nazareus ibidē N
Xpi natiuitas describitur 16 D
Xpus dicitur rex 18 G
Xps dī vnus diei octo dierum
19 B
Xps approbauit quadruplicem
legem 19 Q
Xps habuit spūssandū 20 R L
Xps fecit miracula 22 B
Xps seminauit triplex semē 24 b
Xps presentat p̄ter q̄tuor 25 D
Xps eruit quīntupliciter 27 B
Xps plures predixit suam passi-
onem 28 A
Xps mltip̄r fuit traditus 28 B
Xpm iudei aliq̄i intellexerūt 28 f
Xps appuit eūtibz i emans 36 E
Xpm cōmendant discipuli 36 G
Xps tenet medium 37 A
Xps est adorandus 40 B
Xps dī sacerdos ⁊ rex ibidem E
Xps est cum pluribus 40 D
Xpi resurgēdis opptūitates 41 f
Xps ē fideiussor p̄ctis 43 J
Xps nō distulit resurgēz 44 B
Xps t̄plicia via r̄diit ad p̄ez 45 b
Xps vsus est prouerbis 46 L
Xpus visitauit gentes 61 C
Xps fili⁹ dauid ⁊ abrahā 64 D
Xps caruit domo in mūdo 68 A
Xps cuius filius sit 69 R
Xps dicitur magister 76 G
Xpiani quare vocamur 19 D
Xpiani nō p̄sequūt iudeos 58 E
    Mir⁹ q̄liter it̄pstat 77 b
    P̄irus si corripit h̄ r̄gu
    1977 C
P̄irus quē d̄signet ibidem E

Ydolatria ubi inceperit 31 E
Yorie sex qd designent 21 D
Yorie spūales que sint 21 Q
Yorie iplende aqua spūali 21 M
Yorie duplicis vite ibidem D
Ydropicus unde dicatur 68 D
Ydropicus q̄ designet ibidem E
Ymago dei p̄uertitur 76 Q N
Ymago dei ⁊ cesaris differēt 76 D
Ypocrita elie p̄mū trabē ⁊ 50 J
Ypocrita dicitur ydolum 78 J
Ysaac quomodo īterpretēt 64 F
Zacharias filius barach
ye 12 G
Zacharias ⁊ abel soli no
minantur ibidem D
Zaram ⁊ phares. 64 D
Zizania p̄ quē sēmet 24 C ⁊ ifra
Zizanie pena 24 J
Zorobabel cui⁹ filius fuerit 64 T

finit regisrum.

Prologus

Incipit solemne opus expositionis Euan-
geliorum dominicalium totius anni reue-
rendi magistri Alberti de Padua ordinis
fratꝝ heremitarum sancti Augustini Cuz
concordancia quatuor euangelistarum in
passionem dominicam.

Domine deus ecce nescio loqui : q̄a puer
ego sum et tamen laudat te cupit homo
aliqua portio creature tue : circumferens
mortalitatem suam : circumferens testimo-
nium peccati sui. Magn⁹ quidem es do-
mine et laudibilis valde : magna virt⁹
tua : et sapientie tue non est numerus :

Supbis enim resistis ⁊ gratiã prestas hu-
milibus. Quomodo loquar ad dominum meum cum sim puluis
et cinis : retrahit me a sermone tuo scripture nescientia : cuz sc̄p-
tum sit. Priusq̄ loquaris disce : et post omnia terret inexpien-
tia studii : quia puer ego sum. Veruntamen patet tibi desideriu
anime mee qui scrutans renes et corda : ⁊ scis domine quia cu-
pit te laudare anima mea : tu desiderare dedisti : da et p̄ficere vt
narrem nomen tuum fratribus meis : ⁊ in medio ecclesie laudẽ
te. Experi igitur mihi domine thesauꝝ sacre intelligence tue : et
da sermonem rectum et benesonantem in os meum. Ecce coram
te sunt fragilitas. nescientia. et infirmitas mea. Tu fragilem fir-
ma mentem spiritu principali tuo. vt dicam illud propheticum
Veruntamen ego repletus sum fortitudine sp̄s domini. iustis-
tia et iudicio. vt annuncie iacobo peccatum suum et israhel sce-
lus suu. Audiam vocem tuam. audiam illã domine purgantem
ignoranciã Emitte seraphim sanctu tuum qui mundet labia me
a calculo quẽ forcipe tulerat de altari. ne mihi dicas. quare tu e-
narras uisitas meas et assumis testamenti meũ per os tuum.
Sana domine infirmitatez cõtatatis et inexpiencie. qui iussisti vt
iuuenes et uirgines senes cum iunioribus laudarent nomẽ do-
mini. Tu suscitasti spiritum sanctum tuuz iunioris pueri. ⁊ apd
te nulla infirma etas est. nisi que pctõ languescit. Dic ergo mi-
hi. Noli dicere quia puer ego sum. qm̄ ad omnia que mittat h te
ibis et uniuersa quencunq; mandauero tibi loqueris. dicas et
obediendi des facultatem. ⁊ acceptabile tibi reddat lingue atq;
sili obsequium beate marie uirginis meritis ⁊ precibus. atq; sa

Monasterij Augie. Civitatis apud S. Marcum.

Sermo

etorum confessorum Augustini et Gregorii. omniumque sanctorum. qui
vixit et regnat in secula seculorum Amen.

Explicit prologus. Incipit expositio pre
narrata. Dominica prima de aduentu

Sermo primus. A:

Runt signa in sole et luna et stellis. et in ter
ris pressura gentium Luc. xxi ca. Ad nata
lita principum celebranda consuevit antiq
tus se quilibet preparare. Qua consuetudine
ordinauit ecclesia ut hoc tempore aduentus
quilibet fidelius se prepararet ad sui principis
natiuitatem digno suscipiendae honore: Sz
ne crederes hoc esse modicum: Ideo in euangelio hodierno legi
tur quanta sit maiestas et potentia xpi que in iudicio apparebit
quando pro meritis reddet vnicuique. Et quia aliqui bonum agunt
amore pmii. aliqui vero timore pene. Ideo vtrique in euangelio
primo aduentus legitur ut ex his quilibet exeret saluatoris de
uote natiuitatem suscipere. Quatuor igitur in presenti euangelio
tanguntur. Primum est creature mundi inconsueta turbatio
Secundum est venientis iudicis magnifica apparicio ibi: extunc
videbunt etc. Tertium est electorum propinqua consolatio: ibi
his autem fieri etc. Quartum est futuroz certa confirmatio ibi. amē
dico vobis etc. B Propter primum autem sciendum est quod sig
na precedencia aduentu dñi pauca tanguntur hic. Sed ut dicit
magister in historiis scolasticis. Ieronimus in cronica hebreoz. 15
signa inuenit que licet apocrypha sint dicuntur tamen debere pre
cedere aduentum xpi. Prima namque die eriget se mare quadragin
ta cubitis super omnes montes stans velut murus immobile.
Secunda die sic in profundo descendet ut vix appareat. Tercia
die marine belue super mare apparentes. dabunt terribiles vo
ces ad celum. Quarta die ardebit mare et aqua omnia. Quinta die om
nia virencia dabunt rorem sanguineum. Sexta die corrumpent om
nia edificia. Septimo die collidentur petre adinuicem. Octaua die
erit tremotus generalis. Nona die montes equabuntur val
libus. Decima die exeuntes homines de cauernis velut amētes
ibunt et inuicem loqui non poterunt. Undecima die stabunt of
sa mortuoz super sepulcra. Duodecima die cadent stelle. Terti
adecima die omnia viuencia morientur. Quartadecima die arde
bunt celum et terra. Quintadecima die resurgent cuncti homines.
et fiet celum nouum et terra. Vtrum ita futurum sit non est au

Secundo Primus

tentium quia in sacra scriptura non reperitur. Verum tñ q̄ aliq̄
signa sint hoc nobis constat ex euangelio. que autem illa sint
nescimus nisi illud quod in scriptura dicitur. C Tres autē
sunt cause signorum precedentium. Prima quia vt dicit Criso⁹
sicut homo moriens patitur fantasias et turbationes maximas
sic mundus deficiens totus conturbabitur. homo enim minor
mūd⁹ est. ⁊ iō mīori deficiente. ⁊ maiori mundo. ex minori opor-
tet cognoscere. Secda cā ē propt̄ hominis punitionez. nam vt
dicit Sap. 11. c. Per que aliquis peccauerit per hec et torquetur.
Et qz homo peccauit abutendo creatura mundi per eadem. crea-
tura suis nouitatibus euz torquetur. Vñ Sap. 5. c. Pugnabit
pro eo orbis terre atra mensatos. Tercia causa hui⁹ est quate-
n⁹ manifestet̄ oīpotencia ad cuius aduentuz omnis creatura co-
tremescit. Vnde Balach. 3. c. dicit. Quis poterit cogitare diem
aduentus eius et quis stabit ad videndum eum. Obmissis igi-
tur aliis exequamur de his signis que in euangelio tractantur
et ponunt̄ quatuor genera signoz. scz in creatura celesti corpo-
rea. secundo in creatura inferiori corporea. Tercō in creatura p̄-
senti corporali p̄tm̄ spirituali que est homo. quarto in creatura
pure spirituali que est angelus. Primo itaqz ponunt̄ signa in
creatura celesti corporea. vnde dicit. Erunt signa: Signuz licet
aliquid sit in se. ad aliquid tamen aliud ostendendum assumit̄.
in sole qui preest diei ⁊ generalem in se omniū virtutum corpo-
ralium continet virtutem: ⁊ luna: que p̄est nodi luminae mi-
nus ⁊ tempat excellenciam virtute solis: ⁊ stellis: que decorant
nodem. ⁊ generalem virtutez solis et lune determinant ad spe-
ciales effectus. D Nota qz sic fuerit creata hic celestia cor-
pora vt essent in signa ⁊ tempore durante mundo ita hic cōdia-
ta sunt vt sui nauitate finem mundi denuncient. que autē ista
signa sint futura non dicitur hic. Sed legit̄ ysa. 13. c. Stelle celi
⁊ splendor aerum expandent lumen suum. Obtenebratus est
sol in ortu suo et luna non splenduit in lumine suo. Hic queri-
tur de defectu celestium lummarium. ⁊ primo de sole. et quomō
intelligenda sit obtenebratio eius. Et dicit Origenes. qz ex ma-
gno fumo ignis eleuato qui ardebit in consumatione seculi. ob-
tenebrabitur superior pars aeris. ita vt lumen solis non appare-
at. Secdo ad hoc respōdet Iheronim⁹. qz comparatiue diuine lu-
cis que apparebit videbit̄ obscurat⁹ sic lumē cādele n̄ lucz i die
Tercio respondet Rabanus. qz nihil prohibet quin lummaria
mundi vere tunc amittant lucem propriam vt peractō iudicio
sic lux lune sicut lux solis luceat. Sol autem septemplexiter. vt

Sermo

dicitur ysa. 30. c. hoc autem rationabile. Nam lux ista celestium corporum est generatiua et corruptiua et quia tunc cessabunt omnia ista. Ideo luminaria celi amissa ista luce. alterius dispositionis nouam recipient claritatem. Quarta causa quare sol obtenebrabitur est ad penam reproborum quia enim abusi sunt claritate eius. obtenebrabunt. sicut egiptiis datae sunt tenebre ita de se ut palpari possint. Exo. 10. ca. Vnde dicitur Sap. 18. c. peccatoribus superponitur grauis nox ymago tenebrarum. Et deinde queritur de defectu lune Job. 3. c. dicitur quod luna conuertetur in sanguinem. habebit enim colorem sanguineum. propter duo. Primo quatenus ostendatur quia ille cuius sanguis iniuste sparsus fuit a peccatoribus. iudicaturus est mundum. Secundo ut terreatur hi qui diuinum honorem lune dederunt. sicut gentiles cuius ydolatrie similitudinem adhuc quidam christiani seruant signantes se versus lunam saltantes ac alia facientes qui non minus pena quam derisione sunt digni. Nec enim est iniquitas maxima et negatio contra altissimum ut dicit Job. 31. c. Et ultimo videndum est de stellis quod dicitur Math. 24. c. quod cadet de celo. hoc enim impossibile videtur ut dicit Origenes. Cum omnes aut plures earum maiores sint quam tota terra. quomodo ergo cadent de celo. cum earum magnitudini terra non sufficiat Et dicendum dupliciter. Primo quia hic appellantur stelle vulgariter exalationes ignite. quarum tanta erit habundantia in fine mundi. ut omnis multitudo stellarum cadere videatur. Vel si stelle proprie intelliguntur dicendum est secundo modo. quod non cadent de celo. dicuntur tamen cadere. quia non apparebunt sole et luna obscuratis. ita ut credant homines eas cecidisse. Vnde de Math. 11. c. dicitur. Stelle celi erunt decidentes Et secundo ponitur signum in creatura pure corporali inferiori: et erit supple in terris pressura gentium: quod duobus modis intelligi potest. Primo quia erit circa finem mundi magna pressura: dum conabitur opprimere gentem. et precipue tunc tyranni multum conurgent opprimentes populos. Et arbitrari possumus ex hoc prope esse finem mundi. quia videmus passim tyrannos constitutum usurpare dominium. Secundo potest intelligi. quod erit pressura gentium quia fugient omnes gentes a maritimis locis. ad mediterraneas regiones: pre confusione sonitus maris et fluctuum: ysaie 50. ca. Ecce increpatione mea desertum faciam mare terribilem fatiet mare sonitus ita ut omnes inde fugient. quod ideo continget quia facta alteratione circa celestia corpora necessario confunditur mare quod disponitur per superiora illa. et

Secundo Primus

maxime apparet effectus lune & mare in fluxu et refluxu eius .
D Tercio ponitur signum in creatura partim corporali et
partim spirituali scz homine : arescentibus hominibus : qui pri-
mo erant opulenti & piques . Vnde ysaie decimotercio capitulo
Omnes manus dissoluentur et omne cor hominis contabescet
et conterretur . tortores et dolores tenebunt . quasi parturiētes
dolebunt . vnus quisq; ad proximum suum dolebit facies combu-
ste vultus eorum . Et Trenoꝝ quarto ca° dicitur . Demigrata
est super carbones facies eorum aruit et facta est quasi lignum .
Deinde ponitur causa istius ariditatis . quia : pre timore immi-
nentium terribilium : & expectatione : futurorum malorum . pre-
sumunt enim homines q; futura adhuc peiora sint . & ideo sicca-
buntur et arescent pre tristitia & pauore . quia spiritus tristis ex-
siccet ossa que superuenerunt vniuerso orbi . ysaie decimotercio
ca° . Visitabo dicit dominus super orbem mala & contra impios
iniquitatem eorum & requiescere faciam superbiam infidelium et
arrogantiam fortium humiliabo . ¶ Quarto ponitur sig-
num in creatura pure spirituali scilicet angelica . Nam virtutes
celorum mouentur : celestes virtutes sancti angeli sunt . vel spi-
ritualiter motores orbium qui dicuntur celestes virtutes quia
sicut celum continet omnem inferiorem virtutem . celestis autem
virtus sicut in fonte reseruatur i stella vel planeta ita omnis vir-
tus celestium corporum in suis continetur motoribus . Nota
quia vt dicit Crisostomus . Si rege terreno ad expeditionez sur-
gente . totus exercitus commouetur et tota ciuitas feruet . q̄to
magis rege celorum surgente ad iudicandum viuos et mortu-
os . virtutes celorum mouebuntur . iste autem motus erit pp̄
quatuor . Primo quia propter factorum admirationem obtupel-
cent . videntes inconsueta signa precedere naturalem ordinem .
Secundo mouebuntur ad peccatoris vindictam & punitionem
cum viderint regem suum iratum . exhibunt enim angeli & sepa-
rabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ig-
nis Mathi decimotercio . Tercio mouebuntur timore aliquali-
ter videntes totum orbem iudicari . & precipue luciferum qui fu-
it princeps eorum . Vnde Ezech . tricesimo primo . A somitu ru-
ine eius id est luciferi commouit gentes eius deducere eum ad i-
fernum . Quarto mouebuntur propter potestatis priuationez
nam tunc auferretur ab eis officium mouendi celos . tunc non
dominabuntur quidam ciuitatibus . quidam regnis et provin-
cis : vt nunc . sed auferretur ab eis ista potestas Vnde Corinthi

Sermo

deimo quinto capitulo. Euacuabit omnem principatum. potestatem. et virtutem dicit ibidem glosa Dum durat mundus angeli angelis presunt. demones demonibus. homines hominibus ad utilitatem viuientium vel deceptionem. sed omnibus collectis iam omnis prelatio cessabit. quia necessaria non erit.

Secunda pars:

Secundo autem dicitur. Et tunc videbunt etc. tangitur ueniens iudicis magna apparitio. Circa quod quinque innuuntur. Primum est manifestus aduentus dicens: Et tunc: Illud illi soli est notum qui uenturus est iudicare: Videbunt: clare certe et manifeste intuebitur eum omnis oculus. et qui eum pupugerunt. Ut dicit in psal. Deus enim noster manifeste ueniet deus noster et non silebit. et qui pro omnibus humanatus est ab omnibus videbitur Secundo ponitur humanitatis natura: filium hominis: id est filium uirginis. sicut enim vulgato nomine. nomen hominis de viro intelligitur sicut enim de digniori. quam sit commune nomen utriusque sexui ita quia uirgo salutem uiris recuperavit et mulieribus excellenter nomen hominis appellatur. Iudicabit autem christus mundum in forma nature humane propter tria Primo quidem quia si in forma humana mundus eum condemnauit in iuste. rationabile est ut in eadem forma mundum iuste iudicet. Unde psal. Deus iudicium tuum regi da. Secundo ad confusio nem iudeorum quatenus uidentes se iudicaturi ab homine in que credere noluerant confundantur ysa. quadragesimo quinto. c. Ad eum uenient et confundentur omnes qui repugnant ei Tercio ad penam reproborum uidentium se iudicari non ab angelo sed ab homine. et ad gloriam electorum uidentium nature sui generis excellentissime exaltatam L Tercio ponitur honore ueniens. Ueniens in nube: In legibus sanctum est quod nulla proferatur sententia nisi iudice pro tribunali sedente. Thronus autem regalis christi iudicantis erit nube. Unde Ecclesi. uicesimo quarto. Ego inquit in altissimis habito et thronus meus in columna nubis. Duplex autem causa esse potest quod ueniet in nube Prima ut dicit Origenes quia sicut eo ascendente in celum nube eum tulit propter honorem ascendente. ita eum deferat descendente. Secunda causa potest esse quia tanta erit claritas corporis eius. quod nisi in nube. uideri non posset. sicut nec claritas solis. et ideo ut dicit psalmista. Nubes et caligo in circuitu eius.

Secundo Primus

Quarto ponitur venientis potestas. Cum potestate magna: ad puniendos reprobos sine potestate eius et virtute iudicis auctoritas nulla est. Et bene oportet hanc potestatem magnam esse. quoniam iudicat magnos et paruos. reges et principes. tyrannos. et quod plus est etiam angelicam creaturam. propter hanc potestatem timebunt eum omnes. Et tunc incipient dicere omnes peccatores montibus. cadite super nos et collibus cooperite nos et desiderabunt mortem et non inuenient. ut dicitur Apoca. 6.

¶ Quinto ponitur iudicis maiestas Et maiestate. Maiestatem diuinitatis eius soli homines videbunt qui mundo corde sunt. Unde de eis scriptum est Mathei quinto. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. De reprobis vero dicitur Tollatur impius ne videat gloriam dei. videbunt enim impii potestatem eius ut timeant. sed non diuinitatem ne gaudeant. Et nota quod maiestas christi etiam erit in honore communicantium scilicet multitudine celestium spirituum. patriarcharum. prophetarum. martirum. confessorum. virginum. et apostolorum qui sedebunt super sedes assessores regis. iudicantes duodecim tribus israel. De ista comitiua dicitur Deuteronomii. 33. Apparuit dominus de monte pharan et cum eo sanctorum milia.

Tercia pars.

Et tunc ponitur electorum propinqua consolatio cui dicitur. His autem etc. Et quatuor sunt videnda. Primo enim reddit electos attentos adpropinquas ipsorum redemptionem. Unde dicit: His autem signis et mirabilibus fieri incipientibus: cum peccatores arescent pre timore et expectatione malorum vos qui estis genus electum regale sacerdotium. gens sancta. populus acquisitionis: respicite: id est diligenter attendite et considerate. Et leuate capita vestra. id est mentes vestras cum gaudio erigite. ysaie. 65. Gaudete cum leticia qui in tristitia fuistis. quoniam appropinquabit redemptio vestra. Nota quod virtute passionis christi redemptio electorum facta est. sed eiusdem redemptionis effectum nondum plenarie consecuti sunt. Adhuc enim grauamur nexibus corporis. Tunc vero ut dicitur ysaie quadragesimo. Iusti mutabunt fortitudinem ita ut penitus caro subiciatur spiritui etiam adhuc mortis legi subiciamur. Sed ut dicit apostolus primo Corinth. c. de amo quinto. Tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. adhuc malorum hominum premimur. Sed tunc implebunt illud promissum querimonie sanctorum Apocal. sexto die

Sermo

tium. Usquequo non defendis domine sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. et acceperunt diuinum responsū. Ad huc sustinete modicum tempus. Tunc etiam liberi erimus ab infestatione malorum spirituum. quia non erunt in celo ubi mansio sanctorum est. **D** Secundo ponitur promissionis declaratio per similitudinem. Et dicit illis similitudinem: diuina promissa propter sui altitudinem non plene intelliguntur: nisi congruis sint declarata exemplis. ea namque nec oculus vidit: nec auris audiuit. nec in cor hominis ascenderit. Videte ficulneam et omnes arbores cum producant iam ex se fructum. id est producere incipiunt mittendo folia vel flores. sicut contingerit in vere. Satis quia prope est estas. Et tunc hanc similitudinē applicat ad propositum. Ita et vos cum videritis hec. signa quippe dixi. fieri scitote quoniam prope est regnum dei: prope est: ut vobis detur quēadmodū quotidie in oratione dominica dicimus. Adueniat regnum tuum. Nota quod propter tria conuenienter regnum celorum estiuo tempore comparatur. Est enim estatis tempus fructiferum laudum et iocundum. Sic in regno celorum reperitur omnis suauitas spiritualium fructuum Christo. vlt. Ex vtraque parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim per menses singulos. Secundo regnum celorum est laudum. Unde Apocal. duodecimo. Ciuitas regis celestis non eget solem nec lunam ut luceant in ea. Nam claritas dei illuminat eam. et lucerna eius est agnus. Tercio regnum celorum est iocundum. Unde ysaię tricesimo quinto. Venient in sion cum laude et leticia sempiterna. super caput eorum. gaudium et leticiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus. **P** Tercio ponitur tempus signorum christi. possent enim dicere electi. credimus quod venientibus signis aduentus tui prope erit regnum dei. Sed adhuc dubitamus quando illa signa futura sint. Et ideo benignus magister adiungit. Amen dico vobis: Amen hebreum est et ut dicit Augustinus super Iohannem. nec grecus nec latinus interpres ausus est interpretari. precipue propter reuerentiam saluatoris: quod ad confirmandum veritatem frequenter eo usus est. Interpretatur autem amen. vere fideliter. aut fiat. Quoniam non preteribit generatio hec donec omnia fiant: Hoc autem duobus modis potest intelligi. Primo ut nomine huius generationis intelligatur ecclesia fidelium que non habebit finem donec omnia impleantur. et ipsa triumphans ecclesia congregetur. Sex enim sunt generationes. Prima ab Adam usque ad Noe. Secunda a Noe usque ad Abraham. Tercia ab Abraham usque ad Moysen.

Secundo

Quarta a Moyse vsq; ad Dauid. Quinta a Dauid vsq; ad ch-
stum. Sexta a christo vsq; ad finem mundi. Generatio ergo p-
terit et generatio aduenit. vt dicitur Ecclesiastes primo. Sed
hec gratia q̄rentiū dominū manet vsq; ad finem seculi nec deficit
Et hoc promisit saluator beato Petro pastori ecclesie Luc. vice-
simosecundo dicens. Ego rogavi pro te Petre. vt non deficiat fi-
des tua. Secundo per generationem istam intelligi potest iuda-
cus populus qui non deficiet q̄dum ipso vidente omnia ampleant̄
¶ Quarto ponitur verborum christi confirmatio: Celum et
terra transibunt. verba autem mea non transibunt: quasi dicat
Ecce quanta est stabilitas verborum meorum. quia transeunte
celo quo nihil inuariabilius. transeunte terra qua nihil immobi-
lius. verborum tamen meorum veritas non transibit. Quia vt
dicitur Prouerborum duodecimo. Labium veritatis firmum
erit in perpetuum. Nota q; celum et terra transibunt non quan-
tum ad substantiam. sed quo ad qualitatez. quia a celo auferetur
claritas ista quam habet sol. et similiter a luna. et dabitur eis
maior claritas Mer etiam et aqua purgabuntur et terra in sup-
ficie erit sicut cristallus. Et hoc totum fiet propter gloriam be-
atorum. vt homine glorificato. cuncta etiam creatura innouet̄.
Vnde secundi Petri ultimo. Nouos celos et nouam terram se-
cundum promissa christi expectemus. Rogamus ergo ꝛc.

Dominica secunda aduentus Prima pars Sermo secundus:

Vm audissz Johannes in vinculis opera cri-
sti mittens duos ex discipulis suis ait illis:
Tu es qui venturus es ꝛc. Mathi vndeci-
mo caplo. De materia istius Euangelii ha-
betur etiam Luc. secundo capitulo Cum vi-
demus vel audimus aliquem emere vir-
tutibus. in sapientia. aut sanctitate. aut elo-
quentia. consueuimus de persona eius querere. vt cuius sit no-
minis cuius patrie. cuius originis. atq; ita d̄ singulis: quaten-
certiorem ipsi noticiam habeam? Audiēs igit̄ iohannes bap-
tista famam christi. interrogat de conditionibus ipsius per in-
positos nuncios dicens. Tu es ꝛc. Idem igit̄ ē materia p̄ntis euā-
gelii i q̄ta tangūt. Primū ē Johis duota interrogatō d̄ noticia

Sermo

veritatis. Secundū est saluatoris probata r̄sponſio de potencia
deitatis. ibi. respondens autem ih̄sus ait illis. Tercium est pre
cursoris inclita commendatio de euidentia sanctitatis ibi. Illis
autem abeuntibus. Circa primum tria ponuntur. Primum est
motiuum interrogandi. Vnde dicit. Cum audisset Johannes :
referentibus discipulis scilicet in vinculis in quibus herodes illum
coniecerat propter hoc quia ipſius inceſtum arguebat dicens Nō
licet tibi habere uxorem fratris tui eo viuento. Opera crisi : que
iam diuulgabantur in tota regione illa. Et est sciendū q̄ chri
stus ante carcerationem Johannis non predicauit palaz nec eti
am multa miracula feut. nisi de conuersione aque in uinum Jo
hannis secundo capitulo. Johanne uero incarcerato uenit i ga
lileam. et cepit palam predicare et congregare discipulos atqz
operari miracula ut habetur Mat̄. quarto capitulo Vnde ex
hoc eius fama tantum diffusa est ut etiam uinculatus Johānes
illam audierit. Secundo ponitur discipulorum missio. Quatenus
quia per seipsum accedere non poterat. Duos ex discipulis suis
quorum vnus andreas fuit. Et attende quomodo figurabat mo
res ecclesie in missione duorum. quia christus uadens misit disci
pulos binos ante faciem suam Luc. decimo caplo. Tercio ponit
tur questionis propositio : Mit illi : quos em̄ per alios dicebat
ipse querere dicitur. Tu es qui uenturus es an aliū expectam⁹
Hoc autem duobus modis potest legi. Vno modo q̄ pars illi⁹
orationis plane legatur scilicet : Tu es qui uenturus es : quasi
dicat. Suo te esse eum qui uenturus es. Altera uero pars inter
rogatiue legitur. Expectamus an alium. v̄pute anticristum q̄
alius sit a te. immo ex toto tibi contrarius. Alio modo potest le
gi ut consuetum est. ut tota illa oratio sit duplex interrogatio
diuisam per hanc diuisiuam : an : quatenus hoc totū cadat
in questione Tu es qui uenturus es an aliū expectam⁹. S̄ iuxta
hanc intellige etiam habet locum questio quam beatus Grego
rius in Omelia ponit. Constat enim q̄ beatus Johannes cog
nouit christum uenisse. quando exultauit in utero matris ad pre
sentiam uirginis. ipse etiam cum iam perfecte esset etatis illum
baptizauit. testimonium diuinitatis audiuit in uoce patris. uis
dit in apparitione spiritus sancti. et ulterius illum digito demō
strauit dicens. Ecce agnus dei Johannis primo caplo. Nō igitur
uidetur q̄ querere debuerit. Tu es qui uenturus es. Sed
huic questioni manicheorum heresis taz horribiliter respōdebat
q̄ fortasse nec scribendum esset dicens Johannem errasse in fide

Secund^o

et ob hoc dicit eum esse damnatum. quia prius detollatus est. quod discipuli quos misit ad illuz redierint. Sed quia impossibile est illum errasse in fide qui fuit eximus propheta. et quo nulus inter natos mulierum surrexit maior Johanne baptista. Ideo abhorrentes serpentine vocis hereticam prauitatem. Juxta catholice veritatem fidei tripliciter huic questioni possumus satisfacere. Primo enim dicit beatus Gregorius et Hieronimus quod non dubitauit Johannes de christo. an ipse esset qui venerat saluare mundum. Sic enim primo testificatus fuerat. Sed querit an christus moriturus sit et ad inferna descensurus ut liberaret sanctos patres. volebat enim nunciare illum in limbo sicut nunciauerat mundo. Contra illam solutionem arguit Johannes crisostomus quia non videtur rationabile ut maximus prophetarum dubiuerit de morte christi et de descensu ad inferna: que minores prophete cognouerunt. Nam ysaias dicit quinquagesimo tercio capitulo. Sicut ouis ad occisionem ductus est quod pertinet ad mortem christi. Zacharie vero nono capitulo. dicitur. Tu autem in sanguine testamenti tui eduxisti vindictas tuas de lacu in quo non erat aqua. quod pertinet ad descensum christi ad inferos. ¶ Sed ut sustineamus sententiam Gregorii et Hieronimi est sciendum. quod quadruplex est questio vel interrogatio scilicet dubitatiois admirationis. compassionis et dilectionis. Querimus enim de eo quod dubitamus. ut utrum plures damnentur christiani vel saluentur. Secundo querimus non dubitando sed admirando: ut quomodo natus sit christus ex virgine. Tertio querimus compatiendo infortunio alicuius. ut dicendo quomodo accidit tibi o amice et unde nam tanta tibi arsit calamitas: et similia. Quarto querimus amando. ut subito videntes desideratum amicum ex vehementi amore in questionem prorumpimus dicentes. numquid tu es dilectus meus. nunc tu ille es. qui magna in me vere amicitie officia exercuisti. aut similia. Cum igitur ut dicunt Gregorius et Hieronimus Johannes interrogauit christum de morte sua et de descensu ad inferos: non est intelligendum quod voluerit eum interrogare tamquam dubitans. secundum quem intellectum arguit contra eos Crisostomus sed illa interrogatio fuit admirantis compatentis et amantis. Unde Ambrosius dicit Johannem dubitasse id est per modum dubitantis se habuisse. non fide sed pietate id est non ex defectu fidei sed ex habundantia pietatis. Admirabat enim Johannes misterium redemptionis humani generis per mortem christi: et patiebat inouitiam patienter quia mortuuz sciebat quod peccatum non

Sermo

fecit. nec muentus est dolus in ore eius. afficiebatur amore. cognoscens inestimabilem dei caritatem: qua genus dilexit humanum. ita ut proprio filio suo non pepererit. sed pro nobis omnibus traderet illum: ut dicitur ad Roma. 18. non igitur fuit interrogatio iohannis tanquam dubitantis. sed tanquam condolentis et vehementer amantis. Secundo ad questionem propositam respondent iohannes Crisostomus et hilarius dicentes. iohannem non sue sed discipulorum ignorantie consuluisse. Dicit enim gregorius. 12. libro moral. quod viri iusti solent etiam ea que ipsi solide et veraciter sciunt et sentiunt quasi ex dubietate proferre. ut infirmorum in se sententiam transferant. iohannes ergo videns se propinquum morti. voluit ut discipuli sui relicto eo transirent ad christum a quo esset vera salus. a quo haurirent doctrinam euangelice perfectionis. et qui erat saluator generis humani qui ipsos instrueret perfectius et saluaret. cogitavit quomodo id posset efficere. Si autem dixisset discipulis suis. eatis ad christum quia ipse est maior me. credidissent quod ipse hoc ex humilitate diceret. atque sic vehementius ei adhaerisset minusque ipso relicto sese transulissent ad christum. unde deliberavit eos ad christum mittere quasi causa interrogandi: unde videns mirabilia christi opera que nunquam iohannes fecerat: credent in illum et efficierentur sui discipuli. Tertio adhuc forte potest aliter dici iohannes enim in testimonium de christo perhibuerat. cuius testimonium vox patris de nube confirmavit dicens. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui ipsum audite. Mattheus tertio huius etiam testimonium spiritus sanctus confirmauerat. descendens corporali specie sicut columba in christum Luc. 3. christus autem ipsius iohannis testimonium nondum confirmauerat. Volens igitur iohannes qui a tota missus erat trinitate. suum ab omnibus diuinis personis confirmari testimonium interrogat a christo. tu es qui venturus es an alium expectamus etc. quatenus id quod iam dudum pater et spiritus sanctus confirmauerant dei etiam filius confirmando acceptaret. et sic patet responsio et cetera.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Et respondens illis. tangitur saluatoris. probata responsio de potentia deitatis. Circa quod tria ponuntur. Primum est meritorum remissio. Propter quod quidem est sciendum Quia

Secundo

vt dicitur Luc. secundo proposita questione christus in ipsa ho-
ra sanauit multos a languoribus suis in presencia nunciorum
Johannis: et respondens: tunc: illis ihesus ait. ite nunciate iohanni
verba: que audistis: et opera: que vidistis: quasi dicat. Nolo
erroganter dicere me esse christum. mitis enim sum et humilis
corde. nec opus est id ipsum verbis attestari. quando ipsa doctri-
ne profunditas et potentia miraculorum testimonium perhibet
de me. quoniam ego sum christus dei filius. dei virtus et dei sa-
piencia ¶ Hec enim duo seorsum verba et miracula christi ma-
xime probant eum esse christum. verba namque eius erant intelli-
gentie subtilissime suauitatisque admirande. vnde illi qui missi fu-
erant a principibus sacerdotum et phariseis vt caperent ihesum
in sermone: cum audissent verba eius celesti sapientia plena stu-
pendeque dulcedinis ita vt facile audientium animos in affectum
pii raperent amoris. reuersi sunt dicentes. Nunquam sic locutus est
homo vt hic homo loquitur tam sapienter. tam dulciter. tam pie
tam pregnantem. et postremo tam efficaciter. vt recte regius pro-
pheta dixerit de eo. quod dulcia eloquia tua super mel ori meo. O-
pera etiam eius diuinitatem probabant. vnde iohannis tercio.
Nicodemus dicebat christo: Scimus quia a deo venisti magister
nemo enim potest hec signa facere que tu facis. nisi fuerit deus cum
eo. cum eo non solum per gratiam vt cum ceteris sanctis viris. sed
cum eo in unitate persone. hoc autem verum esse facile depre-
hendes. si eius opera pia meditatione percunctaueris per ordi-
nem vniuersa. ¶ Secundo ponitur ipsa operum christi
descriptio. et tanguntur sex per que probatur euz esse christum
Primo namque tangitur eorum illuminatio: etia vident: Sic ei
de christo predixerat ysaias quadragesimo secundo. dedit te i luce
gentium: vt aperias oculos eorum. ipse enim christus est diuina
claritas et candor lucis eterne de quo canit sancta mater ec-
clesia. splendor paterne glorie de luce lucem proferens lux lucis
et fons luminis etc. vnde illuminare potest sedentes in tenebris et
in umbra mortis. Secundum opus est claudorum ambulatio:
claudi ambulant. sic et de christo ysaias dicit tricelimo quinto.
tunc saliet sicut ceruus claudus. ipse est ei diuina virtus et reditu-
do: vnde dirigere potest pedes nostros in viam pacis. Tertium
opus est leprosozum mundatio: leprosi mundantur: sic enim de
christo predictum est quarti Regum quinto. deus ne ego sum.
vt possim occidere et viuificare: quia iste misit ad me vt curem
hominem a lepra sua: caro namque christi ihesu mundissima ex
virgine maria concepta: lepre poterat ipsam immundiciam

Sermo

tollere Quartum opus est surdorum sanatio: surdi audiunt
ysaie tricesimo quinto de christo dictum est. tunc aures surdorum
patebunt. ipse enim est diuine uocis uerbum potentissimuz. qd
erat in principio apud patrem per quem cum quo et in quo sin-
gula produxit in esse. de quo dicit psal. uerbo domini celi firma-
ti sunt. unde cum sit patri coequalis in potentia potest nostram
surditatem frangere et ineffabiliter nostrum reparare auditum.
Quintum opus est mortuorum uiuificatio: mortui resurgunt: di-
cit enim in deuteronio tricesimo secundo. ego occidam et ego
uiuere faciam percutiam et ego sanabo et non est qui de manu
mea possit eruere. ipse ei est fons especialis uite dicens de seipso in
euangelio iohannis. ego sum resurrectio et uita. qui credit in
me etiam si mortuus fuerit uiuet etc. et ideo tanta potest mortua
a uiuificare. In Sextum opus est pauperum instructio: pau-
peres euangelizantur: sic enim de christo predictum erat ysa.
sexagesimo primo. spiritus domini super me euangelizare pau-
peribus misit me. Discipuli enim sui quibus maxime secreta su-
perne infudit discipline. non reges. non principes. non diuites
seculi. sed pauperuli fuere piscatores. Nota qd tres sunt cause
quare christus pauperibus euangelizauit. prima quatenus no-
stre fidei principium non esset in potentia et magnificentia seculi
sed in uirtute dei. ac p hoc n esset suspem ut aliqs cogitaret qa
in potentia seculi subiugauit sibi munduz. Jacobi secundo. nonne
deus elegit pauperes in mundo hoc. diuites in fide et heredes re-
gni quod promisit deus diligentibus se. Secunda causa est ut
ostendat nullam debere fieri personarum acceptationem in an-
nuntione uerbi dei. unde Hieronim9. nulla inquit inter nobiles
et ignobiles. inter diuites et egenos in predicatione distantia
fit. magistri ergo et preceptoris nostri hoc comprobant ueritatem
quoniam omnis apud deuz qui saluari potest equalis est. unde
ait Petrus in actibus apostolorum in ueritate cognoui quonia
non est personarum acceptio apud deuz. sed in omni gente qui
fecit uoluntatem eius acceptus est illi. Tercia causa quare pau-
peribus euangelizauit fuit ad confusionem scribarum et pha-
riseoz qd diuina uolebant nuntiare pauperib9. un adhuc hodie
rphesibiles se pdicatores si libenti9 dei uerba annuntiat diuitib9
q9 pauperibus. suspecti enim sunt qd non tam dei honorem qd lu-
cri ducantur cupidine. Nota qd ita cepit dominus euangelizare
pauperibus qd usq9 hodie qui magis predicationes frequentat
pauperes sunt. immo quidam diuites erubescunt inueniri ad p-
dicand9. uel in ecclesia: de quibus profert saluator sententiam

Secundo

Luce nono dicens. Qui me erubuerit et sermones meos: hunc filius hominis erubescet cum venerit in maiestate sua: et patris et sanctorum angelorum. et alibi dicit phariseis. qui ex deo est verba dei audit. propterea vos ex deo non estis quia verba mea non auditis etc. Tercio ponitur necessaria admonitio: et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me: scandalum dicitur a scanda non grece quod est offendiculum vel offensus vel ruina. et tunc aliquis scandalizari dicitur. quando verbo vel facto alterius sumit occasionem peccandi. Nota igitur quod beatus est qui non scandalizatur in christo nec ex his que fecit sumit occasionem erroris ut heretici vel pagani. hoc autem verbum scilicet beatus est qui non fuerit scandalizatus in me etc. dixit christus propter duos primos ut dicunt Hieronimus et Crisostomus ad correctionem multorum qui aliquantulum inuidebant christo mirabilia operanti: quod Johannes baptista nuncius fecerat. Secundo ut ait Gregorius hoc dixit ad monitionem iudeorum quia videntes eum in cruce scandalizati sunt dicentes alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere. Unde dicit apostolus. predicare christum crucifixum iudeis scandalum est. Dicit igitur christus. ita operor mirabilia ut deus quod tamen ut homo crucifigendus sum et beatus qui non fuerit scandalizatus in crucis ignominia. R. Moraliter premissa exponendo. tria sunt quorum oculos malicia excecavit. ut dicitur Sap. 3. Qui presentem vitam diligunt non considerantes eius breuitatem. mundum diligunt et principaliter habent terram desiderabilem non aduertentes mundi vanitatem. diuitias congregant et nesciunt quis eas sit possessurus. omnes tales dicere possunt illud psal. Lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. et ideo clamant ad dominum dicentes. Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus pro ualui aduersus eum. scdo aliqui claudi sunt affectu voluntatis qui bene sciunt quid agendum sit. quoniam derelicto mundo sequendus sit christus sed tamen partem volunt sequi mundum. partem vero christum claudicantes a semitis suis. contra quos loquitur Melias. 3. Regum. 18. Usquequo claudicatis in duas partes. quia versus deum et mundum. et addit si dominus est sequimini eum. tales clamant ad dominum dicentes. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum. Tercio aliqui sunt leprosi. qui maculant corpus et animam fere luxurie. nam ut dicit apostolus. 1. Cor. 6. Qui fornicatur in corpore suo peccat. tales castitatis virtutem petant a domino. Unde Sapientie octauo Sciu quoniam aliter non possum esse continens: nisi deus det. Quarto aliqui surdi sunt ad clamorem pauperum

Sermo

ad vocem predicantium. qui se habent ad vocem predicantis sic
aspis surda ad vocem incantantis. de salute istoꝝ valde timēdū
est contra quos dicit ysa. 41. surdi audite et cæci intuemini. Quī
to aliqui mortui sunt p̄ peccatum mortale. quos christus viuifi-
cat efficacia sui sanguinis. sicut pellicanus suscitāt proprios pul-
los a morte effundens super eos sanguinem. sicut enim sanguis
est formatura vite corporalis: ita sanguis xp̄i est fons vite spūal̄
Hebr. 9. ca. sanguis cristi emundabit consciētiāz nostram ab
operibus mortuis. Sexto aliqui pauperes sunt celestib⁹ bonis:
illis datur consilium euangelicum vt efficiantur negotiatores.
dent temporalia bona vt merentur eterna. sicut homo qui iue-
nit thesaurum in agro et pre gaudio illius vadit et vendit vni-
uersa que habuit: et emit agrum illum. Math. 13. c.

Tercia Pars.

Tertio tūz dicitur Illis autem abeuntibus: tangitur
precur soris inclita cōmendatio de euidentia sanctita-
tis. et primo cōmendatur de mentis firmitate: vnde
dicit: Illis at̄ abeuntibus Noluī autem cristus commendare ioh-
hannē in presētia nunciōꝝ. ne videretur hoc adulatione facere
et etiam ne extollerentur in corde suo de gloria magistri: cepit
ihesus dicere ad turbas de iohanne: ad commendationē eius.
Considera quāti meriti sit iste gloriosus precursor domini. qui
ipso veritatis ore laudatur. Nota q̄ si queratur causa quare
voluit dominus cōmendare iohannē hec est vt dicit Cris. quia
sciebat turba iohēz p̄mo añ incarnationē perhituisse testimoniū
de cristo. nunc vero interrogabat an ipse esset. et ideo credebāt
turbe eum recessisse a proprio proposito. ne igitur talis suspicio
in corde eorum maneret. voluit ipsum commendare. Et quadru-
plici ter ipsum cōmendat. primo de mentis firmitate dicens qd
existis in desertum videre: existentem in deserto iohannes tota
illa regio exhibat videre. vnde Mat. 3. exhibat ad eum omnis ihe-
rosolima et omnis iudea et omnis regio circa iordanen. nec mirz
quia homo nouus mundo apparuerat. habitacōnis solitarie. ad-
mirabilis habitus. innocētijs vite. singularis officii. et prophē-
cie excellētis: arundine vento agitātā: id ē existis ne in deserto
vbi videretis hominem. qui velut arundo omni vento agitatur
Certe non. Nota q̄ arundo ponit radicē in luto. sed iohan-
nes erat fundatus supra firmam petram. Secundo arunde int⁹
vacua est. sed iohannes spiritu sancto repletus est adhuc ex
vtero matris sue. Tertio arundo omni vento agitatur. sed Jo-
hannem nulla potuit secularis aura flectere. nec reuerentia pha-

Secundo

rifeorum quin eos reprehenderet. nec timor militum quin eos a malis restringeret. nec potentia regum quin adulterium torripere. Secundo commendatur Johannes a vite sanctitate. Sed quid existis videre arundinem vento agitatam. hominem mollibus vestitum. Certe non. quia cum ipse esset penitentie predicator. austeritatem vite etiam habitu ostendebat. Unde Matthei tercio capulo dicitur Ipse Johannes habebat vestimentum de pilis camelorum. et zonam pelliceam circa lumbos suos. Et statim probat saluator non fuisse Johannem vsum mollibus vestitis dicens. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum. Non fuit Johannes in domibus regum sed in speluncis heremi. non in domibus regum sed in carcere regum. Ex quo apparet ut dicit Jeronimus rigidam vitam qualis est religiosorum et austeram predicationem. vitare debere aulas regum. et mollium hominum pallacia declinare. Sed tu hodie posses dicere. dolendum est. ita quidam religiosorum mollibus vestiuntur. ut non heremi: sed domus regie videantur habitatores. Et nota ut dicit Gregorius. quod saluator non laudasset Johannem de asperitate vestium si in fluxu preciosarum vestium deesset potestas. In vestimentis autem quinque sunt reprehensibilia. Primum est superfluitas. sicut mulieres que trahunt magnam partem vestimentorum per terram. Secundum est preciositas. ornant se enim purpura ex bisso ac si essent statue gentium vel ministri altaris. Tertium est curiositas. adiuventur diuersas massuras et de sartibus lanarios fecerunt. Quartum est mollicies secundi Regum primo capulo. Vestiebat nos cocimo in deliciis. Quintum est nimia speciositas exemplum de diuine epulo Luc. decimo sexto. Sed tamen ut dicit Augustinus quarto de doctrina christiana. Non vsus rerum sed libido vantis in culpa est. Tertio commendatur beatus Johannes ab excellencia prophete. Sed quid existis videre: si nec homo nec illum: prophetam: dignum quidem erat egredi ad videndum prophetam. si iste plus est. unde addit. Etiam dico vobis et plusquam prophetam. Et nota quod iohannes dicitur plusquam propheta propter tria. Primo quidem. quia nondum natus prophetauit. Secundo ut dicit Gregorius. quia cum prophete officium sit futura predicare: iste plus fecit. quia quem predixerat digito demonstrauit. Tertio ut dicit Jeronimus quia prophete privilegio accessit premium quia suum dominum baptizauit. Quarto commendatur ab officii dignitate: quia precursor. Unde dicit. Hic est enim de quo scilicet scriptum est Malach. tercio capitulo. In quo habetur etiam quare plusquam propheta est. :

Sermo

quia alii prophete de ipso predixerunt: Ecce ego mitto: Idquiritur deus pater ad filium locutione non temporalis sed eternali: eadem locutione qua dixit. Filius meus es tu. et alibi. sede a dextris meis. **P** Angelum meum: i. Johannem baptistam qui non fuit angelus nam ut dicit hereticus quia Johannis primo dicitur. fuit homo missus a deo cui nomen erat Johannes. **S** nota quod dicitur angelus propter duo scilicet ratione vite angelice. quia sicut angelus vixit in solitudine. in contemplatione: in virginitate. Secundo angelus ratione officii. angelus enim est nomen officii id est nunci. Et sicut angelus Gabriel saluatoris natiuitatem paucis annuntiavit personis scilicet virgini Joseph. pastoribus et magis. Ita Johannes palam illam toti mundo nuntiavit. Deinde tangit ordinem. Ante faciem tuam id est secundum Crisostimum prope te. Quia inter christum et Johannem baptistam nullus propheta fuit medius. Deinde tangit officium. Qui preparabit viam tuam ante. **Q** Via christi fuit predicatio diuinitatis. hanc viam Johannes ante christum preparauit disponendo corda hominum per baptismum penitentiae. Secunda via christi fuit cum moriens ad inferna descendit. hanc viam preparauit Johannes ante christum. quia prius mortuus est. et annuntiavit sanctis patribus qui erant in limbo saluatoris aduentum. Tertia via christi fuit cum venit in hunc mundum per carnis assumptionem ex virgine. hanc viam conceptio Johannis aliquot preparauit. quod ut homo crederet nihil esse deo impossibile conceptus Elizabeth in exemplum fuit adductus. et facta fuit incarnationi christi via consentiente virgine. Triplex igitur via christi est scilicet in mundum. in mundo. et ex mundo in mundum per incarnationem. in mundo per predicationem. ex mundo per passionem. Preiuit autem Johannes ante faciem domini parare istas tres vias eius. Rogamus ergo etc.

Dominica tertia aduentus. Prima pars.

Sermo tercius

Uenerunt iudei ab iherosolimis sacerdotes: et leuitas ad Johannem ut interrogarent eum et cetera Johannis primo. In precedenti dominica Euangelio Johannes baptista misit ad christum. nunc vero dicitur ut iudei mittunt ad Johannem ut dicat eis quid sentiat de christo. qui iam de illo instructus est. Rursum in precedenti dominica christus perhibuit testimonium de Johanne ut illis

Tercius

quod Johannes dixerit quilibet acceptet. Nunc vero iohānes
testimonium de christo perhibet. In hoc enim euangelio tria co-
tinentur. scilicet duo genera quo vnum propositum iohanni &
locutus ubi hec quesita sunt. Primo igitur ponitur sollicita id ē
interrogatio de iohannis dignitate. Secundo additur maligna
postulatio de sui officii celebritate. ibi. Et qui missi fuerant. Ter-
tio postponitur expressa descriptio de loci oportunitate. ibi. Hec
in betania ē: **X** Propter primum est sciendum qd vi-
dentes principes iudeorum defecisse regnum sue gentis. quia ali-
enigene principabantur eis. cognouerunt completas esse pro-
phetas de aduentu christi. Vnde Genesis quadragesimonono
caplo. dicitur. Non auferetur sceptrum de iuda et dux de femo-
re eius donec veniat qui mittendus est. Quapropter audientes
de sanctitate iohannis putauerunt eum esse christum. scdm qd
dicitur. Luc. tercio caplo. Existimante populo et cogitantibus
omnibus de iohanne in cordibus suis ne forte ipse est christus
Vnde ob hanc causam miserunt legatos & ambassiatores ad io-
hannem vt interrogarent eum super hec. In hac autem prima
Euangelii parte duo tanguntur. Primo enim ponitur iudeoz
legatio. ponitur enim qui fuerunt mittentes. **B** vnde dicit
miserunt iudei: ecce gentis nobilitas. Nota qd licet ad omnes gē-
tes spectet interrogare de christo. quia ē desideratus cunctis gē-
tibus. vt dicitur aggei secundo caplo. Specialiter tamen hoc
ad iudeos pertinet et propter tria. Primo quia patribus eorū
promissus et non aliis. Secundo quia ex eis nasciturus: scdm
carnem. Vnde Numeri viciesimosecundo caplo. Drietur stella ex
iacob. et surget virga ex israhel. Tercio quia propter iudeos
specialiter missus est ysaie nono. Paruulus natus est nobis et
filius datus est nobis **C** Deinde ponitur vnde fuerāt mis-
si: quia ab ierosolimis. Ecce regalis sacerdotalis ciuitas. Est au-
tem sciendum qd vt dicit ysidorus Ethi. de dimo quinto. Hanc ci-
uitatem primo edificauit in siria melchisedech qui et sem dicitur
esse primogenitus Noe. et appellauit eam salem. secundo vero a
Iebuseo habitore eius dicta est iebus. tercio ex corpore istorum
duorum nominum dicta ē Iherusalem. Quarto a Salomone di-
cta est Iherosolima. quinto ab Helya dicta est helia. Nota quia
Ierosolima erat ciuitas sapientum sacerdotum et regum. **X** a-
uitate igitur sapientum mittebantur: ad heremuz vt interroga-
rent de christo quia defecerat sapientia iudeorum in cognitione
eius. Vnde ysaie tricesimoterio querit dicens. Vbi est literatus
Vbi est verba legis ponderans. a ciuitate sacerdotali mittebantur

Sermo

ut si iohannes esset christus qui est verus pontifex. ad suam ca-
thedralem veniret sedem. Ad hanc verus pontifex venit christus
quando seipsum obtulit sacrificium deo patri in ara crucis. Rur-
sus a civitate quidem regali mittebant ut veniret ad civitatem in
qua est thronus regni. Ad hanc venit christus sedens super pul-
lum asine ut dicitur Mathei vicesimoprimo caplo. Juxta quod
scriptum est Zacha. nono caplo. Noli timere filia sion. ecce rex
tuus venit tibi. Deinde ponitur qui fuerunt missi: sa-
cerdotes et levitas. Ecce nuntiorum dignitas. Congruè autem
mittuntur sacerdotes. ut de christo interrogent. quoniam dignior
cognitio principaliter debetur his qui in sacris constituti sunt.
Unde Malach. secundo caplo. Labia sacerdotis custodiunt sci-
entiam. et legem requirunt ex ore eius. Sed tunc temporis sacer-
dotes cecati avaricia. inflati superbia. implicati mundanis. pau-
ca cognoscebant de christo. Unde tales erant sacerdotes sicut et
populus. Et timendum est valde: ne forte sacerdotes presentis
temporis sint illis similes: et divinis non intendant. quorum oculos et
cecat macula luxurie. pulvis avaricie. et fumus mundane glorie.
Deinde ponitur ad quem fuerunt missi: ad Johannem: Quili-
bet artifex interrogatur de his circa que doctrina illius versat:
ut medicus de sanitate. legista de iure. nauta de navigio. et sic
de ceteris. Quia igitur predicatio Johannis de christo erat. ra-
tionabiliter ad ipsum dirigebantur nuntii. Deinde ponitur ad
quid fuerunt missi: ut interrogarent eum: Considera mutatio-
nem dextre excelsum. quia cum consueverunt sic de suburbis ad
civitatem agricole ad sapientes venire pro consilio postulando.
hic e contrario de civitate ad heremum: sapientes et doctores ad
solitarium heremitam accedunt. Considera etiam quanta fuit
auctoritatis beatus Johannes. quia ad verbum illius tota illa
pendebat sapientum civitas. ut si respondisset. Ego sum christus
continuo verbo eius acquiescissent. Et secundo ponitur
legatorum multiplex interrogatio. Et sunt quatuor interroga-
tiones siue questiones. Prima questio. an ipse sit christus. Un-
de dicunt: Tu qui es. Et licet per hec verba non expresse que-
rant an ipse sit christus hoc tamen intendebant corde. vel etiam
dicendum quod proprium est christo esse. Unde exo. secundo. Ego
sum qui sum: sic dices filiis israel. qui est misit me ad vos. Cuius
igitur per hec verba. Tu quis es: interrogant Johannem sub-
tili intelligentia querunt an ipse sit christus. Deinde ponitur
prudens et humilis responsio Johannis. humilis quia: confessus
est. se non esse quod illi querebant. scilicet an esset christus. vel

Tercius

helyas. aut propheta: prudens r̄spōsio: quia non negauit. qđ
erat. Vnde scilicet se esse vocem clamantis in deserto vt dicitur i
Vnde dicit: Et nō negauit: se esse quod erat. Deinde euange
lista magnam explicat responsionem Iohannis dicens: et con
fessus: supple et dixit: Quia non sum ego cristus: Ex quo vt di
cit Gregorius beati iohannis humilitas commendatur: qui cū
tante esset sanctitatis vt ab omnibus posset credi cristus. dixit
tamen non sum ego christus. Et nota qđ hanc humilitatem nō
habuit lucifer: qui diuinitatis dominum voluit vsurpare dicens
In celum conscendam supra astra celi exaltabo solium meum &c.
Hanc et humilitatem non habuerunt primi parentes. qui diuī
nam sapientie voluerunt vsurpare similitudinem Genes̄ tercō
Dixit illis serpens eritis sicut dii scientes bonum & malum. hāc
iterum humilitatem non habebit ille malignus anticristus qui
diuinum sibi vsurpabit honorem de quo dicit apostolus The.
secūdi caplo secundo. qđ extolletur supra omne quod dicitur de
us. aut tollitur ita vt i tēplo dei sedeat ostendens se tanqđ sit de
us. Adhuc vsqđ hodie quidam imitantur luciferuz quales sunt
tiranni qui violenter presunt. quidaz imitantur protho plausū
quales sunt philosophi mundane sapientie. et heretici qui vo
lunt plus sapere quam oportet. quidam vero iam prefigurant
anticristū quales sūt ypocrite. Et Deinde ponitur Secda qđ
stio: Et interrogauerunt eum: Quid ergo es: si tu non es chri
stus an forte: helyas es tu. Causa autem quare interrogant an
ipse sit helyas est. quia cognoscentes ad eum: tempus aduentū
christi. ex quo ipse non erat christus. putabant eum esse helyaz
qui preuenire deberet aduentum christi. Vnde Malach̄ ultimo
Ecce ego mittam vobis dicit dominus helyam propheta: an
teqđ veniat dies domini. Deinde ponitur responsio Iohannis: .
Et dixit non sum: supple helyas quod est contra hereticos: qui
dicunt Iohannem fuisse helyam personaliter. quia helyam dicūt
quidam esse spiritum viuificantem corpus iohannis baptiste.
Sed querit hic beatus Gregorius quia videtur Iohannes cō
tradidit christo dicenti ad turbas de Iohanne. Si vultis acci
pere ipse est helyas Math̄. vnde cimo capitulo. hic vero Iohan
nes dicit non sum helyas. Ista autem questio facile soluitur. qđ
eo modo Iohannes dicitur a saluatore helyas. quemadmoduz
et angelus ab eo dictus est Math̄i vnde cimo. fuit autem an
gelus. non in natura et persona. sed vita et officio. vt patet in
precedenti euangelio. Sic etiam negat hic se esse helyam psona
liter: christus vero dicit eum esse helyam vita et officio. Vita

Sermo

quidem ut dicitur glosa propter nimiam abstinentiam et castitatem et solitariam vitam. Officio vero helye similis. quia ipse fuit precursor christi venientis in carnem. quemadmodum helyas erit precursor eiusdem venientis ad iudicium. Unde Luca. I. Ipse praecedet ante illum in spiritu et virtute helye. Et ideo non contradicit Johannes verbis christi. quia aliud affirmat christus aliud vero negat iohannes. **D** Deinde ponitur tertia questio Interrogauerunt enim eum: adhuc propheta es tu. Dicit glosa quod quidam putabant iohannem esse unum ex antiquis prophetis suscitatum. et credebant aliqui eum esse Eliseum. aut forte alii credebant novum eum esse prophetam. Causa autem quare interrogant si ipse est propheta potest hoc esse. quia ex quo non erat christus nec helyas. volebant si propheta erat ut illis diceret. si alter eorum iam venisset vel uterque. et si neuter illorum venerat saltem illis predicaret aduentum eorum Deinde tangitur iohannis responsio: Et respondit: non negavit se Johannes esse prophetam qualem scilicet illi putabant eum esse. vel ideo se non dicit esse prophetam quia fuit plusquam propheta. Math. vnde primo capitulo. vel tertio hic negat quia licet ipse fuerit propheta. principale tamen eius officium non fuit prophetare. sed penitentiam predicare. baptismum ministrare. et veritatem demonstrare. Deinde ponitur quarta questio. dixerunt ergo ei. Quis es: supple dicto nobis: ut responsum demus his qui miserunt nos: Non enim debet esse bonus servus sine ministerio. nec bonus nundus sine responso. non enim sufficebat illis scire de Johanne quod non erat. quia nec christus nec helyas nec propheta. nisi et scierent quid erat id adhuc querebant. Quid dicas de tempore: sperabant aliquid magnum et novum audire. Considera iohannis auctoritatem. quia et testimonium de seipso acceptabile erat iudeis. Sed christo de se testimonium perhibenti dixerunt. : tude tempore testimonium perhibes. : testimonium autem tuum non est verum. **I** Deinde ponitur responsio iohannis: ait: scilicet iohannes de seipso. Ego vox: glosa dicit. Ego sum homo vel iohannes vel zacharie filius. non considerant in se humanam substantiam sed habundantiam gratie qua excedit omnem creaturam ut sit vox verbi. Nota quod sicut Johannes dictus est helyas non substantialiter sed officio. ita etiam dicitur vox: et propter duo. Primo quidem quia vox est manifestatio verbi deus autem pater quia verbum suum manifestavit mundo. per ipsum beatum Johannem Ideo ipse dicitur vox. Unde iohannis primo. dixit beatus iohannes. Ut manifestetur in israel

Tercius

propterea ego veni. Secundo beatus Johannes dicitur vox
quia vox ex propinquiori manifestat eum cuius est. potest enim
aliquis manifestare se vel per interpositam personam vel per p
prium vocem. et cum quidem mittit nuncios aduentus sui ad h
noa dicimus eum adesse. Audita autem voce eius dicimus ecce
hic est: Alii igitur omnes prophete fuerunt nunci qui predix
erunt christum venturum. sed iohannes qui presentem ostendit
fuit diuina vox. Deinde quia nulla vox sui ipsius est sed alterius
ostendit cuius ipsa sit vox quia: clamantis: clamans per vocem
istam fuit pater et filius et spiritus sanctus. clamabat pater per
beatum iohannem vocem suam. sicut clamauit de nube. ut scili
cet hec vox de filio suo redderet testimonium Jo. primo. iohes te
stimonium perhibet de ipso. et clamat dicens. Hic est quem di
xi. Clamat filius dei per hanc vocem quia facit eum testificari q
viderit spiritum sanctum quasi columbam in christo descendere.
Deinde ponitur ubi clamauerit: in deserto: sicut leo rugit i he
remo. In deserto clamauit ista vox. quia erat vox exhortantis
ad penitentiam. cuius locus conueniens est desertum. Vnde et
dominus formam penitentie imitans ieiunauit quadraginta di
ebus et quadraginta noctibus in deserto. **Matthi** quarto capi
tulo. **R** Deinde ponitur quid clamauerit. Dirigite vias
domini. via domini mandata illius sunt que tempore iohannis
a populo iudeorum oblique seruabantur. quia soluz intellectū
literalem accipiebant. et cum diuina lex data sit propter bonū
perpetuum et celeste. ipsi tamen propter commodum tempora
le seruiebant. Hec autem duo scilicet literalis sensus. et intentio
mundana. ita obliquebāt viam domini q nec dispositi erant
iudei vt intelligant misteria christi. nec parati erant illum susci
pere. Et ideo dicit beatus Johannes ubi dirigatur hec via do
mini vt spiritali sensu cognoscant iudei christum esse deum. qd
tamen negant. dirigatur etiaz intentio vt non sperent commo
dum mundanum sed celeste adhuc non expectant a christo nec
temporale regnum. Hec enim duo viam domini obliquanda.
fuerunt illis potissima causa q christum non cognouerunt: nec
susceperunt. Deinde additur scripture testimonium et possunt
esse verba euangeliste vel ipsius iohannis baptiste. sicut dixit
ysaias propheta tricesimonono capitulo quasi dicat. Sicut ille
dixit iudeis sui temporis. ita ego dico vobis. Nota ipsius pre
cursoris excellendam quia ysaias tantus propheta de illo predi
xit. Nota etiam quomodo iste gloriosus precursor domini as
sumpsit testimonium de ysaiia propheta. et tamen fortasse nunq

Sermo

viderat volumen istius prophete nec vllum habuit doctorem.
quia cum esset paruulus heremū introiuit. sancto igitur spiritu
reuelante didicit prophciam et q̄ de seipso esset intelligendo co
gnouit x̄.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Et qui missi erant x̄. tangitur
maligna postulatio de sui officii celebritate. Sperabāt
enim qui missi fuerant magnum aliquid audire a io
hanne. vt q̄ diceret se esse christum aut helyam: aut
saltem quemq̄ eximium prophetarum. Audientes itaq̄ q̄ dicit
se esse vocem clamantis. reputauerunt hoc modicum. quia non
intelligebant diuina misteria. & ideo indignati faciunt ei questi
onem in hac secunda parte euangelii de officio suo. In qua par
te tanguntur tria. Primo namq̄ magna explicantur qui fuerit
missi. Vnde dicit: Et qui missi fuerant erant ex phariseis: phari
sei interpretantur diuisi. et sic dicebantur eo q̄ cultu religiois
a reliquo populo diuisi erant. sicut religiosi in populo christi
ano conuersatione. vita et habitu diuisi sunt. Nota q̄ supra eu
angelista dicit q̄ missi ad iohannem erant sacerdotes et leuite
nec non dicit q̄ erant ex phariseis forte enim simul cum sacerdo
tibus et leuitis & pharisei missi sunt. vt legatio esset sanctior ex
presencia religiosorum. vel forte illi qui missi sunt erant vtrūq̄
et ordinati in sacris et pharisei. Sicut etiam tempore presenti re
ligiosi ad sacros ordines promouentur Secundo ponitur q̄stio
et interrogauerunt eum ex inuidia et indignatione. cum enim
pharisei appetant venerari a populo propter sanctitatem: Vel
religiosi inuidebant iohanni qui non de numero eorum et ta
men fama sue sanctitatis celeberrima erat in populo et dixerūt
¶ Quid ergo baptizas: baptizare idem est q̄ lauare: si tu
non es christus: cui incumbit ille actus. Vnde de Eze. tricesimo
sexto. Effundam super vos aquam mundam et mūdabimini ab
omnibus inquinamētis vestris. neq̄ helyas qui figurabat bap
tismum quo ad materiam et transitu iordanis in curru igneo:
quo ad efficientem spiritum sanctum quo ad effectum. cum ascē
dit per turbinem in celum. vt habetur quarti Regū secundo ca
pitulo neq̄ propheta. Prophete enim officium est baptizare: si
cut patet de Eliseo quarti Regū quinto capitulo qui naaman
leprosum iussit baptizare septies in iordane et mundatus est.
quasi dicant iudei per ista verba iohāni presumptuosus es: q̄

Quartus

sumis tibi officium alterius. Nota q̄ licet Johannes non esset christus baptizare tamen poterat quia erat precursor eius: et ideo debebat parare viam baptismo christi. Item licet non esset helyas personaliter baptizare tamen poterat quia habebat spiritum et virtutem helye Luce primo. Vltimus baptizare poterat quia et si non erat propheta erat tamen plusq̄m propheta. Math. vnde dicitur. Tercio ponitur responsio Johannis in qua ostendit quale fuerit suum baptisma et ad quid institutum. dicit ergo: Respondit eis Johannes: inuidis et peruersis veritatem benigne aperuit dicens. Ego baptizo in aqua: quasi dicat non est multum querendum de baptismo meo. non enim est aliquid magnum cum sit in aqua tantum. **¶** Queritur h̄ de substantia bap̄smi Johannis. et dicendum q̄ baptismus eius quantum ad materiam conuenit cum baptismo christi. quia materia vtriusq̄ est elementum aque. sed quantum ad formam non conuenit. quia forma verborum in baptismo Joh. erat illa Ego baptizo te in nomine venturi. Vnde dicitur Actuum decimo nono caplo. sed forma bap̄smi christi est hec: Ego baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti. vt dicitur Math. vltimo. Item queritur de effectu istius bap̄smi et est dicendum q̄ bap̄tismus Johannis nihil operabatur intrinsecus in anima sed solum corpora exterius lauabat. bap̄tismus vero christi lauat corpora exterius et animam interius. et ideo non sufficiebat bap̄tismus Johannis ad salutem. Vnde oportuit baptizatos bap̄tismo Johannis christi bap̄tismo mundari vt dicitur Actuum de decimo caplo. **¶** Queritur ergo ad q̄d institutum fuit bap̄tismus Johannis si non sufficiebat et dicendum q̄ bap̄tismus eius quadruplicem habuit institutionis causam. Primo quidem vt significaret bap̄tismū xpi. et vt sic fuit sacramentū. Secundo vt asuescerent hoīes ad bap̄tismum christi. et sic non erat sacramentum sed sacramentale. sicut torneamentum. quo milites asuescunt bellare non est bellum. Tercio vt ex nouitate actus bap̄tizandi plures conuenirent ad Johannem. quibus annuntiaret de christo. Quarto vt manifestaretur christus in bap̄tismo Johannis voce patris et spiritu sancto. Vnde iohannis primo. Vt manifestet in israhel propterea ego veni in aqua bap̄tizans. Et hanc causam statim inuuit Johannes dicens. Quidius autem vestruz stetit quem vos nescitis. Et ideo supple ego Johannes bap̄tizo in aqua: vt ad illius perueniatis noticiam. Dicitur autem ipse stetitse christus ibi medius inter iudeos. quia non fuit solitarius

Sermo

et occultus sicut Job. sed inter eos manebat quasi vnus ex illis
¶ Deinde ponitur tempus aduentus christi in quo satisfaci
et qualiter primis questionibus per quas volebant scire de chri
sto Vnde dicit: Ipse enim est qui post me venturus est. sicut p̄
uenit gracia figuram. sicut splendor lucernam. sicut sol luciferus
sicut iudex preconem. et sicut dominus seruum. Deinde commē
dat venientem: Qui ante me factus est: Nota q̄ hic argumenta
tur arrianus ex verbis iohannis. dei filium esse creaturam. Jo
hannes enim dicit de seipso: ante me factus est: aut igit̄ intelli
git q̄ sit factus ante se q̄ntum ad humanaz substantiam aut q̄
tum ad diuinam. primum autem esse non potest. quia non fuit
christus factus homo ante iohes h̄ iohes ante christum Sexto enim
mense sui conceptus facta fuit christi conceptio. vt habetur Lu.
primo. Quapropter sequitur q̄ christus secundum naturam di
uinā factus est. Diuine autem factum est creatura. dei itaq̄ filius
creatura est vt concludit Arrianus Et dicendum q̄ filius dei h̄m
diuinam naturam non est factus sed genitus. h̄m quod dicit̄ in
simbulo Nicæni consilii. Genitum non factum. verbum autē il
lud iohannis quo dicit: ante me factus est: intelligitur quantū
ad humanaz naturam assumptam. Et quando dicit Arria⁹. q̄
conceptio iohannis fuit priore conceptione christi. potest dici du
pliciter. Primo quidem q̄ prius factus fuit christus quia eius
conceptio eius fuit tota simul ⁊ in instanti. sed conceptio iohānis
in tempore. Vnde si scripsi hodie hanc colūnam et h̄ri aliam pos
sum dicere q̄ ante illa conceptio facta est q̄ precedens si min⁹ ap
positum est temporis in factioe istius q̄ illius. vel potest aliter
dici: ante me factus est vir: scz perfectus. gracia et virtutibus.
quia cum facta fuit christi incarnatio statim fuit oī p̄fectione cō
pletus. ⁊ adhuc non erat talis Johannes. vel potest dici tercio
h̄m beatum Augusti: ante me factus est: id ē mihi dignitate p̄
positus. vel vt dicit̄ glosa super librū Numerorum: ante me fa
ctus: id ē fact⁹ ē vt ante me erat. vel h̄m Dri. ante me id est cor
ram me factus. quia christi presentiam agnouit in vtero. Deim
de tangit dignitatem christi: Cuius non sum dignus vt soluaz
eius corrigia calciamenti: quod quidem vero modo pōt̄ intelligi
ad lrām. qz tanta est dignitas xpi q̄ nulla creatura etiaz in hu
milibus digna est illi ministrare. et hoc dicit Johannes q̄ non
est dignus accedere ad pedes christi vt ministrando soluat calci
amenti corrigiam. Aliomodo potest mistice intelligi vt per cor
rigiam calciamenti intelligatur vnio diuine persone ad huma
nam substantiam. Non est igitur soluere dignus. enodare

Quartus

vel explicare qua corrigia vel ligatura facta sit unio christi hūa
ne substantie ad personā uerbi

Secunda pars.

Secundo cum dicit. Nec in betania facta sunt etc. tam gē
expresa descriptio de loci oportunitate. Sed querit
statim quare uelut euangelista describere locū ubi h
facta sunt. Et dicendū q forte causa hęc est. quia in
omnia que dicuntur de christo nihil est efficacius ad contradicē
dū iudeis q̄ testimoniū Johannis quia ipsum iustum et qd pl9
est christum putabant. Ad perpetuā igitur rei memoriam non
solum iohannis testimoniū adhibetur. sed etiam circūstantia lo
ci describitur. q̄ quemadmodū in publicis consueuit fieri instru
mentis in quibus ad rei noticiam describitur locus ubi aliquid
actum est. dicit ergo. Nec in betania facta sunt transiordanē qd
dicitur ad differentiam illius bethanie que ultra iordanen est.
nam ut dicit glo. duplex est betania una circa iordanen nō lō
ge a iherlm que erat ciuitas marie et marie. in qua lazarū dñs
suscitauit. Altera uero est trans iordanen que corrupte dicit be
tania. deberet etiam dici bethara id est domus aquarū ubi erat
Johannes baptizans. Nota q̄ iordanis fluius ut dicit Jero9
nascitur de monte libani ex duobus fontibus quorum vn9 uo
catur ior. alter uero dan. que duo nomina simul iuncta iordais
nomen efficiunt. Johānes uero ibi baptizabat. uel quia famos
or erat ille fluius cunctis aliis. uel quia transibat per loca deser
ta ubi habitabat. uel quia hylse9 in eodē fluius baptizauerat
naamon syrum. Rogem9 ergo etc.

Seria q̄rta q̄tuor tpoꝝ aduēt? Sermo. iiii.

Jesus est angelus Gabriel a deo in ciuitate
galilee cui nomē nazareth. Luca. Querit ysa
ias propheta. quis sufficienter digne uale
at christi generationem enarrare dices. 53.
caplo Generationē eius enarrabit. quis in
q̄ sufficienter nam in p̄scrutatione istius s̄c̄e
generationis: philosophi defecerunt scrutantes scrutatio. iudei
ubi intellexerunt. heretici errauerunt. Quis etiā hominū digne
enarrabit. homo imundus ex imundo conceptus semine. non ē
dignus hanc purissimā et mundissimā enarrare generatio
nem. Ecce enim ut dicitur Job. decimo quinto caplo. Celi non
sunt mundi in conspectu eius quantomagis abominabilis et
mutilis homo Cū igit̄ ut dr Leo papa accedim9 ad intelligēdū
sacramentū gnationis dñice q̄ de m̄e uirgine c̄cept9 ē. abigat
paul terrenaz caligo rationū. et ab in lumine fidei oculis mū

Sermo

dane spine sumus abscedat quod ut consequi mereamur virginitatem que sic ineffabiliter concepit verbis angelicis salutem? dicentes. Ave maria

prima pars.

Illus est angelus Gabriel a. Cum alicui principi aliqua sponsa tradenda est quantumcumque ipse sit magne potentie et auctoritatis non accipit sponsam quam cupit et desiderat nisi super hoc virginis consensum exquirat. Volens igitur deus pater filium mittere in mundum qui nasceretur ex virgine iuxta humane legis consuetudinem. Ne quocumque hic sine consensu virginis quare dudum elegerat voluit perficere. Sed legationem ad eam misit angelicam ut virginis exquireret consensus quo fieret mater sponsa et ancilla divini verbi. Volens igitur beatus Lucas velut cancellarius celestis curie divinam generationem nobis describere. in presenti euangelio ita tangit. Nam primo tangit nova legatio angelice dignitatis. Secundo additur mira allocutio celestis pietatis ibi. Et ingressus angelus ad eam dixit: Tercio postponitur deuota humilitatio virginis voluntatis ibi. dixit autem maria: Ecce ancilla domini. **A** Circa primum quatuor tanguuntur. Primo enim ponitur quis fuerit missus: Unde dicit: missus est angelus gabriel: Ecce nuntius dignitas. Nota quod ad mulierem primam scilicet euam venit malus angelus non quod missus. sed motu proprio. ad hanc vero mulierem non audebat etiam celestis angelus accedere: nisi missus igitur ut dicit Ber. nova legatio iungitur archangelo quatenus secundum Crisostimum nunciet regis secretum. quod secretum fide cognoscitur et noui inquiritur discussione. Queritur quare angelus missus est ad virginem. et dicendum quod propter tria conueniens fuit mitti angelum. primo quidem ratione misterii incarnationis dominice quod propter sui excellentiam nullum alium exigebat nuntium. Secundo propter honorem nascentis. quia enim recte angelus mittitur. Unde loquitur deus pater ad filium Malach. tercio: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. Tercio ut dicit Jeronimus. bene enim angelus ad virginem mittitur. quia semper est angelus cognata virginitas. **B** Nota etiam quod ille angelus non fuit ordinis infimi. sed fuit archangelus. Unde in quadam sequentia cantatur. Mittit ad virginem non quemuis angelum sed fortitudinem suam archangelum scilicet. non autem quicumque archangelus mittitur sed Gabriel. Et hoc propter tria. Gabriel enim interpretatur fortitudo dei. et primo quidem ut dicit beatus Gregorius quia illum nuntiare veniebat qui est datus fortis et potens deus potens in prelio. et ideo talis angelus

Quartus

his mittitur qui est fortitudo dei. secundo quia ad illam mittebatur virginem: que sua fortitudine caput antiqui serpentis contriuit. vt dicitur Genes tertio. Tertio quia diuine incarnationis opus erat supra virtute nature et potestate diuina proficiendum Ideo Gabriel mittitur qui sui presentia ipsam virtute dei insinuet. Secundo ponitur quis illum misit: a deo: Ecce mittentis diuinitas. deo enim conuenit principaliter angelicam mittere creaturam qui ipsam condidit et creauit. Vnde psal. Qui facis angelos tuos spiritus. et ministros tuos flammam ignis. Nota quod deus mittens angelum. seruit pater filius et spiritus sanctus. pater quidem quoniam ei incumbit providere filio de sponsa et genitrice. filius vero misit quia venturus erat in virginem. sed spiritus sanctus sanctificare debebat eandem. tota igitur trinitas misit archangelum. C Tertio ponitur ubi missus est quia in ciuitatem galilee. Et nota quia vt dicit glo. super ysaiam. duplex est galilea. vna est galilea gentium diuisa iuris quam salomon dominauit regi Iraz. vt habetur 3. Regum nono capitulo. Altera vero est super mare genazaret. et est galilea iudeorum ad ciuitatem prime galilee non est angelus missus. sed ad ciuitatem que est in altera galilea. Deinde ponitur nomen ciuitatis. Cui nomen nazareth: nazareth autem interpretatur flos et bene ille locus conuenit conceptioni christi. eo quod ipse velud flos de matre virgula sit conceptus. Vnde ysai. vndecimo. Egredietur virga de radice yesse et flos de radice eius ascendet. quod exponens Ber. dicit florem intelligere filium et virgulam matrem quoniam et virgula floruit absque semine et virgo concepit non ex homine. nec virge vigorem floris lesit emissio. nec virginis pudorem sacri partus editio. Nota quod christus flos est secundum quod dicitur Can. primo Ego flos campi et lilium conuallium qui quidem flos vt dicit Ber. in flore ciuitatis et de flore virginitatis concepitur. Est autem christus flos propter pulchritudinem. puritatem. odorem et vigorem pulchritudine delectat. puritate sanctificat. odore recreat. et vigore confortat. D Quarto ponitur cui missus est angelus. Et tanguntur circa personam cui facta est illa missio quatuor scilicet puritas virginialis. status maritalis. nobilitas originis et dignitas nominis. Primo igitur commendat euangelista personam cui facta est missio dicens: ad virginem. multe virginis erant in mundo. ex quibus omnibus illa gloriosa electa est. vt deum partem recipiat et hominem Ad virginem igitur missus est angelus. non quicumque virginem. sed vt dicit Bernardus. virginem mente. virginem corpore et professione. nec fuit illa virgo subito et a casu inuenta. sed eternaliter preordinata. Vnde dicit damascenus. 4.

Sermo

libro capitulo sexto. Ipsa dei genitrix pre eterno et p̄uisio dei
consilio est predeterminata a diuersis ymaginib⁹ a sermoimb⁹
prophetarum p̄ spiritum sanctum preymagiata a perpdicata fu
it. **E** Queritur quare xps ex virgine voluerit condpi et
nasci. dicendum qd xps voluit nasci ex virgine propter quinqz
Primo propter nascentis dignitatem. talis namqz partus eum
debat. vt sicut nullus est filius eo dignior. ita matre eius vir
gine nulla reperiat dignior. Secundo hoc fuit rōnabile vt ge
neratio ipsius tpalis ex matre esset aliquale vestigium genera
tiois eius eternaliter ex patre sicut matre. et hec ratio potest ha
beri a Damasceno quarto libro caplo sexto. Tercio hoc fuit cō
ueniens quia filius iuxta legis preceptum. Exo. vicesimo ca.
Honorē debet huāe maternū. honor autē maximus est virgini
tas. Quarto hoc conueniebat nobis. nam vt dicit aug⁹ : phas
non erat vt per eius aduentum violaretur integritas qui vene
rat corrupta saluare. Quinto hoc fuit cōueniēs ad cōplementuz
operum dei. hominem enim fecerat deus sine viro et femina. vt
adam de viro autem feminam fecerat vt euaz. de viro autem et
femina continue fauit hominem. Ad complementum igitur di
uine factiois exigebatur vt hominem de femina faceret sine vi
ro quod cōpletum est in virgine. Et hec est ratio Anselmi in li
bro de cōceptu virginali. **D**einde scdo ponitur virgini
s status maritalis. Desponsata viro: desponsata erat vt dicit
Augustin⁹ homini iudeo. sed placuit altissimo deo. Cui nomen
erat ioseph: ioseph interpretatur acrescens. et in isto ioseph cō
pleta est propheta Genes quadragesimono caplo. vbi dicit. be
nedictiones patris tui confortate sunt benedictionib⁹ patris ei⁹
donec veniret desiderium collium eternorum. Illa autem benedi
ctio fuit ex imitatione dextri ex celsi. quia illa que sibi desponsa
ta erat accepit benedictionem acrescendi. vt illud dicitur non
opere naturali. sed benedictione celi desup et etiam vxor eius ge
nuit deum. Vnde Deutro. pl. capitulo. Dei benedictio eius q
appuit in rubo. Nota qd h scā virgo quā de⁹ elegerat desponsa
ta fuit ioseph. a iā facta desponsate nulla interueniente libidie mis
sio āglica dei delata est. Et id querit cū xps ex virgine nasci vo
luerit. qre nō qualitercūqz virgine sed desponsata voluit ee ma
tre ex q̄ ei⁹ fiet corp⁹. Dicit qd. 6. si ee qre ex desponsata vrgine
xps voluit capi. Primū ē hm Ambro. vt desponsatō tolleret sus
picōez criminis a cōcepto vrgineo. si. n. cōpissz inupta vrgo ifama
ta fuisset mī domini falso crimine. Vnde Am. sciebat de⁹ tenerā
esse virginis verecundiam. et lubricam famam pudoris nec pu

Quartus

tauit ortus sui fidem matris iniuriis ascernendam. Secunda causa est vt dicit Damascenus. vt partus virginis dyabolo celaretur. sciebat enim cristus nasciturus esse ex virgine. et ideo obsequabat si aliqua virgo conciperet vt ipsam infamaret. Cum igitur virgo desponsata concepit. nec conceptum eius cognouit nec diffamare potuit. Tercia causa hinc Origenem. vt sponsus esset in solatio virginis et ministerio. Quarta causa vt ostenderet dominus matrimonium esse licitum. Quinta causa vt matri domini haberet aliquod cuiuslibet status. scilicet virginitatis. matrimonii et viduitatis Sexta causa vt ostenderetur qd facta desponsatione ante conuentionem coniugii remanet arbitrium transeundi ad meliora vota alterutro irrequisito vt est religionis ingressus qua anima desponsatur deo. Vnde virginem desponsatam deo christus elegit. et ad honorem desponsationis diuine transtulit. Et Deinde ponitur nobilitas originis: de domo Dauid: que erat domus regalis. descendit enim ioseph a dauid secundum carnis propagationem. et per salomonem que fuit linea regalis. Sed quereret aliquis. quia non videtur ex hoc qd beata virgo fuerit de domo dauid quia de solo ioseph hic dicit. Et dicendum hinc Hieronimi. et Damasceni. quia non fuit consuetudo scripturae alicuius genealogiam per mulieres describere. et ideo non ponit hic directe generatio virginis. quia tamen erat legis ad populum vt quilibet de domo sua uxorem acciperet. ioseph cum esset iustus de domo dauid vnde traxerat originez desponsata suscipere virginem voluit. Et ideo cum dicit eum fuisse de domo dauid. hoc ideo de virgine intelligas. ex quo apparet cristum natum fuisse de domo dauid. quamq; in conceptione eius nihil fuerit ioseph operatus. Deinde ponitur virginis honorabile nomen. consueuerunt homines querere de sponsa alicuius que sit origo eius quod sit et nomen eius. Et respondit euangelista quia est: de domo dauid et nomen virginis maria: Ecce dignitas nominis. Nota qd frequenter nomina imposita indicant de conditionibus nominati. Hoc autem nomen maria triplicem habet interpretationem propter quod ostendit huic virgini qd christum genuit. dicit enim maria stella maris. dicit illuminatrix. dicit et domina. vere quidem hec virgo beata fuit stella maris que nauigantibus nobis per hoc mare seculi irradiat. Vnde Beda super Luc. Maria inquit quasi sidus eximium in fluctibus huius seculi gratia privilegii specialis effulsit. Secundo hec virgo dicitur maria. illuminatrix quoniam ex ipsa velut ex stella processit sol que illuminat omnes hominem venientem in hunc mundum. Tercio hec virgo domina dicitur singularis. cum enim omnes mulieres subiecte sint virginis. hinc tamen omnibus

Sermo

dominatur quia genuit dominum celi et terre. multe igitur mulieres nunc et prius dicte sunt maria. sed ista singulariter. Et quod tum ad istas ultimas interpretationes dicit Crisostomus. maria hebrayce stella maris. latine vero domina vocatur et merito quia et totius mundi dominium et lucem seculis meruit generare per hunc.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Et ingressus angelus ad eam: tangitur noua allegatio angelice dignitatis. In qua parte quinque ponuntur. Primum est angelica reuerentia et more salutationis. Et scias quia ut dicit be-

da verborum que hic ponuntur sollemniter ordo notandus est. totusque artius cordi inserendus. quanto manifestius apparet quod in ipsa tota nostra redemptionis summa consistit dicit igitur euangelista. Et ingressus angelus ad eam: ubi tria consideranda sunt. Primo enim ex eo quod angelus ad eam ingressus est. ostenditur virginis pudicitia quia non foris vagantem eam repperit angelus. sed ut dicit Crisostomus. solam in penetralibus quam nemo virorum viderat solus angelus repperit solam sine comite solam sine teste. Considerandum est secundo in qua ei forma angelus apparuit. Et dicendum quod beata virgo vidit ad se ingredientem angelum non visione ymaginaria. sed angelus formauit sibi corpus lucidum ut etiam sensibilibus virgini appareret. Unde dicit augustinus in sermone ex persona virginis. venit ad me Gabriel archangelus fauce rutilans. veste torruscans. iactu mirabilis. aspectu terribilis quia enim illum nunciabat qui corpus ex virgine volebat assumere. congrue corporali specie debuit apparere. Deuote autem tertio considerandum est quid nam repperit angelus virginem agentem in ipsa hora sui ingressus. Et dicit quod licet depingant pictores manibus operante ego tamen credo quod ipsa virgo beata tunc otio non vatabat nec alicui erat operi occupata sed tota erat abstracta in contemplatione meditando super salutem humani generis qualiter scilicet per virginem deus debeat humanum genus saluare. in hoc igitur actu tam intime contemplationis quo erat totaliter deo coniuncta et ad eam ingressus est angelus et forte nunquam in tanta fuerat contemplatione quanta tunc erat rationabile ei videtur quod tunc corporaliter sibi diuinum meretur verbum quando spiritualiter tota manebat in contemplatione ipsius. R. Ingressus autem angelus ad virginem: quid egerit audiamus. Magna quippe cum reuerentia eam salutauit et dixit. Ave. Salutationem nunquam inuenimus datam fuisse mulieri ab angelo quia ipsa fuerat causa

Quartus

vt salutationem perderemus. hęc vero mulier primo ab angelo salutata ē. quia per ipsam salus mundi erat ventura. curialis fuit celestis ille nuncius. qui ante virginem salutauit ꝓ diuinā explicaret legationem salutans igitur angelus virginem dixit: Ave gracia plena. In qua salutatione laudabiles eius conditiones describit. sicut cum aliquem salutamus titulum laudis apponimus. vt Sanctissimo patri summo pontifici. Inclito Imperatori semper augusto. Illustri regi francorum. Venerabili in christo patri generali priori ꝛc. Describit itaq; in salutatione euangelica virginis multipliciter privilegium. Primo enim tangit gracie plenitudinem: Ave: hic mutatum est nomen eue ꝛ res qua ipsa fuit plena ve. sed illa fuit sine aliquo ve ab a quod est sine et ve: gracia plena. vere plena ꝛ semp plena quia dicit Jeronimus ceteris per partes in maria vo tota se infundit gracie plenitudo. Sic ei in sole deus posuit omnes virtutes alioꝝ siderum: ita in maria omnem grām aliorum sanctorum. Deinde tangit angelus circa eam diuinum consortium. dominum ꝛc: cum oibus sanctis est dñs. et tamen cum virgine excellentissime erat tunc qua nullus homo nec humani generis inimicus erat tanto amplius tecum erit deus quanto extra partum et semine creatura fueris purior. Deinde tangit angelus benedictionis virginę munus singulare: Benedicta tu in mulieribus: vere benedicta super omnes mulieres. quia in ipsa maledictio eue mutata est in benedictionem: benedicta etiam super omnes homines que deum genuit et hominem. benedicta et super omnes angelicam creaturam. dum angelorum peperit regem. **L** Querit quare angelus salutans virginem nomē illiꝝ tacuit: dicendum q; forte nomen eius tacuit propter tria. Primo propt̄ virginis excellentiam. excellentes enim personas cum salutamus non nominamus. h; nomen cordi retinemus vt salue pater aue rex. Secundo ideo tacuit nomen vilitatum quia aduenit ei nomen specialis dignitatis quo nominanda erat. sicut cum aliquis est factus prior. obmissio vilitato nomine dicimus eum priorē nominando. Tercio ideo nomen eius tacuit quia non mittebat ad eam salutandā inquantū erat maria. h; inquantū erat gracia plena. **M** Secundo ponitur virginis modestia que cum audisset: nouam salutationis formam: turbata est: aliquali timore non perterrita. Vnde modeste tetigit euangelista mentis eius affectum Nota q; tres sūt cause quare virgo timuit. primo quidem propter angeli presentiam. quoniam et si consueta erat videre angelum: tamen nouus modus apparitionis in lumine et splendore eam perturbauit:

Sermo

Vnde cāitat ecclesia. Expauescit virgo de lumine. Secundo iō
timuit quia angelus virilem speciem demonstrabat. nam vt di
cit Criso. Trepidare virginū est ad omnes viri ingressus pauē
omnesq; viri affatus vereri. Et iō vt dicit Am. libro. i. de offici
is. Salutata virgo ab angelo tacet et mota est in introitu eius
atq; ad virili sexus spēm virginis pegrinat aspectib9. Tertio iō
turbata est q; eā angel9 in suo smone laudauit. et facte mentes
quanto ampli9 grāis et laudib9 excolunt tātomagis timent
Vnde dicit q; turbata est in smone a9. Deinde tangit virgis
prudenciā: et cogitabat qualis esset illa saluatio: nō mireris si
cogitabat. quia nunq; fuerit audita talis saluatio. Considera
virginis grauitatem quia nō fuit p̄mpta respondere angelo. s;
tacuit. considera prudenciā quia cogitabat. considera prudēciam
q; vt dicit Ambro. i. de officiis. q̄uis virgo esset curialis et hūi
lis pre verecundia tamen non resalutauit salutantez angelū nec
vlum tulit responsum. Ab illa igitur virgine certe addiscant
virgines verboz vitare lasciuā. quia vt dicit Beda maria eti
am salutationem verebatur. **N** Tertio ponitur angelica
allocutio. Videbat enim angelus virginem trepidantem et co
gitantem. et ideo vtriq; rei cupit satisfacere. primo enim timorez
expellit: et ait angelus ei. ne timeas maria: Nota q; ē p̄puz bo
norum spiritū q; licet in primo eoz aspectu timeat hūana fra
gilitas cōsequenter tñ timorē expellit. iō at voluit angelus ti
morē a virgine expellere vt aduerteret ad intelligentiā diuine
incarnationis quā annunciare volebat. vnde et familiariter cu
ius nomen primo tacuerat nunc vocat ex nomie vt audito no
mine p̄prio ad se redeat virgo. Est autem sciendum quia vt dicit
Petrus rauenen. angelus confortans virginē ne timeat nō si
ne metu metum discutit audientis. hęc em̄ dicens et ipse ange
lus timet et admiratur. stupet em̄ totum deum venire intra vir
ginales angustias. cui tota totius simul angusta ē creatura. De
inde quia videbat angelus virginem de salutatione cogitante.
ideo eandē explicat salutationem. annuncians cū hoc verbo cō
ceptū. dicit ergo non mireris si dixi grāia plena: Inuenisti em̄
grāiam apud deū. Nota q; inuenit virgo apd deū grāz plena
rie sanctificatiois quia ante fuit sancta q̄ nata vt dicit Ber. ha
buit grāiā confirmationis quia nunq; peccauit seu peccare po
tuit: habuit grāiā diuine generatiois. nihil em̄ maius ē i di
uinis q̄ deum p̄m genare. verbū quod tñ virgini est cōicātū
habuit grāiam fecunditatis et pudoris. Vnde Petrus rauenē.
loquens ad virginem. virgo inq̄t te matrem prestūit grāia nō

Quartus

nostra. genitricē te pietas voluit dici quā nō sciebat integritas
i tuo aspiciū tuo p̄tu creauit pudor. auda est castitas. integritas
roborata est solidataq; virginitas. Deinde quando dixerit an
gelus: domin⁹ tecum: aperit qualiter singulari modo concepōis
deus sit cum virgine. Ecce concipies et paries filium: tangit
autem cōceptum virginis quali per eadem verba ysa. z. c. Ecce
virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomē eius emanu
el. vt ostendat eam esse virginem de qua hic dictum est Et vo
cabis nomē eius ih̄sū. Ihesus m̄p̄tat saluator ⁊ saluator oīm
nunquid saluare matris virginitatem congruebat. et nasci hec
que dicta sunt de cōceptu virginis pertinet ad humanitatem
verbi. ¶ Deinde tangit diuinitatis magnitudinē c⁹: Dic
erit magnus glo. Ambro. non q̄ ante partum virginis mag
nus nō fuerat sed quia potēciam quā naturaliter dei filius ha
bet homo accepturus erat ex tēpe. consequenter tangit ange
lus que sit illa magnitudo nascituri: Et filius altissimi vocabit̄
nihil est maius q̄ filium esse altissimi dei. non per adoptionez
vt nos sumus filii dei sed naturaliter quomodo cristus est dei fi
lius. Deinde quia dixerat angelus Benedicta tu in mulierib⁹
assignat illius benedictionis causam. videm⁹ autem q̄ sepe be
nediciuntur parentes in filiis. sicut alicui virtuoso dicim⁹. bene
dicta mater que te genuit. sic virginem gloriosam in filio bene
dicimus dicentes illud Judith. 13. Benedicta filia tua domino
quia per te fructū vite cōicauimus Et ideo assignat causaz bene
dictionis virginis ex principatu nascituri dicens: Et dabit illi
dominus deus sedem dauid patris eius: Et est aduertenduz q̄
primo dixit christum filiū altissimi. nunc vero dicit dauid eē pa
trem eius quod esse non posset nisi in cristo duplex esset natura
diuina iuxta quā est filius dei. et humana h̄m quam est fili⁹ da
uid. Et quia h̄m carnem fuit filius dauid ideo cristus regnuz iu
deorum etiam iure habuit hereditarie successionis. Vnde Iherē:
33. Ecce dies veniunt dicit dominus. ⁊ suscitabo dauid germen
iustum. et regnabit rex ⁊ sapiens eit. ¶ Deinde ostendit
vbi et quantum sit regnaturus. Et regnabit in domo iacob in
eternum. Aduertendum q̄ non exercuit crist⁹ in mundo tempo
rale regnū iurisdictionem et ideo spiritualiter r̄gnat in domo ia
cob. de domo autem iacob licet h̄m carnem soli mundi sit. tamē
quia domus iacob magna in fide religionis fundata erat q̄m in
carne et sanguine. ideo omnes fideles de domo iacob sunt. ⁊ iu
dei non credentes: de domo dauid non sunt. et regni eius nō eit
finis. Vnde Dani. secundo. Potestas eius potestas eterna: que

Sermo

non auferatur et regnum eius quod non corrumpetur. Quarto ponitur virginis interrogatio. cum enim tanta locutus fuerit angelus postea tacens expectans virginis responsū. Dixit autē maria ad angelum: considera quia cum salutasset angelus virginem cum tanta illi euangelizasset in omnibus ipsa tacuit: et nunc primo locuta ē. vt dicit Criso. Propositus sue mentis reuerenter exposuit. vitam videlicet virginalem se ducere decreuisset. **R** Quomodo inquit fiet istud vt concipias et parias altissimi filium quomā virum non cognosco: id est proposui nō cognoscere alias enim interrogatio nulla esset Considera quantum illa gloriosa femina virginitatem amabat. cum enim alie mulieres amore prolis. non sollicitentur de virginitate perdita illa tamen audiens se debere concipere altissimi filium cuius regni non est finis. nihilominus de mentis sue virginitate sollicitatē dicens: Quomodo fiet. Nota quia vt dicit Criso. ipsa fuit prima femina que deo voluit virginitatem. sed tunc queritur quomodo consentit matrimonio. vt conciperet sponsū. peccaret enim mortaliter q̄ facto voto continende assentiret in matrimoniū. Et si dicas q̄ consentit in matrimoniū cum intentione. tamen vt nūc q̄ sequeretur carnalis copula. Contra. tūc n̄ fuisset verum matrimonium. quoniam talis intentio dirimit matrimonium. et contra est sibi. Et est dicendum. s̄m intentionem beati augustini. in libro de bono coniugali. q̄ maria et ioseph anteq̄m fieret mutua desponsatio virginis huius proposuerat et sancti spiritus reuelatione vtriusq̄ persona consentit in matrimoniū. nec alter consentiret in alterum nisi docente spiritu sancto alter alterius cognouisset propositum. postea vero quod proposuerant corde. vterq̄ exprimens verbo deo voluit. Et cum queris vtrius beata virgo consentit in carnalem copulam. dico s̄m eundem q̄ non consentit nisi deus de hoc specialiter reuelaret. verum igitur matrimonium fuit. sed ad carnalem copulam nec consentiens erat nec dissentiens q̄d̄ non doceretur sancti spiritus reuelatione quid esset agendum **S** Quinto ponitur conceptus virginis explicatio: Et respondens dixit ei. Delectabatur angelus multum vt videretur loqui cum virgine vnde etiam ei ad singula respondebat. Spiritus sanctus. Nota quia vt dicit Ambro: sup Luc. Nō solum deus condidit creaturas. sed etiam hunc mundū multiplicandum generationes eis contulit q̄ seruarent et potuisset ordinare aliam modum. quando igitur voluit potuit istum ordinem imitare quod et factum est in conceptu virginali. igitur q̄ sicut spiritus sanctus ex aquis sup quas ferebatur in principio mundi

Quartus

produxit animal aquatile. ita ex purissimis sanguinibus virgini
produxit corpus christi. Item sicut virga aaron floruit sola
diuina virtute Num. 17. c. Item sicut flos ex virgula solo affla
tu a vere producit. Item sicut ymago formatur in speculo so
la presentia faciei. Superuenit igitur spiritus sanctus in virginem
quemadmodum ros descendit super rosam vel liliū dans illi cō
piendi virtutem. ¶ Deinde ponit incarnationē christi.
Et virtus altissimi: dei verbum est virtus altissimi. vt dicit apo
stolus 1. Cor. 1. c. Obumbrabit tibi. Nota qd diuini verbum qd ē
virtus altissimi intelligit obumbrasse virginem dupliciter. Pri^o ppter carnē
assumptā. sicut sol obumbrat nobis. vt quod in se intueri non
possumus. obumbratione nebule videamus. Secundo pōt hoc
intelligi quia sicut umbra refrigerat. ita diuini verbum remouit
a virgine omnem concupiscencię estum. Deinde ostendit quā
nasciturus erit filius dei Ideoq; et quod nascetur ex te sanctum
bene sanctum est qd superueniente spiritu sancto ex virgine natu
est vocabitur filius dei: quia enim virtus altissimi est filius dei
si hoc virtus obumbrabit virginem assumendo carnē hoc quod na
scetur ex ea vocabit filius dei. Deinde angelus inducit exēplū
vt confirmetur cor virginis marie Et ecce Elizabeth cognata
tua: vxor zacharie erat cognata virginis ex parte matris. qā
beata anna mater virginis fuit de genere sacerdotali. sed ex par
te patris fuit de domo regia. hoc enim fuit speciale in populo iu
derum vt regia tribus et sacerdotalis posset misceri. et ipsa con
cepit filium: iohannē baptistā: In senectute sua: quod videtur
etati non cōuenire: a hic mēsis: scz est: sextus illi: natiuitatis a
conceptu. fuit enim beatus Jo. cōceptus septimo exeunte febru
arii que vocatur sterilis. quia em̄ inepta fuerat generationi: ab
ōnibus vocabatur sterilis. Nota quia circa cōceptū elizabeth
tangit angelus senectutem. quod est defectus etatis et sterilitas
tem que est defectus nature. quoz vtrumq; erat cōceptioni cō
trarium quaten⁹ virgo in qua florebat iuuentus que fecundita
tis virtutem superueniente spiritu sancto debebat suscipere et non
dubitare. vnde angelus infert: quia non erit impossibile apud
deum omne verbum. nullum verbum est deo impossibile qui gene
rando filium omnem rationē verbi in ipso produxit. Vnde ps
Omnia quecumq; voluit fecit &c. Tercia pars.

¶ Scruo cum dicitur. Dixit autem maria &c. tangitur
deuota humiliatio virginis voluntatis. Considera
qd non verbis locuta est virgo in tanta profunditate
mysterii et nihilominus pauca verba protulit. qm̄iaz

Sermo

verborum multitudinem debet fugere virgo. Audiamus ergo
voce virginis: Ecce ancilla domini. Ecce quanta virginis humilitas
que ut dicitur. Be. dum mater eligitur. ancillam se sui conditionis
appellat. Nota quod in ter omnia que maxime quantumcumque deco-
rant virginem est humilitas que tantum placuit filio dei ut ip-
sum de celo traheret. ut ex virgine carnem assumeret quemad-
modum ferrum trahitur ad magnetem. et tantum placuit christo
illa responsio virginis cum dixit: Ecce ancilla domini: quod ex hoc
magis se appellat in scriptura ancille filium quam virginis. Unde
per psalmum. Ego servus tuus inquit et filius ancille tue. Que est illa
mulier cui talia promitterentur et vocaret se ancillam. quin poti-
us exaltaret se super sidera. unde et prima mulier cum audisset a
serpente. Eritis sicut dii statim in superbia elata contra creato-
ris imperium extendit manum ad fructum ligni vetiti. hec vero
sancta virgo audiens se deum genituram. ancillam et non ma-
trē se vocat. **E** Deinde ponitur assensus virginis cum desi-
derio: fiat mihi secundum verbum tuum: consentit diuine dispo-
sitioni et optat fieri quod dictum est ab angelo: quantum ad
duo et ut concipiat sancti spiritus virtute: et ut altissimi gene-
ret filium. Quomodo putas gaudentes fuisse angelum et exultantem au-
diens virginis consensum et desiderium audiens sic promptam
humilitatem et obedientiam. videns quia non frustra ad virgi-
nem missus fuerat. sed responsionem deo acceptabilem relaturus
ad ipsum qui miserat reuertebatur. Considera virginis fidem et
desiderium que illud credidit et in se fieri desideravit virginem
scilicet deum concipere. quod nunquam a seculis fuerat auditum. nun-
quam reperitum. a nemine visum nec ab aliquo cognitum. et hec qui-
dem credidit. nec multis rationibus adductis sed parua dispu-
tatione cum angelo habita. Nota quia ut dicit Damascenus. tero
libro ca. secundo. Statim post superassensum virginis spiritus sanctus
superuenit super ipsam secundum domini sermonem quem dixit an-
gelus purgans ipsam et virtutem susceptans dei verbum tribu-
ens. similiter autem et grauatum ut idem dicit quarto libro ca. 6.
Tribuit creatori creati. et plasmatori plasmati. et filio dei in deo
incarnari et humanari ex castis et incoquinatis eius carnibus
ac sanguinibus. Statim in parua carnis substantia totum corpus
christi formatum fuit omnibus corporalibus lineamentis et per-
fectum fuit statim anima rationali ac que erat gratia plena et
gloria et in ipso eodem instanti fuit et diuinum verbum iunctum
inseparabili veritate personali. Unde Gregorius decimo octauo mo-
ral. Hic annunciare inquit angelus et adueniente spiritu sancto

Quintus

mox verbum in vtero. mox in terra natum verbum caro factum est. Igitur concludit Johannes os aurei dicens. Fiat sine virili semine conceptus in virgine. nascatur de spiritu sancto integra carne. sanctum quod nascitur in terra de homine matre sine homine patre. vocetur dei filius. Qui cum etc.

Feria sexta Introductio Sermo. v:

Exurgens maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda etc. Luc. primo In expositione euangelii quarte ferie diutius immorati sumus et longum sermonem pertraximus. hoc enim exigebat incarnati verbi misterium. si quomodo illud vnicum verbum multis possemus verbis aperire. vt loqui etiam verba eiusdem virginitatis et deuotius perscrutamus. Nunc ergo potestate contemplationis suauitatem propriam intueamur fragilem culpam et conuertamur ad orationem. vt quod incepimus valeamus perficere. exorantem pro nobis virginem quatenus nobis amittretur virtus et sciencia. Exaudi virgo exaudi altissimi dei genitrix exaudi plena gracia munus itaque salutationis angelice tibi offero dicens. Ave gracia plena etc.

prima pars

¶

Exurgens maria abiit in montana Exercitati sunt in cognitione signorum ex his que apparent in muliere pregnante de conditionibus nascituri prenoscuntur et coniecturant. attendunt enim gestus mulieris quaher se habet in moribus. quaher in positionibus. qualiter et quid loquatur. qualiter aspiciat. qualiter somniat qualia desiderat etc. multa obseruant naturalia signa ex quibus aliquando preiudicant qualis futurus sit conceptus pregnantis. Sed quia virgo maria supra naturam concepit. nequaquam naturalibus sed supernaturalibus signis potuit fetus sui cognosci sublimitas. non enim consuetas habuit pregnantum passiones. Volens igitur euangelista ante partum virginis nos instruere qualis sit quem virgo concepit. eiusdem virginis pregnantis deuotos nobis insinuat gestus. Igitur in presenti euangelio vbi de his agitur tria nobis dantur intelligi. Primum est modestus virginis gestus. Secundum est virtuosus vocis affectus ibi. Et factum est vt audiuit et cetera. Tertium est deuote laudis affectus ibi: Et ait maria etc. Circa primum tria tanguntur in euangelio: Primum virginis modestus. Exurgens maria: de domo propria in qua ipsa angelus salutauerat de secreto sue habitatiois loco et de intus

Sermo

ma contemplationis requie Vnde Psalmis. Exurge gloria mea
exurge psalterium et athara. Et rñdit vgo. Exurgā diluulo
Abiit in montana: Ad sola enim montana virgo deo plena
debebat ascendere quam sequamur nos dicentes illud ysaie vn
deamo capitulo. Venite ascendamus ad montem domini et ad
domum dei Jacob. Considera quia partus grauat arta: incurrit
suspria. sed non grauabatur virgo quinimmo petebat sublimi
a: Cum festinatione Canticoꝝ vndeamo. Surge propera ami
ca ꝛ. B Nota qꝛ festinabat virgo Primo quidem scđm glo
sam. Ne diu videretur in publico. Secundo vt congauderet grā
deue mulieri et pregnantī. Tercio vt cito ei subueniret obseq̃o
ministerii. Vnde Ambrosius. Nescit tarda mollissima spiritus
sancti grata. Non enim perrexit virgo in montana vt videret
si verum esset quod illi angelus dixerat. quia ipsa non fuit icre
dula de oraculo vt zacharias: non incerta denunciatio quin crede
ret eam esse angelum. non dubitauit de exemplo elizabet. Sed
leta pro voto. religiosa pro officio. festina p gaudio. i montana
perrexit in ciuitatem Jude vbi erat habitatio zacharie et Eliza
beth. Nota hic exemplum anagoyum. quatuor enim dicuntur
de virgine. scilicet qꝛ exurrexit i montana. abiit et festinauit in
ciuitatem Jude Surgamus et nos a desiderio terrenorum in qui
bus dormitantes morimur. Hora enim est iam de somno surge
re. Vnde apostolus. Exurge qui dormis et exurge a mortuis:
Secundo ascendamus in montana appetendo celestia: Vnde Ge
nesis capitulo decimonono. In monte saluum te fac et cetera.
Tercio festinemus quia non habemus hic manentem ciuitatem
sed futuram inquiramus. Vnde Hebreorum quarto capitulo. fe
stinemus ingredi in illam requie vt tandē quarto igrediamur
ciuitatem Jude id est ciuitatem continentium celestem Iherusalem
in qua ascenderunt tribus tribus domini testimoniuꝝ israhel ad
confitendum nomini domini. Secundo ponitur humilis virgi
nis ingressus: Et intrauit domum zacharie: quatenus secundū
glosam grandeue pregnantī iuuecula deseruiret Considera vir
ginis caritatem quoniam a seruitio veterane mulieris non retra
xit amoe proprie domus. quies contemplationis. prolixitas ite
neris. asperitas montium. grata diuini conceptus. nec virgī
nalis mundicia quin famularetur conceptus seminario Hinc igit
tur vt dicit ambrosius. Addiscant sancte mulieres quam sedu
litate pregnantibus debeant exhibere cognatis C Ter
tio ponitur reuerens virgīnis salutatio: et salutauit elizabet

Quintus

prius ipsa virgo salutat Elizabeth. Primo quidem ut dicit Beda. quod decet ut quanto celsior tanto sit humilior. Secundo quod congruum est ut matrone prius iuencula salutem annunciet. Considera quanta consecuta est gratia Elizabeth ut properaret virgo ad ipsam ut domum eius ingrederetur ut ab ipsa salutareretur ut ei famularetur unde poterat dicere Elizabeth illud dictum. Venerunt mihi pariter omnia bona cum illa.

Secunda pars

D
Secundo cum dicitur. Et factus est ut audiuit et cetera tangitur virtuosus vocis effectus et ponuntur sex: Primo enim tangitur exultatio precursoris: Et factum est ut audiuit salutationem marie Elizabeth: audiuit humilem iocundam et deuotam salutationem. Exultauit infans: qui nundum fari poterat. Johannes scilicet baptista in utero eius: id est matris Elizabeth Nota quia hic primo impletum est quod dixit angelus ad virginem. eam esse gratia plenam. sic enim plena erat quod Johannes baptista ex plenitudine eius per salutationem suscepit sanctificationis gratiam. Tunc enim adimpleta fuit illa promissio facta zacharie de Johanne quod spiritu sancto repletur adhuc ex utero matris sue. quod factum fuit in salutatione virginis ut dicit glosa. Unde considera mensuram virginis gratiam. qua etiam precursor christi sanctificatus est. Nota etiam quia conceptus Johannis adhuc non erat nisi sex mensium. supernaturaliter autem ei collatum est in ipsa hora salutationis ut cognosceret virginem esse matrem christi et deum habere in utero. Unde quod vocem non poterat. gestu corporis exultauit de presentia saluatoris et tunc primo incepit sue precursorie officium. Secundo ponitur Elizabeth sanctificatio. Et repleta est spiritu sancto Elizabeth: Glosa: Non prius mater Elizabeth spiritu sancto repleta est quam filius huius filius repletus replet matrem. maria ante conceptum. Elizabeth post conceptum repletur: Et exultauit: spiritus infantis non valentis clamare facit clamorem matris: Vox magna: vox magna clamat que vocem verbi habet in utero: Et dixit: cum deuotione. reuerentia et exultatione. Tercio ponitur Elizabeth vaticinium: Benedicta tu inter mulieres. Hanc etiam benedictionem angelus ad virginem attulit: **E** Et nota quod mulier eo quod fuit

Sermo

prime transgressionis principium quatuor habuit maledictiones a deo quoniam autem virgo illis non fuit subiecta maledictionibus ideo dicitur inter mulieres benedicta. Prima maledictio mulieris fuit quia dixit illi deus Gene. tercio. Multiplicabo erumpnas tuas id est multiplicas faciam miseras tuas maxime cum sexus mulieris calamitatibus est subiectus a quibus virgo longe fuit. beatitudinis habundantia. Secunda mulieris maledictio fuit. multiplicabo conceptus tuos: hebreus habet impregnationes tuas. Sed virgo seipsum concepta et impregnata est a spiritu sancto. Tercia mulieris maledictio fuit. in dolore paries filios tuos. Sed ut dicit Augustinus virgo in leticia dominum parturivit. Quarta maledictio fuit. sub viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Sed virgo sub nullius viri potestate fuit. immo quae mater omnibus viris dominantem genuit sine viro. Ideo ipsa viris omnibus domatur in ea namque impletus est illud Esd. 2. c. octavo. Dportet nos scire quoniam mulieres dominantur nostri. Secundo fuit virgo inter mulieres benedicta quia simul habuit virginitatis et fecunditatis benedictionem. Tercio quia genuit deum simul et hominem. et ideo bene venit de illa David. Benedixisti domine terram tuam. Deinde benedixit elizabeth virginis conceptum dicens. benedictus fructus ventris tui. **F** Fructus ventris virginis fuit christus qui fuit benedictus dicente Apostolo. Benedictio et claritas et sapientia et gratia et honor virtus et fortitudo deo nostro. Nota quod christus fuit fructus ventris virginis. quoniam sicut fructus ex flore producit. ita christus ex florida virginis carne conceptus est. Iste autem fructus est speciosus decoris. quia candidus et rubicundus. Cantico secundo capitulo. Unde psal. Speciosus forma pre filiis hominum. Secundo ille fructus est frugiferi odoris de quo dicitur Gene. 22. ca. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni quem benedixit dominus. Tercio ille fructus est suavis saporis. Unde psal. Gustate et videte quoniam suavis est dominus. Quarto ille fructus est miri vigoris. habet enim vigorem eterne vite quia conseruat qui ex eo sumperint a morte perpetua. Unde enim suavis est sicut fructus ligni vite plantati in paradiso voluptatis. Quarto ponitur elizabeth humilitas: Unde hoc mihi id est secundum glosas. quantum bonum mihi accidit ex aduentu tuo. vel aliter. Unde hoc mihi id est que mea iusticia aut quibus meritis: ut veniat: sic humiliter deuote et reuerenter. mater dominici ad me: id est ieruam et humilem anallam eius. Nota ut dicit glosa Ambrosii. quod spiritus sanctus qui replet Elizabeth

Quintus

dedit ei prophete donum vt matrem cristi cognosceret ille idez contulit humilitatis virtutem. et ac etiam humilitate Johanes baptista se humiliavit dicens christo. Ego a te debeo baptizari. non tu a me. et alibi. Cuius non sum dignus vt soluaz corrigi am calciameti eius. Quinto ponitur miraculi reuelatio: Ecce ei id e in ipso momento: Et facta est vox: vox inq columbine simplicitatē vox vgiē puritatē vox amene suauitatis Salutatiois tue q aliud nisi salutē nouerat virgo q salutē dñi gestabat i utero: iam enim ore promittebat salutem quem pariendo seculo debebat proferre: In auribus meis: Cantorum secdo capitulo Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis Exultauit infans. in gaudio in utero meo: dicit glo. Cū vox intrat ad aures corporis virtus spiritualis ad cor intrat audientis et nō solum matrem sed etiam sobolem amore ad audientis intendit: Sexto ponitur virginis commendatio: Et beata que credidisti non sicut maritus meus qui dubitauit. apparet vt dicit glosa Ambro. virginem non dubitasse sed credidisse verbis angelicis Considera quantum bonum sit fides que meruit in virgine christi incarnationem quam etiam in matre propria voluit christus esse: quoniam perficientur id est perfecte fient: in te: vt virgo concipias qd tñ iam factum erat ex te vt deum parias altissimi filium et per te vt humanū genus per te feminaz generalem consequatur salutem: que dicta sunt tibi a domino: per angelū spiritus sancto docente cognouit elizabeth ea q dicta fuerant virgini a domino id est per angelum.

Tercia pars.

¶ Erat ponitur virginis deuotus laudis affectus Et ait maria: exultans ex deuotione prorumpit in canticum. consueuerant sancte mulieres dicere domino canticum propter singularia beneficia recepta. Sed virgo cantauit domino canticum nouum quia mirabilia fecit cuius melodia fuit et acceptabilior omni laude omnium scilicet: Magnificat: id est magnum predicat: anima mea dominum: id est deum patrem cuius se ancillam professa erat dicens. Ecce ancilla domini. Nota q magnificauit dominum maria soror aaron in transitu maris rubri dicens. Cantemus domino: gloriose enim magnificatus est Exo. decimo quinto caplo. Sed illa virgo amplius magnificare potuit. quia per eam velut claritatis diuine stellam. mare presentis seculi nris mea. Altera mulier: scilicet delbona cecinit canticum domino: pro victoria inimicorum:

Sermo

Judith quinto capitulo. Sed virgo amplius magnificacōe potuit dominū quia ex ea natus est qui est victor de tribu iuda. et propter hanc benedictionem fecit potentiaz in brachio suo disperdit superbos mente cordis sui. Tercia mulier que cecinit fuit anna que post sterilitate meruit fecunditatis gratiam et peperit samuelem magnificans deum dicens. Exultauit cor meum in domino. 1. Reg. c. 2. Sed illa virgo amplius potuit deum magnificare quia fecunditatis suscepit gratiam virginitate manente. Quarta mulier que magnificauit dominū fuit Judith quomā ipsa caput holofernis amputauit cantans et dicens. Incipite dommo in tympanis. cantate domino in cymbalis modulabimini ipsum psalmū nouum Judith. 16. c. Et illa virgo amplius potuit magnificare dominū. quia ipsa contriuit caput antiqui serpentis. quoniam in ea completum est quod dixit dominus ad serpentem Gen. 3. c. Mulier conteret caput tuū. Idem deinde ponitur spiritalis virginis exultatio: Et exultauit spiritus meus: superior pars anime: in deo salutari meo: id est in filio dei: qui est illud salutare quod expectabat iacob patriarcha dicens. Salutare tuum expectabo domine. Gene. 49. ca. In hoc salutari exultauit Abacuch propheta tercio. c. dicens. Ego autē in domino gaudebo et exultabo in deo ihesu meo. Vel hinc aliam literam. in deo salutari meo. Nota quod bene habebat virgo causam exultationis in illo salutari plusquam cetera creature quoniam parentes exultant in filiis. et hoc salutare fuit singulariter virginis proles opiferaque matris. virgo quem gessit peperitque virgo Et attende diligenterque considera: si ex gestu virginis pregnantis vis coniecturari qualem in utero conceptum habet: non enim reperies consuetam mulierum linea quoniam ut dicit Ambrosius. Nihil tortuosum in oculis marie. nihil in verbis aut actibus veretundum. non gestus inagibiliores. non inuestus lasciuiores. non vox pecculancior: ut ipsa corporis species diuinitatis conceptus annunciet. sed ex his que dicuntur in hoc euangelio quoniam impellente caritate abiit festinanter intrauit domum humiliter. salutauit elizabeth fuerenter. exultauit infans mirabiliter sanctificata est elizabeth singulariter. prophetauit inopinabiliter. laudauit virginem excellenter. et ipsa virgo magnificauit dominum ardentem. poteris diuinitatis conceptum agnoscere. Quid enim his tunc nouis signis et miris auditis credentium est quia nisi quod nascetur ex ea sanctum vocabitur filius dei. Dicamus ergo cum elizabeth ad virginem. Vñ hoc mihi ut veiat mater domini mei ad me etc. Nota etiam quod non sunt nisi tria cantica euangelica scilicet cantica virginis.

Sextus

magnificat. canticum zacharie. benedictio domini de israel et canticum simonis. nunc dimittis seruum tuum domine. que non cantantur in ecclesia eo ordine quo sunt instituta. Sed primo cantatur canticum zacharie in matutinalibus laudibus per quod erit perfecta redemptio et salus et in ipso cantico redemptionis nostre salus ponitur. Secundo cantatur in laudibus quia laudes in aurora dicuntur: Johannes autem baptista in cuius natiuitate zacharias cecinit. se habet ad christum sicut aurora ad solem. canticum autem virginis in vespis dicitur quia incarnatio christi eius laude canticum hic institutum fuit. facta fuit sexta etate mundi in sexto mense a conceptione Johannis et sexta hora diei. officium autem vespertinum est totius temporis sextum officium. Canticum simeonis dicitur in septimo diei officio. scilicet ad completorium. quia orat se dimitti in pace quod erit completis omnibus officiis. Diuina autem illa cantica dicimus stantes et non sedentes. quia euangelica sunt immo quidam fratres se signant ad micum eorum sicut ad euangelium. quod fieri non oportet quia signum crucis premititur euangelio ne infestatione demonis impediatur intelligentia doctrine euangelice. sed illa cantica non causa instructionis. sed laudis instituta sunt. vnde sufficit signum crucis impensum frontibus in principio horarum. ut habetur in historiis sanctorum et in summa de officiis. Rogemus ergo et cetera.

Prima pars.

Dominica quarta aduentus Sermo vi.

Anno quintodecimo imperii Tiberii cesaris procurante poncio pilato iudearum. Lu. 3. Quelibet natio et sui principatus consuevit describere tempora sicut in libro Machabeorum ponuntur tempora quando incepit regnum grecorum. per se enim habent tempora regni p-

sarum. egypti tempora regis egyptiorum. ac si de singulis quolibet natio et gens habet historias et cronicas sue originis. Quoniam vero principatus ecclesie et nostre fidei incepit a predicatione Johannis baptiste. Ideo beatus Lucas tempora sue predicationis in presenti euangelio nobis insinuat. Et duo tangunt. Primum est multiplicis principatus descriptio. secundum est nouelle fidei denunciatio ibi: et venit in omnem regionem. Circa primum quatuor tanguntur. scilicet vniuersale mundi omnium diuisum iudeorum regnum. pontificale et sacerdotium et prophetale officium describit enim nobis beatus Lucas quis dominabat to

Sermo

ti mundo. qui presidebant. genti iudeorum: qui erant principes
sacerdotum quando ioh. predicare incepit. Tangit igitur tripli-
cem principatum que vt omnia clarius pateat ad expositionez
litere: aliquid fm historiam est dicend. **A**. Sciendū est igit
vt potest haberi a magistro in historia scola. qd prim⁹ romano-
rum impator fuit Julius cesar. qui ideo cesar appellatus est dicit
Irido. nono Ethi. Eo qd ceso mortuo matris vtero eductus pro-
latusqz fuerit. vel quia cum cesarie natus sit. ab hoc ceteri impa-
tores cesares appellati sunt. Secundus impator fuit Octavian⁹
augustus qui ideo augustus dicit⁹ ē. quia maxime rempublicaz
auxit et precpue in victoria contra anthoniū et cleopatram ⁊
ab istis duobus primis impatoribus ceteri omnes dicuntur ce-
sares et augusti. Anno autē. 42. istius octauiani christus natus
est et post natiuitatem christi impauit quindecim annis et mor-
tuus est. 52. sui imperii cum xp⁹us quintumdecimū ageret ānuz
huic successit tercius impator. scilicet tiberius cesar cuius impe-
rii 15. anno: cum iam saluater esset triginta annoruz. Johannes
baptista habens eandem etatem cepit predicare. iam enim erat
congruum etatis virilis temporis. vt christus mundo manifesta-
retur. ⁊ vt Jo. predicare incepit. ⁊ hoc dicit⁹ ē ad declarationez
principatus vniuersalis qd habetur in eo qd premittitur: āno
quinto decimo imperii tiberii: pprium nomen: cesaris: nomē di-
gnitatis **B** Sedo danda est intelligencia principū multo-
rum qui preerant in gente iudeorum propter quod est sciendū
qd herodes magnus filius antipatri ydumei cuius tēpe nat⁹ fuit
christus totius regni iudeorum monarchiaz tenēs. hic autē quia
plures vxores habuit. multos ex eis genuit filios inter quos sex
fuerunt principaliores. scilicet alexander ⁊ aristobolus et anti-
pater et herodes antipas et archilaus ⁊ philippus Sed quia ip-
se herodes cum cecidit innocentes pueros multos orbauerat fili-
os. ideo in propriis filiis iuste punitus est. nam tres ex illis scz
Alexandrum Aristobolum et antipatrem iussit interfici. Cū at
alexander et aristobolus redissent de athenis a studio literaruz
postea vxoribus tradidit. iamqz velut eruditi ⁊ vxorati descep-
tabant cum patre de regno. Quibus omnibus cecidit declarauit
pater per testamentum antipatrem regni successorem. illi vero p-
perantes romam: eum ad iudiciū impatoris citari fecerunt:
Sed facta tandem concordia redierunt ad patrem. antipater au-
tem timens amittere successionem regni. Rursus concitauit pa-
trem in filios. accursans eos qd patriadum machinarent. obh
igitur pater comprehensis filiis complices eorum iussit torqueri

Sextus

et confessis habuit vera esse q̄ dicebat antipater. Unde et filios iussit interfici scilicet. Alexandrum et Aristobolum: Antipater autem p̄ hoc factus est populo graue odium. sed et ipse pater nimis eum amabat. Unde herodes antipatris illi substituit in regnum. nolens q̄ regnum transiret ad filios antipatris. Procurauit igitur antipater venenum efficacissimum ut illud pater suaderet per ministrum q̄ cum cognouisset pater antipatrem coniecit in vincula. Inter hoc autem laborat herodes magis infirmitatibus. Quadam autem die audiuit antipater de palladio regis vulgatus plangentium quasi rex esset mortuus. exultauit autem valde et promisit custodibus carceris multa donaria. si eum abire permitterent: cuius exultationem cum pater cognouisset. grauius accepit et missis pro spiculatoribus eum in carcere iussit interfici. herodes autem priore testamento mutato alterum condidit. In quo archilaum regem instituit successorum. ita tamen ut dyadema regni susciperet romae. illo vero mortuo herodes antipater q̄ in priori testamento succedere debebat. antipater et archilaus romam perueniunt accusantes causas regis contra alterutrum. philippus autem qui fauebat archilao: et ipse romam profectus est in auxilium eius. sperans cum hoc causa contentiois fratrum fungi regia dignitate. facta est itaq̄ longa contradictio inter fratres. altero dicente: ultimum debere valere testamentum. altero vero allegante q̄ illud pater iam sensu deficiens instituerat. Tandem autem hinc et inde auditis rationibus ex totius senatus consilio definitum est. ut regnum iudeorum in quatuor partes diuideretur: Quarum due partes scilicet Iudea et Abilimia date sunt archilao promissumq̄ est sibi regium nomen si bene rem ageret. reliquarum autem duarum partium una heredi antipatri scilicet galilea. Altera vero philippo scilicet. yturea utriusq̄ sub nomine tradita est Tetrarchie. Tandem archilaus crebro accusatus apud cesarem cum nouem annis principatus presuisset tyrannice. Viennam in exilium missus est et una pars principatus sui. scilicet iudea cepit procuratoribus gubernari. altera vero scilicet abilimia tradita est lisamie sub nomine tetrarchie. Istum vero lisamiam dicit Beda. magni herodis fuisse filium. licet Josephus dicat q̄ fuit nepos eius. natus ex alexandra sorore uxoris herodis. Hoc viso apparet sententia literarum: procurante poncio pilato iudeam: procurator non erat princeps ordinarius sed vicarius aut delegatus. hic est pilatus qui iudicauit christum ad mortem. C Tetrarcha autem id est princeps quartae partis. nam tetrarcha est nomen grecum apositum et dicitur a tetra quod est quatuor et archos princeps. 4. partis

Sermo

principes galilee herode: scilicet antipa hic est ille herodes q̄ vx
orem abstulit philippo fratri suo qui iussit iohannē baptistā de
collari. quicq̄ illi iussit domino in passione veste alba indute: Phi
lippo autem fratre eius: scilicet herodis antipa: tetrarche. id est
principis quartę partis: yturee et tracomitidis regiois. hic est
ille philippus cuius vxorem herodiam frater eius abstulerat:
herodias autem fuit aristoboli filia. quam herodes magnus cuꝫ
alio fratre. scilicet alexandro iusserat interfici a lisania qui fuit fi
lius vel nepos magni herodis lisania abiline sic dicte regionis.
tetrarcha. **T**ercio videndum est de pontificali sacerdo
cio. Sciendum est autem: q̄ licet in principio vnus solus fuerit
summus sacerdos in gente iudeorum tamen dauid volens am
pliare cultum dei: constituit viginti quatuor sacerdotes s̄m vigi
ti quatuor familias que descenderant ab aaron quoz quilibet i
sua septimana ministrabat. verum tamen omnibꝫ hiis sacerdoti
bus preerat vnus summus sacerdos Sed crescente habitatione
qua quilibet ceteris cupiebat preesse. cepit summū sacerdotiū cō
parari a gentibus. et plures summi sacerdotes extunc sunt insti
tuti. et hoc est quod dicit sub principibus sacerdotuz anna a ca
ypha. Isti duo erant affinitate coniuncti. nā annas erat soer ca
yphę. Tempore horum sacerdotum fuit dominꝫ crucifixus Quar
to ponitur prophetale officium: factū est verbum domini Istud
verbum fuit vt dicit glosa: vade et predica baptismum. sup Jo
hannem qui interpretatur in quo est gratia. a vere ipse est in q̄
gratia quoniam imposuit finem legi et annuntiavit gratiaz sal
uatoris: zacharie filium: cōmendatur ab origine quatenus sibi
cōueniat illud Tho. secundo Benedictio sit tibi fili mi quia bo
ni et optimi viri es filius: in deserto: Sic verbum dei factum est
quondam super moysen: in deserto: vt habetur Exo. terco. ita
sup Joh. Vnde Dsee. 13. Ego inqt te cognoui in deserto i terra so
litudinis: **E** Circa istā primā ptem euāgelii q̄ncq̄ qurunt:
Primo q̄re describatur tpa p̄dicatōis Jo. et dicendū q̄ p̄dicatō
eius fuit noue legis incium et tanq̄ de re magna. conueniens
erat scire tpa eiꝫ vt alii dicūt tūc incipit sexta etas. a iō debuit
principiū eiꝫ cognosci. vel q̄ mos fuit p̄phetaꝫ sue p̄phete de
scribē tpa. a hic fuit plusq̄ p̄pheta. iō sue p̄dicatōis tpa desig
nāt. Secdo q̄rit q̄re illa describunt tpa p̄ p̄ncipeꝫ gētū a gētiliū
tum ille non fuerit mos prophetarum. et dicendum q̄ hoc i deo
est. quia ipse erat vniuersalis et legis euāgelicę preco iudeis
et gentibus. alii vero prophete nō mittebantur ad gentes Sed
Johannes. dictum est illud ysaię quadragesimonono. Parum

Sextus

est ut sis mihi seruus ad suscitandas tribus iacob et feces israel conuertendas et subiungit. Dedi te in lucem gentium. ut sis salus mea usq; ad extremum terre. ¶ Tercio queritur quare in toto orbe vnus tantum preerat. iudeis vero quatuor principes dominabantur. et dicitur hinc Grego. q; hoc ideo est: quia totus mundus ad veritatez fidei venturus erat. iudea vero pro culpa perfidie dispergenda erat. omne enim regnum in seipsu diuisum desolabitur. vel dicit q; hoc erat propter peccata iudeorum multitudo enim principum arguit iniquitate et maliciam hominum. vnde hodie propter peccata nostra quasi quot sunt ciuitates tot sunt tyranni et principes. et ideo bene dictum est Prou: 18. Propter peccata terre multi principes eius. Quarto querit quare principatus gentilium preponitur principatu iudeorum et hoc dicit q; ideo quia gentilitas erat iudee preponenda. tunc enim ad impletu est illud cominatorium iudeis. Constituet te dominus in caudaz et non in caput. Deut. 18. ca. vel ideo quia principatus imperii nobilior erat principatu iudeorum. Quinto queritur quare descriptio sacerdoti ultimo ponitur. et dicendu q; quanto sacerdotes peiores sunt. tanto amplius contempnunt a deo q; ceteri homines. et ideo ultimo ponuntur. vel quia simoniae sacerdotium usurpabant. vel ut ostenderetur q; finitu erat legale sacerdotium. ideo ultimo ponitur. Vnde Dani. nono. de ficiat hostia et sacrificium et in templo erit abhominatio. hęc est abhominatio simonie

Secunda pars.

¶ Et tunc dicitur. Et venit in montem: tangitur noue legis annuntiatio. et quinq; facit Primo nam q; ponit predicationis Johannis locuz: et materia dicens: Et venit in omnem regionem iordanis: hęc regio super iordanem siluestris est et saltuosa: atq; leonibus plena: predicans baptismum penitencie. id est predicatione sua inducens homines ad talem baptismum. Nota quia baptismus Johannis erat penitencie. quia inducebat homines ad penitenciaz sicut tempus quadragesimale dicitur penitencie tempus vel q; ad penitendum est institutum. vel quia inducit ad penitenciam. aut quia penitenciam figurat. non enim baptismus ille peccata remittebat ex virtute sua. nisi penitencie virtus adesset. ex quo distinguitur a baptismo ecclesie i quo sacramenti virtute fit remissio peccatorum. ¶ Nota etiã q; cum baptismus Jo. disponeret homines ad suscipiendum christum. non baptizabantur eo nisi iudei quibus principaliter mittebatur christus miles

Sermo

etiam non suscipiebant baptismum quia ipse instruende erant a viris. nec etiam infantes a usu rationis carentes baptizabant quia non intelligebant misterium cuius cognouerat natura. baptismus vero christi omnibus datur gentibus volentibus credere omni sexui et omni etati in remissionem peccatorum. hoc quod dicit in remissionem peccatorum non est referendum ad baptismum Iohannis sed ad penitentiam que baptismum auerteretur. sola enim ipsa peccata remittebat. ¶ Secundo confirmatur predicatio Iohannis prophete testimonio: Sicut scriptum est in libro hmonuzysaie prophete. 40. c. quasi dicat. Ita predicabat Iohannes: sicut scriptum est vox clamantis in deserto. ysa. 58. ca. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. Nota quod illa vox fuit clara. suavis et terribilis: clara quidem fuit et non rauca: qualis est vox hereticorum. quam clare annuntiavit presentiam christi. suavis fuit annuncians christum cunctis amabilem. Unde Cant. 2. ca. Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis. terribilis fuit illa vox in reprehendendo et futurum denunciando iudicium cum dicebat. Genimonia viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira. et iterum iaz securis posita est ad radicem arboris. et ideo dicit psal. de ista voce. Vox domini in virtute. vox domini in magnificentia. vox domini confringentis cedros. Sed quis est hodie predicator qui audeat vel per uiam reprehensionem inferre populo. effrenati facti sumus voce graui. canes muti non valentes latrare. Omnes enim magis eligimus blanditiis occultare mendacium quam voce virili aperire peccata. ¶ Tertio ponitur Iohannes. predicatio: parate viam domini: glo. super Isaiam Via inquit domini penitentia est per quam deus ad nos descendit et nos ad illum ascendimus. via est de qua Math. vnde amo. per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Et nota quod licet illi via ardua sit. deducat tamen ad celestem patriam. Igitur parate viam domini: nihil aliud est quam parate vos ad penitentiam. vnde. 1. Regum. secundo capitulo. Preparate corda vestra domino et seruite illi soli. Et luc. tertio si facite fructus dignos penitentiae. Nota quod a quomodo necessaria est penitentia expectantibus christi natiuitatem. Et ideo se debet quilibet preparare ad tante celebritatis reuerentiam. Rectas facite semitas: semita ut dicit Iheronimus. est breue iter unde semita quasi semis iter. et nomine semite precepta legis euangelice possumus intelligere. quoniam per eam velut per semitas cito deuenimus ad patriam. rectas igitur debes facere semitas dei id est nos ipsos redificare in ipsis. ut non relictas eas vadamus per latam viam mundi que ducit ad mortem et per colles deuios. vnde Iud. 5. c. Qui ingrediebantur

Sextus

semitas ambulauerunt per colles deuios. et ideo cum psal. ora-
dum est. Dirige me in semitam mandatorum tuorum **L**
Quarto ponitur future gratie denunciatio. Omnis vallis imple-
bitur et omnis mons et collis humiliabitur. Hoc autem duo-
bus modis exponitur. Primo quod de militia. noie enim vallis gen-
tilitas et infirmitas mundi potest intelligi: nomine autem mon-
tis iudei possunt intelligi. quia velut montes elati erant supbia
originis ritu. separationis et scripture intelligentia: nomine ve-
ro collis philosophi seculares intelliguntur gratia science inue-
stigationis rei erigunt se super alios. Sed facta est mutatio dex-
tre excelsum. Omnis enim vallis. id est gentium populus et abie-
cta mundi impleta est cognitione piscatores omnes et despecti
tantam habuerunt diuinitatis cognitionem. quod nunquam iudei aut
philosophi ad illam valuerunt pertingere. vnde Aplos. 1. Co-
rinthi. ca. 11. Loquimur inquit dei sapientiaz in ministerio que
abscondita est quam nemo principum huius seculi cognouit:
sed humiliati sunt montes et colles. quoniam confusi sunt iudei
quia illum crucifixerunt et abiecerunt a se. que semper expectabant
non enim eum cognouerunt. Vnde Ysa. 6. Exalta cor populis
huius. vt videntes non videant. confusi sunt et sapientes in sua
persecratione. dum virgo generat quod illi negant. dum verbum
caro factum est. dum mortui resurgunt etc. sunt que reputant im-
possibilia. Vnde 1. Cor. ca. primo. Stultam facit deus sapientiam
huius seculi. Secundo nomine vallis humiles possunt intelligi:
propter infirmitatem. fertilitatem et humiditatem. Vera namque
humilitas se omnibus subiecit. omnes virtutes ex ea velut ra-
dix habent originem vnde fructificat humedat ymbre saluta-
ris gratia: Iesu autem humiles per aduentum christi impleti sunt
donis spiritus sancti. Vnde Ysa. 42. c. Dedi spiritum super quem
requiescit spiritus meus nisi super humilem et mansuetum: et
humilem virginem salutans angelus. Que inquit gratia plena
et Actu. sed o caplo. Repleti sunt omnes spiritu sancto. montes
et colles sunt tyranni et principes mundi qui humiliati sunt sub
iugo christi. Deinde ponitur alia utilitas aduentus christi. Et
erunt praua: scilicet corda iudeorum et gentilium. corda enim
iudeorum deprauata erant auaricia et concupiscencia. corda ve-
ro gentilium quia relicto creatore impendebant creature diuini-
tatis honorem. sed in aduentu christi hec corda facta sunt. indire-
cta: id est in corda directa mutata sunt. quoniam quidam iudeo-
rum audierunt consilium Ysa. 46. c. Redite prauaricatores ad cor-
de ad predicatores aplos. uerbi sunt. vt habet Act. 6. c. Corda et

Sermo

iudeorum gentiliuz directa sunt. qz relictis ydolis xpo adhe serit
et hodie quasi per totum munduz cessauit ydolatrie cultus. vñ
Via. 19 mouebuntur simulachra egipti id est gentiū a facie do
mini. et cor egipti tabescet: Et aspa in vias planas: aspa vocā
tur precepta legis antique. Lex enim illa habebat asperitatem ti
moris et contaminationis. sed illa asperitas mutata est in plani
tatem caritatis. quia amore quo nihil leuius seruimus dño Ma
thxi. 11. c. Jugum meū suauē ē et on⁹ meū leue. Et Qui
to ponitur manifestatio aduentus xpi: Et videbit: etiam cor
porali oculo: omnis caro: id est hm glo. iudeus et gentilis. vir
et mulier. senex et puer: salutare dei. id est christum de quo ps.
Notum fecit dominus salutare suum. Nota qz istud dei salutare
in presenti vita non vidit omnis homo. sed veniet illa dies no
uissima in qua omnes eū videbim⁹ qui fui⁹ ab adā vsqz ad no
uissimum hominez. vt dicit glo. in hac vita omnis homo xpm
videre non potuit sed in die iudicii in sede maiestatis et electi ⁊
reprobi pariter videbunt. et iusti remunerentur et mali in eter
num gemant. Regemus ꝛ.

Dominica quarta aduentus. Sermo vii:

Anno qntodecimo iheri tiberii cesaris procurate
poncio pylato iudeam ꝛ. Luc. 3. ca. Nō habet
dies presentis officii aliud euangeliuz ab eo qz
hesternā die recitatum est: sed illud idem etiam
hodie resumitur. et hoc forte iō sic ordinatū est

quia hri in officio cum ordinatione ecclesie instituerentur mini
stri altaris ab episcopo illud euangelium lectuz est. hodie vero
in sacris ordinati sui ministerii officium exequuntur et quomiaz
vita et doctrina euangelica qua ordinati sunt bene viuendo mi
nistrare debent. ideo euangelium quod in eorum ordinatione le
ctum est. etiam hodie cum primo ministrare incipiunt ad eorum
instructionem repetitur. Alia forte causa est quia officium ordi
nationū licet fiat in sabbato ad diem tamen dñicum ordinatur.
et ideo tarde vt circa vesperez finiatur debet incipari. vnde ex
hoc etiā hodie hesternū repetitur euangeliū Tercia autē causa qz
nō potuit eps loqui hri ad pplm de euangelio ppter occupacō
nē sacre ordinationis. ideo in hodiernū diem trāstulit eandē euan
gelicā lectionē. In expositione at hui⁹ euāgelii nihil pposuim⁹ di
cere nisi qz die pcedenti dñica nobis grā reuelauit. ⁊ iō studio
saz lectionē ad supiora transmittimus.

In vigilia nat iuitatis xpi. Sermo octau⁹

Septim^o

Um esset desponsata mater ihesu maria ioseph
anteq̄ conuenirent inuenta est in utero habens
de spiritali Mat. i. c. h̄m q̄ dicit Petrus ra
uanensis. Quātus sit de⁹ ille ignorat. qui vir
ginis mentem non stupet animū. non miratur:
pauet celum. tremunt angeli. creatura non substat. nam non
sufficit. et vna puella sic deum in sui pectoris capit. recipit oble
dat hospicio. vt pacem conferat terris. celis gloriā. salutem per
ditis. vitam mortuis. terrenis est celestibus parentela ipsius dei
cum carne cōmercium. Dum igitur in tanta rei profunditate in
carnationis christi: extende. quia virgo audiens perturba
tur annūcians angelus admiratur. obtupescit celum. natura
non sustinet et ipse ioseph iustus. virginis consortium refugit.
cognoscens magnum quid esse in virgine dum talia mente re
uoluo in persequatione tanti miseri volo oculos dimittere vir
ginem. Sed ecce vestra efflagitat caritas. vrget deuotio. et ex
poscit presentis diei celebritas. vt solemne euangeliuz licet im
merito attemptemus exponere. Estimare igitur fratres vt dicit
Petrus rauenen. qua reuerentia. quo tremore nos tanto inter
esse deceat et conueniat sacramento. Leuemus ergo corda nr̄a
cum manibus ad virginem per quam velut mediatrix nobis
celestis gratia infundatur et illi dicamus Ave maria gratia ple
na domini &c.

Prima pars.

Um esset desponsata mater ihesu maria ioseph. Xp̄
probata fuit consuetudo antiquorū que etiā lege ca
nois confirmatur vt non statim facta desponsatione
fiat conuentio coniugum. sed prefigitur a lege ter
minus duorum mensium. Primo quidem vt dicit augustinus. libro
nono de bono coniugio. Ne vile habeat maritus sponsam da
tam quā non suspirauit dilatam. Secundo vt in hoc tempe
re preparantur: que sunt necessaria solemnitati nuptiarum.
Tercio vt infra tale tempus vterq̄ coniugum deliberet si vult
meliora vota amplecti. quale est religionis ingressus quo aima
desponsat deo. potest enim vterq̄ coniugum facere anteq̄ conue
niat etiā altero non requisito. qd̄ post conuentionē nullaten⁹ fie
ri licet. Juxta talē consuetudinē: Cum esset virgo desponsata Jo
seph: ante conuentionis tps. deus pater eā elegit in sponsam. et
sac̄ spūs virtute virginē grauidauit. qd̄ tērens ioseph volu
it relinquere virginem. Sed angelica visione edoctus desistit a
ppolito. et hęc est summa p̄ntis euangelii in quo tria tangunt.
Primum est virginis desponsate cōceptus deitatis. Secundum ē

Sermo

mentis perturbacione affectus dubietatis. ibi: Ioseph autem vir eius: Tercium est visionis angelice aspectus benignitatis. ibi. Nec autem eo cogitante: ppter primuz e sciendu qd vt narrat bea. Lu. Cum virgo esset desponsata Ioseph annunciate angelo concepit diuinitus. et quia angelus ei dixerat Elizabeth esse pregnantem. ideo ad illa accessit et mansit cum ea quasi mensibus tribus. ministrans seniori semine pregnantis. Cum vero redisset nazareth vidit eam Ioseph esse pregnantem quonia iam effluerant tres menses effectus et tunc sic continuando sequitur illud quod habetur in presenti euangelio. **B** Circa primu duo tanguntur. Primu est honesta desponsatio. Cu esset desponsata: non tamen in concupiscencia iuncta mri eius. mater immaculata mater incorrupta. mater intacta. mater e9. mater dei vni geniti et regis omnium et plasmatoris et creatoris cunctorum: Nota quia duo magna facta st. Vnu qz virgo mater est. Alterum quia suu genuit factore. Vnde Orige. illa consideras exclamauit dicens. O magna admiracionis gra. o mirabilis suauitas O ineffabile magnumqz sacramentum: ipsa quide virgo: ipsa et mater domini. ipsa et genitrix. ipsa eius acilla. plasmatio e9 quem genuit. quis vnqz illa audiuit. quis vidit talia et quis h excogitare potuit. vt mater virgo esset: intacta generaret que etiam virgo permansit et genuit. Et cui fuerit desponsata subiungit: Ioseph: **C** Nota sm Criso. quia Ioseph erat faber lignarius. ex quo apparet qd domus dauid iam quasi ex toto defecerat vnde tunc christus concipiendus erat vt domus Dauid repararetur xpo ex virgine nato de domo dauid. Querit h Orige. que fuit necessitas vt desponsata esset maria Ioseph. cui9 qomis difficultatem Ambrosius apit dicens. Latent diuina misteria nec facile iuxta ppheticum dictum quisqz hominu pot scire consilium dei. et ideo misterium desponsationis virginis p certo scire non possumus. adducunt tamen sancti plures causas qz tres Orige. adducit. Primo namqz ideo desponsata fuit quate9 hoc sacramentum celaretur dyabolo Secdo vt ille malignus populus fraudis contenta aduersus desponsatam virginem nulla penitus inueniret. Tercio vt nato ifanti vel ipsi virgini Ioseph sponsus videretur curam gerere. Ambrosi9 vero sup Luc. sex alias causas adducit Primo em desponsata fuit ne diceretur qd conceperit ex adulterio. maluit enim dominus aliquos de suo ortu qz de matris pudore dubitare. Secundo ne relinqueretur virginibus sinistra opinio et viuentibus velamen excusationis super infamacione matris domini. possent enim excusare se. et qd mat

Octavius

domini falso crimine infamata est. Tercio ne excusarent se iudei
q̄ natum ex adulterio persequerentur. Quarto ne videretur in
iuriam legi ipsa soluens. in qua partus inupte damnatur. Quin
to ad testimonium pudoris virginis datur ei maritus. qui si non
cognouisset sacramentum. zelotipie spiritu vindicasset iniuriam.
Sexto ut remoueretur a virgine mendacii suspicio. si enim non
nupta fuisset interrogata. quomodo esset pregnantis. respondisset
quia de spiritu sancto. et videretur hominibus q̄ culpam voluisset
obumbrare mendacio. Secundo ponitur sancte fecunditatis
manifestatio: antequam conuenerent: scilicet sponsus et sponsa. In quo
attende virginis castitatem quia ante eorum conuentionem: inuen
ta est habens in utero et quod ex matre uirgine christus nasci debuit
quatuor causas beatus Augustinus assignat. Prima quia fas non erat
ut uirtus per voluptatem. castitas luxuriam. per corruptionem
incorruptio nasceretur. Secundo quia non poterat nisi nouo ordi
ne aduenire de celo. qui uetus moeris destruere uenerat impe
rium. Tercia quia regnum debuit tenere uirginitas que rege genit
uit castitatis. Quarto ideo dominus uirginem sibi requisitum ho
spitium. ut nobis ostenderet castam mentem eius esse habitaculum
Nota quod Iulianus ex illo uerbo sumpsit principium blasphemiam
di matrem domini. Dicit enim quod licet conceperit christum non uiri semi
ne: tamen postea simul conuenerunt ipsa et ioseph. neque enim ut
dicit de aliquando non conuenturis potest intelligi antequam conue
nirent. sed contra tale impietatis commentum beatus Hieronymus. pru
dentissime conscribit ostendens matrem domini cum ioseph perpetua
a uirginitate uixisse. Et ubi dicitur antequam conuenerent. debet in
telligi antequam conuenerent in eam habitationem et uiuendi con
sortium. Vel ut dicit Remigius. antequam tempus adesset quorū
te fierent solemnia nuptiarum inuenta est. Die: Non ab alio in
uenta est nisi a ioseph qui maritali licentia omnia nouerat. in
utero habens de spiritu sancto: antequam scripsit inquit lapideas ta
bularum sine stilo ferreo ipse grauidauit Mariam spiritu sancto.
Et nota quod conceptum uirginis tota simul trinitas est ope
rata. segregauit enim uirtus trinitatis purissimum uirginis san
guinem. coagulauit carnem. figurauit membra infudit animam.
et perfectum hominem uniuersum uerbo. non quod ante fuerit homo. et
postea uerbo uniuersum. ut dixit Nestorius. sed simul facta est concep
tio. et unio ut dicunt Damascenus et boetius. illa tamen conceptio
attribuitur spiritu sancto primo quidem quia amor est principium
omnis noue generationis. generatio autem christi nullo amore
creato facta est. sed efficacia et impetu diuini amoris superueniente.

Sermo

in virginem. spūs autem sanctus amor diuinus est. Secundo qz
conceptio naturalis et membroꝝ organizatio est a virtute for
matua spūs existentis in semine. quia vero christi conceptio su
pernaturalis est. ideo supernaturalis spūs fuit artifex. Tercio
ideo spiritu sancto attribuitur quia christus sua conceptione om
nem creaturam sanctificat. Queritur quomodo verbum et vnde
v̄ginis vterum introierit talia perscrutari valde formido. teste
mihī coascinnā quia intueor ex parte vna verbuz caro factuz
est. quod est altissimum. Ex altera vero virginis conceptū sādū
simum inter hęc duo pōsitus. nec valeo. nec sufficio. sed tamen
ad remouendum simplicium ignorantā. Attende qđ dico non
em̄ est credenduz qđ verbū sumens carnem ex virgine ingressuz
fuerat vterum eius cum primum esset foris et mutauit locuz vt
esset vbi prius non erat. Sed etiā ante carnis assumptionē erat
in virgine quemadmodū ē in omni creatura per presentia potē
tia et essentia. existens igitur vt prius erat. carneꝝ assumptie
absq; sui mutatione. sicut ego existens in cella induo cappā. nec
propter hoc nouiter cellam ingressus sum. sed sum in ea qualiter
prius non eram sic diuinū verbū q̄ prius erat in virgine. sed in
conceptu fuit ibi qualiter prius non erat. Secundo cum queris
quō verbum erat in virgine respondeo non intelligas sic ipsuz
esse in ea qđ non esset apud patrem in celo et in omni creatura.
nec qđ pars eius in virgine pars apud patrem. sed totus erat
in virgine totus apud patrem. Vnde Orige. Non inquit pars
v̄ginis venit in corpore. nec ipse se diuisit vt dimidius apud
patrem et dimidius esset in virgine. sed totus apud patrem q̄
totus in virgine. totus in sinu patris totus in humano corpo
re. non relinquens superiora. venit querere terrena. que in celis
sunt conseruans. et que in terra sunt saluans. vbiq; omnipotēs.
inuisibilis inuisibilis hic sanctus v̄ginis deus. Sz dices quo
modo hoc esse potuit. Attende exemplum. quemadmodū enim
vna vox tota ad aures peruenit diuersoꝝ. et quemadmodū il
le color visionem sui facit in diuersis oculis. q̄ sicut eadem aima
tota est in diuersis partibus corporis et rursus. quemadmodū
me nunc existēte Mediolani deus sua omnipotentia posset face
re vt similiter totus essem Padue. ita diuinū verbū similiter to
tum erat in celo et in vtero virginis nulla tamen similitudinuz
ppositarū declarat sufficienter quod querimꝰ. sed p̄me due ma
gis deficiunt ad declarandā h̄modi misterii excellentiā. nulluz
em̄ in creatura sufficiens vestigiū reperitur.

Secunda pars.

Octauus

¶ Et tunc cum dicitur Ioseph autē tangitur perturbate mē-
tis affectus dubietatis. quoniam videns Ioseph vir-
ginem pregnantem mente turbatus est. et voluit il-
lam dimittere. vnde dicit Ioseph autē vir eius: h se-
rus accipitur pro marito. sicut in vulgari sermone mulier acci-
pitur pro vxore: cum esset iustus: vere iustus esse debebat. qui
erat sponsus virginis: et nollet eam traducere. id est sicut in glosaz
nollet eā palā facere. ne lapidaretur quasi adultera. vñ in greco
habetur. et nollet eam ppallare vel traducere. id ē a domo Ma-
rie ad suam habitationē ducere. Et hoc duplex significatū huius
verbi traduto. Tangit Alexander nequā dicens. Ad tua cū du-
cis sponsā traducis eandem quo ad secundum. et addit q̄ ad p̄-
mū. Vel q̄ diffamat hoc et traducere signat: voluit occulte di-
mittere eaz. ¶ Nota q̄ quatuor sunt cause quare voluit
eam dimittere. Prima sicut in Aug. et Ambro. est q̄ vidēs ioseph
virginē pregnantē quā de tēplo accepit nec cognouerat suspi-
catus est crimen. et noluit eaz tanq̄ benignus accusare ne lapi-
daretur nec volebat eam traducere ne esset p̄cipis in crimine:
viam igitur mediam elegit vt illaz dimitteret. Ex quo habet
documentū vt dicit Ambro. quid facere debeat iustus homo tūc
obprobrium vxoris deprehenderit vt homicidii crimen fugiēdo
euitet q̄ si castus iungeretur adultere posset iurrere. Scdaz cau-
sam assignat Hiero. et Criso. Non enim videtur credibile q̄ io-
seph suspicatus fuerit crimen in virgine. cum ideo voluerit dñs
virginem esse sponsatam. vt omnis mali suspitio tolleretur. sci-
ebat ei ioseph v̄gis sanctitatē nec poterat de illa aliud suspicari
sinistrum. tamen videns eā pregnantē credebatur q̄ diuinū esse
factū in ea. et ideo dicit Orige. magnū in ipsa credens sacramē
esse a proximare illi se reputabat indignū. Tercia causam red-
dūt Orige. et Hilarius quia videbat ioseph v̄ginis faciem totā
rutilantē cum esset spiritus sancto grauida. et ideo metuabat se il-
li coniungere. sicut filii israhel non poterant intendē in facie Mo-
ysi splendida ex sortio h̄monis dei vt habet exo. 3. c. Quarta
causa forte fuit. quia verecundebat Ioseph sponsā ducere preg-
nantem. hoc em̄ valde obprobriosum est. ¶

Tercia pars

¶ Tercio cum dicitur. Nec autem eo cogitante. tangi-
tur visionis angelice aspectus benignitatis. quia ta-
lia cogitate vt virginē relinq̄ret. nunciū celestis ap-
puit. Et i illa euāgelii ptē. 4. t̄gunt. Pri^m aglica vi-
sio: hoc at̄ eo. s. relinq̄re v̄ginē i q̄ hēt matritas et prudētia q̄

Sermo

cogitabat intente quid sibi esset agendum ecce angelus domini
ille est angelus domini qui primo virginem de incarnationis mi-
sterio edocuerat. qui bene angelus domini dicitur: quia a domino
missus. et quia dominum omnium misteria pertractabat: apparuit
in somnis ei: forte post multum cogitatum et mentis anxietatem
oppressus est somno. et sic visio illi angelica apparuit. Nota quod
apparuit ei dormienti ne si in vigilia appareret et putaretur esse
vir. qui astuta deceptione excusare virginem niteretur. Tribus au-
tem de causis apparuit illi angelus. ut dicit Crisostomus Primo quidem
ne iustus homo rem iniustam faceret quam proposuerat. Secundo
propter honorem virginis. que si dimissa fuisset apud infideles
turpi suspitione non caruisset. Tertio ut intelligens ioseph sanctam
conceptionem ab illa se diligentius custodiret Secundo ponitur con-
solatoria allocutio. Ioseph. familiariter enim eum vocat ex nomine
et genus originis exprimit dicens. fili dauid: eum esse dauid fi-
lium ad memoriam reducit. ut recordetur patris sui cui de christo
repromissio facta est. et nunc in coniuge sua eiusdem generis erat
impleta: noli timere: apparet quod timebat Ioseph se coniungere vir-
gini. Nota quod proprium est bonorum spirituum timorem men-
tis expellere. e contra mali spiritus semper mentem terrore terro-
re afficiunt. Et attende quod angelus ille volens virginem de incar-
nationis christi misterio edocere. prius ab illa timorem expellit
qui impedit cognitionem dicens. Ne timeas maria etc. sic et nunc
a sponso virginis primo timorem abicit. quatenus intelligat di-
uina secreta: accipere Mariam coniugem tuam: Raba Noli in-
quit timere accipere Mariam coniugem tuam nuptiali conuentu:
et assidua cohabitatione. non quidem accipere ad carnis debitum
Nota secundum Augustinum. quod ex hoc exemplo magnifice insinuat
fidelibus coniugatis posse permanere absque actu carnis pari consensu serua-
ta continentia. potest etiam coniugium vocari non mixto corpo-
ris sexu: sed custodito mentis affectu. Tertio explicatur
christi conceptio quod enim in ea natum est: duplex est natiuitas
scilicet in utero et ex utero. natiuitas in utero idem est quod ipsa con-
ceptio unde secundum gloriam tuam accipitur pro conceptu de spiritu sancto
est: non virtute nature. nec operatione hominis. Querunt hii curi-
osi scrutatores quomodo sancti spiritus virtute facta fuerit conceptio christi isti ta-
les presumptuose volunt ponere in celum os suum. et non timere. quoniam per-
tator maiestatis opprimetur a gloria. sufficit nobis quod supra di-
xit euangelista. et nunc dicit angelus. quia de spiritu sancto est.
unde dicit Crisostomus Confundantur varii inquisitores quomodo na-
tus est christus de spiritu sancto cum nesciant propriam explicare naturam

Octauus

neq; enim angelus Gabriel. neq; Matheus ap̄lius dicere potu-
erunt. nisi q; de spiritu sancto natus est. et tu vis linguam tuam
sup̄ Matheū et Gabrielē erigere. vt tamen iuxta nostraz possi-
bilitatem satisfaciamus oportunitati q̄rentium. dicamus q; spiri-
tus sanctus in virginem superueniens segregauit purissimuz sā-
guinē eius. et ex illo formauit corpus christi sanctissimuz. illud
enim fecit sancti spiritus in virgine virtus quod facere cōsueuit
virtus seminaria et multo nobiliori modo. quoniam subito et
absq; macula diuina opatio verum p̄fecit hominez. Sed hoc exē-
plum tante puritati et sanctitati minus videtur conueniens. licet
verum sit. ideo dico q; sicut primus homo diuina virtute absq;
opere nature ex purissima terra cōditus est. ita sancti spiritus vir-
tute ex sanguine virginis christus formatus est. et sicut Eua ex
carne hominis: ita christus ex carne virginis sola diuina virtu-
te. et sicut virtute ali flos ex virgula producit. R Sed
vltius queritur. si christus sancti spiritus virtute conceptus ē.
cur non dicatur filius sancti spiritus: sicut dicatur filius virginis
Hanc questionem soluit ambrosius in sermone de spiritu sancto
dicens christum s̄m carnem esse filium virginis. et ēē ex spiritu
sancto. filius autem est virginis quoniam substantiaz carnis as-
sumpsit ex carne virginis. non tamen est filius spiritus sancti. q̄-
niam substantia carnis christi non pertinet ad substantiam spi-
ritus sancti. vnde aliud est christum esse ex v̄gine. et aliud ipsum
esse ex spiritu sancto. ex virgine enim est quia ex substantia ei⁹
et ideo ipsius filius. ex spiritu sancto autem. quia ex virtute ei⁹.
et ideo non est ipsius filius. sicut fabricatum ab artifice non est
artificis filius. Quarto annunciat christi natiuitatez. pariet au-
tem filium: non dicit pariet tibi filium. quia non fuit christus fi-
lius Ioseph: et vocabis nomen eius Ihesum. hoc nomen christi
ab eterno fuit ordinatum: a patriarchis desideratum. a prophe-
tis predicatum. ab angelo nuntiatum virgini. Ioseph cōmen-
datum. christo impositum. a fidelibus veneratum. Et quare fili-
us nasciturus tali nomine sit vocandus. rationem adducit: naz
Ihesus interpretatur saluator vel salutare: res autem conuenit
nominimi. ipse enim saluum faciet populum suum. populus chri-
sti sunt credentes in illum. et predestinati in vitam eternam: de
quibus psal. Beata gens cuius est dominus deus eius popul⁹
quē elegit in hereditate sibi. populus enim alicuius principis ē
q̄ seruat leges eius. princeps autē defendit eos q̄ in regno ei⁹ s̄t
vel ordinat ad illd. L Deinde ostēdit a qb⁹ saluet popu-
lū suū q; a peccatē eoz. fatui s̄t iudei qm̄ expectāt xpm̄ vt soluz

Sermo

saluet eos ab hostibus visibilibus exterioribus. sed christus est saluator qui ab omni hoste liberat. sed principaliter a peccatis. Nota quod saluat christus a peccatis merito sue passionis velut sacrificium pro peccato. Secundo saluat per fidem in se credentium. sicut fideles amicos saluamus. Tercio per sacramenta ecclesie: sicut qui sunt in bello aliqua signa suscipiunt tunc debent pugnare: quibus visis saluantur a principibus. Et attende. quia non debet tibi videri modicum saluari a peccatis. quoniam nulla seruitus miserius quam seruire peccatis. et hoc propter vilitatem ipsorum. Vnde Hieronimus. 4. c. Leua oculos tuos indirectus. et vide vbi nunc prostrata sis id est quam viliter per peccatum deiecia sis. Item nulla seruitus diuturnior: potest enim aliquando seruus fugere dominum suum. sed peccatus sequitur fugientem. vnde Augustinus super Iohannem. Non fugit inquit seipsam mala conscientia nescit quo eat sequitur se imo non recedit a se. Item nulla seruitus verecundior. magna enim verecundia est seruituti obligare animam nobilem peccato. Vnde Apostolus ad Romanos. ca. sexto. Quem inquit fructum habuistis in peccatis in quibus nunc erubescitis. Item nulla seruitus infelicioz. cum enim aliam seruitutem sit aliquod premium desiderabile. istius tamen nulla merces est nisi mors eterna. vnde apostolus ad Romanos. ca. sexto. Stipendium peccati mors est. debemus igitur humili reuerentia talem suscipere saluatorem. cuius salutis effectus est vetustam peccati dissoluere seruitutem. et ideo hac nocte pronuntiat in capitulo natiuitatis eius primordiis omnes in terram corruimus. quoniam ad nos liberandos ille venit. qui seruo suo moysi de medio rubi in flamma apparuit. ad cuius presentiam abscondit Moyses faciem ne respiceret contra dominum. Exo. 3. c. 22.

In festo natiuitatis christi de primo euangelio introductio Sermonis noni:

Fuit edictum a cesare Augusto vt describeretur vniuersus orbis 22. Luc. 2. c. Magna det corporalis oculus puritate nitere. si orientis velit solis inspicere claritate. potiori igitur debet mentis oculus perspicere claritate. si volumus illius ortu attendere qui illuminat omnem hominem candore lucis eterne. Ad quod nos hortatur Petrus. ra. dicens. Satis modo sit oculorum nostrorum pura actus: vt possit diuini ortus intendere claritatem. nam si nascentis iubar solis oculorum nostrorum vix suffert sanitas. quia mentis visus paranda est sinceritas vt splendor sui ferre possit creata orientis et radiet auctoritas. claritas igitur diuina que

Nonus

sacratissima illa nocte circūfuit pastores intacte virginis precibus nos purget. illuminet. et inflammet. quatenus si non digne saltem mente deuota regis omnium natiuitate vobis annunciem. Regine igitur parturienti illam angelicam offeramus salutationem qua talem partum promeruit plena gratia dicentes. **Aue Maria.**

Prima pars

Exiit edictum a cesare Augusto. Consuetudo est: ut nato eo qui alicuius regis debet principatum tenere. sue natiuitatis tempus et ordo conscribatur. vnde beatus Lucas. tanquam celestis curie cancellarius regis omnium natiuitatez describens in presenti euangelio sue originis ordinem nobis insinuat. In quo euangelio quatuor tanguntur. Primum est vniuersale imperium terrene potestatis. ibi: ut describeretur vniuersus orbis etc. Secundum est virginale puerperium eterne maiestatis. ibi: factum est autem cum essent etc. Tertium pastorale privilegium profuse claritatis. ibi: et pastores erant. Quartum est militare repudium superne ciuitatis ibi: et subito facta est. Circa primum tria tanguntur. **A** Primum est totius orbis generalis descriptio: vnde dicitur edictum: id est imperiale preceptum: a cesare augusto: hec non sunt nomina propria sed sunt nomina dignitatis imperii. Nota quod primus Romanus imperator fuit Julius qui cognominatus est cesar: a quo ceteri imperatores cesares appellantur. Ille ideo cesar dictus est. vel quia ceso matris utero prodiit. vel quia cum cesarie natus est. vel quia fortiter hostes cedebat. aut quia singulari certamine auus eius in affrica vicit elephantem. qui lingua punica cesos dicitur. Secundus imperator fuit Octavianus qui cognominatus est augustus a quo et ceteri imperatores dicuntur augusti. et mensis etiam quidam ab eo dicitur Augustus qui primo dicebatur Sextilis. vel quia in eo mense natus est. vel quia tunc rediit de victoria contra Antonium et Cleopatram. Iste augustus cognominatus est ab augendo quia maxime rempublicam auxit. ab isto autem secundo romani imperatore cuius nomen fuit Octavianus qui cognominatur cesar Augustus exiit edictum istud de quo dicit euangelista Lucas. **B** Nota etiam quod ut dicit hystoria. iste imperator fuit fortunatissimus. totum enim orbem romano subiugauit imperio. et tota pace imperauit duodecim annis ante natiuitatem christi. ut videretur etiam ad litteram esse impletum illud Psalms. secundo ca. Constabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. non leuabit gens contra gentem gladium non exercentur ultra ad prelium: et ideo romani pacem illam diis suis

Sermo

attribuentes honorabile templum Apollini construxerunt: ponentes in ipso Romuli statuam. pquirentes vero a suis oracul^o q^uo^d ipsum templum esset duraturam acceperunt responsuz q^uo^d adu^sq^{ue} virgo pariat. quod impossibile reputantes in forib⁹ t^{em}pli superscripserunt titulum. Templum pacis eternu^m. sed nocte dominice natiuitatis ipsum templum corruit. Romani insuper attendentes Augusti prudentia diuinos illi voluerunt honores impendere. sed ille super hoc facto Sibillaz interrogauit. que tali die sicut est hodie. cum esset in camera impatoris dixit vt attenderet quid circa solem videret. Aspexit ille circulum aureum circa solem in cuius medio virgo sedebat gestans puez^z regali dyademate coronatum. et audiuit vo^{ce}z. hunc adora. extunc vero prudens impator nec deus nec dominus voluit nominari. ¶ Item hac nocte Hierosolimis angelus domini primo descendit iⁿ pbat^{ic}am piscinam: et exinde annuante ipsa die descendens qui primus illic euebatur sanabatur a quacunq^{ue} detineretur in firmitate. ¶ Ita dicitur in epistola Alexandri pape ad Soldanum Pcomii. que est epistolaz Petri blesensis nonagesimano^{na}. ¶ Item hac nocte fons olei Rome de terra fluxit in Tyberim. ¶ Deinde tangit quale illud dictum fuit: vt describeretur vniuersus orbis. id est totius orbis prouincie ciuitates et homines familiarum capita. Nota q^uo^d tres fiebant descriptiones. scilicet regionum. ciuitatum. et hominum qui erant capita familie. descriptio hominum fiebat coram preside regionis qui scribebat nomina singulorum qui erant in ciuitate. descriptio ciuitatu^m fiebat coram ipso legato impatoris. descriptio vero regionum fiebat coram Augusto in vrbe. et redigebatur in scriptis quot homines erant in ciuitatibus. quot ciuitates in regione. quot regiones in orbe. et hoc faciebant romani vel propter curiositatez. v^{el} ad demonstrandam vrbis magnificenciaz. aut vt suaz potentia^m declararent quo sic toto orbi dominabantur vt scirent. omniu^z hominu^m numez. sicut pater familias cognoscit sue familie q^uantitatem. Secundo tangitur huius descriptionis primordialis executio. hec descriptio facta est prima a preside Sirie Cirino. Iudea ei noⁿ habuit pprium presidem. sed ipsa continebatur sub Cirino totius Sirie preside. nam iudea est pars regionis Sirie. et ideo in descriptione Sirie intelligitur et iudee descriptio. Nota q^uo^d di^{ct} et hanc descriptionem primo factam esse a preside Sirie: prope^{ter} duo. vel q^uo^d ipse p^{ri}mo in^{ci}piebat ea iⁿ p^{ro}uincia Iudea. vel q^uo^d iudea est in medio tot^{ius} terre habitabil^{is}. ideo commissuz illi erat vt descriptioⁿe scriberet iⁿ iudea. vt ex tunc ad alias puincias.

Nonus

fieret. Deinde ponitur generalis obedientia: et ibant omnes ut
profiterentur singuli in suam civitatem. Et Non quod primo dixit
de descriptionem. nunc appellat professionem. Nam illud edictum
impatoris erat descriptio et professio. sed non propter eandem
causam oportebat enim divulgato edicto omnem hominem ire ad ci-
vitatem unde originem traxerat qui coram principe et omni popu-
lo tollens denarium in quo erat ymago. et superscriptio cesaris
qui valebat decem nummos vsuales superponebat illum capiti suo
et profitebatur ore proprie se esse subiectum Romano imperio.
et ideo hoc edictum dicitur esse professio. tunc denarium trade-
bat fisco. et nomen eius describebatur. hoc autem pecunia erat ad
stipendia militum. Tercio tangit virginis et Joseph in Bethleem p-
fectio: ascendit autem ioseph: qui erat sponsus virginis: a gal-
lilea que est provincia sita super mare siue stagnum: de civitate
Nazareth: hoc est civitas provincie galilee in qua dominus concep-
tus est ubi habitabat Maria et Joseph: in iudea. ecce provincia
a: in civitate david: civitas david. quia ibi natus est et vnde us-
que. que vocatur bethleem. Et attende quia respondent singula
singulis ascendit enim de provincia in provinciam et de civitate
in civitatem: eo quod esset de domo et de familia david: in quo et
habetur origo virginis. quia eiusdem domus fuit et familie: ut
profiteretur: ipse tantum iuxta impatoris edictum. Et Non
quia mulieres non profitebantur. aut quia indulgebant fra-
gilitati. aut parcebant verecundie. aut quia in professione viro-
rum mulierum professio dabatur intelligi. nec etiam puuli aut
amentes profitebantur. Et licet non deberet profiteri virgo. io-
seph tamen eam secum duxit. unde sequitur: cum Maria: scilicet
ascendit: desponsata sibi uxore: non tamen in concupiscentia iu-
cta: pregnantem: superueniente sancti spiritus virtute. Nota quod Jo-
seph pergens bethleem duxit secum virginem propter tria. Pri-
mo quidem dicitur sic actum esse ut virgo in bethleem vadens ibidem
pareret christum: quatenus propheta impleveretur Michae quinto
capitulo. Et tu bethleem effrata paruula non es in milibus Ju-
da. ex te enim egredietur qui sit dominator in israhel. Secundo
ideo eam secum duxit quia ipse sciebat appropinquare tempus
parturiendi: et nemo ita sollicitate providisset illi in necessariis. si
eam post se reliquisset. Tercio quia tam carum thesaurum sibi a
deo commissum noluit deserere: veluti fidelis custos. Et Non
quia licet beata virgo esset grauida. non tamen sustinuit p-
gnationis molestias nam timor ille corporis non gravabat eam sed magis fo-
debatur leuiorem et expedire. illum ei gestabat qui portabat omnia.

Sermo

virtutis sue. Debre: primo. et qui verum lumen non aggrauat sed alleuiat. vnde Augusti. in sermone. Cum esset inquit vgo grauida salubri leuitate plaudebat. lumen enim quod intra se habebat. pondus habere non poterat. Item reliquas pregnantium non habuit passiones. quales sunt dolor stomachi: renuz dentium &c. credibile enim est. vt sicut cristus nunq̄ legitur habuisse infirmitatem. ita mater eius ex hoc q̄ illuz in vtero habuit nihil molestie sustinuerit.

Secunda pars

Secundo cum dicitur. Factum est autem. tangitur perperium virginale eterne maiestatis: siue tangit virginale partus etermi verbi. vbi tria tanguntur. Primum est sacraati temporis complementum. vnde dicit: factum est autem cum essent Maria et Joseph ibi h̄ ē in bethleem. impleti sūt dies scilicet nouē mensū. vt pareret. Id nota q̄ licet conceptio christi in nazareth facta fuerit. ipse tamē natiuitatis locum elegit Bethleem. et hoc propter tria. Primo quidem vt ostenderet se secundum carnem filium esse Dauid cuius originis primipuum fuit in bethleem. Secundo quia bethleem domus panis interpretatur. ideo in tali ciuitate voluit nasci quia ipse est panis viuus qui de celo descendit. Johan. sexto. c. Tercio vt impleretur scriptura que dicit eum nascituruz i bethleem Michæ quinto capitulo Tu bethleem effrata paruula nō es in milibus iuda. Ex te enim egredietur qui sit dominator in israhel. Nota etiam q̄ sunt impleti dies partus virginis secundum dispositionem plenitudinis temporis: ab eterno ordinatam de qua Ap̄lus ad gal. quarto. At vbi venit plenitudo temporis. misit deus filium suū natuz ex muliere. et effluxit ab Adam quinq̄ milibus centum nonagintasex ānis. ab Abrahā vero duobus milibus et tribus. Olimpiadis vero centesimo nonagesimotercio āno. Anno ab vbe cōdita septuagesimo quinquagesimosecundo. indictione tercia id est tercio anno cicli inditionum. Anno imperii cesaris Augusti quadragesimosecundo. Regni autem herodis magni trigesimo anno. natus est saluator mundi ex virgine nocte dominice die. illa enim die quæ dixit dominus. fiat lux et facta est lux. lux vera profulsit que illuminat omnem hominē venientem in hunc munduz. Nota etiam q̄ nouem mensibus fuit christus in vtero virginis: scilicet ab octauo kalendas. Aprilis vsq̄ ad octuokalendas Januarii. Hoc autem non fuit necesse quatenus corpus illud sanctissimum in tanto temporis spacio: debitam susciperet figuram et

Nonus

animam. quia in ipso sue conceptionis instanti. totū corp⁹ om-
nibus membris fuit figuratum. informatum rōnali anima: & di-
uino verbo iunctum: sed illud corpus tam puissimū erat i pcep-
tibilis essent limamenta membrorū. et ideo nouem mensib⁹ su-
it in utero virginis. vt ad debitam perueniret quātitatē quā cē-
teri infantes partus pfusione demonstrant. Secundo tangit al-
me virginis partus dignissimus: et peperit filium suum: qui fi-
lius in celis est sine matre. et in terris sine patre. ¶ Circa
virginis partum attende. quia ipsa peperit vīrginitate manēte
imo in ipso partu magis est stabilita vīrginitas. vñ De. rae-
loquens ad virginem. In tuo inquit virgo conceptu in tuo p-
tu creuit pudor. aucta est castitas. integritas roborata est. et soli-
data vīrginitas. omnesq; pseuerare virtutes in tuo gremio est
genitor tuus: in tua carne est deus tuus: & ipse lucem mundi p-
te nobis dedit. qui lucem mundo dedit. Item peperit virgo sine
dolore. quia vt dicit Aug. in concipiendo libido non fuit: imo
tum maximo gaudio peperit. sicut enim germinatio liliū et flo-
ris letabunda est sic virgo parturiens exultabat. tantans cum
angelis gloria in altissimis deo. vnde Psa. 35. c. dicitur de par-
tu v̄gis. Germinās ḡmiabit sic liliū. et exultabit letabunda &
laudans. Et ideo optime quidam decanus ante thorum v̄gi-
nis parturientis. tale dixit cantum. Alter partus grauat ar-
tus. incutit suspiria. tuus fructus pellit ludus. dans etiaz gau-
dia. aliarum seminarum proles fletu funditur. partus iste nil
scit triste. quando deus nascitur. cum enim omnium hominum
partus magis sit tristitiae q̄ gaudii. iste tamē fuit mire exultatō-
nis. Item peperit virgo clausa. integro enim corpore. et nulla
facta apertura diuinum verbum exiuit virginis vterum. velud
sponsus de thalamo suo. quod quidem congruis declaratur ex-
emplis quia ex virgula flos nascitur ea manente integra. Itē
sicut sidus radium profert virgo filium pari forma. neq; em si-
dus radio. neq; mater filio sit corrupta: Item sicut lux solis ad
nos peruenit vitrum penetrando. nec ipsum frangit. sic diuine
lucis verbum ad nos venit per virginem inuiolatam. vnde cui-
daz dicenti. nuq; natura mutauit sic sua iura: vt virgo pateret
et incorrupta maneret. prudentissime respondit. Petrus mādu-
cator dices. Sol vitz penetrat nec violat. nec v̄go floze. nec v̄-
go puerpera prole. ¶ Et ideo gracia h̄ queratur v̄tz
xp̄us exiuit virginis vterum circa hoc vulgus multa fabulat:
quidam enim dicunt eum per costam. alii hinc. alii vero inde eē
natum. Sed omnia illa figmenta sunt errore proxima. tenendū

Sermo

est enim ipsum esse natum per consuetum membrorum locum. manente tamen clauso virginis utero. sicut ad discipulos post resurrectionem ingressus est per portam cenaculi ianuis tamen clausis: et ideo de natiuitate eius dicit ps. q. vestigia eius non cognoscuntur. nullum enim vestigium corruptionis aut signum propter partum reliquit in utero et carne virginis. Hanc autem rei veritatem. Damascenus. 4. li. ca. 6. ait dicens. Quemadmodum conceptus virginem concipientem conseruauit. ita partus eius virginitatem seruauit inuiolatam. solum pertransiens per ipsam et clausam seruans. per auditam quidem conceptio fuit. natiuitas autem per consuetum eorum que pariuntur exitum. Et si quidam fabulantur per costam partum esse dei genitricis. non enim erat impossibile pertransisse per portam clausam. et eius non ledere signacula. Audisti quod super hoc dicit Damascus. Et attende quod dicit per auditum fuisse virginis conceptionem. quod non est intelligendum quasi verbum ingressum fuerit per aures in virginem in qua primo non erat. ille enim intellectus erroneus est. sed per auditum fuit conceptio quia audiens uerba angelici. et illi obediens. diuinum concepit uerbum. In Deinde tangit nascentis dignitatem: primogenitum. hoc enim maxime dignitatis est. unde Genes. 49. Ruben primogenitus meus: prior in domo. maior in imperio. Et attende quod cum de ratione primogeniti duo sint scilicet quod ante eum nemo natus sit et post eum omnes. christus dicitur primogenitus virginis. non ex hoc quod beata uirgo habuerit alios filios post eum. sed quia ante eum nullum habuit quatenus uerbi temporalis generatio. sit aliqua le vestigium generationis eterne: in qua nihil ante uerbum aut post genitum est. beata enim uirgo nullam unquam concepit filium nisi christum. unde Aug. sup. Joh. capitulo sexto. Sicut inquit in sepulchro ubi positus erat corpus domini. nec ante nec postea mortuus iacuit: sic uirgo gloriosa nec antea nec postea mortuale concepit. Et Damascenus libro. 4. capitulo. 6. Manet inquit beata dei genitrix post partum uirgo. que supple uirgo nullatenus usque ad mortem uiro copulata est. De Tertio tangit deuotum obsequium: et pannis eum inuoluit: non serico: non purpura. nec molliae pellicum natum inuoluit infantem. sed paucis uilibus pannis. Unde dicit Criso. Uirgo paupercula fabri uocis et in pregnatione posita. non potuit habere nisi paucos pannos. Sed queritur que fuit obstetrix ut nascentem infantem susciperet. balnearet. et pannis inuolueret. In historiis legitur quod Ioseph duas mulieres ad hoc adduxit. sed istud est apocryphum

ipsa enim virgo que genuit fuit et obstetrix. nec aliam mulie-
rem adhibuit. indigent enim mulieres obstetricibus prop-
ter do-
lorem partus. sed virgo non doluit. Item nulla fuit mulier di-
gna tangere christi carnem. nisi beata virgo. et ideo sola balne-
auit eum. Item nulla ei mulier prebuit lac. quia illud lac erat ex
semine. sed sola beata virgo prebuit mamillam lacte de celo ple-
nam. vnde cantat ecclesia. saluatorem seculorum ipsam regem angelo-
rum. sola virgo lactabat vbera de celo plena. Et ideo dicit Die-
ro. contra hereticos. Nulla ibi obstetrix fuit. nulla mulierculaz
sedulitas successit. ipsa mater et obstetrix fuit. pannis inquit in-
uoluit infantem et posuit in presepio: que sententia apocripho-
rum deliramenta conuincit. Hinc etiam cantat ecclesia membra
pannis inuoluta. virgo mater alligat. et pedes manusque crura
stricta auget fascia. Demde ponit humile reclinatorium. et reclina-
uit inuolutum infantem in presepio. Ecce enim magna indige-
ntia. quis vnquam in tanta paupertate natus est. vt oportuerit eu-
m reclinari in presepio animalium. sed licet vulpes foueas habeant
et volucres celi nidus. filium tamen virginis non habet vbi caput
suum reclinet. Istud autem presepium cum feno dicitur esse Ro-
me delatum ab helena in ecclesiam sancte Marie maioris. quia
non erat ei locus: alius nisi presepe: in diuersorio: est autem di-
uersorium locus communis situs penes vias: ad quem homines
eque collationis conueniunt in die. Joseph autem ibidem ma-
nebat cum virgine. ob multitudinem eius eorum que venerant beth-
leem Joseph tanquam pauper non potuit inuenire hospitium.

Tercia pars

¶
Ercio. tunc dicitur et pastores erant: tangitur pasto-
rale privilegium per fuisse claritatis. siue tangitur pa-
storibus manifestata christi natiuitas vbi tanguntur quique
Primum est pastorum cura sollicita. vbi dicit: et pa-
stores erant in regione eadem: non longius a bethleem quam
per miliare: vigilantes: Nota quod forte vigilabant propter tria:
vel iuxta morem gentiliuz propter solis reuerentiam quia in sol-
sticiis noctis vigilias seruabant. vel propter timorem malarum
bestiarum. aut propter timorem predonuz. quia multi extranei
conuenerant in regionem. ideo vigilantes custodiebant gregem
vnde dicit et vigilias noctis custodientes super gregem suum:
Secundo ponitur angelica apparitio. et ecce quasi subito: id est
ex improviso. angelus domini. hic est ille angelus: qui virgini
annunciauerat verbi conceptum: vnde ipse amplius ceteris an-
gelis gaudet. quia quod predixerat completum erat. ideo ante

Sermo

omnes se agebat ut christi natiuitatem predicaret: stetit iuxta illos: ita ut eum corporali specie viderent veste candida. rutilanti facie: vultu iocundo: et claritas dei circumfulsit illos. id est secundum Bedam. Ex omni parte illorum radios sui luminis asperlit. et huic simile in tota veteris testamenti serie non inuenitur. et tanta fuit ista claritas ac si dies esset. De hoc predictum fuit Ysa. nono capitulo. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Psalmista. Nox sicut dies illuminabitur.

Q Tercio ponitur pastorum perturbatio. et timuerunt timore magno: timuerunt forte pro primo quia erant gentes et spiritualia non consueuerant videre. Secundo timuerunt propter subitam claritatem apparentem. Tercio propter gloriosam dispositionem a parentis angeli. que sic illos perterruit quasi extra se ipsos essent rapti. Quarto ponitur angelica allocutio: et dixit illis: stupentibus et mirantibus angelus: noli timere. ad presentiam meam. nunc timendum nescit quomodo a ille nascitur qui omnem mentis formidinem abigit et tremorem. Et nota quod iuxta morem boni angeli primo confortat eos ne timeant. quatenus sacramentum natiuitatis domini expulso timore intelligat. Solet enim timor intellectum humanum obtundere. et quomodo minus intelligat impedire.

R Quinto ponitur diuine natiuitatis annuntiatio: ecce enim: quasi prompto. et non sicut prophete qui tuturam christi natiuitatem predicabant: euangelizo. id est bene annuntiare incipio. huc est dies boni nuntii. ut dicitur quarto Regum ca. secundo. vobis scilicet pastoribus. Nota quod isti fuerunt primi quibus annuntiata fuit christi natiuitas non enim annuntiata fuit legis peritis non pontificibus iudeorum. non potestati seculi. non mundi philosophis quoniam sicut humiliter nascebatur. ita solis se manifestauit humilibus et abiectis. vnde de Math. vnde primo capitulo dicit. Confiteor tibi pater. quoniam abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Pastoribus autem primo se manifestauit. quoniam verus nascebatur pastor. qui ponit animam suam pro ouibus suis. Iohan. sexto ca. Deinde ponitur quid euangelizauit angelus gaudium magnum. magnum quidem gaudium fuit intensiue. vnde de Hester octauo capitulo. Noua lux visa est. gaudium honoris et tripudium apud omnes populos. fuit etiam magnum gaudium extensiue. vnde addit quid erit omni populo: glosa: omni populo fidelium. de cunctis diuersitatibus gentium aggregando eternum gaudium nunciatur. Deinde ponit materiam gaudii: quia natus est vobis. Ysa. nono capitulo. Paruulus natus est

nobis: et fili⁹ datus est nobis: hodie: ubi aduerte q̄ licet nox
 esset: angelus tamen noctem illaz suo clarificauit splendē: vn
 de in oratione istius misse nocturne dicitur qui hanc sacratissi
 mam noctem veri luminis fecisti illustratione clarescē: saluator
 de cuius natiuitate predictum est Ysa. decimo. Clamabūt ad
 dominum a facie tribulantis et mittet eis saluatorem et propu
 gnatorem: qui liberet eos: qui est christus quo ad humanitatē
 quē oīs multitudo iudeoz expectat. sed quia non cognouerūt
 venientem ideo sicut Britones regem Artūsum. sic iudei chris
 tum venturum expectant. sed non veniet nisi ad iudicium quā
 do reddet eis iuxta opera eorum. quia iam venit in carnem: do
 minus quo ad deitatem: in ciuitate dauid: id est in bethleem iu
 de: ubi dauid traxit originem. sed quia pastores iudei erant q̄
 iuxta dictum apli querunt signa ad confirmationem dictorum
 ideo subiungit angelus et hoc vobis signuz q̄ vera sint que vo
 bis annuncio: inuenietis infantem: ecce saluatoris infantie et al
 infans autem dicitur quasi non fans. id est non loquens. et hęc
 est prima hominis etas. christus autem cum esset deus. et cū dei
 tatis virtute loqui possit quia ipse aperit os mutoz et ligual
 infantium facit dissertas. vt dicitur Sap. decimo. nihilomin⁹ ta
 men humane infirmitatis demonstrabat infantiam. vagiens in
 cunabilis. lacrimis subcumbens vultum vt dicit Aug. Gestus
 pretendens membrorum infantium. nulluzq; adhuc demonstrā
 diuinitatis indicium. pannis inuolutum. ecce habitus vilitas
 quia sola ipsa virgo inuoluerat: fascia strinxerat: spiritu sancto
 docente: in presepio. ecce mira humilitas. vt ille cui celum est
 sedes: quem non capit mundi fabrica: intra presepio contineat
 angustias. hoc est quod dixit propheta. Verbum abbreviatum
 faciet dominus super terram. quod est Ihesus christus benedict⁹
 in secula seculorum Amen:

Quarta pars

¶

¶ Quarto cum dicitur et subito facta est tangitur milita
 re tripudium superne ciuitatis: et subito facta est cum
 angelo multitudo celestis militiae. Nota q̄ multitudo
 celestium cuius sociata est angelo nunciandi propē
 tria. Primo vt multitudo aduentū cōfirmaret dictum age
 li. Secundo ideo multitudo angeloz descendit. vt viderent hęc
 magnam nouitatem nascentis temporaliter ex matre. cuius eter
 nam videbant generationem ex parte in celestibus. Psalmista:
 Sicut audiuius sic vidimus. Tertio ideo descenderunt: vt as
 dorarent ortum nascentis ex virgine Psalmista. Adorent eum

Sermo

omnes angeli dei. Nota etiam q̄ cum ipsis angelis virgo gene-
rans: adorabat deum factum hominem iacentem in presepio vn-
de cantat ecclesia ipsum quem virgo genuit adorauit. tunc em̄
illa explanatio somni scilicet Joseph fuit completa: qui vidit
solem et lunam et stellas adorare se cui dixit. Jacob. Nunquid
ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram. No-
ta etiam q̄ no. i. vn⁹ vel duo angeli descenderunt. sed multitudo
magna totius superne curie. angelorum archangelorum. prin-
cipatum. potestatum. virtutum. thronorum. dominationum.
et aliorum spirituum. Nota etiam q̄ vbi nos habemus multi-
tudo celestis militiae. alia litera habet multitudo celestis exercitus:
eleganti autem vocabulo vsus est euangelista supernos spirit⁹
appellans nomine militiae. vel exercitus sunt enim angeli mili-
tes vnde Job. vicimoquinto capitulo. Nunquid est nume-
rus militum eius dicitur illa angelorum congregatio exercit⁹
vnde Apoc. decimonono capitulo. Exercitus qui sunt in celo
sequebantur illum in albis. Quia igitur erat rex celestis militiae.
ideo euangelista multitudinem angelorum descendentium. no-
mine militiae appellat. quia vero dux et deus exercituum intra-
bat dimicaturus in mundus. ideo superni spiritus exercitus no-
minantur. laudandum deum: et vobis exercitabantur in mi-
rabili opere incarnationis. Job. 48. capitulo. Cum me lauda-
rent solis astra matutina. et ambularent omnes filii dei: et dice-
tium: ¶ Nota q̄ in nauitate regum exultant principes
chorus ducunt. cantilenas componunt. Sed audiamus quales
composuerunt angeli melodiam in cœtu saluatoris. Gloria in ex-
celis deo. id est soli deo reddatur gloria in altissimis operibus
suis. qualia sunt incarnatio. qua verbum caro factum est. soli ei
sit gloria. quia sola ipsius virtute sic factum est. Et in terra pax
quia propter pacem dei et hominis componendam christi facta
est incarnatio. Ipse enim est lapis angularis: absclusus sine ma-
nibus qui fecit vtraq; vnum mediator dei et hominum homi-
bus bone voluntatis: Quia non est pax impiis dicit dominus:
Psa. 48. caplo. Sed vt dicit Psalmista. Pax multa diligentib⁹
legem tuam. non est illis scandalum. Vel aliter potest exponi:
quia enim christus natus est in celestibus gloria dei patris. ideo
dicitur. Gloria in altissimis deo. quia vero in terris est pax nra.
qui fecit vtraq; vnum. ideo dicitur. et in terra pax hominib⁹ bo-
ne voluntatis. ¶ Nota q̄ isti cantico angelico beat⁹ Hi-
larius addidit que sequuntur. scilicet. laudamus te. benedim⁹
te: adoramus te. et cetera. Et constituit illud cantic⁹ i principio

I

missis diebus festiuis. Cantatur quidem in missa ut eadem exultatione fiat sacratae hostie missio. qua missio in carnem diuini uerbi facta est. Cantatur autem solis diebus festiuis. quia hoc tantum est exultationis et gaudii. Rogemus ergo deum etc.

De secundo euangelio in nativitate domini Introductio sermonis decimi.

Pastores loquebantur adinuicem: transeamus usque Bethleem et videamus hoc uerbum quod factum est etc. Luce secundo capitulo. Oriente sole et apparente aurora. uideamus aues caeli cantando exultare. Et cum legeretur nobis euangelium missae nocturnae audiuius supernos spiritus nouo cantamento exultasse. atque veri luminis ortum magno gaudio nunciasse pastoribus. Et quia iam sit uigilia matutina cum angelis exultemus cum pastoribus properemus. ut videamus uerbum caro factum. Quoniam autem predicatorum hodie cupiunt ostendere nobis uerbum hoc quod factum est domino. ideo ad matrem uirginem recurramus. conseruantem et conferentem de singulis in corde suo. ut ipsa nobis aliquid reuelare dignetur. tante solennitati congruum quod uestra fraternitati denunciem. quod ut fiat. demulceamus pijs aures uirgineas angelica salutacione dicentes. Aue Maria gracia p. etc.

Prima pars

Pastores loquebantur adinuicem. transeamus usque Bethleem et cetera. Si huius rei nouitas euangelizata pastoribus. illis fuisset Aethiopiensibus nunciata: qui ad nihil aliud uocabant. nisi aut discere. aut audire aliquid noui. ut scribitur Actuum dea nono septimo capitulo. puto quod hoc nouum omnium nouorum nouissimum reputassent. et canticum nouum domino decantassent. quia mirabilia fecit. sed pastoribus hoc fuit nunciatum. ut non solum nouitas sit in facto. uerum et mirabile appareat sacramentum. quod animal homo in consideratione. tam eximie suspeditur nouitatis: In hoc igitur euangelio ubi saluatoris nostri nativitas diligenti examinatione perquiritur a pastoribus. fit mentio de tribus premititur enim sollicita inquisitio ueritatis. consequenter additur mandite admiratio nouitatis ibi: et omnes qui audierunt. Deinde postponitur deuota regressio deitatis. ibi: reuersi sunt pastores. In prima parte euangelii que nobis insinuat sollicitam inquisitionem pastorum. de ueritate illis ab angelo nunciata

Sermo

quatuor tanguntur. Primum est mutua allocutio. unde dicit
pastores loquebantur adinuicem: Descendentibus enim angelis
ab eis in celum. tunc mutuo loquebantur. exhortantes seiplos
ad iter. vel consulentes quid agendum esset. et admirantes sup
tanta visione. Et attendendum quod nihil responderunt pastores
angelis. sed illis abeuntibus primo ad semuicem loqui ceperunt
quia delectabantur suauitate celestis cantus. erant enim in exta
si mentis propter immensam claritatem. et timor quidam eos pos
sidebat. ut cum angelis loqui non possent. Deinde ponitur quod
loquebantur ibi: transeamus usque Bethlem. Et bene dicit tunc
seamus. quia erat parua via: et videamus hoc verbum Exodi
tercio. Vadam et videbo visionem hanc magnam: vere magna
visio: videre gloriam eius. quasi unigeniti. qui verbis caro fa
ctum est. Nota quomodo correspondent vltima primis. quoni
am in veteri testamento ordinavit christus pastores sue dispensa
tionis ministros. Moysi enim pascendi gregez: apparuit in flamma
ignis de rubo. Exodi. tercio. Et nunc pastoribus figurate
natiuitatis in flamma rubi ardentis annunciat veritatem. C
Deinde dicit: quod factus est non ab homine: sed a deo: quod
fecit dominus Ysaie nono. Verbum abbreviatum faciet dominus
super terram: et ostendit nobis eius ostensionem desiderabat
Dauid dicens. Dicende nobis domine misericordiam tuam: et
salutare tuum da nobis. Et nota quod tria dicuntur hic de hoc ver
bo diuino: admiratione digna. diuinum enim verbum non ter
mino concluditur cum totum vbique sit: et tamen hic de se di
citur hoc verbum. vltimus cum dicat articulus fidei. hoc verbum
est genitum non factum. tamen hic dicitur: quod factus est: quod
fecit dominus. Rursum hoc verbum absconditum est nobis:
cum dicatur Ysaie quadragesimo quinto capitulo. Vt tu es de
us absconditus: tamen hic dicitur: et ostendit nobis: que om
nia diuino verbo congruunt: ex eo quod ipsum caro factum est.
Sed illa expositio est iuxta subtiliorem intellectum. Communi
orem igitur adhibeamus intelligentiam: videamus: hoc ver
bum id est metu eamur rem reatatione dignam: quod factus est
nouiter. quia fuit a seculis inauditus: sed non a quocumque ita a
ctum: sed dominus fecit: propter nostram redemptionem et su
um honorem: et ostendit nobis: id est reuelauit nobis. D
Secundo ponitur accelerata profectio: venerunt festinantes. nul
la mora prepediti. secundo Regum duodecimo: transierunt fe
stinanter. Nota quod festinanter uerunt et vehementi videndi de

I

lideo infantem natum. ita vt tarde videretur eis illuc posse ac
cedere. immutauerat enim eos totos celestis illa visio: et ideo fe
stinabant cum psalmista dicentes. Cucurri in siti. sitiuit anima
mea ad deum fontem viuum. quando veniam et apparebo ante
faciem domini. Et nos fratres karissimi festinemus ingredi in il
lud diuersorium in quo iacet puer Emanuel. vnde Hebreorum
quarto. festinemus ingredi in requiem illam. et interrogemus
pastores. quem vidistis pastores dicite annuntiate nobis in ter
ris quis apparuit et illi respondebunt. Natum vidimus et cho
ros angelorum. collaudantes deum. E Tertio ponitur
matris inuentio. dicit enim: et inuenerunt Mariam. beatiss q
eam inuenerit. quoniam ipsa dicit Proverbiorum decimo capi
tulo. Qui me inuenerit: inueniet vitam et hauriet salutem a do
mino In quo morale documentum. attende quoniam qui vult
christum inuenire. primo ad matrem recurrat: Hebreorum secun
do. Accedamus cum fiducia ad thronum glorie eius: Joseph
qui virgini exhibebat ministerium: et infantem positum in pre
sepio: ita repperierant vt illis angelus dixerat. Quarto poni
tur inaudite rei firma cognitio: videntes autem: Psalmista. Si
cut audiuius sic et vidimus in ciuitate domini virtutum: cog
nouerunt: esse verum: quod dictum erat illis de puero hoc:
Dictum enim erat illis eum esse saluatorem: qui est christus do
minus: Et attende deuotam fidem pastorum. quoniam credide
runt eum esse christum. non visis potentibus signis vnde Ecce
sias. trigesimo sexto. in noua signa et immuta mirabilia sed vide
tes pauperem matrem ministrare. experte vagientem paruuluz
locum humilem contrariis signis opinioni hominum eum cog
nouerunt esse christum. et velut deum adorauerunt. Aduertit
q euangelista mutauit etatis vocabulum. quem enim primo di
xerat infantem. nunc appellat puerum: cum tamen puericie et
tas non incipiat circa secundum septennium. quod ideo facit.
euangelista: vt ostendat eum esse deum. quia sua incomprehen
sibili eternitate omnia tempora etatum continet et transcendit:
Psalmista. Tu autem idem ipse es 7 anni tui non deficient.

Secunda pars:

f

Secundo enim cum dicitur et om
nes qui audierit tangit admiratio inaudite nouitate

Sermo

et duo faciunt. Primo enim ponitur iaudite rei admiratio generalis et omnes qui audierunt: audierunt hoc incarnationis misterium omnes gentes iudei. greci. et barbari. et gentiles. et predicatione apostolorum omnibus fuit annuntiatum. Psalmista annuntiauerunt celi id est apostoli iustitiam eius. et iterum. Notum fecit dominus salutare suum. in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. mirati sunt: quod mirum si mirati sunt audientes cumque ista opera deo mirabilia sint Eccle. vndecimo Mirabilia opera altissimi solius et gloriosa. absconsa et inuisa opera illius et propter hoc dicitur infra admirati sunt in illa multi. et honorauerunt deum. Deinde ponitur alia admirationis causa. et de his que dicta erant a pastoribus ad ipsos: mirabantur. ut dicit glosa. simplicitatem pastorum facundiam et attestacionem feruentem in predicatione veritatis. Et attende quod istud inter mirabiliora nostre fidei opera est ordinandum. quod non retores. non philosophos. non potentes elegit dominus qui facundia sermonis ac humane sapientie verbis. aut certe potentia seculi: fidelium colligerent multitudinem. Sed dum pastores et pisces mittunt ostenditur mirabilis operatio. quia diuinitus et non humana virtute expulsis ydolatrie tenebris veritatis lumen omnes gentes illustrat. ¶ Secundo ponitur tacita verborum conseruatio: Maria autem conseruabat: in armario pudici pectoris: omnia verba hec: scilicet de annuntiatione angelica. de exultatione Johannis in utero matris. de ortu saluatoris. de exultatione angelorum. et de fide pastorum. Nota quod hic nobis commendatur primo pudicitia virginis. ut dicit Ambrosius. Maria non magis ore pudica quam corpore secreta que nouerat nulli diuulgauit. sed tacto corde scrutans. agerum tempore quo deus voluit hoc reuelari expectauit. Secundo commendatur virginis deuotio qua diuina opera conseruabat sollicitate. ut ex quo diuinum iam uerbum pepererat. eiusdem uerbi uerba deuota conseruaret. ps. Erudauit cor meum uerbum bonum. dico ego opera mea regi uirginis non solum fuit beatus uenter eius qui christum portauit. et uerba que suserunt. sed amplius fuit beatus spiritus eius qui audiuit uerbum dei: et custodiuit illud. Deinde ponitur assidua mentis uirginee meditatio: conseruens in corde suo secretus uacans contemplationi diuine. Nulla enim unquam creatura tante fuit contemplationis. materia enim illi erat preiens et opera suauitatis eximie in ipsa facta sunt. unde Proverbiorum octauo. Ludens coram eo omni tempore. ludens in orbem terrarum et deliciae mee esse cum filiis hominum. ubi loquitur quod mirabile habebat uirgo contemplatio

suauitatem conferens ea q̄ in scripturis legerat his q̄ circa se sc̄a videbat legerat em̄ Ysa. Ecce virgo concipiet et pariet filium. et hoc in se completum cernebat. videbat se de stirpe dauid ortā in nazareth de spiritu sancto cōcepisse. in Bethleem peperisse. q̄ ruz oim vt d̄t glo. i diuersis p̄p̄t̄is legerat testiōia.

Tercia ps

10

Er̄o ponitur deuota deitatis gl̄ificatiō vñ d̄t. reuer si sunt pastores. Ezech. i. Animalia ibant et reuertebant. Et nota q̄ non prius redierunt pastores q̄ viderunt: et adorauerunt christum: gl̄ificātes. Eccl̄e. 43. Gl̄ificate deū q̄tūm cūq̄ potestis: et laudātes deū: p̄s Laudabo nomen dei cum cantico. et magnificabo eum in laude Et forte ille eodem cantico quo angeli p̄mo gl̄ificauerunt deum: et laudauerunt eum dicentes. Gloria in altissimis deo. a i terra pax hominibus bone voluntis. etiam pastores laudabant deum venientes cum exultatione. vbi attendendū quō laus angelica simplicia fide et pura mente. etiaz in ore resonabat pastoz psallentium. vt qui primo pastorales cōnebant voces: nunc āgelicas pronūciant. h̄c est em̄ mutatio dextre excelsi. Deinde ponit exultationē: in omnib9: id est p̄pter omnia gl̄ificabant et laudabant deum tanq̄ auctoz et opificam oim eoz que au dierunt: ab āgelis: et viderunt: p̄p̄is oculis in bethleem: sic dictū est ad illos: in hoc em̄ deum gl̄ificabāt. quia non aliter inuenerunt q̄ eis fuerat ab angelis dictū. p̄s. Sicut audiui mus sic vidimus in ciuitate domini virtutū Regem9 ergo x̄c.

In nativitate domini tercius euange lium introductio Sermonis vndeci: A

In principio erat verbū et verbū erat ap̄d de um Jo. i. c. Desideramus aliquid loqui de diuino verbo. sed non inuenimus aliqua v̄ba quibus illud digne et sufficienter aperire possimus vnde in huius euāgelii expositione. Primo p̄mitto verba fulgentii scripta in exordio cuiusdam sermonis recitati ad nocturnas vigilias in quibusdam ecclesiis qui sic ait Cupientes aliquid de huius diei solemnitate narrare. simulq̄ considerantes id vnum verbum de quo dicere volumus nulla inuenimus verba quibus sufficienter aliquid dicere valeamus. et addit fulgentius. Est enim hoc verbum non qd̄ desinit prolatus sed quod p̄manet natū. non transitorium sed eternum. non factum a deo patre sed gemitum: nec soluz gemitū sed ec̄ v̄m̄ge itū

Sermo

vnū qui ppe verbū deus genuit de seipso p quod omnia creauit
Diffultatem igitur facit in pposito. qm̄ diuinuz v̄buz ē pmanēs
a eternuz. nostz vero transitorium. illud eternū. nostrū tempo
rale. illud genituz et naturale. n̄m̄ vero factū a artificiale. illud
vniciū. nostz autē multiplex v̄terius illud est ex diuina substan
cia nostz autē est creatura: Qualiter igitur qd̄ optam⁹ p̄ficere
poterimus. nisi virgo que conseruauit verba: de v̄bo nobis di
uini verbū notiaz tribuat. a ondat nobis diuinū verbuz caro
factum. iacentem scz in presepio: pannis inuolutū. Rogem⁹ igi
tur matrez vt tante dignitatis plenitudinē nobis ondat. a di
cam⁹ illi Ave verbi mater gracia plena &c.

Prima pars

B

In primapio erat verbū et verbū erat apud deuz &c.
Nemo est qui aliquā rem dissipatā sic reparet p̄ueni
enter integrā. sicut artifex qui primo illā cōstruxit cū
autē omnia p̄ verbum diuinū in esse producta sint.

nature lapsu repatio cōuenientissime p̄ ipsum fieri debuit. Cum
igit in euāgelis duaz missaz precedentū. declarata fuerit v̄bi
temporalis natiuitas ex qua est nostre repationis primapio: rōna
biliter in solemmiori missa euāgelii recitat̄ continens diuinita
tis verbū maiestatem. scz et humanitatis hūanitatē duz sumit
originē creatiois a beneficio. a descendit ad repationis n̄re mi
steriū. Et bene illa euāgelia precesserunt lectionē p̄sentis vt dū
p̄ illa visibiliter deum cognoscim⁹: per hūc i inuisibiliū amorē
rapiamur. In hoc igit euāgelio tria tangunt. scz incōprehensi
bilis diuinitas. Secdo quō hāc diuinitatē manifestauit p̄ alium
Tercio quō se manifestauit p̄ seipsū. Tria igitur tangunt. Pri
mū est diuinitatis verbū alta cōtemplatio. secundū ē veritatē mi
steri mistica testificatio. ibi fuit homo: terciū humilitatē verbū p̄
pria incarnatio. ibi: in p̄pria venit: Circa primū in quo de diuī
nitate verbū tractatur duo tangunt Primo cōpat verbuz ad di
uina tangendo p̄sonalem p̄prietatem. scdo cōpat ip̄m ad creatā.
exprimendo vniuersalē potestātē. ibi: omnia p̄ ipsum &c. C
Circa primum quatuor dicit de verbo: Primo em̄ tangit eterni
tatis durationē. 2° p̄sonaz distindionem. 3° essentīe vnionem
4° p̄sonarum inhesionē. Primo itaqz Johānes euāgelista sp̄ri
tulancto affirmatus contra Ebion et sotinum qui dicebant cri
stum ante Mariam non fuisse tangit verbū eternitatē di. in p̄na
pio. aū oia et ab eterno fm̄ qd̄ exponit Aug. 6. de tri. et Basī
li⁹. Sophistice inquis generaret si genit⁹ ē aūqz genit⁹ ēet. nō
erat: ait spiritus: In primapio erat verbū. hoc etiā eodē mō ex

ponit Mala. 2. de tri. Sz Orige. dicit qd noie pncipi p̄ intelli-
 git. vt sit sensus. in pncipio. in p̄e erat verbū: sed ista expo-
 sitio est etiā pbatio p̄sone: cū em̄ nullus hoim possit ee i pncipi-
 o patre. sed verbū est i patre igit̄ ip̄m verbū eternū ē: erat ver-
 bū noie verbi p̄sonalis pprietas datur intelligi. Sic tria viden-
 da sunt. Primo qd dicat verbū in diuino. a dico qd licet d̄ ista
 le sit etiā in speculo et in enigmate diuinū verbum cognoscere.
 difficilius est tamen cōcepta exp̄mere p̄ sermonē. sed difficilimū
 est aliquid dicere pprio vulgari sermone. quantū t̄m̄ deus dede-
 rit tibi aperio Attende igit̄ qd cū p̄ma entitas sit diuina natu-
 ra. fieri non p̄t vt illa natura sit nisi intellectualis. q̄m̄ intellē-
 ale est primū. quia oia comprehendit. deus autem cū sit primuz
 intelligibile. omnia p̄ seipsum intelligit qm̄ primū est ratio alio-
 rum. sed licet intelligat alia. tamen vt sit etiā se intelligit. illud
 enim quod est ratio intelligendi. si non intelligitur p̄ncipalit̄.
 hoc est quia nō ē sibi ipsi ratio existendi. sicut species intelligibi-
 lis qua leonem intelligo non ducit p̄ncipaliter in cognitionē
 sui ipsius. sed alterius primo. et ex consequenti sui. intelligibilis
 autem prima natura est ratio intelligendi oia et cū ipsa sit p̄ se
 existens p̄ncipaliter itellēdū diuinū ducit in cognitionē sui ip-
 sius. et postea in cognitionē alioz. non tamē de se intelligit:
 quoniam alia intelligat nec e uerso. Omne autem intelligens intel-
 ligendo cōcipit. et inter intelligentem et talem cōceptū est real̄
 distīctio. cū vnum se habeat vt producens. aliter vt productū
 et nihil seipsum producat. iste autem cōceptus est verbū dei. de-
 us igit̄ pater essentiaz ppriam intelligit. q̄ intelligendo: cetera
 oia intelligit. sed cōceptus ille quez format est ipsa diuina es-
 sentia. que est pater cum in eo nullū accidens esse possit: sed illa
 essentia vt intellecta distinguitur ab essentia patris respectu re-
 ali. ex quo verbum in esse p̄sonali cōstituit. Apparet igit̄ qd
 sit diuinū verbum. quia est ipse cōceptus patris intellectus ppri-
 am intelligentis essentiam. et cuncta que in ea reuolunt. **D**
 Secda videndū est q̄re tale verbū dicat filius dico qd ad hoc qd ali-
 q̄s sit alteri filius sex r̄q̄runt. Primo ei requirit̄ qd filius sumat ori-
 ginē sui esse ab eo: cuius dicit filius esse. qd ei a nullo est nulli est
 filius Secdo requirit̄ qd ab illo nālīt sumat originē. a iō statua non
 est artificis filius. qz nō nālīt. h̄ artificialit̄ ab eo p̄cedit. 3° r̄q̄rit̄
 qd ita nālīt p̄cedat qd genitū sit sile generati in nā a iō h̄ istiora
 licet naturaliter sint a celo: nō t̄n sunt filii celi. qz non est int̄ ea
 similitudo. et p̄pter eandem causam auz non est filius terre. Quar-
 to requirit̄ vt genitum et generans viuencia sint. ideo ignis ge-

Sermo

neratus non est filius ignis generantis. eo q̄ neuter sit uiuent
Quinto requiritur ut ista generatio sit in natura cognitiua. licz
em̄ planta nābit sit a planta non tñ inuenit filiatio In nata igitur
sensibili q̄tum ad hęc inferiora. primo repitur filiatio a pat
nitatis. vnde leo est leonis filius. sed tamen hęc nō est perfecta fi
liationis ratio. quia actus quo leo generat filiū. licet sic nate co
gnoscentis. non tñ est cognitiuus. sed est actus qui pertinet ad
animam vegetatiuaz. si autem actu cognitionis aliquis genera
ret. genitum haberet filiationis rōnem. Quomiaz autem oīa ista
conueniunt diuino verbo ideo ipsum maxime habet rōnē filiatio
nis. Primo em̄ ipse habet esse a patre. vnde Jo. 1. Ab ipso sū
et ipse me misit. Secundum etiā et tertiū ibi sunt. quia natura
liter est a patre et habet cum eo nature similitudinem. vnde de
i istis duobus dicit Hilarius. 9. de tri. Predicam⁹ ex deo patre
eiusdem generis genitam naturam naturaliter i se gignentē ha
bere naturā. p̄dit ergo verbum a patre naturaliter. ⁊ habet
eiusdem generis naturā. Quarto p̄dit verbū uiuens a uiuēte
vnde Jo. 6. Sicut me misit uiuens pater. et ego uiuo p̄pter pa
trem. Similitudinem dicit Hila. de tri. Viuens de nate uiuē
tis eterna potestas est. et q̄ cū sacramento sciencie sue ex eo na
scitur non potuit aliud esse q̄ uiuens. Quinto ista generatio ē
in natura intellectuāli. quia diuina natura talis est. Sexto non
solum est a tali natura sed per actum naturalem intellectus qui
est intelligere diuinum verbum emanat. et ideo rō filiationis p
fectissime competit diuino verbo. E Tercio ostendendū
est hęc verbum esse eternū. videtur em̄ beatus Joh. simplicem
fidei veritatem absq̄ vlla pbatione dixisse cū ait: in principio
erat verbum sed istam filii eternitatem pbat Aug. 6. de tri. cō
tra Arium: exemplo et rōne. Exemplo quidem. qm̄ splendor
est filius siue candor lucis eterne. sed splendor est a luce. Itē rōe
quoniam filius est virtus et sapientia patris. sed nunq̄ fuit pa
ter sine v̄tute et sapia. q̄ nūq̄ fuit sine filio. hoc idē pbat Am.
de tri. Sed vt remoti⁹ nō habeam⁹ possum⁹ dicere. q̄ intelligen
tia v̄boꝝ euāgeliste euidenti. h̄ pbāt rōe. de intelligētia ei p̄ncipi
pii sūt tria quoz v̄nū ē vt ipm̄ sit eternum. ante enim p̄ncipi
um nihil est. sicut nec ante eternum secundum quod conuenit
p̄ncipio est vt ipsum sit intellectuāle. intellectus enim p̄ncipi
um est et non fortuna. Tercium quod p̄ncipio conuenit ē vt
nihil sibi nouū adueiat. alioq̄n nec ēēt p̄ncipiū nec eternuz. v̄bo
autem conuenit q̄ sit in intelligente et dicente. si igitur verbum
est in p̄ncipio intelligente et in p̄ncipio nihil potest esse nouū

verbum non est in principio nouiter. sed quando tunc fuit prin-
 cipium fuit a verbū. sed principium fuit ab eterno. ergo verbū fa-
 it ab eterno. declarati est iam verbi eternitas. Secundo cū dicit
 et verbum erat apud deū: tangitur personalis distinctio. vbi
 ut dicit Theophi. heresis Sabellii subuertitur. qui dixit eundem
 esse patrem qui filius: sed hoc non patitur verbū euangeliste
 quoniam nullus apud seipsum dicitur esse: sed apud aliū. No-
 ta q̄ hoc prepositio apud cum hoc quod denotat distinctionem.
 nihilominus signat quandam socialem coniunctionem que ē pa-
 tris ad filium ex eorum mutuo amore qui eos connectit. et iste
 est spiritus sanctus: ut dicit Aug. 15. de tri. Item nota q̄ illa p̄-
 positio apud denotat maiorem in eo cui additur respectu al-
 terius. non enim rex dicitur esse apud militem: sed miles apud
 regem. et quia filius est a patre non pater a filio. ideo non dicit
 euangelista deum esse apud verbum sed verbum apud deum:
 quia s̄m Hilariū erat apud deum patrem tanq̄ actorem et geni-
 torem. Aduerte q̄ cum euangelista primum dixisset verbum ēē
 in principio id est in patre s̄m expositionem Orige. nunc nomē
 principii mutauit in nomen dei dicens verbum esse apud deum
 quod ideo fecit: ut declararet quid nomine principii intellexit
 et attende q̄ hoc nomen deus supponit hic pro persona patris.
 Tercio cum dicitur. deus erat verbū. tangitur essencie diuine
 vniō: vbi destruitur Arianoꝝ impietas qui dixerunt filium
 esse creaturam quandam nobilissimā per quam velut instrumen-
 tum omnia facta sunt a deo. sed s̄m Aug. ne vile aliquid puta-
 res nomine verbi. audi euangelistam. deus erat verbum. id est
 verbū erat deus. Qd̄ autem diuinū verbū deus sit patet ex tribus
 Primo quidem ex naturali natiuitate ipsius: quia non aliunde
 est verbum q̄ a deo. et ideo non aliud q̄ deus est verbū. quia
 ut dicit Hilarius. 5. de tri. natus deus non potest minus per-
 fectam ea ex qua natus est tenere naturam. nec enim aliud q̄ de-
 us subsistit. quod non aliunde nisi de deo subsistit. Secundo hoc
 idem apparet ex actu quo verbum producit. cum enim omnis
 creatura sit intelligens in potencia. intelligere non est sua substā-
 cia sed diuinum intelligere est deus: et diuina substācia. q̄ qd̄
 tali actu emanat verus deus est nec valet instancia de creatōne
 cū ipsa non sit substācia et nālis. Ter^o h̄ idē appet ex pte q̄ qd̄ i-
 telligit i nobis qz illd̄ qd̄ itelligimus et cōceptus rei d̄nt. quia
 vnum est vera entitas. alterum vero est similitudo entitatis.
 sed cum ille conceptus sit similitudo rei intellectu in nullo diffe-
 rant. nisi quia vnum est res. altera similitudo. ideo si a cōceptu

Sermo

tolleretur hoc quod non esset ens intentionale sed unum ens reale tunc ille conceptus non esset aliter quam illa cuius est conceptus. Cuius igitur deus patet formet conceptum de diuina essentia. et in eo nihil possit esse intentionale sequitur quod talis conceptus sit ipsa diuina essentia. et quia verbum est ille conceptus. deus igitur est verbum. et attende quod licet non sit nisi unus deus tamen dictus est principium patrem esse deum. verbum filium esse deum. quia oportet ut eadem diuinitatis natura sit in omnibus diuinis personis. sunt igitur principium et verbum unus deus. non quodammodo omnes homines participatione speciei dicuntur unus homo. quoniam talis unitas est secundum intentionem tantum. realiter enim alia est humanitas unius ab humanitate alterius. sed in omnibus tribus personis est realiter eadem natura non mutata. nec rursum credendum est patrem et filium esse unum sicut de duobus amicis dicere consueuimus quod sunt unus. quia quod unus vult alter vult. pater enim et filius adhuc sunt magis unus. quia non solum vult unus quod vult alter: sed eadem voluntate et eadem volitione quo vult pater vult et filius. sed duo amici licet idem velint. voluntas tamen unius non est voluntas alterius. sed distincte sunt voluntates et volitiones. Quarto ponitur personarum mutua in se in se ex quo tollitur quorundam antiquorum error qui posuerunt ideas. et rationes rerum extra intellectum diuinum. contra quod dicit euangelista: hoc scilicet verbum quod est primum exemplar. et ratio omnium. ut dicit Augustinus: erat in principio id est ab eterno: apud deum: nunquam enim potuit esse deus. quin adesset sibi verbum suum. alioquin ignorasset seipsum. nec illud verbum est extra dicentem. sed est pater in filio et filius in patre. alioquin aut distinguerentur situ et loco aut natura. et si distinguerentur situ distinguerentur et in natura. quod supra improbatum est. Attendere quod licet pater sit in filio: et filius in patre. sicut verbum est in intelligente: et intelligens in verbo suo. non est tamen in diuinis personarum dependencia. quia secundum Crisostomum. diuinum verbum subsistentem dicit hypostasim. subsistit igitur distincta hypostasi filii primum a filio et subsistit distincta hypostasi filii a patre. neutrum tamen subsistit in diuisa et distincta natura quod non dicitur de verbo nostro quod est dependens cum sit accidens. et dicit distinctam naturam ab intelligente. sed non distinctam hypostasim ut habetur Damasceni. l. 1. c. 6. et 27. Secundum postquam euangelista commendauit verbum inueniendo personalem proprietatem nunc commendat illud exprimendo vniuersalem ipsius causalitatem cum dicit: omnia per ipsum: in qua parte quaque tagunt. Primum vniuersalem reprobationem. cum dicit: omnia. scilicet quae facta sunt. et tempora et temporalia: per

ipsum scz verbum: facta sunt: vnde in principio genes habetur
 dixit dominus fiat lux et facta est lux. et sic sequenter de tota cre
 atura. Et attende s^m Criso. q^d euangelista vna clausula hec om
 nia cōplectitur. dicens omnia esse facta per verbuz. que Moy
 ses multo sermone proferutus est quia nō est intentio euangeli
 ste demonstrare creationem rerum. Nota quia vt dicit Au. Si
 omnia que facta sunt facta sunt p^r verbū. sequitur q^d ipsum v^obū
 non sit factum. si em̄ esset factū vtiq^{ue} aliquo verbo esset factum:
 et esset verbū verbi. verbum igit^r dei factū non est. sed genituz.
 Nota q^d nihil facit artifex nisi preexistat actualis in ipso rei facte
 conceptio. non em̄ sit statua ab artifice nisi p^rconcipiat in mente
 artificis. et p^r h^mōi artem sit quodeunq^{ue} sit ab artifice. Cū igit^r
 tur vt dicit Aug. 6. de tri. verbum sit ars patris plena. racōni
 bus omnium fiendorum. in ipso preconcepta sunt omnia fiēda.
 et per ipsum in esse producta. Nota q^d ex hoc q^d dicit euangeli
 sta. Omnia esse facta per verbum. Arius sue impietatis sump
 sit fomentum. vt dicit in li. Valerii: nam contra verbi eternita
 tem dixit Arius verbū esse quādam lucem spūalem a deo creatā
 per quā sicut artifex p^r terram producat domū. singula p^rduxit i
 esse. velut p^r instrumentū. contra q^d arguit Theop. dicens. q^d
 omne instrumentū est min⁹ honorabile his que p^r ipsum fiunt.
 si ergo p^r filium omnia facta sunt ipse est ihonorabilior factis q^d
 est absurdū. Nō ergo fili⁹ est instrumentū. sed principale agēs.
 naz omnia facta sūt a verbo quēadmodū per ipsum facta esse di
 cuntur. Ad hoc respōdet Theo. quia licet fili⁹ sit principale a
 gens. non tamen est a seipso sed a patre. et virtutē factiuam ha
 bet ab illo. vnde p^r ipsum deus omnia fecisse dicit. ne fili⁹ intelli
 gatur ingenuus. ¶ Secundo tangitur rerum predictarū
 conseruatio: et sine ipso: id est v^obo: factū est nihil: id ē s^m Au
 gust. li. de natura boni. non est factū sine ipso aliquid. ita q^d li
 nihil sit pura negatio. quidaz enim h^{er}eticoz crediderunt ipsuz
 naturā quandā esse q^{ue} a verbo facta non fuerit. quod est derisori
 um. quia nihil nulla natura est. Attendendū q^d omnia facta sūt
 p^r verbū: et sine ipso factū est nihil. malū nec em̄ peccata ab ip
 so facta sunt. eo q^d talia nihil sunt. a si dicas. quid ergo est causa
 mali. dico q^d malum cum sit non ens causam non habet. vt di
 sputat Aug. contra Manichēū. ponentē duo principia. vnū bo
 nū a quo omnia bona. alterum vero malum a quo omnia mala
 Nota etiam quia secundū Orige. p^r hoc quod dicit sine ipso fēc
 est nihil. ostendit q^d principalitas verbi necessaria ē cuilibz crea
 ture. alioq^{ue} creatura i nihilū tenderet. ē em̄ v^obū s^m Au. 8. sup

Sermo

Gene. ad literam cā creaturaz. sicut sol est causa luminis in aere. et quantum ad fieri: et quantum ad conseruationez. ⁊ pro ista expositione facit qđ vbi habemus. et sine ipso factū est nihil: in greco hētur ⁊ foris ipsum factū ē nichil. qm̄ si aliqđ ē ext̄ v̄bz ipm̄ē nihil. ¶ Tertio ponit existētia creaturaz i v̄bo qđ factū ē: in tpe: i ipso vita: id est in v̄bo qđ vita ē erat: nō qđē i tpe sed ab eterno. qz vt dicit Beda dispositio fiendoz in tpo re eternaliter precessit in viuente verbo. vnde non ē intelligendū s̄m Manichoz deliramentū. qđ oē quod factū est in se habet vitam. sed prout omnia ista in viuente sunt verbo. sic oīa viuunt. vt dicit Aug. sup Jo. Nota qđ euangelista nomen verbi mutat in vitam. vt ostendat quomā omnia continent in ipso vitaliter: quod em̄ in seipso non est viuens in illo tamen viuūt. Qđ autem omnia sint in verbo patet quia verbū de scientia dicitis emanat ita qđ actus emanationis non est vniuersalior. nec particularior ipso verbo. alioqñ ipsum verbū tali actu non emanaret. et quia de⁹ pater vniūco eterno actu intellexit diuinā naturā et omnia entia. ideo in verbo continetur ratio diuine nature ⁊ omniū entiu. Qđ autem verbū vita sit patet. qm̄ p̄ma rō vitē inuenitur in natura intelligente. et talis natura magis intelligit viuens dū actu intelligit. et quia diuina natura intellectuālis est nec separatur ab actu intelligendi. imo ipse actus est natura ideo deus ē maxime viuēs. sed quia verbū est potentissimū i natura intellectuāli. cum sit ipsa intelligibilitas. et precipue qz ex ipso intelligibili non formatur: ideo verbū maxime viuens est vnde ipse est quasi flos vitē ⁊ fons. et ideo de ipso dicit ps̄. ap̄d te est fons vitē. Ex quo apparet qđ omne factū est in ipso p̄ modum vitē omnia em̄ sunt in ipso p̄ modū verbi. et propter hoc in ipso sunt omnia. quia verbū omniū est. sed cū ratio verbi sit vita. immo fontana vitē sancte. omne qđ factum est. est in ipso vitaliter. ¶ Quarto ponitur humane mentis illustratō et vita erat lux hominū vnde duo attende. Primo quidē quomā qđ euangelista prius nomine verbi appellauerat. Deinde vitam esse dixerat nunc eandem vitā lucē appellat. conuenit enim diuino verbo esse lucē. quomā lux dicitur a manifestatione. quia s̄m Ap̄lm̄ ad Eph̄. 5. Dia que arguunt manifestantur a lumine. rō autem manifestandi potissime conuenit verbo. licet enim omnia sint in diuina essentia. tamen vt in ea sunt nō intelligūt̄ ē declarata ⁊ manifesta actualit̄. s̄ put̄ sūt i v̄bo cū v̄bū dicat actualē noticiā declaratā. Ip̄m etiā v̄bū et dīne cēnde ⁊ oīs cre atē dicit manifestatōne p̄p̄uā. vñ bñ sibi appetit esse lucē

vero dicit lucē alteri natuē vnitā. sicut claritas aeris nō ē lux: s; lumen. quia vero mittebatur vt perhiberet testimonium de cristo. in quo est vnio humane nature cum verbo: ideo dicit euangelista eum perhibere testimonium de lumine. Deinde ponitur istius attestationis ratio: vt omnes crederent per illum: Ideo enim mittebatur. vt per ipsius testimoniu omnes crederent in cristum verum lumen Actuum nono Johannes baptizabat populum dicens in eo qui venturus est post ipsum: vt credant.

¶ Tercio ponitur false opinionis exclusio: quia vt dicitur Lucē tercio extiauerunt iudei de Johāne ne forte ipse esset cristus quorum falsam estimationem remouet euangelista dicens si erat ille: scz Jo. lux: ois ei creata respectu diuine lucis est sic dyaphnū. qd quidē de se lucidū nō est: sed lucē p̄t suscipere. erat igit̄ Johannes lucē participans. sed nō ipsa lux: sed vt testimonium perhiberet de lumine: quod et fecit cum de cristo dixit: q̄ post me venturus est ante me factus est: et tandem eum digito demonstrauit dicens. ecce agnus dei. Quarto ponitur vere lucis annuntiatio: erat lux vera: vnumq̄q; verum est. in quo nihil est sui o ppositi admixtum. in luce autem verbi nulla tenebra est quia nihil est sibi absconditum. Hebre. quarto. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. et ideo vera lux est. i. Johā. p̄mo. deus lux est. et tenebre in eo n̄ sūt vllē: que illuminat oēs hoīez Jo. zo. Super quem non splendet lumen eius. Nota q̄ lumen est quadruplex scz. naturale. gratuitum. spirituale. et gloriosum. Quantum ad lumen naturale xp̄us omnem hominem illuminat vt discernat bonum a malo. Sed quantū ad lumen gratuituz non omnes illuminat. quia aliqui cognitionez dei non habent tamen vt dicit Aug. quicumq; illuminatur hoc lumine per ipsū illuminatur. Quantuz vero ad lumen spirituale. illuminauit philosophos et doctores ecclesie. ad cognitionem veritatis. Sed vltorius lumine glorie illuminat beatos. de quo dicit ps̄. Apud te domine est fons vite & in lumine tuo videbimus lumen. Deinde dicit: venientem in hunc munduz qd nō ideo ait euangelista: quasi homo prius fuerit. et postea venerit in hunc munduz s̄m fabulas Origenis. sed hoc ideo dicit euangelista quia non illuminat homines scdm quamcunq; partem sui: sed solum p̄ partē intellectualem. que non est de hoc mundo materiali & sensibili. s; creatur a deo. et s̄m eam homo in hunc mundum venit

¶ Quinto ponitur negligentia creature ad cognoscendū eū. cum tñ ipsum verbum omnibus sit presens. vnde dicit. in mundo. in

Sermo

qualibet mundi creatura erat diuinum verbū. vnde cum venit
carnem non venit vbi prius nō erat. sed qualiter non erat: in
omnibus enim est. vnde Ysaie vicesimoterdo. Celum et terram
ego impleo. Nota q̄ diuinum verbum dicitur esse in omni cre-
atura per potentiam. presentiam. et essentiam. per potentia qui-
dem. quia nihil subterfugit virtutem ipsius. per presentiam: qz
nihil est potens nisi per ipsum. per presentiaz vero. quia omnia
contemplatur. per essentiam vero. quia essentia eius prop̄ sub-
tilitatem diuine nature et spiritualitatem. intima est cuilibet rei
create. conseruans eam. et in nihilum tenderet creatum si desine-
ret esse verbum. sicut vox exterior desinit. cessante locutione. quia
vt dicit Orige. Si de9 p̄ vbo loq̄ cessaret. creature vniuersitas
euanesceat. Quomodo autē hoc sit. q̄ diuinū verbū h̄m essentia
sit in omni creatura non possumus intelligere h̄m q̄ dicit Criso-
super eplam ad Hebre. Deinde adducitur causa quare verbum
erat in mundo. et mundus p̄ ipsum factus est: ideo enim erat in
mundo. quia per ipsum conditus est mundus: Non est verbum
productum mundi: sicut artifex cultelli. quia artifex est extra
cultellum. et potest cultellus subsistere sine fabri presentia. sed ver-
bum creaturam de nihilo produxit. ideo in nihilū tenderet: nisi
verbum omnes creaturam continue sua virtute sustentaret. No-
ta h̄m Theophilum q̄ in eo q̄ dicitur: et mundus p̄ ipsū factus
est: Tollitur error Manichei. qui dixit malignū sp̄m cōdi-
torē mūdi. Deinde ponit ignorantia diuine cognitionis: a mūdo
id est mundi amatores. qui propter mundi amorem dicitur sūt mū-
dus. quia h̄m Aug. Si celum amas celum es. si terraz amas ter-
ra es: eum non cognouit. Nota q̄ si non fuit cognitū diuinū
verbum. non fuit ex p̄te ipsi9 cum ipse sit vera lux omnes hoiez
illuminans cū etiam ipse sit in omni creatura. nec oporteat euz
querere a remotis. cum vltimus mundus p̄ ipsum sit cognit9 a
conditus. a ideo p̄ hunc effectum debuit creator vniuersitatis
intelligi. igitur tanta ignorantia fuit ex p̄te hominum. qui dile-
xerunt magis tenebras q̄ lucē Joh. 3. ideoqz enauerunt in co-
gitationibus suis. et em̄ obscuratum est insipiens cor eorum:
Aduerte etiam quante sit ruditatis non cognoscere tantuz opi-
ficiem et benefactorem. peccatum enim ingratitude est: bene-
facientem non cognoscere quod non tantum vici. sed bestialita-
tis est et insensibilitatis

Tercia pars.

¶ Erdo cum dicit in propria venit: tangit humilitatis
verbi incarnacō. a q̄tuor fact euāgelista Primū eniz

pōnit iudeorum reprobationem. vnde dicit in propria id ē in gē-
 tem iudeorum venit. non vbi non erat. sed qualiter non erat sci-
 licet per assumptionē carnis. Nota q̄ p̄ propria verbi: potest in-
 telligi creatura mundi: que propria verbi est. eo q̄ per nulluz
 nisi per ipsum sit condita. in qua creatura verbum apparuit vi-
 sibile. vel in propria spiritaliter: possunt intelligi iudei. qui nul-
 lum colebant deum alienum ad quos solos de christo facta fuit
 repromissio. in quos venit verbum: carnem ex ipsis assumens
 P. Deinde ponitur iudeorum contemptus: a sui: scilicet iu-
 dei ex quibus ipse erat: eum non receperunt. quia non credide-
 runt in illum. et tamen vt dicitur Actuz deamoterio Verbū
 salutis huiusmodi iudeis specialiter missuz est Nota q̄ iudei nō
 tantum peccauerunt in hoc. quia christum non receperunt. vtz
 etiaz quia illi contradixerunt. dicentes. Tu de teipso testimoniū
 perhibes testimoniū tuum non est verum. Item eum blasphemarunt
 dicentes. Demoniū habes. Johan. octauo. Item eū
 a se abiecerunt. Act. deamoterio dicit Paulus eis. Quoniā ver-
 bū dei respellit ece conuertimur ad gentes. Exemplum habe-
 mus de vnico filio patrifamilias: quem vinee cultores eiecerūt
 extra vineam. Math. vi. vltimo. Vineam autem ista est domus is-
 rael. vt dicitur Psa. quinto. Rursum euz occiderunt et suspen-
 derunt in ligno. post oīa autē etia discipulos de suis sinib⁹ ex-
 pulerunt. Act. deamoterio. Extauerunt iudei psecutionem in
 Paulum et Barnabam. et eiecerunt eos a sinibus suis. Secun-
 de ponitur credentium adoptatio: quotquot autem: cuiuscum-
 q̄ status. siue iudeus. aut gentilis. masculus aut femina. quoz
 numerus soli deo est cognitus: receperunt eum: p̄ fidem et dile-
 ctionem: dedit eis potestatem. ista potestas est gracia regenerati-
 onis ex aqua et spiritu sancto. que nobis credentibus a christo
 tradita est. qui baptizat in spiritu sancto. vt dicitur Johan. i.
 Quid autem faciat credētibus ista virtus baptismi. subdit. filios
 dei fieri: facit ei credentes dei filios. actus enim baptismi est re-
 generatio. quoniam sicut generatio terminatur ad esse. ita iste
 actus dat esse spirituale vnde regeneratio dici potest. Deinde o-
 stendit quibus data sit ista potestas regeneratiōis: his qui cre-
 dunt in nomine eius: omnibus credentibus: si adulti sunt pōt
 dari baptismus. solis autem incredulis dari non debet. Deinde
 ostendit dīam istius natiuitatis a carnali dicens Qui scz credentes
 eo q̄ filii dei sunt: non ex sanguinibus: per hoc intelligitur no-
 stre generatiōis miseria: que est ex sanguine: non ex voluntate
 et ex concupiscentia: carnis: hic caro accipitur h̄m glo. p̄ femina

Sermo

nec ex volūtate viri. talis natiuitas non ex viri concupiscencia. Vbi nota q̄ quāq̄ aliquis natus sit ex baptisatis parentibus: adhuc tamen expedit sibi baptizari. quomaz talis natus est ex concupiscencia carnis et viri. sed ista regeneratio baptismi non est hoc modo. ¶ Deinde ostendit vnde sit ista natiuitas. sed ex deo nati sunt: dicuntur tales nasci ex deo: non q̄ sint ex diuina essencia. sed diuina virtute. Nota q̄ verbum diuinum ex deo nascitur. et fideles nascuntur ex deo. ipse enim est dei filius et nos etiam sumus dei filii. sed proelus magna vtriusq̄ natiuitatis differentia est. et possunt haberi quinq̄ differentie ex v̄bis Hilarii. vnde amo de trimi. Primo quia christus est filius dei p̄ri etate generationis. nos vero adoptionis. Secunda est. quia nō semper nos sumus filii. cum omnes nascamur filii ire. X̄pus autem semper erat filius. Tercia. quia christus est verus filius. nos vero sumus filii secundum similitudinem. Quarta quia christus est vnicus filius. nos vero multi. Quinta quia christus verbum nihil aliud est q̄ filius. in nobis vero aliud est quod non pertinet ad filiationem viz dei. Addit Aug. quinto libro de trinitate. quia christus non est totius trinitatis filius sed patris tantū nos vero sumus totius trinitatis filii. Vnde cum in oratione dominica dicimus. pater noster qui es in celis. nomine patris tota trinitas intelligitur. scilicet pater et filius et spiritus sanctus. ¶ Tercio ponitur christi verbi incarnatio: Et verbum per quod facta sunt omnia: caro factum est. diuinum enim verbum secundum naturam diuinam non est factum. sed genitum. scdm̄ tamen carnem assumptam: dicitur esse factum. Attende q̄ ista factura que verbum caro factum est. nihil maius vnq̄ a deo factum est. ea ei que maximam repugnantiam habeat: vnita sunt in verbo. est enim pura natura intelligibilis: caro vero sensibilis. Item v̄bus est vita essentialis: caro vero corruptibilis et mortalis. Rursus verbum est fontana lucis sine tenebra: caro autem tenebrose caliginis plena. Et ideo hoc factum ē omnis nouitatis nouissimū ois magnitudinis maximū: ois v̄tutis potentissimū ois miraculis mirabilissimū ois pietatis scilicet. ¶ S̄ Nō q̄ ex h̄ q̄ dicit euangelista verbum caro factum est. tollitur error Manicheorum. qui dixerunt non veram sed fantasticam carnem habuisse: Contra quos arguit Aug. li. q̄onū. 83. dicens. Si fantasma fuerit christi corpus: fessit x̄pus. et si fallit veritas non est. x̄pus autem veritas est: non ergo fantasma corpus. Secundus error fuit Valentini qui dixit x̄pm̄ corpus assumpsisse spirituale et celeste: nihilq̄ de virgine assumpsisse: sed per eam transisse velud a

ꝓper riuuz aut fistulam cōtra quod dicit apłus ad. Ro. i. Quis
 factus est ei ex semine Dauid. Tercius error fuit arrianorū. q̄
 dixerunt crīstum veram naturam assumpsisse secundum carnem
 ex vīrgīne. sed voluerunt q̄ assumpsit carnem sine anima. q̄
 bus obuiat Aug. contra felicianum dicens. Qd si christus venit
 saluare quod perierat. quia totus homo perierat. totum homīez
 suscepit saluandum. carnem scilicet et animam. Quartus error
 fuit Eutētis. qui dixit verbum carnem esse factum. quia aliquid
 verbi in carnem mutatum est atq̄ conuersum Contra quod ar
 guit Cirillus in epistola ad Johannem Anthiocenum. Quomī
 am diuina natura manet: nec est capax mutatiois atq̄ conuer
 sionis vllius. Quintus error fuit Nestorii. vt habetur in gessis
 Ephesim consilii qui dixit Mariam solum hominem genuisse et
 non deuz. atq̄ diuisit xpm in duas personas. hominis scz ꝓ dei
 cui obuiat Cirillus in epistola ad monachos Egipti. quomīa si
 distinctus esset Christus in duas partes: tunc ea que sunt hoīs
 non conuenirent deo. nec dico q̄ christus seipsum exinamuerit
 accipiēdo formam serui. quomiam vt dicit Augustinus cōtra
 felicianum. Sicut in vno homine. aliud anima. aliud vero cor
 pus est. vnus tamen homo est sic et in mediatore dei ꝓ hominis
 aliud est dei filius: et aliud hominis filius. vnus tamen ex vtro
 q̄ est. ¶ Sed diceret aliquis si euangelista dicens verbū
 caro factum est: voluit intelligere verbum esse humanatuz cur si
 dixit verbum factum est homo: vt totum signaret aut si voluit
 partem solum. cur non expressit de anima que nobilior est car
 ne: vt diceret. verbum anima factū est. Dico q̄ per synodochē
 nomine carnis que ē pars hominis: totus homo signat et itel
 ligitur. noluit tamen euangelista totum nominare sed partem
 quia fortassis voluit ostendere singularem et maximā vnionē
 verbi ad hominem que tanta ē vt non solum verbum sit homo
 et homo verbum. sed etiam separatis partibus hominis. carne
 scz et aīma: ē vnaqueq̄ pertinens. et quelibet pars ē verbuz
 vnde in passione crīsti cum separata fuerat anima a corpore ver
 buz tñ inseparabile erat ab vtroq̄: ita q̄ verbū erat caro. ꝓ ca
 ro verbum. atq̄ verbum erat anima. et anima verbum Ad se
 cundam quēstionē respondeo q̄ licet anima nobilior sit carne
 vñ eē vbuz nō assūpsit imediatē carnē. h̄ mediāte aīa tñ nō dī
 xit euangelista verbū factū est aīa. Et hoc propter tria. Primo
 q̄ oīs factura denōiāda ē ab vltio qd sit. ꝓ q̄ vltia vnio vbi
 fuit ad carnē quā mediāte aīa assumpsit. ideo dicit vbu caro fa
 ctum ē. Secdo q̄ aīa est cōe nomen cuiusq̄ vīuenti caro autem

Sermo

proprie dicitur de corpore hominis. carnes enim sunt aliorum animalium. et quia non assumpsit communia omnibus animalibus. huiusmodi homini. ideo dixit verbum caro factum. Tercia ut maiorem verbi humilitatem ostenderet christus. quia verbum est vita. anima etiam est vita viventium. ideo enim non dixit euangelista verbum factum est anima ne aliquis crederet ipsum verbum in christo se habuisse loco anime viuificantis corpus quem ad modum Apollinaris asserit cuius erroris insaniam Augustinus. li. 83. quoniam. et Leo papa in epistola ad Palestinos sufficientissime reprobat. Quarto ponitur verbi conuersatio et habitabit in nobis. id est in medio nostrum. secundum enim diuinitatis substantiam est in omni creatura. sed quia caro factum est. in terris visus. et cum hominibus conuersatus est. Baruch. tertio. Quinto ponitur glorie verbi reuelatio: et vidimus: prima Johannis primo. vidimus oculis nostris et perspeximus: et manus nostre contrectauerunt de verbo vite: gloriam eius: id est maiestatem gloriosam diuinitatis. Nota quod gloriam verbi cognouerunt discipuli in sapientia doctrine in mirabili opere in transfiguratione. in resurrectione. in ascensione in missione sancti spiritus. Deinde ponitur distinctio glorie verbi a gloria aliorum sanctorum. quia non fuit gloria ipsius sicut gloria cuiusque sancti: sed supple nos vidimus gloriam eius esse gloriam: quasi unigeniti a patre: magis enim glorificat unigenitum filium quam quemcumque alium suum amicum: vel familiarem. Nota quod ex hoc ostenditur equalem esse gloriam patris et verbi. naturale enim est ut pater det filio quicquid penes se est gloriosum. et si unicum filium habet tunc totum illi tribuit. et quia verbum est filius unigenitus patris. ideo gloria eius est sicut unigeniti cui totum datur. Nota etiam quod in diuinis non est nisi vnus genitus. siue vnus filius. nec deus pater alium filium generare potest. sed nec ipse filius generat. aut spiritus sanctus. pater quidem alium generare non potest. quia genitum in diuinis est verbum. ut supra dictum est. sed de ratione diuini est. ut sit de tota sciencia. et tota patris intelligentia. alioquin christus non esset perfectum verbum sed quod est ex toto aliquo non est multiplicabile: verbum igitur unigenitum est. Item nec filius generare potest nec spiritus sanctus: cuius ratio est. quia filius et spiritus sanctus illam eandem virtutem et naturam quam habet pater habent ipsi. sed ipsa existens in patre intelligitur exisse in actum generationis totalem. ad quod quidem se potest extendere. ergo in ipso filio et spiritu sancto existens non potest generare. Et Deinde

commendat verbum caro: et vidimus: supple hec verbum: plenum gratie: non habuit partem gratie. sed in ipso fuit gratia: Ecclesiast. 24. In me omnis gratia vite et veritatis. Nota qd verbum dicitur plenum gratia. quia vt dicit Augustinus i Enche. Meritis precedentibus ex quo conceptus est. fuit in eo diuinitas implens omne verbum et vnita sibi inseparabiliter vnitate persone. vt ille homo filius diceretur ex cuius plenitudine redundat in nos gratia. quia de plenitudine eius nos omnes accipimus. quoniam a capite redundat virtus in membris. Unde tangit plenitudinem verbi: et veritatis christus est ipse veritas: et omnia figurata in lege ipse verificauit. vnde dicit glo: Xpus est plenus veritate. quia sic olim predictum est. modo e exhibitum. vt scilicet deus sit in homine implens eum omni bono: et per eum suos. Plurima iam de misterio deitatis et incarnatione verbi eadem verba formante interius. stilo descripsimus nihil tamen eius immensitate dignum ad quam creature non potest fragilitas attingere. Vnde legitur qd beatus Augustinus diuinitatis verbi consideranti maiestatem. apparuit paruulus puer in litore maris. qui cum testa nucis hauriebat de maria aquam et fundebat in foueam paruam quaz manu fecerat in arena: Cepit sanctus ille cogitare quidnam ageret paruulus. et interrogauit quid sibi vellet. respondit ille. cupio aquam fluminis totam hac testa in foueam mittere: subrisit ille puerilem animum. ostendens quadruplicem rei impossibilitatem. aquam enim maris dixit infinitam esse. foueam finite capacitatis. testaz nucis improporcionatam operi. vitamqz mortalem vt ante desiceret quam ceptum impletet et tu inquit paruulus. quomodo vis infinitum pelagus diuine substantie perquirere humanis rebz. qui habes intelligentiam parue capacitatis. et tendis ad mortem et his didis disparuit. Sed licet hoc infinitum comprehendere non possimus iuxta consiliu Hilarii. proficimus pie sequendo infinita. ¶ Cu hoc autem qd ista verba euangeliste sunt altissime intelligence hnt etiam magnam efficaciaz et precipue illud quod ibi dicitur verbum caro factum est. vnde moleuit consuetudo laudabilis qd i fine cuiuslibet misse hoc euangelium fidelibus legatur. De efficacia eius tria breuiter recito. In britania fuerunt duo demoniaci ambo mendicantes. inuidit atqz alteri. eo qd plus ei daret. et clam sacerdotem vnū vocauit. et dixit illi. Si feceris illud quod tibi dixerō. scilicet vt euangelium illud. In principio erat verbum. legas in aure socii mei vsqz ad finem me tamen non audiens perterto fugabit ab ipso demoniu. intelligens atqz sacerdos versuciam

Sermo

demonis utrunque liberare proposuit. et incipiens alie illud euāgelium legere cum diceret. verbum caro factum est. statim eiulantes demones exierunt. et illi ambo liberati sunt. Item narratur aliud huic simile quod dyabolus cuidam sancto viro dixit esse quoddam verbum euangelii valde tremendum demonibus. qui interrogatus quod illud esset noluit sibi dicere. ubi autem ille multas audacitates ibidem euangelicas produceret in medium. dyabolus ad singulas respondebat: non est hoc quod valde formido. tandem interrogatus quod times ne verbum caro factum est. subito cum clamore nimio disparuit. Item ego audiui aliquando fratrem Thateum de Mantua referentem de quodam sanctissimo abbate regionis illius. qui die quadam in meridie cum vno clerico proprium viridarium ingressus vidit mulierem quandam a remotis venientem sibi obviam. que ornata erat preciositate vestimentorum mirabili. Tunc abbas turbatus concomitantem sibi clericum sciscitatus est unde mulier sic magnifica habitus claustrum et viridarium conclusum fossis et muro ingressa fuerit. Quo non respondente fixit abbas gradum et appropinquantem ad se mulierem non salutavit: sed admirans illius aspectum interrogavit unde et ad quid solitaria loca sola ipsa intrasset. Ego inquit illa ad hoc huc veni ut tecum pergam. Timuit abbas mulieris audaciam. et dixit non licere sibi tale consortium. illa vero statim respondit: expedit quod et necessarium est ut omni cura postposita veniamus tecum ad locum ad quem vos ducere cupio. tremefactus autem abbas cognouit esse demonem et cum nesciret quid respondere deberet. aut agere. illa apprehensa lacrima vestimenti eius volebat eum ducere. Tunc abbas nimio pauore perterritus. eleuata manu signauit se dicens: verbum caro factum est: et habitabit in nobis. Demons autem percussit manum abbatis. et disparuit cum clamore et grandi strepitu. ita ut videretur ipsum claustrum: et tota illa regio in abyssum demergi. Manus autem abbatis quam dyabolus percussit facta est nigra velut carbo. Post multos autem dies. cum dicitur abbas sue salutis imemor non corrigeret vitam sed lasciuens operi carnis intendere. in camera sua clamans a demone terribiliter tractus ac verberatus. nullo sibi de familia potente ferre auxilium: quod diu infelicem emisit spiritum. Inuentusque est super pavemento mortuus. dilaniato corpore et vestibus. Nota quod de hoc euangelio Johannis. dicit beatus Augustinus septimo libro confessionum quod in quibusdam libris platoniorum inuenit totam sententiam. sed tamen quod verbum caro factum est et habitabit in nobis. hoc ibi non inuenit. nam et ipse idem phis quod sacramentum

*Nota:
folium deesse
manifestum est.*

Occiderunt Ysaïam Hieremiam Ezechielem post christum Jacobum fratrem domini et Jacobum zebedei: et crucifigetur: morte christi. Ademnantes eos Sap. 3. Sicut fuit Petrus Andreas et Symon chananæus. et flagellabitis in synagogis vestris: id est in congregationibus vestris. Flagellatus fuit Joseph a fratribus suis. flagellati prophete. sicut Moyses murmuracionibus eorum Michas Elyas et Hieremias. et post christum flagellauerunt discipulos eius. Et nota quod synagoga grecum vocabulum est. et dicitur a sin quod est et goge quod est congregatio quasi congregatio iudeorum. Ecclesia est proprium nomen ecclesie fidelium. Deinde ostendit quid sint facturi eis: quos occidere non poterunt: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: non sinentes eos quiescere. ut affligatis etiam eos fuga. qualis fuit persecutio facta in morte Stephani de qua dicitur Actu. octauo. Facta est in illa die persecutio magna in ecclesia. que erat ierosolimis et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie. preter apostolos. de quorum persecutione et fuga intelligi potest illud ad Hebreos vnde timo. Circuierunt in mellotis in pelibus caprimis. egentibus. angustissimi afflicti. quibus dignus non erat mundus. in solitudinibus errantes. in montibus et in speluncis. et in cauernis terre. Ista autem persecutio nostra fuit utilitas. quoniam ut dicit Hieronimus. Persecuti sunt eos de ciuitate in ciuitatem. ut ad populum gentium transmigrarent. ¶ Tercio ponitur generalis iudeorum culpa: ut veniat super vos omnis sanguis iustus: id est omnis culpa effusionis iustis sanguinis vobis imputetur: qui effusus est super terram: ps. Effuderunt sanguinem innocentem. Nota quod omnis culpa effusi sanguinis iustorum iudeis imponitur maxime propter effusionem sanguinis christi. in quo quicquid iusticie fuit in aliis sanctis sparsim. vniuersue et habundantissime in ipso reperitur Deinde explicat sanguinis effusionis culpam: a sanguine Abel iusti. cuius iusticia apparet Gene. quarto. ubi dicitur quod Abel obtulit munera domino de primogenitiis gregis sui et de adipibus eorum. et respexit dominus ad Abel et ad munera eius. Iustus Abel iusti sanguinem effudit Cayn frater eius zelo inuidie. ut dicitur ibidem. usque ad sanguinem zacharie filii Barachie quem occidistis inter templum et altare: Dicit glosa quod in templo erant duo altaria. vnum interius quod erat incensum: alterum exterius quod erat holocaustorum. et inter hoc altare et templum lapidatus fuit ille zacharias a populo. ¶ Queritur quis fuit ille zacharias. et dicunt quidam eum esse qui in duodecim prophetis vnde timus est. sed ut dicit Hieronimus

Sermo

licet iste fuerit filius Barachie. tamen ubi occisus fuerit scriptura non loquitur. Origenes autem dicit quod deum puenit quodam traditio. quod ille zacharias fuit pater Johannis baptiste. In templo enim erat quidam locus ubi solis virginibus licebat adorare. Beatus autem uirgo per quam salutatio angelica conceperat et pepat templum ingrediens stetit ut adoraret in loco virginum. prohibentibus autem eis qui nouerant ipsam genuisse. zacharias defendebat eam dicens adhuc esse virginem. propter quod a populo ibidem inter templum et altare occisus est. sed ut dicit Hieronimus cum hoc dictum de scriptura non habeat auctoritatem. eadem facilitate stemmitur quod probatur. et ideo alii dicunt istum esse zachariam quem iussit Joas rex iude lapidari. ut habetur. 2. Paralip. 24. post cuius mortem ut dicit Epiphanius. non accepit populus manifeste diuinum responsum in templo. Sed attende quod iste zacharias fuit filius Joiade sacerdotis. hic vero dicitur filius Barachie. forte quia cognominatus est sic Joiada. aut ideo quia Barachias interpretatur benedictus domini: et benedictus fuit Joiada. quoniam repauit regnum iudeorum in pristinam dignitatem ut habetur. 4. Regum. 11. Quod autem zacharias iste sit ille de quo dicimus adhibet fidem. quia in euangelio nazarenorum pro filio Barachie. scriptum est filius Joiade. Idem querit quare soli isti duo inter alios iustos nominantur cum primo ante zachariam multi fuerunt interfecit. Primo ad hoc respondet Remigius. quia Abel fuit pastor ouium: et occisus est in campo. zacharias vero fuit sacerdos et interfecit in atrio populi. per quos duos omnes sancti martires designantur laycalis et clericalis ordinis Secundo respondet Crisostomus. quia cum christum et discipulos eius per inuidiam occidebant. ideo Abel commemoratur quem propter inuidiam frater eius occidit. De zacharia vero facit mentionem. quia duplex presumptio fuit in nece ipsius. quia hominem sanctum. et in loco sancto occiderunt. Tercio aliter responderi potest. quia aggrauatur occidium ex proximitate sanguinis. et ex beneficiis receptis. Abel autem occidit Cayn frater eius. zachariam vero iussit lapidari Joas. ut dicitur 2. Paralip. 24. Non est recordatus Joas misericordie quam fecerat Joiade pater eius secum. sed interfecit filium eius. Quarto ad hoc taliter potest dici. quia solum propter necem Abel dicitur gene. 4. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. et uideri fuit. quia habitauit Cayn profugus super terram. et tandem interfecit. ut dicitur gene. 4. De zacharia vero dicitur secundo Paralip. 24. quod cum moretur dixit. videat deus et requiratur. consecuta est autem uindicta. quod ut ibidem dicitur per prophetam amicum

tradidit dñs infinitā populū multitudinē in manu paucorū. ex-
 eratus regni sirie. et occisi sūt oīns principes populū & depda-
 ti sūt regnū. et illudentes ignominiose regi ioas. reliquerūt eū
 plenu languoribz. quē tandē occiderūt serui eius iacentē in le-
 cto vt dicit scriptura. in vltionē sanguis zacharie filij ioiade.
 sed nec rex sepultus ē in sepulcris regū. ¶ Itē querit quare
 vltio sanguis abel veniat sup iudeos. cū ipsi nō occiderūt eū.
 sed nec ex cayn nati sūt. Et dico q̄ ex quo occiderūt cristū. qui
 fuit abel p̄ innocentia & mansuetudinē. nec restitit occidenti. iō
 sanguis abel venit sup eos. Nota qz iudei occidentes hūc glo-
 riosū p̄thomartirē stephanū. sanguinē abel & zacharie aduxe-
 rūt aduersū se. nā in abel fuit virginitas. innocentia et patien-
 tia. virginitatē autē stephani p̄bat p̄latura viduaz & omilla.
 innocentia p̄bat p̄ductio falsoz testū tra eū. patientia. qz pa-
 tientē inuenimus eū. qm̄ non nisi bis esse locutū repimus scz cū
 dixit. Dñe ihesu accipe sp̄m meū. et cū dixit. Dñe ne statuas
 illis hoc peccatū. imo maior fuit eius patientia. qz nō expetiuit
 vindictā. quemadmodū sanguis abel. sed petiit indulgentiā.
 Itē ipse fuit zacharias qz in lacris cōstitutē. vltterius sic sp̄s dñi
 irruit in zachariā vt resp̄nderet iudeos. ita in p̄thomartirē ste-
 phanū. vltimo lapidatus ē quemadmodū et zacharias a po-
 pulo. ¶ Quarto ponit diuina vltio: Amen dico vobis. ve-
 nient hec omnia: id est p̄ omnibz his: sup generationē istam:
 generatio iudaica viperea est. que parientē se necat. Deutro.
 32. Generatio parua atqz puerla hecane reddis dño popule
 stulte et insipiens. nunquid non ipse est pater tuus. qui posse-
 dit. fecit. & creauit te. Nota s̄m Crisosto. qz tripliciter accipi po-
 test. qz omnis vltio effusi sanguinis veniat sup generationem
 iudaicam. Primo. quia sicut omnia bona que ex singulis gene-
 rationibz a cōstitutione mundi omnes sancti merebant. illis no-
 uissimis donata sunt. qui cristū receperunt. ita omnia mala que
 merebant impij in singulis generationibz. a cōstitutione mun-
 di illis nouissimis data sunt. qui cristū et discipulos eius ab-
 iecerūt. Secundo sic. quēadmodū em̄ nulla opera sanctorū ab-
 imido mundi tantam gratiam mereri potuerunt. quanta p̄ ihe-
 sum data est hominibz. ita nulla mala opera tantam meruerūt
 penam. quantā ex morte cristū cōsecuti sunt iudei. quia toti mū-
 do facti sunt ludibriū. et eiaunē de ciuitate in ciuitatē. et de reg-
 no in regnū. sicut factū est in regno anglie et fraucie. Terdo qz
 posteriores iudei non sunt correcti a malis precedentū. sed ad-
 diderunt peiora. ideo omnis vltio precedentū venit sup eos.

Sermo

Quarto dicere possumus q̄ omnis vltio diuina venit sup eos: quia occidentes christum omniū commiserunt culpā nequiciā. cū in ipso contineat generalis iusticia omniū sanctorū precedentium et sequentium. Dicit em̄ in canonica Jacobi. Qui offēdit in vno factus est omniū reus. Dum ergo christum qui ē caput ecclesie crucifixerunt omniū electōz sanguinem extra se prouocauerunt. a sanguine abel iusti vsq̄ ad sanguinem vltimi electi ꝛc.

Secunda pars

L

Secundo cū dicit: Hierusalem hierusalem: tangit obstinate mentis aduersitas et duricia. obstinati em̄ iudei occiderunt nuncios christi. et noluerunt congregari sub alis eius. Et ideo duo tangunt. Primū est exprobratio neis sanctorū. vnde dicit: Hierusalem hierusalem: ista reiteratio vt dicit crisosto. est miserentis et valde diligentis aut forte dolentis est. aut comminantis. non aut dominus loquit ad saxa. sed ad homines habitatores hierusalem: que occidit prophetas dolendo exprimit dominus prophetarū necem. dolet de morte amitorū. et de culpa occidentiū: et lapidas eos qui ad te missi sunt: Crisosto. dicit. Dixi ad te isaia et secasti eum. Hieremiam lapidasti. Ezechielem tractum ꝑ lapides exprobrasti. quomodo ergo saluaberis que nullum ad te medicū venire permittis. Nota q̄ ista exprobratio domini intelligi potest de morte glorioſi martiris stephani. quem ad se missum lapidauerunt iudei. ipse em̄ missus fuit ad eos auertendos. quatenus sibi aueniat illud quod dictum est Ezechie. 2. Fili hominis mitto ego te ad filios israel. ad gentes apostatras que recesserunt a me. Et respondet beatus stephanus illud Isai. 6. Ecce ego. mitte me. sed lapidauerunt hunc celestem nuncium dei. vt mortis penam ei infligerent. sepius em̄ voluerunt christum perimere. In isto autē martire iniquum compleuerunt suum desiderium. quo sepe voluerant lapidare christum. ¶ Secundo ponit rebellio iudeorū. quia non obstantibus occasionibus sanctorū voluit christus ad se congregare et noluerunt. vnde dicit: quoties volui: quia nō semel aut bis: congregare filios tuos: in congregatione fidelium: quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas. Nota quia assimilat se christus galline congreganti pullos suos sub alas. Deutro. vero. 33. assimilat aquile que expandit alas suas et assumpsit populum iudeorū. et hoc rationabiliter. aquila em̄ obtinet principatum in volatilibus. et q̄ tunc temporis deus assumpsit populum iudeorū

vt eos induceret in terram fluentem lac et mel. et vt principatum gentium possiderent. ideo p̄ tunc assumilat aquile. nunc vero volens populam iudeoz cōgregare humane infirmitatis naturam assumpsit galline se comparat. vt ostendat sui amoris magnitudinem. nam gallina filioz amore infirmat et languet. et christus amore iudeoz infirmitatis naturam assumpsit vnde psal. Infirmata est in humilitate virtus mea. et cant. z. sfulate me floribus. stipa me malis quia amore languo. Nota etiam quia gallina cōgregat pullos sub alas. vt eos foueat. p̄ tegat. et vt matrem cognoscant. sic christus voluit sub duplici ala. diuinitatis sc̄z et humanitatis cōgregare iudeos. vel sub duplici ala vt r̄usq̄ testamētī. et vt h̄c fierent laborauit clamans rauce facte sunt fauces eius. quatenus iudeos foueret et protegeret. et vt ipsum cognoscerent. et hoc sepe voluit facere. p̄ prophetas eos vocans. et tandem p̄ seipsum venit clamans verbis signis et miraculis. Deinde ponit iudeoz rebellio: et noluit: quia noluerant cōgregari spiritualiter. ideo etiā localiter in omnes mundi regiones dispersi sunt. Nota q̄ cū pulli istius galline nolent cōgregari sub ala eius. audierunt clamantem. alieni pulli. sc̄z gentiles. sunt cōgregati sub alis suis. quod figuratum est in Ruth moabithide. de qua dicit Ruth. z. capitulo Plenam mercedem recipies a dño deo israel. ad quē venisti. et sub cuius fugisti alas etc.

Tercia pars.

N

Er̄cio ponit subsequēntis pene aduersitas et miseria et est. quoniam deus gentem iudaicam ex toto deseruit. quod vsq̄ ad t̄pa illa non fuerat factum. et duo ponunt. Primo templi ruina: ecce: quasi in proximo relinquet vobis domus vestra: id est templū. de quo Hier. 12. Domus mea domus orationis vocabit̄: deserta: a deo et pressio angeloz. vnde vt dicit iosephus. In templo audita ē vox commotionis angeloz dicentium. Transeamus ab his sedibus. Nota q̄ istius templi desolationem semp̄ timuerūt iudei. vñ vt occiderent christum dicebant. Si dimittimus euz sic. omnes crederent in eum. et venient romani. et tollent nostrū locum et gentem. sed iusto dei iudicio timor quem timebant euenit eis. et quod verebant accidit. Nam post christi ascensionem quem admodum predictum erat. desolatum est templum. et translati sunt iudei in terram alienam. et ista desolatio est vsq̄ ad finem seculi. vt dicit Daniel. 11. Nota q̄ hoc quod dicit̄: Ecce relinquet vobis etc: aliter potest intelligi. vt nomine domus ecclesia

Sermo

intelligatur fidelium. que quidem deserta non est fidelibus. sed plena. iudeis tamen deserta est nunc vsq; ad finem seculi. sed tunc ingredientur vt saluentur reliquie israel. Secundo ponitur absentia christi que quidem causa fuit desolationis iudaice. sicut iubernatoris absentia causa est naufragij. vnde dicit: dico enim vobis: cuius dicere firmum est: non me videbitis amodo: s; m cruce solto. Refertur ad tempus crucis. Vnde nota q; ista verba locutus est christus iudeis. feria quarta ante diem passionis sue. et a tempore passionis sue abscondit faciem suam ab eis. nec vquam eum viderunt. ex toto enim tunc temporis dereliquit eos

D Demde ponit istius absconditionis tempus: donec dicatis: corde credatis ad iusticiam. ore autem confiteamini ad salutem: Benedictus sit christus: qui venit. in mundum per carnis assumptionem: in nomine domini: id est nominatus dominus. hoc enim est nomen quod est super omne nomen quod christo datum est. vt in nomine ihesu omne genu flectatur. celestium. terrestrium et infernorum. ad phi. x. Nota q; hic christus predixit quantum tempus ipse esset absconditus a domo iacob quoniam vsq; ad tempus iudicij quando veniet cum gloria. in primo enim aduentu in carnem cognouerunt eum iudei. sed nec adhuc cognoscunt eum esse messiam qui venit in salutem eorum. sed tunc penitebunt & incredulitate sua. et laudes quas aclamare debuissent venienti in carnem. clamabunt venienti ad iudicium dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini deus dominus et illuxit nobis. Rogemus ergo deum x.

In festo sancti Iohannis euangeliste Sermonis. xiii

Prima pars.

Ixit ihesus petro. sequere me. conuersus petrus. dicit illuz discipulu quem diligebat ihesus sequentem x. Johan. vlti. Cum amicitia bona. bonum honestuz sit ex qua redundat vtile bonum. illi tamen maiora consecuntur dilectionis premia. qui potentioribus et liberalioribus sunt caritate vniti. quia igitur beatus iohannes euangelista non qualemcumq; habuit dilectum amicum. sed christum. cui nemo similis in potentia et liberalitate reperitur. ideo multa gratiarum donaria ab ipso recepit ita vt conuenienter hoc nomen scilicet iohannes fuerit appellatus. Iohannes enim dicitur. in quo est gratia. Et ipse in hodierno euangelio has sibi collatas gratias recitat. non quo ad iactantiam. sed vt nos audientes hęc eius beneficia. in flammam

ad dilectionem eius. qui talia sibi contulit. In hoc igitur enan-
 gelio tria genera beneficiorum tanguntur hinc quod beatus iohannes
 quantum ad presentem vitam. tripliciter potest accipi. Potest
 enim primo considerari quantum ad statum vite. Et sic multi-
 plia privilegia ipsius vita deo datur. Secundo potest accipi qua-
 tum ad statum mortis quo vita terminatur. et sic singulari be-
 neficio mortis dolore privatur. ibi: hunc ergo cum vidisset:
 Tercio beatus iohannes potest considerari quantum ad statu-
 gradus ecclesie. et sic euangeliste officio honoratur. ibi: hic est
 discipulus ille etc. Gratosus igitur fuit in vita. in morte. et in
 officio. **A** Circa primum duo principaliter facit. Primum
 enim introducit christi imperium: dixit ihesus petro. Nota quod
 ea que in hoc euangelio leguntur. gesta sunt post resurrectio-
 nem christi post piscium captione post christi agnitionem post chri-
 sti et discipulorum refectio. post trinam christi interrogationem an
 petrus illum diligeret. post commissionem ecclesie petro. post
 denunciationem christi qua morte petrus esset clarificaturus de-
 um. post omnia ista. dixit ihesus petro sequere me: scilicet mori-
 endo. quia morte crucis petrus vitam finiuit. rationabiliter equi-
 dem ut qui vestigia christi secutus est viuens. eadez sequeretur
 et moriens. hoc quidem promissit christo. Luc. 22. dicens. Do-
 mine tecum paratus sum. et in carcerem et in mortem ire. unde
 potest dicere illud. 1. Regum. 20. In quocumque loco fueris do-
 mine mi rex. siue in vita siue in morte. ibi et seruus tuus. ideo
 quod etiam corporaliter impleuit illud domini preceptum dicen-
 tis. Qui vult venire post me abneget semetipsum. et tollat cru-
 cem suam et sequatur me. Luc. 14. Secundo ponitur euangeli-
 ste preconium. et tanguntur sex ad commendationem eius.
B Primum enim innuitur conuersationis honestas. cum dici-
 tur: conuersus petrus: sequebatur enim petrus christum. et ti-
 am corporali gressu. cui dixit sequere me. recordatus socij tui.
 scilicet iohannis euangeliste conuersus est. ut videret quid de
 illo ageretur. Nota quia ut plurimum conuersati sunt simul
 petrus et iohannes. Nam ut habetur Math. 26. Ipsi pariter
 missi fuerunt parare christo pascha. Item pariter sequebantur
 christum vsque in atrium pontificis. Ut dicitur Johan. 18. Item
 simul currebant ad monumentum in resurrectione. Joh. 20.
 Item simul ascenderunt in templum ad horam orationis nonam
 Act. 3. capi. Erant enim vni amicabili conuersatione ratione
 tercia scilicet christi. Quorum vtrunque singulariter ipse christus
 dilexerat. Et attende quod ista societas demonstrat nobis hone-

Sermo

stam conuersationem beati iohannis. ipse enim erat adolescens. petrus autem erat senior. et pulcherrimum est adolescentibus. cum senioribus conuersari vnde dicit beatus ambrosius primo libro de officio. Sic nostre conuersationis electio vt adiungamur probatissimis quibusq; senioribus. Nam quia vt equalium vsus dulcor. ita senum tutior est. qui magisterio quodam et duadu vite. colorant mores adolescentium sua scilicet maturitate. **C** Secundo circa beatum iohannem tangitur discipulatus officium cum dicitur: vidit illum discipulum. dicitur autem discipulus qui discit scientiam. et suscipit disciplinam. beatus autem iohannes didicit a christo scientiam eminentius omnibus. quod declarat eius euangelium. in quo super omnes velut aquila eleuatus diuinum verbum intuitus est. Suscepit etiam a christo disciplinam vt sibi conueniat illud pro uerbiorum primo. Audi fili mi disciplinam patris tui. Est autem disciplina vt dicit hugo. Conuersatio bona et honesta cui parum est non male facere. sed studet etiam in his que bene agit irreprehensibilis apparere. Fuit autem conuersatio beati iohannis bona et honesta quod ostendit carnis integritas. fuit irreprehensibilis. immo tota eius vita fuit exemplar nostrum. **D** Tercio circa beatum iohannem tangitur dilectionis christi singulare privilegium: quem diligebat ihesus: equidem pre ceteris carius et suauius. Nota q; quinq; vicibus beatus iohannes descripsit se esse discipulum quem diligebat ihesus. Primo cum in cena in sinu christi recumberet. Johan. 13. Secundo cum assisteret cruci cum uirgine. Johan. 19. Tercio cum manifestauit resurrectionem marie magdalene. Johan. 20. Quarto cum cognouerunt christum ad mare tiberiadis. Johan. 2. Quinto hic cum de ipso sine agebatur. Nota q; tria sunt propter que beatus iohannes pre ceteris dilectus fuit a christo. vnum est intellectus perspicacitas. diligit enim magister discipulum doctem. et rex ministrum intelligentem. vnde prouer. 14. Acceptus est regi minister intelligens. alterum est munda uirginitas. cuius uirginitatis vt dicit beatus Hieronimus. hoc testimonium est quod pre ceteris a domino est dilectus. Vnde prouer. 22. Qui cordis diligit mundiciam propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Tercium est tenera etas. pueros enim et infantes naturaliter diligimus. et ipse fuit adolescentior ceteris de quo potest intelligi illud osee. 11. quia puer israel est. et ego dilexi eum. **E** Nota etiam q; istius dilectionis quinq; fuerunt signa. Vnum quidem. quia vocauit eum

de nuptiis volentem nubere vt totus esset suus. Et nihil ex eo mundus haberet. vnde iste amor fuit quasi zelotipie. que non patitur consortium alieni. Hiero. 31. Charitate perpetua dilexi te. ideo attraxi te. Secundum signum fuit. quia supra pectus illius requieuit. Deut. 33. Amantissimus domini habitabit confidenter in eo quasi in thalamo tota die morabitur. & inter humeros illius requiescit. et ideo iste amor fuit delectabilis. Tercium signum fuit secretorum reuelatio. quoniam illi reuelauit proditorem de quo nemo apostolorum. sed nec petrus apostolorum princeps interrogare presumpsit. tamen ipse christus beato iohanni dixit. Nam vt dixit Ambro. vlti. de offi. nihil occultat amicus si verus est. sed effundit animu suum. et ideo iste amor fuit familiaris. Quartum dilectionis signum est. quia moriens christus specialem curam de ipso habuit. dimittens eu loco sui beate virgini vt tanq̄ filium tractaret. et vt ipsa consolaretur. in illo et in hoc dilexit eum sicut seipsum. Quintum dilectionis signum est. quia fecit eum extraneum a dolore mortis. et in hoc quasi dilexit eum plus quam seipsum quoniam penam mortis quam noluit sibi parcere illi indulsit. ¶ Quarto circa beatum iohannez tangitur imitationis obedientia: sequentem: tam corporis gressu q̄ mentis affectu. In qua imitatione statim apparet. q̄ paratus erat beatus iohannes sequi christuz eo mo per passionē. sicut et petrus sequi debebat. licet christus aliter de illo disponeret. Nota q̄ sex vicibz beatus iohannes secutus fuit christum. Primo quando eum volentem nubere vocauit de nuptiis. Secundo quando capta multitudine piscium. subductis ad terram nauibus. ipse secutus est christum. Tercio quando christus vocauit eum iuxta mare galilee et ipse relicis retibus a patre secutus est illum. Hoc modo ordinat magister in hystoriis scolasticis. Sed si vocatio iohannis fuit de nuptiis. fuit in his nuptiis que celebrate sunt in chana galilee tunc opposito modo eas ordinat. Amonius alexandrinus de 20. dia euangelistarum. Nam prima vocatio fm eum fuit ad mare galilee. Secunda capta piscium multitudine. Tercia in nuptiis. Quarto secutus est christum euntem ad passionem. Johan. 16. Quinto secutus est eum resurgentem a mortuis. Sexto secutus est vocantem se ad celum. cum ei dixit christus. Veni dilecti mi. quia tempus est vt epuleris cum fratribus tuis in regno meo. et surgens sequebatur illum. In prima sequela abrenunciavit operibz carnis. In secunda mundane substantie. In tercia precipinquantis generis. In quarta mori no timuit. et ideo presentem

Sermo

vitam desperit. In quinta viuere cum christo desiderauit. Et
In sexta quod desiderabat obtinuit. Quinto circa beatum io
hannem tangitur munda uirginitas. scilicet cum dicitur: qui
et recubuit in cena super pedus eius: ex quo habetur mundi
cia uirginalis ipsius. non enim dignum est ut super pedus chri
sti nisi uirgo recumbat. et ideo pueros propter mundiciam car
nis amplectimur et gestamus in humeris. Nota s^m magi
strum in historia scolastica non aliter creditur iohannes disci
puisse super pedus ihesu. nisi quia discumbibat inclinatus an
te pedes domini. aut forte dici potest. q^d audiens dilectus disci
pulus christum debere mori. et illam esse ultimam refectionem
cum discipulis. pre tristitia cordis inclinauit se sup pedus chri
sti. et quia in pectore christi sunt reconditi omnes thesauri sa
pientie dei et scientie. ideo in isto recubitu reuelata illi fuerunt
secreta celestia et fluenta euangelij de ipso sacro dominici pecto
ris fonte potauit. Sexto tangitur ad christum singularis fa
miliaritas. cum dicitur: Et dixit iohannes. scilicet cum in cena
recumberet super pedus domini: domine quis est qui tradet te:
cum enim protestaret christus discipulis. Amen amen dico uo
bis. vnus ex uobis tradet me. uidentes eum discipuli pertur
batum et dolentem. nemo ausus fuit interrogare nisi in fine q^u
iam interrogauerat iohannes. quis esset hoc factururus. sed iste
discipulus inuente petro. de hoc interrogauit. et christus illi
reuelauit. quod ostendit nobis magnam familiaritatem ad cri
stum. Vnde dicit beatus Ambro. vlti. de offi. faciamus amici
uoluntatem. et aperiamus secreta nostra amico. quecumq^{ue} in pe
ctore habemus. et illius archana non ignoremus ostendamus
nos illi pedus nostrum et ille nobis aperiat suum. ut uobis sit
cor vnu et anima vna etc.

Secunda pars

D

Secundo tangitur singulare beati iohannis priuilegi
um. qua dolore mortis priuatur. et tria facit. Primo
enim ponitur beati petri sollicitudo: hunc ergo disci
pulum: talem ac tantum et sic a christo dilectum: cu
uidisset petrus dicit ihesu. Domine hic autem quid. quasi dicat
bene te intelligo. quid est dictum sequere me. sed iste discipulus
quid debet pati. aut quid illi in fine continget. Nota q^d pro
pter duo interrogauit petrus de fine beati iohannis. Primo.
quia illi commissa erat vniuersalis ecclesie cura. et ideo illi in
cumbat sollicitudo de fine ouium suarum. Secundo de hoc in

terrogauit propter specialem familiaritatem amicitiae qua illi
 iungebatur beatus iohannes lege enim amoris tenebatur d
 illo esse sollicitus. ¶ Secundo ponit christi dispositio: dicit
 em ihesus sic: In eodem statu in quo nunc est absq; martirio:
 volo eum manere: diuinum aut velle est causa & dispositio om
 nium: donec veniam: vt illu assumam ad me. Vnde dicit glo.
 Nolo eum per martirium sumari. sed expectare placidam abso
 lutionem carnis sue quando ego veniens recipiam eum in eter
 nam beatitudinem. Nota q; beatus iohannes absq; dolore
 mortis finiuit presentē vitam. quod rationabiliter propter tria
 collatum est illi. Primo quidem quia congruum erat vt dolorem
 carnis non sentiret. qui carnis corruptionem non senserat. vt
 dicit Hiero. Hic est iohannes qui sciens superuenisse diem re
 cessus sui auocatis discipulis suis in epheso. per multa signoz
 experimenta promens christum. descendens in defossum sepultu
 re sue locum. facta oratione positus est ad patres suos. tam ex
 tranus a dolore mortis q; a corruptione inuenit alienus. Se
 cundo beato iohanni hoc idē est collatum propter dolorem quez
 sustinuit videns christum mori in cruce. peperat illi christus ne
 moriens doleret. Tertio quia dolor mortis causat cum anima se
 parat a corpore propter nimiam eius colligationem ad corpus
 & ideo dolent plus iuuenes morientes q; senes. quia igit con
 templatione diuinitatis anima beati iohannis iam ipsa clau
 stra carnis transierat. et eius conuersatio tota erat celestis. ideo
 rationale fuit vt moriens dolorem non peraperet mortis.
 R Nota etiaz q; obitus cuiuscunq; sancti potest dici aduentus
 christi. eo q; tunc facit misericordiam cum seruis suis. quod fact
 apparet Mat. 14. vbi dicit. Vigilate quia nescitis qua hora do
 minus vester venturus sit. Venit aut vt dicit Greg. qm in fine
 vite cuiuslibet tribuit pro meritis. sed speciali aduentu interfuit
 christus morti beati iohannis. quia apparuit sibi ante diem
 obitus sui dicens. Veni dilecte mi tempus est vt epuleris cum
 fratribus tuis. quia beatus iohannes non defuit christo morien
 ti. ideo rationale fuit vt christus illi redderet vicem quatenus
 et inuitaret ad se. et inuitatum perduceret. Deinde absoluit cri
 stus beatum iohannem a cura petri dicens. Quid ad te. quasi di
 cat ne sis sollicitus de fine istius discipuli. hoc em ad te non per
 tinet. sed ad me qui sum alpha et o. principium et finis: tu me
 sequere satis est tibi quia scis quali morte sis transiturus absq;
 hoc q; sollicitus de reliquis. Tertio propter discipulorum non
 recta opinio. Exiit ergo sermo d est publicatus est sermo:

Sermo

inter fratres : fratres appellat illos sex discipulos cum quibus ille erat iohannes . scilicet petrum thomam nathanaelem qui erat frater philippi . iacobum zebedei fratrem iohannis . et duos alios discipulos christi . quorum nomina subiciunt . hii omnes cum iohanne piscatum iuerunt . et simul cum christo manducauerant . et erant tunc ibi quando christus illa verba dixit petro de iohanne . vel quod verius est per fratres intelligit totum discipulorum collegium . L Deinde ostenditur quis fuerit ille sermo collatus inter apostolos : quod discipulus ille : id est iohannes . non moritur : occasionem habuerunt ex hoc quod christus dixerat . sic eum volo manere . Nota quod quidam heretici dixerunt iohannem fuisse angelum et ideo immortalem . et est error sceleratum . Alii dixerunt quod adhuc vivit sub terra de fosse in quam descendit . et dicunt quod illud manna quod scaturit de fovea est angelus eius . sed non est credibile quod tanto apostolo daretur locus subterraneus . Alii autem ut dicit beatus augustinus in sermone dignum et congruum est . Et hieronymus in sermone assumptionis dicit eum esse et fuisse mortuum . sed iam resurrexisse . et corpore et anima esse beatum . De his autem quemadmodum dicit magister in historiis scolasticis . Melius est pie dubitare quam temere diffinire . Sed tamen quod ipse mortuus fuerit . videtur ex eo . quia consequenter remouet opinionem discipulorum dicentium quod discipulus ille non moritur unde subiungit et non dixit ei scilicet Petro ihesus . quia non moritur : sed sic eum volo manere : non certe immortalem . sed absque passione donec veniam ad illum sumendum ex hac vita mortali : quid ad te . hoc ideo addit ut ostendat quod noticia de fine alicuius non pertinet ad hominem . sed est dei . unde sicut petro dictum est . quid ad te ita discipulis posset dici quid ad vos .

Tercia pars

¶ Erat tangit nobile beati iohannis ministerium . quod euangeliste officio honorat . et tria facit . Primo namque commendat in se diuinitatis testimonium . dicens : hic de quo tanta dicunt : est discipulus ille qui testimonium perhibet de his : diuinitatis operibus . unde alibi dicit . Et qui vidit testimonium perhibuit . Nota quod licet possit aliquis scribere de his que non vidit . testimonium tamen perhibere non potest . nisi de auditis et visis . Alii autem euangeliste ita scriperunt facta christi quod eorum testes esse non potuerunt . cum illa non viderint sicut marcus et lucas . sed iohannes . audiuit et vidit facta christi et ideo testis vere esse potuit . unde in prima canonica dicit quod ab

inicio fuit. quod audiuius et vidimus oculis nostris. quod
 perspeximus. et manus nostre contrectauerunt de verbo vite.
 et vidimus et testamur et annunciamus vobis. **N** Secun-
 do tangit euangeliste officium: et scripsit hec: que in hoc volu-
 mine continentur ad nostram eruditionem. scriptura enim in-
 uenta est vt veritas innotescat absentibus et futuris. per voces
 enim non possunt erudiri nisi presentes. vnde aposto. ad ro. 15
 Quecunq; scripta sunt ad nostraz doctrinam scripta sunt. Et ali-
 bi. Scripta sunt autem ad correctionem nostram. in quos fines
 seculorum deuenerunt. Nota q; beatus iohannes scripsit hoc
 euangelium post ceteros euangelistas. immo etiam postq; scri-
 pserat apocalipsim. et ideo hoc euangelium quantum ad scri-
 pturaz est vltimus liber noui testamenti. sed non quantum ad
 materiam. quare vltimum continet inter euangelia locum. **N**ā
 fm q; legitur in eccle. histo. beatus iohannes vsq; ad sexdgesi-
 mum quintum annum post christi ascensionem sine admittu-
 lo cordatenus euangeliz predicauit. compulsus autem ab epi-
 scopis totius asie. vt scriberet. Primo indixit generale ieiunium
 et vt omnes orationi insisterent. quatenus sibi deus reuelaret
 et ad memoriam christi facta reduceret. quod et factum est. Illi
 vero loco vbi hoc scripsit interpretauit. vt nullus ibi imbrium
 aut tempestatum esset accessus q; loci reuerentiam vsq; adhuc
 seruant elementa. Nota etiam q; quatuor cause assignant a
 rabano de scriptura euangelij iohannis. Quarum prima est. qz
 cum relegatus esset in exilium in pathmos insula misurrexerūt
 heretici in ecclesias asie maxime cherinthus et ebion qui dicunt
 christum ante mariam non fuisse. sed cū imperante verna ab ex-
 ilio redisset beatus iohannes coactus est a fidelibus vt aduersus
 hereticos scriberet. vnde etiam a diuinitate christi exorsus est di-
 cens. In principio erat verbum etc. Secunda causa est. quia ce-
 teri euangeliste circa humanitatem christi insinuandam insiste-
 rant. quia aut christus verus deus est et homo. ideo visum est
 sibi circa illius diuinitatem insistere. Tercia causa quia vidit qz
 tres euangeliste multa de factis christi omiserant. maxie ea que
 christus fecit in primo sue predicationis anno quando in carce-
 re erat iohannes. et ideo ipse voluit scribendo supplere defectū.
 Quarta causa est. quia ceteri euangeliste maxime ea domini scri-
 pserunt facta. que valent ad informandos mores. et ad vitam
 adiuam. Ipse vero iohannes scripsit verba domini et facta que
 nos alligant ad beatam vitam. et in vita contemplatiua comen-
 danda suā posuit intentionē. **N**ō etiam vt dicit rabanus

Sermo

q̄ inter omnes euangelioꝝ scriptoꝝes. Johannes eminet in diuinoꝝ misterioꝝ profunditate. Vnde merito in signo quatuoꝝ animalium aquile volanti comparatur. que volat altius cunctis auibus. et solis radios irreuerberatis aspiciet luminibus. ita etiam iste diuinitatis potentiam sublimius contemplan. cum domino ad celum volat. Ista autem preeminentiam cognitione diuinitatis conuenit sibi propter tria. primo propter cordis mundiciam. nihil enim ita impedit a cognitione diuinoꝝ. sicut carnales voluptates a quibus ipse fuit immunis. Vnde Math. 5. Beati mundo corde. quomam ipsi deum videbunt. Secundo hoc conuenit sibi propter familiarem christi amicitiam. ex qua meruit reuelationem secretoꝝum. Vnde Jo. 14. Qui diligit me. diligetur a patre meo. et ego diligam eum et manifestabo mysium ei. Tercio hoc sibi conuenit p̄m Rabanum. quia supra pectus domini in cena recubuit. vnde haustum sapientie ceteris excellentius de ipso domini pectoris fonte potauit. Tercio confirmat euangeliste ministerium veritatis attestatio: et scimus quia verum est testimonium eius: ea enim que de christo scripsit et testificatus est. ita vera sunt. q̄ in eis nulla falsitas potest admisceri. eo q̄ ipse talia scripsit instigante et docente spiritu sancto. qui mentiri non potest. et docet omnem veritatem. vt dicitur Johan. 16. Et ideo dicit beatus Augustinus in epistola quadam ad beatum Hieronimum de scriptoꝝibus sacre scripture. q̄ ipse hanc reuerentiam detulit sacre scripture inter alias scientias. q̄ nullum de scriptoꝝibus eius credat potuisse mentiri. quia sancto spiritu docente scripsit. Rogemus ergo deum etc.

In festo sanctorum innocentum Sermo nis xiiii. Prima pars A

Angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens Accipe p̄nerum et matrem eius et fuge in egiptum etc. Math. 2. Talia sunt presentis vite gaudia. q̄ nullum ex eis purum est. sed omnibus eis tristitia admiscetur. quod non tantum in mundanis est verum. sed etiam in spiritualibus gaudiis sic esse docet experientia. Ecce enim post exultationem et cantica letitie quibus letati sumus cum multitudine celestis exercitus. q̄ natus erat saluator mundi. subito chorus n̄r sumpsit lamentum

et dies festi nostri conuersi sunt in ludum. quia ille qui natus est saluator mundi. cogitur fugere herodis persecutionem ad huc infantulus. et deliberato crudeli consilio totius bethleem occiduntur infantes innocentes. ideo subicemus cantica letitie nec reminiscimur illius cantici. gloria in excelsis deo. et veste lugubri ministri vestiuntur altaris. Euangelium autem presentia diei. in quo nobis tanta tristitia contemplanda proponitur. in tres partes diuiditur. In prima ponitur angelica admonitio. In secunda fugitiua profectio. ibi qui surgens. In tercia tangitur tyrannica persecutio ibi: tunc herodes videns etc. **B** Propter primum est sciendum. qd fuga domini facta est. postq a magis fuit adoratus. et in templo presentatus. demum demulgatis rebus predicatione pastorum. et prophetia simeonis et elizabeth et anne. hoc audiens herodes cognouit se delusum a magis et disponit se occidere christum. Et tunc admonitus est ioseph ad fugam. In prima autem euangelij parte tria tanguntur. Primum est angelica apparitio cum dicit: angelus domini: hic est angelus gabriel qui prius admonuerat magos. ne redirent ad herodem. Sollicitus erat iste angelus. non solum circa natiuitatem pueri manifestandam. verum etiam circa illius conseruandam salutem. ne aliquod periculum immineret. psal. Angelis suis mandauit de te. vt custodiant te in omnibus viis tuis. forte iste est angelus qui datus fuit christo ad custodiam eius. nam et christus talem habuit angelum in quantum homo. Et nota qd licet hinc beatum hiero. vnicuique anime deputetur angelus ad custodiam eius. Aliter tamen iste angelus est nobis deputatus. et aliter christo. Angelus enim necessarius est nobis propter quinq. Primo vt impediatur occasiones peccandi. Secundo. vt det materiam bene agendi. Tercio vt instruat de agendis. Quarto. vt tueatur in aduersis. Quinto vt attemptamentis malorum spirituum liberet. Sed ille angelus qui deputatus fuit christo. non fuit necessarius. sed congruus. Et primo ideo. vt ad opera miraculorum ministraret ei. Vnde Mat. 4. c. Ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Secundo vt erudiret parentes eius de agendis. sicut beatam virginem et ioseph. nam diuinum propositum illis reuelatum est per angelum. vnde dicit Dion. 2. c. Celestis ierarchie subditur ihesus obediens dei patris per angelos dispositionibus. et per medios ipsi annuntiat ioseph. a patre disposita filij ad egyptum recessio. Tercio habuit angelum qui familiari quadam conuersatione ipsum consolaretur in passionibus. vnde agonizanti christo in oratione.

Sermo

tempore passionis apparuit ille angelus de celo. confortans eum
Lucæ. 22. Multis aut aliis modis deseruebat illi angelica cre-
atura. occultis et inuisibilibus obsequiis. C Deinde ponit
angelica apparitio: apparuit in somnis ioseph. Nota qd potius
illi apparuit angelus dormienti qm vigilanti. forte ideo. quia
angelica visio non est. nisi mens sit quieta. et quia in vigilia
pluribus rebus occupatus erat. ideo non erat tunc dispositus ad
visionem angelicam. sed in somnis quando erat mens quieta.
Item nota qd potius apparuit illi angelus qm beate virgini pro-
pter hoc. quia illi incumberebat cura de virgine circa necessaria
prouidenda. et ideo vt prepararet necessaria ad fugam. ei soli ap-
paruit angelus. vel ideo. quia mulier tenetur sequi virum. non
aut vir mulierem. Et ideo si apparuisset angelus beate virgini
non propter hoc tenebatur ioseph fugere in egiptum. immo po-
terat prohibere ne virgo recederet. Secundo ponitur angelica
allocutio. quia apparuit ei dicens: surge: a somno et de terra
ac patria tua: et accipe puerum: cum enim etas puericie incipit
at in decimoquarto anno. Christus tamen quia adhuc erat in-
fantulus puer dicitur. ex eo qd in etate illa iam homines moribus
et scientia imbuti sunt. et vsum rationis habent. Anima autem
christi etiam adhuc infans omnem habebat scientiam et virtu-
tem. et vsum rationis: et matrem eius: non poterat esse puer.
sine matre. quia adhuc infantulus indigebat lacte. et aliis ob-
sequiis matris: et fuge in egiptum: de quo predictum est isaie
. 3. Quasi avis fugiens et pulli de nido volantes. D Nota qd
hec fuga christi magne fuit anxietatis et angustie propter mul-
tas causas. Primo propter causam. quia cogebantur ad fugam
propter mortem intentatam. Secundo propter teneram etatem.
magna enim angustia est peregrinari cum infantulis. Et multo ini-
quior angustia est fugere. vnde ista erit vna tribulationum finis
mundi. de qua dicit. Ne nutrientibus in illis diebus. quia cogentur
fugere. Tercio propter inopiam fugientium. carere enim ne-
cessariis fugiendo afflictio magna est. Quarto. quia ad regionem
et gentem ignotam cogebantur accedere. E Nota qd christus
licet paruulus. poterat tamen resistere furie herodis. sed tamen
voluit fugere propter duas causas quas assignat crisostomus. Pri-
mo quidem. quia oportebat vt illam seruaret humane nature
personam quam susceperat. cui conuenit in etate puerili minan-
tem fugere potestatem. Secundo vt daret exemplum fidelibus.
quatenus in necessitate fugere non erubescant. Nota etiam qd no-
luit manere christus in aliquo provincia iudeorum quia herodes toti

regno dominabit. nec iuit ad idumeos. quia herodes inde erat genere. vnde non fuisset ibi tutus. ¶ Fugit aut in egiptu propter tria. Primo quidem. quia illa pincia erat remota iudeis. et erant egiptij inimici herodis. et ideo tutus erat ibi christus. Secunda causa est mistica. quatenus principia noue legis conformia essent principiis veteris legis. filij em israel. qui sunt dei primogenitus. vt legit Exodi. 34. de terra pmissionis profecti sunt in egiptu tempore ioseph. vt legit Gene. vlti. de egipto postea regressi sunt in terram repromissionis. Christus aut non solum est primogenitus. sed et vngemitus. et ideo duemebat vt talibus profectioibus noua lex imperet. Tercia causa est etiam mistica. Egiptus em interpretatur tenebra. christus aut lux est. quia lux christus venit in mundum. et lux in tenebris lucet. Ideo ad hoc designandu in egiptum fugit. Deinde tangit mozas peregrinationis: et esto ibi vsqz du dicam tibi: fuit aut ibi septem annis vsqz ad mortem herodis. et rediit primo anno regis archelai. Tercio ponit causa istius fuge: futurum est em id est sic eueniet. Nota qz futura mala deus preuidet. nec aliqz fraus latet eum. quia ipse vidit decipientem et eu qui decipit. ista tm preuisio non est causa futuroz maloꝝ. nec illis necessitatem imponit. sed malicia hominu et eoz voluntas est causa. et ideo ista futura mala contingunt et non necessaria. deus tm ea preuidet no continget. sed necessario. Deinde dicit futurum malum: vt herodes querat puez: non quidem sicut querebat pastozes et magi vt adoraret: sed ad perdendu eum. 4. Reg. 19. Derelictus sum ego solus et querunt animam meam vt auferant eam. Vide vt dicit crisosto. quia statim christo nato tirannus insanit. et mater cu puero ad extraneam effugat regionem. quia vt dicit aug. putabat infelix tirannus saluatoris aduentu regali se solio detrudandu. sed non eripit mortalia qui regna dat celestia x̄.

Secunda pars

¶

Secundo cu dicit: Qui surgens: tangit fugitiua profectio. et tria facit. Primo ponit executionem admonitionis angelice dicens: qui consurgens statim: timore mortis infantis. somnus fugit ab oculis eius: et accepit puez et matrem eius: In quanta putas anxietate fuisse virginem. que gaudebat de natiuitate infantis uirabili. de his que dixerant pastozes de reuerentia magoꝝ. de gaudio simonis et ane. et subito ea vocauit ioseph vt pararet se ad fugam no quocunqz loco sed vsqz i egiptu ome gaudiu illiꝝ versu e in lametu

Sermo

lacrimas et luctuz. Huic tribulationi auenit quod scriptū est. Machab. 1. Omnis maritus sumpsit lamentū et que sedebant in thoro maritali lugebāt. Deinde tangit tps fugę: nocte: forte iō nocte surrexit. vt lateret eoz fuga. iā eī pastores ⁊ magi bet hyleē adueniētes misterū publicauerāt. ita vt tota illa ciuitas istaz rez haberet notitiā. et ideo nocte oportuit fugere. ne in die manifestarent: et secessit: id ē seorsū celsit. ⁊ pauit se ire in egiptū. iuxta illud quod scriptū est. 3. Reg. 21. Erat adad puer puulus. ⁊ fugit vt egredereē egiptum a facie ioab. Nota qz dicit euāgelista nihil de itinere vīrginis ⁊ pegrinatione eius. cū tñ patria illa multū distet a regione iudeoz. Ingridiente aut dño i egiptū hm qd dicit mgr in his. sco. Dia simulachra egipti corruerūt iuxta pphctiā Isa. 19. Ecce dñs descendet sup nubē leuē. et ingrediet egiptū. et mouebunt simulachra egipti a facie eius. et dicit a quibusdā. q sic exeuntibz isrl de egipto nō erat domus egiptioz. in qua nō iaceret mortuus. ita cū ingrederet dñs egiptū non erat templū in q non iaceret idolū. Habitauit aut christus in heremo polihabadis. et dicit ibi ē arborē magnā ⁊ virtuosam. que fugiēte vīrgine incliata vsqz ad terrā. christū adorauit. **I** Secūdo ponit tps pegrinationis: et erat ibi vsqz ad obitū herodis: qui postea vixit. 7. annis. Sed huic videt atrariū quod dicit Lu. 2. q ibant parentes eius p omnes annos in hierlm in die solenni pascę. ex quo videt q si annuatim ibant in hierlm. q non fuerūt in egipto vsqz ad obitū herodis. quod soluit be. aug. in de consensu euangelistaz dicens. q habitatio eoz in egipto fuit. sed latent singulis annis quādiu vixit herodes ascendebant in templū. mox reuersuri. vt nec p̄termissione solennitatis essent irreligiōsi. nec continua mansione p̄spicui. aut potest dici q illud qd dicit Luc. est intelligendū iam in cetero herode. Tercio inducit pphctę testimoniū: vt adimpleret quod dictū est a dño per pphctā: Osee. 11. et bñdicit a dño. qz pphctia vt dicit. 2. Pe. 2. non allata est volūtatē humana. sed spūsando inspirante locuti sunt sancti dei hoies em ipsi fuerūt. lingua diuina Nota q statim in ista fuga in egiptū dedit dñs spem redemptionis gentibz. Tenebat em parare salutē eoz. ex quo fuit aduena int eos. vñ Deutro. 23 precipit. non abominaberis egiptū. qz aduena fuisti in terra eius. et qz christus dedit hoc mandatū iudeis. debuit et ipse seruare illud. vnde sequit qui nati fuerint ex eis. tertia generatio ne intrabunt ecclesiam dñi. tertia generatio tempus ē gratie. prima em fuit tempe legis nature. secūda in lege scripta. tertia

in gratia. quando intravit plenitudo gentium. Deinde ponit prophete *laudatorem*: ex egipto vocavi filium meum: verba sunt dei patris loquentis de christo qui ideo voluit in egiptuz fugere vt inde vocaret ipsum. Huic concordat etiam quod scriptum est *Nume. 24.* Ex egipto vocavit eum. cuius fortitudo si milis est *hymocerotis* etc.

Tercia pars.

¶ Erat cum dicit tunc herodes tangitur tyrannica persecutio. et tria facit. Primo ponit herodis indignatio Ad cuius evidentiam est sciendum put dicit magist in *hysto. scola.* qd herodes cernens magos non redisse ad se. Primo credidit eos nihil reperisse. et propter verecundiam clam recessisse. sed audiens postea rei divulgationez ex his que facta fuerant in templo cum presentaret christus: vidit se esse illum a magis. et cu disponeret de nece infantium bethleem. sub ito p epistolam citatus a cesare. oportuit eu romam p fisci. ac culationibz filioz alexandri et aristoboli responsurus. composita igit concordia filioz et patris et diffinitio vt in omnibz patri obedirent. atq concessio illi vt regni successorem quez vellet institueret rediit herodes in indeam. nunc in regni potestate securior. iamqz transierat annus a natiuitate christi et tunc quod preconceperat executioni mandauit iubens occidi infantes. vñ dixit: tunc herodes videns quia illusus esset a magis. *1. Reg. 19.* Illulisti mihi et dimisisti inimicu meum vt fugeret. Sic iridet deus maliciam hominum p bonitatem simplicium quia comprehendit sapientes in astutiis eoz: iratus valde: quia vt dicit criso. Illa ira regum magna et in extinguibilis est quam regni zelus accendit. et quia ira viri iusticiam non operat. sequit iniusta et crudelis sententia. Secundo ponit infantum interfectio et mittens. gladiatozes. Hoc hm qd reperi in quadam glo. magistrali. actum est post annum et quatuor dies a natiuitate christi die videlicet hodierna: occidit omnes pueros: vt inter eos omnes. christus etiam puer esset implicatus. R Nota vt dicit criso. Sicut bestia vulnerata quicquid oculis eius occurrit quasi adtozem sui vulneris dilaniat. sic et herodes delusus a magis. iram suam sup paruulos diffundebat. ideo ergo auxit et interfecit omnes paruulos. vt vnum inueniret in omnibus. Nota etiam qd crudelissima fuit illa cedes pueroz. Primo quidem ex etate. quia naturale est cuilibet vt misereatur in fantibz. ymo leo quantuqz iratus inueniens infante non enoet vñ dixit *astatinus* impatoz hanc fuisse legem romanoz

Sermo

vt capitali sententia puniret. quicumq; etiam in bello aut obli-
dione gentis aliene occidisset infantes. Herodes vero omni cru-
delitate crudelior. nature et humanitatis oblitus. precepit occi-
di infantes. Secundo crudelis fuit qz proprios aues adodit gla-
dio. Tercio qz non vnum vel duos. sed omnes qui erant in be-
thleem. **L** Nota q; infantes isti martires dici possunt. mar-
tir em̄ grece latine testis dicit. et ipsi preconiū christi non loquū-
do. sed moriendo assesti sunt. Itē sicut puulis prodest baptismus
nunc licet careant vsu rationis. et antiquitus proderat illis cir-
cumcisio in fide alioz. ita isti sancti licet vsu rationis caruerint.
sacramentū tamen susceperunt martirij. Itē a christo vt in col-
lecta dicit omne martiriū sumpsit initium. sic igit iuxta beatus
greg. muta elementa vtputa stella magoz christū manifesta-
uit gentib; nondū loquentem. ita agruū fuit vt nondū loquū-
tem dñm infantes martires asiterent. Nota vltimo q; ipsoz
martirium tripliciter commendat. Primo. a statu scz virginita-
tis. vnde in apo. Hi sunt qui cū mulierib; non sunt coinquinati
virgines em̄ sunt et sequunt agnum quocunq; ierit. et ideo ru-
bor martirij i eis coniungit cum virginitatis candore. vt sint can-
didiores mīe. nitidiores lacte. rubicundiores eboze antiquo.
Secundo commendat a causa. quia non tñ passi sunt pro fide.
vt alij martires. sed pro persona ipsius christi. psal. Propter te
mortificam̄ tota die. estimati sumus sicut oues occisionis. Ter-
cio commendat a primatu. quia ipsi sunt qui primo passi sunt
p christo. primitiuos aut flores et fructus multū diligimus.
apo. 14. Hi empti sunt ex omnib; primitie deo et agno. Dein-
de describit locū martirij et etatem. Locum quidem dicens: qui
erāt in bethleem et in omnib; finib; eius: id est in omnib; cir-
cumiacentib; loc. Consecrata fuit illa ciuitas. Primo p natiui-
tatem christi. nunc vero primitiuo sanguine p martirium. vnde
dicit aug. in ser. Beata es o bethleem terra iuda. que herodis
regis immanitatem in pueroz extinctione perpessa es. que sub
vno tempore candidatam plebem imbecillis infantie dño offer-
re meruisti. **¶** Deinde tangit etatem: abimatu et infra: bi-
matus quartē declinationis est spacium duoz annoz. et dicit
abimus bima bimum. quod componit ex bis et annus. Hero-
des igit occidit pueros bimos id est a spacio duoz annoz et
infra. vsq; ad puerum vnus die. vt exponit aug. et raba. Sed
si dicas. cū christus esset vnus anni et paucoz dieruz. quare g
occidit herodes bimos. Rñdet au. dupliciter. Primo fm vnaz
opinionem. que dicit stellam apparuisse magis p annum ante

natiuitate christi. credebat herodes tunc natū fuisse. ita q̄ veni-
 entibus magis hierusalē. iam christus esset anniculus. et q̄ tem-
 pore magoz iam alius annus effluerat. credidit christum esse
 bimū. et ideo bimos iussit interfici. plurimum autē sententia hec ē
 q̄ non nisi nato christo stella apparuerit. et id aliter soluit aug
 q̄ sciebat herodes christus esse vnius anni et aliquot diez. sed
 huic puero famulabant sidera. Timuit eius moephoseon id est
 transmutationē. ne immutaret vultū aut etatem quāsi videret
 esse duorum annoz. aut minus vno. Et ideo abimatu et infra
 iussit interfici. Criso. autē dicit q̄ stella apparuit magis p̄ annū
 añ natiuitate christi. et ideo cū crederet herodes tunc fuisse natū
 credebat eū iam esse duoz annoz et aliquot diez. et ideo ius-
 sit interfici pueros abimatu id est a spacio duoz annoz vsq̄
 ad quintum annū minor se em̄ duoz annoz non interfecit nec
 maiores quinto. Sicut em̄ quantū ad tempus minores bisimis
 sunt infra. Infra em̄ dicit quod est post et quantū ad tempus.
 maiores bisimis sunt post sed quantū ad numez maiores post
 sunt. et huic assertioni facit vt dicit magister. quia quedam of-
 sa istoz reperunt que sua magnitudine excedunt corpus duo-
 rum annoz: h̄m tempus quod exquisierat a magis: nam vt d̄
 Mat. 2. Herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis
 tempus stelle que illis apparuerat et sic silogisabat quantū tem-
 poris esset christus. N̄ Deinde adducit euangelista pro-
 phete testimoniu p̄ quod ostendit hoc fuisse preuisuz a deo: tūc
 adimpletum est. quod dictū est p̄ hieremiā in prophetam. c. 31.
 Vox in rama audita est. rama exalsum interpretat. est igit̄ sen-
 sus. vox in excelso audita est id est vndiq̄ latēq̄ dispersa. quia
 em̄ de morte innocentū agebat ideo h̄m criso. Vox lamentatio-
 nis in excelso audiebat. et huic recordat quod in hierē. scriptū
 est. Vox in excelso audita est: ploratus: fletum puuloz et vl-
 lulatu ostendit: et vlulatus multus: matz signat lamentuz
 quod multū durauit p̄ continuam memoriam. sed vox fletus pu-
 eroz statim morte extincta est. rachel plorans filios suos. Re.
 Assumpsit inquit sanctus euangelista ad exagerandam mag-
 nitudinem luctus vt diceret etiam rachelem mortuū plorasse fi-
 lios suos. Sed hic orit̄ questio. quia de rachel nati sunt ioseph
 et beniamin in quoz tribu non est bethleem. Non ḡ qui inter-
 fedū sunt fuerunt filij eius ḡ nec vox lamentationis vox sua esse
 debuit. Ad hoc r̄ndet hiero. dupliciter. Primo quidem q̄ rache-
 el sepulta est iuxta bethleem in effrata. et propter hospitiū cor-
 puscū ipsa dicit̄ mater in illa regione habitantū. Secūdo q̄

Sermo

tribus beniamin et iude erant iuncte et quia precepit herodes occidi omnes infantes in omnibus finibus bethleem. ideo multi etiam de beniamin occisi sunt: et noluit consolari: quin lugeret et lamentaretur. in quo exaggerat doloris magnitudinem. cum enim homines dolentes appetant consolari. ista tamen noluit sed dicit sibi illud hierem. 31. quiescat vox tua a fletu. et oculi tui a lacrimis. et responderet tamen. Desecerunt pro lacrimis oculi mei. turbata sunt viscera mea cum deficeret puulus et lactas in plateis opidi. Et causam inefficientis doloris subiungit: quia non sunt: quod quadrupliciter potest intelligi. Primo sic. omne consolans debet preponderare dolori. aut ad illud attingere. et quia nihil carius erat matri vita filiorum. et ipsi non sunt. ideo irremediabilis dolor eius. Secundo ideo non voluit consolari. quia nondum erant culpabiles quia infantes. tamen occisi sunt. Tertio non vult consolari. quia licet essent filii. ita tamen occisi sunt ac si essent extranei et non filii. Quarto non vult consolari quia cum sint martyres in pena premium tamen martirij non acceperunt. sed omnes descenderunt ad inferna. Rogemus etc.

Dominica infra octauas natiuitatis christi sermonis. xv

Prima pars.

Rant ioseph et maria mater eius admirantes super his que dicebant de illo etc. Luc. 2. Naturali quadam affectu ab omnibus diligunt infantes. et quoniam illa etas aliquid habet innocentie. ipsos infantes libenter tangimus amplectimur et benedicimus. pro omnibus autem paruulus christus infans amabilior se exhibuit. utpote qui totus fuit innocens. et ideo cum illum inducerent parentes eius in templum ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. currit antiquus simeon. amplexatus est infantem et benedixit illi. Hoc idem fecit mulier illa sancta anna. De quibus in presenti euangelio habet. In hoc igitur euangelio tria tanguntur. Primum est specialis christi commendatio. Secundum est generalis ipsius affectio. ibi: et erat anna: Tertium est pueri ihsu crementum et perfectio ibi: et ut perfecterunt omnia etc. In prima parte euangelij tria tanguntur. Primum est admiratio diuinum: erant ioseph: pater christi putatiuus. nam in textu euangelico hoc modo est scriptum: et maria mater eius: id est christi. Nota ut dicit isido. 12. ethi. c. 6. Mater dicitur eo quod ex ea efficitur aliquid. unde mater dicitur quasi materia. nam materia est quasi mater reum. et ideo beata uirgo vere christi mater fuit. quod de pu-

rissima carne illius factus est. gal. 4. Misit deus filium suum. factum
 ex muliere. factum sub lege. Et hoc est contra valentinum. qui
 dixit christum non assumpsisse carnem de virgine sed corpus habu-
 isse celeste. hoc idem est contra manichum qui ponens omnem visibilem
 substantiam esse a malo deo. nolensque esse christum immunem a cor-
 pore. virginem quidem dixit de tali substantia corpus habere sed
 christum minime. corpus enim illud quod blasphematum erat fantasti-
 cum. cui contradicit articulus apostolorum dicens. deum esse creato-
 rem celi et terre. et in niceno concilio dicit eum esse creatorem visibi-
 lium et invisibilium. Quod autem christus habuerit veram carnem dicit
 apostolo. ad rom. 1. Qui factus est ex semine dauid secundum carnem. ex semi-
 ne quidem dauid non quod christus ex semine dauid conceptus sit. sed
 carnem assumpsit de virgine que fuit ex semine dauid. Et at-
 tende quod qui a licet christus sola carne de virgine assumpsit ip-
 sa tamen non fuit mater hominis tamen aut dei tamen sed dei et hominis.
 christus enim ex utroque deo scilicet et homine constat ut dicit damascenus.
 3. li. et sicut ex eo quod anima hominis et corpus in unam personam
 conveniunt. ideo mulier est mater totius hominis. licet anima sit
 a deo et solum corpus a parentibus. ita quod in christo homo et verbum
 fuit una persona. ideo beata virgo est mater dei et hominis.
 unde athanasius. sic inquit anima rationalis et caro unus est homo.
 ita deus et homo unus est christus: admirantes: **B** Admiran-
 bant maria et ioseph: super his que dicebant de illo: id est de ihesu
 christo. psal. Domine deus noster quod admirabile est nomen tuum in uniuersa
 terra. **D**ilige. congregemus inquit in unum ea que in ortu ie-
 su dicta scriptaque sunt de eo. et tunc scire poterimus singula di-
 gna esse miraculo. mirabant virgo de his que audierat ab elisa-
 beth. lu. 1. **V**nde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me. **I**tem
 mirabant de exultatione angelorum nato christo. **I**tem de cantico no-
 uo. **I**tem de adventu pastorum. **I**tem de reuerentia magorum. **I**tem de lau-
 de simeonis. Sed querit unde fuerit ista admiratio. cum enim
 admiratio proveniat ex ignorantia cause rei insolite. licet hec que
 dicebant de christo essent insolita. beata tamen virgo et ioseph cau-
 sam horum didicerant ab angelo. et est dicendum quod mirabant non
 quidem eo quod ignorarent infantem illum esse deum. sed quia sic cito
 notificatus erat mundo. rudibus pastoribus. extraneis regibus. et
 deuotis fidelibus. **V**el secundo mirabantur quod ampliora non dice-
 bant de illo et ab omnibus. **V**el tercio mirabantur ex ampliori eu-
 angelii noticia divina enim propter suam excellentiam quanto amplius
 percipiunt tanto amplius mentem admiratione suspendunt. isa. 60
Admirabitur et dilatabitur cor tuum. quia cum cor dilatatur in cognoscendo

Sermo

scendo magis admiratur. qz igitur beata virgo continue vi-
debat diuinitatis opera. ideo admirabatur. Nota qz prius di-
ctum est qz beata virgo conseruabat omnia verba hęc. conferens
in corde suo. nunc vero dicitur qz mirabatur super his que di-
cebantur. ex conseruatione enim verborum notitia oritur. vnde
de prouer. 2. Fili mi si susceperis sermones meos a verba mea
absconderis id est conseruaueris penes te tunc intelliges iusticia-
am et iudicium. et equitatem et omnem semitam bonam. Ex
admiratione autem diuinorum oritur reuerentia. vtpote nostraz
excedentium fragilitatem. vnde hęster. 3. Conturbatum est cor
meum pre timore glorie tue. valde enim admirabilis es domi-
ne. et facies tua plena gratiarum. Beata autem virgo maria
profundam habuit verborum christi intelligentiam quia ea con-
seruauit. vnde de ipsa dicitur eccle. 24. Cirum celi circuiui sola.
quantam ad cognitionem creature et profundum abyssi pene-
traui. Profunda abyssus est diuinitas. abyssus enim dicitur si-
ne basso. quia deus est pelagus substantie infinite. vt dicit da-
masc. 1. li. Quantam etiam ipsa habuit reuerentiam patet. quia
annunciante angelo dixit. Ecce ancilla domini. inuento filio cu-
timore quodam reuerentie dixit. Fili quid fecisti nobis. sic mi-
nistris nuptiarum dixit. Domne quodcumqz dixerit vobis. facite
C Secundo ponitur benedictio deuotionis: et benedixit illis
christo marie et ioseph. vel marie a ioseph tm: symeon: qui ve-
nerat in spiritu in templum. et ex amore prolis quam gestaue-
rat parentibus benedixit. sicut plerunqz benedicuntur parentes
propter filios. et vide quomodo ista benedictio est acceptanda
que dabatur a sene iusto venerandus auctoritate. Amande e-
nim sunt bndictiones eorum sicut eorum maledictiones timede
Naz cum malediceret heliseus pueris clamantibus ascende calue
ascende calue. et egressi sunt duo vrsi de saltu et deuorauerunt
ex eis quadraginta duos pueros. vt legitur. 4. reg. 2. Sed du-
bium est. quia vt dicitur hębre. 7. sine vlla traditione quod
minus est a meliore benedicitur. cum igitur symeon non fuerit
maioris meriti qz christus et parentes eius. videtur qz illis be-
nedicere non debuerit. a est dicendum qz est duplex benedictio
scz creationis et laudationis. Primo modo deus creaturam be-
nedixit. quia benedicens erat in ea pro quibus benedicitur. scz
dans esse et gratiam. hoc etiam modo ministri ecclesie benedi-
cunt populum. sed benedictione laudis deus a creatura bene-
dicitur. quemadmodum dicitur dani. 3. Benedicite oia opera
domini domino laudate et superexultate eum in secula. tali bene

ditione simeon benedixit christo et parentibus eius. Tercio po-
 nit prophetia simeonis. et quecumque predixit futura per christum
 Primo ponit ruina infidelium: et dixit: interna inspiratione
 docente christo. quem gestabat in humeris ad mariam matrem
 eius: magis suum sermonem dixerit ad virginem quam ad ioseph.
 quia cognouit diuinitus christum non esse ex ioseph sed ex vir-
 gine. Nota quod sanctus iste simeon uenit in genere prophete
 tie cum iohanne baptista eo quod uterque presentem demonstrauit
 quem alij prophete futurum predixerant. ecce quod quem alij dixe-
 rant futurum iste dicit: ecce positus est: id est statutus et preordi-
 natus a deo est: hic infantulus: in ruina mundi est in deiectione
 et conuassatione infidelium. psal. Conuassabit capita in terra
 multorum. Nota quod christus est ruina infidelium tam iudeorum quam he-
 reticorum dupliciter et habet occasionem et habet causam. culpe enim il-
 loro causa non fuit sed ipsi ex illo sumpserunt occasionem. sed pe-
 ne subsequentis ipse est causa. quoniam christo operante cessauit ritus
 iudeorum: ruit sinagoga regnum et sacerdotium uacat. et ipsi in
 omnem terram dispersi sunt. est etiam ipse ruina hereticorum quoniam
 illorum errores quincunt testimonium christi. ipsi enim uelut ceci ru-
 unt in illum. sed ipse uelut fortis impellit eos. ruunt enim sicut pa-
 piliones ad lucem candele. Vel potest dici quod ipse positus est in
 ruina multorum uiciorum. destruxit enim regnum peccati.
 ruit superbia in eius humilitate. ruit auaricia in eius paupertate.
 ruit luxuria in eius castitate. ruit inuidia in eius benignitate. ru-
 it gula in eius sobrietate. ruit ira in eius patientia. ruit acedia
 in eius vigilantia. Vel potest dici ad istam quod positus est in ru-
 nam multorum martirum qui propter eum corpore dilaniati sunt.
 psal. Propter te mortificamur tota die. et estimati sumus sicut
 oues occisionis. Secundo predicit gloriam credentium: in resur-
 rectione multorum: non omnium quia non omnes obediunt euan-
 gelio. ro. 10. sed credentium tamen qui nomine israel dantur intelligi
 unde dicit: in israel: qui interpretatur uir uidens deum per fidem et
 dilectionem. Nota quod christus est resurrectio credentium. resur-
 rectio quia uite anime fides est. io. 11. Ego sum resurrectio et ui-
 ta qui credit in me non morietur in eternum. vel potest dici quod ip-
 se est resurrectio uirtutum gratias asserendo. Vel ad istam ipse est
 resurrectio sanctorum martirum et aliorum iustorum de quibus legit mat
 15. multa corpora resurrexerunt cum eo. Et Tercio predicit tra-
 ditionem rebellium: et: positus est: in signum: id est tanquam sig-
 num: cui traditur: a rebellibus qui uidentes in illo manifesta di-
 uinitatis signa. illi nihilominus tradunt. Nota quod signus

Sermo

inducitur alicuius significandi gratia. tunc vero signo contra-
dicitur. quando negatur esse quod demonstrat sicut ypocrisi.
que est sanctitatis signum contradicunt viri sancti. Omnia au-
tem que fuerunt in christo diuinitatis eius signa fuerunt. q̄ sci-
licet de matre virgine. spiritus sancti virtute conceptus est. Cui
contradicunt iudei chyrinus et ebyon. Item omnia mirabilia.
de ipso testimonium perhiberent. cui contradixerunt iudei di-
centes. In beelzebub principe demoniorum eicit iste demonia.
Item doctrina eius. que erat diuinitatis signum. ioh. 2. nunq̄
sic locutus est homo. cui contradicitur luce. 11. cum hoc ad illos
diceret ceperunt pharisei et legisperiti grauius insistere et os ei-
us opprimere. Item passio crucis erat diuinitatis signum. qua
genus saluauit humanum. cui contradicitur: alios saluos fecit
seipsum non potest saluum facere. math. 27. Item resurrectio cui
contradicitur mat. vlt. dicentibus iudeis. quia discipuli christi
nocte venerunt et furati sunt corpus custodibus dormientibus.
Sed contra iob. 11. Si subuerterit omnia. quis contradicat ei.
quasi dicat nullus. Et dico q̄ de iure nemo sibi contradicit. sed
de facto. Vel nemo sibi contradicit. quin ipsius beneplacitum
impleatur. ¶ Quarto ponit patientis supplicium: et tu-
am ipsius animam pertransibit gladius: quod sic construens
dum est. et animam tuam ipsius gladius pertransibit. vel sic.
tuam ipsius animam id est animam ipsius quam tuam reputas
pertransibit gladius. Dicit beatus ambro. q̄ nusq̄ legitur be-
atam virginem gladio presentem sinuisse vitam. Queritur er-
go quomodo hoc sit intelligendum beatus ambro. exponit hoc
de gladio diuini sermonis. viuus est enim sermo dei. et penetra-
bilior omni gladio anapite. Ita vt pertingat vsq̄ ad diuisionem
spiritus et anime. Et quia beata virgo. notitiam habuit
diuini sermonis ideo gladius pertransit animam eius. vel sic.
gladius passionis christi pertransibit animam. non enim vide-
re potuit morientem filium quin eodem compassionis gladio
feriretur vt dicunt beda et hieronimus. Vnde dicit damas. q̄
dolores quos pariendo non sensit. moriente christo sustinuit.
vnde de ipsa intelligitur illud tre. 1. *D* vos omnes qui transitis
per viam etc vel gladius pertransiens animam virginis fuit ver-
bum illud christi dicentis. *M*ulier ecce filius tuus. Illo enim
verbo cognouit se a filio separari. Et infelicem pro filio suscipere
commutationem. Vnde bern. *D* qualis inquit mutatio. seruus
pro domino discipulus pro magistro homo purus pro filio de-
traditur. Vel ex ista littera potest intelligi q̄ virgo in pace v

tam finierit. aliquando enim illud dicitur transisse nos. quod nos non tangit. Et quia beata virgo siue martirio de m. u. do transiuit. ideo gladius passionis christi animam eius non tangendo pertransiit. Quinto ponitur reuelatio cogitatum. ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes: occulta enim cogitatum per christum sunt reuelata. Primo quidem quia pauca consilia iudeorum ipsi reuelauerunt in passione christi. Secundo. quia ipse christus ea reuelauit. ostendens populo quali intentione pharisei speciem sanctitatis gererent. malicias cordis eorum ipse promerebat dicens. mat. 2. Attendite a falsis prophetis: qui veniunt ad vos in vestimentis ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Tertio generaliter per christum omnia cogitata debent in iudicio reuelari. 1. corinth. 4. Veniet dominus. qui illuminabit abscondita tenebrarum. et manifestabit conscientiam cordium. etc.

Secunda pars

¶

Secundo cum dicitur: et erat anna etc. tangitur christi generalis confessio que per mulierem facta est. a duo facit. Primo enim multipliciter hec mulier commendatur ut eius testimonium sit credibilis. et primo commendatur respectu sui a quinq. Primo enim a gratia. vnde dicit: et erat anna: que interpretatur in qua est gratia. et vere gratiosa fuit hec mulier. quia cum de natiuitate christi multi viri testimonium perhiberent. sola ista inter feminas christum commendauit. Secundo commendatur a prophetie dono: prophetissa: a hoc est magnum donum. quia tempore illo iudaicus populus nullus habebat prophetam nisi hanc tñ mulierem. Tertio commendatur ab origine: filia phanuelis: qui interpretatur facies domini. et ipsa saluatoris vidit faciem quam intueri desiderabat propheta dicens. Ostende faciem tuam a salui erimus. Quarto commendatur a progeme: d. tribu aser: qui inter patriarchas fuit octauus. et significat beatitudinem resurrectionis que erit etate mundi octaua. vnde etiam aser interpretatur beatus de quo dicitur gene. 49. Aser panis pinguis a prebebit delicias regibus. Quinto ab antiqua etate. hec procellerat de virtute in virtutem: in diebus multis: quoniam sicut proficiebat etate temporis. ita maturitate morum. vnde prover. 4. Justorum semita quasi lux splendens procedit et crescit vsq. ad perfectum diem. sed contrarium est de aliquibus qui cum senescunt efficiuntur pueri. moribus et viciis. de quibus dicitur isa. 64. puer centus annorum maledicetur. vere maledicti senes a anus qui dñ peccare nequeunt immo moribus tribuunt peccad materia

Sermo

Id Secundo hęc sancta mulier commendat quo ad primuz vel ad statum matrimoniales. cuius matrimoniũ commendat qua dupliater iuxta quatuor conditiones que in matrimonio exigunt. Primo em̄ debet inter coniuges esse pacifica conuersatio. vñ eccle. 25. In tribu beneplacitum est spiritu meo que sunt placata coram deo et hominibz. concordia fratru et amor pximoz. et vir et mulier bene sibi consentientes. tale fuit matrimonium sancte istius mulieris. de qua dicit q̄ vixerat cum viro suo. naz si non fuisset inter eos pax et concordia non fuisset vita sed mors vnde dicit eccle. 25. Commorari leoni a draconis placebit q̄ habitare cu muliere nequam. et hoc idem de viro intelligendũ est. Secunda additio matrimonij e fides thori quatenus mulier aut vir nulli alteri misceat. nam de muliere que frangit thori fidem dicit eccle. 23. Omnis mulier relinquens viz suum a statuens hereditatem ex alieno matrimonio in plateis ciuitatis iudicabitur. quasi pullus equinus fugabit. et vbi non sperauit a ppre hendet. a erit dedecus omnibz eo q̄ non intellexit timorem dñi sed de ista sancta muliere dicit singulariter q̄: vixit cu viro suo quia non pluribz se viris miscuit. Tercia additio matrimonij e quia est perpetuum. et non dissoluit nisi morte interueniente. vñ dicit apo. 1. cor. 7. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit. q̄ si dormierit vir eius liberata e a lege viri sui. immo ex quo matrimonium consummatum est dato q̄ coniuges se inuicem possint licentare ad religionis ingressum. matrimoniu tamen semp manet inuolabile. quia nunq̄ altero viuente potest alter alteri copulari. tale fuit matrimonium sancte mulieris illius de qua dicit q̄ cum viro suo vixerat: annis septem: vsq̄ scz dum vixit. Quarta additio decorans matrimoniu est carnis integritas. licet em̄ vidua nubere possit cui vult in dño tamẽ non est ita decorum matrimonium sicut virginu. vnde non dat eis annulus aureus. nec benedictione sacerdotali velantur. sed vir duens viduam. aut corruptam non potest ad sacros ordines pmoueri. sed matrimonium sancte istius mulieris habuit carnis integritate. vñ dicit a virginitate sua a tempore scz quo viro suo ipsa virgo in matrimonio diuincta fuit. Et nota pudicitiam istius mulieris h̄m q̄ innuit euangelista et exprimit glosa. qm̄ ex coacto matrimonio virginitatem amisit continenter tñ vixerunt ipsa pariter a vir eius. et hoc est magnum dei donum quomiam vt dicitur eccle. 26. Nulla ponderatio digna est continens anime. quod non nisi diuinitus haberi potest. vnde sapi. 7. Scui quomiam aliter non possum esse continens nisi deus det.

¶ Tercio commendat hęc sancta mulier respectu dei que erat vidua. status autē viduitatis medius est inter duos status virginitatis scz et matrimonij. in quo statu cū mulier a lege viri sit liberata debet totaliter diuinis vacare operibus. et quia sancta mulier ista septem annis fuerat in statu matrimonij. ideo nūc ponunt septē eius p̄fectiones quo ad vidualē statū. quaz prima est vt speret in deo. mulieres em̄ desolate maritis plurimas consueuerunt pati molestias in quibus ad nullū debent nec p̄nt recurrere nisi ad deū qui pupillū et viduā suscipiet et vias peccatorū disperdet. vñ thi. 5. Que vere vidua est desolata speret in dño. talis fuit hęc mulier de qua dicit et hęc vidua erat id ē viro yduo. yduo autē idē est qđ sperare. Secūdo vidua debet habere t̄p̄is antiquitatē. vñ d. 1. thi. 5. Vidua eligat non nimis quā draginta annorū que fuerit vnus viri vxor. et hoc ideo qđ periculū est auersari cū adolescentioribus viduis. vñ aposto. precipit thimotheo dicens. Adolescentiores viduas deuota. de ista autē muliere sancta dicit qđ: erat vidua vsq; ad annos octuaginta quatuor: tanto em̄ t̄p̄e in viduitate p̄manserat. Cum igit ipsa fuerit septem annis in iugio et qñ matrimonio iā copulabat habuit ad minus forsan tredecim annos. patet quia ipsa erat. quatuor et octū annorū. Tercio vidua debet frequentare ecclesiam. est em̄ quasi media monacha qđ demonstrat ligatura capitis vestimentoꝝ color obscurus et multa p̄ que oñdit ex magna p̄te renunciaſse mundanis deliciis. talis erat sancta hęc mulier de qua dicit: que non discēdebat de templo. Quarto vidua debet fugere mundi delicias. et vacare ieiuniis et libidines carnis. nā vt dicit apo. Vidua que manet in deliciis viuens mortua est. ista autē mulier vacabat ieiuniis. Exemplum em̄ habebat iudith. 9. c. habebat iudith sup lumbos suos cilicū et ieiunabat omnibus diebus vite sue. Quinto debet vidua orationibus insistere. 1. thi. 5. Vidua instet orationibus et obsecrationibus die et nocte. de ista autē dicit: et obsecrationibus instabat: ista autē obsecratio efficacissimum oradi genus qñ cū admiratione quicq; postulamus a deo. sic illud p̄ temetipsum dñe. vel illud ecclesie p̄ dñm nostꝝ ihesum chꝛistū filium tuū tali modo hęc sancta mulier orabat. et forte obsecrabat aduentū chꝛistū in carnē. quem admodum moyses. exodi. 4. Obsecro inquit dñe mitte quem missurus es. Sexto vidua debet esse obsequiosa indigentibus. vñ d. 1. thimothei. 5. Eligatur vidua si filios educauit si hospicio recipit. Si sanctorum pedes lauit. Si tribulatioem patientibus subministrauit. Si omne opus bonum subsecuta est.

Sermo

talis fuit sancta mulier, de qua dicitur quod erat: seruiens: quod non
tamen intelligi debet de dei seruitute que est religio, sed de ea que
est pietas que valet ad omnia, ut dicit apostolus. Septimo
vidua debet in omni conscientie permanere, mulieres enim nu-
ptae cogitant que sunt mundi, et quomodo placeant viris suis
ut dicitur 1. corin. 7. Itaque quia vidua ab illa lege est libera, ideo
die ac nocte debet meditari in lege domini, quod faciebat sancta
Ista mulier de qua dicitur quod agebat omnia supra dicta bona ope-
ra: die ac nocte: hoc non fecit thamar nutus iude. Que aliquo
tempe in viduitate licet permanserat, depositis tamen viduitatis ve-
stibus induta vestro id est velamine quo utuntur mulieres arabie
commisit incestum ut legitur gene. 38. c. R. Secundo post laudem
mulieris eius ponit de christo testimonium: et hoc scilicet anna tanti
meriti tantorum reuerentie ipsa hora: qua simeon loquebatur de cri-
sto superueniens: fortasse venit in spiritu in templum ut saluatorem
confiteretur quemadmodum venit simeon in templum in spiritu. lu. 3. Et attende quo-
modo saluatoris laudes cumulantur, quoniam antequam rumor unius de-
finat succedit noua laus et gloria, ante enim quam angelus nato cri-
sto natiuitate eius terminasset pastoribus nuntiare, facta est cum
angelo multitudo celestis exercitus laudantium deum, et antequam
pastores ad partum accederent virginis auditum est canticum no-
uum in celestibus, sed antequam pastorum rumor cessaret, etiam magi ab
orientem venerunt adhuc plena erant ora loquentium de nouitate
magorum, et ecce simeon christum adorauit infantem nondum ille
verba finierat, et ecce religiosa mulier: confitebatur domino: eccle. vl.
Confitebor tibi domine rex et collaudabo te deum saluatorem meum.
Ista confessio erat ad laudem dei reuerentiam quia ipse miserat mun-
do saluatorem, edificabat etiam primum unde sequitur: et loqueba-
tur de illo: dicens eum esse saluatorem, et humani generis redemp-
tionem: omnibus non uni aut aliquibus sed omnibus. Et vide mulieris
istius singulare privilegium quo ad duo, tunc quia docebat in templo
et tunc dicit apostolus, mulier in ecclesiis taceat non enim permittatur et
loqui. 1. cor. 14. tum etiam quia publice loquebatur et tamen simeon
private ad mariam solum locutus fuerat, qui expectabat redem-
ptionem israel, dicebat enim, Nec est illa redemptio quam expecta-
tis, quoniam nunc misit deus redemptionem populo suo, declarabat
etiam eis qualiter istam redemptionem deberent intelligere, quod
non corporalem, sicut intellexerant illi duo discipuli euntes in
emaus qui sperabat quod ipse esset redempturus israel a seruitute
corporali, sed predicabat quod intelligeret redemptionem a peccatis
math. 1. Ipse saluum faciet populum suum a peccatis eorum.

Tercio cum dicitur et ut profecerunt omnia etc: tangit pueri
 ihesu crementum et perfectio. et sex tangunt. Quorum pri-
 mum est legis obseruantia perfecta: et ut profecerunt: signa-
 ter dicit profecerunt quia non quocumque modo christi legem im-
 pleuit. sed perfecte mandatum eius compleuit. non omittens nec apice
 nec iota. vel ideo dicitur quia profecerunt. quoniam necessitatis est seruare le-
 ges. his qui legi subiiciunt. sed facere legis preceptum dicuntur qui
 sunt supra legem. et quia beata uirgo erat supra legem non tenebat
 legem purificationis et tamen eam impleuit. ideo dicitur quod profecerunt: om-
 nia: que erant tria scilicet ablatio pueri ad templum. redemptio eius
 quia primogenitus quinq; siclis argenti redimebatur. oblatio du-
 arum turturaz aut unius paris columbarum: secundum legem domini: quia lex
 scripta fuit digito domini. exo. 20. In qua hec omnia mandabantur.
 de quibus hic infra dicitur cum de purificatione uirginis domini fuerit
 sermo. Secundo tangit regressio uirginis: reuersi sunt in gallileam
 primum regni iudeorum: in ciuitate suam nazaret: sua uero. quia ibi
 de erat eorum habitatio. Nota quod beatus lucas nobis ostendit causam
 quare beata uirgo uenerit de nazaret betleem quia occasione descri-
 ptionis totius orbis. nunc uero primo dicit de reditu ipsius. quia
 oportuit uirginem peregrinari in betleem diebus. 40. post natiuita-
 tem christi iuxta legis preceptum quo mulier pariens masculum. 40.
 diebus stabat intra domum in qua emixa fuerat. Et attende quod sta-
 tim ut fuerat nazaret oportuit iterum uirginem peregrinari. quia
 irato herode fugit in egiptum. Tercio ponitur christi augmen-
 tum: puer autem: puer dicitur quia purus. unde aug. in omel. quadam.
 Christus in peccatores et impios natus. mortali etiam de matre
 progressus. purgationem mundis nascentibus ostendit et ipse uero pu-
 rior apparet: crescebat: licet formatio corporis in instanti facta
 fuerit et non successiue. augmentum tamen suscepit in tempore ne ui-
 deretur esse fantasma. et ut ostenderet uerum se corpus habere. Quar-
 to ponitur vigor corporis: et confortabat: quoniam iuxta augmentum cor-
 poris fit augmentum uigoris. Quinto ponitur perfectio anime eius
 quantum ad intellectum: plenus sapientia: colo. 2. In quo sunt
 omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. quasi dicat
 euangelista ita proficiebat in augmento et uigore corporis. sed
 ex parte anime iam erat plenus sapientia et uirtute ab instanti sue
 conceptionis. Sexto ponitur perfectio anime. quan-
 tum ad effectum: et gratia dei erat cum illo: Nota quod in
 christo fuit triplex gratia scilicet. unionis. gratum faciens. et
 gratia gratis data. Et superhabundanter fuerunt in illo.

Sermo

vnde eccle. 24. In me gratia omnis vite et veritatis. et ia. 1.
De plenitudine eius omnes accepimus. fuit igitur in mente gra-
tia repletus. vnde prouer. 1. Addatur gratia capiti meo id est
menti mee. fuit secundo graciosus in verbis. lu. 4. Mirabantur
omnes in verbis gratie eius. vñ psal. Diffusa est gratia in la-
biis tuis. fuit tercio graciosus in opere. zach. 1. Educet lapide
primariuz id est christum et exequabit gratiam verboꝝ gratie
operum. Quarto fuit graciosus in morte. eccle. 7. Mortuo non
prohibeas gratiam. ymmo p mortem istam gratificauit nos in
dilecto filio suo vt dicit apostolus ad eph. 1. Rogemus ergo
deum etc.

In festo circumcisionis dñi nostri Ihesu christi. Prima pars sermonis xvi

A
Dicitur summari sunt dies octo vt circumcideret
puer. vocatum est nomen eius ihesus etc. luce. 2.
Quia dies hodierna est anni principium. ideo prin-
cipes suis suis clientibus et quilibet pater familias
sue familie donaria tribuunt ita q maiores mino-
ribus non minores maioribus aliquid tribuant. sed tamen ad mi-
nores nunciare maioribus bonum annum pertinet. Saluator au-
tem noster ihesus in hunc mundum natus velud princeps. licet
adhuc puulus noluit q iste dies preteriret quin munus accep-
tabile et gratia tribueret suis fidelibus. Munus aut hoc fuit pre-
ciosus sanguis ipsius quem in circumcisione hodierna die pro
nobis effudit. Presens igitur sollemnitas est compassionis dilecti-
onis et exultationis. Compassionis quidem. quia christus sic
puulus existens p nobis circumcisionem sustinuit. i. pe. 4. chri-
sto igitur passo in carne vos eade cogitatione patiamini. vt vbi
non potest esse corporalis passio. saltem sit mentis compassio.
Item est istud festum amoris. vnde bern. super omnia inquit te
mihī reddit amabilem. D bone ihesu opus redemptionis nos-
tre. et sanguis quem sudisti pro nobis. Item est etiam solenni-
tas exultationis. quoniam habemus hodie arras nostre redem-
ptionis in effusione sanguinis christi expectantes plenam in ip-
sius morte redemptionem. et propter hoc in matutinis cantatu
fuit. Nec est dies quam fecit dñs. exultemus et letemur in ea.
De his autem que pertinent ad sollemnitatez huius die sit men-
tio in euangelio hodierno. in quo tria tangunt. Primum est cor-
poralis christi circumcisio. secundum est saluatoris nois impositio ib

vocatum est ꝛ. Terciu est eiusdem nominis precedens insinua-
tio ibi: quod vocatum est: Circa primu tangunt tria. Quoz
primu est tempis cōsumatio: postq̄ cōsumati sunt dies octo: scz
a natiuitate christi ex virgine. computando primu et vltimum
diem. exo. 23. Numeru dierum meoz ad implebo. Secūdo po-
nit cūmātionis obseruatio: vt circumcideret: fecit em̄ dñs que
cogitauit. et impleuit in corpe suo sermonē cūmātionis que
preceperat a diebo antiquis vt dicit tre. 2. Tercio ponit etatis
tenuitudo: puer: Nota h̄m isido. 11. et h̄i. c. 2. q̄ gradus etas-
tis sex sunt. Prima ē infantia que est nascentis hominis et por-
rigit in septem annos. et dicit h̄o tunc infans. qz fari id est loq̄
non potest nondū bene dentibz ordinatis. Secūda etas est pu-
eritia que ē a septennio vsqz ad decimū quartū durat annū. et
dicit a puritate qz caret lanugine. Tercia est adoleſcentia que
porrigit vsqz ad decimū quintū annū. dicitur aut adoleſcen-
tia. quia adolet ⁊ auget ac generare facit. Quarta est iuuentus
dicta a iuamento eo qz sit etatū firmissima et iuuare potest in
ea quoscunqz alios queptendit vsqz ad quadragesimū annū
Quinta est grauitas. que est declinatio iuuentutis in senectutē
et finit in sexagesimo anno. Sexta est senectus que nullo anno
rum tempore finit. et dicunt senes a sensus diminutione qz deli-
rant. Cum aut christus non esset nisi octo dierum tū euangeli-
sta eū appellat puez. sic etiam isa. 10. c. Puer natus est nobis.
et hoc propter puritatē eius. purus em̄ fuit corpe qz ex purissi-
mis virginis cōceptus erat sanguinibz. purus fuit in aīa. qz si-
ne peccato originali ⁊ actuali C Circa cūmātionē quinqz
sunt videnda. primo de ritu eius. secūdo quare fuerit instituta.
tercio quibz data fuit. quarto quare christus circumcidi volue-
rat. quinto quare nos non circumcidim. Circa primū primo vi-
dendū est vbi fiebat. qz in carne prepuccij siue i membro gene-
rationi deputato. et dicit cūmācio qz circulariter pellis ipsius
membri incidebat. Secūdo videndū est de tempe. fuit em̄ insti-
tuta aī legē traditā moyli quadringenta annis vñ dicit apo-
sto qz cūmācio nō ex lege sed ex patribz est. fiebat aut octauo
die natiuitatis infantē etiā si dies ille esset sabbatū vt dicit io.
2. vñ gene. 17. Infans em̄ octo diez circumcidet in vobis. aī em̄
octauā diē non fiebat ppter carnis teneritudinē ne esset piculū
nec differebat nisi in casu. qm̄ dolor nimius fuisset ppter carnis
firmitatem. Tercio ipsa cūmācio a quocunqz fieri poterat.
et cultello ferreo vel lapideo. quia nec ministrum habuit depu-
tatum. nec instrumentum. Immo aliquis seipsum poterat

Sermo

circumcidere. sicut dicit de abraham gene. 17. c. **D** Secundo videndum est quare instituta fuerit circumcisio. et dicendum est quod propter multa. Primo ut esset signum distinctionis indelebile quo populus iudaicus ab aliis discerneret nationibus. ut dicit ad ro. 4. Secundo data est iudeis circumcisio in remedium culpe originalis. illud enim faciebat eis circumcisio quod nobis facit baptismus. et ideo sola circumcisio inter legalia gratiam conferrebat. quia non abicit culpa nisi per gratiam. Tercio data est ad repressionem carnis concupiscentie qua maxime ardebant iudei. cuius ablationem sicut significat aqua baptismi per refrigerationem. ita circumcisio per ablationem. Quarto circumcidebatur infans octava die ut statim in ipso exordio natiuitatis propria sanguis sanctificaretur effusione. unde dicit he. 9. quod omnia pene mundantur in sanguine secundum legem. et sine sanguinis effusione non fit remissio. et ideo scriptum est exo. 22. Septem diebus sit cum matre sua. die octavo reddes illum mihi. et addit. Viri sancti eritis mihi scilicet per sanctificationem et circumcisionem. **E** Tercio videndum est quibus data fuerit. et dicendum quod primus homo cui data fuit circumcisio fuit abraham cum nonaginta et nouem annorum esset. omnis autem masculus de semine eius et serui habitantes cum eis tenebantur circumcidi. mulieres autem eorum cum circumcisione essent libere. nunquam tamen nisi circumcisi debebant nubere. Item nulla alia natio iudeis exceptis legi subiciebatur circumcisionis. sed sacrificiis quibusdam emundebantur originali peccato. quemadmodum et mulieres iudeorum. **I** Quarto videndum est quare christus circumcidi voluerit. cum tamen fuerit sine omni peccato. huius autem plurime cause assignantur. Prima ut ostenderet se esse de semine abrahe cui erat imposita circumcisio. Secunda ut iudeis auferret causam incredulitatis. potuissent enim dicere quod credere non deberent quia patribus esset dissimilis. Tercia ut legem veterem approbaret mat. 4. Non veni solvere legem. sed adimplere. Quarto propter humilitatem suam. quod licet esset sine peccato tamen velud peccator se legi subiecit. gal. 4. factus sub lege. Quinta ut carnis in se veritatem ostenderet. sap. 7. In ventre matris mee figuratus sum caro. Sexto ut castitatem commendaret que est in circumcisione actus illius membri. Septimo ut spiritualem doceret circumcisionem. que debet fieri in oculis et auribus. ne inhonesta videantur et vana audiantur. et hoc est necessarium. quia non faciat oculus visu. nec auris auditu. et sic circumcisio debet fieri in lingua a prauis sermonibus. quam mores et vita in manibus lingue. prouer. 30. Debet fieri in manibus ab auaricia.

vsura immundicia et violentia. vnde deu. 21. Radet cesariē et
 circumcidet vngues. debet fieri in corde a cogitationibz vanis et
 immundis et ab erroribz vniūsis. Vnde Hier. 4. Circumcidi-
 mini domino et auferet preputia cordiū vestroz viri iuda. Et
 Nota qz quinquies effudit xps sanguinem suū pro nobis. Pri-
 mo in circūcisione in signū amoris. sicut selyn amore dine. vt
 eum sponsū haberet circumcisus est. gene. 34. Exo. 4. c. Spon-
 sus sanguinum tu mihi es. Secundo in oratione in signū vehe-
 mentis ardoris. quo nostram desiderabat salutē. Luc. 22. fa-
 ctus in agonia plixius orabat. et factus est sudor eius sicut gut-
 te sanguinis decurrentis in terrā. Tercio in flagellatione in ex-
 emplum exhortationis. Hebre. 3. Mortamini vosmetiplos per
 singulos dies. Quarto in crucifixione in precūz redemptionis
 Xpo. 5. c. Redemisti nos domine de9 in sanguine tuo. Quinto
 in lateris apertione. in efficaciam nre abluitionis. apo. 1. Lauit
 nos a peccatis nris in sanguine suo. Id Quinto a vltimo vi-
 dendū est. quare nos non circumdamur. cū tamē xps circum-
 cisus fuerit et apostoli. dico qz circumcisio cessauit in institutio-
 ne baptisimi. ita qz obseruatio eius tempe isto damnabilis est.
 vnde apo. gal. 5. Ego paulus dico vobis. qm si circumcidi-
 mi. christus nihil proderit vobis. Sex autē cause sunt quare non
 circumdamur. Prima quia circumcisio solis iudeis data fuit.
 nos vero iudei non sumus. Secunda quia baptisimus est sacra-
 mentum efficacius extra originale peccatum et vltus et ideo si-
 nez circumcisioni imposuit. aduementē em fortiori cedit minus
 potens. Tercia causa quia christus circumcissione sua circumcisio-
 ni finem imposuit. sic alia legalia seruauit vt eos qui sub lege
 erant redimeret. gal. 3. Quarta causa est. propter differentiam
 antique legis a noue. Omnis enim lex oportuit qz haberet ali-
 quod sacramentum. quo velut per quandam ianuam in ipsam
 legem esset ingressus. Lex autem antiqua penalis erat et affli-
 diua. Et ideo per sacramentum penale quod est circumcisio in
 eam erat ingressus. quoniam vero lex noua suauis est. quia iu-
 gum christi suauis est cum sit amor. Ideo per baptisimum quasi
 per quandam suauem refrigerationem in ipsam legem ingredi-
 mur. Quinta est qz cum homo delectatione peccati a lege chri-
 sti declinasset non poterat redire nisi p penā alicuius sacramenti
 Sed qz christus in ligno crucis vere languores nostros tulit a
 dolores nostros ipse portauit. vt isa. 53. c. Ideo ex hoc absolu-
 sumus a pena circumcissionis. Sexta causa est. quia culpa origi-
 nalis peccati que maxime viget. et in membro deputato gene

k

Sermo

rationi est illud quod phibet aliquoz esse de lege christi. ideo oqz nemo ad illā debet ascribi nisi effusione sanguinis. et precipue sanguinez membroz genitaliū. et qz christus hunc sanguinē p nobis effudit. ideo vltimus non expedit aramadi.

Secunda pars. J

Secundo cū dicit: vocatum est: tangit saluatoris nois impositio. sicut em̄ nunc alicui nomen imponit cū baptisat ita tunc cū circumdebat. neqz em̄ aliquis ē dignus vocari quoliget nomine anteqz baptisatus sit. et hoc ppter tria. Nomen em̄ ptinet ad notitiā. vñ hm̄ Jsi. z. ethi. 4. c. Nomen dictū est quasi notamen eo qz nobis vocabulo suo res notas faciat. et qz homo p baptismū venit in gratia dei notitiā. ideo tūc nomen imponit. vnde dñs ad moysen exo. 33. Noui te ex noie et inuenisti gr̄am corā me. Secundo qz nomen ptinet ad dignitatē. et p baptismū in maximā dignitatē transimus scz in adoptionē filioz dei. Tertio qz a sancta trinitate habemus esse. ideo non est conueniens vt nomen nisi ad inuocationē sancte trinitatē cū dicit. Ego te baptiso in noie patris et filij et spūs sancti. Hieremias em̄ dicit. Tu autē in nobis dñe et nomen sanctū tuum inuocatus est sup nos. Cū istā autē nominis impositionē duo tangunt. Quoz vnū est vocatio nominis scz: vocatū est nomen eius: scz qui dixit Exo. 3. Ego sum qui sum. hoc nomen est mihi in eternū. Deinde ponit nominis excellentia: ihesus: hoc nomen exāsum est vñ psal. Memento te qm̄ exāsum est nomeu eius. R Nota qz conuenit hoc nomen fuit christo in circumcissione impositū. Ihesus em̄ interpretat saluator. et qz tunc ipse nostre salutis opus inceptat ideo tunc tale sibi nomen impositū est. Rationabiliter autē hic sibi nomen impositū est qm̄ res nominis sibi conuenit. turpe em̄ esset vt aliquis debilis diceret sampson. aut aliquis sedus diceret absolon. vel fatuus diceret salomon. sed tūc nomen est in hoie velut gemma in annulo aureo qm̄ nomen rei conuenit. et qz christus vere fuit huāni generis saluator. ideo rationabiliter est vocatus ihesus. L Et nota qz a quatuor malis saluat nos christus. Saluat em̄ nos primo a temptationibz. non em̄ permittit nos temptari supra id quod possumus. sed facit cū temptatione puentū vt possum⁹ sustinere. hoc em̄ nomen cogitātū est velut tinardya recepta expellens omne temptationis venenū. vnde mat. vl. In noie meo si mortifex quid biberint id est ad mortale temptationes senserint nō eos nocēbit. Secundo saluat a peccatis. vñ mat. i. c. Ipse saluū faciet populū suum a peccatis eo⁹

rú. sic em̄ aqua lauat omnē maculā ita hoc nomē inuoca tū vñ
 ezech. 36. Effundaz sup vos aquā mundam id est nominis mei
 refrigerantē mundiciam. et mundabimini ab omnibz inquina-
 mentis vestris. Tercio christi nomen saluat ab insidiis diaboli.
 psal. Saluasti nos de affligentibz nos. et itē in noie tuo sper-
 nemus insurgentes in nobis. Si em̄ quibusdā verbis incantati
 onū tanta vis est collata vt iplis reatatis serpentes non nocē-
 ant et fugiant. multo p̄ amplius christi nomen inuocatu. corpo-
 rales fugat et spiri tuales serpentes. vñ mat. vl. In noie meo
 demonia eident. linguis loquent̄ nouis. serpentes tollent. vñ
 discipuli christi dixerunt. Dñe etiam demonia in noie tuo subi-
 eunt̄ nobis. lu. 10. Nomen christi saluat a cunctis aduersitatibz
 siue sit corporalis infirmitas siue mundi tribulatio. vñd legit̄ qd
 discipuli in hoc noie mirabiles sanitates operati sunt in huma-
 nis corporibz. ipsum em̄ velut vnguentū quoddā aut medici-
 na cōis est. vel herba de qua vulgus omnia vulnera sanat. psal.
 Misit verbū suum et sanauit eos. Ipsum etiā nomen est velut
 turris fortissima. vt dicit̄ in puer. qd a mundi tribulationibz li-
 berat. **N** Nota etiā qd multi fuerunt appellati hoc nomie
 sed tñ soli christo singulariter et efficaciter ipsum nomen dueit
 qm̄ in solo ipsius noie et non in alio est salus. vñd dicit̄ ad. 4.
 Non est datū aliud nomen sub celo in quo oporteat saluos fieri
 credentes. Itē uenit sibi vniuersaliter. quidaz em̄ aliquod reg-
 num aut puincia; seu ciuitatē aut hoiem saluare potuerunt. sed
 christus est vniuersalis saluator. qui vult omnes hoies saluos
 fieri. et ad agnitionē sui nois puenire vt dicit̄. i. thi. 2. Sz mul-
 ti sunt. qui licet eos velit christus saluare. ipsi tñ nolunt. sed tñ
 quicumq; inuocauerit nomen dñi saluus erit vt dicit̄ Joelis. 2.
 et ideo christus tanq; vniuersalis saluator operatus est salutes in
 medio terre. vt ex hoc medio salus ad extrema adfluere. cui lo-
 quit̄ de9 hierē. 49. Sis salus mea vsq; ad extremū terre. Itē sal-
 uat efficaciter. qm̄ quem ipse saluat nullo potest timore aut ad-
 uersitate disperdi. vñ hierē. 23. In diebz illis saluabit̄ iuda et
 israel habitabit̄ adfident̄ maloz timore sublato. et p̄pter hoc di-
 cebat iob. 17. Libera me dñe et pone me iuxta te et cuiusuis ma-
 nus pugnet̄ d̄ me. Itē uenit hoc nomen christo. qz ipse saluat
 veraciter vñ io. 4. Ipsum cognouimus et scimus. qz ipse est ve-
 re saluator mundi. **N** Non em̄ saluat christus sic mundus
 saluat vt decipiat. diabolus vt puniat. vt glutō saluat p̄cellū
 vt comedat. lupus saluat agnū vt occidat. iudex saluat furem
 vt suspendat. sed christus saluat nos vt a penis infernalibz eri-

Setmo

piat. psal. Saluasti me a descendentibus in lacu. et ut animam et corpus ad celestia regna pducas. De salute anime dicit lu. 9. filius hominis non venit animas perdere sed saluare. De salute vero corporis dicit phil. 3. Saluatore expectamus dominum nostrum ihesum christum. qui reformabit corpus humilitatis nostre ad figuram corporis sue. Et quod ista salus sit regni celestis dicit apo. 2. thi. 4. Liberabit me dominus ab omni opere malo. et saluum faciet in regnum suum celeste. cui laus et gloria in secula seculorum amen.

Tercia pars

Tercio cum dicitur quod uocatum est: tangit sacri nominis precedens insinuatio. et duo facit. Primo tangit annuntiantem dignitatem. quod uocatum est ab angelo. lu. 2. Vocabis nomen eius ihesu. Nota gloria tangit duplicem causam quare hoc nomen ab angelo uocatum est. Prima quod non deuit tam gloriosum nomen primum ab hominibus appellari sed ab excellentiori natura. Secunda est ne homo uideret huius nominis machinator. Secundo ponit tempus adgruitas: priusquam in utero uirginis conciperet: eccle. 6. Qui futurus est iam uocatum est nomen eius. et scit quod homo sit. Nota quod christus prius uoluit nominari quam in uirgine esset conceptus. Primo ut ostenderet se ante conceptum uirginis extitisse. non enim nominant nisi ea que sunt. non quod hoc nomen ab eterno fuit ordinatum. psal. Domine nomen tuum in eternum. Secundo fuit a deo diuino ore nominatum. isa. 62. Vocabit tibi nomen nouum quod os domini nominauit. Tercio a prophetis expectatum. gene. 49. Salutare tuum expectabo domine. Quarto uirginem a ioseph nuntiatum lu. 2. et mat. 1. Quinto pastorem nuntiatum lu. 2. Annuncio uobis gaudium magnum quia natus est uobis hodie saluator mundi. Sexto a ioseph hodie impositus. Septimo ab apostolis diuulgatum. unde de beato paulo dicit. Vas electiois est mihi ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel. act. 9. et eccle. 47. Ad insulas longe diuulgatum est nomen tuum. quoniam in omnem terram exiit sonus eorum. et in fines orbis terre uerba eorum. Rogemus ergo etc.

In uigilia epiphanie. prima pars. ser. xvii

Esundo herode ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph in egipto etc. mat. 2. Querunt aliqui frequenter. quare mali homines uiuunt in mundo isto. quibus respondet aug. super psal. et tangit duas causas uite eorum dicens. Ne putetis frustra malos homines uiuere. omnis enim malus aut ideo uiuit ut corrigatur. aut ut per ipsum bonus exerceatur ecce nequissimus herodes qui longo uixit

tempore. multis dedit virtutis exercitium. nam et ipsi christo et beate virgini dedit humilitatis et patientie materiam. dum ad fugam persecutione ipsius compulsi sunt ipse tamen per malicias suas ita dedit aliis occasionem virtutis quod mansit incorrigibilis immo longioris vite addebat longiora facinora volens igitur deus dare pacem sanctis suis interueniente morte. malicie herodis finem constituit quatenus beata virgo et ioseph de exilio cum christo redirent ad propria. de quo reditu agitur in presenti euangelio. Vbi tria tanguntur. Primum est mandatum angelicum. Secundum est humanum obsequium: qui consurgens. Tertium est habitaculum floridum: et ammonitum. Mandatum angelicum fuit ad ioseph ut acciperet puerum et matrem et rediret. Humanum obsequium quia ioseph obsecutus est puero et virgini. accepit enim puerum et matrem et venit in terram israel. Habitaculum quia veniens habitauit in nazareth quod interpretatur flos. **B** Circa primum quatuor tanguntur. Primum est persecutoris interitus ibi. defuncto autem herode. lu. 16. Mortuus est diues et sepultus est in inferno. Nota quod herodes iste fuit filius antipatris ydume. qui propter amicitiam marci et antonii adeo claruit quod data est ei vxor uxoris neptis regis arabum. Commendatus inquit apud cesarem a marco et antonio de virtute preliorum et fidelitate donauit illi cesar immunitatem et ciuitatem romanam. Cuius apud cesarem accusaretur de infidelitate romanorum. ab antipatre veste proiecta nudus stetit ante cesarem. multitudinem ostendens vulnerum in omni corpore que se tacente clamarent eum fuisse romanorum fidelem. tunc data illi optione qua vellet in iudea pontificali dignitate fulgere ipse dignitatis mensuram remisit in cesarem unde procurator iudee declaratus est. Die ex supradicta vxore sua faseium genuit quem sub se hierosolimis procuratorem instituit. alterum autem filium scilicet hunc herodem prefecit galilee. Mortuus autem antipatre sumptione veneni. faseio etiam ad saxum fracto capite se necante. Herodes properauit romam ubi suauis antonii totius iudee rex declaratus. Rediens autem usque ad quartum annum quo romae diadema susceperat regnum obtinere non potuit. Antigonos occupante iudeam. Confirmatus est autem in regnum anno quarto sue institutionis. et extunc triginta septem annis regnauit quem propter innocentium interfecionem et persecutionem christi. percussit dominus cum iam esset septuaginta annorum. nam febris non medicinalis erat. prurigo intollerabilis in omni corporis superficie assiduus vexabat colla tormentis pedes illi tumuerant putredo

Sermo

testiculorum vermes generabat. creber anhelitus et interrupta spiria. Cuius corpus eius iussissent medici oleo calidiori foueri. dimersum in archam. ibi dissolutum est. ut lumina quasi mortuus resoluta torqueret. astantium tamen clamore visus est. Cuius talibus languoribus premeret. duos sophistas qui legem exponebant viuos cremari iussit. cum multa adolescentium turba eo quod ta-
bestente rege. aquilam auream fluminibus deiecissent. quam idem rex contra primas leges super maximam portam templi poni preceperat. Audiens autem iudeos mortem suam expectare cum gaudio. nobiliores ex omni iudea collectas iuuenibus precepit salome sorori sue. ut cum animam efflaret. statim illos occideret. ita ut etiam omnis iudea inuita. ipso moriente lugeret. Quadam autem die cum pomum incidere. statim illum tussis violenta arripuit. qui dolore compressus. dexteram sustulit ut seipsum cultello perimeret. sed antonius sobrinus eius dexteram sibi retinuit. eumque sic a necesse impediuit. statimque rex velut mortuum in palatio plangit. Quod audiens antipater filius eius quem ipse ligauerat in vinculis. gauisus est. multa promittens custodibus. si se liberum abire permitterent. Quod dum pater accepisset. grauius tulit filii exultationem quam mortem. et continuo missis satellitibus iussit interfici eum. Post cuius mortem quinq; diebus exactis. et ipse nequissimus mortuus est regni suo anno. 37. Salome autem omnes quos occidi mandauerat. liberos abire permisit. Sepeliuit autem eum archelaus filius eius in herodium iuxta mandatum ipsius. nihil regii ornatus in funeris pompa pretermittens. C Nota quod quicumque moritur defunctus dici potest a defectu. eo quod deficiat vita eius. qui defectus est maximus omnium. vnde eccle. 22. Super mortuum plora. deficiat enim lux eius. mors tamen malorum potissime debet dici defunctio. et hoc propter tria. Primo quidem. quia sicut deficiunt in terra. ita annihilantur penis infernalibus. vnde psal. Deficiant peccatores a terra. et iniqui ita ut non sint. Talis fuit defectus herodis. qui post multas miserias languoribus defecit a calcatione gentium. vnde isa. 16. Finitus est puluis. summatus est miser defecit qui calcabat terram. Sed mors iustorum que preciosa dicitur esse in conspectu domini. iuxta psal. non est eorum defectus. sed profectus. vnde apo. ad philip. 1. Mihi vivere christus est et mori. lucrum esse enim cum christo multo melius est. quod verbum pertradans beatus ambrosius in de bono mortis sic dicit. Lucrum est euasisse incrementa peccati. lucrum fugisse deteriora. ad meliora transisse. Et in eodem dicit. quod manet anima post mortem. nec morte perdit bonum eius sed augetur. quia non impedimento

corporis retardat sed libere operat que sua sunt. Secundo defun-
ctus dicitur hinc illi. quasi deorsum existens a fundatione vite. quod
malis hominibus recte uenit. qui privati officio vite. ad inferio-
ra descendunt. de quibus dicitur exo. 16. Descenderunt in profundum
quasi lapis. psal. Conuertantur peccatores in infernum. mors autem
iustorum descensus non est. sed ascensus ad celestia. unde cant. 8.
de anima iusti dicitur. Que est ista que ascendit per desertum sicut vir-
gula fumi. et ideo in tumba beati gre. sic legitur esse scriptum. Su-
scipe terra tuum corpus de corpore sumptum et redde quod uales
uiuificante deo. spiritus astra petit. leti nihil iura nocebunt. cui iu-
re alterius mors magis ipsa vita est. Tercio defunctus dicitur hinc
papiam quia vite sit officio depositus. Vere propter hoc cum mo-
riuntur mali homines defuncti debent dici. quia ita priuantur vite pre-
sentis munere. quod merito suorum peccatorum. eterne mortis damna
ascunt. unde ro. 6. Stipendia peccati mors. et ideo iuxta vul-
gare dictum. ipsi moriuntur anima et carne. priuantur etiam in mor-
te quibuscumque potestatum honoribus. quoniam siue reges fuerint siue mi-
lites. aut duces. vel principes. omnia tunc deficiunt. et maiorem
que unquam sperant habere. est honor sepulture. qui cum hoc quod
modicum durat. est etiam honor sine utilitate. unde legitur baruch.
3. Vbi sunt principes gentium. et qui dominantur super bestias que sunt
super terram et qui in auium celi ludunt. qui argentum thesaurisunt
et aurum in quo confidunt homines. et non est finis acquisitionis
eorum. qui argenti fabricant. et solliciti sunt nec est inuentio ope-
rum illorum. Et respondet propheta quid sit factum de illis dicens.
Exterminati sunt et ad inferos descenderunt. et alij in loco illo
rum surrexerunt. ¶ Sed non est talis mors iustorum. quoniam ipsi
nullo viuendi priuantur officio. quoniam per mortem corporis transferun-
tur in terram uiuentium ad dominum. scilicet apud quem est fons vite. de
quo dicit psal. Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum. quoniam ve-
niam et apparebo ante faciem dei. Item non priuantur sancti per mor-
tem honestis officiis vite presentis. quoniam si aliqui fuerunt reges.
bene regendo seipsum. regnabunt in celis. unde apoc. 5. fecisti
nos deo nostro regnum. et regnabimus super terram. Item qui labo-
rauerunt in vita presentis. sicut boni milites christi. quoniam militia est
vita hominis super terram. iob. 7. Introducentur in celestem militiam.
de qua iob. 25. Nunquid est numerus militum eius. unde
4. re. 6. dicitur. Milites et centuriones introduxit ad se in templum
domini. Item qui fuerunt principes benigni. collocabuntur cum prin-
cipibus celestis curie. ut sedeant cum principibus. et solum glorie tene-
ant. 1. re. 2. unde psal. Principes populorum aggregati sunt cum deo

Sermo

abraham. Item qui fuerunt dominatores vicioꝝ dominabu-
tur populis. vt habetur in li. sapi. vnde psal. Dominabuntur
eorum iusti in matutino. Item qui fuerant iusti iudican-
tes terrena esse pro celestibus esse contemnenda. sedebunt super
sedes iudicantes duodecim tribus israhel. vnde sapi. 3. de iustis
dicitur. iudicabunt nationes. Item qui fuerunt veri doctores.
scz sancti predicatorum fulgebunt velut splendor firmamenti et
qui ad iusticiaꝝ erudiunt plurimos. lucebunt quasi stelle in per-
petuas eternitates vt dicitur dan. 12. c. Item qui temporalium in-
fuerint prudentes dispensatores distribuentes ea pauperibus.
habebunt eternam iusticiam. et meritum in gloria exultatum.
vnde psal. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in se-
culum seculi. cornu eius exaltabitur in gloria. Itaq; viri sancti
per mortem non deficiunt. sed proficiunt. non descendunt. sed
ascendunt. vite non deponuntur officiis. sed apponuntur. Et
ideo cum moriuntur non sunt defuncti. quemadmodum de he-
rode dicitur: defuncto herode: **E** Secundo tangitur aduen-
tus angelicus: ecce: quasi sine mora. Herode mortuo: angelus
domini: ipse est ille angelus. qui primo ioseph monuit vt fuge-
ret. nunc monet vt reuertatur. fuit enim missus a deo. vt om-
nem viam prepararet ante christum. et ideo admonitioni ipsi-
us obediendum erat. Vnde exo. 23. Ecce ego mitto angelum
meum qui precedat te. et custodiat in via. et introducat ad lo-
cum quem parauit. observa eum et audi vocem eius: apparuit:
itaq; vt eum per imaginationem videret: in somnis ioseph in
egypto: vbi manserat. 7. annis. nam. 30. anno regni herodis
christus in egiptum fugit. Mortuus est herodes. 37. anno reg-
ni sui. ita q; christus erat. 7. annorum. Nota q; sicut in som-
nis admonuit angelus ioseph vt in egiptum fugeret ita in som-
nis illi apparuit vt rediret vt iterate visionis modus veraz esse
visionem innueret. Tercio ponitur mandatum diuinum. quia
non solum apparuit illi angelus vt ab eo cognosceretur sed eti-
am de agendis circa puerum eum instruxit. vt potuisset dicere
illud iob. 4. Imago coram oculis meis. et vocem eius quasi au-
re lenis audiui. Nota q; ioseph non reduxisset christum de egi-
pto. nisi habuisset responsum angelicum. Sic enim dixit ange-
lus. Fuge in egiptum et esto ibi vsq; dum dicam tibi. mat. 2.
Tardauit autem angelus multo tempore. quia septem annis.
et ideo rogauit vt iterum veniret angelus. qui eum instrueret
vnde poterat orare illud. Iudicum. 13. Obsecro domine. vt vir
dei quem misisti veniat iterum. et doceat nos quid facere debea-

mus de puero. ¶ Deinde ponuntur tria. que illi mandat angelus. Primum est. vt relinquat terram egypti: Surge scilicet hinc. non tam corporis habitatione. q̄ etiam affectu mentis. non quemadmodum filij israhel. qui recesserunt de egypto corpore sed non corde. dicentes illud numeri. 11. Quis dabit nobis ad vescendum carnes. recordamur piscium quos commedebam us in egypto gratis. in mente veniunt nobis cucumers. ⁊ pepones porriq; cepe et allea. Secundum preceptum est: et accipe puerum: glosa. Non filium tuum: ⁊ matrem eius: Hec est illa mater de qua eccle. 24. Ego mater pulchre dilectionis. virginalis scz mundicie. vnde dixit. Quomodo fiet istud quomiaz virum non cognosco. Et timoris verecundie. quia turbata est in sermone angelico. et agnitionis modeste prudentie. quia cogitabar qualis esset illa saluatio. et sancte spei incarnationis. diuine. cum dixit. fiat mihi hm verbum tuum. Tercium preceptum est. et vade in terram israhel. Sed hm glosam non determinat angelus locum. vt iterum reuertatur. et ex frequenti allocatione ioseph reddatur certior. Vel alia ratio est. quia non fuit missus christus. nisi ad oues que perierant domus israhel. Ideo illic hortatur angelus ioseph vt reuertatur. Nota. q̄ sicut moyses admonitus est vt educeret populum iudeorum de terra egypti in terram israhel. apparente sibi angelo. Ita simili modo admonitus est ioseph per angelum. vt puerum ihesum de egypto in terram israhel indueret. Quomiam incipiebat iam puer crescere. vt per eum ostenderet deus mirabilia. lu. 1. Suscepit israhel puerum suum. recordatus misericordie sue. ¶ Quarto ponitur causa reditus: Defuncti sunt enim: cuius mortui sunt q̄ possent christum occidere. ita q̄ spe sua frustrati sunt. vnde sapien. 3. capitulo. Si celerius defuncti fuerint. non habebunt spem: qui querebant animam pueri: id est vitam pueri. vt perderent. Vnde psalmista. Synagoga potentium quesierunt animam meam. sed in vanum. quia nihil profecerunt. vnde psalmista. Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam. introibunt in inferiora terre. tradentur in manus ꝑ. quia defuncti sunt. Nota. q̄ dei prouidentia dies malorum abbreviantur. vt fideles ab eorum persecutionibus liberentur. Matthi. vicesimo quarto capitulo. Propter electos meos abbreviantur dies illi. Ita etiam dies vite Herodis et aliorum ceterorum querentium dominum nostrum ihesum christum perdere fecerunt in vanitate sua. Et anni eorum cum festinatione. quatenus puer dominus noster ihesus christus ad terram israhel

Sermo

rediret. Sed querit quomodo sanctus euangelista dicat illos esse de-
fundos. qui querebant in plurali animam pueri. cum solus herodes
hunc legat quesiuisse. mat. 2. futurum est enim ut herodes querat
puerum ad perdendum eum. Item cum solus herodes legat esse defun-
ctus. quomodo dicit defuncti sunt in plurali. Ad primum dicendum est.
quod licet herodes principaliter quereret puerum ut perderet. iniqua
tamen plebs fauebat regi. unde mat. 2. dicit. quod audientes herodes na-
tiuitatem christi. turbatus est et omnis hierosolima cum illo. et ideo
fortasse multi ut placerent regi obseruabant si scirent aliquid de
christo ut nuntiarent ei vel occiderent. Qualis enim est rector ciui-
tatis. tales et inhabitantes in ea. eccle. 10. Ad secundum dicendum
quod solus herodes. quia erat principalis in facto nominatur. vel quia
mors principalis magis notatur quam ceterorum. Eo autem mortuo. defun-
cti sunt omnes qui querebant animam pueri. vel quia omnes de-
siterunt ab inquisitione christi. aut qui a vere ita factum est de iu-
dicio dei. ut omnes qui machinati sunt in mortem christi. infra il-
lud tempus. 7. annorum. simul cum herode et ipsi morerentur. exo. 4.
Mortui sunt qui querebant animam tuam etc.

Secunda pars.

Id

Secundo cum dicit: qui surgens: tangit humanum
obsequium. et duo facit. Primo ponit quomodo io-
seph impleuit mandatum obsequium. dixerat illi ange-
lus surge. et hic dicit: qui surgens: de terra egypti
ut sollicitus preberet christo obsequium. ro. 12. Sollicitudine non
pigri. spiritu seruantes. domino seruientes. et ideo in sollicitudine
quiescere non potuit. ut dicit hierem. 49. quin statim ad manda-
tum angelicum implendum surgere. Secundo dixerat ei ange-
lus. accipe puerum et matrem eius. quod ipse adimpleuit. quia:
accepit: reuerenter: puerum non tanquam pater. sed velut nutricus
diligens. exo. 2. Accipe puerum istum et nutri. mihi ego dabo ti-
bi mercedem tuam. et matrem eius velut maritus et comes ob-
sequiosus. rationabile enim est. ut maritus sit obsequiosus. comes
uxoris. ro. 12. Rationabile obsequium vestrum. Tercio
dixerat ei angelus. vade in terram israel. quod ipse adimpleuit
unde subdit: et venit in terram israel: aggei. 2. Veniet desidera-
tus cunctis gentibus. et ideo aduentus eius erat iudeis suscipien-
dus cum gaudio. vñ zach. 2. Gaude et letare filia sion. ecce venio
ego. et habitabo in medio tui. Non quod terra israel aliquam accipit
per totam terram promissionis que data est in sortem. 12. tribus aliquam acci-
pit spiritualiter per terram. 10. tribuum duabus reliquis tribus iude et benia-
min deus terra iuda que diuisio inter iudeam et israel facta sub roboam propter peccata

salomonis. vt habet. 3. re. 12. Cū igit̄ angelus dixit ad ioseph
 vt duceret puez in terram israel. generali vocabulo iudeam in-
 tellexit. non em̄ videbat̄ sibi tales puerū debere habitare nisi in
 hierusalem. que erat ciuitas regalis et sacerdotalis. qm̄ elegit
 dñs sion. in habitationem sibi. tum quia in regione natus fue-
 rat. michæ. 5. Tu bethleem terra iuda æ. tum etiaz. quia san-
 guinitas christi erat ex iudeis. et ideo putabat eum debere ma-
 nere in regione antecessorū suorū. Sz angelus per terram israel.
 galileam intellexit. Secundo ponit timor prohibens aduentuz
 ioseph in iudeam: audiens aut̄: anteq̄ iudee finibus applicaret:
 q̄ archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo
 aduerbium loci est. illo ergo id est in iudeam: ire: vbi putabat
 puez debere duci. Timuit ioseph ire in iudeam ne forte archelaus
 audiens aliqua de christo ipsum occidere quereret zelo re-
 gni. Nam propter ambitionez regni filij herodis machinati sūt
 in mortem patris. ⁊ ipse occidit eos. ⁊ fratres mutuo se psecuti
 sunt. per amplius igit̄ archelaus christum fuisset psecutus. si oc-
 casione habitationis in hierusalem puenisset ad notitiam eius
 q̄ ipse esset quem pater querebat perdere. R Nota q̄ hero-
 des moriens fecit hm̄ testamētū. in quo archelaū regni instituit
 it successorem. ita tñ vt diadema rome susciperet. aliud em̄ pe-
 us fecerat testamētū. in quo herodem antipam regni sui heredē
 instituerat post antipatrem. quez pater occiderat. fuit itaq̄
 archelaus auctoritate. secundi testamento mortuo patre. indu-
 tus veste candida ascendit in templuz. ⁊ variis susceptis a ple-
 be fauoribus sedit pro tribunali. verbis demulcens populū q̄ in
 cunctis foret melior patre. et q̄ etiam regis nomine vellet tem-
 perare donec per cesarem esset confirmata successio. post hoc cū ni-
 colao et ptolomeo secretariis patris secuz deserens patris testa-
 mentū. romam pfectus est. philippo fratre regni paratore re-
 licto properauit. et herodes antipas. vt de successione regni dis-
 ceptaret cū fratre. Accidit aut̄ oportunitas vt etiā philippus
 illic accederet intentione nihilominus vt aliq̄ regni ptem si re-
 gnum diuideret. a cesare susciperet. facta est inter fratres longa
 disceptatio. Archelao asserente sibi debere regnum ⁊ etatis me-
 rito. et secūdi testamenti voluntate. Contra dicebat herodes an-
 tipas. primū debere testamētū valere. quod pater sane mentē
 inspserat. qm̄ hm̄ deficiente vita fil' et sensu p' instituerat. Xie-
 bat aut̄ tra archelaū. q̄ vmbra regni rerū detulisset ad cesarē.
 cū ipse corpus rezz gerendaz sibi rapuisset. Tandē ex totius se-
 natus consilio monarchia herodis i tetrarchias diuisa ē cui⁹ dus

Setimo

partes date fuerunt archelao scz iudea ⁊ ydumea promissumqz est sibi regiuꝝ nomen si rem bene ageret. Herodi aut antipe cel sit in ptem regio transflumen ⁊ galilea. Philippo aut yturea ⁊ regio dracomitidis destinata est. isolefcens aut archelaus nono principatus sui anno aduocatus a cesare romam venit ⁊ de pos situs principatu damnatus exilio viennam ciuitatem gallie pel litur. principatu itaqz eius redacto in prouincia illo procurator componius a cesare missus est. Igit si ioseph venit de egipto an teqz romam proficisceret pro regno obtinendo tunc manifestum est quare timuit ire in iudeam quia archelaus ante confirmatione negocia regni gerebat ita vt pro herode patre suo regnare dice ret et in hoc saluat glo. in hoc loco quo dicit archelaum monar chiam totius regni paterni tenuisse. licet aut nonduz esset afir matus timendum tn erat ipsi ioseph illuc christum ducere quia o occidisset eum. Nam instante azimoz die nouez milia hominu armata manu occidit eo qz pontificem que herodes precio insti tu erat ab immolatione prohiberent ⁊ hoc et aut illi obiect he rodes antipas coram cesare. vñ non mizz si occidisset christum. et ideo nazareth que erat in finibz regni ad quam rex non ace debat detulit christum. Si aut ioseph venit de egipto post diu sionem regni tunc apparet clarius quare iuit nazareth qm gali lea sub potestate erat herodis et non archelai: Sed tunc est du bium quia etiaz debuit timere manere in nazareth que erat sub lecta herodi antipe. Et dicendū qz herodes non erat adeo ferox. vt archelaus. vel melius est dicendū. quia opinio erat qz solū in iudea christus futurus esset rex. Vnde dixerunt magi vbi est qui natus ē rex iudeoz. ⁊ quia galilea cui preerat herodes erat diuisa a iudea. ideo non timebat ioseph qz herodes aliquid ma la cogitaret in puez.

Secunda pars.

Erdo tū dicit: et admonitus in somnis: tangit floet dum christi habitaculum. vbi tria tanguit. Primum est somnialis admonitio. et admonitus in somnis. in quo somno mutatum fuit qz credebat christum debere duci in terram iuda. ecclesia. quarto. Somnus notis immutat scientiam eius. L Nota qz omnis instructio facta ioseph per angelum in somnis visa est. Quatuor enim instruxit eum angelus et semper in somnis. Primo enim eum hortatus ē ad coniugium. Noli timere accipere mariam coniugem tuam. Se cundo instruxit de fuga. Surge et accipe puerum et matrem ei us et vade in terram egipti. Tercio precepit de reditu. Accipe

puerū et matrem eius ⁊ vade in terrā iherusalē. Quarto admonuit de habitatione sic hic. Iste autē visiones semp in somnis facte sunt p somnia. Et hoc forte quinq; ex causis. Primo. rōne ipsius qui nō reuelat se nec instruit quenq; nisi aia eius sit aliq; quo modo eleuata assensibilis. in somnis aut quiescente aima magis est dispositus hō vt reuelationē suscipiat angelicā. 3a d; 4. reuersus angelus suscitauit me quasi viꝝ qui suscitāt de somno suo. Secūda cā vt talib; reuelationib; fides adhiberet in vigilia em potest quilibet hō fingere aliud q̄ sit. sed a pparitio somnioꝝ non est humanū sed supnaturale opus. vnde etiā dicunt phi q; somnia vera pueniūt a causa supiori ppter maximā sollicitudinē circa hōiem. Tercia est q; dona gratis licet dñs distribuat vnicuiq; put vult. tñ hō q; aliqui sūt magis ad vnā gratiā dispositi magis dat illā gratiā. dispositio aut maxia ad veritatē somnioꝝ est castitas. sic quia ioseph ⁊ daniel a continentia commendant gratiam habuerunt somnioꝝ. Iste aut ioseph a pudicitia eo q; fuit virgo. vñ ad visionem somnioꝝ marie dispositus erat. Quarta cā qm de his somniat hō quoꝝ habet in vigilia sollicitudinē. eccle. 4. Multas curas secunt somnia. Ioseph aut curā ⁊ sollicitudinē maxiam circa christū habuit. Quinta cā hō glo. quia nō erat p̄ christū nisi putatiuus lu. 3. vt putaret filius ioseph. ideo in somnis a pparebat illi angelus. Que em in somnis fiunt sunt hō opinionē. quia vero beata virgo vera mater fuit. ideo sibi angelus non in somnis sed in vigilia apparuit. **Lx** Secundo ponit vtilis secessio: secessit: id est secessum cessit ab impetu archelai: in ptes galilee: vt inde inciperet christus operari miracula et liberare humanū genus et eligere apostolos. 1. math. 5. Elige tibi viros et vade et libera fratres tuos in galilea. Nota q; galileam elegit christus suā habitatiōnē. Erat em inter oēs puincias iudeoꝝ magis abiecta. nunq; em ex ea magnū aliquid fuerat. et nunq; inde ppheta aliquis surrexerat. io. 7. Scrutate scripturas ⁊ q; ppheta a galilea non surgit. voluit aut patriā illā sua presentia decorare. cui omnes pphete testimoniū phibent act. 4. Tercio ponit humilis habitatio: et veniens habitauit in ciuitate que vocat nazareth: nō solum em angelus admonuit eū de puincia ad quā pgeret. verū etiā de ciuitate in qua habitaret. Nota q; nazareth erat puus viculus galilee ita abiectus. vt in toto veteri testamento nulla de ipso mentio fiat. vñ etiā in credibile erat iudeis aliquid boni inde posse esse io. 1. X nazareth p̄ aliquid boni esse hūc locum sic humilē et abiectū saluator elegit. vt dicit in gestis ephesini

Sermo

filij. vt ostenderet qd nō in virtute humana. sed in virtute dei
veniebat auertere gentiū multitudinē. Si em̄ habitasset hieru-
salem que erat ciuitas sapientiū. aut rome que potentia huma-
na supabat. dubitare aliquis possz qd nō virtute dei sed aut hu-
mana industria. aut potentia gentiū facta esset auersio. Quar-
to ponit pphetas adimpletio: vt adimpleret quod dictū est
per pphetas: tunc implet pphetia cū euenerit qd futū esse pre-
dicit. ante em̄ aduentū quasi vacua ē. sed implet ipsius rei veri-
tate. Nota qd ly vt nō tenet causalitē sed ascēsiue qz pphetia nō
est causa euētus rei. sed ipsa res est causa pphetie. Ascēsiu tñ est
hoc bonū ex adimplētiōe. qz nō apparuerant pphete mēdaces
vñ eccle. 35. Da mercedē dñe sustinentibz te. vt pphete tui fide-
les inueniant. **N** Nota etiā qd dicit pphetas in plurali. qz
illud quod subiungit. nō ab vno tm̄. seu aliquibz. sed ab omni-
bus predictum fuit. qm̄ nazarenus vocabit. Nam isa. 11. fm̄ he-
braicā veritatē dicit. Egrediet virga de radice iesse. a de radice
eius nazarenus ascendet. Nota qd nazarenus sanctus vel vn-
ctus seu floridus interpretat. De sanctitate aut̄ christi tota scri-
ptura plena est. ideo dan. qd dicit. qd ipse est sanctus sanctorū. s̄
vndatione eius dicit in psal. Vnxit te deus oleo letitię. de floriti-
one eius dicit in psal. refloruit caro mea. et itez. Super ipsum
effloreat sanctificatio mea. Itē nota qd ex quo christus dictus
est nazarenus. antiquitus omnes christiani dicebant nazareni.
sed apud anthiochia mutato nomine dicti sunt christiani. &c.

In festo epiphanię.
sermonis xviii

Prima pars

N

Qm̄ natus esset ihesus in bethleem iude in diebz
herodis &c. mat. 2. Aliqñ sic esse vidimus. qd qñ
to aliqui sunt p̄p̄inquoies sacris lotis. tanto pi-
griores sint ad ea visitanda. cū tamen sollicitate ab
extraueis requirant. Rei aut̄ euidentia sic esse de-
monstrat. qm̄ ad limina ap̄stoloꝝ petri et pauli p̄uati italicorū
p̄fiscunt. cū tamen annuatim magna turba populorū s̄
ultramontanis ptibus illuc accedat. Ecce itaqz ad veniēda
primordia christi nascentis de longinquis magi accesserunt. qz
ab oriente. isa. 60. filij tui de longe venient. et tñ in quoz re-
gione natus est christus illuc contempserunt accedere. ymmo qd
crū delissimū est in mortē infantis machinati sūt. De isto aut̄ ad-
uentu magoz et negligentia iudeoz in euangelio agit presen-
festiuitatē vbi tria tangunt. Primo magoz diligens inq̄litiō et
sollicita. Secdo iudeoz malig p̄turbatio et inq̄litiō ibi. audies aut̄

herodes. Tercio leta questio inuentio et deuota sibi qui cum audis-
sent regem. Circa primū tria facit. Primo exprimit saluationis
ortum exultabilē: Cū natus esset: de matre virgine ineffabilē
et iā tredecim dies a natiuitate eius effluerant. Deinde ponit
nati nomen: hiesus: qui saluator interpretat. non quicumq; era-
go natus. sed qui populū suū debebat saluū facere a peccatis eo-
rū. mat. 1. et qui venturus erat princeps vniuersalis. eccle. 49. hō
natus est princeps fratrum. firmamentū gentis. rector firmamenti
li mentū populi. B Deinde ponit natiuitatis locū: in beth-
leem iude: iude addit ad differentiaz alterius bethleē que est in
galilea in tribu zabulon. Nota qd ista bethleē in qua natus est
christus prius dicta est effrata. sed ppter abundantia frugū tpe
boos et ruth dicta est postea bethleē quod interpretat domus
panis. In ista aut ciuitate natus ē christus vt dicit lu. 2. vt oñ-
deret se ex dauid carnē sumpsisse qui fuit bethleemites. et vlti-
mus qz panis viuus angeloz est christus. qui de celo descendit
ideo in domo panis voluit nasci. ceptus em fuit floridus et is
in nazaret ceptus est. ortus aut eius est fructuosus ideo in do-
mo panis nascit. ortus eius pacificus qz morte ipsius recon-
liati sumus deo. et ideo in visione pacē hoc est in iherosolimis passus ē
C In diebus herodis regis: qz anno regni eius. 3. Nota qd res-
gnū iudeoz interruptū fuit a captiuitate babilonis annis qua-
dringentis septuagintaquinque et tribus mensibus. post hoc tps pri-
mus sibi regni iudeoz imposuit diadema aristobolus filius Jo-
hannis hircani. cuius pater fuit simon machabeus vltimus fili-
oz mathathie. Dic aristobolus adeo nequā fuit vt mrem ppi-
am in vinculis fame sumpsit. tribus minoribus suis fratribus cum
ea parit religat. antigonū etiaz fratrem suū quē plurimū dilige-
bat iussit interfici. Mortuus est aut cū vno regnasset anno quo
mortuo vxor eius. qz plerum ex eo non suscepit. fratres mariti
solunt a vinculis maiorem natū scz alexandz regem assuens.
iste secundū a se fratrem interfecit qz regno aspirare videbat. ter-
tium aut coegit viuere priuatū. hic pessimus fuit et odiosus po-
pulo. Regnavit aut. 38. annis et moriens regnū reliquit vxo-
ri noie saluia que dū regnaret hircanū primogenitū pontificem
declarauit. Altez vero filiū scz aristobolū priuatū coegit viuere.
Mortua aut est mulier anno nono regni sui. qua mortua.
aristobolus s fratrem collegit exercitū et ipm deuicit tandē ea le-
ge in concordia redierūt vt aristobolus regnaret hircanus vero
esset pontifex post hoc pompeius hierosolimā veniens captiuū
duxit aristobo. cū duobus filiis eius scz alexan. et anti. toti deq;

Sermo

filiabo facta est autem disensio inter pompeium cum senatu et iulium
cesarem sed vicit cesar et fugavit pompeium. militum aristotolum
in siriā cum duobus cohortibus. facile putās per eum sibi subiugare
iudeā. sed astudiose pompeii. veneno perit. Aristobolus occi-
ditur. et filius eius alexander a scipione securi percussus. quibus
mortuis antipater gratia regni iudeorum Hyrcano concessum est
ita tamen ne rex vocaretur. cuius nepotem Mariagenē Herodes anti-
pater filius suscepit uxorem. amore cuius etiam se fecit circumdici
sed tamen eam postea fecit occidi. Tandem herodes amicitia An-
tonii et quia affinis erat hyrcano per cesarem factus est rex in iu-
dea mortuo antonio. cum herodes negotia cesaris prudenter egis-
set. adiuncta sunt regno eius ydumea et regio Draconitidis to-
taque maritima. Vocatus est autem herodes ascalonita. non quod inde
fuerit natione. potest enim dici idumeus mater vero Cyprius nomine
neptis fuit regis arabum. sed quod in ascalone domum regiam edifica-
verit. Hic post quinque reges supradictos quorum regnum longo
incepat tempore a transmigratore babilonis. primo regnavit alienige-
na. cuius regni tertio anno natus est christus. Nota quod tres
causae affligant a sanctis quare natiuitas saluatoris describitur per
regem alienigenam prima habet Rabanum quatenus ex ipsa descriptio-
ne innuat completam esse prophetiam illam. Gen. 49. Non auferet
sceptra de iuda. et dux de femore eius etc. Secunda causa est habet
Crisostomum. ut ostendatur completum esse tempus septuaginta heb-
domadarum. de quo dicitur. Daniel. 9. quod tunc ungedus esset san-
ctus sanctorum. et vinctio iudeorum cessaret. septuaginta hebdo-
made sunt hebdomade annorum. ut septem anni sint una hebdoma-
da. et ideo septuaginta hebdomade annorum faciunt annos qua-
dringentos et nonaginta. qui numerus annorum completus erat
christo veniente. Tertia causa est habet eundem Crisostomum. quia quoad
populus iudaicus erat sub regibus proprie gentis. mittebant ad il-
los prophetas. nunc vero subditis imperio gentium tamquam maiori
tribulationi oppressis. mittunt illis saluatore. Quinta causa quia re-
gno deficiente iudeorum. christi regnum debebat initiari. Et secun-
do ponit magorum aduentus: ecce: quasi subito et ex impro-
viso: magi: quasi sapientia magni. Unde non quod chaldeorum lin-
gua qui grece dicuntur philosophi. Magi appellabantur. et
maxime qui stellarum cursibus euentus rerum iudicant. unde isti
non tantum caldeorum lingua dicti sunt magi. quia sapientia
magni. sed a iudeis eodem vocabulo nominati sunt. quia ex
apparitione stelle regis ortum iudicauerunt. verum tempore
presenti et antiquitus etiam magus dicitur ab imagine. eo quod

prestigijs quibusdam apparere faciebant subito aliqua mirabilia. quales fuerunt sapientes pharaonis. de quibus dicitur exodi. 8. Quia multa similia moysi signa fecerunt. Est etiam sciendum quod illi magi tres fuerunt numero. Et erant reges in plaga orientali. et non soli venerunt. sed cum multo comitatu. ut dicit glo. Deinde ponit unde venerunt: ab oriente: ubi scientia viget astrozum: venerunt: ad orientem lucem ex virgine. Isa. 42. Vocat ab oriente iustum ut sequatur se. Deinde ponit ubi applicuerunt: hierosolimam: illuc enim ascenderunt tribus domini ad ascendendum nomini domini. Nota quod quatuor sunt cause quare illi hierosolimam venerunt. Prima. quia stellam quam viderant aut supra hanc erat civitatem. aut versus eam dirigebat aspectum. Secunda. quia intelligentes iudeorum regem esse natum. non nisi in civitate regia eum putaverunt esse querendum. Tercia causa. quia ut dicit glo. cum fuerunt prope hierusalem. occultavit se stella. iter eorum dirigens et ideo coacti sunt civitatem ingredi prophetarum et sapientium ut eorum discerent oculis quod occultato sidere inuestigare non poterant. Quarta causa ut confunderetur iudea que christus agentibus sollicito exquisitum non querebat. Quinta causa secundum glo. ut impleret illud Isa. 2. De sion exibit lex et verbum domini de hierusalem. Tercio ponitur mirabilis interrogatio. quo ad tria. Venerunt enim: dicentes ubi est: Ecce mirabilis questio quod de eo qui dicit. Celum et terram ego impleo. Miere. 23. Inquiratur ubi est. et possumus respondere quia iacet in presepio et fulget in celo qui natus est. Ecce secundum mirabile. quia de noua generatione illius queritur de quo dicitur. Ante luciferum genui te. et qui inenarrabiliter ab eterno patre indefinenter generatur: rex iudeorum: Ecce tertium mirabile. ut ille de quo dicitur. Regnabit super omnes gentes. Unius tantum populi rex describatur. Et attende quod credebant forte illi magi inuenire mirabilia mundana scilicet matrem regis nati diademate fulgentem. regale palacium. pompam famulantium. cunctaque regalia insignia. sed maius est miraculum dum ipsi pro certo eum crederunt esse regem. et viderunt sibi famulare celum. et tamen nihil secularis ambitionis reperierunt. sed in humili repositum tugurio. Unde bern. Si rex est qui queritur. ubi aula regalis. stabulum ubi thronus. in presepio. ubi camera regalis. solius matris presentia. Et aug. dicit in sermone. Non erat huius regis etas seculi. cui adulatio humana seruiret. Non de membris purpura. non in capite diadema fulgebat. non pompa famulantium. non

Sermo

terror exercitus. non glorioſior fama populorū. iacebat in preſepto puer ortu rexens. exiguus corpore atentibilis paupertate.

¶ Nota q̄ iſte regalis titulus quo chriſtus dicit rex iudeorū. ipſo etiam moriente deleri non potuit. vnde pilatus ſuper ſcripſit cauſam mortis in ligno crucis. ieſus nazarenus rex iudeorū. Iſte aut̄ titulus ſemp̄ fuit gentibz approbatus. ſicut magiſ et pilato. ſed iudei hoc audito turbationem habuerunt ſicut d̄ hoc chriſtum accuſauerunt. Jo. 19. Item huic titulo renunciauerunt. Jo. 19. Non habemus regem niſi ceſarem. Itē hunc titulum publicari phibuerunt. Jo. eodē. Noli ſcribere rex iudeorū. ſed quia ipſe dixit rex ſum iudeorū. Itē huic titulo inſultauerunt dicentes. Si rex iſrahel eſt deſcendat nunc de cruce. Completū eſt em̄ in eis illud quod dixit dñs ad ſamuelem. Abiecerunt me ne regnem ſuper eos. et ideo cū primo eſſent populus eius. et oīes paſcuae eius. quia negauerunt eum. vagant̄ abſq̄ domino eius. dani. 9. Non erit eius populus qui negaturus eſt eū

¶ Quarto ponit̄ cauſa aduentus in cœli: vidimus enim ſtellam eius: eius ſc̄z qui fecit illam quē et ſuum lux noua demoeſtrabat opificem. Baruch. 3. Stelle luxerunt ei cū iocunditate qui fecit illas: in oriente: qđ potest̄ intelligi duobz modis. Vno modo q̄ ipſi exiſtētes in oriente viderunt ſtellarz. non quidem in oriente ſed ſup̄ iudeam exiſtētem. Iſto modo intelligit̄ q̄ ipſi exiſtētes in oriente ſtellam viderint ex cuius aspectu cognouerunt in iudea nati eſſe chriſtū. Nota q̄ iſta ſtella diſſerebat ab aliis duodecim modis. Primo in ſubſtantia. qm̄ aliarum ſtellarum materia eſt cœleſtis. et quinte eſſentie. Subſtantia vero iſtius corruptibilis fuit quia cū de nouo nihil materiaz habens creet̄. ſi cœlum eſt ſolidiſſimū. oportuit ſubſtantiam huius ſtelle ex his eſſe corruptibilis. Secundo diſſerebat quo ad principium efficiens. quia alie ſtelle a deo p̄ verbum create ſunt. nulla cooperante creatura. ſed iſta p̄ verbum atq̄ angelico eſt eſt miniſterio adita. Teruo diſſert in duratione quia cū alie a principio mundi ſint adite a in eternum debeant p̄manere. iſtā tamen chriſtus infans creauit ipſo naſcente que deſinit eſſe poſt quā magos p̄duxit ad chriſtum. licet magiſter dicat in h̄iſtoriiſ opinionē quorūdam fuiſſe q̄ iſta ſtella cœdit in puteum bethleem. et quedam ſante virgines ipſam viderint tempe paule et cuſtochij. quod nec credi quidez nec recitari dignū eſt. Quarto diſſert ab aliis ſtellis in ſitu. eo q̄ alie ſint in cœlo. iſta vero erat in aere ſi lōge a terra. Quinto diſſert i magnitudine. qm̄ vt dicit̄ ptol. quelibet ſtellarz firmamenti viſibilis nob̄ maiō

est tota terra. sed ista non erat forte ultra quantitatem unius aut duorum cubitoꝝ. Sexto differebat in motu et statu. quia cum alie continue moueantur obliquariter. motus tamen istius rectus erat et eum tibi magis ibat. quiescentibus vero quiescebat. Septimo differebat in claritate. quia alie stelle habent claritatem a sole. et ipso luente non lucent ista vero cum ex se lucida esset die noctuque splendebat. nec splendorem eius solis claritas obfuscabat. Octavo differebat in motore. quia alie stelle non habent appropriatos motores. sed istam stellam dixerunt quidam fuisse spiritum sanctum apparentem in figura stelle christo nato. quemadmodum postea super eum apparuit in columbe specie. sed hoc vanum est. cum ex scriptura non habeat testimonium. nec ratio urgeat credere. et ideo dicendum est. quod motor eius fuit angelus. qui natiuitatem christi pastoribus nunciauerat. Nono differebat in significatione. quia alie signant tempus et annorum distinctionem. ut dicitur gene. 1. ista autem creatoris significabat natiuitatem. Decimo differebat in effectu. quia alie stelle habent efficaciam hic inferius ad transmutationem omnis rei materialis. ista autem nullum habebat effectum nisi ut dicit leo papa. quod nouitate splendoris sui facile in se tuentium oculos raperet. et in admiratione suspenderet. Undecimo differebat. quia cetera astra mundi creauit dominus in ministerium tantis gentibus que sub celo sunt ut dicitur deutro. 4. hęc autem stella in ministerium solius est adita creatoris. Unde aug. Celum inquit huic infanti vultu clarioris stelle arridet. Duodecimo differebat. quia cum quelibet stella appareat his qui sunt sub emisperio eius. ista tamen stella solis tribus magis legitur esse visa. Deinde ponit causam finalis istius aduentus: et vidimus: festinanter quia in tredecim diebus tamen venerunt quantum per mensem suffecisset venire. et hoc quidem vel diuino miraculo factum est. ut dicitur abacuch. 1. Suscitabo dicit dominus caldeos gentem felocem vel super dromedarios venerunt. qui sunt animalia velocissima. ita ut vna die centum miliaria et amplius currant. et dicuntur a dromos grece quod latine dicitur cursus aut velocitas. Isa. 6. Dicitur est ad hierusalem de hoc aduentu. Inundatio camelorum operiet te. dromedarij madia et effa: adorare: reuerenter. psal. venite adoremus et prostrabimus ante deum: eum: singulariter. Deutro. 6. Dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruies. Querit quare isti magi ex visione stelle moti fuerint venire in iudeam. Et quatuor cause redduntur a sanctis. Primo dicit aug. quod angelus eis dixit ut prostrarent adorare in iudeam natum quem stella monstrabat. Secunda causa ut ideo dicitur est quia ipsi fuerunt successores balaam

Sermo

qui de ortu istius stelle predixerat. Num. 24. Christi principatū esse futurū sup omnes gentes. et ideo videntes preter ordine in nature istam stellam fulgere. cognouerunt q̄ ipsa erat de qua predictū fuerat. Fulgen. in sermone. Hec stella nunq̄ ante apparuit. quia tunc eam puer iste creauit. et magis ad se venientibz preuā demonstrauit. Tercia causam adducit criso. ex opinione aliquoz dicentū. q̄ quedam gens erat apud oceanū. in principio orientis. penes quos erat scriptura nomine seth. quod interpretat̄ resurrectio que atinebat de stella apparitura. Gens igit̄ illa p̄ singulas generationes ascendebat montē nomine victorialē. et orabant cū silentio tribz diebz expectantes. Si forte stella ista beatissima illis appareret. sed nato christo eis orantibz stella apparuit. et descendit sup montē hñs in se quasi formaz pueri puuli gestantē in dextro. et in humeris aureā crucem. qui dixit eis vt quantotius in iudeā proficiscerent. Quarta causa est. quia noue stelle consueuerunt oriri in natiuitate magnoz regum. Isti igit̄ tanq̄ philosophi iudicauerunt mirabilem et singularem esse regem quem talis stella demonstrabat. vnde dicit leo papa. q̄ genti orientalis plage que expectandum siderum arte pollebat. noua claritas stelle illustriozis apparuit que intuentūz animos ita admiratione sui splendoris impleuit. vt nequaq̄ crederet neg legendū. q̄ tanto demonstrabat in dicto. signum accipiens nati pueri. qui sup omnē esset israel regnaturus. R Querit̄ quare christus stelle ministerio suum ortuz voluit gentibz manifestare. Et tres assignant̄ cause huius. Prima qz gentiles venerabant̄ celestia corpora. sapi. 3. Genz stellaz deos putauerunt. vnde etiā caldei stellam colūt pro deo. appellantes eam reginā celi. Jere. 44. Sacrificabant regine celi. Potuerunt igit̄ gentiles cognoscere stellam non esse deum dum nato famulant̄ infanti. et hoc modo dioni. ariopagita venit in cognitionem dei. per inconsuetam solis eclipsim in passione dñi. vt ipse dicit in epistola ad apollophanū. Secunda causa est. quia debuit eius natiuitas p̄ excellentiores reuelari creaturas. In spiritualibz aut̄ nihil est angelo excellentius. ita nec in corporalibz aliqui dignius stella. Et ideo per vtraqz christi natiuitas est laudata. psal. Laudate eum omnes stelle et lumē. Tercia causa est quia in christo est diuinitatis lumē vnde ipse dicit apoca. vltimo. Ego sum radix et genus dauid stella splendida et matutina. et ideo eius noua natiuitas non syderis debuit illustratione clarescere. ꝛ.

Secunda pars.

L

Secundo cū dicit: audiens aut: tangit iudeoz maligna et iniqua perturbatio. Vbi tria ponunt. Primū est generalis commotio tam principis q̄ plebis: audiēs aut herodes rex: huiusmodi famā magoz ab oriente venientū: turbatus est: Dani. 11. Fama turbauit eū ab oriente. Dicit hic aug. in ser. Quid erit tribunal iudicantis. q̄n superbos reges cuna terreat infantis. ptumescant reges ad dextram patris iam sedentē. quem rex impius timuit adhuc mris vbera sugentem. Nota q̄ tres sunt cause quare herodes turbatus est. Primo q̄ timuit ne aliquis esset natus ex stirpe regali. aut de p̄genie hircani cui daret regnū. et ipse velut alienigena abiceret. neemie. 2. Contristati sunt afflictione magna q̄ venisset hō qui querebat p̄speritatem filioz israhel. Secundo turbatus est. quia edictuz erat romanoz vt nemo diceret rex aut deus nisi voluntate eoz. Jo. 16. Omnis qui se regem facit tradit cesari. et ideo turbatus est zelo edicti cesaris. Tercio turbatus est. q̄ vt dicit gre. Semp̄ eterna altitudo confundit cū celsitudo celestis aperit. Et deinde ponit plebis deformitas cū principe: et omnis hierosolima nū illo: turbata est. Deuisset gaudere videlicet de rege nato. psal. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius. et omnis sapientia eoz deuorata est. Tres aut vident esse cause quare simul cū eo turbati fuerunt. Primo vt cōformarent se turbato regi. quatenus ostenderent se diligere ipsius regnū. vnde dicit puer. 28. Q̄ princeps impius super populuz pauperē sicut leo rugiens et versus esuriens. etiā ministros cōformabit in impietate. eccl. 10. Qualis rex or ciuitatis. tales habitantes in ea. Secundo turbati sunt ex confusione. q̄ alienigenis esset reuelata natiuitas regis eoz ipsis ignorantibus. Aba. 3. Audiui hoc a gentibus et turbatus est venter meus. a voce tremuerunt labia mea. Tercio turbati sunt timore preliorum que inter reges consueuerant esse. dū quod vnus alteri vult accipere. nitit̄ alter defendere. Credentes q̄ christū violenta manu vel le dñuz accipe ab herode. timuerunt pericula gladij et mortis. Jere. 15. Turbabunt et infamiet a face gladij. Nota q̄ vt dicit criso. Non solum herodes cū iudeis turbatus est. sed etiā diabolus. Herodes quidem timens regni terreni successorē. diabolus vero timens inferni spoliationē. suam punitionē a principatu mundi dispositionē. humani generis redemptionē. et celestis regni reparationē. Vnde dicebat diabolus h̄m q̄ reat̄ beatus aug. Quis est qui huc me nesciēte ingressus est mundū. huic nato celū radio stelle leticijs aridet atq̄ in honore ipsius

Sermo

ministrantes ei angeli sidera terraſq; concurrunt. Et exultantes
annunciant. quam non intelligo nouitatem. quid agam? quo
me auertam fortiozem ſentio. puto illum in regno meo uelle re
gnare ne forte deus ſit iſte quem nullum poteſt maculare delic
tum. ¶ Secundo ponit Herodis fraudulenta inquiſitio de
tribo. ſc3 loco. tempore. et certitudine natiuitatis. Et primo po
nit a quibus inquiſiuit de loco: et aggregans omnes principes ſa
cerdotum: quos dauid conſtituerat ad dei cultum ampliandū. et
erant numero viginti quatuor. Congregauit eos. qm̄ ut dicit
deutro. 24. ad uerbum ſacerdotū pendet omne negotium ut po
te q; diuinis oraculis ueritatem debebant cognoscere: ⁊ ſcribas
id eſt doctores populi qui ſcripture intelligentiā declarauerant
natum regem: ſciſtabat: id eſt inquirebat ab eis: ubi chriſtus
naſceret: Et attende chriſtum appellat. quez illi regem nomina
bant more iudeoz qui regem proprium chriſtum ab uindione no
minant. Nota q; ppter tria inquirebat herodes de natiuitate cri
ſti. Primo ut ſatiſficeret interrogatori magoz. Secundo ut cō
placeret iudeis pretendens q; illius gentis deſideraret honorem
Tercio ut cognito natiuitatis loco illuc accederet ad chriſtum.
occidēdū. ¶ Et eſt attendendum q; herodes impius in hoc
facto morale tribuit documentū. ut in rebo arduis et maxime
ſpiritualibus. religioſoz ⁊ ſapientū conſilia requiramus. iuxta il
lud deutro. 17. Si difficile et ambiguū apud te iudiciū eſſe per
ſpexeris. uenies ad ſacerdotes leuitici generis. et ad iudices qui
fuerit in illo tempore. quereſq; ab eis qui iudicabunt tibi iudi
cij ueritatem et ſequeris ſententiam eoz. nec declinabis ad dex
teram uel ad ſiniſtram. Deinde ponit eoz reſponſio: at illi dix
erunt in bethleem iude: et in hoc deteſtabilis eſt duricia cordis
iudeoz. quia ſcientes locum natiuitatis chriſti. non quidem eſſe
in longinquis partibus ſed in regione eoz. illuc tñ ire neglexe
runt cū ad hoc eos hortet. iſa. 2. dicens. uenite ascendamus ad
montem domini et ad domum dei iacob. et ideo dicit dauid. q;
iurauit dño et uotum uouit deo iacob. ſe non introire taberna
culum domus proprium. nec ascendere lectum ſtratus ſui. nec dare
ſomnū oculis. aut palpebris dormitationez. donec inueniret
locum dño. tabernaculū deo iacob. Deinde q; dixerat ſcriptu
re auctoritate confirmat: Sic em̄ ſcriptū eſt p prophetam: michae
. 5. que ſcriptura mentiri non poteſt quia a ſpirituſancto eſt. et
ideo futurū eſt quod dicit dani. 6. Confirma rex ſententiam. et
ſcribe decretū: et tu bethleem terra iuda: littera noſtra habet ⁊
tu bethleem eſſeſta. quod utrunq; dicit ad differentiā alterius

bethleem existentis in galilea in tribu zabulon transiit danē.
 Nam bethleē terra iuda primo effrata dicebat̄. de qua etiā dicit
 dauid. **P** Ecce audiui⁹ a principib⁹ et scrib eū suple esse m
 effrata. inuenimus eum in campis silue: nequaquā minima es
 in principib⁹ iuda: id est h̄m remigiū. quamuis minima videas
 ris inter vrbes principatū habentes. tñ minima non es. Littera
 nostra dicit puulus nō es in milib⁹ iuda. et est sensus q̄ par
 uulus esset vicus inter mille vicus iuda: ex te em̄: localiter: ex
 ier: subito et ex improviso quasi fulgur. Zach. 9. Exiit vt ful
 gur iaculū eius: dux: isa. 55. Dedi eū duce⁹ ac preceptore⁹ gen
 tib⁹. ipse qui ducit i terrā viuentiū lacte et melle manantē quā
 iurauit patrib⁹ nostris: qui regat populū meuz israel. Nota q̄
 eius regnum habet iusticiā ⁊ seueritatē. psal. Reges eos in vir
 ga ferrea. et tanq̄ vas figuli s̄fringes eos. Secūdo habet man
 suetudinē ⁊ benignitatē. apo. 7. Agnus qui in medio throni ē
 reget eos. Tercio est vtile in omni commoditate. psal. Dñs re
 git me et nihil mihi deerit. Quarto est preseruans ab omni ad
 uersitate. isa. 49. Nō esuriēt neq̄ sitient. ⁊ non percutiet eos
 estus et sol. quia miserator eoz reget eos. Vere gloriola fuit ci
 uitas ista bethleem vt dicit criso. quia nullus illustrem fecit sue
 natiuitatis ciuitatē nisi christus. post natiuitatē em̄ veniunt a si
 nib⁹ orbis terraz visuri presepe et tugurij locū. sicut de beato ie
 ro. legimus et de paula et eustochio. Deinde postq̄ herodi in
 notuit de loco natiuitatis. Nunc inquirat de tempe: tunc hero
 des clam vocatis magis: clam eos vocauit. vt ipse solus tem
 pus natiuitatis cognosceret: Diligenter didicit ab eis tempus
 stelle que apparuit eis: dicit criso. q̄ biennū ante christi natiui
 tatē stella illis apparuit. sed fulgen. dicit q̄ etiā credibilis vi
 det nouam stellaz primo in natiuitate christi apparuisse. nam cū
 stella regis ortū nunciaret. magi si vidissent eam ante biennū
 statim arripuissent p̄ annū iter. et ita magno tempe ante christi
 natiuitatē hierosolimā venissent. hoc idem apparet ex interroga
 tione eoz. Dicebant em̄ natum esse regem iudeoz. quia stellā
 eius in oriente viderant. hoc tercio apparet ex diligenti inquisi
 tione herodis. qui tempus stelle inuestigauit vt ex hoc nascentis
 ortum cognosceret. Tercio postq̄ innotuit herodi de loco ⁊
 tempore. nunc vult certificari de additionib⁹ pueri. Et mittens
 eos in bethleem sicut principes sacerdotū et scribe dixerant. Di
 cit beatus aug. q̄ iudei in hoc facto cum mittunt ceteros ad christi
 sum et ipsi non vadunt. similes sunt fabricatorib⁹ archē noe.
 qui alijs vt euaderent ad iumentū presiterunt. et ipsi diluuiō

Sermo

perierunt. Item similes facti sunt lapidibus miliaribus stantibus in
iuxta vias ad distinguenda miliaria. qui viam aliis ostendunt.
nec per eam ambulant. Q Dixit eis ite in bethleem et interro
gate: ab incolis regionis et fide dignis: diligenter ne forte deca
piamini: de puero: ex quibus parentibus natus sit. cuius forme.
cuius etiam additionis. et non interrogate de rege sed de puero.
quia relatione magorum de tempore stelle. existimabant eum esse
infantem. Vel ut dicit crisostomus. Non dicit de rege. quia principatus
nomine vocari eum non sustinebat. Deinde mandata renun
tationem: et cum inueneritis renunciate mihi: ecce fatuitas. quia
omnis homo non per alium. sed per seipsum debet querere deum:
ut et ego veniens adorem eum: falsa fuit herodis promissio quod
ut dicit crisostomus. deuotionem promittebat sed gladium acciebat

Nota ut dicit rhabanus. quod fingit se herodes vultu et verbis eum
adorare velle. quem inuida cogitatione tractabat occidere. Et
hoc propter tria. Primo ne crudeliter sed deuotum se ostenderet.
Secundo ut magi alacrius ad ipsum redirent. Tertio ne ipsum
in dei ab eo absconderent. Nota quod quidam adorant ut occi
dant. quidam ut illudant sicut milites illi qui genu flexo ante
christum dicebant. Aue rex iudeorum. quidam vero ut proficiant
merito et premio. sicut deuoti fideles etc.

Tercia pars

Erato cum dicit qui cum audissent regem. tangit que
sitam leta inuentio et deuota. Inuenerunt enim stellas
et christum. ubi tria ponunt. Quorum primum est iocun
dus recessus: qui cum audissent regem: impante de dili
genti inquisitione et de reditu: abierunt: Crisostomus. nihil inquit ma
li suspicantes: R Et ecce stella quam viderant in oriente ante
cedebat eos: tanquam lucerna diuini luminis ut ipsa dux ipsorum
via dirigeret. Job. 29. Splendebat lucerna eius super caput me
um. et ad lumen illius ambulabam in tenebris. Sed querit
quare stellam nunc viderunt nunc vero non. et dicendum secundum glo.
quod iudeam ingressi deserunt stelle ducatu propter tria. Primo. ut
cogant ex lege et prophetis accipere testimonium. Secundo quia di
uino auxilio destituit qui querit mundanum. Tertio quia non
inueniebat signum datum infidelibus fidelibus apparere scilicet. tum. at
egressi ciuitatem stella illis apparuit ut ipsorum dirigeretur iter.

Deinde ponit terminus motus stelle: usque dum veniens sta
ret immobiliter: supra tugurium: ubi erat puer: Dicit autem chri
stus puer ratione puritatis et innocentie. ratione humilitatis

et obedientie. ratione liberalitatis et benivolentie. Nota q̄ fuerant quidam heretici preestilianiste noīati. qui dicebant omnem hominē sub quibusdam naturis stellationibus. et eaz vir- tute agere quecuq; facit vnde etiam de christo dixerunt q̄ hec stella que ī natiuitate eius apparuit fatū ipsius fuit. extra quos arguit beatus greg. in omel. dicens. q̄ dum stella p̄gredit ad puez et non puer ad stellam. manifestum est q̄ non puer propter stellam sed stella propter puez facta est. S̄ Deinde ponitur gaudiū de apparitione stelle: videntes autē eam: que ita se illis occultauerat vt videre eam ulterius non sperarent: gauisi sunt: corde sicut nautę exultant cum post longam occultationē a paret illis tramontana: gaudio magno: oee. quia veritatis effecti sunt nuntij. valde: in effectu ex spe inueniendi quē que- rebant iudeoz regem. Nota q̄ quadruplex est cā istius gau- dij. Prima quia magis gaudent homines de inuentione rei per- dite q̄ de possessione eius. Secundo quia apparebat iudeis eos- rez vidisse vidimus stellam eius in oriente. Timebant em̄ ne iudei eos fantasticos et delusos putarent. Tercio qz de loco na- tiuitatis christi responsū humanū habuerant. quod falsū est. et ideo dolebant in ambiguo positi quem locum adirent. quez etiam nati ibidem adorarent. sed celeste signum dedit eis certi- tudinem. Quarta causa quia ipsius stelle aspectus animā facie- bat gaudere. Secundo ponit magoz deuotus ingressus: et in- trantes domum: quā lucas appellat diuersorij. psal. In troi- binus in tabernaculum eius. adorabimus in loco vbi steterūt pedes eius. Vbi considera feruorem deuotionis ipsoz: quia non retraxit eos a debita reuerentia despectus locus in quo saluator natus est quia non debebat in palatio sicut herodes. sed in di- uersorio. non erat positus in preciosis cubilibus sed presepius. non sericis inuolutus sed fasciis: inuenerunt puez: vt dicit leo papa quantitate puulum. aliene opis indignū fandi impotem et nulla ab humane infantie generalitate discretum. Sed vt di- cit crisostomus. Gaudebant oculi eoz contemptibilem puez aspiciere qz spiritus cordibus eoz terribilem illum monstrabat: et maria ma- tre eius: Inuenerunt virginem vt dicit crisostomus. non diademate coronatam aut in lecto aureo recubentem. sed vix tunicā vnā habentem. non adornatum corporis. sed ad tegumentū nudita- tis qualem poterat habere carpentarij vxor pegre constituta. T̄ Deinde exprimit eoz deuotio quantū ad duo scz in reue- rentia et munē. vñ dicit: et pudentes: iste cultus soli deo dueit p̄s. vñ adorem⁹ et p. x̄. et is timēdū est ne ad creaturam trā-

Sermo

fierat. vnde hest. 3. Timai ne honozē dei mei transferā ad homi-
nes. et ne quenq̄ adorare exēpto deo meo: adorauerunt eū:
psal. Adorabunt corā te dñe. et gloriſicabūt nomen tuum. et
attende q̄ non adorassent magi sic puulum ⁊ uentibile pu eꝝ
nisi in eo aliquid diuinū cognouissent. Nota q̄ isti fuerunt pri-
mi de quibz legit q̄ chꝛistū adorauerunt. et bonū fuit primapi-
um. qz gentiles. ideo exultandū est. qz fuerunt primicie adora-
tionis gentiū. Secundo fuerunt reges. et ideo venerari debem⁹
eoz dignitatē. psal. Adorabūt eum omnes reges terre. Tercio
fuerunt sapientes et philosophi. et ideo admirari debemus eo-
rum humilitatē. ex quo patet q̄ isti tres magi cū chꝛistum adora-
uerunt. demonstrant q̄ chꝛisto subiecta sunt omnis natio. dig-
nitas. et sapientia. ¶ Deinde ponit muneꝝ oblatio: et ap-
tis thesauris suis: Thesaurus dicit a thesis quod ē positio ⁊ au-
rum. et est locus ubi seruant̄ preiosa queq̄ et maxime auz.
Illi igit̄ aperierunt thesauros diuiciaꝝ suaz in quo sunt omnes
thesauri sapientie et scientie dei absconditi. coll. 2. obtulerunt
ei munera. in simplicitate et letitia cordis. 1. palip. 29. in simpli-
tate cordis mei letus obtuli unūsa hęc. de hac oblatione pre-
dixit dauid dicens. Tibi offerunt reges munera. Nota q̄ pro-
pter quinq̄ obtulerunt munera chꝛisto. Primo ppter consuetudi-
nem arabum qui postq̄ adorauerunt quempiam. illi offerunt
munera. Secundo ut ostenderent eū esse deum. qui dixit exo.
3. Non apparebis in aspectu meo vacuus. Tercio ut ostenderent
se ab eo temporalia habere. quia terram dedit filiis hominū. et
ideo feudum illi reddebant. Quarto ut paupertati eius subueni-
rent. Quinto ut ex distinctione muneꝝ additionem demonstra-
rent infantis. qualis est em̄ vnusquisq̄ taliū est muneꝝ dign⁹
¶ Inde ponit muneꝝ distinctio: auz thus et mirra: fm gl.
quilibet eoz hęc tria obtulit. Patri em̄ persaz et araba vn̄ isti
erant habundat̄ auro et aromatibz. Nota q̄ ista oblatio mul-
tipliciter commendat̄. Primo a largitate qz apertis. tra aua-
ros qui claudunt horrea. vel p rimas accipiunt vnde pauperi-
bus subueniant. Secundo a preciositate. qz thesauris s̄ eos. qui
peiora tribuunt deo similes caym. iudi. 2. Ve illis qui viam ca-
ym abierunt. Tercio a proprietate. suis s̄ eos qui de alieno vo-
lunt facere largas expensas. Quarto a primitate. qz obtulerunt
preueniendo preces tra eos. qui volunt multum rogari nesci-
entes q̄rogamina sunt dati precinm. Quinto a pietate quia ei
scilicet chꝛisto contra eos qui tribuunt histrionibus et meretri-
cibus et vane expendant. Sexto a liberalitate eorum. quia

munera non ex debito . sed ex liberalitate s̄ eos qui nemini ser-
uire volunt nisi ei qui seruuit aut comodū expēdit . Septimo
munerū varietate . quia aurū thus ⁊ mirram . Nota q̄ p̄ hec tria
munera mistice signant̄ ea que sunt d̄risti . Nam aurū est regū
le precū . habet claritatē et pondus . vnde p̄ aurū mistice intelli-
git̄ in d̄risto regalis dignitatis sapientie claritas . et caritatis
immensitas . Thus vero p̄ sacerdotē ministrat̄ deo . exhibet̄ ho-
norē . et deuotionem exprimit . et ideo p̄ thus intelligit̄ in d̄risto
sacerdotalis dignitas . verbi diuinitas . et deuotionis pietas .

Mirra vero antiqui vtebant̄ . ad adienda corpora mortuorū .
ipsa em̄ habet amaritudinē et a corruptione seruat . et ideo p̄
mirram signat̄ passio d̄risti amara . sepulture commendatio . et
gloriosa resurrectio . quia non vidit corruptionē . Tertio pon-
tur magorū regressus : et responsō accepto : glo . non ab ange-
lo sed a deo . Vbi attendendū q̄ responsū non dat̄ nisi queren-
tibus . Et q̄ iam suspicabant̄ de nequicia herodis . ideo h̄m glo .
pio q̄rebant affectu . quid diuina iuberet voluntas : in somnis .
quia erant magi somniorū obseruatores . ideo in somno dat̄ eis
responsū : ne redirent ad herodē : notificandi causā . in quo ap-
paret saluatoris nostri humilitas . qui velut timens noluit suū
p̄secutori certū manifestare : p̄ aliam viam : didit̄ q̄ p̄ mare cū du-
ctis nauibus : reuersi sunt in regionē suā : dicit̄ enso . Si magi d̄ri-
stum quasi terrenum regem quesissent inuenientes eū apud ip-
sum mansissent . nunc aut̄ adorauerunt et reuersi sunt . Cum aut̄
reuersi fuissent manserunt colentes deū magis q̄ ante et predi-
cantes multos erudierunt . ⁊ demum cū thomas iuisset in puin-
ciam illam adiuncti sunt ei et baptisati sunt . et facti sunt adiu-
tores predicationis eius . Noz̄ corpora beatus eustorgius tūc
tulit mediolanū de constantinopoli . ⁊ vt dicit̄ quamdiu fuerunt
corpore eoz̄ mediolani . nullus imber . noxius aut̄ tempestas re-
gioni supuenit . sed destructa ciuitate mediolanensi ac dispersis
ciuibz̄ p̄ fridericū primū impatorem inter alia sacra triū magorū
corpora delata sunt coloniā . Rogemus ꝛ .

**Dominica infra octauam epiphanię . Pri-
ma pars sermonis xix**

A

Vm factus esset ihesus annoz̄ duodecim ascendē
tibus illis hierosolimā h̄m consuetudinē diei festi ꝛ .
lu . z . Multotiens qualis vnusquisq̄ futurus sit
demonstrat̄ in puericia . vnde puer . z . Ex studiis
suis intelligit̄ puer si mūda et recta sint opa eius . et iō vulgare

Sermo

pueritiam est. Adolefcens iuxta viam suam etiam cum senuerit non redit ab ea. puer. 22. Quapropter debet quilibet in iuuetute conari ad bonos mores vt illos habeat in senectute qm vt dicit eccle. 26. Que in iuuetute tua non congregasti qm inuenies in senectute. Volens igit saluator noster declarare quanta i virili etate deuotione excelleret sapientia claret doctrina profiteret cu adhuc esset puer. ignorante matre remansit in templo. dans operam sapientie et doctrine. In hoc aut euangelio vbi agit de puerili sapientia saluatoris tria ponunt. Primum est christi amissio que fuit doloris et nimie anxietatis. Secundum est ipsius inuentio que fuit stuporis et pie alacritatis ibi. Et factum est post triduum. Tertium est eius regressio. que fuit amoris et magne humilitatis ibi. Et descendit cu eis etc. Circa primum tria ponunt. Primum est sepatio christi a parentibus. vbi ponit tempus etatis causa legalis et locus. Dicit g: Cum factus esset iesus: de illo de quo dicit isa. 43. hm diuinitatis naturam ante me non est formatus deus. et post me non erit. nunc dicit hm humanam naturam: factus: est anno 22. xij. cu tamen de eo dicat ps mille anni an oculos tuos tanq dies hesterni que preterit.

B Et nota q in hac etate primo apparet quos mores aliquis tenere debeat in vita. Item hęc etas cunctis aliis est amabilior. et ideo saluator in hac etate primo demonstrauit future vite indicia. Nota q differentie tempoz que de christo leguntur sunt quinque. Primo em legitur fuisse vnus dies qm de matre virgine fuit natus. lu. 2. Natus est vobis hodie saluator. Secundo legitur fuisse octo diez qm in carne fuit circumcisus. luc. 2. Postq circumcisus fuit dies octo vt circumcideret puer. Tertio legitur fuisse quadraginta diez qm in templo fuit presentatus. luc. 2. Quarto legitur fuisse. xij. annoz vt hic. Quinto legitur fuisse quasi annoz triginta qm a iohanne fuit baptisatus. lu. 3. Ipse iesus erat quasi incipiens annoz triginta. Deinde ponit legalis obseruancia: ascendenti. qz regio galilee erat in plano ierosolima vero est in monte situata: illis: scz virgine et ioseph cu christo: ierosolimam: Ipsa ciuitas est de qua deut. xij. dicit. Ad locum quem elegerit dñus de cunctis tribubz vestris venietis et offeretis in illo holocausta et victimas vestras: hm consuetudinem diei festi: id est putauerant in die festo scz pasce. Ad hm q dicit beatus Augustinus. in de consensu euangelistarum. Quamdiu regnauit Archelaus. beata virgo latenter singulis annis ducebat christum ad templum. Ipso autem in exilio relegato apud Vienne ciuitatem galilee. tunc absque timore

hierusalē ascēdebat . sed tñ adhuc regnabat archelaus in iudea
 Nota q̄ legales festiuitates iudeoz̄ . quedā erant cōtinue . que
 dam annūarie . Continue erant due sc̄z neomenia in principio
 noue lune ad laudē creatoris qui renouat omnia tempa . eccle .
 43. Luna signū diei festi . altera festiuitas cōtinua erat sabbatū .
 vacabant em̄ bb̄ omni opere eo q̄ illū diem sanctificauerit deus
 p̄pter requiem ab ope creationis . gene . 2 . annūarie aut̄ festiui
 tates erant quinq̄ sc̄z festū pasche quartadecima et quindecima
 luna mensis p̄mi sc̄z ap̄lis et durabat septem diebo . ⁊ erat
 hęc festiuitas in memoriā liberationis de egipto . Secunda erat
 festū penthecostes quod celebrat̄ die tercio . tercij mensis sc̄z in
 nij quinquagesimo die a festo pasche ec̄ q̄ tunc data fuerit lex
 iudeis in monte sinay a deo . Tercia festiuitas erat tubarum et
 clangoris p̄ma die mensis septimi . buccinabant em̄ cornibz̄ pe
 corinis in memoriā q̄ eadē die fuerit isaac liberatus ab immo
 latione patris pecore substituto pro illo . Quarta festiuitas erat
 decima die eiusdem mensis . ⁊ dicebat̄ propitiacionis qz̄ ea die
 venerat moyses ad eos referens deū esse placatū de offensa vi
 tuli astatilis quez̄ adorauerant . Quinta festiuitas . erat de tina
 quarta die eiusdem mensis . et septē diebo p̄tendebat̄ et erat sce
 nophygia festuz̄ sc̄z tabernaculoz̄ . habitabant em̄ his diebo in
 vmbraulis in memoriā q̄ . xl . annis patres eoz̄ in deser̄to sub
 vmbraulis habitassent . Inter istas aut̄ quinq̄ festiuitates sole
 ille tres sc̄z pasche penthecosten ⁊ tabernaculoz̄ ceteris erant so
 lenniores . de quibz̄ p̄ceptū erat exo . 23 . Tribz̄ vicibz̄ p̄ singu
 los annos festa celebrabit̄ . In his tribz̄ festiuitatibz̄ prout in
 deutro . 16 . c̄ . p̄cipit̄ . Domne masculinū ascendeat vt appareat
 in hierusalē coram dño . sed tñ qui erant remoti aut aliqua ra
 tionabili cā impediti excusabant̄ ne venirent hierusalē in pente
 costen et scenophygia . sed de solennitate pasche nemo excusaba
 tur nisi infirmitatis cā . et hęc est illa festiuitas de qua dicit̄ lu . 2
 Ibant̄ pentes christi p̄ omnes annos in hierusalē in die solen
 ni pasche . Nota etiā q̄ ista lege non erant mulieres cōstricte ⁊
 tñ beata virgo illuc ascēdebat singulis annis . tñ propter deuo
 tionē . tñ etiā qz̄ nolebat̄ infantē absq̄ sui cura illuc ire .
 Gorozele nobis dat̄ documentū . qualiter festiuitates sint celebrā
 de . Debet enim quilibet p̄mo apparere ante aspectum domi
 ni mundus ab omni peccato . plenus bonis operibus . Exodi .
 32 . Non apparet̄ in conspectu meo vacuus . et non sicut qui
 ornant̄ faciem . componunt̄ vestimenta vt placeant mundo . De
 bet secundo quilibet ire ad locum quem elegit dominus id est

Sermo

ad ecclesiā. non ad tabernā aut diuersoria. Debet tercio vacare diuinis laudibus et orationibus. non choras et vanitatibus. debet vacare elemosynis. Non vsure aut furtis. Debet insistere bonis operibus. non commessationibus et ebrietatibus. Nam de his qui seculi faciunt dicit dñs. Isa. 1. Solennitates vestras et neomenia et sabbata vestra odiuit anima mea. Deinde ponit christi sepatio: Consummatisq; diebus festiuitatē qui erant: Et cū redirent: in nazareth ciuitatē suam: remansit puer ihesus: et dicit puer propter puerilē assumptę nature etatē. iam em̄ incipiebat etatē attingere puericie. Itē dicit puer ppter puritatē et innocentia. Itē propter simplicitatē et obedientia. pueri em̄ sunt absq; malicia obedientes. Itē ppter gratiositatē et beniuolentia. sunt em̄ pueri omnib; gratiosi et odium recipere nō possunt: in hierusalē. Hoc autē q; absentaret christus a parentibus non casu accidit. sed ex pposito sue voluntatē sic factū est.

Nō q; quinq; de causis ignorātib; pentibus māsit xps in hierusalē. Prima q; beata virgo forte phibuisse eū stare in templo in medio doctorū. ne forte ad eorū notitiā deuniret eū esse christum quem herodes et archelaus quesierant. Volens igit a materno excusari precepto. ea ignorante remansit x̄. vt dū omnib; esset incognitus in admiratione sue sapientie animos magis auditorū suspenderet. Jo. 7. Mirabant iudei dicentes. quō hic lras scit. Tercia vt ostēderet q; pentū admnicula dispensatione et nobis ex idigentia assumpserat. dū sine illis viuere poterit. psal. Dixi dño deus meus es tu x̄. Quarta vt daret modum pueris ad religionē transeundi qui si atraria pentū eorū cognouerint voluntatem ipsis ignorantibus fugiant de seculo. Deutro. 33. Qui dixerunt patri suo et matri sue et fratrib; suis ignoro vos. et nescierunt filios suos. hi custodierunt eloquium tuū et pactū tuū seruauerūt iudicia tua o iacob. et lege tua o israhel. immo nō salū ignorantibus vtz etiā phibentibus. debent religionis petere ingressum. vñ hiero. in epistola ad nepocianū. Si sup limina domus p̄ et m̄ iaceant vt egressum phibeant p calcatos pge pentes. et ad vexillū crucē aduola sum mū genū pietatē est i his crudelē esse. Quinta cā h̄m glo. vt ostēderet q; anteq; pntes eius eēt. ipse in ciuitate et in templo quasi paterno iure p̄sedebat. Secundo ponit pentū crisi ignorātia et nō cognouerūt pntes eius: pntes vocat virginē et ioseph quorū alē verus alē vero putatiu9 erat pens. Querit h̄ beda et habet in glo. quō eē potuerit vt nō cognouerit d absentia pueri maria et ioseph quē sollicita et diligētī cura custodiebāt. Et

soluit quomodo fuit iudeorum euntium ad festa et redeuntium. scilicet cum
 viros. seorsum vero mulieres choros ducere. ne ex mixta socie-
 ta aliquod inhonesti attingeret. pueri tamen cum utroque poterant ire
 parte. fieri ergo potuit ut virgo crederet christum esse cum ioseph. et io-
 seph crederet eum esse cum virgine. et hoc est quod dicitur: existiman-
 tes autem illum esse in comitatu: quia virgo in comitatu viro-
 rum. ioseph in comitatu mulierum: venerunt iter diei. id est una die a
 hierusalē. Tercio ponit eorum requisitio. Primo inter quos ape-
 runt illum querere quia cum simul fuissent maria et ioseph et pu-
 erum non vidissent: requirebant eum inter cognatos: id est proxi-
 mos sanguinis: et notos: Nota quod ut dicitur glo. Timebat vir-
 go ne puerum quem herodes et iudei perdere quesierant oportuni-
 tate inuenta occidissent. maxime cum archelaus adhuc regnaret
 in hierusalē. et ex hoc ipsa fuisset rea mortis eius per malam cus-
 todiam. vel ut dicit origenes. ne recessisset in alium ad patrem.
 Aut tercio dicere possumus. quod timebat ne aliquis illi offensionem
 fecisset verbo vel facto. cuius occasione sumpta nollet amplius
 cum illa manere. sed in hierusalē aut in egiptum seu in alteram regi-
 onem recessisset. ¶ Deinde ponit ubi quesierunt eum: et non
 inuidentes eum: inter cognatos et notos. Nota mystice. quod non
 inuenit christus inter iudeos qui sunt cognati eius proximitate car-
 nis et sanguinis. inter quos etiam erat notus christus. psal. No-
 tus in iudea deus. sed inuenit inter christianos qui non sunt co-
 gnati sanguine sed adoptione. Jo. 1. In propria venit. et sui eum
 non receperunt. quotquot autem receperunt eum. dedit eis potestatem
 filios dei fieri. his qui credunt in nomine eius. qui non ex
 sanguine neque ex voluntate carnis. neque ex voluntate viri. sed
 ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est. Et subdit spiritualem co-
 gnationem. et habitauit in nobis. Deinde ponit spiritualem noti-
 tiam. et vidimus gloriam eius quasi gloriam unigeniti a patre.
 Item moraliter non inuenit christus inter cognatos et notos quia
 non habet cognationem eius per carnalem et humanum sensum. unde cum
 petrus de illo dixisset. tu es filius dei viui. respondit ei dominus. beatus
 es simon bariona. quia caro et sanguis non reuelauit tibi. sed pa-
 ter meus qui est in celis. mat. 16. Nec etiam cognoscit eum. qui
 de noticia reze extollunt sicut gentiles et mundi philosophi. mat. 11. Ab-
 secondisti hec a sapientibus et prudentibus. et reuelasti ea paruulis. Item
 anagogice non inuenit christum in regno vite eterne. qui deser-
 uerunt carni et sanguini. Caro enim et sanguis regnum dei non
 possidebunt. nec etiam qui notitiam dei sine operibus habuerunt
 lu. 13. Ne capiatis dicere fratres et fratras. manducauimus et bibimus

Sermo

coram te et in plateis nostris docuisti. et dicit vobis. Nescio vfi
litis. discedite a me operarij iniquitatis. **G** Deinde ponitur
quo venerunt: regressa sunt in hierusalem: Hierusalem visio pa
cis dicitur vbi est locus christi. psal. factus est in pace locus ei
us: requireates eum: Considera quantis vulneribus cor huius
virginis sauciatum fuerit. quot suspiria. quot lamenta. quot
anxietates pertulerit. quantisq; lacrimis vultu suffuderit. quot
suspiriis ingemuerit. quot anxietatibus laborauerit. quot la
mentis ingemiscens defecerit. Jam primo experiri cepit. qualis
futurus esset dolor separationis christi morientis de quo illi pre
dixerat simeon. Tuam ipsius animam pertransit et gladius. lu
z. Nesciebat virgo beata quid ageret. aut quo pergeret. quia
thesaurum sibi a deo patre commissum perdidit. unde poterat
dicere illud. gene. 37. Puer non comparet. et ego quo ibo. pro
inde cum labore multo itineris. et lacrimis plurimis virgo te
nera rediit in hierusalem. cantu. 4. Quesiui quem diligit anima
mea. quasiui illum et non inueni. Item inter cognatos et no
tos. Surgam ergo et circuibō ciuitatem per vicōs et plateas
queram quem diligit anima mea. Vbi aduertendum est quan
tum debeat dolere. qui per peccatum christum amittit.

Secunda pars.

Secundo cum dicit: et factum est post triduum: tē. tan
gitur christi inuentio. que fuit stuporis et pie alacri
tatis. et quinq; fact. Primo ponit quatuor circumstā
tias inuentionis eius. tangit enim primo inuentio
nis tempus: Et factum est post triduum: Glo. vna die reuersi
sunt ad hierusalem. Secunda die querunt inter cognatos et no
tos. et non inuenientis. Tercia die regressi in hierusalem. ipm
inuenierunt. Noluit autē pius puer maiore tempore latere ma
trem ne mora longior mentem virginis dolore asumeret.
Id Sed queritur quis illi cibum prebuerit in triduo illo. quo
sine virgine mansit. Et potest dici tripliciter. Vel q; diuinitus
sustentatus cibo non indiguit. Et postea ieiunauit. 40. dieb.
et. 40. noctib. met. 4. Vel secundo q; fuerat angelorū abatus
ministerio. Vel tercio q; velut pauper elemosinis fuit sustenta
tus. vnde interrogat bern. Domine ihesu quis te abauit in illo
triduo. et respondit sibi ipsi dicens. vt tu p omnia nostre afor
mares paupertati quasi vnus ex pauperib. stipendia per ostia
mendicabas. psal. Pauper sum ego et in laborib. a iuuentute
mea. Deinde ponit locus vbi inuenierunt eū: Inuenierunt eu
in templo. psal. Dñs in templo sancto suo. Non inuē christus

vagabundus p̄ quietatem sic̄ adolescens. sed non alibi q̄ in tem-
plo mansit in ipso triduo. Deinde ponit qualiter inuenerūt
eum stantē. quia: sedentē non huc aut illuc discurrentē: in me-
dio doctoz: compositē et modeste. Be. quasi fons inquit sapi-
entie medius inter doctozes sedet. puer. 11. In medio magna-
toz sedere illū faciet sapientia. ¶ Deinde ponit quid eū in-
uenerunt agentē: audientē illos: querentes ⁊ respondentes cū
taciturnitate et reuerentia. eccle. 32. Audi tacē. et p̄ reuerentiā
accedet tibi bona gratia: et interrogantē: prudenter. Et atten-
de ordinē istius disputationis rectū. quia premitit̄ auditus in-
terrogationi ⁊ responsioni. vnde puer. 11. Priusquā audias ne
respondeas verbū. Cuius tñ strariū multi faciūt qui soli ipsi vo-
lūt loqui et anteq̄ p̄ferat̄ questio vaticinant̄ de questio. ac si in-
tentionē interrogantis cognoscerent de quibz puer. 19. Qui pri-
us rīdet q̄ audiat stultū se esse demonstrat et confusione dignū.
Sed cū euangelista non dicat d̄ qua re fuerit factus sermo inter
christum ⁊ doctozes. ideo querit̄ quid fuerit illius questionis di-
sputationis subiectū. Et potest dici q̄ erat de questionibz legis
vñ dicit iero. in epla ad paulū. duodecim inquit annos salua-
toz impleuerat. et in templo sedens de questionibz legis inter-
rogans. magis docet dum prudenter interrogat. forte em̄ quere-
bat quid ex lege de christo sentirent. an venturū de primo. vel
iam venisse. quid sibi etiā vellet legaliū significatio. vt de im-
molatione phase vt ex talibz questionibz legis aduerterent in-
telligentiā. Itē querit̄ quō vt dicit ambro. 1. de off. Vñ adole-
scentiū officiū est silentiū ⁊ verecundiā. vñ dicit eccle. 32. Ado-
lescens loquere in causa tua vix cū necesse fuerit. Si bis interro-
gatus fueris. habeat caput r̄sum tuū. in multis esto quasi in-
sciens et audi tacens simul et querens. et loqui in medio mag-
natoz non presummas. et vbi sint senes non multū loquaris.

R Quia igit̄ christus adhuc puer erat. videt̄ q̄ in medio do-
ctoz sedēs nihil loq̄ debuerit. Et ē dicēdū q̄ iuueis ī medio do-
ctoz et senū non debent multum loqui p̄pter quatuor. Primo
p̄pter eoz reuerentiā quibz in omnibz est deferendū. non soluz
opere sed etiā in verbo. Secundo ne iuuenes notent̄ de audacia
⁊ presumptione temeraria. cū velut magistri et iudices loquun-
tur. et vbi maiores existūt. Tertio vt suo silentio tribuant se-
nioribz occasionem loquendi. ⁊ ipsi eoz sermonibz instruant̄.
Quarto debent tacere corā maioribz ⁊ fundant̄ de aliquo verbo
inordinate plato. qm̄ eoz sunt vt plurimū imprudentes sermo-
nes. Quinto qm̄ etiā in bñdicijs non multū hnt̄ eoz dicta au-

Sermo

toritate ne forte iuanū verba pronuncient hoc officium proficere heliu
Job. 32. dicens. Junior sum tpe. vos antiquiores. ideo dimisso
capite veritus sum vobis indicare mea sententia. sperabaz em q
etas plior loqueret. et annoz multitudo doceret sapientia. qz
vero no est d officiu adolescentiu quin in ea sua cu omni reuerē
tia int maiores natu loquant. ideo saluator nr licet int docto
res requirebat de lege qua ipse instituerat. que etia de ipso tota
erat. Secundo ponit stupor audientiu: stupebant aut omnes q
eu audiebāt. Job. 12. Adducat iudices in stupore. stupebat em
videntes saluatoris infantia. et tn sic loqntē sublimia. vn sap. 8
Iuuenis et acutus iuuiar in iudicio. et in aspectu potentiu ad
mirabilis ero et facies principu mirabunt me. tacente me sustine
bāt. et loquentē me respicient. et sermocionante me plura ma
nus oei imponent: sup prudētia: interrogando: et responsis: in
soluendo. Amb. diuina inquit lingua sapiam pdebat. sed etas
humanā infirmitatez pretendebat: et videntes: scz maria et io
seph vel alij quicunq: admirati sūt: et quid mirz si mirabant.
videntes puez alta interrogante. subtilit rudentē reuerent lo
quentē. et intrepide manentē. psal. Mirabilis facta est scia tua
ex me. confortata est et non potero ad ea. qz vt dicit iob. 35. et
te deus magnus vincens sciam nrā. L Tercio ponit pia
virginis questio: et dixit mr eius ad illu: mr intada. mr in
corrupta. mr immaculata. mr eius. loquebat aut ipsa et non
ioseph. qz maior fuerat doloz affectus: fili quid fecisti nob sic:
id est qualiter hoc fecisti. vt nob ignorantibz remanēs. Et attende
quo velut pia mr alloquebat euz dicens. fili. et quo tanqz pru
dens interrogat nutrix. quid fecisti nobis sic: ecce pr tuus: pu
tatiuus: et ego: vera mr: dolentes: vere dolentes. qz gaudiu
amiserant: querebamus te: significat qz cu dolore cristu querat.
qui p peccatu illu amiserit. Quarto ponit christi rnsio: et ait ad
illos: quid est qz me querebat: id est quare me qrebatis. glo.
Non increpat qz querit. sed innuit qz sit in diuinis querendus.
Nesciebatis qz in his que pris mei sunt: non mox patris puta
tini qui dolens me qrebat sed veri pris mei celestis: oportet me
esse. Jo. 9. Oportet me operari opera eius qui me misit. Qz
Et attende qm bn videt qz christus veniebat de disputatione.
qz statim ptulit verbu de diuinitate sua. Et hoc e primu verbu
qd ab ore saluatoris reperit platis. in q sua diuinitate expressit
et ipsum verbu tante fuit altitudis vt dicat euangelista qz nec
virgo nec ioseph intellexerunt. Nota consuetudo e vt filij agant
se in his que ad prem ptinent et no in his que mris sunt eoz

filius magis patrē seq̄tur q̄ matrē et iō videm⁹ q̄ veteranoꝝ militū filij ad militiaꝝ describunt. dñs deputant. publice fungunt officiis. loco patrū ad omnia agenda se prebent. et ideo dei filius dixit. q̄ in his oportebat eū esse que patris eius erat. Ea aut̄ que patris eius sunt quantū ad p̄ns tria sūt scz domus templi materialis. in cuius fuit honore fabricata. hoc etiā templū pertinebat ad ch̄istū. qz vt dicit beda. quoz̄ ē vna maiestas et gloria. hoz̄ est etiā vna sedes ac domus. Et ista domus p̄tineret ad ch̄istū ipse demonstrauit. cū vendentes et ementes eiecit de illo dicens. qz domus mea domus orationis vocabit̄. Secundo ad deū p̄tinebat iudaicus populus specialiter. Jo. 8. Est puer meus qui gloriatur me. quē vos dicit̄ qz deus vester est. in hoc populo auertendo et instruendo specialit̄ ch̄istū oportebat eē. mat. 13. Non suz missus nisi ad oues q̄ perierāt domus israhel. Tercio ad deū patrē pertinet spūale templū cuiuslibet mentē vt ipsū inhabitet et sanctificet qd̄ etiā ad filiū pertinet. Jo. 14. Ad eū veniemus et mansionē apud eū faciemus. Quarto ponit verbū ignorantia: et ipsi nō intellexerunt verbū qd̄ ad illos locutus est: qm̄ vt dicit aymo diuinitatis eius nō p̄ceperūt misteria donec p̄ ipsū p̄nunciata ē doctrina euangelica. Querit̄ quare beata virgo verbū illud nō intellexerit. Valde em̄ mirabile videt̄ q̄ eā hoc verbū latuerit cui tanta fuerūt reuelata diuinitatē misteria. Et dicendū primo qz beata v̄go forte bñ intellexerat sed p̄ sinodochen totū pro pte intelligit̄. qz em̄ alter eoz̄ scz ioseph nō intellexit. ideo de omnibz dicit̄ q̄ nō intellexerūt. vel secundo dicere possumus qz verbū ipsū intellexerūt. sed tñ ac si nō intelligerent se habuerūt. admonētes puerū et curā ipsius hñtes. ex quo videbat̄ euidentia operis qz verbū non intellexissent. vel tercio dici potest qz beata virgo reuera ipsum verbū non intellexit. tū qz nō erat cōsuetus ch̄istus talia dicere. sed cōsueuerat patrē dicere ioseph. et ipsa nō poterat videre que eēt illa negocia ioseph. in quibz ch̄istus stetit. tū qz ex vehemēti gaudio de iuentione eius ipsa nō attendit ad verbū. tū etiā qz admiratio rei facte quasi eā extra se rapuerat. vñ talia verba cōsiderare nō posset.

Tercia pars D

Et t̄io cū dicit̄ et descendit cū eis x̄c. tangit̄ ch̄isti regressio que fuit amoris et magne humilitatē. et quatuor facit. Primo em̄ ponit̄ amicabil̄ societas. ibi. et descendit humiliē cū ill̄ et amicabiliē: et venit nazareth: qui est puus p̄uincie galilee viculus. a quo vico ch̄istus

Sermo

nazarenus cognouatus ē. Nota ut dicit isido. z. ethi. c. 14. chri-
stiani qñ a iudeis opprobriū cā vocabant nazareni pro eo qd dñs
nr̄ et saluator a vico galilee nazarenus dictus sit. Sed ut dicit
act. 11. apud antiochiā mutatu est nomē. et dicti sūt christiani
et rōnabilis fuit ista mutatio. qz nazarenus dicit floeridus. vi-
ta aut̄ eius qui ē christi immitator nō debet esse floerida mundi-
aliter. quia oīs caro femū. et gloria eius vt flos femi. talis ē em̄
vita peccatoꝝ. qui dicunt illud sapi. z. Coronemus nos rosis
anteq̄ marcescant. sed debet vita nr̄a esse in sanctificatione spiri-
tussandī. vñ christus dicit vnctus spiritus sancto. Itē nazarenus
est denoiatio a loco istius mundi. christus aut̄ dicit a dignitate
regali et sacerdotali. et qz nō hēmus hic ciuitatē manentē sed fu-
turā inquirimus vbi erim⁹ regale sacerdotiū gens sancta popu-
lus acquisitionis. ideo nō nazareni sed christiani a p̄ellabam̄.
Itē christianus ē etiā qui p̄ aquā baptisimi regenerat̄ a sanctifi-
cato inungit̄ chrisimate. sed nazarenus nemo in p̄nti vita ē nisi
cū in resurrectione caro nr̄a effloerit. ¶ Secundo ponit vo-
luntaria subiectio questionū de illo cui subiecta sūt oīa. dicit̄ q̄
erat subditus illis: vbi adūte qd tanq̄ dei filius deo p̄ri honore
exhibet. cū in his q̄ ipsius sūt se exercet. sed vt filius hoīs mat̄ri
et nutritio subiectiois exhibet reuerentiā. gal. 4. Quanto t̄p̄e
heres puulus ē nihil differt a seruo cū sit dñs oīm. sed subdito-
ribo et adozibo ē vsq̄ ad p̄finitū t̄ps a p̄re. et hoc iō vt ex-
m̄ plū relinquat de honore parentū et legis p̄ceptū adimpleat.
vbi attende quanta fuerit virginis dignitas qz cū mulieres vi-
ris dñt esse subiecte vt dicit gen. 3. huic tñ collatū est vt illi es-
set subiectus quē cis creatura venerat̄. phi. z. In noīe iesu om-
ne genu flectat̄ x̄. vñ dicit bea. aug. vezz etiā angelica natura
venerat̄ et adozat altissimū. vt aut̄ refert m̄gr in histo. sco. dicit̄
tur qd in nazareth ē adhuc puus fons de quo puer ihsus hau-
riebat aquā et m̄strabat m̄ri dū subditus esset illi. ¶ Nota qd
quadruplex ē lex. scz. materialis. mosaica. ciuili. et euangelica
oīs istas leges christus approbauit cū illis subiectus fuit. Naz
ex eo qd fuit subditus pent̄ibo legē c̄firmat̄ naturalē. que d-
dat obediendū esse p̄ntib⁹. Secundo ex hoc qd fuit subditus lei-
gī moyli ipsam approbauit. vñ de ipsa dixit. nō veni soluere le-
gem sed adimplere. Tercio subiectus fuit legi ciuili. vñ soluit
cesari tributū hm̄ qd dicit mat. 17. et iō postea qd factō impleue-
rat verbo c̄firmat̄ dicens. Reddite que sunt cesaris cesari et q̄
sunt dei deo. mat. 22. Quarto ex hoc qd fuit subditus morti no-
uum testm̄ instituit. vt dicit hebee. 9. vñ mat. 26. Dic ē inquit

sanguis meus noui testamenti &c. Terdo ponit deuota factio
 christi seruatio: et mir eius obseruabat oia verba hec: scz quo
 doperat: quo filiu perditu inuenerat quid ipse illi dixerat. quo
 ei subiectus erat. vt hm glo. tpe agruo reuelaret querentibz &
 notificaret scriptoribz historie euangelice. Vn ignacius eps et
 martir scribens ad virginē dicit. Cupio te videre et de ihesu de
 quo mihi mira narrata sunt p te certius instrui. qz oim gestoꝝ
 eius tu ipsius genitrix pleniorē intelligis veritatē. Deinde poit
 vbi seruat verba ista. qz nō in archa lignea aut materiali li
 bro. sed: in corde suo: erat em cor huius virgīs vas celestis sa
 pie. ora culū sanctispūs. archa fedēris. dñi sacranū. templū deita
 tis. eccle. 24. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. vbi
 attende modū audiendū diuina verba. qz sic dñt suscipi vt con
 seruent in corde. nō intre p vnā aurē & exire p aliā. R Quar
 to ponit christi pfectus triplex. 1. sapi: et ihesus pfectus sapia
 quo ad intellectū. Vbi attende qz non pfectus christus in sapia p
 augmentū qm ab instanti sue dceptionis fuit plenus sapia. ec.
 13. impleuit eū dñs spū sapie et intellectus. Sed dicit pfectus sa
 pia quadruplicat. Vel qz pfectus alius. vñ mgr dicit in scolis
 pfectus. dū scolares sub illo pfectus. Vel secūdo pfectus sapia
 nō in se. vt dicit glo. sed qz eandē sapiam qua plenus erat hm
 augmentū demrābat. ita vt videret hoibz qz pfectus. Vel ter
 tio pfectus quo ad modū cognoscendū experimentalē. vñ hb.
 5. Didicit ex his que exptus ē. Vel quarto dicit in sapia pfectus
 re quanti ad habitū. sed quantū ad actū et exercitiū. qz in sa
 pie actibz continue amplius se exercitabat. Deinde ponit pfectus
 corporalis: et etate: qz ab infantia pfectus in puenciā. a pueri
 tia in adolescentiā. ab adolescentiā in iuuentutē. hm aut qz pfectus
 tibat in etate. sic et pfectus in augmento corporis & vigore
 membroꝝ. Nota qz aliter pfectus christus etate. et aliter sapi
 entia & grā. qm pfectus etate. verus erat etiā quo ad valitudi
 nē corporis & vigore nec hoc erat ex defectu suo. potuisset em in
 instanti dceptionis sue nasci et eē pfectus vir quo ad vigore cor
 poris sed noluit. imo velut ceteri infantes in vigore corporis p
 fecit. pfectus aut talis sapie nō fuit talis vt dictū est. Nota eti
 am qz pfectus etate. fuit in tribz. scz augmento corporis. vigore
 membroꝝ. et deore psonē. Nō vltimus qz de his que egit sal
 uator in infantia et puericia sua nihil aliud habet qz istud qd di
 cit lucas euan. Credendus est em qz ante et demaps talit inter
 hoies fuerit queratus qz fuerit int eos quasi vnus ex illis. vñ
 de ipso dicit io. Medius aut vstrū stetit id ē sic vnus ex vobz

Sermo

quē vos nescit. Deinde ponit tertius pfectus: et grā: vbi at-
tende qd vt dicit ioh. 1. datus ē christo spūs nō ad mensurā et iō
pfectus grē intelligendus ē. vel de grā gratis data. cuius pfe-
ctus ē in actu et extratio. vel de grā gratū faciente nō quidē qd
deo esset magis grat⁹. intensiue sed extensiue. qz oīa eius acta
erāt deo grata qm licet oīa opera eius eēt grata ex prima grā
vniōis. tñ illa grā erat expressa tū etiā dei bñplacito ex operi-
bus christi. De inde ponit respectu quoꝝ pfectebat: apud deū:
ad eius laudē. vnde reūsi sunt pastores laudantes ⁊ bñdicentes
dñm in omnib⁹ que audierant et viderant sic dictū est ad illos
et homines: ad eoz scz vtilitatē. qui videntes infantē taliter in
grā pfecte. moꝝ antiquā corrigebant vetustatē. et ducti exem-
plo eius redibant ad dñm. isa. 11. Puer puulus imitabit eos.
vñ hñ istā formā exempli inducebat be. aug. vt deo seruiret di-
centē li. 9. 2. 2. quanti pueri et puelle intra ecclesiā deo seruiūt
tu non poteris qd isti et isti. an isti et iste in seipis pnt et nō po-
tius in deo suo. proice te in eū ⁊ excipiet te et sanabit te. de isto
saluatoris pfectu potest intelligi illud. 1. re. 2. Puer samuel. vere
christus samuel qui postulatus a deo. omnīū desideris sanctozꝝ
patꝝ proficiebat quo ad sapientiā. et crescebat quo ad etatē.
et placebat quo ad grām tam deo q̄ hominib⁹ ⁊.

In octaua epiphanię. Prima ps ser. xx

Idit iohannes ihesū venientē ad se et ait. ecce ag-
nus dei qui tollit peccata mundi ⁊c. ioh. 1. Quanto
res est incopinabilior tanto sue credulitatis ma-
ioris auctoritatis exigit testimonium. Quoniam
vero deum fieri hominem mortalib⁹ commozari.
et qd maximū est mortē suscipere. inaudituz et inopinatu erat.
ideo ad huius attestatiōē missus ē testis excellentis auctozita-
tis iohannes scz baptista. quo nullus inter natos muliez ma-
ior surrexit. ipse em venit in testimoniuꝝ vt testimoniuꝝ phiberet
de lumine. Perhibuit aut ioh. de christo triplex testimoniuꝝ scz
us sancte humanitatē. eius magne auctoritatis. et eius diuine
naticitatis. de quib⁹ agit in presenti euangelio. Secundū ibi. hic
est de quo dixi vobis. Tercū ibi et ego vidi. ⁊ Circa p̄-
mū tria ponunt. premitit em christi humilitatē: vidit iohan-
ihesum venientē ad se: deus ad hominē. rex ad militē. dñs ad ser-
uū venit. Et dicit orige. christū venisse a galilea ad iordanē. vt
baptizaret a iohan. Sed dissentit criso. asserens christū prius ve-
nisse ad ioh. baptisimi grā. qd tacuit ioh. euangelista. sed mar. de
clarauit post baptisimū aut die altera christū ait venisse itez ad

iohannes. sicut nūc refert io. euangelista q̄ alij tacuerunt. Sed
 tunc querit̄ cuius cā itēz christus redierit ad io. Et r̄ndet criso.
 qz prius christus cū aliis in p̄niaz baptisatus accesserat. non tñ
 p̄pter hoc quasi opus sibi esset baptismo p̄nie. et hoc voluit cri-
 stus ex verbis io. declarare dicturi. ecce agnus dei x̄. opinionē
 tñ orige. qui vult tenere potest. q̄ videlicet nūc agat̄ de aduen-
 tu christi ad baptismū. Nam et ecclesia istud legit euangeliū in
 memoriā baptismi eius. **B** Sed tunc occurrit triplex que-
 stio. Prima vtz̄ dueniens fuerat christū baptizari. videt̄ em̄ q̄
 nō. quia baptismus io. erat p̄nie. et qui eo baptisabant̄ d̄fite-
 bant̄ peccata sua. vt dicit̄ mat. 3. sed christus nullū habuit pec-
 catū. ergo sic non debuit baptisari. Et dicendū q̄ christus non
 ē baptisatus vt a peccato mundaret̄. qz nec baptismus io. po-
 terat peccatū tollere. nec christus peccatū habuit sibi tollendū.
 baptisari tñ voluit. Primo s̄m aug. vt oñderet qz nō sufficit ca-
 thecumino id ē instructo in fide a credenti quantumcunq̄ iusto
 vita bona nisi renascat̄ vnda baptismi. Secundo vt baptismuz
 ecclesie institueret quantū quidē ad materiā in aq̄. Nam vt di-
 cit̄ beda tactu sue mundissime carnis vim regeneratiuum contulit
 aquis. quantū aut̄ ad formā baptismi que ē inuocatio trinita-
 tis ipsa trinitas ibi apparuit. pater in voce. spūssandus in colū-
 ba. filius in carne. Tercio baptisari voluit vt manifestaret̄ esse
 dei filius. In hoc etiā demonstrans nō nisi p̄ baptismū effici nos
 filios dei. Quarto baptismū istū p̄nie suscepit ipse mūdus a pec-
 cato. vt formā p̄nie peccantibz̄ demonstraret. **C** Secūdo que-
 rit̄ quare seipsum christus nō baptisauit. sed a minori baptisat⁹
 sit. Et dicendū q̄ licet christus seipsum sanctificauit invisibilē. sic
 dicit̄ io. 17. tñ vt oñderet nullū puz̄ hominē seipsum sanctifica-
 re sed indigere ministro ecclesie. ideo seipsum visibili nō sanctifi-
 cauit sacramēto. Baptisatus est aut̄ a minori se. Primo vt om-
 nē gradū humilitatē impleteret. debita em̄ humilitas est etiā mi-
 noribz̄ subia. vñ mat. 3. christū volentē baptisari phibeat̄ io.
 dicens. ego a te debeo baptisari. et christus r̄ndit. sinemodo. sic
 em̄ deet nos implere omnē iusticiā id est humilitatē. Itē a mi-
 nori se baptisatus est vt doceret nihil nocere baptisandis se3 an-
 animus bono ministro aut etiā peccatore siue layco in casu ne-
 cessitatis sacramētū suscipiant s̄m q̄ dicit̄ aug. **D** Itē que-
 rit̄ quā formā tenuit io. cū christū baptisauit. sic em̄ dicit̄ act. 19
 ipse baptisabat̄ ceteros in nomine eius qui venturus ē id est in
 nomine christi. sed christus iā venerat̄ ḡ in hac forma non bapti-
 sauit eū. Sed d̄ variata forma variat̄ a baptismus ḡ in christo

Sermo

baptisato et aliis non fuisset idē baptismus. Et potest sane dici q̄ eadē forma verboꝝ vsus est cū christum baptisauit et ceteros quia non erat sibi commissum vt formā variaret. Ad oppositū dicendū. q̄ licet christus venisset ad baptismū nondū tamen venerat in notitiā hominū. de cuius notitiē aduentu intelligebat iohannes dicens. Ego te baptiso in nomine venturi. Nota q̄ preter aduentū christi in carne et ad iudiciū. duplex ē aduentus eius in mentē. vnus est aduentus gratie. alter glorie. Iohannes autē interpretat in quo est gr̄a. vel cui donatū est a deo. Ipsa vero mens rōnalis est in qua est gr̄a iustificans et cui donat gloria beatificans. De aduentu gratie dicit christus io. 14. Ad eū veniemus et mansionē apud eū faciemus. Aduentū autē glorie ipse promittit in eodē dicens. Si abiero et preparaues ro vobis locū itēz veniā et accipiā vos ad me ipsū. vt vbi ego sum et vos sitis. ipse autē est in gloria dei patris. vt dicit philiz. Sed aduertendū q̄ istoꝝ duoz aduentū diuinitatis primus latat inuisibilis. est etiā in intellectu. secundus autē patens erit menti. Nam de primo dicit iob. 9. c. Si venerit ad me non videbo eū. et si abierit non intelligam. aliquē enim dñs temptationibus immisissis ad nos venit et non videt. quia abesse credit. alii qñ vero recedit etiā datis donis et non intelligit abesse quin potius credit esse presens. quod declarat gre. li. mora. dicens. Exigente culpa seclusus genus humanū ab internis gaudiis mentis oculos perdidit. et quo mentoz suoz passio gradit nescit. Sepe em̄ donū est gratie qd̄ iram deputat. et sepe diuine discretionis ira est qd̄ gratiam putat. Quis em̄ se p̄proquare deo non estimat cū habet sup̄bia munera. aut p̄phetie donū. aut doctrine magisteriū. aut curationū gratiaz. et tñ sepe mens ex ipsis donis elata in eternū sit longe a deo. ex quibus ad tempus eadē appropinquat et rursus quis se iā derelictū diuina gr̄a non deputet cū post experimentū mundicie lacessiri se carnis temptationibus sentit videt inhonesta ad animuz ageri. et tñ cum fatigant ista nec superant nequaquā p̄ pollutionē trucidant sed p̄ humilitatē seruant vt suaz fiducia perdat animus. et ad dei adiutoriū se referat. sicq̄ sit vt inde altius deo inhereat. vnde se a deo profundius cecidisse suspirabat. Sic ḡ latet aduentus gr̄e. sed aduentus glorie erit potens qñ videbimus eū sicuti est. dicentes. Sicut audiuius sic et vidimus etc. imo venire deū gloriose in mente. nihil est aliud q̄ deum videre. psal. Qui sedes sup̄ cherubin manifestare. veni vt saluos facias nos. et oñde faciē tuam. isa. 60. Tunc videbis et affluēs et mirabit et dilatabit cor tuū

videbis deitate. afflues bonoz. miraberis altitudinē. dilataberis caritate ⁊ gaudio felicitatis alioz. E Secundo demonstra-
 tur christi innocentia: et ait: iohānes: ecce: ad oculū digito de-
 monstrat: agnus dei: id est agnus qui deus est. vel agnus de-
 us de deo. aut agnus deo consecratus. cuius mortē vt dicit theo-
 deus p nostra salute acceptauit. In hoc aut q christus agn⁹ di-
 cit innocēs ostendit. vnde dicit aug. Si agnus ē christus ergo
 innocēs. S; nonne etiā io. erat innocēs. certe non. omnes ei
 ex damnata pdierunt radice p qua genuit dauid. ecce in iniqui-
 tatis conceptus sū ꝛ. Solus ḡ ipse agnus ē qui nō sic venit sed
 agnus virgineus quē virgo cepit et genuit. Nota verbuz
 abbreviatū factū sup terrā hōe. scz agnus dei. verbū breue. ple-
 nū pietate. magnū potestate. nā dicit q cū corpus io. baptiste
 esset traditū incendio index digitus quo christū demonstrauit.
 nullatenus potuit cremari. Nota qz vt dicit Jsi. 12. ethi. ag-
 nus dicit latine ab agnoscendo. qz in magno grege solo bala-
 tu mrem agnoscit. grece aut dicit ab agnon qd est piū. christū
 aut agnū fuisse i passione declaratū est. hierē. 11. Ego quasi ag-
 nus mansuetus qui portat ad victimā. vnde illud passioni de-
 ditus. agnus in cruce leuat immolandus supite. tunc em cog-
 nouit p rem obia. mat. 26. pater mi si possibile ē transeat a me
 calix iste ꝛ. hebre. 5. cū asset filius dei didicit ex his que passus
 est obiam. Jte cognouit mrem cura. Jo. 19. Cū vidisset mrem
 et discipulū stantē quem diligebat. dicit matri sue. Mulier ec-
 ce filius tuus ꝛ. Jte pie nos cognouit. Jo. 10. Cognosco oues
 meas et cognoscunt me mee ꝛ. Sciendū qz ipso etiā humili ac-
 cessu ad io. vt baptisaret. agnū se declarabat. tanta em humili-
 tas ⁊ mansuetudo non erat nisi agni celestis. vñ sedulus. lana
 cra puri gurgitis celestis agnus attigit ꝛ. et qz in passione cla-
 ruit christū esse agnū ideo sergius papa natione sirus cōstituit.
 vt in missa dum corpus domini immolatur tribus vicibus di-
 catur agnus dei. Quasi D agne qui agnouisti patrem miserere
 nobis. pie agne qui te obtulisti pro nobis dona nobis pacem.
 Nam ipse agnus immaculatus est. vt nos pacificaret deo. pa-
 cemq; largiret. quam angeli decantauerunt ipso nascente. glo-
 ria in excelsis deo ꝛ. Ideo papa innocentius natione albanen-
 sis cōstituit ipsa hora sacrificij pacis osculum dari. ¶ Tercio
 demonstrabat Iohannes Christi sanctitatem: Ecce qui tollit:
 id est aufert et emundat: peccatum mundi: id est hominis pec-
 catum. Dicit et non peccata vthm Throphilum vniuersalita-
 tem significet. Vel km Bedam. Vnum peccatum intelligit ori-

Sermo

ginale toti mundo comune. p quo principalit tollendo christus mortuus e. sicut dicit psal. holocaustu a p peccato no postulasti tuc dixit. ecce veio vt facia voluntate tua moriendo videlz quatenus ipsum tollat peccatu. Et nota fm aug. qz agnus qui de nra natura peccatu non assumpsit ipse e qui tollit mundi peccatu. ne quisqz sanctus ecclesie mister glorie se tollere peccata hominu. Et ne rursus ademnans aliquis opus peccatoris mistri dicat. quo hic baptifans tollit peccatu alterius cu sit plen9 peccato. Con istas disputationes dicit io. Ecce qui tollit peccatu mundi. isa. 43. Ego su qui deleo iniquitates tuas ppter me. et peccatoz tuoz non recordabor. Nota fm theo. qz no dicit ecce qui tollet sed qui tollit quasi hoc semp faciat. non em solu cu passus est tollit peccatu mundi. sed ex illo tpe vsqz ad pns. hebre. 7. Saluare potest christus in petuu accedes p semetpsu ad deu. semp viuens ad interpellandu p nobis. Sed vt dicit gre. tuc plene tollet peccatu mundi cu p incorruptionis gloriā nra corpa pmutabunt. he. 10. christus semel oblatu est ad multoz ex haurienda peccata. secudo aut sine peccato apparebit x. Et Nota qz tribz vicibz dicit in missa agnus dei x. Qm ex vno originali peccato tria pcedut mundi peccata de quibz. 1. Jo. 2. oe qd est in mundo cupia carnis e et cupia oculoꝝ et supbia vite. a hec peccata tollit ipse agnus a penitentibz. 1. Jo. 2. ipse est ppiciator p peccat nris. no p nris tm venialibz. sed etiā p totis mundi criminalibz Itē bis dicit miserere nob ppter duas miseras culpe videlicet et pene tollendas ex sui mia. Tercio aut loco dicimus dona nob pacē. quā ipse in testamēto nob reliquit. io. 14. pacē reliquo vob peccatoꝝ. pacē meā supni muneris do vobis.

Secunda pars.

h

Etando cu dicit. hic e de quo dixi x. comendat ioh. christi auctoritate phibens testimoniu eius. altitudini plenitudini. et magnitudini. altitudinē quide auctoritatis eius predicat affirmans in pnti testimoniu. qd an de christo absente dixerat: hic est: psonaliter in pnti: de quo dixi: prius quide missis ad se ab hierlis sacerdotibz et leuit qn negavit se ee christu. dixit aut se voce clamantē in deserto. de christo aut prenucauit. ipse e qui post me venturus est x. Et ide testimoniu nūc pntē christo demonstrat. hic e de quo dixi: post me venit vir: theo. dicit vir ppter etate pfectionez qz trigesimo anno veit ad baptismu. vt dicit lu. 3. vel qz spūalis sponsus e ecclesie sic de illo dicit io. 10. 3. Qui hē sponsā sponsus e. vel quia sponsus est anime. 2. corinth. 11. Despondi vos vni viro x.

Post iohannes autē venit christus in carnē et in notitiā fidelium? Qui an̄ me factus ē: aug. id ē mihi prelatu. est em̄ dei filius superioris auctoritatis io. apo. 14. vidi ⁊ ecce agnus stabat supra montē sion qui ē sanctior omnibz id ē sup io. qui ē sanctior om̄i hoīe sancto ⁊ supra omnē altitudinē angelice speculationis eleuatus ē agnus qui tollit peccatū mundi. psal. Quis in nubibz equabit dño. simil' erit deo in filiis dei. Quū autē altitudinis rationē adducit qz p̄ior me erat. greg. Quasi dicat ex tempe. qui ex m̄e post me ē natus. id mihi prelatu ē. qz erat an̄ m̄z eternaliū gemitu a patre. vñ christus natus ē cū dies incipiūt crescere. Io vero cū decreuit vt ex hoc ipso demonstraret. quia io. oportebat minui. christū autē crescere et exaltari. ⁊ Secūdo io. ipse attestat plenitudinē auctoritatis christi. et tria dicit. Primo em̄ cōfiteor se nō habuisse christi notitiāz cū illud testimoniū de ipso phibuit: et ego nesciebā euz: Sciebat quidē in proximo aliquē futuru esse de quo dixerat: post me venit vir ⁊. quis autē ille esset hoc ignorabat io. Et nota qz dicit io. se nō cognouisse eū cui prius testimoniū phibuerat. hoc ideo s̄m criso. ne p̄pter amicitia et cognationē videret testimoniū phibuisse. Sed dubiū est quō ad notitiā io. nō puenerat christi miracula de pastozibz. de magis. de simeone et anna. sed aduertendū qz talia facta sunt io. puero exiēte. vñ eoz notitiā non habuit. vel si ea cognouit et ex his nouerat christū natū. tñ p̄sonaliē qz esset christus ignorabat. Itē dicit io. se ad hoc venisse vt christus p̄sonaliē manifestaret: sed vt manifestaret in israhel: qui latebat p̄pterea ego veni in aqua baptizans. Cui. Nunc manifestū est quā illa signa que dicunt in li. de infan. saluatoris mendacia sūt. ne quāqz em̄ io. ea ignorasset et reliq̄ multitudo. vñ patet qz non indigebat dñs baptismo. sed ad hoc solū baptismū suscepit. vt cognosceret. Sed querit criso. nonne etiā sic baptismō potera t christus cognosca. ita etiā predicante io. Et r̄ndet qz facilius hoc factū est in baptismo ad quē currebat multitudo. Et nota s̄m aug. qz cū baptismus io. ordinaret ad christi manifestationē statim cognito dño cessauit baptismus ille. R̄ Itē dicit io. quō christū cognouit in baptismo: ⁊ testimoniū phibuit io. d. Quia vidi spūm descendente quasi columbā de celo. ⁊ manente super eū: mat. mar. et lu. huius rei faciūt mentionē. Nam baptisat⁹ dñs ascendit de aqua ⁊ cū oraret ecce aperti sūt celi et vidit spiritū dei descendente sicut columbā et veniente super se. et ecce vox de celis. d. Dic ē filius meus dilectus ⁊. In hac visione primo notandū qz christus baptisatus orauit non p̄ se. sed p̄ baptisat

Sermo

dis ut spūsanctū susceperent. Itē celū apertū est ut declararet
celi ianuā baptisimū virtute aperiri. nec tñ putandū est celos esse
fractos. sed ut dicit m̄gr in hystoriis. inestimabilis splendor factus
est circa christū aeli celis omnibz reserat splendor aeli empir
rei terris infunderet. Itē illa columba nō fuit spūsanctus. sed si
gnū eius. facta autē tunc fuit cū prius non eēt opere angelico. et
peracta visione statim desit esse. utz aut fuerit vera colūba qui
daz dubitant ppter id qd dicit lu. qz corporali spē sic colūba de
scendit spūsanctus. sed aug. dicit qd sic christus vez corpus ha
buit. ita illa fuit vera columba. Itē ista columba mota est ab al
to descendens sup christū. sed spiritus sanctus nō mouet localitē.
cū sit ubiqz. dicit tñ descendisse qz signū eius scz columba descē
dit. Itē columba cū sit hm aial volatile significabat in cristo ple
nitudinē donoz spūsancti. io. 3. Non em̄ ad mensurā dat deus
spūm. sed pater diligens filiū oīa dedit in manū suā. isa. 11. Re
quiescet sup eū spūs dñi. spūs sapie et intellectus etc. Itē colum
ba significabat plenitudinē spūsancti in christo. non quā tunc
primo acceperit. sed quā a rceptione habuit. L Itē dicit spi
ritus sanctus in christo manere. qz ut dicit greg. In cunctis fide
libz spūsanctus venit. sed in solo mediatore manet. a cuius di
uinitate nō recedit. Sed obiit qz io. 14. dicit christus de spiri
tus sancto apostolis. Vos cognoscetis eū. qz apud nos manebit
et in vobis erit. Et rñdet greg. 2. moral. Sciendū inquit que
dam dona dei esse sine quibz non puenit ad vitā. ut sunt mans
uetudo. humilitas. castitas. fides. caritas. et huiusmodi. Que
daz vero sunt dona spūsancti p que non nra sed alioz fit salus
ut donū pphetie linguaz grā curationū et filia. Quantū ad pri
ma dona manet spūsanctus et in cunctis electis. sed quantum
ad alia nō manet. Subtrahunt em̄ vtilit alqñ ut virtutes hu
milis deseruent. In christo autē mansit spūsanctus quantum ad
vtrunqz genus donoz. licet fidē nvn habuit nec spem. Itē nota
qd vox ista significauit patrē loquentē. nec tñ eam formauit ip
se immediate. sed ab angelis facta ē. sic cum verba ex psona alicu
ius recitamus. qui tñ non loquit. Qz Secūdo cōmendat io.
magnitudinē auctoritatē christi. vel magis singularitatē. qz ip
se solus baptisat id est lauat mentē. Et duo pont. Primo dicit
se ignorasse aliqñ istā auctoritatē exelentie christi sibi retinuisse
et ego nesciebā euz: dicit criso. iohannē ignorasse christū ante
qz ad baptismū veniret. Sed obiit qz iohan. dixit christo veni
enti ad baptismū. ego a te debeo baptisari. et forte ut videt ori
geni. tunc etiam dixit de christo turbis. ecce agnus dei etc. Et

dicendū q̄ iohannes ad presentā christū cognouit eū p̄sonaliē esse quē non cognoscebat absentē. Si em̄ adhuc in utero m̄ris ex̄ns cognouit eū p̄ntē virgine ⁊ salutāte elizabeth multo amplius credendū est q̄ p̄ntē sibi tpe baptismi repletus spū p̄pheti co cognouit. Sed qz nō dicit ioh. se cognouisse ex visione colūbe christū esse p̄sonaliē sed q̄ ipse baptisaret in spū sancto. ioh. be. aug. dicit q̄ ioh. etiā ante visionē colūbe cognouerat christū cō filiū dei. et q̄ baptisaret in spū et igne p̄ntē. Sed quid nesciebat ioh. nesciebat certe potestātē baptismi sibi dñm retentū. ne dicerent paulus et petrus. baptismus meus sic euangeliū meū hanc quidē potestātē sibi dñs retinuit q̄ nesciebat prius ioh. sed solū m̄steriū baptismi nouit t̄nstrū in bonos et malos. qd̄ sacramentū tam sanctū est vt nec hominada m̄strante polluat. Et dicit aug. q̄ dñs p̄ntē illā baptismi potuit alicui suo seruo dare vt tantā vim h̄ret baptismus id ē datus a seruo quantū habet datus a dño. sed noluit ne spes poneret in seruo ⁊ ne multiplicarent baptismata. ioh. vnus dñs. vna fides. vnū baptisma p̄pter quā vnitātē manet vna ecclesia. cant. 6. Vna ē columba mea. Itē dicit ioh. vnū cognouit christū sibi hanc p̄ntē retinuisse. p̄ illā scz visionē visibile spū sancti factū sup eū. vnū dicit. Ego quidē nō agnoscebam eū talē sibi p̄ntē retentū: sed q̄ misit me solitariā vitā agentē: baptisari in aq̄ misit eū deus. Jo. 1. fuit h̄ missus a deo. ille mihi dixit: multos certe baptisab sed: sup quē videris spiritū descendētē: in sp̄ columbe: et manentē sup eū: mansit quidē columba p̄ horā sup caput christi. Sed tp̄alis mansio signi p̄petuū mansionē designabat rei: hic ē qui baptisat: id ē lauat: in spū sancto: spū em̄ sanctus lauat ē mentis quo ille solus emundat cor. a quo idē spū sanctus p̄dit. vnde potestates baptismi sibi retinuit. p̄ntē vero baptisandi cōitauit aliis.

Tercia pars. ¶

Erās ponit testimoniu ioh. de christi natiuitate eterna et ego vidi: debet em̄ testimoniu esse de visis ⁊ credibilibus. Sed aduertendū qz ioh. aliud vidit et aliud credidit. vidit em̄ columbā ⁊ credidit eā esse signū spiritū sancti. vidit christū in carne et credidit deū esse. sibi q̄ baptismi retinuisse virtutē. audiuit vocē de celis et credidit eē patris signū. qz hic digito demonstratus ē filius dei. nō adoptiue vt nos. sed naturaliter. ro. 1. Predestinatus est filius dei in virtute. id ē in eadē natura cū patre. Et nota qz quē prius agnū eē dixit erat nunc filiū dei cōtē qz oportebat illū esse filiū dei vtz quē baptisat. p̄ntē em̄ id est auctoritas baptismi. qua sibi soli quis

Sermo

retinet virtutē eius vel alteri communicat. non ē potestas crea-
ta sed diuina. potestas vero excellentie creata est. sed eā sibi reti-
nuit christus isto modo q̄ aliis eaz dare potuerit. filij autē ado-
ptati ministri sunt vniū. vnus habet potestatem adoptati mini-
steriū. Itē non q̄ ex omnibz que apparuerūt sup̄ christū bap-
tistū manifestabat eum esse filiū dei. sed ex hoc potissime. q̄ vox
patris audita ē. hic ē filius meus etc. vñ querit crisostomus. quare nō
crediderunt iudei hac apparente visione christū esse filiū dei. Et
rōndet dupliciter. Primo q̄ ad credendū nō sufficit visio corpo-
ralis sine visione mentis. qua iudei carebant. isa. 6. Excaeca cor
populi huius etc. Si em̄ non crediderūt miracula facienti. nō mi-
rū si etiā visa columba manserunt increduli. Secūdo dicit potest
q̄ non om̄s. sed io. t̄m̄ aut etiā qui deuotius erāt dispositi istā
apparitionē viderūt etc.

Dominica secunda postepiphaniā. Pri- ma pars sermonis xxi

Optate facte sūt in thana galilee etc. Jo. 2. T̄m̄ dei
filius nostris descendit humanis. vt etiā carna-
les nuptias sui p̄ntia honorare et operatione mi-
raculi sanctificare voluerit sic p̄ns attestat euange-
liū. cuius tres sunt p̄tes. In prima ponit nuptial
preparatio. sed deficiens. In secunda virtualis operatio subue-
niens. ibi. dicit m̄r. In tertia rei facte commendatio excellens.
ibi. et dixit eis ihesus haurite. Circa primū quatuor tangunt.
scz nuptiarum locus. uentus. affectus. et christi affectus. Et
Propter primū dicit: Nuptie facte sunt: hoc actū est completo
anno ex quo christus baptisatus est eadē die in thana. qui ē vi-
ctus p̄ntie: galilee: putant quidam has nuptias io. fuisse
euangeliste. et inde vocatū esse a dño ad p̄petuā virginitatē ser-
uandā. quod nō est certū. Nota q̄ iste nuptie carnales aucto-
rem h̄nt deus. sic dicit gene. 2. Quia deus formauit mulierē vt
esset adiutoriū viro. sic autē dicit aug. sup̄ gene. ad l̄ram. Non
inuenio p̄pter qd̄ adiutoriū sit creata mulier. nisi p̄pter generati-
onē. in cunctis em̄ aliis ministeriis melius iuuat vir vix q̄ mu-
lier. ideo vtriqz dixit deus. gene. 1. Crescite et multiplicamini etc.
et vt dicit mat. 19. Deus ipse lege m̄rimoniū ordinauit. sic ait
adā visa muliere. hoc nūc os ex ossibz meis etc. quāobrē relinqt
homo feminam patrem suum. et homo masculus matrem suam
et adhaerebit vxori suae. et erunt duo in carne vna. quibus ma-
ritalis concubitus sic determinat. vt om̄s concubitus vici osus

excludat. Nā qui hoc qđ primo dicit. hoc nūc os ex ossibz me-
 is ē. excludit bestialitatē. Itē in eo qđ dicit. hoc vocabit viragō
 excludit supgressōnis abusus. Itē per hoc qđ dicit quāobrem.
 id est ppter maritalē copulā relinquet hō patrē et mrem suaz.
 excludit inestū ne filie p̄ri aut filio m̄ri liceat dūngi. qui solus
 gradus sanguinitatis fuit a principio exclusus. ppter hominū
 paucitatē. Itē p hoc qđ ait. adheret vxozi sue. excludit fornicā
 tionē que ē acubitus solutoꝝ. Itē per hoc qđ dicit sue. excludit
 adulteriū. Itē per hoc qđ dicit duo. excludit molhaci viciū. Itē
 p hoc qđ ait in carne vna. id est in vna ple. excludit flagitium
 s̄ naturā. Institutionis aut m̄rimonij due sūt cause p̄ncipales
 vna ē nature officū ad multiplicatiōē scz generis humani. et
 hac de causa etiaz ante peccatū in paradiso fuit institutū. sic dicit
 gene. 1. Crescite et multiplicamini. et mala ch. 2. Deus vnus qđ
 instituit m̄rimoniū. quid querit ex h̄ nisi semen dei. 1. thi. 5. vo
 lo iuniores nubere. filios p̄creare. Altera cā institutionis ē post
 peccatū in remediū videlicet cupiscentie. 1. cor. 7. bonū inquit
 esset hominibz castos manere. qđ si nō se continent nubant. me-
 lius ē em nubere qđ vri. Tres aut alie cause institutionis eius sūt
 accessorie. Prima ē ppter solatiū vite. dicit em gene. 24. qđ isa-
 ac acceptā vxorē tm̄ dilexit. vt dolore qui ex morte m̄ris accide-
 rat temperet. Secūda est ppter pacē hominū. confederatio em pa-
 cis fit ex m̄rimonio sic dicit gene. 33. Tercia cā est ppter salutē
 mutuā coniūgū. 1. cor. 8. Sanctificatus est em vir infidelis p mu-
 lierē fidelē. et eorū. B Et nota qđ iste carnales nuptie sūt
 in chana galilee. chana quidē zelus interpretat. galilea vero dicitur
 rota vel t̄smigratio. Celebrat em matrimoniū in zelo mū-
 dane rotationis et t̄smigrationis. Zelus quidē id est intensus
 amor parē non patiens a nuptiis istis inseparabilis ē. sic dicit pro-
 uer. 6. Zelus et furor viri nō parat in die vindicte. nec acquies-
 cet cuiusquā precibz. sed zelus iste amoris debet esse moderat-
 us. eph. 5. Viri diligite vxores vestras sic christus ecclesiā dis-
 lexit. Nā viri diligere dnt vxores suas sic corpa sua. ymmo vt
 ibidē dicit. Vnusquisqz vxorē suā diligat sic seipsum. vxor autē
 timeat virū suū. Zelū em inordinatū phibet quidē a viro. ec.
 6. Non zeles mulierē sinus tui. de zelotipa vero muliere dicit
 eccl. 26. Dolore cordis et luctus mulier zelotipa. Iste vero ze-
 lus m̄rimonialis ē galilee. volubilitatē scz mūdi huius. vñ con-
 iuges assimilant eis qui sūt ad molā. mat. 24. qđ eoz vita gra-
 ue pondus vertit sollicitudinis mundi. et iterum quia galilea
 transmigratio interpretat. per hoc dat̄ intelligi qđ matrimoniū

Sermo

durat quamdiu transmigrantibus a mundo transmigraturi succedunt. nā in resurrectione cū ista transmigratio cessauerit neque nubent neque nubent. sed erunt sic angeli dei. ut dicit mat. 22.
C Secundo ponit nuptiarum coitatus: et erat in ihesu ibi. vocatus est autem ihesus et discipuli eius ad nuptias: quidam: scilicet futuri discipuli vocati sunt qui ad verbum iohannis baptiste audiebant christum occulte. sed omnino postea secuti sunt eum. Joseph autem vocatus non legitur quia qui dā putant eum iam fuisse mortuum et virginem transisse in custodiam filii. Nota tria bona esse in carnali matrimonio que intelliguntur per tres istos vocatos ad nuptias. Primum est fides castitatis ut alter coniugum alteri sit fidelis. 1. cor. 7. Mulier potestatem sui corporis non habet. sed vir. Similiter vir potestatem sui corporis non habet sed mulier. Hoc bonum significat pater casta mater domini cuius virtutes si noluit coniuges imitari ut sint virginem. saltem sint casti coniugio. Secundum bonum coniugii est sacramentum. Significant enim iste nuptie carnales rem quandam sacramentum coniunctionis videlicet diuinitatis et humanitatis in christo. vel coniunctionem amoris christi et ecclesie. eph. 5. Sacramentum hoc magnum est. ego autem dico in christo et in ecclesia. et ideo quod rem sacramentum designat coniugium. cum timore reuerentie dei fiat. hanc sacramentum designat et efficit ihesus qui nuptiis interfuit. qui enim aliter coniungunt non habent ihesum in nuptiis. sed demonium. thob. 6. In eos qui coniugia ita suscipiunt ut deum a se et sua mente excludant et sue libidini ita vacent. sic equus et mulus quibus non est intellectus. habet super eos demonium potestatem. Tertium bonum coniugii proles est suscepta. a deo nutrita et edocata in fide christi. thob. 6. Accipies virginem cum timore domini et amore filiorum magis quam libidinis. ut in semine abrahe benedictiones in filiis consequaris. filii quippe sanctorum sumus et non ita coniungi possumus sicut gentes que ignorant deum. ut dicit. 8. eiusdem. hoc bonum proles significat discipuli christi futuri. quod proles suscepta educanda est in disciplina christi. D Tertio ponitur affectus virginis pueniens ex defectu vini: et deficiente vino: forte beata virgo clam compit defectum. vel palam omnibus innotuit. quod totum iam haurierant vinum: dixit mater iesu ad eum: quasi pia mater cito compassione commota est recurrens ad filium: vinum non habet: pia mater pio filio solum proponit defectum. sciens absque petitione alia sufficere necessitatem in sinuare. Quarto ponit christi sensus et prudentia quo ad duo. quantum videlicet ad importunitatem operis evitandam. et quantum ad oportunitatem temporis expectandam. propter primum: et dicit ei ihesus. Quid mihi et tibi est mulier: id est si vinum deficit. quid ad

nos pertinet. viderem enim impotenti non petentibus prestare
beneficia. quod si ad nos pertinet defectum tollere. non tamen nisi requi-
ramur. Et nota quod matrem mulierem vocat. non propter corrup-
tionez. sed vel simpliciter notans discretionem sexus. vel quia ut
mulier cito compassa est et muliebri pietate defectum vini pro-
sunt. unde mulierem nominat propter mollem affectum. aut etiam mu-
lierem vocat feminam secundam. Quantum vero ad oportunitatem
temporis expectanda subdit: nondum venit hora mea: quasi di-
cat secundum crisostomum. nondum sciunt cuius vitium defuisse permitte-
re hoc sentiant. qui enim necessitate non presentit neque beneficii grande
suscepit sensum. Aliter exponit istud: quid mihi et tibi est mulier:
id est quid ad te pertinet. unde bernardus. sermone. 27. de tempe-
re. Dicit dominus quid mihi et tibi est mulier. quid tibi et illi dominus. non
ne quid filio mater. quid ad illam pertineas queris cum tu sis bene-
dictus fructus ventris eius immaculati. Nonne ipsa est que sal-
uo pudore te concepit. et sine corruptione peperit. Nonne ipsa est
in cuius utero nouem mensibus moratus es. cuius virginis obe-
dientia lactatus es. cum qua duodecim annorum factus de hierusalem
descendisti. et eras subditus illi. Sed aduertendum ut dicit cris-
ostomus. quia christus valde matrem reuerabat subditus illi. ut dicit
luc. 2. Sed hoc loco sic illi respondit ut dicit bernardus. quatenus con-
uersis ad deum exemplum tribueret. ne cura eos penitus sollicitet.
Si enim nos metipsum propter deum relinquimus. ab eorum sollicitudi-
ne multo magis liberi sumus. unde legitur fratrem quendam in
heremo querentem. cum ad eum carnalis frater eius auxilij gratia
aduentasset. respondisse legitur ut adiret alterum fratrem eorum. tamen
ille utique obiisset. Cuius ad miratus esset qui venerat et respon-
deret quia ille obiit. Heremita quod seipsum obiisse respondit. ne
igitur plusquam religio postulat propinquo esse solliciti. matri
tali matri dominus respondit quid mihi et tibi est mulier. vel aliter
secundum crisostomum. ne suspecta eius essent futura miracula. rogandus
erat ab his qui indigebant non a matre. vel aliter secundum augustinum. Be-
ata virgo quasi auctoritate materna. exigebat a christo miracu-
la. sed quia ipse non accepit a matre unde operaretur miraculum.
et ideo ait. quid mihi et tibi est mulier. quasi dicens. nihil ha-
beo a te unde faciam quod petis. nondum autem venit hora passio-
nis mee in qua patebit quid mihi sit a te sumptum caro videlicet
passibilis. Et nota quod in nuptiis carnalibus deficit duplex vi-
num. Primum est feruoris virginis de quo zach. 9. Quid bo-
num et pulchrum nisi frumentum electorum et vinum germinans vir-
gines hoc est multum spiritus sancti quo iebriantur quidam ut vix

Sermo

obliuiscant. hoc quidem uinum omnino tollunt carnales nuptie et abundant in eis aque. De quo eccle. 9. Bibe cum gaudio uinum tuum. Istud quidem uinum in principio nuptiarum propinat. sed deficit cito. Succedit enim abundant aqua tribulationis. sollicitudo seculi mundi. tribulatio carnis. zelus inordinatus. onus debiti. anxietas educande proles id est timor euentus eius. dolor orbis eiusdem. 1. mach. 9. Dicit quod nuptie iam bis uerse sunt in luctum. et vox musicorum in lamentum. Jam bis interpretatur mare lacens amaritudo enim uite matrimonialis mentem lacrat. Et ad istam uidemus principia nuptiarum leta. fructum uero mortalitatis et tandem per mortem musica in luctum uertit. sed si mater domini id est fides castitas presens fuerit ipsa impetrat consolationem in deo. sicut ait sapiens eccle. 25. Beneplacitum est cordi meo. uir et mulier bene sibi consentientes.

Secunda pars.

¶

Secundo cum dicit. dicit mater eius miraculi operatio describitur ex eius preparatione. triplicem autem ponit miraculi preparationem. Primam uirginis sollicitudinem. uirgo enim sollicita ministros admonuit christo obedire: dicit mater eius ministris quodcumque dixerit uobis facite: unde patet beatam uirginem ex uerbis filii commotam non fuisse. dicentis: quid mihi et tibi est mulier. Attende etiam quomodo uerba matris uirginis sunt consona uerbis patris celestis. Ipse enim de nube clamauit mat. 17. Hic est filius meus dilectus. in quo mihi bene complacui. ipsum audite. Similiter et beata mater nunc ait ministris. quodcumque dixerit uobis facite. Secure que precepit faciamus. sunt enim salutaria monita quia ihesus salutaris est. exo. 21. Omnia que locutus est dominus faciemus et erimus obediens. Quanta uero sit sollicitudo eius implere precepta. ipse ait. mat. 7. Omnis qui uult audit uerba mea. et facit ea. assimilabit uero sapienti. qui edificauit domum suam super petram. Secundo ponit uasorum promptitudinem. erant autem ibi lapidee idie. Est autem idia uas aquatile sic ipsum nomen insinuat. Dicitur enim ab idor quod est aqua. Idorum autem uasorum primo describit multitudinem: sex: Item officium: posite sunt purificationem: id est propter abluitionem iudeorum. nam ut dicit mat. 7. Omnes iudei nisi crebro lauent manus suas non manducant. et a foro redeuntes. nisi baptiserint non comedunt. et alia multa que tradita sunt illis obseruant. baptismata calicum et uasorum et eramentorum et lectorum. Quia ergo tantis utebantur abluitionibus. ideo posite erant idie in diuino nuptiarum. secundum purificationem iudeorum.

Item ponit idiarū capacitatem: capientes singule metretas bi-
 nas vel ternas: metron grece mensura dicitur latine. et s̄m isido.
 16. ethi. est proprie mensura liquidoꝝ. Papias autē dicit q̄ me-
 treta continet sextarios decem. vnde patet vasa illa magne capaci-
 tatis fuisse. singulum em̄ viginti aut triginta erat sextarioꝝ. ⁊
 sextarius est mensura continens sedecim medias. Et Tercio.
 ponit rei ex qua futurū erat miraculū plenitudinē factam christi
 imperio: dicit eis ihesus implete idias aqua ⁊ impleuerunt eas
 vsq̄ ad summū: habes ḡ materiam habundantē miraculi. Quod si
 quis querat qualiter vinū fecerat ex nihilo. Respondendū q̄
 non fuisse tam euidentis miraculū. Rursus si quis dicat quare
 potius ex aqua vinū fecit q̄ ex alia materia. Dicendū est q̄ ad
 maiorem declarationē sue potestatis aquā vino contrariam pmu-
 tauit in vinū. Notandū q̄ preter nuptias humane propagati-
 onis. de quibz supradictū est tria sunt alia genera nuptiaꝝ. sūt
 em̄ nuptie diuine incarnationis. spūalis copulationis. et beate
 fructificationis. de primis nuptiis allegorice dicit mat. 22. Simile ē
 regnū celoꝝ homini regi qui fecit nuptias filio suo. s̄m aug. ha-
 rum nuptiaꝝ verbum dei sponsus est. sponsa caro humana. et
 vtrunq̄ vnus est filius dei. quoz tanta est vnio vt etiā ab in-
 uicem sepati carne et anima verbū ab vtrisque sepatum non fu-
 erit. Quanta sit ergo caritas verbi ad humanitatē aduerte. cete-
 ras em̄ nuptias mors dissoluit ipso autē mortuo etiā sponse car-
 ni iunctus erat. facte sunt autē iste nuptie localiter quidem in
 thalamo vteri virginis. virtualiter autē facte sunt in zelo a-
 feruenti amore diuino. Isa. 9. cū premissus esset quia puulus na-
 tus est nobis ⁊ post omnia cuius virtute sit istud completum
 addit. zelus dñi exercitū faciet hec. quia spūsanctus qui ē fer-
 uor caritatis supuenit in vīginē. et quod in eo natū est de spū
 sancto est. cuius figura fuit rubo ardens presente dño nec com-
 bustus. vt dicit exo. 3. Zelus autē iste dicit esse transmigratiois
 quia transmigravit in carnē diuinitas. Jo. 3. Sic em̄ deus dile-
 xit mundū vt filium suū vngenuitū daret qui erat finis nostre
 peregrinationis. ipse est factus peregrinus transmigrans. docu-
 it nos vt eū sequerem. qui est via veritas et vita. sine quo ne-
 mo venit ad patrem. ezech. 12. Tu fili hominis transmigrabis
 p̄ diem coram eis si forte aspidant. Itē harum nuptiaꝝ proles
 sunt omnes qui credunt in carnē eius verbo iunctas. Semine
 em̄ id est fide carnis sue nos genuit. psal. Pro patribz tuis na-
 ti sunt tibi filij. Jo. 1. Dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui
 credunt in nomine eius. Itē aqua fuit scriptura veteris testamenti.

Sermo

fm aug. Inspida quide. quia non sapit ista scriptura nisi chri-
stus intelligat. De ista aqua dicit prouer. 28. Aqua profunda
verba ex ore viri. sed uerse sunt iste aque in vinu spūalis intel-
ligentie. Lu. 24. qñ christus aperuit sensum apostolis vt intel-
ligerent scripturas. Id Sed ordinē istius uersionis attende
sex idie fm aug. sex sunt etates seculi. Prima ab adam vsqz ad
noe. Secunda a noe vsqz ad abraam. Tercia ab abraam vsqz
ad dauid. Quarta a dauid vsqz ad transmigratiōē babilonis
Quinta a transmigratiōe babilonis vsqz ad iohannē baptistā
Dicit em christus mat. 11. ⁊ prophete vsqz ad iohan. Sexta a io-
hanne vsqz ad finē seculi. Itē non iussit christus effundi aquam
ab idieis quia scripturā veterem non reprobauit sed p̄m̄istros
prophetias easdem impleuit scripturas et ipse legem impleuit
mat. 5. Non veni soluere legeꝝ sed adimplere. Itē singule idie
capiunt metretas binas vel ternas. quia in singulis etatibz fu-
it fides trinitatis ⁊ duaz naturaz in vna christi p̄sona. Itē no-
ta prius est aqua uersa in vinu id est lex vetus in spūalem sen-
sum euangelij q̄ idie implerent. quia oportebat prius imple-
ri que de christo erant scripta. luc. 24. Necesse est impleri omnia
que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. ⁊
vsqz huc id vsqz in sextā etatem. sponsus ecclesie seruauit bonū
vinu. Vinu gaudium ē. euangelium aut dicit bonum nunciu.
De quo lu. 2. Ecce euāgeliso vobis gaudium magnū. ⁊ Se-
cūde nupcie morales sunt spūalis videlicet copulationis in qui-
bus spūs spiritui adiungit. Spiritus increatus nostro spūi co-
pulat Jere. 3. Conuertimini filij ad me reuertentes dicit dñs.
quia ego vir vester et assummā vos. vnde bern. sermone. 27.
de tem. Omnes inquit nos ad spūales nuptias vocati sumus.
in quibz utiqz sponsus ē christus nos ipsius sponse. 1. corinth.
11. Despondi vos vni viro virginē castam exhibere christo. sed
hoc sic esse qñ poterit nostra cōsentire fragilitas. vt sic diligat a
deo sicut sponsa a sponso. Itē hec sponsa multū est genere inferi-
or sponso suo. inferior dignitate. inferior specie. attamen propter
ethiopiā istaz de longinquo filius etermi regis aduenit. vt
eam sibi desponsaret pro qua etiā mori non timuit. vnde tibi c
humana anima. vnde tibi hoc. vnde tibi tam inestimabilis gra-
tia. vt eius sponsa merearis esse. in quē desiderant angeli pro-
spicere. cuius p̄chritudinē sol et luna mirant. ad cuius nutuz
vniuersa mutant. quid tribues dño. pro omnibz que retribuit
tibi. vt sis socia mense. socia regis. socia deniqz thalami. vt in-
troducatur te rex in cubiculū suuz. vide iā quid de deo tuo sentias

vide quantum presumas de eo. vide quibus brachijs vicarie caritatis reamandus et amplectendus sit. qui tanti se estimauit. Immo qui tanti se fecit. de latere enim suo te formauit quoniam pro te obediuit in cruce. ob hoc patrem suum et matrem suam sinagogam reliquit. vt adhaerens ei vnus cum eo spiritus efficiaris. Et tu ergo audi filia et vide. et considera quanta sit erga te dignatio dei tui. et obliuiscere populum tuum. desere carnales affectus seculares mores desice. abstine a prioribus vicijs. consuetudines noxias obliuiscere. hoc bern. Celebrantur autem nuptie iste in chana. zelo scilicet diuinitatis dicentis. exo. 20. Ego sum dominus deus tuus fortis zelotes. quo zelo amoris nos sibi diuinxit. deutro. 10. En domini dei tui sunt caelum. et caelum caeli. terra et omnia que in ea sunt. et tunc aglutinatus est nobis dominus et amauit nos. hic vero zelus transmirationis est vt et nos in ipsum nostri amatores transferamur domini de terrenis ad caelestia et de vicijs ad virtutes.

R Sed aduertendum quia iste nuptie spirituales quadruplitem habent differentiam. Quedam enim sunt prudentis operationis. quedam sapientis contemplationis. quedam regularis professionis. quedam vero virginalis obseruationis. In primis nuptiis prudentia vite actiue rationali nostro spiritui diungit. in secundis autem sapientia vite contemplatiue delectabiliter nobis copulatur. Viri igitur actiue prudentia sponsa est. contemplatiuo autem sapientia. propter primum. Prover. 8. Dic sapientie soror mea es. et prudentiam voca amica tuam. propter secundum. Sap. 8. Sapientiam amavi et exquesiui a iuuentute mea. et quesiuui sponsam mihi assumere et amator factus sum forme illius. Prime nuptie sunt secunde figurate per iuditham. Secunde sunt optate figurate per rachel. Gene. 29. Vocatis multis amicorum turbis ad diuinum fecit nuptias. et vespere iuditham filiam suam introduxit ad iacob. Sed de nuptiis suauibus rachelis dicitur ibidem. Tandem potius optatis nuptiis amorem sequentis prioris pretulit. De nuptiis vero regularis professionis potest intelligi illud. Leuit. 27. Homo cum votum fecerit et sponsponderit. deo animam suam sub estimatione dabit pretium. filia regis caelestis religio est. quam quis sub voto sponsam accipit. dum vitam propriam obligat deo. et hoc est pretium quod deus estimat sufficiens per istam diuinationem. In his nuptiis aqua vite labilis auertit in vinum rigoris discipline. vel difficultas et grauitas auertit in vinum facilitatis et leuitatis. Sunt etiam quedam nuptie dum virgo consecrat deo. vel consecratione solenni vel priuata. et sunt iste nuptie inter virginem et deum. leuit. 21. Virginem ducet summus pontifex. Et attende quod

Sermo

munde sunt iste nuptie. que non nisi virginum esse possunt. De quibus agnes beatissima in cristo inquit. Sum desponsata a anulo fidei sue subarrauit me ut nullum preter eum amatorem admittam. iam corpus eius corpori meo sociatum est. quem cum amare ro casta sum. cum tetigero munda sum. cum accipero virgo sum. In his nuptiis carnis fluxus auertit in vinum feruentis spiritus. Hoc est vinum nouum non in veteres sed in nouos vases ponendum. ut dicit mar. 9. quia noue vite feruor pristine consuetudinis non imutat vetustatem sed mentem dissipat. Ergo spiritualium nuptiarum. nuptie prudentie sunt secunde. nuptie sapientie sunt iocunde. nuptie regulares sunt habunde. sed nuptie virginales sunt munde. Sed in istis nuptiis spiritualibus deficit vinum secularis letitie. Jo. 1. Perit vinum dulcedinis ex ore vestro sicut predixit saluator. Jo. 16. Mundus gaudebit. vos vero contristabimini. sed roganda est mater domini ut spirituale vinum nobis impetret. Bern. ser. 10. de tem. Nichil nos deus habere voluit quod puer marie non transiret. Spirituale autem vinum quod est caritas propinabit nobis. siquidem repleta fuerunt idie purificationis. et ut dicit bern. ser. 25. Post baptismi lauacrum sex idie iniquitatis purificatione adhibentur. Prima est compunctio cordis Ezech. 18. In quacumque hora ingemuerit peccator omnium iniquitatum eius non recordabor. Secunda idia est oris confessio. Psal. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino etc. Tercia est elemosinarum elargitio. Lu. 11. Date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Quarta est iniuriarum remissio sic orantes dicimus. Dimitte nobis debita nostra sic et nos dimittimus etc. Quinta est corporis abstinencia. vnde oramus. Mundi per abstinencia deo canamus gloria. Sexta idia est precepti obedientia Jo. 15. Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Item sex iste idie aliqui vacue sunt sollicitudine virtutis et gratie. licet sint plene vento et aere inanis glorie. osee 12. Effraim pascit ventus. quia implet inani gloria. Sed repleant idie aqua timoris domini. Prover. 14. Timor domini fons vite timor domini aque compatitur quam extinguit estum temptationis. ad ima tendit. mentem deiiciens. Item isto timore implende sunt idie. Que singule capiunt metretas binas vel ternas. quia ut dicit bern. duplex est timor omnibus notus. tertius paucis patet. Primus timor est ne cruciemur in gehenna. Secundus ne excludamur a gloria. Tertius cum sollicitudine replet animam ne forte in presenti destituatur a gratia. Et quidem sicut aqua extinguit ignem. ita et omnis timor extinguit concupiscentiam.

sed iste precipue qui est tercia metreta occurrens ad omnē tem-
 ptationez. ne forte amissa gratia sibi ipsi hō derelictus quotidie
 labat de malo in peius. Contra istū timorem non habet anima
 vnde sibi blandiat. nam terra primos munit se aliquē spe future
 venie. vbi illo dulci timore nō obstante peccat in spe venie. sed
 in hoc timore nihil habet vnde desolet. Item a principio queri-
 mus deuotionis dulcedinē. vinum iocunditatē spūs. sed opor-
 tet prius idrias aqua impleri id est corda repleri aqua timoris.
 Inicium em̄ sapientiē ē timor dñi. quia vt ad caritatē peruēnia-
 tur iniciandū est. post hoc aut aqua in vniū uertit cum pfecta
 caritas foras mittit timorē. et implebunt omnia feruore spūs.
 et verecunda deuotione. Nam vinū feruens est et calorē habet
 fecundie. **D.** Itē nota quia in nuptiis vite actiue sex idrie po-
 site. sunt precepta sex opere misericordie impendenda. Prima
 idria dare panem esurienti. Secunda potum prebere sitientum
 Tercia vestire nudū. Quarta peregrinū suscipere. Quinta capti-
 uum redimere. Sexta in firmū visitare. **A**qua sunt ista tempo-
 ralia bona que fluunt et refluunt. Implentur aut idrie aqua.
 cū ex bona voluntate misericordie precepta complent pro quibz
 vinū celestis diuini suscipimus. Das ḡ aquam pauperi ⁊ vinū
 suscipis. das transitoria ⁊ suscipis cœlestia. Itē sex idrias etiā ha-
 bent nuptie vite contemplatiue. idria em̄ vas ē capax aque. Sex
 aut sunt cōsiderationes cordis quas implet aqua tristitie. Pri-
 ma idria ē memoriā diuine offensionis quam implent lacrimae
 cōtritionis. psal. Exitus aquarū deduxerūt oculi mei. quia uon
 custodierunt x̄. Secunda idria est dolor fraternae transgressionis
 hanc implent lacrimae caritatis. Jere. 9. Quis dabit capiti meo
 aquam. et oculis meis fontē lacrimarū x̄. Tercia idria est tediū
 huius peregrinationis. hanc replent lacrimae afflictionis. psal.
 Deu me quia incolatus meus x̄. Quarta idria est compassio ali-
 ene aduersitatis Job. 30. flebam quondam sup eum qui affli-
 ctus erat. Quinta idria ē timor gehenne. hanc replent aque cō-
 punitionis. Greg. Sup omnia preuisio inferni compunitionem
 puocat. Sexta idria est amor patrie. quā replet aqua deuotio-
 nis. psal. Fuerunt mihi lacrimae x̄. et itarū. Sup flumina babi-
 lonis x̄. Sex igit idrie sex sunt cōsiderationes quas implent aq̄
 tristitie. Jo. 16. Quia hec locutus suz vobis tristitia impleuit cor
 vestrum. sed cum impleta fuerint idrie. tunc tristitia vestra uer-
 tet in gaudiū. et gaudiū vestrum nemo tollet a vobis. Et no-
 ta quia istis sex generibz tristitie correspondent sex gaudia in ce-
 lis. Primum sumit ab eternitate. secundū a loci amenitate. ter-

Sermo

cū a iocunda societate. quartū a corporis glorie. quim-
tū ab inferni euasione. sextū a mundi subiectione. Ista sunt sex
vina quibz implebunt idrie cordis mei. qñ auertit dñs lacri-
mas in gaudiū. Nā cum auertit dñs captiuitatē plebis sue. ex-
ultabit iacob et letabit israhel. psal. Scdm mltitudinē do-me. &c.
¶ Jam nūc anagogicē ad celestes nuptias beate fruitionis ac-
cedamus. ad quas intrauerūt cū sponso prudentes virgines et
clausa est ianua. Apo. 19. Gaudeamus et exultemus et demus
gloriā deo. qz venerunt nuptie agni et vxor eius preparauit se.
et infra. Beati qui ad cenā nuptiaz agni vocati sunt. Iste nup-
tie sunt nuda diuinitatis visio. et apta veritatis fruitio. In his
nuptiis aque tribulationis deficiūt. qz absterget deus omnem
lacrimā &c. et abundat vinū iocunditatis. Mat. 5. Beati qui lu-
gent qm ipsi solabunt. Prover. 31. Date vinū his qui amaro
sunt corde. bibant et obliuiscant egestatē sue &c. Istud vinū vo-
luptas ē diuine visionis. de quo hst. 1. Vinū qd vt magnificen-
tia regis dignū erat habundans et preceptū ponebat. Est g vi-
nū magnificū regni habundans et preceptū Magnificū quidē
vinū. qz magnā efficit aiā tñsferens eā in regiā dignitatē. sic
ebrii putant se orbis dños. Judith. 12. Bibā dñe qm magnifi-
cata est aiā mea hodie qd omnibz diebz vite mee. Regale etiā
vinū est. ex eodē em vno ipse bibit. quod pimat beatis. qz de-
us ipse et sancti om̄s eodē voluptate diuine visionis gaudent.
Dani. 1. Constituit eis rex annonā p singulos dies de cibis suis
et de vinis vn̄ bibebat ipse. Rursus istud vinū habundans
est &c. habundans vt totū hominē repleat. psal. Inebriabunt
ab vbertate domus tue &c. Neqz em p̄pinabit nobis fruitionis
gaudiū in puo calice. sed torrens vim et fons letitie exuberabit
tūc aperiet nobis cellariū celeste. Cant. 2. Introduxit me rex in
cellā vinariā &c. Est etiā vinū istud preceptū deificatū et puz-
quo nihil melius. nihil iocundius. nihil lapidius. stillaz huius
vini gustauit. Mat. 17. Dñe bonū est nos hic esse. Est em vi-
nū melleū dulcedine diuinitatē lacteū pulcritudine humanita-
tis christi. Isa. 55. Venite om̄s sitientes emite vob absqz argen-
to et vlla cōmutatione vinū et lac. Cant. 5. Comedi fauū cum
melle meo &c. Est etiā istud vinū aditū et aromaticū multitudi-
ne suauitatis. habet em om̄is saporis varietatē. Can. 8. Da-
bo tibi poculum ex vino adito. et musto maloz granatoz. scz
quoz amaritudo in dulcedinē vertet.

Tercia pars. Q

Erao cū dicit: et dixit ihesus. cōmendat dñi miraculū

tripliciter. scz a veritate. bonitate. et dignitate. Primo g̃ ponit
 cōprobatio veritatē et dixit eis scz ministris ihesus: haurite nūc
 hoc ē illud nunc q̃ nondū venerat. q̃n supradixit nondū venit
 hora mea: et ferte architriclino: sic nominat p̃nceps discubē
 tū qui dispensat necessaria diuio Et dicit ab archos qd̃ est p̃
 ceps et tricliniū qd̃ est cenaculū. quasi p̃nceps cenaculi. Est autē
 tricliniū p̃prie domus in qua sūt tres ordies mensaz. sic in refe
 ctōis n̄ris esse cōsuevit. Et additendū qz nō legimus xpm̄ ali
 quid cōasse aut p̃cepisse vt auerteret aqua in vinū. vel aquaz
 aut vasa retigisse. vñ ad solū ipsius velle facta ē auersio vt euz
 se demonstraret de quo ait psal. Dia quecunqz voluit fecit. De
 inde ponit mistroz obia: et tulerūt: id ē portauerūt architri
 clino: vt autē gustauit architriclin⁹ aquā vinū factū. et nō scie
 bat vñ est. mister autē sciebat q̃ hauserat aquā: Nec oia repetit
 euangelista vt nō lateat operis magitudo. vñ s̄lr p̃cedit de cō
 nato quez dñs illuinauit. et de lazaro mortuo que suscitauit:
 vocat sponsū architriclin⁹: vt eū reprehēderet qz p̃cipuū vinū a
 p̃ncipio nō dedisset. vñ secūdo ponit testificatio bonitatē. Et p̃
 mo architriclinus p̃ponit cōem mozez hoim: dicit ei: scz sponso
 ois hō p̃mo bonū vinū ponit et cū inebriati: id ē satiati fuerit
 discubendo: tūc id qd̃ deterius ē: Nota em̄ auaricie ē peiora p̃
 mittere in diuuis. sed urbanitatē ē melioza in p̃mis largiri. Se
 cūdo reprehēdit sponsus quasi d̄ cōem mozez hoim fecerit: tu autē
 seruasti vinū bonū vsqz adhuc: qz ei dei p̃fecta sūt opa idē cre
 dit vinū istud fuisse optimū vt etiā verba architricli declarant
 R. Nō allegorice qz i nuptiis diuine incarnationis mistri id est
 p̃dicatores vel subtiles sensus hauriūt ex p̃funditate scriptura
 rū sensū euangelice septure. vinū scz optimū. Archi. vero ē hm̄
 aug. aliquis legis doctoz vt paulus. gamahel. aut nicodemus
 quibz dū p̃pinauit vinū euangelicū dicit q̃ nihil eo sit melius q̃
 d̄ humanā cōsuetudinē premillis vinis bois vsqz in tpe gr̄e di
 lati sit euāgelicū. sic em̄ erigit ordo nature et gr̄e. vt ad p̃fectū
 quis deueiat p̃ imp̃fectū. tal̄ etiā archit. fuit petrus p̃nceps ce
 naculi ecclesie. in q̃ sunt tres ordies discubentū diuigatoz. viz
 stinentiū et doctoꝝ. iste cū gustasset de h̄ vīno ait Jo. 6. Dñe
 ad que ibimus. verba vite eterne h̄es. et alij quidē missi a pon
 tifici abo vt app̄chēderent ihesū regressi sūt dicētes. Nunq̄ sic lo
 cutus est hō vt hic hō loquit. Jo. 7. Xu. sup illd̄. de petra mel.
 ic. q̃ multi sūt inquit q̃ faciant de illo melle q̃ clamāt et dicūt.
 Suauē est. nihil melius. nihil dulcius vel itelligi potest ic. Tro
 pologice sex idie nostre purificationis dum hic sumus implem

Sermo

tur aquis timoris miserationis et tribulationis. nec aliquid gustamus de vino iocunditatis diuine. nisi ministri hauserint ad christi imperium de fonte celesti. de cella scilicet vinaria. Ministri sunt meditationes sancte. orationes deuote. intensa desideria. talibus ministris haurit modicum aliquid. stilla videlicet vini celestis. ad probationem potius quam ad sacietatem. Architectriclinus est ratio que principat in homine vnde dicitur. 1. poli. Ratio est architectio. in intellectu itaque non subdito irrationabilibus motibus sed principanti. libero et mundo. ministrat oratione videlicet impetrante. aut meditatione studente. aut desiderio attingente. et credit aliquando. In ista etiam vita modicum quid gustare de vino in quod presens tristitia auertit. psal. Gustate et videte etc. Ite qui gustant hunc saporē dum hic sunt. nesciunt vnde id est quibus meritis hoc fit. quia non aduertunt in se meritum quibus digni sint hoc precipere. Job. 24. Nescit homo precium eius id est meritum. Exo. 16. Cum vidissent filii israel manna. dixerunt. quid est hoc. ignorabant enim quid esset. nec sciunt etiam sancti dum hic sunt dei iudicia. quare videlicet se gustandum deus hic prebeat. an videlicet in damnatione. an in solatio. Jo. 3. Spiritus ubi vult spirat. et vocem eius audis et nescis etc. Et quid mirum si ignorat ratio quid supra se est. scilicet huius dulcedinis originem. cum petrus apostolus ad vnam stillam huius vini inebriatus. Bonum est inquit domine nos hic esse etc. nesciens quid diceret. Lu. 9. Immo quod amplius est. Paulus productus in paradysum id est cellariam huius vini usque ad terram celum nesciebat utrum in corpore vel extra corpus esset. 2. cor. 12. Ite mundus a principio dulcia proponit vna. voluptates scilicet et vana gaudia. sic veneficus sub melle veneni abscondit. sed deteriora sequuntur. languor. senium. calamitas. mors. Prover. 29. Ne intuearis vinum id est seculi voluptatem cum flauescit. cum splendet in vitro color eius. ingreditur blande sed in nouissimo mordebit ut coluber. et sicut regulus venena diffundit. Sed etiam sponsus amaris amaritudinibus. ut vinum solationis nobis largiatur eterne. tunc enim et nos dicemus sponso nostro. seruaisti bonum vinum usque adhuc. S. Tercio ponitur triplex declaratio dignitatis huius miraculi. Prima quod fuit virtutis initium: hoc fecit initium signorum ihesus in chana galilee: vnde per librum de insuetudine sal. quod dicitur putat die. addidisse esse apocryphum. Ibi enim multa signa leguntur facta a christo. cum tamen dicat euangelista hoc fuisse initium signorum eius. cum iam esset christus amplius triginta annorum. Sed obicitur et aliquid de stella magorum et columba. et voce patris de celis.

Et dicendum quod non fuit evidens illa signa fuisse facta ab eo. licet fuerint facta propter eum. Secundo istud miraculum fuit divinitatem indicium: et manifestavit gloriam suam: quod ipse videlicet esset filius dei. qui est splendor glorie. figura substantie eius. Jo. 1. Vidi- mus gloriam eius etc. Tercio ipsum miraculum fuit credulitatem vel salutis indicium: et crediderunt in eum discipuli eius: prius quidem credebant in eum propter verba iohannis dicentis. Ecce agnus dei et quia vidit spiritum sicut columbam descendente et manente super eum. Nunc vero crediderunt in eum ex evidentia operum eius. Nota quia et a principio mundi primum miraculum factum est in nuptiis. quia costa viri conversa fuit in mulierem. hic autem aqua in vinum quod secundum statum peccati animalis. erat homo futurus cuius signum est. quoniam ablato osse repletus fuit homo carne. sed in statu gratie fluxus voluptatis in ferocem spiritum convertat. Item primum signum ihesu id est salutis est si convertat aqua in vinum. id est si sapida videri incipiunt amara que deus precipit. Item in vino manifestat christus gloriam suam. quia in gaudio celestis patrie videbimus eum sicuti est. Item signum vini provocat ad fidem. quia populus que sunt aque multe conversa in spiritum sanctum provocat sunt gentes ad credendum. nam manifestatio spiritus fit ad utilitatem eorum qui sunt credituri. ut dicit apostolus. vñ act. 2. Repleti apostoli spiritu sancto quasi ex aqua in vinum conversi. putabant esse pleni musto. et reuera pleni erant ferocem spiritus. quia musto petrus apostolus plenus predicabat. et a proposito sunt die illo credentium anime crederent tria milia. Et hoc concordat et quod in baptismo christi factum est. Nam cum ipse transisset ex aqua missione spiritus sancti facta super eum. Johannes baptista vidit et credidit. quia hic est filius dei. Ecce quod aqua baptismi iohannis transiit in spiritum id est spiritum alem baptismum.

Dominica tertia post epiphaniam. Prima pars sermonis xxii

Um descendisset ihesus de monte etc. Mat. 8. Cum aliis scientiis sacra scriptura super excellet. quod in ea non voces sole quemadmodum dicitur in humanis scientiis sed et res ipse significat sic dicit hugo. 1. li. de sacramentis in prologo. verbi gratia. Quondam scia inquit quid nomine solis significat. quod corpus lucidissimum. sed sacra scriptura ulterius dicit. quod sol significat hominem sapientem. unde homo sapiens in sapientia manet sic sol. Item alia multa exempla adduci possent. et ideo hodie nunc euangelium exponit duplici

Sermo

eter. sed quantum pertinet ad salem significationē. et huius misterium rebus ipsis importatum. Duo itaque miracula narrantur facta a deo scilicet leprosi mundatio. et paralytici curatio. De leprosi mundatione concordant mar. 8. et mat. 1. et lu. 5. De isto vero paralytico nihil dicit mar. sed mat. 8. et lu. 7. Secunda pars euangelij incipit ibi: cum autem introisset: Circa primum quinq; tangunt. Primum est christi descensus ibi: cum descendisset iesus de monte: Ille mons huiusmodi Jero. fuit mons thabor quem christus ascenderat cum discipulis suis. ut noue legis precepta illis traderet. Data autem lege descendit de monte. ut miraculorum operatio legem datam confirmaret. Deinde ponit turbe sequela: secute sunt eum turbe multe: Venerunt turbe multe ad ihsu. et descensum ipsius prestolabant. sed secute sunt eum descendente quidam ut dicit origen. propter caritatem. plerique propter doctrinam. ceteri propter administrationem et curationem. De his qui prestolabant christi descensum erat leprosus ille. et ideo secundo ponit eius accessus: et ecce leprosus veniens: non quocumque erat leprosus. Sed ut dicit lu. erat vir plenus lepra. Nota quod lepra est infirmitas incurabilis huiusmodi natura. et ideo venit iste leprosus ad talem medicum qui medicina supernaturali eum curaret. Sed querit unde habebat leprosus iste fidem quod eum dominus curare posset. Et dicendum quod ut patet per magistrum in historiis. mundatio leprosi est primum miraculum quod dominus operatus est. ex quo aperte predicare incepit. et ideo valde amenda danda est fides istius leprosi. qui nullo adhuc facto miraculo. sed sola fama doctrine eius audita credidit. quod tanta christi sapientia absque omni potentia esse non posset. Tertio ponit leprosi petitionem: adorabat eum dicens: huiusmodi crisostomus non simpliciter petebat curationem sicut ab artifice medicina sed adorabat quasi deum. Nota quod oratio licet sit desiderij vocalis expressio ad deum. tamen desiderium aliquid etiam corporalibus signis demonstrat. sicut genuflexionibus. prostrationibus. et aliis multis modis. Ille autem leprosus expressit deuotam reuerentiam quod adorauit. humilem seruitutem. quod ut dicit magister. adorauit genuflexo. timidam verecundiam quod prociudit in faciem ut dicit lu. Deinde ponit ipsius orationem: Domine: vere dominus qui etiam languoribus et famitatis vite atque mortis dominat: si vis: voluntate diuina in cuius ditione cuncta sunt posita. West. 14. potes mundare: illa potentia cui omnia obtemperant et nihil resistit. Attendende quod fiducialiter iste leprosus petierit licet enim non fuerit in morte cum domino. non videtur tamen ignorasse quod ibi dominus admonuerit. petite et accipietis. Omnis enim qui petit accipit. Mattha. 7. Item videtur illam domini sententiam obseruasse. quam in eodem

morte ptulit. Orātes autē nolite multū loqui. qm̄ breuiter se ex
 pediuit dicens. Dñe si vis potes me mundare. **B** Nota q̄ li
 cet christus miracula i carne mortali fuerit operatus. et tñ absq̄
 patre et spūsancto nperari non potuit. quia quoz̄ vna ē sub
 stantia et virtus eaz̄ ē vna operatio. vt dicit aug. q̄ quidē le
 profus iste prudentissime expressit. nā psonā verbi tangit tū di
 cit dñe. ipse em̄ est in cuius semore scriptū est. rex reguz̄ et dñs
 dñantiū. apo. 19. Itē benignā volūtate spūsanctū tū dicit si vis
 spūs ei vbi vult spirat. p̄ is autē oipotētia tū dicit potes. Quar
 to ponit miraculi opatio q̄ extēdens manū iesus manū illā q̄ fa
 bricauit celos extēdit largit̄ misericordiē potēter: et tetigit eū.
 d. tetigit eū vt tactu sue carnis mūdissime lepre maculā absterge
 ret. Nā vt dicit theo. ipsius sacra caro ē purgatiua. et vitā tri
 buens. sicut ex̄is verbi dei caro. Sed videt̄ q̄ dñs atra legem
 fecerit. nā leprofus imundus ē vt dicit leuit. 14. quē non erat li
 citū tangere. Et dicendū q̄ ideo lex phibeat tactū leprosi. ne
 tangens straheret imundiciā vel maculā ex lepra. et q̄ christus
 nullam imundiciā aut maculā strahere poterat. ideo nō egit a
 legem. Tetigit autē p̄pter tria. Primo vt oñderet antiq̄ celsare.
 eo q̄ nouā legem iā tradiderat. Secundo vt oñderet se dñm le
 gis qui ei non erat subiectus. Tercio vt tactu sanaret lepram.
 Deinde verbū dñi ponit. leprofus em̄ aditionaliter dixerat. si
 vis. et dñs indicatiue: rñdet volo: Itē leprofus dixerat. potes
 sed christus impat: mundare: ecce effectus potentie. Tactu igit̄
 et verbo curatus ē. Deinde ponit leprosi mundatio: et celsū
 mundata est lepra eius: q̄ em̄ vt dicit orige. nō dubitabat cre
 dere nō tardat̄ sanatio q̄ nō distulit celsionē non differē mun
 datio. Et nota h̄m crisō. q̄ ista dictio celsū tardius p̄fertur
 q̄ fuerit velocitas mundationis. cuius em̄ factū fuit q̄ dicit pos
 sit. **C** Quanto ponit triplex mandatū sanato impositū. non
 mādauit ei christus vt afferret sibi pecuniā vel alia quelibet do
 na p̄ sua mūdicia aut q̄ ipsum glorificaret corā homibz̄. sed p̄
 mū sibi dedit mādatū vt occultaret miraculū. vñ sequit̄: q̄ ait
 illi ihsus vide nemī dixeris. Nota q̄ quinq̄ ex causis phibuit
 christus h̄m crisō. et ambro. Primo vt daret nob̄ exemplū q̄ n̄
 queramus gloriā de nostris operibz̄. Secundo vt dicit crisō. q̄
 nondū erat tps̄ christi opera predicari et predicatio erz̄ cōm it̄
 tenda apostolis. Tercio h̄m ambro. q̄ meliores sunt. qui fide
 spontonea credunt q̄ speratis beneficiis. Quarto h̄m ila. vt he
 salus non quasi verbo oblata querat̄ sed necessitate cogente de
 uote postulet̄. Quinto h̄m Jero. et aril. q̄ non erat opus verbo

Sermo

predicare. quod in euidentia operis demonstrabat. fortasse autem
Sexta causa est. quia prius expectandum erat iudicium sacerdotum qui in-
dicarent eum esse mundatum. et postea dicendum erat quis illum sana-
uerat. quod si e conuerso factum fuisset potuissent sacerdotes ex inui-
dia calumniari miraculum. **D** Secundum preceptum est: sed vade
et ostende te sacerdoti: cui commissum erat lepre iudicium. Nota
quod quatuor ex causis eum mittit ad sacerdotes. Prima. quoniam licet es-
set mundus. non tamen reputabatur mundus. et cum aliis non poterat
habitare nisi sacerdotum iudicio. Secundo propter humilitatem. ut
sacerdotibus videatur deferre. Tercio secundum origenem et ambrosium. ut cog-
noscat quod non legis consuetudine. sed dei gratia sit sanatus. Quar-
to secundum crisostomum. ut obturaret maliloquam iudeorum linguam dum legem
venerabat. Tercium preceptum est: et offer munus quod precepit
moyses: leuit. 14. Nota quod mundatus a lepra bis offerebat.
Primo antequam castra ingrederetur offerebat duos viuos passeres
cum ligno cedrimo toto et isopo et immolabat vnus passer. de cui-
us sanguine tingebatur alius passer. et lignum cedrimum totum atque
isopum et aspergebat illo sanguine mundatus septem vicibus. et po-
stea dimittebat passer vnus ut aduolaret in agrum. Loto autem
corpore atque vestimentis et rasis omnibus pilis corporis intrabat
castra. ita tamen quod propriam non ingrediebatur domum vsque ad septem dies
die autem septimo iterum omnes pilos corporis radebat. et lauabat cor-
pus eius et vestimenta. et die octauo si erat diues tollebat du-
os agnos immaculatos et ouem vnus anni et tres decimas sile-
oleo asperse et sextarium olei. et statuebat omnia haec ad ostium taber-
naculi. postea per sacerdotem fiebat immolatio. Si vero pauper fuisset
homo ille non offerebat nisi vnum agnum et decimam vnam sile-
oleo asperse. et sextarium olei et duos turtures siue duos pullos colu-
bazarum. Hoc autem munus non iussit dominus offerre huic mundato lepro-
so. sed ut daret laudem deo pro sua mundatione. Sequitur in testi-
monium illis: id est accusando attestantibus illis se per sacerdotes. quoniam ut
dicit crisostomus. que a christo fienda erant omnia facta sunt et tamen ipsi
non crediderunt. Illa ergo munera sunt testimonium incredulitatis
eorum. quia dum ea receperunt sanationem leprosi a prophanis. in christum
tamen credere noluerunt.

Secunda pars.

E

Secundo cum dicit: cum autem introisset: tangit paralyticam
curatio. et quinq; fact. Primo enim ponit centurionis
accessus: et cum introisset ihesus capharnaum: que est no-
bilior ciuitas galilee. Vnde etiam interpretatur villa
pinguedinis. vel ager solationis: Accessit ad eum centurio:

Centurio dicit qui centum preest militibus et erat iste cententis gentilis positus a romanis capharnaum ad custodiam provincie. Nota quod iste centurio personaliter non accessit ad Iesum. sed ut dicit lucas 8. Audiens de Iesu tanta mirabilia. cum haberet servum carissimum primum mortui misit seniores iudeorum ad Christum qui rogarent pro salute servi. non enim accessit personaliter qui non putabat se dignum presentia Christi. Cum autem Christus iret cum senioribus ad domum eius. ille hoc audiens misit ad eum ut non declinaret ad suum hospitium. quia non erat dignus eum recipere. sed tamen imparet verbo et sanaret puer eius. unde oritur questio quomodo mattheus dicit quod accessit centurio ad Christum. cum tamen dicit lucas. misisse seniores. et ideo dixerunt quidam non eundem esse centurionem de quo loquitur mattheus. et lucas. sed non est verum secundum Hieronymum crisostomum. Diversitas autem illa que apparet inter evangelistas tunc tollitur. primo quidem secundum Hieronymum crisostomum. quoniam centurio iste personaliter accedere noluit ad dominum. sed iudei quasi blandientes illi dixerunt. quod non expediebat ut ipse laboraret in hoc quoniam ipsi irent et Christum adducerent. et ideo mattheus. considerata voluntate centurionis. dixit quod accessit ad dominum. Secundo ut dicit Augustinus. quoniam ea que aliquis pro alio facit ipse facere dicitur ex quo seniores iudeorum nomine centurionis. accesserunt ad dominum. ideo ipse centurio. dicitur accessisse. Tercio ut innuit idem Augustinus. mattheus. voluit commendare centurionem. fide quod enim fide accedit ad dominum magis accessit centurio ad Christum qui magis credidit quam seniores qui missi fuerant. ¶ Sequitur centurionis petitio: rogans eum et dicens: id est mittens rogando et dicendo: domine: qui omnium dominaris: puer meus: ecce servilis additio: iacet in domo: non quidem in hospitali vel cetera. sic faciunt mali domini qui servos eiciunt cum ceperint infirmari: paliticus: ecce genus infirmitatis. Est autem paraliticus tremor et dissolutio membrorum: et male torquet: ecce doloris afflictio. Attende caritatem et bonitatem centurionis. qui tam instantem rogabat pro servo ac si esset proprius eius filius. et ut dicit rabanus Maurus. omnia ista cum dolore enumeravit scilicet iacentem. paliticum. et male detentum. ideo ut sue anime angustias demonstraret. et dominum commoveret. sic dominus omnes ad dolere servis et eorum curam habere. Attende etiam quod sola infirmitas exposuerit. Sciebat enim ut dicit crisostomus. quod Christus potens est ad faciendum. sapiens ad intelligendum. et misericors ad exaudiendum. ideo infirmitatem tamen exposuit. remedium autem salutatis in potestate misericordie eius dimisit. Tercio ponit gratiosa Christi responsio: et ait illi Iesus: scilicet centurioni loquebatur Christus. cum tamen esset absens. Loquebatur enim cordi ipsius absentis efficacius. quam auribus seniorum presentium: Ego veniam: Personaliter. Non mittam Petrum

Sermo

vel andream aut quemcumque apostolorum: et turabo eum: misericorditer. Nota secundum crisostomum quod dominus nunquam desuavit facere quod voluit facere hic in aliis enim omnibus voluntate sequitur prestolantium. hic autem profiliit et non solum curare promittit sed et ire ad domum. et hoc quidem propter duo. Primo ne despectam videretur habere additionem servilem. nam et ipse pro nobis cum esset dominus servus factus est. Item fides. humilitas. caritas. et prudentia centurionis hoc merebatur ut etiam christus domum ipsius ingrederetur.

¶ Quarto ponitur deuota centurionis responsio que fuit humilis fidelis et prudens. unde primo tangit humilitatem: et respondens centurio ait: non respondit centurio pro seipsum christo. quia ut dicitur lucam 7. non reputabat se dignum loqui christo. sed ut ibidem dicitur. audiens ipse quod christus ad domum accederet suam. misit ad eum amicos dicens verba sequentia: Domine: tui omnimoda est reuerentia exhibenda: non sum dignus ut intres sub tectum meum. Ecce quanta reuerentia. ecce qualis humilitas. Nota quod indignum se reputabat presentia christi forte propter conscientiam gentilis vite. vel quia in domo habebat seu habuerat idola. aut certe considerata maiestate diuinitatis christi. nullam existimauit creaturam dignam suscipere ipsum. Item subditur quod fidelis venit ista responsio: sed tamen dicit verbo: illo quod de nihilo tunc produxit in esse: et sanabit puer meus: ecce quanta fides. sciebat enim centurio ut dicit crisostomus. quod angeli inuisibiliter christo assistunt qui ad imperium verbi eius virtutes et miracula operantur. Et iste est ordo angelorum qui virtutes appellantur ut dicit bernardus. 5. de consideratione. si autem angeli cessarent tamen ut subdit crisostomus. infirmitates preceptis eius vniuerso expellerent. Nota quod istud verbum centurionis. Domine non sum dignus. tante fuit humilitatis et fidei atque efficacie quod secundum augustinum. dum dixit se indignum. dignum se prestitit. ut non tamen in ipsius hospitium. sed ut etiam in cor ipsius ihesus intraret. et quia ad recipiendum corpus christi. in sacro non eucharistie nullus est dignus. ideo secundum origenem. fideles cum accedunt ad mensam christi verbis centurionis accedere debent dicentes domine non sum dignus etc. ut istorum verborum virtute digni efficiantur. Ad idem additur quod prudens fuerit centurionis consilio. fide enim suam quam expressit dicens: tamen dicit verbo: prudenti argumentatione confirmat dicens nam et ego homo sum sub potestate alterius: tribuni vel imperatoris: assistatus: et tamen: his sub me milites: ita quod aliis subiectus et alii mihi subiciuntur non obstante autem quod alius subiectus tamen cum: dico huic: mihi subiectus: vade et vadit. et alio veni et venit. et se uo meo. fac hoc et facit. Tunc supplendum est secundum

glo. ita et tu dñe potes sine corpis presentia dicere infirmitati
 vt vadat & recedat. & dicere sanitati vt veniat & veiet vel etiã
 seruientibz tibi angelis potes dicere. vt hec faciant miracula. &
 facient. Nota q̄ ista argumentatio duobz modis formari p̄
 Vno mō vt arguamus per locum a minori. Si ergo sub p̄tate
 constitutus nihilomin⁹ habeo p̄tatem iubendi. quid tu potes cui
 seruiunt oim potestates. Secdo inducit Cris. vt sit argumentatio
 a fili. quasi diceret. Et si ego sum sub p̄tate alterius. habeo tñ
 potestatem iubendi alijs. qui sub me sunt. sic et tu q̄uis sis sub
 potestate p̄ris scz in q̄tum hō. habes tñ p̄tatem iubendi angel
 ¶ Quinto ponit Centurionis fidei cōmendatio. quaz xp̄us
 dupliciter cōmendat. primo ex admiratione. vñ sequit: audi-
 diens aut̄ ih̄us tantaz fidem centurionis miratus est: Attende
 inquit origene. q̄tum sit aut quale qd̄ deus vngentus admi-
 ratur. auz. diuice. regna. principatus. in aspectu eius sūt tan-
 q̄ vmbra nihil horz in conspectu dei mirabile est aut pretiosum
 sed tñ fidem admirat. honorificat. et acceptat. Sed querit quō
 xp̄us admirari potuerit. surgit enim admiratio ex apphensio-
 ne noui effectus. cuius causa ignoratur. sed constat q̄ cognitio
 istius fidei nō erat noua in xp̄o. ab eterno em̄ hanc prescuerat
 Item nec causa istius fidei latebat xp̄m. quia vt dicit Aug. con-
 tra manicheos li. 1. ca. 3. Tercio ipse xp̄us qui fidem centurionis
 admirabat eam in illo fecerat. et dicend q̄ pro tanto dicit ad-
 miratus. qz fides ipsa admiranda erat. vnde ad modū ad mirā-
 tis se habuit vt nos instrueret q̄ hanc fidem admiremur. Item
 scdo fides ei⁹ admirabat cōparatione ad alios vñs subditur &
 sequentibz se turbis dixit: Amen dico vobis non inueni tantā
 fidem in isrl: ecce quanta laus fidei que sic omnibz antefertur.
 R Sed querit vtz fides istius maior fuerit fide p̄riarcharuz
 p̄phetarum. aut fides ap̄toz. aut postremo fide v̄ginis. Et di-
 cendum q̄ non. qz illi fuerunt nostre fidei p̄ncipiū. cū vero di-
 cit xp̄us. Non inueni tantam fidem in isrl: tripliciter p̄ intelli-
 gi. Primo fm̄ Hiero. vt xp̄us loquat de presentibz. non de re-
 tro p̄riarchis & p̄phetis. nec tñ de omnibz presentibz. sed exclu-
 dunt illi quibz loquebatur scz apli. Vel fm̄ Cris. hoc est intel-
 ligendū q̄tum ad originem credendi. qz alij pluribus signis &
 miraculis visis crediderunt. iste vero nullo viso. sed auditu tñ
 Vel tercio fm̄ eundē Cris. Rusticuz aliquñ sapienter aliqd̄ p̄se-
 sentem vel puerum magis admiramur & laudamus. q̄ si ph̄us
 illud diceret. ita qz non erat equale indeuz credere et gentilem
 etiã modica fides gentilis magis laudat. qz fides tota indeoz

Sermo

Deinde qz fides tanta erat in hoc centurione. xps ex hoc futura
fidem gentiliu pdiat: dico aut vobis qz multi: non omnes. qz no
omnes credunt euangelio: ab oriente ⁊ occidente: ⁊ ex omi pte
mndi: venient: scz ad fide ⁊ vnitatem eccie. Deinde tangit fidei
premiu: ⁊ recubent: i. reqscent ⁊ epulabunt: cu abrahā Isaac
et Jacob: quoz imitati sunt fidem in regno celoꝝ vbi lux erit.
exultatio gloria ⁊ lōgeuitas vite eterne. L. Nota qz pre
miu fidelium hic triplr cōmendat. Primo a spūaluz epulacōe
qz dicit recubent. epule aut ille non carnales sed spūales sunt
qs nec oculus vidit. nec auris auduit. nec in cor hoīs ascēdit.
Secdo cōmendat a gloriā dignitate: qz cu abrahā Isaac et Ja
cob. Tertio cōmendat visione dei. qz in regno celoꝝ. celoꝝ em
regnu est dei visio. Deinde iudeoz infideliu pdicit triplicē pe
nam. Prima est carentia diuine visionis. vñ dicit: filij at regni
⁊. h. m. Hiero. iudei in quibz deus añ regnabat: eiciuntur in tene
bras exteriores: Ecce qz fideles gaudebunt lumine visiois diui
ne. sed iudei eicient in tenebras. Nota qz tenebre quedā sunt in
teriores. ⁊ hec sūt ignorantia fidei. quedā vero exteriores scz pe
ne infernales. illa em est terra tenebrosa ⁊ opta mortis caligine
terra miserie ⁊ tenebrar. vbi vmbra mortis ⁊ nullus odo: sed
sempiternus horro: inhabitat. id at iudei in exteriores istas tene
bras eicdi sunt. qz non repulsi a se interiores tenebras. Secda
est pena sensus ibi erit fletus. h. m. qz dicit Xymo. lacrimabunt
oculi ex vehementi ardore ⁊ fumo ignis inferni. Tercia pena ē.
remorsus conscientie: ⁊ strido: dentiu: cu enim conscientia ppria. qsi
verbis stimulat ⁊ pungit damnatos. ex indignatione rancunt
et dentibz strident. Ps. Peccatoꝝ videbit ppriaz conscientia ⁊ ira
scetur dentibz suis fremet ⁊ tabescet: desideriu peccatoꝝ pibit.
Sexto ponit petitionis exauditio: ⁊ dixit ihus centurioni va
de: pficiendo de virtute in virtutem: ⁊ sicut credidisti: solo ver
bo absqz corpali pntia qz possem sanare filiu tuu. ⁊ puez: fiat tibi:
i. fiat tua gracia: et sanatus est puer: pte de: in illa hora: q
xpus protulit. sicut credidisti fiat tibi. Considera q̄tum valeat
vnicuiqz fides ppria quando tm valuit huic puero fides aliena
¶ Ad misticā intelligentiā isti duo quos dñs de monte de
scendens sanauit. duos pplos scz gentilem ⁊ iudaicu significat
vtruzqz populus vicijz egrotabat. sed saluator mundi de monte
alte diuinitatis descendit in vallem nre miserie. ⁊ vtruzqz cura
uit populum. gentilem aut primo. quia statim dño in carne ve
nienti quasi leprosus occurrit. Iudaicus vero ppus adhuc ex
peccat. ⁊ iacet in domo synagoge palitius et male torquetur.

sed in fine tempore cum introierit plenitudo gentium. & ipse sanabitur. Moraliter autem uterque istorum peccatorum significant. peccatum enim habet maculam & habet penam. macula est sicut leprosi. pena est sicut palitica. macula lepre est abhominabilis. sicut peccatricem animam abhominat deus et beati angeli. ps. Corrupti sunt & abhominabiles facti sunt in iniquitatibus. Exemplum de heremita sepeliente quadriduanum mortuorum mandato angeli sibi assistentis. heremita autem ille fortiter obdurabat nares propter fetorem cadaveris. sed non angelus. & ecce iuuenis quidam pulcherrimus & iocundus. vestimentis ornatus inde habuit transitum et tunc angelus fortiter obduravit nares donec ille iuuenis longius recessisset. Interrogavit autem heremita angelum cur non obduraret nares a fetore cadaveris. obdurasset autem transiente illo iuvene. quia ego inquit angelus fetorem corporalem hunc non sentio: sed anima illius iuuenis sic abhominabilis est & fetida. quod fetorem eius sustinere non potui etc. Item macula lepre contagiosa est & commorari leprosis periculum est. ita peccatores contagiosi sunt et periculum est cum eis conuersari. ne forte inducant alios ad peccatum. propter hoc dicit Proverbia. i. fili mi ne ambules cum peccatoribus prohibe pedem tuum a semitis eorum. pedes enim illorum ad malum currunt. Pena autem peccati per servum ceturionis quadruplex describitur. d. enim de illo puero qui erat servus: quod iacebat. quod erat paliticus. & quod male torquebat. iste pene sunt primitias ad malum que in servitute signantur. qui enim facit peccatum. servus est peccati Jo. 8. peccatum autem cum dominatur homini. facit eum pronum ad peccandum: ut de uno peccato ad alterum tendat sicut Gre. Peccatum autem ulterius ad aliam deducit servitutem scilicet diaboli. Jere. 2. servire te facias inimicis tuis. id est demonibus. Secunda pena est in potentia ad bonum operandum. que signatur per iacentem. iacentes enim nihil operari possunt. iacet autem peccator. quia nullum potest operari bonum meritorium videamus lectum peccatoris aliqui iacet in igne iracundie. aliquando in sterquilimo luxurie. aliqui in spinis avaricie. ecce qualem sibi fabricant peccatores lectum. h. surgendum est. quia hora est iam nos de somno surgere. Tercia pena est timor qui per palitum signatur in dissolutione & tremore ipsius. ecce in quanto tremore est peccator si dicit sibi ut elemosinam largiatur. aut male ablata restituat. timet ne sibi deficiat si sibi dicit ut ieiunet & vigilet. timet ne esuriat si dicit sibi quod ad patriam veniat. timet de verecundia & satisfactione ecce quomodo paliticus iste tremit. unde ps. trepidavit timore ubi non erat timor. Quarta pena est afflictio spiritus. omnis enim peccator in seipso male torqueat anxius quomodo honores seculi divitias mundi

Sermo

delectamenta corporis acquirat. Et ecce ex altera parte conscientia
pungit. fallaciam mundi. vite breuitatem. imunditiam vicioꝝ. et
penas infernales formidat. quid inter ista nisi peccator homo ma-
le torquet. flagellatur interius et affligitur. Vere enim dicit Augu-
stinus dñe et ita est ut ois inordinat⁹ animus sibi ipsi sit pena et

Dñica quarta post ephie Sermo xxiii

Scendente ihesu in nauiculam. secuti sunt eū discipuli
eius Mat. 8. hoc idē legit Mat. 4. et Luc. 8. hinc qd
dicit Remi. tria legitur dñs refugia habuisse scz na-
uim. montē et desertū. ad que accedebat q̄tiens con-
primebat a turbis. volens ut hō eoz in oportunitatē vitaret.
Vnde hinc Mat. 23. videns ipse multas turbas circa se. iussit ire
transfretū. et ascendente illo in nauiculā secuti sunt eū discipuli
eius. vbi magnū habuerūt timorez ppter maris commotionez. In
hoc igit euangelio tria tangunt. primū est maris piculosa com-
motio. Secūdo discipuloꝝ affectuosa deprecatio. ibi. Et accesserūt.
Tercio xpi vtuosa opatio ibi. tunc surgens. Circa primū tria
tangunt. p̄o ascensus in nauiculā: ascendente ihu in nauiculā
Dri. cū multa inquit magna et mirabilia fuisset opatus in terra
transit ad mare ut ibidē excellentiora opa demonstraret. q̄ten⁹
se dñm terre et maris oñderet: secuti sunt eū discipuli eius. alio
quin nō essent discipuli. si secuti nō fuissent. secuti sunt autē euz
ppter duo. p̄o quia traherent suauitate sermonis eius. admira-
tione opm. et benigna conuersatione eius. ita ut eū relinquere nō
possent. Secūdo iuxta Cri. ut in seipis expirent virtutē mirabiliū
opm eius q̄ in alijs videbant fieri. Et Secūdo ponit maris
perturbatio: et ecce: q̄si subito et ex impulso cū prius esset tranq̄l-
litas: motus magnus: ventoꝝ et vndaz: factus est in mari cō-
mouebat mare vndis et vento: ita ut nauicula opiret fluctibus
eleuabat fluctus maris magna altitudine supra nauiculā ita
ut videret esse in profundo. et subito descendebat. et sic exagitata
fluctibus. replebat hęc sūt maris picula vbi nec castra nec port⁹
nec hōim potest h̄ri adiutorium q̄ nemo scit nisi qui exptus est.
Vñ Eccl. 43. Qui nauigant mare narrent picula eius. Nota qd
illa maris commotio non fortuitu. sed xpo operante facta est. qui
producat ventos de thesauris suis. hinc qd dicit Dri. Et hoc ideo
quatenus discipuli timerent. timentes xpm inuocarent. inuocā-
tes liberarent. liberati mirarent. admirantes in eum crederent.
Tercio ponitur xpi dormitio: ipse vō dormiebat: sup cervicali
ut dicit Mat. non quid de pluma sed hinc Thoph. sup cervicali

navis lignum. Nota hinc Dni. qd admirabile est & stupenduz vt ille de quo dicit ps. ecce non dormitabit neq; dormiet. nunc dormire dicat sed licet dormiret coepe vigilabat tñ diuinitate & interiori mente. ita qd rationis iudiciū in suo vigore pmanebat. vñ etiam dormiens faciebat ut mare sic commoueret. dormiebat autē vel ppter multaz vigiliam quā fecerat. vel ppter debilitatem ieiunij. vel ppter fatigationē predicationis & itineris. Erant autē discipuli in piculo ppter qñq; que dicuntur in ista pte euangelij. Primo qz non erant in fœti & magna nau h in nauicula. scdo quia erat multū onerata. accesserūt em̄ discipuli. 3° quia erat in mari. 4° quia iaz operiebatur fluctib; 5° quia principalis gubernator scz xp̄us dormiebat ic̄

Secunda pars

Secundo cū dicitur. et accesserunt. ponit discipulorū affectuosa deprecatio. & tangunt tria. 1° exortatio xp̄i discipuli em̄. eius vt dicit Cri. Non statim exortauerūt xp̄m cū cepit oriri tempestas sperantes alio mō euadē periculū. sed cū magnitudo piculi ad intollerabilem timorē eos pduxit. quia iam piculabant tanq; aliaz spem salutis nō habētes. nisi solum dñm vir tutū exortauerūt eum. vnde dicitur: & accesserunt: cū impetu: & suscitauerūt eum: clamorib; & exagitatioib; Nam vt dicit Dni. tanto metu discipuli fuerant territi. et pene animo alienati vt rruerent in eū. & non modeste ac leniter fugerent. sed turbulentē suscitarent eum. Scdo ponit orō discipulorū. que oratio tria in se habuit. que in omni debent retineri orōne. fuit enim orō illa pia cōfiteas dei potentia. crauerūt em̄ dicentes: dñe: qui tua potentia dominaris oim. Item fuit salutifera: salua nos: Gene. 42. Salua nostra in manu tua est. Itē fuit necessaria: p̄mus: dicit Dni. D timeas discipuli salutem vobiscū habetis & periculū timetis. vita vobiscū est. & de morte solliciti estis. Tercio ponitur discipulorū crepatio: et dicitur eis quid timidi estis: & quare timetis ex quo vobiscum sum vnde ps. Si ambulem in medio vmbre mortis non timebo mala. qm̄ tu mecum es domine: modice fidei: modice fidei fuerunt quia putabant se posse piculari presenti xp̄o. Sed diceret aliq; quomodo fuerant discipuli modice fidei qui curruerūt ad adiutorium xp̄i. et respondit. Eriso. Qz modice fidei ppter hoc fuerūt quia licet crederent xp̄m posse eos liberare de piculo. cū exortat⁹ esset. non tamen credebant qd hoc posset facere dormiens. vñ de hoc increpant ic̄.

Tercia pars

C

Sermo

¶ Erat cum d. Tūc surgens. tangit xpi virtuosa opatio. Et tria facit. po em ponit xpi imperiū: tunc surgens impauit ventis: vt flare cessarent: ⁊ mari: vt in vndatōs atineret. impūz em xpi tante ē efficacie vt res etiā in sensibiles illi obediant. vñ ps. Preceptū posuit ⁊ non p̄teribit et itez. spūs p̄cellaz faciunt vbum eius. Secdo ponit creature obedientia: ⁊ facta est tranq̄litas magna: aeris et maris. Ipse em est de quo dicit ps. Tu dñaris potestati maris. motū aut fluctuū eius tu mitigas. Et nota fm Trib. q̄ fluctuatio maris tūz terminat. adhuc tñ longo tpe aque d̄cūtiunt sed cū impio xpi cessauit tempestas. tanta est facta tranq̄litas. vt nec vestigiūz alicui⁹ turbationis remanserit. qd̄ quidē extraneūz est. Terdo ponit admiratio ⁊ laus xpi: porro hoies: discipuli vel alij qui erant in nauicula: admirati sūt: Nam ut dicit Theophi. ideo mirabant. qz dubie se hēbant circa xpm. inq̄ntuz enim solo impio mare placauit. non baculo vt moyses. nō p̄cebo vt helis⁹ iordanem. neqz archa vt iosue. fm hoc vere de⁹ videbatur fm q̄ dormiebat homo videbat. ¶ Deinde ponit xpi laus: admirabant em dicentes adinuicē: qualis hic est. fm Origen. hec non est locutio interrogatiua. s̄ admiratiua. qual ergo est ille. ⁊ q̄tus q̄ fortis q̄ magnus: qz venti ⁊ mare obedunt ei: imbet em oī creature fm Dñi. ⁊ non sup̄gredit eius iussionez. soli autem hoies dei p̄ceptis resistunt. eius d̄silijs non acquiescunt eius monita atennūt. Vnde notandū q̄ sit vitupabile ⁊ dānosum vt oīs creatura creatori obediat. solus at̄ homo resistat. vt obedias seruus p̄familias. fili⁹ at̄ atennat. vt creature homo impet. ⁊ creatoris p̄ceptis nō acquiescat. Non q̄ si hō fuissez obediens creatori. oīs illi fuissez obediens creatura. imo quod plus est. vt sic liceat loqui. etiā deus fuissez obediens votis hominis. nunc vero p̄pter inobiam hois creatura facta est illi inobediens. imo etiā sibi ipsi factus est inobediens. qz nisi cū magna difficultate caro non subicit spūi. ⁊ vix tandem aliquatū subiecta. semper tñ remurmurat. ¶ Potest at̄ istud euangelium exponi spūaliter tribo modis. Et po modo allegorice put p̄tinet ad caput ecclesie. qd̄ est xpus. nauicula enim quā xpus ascendit. arbor crucis intelligit. p̄ eam enim fideles perueniūt ad secūz portum vite eterne. hanc crucem xpus ascendit: ⁊ secuti sunt eū discipuli eius: quia dura morte ⁊ longis tormentis imitati sunt eum. existente vero in cruce motus magnus factus est in mari. qua magna imutatio facta est in mdo. tenebre facte sunt sup̄ terram vniuersam. velū templi scissum est in duas p̄tes

a summo vsq; deorsuz. terra mota est petre scisse sunt. et monu-
 menta aperta sunt. ecce magnus motus maris. nauicula etiã. i.
 crux xpi quasi operiebat fluctibus. mentes enim oim̄ extra ipsam
 crucem fluctabant. latro crucifixus deridebat xpm̄ preter euntes
 blasphemabant. discipuli trepidabant. iudeis est facta crux scã
 dalum. gentibus aut̄ stulticia. ecce qualis fluctus extra nauiculaz
 xpi. ipse vero inter tantas comotiones dormiebat. quia in cruce
 emisit spm̄. h̄ discipuli excitant dñm qz motus eoz p̄cibz resur-
 rexit dicebant em̄: dñe salua nos r̄surgedo. qz p̄imus turbacõe
 tue mortis ipse vero resurgens. p̄o increpat modicaz illoz fidẽ
 exprobrauit em̄ vt dicit marcus incredulitatem illoz ⁊ duricia
 cordis. postea xpus impauit ventis qz diaboli supbiam strauit
 impauit mari. quia vesaniam iudeoz compescuit. facta est tran-
 quillitas magna. qz discipuloz mentes visa resurrectione. sed a-
 te sunt a pturbatione. nos vero hoies videntes h̄c oia. dicim̄
 qualis est hic cui mare et venti obediunt ¶ Secdo hoc idẽ
 allegorice pot̄ expom̄ put̄ pertinet ad totũ corpus ecclie. nau-
 tula ista ecclesia est fidelium. de qua Prou. 31. ifacta est q̄si nauis
 institoris. in hac naui continent̄ fideles qui p̄ mare p̄ntis seculi ad
 regnũ celoz pueniunt. ista at̄ nauicula proram ⁊ pupim̄ habet
 strictam ⁊ acutã. mediũ aut̄ latum. qz principium ecclesie ⁊ finis
 mltis psecutionibz angustata sũt. in p̄nõ psecucõẽ infidelium. in fi-
 ne psecutione antexpi. medio aut̄ tpe ecclesia habet latitu-
 dimez qz multiplicati sunt fideles. habet ecclia magnas ⁊ latas
 possessiones nemo persequit̄ eccliaz. Sed attendendũ qz mediũ
 nauicule. licet sit lauius extremitatibz. est tñ debilius. itaq; licet
 ecclesia nunc magnã habeat latitudinem. valde tñ debilis est
 flectunt̄ hodie xpiani ad oẽm delectationẽ flectunt̄ plati minis
 non tam mortis q̄ rez temporaluz ne illas amittant. vñ timen-
 dum est hodie valde ecclesie dei. ne isti q̄ sunt in medio nauis
 ad insentina labant̄. xpus vero hanc nauem ascendit. qz ipse ẽ
 gubernator ecclie. discipuli vero post eũ. qz prelati ecclie mada-
 to ipsius eam regunt. Sed contra eccliam flant venti. mine scz
 gentiliũ. hereticoz. ⁊ etiam nũc tpiis xpianoz principum ele-
 uantur fluctus. psecutiones extra ecclesiam quasi opiat̄ flucti-
 bus quod prioribz temporibus accidit. ⁊ eueniet tempe antecristi
 sed in presenti tpe medium nauicule fluctibus operit̄. nõ quidez
 per gentiles aut hereticos. h̄ quod detestabilius est per malos
 principes aut milites xpianos. vides enim passim iura ecclesie
 et statuta contemni. possessiones diripi. redditus vsurpari. pre-
 bendas seculari virtute acquiri. Et qd̄ plus est etiam personas

Sermo

prelatoꝝ inuadunt. xp̄us aũ dormire videtur. quia vt dicit Dñi
Paentiaꝝ n̄ram impioꝝ expectat p̄niam. alacriter igit̄ ⁊ leu
re. vt idem dicit. accedamus ad eũ cum p̄ph̄a dicentes. Exurge
quare obdormis dñe x̄. Ipse aũt exurget ⁊ imperabit ventis:
nimis sc̄ ⁊ pauoribꝝ vt cessent faciet finem persecutioni. eritqꝫ
tranquillitas. pax ecclesie ⁊ serenitas m̄do. ita vt om̄s mirent̄
et dicant. qz venti ⁊ mare obediunt ei. ¶ Tercio hoc idẽ
moraliter p̄t̄ exponi. nauicula est fidelis aia per quaũ homo ve
hitur ad celeste regnuz hęc nauicula mari exponit̄ quia corp̄ori
sociat̄. vere em̄ corpus n̄rm mare est qz oia ipsius opera amara
sunt. in hanc nauiculaꝝ xp̄us ascendit aũ per gr̄am inhabitat.
sequunt̄ discipuli ⁊ sancte v̄tutes. quaz̄ quatuor morales sunt.
sc̄ prudentia. iusticia. fortitudo ⁊ t̄p̄antia. Tres th̄oloice. fides
sp̄s et caritas. duo dona sp̄s̄san̄di sc̄ donum sapie. intellectus
consilij. fortitudinis. scie. pietat̄ ⁊ timoris. ecce pulcra cõitiua
h̄ non potest ista nauis absqꝫ fluctuatione temptationũ transiẽ
flant venti. erigunt̄ vnde. aũ nauiculaꝝ istam venti sũt exteri
ores demonũ impulsiones vnde sũt vexatões carnales q̄ nunc
eleuant aiam nimis audiendo. nũc eiciunt ad desperationem in
ducendo. ⁊ frequent̄ tantus est temptationũ impetus. qz quasi
anima operit̄ fluctibꝝ vt sit in piculo ascendi carnalibꝝ deside
rijs que militant aduersus aiam. magna vnda est carnis deu
piscencia. magna est r̄rum temporalium indigentia ⁊ sic de alijs.
magna vnda tribulatio. p̄secutio. ⁊ expoliatio. vnde timet̄ vir
tutes ⁊ dona in tanta temptatõẽ periclitari. sed xp̄us in nob̄ dor
mire videt̄ ⁊ dereliquisse h̄ non est ita. imo ipse p̄misit dicens.
Cum ipso sũ in tribulatione. eripia euz ⁊ glificabo eum. ⁊ ideo
rediens ad se aia mittit v̄tutes que exatant dñm. exatant fides
dicens. Credo dñe te posse succurrere. dicit sp̄s. spero qz iuu
abit. dicit prudentia. me tibi cõmitto. dicit fortitudo. ecce qz pa
cienter sustineo. dicit t̄p̄antia. mihi omia suggesta abhorreo.
dicit iusticia. dignum est dñe vt me adiuues. dona sp̄s̄san̄di po
stulant adiutorium gemitibꝝ in enarrabilibꝝ. vt dicit ap̄lus. et
tunc clamat caritas voce grandi. ⁊ xp̄m excitat dicens. dñe sal
ua nos p̄imus. tunc xp̄us oẽm turbulentiam sedat. exteriores
ventos demonũ pellit. fluctus carnis aũ aiam se erigentes mi
tigat. ⁊ fit magna tranquillitas inter aiam ⁊ corpus. ita vt to
tus homo miret̄ et dicat qualis est hic misericordissimus poten
tissimus ⁊ sapientissim⁹ dñs. quia mare ⁊ venti illi obediũt. ro
Dñica quinta post ephie Sermo xxiij

Simile factum est regnuz celoꝝ homini qui seminauit
 bonū semen in agro suo. Mat. 13. Nunq̄ aliq̄s sic
 purum granū seminat q̄n male herbe simul oriantur
 vnde cū dñs noster ih̄s xp̄s habeat pura et imacu
 lata semina virtutū que iacit in m̄do. diabolus adinuenit alia
 atraria semina viciosa ⁊ venenosa que etiā ipse seminat in isto
 agro m̄di ⁊ h̄ expresse atinet in euāgelio hodierno in quo tria
 tangunt. p̄m̄uz est seminatio agri diuersa. Sedz est relatō frau
 dis comperta. ibi: Attendentes ergo hui: teraum est discretio
 facti seruata. ibi: serui aē dixerunt: Circa primū tria facit. p̄mo
 recitatur bona seminatio. Vbi nota q̄ regnuz celoꝝ multiplicat
 accipit. aliq̄n pro celesti patria. aliq̄n pro xp̄o. aliq̄n pro p̄edis
 catione euangeliū. aliq̄n pro intelligentia sacre scripture. aliq̄n
 pro ecclesia fidelium. In euangeliō isto possum⁹ dicere q̄ regnū
 celoꝝ accipit p̄ ecclia p̄nti scz pro celesti patria. volens i ḡtur
 xp̄s declarare qualis sit status p̄ntis ecclesie. et qualis futūa
 sit ecclesia in die iudicij sub quadaz similitudine hoc declarat di
 cens: simile factū est regnū celoꝝ: id ē simile est de statu ecclie
 presentis. sicut de homine seminante bonū semen in agro suo ita
 vt non sit similitudo persone ad p̄so nam h̄ rei facte ad statu ecclie
 Nota q̄ ecclesia fidelium regnū celoꝝ d̄. Primo qz sicut celum
 continet stellas que in ipso firmata sunt. ita fideles velut q̄daz
 stelle radiantes firmate sunt in fide ecclie. Secdo qz statuta ⁊ or
 dinatōes ecclesie diriuatē sunt ex celesti regno quod ē ecclesia.
 Vnde Joh̄. in apo. 21. Vidi inquit ciuitatem sanctaz hierlm̄ no
 uam descendentem de celo ⁊c. Tercio quia licet coepe sit in mundo
 isto. ⁊ contemplatione tñ ⁊ desiderio iā conuersatē in celis Phil. 3.
 Nostra conuersatio in celis ē. Nunc videam⁹ cui assimilet p̄ntis
 regnuz ecclesie: h̄i qui seminauit bonū semen in agro suo: ita
 xp̄s verus homo seminauit sua semina. Vñ in expositione h̄
 parabole hunc seminatōē se appellat dicens. qui seminat bonū
 semen est filius hois. B̄ Nota q̄ dñs noster ih̄s cristus
 seminauit tria semina. scz verbuz veritatis in mundo. fideles ho
 mines in ecclesia. ⁊ virtutes in aia. verbū veritatis. semen con
 uementē d̄. tum qz est abus aie. quia non in solo pane viuit
 homo sed in omni verbo dei. Deutro. 8. tum etiā qz germinat
 in mente. vnde dicit Mat. 13. Semen est verbum dei. hoc semē
 christus sparsit seminando p̄ vniuersum munduz. ager vero est
 m̄dus. vt d̄ Mat. 13. h̄m semen sūt fideles hoies q̄ ordiatī sunt
 ad vitā eternaz. Isa. 56. electi mei semen benedictōꝝ dñi sunt

Sermo

Seminant autem isti electi a dño in agro vt fructificent. exemplo a doctrina. spūales filios generantes. Terciu semen sūt virtutes. cui9 grana sunt humilitas. pacia. concordia. pax. castitas. iusticia. misericordia. et omnes alie virtutes. talia semina spgit xps in anima. Caueat igit anima ne ista semina euanescant. et studeat vt germinet sanctis desiderijs. Aggei. 2. ponite super cor vestz. iam semen in germine est. Itz floreat exteriorib9 opib9 Isa. 12. mane semen tuū florebit. Item fructificet habundantē sibi a alijs Mat. 13. ortum fecit fructum centupluz

C Secundo tangit mali seminis supseminatio. deus aut non ponit in agro suo nisi bonū semen. Vnde ipse mandat Leui. 19. Non seres agz tuū diuerso semine. qd sit diuersū a bonitate. vñ ergo tot mala semina veniunt. vnde oriunt tot male herbe. saluator ponit duas causas. scz hoim negligentiaz a demonū malitiam. vnde dicit: cum at dormirent hoies: i. hm Aug. Cum negligentes se gererent ppositi ecclie. nō attendentes a vigilantes super grege suo. tunc certe venit diabolus clam. qz transfiguratur se in angelum lucis a supiacet errores a dissensiones in ecclesia xpi Vnde dicit. venit inimicus eius. i. diabolus qui est inimicus xpi: et supseminauit zizaniaz: in agro mdi seminauit errores et infidelitatem. in quo seminauit xps doctrine veritatē. in agro ecclie seminauit hoies malos pditionis filios. in agro aie semiat vicia a pctā. hec at omnia zizania sunt. qz infelicia a infecunda. seminauit at in medio tritici. i. inter doctrinam veritatis amiscuit. falsaz intelligentiā erroris. inter fideles a electos amiscuit p̄uos hoies. inter virtutes vicia amiscuit: a abijt: abire d diabolus. quia nunq̄ quiescit h semp circuit terram a pambulat eaz querens quē deuoret

D Nota qz diabolus nullum habet agrum p̄prium. sed mala sua semina semp spergit in alieno. scz i agro dei. siue enim noie agri mundus intelligat. siue ecclia siue anima. omnes isti agri dei sunt. nam mdus est suus creatione et gubernatione. ecclia redemptione a institutione. aia etiam sua est qz eam creauit ad imaginē a similitudinez suam. non igit habet agz p̄prium diabolus. licet habeat multa semina. vñ illa spargit in agro dñi. Nota etiam qz dū hoies dormiūt nō intendēdo vigilanter sacre scriptūe. diabolus iacet semina infidelitatis. dū vero prelati ecclie negligūt sibi subiectos. diabolus malos xpi anos q sūt scandalū. scisma a p̄secutio ecclie generat. dū etiā anima viciosa vacat. q̄si dormiens et non exercens virtutum opera. diabolus seminat semina viciorum. multa enim mala docuit odiositas. Ecclesiastes. 33. Vnde consulit Hieronim9. Semper aliquid boni facto. vt diabolus occupatum te inueniat.

Nota ulterius q̄ diabolus adinuēit mala semina extra omnes virtutem. extra semen humilitatis adinuēit semen supbie. extra semen pacis. lites & discordias. Proū. 6. Omni tpe iurgia seminat. extra semen castitatis seminat concupiscentiaz. de quo semine legit̄ Iſa. 52. vos estis semen adulterij & fornicarie. contra semē misericordie seminat auaritiā. extra semen mansuetudinis iracundiā & sic de ceteris omnibz. seminat at̄ cū prauas ymaginationes imittit. & praua desideria suggerit. cū enim p̄ponit ymaginacōez pulcre mulieris. iam granuz concupiscentie p̄dictuz est in anima. Cum ulterius p̄ponit ymaginationez diuitiaz seculi. iā granū auaricie seminatū est. hęc semina p̄ sensuz figunt radicez p̄ delectationem germinant. h̄ per opationem iam fructificant. fructum venenosuz mortis & ignis eterne. Sit ergo prudens aīa: vt sp̄ vigilet. ne talia diabolus semina sparget in ipsa. q̄ si aliq̄n hęc semina in ipsa sperſa fuerint. statim illa extra agz p̄ciat qd̄ sit. q̄n ab ymaginatione vicioz se auertit. ne quadā cōplacencia eoz cōsideratiōi intendat. **E** Tercio ponit res facte euidentia. cum at̄ creuisset herba & fructum fecisset. tūc apparet zizania: crescit herba: seminis xpi irrigatione gratie & pluuiā spūssandū. dū sit p̄fectus in intelligentia sacre scripture. dū sit multiplicatio spūaliuz viroz dum p̄ficiat aīa de virtute i virtutem. fructificat aut̄ totum hoc semen dū nobis eterne vite premiū p̄paratur. Nota q̄ cum semen xpi ita proficiat vt dictum est Tunc dicunt zizania apparere. non em̄ appet d̄ria zizanie & tritici in herba. s̄m q̄ dicit Hiero. quia quali silem habent herbaz ita q̄ntum ad exteriorem apparentiā frequenter non est d̄ria in semine xpi & semine diaboli. sed in fructu deprehendit̄ diuersitas Quia vt d̄ Mat. 2. A fructibus eoz cognoscetis eos. Nota q̄ cum semen verbi dei p̄fecerit in sacra intelligentiam. tūc appent zizania. quia deprehendit̄ q̄ erroz falsitas a sacra doctrina deuiat. Item cū fideles & iusti homies in ecclesia sanctis virtutibus fructificant. apparent zizanie. quia manifestant se mali cristiani ad eoz infestationē. Item tuz anima semine virtutū herbam et fructum sancte opationis produxerit. tunc apparet zizania. q̄a cognoscit diuersitatē vicioz. manifestat ei fraudulentia demōnis tunc em̄ optime iudicare pōt inter triticum. et zizaniā.

Secunda pars.

Secundo cū dicitur. Accedentes ergo. tangit fraudis denunciatio. Et duo facit. primo enim ponit seruoꝝ querulosa interrogatio. accedentes at̄ hui p̄issimilias. postq̄ illis fraus innotuit: dixerit cū gemitu & dolore dñe nōne

Sermo

bonum semen seminasti in agro tuo: hoc non dicit interrogando non enim dubitant quin bonum semen et ipsum solum seminauerit sed admirando et dolendo unde subdit: unde ergo: et quo autore ipsum ager: habet zizania: de hoc interrogant: quia licet non dubitent. quin praefamilias bonum semen seminauerit. nesciant tamen unde malicia zizanie superuenit. **¶** Secundo tangit praefamilias responsio et ait illis inimicus homo hoc fecit: Iste homo fuit inimicus. et seminantis et seminis. Nota quod sancti homines qui dei serui sunt cum vident zizania sicut ziri cum tritico. valde affligunt et accedunt ad deum deuota oratione. et inquit modesta consideratione unde fit origo mali seminis. dicit enim sancta meditatione domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo. certe sic. quia vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. si ergo malum et vitium reperitur in agro. unde habet zizania. In investigatione huius questionis. unde esset malum. non accesserunt manichaei ad dominum ut ab illo quererent veritatem. sed adhaeserunt propriis sensibus. et suggestit eis diabolus ut crederent duo esse principia. unum scilicet deum boni alterum vero mali. In hac questione longo tempore beatus Augustinus laborauit. et tandem docuit eum Christus quia malum non est aliqua substantia aut creatura. sed est priuatio et defectus et ideo non habet causam non proprie quod si aliqua querat causam. diabolo est causa suggerendo: voluntas autem hominis consequendo. et ideo dicitur inimicus homo hoc fecit et diabolus. Inimicus et homo malum hoc faciunt. diabolus enim suggerit falsitatem contra semen recte doctrine. Ipse enim mendax est et praemendacius Ioh. 8. Item ipse semina puerorum hominum spargit in ecclesia de quibus dixit saluator Ioh. 8. vos ex parte diaboli estis et ideo opera patris vestri facitis. Item ipse sciat vicia tria virtutum in anima sunt enim viciorum in missiones per angelos malos ut dicit psalmus etc.

Tertia pars.

¶ Erat cum dicitur. Serui autem dixerunt: tangit discretio seruata in tanta fraude. Et quicquid facit. pro pomis suorum praeparata obia: Serui autem dixerunt ei visimus et colligimus ea: Attende quanta sit seruorum reuerentia. erga praefamilias quam inimicus eo in requisito malum semen posuit in agro domini. serui autem etiam illud colligere nolunt nisi requirant domini voluntatem. Secundo pomis responsio prudens. Et ait illis: non: nolo quod zizania colligatis seruis. querentibus an velit quod zizania colligant prohibet ea colligere. quanto magis prohibuisset inimicus. ea seminare si quesisset ab eo vis vadam seminare zizania in agro tuo. deinde causam subiungit: ne forte colligentes zizania. eradicet eas sicut et triticum: Ecce quantum praefamilias amat triticum sustinet enim

malū semen in agro suo solum ppter hoc. ne triticūz eradiceatur
 Tercio ponitur expectatio clementi vtriusq; seminis. sicut vtra
 q; crescere vsq; ad messem. male herbe multū crescunt & celerius
 q; bone. Quarto ponit congruū tpus collectionis zizanioz: et
 in tpe messis dicam messorib; quib; zizanioz collectionez cōs
 mitaz: colligite primū zizania: ecce q; licet inimicus zizania se
 minauerit messis tñ & collectio ipsoz ad eum nō ptinet. sed sit
 imperio patrifamilias: & alligatē ea in fasciculos ad aburrēt ū
 ecce q; infelicem finem male herbe potiunt. vñ bene dī zizania
 infelix loliū. inutile & infecundū. In Quinto ponit tritici
 diligens repositio: triticūz atē congregatē in horreū meū. Aten
 de p̄rifamilias prudentiā in bonis seminib; seruantis. tollerā
 tiam in malis seminib; multiplicandis. iusticiāz mala puniendo
 miscōiam bona p̄miando. Nota q; cuilibet iusto viro seruo dei
 posset videri. infideles hoīes malos xp̄ianos & vicia debere ex
 terminari ne essent. Dicit em̄ ap̄lus. 1. ad Cor. 6. auferte malū
 a vobismet ipsis. sed respondet dñs q; dimittant zizania. ne for
 te illa colligendo eradiceat & triticum. multi em̄ licet mali. quertē
 di sunt. qui si colligerent de ecclesia. qui putaret se colligere zi
 zania. futuz triticum eradicaret. de nullo em̄ desperanduz ē q;
 q̄diu est in p̄nti vita vt dicit Aug. Item alio mō. qm̄ si auelle
 rent omēs errores & falsa intelligentia scripta eradicaret studiū
 et inuestigatio veritatis occasione em̄ falsitatis. multi doctores
 laborauerūt p̄ veritate inuestiganda. vnde. 1. Cor. 11. optet h̄s
 ses esse. vt qui probati sunt manifesti fiant. & Aug. 2. cōfess. 19.
 Improbatio inquit hereticoz facit eminere. quid ecclia xp̄i senti
 at. & qd̄ hāt san̄ adōctrina. mali etiā hoīes xp̄iani si colligerē
 tur de ecclia. multū triticum eradicaret. quia eoz p̄secutionibus
 multi vitā eternam merent. sicut autē si tollerent temptacōes dia
 bolice. eradicaret v̄tutes. Vñ Paulus passus ē carnis stimu
 lum ne v̄tutes ipsius eradicaret. & cū rogasset tribus vicib;
 dñm vt discederet ille stimulus. respondit dñs. sufficiat tibi gr̄a
 mea. nam v̄tutes in infirmitate p̄ficiunt. permittit autē dñs vt
 crescant simul boni et mali vsq; ad messem. & vsq; ad tpus iudi
 cij. interim crescunt mali in supbia. crescunt in diuicijs. in hono
 rib; in pompa seculi. in cupiscencijs. & in in mundicijs suis. bo
 ni vero crescunt. se humiliando. se iustificando. et proficendo de
 v̄tute in v̄tutem. Vnde Apoc. 22. qui nocet noceat adhuc
 et qui i sordib; est sordescat adhuc. & qui iustus est iustificetur
 adhuc. & sanctus sanctificetur adhuc. Tpe atē diei iudicij quod ē
 tempus messis. tunc enim colliget messis hoīm. quidā ut sint in

Sermo

horreo diaboli. quidā in horreo paradisi. tūc xps mittet messorēs
i. angelos q̄ p̄ vniuersū m̄dm colligent om̄s hoīes resuscitados
¶ Pena zizanie. i. malorum hoīm tripliciter describit̄. Primo
q̄tum ad separationē bonoz. colliget̄ enim p̄o zizania de medio
tritici. licet igit̄ mixti sint nunc mali cū bonis. p̄pter quā mixtio
nem deus etiā sustinet eoz scelera. in die tñ iudicij sepabuntur
et ex tūc nullū comodū habebunt a sc̄is. Secda pena est maloz
colligatio. Mat. 22. Ligatis pedibz et manibz p̄uient̄ in tene
bras. ligabunt̄ aut̄ in fasciculos. qz vsurarius cum vsurarijs in
vna falce. auari cū auaris. homicide cū homicidis. falsarij cū falsa
rijs. luxuriosi cū luxuriosis. gulosi cū gulosis. heu q̄ infelix con
sortiū. heu q̄ miserimi fasciculi. Isa. 1. Ve genti peccatrix popu
lo graui iniquitate. femina neq̄ filijs scelerat̄. Tercia pena est
gehennē inferni. qz ideo ligabunt̄ in fasciculos vt conburantur
aburentur p̄ccōes nec consumēt vt vita penalis sit p̄petua
Isa. 62. vermis eoz non moriet̄. i. ignis non extinguet̄. Triti
cum aut̄. electi qui sunt triturati flagello p̄secutionū i. tempta
tionuz. vt in eis nulla sit palea vel macula. ipsi aggregabuntur
in horreum dei qd̄ est celestis p̄ria. ad quā nos p̄ducatur xps.

In festo purificationis beate marie virgi nis introductio Sermo xxv.

Dist̄q̄ impleti sunt dies purgationis marie h̄m legez
moysi x̄c: Luc. 2. videmus qz si aliquis indignus lo
quat̄ de aliqua excellenti i. nobili p̄sona. illi d̄ qz de
beret os suū lauare vt dignū loqueret̄. Locuturus sū
autem carissimi fratres de purificatione virginis immaculate. vñ
necessariū est me loquentē purificari mentē. i. labijs mundari
Isa. 6. Vir pollutus labijs ego sum i. in medio ppli polluta la
bia habentis ego habito. precibz igit̄ immaculate virginis m̄s
tat dñs seraphim de celis. qui tangat labia. iniquitates auferat
i. nostra p̄cc̄a emundet. quaten⁹ de purificatione purissime vir
ginis aliqd̄ sibi placitum possim dicē qd̄ vt nobis ipsa virgo
impetret salutatione eā angelica venerem̄ dicentes. aue maria.

Prima pars

XX

Dist̄q̄ impleti sunt dies. festuz purificationis virgi
nis antiquitus non fiebat. tempe aut̄ Iustiniani au
gusti apud constantinopoliz. facta ē mortalitas magna
hoīm. Cūqz plaga inualesceret. nec vllū remediū posset n̄piri
reuelatū ē euidā sancto viro. vt. 4. nonas februarij purificatō
b̄te v̄ginis i. ipap̄ati dñi celebrat̄ i. sic cessat̄ pestilētia i hoībz

quam solennitatem dum fideles celebrarent: omnis mortalitas cessauit. Dicit autem Ippapanti grece obuiatio latine quia puero ihesu hodie presentato in templo obuiauerunt exultantes symeon iustus et anna prophetissa. et de ista purificatione virginis et christi obuiatione agitur in presenti euangelio. in quo primo agitur de humili obseruatione legis. Secundo de longa expectatione senioris ibi: et ecce homo erat etc: Tercio de deuota consolatione amatoris. ibi: et venit in spiritu etc: Propter primum est sciendum quod preceptum erat in lege. Leui. 12. quod mulier que suscepto semine pareret masculum esset immunda septem diebus. die autem octauo circumdabat puer. ipsa vero manebat triginta tribus diebus in sanguine purificationis sue. a die circumsisionis infantis. infra quod tempus non erat immunda: nec tamen licebat ei ingredi domum. Completis vero triginta tribus diebus qui cum septem precedentibus fiunt quadraginta. ipsa mulier ueniebat ad templum presentans puerum natum domino. et offerens pro se et puero sacrificium. Si autem feminam peperisset omnes dies supradicti duplicabantur dies enim immunde erant quatuordecim. et dies purificationis sexaginta sex. qui simul iuncti fiunt octuaginta. Tria igitur fiebant. quadragesimo die a natiuitate infantis. quia ascendebat puerus per ara ad templum et offerebat pro peccato suo turturem aut pullum columbe. Secundo natum puerum offerebat et presentabat domino. Tercio si erat diues offerebat pro puero agnoscum anniculum. Si autem erat pauper offerebat pullum columbe vel turturem. hoc generaliter fiebat de quocumque qui nascebat: siue esset primogenitus siue non. Si autem infans fuerat primogenitus tunc fiebat aliquid aliud spectabile. preter ea que dicta sunt: nam dominus cum percussit omnia primogenita egypti propter filios israel. uoluit quod ex tunc omne primogenitum iudeorum esset iuris sui. Si autem erat primogenitus alterius tribus quam de leui redimebat a iure templi quicquid sicis argenti. primogenitum enim de tribu leui non redimebat. sed deputabatur seruitio templi. De tribu istis scilicet de purificatione virginis. de presentatione pueri et oblatione. fit mentio in prima parte euangelij. quorum quodlibet lege moysi confirmatur. dicit ergo: postquam impleti sunt dies purgationis marie: dies scilicet 40. a natiuitate christi. istis 40. diebus mulieres purificabantur ab immunditia sanguinis. unde grecus post purgationis marie habet. in sanguine munde: secundum legem moysi: Leui. duodecimo. id est. secundum numerum dierum quos lex moysi precipit obseruari in purgatione parientis. **B** Queritur hic quare beata uirgo purificari uoluit. cum ipsa non suscepto semine peperit. Sicut dicit lex domini

Sermo

sed virtute spūsancti. ideo em̄ moyses dixit. mulier si suscepto
semine ꝛ. ne blasphemiam cōmitteret in vīrginez. vt dicit Bern
Et dicendū q̄ in rei veritate b̄ta vīrgo nō indigebat purificari.
Ipsa enim est de qua d̄ Cañ. 4. Tota pulcra es amica mea ꝛ.
pariendo em̄ xpm nullaz straxit maculaz. sed om̄ezm decorem
ꝛ sc̄ificationez. qz sc̄ificauit tabernaculuz suū altissimus. vnde
illi p̄cepto legis moyfi non erat obligata. hanc tñ legem ob̄
uauit. Primo p̄pter suā humilitatez. qz hūlianit se etiā in his
ad que non tenebat. Sc̄do vt oñderet se matrez illius. q̄ sc̄tus
in similitudine carnispecti: damnauit pct̄m. ideo ipsa q̄si peccatrix
lege purificatiōis se supposuit. Tertio p̄pter scandalū vitandū
ꝛ murmuratiōm si em̄ erat notū adhuc ip̄az ꝛcepisse de spūsan
cto. vñ si non accessisset ad templū fuisset occasio iudeis sc̄ada
li ꝛ murmuris. Quarto vt ptus vīrgineꝝ lateret diaboli: qui
videbat sine semine pepisse ꝛ tñ accedere vidit ad templuz. sic
reliquas mulieres

C 2° ponit p̄ntatiō xp̄i ad templū: tu
ler̄t. ꝛ po: tauer̄t maria ꝛ ioseph: eū. ꝛ ihm: in hierl̄m: i brach̄is
No taq̄ bethleez vbi natus est dñs non distat a hierl̄m nisi per
quatuor miliaria. Nō qz nō erat licitū iudeis sacrificare dño in
quotūq̄ loco. sed in vno tñ. in eo viz quē elegisset dñs in ter
ra eoz. vt d̄ Deut. 12. Locus aut̄ iste quē elegit fuit hierl̄m.
vt d̄. 3. Reg. 8. fuit aut̄ illa ciuitas cōgrua ad hęc. quia vt d̄
ipsa est in medio tocius terre habitabilis. nūc vero qz cultus dei
ampliat̄ ē. vbiq̄ potest dño sacrificari. vnde hoc p̄dixit dñs
Malach. 1. ab ortu solis vsq̄ ad occasum magnū est nomē meū
in gentibz. ꝛ in oī loco sacrificat ꝛ offert nom̄i meo oblatio mū
da. Deis̄ ponit ad qd̄ detulerint eū in hierl̄m. qz: vt sisterent
ꝛ offerrent ꝛ ascerarent aut p̄ntarent: eum dño: p̄ntauit ma
ria puezꝝ gr̄as agens deo p̄ri de tanto munere qz ipsa v̄go cō
cepit ꝛ peperit. ꝛ qz in hac ple dignissima deo p̄ri cōmunicabat
Considera qd̄ forte vīrgo orauerit cū deo p̄ri p̄sentauit infantē
exultauit corde in spū ꝛ gr̄as agendo illa vel similia verba dicebat
ecce p̄r celestis ecce noua p̄genies celo alto dimissa. ecce tibi p̄
sento filiū tuū eternalr ꝛ meuz t̄paliter. presento tibi eū. q̄ tibi
semp est p̄ns. Gr̄as ago tibi qz in hac ple dignissima. quā con
cepi mirabilr. peperiq̄ singulr tibi cōico. ex t̄pe em̄ illius sum
mater cuiꝝ tu es p̄r eternus. oblatōez tibi offero nouā. verbuz
tuum caro factum est. qui semetip̄m offert tibi p̄ mundi salute.
inter hęc obtuli puezꝝ: sicut scriptuz est in lege dñi: adducit les
gis testimoniū. vbi p̄cipit talis p̄sentatiō infantuz: quia om̄e
masculinū adaperiens vuluaz: i. qd̄ aperta matrice prodit in

mundū: sanctuz dño vocabitur: id est sanctificabitur ⁊ presen-
 tabitur dño. Nec lex habet Exo. 13. vbi dixit dñs ad moysen
 Sanctifica mihi omne primogenitū quod aperit vuluam in filijs
 isrl tam de hominibz q̄ de lumentis. mea em sunt oia. Itē eodē
 li. 34. omne qd̄ aperit vuluā generis masculini meuz ē. huic at̄
 legi x̄ps non erat obligatus quia clauso v̄ginis vtero exiuit
 sicut radius solis vit̄ penetrat mōstratuz. **D** Nota q̄
 illa representatio infantis ad templuz p̄ter. 4. facta est. Primo
 vt ex hoc ostenderet q̄ ipse erat dei. ideo tanq̄ res dei erat ei p̄
 sentandus. vnde b̄ta v̄rgo x̄pm infantē representatē debuit q̄
 nihil est ita dei p̄ris sicut v̄ngem̄ filius eius. d̄ quo angelus
 ad v̄rginēz p̄dixerat. qd̄ nasceret̄ ex te sc̄m x̄. Sec̄do vt osten-
 deret ex hoc q̄ nō soluz erat dei. h̄ etiā a deo qui operatur for-
 mationēz corp̄is. creat aiam ⁊ eam corp̄i infundit. q̄ vero diuī-
 na virtus siagula opata est in cōceptu saluatoris. quia absq̄ vl-
 lo adiutorio vere facta est illa cōceptio ⁊ formatio corp̄is ī m̄stā-
 ti. Ideo inter om̄s infantē ipse debuit p̄ntari. Tercio representa-
 batur infans vt ex hoc esset dño assecratus. p̄ter hoc aut̄ x̄pus
 presentat̄ nō est. q̄ ab instanti sue cōceptionis sc̄tus sc̄toz fuit
 Quarto ideo p̄ntabatur infans. vt ex t̄nc deus custodiret natāz
 creaturā. h̄ nec p̄ter hoc fuit x̄ps presentatus. q̄ semp̄ illi erat
 diuinitas vnica custodiens hoīem. Tercio tangit̄ hostie oblatō
 ⁊ vt darent hostiam: dabat̄ hostia pro nato infante. p̄o quidez
 ī laudem dei. 2° q̄si in rēpensationēz. vt ex quo deus creatu-
 ram dederat. ei fieret hostie retributio. 3° ex hac obligatione ho-
 stie darē intelligi q̄ omnia r̄palia sunt a deo. Deinde adducit
 legis cōcordantiam: s̄m q̄ dictuz est in lege dñi: Leui. 12. Par-
 turtuz aut̄ duos pullos colūbaz: q̄ beata v̄rgo nō obtulit
 hostiam diuitū h̄ paup̄m. Ideo b̄tus Lucas nō facit aliquā mē-
 tionēz de oblatione diuitū. obtulit ergo b̄ta v̄rgo par turtu-
 rum aut̄ duos pullos colūbe. vnū in holocaustuz p̄ filio. altēz
 pro pctō licet absq̄ omni fuerit pctō. Et nota q̄ licet b̄ta v̄rgo
 alterum istoꝝ obtulerit. sc̄z vel par turtuz vel pullos columbe
 et non vtrunq̄. euangelista t̄n non dicit quid illoꝝ obtulerit
 ⁊ hoc p̄ter misteriu. q̄ turtur est castū animal. colūba vero fe-
 cunduz. in v̄rgine fuit castitas ⁊ fecunditas. ideo vtrūq̄ posu-
 it euangelista. Et nota q̄ cū d̄ q̄ mulier pariens offerebat tur-
 turem vel pullū columbe pro pctō suo. non sic intelligēd̄ est q̄
 peccauerit in adu cōceptus vel ptus ex libidine. non em̄ actus
 m̄rimoniū carnalis pctm̄ est. h̄ excusat̄ actus ille p̄ matrimoniū
 ne sit pctm̄. iō dño qui m̄rimoniū instituit offerebant sacrificiū.

Sermo

pro peccato cui remediū adhibuit carnis excusans libidines scz
matrimoniu h̄m Aug sup geneb. ad l̄am ca. 9. Secūda para
Secūdo tū dicit. Et ecce homo. tangit longa
expectatio iusti senioris. ⁊ expectabat ille symeon na
tuitatez xp̄i ⁊ partum virginis ⁊ pmissuz sibi fuit a
spūsancto q̄ an̄ mortem xp̄m videret. Duo at̄ in ista
parte tangunt. Primo em̄ amandat a sc̄tificatione loci in quo
hitabat: ⁊ ecce: q̄si nouū pdigium res admirabilis inaudita.
⁊ q̄: h̄o erat in ierlm: que est locus hitationis sanctorū. ciuitas
sancta ⁊ venerabilis. iam prius magi ab oriente in ipsa ciuitate
xp̄m natuz pdicauerant qd̄ forte h̄o iste audierat. vñ ab ipsa ci
uitate non recedebat: cui nomen erat symeon: qd̄ interpretat̄
signū est ipse nobis. ⁊ exemplū sc̄te vite ⁊ casti desiderij. 2° com
mendat a prima pte p̄dicationis q̄ est boni opatio: ⁊ h̄o iste iust⁹
per opationez boni. talibo se xp̄s manifestat. Sap. 10. iustuz de
duxit dñs x̄. 3° a sc̄da p̄dicatione q̄ est declinare a malo: ⁊ timo
ratus: casto timore declinans a malo. Pro. 1. in timore dñi de
clinat ois a malo. 4° a pio desiderio: expectans consolacōez ierl̄
⁊ xp̄m qui est consolatio credentiū. Iudit. 8. expectem⁹ humiles
consolationez. 5° a sc̄tificatione mentis: ⁊ spūs sc̄tus erat in eo:
neq̄ em̄ potuissz esse ita iustus ⁊ timoratus. nisi fuisset i eo spūs
sanctus cū sc̄tificans. docens custodiens ⁊ dirigens. ⁊ 2°
tangit diuina reuelatio: ⁊ responsuz accepit a spūsancto: q̄ in
ipso erat: non visuz se. exptuz: mortez nisi videret xp̄m domi
in lege pmissum Job. 29. in carne mea videbo deū saluatorem
meū. Nota q̄ responsuz non dat nisi petenti ⁊ interroganti. vñ
cum d̄ q̄ iste homo iustus accepit responsuz a spūsancto. datuz
intelligi q̄ frequenter cū suspirijs lacrimis et gemitibz orando
clamauerat ad altissimū. vt mitteret redemptionē ⁊ consolacōem
israhel. ⁊ forte verba plangentis ⁊ orantis h̄c erant. ⁊ nūc dñe
quare tardas. quare faciem tuā auertis obhisceris inopie n̄ e
et tribulationis. tu v̄o distulisti xp̄m tuū vsq̄ adhuc. sed in stat
tpus oportuū. nūc est expediens. mitte ergo saluatorem p̄ditē
captiuū redemptorem. Et consolatorem meū. Veni domine
libera nos scio quia in proximo es venturus. beati oculi qui te
videbunt. Putasne videbo illum. Putar ne morior antequam
veniat. Sum ne dignus intueri consolationem israhel. Nolo
certe mori nisi illum videam p̄ quez mors inimica vincet. volo
vivere q̄diu fontem vite amplectar. nolo ex hoc seculo recedere
nisi ille veniat per quē adituz est seculū. his dictis rursus ad la
crimas ⁊ gemitus auertebat. Vere iste homo alter daniel. vir
desiderioz fuit. sed hoc desiderium ipsius. pia dei auris audiuit

et responsū est sibi a spūsancto illud Dame. 10. noli timere vū
desiderioꝝ pax tibi. confortare ⁊ esto robustus. confide senioꝝ iu
uentutis vigoreꝝ sumas. non tē frangat etas grauior. nō tē cō
tutiat moꝝs vicinior. non moieris nisi videas. nisi etiāz tangas
nisi vltius ampleris xpm: in hoc responso senioꝝ confortatus est
q̄si iuuenis est effectus nihil ptulit grauitatisꝝ

Tercia pars

¶ Erāo autē dicit: Et venit in spiritu: tangit deuota cō
solatio amatoꝝis. Et duo sūnt. Primo ponit xpi por
tatio: ⁊ venit in spiritu in templū: id est motus et in
stigatus a spūsancto. ea die veniens ad templū qua beata vīr
go puez illic portauit. forte em̄ erat sibi reuelatum q̄ ipsa die
accederet. ⁊ que videret gestati in vlnis cuiusdaz vūginis ob
lationem paupeꝝ deferentis ipse esset xps. Nota q̄ ad templū
quilibet debet venire in spū. non quidem in spū supbie sicut am
brosi. qui sibi vsurpant dignitates et honores ecclesiasticos.
non in spū auidie. sicut symonia. non in spū inanis glie
queꝝ admodū illi qui se ornant vestimentis torosis et coloribꝝ
vt appareant hoibꝝ. non in spū simulationis. sic ypocrite. nō
in spū luxurie sicut qui ideo ad eccliam veniunt. vt mulieres vi
deant ⁊ concupiscant ⁊ concupiscant. non in spū vanitatis sic
qui veniunt causa solaciꝝ vel vt vana loquant. non in spū acci
die sicut qui sūnt in ecclia ⁊ dormiūt in predicationibꝝ et in offi
tio non orant. tali spū venientes ad templū non vident cristuz
nec illum amplectant spūalibꝝ anime brachijs. In spiritu igit
sancto veniamus ad templū. vt dicamus cū ps. Suscepimꝝ deꝝ
misericordiam tuam ⁊c. Deinde ponit xpi aduentus: et tū
inducerent. id ē in tus duerent: puez: vocat eum puez: tū nō
haberet nisi. 40. dies: pentes eius: maria vere parens Jos. opi
mione: vt facerent s̄m dsuetudinem legis p eo: tria fecerunt p
xpo. presentauerūt eum dño. obtulerunt p eo sacrificiū turturē
ant pullum colūbe. ⁊ qz erat primogenitꝝ. redimerūt eum q̄nqꝝ
sichs argenti. Nota q̄ symeon expectabat si videret inter tur
bam deferre paruulū natuz ex vūgine. Nota q̄ offerebantur
templo filij principū nobilium et diuitem. sed non attendebat
ille. sed cū induerēt xpus in templū statim cognouit symeon
infantem. ⁊ currens p̄uis senex dimissis alijs infantibꝝ. venit ad
vūginem ⁊ nō sufficiebat sibi adorare. videre ⁊ tangere paru
lum. nisi etiā ipsuz acciperet in brachijs de sinu vūginis. vnde
sequit: ⁊ ipse accepit eū in vlnas suas: ⁊ mirum est q̄ b̄ta vīr
go non phibuit senioꝝe hoīem xpm amplecti sed ipsa cognouit

Sermo

ipsius deuotum desiderium. et intellexit deo placere. q̄ ille hō
cōsolaret̄ in amplexu pueri. Attende q̄ forte nōnulli risissent
fatui. videntes antiquū hōiem gestare infantē in vltis et exul-
tatem. sed non erat symeoni de hoc cure portabat ipse infantem
isac̄ est i puero puer gaudebat et exultabat. felix nimis fuit
iste symeon qui tantā cōsolationem meruit quaz desiderauerūt
patriareh̄ et p̄phete nec acceperūt. Secundo ponit deuota syme-
onis oratio: et benedixit deuz gr̄as agens: qz qd̄ ab antiquo
fuerat p̄missum nūc cernebat impletū. et dixit: nunc dimittis:
et dimittas: seruū tuum dñe: bonus seruus desiderabat transire
de hoc mundo: h̄m verbum tuū: quo mihi dixisti. non videbis
mortem nisi prius videas xp̄m: in pace: et tranquillitate moriar
ex quo eū vidi: qz viderunt oculi mei salutare tuū: i. ih̄sus qui
salutare interpretat̄. oculi carnis viderunt hōiem. h̄ oculo men-
tis cognouit eū esse deum: qd̄ sc̄z salutare: p̄asti: visibile et pal-
pabile: ante faciem oīm p̄p̄oz: quia p̄ salute oīm gentiūz tale
dei salutare paratūz est. ante faciem. quia in promptu est hoc sa-
lutare omnibz se p̄sentans. sed differenter qz paratum est ad illu-
strationē gentiūz. et ad gloriā p̄p̄i isrl̄itici. Vñ subdit paratūz
est certe: lumen. et vt sit v̄z lumen: ad: id est p̄pter: reuelatōez
gentium. ipse em̄ reuelatus est Ysa. 9. p̄p̄us qui ambulabat in
tenebris vidit lucē magnā: et etiam paratūz est ad gl̄am ple-
bis tue israhel: p̄t gloriari iudaitus p̄p̄us qz ex ipso natus est
xp̄us. et qz salus gentiū ex ipso p̄cessit. sed qz melior est gentiū
reuelatio q̄ gloriatio israhel. ideo illa huic p̄mittit. rogem⁹.

Dñica in septuagesima Sermo xxvi

Imile est regnum celoz homini p̄familias. et
qui exijt primo mane adducere oparios in vineā suāz
Mat. 20. Non est opus a deo laboriosum et graue.
quin expectatione mercedis alleuietur. dñs autēz in
p̄ncipio mundi posuit hōiem in paradiso voluptatis. et opus
sibi indixit. non quidē laboriosum sed leue et delectabile. expul-
sus autē fuit homo suis demeritis. ab illo loco in mundūz istum
miserimū. et graue ac laboriosūz est illi opus impositū sc̄z ie-
iunare. vigilare. plangere. macerare carnē. seipm̄ affligere. h̄ to-
tum hoc erit delectabile cōsiderata retributione eterne vite. De
ista autē opatione et retributione mercedis agit in p̄nti euange-
lio. in quo dñs assimilat statum ecclesie rei geste per quendāz
p̄familias qui hora prima. tertia. sexta. nona. et v̄decima cō-
duxit oparios in vineam suam. qui cum sero factum esset iussit

singulis dare denariū. incipiens a nouissimis. murmurantibus
 vero peioribus. vni respondit q̄ non faceret ei iniuriam dū solue-
 ret conuentionis premiū. at vltimo faciebat gr̄am. quia sic sibi
 placebat tunc hanc similitudinem aptat p̄posito dicens. sic erunt
 nouissimi primi &c. Tria igit̄ sunt in hoc euangelio. p̄o p̄mittit̄
 opantiūz vocatio diuersa. 2° addit̄ mercedis retributio equata
 Cum sero aut̄ &c. Tercio subdit̄ similitudinis adaptatio congrua
 sic erunt nouissimi. In vocatione aut̄ eoz quinq; distinguntur
 hore. Ideo in prima p̄te quatuor facit. Primo enim tangit̄ voca-
 tio in hora prima. dicit ergo **B** Simile est regnū celoꝝ
 homini p̄familias: id est sile factum eueniet in regno celoꝝ
 quale fuit illud. qd̄ quidam p̄familias fecit. Nota q̄ p̄ regnū
 celoꝝ duo possumus intelligere sc̄z p̄ntem eccl̄iam. & statu p̄ntē
 dicit̄ quidem p̄ns congregatio fidelium regnū celoꝝ p̄ter tria
 Primo q̄z predestinati sunt fideles ad regnū celoꝝ. vnde licet
 sint in mundo isto. non tamen a regno celoꝝ sunt aduene & pa-
 regni. sed sunt cives sanctoꝝ & domestici dei. licet em̄ aliq̄s de
 regno france in ipso regno nō sit corporaliter. ad ip̄m tñ regnū
 p̄tinet. 2° q̄z tametsi q̄ntum ad statum nō adhuc sint in ipso re-
 gno. virtute tñ caritatis diuine. ita vnunt̄ cum sanctis celestis
 patrie vt iam p̄ istam vnionez. & ipsi regnum celoꝝ dicantur
 Tercio diuitias et terrena contemnūt regna. p̄ter ipsū celoꝝ
 regnum. ipsi em̄ sunt d̄ quibz saluator Mat. 5. Beati m̄qt̄ pati-
 peres spiritu. qm̄ ipsorum est regnū celoꝝ. Secdo status peni-
 tencie regnū celoꝝ dici potest. penitencia em̄ terrestrez hoīem
 celestem facit Mat. 3. P̄niam agite appropinquabit enim regnum
 celoꝝ. Et Mat. 11. dicit̄ q̄ regnū celoꝝ vim patitur & violen-
 ti rapiunt illud. Est em̄ p̄nia violentia quedam. qua duz nos
 metip̄os vincimus. regnū celoꝝ rapimus. Nec Grego **C**
 Nota q̄ homo iste p̄familias est deus pater qui homo dicit̄ nō
 p̄prietate substance h̄ pietatis affectu. d̄r̄ enim hō. quia est hu-
 manus. & benignus mansuetus & misericors creauit hoīes. Est aut̄
 p̄familias per creationē & p̄uidentiā. familia ipsius duplex ē
 una quidē celestis sancti sc̄z angeli quos ipse p̄tenti creatur v̄r-
 tute. et mirabili sapia distinguit in tres yerachias. sup̄iorem. sc̄z
 mediam & infimā. vnāquaq; etiā in tres diuisit ordines. ista
 aut̄ familia innumerabilis est. Vñ Job. 25. Nunqt̄ est numerus
 militū eius. Et Danie. 2. Milia milū ministrabant ei & decies
 centena milia assistebant ei. Secda aut̄ familia adhuc est in terra
 sancti viz hoīes quos velut pater creauit. gubernat et saluat.
D Deinde ostendit̄ in quo assimilāt̄ status ecclesie illi p̄fi

Sermo

familias: qui exijt primo mane adducere oparios in vineam suam
vineam ista est regnum celorum illud de quo supradictum est. qd signat
partem ecclesiam vel statum pnie. primo quidem ista vinea
ecclesia fidelium est. Isa. 4. vinea dñi exercituum domus israel
est viri iuda germen delectabile eius. istius vinee vitis e xp̄us
palmites vero sunt omnes electi. Ab abel iusto vsq; ad vltimū
electum. Vnde saluator Jo. 15. Ego inquit sum vitis et vos pal
mites. fuerunt boni palmites p̄iarche et p̄phete. secundi aposto
li. fortes martires. delectabiles virgines. Vel vinea est facultas
boni operis que fit in nobis dum gratia operans sanat liberat ar
bitrium. dumq; illud adiuuat gratia cooperans. huius vinee du
plex est opus. primū remotio mali per p̄niam. et operatio boni
per iustitiā. In hanc vineam ecclesie deus pater primo mane in
principio seculi mundi predicatorum et alios fideles adduxit vt ope
rarent. Sunt em̄ s̄m̄ Gre. quinque etates eccie. Prima ab adam
vsq; ad noe. Secunda a noe vsq; ad abraham. Tercia ab abrahā
vsq; ad moysen. Quarta a moysen vsq; ad aduentū xp̄i. Quinta
ab aduentu xp̄i vsq; ad finem mundi. qui igit̄ in prima etate fu
erunt in laboribus ecclesie. signant̄ per eos qui p̄o mane sūt cō
ducti in vineam. Item noie vinee status p̄nie intelligi p̄t. In
penitentia em̄ tanq; in vinea hoies laboribus fatigant̄. caloribus
estu aut vigilis debilitant̄. siti arescunt. fame attenuantur. sed
tamen fructus vinee eos inebriat. qui em̄ vere penitet. q̄si ebrī
us. nihil sentit aduersitatis istius mundi. vitis istius vinee aia
est. que plantat̄ per contritionem. feditur circa pedē per confessio
nes vt manifestent̄ exterius radices et affectiones eius. plantant̄
per abiectiones malorum actuū germinat p̄ satisfactiones. et quia
opera penitentie grauissima sunt et difficillima. ideo ad palū. i.
ad xp̄i adiutoriū ligari ne deficiat. Sunt at̄ quinque eta
tes quibus hoies veniunt ad p̄niam. Prima etas est s̄m̄ Gre. pu
ericia quidā em̄ veniunt ad vineam in hora prima que significat
etatem puericie. quales sunt qui in puericia intrant religionem
Quidam in hora tertia que siḡt adolescentiam. Alij vero in hora
sexta que iuuentutem siḡt. nōnulli autem in senectute qui e hora
nona. quidam vero differunt vsq; ad veteranā et decrepitā eta
tem que est hora. xi. In oibus istis etatibus p̄t aliquis agere pe
nitentiā. s̄ attendēs est. qz mora trahit periculū. et p̄pter hoc d̄r
Eccia. 5. Ne tardes auerti ad dñm. et ne differas de die in diē
Deinde ponit̄ modus aduersionis: auentioe at̄ facta tū oparij
ex denario diurno: fecit deus p̄ auentionem et pactum tū opa
rijs. vt p̄ labore diurno denariū recipiant. dies at̄ ille laboris

est totus tpus vite cuiuslibet hois. est enim tota nra vita quasi vnus dies. vnde oportet opari donec dies est. veniet enim nox mortis in qua nemo poterit opari. Nota quod noie denarii premiū vite eterne intelligit. habet enim denarius materiā pretiosam formam speciosam et virtutem copiosam. sic gloria vite eterne. tam pretiosa est vt nullo possit pretio comparari quod si aliquo modo comparari debet. oportet ut totū quicquid habet homo det pro illa ipse enim est thesaurus quem qui inuenit homo. vadit et vendit vniuersa quae habuit et emit illū. Vnde dicit Hugo. regnū celorum tū valet quantum habes. Item ipsa gloria habet formam speciosam circularem. vbi figuratur vt nunquam deficiat et immutatur. sicut regis regum ymaginē. quod vt dicit Psalms. 33. de beatis. reges in decore suo videbunt. Item tertio habet virtutem copiosam. sicut enim denarius est quodammodo oia virtualiter. quod quicquid homo vult pro denario habere potest. ita premiū vite eterne continet vniuersa quae desiderat anima. Vnde Anselmus in psalms. 25. ca. qui hoc bono fruetur. quid illi erit. et quid illi non erit. certe quicquid volet erit. et quicquid nolet non erit. ibi qui ipse erunt bona corporis et anime quae nec oculus vidit nec auris audivit. nec cogitauit cor hois. vnde homines mundi prudenti deberent vti consilio. vendere seque pauperibus haec bona pauca terrena. quae possident vt denarium vite eterne acciperent. qui nunquam deficiat. Ille est ille denarius quem homines desiderant habere in bursa qui nunquam deficiat. vel denarius est commune gaudium beatorum. Et Deinde sequitur: misit eos in vineam suam: misit si sumus in vineam domini. Et quatuor nobis consideranda sunt. Primo ne de vinea exeamus pro infidelitate. sic heretici de qui loquitur Iohannes. 2. Ex nobis prodierunt. sed ex nobis non erant. Item secundo attendendum est ne male operemur. peccando seque mortaliter. tale enim opus non requirit deus in sua vinea. sed retorquet malū opus in caput operantis. Item tertio videndum est vt opus diuinū bene operemur. Vnde apostolus. Dum tempus habemus operemur bonū. Item Quarto cauendum est ne cum negligentia et tarditate bonū operemur. Hieremias. 48. Maledictus qui facit opus dei fraudulentē. Secundo ponitur secunda operantium vocatio: et egressus circa horam tertiā hora tertia fuit tempus illud a noe vsque ad abrahā. vel hora tertia est etas adolescentie. tūc enim homo crescit in robore: vidit alios stantes in foro otiosos: magnū peccatum est otiositas. Est enim doctrix ois vicij. Ecclesiasticus. 33. multā malitiā docuit otiositas. Nota hinc Gregorius Forz est quicquid est extra ecclesiam. vel dici potest. quod forz est mundus iste. In isto foro anime hominum venales exponuntur mercatores duo sunt. seque deus et diabolus. Quidam autem sic ceci

Sermo

sunt ut vendant aiam ppaz diabolo p vili precio qz p modica pntis vite delectatione. quales sunt luxuriosi ⁊ gulosi. quidaz vero vendunt aiam p fallacio hui9 mundi diuicijs sicut auari Eccl. 10. Auaro nihil celestius. hic em aiam suam facit venalez Quidam vero vendunt aiam p honoribus transitorijs ⁊ gloria mundi. sicut supbi. istas aias emit diabolus ut sint lingua ignis inferni. vnde cu eos emit in fornacem ignis inferni eos eiat. talem mercatorem fugiamus et vendamus aias nostras xpo qui nos compat sanguine suo precioso. et cu emerit ducit ad patriam celestem Videns aut dñs alios stantes ociosos misit eos ad opus. vnde sequit: ⁊ dixit illis: qui stabant ociosi: ite ⁊ vos in vineam meā: i. ite libere ⁊ non coacte vt sitis congregacione fidelium ⁊ nūo penitentiu: ⁊ qd iustum fuerit dabo vobis: non cōponit cu istis de precio sed tñ pmittit qd iustū fuerit illis dare. qz ipse retribuet vnicuiqz hm opera sua. Tercio simul ponit vacatio oparioz in sexta ⁊ nona hora: itez autem exijt circa sextam ⁊ nonā horam: ⁊ inuenit adhuc ociosos in foro: ⁊ fecit sūr: mittens eos in vineaz. mittunt fideles in vineā ecclesie sexta ⁊ nona hora tpe illo. qd fuit ab abrahaz vsqz ad moyse. ⁊ a moyse vsqz ad xpm. Itē in vinea pnie eisdem horis mittunt qui penitent tpe iuuentutis et senectutis. Quarto tangit quinta vocationis hora circa vndecimā exijt ista est hora a xpo vsqz ad finem seculi. Est etiam tpus etatis decrepitate: ⁊ inuenit alios stantes: scz ociosos. ⁊ dixit illis qñ obiurgando ⁊ reprehendendo: quid hic statis tota die ociosi: reprehenduntur qui diem aliquā absqz bono ope transire pmittunt vnde legitur qd cu Titus vna die nihil virtuosuz egisset. circa horam vespitinā stri status cu suspirio dixit astantibus. Deu me amici hanc diem per didi: dicunt ei. qz nemo nos aduxit: optime dicunt. nemo nos cōduxit. nullus em vineam dñi ingreditur nisi conductus a deo. qz vt dicit apłus. non est volentis nec cōcurrentis. h totum est miserentis dei: dixit eis. Itē et vos in vineam meā. Isti qui hora. xi. mittunt in vineam fuerit apłi ⁊ gentiles. Consideranduz est at qsta sit liberalitas dei. qui vt occasionē habeat pmiandi etiā. xi. hora oparios mittit in vineā

Secunda pars

Secundo cu d. Cum sero at factum esset: tangit mercedis retributio equata. vbi quatuor tangunt. Primū est cōmissio solutionis facende vbi pmittit hora. duemans: cu autez sero factū esset. sero hm Rabannz est

assumptio mōi. aut etiā vniuscuiusq; finis. ⁊ sequentē sero est
 finis mōi. quia vterius non est tpus operandi. ⁊ aggregabuntē
 omēs. Quidā ad celestes mansiones. quidā vero ad infernales
 dicit dñs vinee: dñs vinee est p̄familias deus pater: pcurato
 ri suo: pcurator dei p̄ris xp̄us est. factus enim fuit pcurator dei
 patris in causa hoīs ⁊ dei. ⁊ tra diaboli. ad hanc enim causā
 discutiendā non accessit deus p̄ per semetip̄m carnez assumēdo
 sed misit pcuratorem suū xp̄m scz qui carnem sumpsit ex v̄rgi
 ne. ipse idēz est pcurator n̄r in curia celestis imperij. vbi ip̄e ap
 paret p nobis in oī causa ⁊ questioe. vnde camē mater ecclesia
 Introiuit ih̄us in ipsuz alū vt appeat nunc vultui dei p nobis
 Deinde seq̄t duplex amissio illi facta. p̄a ē vocādi oparios vñ
 d. voca oparios: ista vocatio oparioz forte erit illa vox tube ar
 changeh. surgite mor̄ui venite ad iuditiū xp̄i. Ad c̄ vocatiōz
 vniuersū resurget genus hūanū. Secdo cōmittit mercedis retri
 butionez: ⁊ redde illis mercedem suaz: vnicuiq; s̄m ope ra sua.
 Deinde modū retributionis seruandū adiungit: incipiens a no
 vissimis: qui venērt hora vndecima: vsq; ad primos. qui fuer̄t
 in hora p̄a. R. Querit̄ quare deus pater vocat operarios
 ad vineam. mercedem tñ eis non tribuit sed committit filio. di
 cendum q; ad deum p̄rem p̄pter omnipotentia pertinet trahere
 hominis ad vnitatem ecclesie ⁊ ad penitētiāz. Vnde Joh̄is. 6.
 dicit xp̄s. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me tra
 xerit illum. iuditiūz aut mercedis reddende competit xp̄o p̄pter
 duo. Primo quidez rōne sapientie ei attribue que ad iuditiūz
 requirit̄. In ip̄o enim sunt omnes thesauri sapie et sciētie dei
 absconditi. Colo. 2. Item secdo hoc iuditiū sibi debet ne aliq; q̄
 crederet eum esse minorem patre p̄pter humanitatē assumptam
 sed videatur equalis patri. Vnde Jo. 5. Pater nō iudicat quē
 q; sed omne iuditiū dedit filio. vt omēs honorificent filioz. sic
 honorificent p̄rem. Secundo ponit equalis retributio denarij:
 cum venissent ergo: p recipienda mercede: qui circa vndecimā
 horam venerant: ad opus: acceperunt singulos denarios: de
 narius significat vite celestis eternitatem. que eternitas etiā
 modicum laborantib; datur. Sequitur retributio primozū veni
 entes autem et primi arbitrati sunt q; plures essent accepturi
 erat enim verisimile vt amplius laborantib; plus conferatur p̄e
 mij: acceperunt autem et ipsi singulos denarios: sicut vna est
 fides primozum et sequentium. ita v nus est denarius eternita
 tis. In hoc documento consideremus ut nō faciam; cōpationes
 nostri ad alios q; etiā plus illis mereamur. quoniam frequē r

Sermo

quidā secularium equantē meritis religiosoz. aut illa excedunt
L Tercio ponit istoz murmuratio: & accipientes: denariū
murmurabant adūsus p̄femfamilias. duplicem em̄ vident illū
h̄re causaz murmurandi. & in q̄ remuneratione essent vltimi cū
t̄n fuissent priores in ope. & q̄ equale premiū non eque laborā
tibus erat datū. sed omīssa p̄a causa solū murmurant p̄pter sc̄daz
dicentes hi nouissimi vna hora fecerūt & pares illos nobis fecisti
in premio: qui portauimus: i. sustinui⁹: pondus diei: i. pon
derosum laborem totius diei: & estus: ventoz & solis Possent
conqueri q̄ a puericia vsq; ad finem vite deo seruiert. si t̄m re
cipiunt premiū. sicut incipientes semio. qz sustinuerūt pondus reli
gionis & p̄nie atq; estus temptationum. & ille deficiente estatis
calore auersi sunt. Item possent conqueri antiqui p̄fēs Noe viz
et abraham Isaac Jacob & moyses. si t̄m recipiant premiū sicut
illi qui sunt p̄nti tpe. ipsi enim portauerūt pondus diei. qz lon
go vixerunt tpe. sustinuerūt etiaz magnos temptationū estus.
tpe enim eoz mundus erat q̄si iuuenis. totus floridus pulchri
tudine. habundans delicijs. iocundus p̄speritatibus. Vnde ma
gnos estus inferebat temptationū. nūc vero m̄dus antiq̄tus ē
et deficiunt q̄si delectamenta ipsius. & ideo in p̄nti non vrit tā
tis estibus. ¶ Dic querenda sūt tria. primo em̄ querit q̄re
voluit deus p̄r vt priores essent in premio q̄ posteriores crāt in
opere. Et dicendū qz beatus Greg. huius rōnem assignat. p̄pter
hoc sc̄z qz videm⁹ frequenter qz qui tardius incipiūt b̄n opari
tius vocant ad premiū vite eterne. Sc̄do dubitat de ista retri
butione denarij. non em̄ videtur iustū vt equale recipiant pre
miū. modicū et plurimuz laborantes. vnde videt qz satis rōna
biliter murmurauerint q̄ hora p̄a vocati sunt. Et dicendum qz
ista retributio iusta est et misericors. iusta quidez ad p̄cedētes
quia datur eis conuentionis pretiū. misericors autē quo ad sequē
tes. quia p̄ modico labore equalem prioribus suscipiūt mercedē.
non igit̄ iniuste agitur tuz primis. sed misericorditer dispensat̄
cū vltimis. Item sc̄do ideo est equale. Primuz vt ostendat̄ h̄m
ap̄lm qz non ex opibus saluati sumus. non em̄ mensurat̄ mag
nitudo premiū ex opibus. sed ex feruore caritatis. & qz qui min⁹
opant̄ possunt h̄re equalē caritatē. his q̄ multū laborant. ideo
equale consequunt̄ premiū. Itēz tercio d̄ premiū beatorū esse equa
le in duracōe. qm̄ siue multū laborauerint sc̄ti in ecclia siue mo
dicū. d̄ omnibus t̄n verificabit̄ illud Sap. 5. Iustū impetū vīuet
et apud deū est merces eoz non em̄ plus durabit in eternitate
glorie sanctus petrus q̄z latro in cruce auersus. sed iste denari⁹

heet sit equalis in duratione. non tñ est equalis i magnitudie
 valoris. In domo em pñfamilias mansiones multe sūt. mlti
 gradus beati tudinis. Item quarto pōt dici qd etiaz beati electi
 equales sūt in magnitudine gaudiū. nam vt dicit Anb. in plo
 logion. 26. ca. Ex hoc em qd quilibet sanctus tñ diligit alterū
 qd tum seipm. sequit qd tñ gaudebit de beatitudine alterius. qd
 tum de ppria. 7 ideo gaudiū oim erit singuloz. vnde ex h ille
 denarius erit equalis. **N** Tercio dubitatur quō sancti d
 cunt murmurare de equalitate premij alioz. Nam vt dicit Gre.
 Regnū celoꝝ nullū murmurans accipit. igit qui accipit mur
 murare non pōt. Ad hoc respondet Cris. dicens qd ista similitudo
 murmuris non sic transferenda est ad eos qui bñi sunt. vt intel
 ligant murmurare ex inuidia. sed vt ostendat qd tanto sunt ho
 noꝝe predicti vt magnitudo honoꝝis possit generare inuidiam.
 Scdo ad hoc respōdet Gre. qd antiqui pñes qñlibet essent mo
 rti moꝝientes. non tñ suscipiebant premiū. sed expectauerūt vs
 qd ad xp̄z. Idē v. 10 qui non laborant in vinea dñi statim cū mo
 riuntur introducunt ad requiem illoꝝ. igit dilatio qñ quedaz
 murmuratio est. Tercio pōt dici h m magistꝝ. Datonez m hmo
 nibus suis. qd duplex est murmur scz conuersionis 7 admirati
 omis. conuersione quide non murmurant beati de alioꝝ glia.
 admirando at quasi murmurare dicunt. quia illi qui sūt tempe
 presentis qñ pro nihilo vitaz eternā acquirunt. Item quarto pōt
 dici qd ista murmuratio intelligenda est p sincerim. nō em mur
 murant de alioꝝ glia. nec murmurare possunt. qd si tñ alijs
 crederet ibi esse materiā murmuris. attendat quō murmur ille
 tolleretur suenienti responsione. Ideo quarto ponitur sedatio
 murmuris tripliciter em tollitur murmur ille. primo em amica
 bili rationatione. vnde dicit: at ille scz pñfamilias: respondens
 vni eoz: qd forte magis se igerebat dixit amice ecce qd amicitabi
 liter incipit rōnari: non facio tibi iniuriam: ideo aduersuz me
 murmurare non debes. 7 qd non faciat illi iniuriā declarat. quia
 dat sibi illud in quo pactū fecerant. vnde dicit: Nōne ex dena
 rio suenisti meū: certe sic. 7 ideo nō teneoz tibi dare plus. qua
 ppter: tolle quod tuū est 7 vade: vade scz contentus. qz recepī
 stū mercedem tuā. Item scdo tollit murmuratiōē d eo qd equa
 lem dedit mercedem minus laborantibz. hoc em ideo fecit quia
 voluit. 7 quod vult licitum est ei facere. vñ subdit: volo autem
 et huic nouissimo dare sicut et tibi: sicut enim sola dei voluntas
 causa est in productione rerum: ita sola eadem causa est equalis
 tatis pñioruz: an non licet mihi facere qd volo. certe imo licet

Sermo

quia voluntas ipsius semp est rationalis ⁊ sine affectu malicie.
Item tercio tollit murmuracionē quia videt pcedere ex inuidia
An oculus tuus neq̄ est: oculus hm Remig. intentio est. que
tunc d esse neq̄. qñ dolet de bono proximi. ostendit aut̄ quare
oculus istius nequaz sit: quia ego bonus sum: id est quia ego
bonus suz huic dando gl̄iam. ideo tu habes oculū neq̄ dolens
de bono quod illa dedi ⁊c.

Tercia pars

Erdo cum dicit. Sic erunt nouissimi pri. tangit simi-
litudinis congrua adoptatio. ponit em̄ duplex sn̄a
Prima est qz illi qui in vinea ecclesie fuerant priores
ad laborem. in remuneratione erunt posteriores. dicit
enim: Sic erunt nouissimi in labore: primi: in remuneratione:
Et primi: in labore: nouissimi: in remuneratione qd̄ quidez hm
Remi. Q̄stioe expōit de iudeis et gentib. prius em̄ fuer̄ vo-
cati iudei ad fidez q̄ gentiles. et tñ prius saluant̄ gentiles q̄ in
dei D̄ Secunda sc̄a metuenda valde est quia d̄: Multi
enim sunt vocati: multi quidē vocati sunt quia generaliter om̄s
hoies. specialiter soli xp̄iani. omnes quidē vocant̄ ad fidem sed
tamen p̄t̄ dicit illud Psa. 9. Dñe multiplicasti gentem. sed non
magnificasti leticiā. Vnde sequit̄: pauci vero electi: de omni na-
tione mundi. non sunt electi nisi xp̄iani. qui pauci sunt respectu
alioz. sed neq̄ omnes xp̄iani saluant̄. ymo soli illi qui xp̄iani-
tatis nomen opibus affirmant. Dicit em̄ saluator. Non omnis
qui dicit mihi dñe domine intrabit in regnuz celoz. sed q̄ facit
voluntatem meaz. Ex hac sententia. hm qz dicit Greg⁹. pensare
debet vnusquisqz vt de se non presumat qd̄ ad fidez vocatus est
quia vtz ad regnū eligendus sit nescit. Rogemus ḡ deum ⁊c.

Dominica in sexagesima Sermo xxvii

Vm turba plurima veniret ⁊ de ciuitatib. p̄p̄er-
rent ⁊c. Luc. 8. idem Math. 13. Et Mar. 4. Ad bo-
num agricolam spectat tempus expectare seminan-
di. et terram conuenientem seminū discernere. veit
autem in hunc mundū ceatatis. agricola ih̄us xp̄s
plenū gremiū portans celestiū seminū ⁊ seminauit ea nō quidē
in terreno agro mali. sed in mentib. hoim. q̄ mentes quante sunt
diuersitatis ad semen istud. declarat in p̄nti euan⁹ in quo tan-
gunt̄ tria. primū ē similitudinis p̄positio. 2° ē expositiois interro-
gatio interrogabāt at̄ discipuli ei⁹ ⁊c. 3° ē p̄bole explanacō ibi

Est autem hec parabola **X** Circa primum tria fact. Primus est loquendi oportunitas. opportunum enim erat tempus ut tunc loqueretur christus. cum turba plurima conueniebat. vnde dicit. Cum turba plurima ueniret: sicut glo. quotiens in euangelio turbe vocabulum inuenit sicut diuersitas hominum. ita diuersitas intimarum voluntatum. Plurima autem erat ista turba diuersis causis. quidam enim ueniebant ad christum ut instruerentur. quidam ut sanarentur. quidam ut elemosinas recipere quia multe fiebant elemosine christi imperio. quidam ut viderent mirabilia. Alij vero ut christi dicta et facta calamiarentur. et de ciuitatibus properarent ad ihesum non tamen de villis et castellis sed etiam de ciuitatibus ad christum properabant. Attendendum est quod volens venire ad ihesum. debet exire extra ciuitatem istius mundi. non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram inquirimus. vnde dominus extra ciuitatem crucifixus est. exeamus ergo ad eum extra castra. eius portantes imperium Heb. 11. Sed in isto exitu properandum est ut veniamus ad christum. nam mors properat ut peccat. diabolus circum ut decipiat. mundus labitur ut deficiat. ipse christus nos expectat ut recipiat. vnde non nosose accedamus. sed fugientes properemus. ad christum. nec te pigeat properare. quoniam si nimis laborasti et fatigatus es in currendo. veniens ad ihesum saluatorem amabilem. securus et delectabilem terminum in quo reficiaris. properat enim viator terminare dietam. ut ad bonum perveniat hospitium. videns autem cristus tantam circa se multitudinem vndique venientium irruente in se spiritu sancto dixit per similitudinem et incepit predicare per similitudinem **B** Nota sicut Th. quod dominus loquebatur in similitudinibus. Primo quidem ut auditores attentiores faceret. consueverunt enim homines exercitari in obscuris. et manifesta contemnere. Secundo ut in dignis occultarent sententia. Tertio propter sententie dignitatem que velada erat verborum congruis exemplis. sicut preciosas margaritas involuimus. Quarto ut in similitudinibus melius apprehenderent rudem sententiam. Sequitur similitudo: exiit qui seminat seminare semen suum: Iste seminat deus est filius dei. cui esse seminatorem dicitur. quod penes eum sunt semina omnium et primordialia rationes omnium creaturarum spiritualium et corporalium. Nota quod quicquid exitus ducunt christo unus est eternus. quo exiit a patre per eternam generationem. et tamen manet in ipso Eccli. 24. Ego ex ore altissimi produxi. primogenita ante omnem creaturam. Secundus exitus fuit in mundum per carnis assumptionem. Johis. 16. Exiui a patre et veni in mundum. Tertius exitus fuit ex utero virginis. Ps. Ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Quartus exitus fuit ad passionem.

Sermo

Joh. 19. exiit in eum qui dicitur caluarie locus. Quis exiit
fuit de isto mdo ad p̄rem Jo. 16. relinq̄ m̄dm vt vado ad p̄rem
C Nota q̄ ideo exiit iste seminat or terre ut seminaret semē
suum nobilia em̄ semina p̄ortant d̄ longinquis p̄tibus ad loca
vbi non reperiunt. quia igit̄ celeste semen non erat in m̄do isto
ideo obtulit illud ad nos de celis xp̄us seminat or omnis crea-
ture. quatuor aut̄ genera semini seminauit. Seminauit enim le-
gem naturalez in mente cuiuslibet. scz qd̄ tibi non vis. alijs ne
feceris. Et qd̄ tibi vis fieri alijs feceris. Item alijs seminauit le-
gem scriptam. scz p̄cepta legis in duabz tabulis. Item seminauit
euangelicaz legem in eccl̄ia. Item seminauit p̄fecta sc̄lia paup̄-
tatis castitatis et obie in religionibz. semina xp̄i sunt humilitas
pax castitas patientia et cetera virtutes. h̄ inimicus h̄o. et diabo-
lus zizania sup̄seminauit discordiaz scz contra pacem. sup̄biaz con-
tra humilitatē. luxuriam contra castitatem. indignationez contra paci-
entiam et cetera oia vicia contra celestes virtutes. Sed o
p̄mittē diuersa dispositō recipientū diuini semeni et sūt quatuor
additiones illud recipientū. quaz tres male sunt. sola q̄rta bo-
na est. Dicit ḡ: et dū seminat. et dum sermonē diuinū predicat:
aliud cecidit secus viam: semen secus viā intelligit̄ bonum qd̄
fit p̄ laude h̄oim. et sicut fructus qui sunt secus viā diripiunt̄ a
transeuntibz nec ad maturitatē p̄ueniunt. sic nec bona que fiūt
p̄o laude h̄oim: et calcatur est: vere bonuz qd̄ fit p̄ laude h̄o-
minū conculat̄. Vnde ps̄. deus steret ossa eoz qui h̄oibz pla-
cent. c̄fusi sunt qm̄ deus spreuit eos h̄c est sal infatuatū quod
ad nihilum valet ultra nisi vt mittat foras et conculat̄ ab h̄o-
ibus et volucres celi comedēt illud: volucres celi s̄m glo. sunt
demonēs. eo q̄ caliginosus istum inh̄itent aerem. dicunt aut̄z
comedere semen verbi dei calcatur sicut stricio comedit ferz
quod tñ ei ad nutrimentū non p̄ficiat. Item p̄mittē sc̄da conditō
eoz qui audiunt verbum dei et suscipiunt induratū tñ eorum
cor ē ad bonū. de tali corde loquit̄ Bern̄. Primo de c̄sidem̄toe
ca. 2. Cor durum est qd̄ nec compunctione semdit̄. nec pietate
mollitur. nec mouet̄ p̄c̄abuz. nimis non cedit. flagellis dura-
tur. ingratus ad beneficia. ad consilia infiduz. ad iudicia v̄lox
inuericandū ad turpia. impavidum ad pericula. inhumanū ad
humana. temerarium ad diuina. p̄teritoroz obliuiscens. presen-
tium negligens. futura non p̄uidens. et post alia subiungit. Et
vt breuiter cuncta duri cordis mala complectar. ipsuz est quod
nec deū timet. Nec h̄oim reueret: et natuz aruit. aliqui fiḡtur
aliquitū verbi dei i tali corde. sed tñ arefcit qz n̄ h̄bat humore

nullum viz spūalis gracie nutrimentuz. Item ponitur tertia cō
 ditio eorum qui verbū dei audiunt: Et aliud cecidit in spinas
 Spine sunt ista mundana que in pñti pungunt mentes. ⁊ in fu
 turo ex eis paratur ignis. quibz peccatrix anis comburit. vani
 tas igitur mōi multuz impedit verbum dei. Vnde dicit. Et ex
 cete spine: aliqui sunt qui sil volunt benefacē et vicijs insistere
 quod fieri non pōt. vnde sequit: suffocarunt illud. licet em aliq
 qñqz ppositum habeant benefaciendi. ad verbum predicationis
 tamen dū istis mundanis intendūt. dei verbum qd iam ortum
 erat suffocat. Attende qd primū semen non germinat. h̄ scilicet
 tum abiēt. scdm vero germinat. h̄ non multū erigit. quia non
 habet humores. Tertiū aut iam eleuatur in stipitem. h̄ nō fru
 dificat. quia suffocat a spinis. Item ponit quarta conditio eoz
 qui dei verbum suscipiunt: Et aliud cecidit in terram bonā: bo
 na terra est culta. non tanq̄ via. ex qua lapides obstinationis
 sunt remoti mūdāta est a spinis secularioz desiderioz. Et ortuz
 facit fructū centupluz: primo figit radicem p complacētā. ger
 minat p desiderium boni erigit in stipitem. p redam intentionez
 floret virtutibz. fructificat laudis opibus. **E** Nota qd tri
 plex ponit fructus istius seminis. scz tricesimus sexagesimus et
 centesimus. Primus est coniugatoz. secundus continentium tertius
 virginū. vel primus est doctoꝝ. secundus est martirū. tertius ap
 postoloꝝ. vel primus datur ppter obseruantiaz antique legis
 secundus ppter obseruantiam noue. tertius ppter obseruantiaz
 consilioꝝ. vnde Mat. 19. Dicit obseruatoribz consilioꝝ. vos
 qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me. centuplum accipietis. ⁊
 vitam eternam possidebitis. Tercio ponit grandis xpi affectus
 in predicando. vnde dicit: hec dicens clamabat: Iste clamor erat
 magni affectus signū. Proū. 1. Sapientia foris predicat in pla
 teis dat vocem suam in capite turbarum clamitat. ⁊ tm̄ clamat
 xpus. quia ructus factus est ps. Laboraui clamans rauē fauces
 mee. Nota sm̄ Aug. 9. confes. 12. In tonuit dominus
 ihesus xpus clamans didis factis. morte vita descensu. ascensu.
 vt redeamus ad deum. clamat surdis vt audiant. clamat dor
 mientibz vt euigilent. clamat transeuntibz vt attendant. cla
 mat ignorantibz vt intelligant. clamat errantibz vt redeant.
 clamat pctozibus vt peniteant. clamauit quidē predicando. cla
 mauit orando. clamauit tandē moriēdo cotidie adhuc existens
 in celis clamant. ps. In tonuit de celo dñs altissim⁹ dedit vocē
 suā. ⁊ hec ē vox sua. venite ad me om̄s q̄ laborat⁹ ⁊ onerati est⁹
 ⁊ ego reficiā vos. ⁊ tātos adhuc clamores stemim⁹ Sequit qd

Sermo

clamauerit Qui habet aures audiendi audiat. et apprehendat. et intelligat quod significet ista similitudo seminis: Peccatores autem sunt de quibus dicit ps. aures hnt et non audient. obdurant enim aures sicut aspis surda ne audiant predicantem. nec pauperem elemosinam petentes. h. veniet tpus qm et ipsi clamabunt nec exaudient. Prou. 1. tuc inuocabunt me et n exaudia eos.

Secunda pars.

Secundo cu dicit. interrogabant aut. tangit expositionis interrogatio: interrogabant at euz discipuli ei9.

Deut. 33. interroga patrem tuu et annuabit tibi et

Jaco. 1. Siquis vrm indiget sapientia postulet a deo q dat oibz bus affluenter et non imperat: que esset hxc pabola: id e quid vellet significari p istam pabolam. est aut hm glo. pabola apatio rezz discrepantiu facta sub aliqua similitudine et dicit pabola a para qd est iuxta et olon qd est totuz. inde parabola. i. iuxta totum. Secdo ponit xpi responsio: vobis: humilibz. vobis obediētibus. vobis mihi dilectis. vobis mdo obiectis: datu est: diuinitus. qz omne datum optimu. et omne donum pfectum desursu est ascendens a pre luminu: nosce misteriu. id e secretu et occultum: regni dei: Mat. 11. Confiteor tibi pre ali et terre qz abscondisti hxc a sapientibz et prudentibz et reuelasti ea puulis: et tuis autem in pabolis: qsi dicat. vobis datu est illa manifeste agnoscere que pabolice alijs predicant. Deinde ostendit quid sequatur ex hoc. vt videntes: id e reputantes se vide: non videant ps. oculos hnt et non videbunt et audientes: verba exteriora: non intelligant. interiorē sniam. Nota qz ppter aduentuz xpi hoc euem. vt credentes se esse sapientes. stulti facti sunt: et possunt hic p videntes intelligi phi mundi. qui volentes omnia p ronez inuestigare. non vident diuinitatez xpi. obscuratu est enim insipiens eoz eoz. audientes aut fuerit iudei qui audierit vorez cristi. nec tamen verba eius intellexerunt ps. nescierunt nec intellexerunt in tenebris ambulant etc.

Tertiapars.

Tercio cum dicit. Est autem. sequit parabole exposicio et ser facit. Primo declarat quid sit semen. vnde dicit: est aut hxc pabola: id e hxc est expositio eius dignatus est autem dñs hanc pabolam exponere vt ex ei9

expositione discamus intelligere alia q ipse non exposuit. incipit aut a semine. qz vnde dicit: semen est verbu dei: et hoc ppter duo. nam semen virtute habet vnde sile producat. sic ex verbo dei recepto in mente opationes exterius generant. Secdo quia semen habet vim nutrua. ita et verbum dei. quia non in

solo pane viuit homo sed in omni verbo quod p̄cedit de ore dei
 Nota q̄ hoc semen est multiplex. est em̄ aliud semen viole hui
 litatis & patientie. aliud semen lilij castitatis & mundicie. aliud
 semen rose caritatis & flagrantie. aliud oliue benignitatis diui
 ne. aliud palme longanimitatis & pseuerantie. aliud semen tri
 tice facietatis & habundantie. aliud vitis firmitatis & audacie.
 quodcuq; ex his vel alijs virtutu seminib; receptuz fuerit in sa
 nam aiā germinabit & fructū p̄ducat celestem. Sec̄do expo
 nit quid significet via: qui ā secus viam: si istud qui referatur
 ad semen mala gramatica esse videt. q̄ non est cōuenientia in
 genere. h̄ in hoc non est faciēda vis. qm̄ vt dicit beatus Gre
 m̄ li. mox. Indignū vehementer existimo. vt verba celestis ora
 culi regulis donati restringaz. vel pōt fieri sic astruādo absq; ca
 lumnia. qui ā secus viam. & qui intelligunt p̄ eos qui sūt secus
 viam: hi sunt qui audiunt: audiunt quidē ex verecundia timē
 tes reprehēdi. vel audiunt delectati nouitate verborū. quales
 etiā hodie multi sūt qui p̄pter hoc ad predicationē veniūt qui
 tū si aliquid didicerint nō manet verbū in memoria h̄ obliuisc
 unt. vnde sequit. Deinde venit diabolus et tollit verbū d̄ cor
 de eorū: tollit verbum de corde. q̄ facit illud labi ex memoria:
 ne credentes salui fiant: credere em̄ est salutis principiū Joh. 11
 Omnis qui credit in me non moriet̄ in eternum. Tercio expla
 nat quid significet petra: nam q̄ supra petra: dat intelligē eos
 qui cū audierint euz gaudio suscipiunt: hoc em̄ sunt primocēdia
 diuini verbi. gaudium sc̄z & mentis exultatio. et hi radices nō
 h̄nt. Tres sunt radices quib; diuinum verbum in corde figitur
 glo. supra stat. firmū desideriu. timor d̄ni. & fides: q̄ ad tps
 sc̄z p̄speritatis: credunt & in tpe temptationis recedunt: habet
 aliquis forte in mente castitatis semen. qd̄ si radices illas tres n̄
 fixerit. adueniente carnis temptatione labetur in p̄c̄m. tempta
 tione em̄ probat. si verbū dei radices fixerit. sicut impetu vento
 rum apparet si arbor sit bene radicata. Quarto exponit qd̄ sp̄ie
 significat: quod ā in sp̄mis cecidit. hi sūt qui audiūt. postea
 conlue: et euntes: ad mundana: suffocant̄ a sollicitudinibus
 et diuicijs & voluptatib; vite. Et Nota q̄ tria sunt q̄ ma
 xime verbum dei suffocant sc̄z honoris sollicitudo quo ad supbi
 am. diuicie quo ad auaritiā. voluptas vite quo ad cupiam.
 Ista aut̄ tria compauit d̄ns sp̄mis. vna spina est supbia & solli
 citudo dominandi alijs honoris et glorie mundane. Ista solli
 citudo continue pugnat mentes superborū. quō et qualiter. aut
 quibus auxilijs possint alijs p̄esse. altera sp̄ma sunt hui⁹ mundi

Sermo

diuicie. Greg. Si diceremus spinas significare diuicias. forsitan nobis non crederet cū ille pugant. iste delectent. sed dñs dignatus est hoc exponere. videam⁹ autē q̄ rōnabiliter spine significant diuicias. de hoc mgr̄ Dico dicit sic. Sunt diuicie spine qz pungunt aiam in mundo. in iudicio ⁊ in inferno. In mdo triplex est punctura scz laboris in acquisitione. timoris in possessione. doloris in amissione. In iudicio etiā pungent mentes qñ dicit dñs auaris. Esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare. sitiui ⁊ non dedistis mihi bibere. Iste punctura ita erunt penose. vt potius cupiant auari non esse. dicētes montibus cadite super nos ⁊ collibus operite nos. iste spine pungent aiaz in inferno ppetuo cruciatu quibus ardebit peccator. Tercia spina est voluptas carnalis vite. Vñ d̄ de carne Gen̄. 3. spinas ⁊ tribulos germiabit tibi. ista spina venenosa est sub qua latz toxicū sub modica carnis dulcedine. Nota qz ista tria scz supbia. diuicie. voluptas vite suffocant dei verbū. qm̄ si verbuz quietis hūilitatis et obiecterit germinare in mente statim illud suffocat sollicitudo honoris ⁊ pompe seculi. Item si verbuz oriat de atemendis diuicijs. largiendis elemosinis. ⁊ paupertas amanda. statim illud suffocat amor diuiciaz. Item vltimus si oriat verbū de abstinentia castitate et sobrietate. statim illud suffocat voluptas vite carnalis. mlti em̄ vt dicit glo. cū aliqui audiunt predicare contra luxuriam. laudant ⁊ cōmendant castitates. sed vbi species cupisibilis eoz fuerit presentata obtutū. mox recedit ab eis quicquid recte cogitarūt. Semen qd̄ in talibus cadit spinis nulluz producit fructū. Vnde sequit̄: ⁊ non referunt fructum: damnable multū est celestia suscipere semina. ⁊ tñ carnales pducere fructū Quinto declarat quid significet bona terra: qd̄ autē in terrā bonam. hi sunt qui in corde bono ⁊ optio: Bonū cor est qd̄ intendit audire verbū vt illud intelligat. optimū quod intendit s̄m verbū auditū operari: audiētes verbū contra eos qui nec etiā aure corpis illud dignant̄ audire retinet memoriter. contra eos qui sunt secus viam. ⁊ venit diabolus et tollit verbuz de corde eoz: ⁊ fructum afferunt: sanctaz opationū contra eos qui sunt spine suffocantes verbū dei: in patientia. sustinentes q̄nuncqz tēptationez: contra eos qui ad tpus credunt ⁊ in tempe temptationis recedunt. vnde patet qz bona terra habet cōditiones penitus oppositas alijs in quibus cadit semen. Rogemus ḡ deū vt nobis concedat sic audire diuinū verbū vt fructuz eternę vite consequamur per eum qui vivit ⁊ regnat in vnitatē ꝛc:

Dñica in quinquagesima Sermo xxviii.

Assumpsit ih̄s duodecim discipulos suos secreto ⁊ ait illis: Ecce ascendimus hierosolimā ⁊c. Luc. 18. Numerus quinquagesimus remissionē significat. vnde antiquitus quinquagesimus annus erat remissionis in q̄ omnis possessio reuertebat ad pristinum possessorem ⁊ seruituti mancipatus in ipso anno egrediebatur liber. vnde ps. Misere mei deus. impetrat remissionē peccatorū. ideo quinquagesimo loco connumerat inter alios psalmos. q̄ vero omnis peccatorū remissio ⁊ relaxatio h̄uitutis facta est p̄ mortem xp̄i ⁊ resurrectionem. ideo in hodierna dominica quinquagesime legitur euangeliū in quo agit de misterio n̄re redemptionis ⁊ illuminationis h̄uani generis. Duo igitur tanguntur in euangelio. Primus est nostre redemptionis misterium predicatur. Scdm̄ est h̄uane illuminationis beneficiū impetratū ibi: Factum est autē cū appropinquaret ⁊c. Circa primū tria facta. p̄o enim ponit denūtiatio futurorū: Assumpsit ih̄s duodecim discipulos suos: Reuertebatur xp̄us de galilea ⁊ veniebat hierosolimā vt pateret. nec voluit discipulos post se derelinquere sed assumpsit eos secū. Nota q̄ xp̄us pluries pr̄dixit apl̄is passionem suam et mortem. 1. Mat. 16. Vbi post q̄ petrus confessus fuit eū esse filium dei exinde cepit ipse ostendere discipulis q̄ debebat pati hierosolimis et mori atq̄ resurgere. Item scdo hoc pr̄dixit eisdem Mat. 12. Item tertio pr̄dixit hoc in p̄nti euangelio. Item q̄rto hoc pr̄dixit Mat. 26. scitis quia post biduū pascha fiet et filius h̄ois tradetur vt crucifigat. Hoc autē illis sepe pr̄dixit p̄pter quinq̄. Primo quidē ut colloquendo cū carissimis sibi amicis de morte futura reuelaret illis secretum montis sue. Prou. 25. Causas tuas tracta cū amico tuo iugiter. Scdo vt mortis xp̄i haberent meditationes ⁊ memoriam. Nam h̄m q̄ dicit Cris. Omnis salus h̄oim in morte xp̄i posita est. Vñ facile non debet labi a memoria Tre. 3. Memoria memor ero ⁊ tabescet in me aīa mea. Tertio h̄m Gre. vt non dubitarent eū resurrexurū sicut pr̄dixerat. qui etiā suam passionē et mortem annūciauerat ita q̄ sic videbant esse vera q̄ dixerat de morte. sic non dubitauerunt resurrectionis veritatē. Quarto h̄m Jero. vt ignominia crucis fœcus sustinerent. nā tribulatio que supuenit expectantibus lenior inuenit q̄ si repentina venisset. Quinto h̄m Thop. vt esset testis q̄ scienter ⁊ voluntarie patiebatur. manifestum enim est q̄ ille voluntarie patitur. qui p̄noscit mortem. et cū posset fugere non tamen fugit. Mat. 13. Qui sil̄ ascendit

Sermo

tum eo de galilea in iherosolimam. qui usque nunc sunt testes eius ad plebem. Deinde explicat passionem suam et ait illis primo quantum ad propinquitatem: Ecce quasi in presenti. et quia voluntarie patitur. Subiungit: ascendimus: sponte scilicet Luc. 10. Erant in via ascendentes in iherosolimam et precedebat illos ihesus et stupebant. quia sic voluntarie preibat ad mortem. quia enim mors est finis omnium terribilium et terror maximus. ideo stupebant discipuli quod sic voluntarie et constantiter ascendebat hierosolimam. Item quantum ad locum: hierosolimam. qui est locus sic tepidus. ita et veri sacrificij Luc. 13. non caput. non decet prophetam ire extra iherosolimam. Item quantum ad plenitudinem passionis: et consummabunt omnia: quia nec iota unum nec unus apex preteribit a lege donec omnia fiant. unde accepto aceto in cruce clamavit. consummatum est Joh. 19. Item quantum ad veritatem scripture sua enim passio verificavit ea que prophetarum scripture predixerant. gratia enim et veritas per ihesum christum facta est. Ideo subdit: que scripta sunt per prophetas de filio hominis: quia hominum naturam qua erat filius hominis hominem eam conveniebat sibi pati. Nota quod iam erant implete scripture prophetarum de incarnatione salvatoris. de natiuitate. de predicatione euangelij. de miraculis. solum passionis misterium restabat impleri. quo facto omne consummate fuerunt scripture. Unde christus in cruce cum accepisset acetum dixit. consummatum est. **B** Secundo sigillatim explicat que ventura sint super eum: Tradet enim gentibus: tanquam extraneus et alienus. ps. Extraneus factus sum fratribus meis et peregrinus filijs matris mee. Item et illudetur ac si esset fatuus. **Ab** di dicit. Dominus viri federis tui illuserit tibi. inualuerit aduersum te viri pacis tue: et flagellabit tanquam reus. ps. Et sui flagellat tota die: Et conspuet: tanquam immundus et abominabilis. ps. Posuerunt me abominationem sibi: Et postquam flagellauerit occident eum velut incorrigibiles. **Danie. 9.** post hebdomadas. 60. duas occidetur christus. dicit beatus **Bernardus.** Ne fratres carissimi libertas captiuorum traditur. gloria angelorum illuditur. dominus omnium flagellatur. et speculum sine macula et candore lucis eterne conspuet. vita hominum occiditur: et tertia die resurget: tanquam deus vite et mortis triumphator. Nota quod traditus fuit christus a deo et hominibus valde differenter. nam primo tradidit eum deus pater. non propter propriam sed propter communem humani generis utilitatem. **Ro. 8.** propter suum filium non peperit deus. sed pro nobis omnibus tradidit illum propter commodum enim nostrum non neglexit deus mortem filij. Unde dicit **Ambrosius.** in libro de vita beata. Considera affectum paternum quod pietatis est quasi morituri

filij suscepit periculum quasi orbis haurit dolores ne tibi paret
 fructus redemptionis. tñ fuit dño studium tue salutis vt ppe
 modum de suo plicaretur. dum te lucraret. D pposito mō tra
 didit eū iudas scz cupiditate pprii comodi Mat. 26. quid vul
 tis mihi dare et ego vobis eum tradam. Item traditus fuit be
 nignitate sancti spiritus ad nr̄am emundationem. Heb. 9. Per
 spiritum sanctum semetipm obtulit immaculatū deo. emunda
 bit conscientia nostram ab operibz mortuis. sed principes sacer
 dotum tradiderunt eum ligatum pontio pilato pcedi. non quis
 dem affectu benigno. sed ppter odium & inuidiam Mat. 22. sci
 ebat pilatus qd p inuidiam tradidit eū. Item tradidit xp̄s
 semetipsum vt diuinū beneplacitū adimpleret Eph. 5. tradidit
 semetipsum p nobis oblationez & hostiam deo in odorem sua
 uitatis. Vnde Johis. 6. Descendi de celo non vt facia volunta
 tem meam. s; voluntatem eius qui misit me. sed pilatus tradidit
 eum crucifigendū. non ut adimpleret beneplacitum diuine
 voluntatis. s; vt satisfaceret puerse voluntati iudeoz. Luc. 23
 Ihesum flagellatū tradidit voluntati eoz. C Nota etiaz
 qd sicut freneticus qñq; comprehendit hoīem sapientem et illudie
 sibi. sic a freneticis hoībus illusus est xp̄us in passione. nam pō
 illuserunt eius sapientie hm qd legit Luc. 22. Qd ministri ponti
 ficum illudebant eum & velabant faciem eius patientes dice
 bant. ppheta quis est qui te passit. Secdo illuserūt eius innocē
 tie & mansuetudini Luc. 23. Spreuit illū herodes cum exercitu
 suo & illudit indutū & veste alba remisit ad pilatū. Tertio illu
 serunt eius regie dignitati. qñ ad modum regis induerunt eū
 purpura. & coronam spineam illi imposuerūt & ceptum regale
 arundinem viz dederunt in dextra eius. & genuflexo ante eum
 illudebant ei dicentes. Ave rex iudeoz. Quarto illuserunt ei
 veritati et omnipotentie qñ imperabant ei in cruce pendenti. qd
 alios saluasset seipm saluare nō poterat Mat. 22. Principes sa
 cerdotum illudentes eū scribis & senioribz dicebāt. alios saluos
 fecit seipm non potest saluū facere. D Item nota qd qua
 drupliciter flagellatus fuit xp̄us. Primo in corde de timore & fu
 ga atq; psecutione discipuloz. Eccl. 23. Supposuerunt in cogi
 tatu meo flagella. Item flagellatus fuit clamoribus & furiosis
 vocibus iudeoz clamantiū. crucifige crucifige eum. Mat. 3. ve
 tibi ciuitas sanguinum non recedit a te vox flagelli & vox impe
 tus rotæ et equi frementis. Item flagellatus fuit duris pculsio
 nibz Mat. 26. Colaphis eum ceciderunt. alij autem alapas i
 faciem eius dederunt. Item flagellatus fuit toto corpore crebris

Sermo

verberibus et ad colunam ligatus secundum morem legis romanorum
Jo. 19. Tunc apprehendit pilatus ihesum et flagellavit. Item nota
quod illa gloriosa christi facies bis legitur fuisse consputa et tabis sor-
dibus maculata. Primo in domo principis sacerdotum a iudeis
ministris pontificum. ut legitur Mat. 26. Secundo fuit consputa a gen-
tilibus in pretorio pilati. cum iam esset morti iudicatus. ut legitur
Mat. 27. Et Item non circa occasionem christi quod occiderunt
iudei furiosi mansuetum Gen. 49. In furore suo occiderunt virum
maledictus furor eorum quod peritiam et indignationem eorum quia dura.
et non quemcumque videtur occiderunt. sed innocentem et mansuetum. Psa.
53. Sicut ovis ad occasionem ducetur et sicut agnus coram torquente
se obmutescet. Item occiderunt audaces et temerarios subditi. prin-
cipem proprium quibus dicitur potest illud. 2. Reg. 1. quare non timuisti
mittere manum ut occideres christum domini. Item occiderunt mali co-
loni filium patrisfamilias Mat. 21. Agricole videntes filium eius
dixerunt intra se. hic est heres venite occidamus eum et habebimus
hereditatem eius. Post dolorosam christi mortem sequitur gloriosa resur-
rectio christi: quia tertia die resurget: in qua resurrectione mirabi-
lis facta est commutatio glorie per passionem et mortem. nam in passio-
ne traditus fuit gentibus sed ipsi resurgenti deus pater tradidit
gentes. ps. Postula a me. et dabo tibi gentes hereditatem tuam
Item illusus fuit. sed ipse resurgens iudeos illosos delusit. qui
credebant eum intra sepulcri contineri angustias. Prou. 3. Ipse de-
ducat illosos et mansuetis dabit gratiam. Item flagellatus fuit
sed ipse resurgens flagellum romanorum super eos induxit Psa. 28.
Et flagellum mundans cum transierit. eritis enim in calcatione
quamcumque pertransierit tollet vos. Item sedatus fuit conspuitionibus
sed ipse velut flos pulcherrimus resurrexit. ps. Reflexit caro mea
Item occisus fuit. sed ipse immortalis resurrexit. Ro. 6. christus re-
surgens ex mortuis iam non morietur mors illi ultra non domina-
bitur. Ecce igitur quod admirabilis commutatio dextre excelsi. quam
ad vesperum demoratus est fletus sed ad matutinum leticia. vere a
domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris. Tercio
ponitur predictorum verborum latentia: et ipsi duodecim apostoli ni-
hil horum intellexerunt: nec intellexerunt quod vellet dicere de tra-
ditione nec de illusionem. nec de flagellatione. nec de conspuitione
nec de occasione. nec de resurrectione: Erat enim verbum istud ab-
scoditum ab eis: dispensatione hoc agebat ut ista predicatio
illis esset abscondita. ne ante tempus mortis afficerent mestitia de
morte christi: et non intelligebant que dicebantur. Et sic quare
christus illis ista predicabat si non intelligebant. Et dicendum quod

hoc ideo ut cum viderent christum pati verborum ipsius recordati ea intelligerent et cognoscerent. quia omnia illa futura preuiderunt. sicut aliquando sompniamus que in vigilia nec recordamur nec intelligimus sed ex aliquo quod sit in vigilia recordationum sompnium intellectum apprehendimus. Sed dubium est unde hoc contingit quod iudei intellexerant verba saluatoris etiam obscure loquentis de sua passione. quale fuit illud. Ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum Ioh. 12. hoc verbum mortis etiam obscure intellexerunt apostoli vero loquentem dominum aperte non intelligebant. Ad hoc respicit glo. di. Quod iudei conant occidere christum et imaginabantur circa mortem eius. unde etiam obscura verba mortis eius intelligebant. quia erant a sona desiderii eorum. apostoli vero propter tria hec non intelligebant. Primo quia sic eum tenerrime diligebant. quia dilectio absorbebat intellectum verborum mortis eius. sicut Au. dicit de seipso. quia tamen diligebat amicum suum quod mortem eius ymaginari non poterat. Secundo quia eum credebant esse deum. cui non conuenit mori. Tercio quia verba mortis eius credebant esse locutiones parabolicas. unde non conabantur ea intelligere nisi secundum quod sonabant.

Secunda pars.

¶

Secundo cum dicit. factum est autem. tangit cuiusdam etiam illuminatio miraculosa. per quam significatur interne illuminationis beneficium impetratum. Sed circa hec domini miracula videntur dissonare euangeliste quantum ad duo. scilicet in numero. Mat. enim dicit quod duo fuerunt illuminati cecum a domino. Mat. vero et Luc. unum solum noiant. Item dissonant quantum ad locum. Lucas enim dicit quod hoc factum est cum appropinquaret dominus hierico. Mat. vero et Marcus dicunt hoc factum fuisse illo egrediente ciuitatem. Et sic patet quod ista dissonantia facillime tollitur secundum Aug. de sensu euangelistarum. ut dicatur quod dominus in hierico tres oculos illuminauerit. unum in egressu ciuitatis de quo lucas loquitur. Duos vero in egressu ciuitatis quos ambos commemorat Mat. Marcus vero alterum tamen scilicet barthimeum thimeii filium. Tangant autem quicquid circa hec domini miracula. Primum est mendicantis cecitas: factum est autem cum appropinquaret hierico: Hierico est ciuitas inter galileam et iudeam. Unde ascendebat dominus in hierosolimam quo ibat. unde ad ipsam ciuitatem declinauit. quatenus secundum Hierosolimam sanaret in ea multos male habentes: Cecus quidam: Ecce tristis infirmitas. Thob. 5. quale mihi gaudium est qui in tenebris sedeo et lumen celi non video: Sedebat secus viam mendicans vix expediebat sibi mendicare quia iuxta vulgare dicitur. nulla est maior paupertas quam carere lumine in quo habet veritanda conditi

Sermo

tio istius ceci. maximus enim rubor est mendicare. Luc. 16. mendicare erubescit. Unde propter hanc erubescitiam antiquitus pauperes nihil lougebant. sed manus extendebant indicantes paupertatem et ideo dicitur mendicatus quasi manu dicens. vel manu indicans. Sed nunc conantur pauperes etiam verbo dicere suam indigentiam et longis sermonibus atque multis precibus impetrare subsidium. et tamen ut dicit Seneca. nulla res carius emitur quam que precibus compatur. Secundo ponitur ceci interrogatio: et cum audiret turbam pretereuntem: multa turba christum precedebat et sequebatur. quia hierico non erat securus locus propter latronum multitudinem. qui habitabant in deserto. et ideo conueniebant multi quando oportebat eos inde transire. interrogabat quid hoc esset: audiens motum transeuntium suspicatus est forte aliquem magnam transire principem a quo peteret elemosinam: dixerunt autem ei: quod ihesus: qui saluatur non in auro vel argento sed a patris nazarenus: et floridus: transiret: transiebat in hierusalem. unde ex hoc mundo transiturus erat ad patrem. Id Tercio tangitur ceci deprecatio. et pro quanto orauerit desiderio. et clamauit dicens. pater. clamabo ad deum altissimum. deum qui bene fecit mihi. Clamemus et nos ad dominum tam uocibus quam desideriis. et ipse de celo exaudiet. Esdras. cap. 9. In tempore tribulationis sue clamauerunt ad te. et tu de celo exaudisti eos. uere expedit nobis peccatoribus clamare quia longe a peccatoribus salus. Deinde sequitur prudens oratio in qua primo christi diuinitatem commemorat: ihesu: quod est saluator. Psalms. 43. Non est absque me saluator dicit dominus: fili dauid: ecce christi humanitas: miserere mei: proprium est deo misereri creature quam addidit. miserationes eius super opera eius: et qui precabant increpabant eum ut taceret: increpabant eum ideo forte secundum Origenem. quia illi qui crediderant nolabant ut temptibili nomine diceretur filius dauid sed filius dei. vel secundum Crisostomum. quia fatui homines indignum reputabant ut christum magnificarent pauperes. superbi enim cum indignatione audiunt pauperum salutationes. sicut secundum Hieronymum Ideo increpant ut taceat quia acerbe audiunt quod ipsi negabant eum scilicet esse filium dauid fortassis etiam dicit potest quod ideo uolebant ut taceret ne christus glorificaretur in mirabilibus suis. sed uidete quid profecerit ista increpatio: ipse uero multo magis clamabat: Crisostomus. talis inquit est natura fidei quanto fetat tanto magis accendit. Juxta illud poeticum. mitimur inuetitum cupimusque negata. Fili dauid miserere mei: dicit Hugo in expositione regule. Si ad primas lacrimas deus non ex-

audit pecces. tu pecces reiterare non desinas. magna munera plu-
 ribus sunt peccato comparanda. Quarto ponit ceci illuminatio
 Stans autem ihesus: Orige dicit. Iesus non pertransiit sed stat. ut
 stante eo non transfuerat beneficium. sed quasi de fonte stante usque
 ad eum misericordia transfuerat: iussit illum adduci ad se: quia nec
 se venire poterat nec sciebat: et cum appropinquasset: corpe quod eum
 prius fide tetigerat interrogavit illum dicens: quid tibi vis faciam
 ¶ Non interrogat quis ignorans quia nostre petitiones inno-
 tescent ei solis desiderijs. Interrogat autem propter quinque. Primo
 secundum Hilariū ut scirent astantes quod non petebat pecuniā. sed diu-
 nam efficaciam ut a deo. Secundo ut dicit Crisostomus. ut duz
 ceci christum dei filium confitentur. confundantur videntes qui
 eum tantum hominem putant. Tercio secundum eundem vult
 ut sua peticio sit publica ne credatur quod christus aliud illi daret
 quam peteret. Quarto secundum Bedam ideo interrogat ut rogetur
 et cor ad orationem excitetur. Quinto secundum glosam ut
 credamus non nisi confidentem posse sanari: at ille dixit: domine
 ut videam: Beda. percipit etiam extra lucem aliud. quicquid
 enim aliud haberet sine lumine tamen illud non videret: at ille di-
 xit: verbo potentissimo quo dixit deus. fiat lux et facta est lux.
 iste cecus illuminatus est: respice: ecce breue verbum. sed effica-
 cissimum. nam secundum Ambrosium de sacramentis operatorius est sermo
 dei. ut sicut creat ita creata immutet: fides tua te saluum fecit: in
 fide enim credentium verbum dei operatur presens. Reduz est verbum
 domini et omnia opera eius in fide. magna igitur virtus est fides pro
 qua ut dicit Crisostomus. venduntur beneficia. et sicut ab vno fonte ali-
 plus vel minus hauriunt maioribus vasis et minoribus et secundum fene-
 stras que aperiuntur maius vel minus splendor solis infunditur.
 ita secundum capacitatem intentionis fidei hauriuntur gratia: et confestim. v-
 dit: quia secundum Crisostomum. Verbum christi est verbum vere lucis. ideo vox
 eius in luce videntis auersa est. considera in ista sanatione me-
 dici benignitatem. quia stetit. considera ipsius largitatem quid tibi
 vis faciam. considera sanandi facilitatem: respice. considera me-
 dicine nobilitatem. fides tua te saluum fecit. considera sanitatem cele-
 ritatem quia confestim vidit. ¶ Quinto ponitur duplex
 laus subsequuta miraculum: et sequebatur illum: cuius lumie lu-
 men viderat qui illuminat omnem hominem in hunc mundum
 venientem. Non sufficit lumen recepisse nisi etiam lucem sequatur ne
 ambulet in tenebris Joh. 8. Ego sum lux mundi etc: magnificans
 deum. ps. noi tuo psalmum dicam. magnificas salutes regis eius.

Sermo

Secunda laus fuit totius plebis: et omnis plebs ut vidit: illuminatus est cecus. ut videret interius et exterius illuminatus est. illuminata est plebs. ut diuinum aliquid cognosceret in christo dedit laudem deo. ps. Laudate dominum omnes gentes etc. Quatuor causas tangit gloria istius laudis. Primo per exauditionem clamorum pauperis. Secundo pro potentia et misericordia illuminantis Tercio pro impetrato munere. quarto pro fide eius qui illuminatus est. L. Triplex in commodum generis humani consideremus in isto ceco. scilicet. cecitatem. mendicitatem. et vanitatem execrati sunt homines peccatores. Soph. 1. Ambulabunt ut ceca quia domino peccauerunt execrati ambitio ps. 56. Speculatores eius ceci omnes. Execrati furia et iracundia. Gen. 41. Errauerunt ceci in plateis. polluti sunt in sanguine. execrati auaritia Exo. 23. Non accipias munera quae excitant prudentium oculos. execrati fraternum odium. 2. Regum 3. Ceci et claudi odiebant aiam dauid. execrati luxuria. vñ Gen. 19. dicit. quod angeli percusserunt impudicos viros cecitate a martino usque ad minimum. Ecce quibus cecitatibus peccatores obtinebant. sed quod amplius dolendum est multi propriam non considerant cecitatem et credunt se esse videntes cum ceca sint. et haec maxima cecitas. Mar. 3. Circumspiciens eos ihesus cum ira consternatus est super cecitatem cordis eorum. sed quia dominus illuminat cecos. id clamat unusquisque ad dominum. Illumina oculos meos et cetera. Secunda conditio hominis est. quia peccatores pauperes sunt et mendicant. attende eorum paupertatem. Conditio hominis penitus est paupertas a qua nunquam liberari potest. Consideremus quod pauper homo nascatur. quia nudus. in qua vivat paupertate quia impossibile est eum vere fieri diuitem. quataesumque enim habuerit facultates semper tamen est pauper. quia semper ampliora desiderat. Unde dicit Seneca: Quis est diues qui non cupit diuitias. Quis est pauper qui cupit diuitias. quod si contingat congregasse multam pecuniam. acquisiuisse possessiones adhuc veras non habet diuitias quas semper timet perdere. et tandem aliquando oportet relinquere. immo qui reputant se esse diuites hoc modo pauperes sunt et miseri. Apocal. 3. Dicit diues sum et locupletus et nullus egeo. et nescis quod tu miser es et miserabilis et pauper et cecus et nudus. consideremus etiam quod pauper hinc exeat homo. quia nihil temporalium bonorum secum defert. unde cum ille diues epulo sic pauper fuit in vita alia quod etiam indigebat et mendicabat guttae aquae ut scribit Luc. 12. Et tamen homines mendicant istas diuitias multis modis. mercationibus. fraudibus rapina usura. Et nihilominus in sua semper manet mendicitate. Quia

sedent in tenebris et umbra mortis uiuētes in mediocritate et ferro
 Tercia peccatorum conditio est. quae sedent secus viam. via est pre-
 sens seculi in quo omnes viatores esse debemus et colimus. Hebre-
 14. quasi colonus futurus es in terra. et quasi viator declinans
 ad manducandum. sed peccatores cum deberent currere per ista tra-
 lia ut eterna comprehenderent. sistunt tamen in eis et quod grauius est
 sedent in via quasi nolentes ulterius procedere et utinam plurimi
 non iacerent in medio. diebus vero istis in quibus deberet se ipsam
 vnusquisque suscipere ieiunij tempus cum deuotione videmus quod se-
 dent in comestationibus et ebrietatibus quod vacant cubilibus et im-
 puditijs. quod ad additiones et emulationes sunt prompti. et cum
 deberent currere ut deum comprehenderent. insolenter discurrunt per
 choreas et quasi concatenati vnus alium trahit ad infernum. Job
 21. tenent tympanum et athanas et gaudent ad sonitum organi.
 ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt.
 Rogemus ergo deum ut nostram illuminet aeternam. suppleat me-
 ditationem et vana seculi gaudia tollat a nobis qui est benedictus
 in secula seculorum Amen.

Prima pars.

Unica prima quadragesime Sermo. XXIX

Vetus est ihesus in desertum a spiritu ut temptaretur
 a diabolo Math. 4. Hoc idem habet Mat. 1. et Luc
 4. Appropinquante prelio omnes timent bellatores. h
 cum ducem exercitus vident fortiter dimicantem et ho-
 stem fugare ipsi statim animantur ad prelium. et sicut viderint ducem
 expugnare hostem ita et ipsi dimicant. In tempe autem isto qua-
 dragésime paratum est nobis prelium aduersus humani generis inimicum
 cum. hanc ne terrenam dux ad prelium precedit. ihesus christus cuius pugna
 et victoria in hodierno euangelio tripliciter describitur. scilicet quo
 ad principium medium et finem. In principio habet quod auda-
 cter christus est bellum ingressus. In medio quod calide hostis eius
 est aggressus. ibi: Et accedens temptator: In fine quod fortiter est
 hostis ipse oppressus. ibi: Tunc reliquit eum. Circa primum tria
 facit. primo tangit loci dispositionem quo christus accessit: Duce-
 tus est ihesus in desertum a spiritu: hoc desertum secundum glo. est inter hie-
 rico et hierusalem ubi morabantur latrones. unde in hoc deserte
 homo quidam ascendens de Hierico in hierusalem inuadit in latro-
 nes de quo in figura habetur Luc. 10. Nota quod christus dudum est
 in desertum ut dicit Mat. Mar. autem dicit quod spiritus expulit eum
 Lucas vero dicit quod agebatur a spiritu. ducebat libertate arbi-
 trij ut dicit Hiero. Expellebatur impetu sancti spiritus. Psal. 25
 Spiritus domini quasi turbo impellens parietem. agebat regimine

Sermo

diuine caritatis. quia caritas nō agit perperam. Coz. 13. ita qui
cunq; ingreditur desertū pnie. debet esse ductus arbitriū libera-
tate. nec istam libertatem tollit spūsancti deductio. Vñ. Coz
terzo. ubi spiritus dñi ibi libertas. Item debet esse expulsus p
timorem diuine iusticie. Eccl. 1. Timor dñi expellit pccm. Et m
timore dñi declinat omnis a malo. Item debet esse actus spūs
dilectionis diuine vt habeat ptem filioz dei. Ro. 8. Quicunq;
spiritu dei agunt hi filij dei sunt. Sed si querat quis spūs duxerit
xpm in desertū. Dicendū q nullus spūs nisi sanctus spiritus
cuius virtute facta fuit xpi conceptio. qui in specie colūbe man-
sit sup eum. ipse idem spūs exposuit xpm temptationi. et duxit
eum in desertū. Ysa. 63. Spūs dñi ductor eius fuit. **B** Se-
cundo ponit causa quare xpus desertū est ingressus: vt tempta-
retur a diabolo: sciebat xps q diabolus valde desiderabat eū
temptare. sed quia vt dicit Crisostomus. Diabolus aduersus christum
ire non poterat. ideo extra diabolū xpus primo pcessit in campū
Sed tñ vt idem dicit nos infirmi non debemus nos exponere
temptationib; sponte. quia nostra temptatio est piculosa. Sed
querit quare vt temptaret ingressus est desertū. poterat em ali-
bi temptari. Et dicendū hinc Basilij. Q locus solitarius ē magis
aptus temptationib;. Vnde tunc diabolus maxime se ingerit
cum viderit amicos solitarios. q ideo primā mulierem non nisi
solitariam temptauit. volens igit xpus puocare diabolu. deser-
tum ingressus est. Dubitatur quare xpus voluerit temptari. q
dicendū q quatuor ex causis temptari sustinuit. Primo quidem
hinc Aug. 4. de trinitate vt superando temptationes eius fieret
nostris tēptationib; mediator per adiutoriu et exemplum. Se-
cundo vt dicit Hila. vt ostenderet oēm hoīem q̄tuncunq; sanctū
esse temptationib; expositū. Job. 2. militia. tēptatio est vita
hominis sup terraz. que temptatio q̄q; vtilitates facit. Prima
quia in tēptatione virtus exercitat. sicut in temptatōe carnis
exercitatur castitas. in ira mansuetudo. in auaricia largitas. Et
sic de alijs. ex quo exercitatio virtus stabilitur q̄ augmentatur.
Secundo tēptatio est custodia virtutū ne perdant. queadmodum
aliquis p̄sentiens fures magis vigilat et attendit ne p̄dat the-
saurū. Tercio temptatio est p̄prie fragilitatis recognitio. vnde
ostenditur hūilitas. Itē quarto purgat liquas inuenit peccatoz
maculas. sicut aurum in fornace probatur. sic homies in camino
temptationis. Itē quinto est occasio maioris meriti. quia per
patientiam temptationum meremur vitam eternam. Tercio
ideo xpus temptari voluit hinc Crisostomus. vt nemo tu be tu r

temptationibus preter spem irruentibus dum xpm videt tempta-
 ri. Quarto ut vincendo diaboli temptaciones dimmueret virtu-
 tem eius a audacia repameret. **C** Nota qd dicit Origenes
 qd xpus per .40. dies multas alias temptaciones a diabolo susti-
 nuit preter illas tres que inferius describunt. que tñ fuerūt illa
 temptamenta nescim⁹. qz ideo forsitan p̄missa sūt. quia maiora
 erant q̄ vt lris crederent. In quibus omnibus s̄m b̄m Gre. dilia-
 genter est attendendū. qd cū temptatio tribus modis agat. scz
 suggestione. delectatione. assensu. Saluator noster p̄ suggestionez
 temptari potuit. p̄ suggestionez quide non intrinsecas q̄ est a car-
 ne. qz caro ipsius nō alliciebat ad aliud inordinatū. sed per sug-
 gessionē temptari potuit extrinseca. q̄ est a mōdo a diabolo. per
 delectationez vero aut assensuz nullo mō ipsius mens potuit in-
 quinari. qm̄ sola ista extrinseca suggestio non est peccm̄. delecta-
 tio vero sola veniale peccm̄ est. a assensus etiaz in ipsam delecta-
 tionē peccm̄ mortale est vt dicit Aug⁹. Quia igitur xpus nullo
 modo peccare potuit ideo p̄o sed non alijs duobus modis tempta-
 tus fuit. **D** Tercio tangit abstinentia saluatoris: Et cū
 ieiunasset. 40. diebus et. 40. noctibus. sed ieiunauit vt illo tpe
 nullū sumeret abum. Et hoc p̄pter tria. p̄o vt ostenderet se dei
 filiū. qd si dixerit etiā moysen et Helia tantūde ieiunasse q̄ erāt
 homines. soluit Cris. qz illi ieiunantes esuriam sustinebāt xpus
 vero toto illo tpe non esuriit. Item illi alterius virtute susten-
 tabant. xpus vero p̄pria. Secdo ideo tm̄ ieiunauit s̄m Basiliz
 vt ostenderet qd volenti pugnare sup̄are temptationū sobrietas
 necessaria est. Tercio s̄m Gre. vt suo ieiunio n̄m ieiunū qua-
 dragesimalē institueret. cui⁹ institutionis triplicē causaz assig-
 nat Gre. Primo qz p̄cepta decalogi in quatuor euangelijs at̄nē
 tur. vñ delinquēdo contra p̄cepta euangelica q̄ter decies hoc est.
 40. diebus culpas ieiunando punire debem⁹. Secdo quia corpus
 n̄m ex quatuor elementis dispositū est. ex quoz vnoquo qd contra
 ipsa decē p̄cepta delinquimus. ideo rōnabiliter ipm̄ cor p̄ n̄m
 q̄ter decies affligimus. Tercio vt idē dicit. qz sicut ex lege iube-
 mur offerre decimas aliaz rez. ita offerre debem⁹ de cias diez
 totius vero anni decima ps est tps istud. a ideo p̄ ieiunū illud
 debemus offerre. Quarto s̄m Ambro. qz. 40. diez nūo a que
 diluuij mundauerunt p̄ quas peccata exterminata fuerunt a illu-
 xit celi serenitas. sic sacro isto ieiunij tempore peccata tolluntur
 et diuina fulget clementia. Sed attendendū est s̄m Gre. qd licz
 xpus toto illo tpe non comederit. tamen in hoc ipsum imitari
 non debemus. sed prout possumus singulis diebus abū sumēdo

SEPTIMO

Iste vero defectus nostre est fragilitatis. qua ipsum non possumus imitari suppletur tamen defectus ille cum singulis annis istud ieiunium tempus obseruamus. cum tamen Christus una tantum vice hoc numero dierum ieiunauerit. Item Christus statim post ephiam tunc baptisatus fuit cepit ieiunium. non autem oportet quod tunc nos quadragesimam incipiamus. sed propinquante resurrectionis tempore quo diabolus magis circumtemptamentis et fallacijs. Et Deinde tangit humanam fragilitatem: Postea esurijt: Esurijt autem propter duo. Primo ut ostenderet vix hominem. Nam secundum Chrysostomum. Sicut per 40. dies non esurire non erat hominis sed dei. ita aliquando esurire non dei sed hominis erat. Sed attende ut dicit Basil. quod Christus passionem famis assumpsit non coactus ad necessitatem qui preest nature. sed sponte famem assumpsit sicut ceteras passibilitates. et ideo esuriuit secundum Basil. ut puocaret diabolum ad duellum. desperauerat enim diabolus temptare eum. videns quod sine vlla fame tamen ieiunaret. sentiens vero eius esuriam. et quod ubi fames ibi imbecillitas. audaciam assumpsit. et aggressus est saluatorem.

Secunda pars.

Secundo cum dicit. Et accedens temptator.

Tangit ipsa temptatio qua callidus hostis est eius aggressus. Vbi pro consideranduz occurrit que fuerit causa mouens diabolum ut Christum temptaret. Huius causam

omnes quasi doctores eandem assignant. quod ideo ipsum temptauit ut experiret an esset homo tamen vel aliud supra hominem. Erat enim diabolus in magno dubio. sciebat enim quod natus erat de muliere tanquam homo. vagiebat in cunabulis. lacrimis suffundebat vultum circumcisus octaua die templo presentatus fuerat. Herodis persecutio timerat. inter hominesauerabat. a iohanne suscepit baptismum et post baptismum velut homo orauerat. famem sitim frigus calorem sompnum vigiliam et ceteras hominis patiebat molestias. Unde non nisi homo videbatur. sed ad aliam partem quod esset aliud supra hominem multa videbat argumenta. quod licet sciret eum natum. conceptum tamen eius intelligere non poterat si matrem cognoscebat non videbat quis esset pater. si natus de muliere. mater tamen gaudebat se virginem si vagiebat in cunabulis. angeli tamen illi decantauerant si lacrimis vultum suffuderat. tamen stella in celo iocunda apparuerat. si circumcisus fuit die octaua. nihil tamen originalem matrem in eo cognoscebat. si templo presentatus. symeon tamen et anna velut deum eum adorauerant. si herodem fugerat. tamen magi ab oriente eius adorare venerant. si inter hominesauerabat nihil tamen humani vicij in eo deprehendebat. si a iohanne baptisatus fuerat. ipsum tamen iohannes audiret de illo dicentem.

Ecce agnus dei si velut homo orauerat vocem tñ dei pñs au-
dierat. hic est filius meus. & spñs sanctum in columbe specie ma-
nente sup eum viderat. si hoim molestias paciebat omnia tamē
super hoim videbat eū tollerare ppter igitur tanta opposita q̄
cognoscebat in xpo non poterat videre qd ipse esset. & iō temp-
tauit eum vt experimentū caperet ipsius. Item nota q̄ tempta-
tio oīs est de aliquo bono. qd quidem bonum aut est corpis de
quo est cupiscentia carnis. aut est bonū aie de quo est inanis
gloria siue supbia vite. aut est bonuz fortune de quo est cupia
oculoꝝ siue auaricia. de quibz tribus diabolus xpm temptauit
sicut & primū hoiez vt dicit Ambro. & Gre. Et primo tēptauit
xpm de gula. Et vnde dicit: Et accedens temptatoꝝ: qñ
diabolus audiuit vocem pñs dicentis. hic est filius meꝝ dile-
ctus. secutus fuit xpm in deserto & obseruauit. 40. diebus quid
ageret. nec audebat ad eū accedere. sed videns eū famescere ac-
cessit & forte nuncq̄ ante accesserat ad eū temptandū prohibetꝝ
a deo. Nota h̄m glo. q̄ iste temptatoꝝ fuit lucifer angelus ille
supior qui primū hoim supauerat ut inuuit etiā Augꝝ. Et ve-
risimile est put dicit glo. q̄ apparuerit iste temptatoꝝ in foema
hois vt familiarius se h̄ret cum xpo. Dixit ei quasi cōpaciendo
fami xpi. Ecce plurimū ieiunasti & indiges abo atq̄ in hoc deser-
to panes haberi non pñt. itaq̄: si filius dei es dic vt lapides
isti panes fiant: Audierat diabolus vocem pñs dicentis. hic
est filius meus dilectus sed incredulus erat illi voci et volebat
experi an vera esset p̄ uersionez lapidū in panes. in quo mior
prudencia demonis satis apparet. maus em̄ diuinitatis signum
fuerat illa vox pñs q̄ uersio lapidis in panes. Nota q̄ vsq̄
ad tpus illud xps nullū fecerat miraculū. & diabolus fuit p̄mꝝ
qui hoc ab eo fieri postulauit qd̄ ideo non meruit qz dei opera
non voluntate diaboli. sed h̄m diuinū p̄positū ad utilitateꝝ cre-
dentiū erat fienda. nam esto q̄ xps lapides auertisset in panes
diabolus ppter hoc non credidisset. & tñ hoc gloriatus fuisset q̄
ad mirabilia facienda xpm induxisset. Deinde ponit xpi respon-
sio: qui respondens dixit. scriptū est: Deut. 8: non in solo pa-
ne uiuit hō h̄ in omni verbo qd̄ p̄cedit ab ore dei. Kaba. sicut
inquit corpus hūanuz non uiuit sine terreno abo. ita aīa uiue-
re non p̄t sine dei verbo. tñ em̄ spūalis sit spūali solū indiget
alimento. sed quidā sunt insipientes qui totam vitam hois p u-
tant esse in pane uino & carmbo. De quibz dicit ap̄tus q̄ ipozz
deus venter ē. qui tñ ventrez repleuerint aīa remanet esurie n̄s
Cōsideret vnusq̄sqz n̄m qd̄ debeat r̄ndere diabolo tēptati nos

Sermo

vt quadragesimale ieiuniū obmittamus. quia cū dicit ieiunius longum est ⁊ melancolicū et abaria grossa. dicam⁹ nos illi. qz non in solo pane viuit homo sed in oī verbo qd pcedit ab ore dei. **I** Secda temptatio fuit de vana gloria nam vt dicit Crisostomus. Cum diabolus ex responsione xpi nihil certum h̄ret. an ipse esset filius dei dixit intra se. iste qui fame non vincitur et si non est filius dei tñ sanctus est. possunt tamen sancti hoīes post q̄ oēm vicerint corpis necessitatem per vanam gloriam cadere et ideo ad hanc temptationē eū assumpsit. vnde sequit̄. Tunc assumpsit eū diabolus in sanctaz ciuitatē: Ista domini assūptio s̄m Jero. nō venit ex imbecillitate dñi. s̄ d̄ superbia inimici. sancta vero ciuitas s̄m Raba. Iherusalem dicebat̄ in qua erat templum ⁊ sanctoꝝ ⁊ cultus diuinus. Et statuit eū supra p̄maculum templi: p̄maculū d̄ a p̄ma que est sūmitas cuiuslibet rei. ⁊ p̄prie temploꝝ ⁊ muroꝝ. Sciendū a t̄ qm̄ templo erāt tres mansiones. p̄a a pavimento vsqz ad primū tabulatū siue salarium altitudinis triginta cubitoꝝ. secda vero erat a primo salario vsqz ad scdm. ⁊ triginta cubitis alta. tercia vero vsqz ad terciū salarium qd̄ erat tectū templi non cauatū sed planū altitudinis sexaginta cubitoꝝ. qd̄libet aut̄ salarium habebat in circuitu tēpli exterius vnū deambulatoriū. Vnde tria erant deambulatoria exteriora i circuitu templi. ⁊ ista deambulatoria p̄macula dicunt̄. vt habet̄ in historijs scolasticis. sup̄ quoꝝ vno diabolus statuit xpm. ⁊ forte in eminentiori. qd̄ distabat a terra centum ⁊ viginti cubitis. Vel forte s̄lituit euz in inferiori p̄maculo. qd̄ distabat a terra tm̄. 30. cubitis. vbi sacerdotes alloquebantur p̄p̄m legem exponentes. In oībus aut̄ istis est attendendū s̄m Crisostomus. qz cū diabolus duceret xpm in ciuitatē vt statueret eū sup̄ p̄maculū templi. xpus a nullo videbat̄ sed solus diabolus. diabolo tñ credente xpm videri ab oībus: ⁊ dixit ei: p̄o locutus fu erat xpo q̄si compaciēs esurienti. nūc v̄o loquit̄ q̄si eius honorem desiderans: si filius dei es. In oībus temptationib⁹ s̄m Ioseph hoc agit diabolus vt cognoscat si filius dei ē: mitte te deorsum q̄si diceret. si hoc feceris. gloriosus apperis in aspectu astantiū nec oꝝ te timere qz offenderis: scriptū est em̄: qz xpus adduxerat scripture testimoniu. Ideo etiā diabolus volens se sapientē ostendere scripturā allegat: angelis suis deus mandauit de te. et in manib⁹ tollent te ne forte offendas ad lapidem pedē tuū ⁊ hoc in nonagesimo psalmo scriptū est. **V**icit Orige. vñ tu diabolus scis qz ista scripta sūt: nunq̄d legisti p̄phetas et diuina eloquia legisti quidē. sed non vt meliōc fieras s̄ vt alios decipere ⁊

Nota q̄ illa temptatio diaboli aut fatua irrationabilis et non
 ad p̄positum. fatua quidē fuit quia si x̄p̄s precipitasset se de vi-
 naculo. nemo credidisset hoc esse diuinitatis s̄ magis vanitatis
 vel fatuitatis signū. Item irrationabile valde est. vt ille qui ra-
 tione oīa gubernat sine aliquo p̄fatu precipitet se de alto. Itē
 est insufficiēs p̄pter tria. Primo quidē quia ex hoc q̄ dicit ange-
 lis suis deus mandauit de te. non p̄batur vt dicit Cris̄. q̄ x̄p̄s
 se debeat precipitare. Secūdo autē est incompleta. quia non
 dixit diabolus id q̄ sequit̄. super aspidem ⁊ basiliscū ambulā
 ⁊ calcabis leonem ⁊ draconem ipse em̄ diabolus s̄m Origenes
 est aspis. est leo. est draco ⁊ basiliscus quē x̄p̄s in temptatio-
 nibus calcauit. ideo principū autē estatis p̄tulit tanq̄ superbo
 finem vero tacuit tanq̄ astutus. Tertio hęc autē estatis nō est ad
 p̄positū. quia non intelligitur de x̄p̄o. nam ipse non portatur
 manibus angeloz. sed angelos ipse portat ⁊ omnes creaturam
 Heb. i. Portans omnia verbo virtutis sue. Intelligitur at̄ ipsa
 autē estatis de quolibet sancto viro. que sic est exponenda scdm
 glo. Angelis suis. i. administratoribus spiritibus deus mandauit
 de te. mandauit vt de te iusto viro specialē habeant sollicitudi-
 nem. in manibus tollent te. auxilijs suis te fulciant ⁊ custodiūt.
 ne forte offendas ad lapidem pedem tuū. nomine pedis mentis
 affectus intelligit̄. Lapis vero dicit̄ quasi ledens pedem. Vnde
 omnis occasio peccati. ad quā potest offendere affectus mentis
 nomine lapidis intelligit̄. sed tamen angeli sanctum vix custo-
 diunt. ne offendant cū prebetur ei occasio peccati R De
 inde ponit x̄p̄i responsio: ait ei ihesus rursus scriptū est: Deu-
 6. Falsas s̄ scripturas diaboli sagittas veris scripturarū frangit
 clipeis. vt dicit Hiero: Non temptabis dñm deum tuum. Ille
 deum temptat qui exponit se periculis vt experiat an deus eri-
 piat eum. temptaret deū qui precipiteret se de alto dicens. Vi-
 debo si de⁹ auxiliabit̄ mihi. ⁊ qui sine gubernaculis maē ingre-
 deretur. aut qui nihil vellet manducare sed expectaret alimēta
 a deo. Et nota q̄ istud verbum platum a x̄p̄o duplicē poterat
 habere intellēctum. vno modo vt x̄p̄us diceret diabolo. Nō tē-
 ptes me dñm deum tuum. Alio modo vt diceret x̄p̄us diabolo
 Nolo me precipitare deorsum q̄ ego temptarem deū. ⁊ iō x̄p̄s
 in hoc verbo sic temptauit responsū. q̄ diabolus nesciuit quo
 istoz modoz esset intelligenduz scripture testimonium. Vnde
 licet prius incertus fuit quid esset x̄p̄us homo vel aliud sup̄ ho-
 minē. ideo sequit̄ temptatio tertia de cupiditate siue auaricia
 ⁊ Itēz assumpsit eum diabolus in montem exaltūz vā lde

Sermo

locus ille ubi xpus fecit penitentiaz in deserto est et vocat qua-
rentena ubi fuit riuulus fontis que Heliseus sanauit. Secdo aut
milliario a quarentena versus galileaz. dicit esse mons iste super
que diabolus statuit xpm: et ostendit ei oia regna mundi: dicit
Luc. qd ostendit ea in momento tps. Ista aut ostensio tripli-
ter potuit fieri. Primo hinc Crisostomus. ut qd diabolus non ostenderit
ipsa regna ciuitates et populos singulariter mundi. sed ptes terre in
quibus vnusquisque est regnuus ut diceret. Ecce versus hanc parte
est italia. ibi greca. ibi egiptus. ibi vero india et sic de alijs. vlt
aliter hinc Theophylactus. etiam sensibilr fantastica appetitione omnia re-
gna orbis terre quasi presentia ostendit sibi. Aut tercio hinc Origenes
ostendit ei regna vicioz dicendo. In tali patria ego regno p
fornicationez. ibi vero p auaritiam. ibi aut p superbiam. et sic
de singulis et gloriam eoz exposuit ei. singulariter mundi gliaz
qm alicubi est habundantia auri et argenti. atqz lapidum precio-
soz. qm alicubi est nobilitas generis. alicubi industrie militaris
alicubi prudentia seculi. ex altera pte pulcritudo hoim et muliezz
alibi vero suauitas rezz mundialiu: et dixit ei. hec oia tibi dabo
si cadens adoraueris me: mirum valde videt qd diabolus in ta-
tam prupit insaniam ut hoc modo xpm temptauerit. et forte p-
cipiebat diabolus se cognosci a xpo. et ideo quasi desperatus fecit
vltimu quod potuit. licet scire nihil sibi proficere. sicut venator
cu viderit nihil sibi proficere. quasi desperatus omnia iacula iacit
¶ Nota qd ista temptatio fuit falsa. fatua et iniqua. falsa q
dem. qz non diabolus sed solus deus tribuit mundana p-
ram dedit filijs hoim. fatua quia illi promittit dare regna mu-
di. qui est rex regum et dñs dominantiu. Iniqua vero. qz vult
sibi diuinu exhiberi cultum. etia a deo cu ipso sit diabolus. De
inde ponit xpi responsio: tunc dixit ei ihesus. vade sathanas mi-
mis coopauerat diabolus ppriam nequitiam. Unde dicit ei. va-
de sathanas. i. recede a me aduersari dei. et temptando ultra ne-
pgrediarius. sed vade in ignez eternu. In hoc exemplū habem⁹
hinc Crisostomus. qd pprias iniurias equanimiter tolleremus. dei aut iniu-
rias nec sustinemus audire. sicut xpus piores temptationes. q
erant in iniuria hominis patienter sustinuit. hanc vero quia erat
dei iniuria tollerare non potuit. Scriptu est Deut. 6. dñm deum
tuū adorabis et illi soli seruias: tu vero non es deus. imo diui-
nitate strarius. Aug⁹. contra arriu. dñs deus noster ipsa trimi-
tas cui soli seruitutem pietatis iure debemus.

Tercia pars.

Erdo cum dicitur. Tunc reliquit ꝛc. tangit finis pugne
 quantum ad duo scz quo a d figuram hostis: ꝛ quo ad
 gloriā triumphantis: dicit ergo. Tunc reliquit eum
 dyabolus: non reliquit eum quasi obediens precepto eius. sed
 expulsus auctoritati xpi qd hm Cns. ad nostrā pficit solationē
 quia non temptat nos dyabolus quantum vult. sed quantum
 permittit a deo. Et nota qd dicit Lu. qd dyabolus reliquit xpm
 ad tps. qz hm Ambr. non temptaturus sed aperte expugnaturus
 eum postea aduenit. vel vt dicit Maxi. recessit a xpo: quia ipse
 xps mundi materiā pfecte diuino subiecerat amori. Postea vero
 prouocauit iudeos ad insidias xpi: vt ex hoc incitaret xpm ad
 odium eorum: aut potest dicit hm Theo. qd primo temptauerat
 xpm in deserto de voluptate ꝛ recessit ab eo vsqz ad tpus crucis
 in quo eum erat temptaturus de tristitia ꝛ timore mortis. Secdo
 ponitur gloria triūphantis in obsequio angeloz. ꝛ ecce angeli
 accesserunt. nam hm Cns. precipiente dño accesserant vt dar et
 locus dyabolo aduersus xpm ꝛ ministrabant ei. In quibz autē
 illi ministrauerit scire non possumus vt dicit Cns. Vtrum ad
 sanationes infirmitatum: aut ad correctionem animaz. an ad
 effugationez demonū que oia per angelos ipse facit. vnde ipsis
 facientibz ipse facere videt: tñ manifestū est qd nō ppter necessitatē
 impotentie eius: sed ppter honorem potestatis ei ministrant. qā
 non dñ qd adiuuent eum sed qd ministrant. aut etiam dicit potest
 qd ministrant. it ei cibum ꝛ potū: nobis etiam cum tēptationes
 demonis vincam9: angeli ministrantes assistunt. Rogem9 g ꝛc.

Vñica secunda q̄dragesima Sermo. xxx

Sumpsit Ihesus petrum et iacobum et iohannem
 frēm eius: ꝛ duxit illos in montes excelsum seorsum
 et transfiguratus est ante eos ꝛ Mat. 12. hoc idem
 habetur Mt. 17. ꝛ Lu. 9. quale futurum sit corp9
 nostrum qd pñti tpe per ieiunium ꝛ abstinentiam materamus.
 xps in claritate sui corporis monstrauit qñ transfiguratus est in
 monte: vnde ad Phil. 3. Saluatorem expectamus dñm Ihesum
 xpm qui reformabit corp9 humilitatis nostre dfiguratiū corpori
 claritatis sue ad quam claritatem perducit ieiuniū: sicut aurum
 per attenuationem flāme ignis ad sūmum fulgorem deducitur
 Hoc autē euangeliū vbi agitur de transfiguratione dñi in tres
 ptes diuiditur. in quaz prima dñ quoz intuitu fuerit celebrata
 in secdo additur qñto fuerit miraculo glificata ibi. ꝛ resplenduit
 facies eius. in tercia postponitur quanto fuerit secreto occultata

Sermo

ibi. ⁊ descendenti illis. **A** Primo ergo ostenditur ubi
 ⁊ quibus presentibus transfiguratus est xps. Assumpsit Ihesus
 petrum ⁊ iacobum et iohannē fratrem eius. i. iacobi: sed Aug⁹
 ⁊ Ambrosius dicunt hunc iacobum fuisse minorem fratrem dñi
 ⁊ dicere possumus etiam iacobum minorem fuisse fratrem iohis
 quia iudei natos ex fratribus vel sororibus fratres appellabant
 Iacobus em̄ minor natus fuit ex maria cleophe sorore marie n. r̄is
 dñi ⁊ marie matris iohannis: unde utriusq; frater dici potest. h̄
 quia iste iacobus creditur esse ille: de quo dicitur Actu. 12. Qd
 herodes occidit iacobum fratrem iohannis gladio quem cōstat
 non esse iacobum minorem sed potius maiorem. ideo forte ut cō
 munitur dicitur: iste iacobus qui assumptus fuit in montē fuit
 iacobus maior filius zebedei ⁊ salome frater iohannis. et duxit
 illos in montem excelsum. iste mons est thabor qui distat a na
 zareth. 40. miliaria seorsum in parte videlicet montis magis se
 parata ⁊ occulta: ⁊ transfiguratus est ante eos. In luca scriptū
 est qd duz oraret species vultus eius facta est altera. Oratio em̄
 coniungit diuino lumini: ideo dicit Dama. qd oratio est diuine
reuelatio glorie. **B** Sic sunt aliqua inquirenda et primo
 queritur qualis fuerit illa transfiguratio domini. Et dicendū qd
 non fuit aliter transfiguratus vt dicit Mat. nisi quia facies eius
 resplenduit sicut sol. Sed de isto splendore tria occurrunt dubia
 Primo an illa claritas fuerit in corpore xpi. Et dicunt quidam
 illam claritatem fuisse in aere circumfulso. non autem in corpore
 xpi. Hoc videtur repugnare euangeliste: non quidem dicenti qd
 aer resplenduerit sicut sol: sed quia facies xpi resplenduit. Alii
 vero dixerunt qd xps ad tempus mortalitatem deposuerit et pro
 tempore illo suscepit gloriam claritatis: sed hoc non apparet
 qd sicut post resurrectionē in carne imortali acatrics permanserit
 et palpandum se prebuit atq; manducauit et bibit: que omnia
 videntē pertinere ad carnem mortale. ita in carne adhuc mortali
 mortalitate manente immortalitatis gloriam ostendere potuit.
 Alii autē dixerunt qd corpus xpi per naturam erat imortale ⁊
 splendens: fecerat tñ illud mortale vt posset pati ⁊ claritatem q̄
 sibi naturaliter merat ostendit in transfiguratione: sed nec illud
 videtur esse verum: quia claritas transfigurationis fuit claritas
 corporis glorificati: sed xps ante mortē non habuit corpus glo
 rificatum: vñ Lu. 24. oportuit xpm pati ⁊ ita intrare in glam
suam que gloria s̄m Theoph. intelligenda est de glorificatione
 humanitatis: ⁊ Joh. 2. dicitur qd nondum erat datus spiritus
 sanctus: quia nondum erat Ihesus glorificatus. Dicendum est

Q^{uo}

igitur q̄ illa claritas fuit in corpe cristi non p̄ depositionē mor-
talitatis sed ea manente nec itē ante transfigurationē illa cla-
ritas p̄existebat. Sed s̄m q̄ dicit Cirillus. nō mutata figura et
conditione corpis quedā splendida gl̄ia sup̄uenit in eū C
Sed tunc est s̄m dubium. si enim xp̄i corpus non erat tale per
naturā vnde ergo venit ista claritas. Et dicendum est q̄ xp̄us
s̄m diuinitatē est splendor glorie et figura suba eius. Hebr. 1.
Vnde dicit Dam. ab anima xp̄i v̄nita claritati diuinitatis redū-
dauit in corpus claritas illa sicut a lumie candeles redūdat cla-
ritas in lucernam in extremis. Sed diceres claritas corpis xp̄i
erat materialis visibilis oculo corpali. claritas vero aīe ipsius
erat spiritalis et oculo corpali inuisibilis. ergo nō fuit ab ista
Et dico q̄ claritas corpis xp̄i licet esset corporalis deriuata est
tamen a spiritali quē admodum motus et opationes corpis
materiales deriuant ab opationibz anime sp̄ualibus. Tertium
dubium est an aliqua transmutatio facta fuerit in corpore xp̄i
et respondet Die. dicens. Nemo putet eū pristinaz formā et fa-
ciem pdidisse vel amisisse corpis veritatem et assumpsisse corp⁹
sp̄uale vel aereū. sed dicit euangelista q̄ resplenduit facies eius
vnde suba non tollit. sed gloria cōmutat manente igit corpis
veritate et figura nou variata transfiguratus est. Sed diceres
transfiguratio dicit translationē et mutatioez figure. quō igit
non fuit mutata figura xp̄i. Dico q̄ figura pp̄rie dicit liniamē-
ta et effigiem faciei que non fuerit mutata in xp̄o. sed tñ trans-
figuratus d. quia in figura illa sup̄uenit inconstueta claritas. si-
cut figura alicui⁹ d. mutari. qñ pp̄ter verecundiaz rubet. vel pp̄-
timorem pallet et tñ substantialiter ipsa figura manet. Vñ sci-
endum q̄ claritas transfigurationis in tribz differt et auenit cū
claritate gl̄ificationis. Primo quidē aueniūt i substātia qz eadē
claritas substantialiter est vtraz. sed differt in p̄fectione qz cla-
ritas glorie maiore ē claritate transfiguracōis. Secdo cōueniunt
in existencia. quia vtraz vere est in corpore hominis et non alibi
sed differunt qz claritas glorie habet esse p̄manens et p̄petuuz
Sed gloria transfigurationis fuit p̄transiens et breui tpe. Ter-
tio aueniunt ex parte sube quia neutra variat corp⁹ hominis
substantialiter. sed vtraz est in vero corpe hominis. S3 differt
qz corpus claritatis transfigurationis erat corruptibile et mor-
tale. claritas glorie erit in corpore liberato ab omni corruptio-
ne et morte D Secdo querit quare xp̄us voluerit transfi-
gurari. Et dicendum est q̄ istius transfigurationis q̄tuor pose-
sunt cause assignari. Primo s̄m Ambro. et Throp. vt oñderet

Sermo

veritatem future beatitudinis. beatitudo enim futura est supra apprehensionem rationis humane quia in cor hominis non ascendit que preparavit deus diligentibus se. Et licet difficilis sit ad credendum beatitudo anime. multo tamen difficilius videtur gloria corporis. ne ergo christus videret inania promittere. hanc corporis gloriæ demonstravit. Sed a causa huius ut dicunt Hieronimus et Crisostomus. Est quod discipuli audientes se debere mori pro christo timebant mortem. ut igitur provocaret eos ad futuram beatitudinem. pro qua etiam mortem contempnerent ipsam gloriam corporis eis ostendit. Tercia causa ut etiam dicit Hieronimus. est ut non scandalisarentur de morte christi qui erat in tanta gloria resurrectionis. Quarta causa secundum Bedam. et Remigium. ut ostenderet in quanta gloria erat venturus ad iudicium. nam in eam gloriam est transformatus. in qua postea venturus est tempore iudicii. **¶ Tercio querit quare ex omnibus apostolis tres solum assumpsit scilicet petrum Jacobum et Johannem.** Et dicendum est pro hoc Theodoro. quod ideo istos assumpsit tanquam vertices et extremos apostolorum. Petrum tanquam diligentem amplius. et astancius confidentem christum. Johannem vero dilectum. Jacobum autem tanquam theologum magnum et altivocum. Secundo ut ideo istos assumpsit quod magis de eis credebat quod visiones celarent et nulli manifestarent. Tercio secundum Ambrosium. ideo petrum assumpsit. quod claves regni celorum ei tradiderat. Johannes vero quod matrem in cruce virginem ei commendare disposuerat. Jacobus autem quod primus solum sacerdotale erat ascensurus. si verum est quod dicit Ambrosius. Tunc iste iacobus non fuit filius zebedei. Quarto secundum Damianum. ideo petrum assumpsit ut ipse voce patris audiret confirmari suum testimonium. quod dixerat tu es christus filius dei vivi. Jacobus vero quia ante omnes discipulos erat moriturus. Johannes autem ut visa dei gloria que non subiacet tempore resonaret illud. in principio erat verbum etc. Potest tamen et aliter dici. petrus enim passionem christi abhorrebat. unde christo dicenti se debere crucifigi. respondit petrus absit a te domine. non erit tibi hoc. ut ergo equanimiter portaret christi mortem. voluit illi resurrectionis gloriam ostendere. Unde Hieronimus. times inquit mortem. audi gloriam triumphantis. vereris cruce auscultas angelorum ministeria. Duos vero reliquos ideo assumpsit ut presumeret eorum petitiones qua desideraverunt sedere in regno christi. unum a dextris eius et alter a sinistris existimantes regnum celorum esse mundanum. ut ergo ostenderet illis cuius regni gloriam desiderarent. ideo transfiguratus est ante eos etc.

Secunda pars.

*quoniam christus solum in discipulis
eis assumptis ad transfigurationem*

Secundo cum dicitur Et resplenduit et expulsi sunt mirabilis gloria
 transfigurationis christi quae admirabilis fuit et gloriosa propter
 tria. primo in corporis claritate. **¶** Vnde dicitur: et resplen-
 dit facies eius sicut sol: Quia secundum Remi. Nihil est in corporibus laudibus
 ideo claritas corporis christi esse sicut sol. cum tamen ipse sit sole laudibus ut dicitur
 Eccle. 23. Rationabiliter autem comparatur claritas corporis christi claritati solis
 Primo quidem quia sicut in sole est fons luminis corporalis. ita in christo est
 lumen spirituale. Secundo quia a claritate corporis christi glorificati fulgebunt iusti
 sicut sol in conspectu dei quemadmodum cetera sidera suscipiunt a sole splen-
 dorem. 3° quia sicut lux solis est viuificatiua. ita claritas corporis christi gloriosa
 beatorum corpora viuificabit. Considera quanta fuerit discipulorum solas-
 tio. cum viderent eum tanta claritate fulgere. nam ut dicit scilicet effrem
 duos soles oculi discipulorum videbant in monte. unum in firmamento
 totum mundum illuminantes et alterum qui solum videbat in facie christi. Et at-
 tentede quod claritas solis obfuscet oculos et visum impedit. ita quod non
 possumus solis rotam videre. hanc claritas corporis christi et si maior erat et lau-
 dibus claritate solis. non tamen obfuscabat. hanc miro modo delectabat aspectum
¶ Deinde ostendit candorem vestium: vestimenta autem eius facta sunt
 alba sicut nix: Sed quia forte diceret aliquis quod possent fieri panni candidi
 tanquam nix aliquid artificis. ideo expressius ait **¶** Marc. quod ista vestimenta
 fuerunt candida velut nix quia fullo non potest super terram candida facere
 verum quia natura superat artem in diuersitate colorum. et in similitudine quasi sunt co-
 lorum differentiae naturaliter ad quam nulla tinctura artificialis posset at-
 tingere. ut ostenderet **¶** Lu. quod etiam naturam desinebat a candore vestimen-
 torum christi. dixit quod factus est vestitus eius albus resurgens nimis. hic
 deficit ars et natura. ex quo habet quod illa claritatis gloria beatorum
 est super omnem artis industriam et naturam virtutem. Non quod ista vestimentorum
 resurgentia emanabat ex claritate corporis christi. quod non tamen in facie hanc to-
 tum laudibus erat **¶** Vnde dicit **¶** Effrem. In vestimentis christi ostensum est quod ex
 toto corpore suo emanabat gloria eius. et de tota carne resurgit lumen
 eius. et de ipso toto fulserunt radii **¶** Secundo ista transfigu-
 ratio admirabilis fuit et gloriosa ex prophetarum principalitate. Vnde sequitur
 ecce: quasi dimittit et apparuerunt illis scilicet apostolis: moyses et helias: dno vero
 eximium presens veteris testamenti. quorum primus scilicet moyses iam antiquitus mor-
 tuus erat et anima ipsius manebat in limbo. alibi vero heli. adhuc viuit in
 paradiso delictorum: cum eo loquentes: **¶** Luc. dicit quod loquentes excessus eius quam
 completurus erat in iherosolymis. **¶** Cirillum loquentes de misterio passionis
 et mortis in cruce. **¶** Dicit **¶** Dni. super li. numero. 12. quod moyses transformatus
 domino in monte petens ut pleitudo gentium introisset ois israel saluus fieret
 nec loquentes de tali materia tanquam indicantes christo ea quae nesciebat hanc ut
 dicit **¶** Effrem eum adorabant et gratias reddebant de aduentu in carnem. et quae
 faciem passionis quod ipso praedixerat videbant quod in prioribus erat splendor
 et addebant nihilominus christo quod sic gloriosa facies debebat aspici sic tra-
 di inuidiose iudicari iuste. flagellari crudeliter et ignobiliter crucifigi.
¶ Non etiam quod gaudium magnum factum est prophetis et apostolis in ipsa ascensione

ne montis. n̄ solū de t̄nsfiguracōe xp̄i. h̄ etiā de mutua v̄sione vt
dic̄ Effez qz v̄triusqz testam̄ti p̄ncipes agregati erant cū deo abra-
hāz. videbat moyses dux iudeoz. xp̄ianoꝝ p̄ncipez petꝝ. Asidera-
bat helias castus iohem v̄ginem ⁊ v̄terqz in iacobo laudabat mar-
tirij p̄uilegiū. ¶ Querit vtꝝ moyses ⁊ helias v̄e fuerint i trans-
figuracōe. Et dicend̄ qz n̄ est credend̄ cuiā gl̄ose sup̄ Luc. dicenti
qz non fuerit ibi moyses et helias. h̄ imaginarie v̄si sunt angeloꝝ
m̄sterio. hoc em̄ d̄diat Hier. q̄ dixit qz in transfiguracōe helias de-
scendit a paradiso deliciaꝝ aia v̄o moyli r̄cessit a limbo ⁊ appuit nō
in corpe suo h̄ in aliq̄ assūpto. Et querit quare apparuer̄t isti duo
pp̄het̄. Et dicend̄ s̄m Cris̄. qz istius app̄titiōis q̄tuor cause sūt. P̄ria
qz hoies dicebant xp̄m esse Meliā alij vero hieremiā aut vnum ex
pp̄het̄. vt ḡ ostenderet qz ipse d̄ns pp̄hetarū capita pp̄het̄ ad-
duxit. ⁊ cā qz iudei accusabāt xp̄z d̄ transgressiōe legis. Iō moyb
legislatoꝝe voluit sibi assistē. accusabat etiā qz vsurpabat sibi diui-
nū honore. Iō Meliā zelatoꝝe diuine gl̄orie voluit apparere in sua
gl̄ificacōe. Nec em̄ illi duo sibi assistissent. si legi aut deo esset d̄n̄.
Tercia cā vt ostendat se habere p̄tatem vite et mortis. Quarta cā vt
videntes apli eos loq̄tes de xp̄i passione. intelligant qz expediat
hūane saluti eū debere mori. Quia forte cā est qz istis duobz pp̄het̄
reuelata fuerat antiq̄tus gl̄oria d̄ni moyli q̄dem qm̄ cornuta appuit
facies eius. Melie vero i monte synai. s̄m qz habet. 3. Reg. 19. Ip̄si
igit̄ habebant noticiā de diuina gl̄oria. Et iō q̄si testes idonei adduc-
tunt qz gl̄oria corpis xp̄i erat a diuinitate. R̄ Deū ostendit̄ qd̄
petꝝ ceteris feruentioꝝ dixerit: Respondēs at̄ petꝝ dixit ad ih̄m
d̄ne bonū est nos hic esse: tanta erat petrus delectacōe v̄sue gl̄ie ab-
solutus qz nolebat descendē de monte. gustauerat em̄ aliquā sc̄ntil-
laz diuine solacōis. P̄t ⁊ esse alia cā q̄re volebat manē in mōte. scie-
bat em̄ qz xp̄s volebat ire ad mortē in iher̄. ⁊ audiebat moysen et
heliā de h̄ loq̄tes. cog noscebat etiā qz iudei desiderabant xp̄m occi-
dere. volens igit̄ impedire xp̄i mortē supra occasiōe. cupiebat rema-
nere i monte q̄ altus ⁊ securus erat locus. Asiderabat etiā qz si iudei
obsidisset eos aderat ibi moyses q̄ pharaonē deuicit. Asiderat etiā
heliā q̄ fecit ignē de celo descendē aburentē duos quinquagenarios
q̄ venerant vt eū caperent. Vnd̄ pe. putabat xp̄m valde esse securū
in mōte: Si vis: b̄n̄ dicit si vis qz n̄ audebat dicere absolute: faciā
h̄ tria tabernacula timens repehendi a xp̄o. Errabat pe. qz electus
erat ad fabricā celestē. ⁊ volebat in monte facē tabernacula: tibi vnū
: et t̄n̄ xp̄s non req̄rebat tabernaculū in t̄ris: Moysi vnū: q̄ n̄ req̄re-
bat terrestre tabernaculū cū esset mortuꝝ: ⁊ helie vnū: q̄ hitat in a-
memis paradisi delicijs. In mar̄ d̄ qz pe. nesciebat qd̄ diceret. tanta
em̄ erat inebriatus suauitate diuine gl̄ie. qz q̄si ignorans loquebat̄
Vere nesciebat qd̄ diceret. Moyses em̄ et helias n̄ indigēt taber-
nacul̄. Nec talibz q̄lia preparasset petrus forte sez de ramis arboꝝ
L Sed dubium etiam est q̄re petrus non fecit mentionem
de tabernaculo pro se et alijs discipulis. Et dico forte propter duo

Sermo

corpis et post hoc regni celestis gloriam facti confirmat exemplo
Dei ostendit humana fragilitas: et audientes discipuli: petrus
confitetur se hanc vocem audisse in secunda canonica. Hanc vocem
nos audivimus de celo allatam. cum essemus in monte sancto cum
eo: ceciderunt in faciem suam: quia humana fragilitas ut dicit Hieronymus.
conspicuum maiora glorie sustinere non potest: et timuerunt valde.
ad hanc vocem ut dicit Eusebius. fugerunt prophetae. ceciderunt apostoli
et timuerunt tonitruum quidem terribile fuit. unde ex ipsa voce terra
sub ipso tremuit. **N** Sed querit hic Crisostomus. Quare discipu-
li tamen timuerunt audita voce. cum non inueniant aliquem timuisse Christo
baptizato quoniam eadem vox intonuit. et respondet quod multe dispo-
sitiones erant hic in terrorem que ibi non fuerunt. scilicet solitudo al-
titudo montis. locus sepatus et occultus. silentium multum et tras
figuratio stupore plena lumen purum et nubes extensa. erant etiam
quali attoniti ex visione prophetarum. unde facile terri sunt audien-
tes voces et nullum videntes. Deinde ponit apostolorum confortatio:
et accessit Iesus: laetabunda claritate transfigurationis. resoluta
nube. et prophetis regressis ad suas mansiones: et tetigit eos: ut
actu efficacissimo eos confortaret: dixitque eis: ut etiam verbis con-
fortaret consolatoris: Surgite et nolite timere: dulcis amicus
est Christus. qui pie consolatur et potenter adiuvat: leuantes autem oculos
suos quos in terra desiderant: neminem viderunt nisi solum
Iesum: et eum in consuetam vident figuram. Nam secundum Hieronymum. ad voces
patris fugerunt prophetae. quod si presertim essent. dubium esset forte an de
altero eorum vel de Christo illud deberet intelligi. Sic est filius meus
dilectus in quo michi bene complacui etc.

Tercia pars.

Eratio cum dicit. Et descendenti. Tangit mandatum
visionis occultande. unde dicit: et descendenti illis
de monte: forte dolebat petrus descendere qui dixerat
bonum est nos hic esse: precepit illis Iesus dicens: cuius pre-
cepto erat obediendum. paulo enim ante dixerat deus per ipsius
audite: nemini dixeritis visionem: admirabilem. gloriosam. et ve-
nerabilem: donec filius hominis: qui paulo ante dicitur est filius dei
: a mortuis resurgat: in quo sua predestinat mortem et resurrectionem
Nota quod plurimi sunt cause quare precepit ut nemini dicerent.
Primo secundum Hieronymum. ne didum esset incredibile propter rei magni-
tudinem. Secundo ut dicit Theodoretus. ne scandalizarent homines audi-
entes de christo tam gloriosa. qui visuri eum erant crucifixum.
Tercio secundum Remigium. quia si maiestas illius fuisset divulgata
in populo plurimi impedissent passionem eius. Quarto secundum Hieronymum. Hilarium

quia tunc debebant esse testes diuinitatis xpi cum spiritu sancto
fuisent pleni. Quanto hinc Damascenus. quia alii discipuli xpi adhuc
impedi fuerunt tristati quod hanc visionem non vidissent et iudas
magis fuisset inatus ad prodicionem saluatoris. Sexto quia
resurrectio xpi fuit dubitabilis multum. ideo reseruata fuit ista visio
illo tempore diuulganda quam maxime oportebat ipsi resurrectioni
testimonium adhibere cui prestabat argumentum non modicum ipsa
gloria transfigurationis. Verba enim suo tempore dicta sunt aurea
plata lingua argentea. Psalms. 25. Mala aurea in lectis argenteis
qui loquitur verbum in tempore suo. Rogemus ergo deum in ac

Unica tertia quadagesime Sermo. xxxii

Rat Ihesus eiciens demonium et illud erat mutus
Lu. 11. Hoc idem legitur Mat. 12. et Mar. 3. Sicut
per potentiam opprimunt rebelles: ita per sapientiam
falsarii conuincuntur ex quadruplici victoria merito
quilibet est laude dignus: unde saluator noster potenter eiecit
demonem: et sapienter falsam confucuit calumniam. ideo mulier
quedam deuota in fine huius euangelii in laudem ipsius prorupit
In quo euangelio premititur xpi potentia inuincibilis cui nihil
resistit. deinde additur eius sapientia inestimabilis qua omnia
inspicit ibi. Ipse autem ut vidit. ultimo postponitur ipsius laus
venerabilis in qua fides perficitur ibi. Factum est autem cum hec diceret et
X. Circa primum duo tangunt: primum est miraculi operatio.
Erat Ihesus eiciens demonium: demonium interpretatur peritus et
accipitur pro malo spiritu qui multis astutiis et cautelis atque fraudibus
edoctus est ut fallat et decipiat: unde de ipso dicit Gen. 3. Serpens
erat callidior et astutior cunctis animantibus terre. Nota quod demonio
primo eiecit fuit de celo empirico in quo stare non poterat propter
suam superbiam Ezech. 28. Eiecit te de monte sancto meo. Cecidit
autem pro nostra vexatione in terram. propter quod in eiectione ipsius
auditus est in celo clamor angelorum Apoc. 12. De terre et mari.
quia descendit dyabolus ad vos habens iram magnam sciens
quod modicum tempus habet. Dyabolus autem in mundo isto tria
sibi subripuit a quibus iterum eiecit eum Christus. Primo diuinitatem
honoris per cultum ydolatrie a quo illum eiecit Christus merito sue
passionis Ioh. 12. Nunc princeps huius mundi eiecitur foras
et Zach. 13. Auferam inquit spiritum immundum de terra. Secundo
tanquam crudelis tyrannus subripuit sibi dominium corporis
hominis. quia etiam corporaliter vexabat homines sed eiecit illum
Christus diuinitatis imperio Mat. 23. id est curauit multos qui
vexabantur variis languoribus. Et demonia multa eiecit.

Sermo

Subintravit etiam cor homini peccantium inhabitans in eis per peccatum Apoc. 18. Cecidit babilon magna. quia in sua confusione anima cadit per peccatum et subditur: facta est habitatio demoniorum sed ab ista sua habitatione eiecit christus demonem et eiecit isto sacro tempore quadragesimo per penitentiam immitendo gratiam correctionis que est fumus demonem exterminans Tob. 6. Fumus cordis eius exterminat omne genus demoniorum: per confessionem etiam quasi de corde demonem eijamus expuendo: et tunc anima nostra efficitur sacrum templum quod inhabitat spiritus sanctus. 1. Cor. 3. Templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis. **B** Deinde ostendit conditionem demonis: et illud erat mutum. De autem demonium mutum ut dicit Titus quod tollat auditum et verbum sicut aliqua herba dicit pestifera eo quod corpus sua virtute reddit infirmum. Nota quod demoni dicit esse mutus tribus modis. quibus facit peccatores obmutescere. Primo mutus est a laude dei et gratiarum actione: nam cum laudent deum simul astra matutina et iubilent omnes filii dei Job 38. Iste tamen per invidiam obmutuit a laude dei Psal. 38. Quia non infernus confitebitur tibi nec mors laudabit te: hoc etiam modo plurimos homines dyabolus facit mutos: ut beneficiis receptis non reddant gratiam laudis: sed sunt sicut porcus qui non reddit gratias pascenti: sed etiam comedendo semper murmurat. Secundo mutus est ad verum loquendum: quia ab initio in veritate non stetit et est mendax et pater mendacii Job. 8. Hoc etiam modo multos facit mutos qui veritatem quam nouerunt tacent et semper falsa et mendacia loquuntur Mat. 5. Temptauit sathanas cor tuum metiri spiritus sancto. Tertio dyabolus est mutus ad veniam petendam de sua transgressione. Induratum est enim cor eius ut per penitentiam moliri non possit Job. 40. Cor eius indurabitur quasi lapis etc. Unde legitur quod quidam heremita bone simplicitatis diutius orauit deum pro venia demoni impetranda. Et responsum est sibi per angelum quod deus erat paratus remittere penam si demonem penitenter de culpa: cum heremita gaudius est sperans inducere demonem ad penitentiam et quesiuit longo tempore dyabolam per heremum: cui tandem apparuit dicens. Quid queris monachus: cui ille. Quero dyabolam. Ecce ego inquit quid me vis. Volo dixit monachus te inducere ad penitentiam: quia deus paratus est remittere culpam et tollere penam. Indignatus dyabolus nequaquam inquit ego petam veniam: sed ipse peniteat qui me tanto tempore facit cruciari etc. Et sic dyabolus mutus est ad penitentiam. ita linguas multorum ligat visco malicie ne confiteantur et petant veniam de peccatis. Quidam enim obmutescunt pudore criminum: quidam enim timore satis

fadionis. quidam ex negligentia. quidam ex proposito pseuerandi
 in p̄cto. quidam vero ex spe vite longioris. Sed videtur q̄ vici
 osa sit illa tacturnitas. si em̄ aliquis esset malus repletus hūo-
 ribus. nec curari posset nisi p̄ flebothomiā valde esset muliebris
 si per verecundiā demonstrandi nudum brachiuꝝ vel p̄pter pu-
 dorem putrefacti sanguinis emanantis flebothomiam recusaret
 pusillanimitas esset si p̄pter puncturā timeret. immemor sui si neg-
 ligeret. fatuus si haberet proposituꝝ retinere ipsos malos hūoꝝes
 presumptuosus si extra artem medicine curationeꝝ plongeret. et
 ideo vidiosum est valde. q̄ aliq̄s nollet apire venam cordis sui
 vt per confessionem creant corrupta opa que sūt causa mortis. q̄
 iustum valde est potius sic velle flebothomari q̄ mori meternū
 Proū. 10. Vena vite os iusti. os aut̄ impioꝝ opit iniquitatem
C Nota etiam q̄ iste demoniacus nō soluz erat mutus. sed
 vt dicit Mat. erat etiā cecus. Thyo. aut̄ dicit q̄ onis mutus a
 natiuitate etiā surdus est. vñ iste demoniacus surdus erat. Et
 sicut diabolus faciebat eū esse mutuz. ita etiam surdū et cecum
 eum fecerat. vnde Cris. magna inquit a miranda est nequitia
 demonis vtz ingressam opilauerat p̄ quē ille crediturus erat
 scz auditum et visū a tercio linguam ne cōfiteretur. istos etiam
 duos spūales sensus tollit diabolus p̄ccōibꝝ. execat em̄ eos
 interior. quia cū creatus sit oculus mentis ad spūalia cōtemplā-
 da. execat tñ peccatoꝝes malicia eoz Sap. 3. Certe magna
 est cecitas auari qui non papit pecunie fraudem. cecat inuidio-
 sus qui reputat alterius bonū esse sibi preiuditiū. cecat vana
 gloria glōsus qui querit glōriaz vbi non est querenda. cecat
 luxuriosus qui non cōsiderat q̄ sēda sit carnis voluptas. Amoz
 iste carnalis execat iampsonē. deiecit dauid. infatuauit salo-
 monem. vñ bene dixit quidam. nil bene cernit amoz videt oia
 lumine ceco. Credit amoz cecus de decus esse decus. Non fuit ce-
 catus isto amoz beatus latinus ep̄s cathalanens̄ de quo refert
 mgr̄ Otto in sua sūma de penitencia q̄ adhuc habet oculos ita
 claros in sepulcro sicut qñ vīuebat. quia reginā francie impu-
 dicam sedentem p̄pe eum cū indignatione respexit dicens. Nō
 debent mulieres sedere sic prope ep̄os et ita impudicē aspicere.
 Item diabolus facit p̄ccōes surdos vt nō audiant xpm̄ pulsi-
 tem ad cor vnus cuiusq̄ volentem sibi apiri vt inde demonē eij-
 ciat. non audiunt p̄dicatōrem cōripientē tanq̄ incorrigibiles
 non audiunt scripturam penas inferni cominanteꝝ tanq̄ insen-
 sibiles. non audiunt deum celeste regnum promittenteꝝ tanq̄
 oia bona cōtemnētes p̄s. p̄ nihilo habuerūt terrā desiderabilem
 De omnibꝝ istis dicit ps̄. aures hñt et non audient. qz facti

Sermo

Et sicut aspis surda ad vocem meantantis obturans aures suas
Deinde adducit miraculi evidentia: Et cum egeisset
set demonium locutus est mutus: quia enim demon faciebat homines
muti: ideo Christus tanquam sapiens medicus curavit morbum expellere
de causam infirmitatis. ipse enim aperit os mutorum et linguas in
santium disertas facit. Nota quod quatuor miracula facta sunt in isto
homine. Primum quod curatus fuit a demonis vexatione. Secundum ut
dicit Mat. quia visus recepit. Tertium quod recepit auditum ut dicit
Tytus. Quartum quia recepit facultatem loquendi. Sed quod aliquis
posset habere facultatem loquendi qui adhuc non loqueretur. si lo-
qui non didicisset. Ideo quantum miraculum est. quod iste qui nec lo-
qui didicerat. nec unquam audierat amicos loqui statim locutus est
Secundo ponit triplex dispositio astantium. quidam enim admirati
fuerunt quasi credentes. quidam vero dubitabant miraculum temptantes.
sed quidam malivoli opus calumniantes. Unde dicit: Et admirati
sunt turbe: Est autem admiratio inconstans effectus occulta causa
Et ideo turbe hoc miraculum in aliquo manus hominis referebant. unde
in Mat. d. Stupebant omnes turbe et dicebant: nunquid hic est fi-
lius David. Glo. ob misericordiam inquit et beneficia filium David pre-
dicant. Et Deinde ponit quod aliqui calumniati sunt mira-
culum: Quidam autem ex eis dixerunt. Mat. et Mar. dicunt istos
fuisse scribas et phariseos: In beelzebub principe demoniorum
eijcit demonia: Turbe laudaverunt miraculum. pharisei autem non po-
tentes negare publicum miraculum factum conati sunt illud puertem
dicentes quod virtute demonis facta esset eieccio. Non quod nimis ci-
vilitatis nimie conditor propter solationem de morte belli patris sui
statuam fecit in honorem patris. ad quam fugientes malefactores
veniam mererant. unde ipsam statuam aperte reuereri. et tandem
succedente tempore diabolo insigante divini honores ipsi statue sunt
attributi. et sic incepit cultus ydolatrie. ut dicit Sapientia. 14. hunc
deum caldei appellabant Bel. palestini baal. moabite beelzebub
diversis vocabulis secundum diversitatem linguarum. Sed iudei
derisorie vocabant ihesum Beelzebub. id est deum. vel virum
muscarum. quia magna multitudo muscarum erat in templo ei
dicebant iudei habitare principem demoniorum propter tria vel quod
us propter sordes crucis immolati. In hoc autem simulachro
in eo fuerat idolatrie principium. aut quia cultus eius erat gene-
ralis apud omnes gentes. licet enim quelibet natio speciales ha-
beret alios deos. hunc tamen omnes velut universalem deum vene-
rabant. vel certe quia nullum ydolum repiebat efficacius isto
Attende quanta fuerit ista contumelia. qua iudei reputarunt Christum

velut malefici et magus qui in virtute demonis facere mirabilia. Et valde est mirabile vnde moti fuerint iudei dicere huc xpo. Et est dicendum quod iudei non credebant xpm huc fecisse in virtute demonis. nullus enim signum apparebat de hoc. h. tñ agitati stimulis inuidie non considerant an dicerent verum vel falsum. duz tñ aliquo modo possent videre miraculum. vnde Crisostomus. Inuidia non querit quid dicat. sed solum ut dicat. Itē nulla inquit malicia est peior inuidia. adulter in breui complet peccatum suum. inuidus autem nunquam quiescit. h. sic scarabei nutriunt stercore ita inuidi aliorum infortunijs. et ideo sicut Remigius. solo odio moti et inuidia nihil sordidius inuenientes quod obicerent domino. dixerunt quod in beelzebub egeret demonia. Vnde nota quod in ista contumelia peccato peccauit grauissimo scilicet in spiritum sanctum sicut quod dicitur in Mat. quia resisterunt veritati quam tamen cognoscebant. et ideo saluator aggravat peccatum eorum ut patet sicut dicitur in Mat. et Luc. in isto loco. vbi dicit quod quicumque dixerit contra filium hominis remittet ei sed quicumque dixerit verbum contra spiritum sanctum. et contra id quod spiritus sanctus apte cordi demonstrat non remittit ei nec in hoc seculo nec in futuro. Deinde ponit quod aliqui non tamen deuiabant sed querebant experimentum miraculi: Et alij temptantes: cum tamen scriptum sit non temptabis dominum deum tuum: signum de celo querebant. quasi dicerent nescimus in qua virtute operis mirabilia. sed si aliud mirabile signum in celo feceris. sicut moyses colupnam ignis in aere. Josue vero fecit solem stare immobile. Helias autem fecit ignem de celo descendere ad abusionem inimicorum suorum. Ezechias fecit solem retrocedere. si aliud inquirunt sicut istis feceris tunc credemus quod diuina virtute mirabilia facias. sed quia ipsi non desiderabant signum ut ex hoc crederent. sed magis ut delectarentur in nouitate mirabilium. ideo non dedit eis signum in celo. Secunda pars.

Secundo cum dicit. Ipse autem ut vidit. declarat inestimabilia christi sapientia. per quam omnes auerit calumias. Et tria facit. primo tangit vnum quod est diuinitatis argumentum ex quo potest satisfieri his qui petebant signum de celo: Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit eis: quia enim opinio eorum ut dicit Crisostomus. valde erat irrationabilis. quod in beelzebub egeret demonia. Ideo pharisei metu multitudinis non audebant divulgare. sed in animo suo vertebant. dominus autem ut ait Hieronymus. non ad dicta sed ad cogitata respondit. ut vel sic compellerentur credere potentie eius qui cordis videt occulta. hoc enim non potest demon nec aliqua creatura. Heb. 4. Omnia nuda et aperta sunt oculis eius. nec est vlla creatura inuisibilis in conspectu

Sermo.

eius. Secundo quicquid rationibus mansuete ostendit christus quod non efficitur demonem in virtute demonis. sed virtute divinitatis. Prima ratio sumitur ex his que apparent in comitatibus hominum et est talis omnis civitas hominum inter se divisa non potest durare siue sit civilis et politica ut est regnum. siue fuerit economica qualis est regimen domus et familie. constat autem quod diabolus habet regnum suum. ergo si divisio est in regno eius. utpote quod alter alterum efficiat tunc certe regnum tale stare non poterit sed hoc est falsum. manet ergo regnum diaboli. imo maximam partem habet in hominibus. ergo sequitur quod in virtute demonis non efficitur demonia hoc est ergo quod dicit: omne regnum: ubi habes civitates politicas. Et in seipsum: hoc est seipsum: divisus desolabitur et domus: ubi habes civitatem economicam si fuerit supple divisa contra aliam domum: supra domum cadet: ita ut utraq; vadat in ruinam. Nam ut dicit Salustius. sine concordia parve res crescunt. ita discordia maxime dilabuntur. Et addit ad propositum: Si ergo sathanas in seipsum divisus est: quod contingit si alter alterum efficiat: quomodo stabit regnum eius: certe stare non poterit. hoc autem totum sequitur: quia dicitis: impudenter et sine ratione: in beelzebub efficeret me demonia. Secunda ratio est talis. non sum ego minoris virtutis quam apostoli mei quibus ego dedi virtutes efficiendi demones sed vos creditis quod divina operentur virtute. quoniam nunquam imposuistis eis quod efficerent in beelzebub. ergo in virtute dei etiam ego efficio demonia. hoc est ergo quod dicit interrogacione racionando: si autem ego in beelzebub efficio demonia ut dicitis: filij vestri: et apostoli mei nati ex vobis: in quo efficiunt quod si dixeritis in beelzebub. quare ergo non columbiam operam eorum? Si vero dixeritis quod in virtute dei hoc idem de me debuisset sentisse. et certe verum est quod in virtute dei efficiunt apostoli demones: id propter hanc ipsam virtutem quam habent divinitus: ipsi iudices vestri erunt: quod sicut per istam virtutem demones efficiunt. ita per eandem vos demoniacos iudicabunt in damnationem. promisit enim christus apostolis. sedebitis super sedes iudicantes duodecim tribus israel. si enim apostoli habent virtutes super angelicos spiritus. multo plus super homines. 1. Cor. 6. Nescit inquit apostolus. quomodo angelos iudicabimus. quam magis secularia. Vel ut dicunt Beda et Hieronymus filios eorum appellant exorcistas illius temporis. Nam salomon ut dicit Ioseph. propter suam sapientiam adinvenit quendam carniam pauca verba continentia et quosdam caracteres quos faciebat sculpi in gemmis. et si radix cuiusdam herbe supponebatur ipsi gemme valebat ad expulsionem demonis. unde exorciste qui habebant officium purgandi demones predictam gemmam caractari huius sculptam

radici antedite herbe suppositam . ponebant in ore arepticij et
 paucis illis verbis salomonis prolatis adurabant demones .
 vt eriens subuerteret peluim aqua plenā in medio positam in
 signū sue ejectionis . et sic fiebat . Et hoc dicit Josephus aprijs
 oculis se vidisse coram tyto et vespasiano . cū capta esset hierlm
 Si igitur iudei credebant qd exoraste eijcerent demonem virtute
 dei . hoc idem debuissent credere de xpo . ideo ipsi exoraste erūt
 iudices iudeoz . quia ex ipsis exorastis summittit causa quare iud
 dicandi et ademnandi sint iudei . Tercio rō est talis . regnū dei
 debet destruere regnū diaboli . sed regnū dei est intra vos qz iud
 ditio vestro cū alie nationes ptineant ad regnum diaboli . vos
 soli estis regnū dei . qd si inter vos operoz eiectionē demonis hoc
 nō est nisi in virtute dei cuius estis regnū . et hoc est qd dicit : Por
 ro si in digito dei : . in spū dei . vt habet in Mat . Spūs em̄ di
 uinus in opandis miraculis digitus appellat . vñ magi phara
 omis de miraculis moysi et aaron que dei fiebant virtute dixe
 runt . Digitus dei est hic . Ero . 8 : Eijcio demonia pfecto pro
 nemit in vos regnum dei . estis regnū dei . et vt habeatur forma
 rationis ponat sequens pro antecedente hoc mō . porro si pue
 nit in vos regnum dei pfecto in digito dei eijcio demonia et est
 modus coloratus argumentandi in rthorice . qñ consequens
 est notus antecedente saltem reputatione hoim . Id quarta
 ratio magis est manifesta h̄m Mat et Mar . et ē tal . nullus pōt
 violenter tollere aliena nisi possessorem vincat et superet ppria
 virtute . sed cstat qd ego violenter tollo a demōe ea q possidet
 eijcio enim eū a possessionibz suis . et in vsum meum conuerto .
 ergo oz vt vincam et superem euz prius ppria virtute . vnde
 dicit : Cum fortis armatus : fortis est diabolus in naturalibus .
 Dan . 2 . Ecce bestia terribilis et mirabilis et fortis nimis dentes
 ferreos habebat magnos comedens atqz comminuens . et reliqua
 pedibz calcans . Ecce em̄ armatus . cuius arma sunt omia ista
 mundana . nam pulcritudo est sagitta qua vulnerat cor p ac
 pificentia . diuitie sunt gladius quo occidit p auaritiam et sic q
 cūqz alia temporalia . sed licet armatus sit diabolus ad offensio
 nem . caret tñ armis defensionis . et ideo armati extra eū inceda
 mus . 2 . Coz . 10 . Arma nre milicie non carnalia sunt h̄ poten
 tia deo ad destructionemmunitionū : Custodit atrium suū : no
 mine Xtri domū oportet intelligi vt habet in Mat . Atrium
 diaboli est iste mundus quē diabolus custodiebat . sicut tyran
 nus custodit civitatem ne sibi tollat : In pace sunt omnia que
 possidet : in pace sunt quia nemo resistit . sed ista est mala pax

Sermo

malum est em̄ facere p̄tez tū serpente. qz auersatio ei⁹ p̄iculosa est. melior est enim tuta guerra q̄ dubia pax. taliter igit̄ dominabatur diabolus. Sed attendamus eiectionē eius: si aut̄ fortior illo: iste fortior x̄ps est. 1. Reg. 2. Non est fortis sicut de⁹ noster: superueniens: desuper venit x̄ps qui descendit de celo in munduz. Joh. 3. qui de celo venit sup̄ omnes est: vicerit eum: Apo. 5. ecce vicit leo de tribu iuda: vniuersa arma ei⁹ aufert in quib⁹ asidebat: abstulit x̄ps diabolo arma ⁊ reliquit euz in ermem. abstulit luxuriam p̄bendo castitatē. abstulit auaritiā in contemptu diuitiaz. abstulit sapiā per hūilitatez ⁊ sic de reliquis. h̄ tñ adhuc fatui hoīes ponunt gladiū in manu diaboli et perimunt ab eo: ⁊ spolia eius distribuet: Spolia demoīs erant aīe quas rapuerat. sed x̄ps abstulit sibi illa spolia et distribuit ea in regno ecclesie militantis ⁊ triūphantis in diuersis dignitatib⁹ ⁊ premijs. quosdam quidez ap̄los. quosdam vero martires. quosdā vero doctores. alios vero continentis. ⁊ sic diuersis modis. ps. Ascendens in altū captiuaz duxit captiuitatem. dedit dona hoīb⁹ ¶ Quinta rō talis est. Ego non operor: virtute illius. qui mihi contrarius est voluntate et actu. h̄ diabolus his modis est mihi contrarius. ergo nec auxilio nec virtute ipsius eicio demonia. mimozēz p̄bat in l̄ra q̄stum ad vtranz p̄tem eius. et p̄o ostendit q̄ diabolus dissentiat a x̄po in voluntate: Qui non est meū: ⁊ qui non habet vnā intentionē meū. vt quod ego volo ipse velit: contra me est: sine dubio hoc veritatem habet. qz oīs creatura tenet se conformare dīne voluntati. et ideo ipsa nō velle que vult est contraria velle. p̄bat etiam aliam p̄tem: ⁊ qui non colligit meū dispergit: venit x̄ps dispersa colligere. Sicut d̄ Jo. 11. Iesus moriturus erat. vt filios dei q̄ erāt dispersi aggregaret i vnū. sed etiā diabolus collecta dispergit. Jo. 10. lupus rapit et dispergit oues. Tercio postq̄ x̄ps reprobauit falsam calūniā. nunc h̄m q̄ dicit Cirillus vt p̄fecte disputationez terminet ostendit vnde mouebant̄ iudei q̄ hoc sentirent de x̄po. scz q̄ eijceret demones in virtute beelzebub. ⁊ cā est quia erant peiores q̄ vnq̄ fuerant tempe p̄terito. ⁊ maiori demonū multitudine possidebant̄ q̄ etiam ante legem. vnde demones incitabant eos vt inuidiose talia loquerent̄. ⁊ hoc est qd̄ dicit: Cū immūdus spūs: d̄ diabolus spūs h̄m naturaz. sed dicit̄ imundus. qz imundas cogitationes nobis suggerit ⁊ qz nostris imundicijs delectat. sicut porcus qui voluptat̄ in limo. exierit ab hoīe: sub noīe hominis totum intelligit iudaicū pplm̄ nam vt dicit Cirillus. Cuz habitarent in egipto spūs imund⁹

erat in eis qui postea ab eis recessit qui macauerunt agnum in
 figura xpi. et limi sunt eius sanguine. et qui in monte legem ac
 ceperunt: ambulabat per loca iniquosa: loca iniquosa arida sunt
 Et ideo in Mat. scriptum est per loca arida. Loca ista arida fuerunt
 gentium corda et paganorum. que nullo erant gratie imbri irriga
 ta. talia corda pambulauit diabolus ritu ydolatrie. et criminum
 maculas imittendo: querens requiem: non enim potuit quiescere
 in iudeis. et ideo querebat sibi requiem in gentilibus. Deum ostendit
 reditu demonis: et non inueniens dicit: Nam secundum Rabanum
 putabat diabolus se periturum quod tunc habere in gentibus. sed appente dei
 filio in carne quod gentilitas credidit. ideo in eis quiescere non po
 tuit. unde dicit: Reuertar in domum meam unde exiui: et secundum Hier
 Non possum quiescere in gentibus. sed habeo iudaicam domum
 unde exiui tempore moysi. ad illos volo reuerti tempore christi: et cum ve
 nerit inuenit eam scopis mundatam et ornatam: vacabat enim iu
 daicus populus. quia ueniente christo cessauit omnis ritus legis eorum
 circumsio. sacrificia et cetera ceremonialia. nec uoluit exercitari in le
 ge christi. Erat etiam mundatus populus ille scopis. scopa enim non tol
 lit tenaces sordes sed superficialis. ita iudei mundabant sola exte
 riora. intus erant sordidi Mat. 23. De uobis scribe et pharisei
 hypocrite qui mundatis quod deforis est calceus et pappidis. intus
 autem pleni estis rapina et immundicia. erat nihilominus iudaic
 us populus ornatus quibusdam exterioribus obseruantijs diuine le
 gis: et tunc vadit et assumit septem alios spiritus: sicut uirtus spiritus
 sancti distinguit in septem spiritualia dona. Isa. 11. Ita uirtus dia
 boli est in duobus principalibus uicijs: nequiores se. uere uicium
 nequius est diabolo. quod diabolus sulte naturaliter bonus est. sed
 ipsa uicia natura sunt pessima: et ingressi habitant ibi: incolunt
 demones ut dicit Crisostomus. peiores prioribus iudaicam gentem. Nam
 antiquitus seuebant contra prophetas. postea uero dominum prophetarum
 occiderunt. et nunc in synagogis christum blasphemant: et sunt no
 uissima et posteriora opera: hominis illius peiora prioribus: quod uo
 hoc totum de iudeis intelligendum sit. patet secundum Mat. ubi sequitur. sic
 erit huic generationi pessime. non dubium est quin iudei fuerint
 peiores tempore christi. et etiam tempore presenti quam unquam fuerint. Et ideo
 secundum Crisostomum. peiora sustinuerunt a tyro et uespasiano quam unquam fue
 rint passi in egipto vel babilonia etc.

Tercapars.

Eratio cum dicit. factum est autem. tangit laus venerabi
 lis de humanitate christi: factum est autem cum hoc diceret:
 rationaliter et subtiliter eos uincens: extollens uocem
 in malum eleuans uocem. Accensa fuit hec mulier

Sermo

in ueritate uerborū xp̄i. unde a laude se continere non potuit. in quo p̄t̄ q̄nta fuerit in ea mentis cōfidentia. q̄z ut dicit Beda scribis et phariseis temptantibus dñm fil̄ et blasphemantibus beatitudinem incarnationis xp̄i hęc mulier magna fiducia confitetur. quedam mulier de turba: semp̄ muliebis sex⁹ uideēt esse deuo-
tioz. Hęc mulier d̄ fuisse marcella ancilla marthe et panphili⁹: dixit illi: beatificauit matrem xp̄i ex xp̄o. quia beatitudo prolis redundat in m̄rem: Beatus uenter qui te portauit et uera q̄ suxisti: habuit xp̄us a uirgine carnis subam. quia uerbu⁹ caro factum est ex muliere unde beatificat uenter uirginis. quia sine uerbis accepit. sine grauedine portauit et sine dolore peperit. atq; deum nobis pfudit et hoīem. Item habuit xp̄s a uirgine lactis alimonia. puo enim lacte pastus est. p̄ quē nec ales esurit unde beatificant uera uirginis. que cibū panis. potū fontis uictū uite prebebant. nec ista uera nisi celitus erant lacte plena. Unde canit in ecclesia. saluatorem seculoz ipsuz regem angeloz. sola uirgo lactabat uera de celo plena. Igit̄ h̄m Bedam dicamus ad laudem uirginis uerba Sedulij. Vere beata parens emixa puerpera regem. qui celū terramq; regit p̄ secula. cui⁹ numen et eterno cōplectens oīa gyro. Impium sine fine manet. qui uentre beato. gaudia matris h̄ns cum uirginitatis honore. Nec primā silem uisa est nec habere sequentē: **L**
Deinde tangit xp̄i responsio: At ille dixit. quoniam beati qui audiunt uerbu⁹ dei et custodiunt illud: Cns. non fuit inquit responsum repudiantis m̄rem. h̄ ostendit q̄ nihil ei partus pfuisset nisi ipsa uirgo ualde bona et fidelis fuisset. unde illud quoniam uel pot̄ esse una pars et tūc idem est q̄ insup. et tunc erit sensus. non solum beata est q̄ me portauit in utero et lactauit uerbis. sed insup et beati sunt qui audiunt uerbu⁹ dei unde sp̄ualiter me portant in corde et custodiunt illud. ut ne uerbu⁹ quidem pereat in eis: nutriunt illud duobus uerbis. timoris et amoris. uel illud quoniam pot̄ esse due ptes. quin p̄ sed. immo et pot̄. et tunc est sensus. nō solum beatus est uenter q̄ me portauit et uera que suxi. sed pot̄ beati sunt: qui audiunt uerbu⁹ dei: q̄ deus portat oīa uerbo uirtutis sue Heb. 1. et omnia tibat Deut. 8. non in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo quod p̄dit ab ore dei: et custodiunt illud: ne rapiat a cordibus eoz. Nec p̄pter hoc sancti audientes uerbu⁹ dei. pot̄ sūt beati q̄ beata uirgo que ip̄m portauit in utero. quia et ipsa uirgo diuinum uerbu⁹ in corde portauit. ut dicit Luc. 2. q̄ aser-
uabat oīa uerba hęc aserens in corde suo. Sed tñ ut dicit Aug⁹

non fuisset beata virgo ceteris sanctis felicioꝝ ex generatioꝛe xp̄i
nisi excellentius omnibꝫ sanctis dei verbū habuisset in corde ꝛc.

**Dñica Quarta quadagesime. prima pa-
rs sermonis**

xxxii.

B̄yt Ihsus transmare galilee quod est tiberiadis
& sequebatur eum multitudo magna ꝛc. Joh̄is. 6.
hoc idēz legit̄ Mat. 14. et Mar. 6. & Luc. 9. Cursū
penitentię incepimus prima dñica. qñ cum ih̄u de-
sertum introiimus. sed in secunda dñica adhuc quasi a longe
ostendit nobis xp̄s terminū istius cursus vt ardentius tendere
mus qñ adduxit nos sup̄ montē cū Pe. Ja. & Jo. & demonstra-
uit transfigurationis gloriā. qz vero attingit defectus in cur-
su ex causa aliqñ exteriori. Ideo in tertiā dñica eiecit demonem
nos infestantē. h̄ ne deficiamus ex cā interiori p̄pter nimū labo-
rem. Ideo in dñica pñti reficiat oēm penitentium multitudinem
trans mare galilee in deserto. de qua refectioꝛe agit in euange-
lio hodierno. In q̄ tria tangūt. Pri. nū ē circumstantiē adueniens
q̄litas. Scdm ē miraculi expediēs oportunitas ibi Cū subleuassz
ergo. Tertiū est bñficij sufficiens largitas. ibi. Dicit ergo eis
ih̄us facite hoīes discubere. ¶ Circa primū quatuor cir-
cūstantiē miraculo p̄mittunt. Prima est regionis i qua viz re-
gione factū sit miraculū. vnde dicit: B̄yt ih̄us transmare gali-
lee: mare appellabat̄ lacus ille iuxta morem iudeoꝝ. qui omēz
agregationem aquoꝝ mare appellant. sed illud idēz mare alio
noīe d̄ mare tyberiadis. Vñ subdit: qd̄: quidē est mare tyberia-
dis. appellat̄ etiam alio noīe. qz d̄ lacus genazaret. mare qui-
dem d̄ galilee p̄pter galileam p̄uinciam quaz influit mare. aut
tyberiadis p̄pter famosaz ciuitatem ibidēz situatam. quam hero-
des edificauit in honorem tyberij cesaris. d̄ autē lacus genaza-
ret. vel p̄pter auram que ibi regnat. aut p̄pter quandaꝝ paruā
regionem in eo que temperatissima est & cōuenientissima omni
genere arborū. iste lacus sit iordane influente & extendit centū
et quinquaginta stadys in longitudine. 41. vero in latitudine
Nota qz xp̄us audita more Joh̄is bap̄ statim nauem ascendit
cū discipulis. & transfretauit hoc mare galilee. & venit in bethsa-
ydam ciuitatem petri et andree atqz philippi introiitqz deser-
tum magnū vt vacaret contemplationi cū discipulis seorsū a tur-
bis. Nam vt dicit Mar. Tot confluebant ad xp̄m vt nec qui-
dem spatium manducandi haberent. Secunda circumstantia est
honorabilis comitiue: Et sequebatur eum multitudo magna:

Sermo

quod est valde honorabile principi. Proū: 14. In multitudine
populi dignitas regis et in paucitate plebis ignominia principis.
vbi consideranda est deuotio istius multitudinis. qz xps clam
ab eis recedens eos tñ non latuit et relicta ciuitatibz secuti sunt
eum pedestres vsqz in desertū. **B** Nota qz sequi debemus
xpm sicut ipse principem cū honore. ps. Nos autē ipse eius et
oues pascue eius. Item sicut seruus dñm cū timore. Genes. 22
Precedat dñs meus et ego paulatim sequar vestigia eius. Itē
sicut exercitus ducem cū vigore. Psa. 55. Ecce testem populo de
di eum ducem ac preceptorem gentibz. Item sic viator ductor
rem sine errore. Proū. 4. ducam te p semitas equitatis quas si
ingressus fueris. non artabunt gressus tui. Mich. 2. Ascendit
iter pandens an eos. Item sicut oues pascuam line deuiaōe
Jo. 10. cū proprias oues emiserit ante eas vadit et oues illum se
quunt. Item sicut discipuli doctores cū omni intentione. Psa. 2
Venite ascendamus ad montem dñi et ad montes dei Jacob. et
docebit nos vias suas: ps. docuisti me a iuuentute mea et vsqz
nunc. Item sicut filius patris cū amore. Diere. 3. Patrem vocabis
meum et post me ingredi non cessabis. Item sequamur eū. qz ipse
est finis nostrorum desideriorum toto seruire. quēadmodū amans
sequit rem amataz. ps. Adhesit anima mea post te. me suscepit de
xtera tua. sed nisi xps inuitet nullus sequit. vnde dicit Ambro
li. de bono mortis. sequimur te dñe ihu sed vt sequamur accerse.
quia sine te nullus ascendit. tu enim via es veritas vita possibili
litas fides premiū. Suscipe tuos quasi via. et firma quasi vitas
viuifica quasi vita. Deinde ponit causa motiua quare sequeba
tur eū turba: qz videbant signa: signa viz magna: inaudita
inuitata et salutifera Exo. 2. multiplicabo signa et ostenta mea
in terra: que faciebat virtute propria: sup his qui infirmabantur
Luc. 6. Virtus de illo exibat et sanabat omnes. Tercia circum
stantia est qñtū ad locum: subiit ergo: et superius iuit in mō
tem ihu et ibi sedebat cū discipulis suis: Beda. non inquit sim
pliciter sedebat cū discipulis suis. sed diligenter loquens aliqd
eis et eos ad seipsum auertens. Reliquit autē turbam in valle
et cū paucis familiaribz sibi discipulis ascendit in montem. naz
sm Cris. ad vacanduz contemplationi fugienda est multitudo et
locus solitarius eligendus. Quarta circumstantia est temporis
erat autē proximus pasca sm qz dicit Beda. circa hoc festuz pa
sce Johannes baptista fuit decollatus. et post annuz sequenti
festo pasce crucifixus est xpus: dies festus iudeorum: hoc festiui

tas erat eis celeberrima. quia tunc fuerant liberati a seruitute egi-
ptiorum. Exo. 12. Habebitis hanc diem in monumentum et celebra-
bitis eam solenne domino in generationibus vestris cultu sempiter-
no et bene dicit quod erat dies festus iudeorum quia iudei tunc illo ce-
lebrabant festiuitates non ad dei honorem sed magis propter va-
nitates et comestiones atque mundana solatia quibus intende-
bant. et propter hoc dicit eis dominus. Ysa. 1. Neomeniam et sabbatum
et festiuitates alias non feram etc.

Secunda pars

Secundo cum dicitur. Cum subleuasset ergo. tangit diuini
operis expediens oportunitas. Nam multitudo populi
erat magna indigens cibo. discipuli autem erant pau-
peres quibus non suppetebat facultas ministrandi lo-
cus etiam desertus carebat panibus. unde ad subueniendum huius
indigentiae sic angustate ex omni parte non restabat. nisi diuine
operationis remedium. C. Circa istam igitur partem tria facit
Primo tangitur christi benignus aspectus: Cum subleuasset ergo
oculos ihesus: subleuasset dicitur oculos. quia post priuata col-
loquia spiritualia direxit intentionem ut consideraret de his qui eum
sequebantur. Nota quod oculi christi sunt speciosi ut delectent. Genes.
49. Pulchriores sunt oculi eius vino. sunt lucidi ut illuminent.
Eccles. 22. Oculi domini lucidiores sunt super solem. sunt mundi ut si-
ne infectione etiam infecta aspiciant. Abac. 1. Mundi sunt oculi
tui domine ne videas malum affectu ose scilicet et cum infectione et ad mi-
sericordiam respicere non poteris. Item sunt contemplatiui. ita ut
nulla creatura sit inuisibilis in aspectu eius. Pro. 16. In omni
loco oculi domini contemplantur bonos et malos. Item sunt ardentes.
Dan. 10. Facies eius sicut facies fulgoris. et oculi eius ut lam-
pas ardens. Et hoc ideo ut omne malum dissipet intuitu suo.
Pro. 2. Sicut glacies dissoluitur intuitu solis. Et sicut fluit ce-
ra a facie ignis. sic perit omne malum a facie dei. Item oculi domini sunt
benigni ad conspectum nostre indigentiae. ps. Oculi eius in pau-
perem respiciunt. tales igitur oculos: cum subleuasset dominus
ihesus: et vidisset: benigno et misericordiae aspectu. unde in Mat.
vidit turbam magnam et misertus est eius: quia multitudo ma-
xima venit ad eum: Ista maxima multitudo quadrupliciter indi-
gebat materia. quia enim inter eos multi erant infirmi. Ideo
ut dicit Matheus. Exiens Iesus curauit languidos eorum.

Sermo

Quia vero ut dicit **Mar.** erant sine ordine sicut oves non habentes pastorem. ideo **xps** ordinavit istam multitudinem per conturbantiam centenos et quinquagenos. quia etiam erant indocti. Ideo **sm Luc.** loquebatur illis de regno dei. sed quia longo erant labore afflatis. ideo ut dicunt omnes euangeliste etiam corporali cibo eos refecit. **D** Secundo tangit defectus humani consilii. quia ad subueniendum huic multitudini non potuit haberi consilium ab homine. Dicit ad philippum: quasi consulendo: unde ememus panes ut manducent hi? unde: quid habebimus pecuniam ad emendum? Vel unde: ubi habere poterimus panes venales cum simus in deserto. Attendendum **sm Mar.** quod turba expectauerat **xpm** tota die usque ad vespeream. vespere autem factis accesserunt apostoli ad **xpm** dicentes: desertus est locus. et hora iam preterijt. dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi escas. et tunc dixit **xps** non est necesse quod vadant. imo vos date illis manducare. et statim interrogavit philippum unde possent emi panes. Deinde ostenditur quare **xps** philippum interrogauerit: hoc autem dicebat temptans eum: non quidem temptabat velut ignorans. sed quem admodum magister temptat discipulum quem scit esse ignorantem ut ipsimet discipulo sua manifestet ignorantiam. et ex hoc habeat occasionem querendi doctrinam. **E** Nota quod temptat nos deus non quidem ut aliquid occultum nostrum cognoscat. quia ipse nouit abscondita cordis. nec etiam temptat ut in peccatum alliciat. deus enim intemptator malorum est et neminem temptat. ut dicitur **1a. 1.** Sed temptat deus propter duo. vel ut nostre vite conditio alijs pateat. sicut temptauit abraham de imolatione filii. **Genes. 22.** ut obedientia ipsius esset alijs manifesta. Vel ideo temptat deus ut homo sibi notus fiat quante sit infirmitatis aut nescientie hoc enim modo temptauit philippum. Item temptat diabolus. sed ut decipiat **Mat. 5.** Temptauit sathanas cor tuum mentiri spiritum sancto. Item temptat caro ut inficiat. **Job. 14.** Caro hominis dum viuunt dolebit. quia dum in hac vita sumus ex carne surgunt temptationes. Unde subdit. Et anima eius super seipsum lugebit. Item temptat mundus. ut sua vanitate alliciat. contra quod dicitur **1a. 1.** Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. quoniam mundus transibit et cupiscentia eius. Item temptat homo seipsum ut proficiat. **2. Cor. 13.** vosmetipsos temptate. Si estis in fide **xpi** ipsi vos probate. Item temptat homo hominem ut mores eius imitetur. **Dan. 1.** Tempta nos obsecro seruos tuos diebus decem istis. Item aliquando temptat homo deum ut experimentum eius accipiat. quod nunquam faciendum est. quia perditur ex infidelitate

Quomodo temptauerit in dei dñm in deserto. ps. temptauerunt
 dominum in cordibus suis. vt peterent escas animabus suis:
 quod quia valde piculosum est. Ideo d̄ Deut. 6. Non tempta-
 bis dñm deum tuū. sicut temptasti eū in loco temptationis. De
 inde ostendit euangelista. q̄ temptatio philippi non p̄cessit ex
 xpi ignorantia: Ipse em̄ sciebat: cognitione infallibili. et non
 solum sciebat sed etiā disposuerat: quid esset facturus. quāe ḡ
 interrogabat philippum vñ ememus panes. Ad hoc respondit
 Cris̄. vt ex responsione eius oibus esset notum q̄ nulluz erat
 remedium. nec cōsiliū hūanum ad subueniendū multitudinē
 plebis. atq̄ per hoc miraculum xpi utilitatis euidentis p̄barē.
 ¶ Vnde ponit philippi responsio. Respondit philippus:
 dixit Mat. q̄ omnes discipuli responderūt xpo: ducentoz de-
 narioz panes: id est panes empti ducentis denarijs: nō suffici-
 unt eis: ad sacietatem. immo nec etiā: vt vnusquisq̄ modicuz
 quid accipiat: sed indigent plurima esca. cū sint in magno nu-
 mero & fatigati in solitudine deserti. pōt autē dici q̄ ceteri apli
 audientes interrogationem factā a philippo. vnde emem⁹ pa-
 nes vt manducant hi. simul cū eo responderint licet non inter-
 rogati. ducentoz denarioz panes n̄ sufficiūt eis. Aut sm Cris̄
 seorsum interrogati discipuli idem responderunt. Vel sm Auḡ
 Philippus respondit in persona ceteroz. In hac autē r̄sione
 vt dicit Ale hinus tarditas Philippi ostendit. Nam si perfecte
 de creatore intelligeret. de eius potēcie largitate nō diffideret:
 Et quia humanū cōsiliū fuit inualidum ad opus dei. audia-
 mus quale fuerit adiutorium. vnde nunc tercio ponitur flebile
 adiutoriu: dixit ei vnus ex discipulis eius Andreas frater sy-
 monis petri: Sed in hoc videtur esse duplex dissonantia. ceteri
 enim euangeliste referunt omēs aplos dixisse xpo id qd sequit̄
 Dicenduz aut̄ sm Auḡ. q̄ Andreas in persona oim̄ est locu-
 tus. Altera dissonantia videt̄. quia dicit Mat. q̄ xps interro-
 gant aplos. quot panes habetis. ite et videte. & illi cū cogno-
 uissent retulerunt ei. dicit pōt. q̄ interrogati discipuli a christo
 quot panens haberent Andreas ex psona omniū dixerit: Est
 puer vnus hic qui habet quinq̄ panes ordeaceos: Iste puer d̄
 fuisse sanctus marcialis cuius corpus requiescit Lemomtl. vbi
 sm Cris̄. consideranda est p̄simonia victus discipulorū cristi in
 duobus. Primo qz sic mirabiles viri et magni pane ordei vte-
 bantur qui est iumentoz abus. Item in q̄ntitate. quia duode-
 cim viri ex̄stentes solū quinq̄ panes habebant. in quo apparet
 q̄ntum carnalem escā contempserint ibi solis spūa libz intendētes

Sermo

Et duos pisces: non dicit eos habuisse carniū diuersas mane-
ries. h̄ pisces tm̄ nec horz copiam. sed duos tm̄. Nota h̄m Theo-
ophi. et Cris. Andre. aliquid aliud sensit de dño. non em̄ sine
causa dixit q̄ essent inter eos quinqz panes et duo pisces. nisi
q̄ forte suspicabatur xpm̄ posse facere multitudinē ex his mlti-
plicatis panibz. h̄ tm̄ eius credulitas vacillabat. vnde subdit:
Sed hec: panes scz et pisces: quid sunt inter tantos: q̄si dicat
nihil. & certe nihil essent. nisi diuina potentia pauca multipli-
casset in multa &c.

Tertia pars.

Erao tam dicit. Dixit ergo eis ih̄sus. tangit suffi-
ens largitas diuini beneficij. Ex quo em̄ oportunū
erat subuenire turbe. nec consiliū hūanum valebat.
nec adiutorium. non restabat nisi dīna virtus. que
subueniret indigentibz. Et quatuor tangunt. p̄mit-
titur enim turbe discubitus: dixit ergo ih̄s: spreto consilio et
adiutorio humano qd̄ sibi videbat exercitus est: facite homines
dicumbere: Est at̄ discubere iacere ad comedenduz. qz̄ solebant
comedentes iacere super cubitulum. licet tpe p̄nti non sit moris
urbani. & ideo discubere generat̄ accipitur nunc pro sedere ad
comedendū. Nota q̄ ad aplos ptinebat facere hoies discubere
sed a xpo expectabat vnde discubentes reficerent. Attende aut̄
aploz obedientiaz. qz̄ non interrogauer̄t ad quid deberēt ho-
mines discubere. nec vnde deberent refici. h̄ mandataz hūiliter
impleuerunt sperantes q̄ qui pauperat olim mensam in deserto
etiam nūc in solitudine turbas reficeret. Deinde ostendit vbi
discubuer̄t: Erat aut̄ fenum multū in loco: d̄ autem fenum h̄m
Theo. herba adhuc viridis. erat em̄ pasca. qd̄ in primo mense
p̄ficietur. scz. 12. luna aprilis quo tpe est veris iocunditas.
aeris temperies. & iam terra germinat & arbores floruerūt sup
hoc feno. & herba virenti discubuerunt. vt delectabil̄ reficerent.
Deinde tangit discubentium numerū: discubuerunt ergo viri
mulieres & puuli non numerant̄ h̄m legalez & s̄uetudinez. quas
tm̄ s̄arbitrandū est plures fuisse: quasi quinqz milia: ita vt h̄m
Diero. cuiusbet millenaria vnus panis responderet. Et est sciē-
dum q̄ tanta multitudo non sine ordine discubuit. Nam vt di-
cit Marcus. discubuerunt super viride fenuz p̄ contubernia. i.
seorsum distincta per societates centem & quinquagem. D̄
Secundo tangitur miraculi operatio: Accepit ergo ih̄sus pa-
nes: q̄ erant quinqz tm̄. vt ex tam modica suba oparet̄ miraculū
Sed querit̄ quare xpus non creauit novos panes vnd̄ turbā
aleret. Prima causa hui9 h̄m Theop. est vt cōfundat manichēi

errore dicentis corpalem substantiam esse malam. quia a malo sit deo
creata. nam si creatura ista mala esset. nequaquam Christus qui bonus
est mala multiplicasset. Quinque alias causas assignat Crisostomus. Pri-
ma quia id creaturis videtur ad miraculorum ne viderent esse aliene ab
eius sapientia. Secunda ut ostendat se esse virtualium largitorem. Christus
qui dat escam omni carni. Tercio ideo panes multiplicat ut ostendat
dat se esse eum qui in principio dixit. Germinet terra herbas virentes
et facientes semen. pisces vero multiplicat ut probet se esse. qui
in principio omne animal aquaticum produxit. Quarto ut per hoc ostendat
se dominum terre et maris. Quinta ut det exemplum. quod si etiam pauca
habemus ea libenter diligentibus tribuamus. Thob. 4. si multum
tibi fuerit habundanter tribue si exiguum tibi fuerit etiam exiguum
libenter imperti stude. Considerandum est ut dicit Crisostomus. Quia iussit
apostolus dare. 5. panes non remurmurant dicentes. vnum mitigabimus
fame nostram sed statim obediunt. Deinde ostendit quid
egerit Christus: Et cum gratias egisset: gratias egit deo patri secundum naturam
assumptam. qui virtute divinitatis est omnis gratie distributor. In hac
autem gratiarum actione primo Christus suam humanitatem et paternam reuer-
entiam innuit. Secundo ut dicit Crisostomus. Nos erudit non potest tangere
mensas donec gratias egerimus ei qui dat nobis cibum in tempore oportu-
tuno. Sciendum quod alii tres euangeliste omnia gratiarum actione dicunt
quod Christus tria fecit. quia aspexit in celum. benedixit panes. et eos
fregit. que tria Iohannes tacet. Aspexit quidem in celum ut dicit Crisostomus
ad patrem a quo est in filio potentia divinitatis equalis patri ad
operanda miracula: benedixit panes: Benedictio autem dei secundum
Gregorium. nihil est nisi divinum donorum collectio et eorumdem multi-
plicatio. Sicut igitur in principio mundi omnes creaturas benedi-
cens. contulit illis naturalem virtutem ut ex se invicem naturaliter
multiplicarentur. ita nunc quia multiplicatio panis erat supernatura-
lis. necessaria fuit singularis benedictio. et istam benedictionem Christus
aliquibus verbis expressit quibus et sanctificavit et multiplicavit cre-
aturam. sed euangeliste tacent que fuerint illa verba. forte quia Christus
secrete illa protulit. R. Ex hoc autem ut dicit Cirillus documentum
habemus. ut nihil sumamus in cibum nisi creatura sanctificetur verbo
dei et signo crucis. nam propter peccatum hominis diabolus usurpavit
sibi potestatem. etiam in istis rebus corporalibus ordinatis ad necessita-
tem hominis. ut per eas ipsi homini noceret. Unde Crisostomus super Mattheum. causa igitur
sanctificandorum escarum hec est quoniam totus mundus in maligno positus est
unde et res corporales que sunt magna pars mundi. in maligno
sunt posite. consequenter et infantes qui nascuntur quantum ad carnem
in maligno sunt positi. et ideo oportet res corporales benedicere ut ex-

Sermo

pollatur nocentū diaboli. Exemplū de beato Jo. euangeli-
sta cui nullū nocentū venenum p̄stitit qđ primo benedixe-
rat. Itē exemplū sancti benedicti qui b̄ndicens vas in quo erat
venenū mixto vino. ipsa benedictione vas fractū est. Itē ex-
emplum de sanctamomali quā obsessit diabolus lactucam come-
dentem p̄termissa b̄ndictione. Dicit etiam qđ dñs panes bene-
dictos fregit vt frustratim p̄lo diuiderent: distribuit discum-
bentibus: hęc distributio p̄ ap̄los facta est. Vñ in Mat. dñs dedit
discipulis panes. discipuli autē turbis: Sistr̄ ex piscibus q̄tum
volebant: vbi attendit habundantia celestis beneficii. **L**
Queritur quō ista multiplicatio panū et piscū facta fuerit. Ad
hoc respondet Hilarius. 3. de tri. d. qđ nec sensus nec visus ope-
rationem tanti miraculi p̄t̄ aspicere. quia est qđ non erat. Vi-
detur qđ intelligit. vnde non solum sup̄est vt deus omnia posse
credat. Sed tñ vt dicit Hiero. ifrangente dño panem facta est
multiplicatio p̄tium. Item s̄m Cris̄. etiaz ipsi panes augebant̄
in manibz discipulorū ministrantiū. Itē s̄m Hila. In manibus
sumentū. et in mensa crescebat panis suba. Sed hoc videt̄ mul-
tum mirabile vt s̄m Hila. in manibus frangentū non minueret̄
panis sed dato vno fragmento alterz succederet. Et dicenduz
qđ non est dubiū quin hoc sit mirabile. sed tñ deo nō est impos-
sibile. qz non est impossibile apud deuz omne verbū. S; adhuc
dicas. vnde veniebant p̄tes ille panis que succedebant fragmē-
tis distribut̄. Et respondet Aug. dicens. Qz eadē virtute qua
deus multiplicat ex paruis gramis segetes. eadem p̄tate multi-
plicauit hos panes. nam illi quinqz panes erant q̄si semina. nō
quidem terre mandata. sed ab eo qui terrā fecit multiplicata. Sed
dices bene habeo cuius virtute hoc factū est. h̄ ego quero vnde
p̄duce sunt p̄tes ille multiplicationis. Si dicat qđ deus p̄existē-
tem materiā conuertit in subam panis sicut humor terrestris con-
uertitur in subam segetis. Et panis conuertit̄ in subam carnis
Tunc certe deus non faciuit istam multitudinem ex solis istis
quinqz panibus subaliter. sed ex magna altera suba. quod vi-
detur contrarium euangelio. Et ideo dicit magister in sententijs
z. .h. di. 18. Qz illa suba panis diuina virtute in se multiplica-
ta est nullo extrinseci addito. quod quō fieri potuerit excedit in
uestigationē hūani intellectus vt dicit Hila. **M** Tercō
agit de recollectione mensę: ut at̄ implete sunt: p̄s. manducant̄
et saturati sunt nimis et desiderium eorum attulit eis: dixit di-
scipulis suis colligite que superauerunt fragmenta: quod ideo
precepit. vt dicit Criso. Ne fantasia crederetur qđ factuz est. sed

ex recollectione fragmentoꝝ magis apparere certitudo miraculi
 Ne pereant: non em̄ sunt abijcienda que supfluant mensis. h̄
 pauperibꝫ eroganda: collegerunt ergo ⁊ impleuerūt. 12. cophi
 nos fragmentoꝝ: Est aut̄ cophinꝫ vas factū de p̄ncis aut fo
 lijs palmazꝫ contextis quo agunt̄ seruilia opa: ex q̄ncꝫ panibꝫ
 ⁊ duobꝫ piscibus que supfuerunt his q̄ manducauerāt: vnde
 s̄m Thyo. addiscamus non esse tenaces in dandis elemosinis.
 qꝫ deus habundantiꝫ tribuit. Quarto tangit̄ laus subsecuta di
 uinū beneficiū. Sed sciendū qꝫ nihil dignū deo retribuē possu
 mus p̄ beneficijs acceptis. Primo quidem qꝫ oia nostra ipsius
 sunt. Paral. 19. Tua dñe sunt oia. ⁊ que de manu tua accepi
 mus dedimus tibi. Secdo qꝫ vt dicit̄ ps̄. bonoꝝ meoꝝ non in
 diges. Tertio qꝫ excedunt beneficia eius nr̄am facultatem. ps̄.
 Quid retribuam dño pro oibus que retribuit mihi. sed tñ vult
 deus a creatura laudari in quo nō ipse h̄ creatura pficit. Vnde
 tangit̄ quales deo reddiderunt gr̄as hoies refecti: Illi ḡ hoies
 cū vidissent qꝫ fecerat signū: vnde ipsius declarabat̄ oipotēcia
 : dicebant laudando ⁊ gl̄ificando: qꝫ hic est vere p̄pheta: xp̄us
 s̄m Aug. dicit̄ p̄pheta. quia dñs p̄phetaꝝ est. Dicit̄ autem dñs
 p̄phetaꝝ p̄pter quatuor. Primo quidē quia omnes p̄phete acce
 perunt de sp̄u eius vt p̄viderent futūa. ipse vero in seipso oim
 habet cognitionem. Secdo quia illi aliquoꝝ habuerunt cogni
 tionem xp̄s vero oim. Joh. 16. nunc scimus quia oia scis. Ter
 tio quia cognitio eius est eterna. p̄phete vero cognouerūt in tpe
 Quarto quia ois p̄pheta terminat̄ ad xp̄m Ad. 10. huic omēs
 p̄phete testimoniū phibent: qui venturus est in m̄dm: ad redem
 ptionem hūani generis. ⁊ vt nos ad celestia regna pducatur. A.

Dñica in passione cristi. Sermo xxxiii

Itebat ih̄sus turbis iudeoꝝ ⁊ p̄ncipibꝫ sacerdotū
 Quis ex vobis arguet me de peccōe. Jo. 8. Sexta
 feria precedentī audientes de resuscitatione Lazari
 iudei colligerunt consiliū aduersus ih̄m vt eum occi
 derent. Ideo hodie incipit̄ eccl̄ia agere de passione xp̄i. Patitur
 aut̄ aliquis dupliciter. scz verbis ⁊ tumeliosis. ⁊ damno operis
 quibꝫ duobus mojs passus est xp̄us a iudeis. vnde eccl̄ia p̄mo
 agit de passione ⁊ tumelie et obprobrioꝝ vsqꝫ ad dñicam pal
 mazꝫ. exinde vero agit de passione plagazꝫ ⁊ verberuz. In hoc
 igitur euangelio manifestatur qꝫ mansuete xp̄us iudeos fuerit
 allocutus. et qꝫ furibunde illi econuerso obprobria intulerint.
 commendabat xp̄us suam doctrinazꝫ. ⁊ illi contra eā vidēbāt

Sermo

Tris igitur in euangelio tangunt. premititur enim doctoris
sufficiens maculata obprobrijs. Secdo addit doctrine efficacia
reprobata mendacis ibi. Amen amen dico vobis si quis hmo-
nem x̄. Tercio postponit iudeoz infamia aggrauata malicis.
ibi. Tulerunt ergo lapides x̄. ¶ Volens igit dominus
mitigare iudeos a desiderio sue mortis. ⁊ veritatem diuinaz illis
ostendere. In pa parte q̄tuor facit. Primo em declarat sua suffi-
cientiam demonstrans q̄ nihil est in se. p̄pter qd occidi debebat
et sua doctrina contemni: Dicebat ih̄sus turbis iudeoz: tanq̄
minoribus ⁊ principibz sacerdotum: tanq̄ maioribus. ipse em
oem erudit intellectum paruoz et maioz. Nota q̄ iudei tur-
barum noie appellant p̄pter duo. erant enim turbidi q̄si obscu-
rati intellectu. vt verba x̄pi loquentis non intelligerent. Jo. 8.
loquelam meā non cognouistis q̄ non potestis audire h̄monē
meum. quibz x̄pus loquebatur vt obscuritatē tolleret. q̄ ipse
est candor lucis eterne. speculū sine macula diuine sc̄z maiestati.
Secdo dicunt iudei turbe quasi turbati. quia inflammati erant
stra x̄pm ira ⁊ indignatione. ps̄. turbati sūt et moti sunt sicut
ebrius quibz tñ loquebat x̄pus. vt furore mentis eoz sedaret.
Demde suaz tangit sufficientiā duplicē que debet esse ī doctore
debet em̄ doctoz ordinatus esse in voluntate ut veritatez diligat
debet esse illuminatus in intellectu vt veritatē intellectā doceat.
Argumentat igit x̄pus hoc modo illius dz suscipi doctrina qui
hanc duplicē habet sufficientiā. sed d̄stat q̄ x̄ps ordinatum h̄z
affectū quia est sine omni p̄cō. illuminatū etiā h̄z intellectū q̄
non docet aliud q̄ veritatem. ḡ ipsius doctrina suscipienda est.
¶ Tangit igit primā sufficientiaz oñdens innocentia vite
Quis ex vobis arguet me de p̄cō q̄si diceret si eēz peccator nō
esset mirū si me nolletis audire. Sed vt dicit Job. 34. Absit a
deo impietas ⁊ ab oipotente iniquitas. Considera saluatoris san-
ctitatem. q̄ de nullo p̄cō nec originali nec veniali nec mortali
p̄t eum aliq̄s arguere. ipse em̄ est sanctus sc̄toz qui per natio-
nes in aias sanctas se transfert. amicos dei ⁊ p̄phetas cōstituit
Considera etiā ipsius hūilitatem. q̄ ipse ponit se in discussione
huoz. Job 31. n̄ contempsi subire iudiciū tū seruis meis cū discip-
tarent aduersum me. nec expectat iudiciū q̄runq̄ seruoꝝ. sed
maloz et infidelū. nec q̄runq̄ maloz. h̄ etiā ab inimicis ex-
pectat iudicari. Deut. 33. inimici n̄ri sunt iudices. Vnde Criso-
stoma in q̄t fiducia iusticie est vbi causa etiā aduersario amit-
tit. Considerem⁹ etiā vt dicit Dn̄. q̄ nullus n̄m tantā demonstra-
re potuit innocentiaz vt dicat q̄s arguet me de p̄cō. Si enim

dixerimus quoniam peccatum non habemus nos ipsos seducimus et
mentimur. Hiere. 2. arguet te malicia tua. et auersio tua incre-
pabit te. Deinde sedam tangit doctoris sufficientiam: Si veritate
dico vobis: Joh. 18. Ego inquit in hoc natus sum. et ad hoc veni
in mundum ut testimonium phibeam veritati: quare non creditis
mihi: non habentem vite defectum nec veritatis. ps. Non credide-
runt verbo eius. et murmurauerunt in tabernaculis suis non ex-
audierunt vocem domini. C. Secundo quod iudei non poterant
rationabiliter christo respondere. ideo ipse huius causam assignat quare
ipsius verba non audiant. d. Qui ex deo est dei verba audit:
ista propositio dat intelligere suum dominum. scilicet qui non est ex deo ver-
ba dei non audit: propterea igitur vos non auditis. quod ex deo non
estis: Audiebant quidam dei verba auditu corporis. sed non aure
cordis. ps. Non audiuit populus meus vocem meam et israel non in-
tendit mihi. Sciendum ut dicit Aug. Quod omnis creatura quantum ad
naturam est ex deo. quod omnia per ipsum facta sunt. sed quidam alius
modus essendi a deo reperit scilicet esse gratuitum de quo habet. Jo.
et non ex sanguine neque ex voluntate carnis nec ex voluntate
viri sed ex deo nati sunt. quo modo non omnes sunt a deo. imo qui-
dam sunt a diabolo illi videlicet qui per peccatum mortale auersi sunt a deo
Argumentum est igitur quod aliquis sit a deo per gratiam et amorem quoniam
audit verba dei quod libenter audimus verba illius que diligimus
Et ille non est a deo qui ipsius verba non audit. D. Nota
in Gre. quod aliqui sunt qui verba dei nec aure corporis dignantur
audire sed magis delectantur in fabulis et vanis sermonibus. 2. Thi-
mo. 4. a veritate quidem auditus auertent. ad fabulas aut auer-
tentur. de salute istorum desperandum est quod non est spes sanitatis
infirmi nullam medicinam volentis suscipere. quidam vero dei verba
audiunt. sed nulla mentis delectatione ea percipiunt ex infectione co-
lere. Quidam autem sic delectantur in eis ut etiam fletibus compungantur
sed verba non retinent quod post paululum ad peccata dilabuntur sicut
cribro quod madefit aqua. aqua tamen non retinet. sed quidam ita
ea cum intentione suscipiunt ut ea retineant non tamen in memoria
sed etiam in operatione et isti sunt sapientes de quibus dicitur. 7. ois
qui audit verba mea et facit ea assimilabit viue sapienti que edi-
ficauit domum suam super firmam petram. Consideret igitur unusquisque
in corde suo ut dicit Gre. si ita audiat verba dei ut ex eo sit non
enim sufficit ea quodcumque audire sed oportet etiam secundum verba dei opa-
ri Ro. 2. Non auditores leges sed factores iustificabuntur. Tertio
tangit quod iudei in contumelias prouenerunt saluatoris. instat enim
duplex illius sufficientie quam de se signauerat: Ruderunt igitur

Sermo

iudei et dixerunt ei non considerantes quod sed solum ut dicerent
Sic homines peccatores ira et indignatione commoti blasphemant
dominum. Apo. 16. blasphemauerunt dominum celi pro doloribus et vulneri-
bus suis et non egerunt penitentiam: nonne benedicimus nos: ex quo
modo loquendi inuenit quod hanc contumeliam frequentem obiecerunt
christo. **E**: quia samaritanus estis: sed id quod dixerat. quod ex vo-
bis arguet me de peccato contra id quod dixerat. Si veritatem dico vo-
bis quare non creditis mihi. dicunt: et demonium habes: id fallax
es. nec veritatem loqueris. Nota quia ut habet. 4. Re. 17. Tempe
Ezechie regis iuda venit salmanasar rex assiriorum et transtulit
filios israel in assirios. et in terra israel posuit gentes habitatores
qui cum legem dei non obseruarent. immisit dominus eis leones qui
eos deuorabant. unde ex parte ceperunt obuiare ritum iudeorum.
et ex parte idolis seruebant et vocabantur samaritani a principali
ciuitate regionis quam inhabitabant. que dicebatur samaria propter
quod ista gens maxime erat odiosa iudeis. et ex eo quod inhabi-
tabat terram eorum. et ex hoc quod ritum iudeorum sedebat gentilitatis
consuetudine. Sciendum autem quod iudei bene nouerant christum esse na-
tionem iudeum et non samaritanum. sed hoc tamen ei ipsi obieciunt propter
quatuor. Primo secundum Origenem. in obprobrium quam illa natio apud
eos erat contemptibilis. Secundo ut dicit Augustinus propter odium. quia
ita habebant christum odio ac si samaritanus esset. Tertio secundum Theophylactum.
quia samaritani ex parte seruabant legem et ex parte soluebant. et quia
videbatur eis quod christus profete non iudaizaret. ideo eum samaritanum
dicebant. Quarto quia samaritani apud eos peccatores reputabantur.
et contrarium iudeis. christus autem iudeis erat contrarius eorum vicia con-
spiciens id quod sit samaritanus illi obieciunt. In quo nituntur ostende-
re eum esse peccatorem contra id quod dixerat: quis ex vobis arguet
me de peccato. **F** Nota etiam quod propter tria dixerunt christum
esse demoniacum. Primo secundum Theophylactum. quia reuelabat cogitationes eorum
quod demoni attribuebant. et tamen demoni abscondita sunt occul-
ta cordium. Secundum secundum Origenem. quia credebant quod in principe demo-
niorum eijceret demonia. Tertio secundum eundem et Crisostomum. propter hmo-
nes eius transcendentem capacitatem humanam. quibus deum patrem
suum asserbat. et quod de celo descenderat et quod erat panis viuus.
putabant eum esse demoniacum. Igitur suam potentiam et sapientiam
demoni attribuebant ex quibus omnibus instabant contra id quod
dixerat: Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi: nam
demoniacus credendum non est. quia loquuntur a diabolo. in quo
veritas non est. et cum loquitur mendacium ex propriis loquitur. quia men-
dax est et pater mendacium. Jo. 18. **G** Quarto tangitur

mansueta xpi responsio: Rndit ihesus et dixit: Ego demoniu
 non habeo: vide quō mansuete et simpliciter verbo negat qd illi
 objciunt. Vnde s̄m Gre. pensanda est saluatoris nostri mansue-
 tudo et patientia. qz nos etiam sine causa aliqui infirmus et
 melius illatus etiā forte iuste sustinere nō possumus sed p̄ p̄uis
 conuictis in maiora prorumpimus imperia. et si facultas adsit
 etiam facto vindicam⁹ iniuriā vel saltem recipimus odium. sed
 saluator noster iniuste ptulit imperia cessauit a vindicta vbo
 et ope licet vere dicere potuisset vos potius habetis demoniu et
 iuste in veratidēz demonū eos tradere potuisset non est igitur
 demoniu habentē tantaz monstrare mansuetudinē. Deind bre
 uiter quatuor rōnes xps adducit quibz ostendit se non h̄re de-
 monē. Prima qz diabolus nō querit gl̄iam et hono-
 rem dei. sed conat illū extinguere: h̄ ego honorifico p̄rem meū
 diuinū: ergo demoniu non habeo. Donozificat aut xps deum
 p̄rem. qz subam potentiam sapiam et cuncta que ipsius sūt. di-
 cebat sibi a p̄re tradita. et ideo ad honozēz p̄ris cuncta opabat̄
 Vnde Dilla. 4. de trinitate. nihil inquit habet filius nisi qd na-
 scendo accepit et admiratio honozis geniti in honozē generatis
 est. magnus igitur honoz est deo p̄ri talem filiu generasse. Dein
 conquerit saluator: Et vos inhonorastis me: Ro. 2. qui in lege
 gl̄iaris p̄ p̄uaricationē legis deū inhonoras v̄e multiplicat dei
 filiu inhonorauerit iudei et inhonorauerit ei⁹ dimitatez dicētes eū
 esse demoia cū. inhonorauerit eius originez dicentes: hunc aut
 v̄scimus Vnde sit Jo. 9. inhonorauerit ei⁹ dignitatez Mat. 13
 nōne h̄ est fabri filiu. inhonorauerit ei⁹ potentia quā beelzebub
 attribuebant. inhonorauerit veritatez eius. Joh. 8. tu de teipso
 testimōniū phibes. testimōniū tuū non est v̄z. inhonorauerit
 eius sanctitatē Mat. 11. Ecce homo vorax et potator vini. pub-
 licanoz et peccatoz amicus. inhonorauerit eum in p̄riis pluri-
 mis et tandem morte ignomiosa eū interfecerunt. Scdaz rōnem
 adducit qz demoniu non habeat q̄ talis est. diabolus in oibus
 suis opibus querit p̄riam gl̄iam: ego aut non quero gl̄iaz
 meam: quare demoniu non habeo. non quesuit xps in mundo
 isto gl̄iam nec vllam magnificentiā. venit em̄ vt doceret omnē
 mundi gl̄iam et em̄ndaz vt dicit Gre. Tercia ratio talis ē.
 Ille non habet demoniu quē deus glorificat. h̄ deus p̄ querit
 gl̄iam meā. et hoc est qz dicit: est scz deus pater: qui querat:
 filij gl̄iam ut glorificet ab omni creatura. dedit deus p̄ filio
 glorificationem in baptismo et in transfiguratione. 2. Pet. 1.
 Accipiens a deo p̄re honozem et gl̄iam vocē de lapsa ad euz

Sermo

huiusmodi a magnifica gloria hic est filius meus dilectus in
quo mihi placuit. sequitur ergo quod non habeat demonium. **I**
Quarta ratio talis est. non est ille demoniacus cuius iniurias deus
iudicat et punit. sed deus iudicabit vos de eo quod dicitis quod demo-
nium habeo. et hoc est quod dicit: et est deus pater qui iudicat in me
et vos de illa contumelia. psalmus iudica me deus et discerne causam meam
de gente non sancta. quare demonium ego non habeo. Nota quod Christus
non respondit ad illud quod dicebant eum esse samaritanum propter tria. primo
quidem quod samaritanus custos interpretatur. et ipse est qui custodit
nos. sine cuius custodia frustra vigilant custodientes. et lupus
rapit et dissipat oves. Secundo quod apud deum non est diversitas na-
tionum. sed diversitates merito distinguit. ipse enim est samaritanus
cum samaritanis beneficiis gratias cum gentibus. iudeus cum iudeis et latinus
cum latinis Ro. 10. Non enim est distinctio iudei et greci. nam idem
deus et ad Col. 3. Induit nouum hominem qui renouat in agnitione
dei secundum imaginem eius qui creauit eum. ubi non est masculus et fe-
mina. in quo nouo homine non est distinctio maris et femine nec gen-
tilis et iudeus. arabs et ippurium. barbarus et scita. huus et li-
ber sed omnia et in omnibus Christus. Tercio quod Christus appellat se samaritanum
in parabola illa hominis spoliati et vulnerati a latronibus super quo
misertus est samaritanus et alligauit vulnera eius Luc. 10.

Secunda pars.

Secundo cum dicit. Amen amen dico vobis si quis etc. tan-
quam doctrinae Christi efficaciam quam mendacis vicauerit et
quatuor facit. premitur enim efficaciam sermonis Christi:
Amen amen. vere vobis dico. Ista repetitio diuini
iuramenti infallibilem veritatem ostendit verborum Christi. **R** Si
quis sermonem meum seruauerit: dupliciter seruat Christi sermo. cor-
de meditando et opere eius precepta implendo. talis certe qui sic
seruat: mortem non videbit: et non experietur: in eternum: sicut anima
corporei infusa prestat illi vitam. et sic ros florem viuificat. ita sermo
Christi viuificat animam. Sed terra dicit in psalmis: Quis est homo qui
vixit et non videbit mortem. quasi diceret nullus. Et dicendum quod tri-
plex est mors. scilicet nature que separat animam a corpore et hanc om-
nes hominem experiri. sed tamen dei sermo facit ut ista mors atemna-
tur. immo quod desideret put dicebat apostolus. Cupio dissolui et esse
ter destruetur quoniam in resurrectione omnes homines immortales resur-
gent. Psalms 25. Precipitabit dominus mortem in sempiternum. Secunda
mors est culpe per quam anima separatur a deo. ab ista liberat
sermo dei quia seruans sermones eius nunquam peccare poterit. nam

dei sermo sua viuacitate etiā mortua viuificat. Hebr. 4. viuus
 est sermo dei et efficac. Ro. 4. viuificat mortuos et vocat ea que
 non sunt. tanquā ea que sunt. Item sermo xpi viuiam animam in
 vita conseruat. Sap. 16. Sermo tuus dñe hos qui in te credide
 rint conseruat. Item si contingat animam spūaliter infirmari.
 sermo xpi illam sanat ne moriatur. Sapient. 16. Nec herba nec
 maligna sanauit eos. h sermo tuus domine qui sanat vniuersa.
 Tercia mors est eterne miserie. pene viz inferni. de qua dicit
 ps. non est in morte. in inferno qui memoz sit tui. quia mortui
 non laudant dñm. neqz omnes qui descendunt in infernū. hāc
 non percipiunt seruantes xpi sermones. Job. 5. in fame id ē in
 desiderio diuini sermonis eruet te de morte. et non timebis cala
 mitatem cū venerit. Cum igitur xpus dicit. Si quis sermones
 meū seruauerit mortem non videbit in eternū: intelligendū est
 de morte culpe et miserie. sed non de morte nature. quam tñ diu
 nus sermo atemnit. et aliqui totaliter destruet. Secūdo ponitur
 iudeoz contradictio: dixerunt ergo iudei: impudici et atrita
 fronte sustinere non poterant verbum a xpo quin statim contra
 dicerent. et volentes respondere. ab improperijs inapiunt: nūc
 cognouimus quia demoniū habes: sufficienter amouerat xps
 hanc contumeliam. sed tamen eam replicant ne subcumbere vide
 antur. Et h m Gyr. ex beneficio predicationis xpi semp fiebant
 peiores. postea arguūt contra dicta a xpo tali ratione. non est
 maioris efficacie sermo tuus q̄ sermo dei. h obseruatores diu
 ni sermonis mortui sunt. quales fuerunt abraam et ceteri pph
 te. ergo sermo tuus a morte nō liberat. vel aliter potest formari
 ratio s̄m q̄ litera magis sonat. Si seruare sermones tuos facit
 alios immortales. multo magis sermo tuus liberaret te a morte
 sed constat q̄ sermo tuus non liberabit te a morte. cū nō sit ma
 ioris efficacie sermone abrahe et aliorum pphetaz qui omnes
 mortui sunt. ergo si sermo tuus non liberabit te a morte p con
 sequens multo minus potest alios facere immortales. nisi forte
 credas te esse maiorem q̄ patres precedenti. Et ideo quasi in
 sultantes derisorie duas illi questiones pponunt. an videlicet
 ipse maior sit q̄ abraam et que seipsum faciat hoc est ergo quod
 dicit: abraam mortuus est: qui sermones dei in omnibz obser
 uauit. egrediens ad imperiū dñi de terra sua et cognatione at
 qz paratus fuit ad hmonem domini immolare filiū. sermo etiā
 eius tanq̄ fuit efficacie vt inclinaret deum ad parcendūz sodo
 mitis. si inter eos essent decem iusti: et pphete mortui sunt: q̄ ser
 uauerunt sermonem dei. et in suo sermone potentes fuerunt sic

Sermo

Moyſes. Dauid. Salomon. Iſaias. Hieremias.
Ezechiel. Daniel. atq; ceteri omnes: et tu dicis: quali mendien-
do: ſiquis ſermonem meū ſeruauerit. mortem non guſtabit in
eternū: Loco eius qđ xp̄us dixit. mortem nō videbit iſti dicūt
non guſtabit & in idem redit quia tam videre q̄ guſtare accipi-
tur pro experiri vel p̄ percipere. & tunc inſultando ex dictis p̄po-
nunt xp̄o duas queſtiones. Primo: nunquid tu maior es p̄e
noſtro abraam qui mortuus eſt: pater fuit abraam iudaicę gē-
tis quia ei primo facta eſt repmiſſio futuri ſeminis. ab eo ince-
pit arciūſio & omnes iudei h̄m carnem ab eo deſcenderunt et
addunt. es tu maior p̄phetis: & p̄phete mortui ſunt. Dñi. non di-
ſcernūt inquit qm̄ non ſolū abraam & p̄phetis. ſed etiā quolibz
nato ex muliere qui natus eſt ex virgine maior eſt. Secda que-
ſtio eſt: quem teipſuz facis: Ille ſeipſum facere d̄r qui cum nihil
ſit. reputatione tñ ſui magn⁹ eſt & ſe extollit. dicūt ergo iudei
xp̄o. cum nihil ſis & abiectus quē teipſum facis. & quicqđ te de ſe
tis. quem te reputas. Tercio ponitur xp̄i reſponſio. Et non re-
ſpondit ad illud impp̄erium: nūc cognouimus quia demoniū
habet: quia huic dicto ſufficienter reſpondit. etiā qz videbat
eos paratos ad contumelias inferendas. Item non reſpondet ad
rōnem eoz qua mitebantē pbare qđ ſermo xp̄i a morte non libe-
rat. eoz enim ratio non erat ad p̄poſitum. quia xp̄us intelli-
gebat qđ ſermo eius liberaret a morte culpe & miſerie. & ipſi argue-
bant qđ non liberaret a morte carnis. Rñdet igitur illi duplici
queſtioni ſibi p̄poſiti. Et primo ad ſcdam. Secdo ad primā. Se-
cunda queſtio fuit quē teipſum facis: Reſpondit ih̄us: in qua
reſponſione intendit oſtendere qđ ipſi nō ſunt diſpoſiti ad intel-
ligendū quid ipſe ſit. Et p̄cedit mirabiliter ſubtili et artiſticioſo
textu rationū. dicit ergo queritis a me. Quid ego me faciam.
reſpondeo: qđ ſi ego dixero vob̄ meā gloriā: non credit̄ mihi
ſi ego gloriſico meipſuz: & ſi per verba mea glorioſum me fe-
cero: gloriā mea nihil eſt: i. gloriā meā nihil reputabit̄. qz
obiciebant ſibi. tu de teipſo teſtimoniū phibes. teſtimoniū tuuz
non eſt verum. Non eſtis igit̄ idonei audire a me quid ego ſim
ſed nec etiā eſtis diſpoſiti qđ ſciatis hoc per aliū. nullus enim
alius ſcit quid ego ſuz niſi pater celeſtis: qui me gloriſicat quē
vos dicitis: eſſe deum v̄m. ab ipſo aut̄ non poteſtis ſcire quid
ego ſum. quia eius noticiam non habetis. ergo nec a quocūq;
alio. Et hoc eſt qđ dicit: Eſt pater meus qui gloriſicat me: id ē
glorioſuz me reddit in voce de celo lapſa. in miracul⁹ & in v̄tute
ſermonis. nec iſte gloriſicator eſt alien⁹ a vobis quē vos dicat̄.

quia deus vester est. vnde testimonio eius de me credere debere
tis h non potestis. quia non habetis eius noticiam et non cogno-
uistis eum. *Thyophilus* dicit. Si vere patrem cognoscerent fi-
um eius venerarentur. Si igitur mihi non vultis credere testi-
monium de me perhibenti. nec potestis scire quid ego sum per
eum qui me glorificat. ideo quia: non cognoscitis eum: oportet
ergo ab hoc incipere vt deueniatis in cognitionem glorificato-
ris mei et tandem me cognoscatis. sed in cognitione eius non
potestis venire nisi per me. quia ego solus noui eum. *Mat. 11.*
Nec patrem quis nouit nisi filius. et cui voluerit filius reuelare.
Et prima *Jo. 4.* Deum nemo vidit vnquam. sed vnigenitus qui est
in sinu patris ipse enarrauit vobis. Et hoc est quod dicit: Ego autem
noui eum: et ideo a me queratis de eo. vt tandem per eum in mei
noticiam veniatis: Et si dixero quod nescio eum. ero similis vobis
mendax. *Cris.* Sicut vos dicentes scire eum mentimini. ita ego
ero mendax si dixero eum nescire sed scio eum. quia secundum *Thy.*
naturaliter ipsius habeo cognitionem. quia verbum est patris
quod nulli creature concedit naturaliter. et probat quod ipsius habe-
at cognitionem per id quod sequitur. **L** Et sermonem eius ser-
uato: dicitur christus seruare patris sermonem tripliciter. scilicet substā-
cialiter opere et verbo. Substantialiter quidem vt dicit *Thyophilus*
sermonem eius seruato. rationem substantie patris habeo. Eadem
enim in deo substantia est patris et filij. ideoque filius patrem cog-
noscit. dicit etiam filius sermonem patris seruare. et secundum *Thy.*
mandata eius opere complere. quod non esset nisi ex toto patrem
cognosceret. Tercio secundum *Aug.* filius est verbum patris. id est cum
christus loquitur verbum diuinum loquitur. ergo christus etiam ver-
bo locutionis: sermonem. hoc est verbum patris seruat: quia ipse
verbum est. et ideo habet patris noticiam. immo verbum est ipsa
declarata noticia patris. Nota intelligentiarum illius vbi: Est pater
meus qui glorificat me quem vos dicatis: quia deus vester est
et non cognouistis eum: quia in diuinis non est deus. nisi pater
et filius et spiritus sanctus. et quicumque deum veneratur patrem et filium
et spiritum sanctum venerat. Vnde non potest esse quod deus alicuius sit.
nisi pater et filius et spiritus sanctus. nec pater alicuius est deus. cuius
non sint deus et filius et spiritus sanctus. quia trium personarum est vna
diuinitas substantia. et ideo pagani et gentiles venerantes deum
tres personas adorant. sed tamen errant. quia deum quem adorant
non credunt esse distinctum in personis. quem tamen distinctum
adorant. Iudei ergo vel nullam vel falsam et tenuem habebant
cognitionem de trinitate diuinarum personarum. et ideo dicit christus

Sermo

q̄ pater gl̄rificans eum est deus iudeoz. quia pater essentialiter deus est. nec tamen excluditur filius quin & ip̄e sit de⁹ eoz quia patris & filij vna est diuinitatis essentia. h̄ sufficit ad p̄positam argumentationem hoc solum accipe q̄ pater gl̄rificans filium sit deus iudeoz. sed tamen hunc deū non cognouerunt. quia licet aliquo modo eū cognouerūt in substantia non tamen cognouerunt eum in p̄sona. q̄ si rationem p̄sonalitatis patris cognouissent. non dubium est q̄ filium diuini intellexissent. Deinde ad sc̄dam questionem respondet qua querebat an ip̄e esset maior q̄ abraam et p̄bat se esse maiorem eo tali ratione. Ille qui aliquem beatificat maior est eo quē beatificat. sed ego abraam beatificaui quod p̄bat. quia totum gaud̄ ū q̄d habuit abraam & maxime desiderauit. fuit vt me videret. igit̄ ego suz maior eo. Et hoc est quod dicit. **Ab̄** : abraam pater noster exultauit : sup̄le q̄n sperauit vt videret diem meū. **Thyophi.** Diem certe desiderabilem & leticie plenū. **ps.** Nec dies quaz fecit dominus exultemus et letemur in ea. Nota q̄ dies iste p̄t̄ intelligi dies natiuitatis eterne. de quo dicit̄. **ps.** Ego hodie genui te. iste dies nec principium habet nec occasum. hunc diem cognouit abraam. vt dicit **Gre.** Quando in figura sūme trinitatis tres angelos suscepit hospitio. Vel per diem intelligit̄ dies natiuitatis temporaliter de quo **Luc. 2.** Natus est hodie saluator mundi. quem diem vt dicit **Aug.** cognouit abraam. quia p̄ceiuit x̄pm ex suo semine nasciturū. Vel per diem vt dicit **Crisost.** intelligitur dies passionis thristi quem p̄enidit abraam in figura immolationis arietis pro filio. Vel forte per diem intelligit̄ claritatem diuinam. nam dies dicitur a dyan quod est clarum. vel a d̄ys. h̄c omnia quatuoz sc̄z eternam generationem christi & tp̄alem et passionem atq̄ claritatem diuinitatis : vidit abraam in fide et figuris non aperta specie : & gauisus ē : dicit̄ **Aug⁹.** Magnū gaudium fuit cordis videntis verbum manēs splendorem p̄is mentibus resurgentem apud p̄em manentē deum. & aliq̄n in carne venturum. non de patris gremio recessurum. Quarto ponitur iudeoz traditio. Responsioni autē alterius questionis non tradicunt quia forte responsionē non intelligebant. sed tradicunt ei quod dixerat respondendo ad questionem an ipse esset maior abraam : dixerunt ergo iudei : ad eum : quinquaginta annos nondū habes : erat x̄pus tunc triginta annoz : & abraam vidisti : quasi dicerent multa sūt annoz curricula ex quo mortuus est abraam. quia erant ultra nū

merum duorum millium annorum. quod ergo vidisti abraam. et tunc non dixerat dominus se vidisse abraam. sed econverso quia abraam viderat diem christi. sed eadem difficultas erat utraque secundum intellectum eorum. **M** Deinde ponitur christi responsio: dixit ergo eis ihesus: respondit eis male intelligentibus. quia abraam nunquam viderat christum corporeis oculis. nec christus abraam. quod secundum naturam assumptam christus fuit post abraam. sed tamen quantum ad substantiam diuinitatis christus fuit ante abraam. Unde christus oculo diuinitatis vidit abraam. et abraam vidit eum oculo cordis fide illuminato. Et hoc est quod ait: Amen amen dico vobis: bene expediebat re petere iuramentum. quia rem arduam et incredibilem iudeis erat dicturus: Antequam abraam fieret ego sum: hoc est verum secundum diuinitatis substantiam. quia in principio erat verbum. et verbum erat apud deum et deus erat verbum. et omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est nihil. Nota duo. Primo quod volens christus durationem sue diuinitatis ostendere. non dixit antequam abraam fieret ego fui. sed ego sum. quod sui signat esse cum preterito. diuinitas autem non habet preteritum nec futurum. sed presens tantum. Exo. 3. Ego sum qui sum. et ideo dixit christus ego sum. Item nota secundum Augustinum. quia loquebatur de existencia ipsius abrae. significauit enim eam per fieri dicens. antequam abraam fieret. quia soli creature competit fieri. deo vero non competit fieri sed esse tantum. Unde essentiam suam significans de seipso dixit Ego sum. differt ergo hoc verbum sum ab hoc verbo fieri in significatione et in significato. quia propter deo competit esse. sed non esse factum esse.

Tercia pars.

Ergo cum dominus dicit. tulerunt ergo. tangitur iudeorum insania malitiosus aggrauata. Et duo facta. tangitur enim primo opus iniquum: Tulerunt ergo lapides iudei: ut iacerent in eum: defecerant eis verba quibus exprobrabant christo. vnde currunt ad lapides. Et secundum Augustinum. Tanta erat duricia cordis eorum quod nescierunt quo currerent nisi ad lapides duros. **D** Secundo ponitur christi humilitas: ihesus autem abscondit se: Augustinus dicit. non abscondit se in angulo templi quod timens. aut in domunculam fugiens. vel post murum aut columnam diuertens. sed celsa potestate se inuisibilem constituens insidiantibus. per medium illorum exiit: Et exiit de templo. In quo iudeorum furia intelligitur. quia etiam in ipso templo

Sermo

lapidare voluerant saluatorem. Considera ut dicit Grego. salua
toris nostri mansuetudinem et humilitatem. qui cum potencia
diuinitatis nutu tacito mentis. suos persecutores posset in pe-
nas subite mortis obruere. tanq̄ pavidus humiliē se abscondit
Et hoc ppter tria. Primo quia nonduz aduenerat tps sue mor-
tis ut dicit Alehmus. Secdo quia tale genus mortis nō elege-
rat. Tercio ut daret exemplū suis fidelibus non resistere psecu-
tionibz sed fugere. Mat. 10. Si vos psecuti fuerint in vna ciuita-
te. fugite in aliam &c.

Dominica in ramis palmarum Ser. xxxiiii

Prima pars

Um appropinquasset ihesus hierosolimis & venisset
Bethphage ad montem oliueti &c. Mat. 21. Hoc
idem legitur Mar. 11. Luc. 19. Johis. 12. Et si cō-
tēsit xps omēz glōziam mundi. tū ascendens hie-
rosolimaz ad passionem. claritatem excellentiam &
honorem regalem suscepit hodierna die. turbis acclamantibz
laudes. ramos ex arboribus precedentibz atqz in via psterne-
tibz vestimenta. Quod ideo xps fieri voluit. ut illud magnuz
vniuersi filij dei nomen p cruce misterium totam regibus et
potestatibz huius seculi. libera voce predicaretur q̄tenus in noīe
ihesu crucifixi omne genu flectat celestiu. terrestriu et infernoz
et omis lingua confiteatur. quia dñs noster ihesus xps in glo-
ria est dei patris. In hoc igit euangelio tria continentur. Primū
est saluatoris imperiū passiōi appmquantis. Secdū est scripte
testimonium hoc totum prenūciantis. ibi: hoc aut totum factuz
est &c. Tertiu est turbe tripudium xpm honorantis ibi: Euntes
autem discipuli &c. ¶ Circa primuz tria facit. pmo nanqz
tria exprimit loca. duo vbi erat xpus. tertiu cui erat appmquus
Est autem scienduz q̄ ut legit in Jo. ante sex dies pasce sabba-
to viz ante dñicam palmarum xps applicuit bethanie quod erat
castellum marie & marthe distans a hierlm quindecim stadys.
modicum minus duobus miliarijs. vbi fecerunt christo cenaz
et martha ministrabat. Lazarus vero vnus erat ex discumben-
tibus apportauit aut maria pixidez de alabastro vnguenti nar-
di pistiā preciosi. & unxit caput & pedes christi et exersit capil-
lis suis. et domus impleta est ex odore vnguenti. Cum vene-
rant autem Bethaniam multi non tantum propter ihsum. sed
ut Lazarum viderent resuscitatu a mortuis. die vero sequenti

tali die sicut est hodie mane factus christus recessit de bethania. ut veniret hierusalem: Et cum appropinquasset ihesus hierosolimis et venisset bethphage: qui erat viculus sacerdotum. distans a Bethania vnde christus recesserat minus vno miliario. Et hierusalem vero distabat per miliare integrum: ad montem oliueti: dicitur mons oliueti propter multitudinem oliuarum que ibi nascebantur. in quo monte erat ille viculus bethphage. Secundo tangit quid imposuerit discipulis: tunc: scilicet cum pervenisset bethphage: ad montem oliuarum et esset primus hierosolimis per miliare: misit duos discipulos: Ambrosio. Dilarius et magister in historia dicitur quod fuerunt petrus et philippus. Sed magister Otto dicit quod fuerunt duo fratres scilicet petrus et andreas: dicens eis. Ite in castellum quod contra vos est: Castellum appellat hierusalem que erat eis contra ad radices alterius montis. scilicet montis syon. Nota quod hierosolimam non noverat civitatem sed castellum. quia propter iniquum consilium ibidem habitum de morte christi. ipsa hierusalem iuste perdidit civilitatis dignitatem. sicut etiam quecumque civitas suam perdit dignitatem si adversus imperatorem aspiraret. Unde quasi despectivus dicit. Ite in castellum quod contra vos est. Erat autem istud castellum contra discipulos non solum situ. sed etiam per inimicitiam. erexit enim se civitas illa contra apostolos quatuor munitio omnibus quasi quatuor turribus. Prima turris fuit falsa scripture intelligentia. Sed adversus hanc dimicaverunt apostoli machina fidei. Johis. 5. Nec est victoria que vincit mundum fides nostra. Secunda turris fuit munimentum terrene potestatis. contra quod opposuerunt apostoli humilitatem. 1. Cor. 1. infirma mundi elegit deus ut confundat fortia et ignobilia mundi. et contemptibilia elegerit. et ea que non sunt. ut ea que sunt destrueret. et non gloriatur omnis caro in conspectu eius. Tercia turris fuit similitudo iusticia. cui opposuerunt apostoli vite veritatem. ad Thi. 2. Sobrie et pie et iuste vivamus in hoc seculo. Quarta turris fuit carnis lascivia quam confregit apostoli per temperantiam et castitatem. Ro. 13. Non in comessationibus et ebrietatibus. non in cubilibus et impudicijs. non in attentione et emulatione. sed induimini dominum ihesum christum. et carnis curam ne feceritis in desiderijs. Istud igitur castellum gentis iudaice sic munitum apostoli eiecerunt. et habitatores occiderunt gladio verbi dei. ut morerentur et viverent christo. Deinde ostendit ad quid eos miserit: et statim invenietis asinam alligatam: Ista asina erat ad portam civitatis deputata ad usum pauperum. quod propria non habebant iumenta. cumque alij fuissent operatus in ea dabit ei pabulum et pullo etiam quod piter

Sermo

tum ea ad communia opera nutriebatur: et pullum cum ea:
In Marco dicit. qd super isto pullo nullus adhuc hominem sederat
Solluite: erat enim ligatus pullus foris ante ianuam in buio.
: et adducte mihi: Ecce igitur ut dicit Crisostomus. qd humile et con-
tentibile animal Christus rex regum elegit quo victus hierusalem
ingressus est. Tercio ponit quid respondere oporteret contradic-
tibus: Et si quis vobis aliquid dixerit: quasi prohibens soluere
animal. aut inquirens ad quod solvatur: dicite quia dominus his opus
habet: dominus nomen potestativum est. cui nemo potest resistere
Et confessum admittet eos. quod duobus modis intelligi potest.
Uno modo secundum Crisostomum. ut hoc dictum referat ad Christum sic dicite. quia
dominus his opus habet. et cum operatus fuerit statim dimittet
eos. Nam quando Christus ingressus fuit hierusalem statim remisit ani-
mal ad dominum suum. Vel aliter secundum Gregorium. Ipse dominus animalium
statim demittet eos vobis cum dixeritis. quia dominus his opus ha-
bet. Considera secundum Theophilum. quanta dominus predixit discipu-
lis. et quod inveniunt animalia alligata. et quod impedirentur ab ac-
cipiendo et quod dicto verbo Christi premitterent accipere etc.

Secunda pars

Secundo cum dicit. Hoc autem totum etc. tangit scriptu-
re testimonium hoc omnia preannuntians. Et duo facit.
Premittit enim ratio rei facte: hoc autem totum factum
est ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Zacharia
9. secundum quod dicit Gregorius. ideo huic facto adhibetur prophete testimonium
ut appareat quod omnia completa sunt que de Christo erant scripta. hinc
scribe et pharisaei cecati invidia. non intelligebant que legebant
Et attende quod non ideo causaliter ista facta sunt quia erant scripta
sed e converso quia futura erant. ideo scriptura predixit. Unde cum
dicit evangelista. hoc autem totum factum est ut adimplerentur etc.
istud ut se tenet consecutive et non causaliter. ad prophetiam enim
illam consecutus est ista fieri. C. Secundo verba prophete in-
ducitur: dicite filie syon: Syon est mons ad cuius radicem erat
sita hierusalem. in summitate vero montis erat arx in qua erat sa-
cerdotale templum et habitatio regis. propter quod hierusalem di-
citur filia syon. quia erat edificata in syon. et quia ab arce syon
erat ei defensio et regimen regale. et doctrina sacerdotum. Et at-
tende secundum Crisostomum. quod sciens prophete iudeorum malitiam. quia dicituri
erant Christo ascendenti in templum premonuit eos per hoc signum
quia vero propheta sciebat se moriturum timens ne iudei obliu-
scerentur istius prophete. Ideo omnes sequentes rogat ut an-
nuntient etiam continue et instanter hanc prophetiam cum

magno desiderio clamans. dicite filie syon. Nota q̄ in Johan-
 ne. Loco eius quod hic dicitur. Dicite filie syon. scriptum est
 Noli timere filia syon. quod exponit h̄m Aug. noli timere hie-
 rusalem sed illū agnosce qui a te laudatur & noli trepidare. cū
 patitur. quia ille sanguis funditur per quez tuū delictum dele-
 atur & vita redimat̄. Vel aliter h̄m Cris̄. Consueuerunt hoīes
 timere reges venientes p̄pter nouitates belloz et exactiones et
 seruitutes atq̄ inuista grauamina. sed noli timere hierusalem.
 quia iste rex veniens non est talis sed mansuetus & humilis. n̄
 in multitudine exercitus et equoz ingrediens. sed cū humili
 turba asinum sedens. ¶ Vñ sex cōditiones tangit istū
 regis venientis. Ecce quia adest in presenti. Psa. 52. Ego ipse
 qui loquebar. ecce adsum. adest em̄ visibilis oculis. Joh̄is. 1.
 vidimus gloriā eius gloriāz quasi vnigeniti a patre. plenuz
 gracie & veritatis. Adest sermo audibilis auribus. Heb. 1. Q̄m
 deus loquens patribus in p̄phetis nonissime diebus istis locu-
 tus est nobis in filio. Adest tercio tractabilis manibus. 1. Jo-
 hanus nostre stretauerunt de verbo vite. Adest quarto cō-
 uersabilis hominibz Baruch. 3. post hoc in terris visus est. Et
 cum hominibz conuersatus est. Si igit̄ ita adest vt etiam demon-
 stretur presens. non est amplius expectandus Job. 8. expectet
 lucem & non videat. nec ortum sue gentis aurore. Secdo tangit
 regalem dignitatem: rex: p̄s Attollite portas principes v̄ras et
 eleuamini porte eternas et introibit rex glorie. Quis est iste
 rex glorie. dominus virtutum ipse est rex glorie. Iste est rex pa-
 cis et veritatis. Ezech. 37. Rex vnus erit omnibz imparans &
 non erunt vltra due gentes. nec diuidentur amplius in duo re-
 gna. ipse em̄ est lapis constitutus i capite anguli. qui iunxit
 in se duos parietes p̄loz. et fecit vtrazq̄ vnum. Item ipse ē rex
 totius potestatis. Heb. 19. Rex deoz tu es et vniuerse domine
 potestatis. Item est rex sapientie & veritatis. Diere. 33. Regna-
 bit rex & sapiens erit. Itē est rex elementie & pietatis. Job. 29
 Cum sederem quasi rex circūstante exercitu. eram tamē mentiu-
 consolator. Si igit̄ talis rex est sequit̄ q̄ sit honorand⁹. z. Thi-
 z. Regi seculoz immortalī & inuisibili soli deo honor et gloria
 in secula seculoz amen. Tercio ostendit regis p̄pinitatem:
 tuus: quasi diceret. Ecce iste est rex non alienigena sic herodes
 sed tuus. hoc est ex te h̄m carnem natus & tibi p̄pinquus. Gen̄.
 37. Caro em̄ & frater n̄r est. Deut. 27. nō poteris alteri⁹ gentis
 hoīem regem facē. qui nō sit frater tuus. Si igitur iste rex pro-
 pinquus et frater est. sequit̄ q̄ sit recipiendus. Sed tamē iudei

Sermo

hunc suū regem spreuerunt. Genes. 32. Nunquā rex noster eris
aut subijciemur ditioni tue. quasi dicant nullo modo hoc erit.
Item hunc regem negauerūt. Joh. 19. non habemus regem nisi
cesarem. Item hunc regem abiecerūt. 1. Re. 8. Abiecerūt me ne
regiam sup eos. Item hunc suū regem tandem occiderūt. Jo. 19
Cuz dixisset pilatus eis. Ecce rex vester. clamauerūt tolle tolle
cruafige eū. Quarto tangit regis aduentus: veit nūq̄ de3 veit tibi
vt suscitet bella & sedicōes. & vt exactiones iponat vel affligat
Sed dicit Cris. venit tibi. ad vtilitatem tuā si credideris. et iō
amandus est. si vero non credideris venit ad tuā dēnationē
vnde metuendus est. Diere. 10. Quis nō timebit o rex gentiū
Ad tres aut vtilitates venit xps operandas. scz vt diaboluz a
principatu mōi eijceret. Jo. 12. Nunc princeps hui9 mōi eijce
tur foras. Item vt regnū pcti destrueret. Jo. 1. Ecce agnus dei
ecce qui tollit pctā mundi. Item vt celeste regnū dāderet Lu.
12. Complacuit patri v̄ro dare vobis regnū. Sed qz iudei re
gem xpm non reaperunt p fidem. ideo econtra regnum diaboli
manet sup eos. Ipsi em sunt quos inhabitat spūs immundus
assumptis secū septem alijs spiritib9 nequicib9 se. sic em dicit
generacioni illi pessime ut dī Mat. 12. Itē manet i eis regnuz
peccati Jo. 8. dixi vobis qz moriemini in pctis v̄ris si non cre
dideritis qz ego sum. Item celeste regnū est eis ablatū Mat.
21. auferet a vobis regnū dei & dabit genti facienti fructus ei9
Quinto tangit istius regis mansuetudo: mansuetus. q. d. non
venit iste rex cū impetu aut cū furia vel violentia s; cū mansue
tudine et tranquillitate. fuit aut xps mansuetus ad v̄ba im
perioz. quia cū malediceret non maledicebat. Ysa. 53. Sicut
agnus coram tondente se obmutuit & nō aperuit os suū. Itē
fuit mansuetus ad verbera. quia cū pateretur non cominabat.
Ysa. 50. corpus meū dedi p̄uentibus. et genas meas vellen
tibus. faciem meā non auerti ab increpantib9 & aspicientib9 me
Item fuit mansuetus vsqz ad mortem. qz tradebat iudicanti se
iniuste. Diere. 11. Ego quasi agnus mansuetus qui portat ad
victimaz. Et quia sic mansuetus est iste rex. iō non est metue
dus. Sed vt dicit Heb. 4. Adeam9 cū fiducia ad tronū glorie
eius vt misericordiam consequam9 & gratiam inueniam9 in au
xilio oportuno. E Sexto tangitur regis humilitas: se
dens super asinam: Crisosto. Non sedet inquit in curru aureo
preciosa purpura fulgens. nec ascendit super feruidum equum
discordie amatorem et litis. sed super asinam tranquillitatis.
et pacis amicam. Sedit etiam dominus super pullum asine.

Unde subdit et sedens: sup pullum filium subiugalis: id ē sup
pullum filiū asine. quod em̄ est asin⁹ in latino. hoc est subiuga
le in greco. Et q: sic humiliter introiit xp̄s ciuitatem suam re
galē. sequit̄ q: ei nullus debuisset resistere. q: humilitas omnia
vincit. Sed dubiū est hic s̄m Hiero. q: videt̄ q: dñs sup utrū.
q: animal in tam paruo spacio sedere nō potuerit. Et soluit Ke
mi. q: super utrunq; aial sedit. Primo sup asinam postea super
pullū. ad significandū q: p̄ma synagoga iudeoz fuit dei sedes
que per asinam intelligit̄. gentiū vero pplus qui significatur in
pullo asine postea fuit sedes dei. Vel pōt dici q: primo dñs se
dit sup pullum. qui tū esset indomitus cepit recalcitrare. et sic
dñs descendit et ascendit asinā. qd̄ totum p̄inet ad misteriu
quia in fine m̄di recalcitranti b̄o his qui ex gentib̄o crediderūt ⁊
relinquenti b̄o deum factozem suum intrabit isrl̄. et saluus erit.
Item videtur esse dissonantia inter Mat. et ceteros euāgelistas
q: ipse facit mentionē de asina ⁊ pullo eius. alij vero tres nul
lam faciunt mentionē de asina. sed de pullo tm̄. Et dicendū q:
inter euāgelistas nulla est traditio. sed aliqñ inter eos omis
sio repitur et supplementū. quia aliqñ vnus vel plures omit
tunt qd̄ dictum est ab vno vel plurib̄o. aliqñ vero supplet. ⁊ id̄
quod dixerat Mat. de asina. ceteri omiserunt. cuius omissionis
causam assignat beatus Aug. quia Mat. scripsit euāgelium
iudeis ⁊ in lingua hebreā. ceteri aut̄ scripserūt grecis in lingua
grecā. nūc aut̄ ita est q: in translatione greca septuaginta inter
pretum non sit mentio in zacharia p̄pheta de asina. sed de pul
lo tm̄. In hebraica aut̄ veritate utrunq; exprimit p̄pheta. ⁊ ideo
Mat. asinam et pullū adduxit. illi vero pullum tm̄. Sic enim
scriptum est in hebreo. Exulta satis filia syon. iubila filia ierlm̄.
Ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator. ipse pauper ⁊ ascen
dens sup asinam. ⁊ sup pullum filium asine. Dicit aut̄. exulta
filia syon p̄pter pplm̄ iudaicum. qui p̄ hierusalem intelligitur.
que est filia syon vt dictū est. Iubila filia hierusalem. p̄ qd̄ in
telligit̄ gentilis pplus qui fuit spūalis filius iudeoz generatus
per legem ⁊ sacramēta ab apl̄is qui fuerant ex iudeis. 1. Coz
4. In xp̄o ih̄su per euāgelium ego vos genui. Ecce rex tu⁹ ve
nit tibi. q: venit rex tam iudeis q̄ gentibus et p̄pter hoc in titu
lo crucis scriptum fuit l̄ris grecis hebraicis ⁊ latinis. Ihus na
za renus rex iudeorum. Iustus in iudicio. quia tū potuisset per
potentiam contra diabolum dimicare. voluit enim eum sola ius
ticia supare. Ysaie. 11. Erit iusticia angulum lumborum eius.
Et Diere. 33. faciet iudicium et iustitiam in terra et saluabitur

Smero

huitate peccati. Mat. 1. Ipse saluum faciet populum suum a peccatis eorum. ipse pauper. 2. Coz. 8. Satis gratias dñi nostri ihu xpi. qm̄ ppter nos egenus factus est cū esset diues. vt illius inopia nos diuites essemus. ⁊ ascendens sup asinam p̄ quam synagoga intelligitur. vnde ad illud referendū est. exulta satis filia syon. ⁊ sup pullum. ⁊ sup gentiles populum. filium asine. ⁊ synagoge. ⁊ ideo ad illud referendū est. iubila filia iherusalem. ps. Jubilate deo ꝛ.

Tercia pars

¶ Eratio cum d. Sentes aut discipuli. Tangit turbe obsequium xpm̄ honorantis. Et tangunt quatuor quibus honoris obsequium xpo fuit impensum. Primo enim ostendit quod apostoli missi impleuerunt xpi mandatum: Sentes autem discipuli fecerunt sicut precepit illis ihesus: Titus. discipuli inquit missi ducere pullum non refutarunt hoc officium vt paruū aut de spectu sed humiliter obedierunt. In Marco scriptum est. q̄ inueniunt pullum ligatum ante ianuam foris in buio. ⁊ soluentibus illis pullum vt dicit Luc. dixit dñs eis ad illos quid soluit pullum. At illi dixerunt. qz dñs eum necessarium habet. ⁊ statim sicut Mar. dimiserunt eis pullum. qz vt dicit Titus statim obmutuerunt non potentes resistere saluatoris eloquio. manifestatum enim est nomen dñi. Rex namq̄ veturus erat in aspectu multitudinis. ps. tu terribilis es et quis resistet tibi: ⁊ adduxerunt asinam ⁊ pullum: Theophilus. non pmitterent inquit aialia ducere. nisi diuina virtus eis inuideret cogens illos. presertim qz rurales et coloni erant. ¶ Deinde ostendit quantum honoris reuerentiam omnes apostoli generaliter xpo contulerunt: ⁊ imposuerunt sup eum: id est sup pullum: vestimenta sua: vestimenta imposuerunt loco selle. ne lederetur dñs si equitaret asinum. Attende qz licet Mat. dicat asinam ⁊ pullum adducta esse dño. videtur tñ dicere qz solū pullum ascenderit: ⁊ eum desup sedere fecerunt. Crib. Non inquit dñs ex necessitate a monte oliueti vsqz iherusalem sup pullum ire voluit. cū omnes iudeam ⁊ galileam pedes perambulauerit. sed signū erat qd̄ fiebat. significabant enim qz p̄ mortem suam honor regis sibi ducebatur. cuius regnū futurum erat ecclesia. Interroga igitur iudeos quā aliquis rex sup asinam in iherusalem delatus est. sed non vtiqz alium inuenient. Considera quanta fuerit reuerentia apostolorum ad xpm̄. quia cū nimia familiaritas consueuerit parere contemptum. isti tamen quantomagis familiares tanto erant christo magis reuerentes. Considera etiam cum quanta mansuetudine et humilitate rex regum et dominus dominantium non coactus necessitate. aut ductus manu gentium sup pullum asine

Hierusalem ingrediebatur. Secundo ostendit quomodo turba eum honorauerit de voce. plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via. tertia fuit ista et non apostoli qui posuerunt vestimenta super pullum et alij multi de comitantibus strauerunt autem vestimenta pedibus asini: ne offendent ad lapidem ne calcaret spinas. et ne laberent in foueam. Considera in quanta opinione sanctitatis erat Christus apud istam turbam. quae ita exhibebat illi humilissima obsequia. quae nusquam alteri reperitur impensa. Tertium obsequium fuit pertinet ad ornatum ut dicit Hieronymus. Alij autem accedebant ramos de arboribus: de arboribus. scilicet fructiferis quibus mons oliueti constitus erat. et sternerant in via quod erat alacritatis signum et gaudij. Et non potest legi in Iohanne quod non solum praecederent ramos de arboribus et strauerunt in via. sed etiam audientes aduentum Christi acceperunt ramos palmarum et praeserunt obviam domino cum exultatione. tota igitur ista praesessio erat exultationis et gaudij in qua Christus sic mansuete hierosolim accedebat. turba strauerat vestimenta in via. alij ramos palmarum et oliuarum atque flores in via sternerant. ceteri vero cum floribus et palmis praecedebant redemptori obviam. et propter hoc in signum huius exultationis hodie eterna die ecclesia portat crucem discooptam in praesensione. Quarto omnes generaliter honoraverunt Christum laude vocis et cantici. praesens Laudabo nomen dei cum cantico. et magnificabo eum in laude. cum enim descendisset Christus montem oliueti auditum est. Hierosolymis de aduentu eius et tunc plurima turba quae conuenerat ad diuinum festum praesessit ei obviam: cum floribus et palmis. quia audierant miraculum quod fecerat de resuscitatione lazari et omnes simul obuiantes. scilicet et comitantes ceperunt laudare Christum. unde dicitur. turba autem quae praecedebat et quae sequebantur erat enim Christus medijs praecedentium et sequentium. clamabant voce iocunda et alacri. dicentes osanna filio dauid. **O** Osanna ut dicit Hieronymus. verbum hebraicum est compositum ex corrupto et integro. osi enim idem est quod salua. anna vero est hebraica interiectio obsecrantis. quemadmodum pape est in latino interiectio admirantis. **V**n anna non significat rem aliquam sed affectum. qui igitur dicit osanna in ebraico. dicit salua cum aliquo modo vocis significat obsecrans affectum. et ideo osanna idem est quod salua obsecro. et per quod est dicitio composita: ut dicit Remigius. ex corrupto et integro. cum deberet praeferi osi anna per synepaz dicit osanna. potest autem dupliciter constructi. quia ista dicitio filio potest esse vna vel due partes. vno modo sic turba clamabant dicentes filio dauid osanna. salua obsecro vel aliter turba clamabant dicentes. o fili dauid osanna. obsecro salua. et postea conuertebant ad inuicem sermonem dicentes. benedictus qui venit in nomine domini. **I**n Iohanne scriptum est benedictus

Sermo

rex Isrl qui venit in nomine dñi. vnde pz q̄ ista laus sūpta est
de psalmo centesimo septuagesimo die. vbi sic dicit. O dñe sal
uum me fac qd̄ in hebreo idē est qd̄ anna adonay osi āna o dñe
bene prosperare bñdicit⁹ qui venturus es in noie dñi. et est sen
sus h̄m glo. benedictus ⁊ gloriosus sit q̄ venit p̄ carnis assūptōez
in noie dñi. tanq̄ dñs. ps. Dñs nomen est illi. Itē cognoscāt
q̄ nomen tibi dñs. tu solus altissimus sup̄ oēm terrā. vel in no
mine dei p̄ris. Jo. 5. ego veni in noie patris mei. Itē h̄m qd̄
in Mar. Adhuc turbe adiunxerūt h̄ aut laudē. benedictū q̄ ve
nit regnū patris n̄ri. Da. q̄si dicerent. bñdicitū sit regnū patris
nostri Dauid. qd̄ cōstitutū est nūc in aduentu xpi. vnde angel⁹
ad virginem de xpo. dabit ei dñs sedez dauid p̄ris eius. ⁊ reg
nabit i domo iacob in eternū. et regni eius nō erit finis Itē h̄m
q̄ legit̄ in Luca. terrā addiderunt laudem dicentes pax in celo
et gl̄ia in excelsis. q. d. facta est pax in celo hois ad deuz. vñ sit
deo gl̄ia in excelsis. ⁊ h̄m Bedā satis istud canticū cantatū xpo
eunti ad passiōē sonat illi. qd̄ cantauerunt angeli nascente
eo gl̄ia in excelsis deo ⁊ itēz auertentes verba ad xpm dicebāt
Blanna. ⁊ salua obsecro in altissimis. q̄si dicant. non q̄rim⁹ salu
tem terrenā. h̄ celestēz q̄ per xpm totius m̄di salus aduenit in
celis viz et in terris. Attende in his oibz q̄ntus fuerit honoz q̄
p̄clara gl̄ia xpi venientis. Alii nanq̄ vestimenta in via proster
nūt. Alij fordes cēdunt de arboribz ⁊ proiciūt in via. alij pro
cēdunt ei obuiā cū flozibz. quidam cum palmis. quidā vero cū
ramis oliuarum. ⁊ omēs simul et obuiantes et comitantes vo
cibus p̄sonabant decantande regi celoz. Sed cum totus ppl⁹
exultaret: audiamus qualiter se habuerint emuli xpi. ⁊ qd̄ ipse
xps egerit. In Luca scriptū est. qd̄ dum vniuersa turba laudes
saluatori p̄sonaret: pharisei indignati dixerunt xpo. m̄gr̄ incre
pa discipulos tuos. Quibz ipse ait. dico vobis. quia si hi tacue
rint: lapides clamabunt. quia vt dicit Beda in passiōe domi
tacentibz discipulis dñi pre timore petre scisse sunt. ⁊ monūta
aperta sunt. Sed nunc attendamus qualiter se habuit xpus in
tanta gl̄ia. Cum em̄ duerēt ad ciuitatē Hierusalem. vidēs
ciuitatem cepit flere. cōsiderans euerisionem ipsius. Sciebat enim
q̄ hy qui cum gl̄ia eum recūpiebant: in proximo debebāt euz
ocidēre. p̄pter cuius mortem ciuitas ipsa erat subuertenda. ⁊ cū
cū iudei dispergendi. Ecce igit̄ qualis auentio. alij exultabant
sed tristabatur xps. illi cantabant. ipse plangebat. illi flores et
ramos palmaz atq̄ oliuaz referebant. sed ipse lacrimas effun
debat p̄pter quod hodierna die gaudio processiois subsequit̄

officium passionis domini. Decantem⁹ ergo ⁊ nos osanna filio
dauid: benedictus qui venit in nomine dñi rex israhel vt saluet
uos in altissimis. Quod ipse prestare dignetur qui viuít ñc.

Dominica resurrectionis domini.

Introductio sermonis XXXV A

Aria magdalene et maria iacobi et salome emert
aromata ñc Mat. 16 hoc idem legitur Mat. 28. ñc
annuntiavit angelus primitus resurrectionem dñi
tam: ex quo satis innuitur qd illum oportet esse per
fectionis angelice qui digne vult saluatoris resurrectionem an
nunciare. Vnde ad hoc opus me sufficere non posse video: sed
tamen vires quas imperitia denegat ⁊ fragilitas non dubito:
quan vestra caritas ministrabit: dat etiã vt dicit Bern. loquendi
ausum resurrectionis dominice tanta solemnitas. quia indignum
valde est vt eo die laudes debitas taceat lingua carnis quo vi
delicet die caro resurrexit auctoris. Vt igitur aliquid dignuz ad
laudẽ resurgentis pdicere possimus virginis matris piũ suffra
gium implorem⁹ dicentes. Aue resurgentis mater virgo plena
gratia ñc.

Prima pars. B

Aria magdalene ⁊ maria iacobi et salome ñc. Licet ma
gna sit leticia rem desideratam inuenire: maxime tamẽ
cumulat leticia qñ inuenitur res melior q̃ est desiderata
Ecce igitur quante sit leticie presens dies de quo ait Psal. Nec
est dies quã fecit domin⁹ exultemus et letemur in ea: quia cum
sancte mulieres desiderarent inuenire corp⁹ xpi mortuũ vt illud
vngerent multo meli⁹ inuenert q̃ sperarunt. quia annunciante
angelo inuenert eum resurrexisse a mortuis ⁊ cuncta illata xpo
in passione mutata sunt in gloriam resurgentis. vnde Aug⁹ in
sermone resurrectionis dicit. Post illusiones ⁊ verbera: post aceti
⁊ fellis pocula: post supplicia crucis ⁊ vulnera. postremo p⁹ ipsã
mortem ⁊ infra surrexit de suo fune caro noua: redit ab occidio
latens vita ⁊ de morte salus reseruata resurgit pulcrior reditura
post fumus. De ista autem sanctarum mulierum inquisitione et
annunciatione resurrectionis agit in presenti euangelio: in quo
tria aguntur. Primum est deuotum desiderium ad dilectionem
inclinans. Scdm est euidentis signum resurrectionem insinuans
ibi. Et respicientes viderunt. Tertium est colloquium angelicũ
ipsam resurrectionẽ affirmans ibi. Qui dixit illis. In prima parte
tangit quomodo sancte ille mulieres venerunt ad monumentũ
desiderantes vngere corpus dñi. quarum desiderium ex magno

Sermo

processit amore: et earum amor tripliciter commendatur. Primo ab obsequio deuotionis. nam vt dicit Grego. platio dilectionis exhibitione operis. Iste vero mulieres tantū amauerunt xpm q̄ etiā ipsi mortuo desiderabant impendere seruitutis obsequiū vnde dicit. **C** Maria magdalene. ista ceteris premititur q̄si ductrix aliaz quia feruentius amabat. diligentius inq̄rebat et ceteras socias ad hoc incitabat: et maria supple mater iacobi minoris qui fuit cognominatus frater dñi. alibi appellat Mar. istam mariam mariaz ioseph: quia reuera ipsa fuit mater iacobi minoris et ioseph iusti atq̄ symonis et iude: cuius maritus fuit alpheus: pater vero cleophas. et maria supple salome denotatur ista maria a p̄re suo vocato salome. ista ex marito zebedeo duos genuit filios iacobum maiorem et iohannem euangelistam: vñ iste due marie fuerūt matertere xpi sorores videlicet beate virginis. Dic queritur de numero istarum mulierum an fuerunt plures. vel pauciores. Et dicendum q̄ fm rei veritatem plures fuerunt. q̄ tres. nam Lu. dicit q̄ cum eis etiā erat iohanna vxor cuius p̄curatoris herodis que xpo crediderat et alie que cū Ihesu de galilea venerant ministrantes xpo. Sed tamen Mar. aliis tactis solas tres nominat quia iste sicut ueniebant in nomine et differant ab aliis: ita singularem deuotionem habebant ad xpm preter alias. Mat. autem solum nominat duas scilicet mariam magdalenam et alteram mariam: hec est mater iacobi. sed licet istas solum nominet: non tamen negat alias ibi fuisse. sed Jo. dicit q̄ maria magdalena venit ad monumentum aliis omnibus tactis: quia vt dicit Aug⁹ licet ipsa sola non uenit. tñ ppter feruentem amorem eam solam Joh. nominauit: et hec est etiam causa quare euangeliste licet quasdam taceant: omnes tamen de ea faciunt mentionem. **D** Sed queritur de beata uirgine quare non se sociavit istis mulieribus ad unguendum corpus filii. Et dici potest q̄ iam constabat ei de resurrectione filii. Credendum enim est q̄ resurgens xps statim et primitus illi apparuerit: licet scriptura hoc taceat qd̄ ideo tacuit. quia matris testi monium de filio non consueuit audiri: et ideo non sociauit se querentibus mortuum que iam sciebat eum uiuere. Sed uilius tamē uidet sentire q̄ beata uirgo cum istis mulieribus uenit ad monumentum sic dicens. Virgo parens alieq̄ simul cum munere matres. Messis aromaticæ notum uenere gemetas. Ad tumulū uacuumq̄ uident iam corpore factum: sed plenum uirtutis locū Emerunt aromata: mos erat iudeorum defunctorum corpora condire aromatibus: vt diu absq̄ corruptione conseruarentur

Sed videtur repugnantia inter Mar et Luc. quia dicit Lucas
 q̄ in ipso die pasceue pauerunt vnguenta. et sabato iuxta le-
 gis mandatum noluerunt occupari in vndione corporis xpi :
 sed transacto sabbato aromata prius parata de tulerūt ad mo-
 numentum hic vero dicit Mar. q̄ transacto sabbato emerunt
 aromata. Et sciendum secundum Bedam q̄ vtrunq̄ verum ē
 nam quia aromata parata in pasceue non sufficebant. ideo
 transacto sabbato anteq̄ venirent ad monumētuz alia aroma-
 ta emerunt. et addiderunt prioribz. vel posset dici q̄ Mar. dic-
 hic repetendo vt sit sensus. emerunt aromata. prius et cum trā-
 sisset sabbatum cum aromatibz emptis venerunt vt vngerent
 corpus xpi. vt venientes vngerent ihm. sic eum dilexerūt vi-
 tam eius. q̄ et remedia adhibebant : vt corpus mortuū absq̄
 putrefactione seruariet illesum. **E** Sed considerandus ē fer-
 uens amor et deuotio istaz mulierum in tribz. primo quidē q̄
 vt dicit in Jo. 19. Joseph ab aromathia ⁊ Nicodemus sepelie-
 rant corpus ihu. et condierant illud aromatibz. vnde dicitur.
 q̄ Nico. attulit mixturam mirre et aleos : quasi libras centum
 et sepelluit corpus dñi. Superfluum igit̄ erat : q̄ iste mulieres
 vellent vngere corpus dñi. Et dicendum q̄ ista est additio veri
 amantis : vt magis eligat ipse pprium obsequium rei amate im-
 pendere : q̄ vt alius impendat. vis igitur amoris agebat in sā-
 dis istis mulieribz : vt vellent tangere et vngere corpus christi
 quanq̄ iam aromatibz additum. quia quicq̄ adum erat ab ali-
 is sine eis. minus eoz erat eis. Item secundo attende eaz amo-
 rem. naturaliter enim horribile est videre mortuum. ⁊ pertrac-
 tare illud in monumento. et maxime in nocte : ita q̄ etiam mater
 timeat filium mortuum. sed amor in istis mulieribz vincēbat fra-
 gilitatem nature : quia non solum non timebant verum etiam
 desiderabant videre corpus xpi : tangere : et vngere. tantū em̄
 eum dilexerant viuū. q̄ non credebant posse timere de mortuo.
 Item tertio non retraxit eas suspicio fetoris corporis mortui
 quia sic fuerunt delectate in amore viuētis : q̄ nullum fastidi-
 um fetoris credebant posse percipere a mortuo. **S** Secūdo
 commendatur amor istarum mulierum a solitudine veniendi
 sic em̄ fuerunt solite : q̄ non exspectauerunt plene diē. et val-
 de mane : vere valde mane erat quia vt dicit in Jo. venerunt
 ita mane : q̄ adhuc tenebre erant In luca aut scriptum est. val-
 de diluculo venerunt ad monumentum. Est aut diluculum illa
 claritas que media est inter noctis tenebras diei claritatē q̄ cla-
 ritas vt dicit Aug. noie aurore solet appellari. vna sabbatoruz

Sermo

id est prima die post sabbatum vel prima die sabbatoꝝ. p̄ma die septimane. et utroq; modo significat dies hodiernus. veniunt ad monumentum. qđ erat extra ciuitatem edificatū in orto orto iam sole. Si valde mane erat: vt dicit ipse. Mar. ita vt adhuc essent tenebre: vt dicit. Jo. nō videt qđ venerunt orto iā sole. Et potest dici s̄m. Aug. qđ valde mane venerunt cum adhuc tenebre essent. nihilominus orto iam sole. cum celum ab oriente iam albesceret: qđ quia non fit nisi in vicinitate solis orientis. ideo sic dicunt venisse valde mane cum adhuc essent aliquę tenebrarum nocturarum reliquie: qđ etiam orto iam sole. quā horam. Lucas ex pressius nominauit diluculum in quo est claritas cum aliqua pte tenebrarum. vel pōt dici qđ valde mane cum adhuc tenebre essent: ceperunt venire ad monumentum. sed orto iam sole: fuerunt ad monumentum in quib; omnib; seruē eaz; amor exprimit. cū em̄ indecens sit mulieri egredi foras valde mane. impetus tñ et vis amoris postposuit omnem que videbatur indecentiam. ¶ Quen̄ hora aduentus mulieꝝ ad monumentum: quia licet satis concorditer dicant. Mar. Lucas et. Jo. eas venisse diluculo in aurora Ma. tñ ab omnibus distire videtur: qui dicit. Vespere aut sabbati que lucet in p̄ma sabbati. venit Maria magdalēa ⁊ altera Maria videre sepulchrum. Et dicendum qđ illud qđ dictum est tenendum est p̄ veritate: qđ in aurora venerunt. Et hoc ideo dicit Mar. p̄ verba magis obscura. vnde verba eius sunt exponenda. qz vespere pōt accipi triplr. primo s̄m. Aug. pro vespere qđ est noctis principium. ipsa tota nox sequens sabbatum potest intelligi p̄ synochon partem totum quam noctem ideo nominauit a prima pte: quia in p̄nuptio ipsius noctis incipiebat esse licitum operari qđ in die non liceret. in hoc igit vespere ⁊ nocte venerunt. in qua vero noctis hora venerunt. subiungit. que lucet in p̄ma sabbati: quia in diluculo patrie sabbati. sic igit cōstruendum est vespere aut sabbati. ⁊ nocte post sabbatum: que. s. nox vt hoc relationalium que referatur non quidem ad vocem: quia vespere est neutri generis. sed ad sensuz lucet. ⁊ cepit lucere i prima. s. die sabbati qđ quidem lucetere idem est qđ diluculum. Tūc certe venit Maria magdalēa ⁊c. Secūdo vt dicit Beda p̄ vespere potest accipi vere ipsa vltima hora diei sabbati: que erat principium noctis sequentis. vespere em̄ huius sabbati venerunt mulieres quia ceperunt se parare ad veniendum. ceperunt em̄ parare vngenta quibus venientes vngerent ih̄sum ⁊ hoc expresse dicit in Mar. Sed tamen non venerunt ad monumentuz corporali

presentia: nisi quando illa hora vespere luæscit in prima sabbati
 et in diluculo. Tercio hinc Ambrosiū pro vespere potest intelligi
 ipsum diluculū quod est finis noctis et sabbati principium. Vespere
 enim idem est quod sero: et potest significare tarditatem vniuscuiusque
 rei sicut Aug⁹ in libro confessionū loquitur. de sero te cognoui
 pulcritudo mea dñe. hinc hoc ergo non tamen finis diei: sed etiam
 finis noctis vespere potest appellari. Erit igitur sensus. Vespere
 aut sabbati et terminata nocte sequente sabbatū. nam etiam nox
 habet suum vespere quod est diluculus: et hoc est quod dicit. Que
 luæscit in prima sabbati. venit maria magdalena et altera maria
 videre sepulcrum. Patet igitur quod hinc illas expositiones Mat. non
 dissentit ab aliis euāgelistis. **I** Tercio commendat amorem
 istarum mulierum a feruore. quia nullum impedimentū nec aliqd
 periculum retrahat eas ab obsequio xpi: cum tamen magnus
 lapis appositus esset monumento et milites custodirent illud: et
 dicebant admutem: colloquentes interrogabant mutuo. Quis
 reuoluet nobis lapidem ab hostio monumenti. et mirum est quod
 non assumpserunt petrum et iohannem vel aliquos apostolorum
 qui lapides reuoluerent: et forte nullus discipulorum presumebat
 accedere ad monumentū. Timebant enim ne caperentur a
 dicentibus. Quod voluissent furari corpus dñi. Attende feruorem
 amoris sanctarum mulierum: quia non timebant custodes armatos.
 Vis enim amoris eas fecerat fortes ut nihil timerent Cant. 8.
 Fortis est ut mors dilectio. Attende etiam quod non desisterunt ab
 mæpto ex hoc quod dubitabant quis reuolueret lapidē monumēti.
 Nec enim aliquis vir presumpsisset accedere propter custodia militum
 sed nec ipsi milites attemptassent reserare sepulcrum: quia ut dicit
 in Mat. lapis sepulcri signatus erat sigillis principū sacerdotū
 et phariseorum: his tamen non obstantibus sancte mulieres nihilo
 minus sperabant vngere corpus domini. Virtus enim amoris
 facit amantem bone spei ut nihil reputet impossibile. sed credat
 esse parata que suffragantur amoris desiderio: vñ illud Virgīlii.
 Quid non speramus amantes: et Terencius. Quanto magis minus
 spei est. tanto magis amor est. **S**ecunda pars.
 Secundo cum dicit. Et respicientes tangit duplex signum
 xpi resurrectionem insinuans. Primum est reuolutio la-
 pidis ab hostio monumenti. Si enim lapis erat sublatus
 et corpus domini non erat in monumento: satis erat probabile
 signum quod resurrexerat. Nec enim quisquam violenter aut letanter
 potuisset corpus auferre propter custodia militum. Hoc est igitur
 quod primo dicit. Et respicientes viderunt lapidem reuolutum

de quo primo dubitauerant dicentes. Quis reuoluet nobis lapidem ab hostio monumēti. vnde iste mulieres administrate simul fuerunt & gauise atq; timide. admirate quidem quō et a quibus lapis esset reuolutus: gauise autem qua videbant reuolutum lapidem p̄pter quem crediderant impediri ab vñdione domini: timide etiā fuerunt suspicantes ne corpus dñi esset ablatum: aut aliud indecē in illud uidei essent operati. Talis em̄ est conditio amentis iuxta illud poetici. Quā ergo non timui grauiora pericula veris. Res est solliciti plena timoris amor. Qualiter aut lapis ille fuerit reuolutus Mat. dicit. Et ecce terremotus est factus magnus. Angelus enim domini descendit de celo & accedens reuoluit lapidē vt dicit Beda. Non quatenus egressuro domino ianuam panderet. sed vt daretur hominibus sue resurrectionis iudiciū. Ante enim q̄ angelus reuolueret lapidem iam dominus clauso sepulcro exierat. Qui enim mortalis clauso v̄ginis utero potuit nascendo mundum ingredi. non est mirum si factus immortalis potuit resurgendo exire de monumento. Vnde cuiusdam monacho sancti laurencii extra muros admiranti quomodo x̄ps clauso sepulcro exire potuerit cingulū quo erat cinctus insolūtū dilapsū est & ante eum proiectū: et vox in aere facta est. Sic potuit clauso x̄ps prodire sepulcro. erat quippe magnus valde vnde mulieres illum reuoluerē nullatenus potuissent absq; plurimorum auxilio. ¶ Secundum signum resurrectionis x̄pi fuit habitus angeli apparentis. Conditio enim nunciū dicitur legationis insinuare materiam. sic videmus q̄ nunciū pacis de portat oliuaz: nunciū belli dant per cyrotheca. nunciū victorie lauream deferunt: et h̄m q̄ res est tristitie vel gaudij diuersum gerunt habitum. Quoniam vero annuntiatio resurrectionis x̄pi erat materia plurime exultationis: ideo non qlibet sed angelus mittitur: non qliteruncq; sed totus hilaris & resplendens. vnde dicit. Et introeuntes in monumentum. Monumentū appellat domunculā istam in qua erat ipsum sepulcrum. Nam ante hostiū eiusdem domūcule fuerat positus lapis ille magnus. Vnde nota h̄m q̄ dicit Beda. q̄ monumētum domini fuit domus rotunda excelsa de rupe subiacētī tantū ambitus vt dicit Remigi⁹. vt vix decem caperet homines & tante altitudinis vt homo rectus ex̄ns in pauiētō vix posset culmen attingere. Ab oriente autem habebat introitū cui lapis magnus erat superpositus pro hostio Ad dexteraz vero ingredientium id est a parte aquilonari erat excisum ipsum sepulcrū domini de eadem petra habens longitu

dnis septem pedes: & erat eminentis a paucitate tribus palmis
 cuius patulum non desuper: sed ex latere versus meridiem erat.
 sicut fit in muris domorum ad reponendum utensilia. Color autem
 monumenti & loculi albo et rubeo dicitur esse permixtum. R
 Deinde ostendit qualitatem angeli apparentis: viderunt iuuenem
 id est angelum in forma iuuenili: sedentem in dextris. a dextris
 ingredientium ubi erat locus sepulcri ex latere aquilonari vel
 sedebat angelus secundum Bedam ad meridianam partem loci illius
 ubi positum erat. Corpus enim quod supinum iacens caput ha-
 bebat ad occasum: dextrum necesse erat habere ad austrum coo-
 pertum stola candida. Stola candida est candidum vestimentum
 unde Augustinus dicit quod vestimenta eius erant sicut nix. Hugo dicit.
 Stola enim matronale operimentum est quod coopertum capite &
 scapula a dextro latere in leuam humerum mittitur: unde & sic
 dicitur quod supermittatur. Stolon enim grece latine dicitur missio.
 Idem & latinum latino nomine dicitur: quia dimidia eius pars
 retro reuertitur. Nota quod iste angelus ex modo sue apparitionis glo-
 riam resurgentis declarat: quoniam enim dicuntur de eo. Primo
 enim apparuit in etate iuuenili. Nec autem etas floida est & io-
 cunda: & ideo resurrectionem domini insinuabat in qua caro ipsius
 resurrexerat ut dicit Psalmista. In quo etiam ut dicit Severinus
 ostenditur quod omnes in etate iuuenili resurgemus. Nescit enim
 resurrectio senectutem aut infantiam: sed etatem floidam & iocundam
 In quatuor autem reliquis quatuor dotes corporis glorificati ostē-
 duntur. Nam per hoc quod sedebat super lapidem monumenti ut
 dicit Augustinus. dos leuitatis & agilitatis intelligitur. quia illum nun-
 tiabat qui sua resurrectione per dotes leuitatis omni gravitate &
 grossicie supereminerebat. Secunda dos est immortalitatis que dicitur
 intelligi per hoc quod sedebat in dextris: unde Gregorius dicit. Quia enim
 dextra significat vitam perpetuam recte angelus in dextra sedebat
 quia redemptor noster presentis vite corruptionem transierat.
 Tercia dos est subtilitas que signatur per hoc. quia ut dicit Augustinus
 aspectus angeli erat sicut fulgur. Fulgur enim est velocissimum
 & subtilissimum: quia subito mouetur ab oriente in occidentem et
 omnia penetrat. Quarta dos est puritas claritas que insinuatur ex
 hoc quod angelus coopertus erat stola candida. Illum enim signa-
 bat de quo dicit Psalmista. Amictus lumine sicut vestimento.
 Sic ergo iuuenis taliter apparens ut dicit Hieronymus. formas
 resurrectionis ostendit. Deinde ostendit qualiter se habuerint
 mulieres ad visionem angeli et obstupuerunt. Obstupescere est

Sermo

ex admiratione rei visse terreri et pauere. admirate sunt mulieres etatem et habitum angeli apparentis et timuerunt: quia erant solitarie: nec cognoscebant eum esse angelum. et terribilis angelus apparebat: ita quod ut dicit Mat. pro timore eius exterriti sunt custodes: et facti sunt velut mortui. Sed noluit angelus istas mulieres tantum terrere ut caderent velut mortue. sed solum ut obstupescerent.

Tercia pars.

Ergo quia non sufficit per signa ista resurrectionem credere ideo cum dicitur. Qui dixit illis: ostenditur quomodo angelus per gloriam christi habitu demonstrauerat: eandem etiam verbo affirmauerit. et quatuor facit. Primo enim angelus pauorez remouet a mentibus mulierum ut gloriam resurrectionis intelligant: qui dicit illis sermone plando et consolatorio. Nolite expauescere quasi diceret beatus Gregorius. paueant custodes qui non amant aduentum supernorum cuium. Vos autem nolite timere ad meam presentiam: quia vestrum quem videtis. Secundo ut mulieres magis considerant: ostendit se scire quid ipse querant Iesum queritis: ecce inquisitio saluatoris. Tunc enim vere salus humani generis erat completa Psal. Deus autem rex noster ante secula operatus est salutem in medio terre. Nazarenum qui interpretatur floridus vel sanctificatus. Ecce igitur inquisitio deuota Psal. Super istum efflorescit sanctificatio mea: crucifixum. unde inquisitio est gloriosa Gal. 6. Mihi absit gloriari: nisi in cruce domini nostri Iesu christi: unde beatus Theophylactus. Angelus crucem non erubescit In ipsa enim est salus hominum et beatorum principum. Tercio christi resurrectionem annunciat: surrexit. quod dicitur. Nolite querere crucifixum et mortuum: sed querite resurgentem a mortuis. quia ut dicit Hieronymus. Radix amara crucis euauit. flos vite cum fructibus erupit. et qui tacuit in morte surrexit in gloria. non est hic in monumento: ideo hic eum non queratis sed sursum querite ubi christus est in dextera dei sedens Gregorius. non est hic inquit per presentiam carnis qui nusquam deest per presentiam maiestatis: et ut probet se verum dicere quod surrexit et ibi non: sic subiungit. Ecce locus ubi posuerit eum. ut si meis sermonibus non creditis vacuo credatis sepulcro. **L** Dic querunt tria. Primo de integritate corporis christi resurgentis: et dicendum quod corpus christi surrexit. quia anima ipsius reunita fuit corpori quod in morte dereliquerat. nec aliud corpus illam habuit diminutionem: sed cum omnibus membris et ceteris corporis limamētis surrexit viuus. Item in ipsa resurrectione sanguinem effusum in cruce reassumpsit. et omnia que sunt de veritate humane nature. Quic autem veritati nature superaddite sunt quatuor

dotes que nam p̄ficiunt non transmutant: Prima est incorrup-
 tibilitas. quia x̄ps resurgens a mortuis: iam non morit̄: mors
 illi ultra nō dominabit̄. Ro. 6. vnde nullam passionem sustine-
 re p̄t nec caloris aut frigoris. v̄l famis aut sitis. nec aliā quā
 cunq; alterantē corpus eius. Secunda dōs est corpis claritas
 Jo. 13. Nunc clarificatus est filius hoīs. ⁊ deus gl̄orificatus est ī
 illo et p̄pter hoc corpus eius nullo vestimento indiget Tercia
 dōs est agilitas: qz corpus eius nulla grauitate tardat̄. quin li-
 bere possit esse vbi vult. Quarta est subtilitas. qz nihil ei resi-
 stere p̄t. sed om̄a corpa q̄cunq; grossa sine diuisione penetrat:
 ¶ Sec̄do querit̄ detēpe resurrectionis x̄pi. Et dicendum qd
 dñs tertia die resurrexit a mortuis sed oportet dies ⁊ noctes ac-
 cipe p̄ synodothen. ⁊ hoc duob; mōis. Primo vt dicit. Beda
 vt extremam p̄tē pasceuen accipiamus p̄ vna die cum nocte
 sequente. Secundus vero dies fuit sabbatum cum nocte sequē-
 ti: quia vero in ipsa nocte mutatus est ordo dierum et noctium
 cum em̄ a principio mundi dies p̄cederet noctem. ī ipsa nocte
 resurrectionis in cepit nox diem p̄cedere. nox igit̄ illa cōmūnis
 fuit sabbato et dñice vt igit̄ ipsa sequitur sabbatū cōnum erat
 cum secundo die. h̄m vero qd p̄cessit dñicam cōnumeratur diei
 tertijs accipiēdo tertiā diem p̄ prima parte ipsius diei. in q̄
 dñs resurrexit Sed secundo moraliter ordinat angelus. s. qd iste
 ordo dieꝝ et noctium cepit in nocte p̄cedente pasceuen. h̄m
 hoc igit̄ nox p̄cedens pasceue cum ipso die sequenti fuit vna
 dies naturalis. nox aut̄ p̄cedens sabbatum. cum ipso sabbato
 fuit secunda dies. nox vero p̄cedens dñicam cum prima p̄te ipsi-
 us diei dñice fuit tertia dies. quocunq; aut̄ accipiat̄ iste ordo
 hoc patet qd x̄ps fuit mortuus quadraginta hoīs vt dicit Xu
 De hora vero resurrectionis varie loquunt̄ sandi. Hiero. em̄ in
 libro. 12. questionum dicit qd surrexit ad vesp̄eram sabbati. Am-
 bro. vero sup̄ Lucam dicit: qd surrexit in profunda nocte. Aug
 vero dicit. qd surrexit in diluculo: qd magis tenet ecclia que in
 mēoriā resurrectionis dñice cātat matutias laudes cui cōstitit illd
 ps̄. Exurge gloria mea: exurgam diluculo: ipsa aut̄ hora cum
 x̄ps resurrexit m̄lta corpora sandozz resurrexerunt cum eo vt es-
 sent testes resurrectionis x̄pi. ¶ Item qz angelus dixit. Sur-
 rexit non est hic. ideo queritur vbi esset x̄ps post resurrectionē
 ante q̄ celum ascenderet secundum corpalem presentiam. Et dicit̄
 potest. qd corpis gl̄orificato non debet locus determinat̄ h̄ iferi⁹
 vnde ipse erat vbi volebat. et forte cum sandis qui cum eo resur-
 rexerant: erat in extremis maris id est super amplissimos fines

Sermo

orbis. aut forte habitabant in paradiso deliciarum. Quarto angelus imponit mulieribus: ut xpi resurrectionem annuntiarent. Sed ite. festinanter. et dicit discipulis eius. coeter. et petro specialiter. Petrum aut specialiter nominavit quia propter verecundiam negociationis xpi ita erat confusus: ut nisi fuisset specialiter nominatus: non presumpsisset venire inter ceteros discipulos ut dicit. Gre. vel hoc ideo. q: xpi mortem petrus specialiter abhorruerat: ut de resurrectione maxime gauderet. quia preceperat vos in galileam. et ideo sequimini eum ibidem ibi eum videbitis non quidem crucifixum et mortuum: sed iam resurrexisse vivum. sicut dixit vobis hoc xps predixerat discipulis Mat. 26. postquam resurrexero preceperam vos in galileam. precessit. dux vite. mortis triumphum gloriose deferens. Et viderunt eum discipuli in monte taboz ut dicit Mat. 28. ubi ante passionem future resurrectionis gliaz in suo corpore tribus apostolis demonstrauerat Eamus et nos in galileam i. transmigramus a terrenis ad celestia. Et ut resurrectionis gliaz videre possimus. faciamus quod dicit aplos. Colo. 3. Si resurrexistis cum xpo: que sursum sunt querite. ubi xps est dextra dei sedes: que sursum sunt sapientie: non que super terram Quod nobis prestare debet.

I feria Dominica secunda post pascha.

Prima pars sermonis. xxxvi. A

Do ex discipulis. Diesu ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab iherusalem nomine Emaus etc. Luce. 24. Hoc idem breuiter perstringit Mat. 16. Augu. 4. passionum. Sic inquit diligunt amici: ut absentes desiderent cum molestia. et suscipiant venientes cum leticia. sed ipsa molestia absentie alleuiat memoria eorum et sermonibus. presentia vero mille motibus conuersationis gratissime sic delectat animi: ut sit diuini vite et felicitatis humane et ideo veri amatores crucifixi resurgentis duo isti discipuli comprobant. qui ut dicit in euangelio gemabant tristam absentiam xpi memoria ipsius et mutuo colloquio. presentiam vero ipsius licet ad horam iocunde susceperint et delectabiliter. Istius euangelii materia breuiter istis duobus versibus continetur. Jungitur. ignorant. doct. ardent. preterit. instant. Ut maneat restat: discubuit. se manifestat. In hoc euangelio tria tangunt. Primum est quomodo christus apparuerit discipulis de se loquentibus. Secundum est quomodo scripturas illis apparuerit in se non credentibus ibi. Et ipse dixit ad illos: o stulti. Tercia est quomodo palam se

illis manifestauerit in cena recumbentibus ibi. Et aperti sunt oculi eorum. Prima pars quinque continet particulas. Premittit enim inter discipulorum christi duo ex discipulis Ihesu: quoniam essent sine domino et magistro: adhuc tamen illius conseruabant imperium vim ambulantes. Hoc enim precepit dominus propter tria scilicet ad solacium mutuum ut alter alteri seruiret et ut proprie vite essent testes Eccl. 4. Melius est ergo duos esse simul quam unum. Habent enim emolumentum societatis si unus ceciderit ab altero succiet. Vnius istorum discipulorum nomen ponit infra: quia vocabatur cleophas. Alterius vero nomen euangelista substituit: et creditur ut dicit Theo. quod fuerit lucas euangelista qui propter humilitatem se non nominauit: hoc idem sentire videtur Grego. in principio moralium. Ambrosius dicit tamen super lucam quod ille discipulus non fuit lucas: sed quidam alius nomine almeon quod verius creditur. Nam lucas potius fuit discipulus apostolorum quam ex discipulis christi sicut patet per Hiero. in prologo euangelii eiusdem: et per Hugo. primo libro de consensu euangelistarum et per glosam. Exo. 25. ubi describuntur quatuor arculi archae testimonii. dicit enim glosa quod Mar. et Lu. sunt in dextero latere archae: quia post christi ascensionem eidem adhaeserunt facti discipuli apostolorum. nam et ipsemet Lu. in prologo sui euangelii testatur quod ea que de christo scripsit non vidit: sed ab his qui viderant tradita audiuit Grego. illo libro dialogorum. Lucas inquit clarius mihi constat quia Lu. et Mar. euangelium quod scripserunt non visu sed auditu didicerunt. Ibant ipsa die prima scilicet sabbati et die resurrectionis in castellum Mar. dicit quod ibant in villam. Consueuerunt enim omnia mancipia et colonie que sunt extra civitatem ville appellari quod erant in spacio stadiorum. 60. ab iherusalem. Stadium est octava pars miliaris et dicitur stadium a stando eo quod hercules vno anheliu tantum curreat: et deinde stans spirabat aerem. Habet autem stadium centum et viginti quinque passus: unde sexaginta stadia sunt septem milia passus et quingenti. Miliare autem continet passus mille: unde patet quod hoc castellum distabat a iherusalem duobus miliaribus et dimidio nomine emaus Beda. Emaus inquit Nicopolis civitas insignis celestine: que post expugnationem iudee sub Marco aurelio anthonio papue restaurata cum statu mutauit et nomen. nam prius dicebatur emaus: nunc vero nuncupatur nicopolis. Deinde ostendit quomodo ambulabant isti duo discipuli: et ipsi loquebantur adinuicem. non quasi credentes ut dicit Theophi. sed sicut stupentes in rebus extraneis: de his

Sermo

omnibus que acciderant scz de traditione saluatoris de captiōe
de vberibus ⁊ illusionibus de passionibus de emissione spiritus
de sepultura et de apparitiōe angeloz facta mulieribz. Cōsidera
quanto amore ista que acciderunt meditabātur quanto dolore
ea loquebantur: et quanta cōpassione ea adinuicem referebant
Job. 2. Quapropter ego non peam oī meo loqr in tribulatiōe
spiritus mei. confabulabor cum amaritudine anime mee. ¶
Secundo ponitur xpi accessus: ⁊ factum est dum fabularentur.
fabula dicitur esse cōposita ex miris incredibilibz. Quia vero
isti discipuli mirabant de his q̄ acciderāt nec ea plene credebāt
maxime illud de resurrectione ideo fabulari dicitur ⁊ secū q̄rent
q̄rebant toto conatu adinuicē de gestis saluatoris. 2. Paral. 15.
In tota volūate sua quesierunt deum ⁊ inuenerunt eum. Non
q̄ multa fortasse erant de quibus querebant adinuicē scz vnde
potuerit esse tanta malicia iudeoz vt xpm traderent. Itē q̄nta
dilectionis signa xps in suo recessu discipulis ostenderit. Itē quō
futura oīa ipse preuiderit. Itē q̄re capientibus se non resistērit
Itē quanta fuerit discipulorum pusillanimitas: qui eum non
defenderunt. sed relicto eo oēs fugerunt. Itē quia tanq̄ male
factoz ligatus fuerit. Itē quia facies illa q̄ speciosior est cunctis
filiis homin sic fuerit conspuitionibus sedata. Itē quanta fuerit
patientia in percussioibus: quanta tolerantia in illusionibus.
quanta cōstantia in improperiis: quanta innocentia in flagellis.
quanta obedientia vsq̄ ad mortem: mortem autem crucis. Itē
q̄ orauerit pro crucifixozibz. q̄ inter sceleratos deputatus fuerit
q̄ matrem discipulo cōmendauerit. ⁊ q̄ clamādo spūm emisit
Itē quia verus sol sub lapide clausus fuerit. Itē q̄rebant ad
quem deberent recurrere ex quo ille mortuus erat in quem suam
spem posuerant. quid facere deberent qz erant sine gubernatore
⁊ quam vitam eligerent quia erant sine patre pupilli. Vltimo
q̄rebat an possibile esset q̄ resurgeret: aut q̄ corpus eius eēt
ablatum: et an esset verum q̄ mulieres dixerant se angelozum
visionem vidisse ad monumentuz: de his omnibus querebant
adinuicem: ⁊ q̄rentes intrinsecus ardebant amore. et cum dolore
ea cōsiderabāt atq̄ cū singultu ⁊ more mutuo ea colloquebant.
⁊ ipse Ihesus de quo loquebant appropinquans ibat cum illis.
Ecce iuxta vulgare puerbium quia lup⁹ est in fabula. dum ipse
de quo loquunt superuenit. dicit Tho. q̄ ppter spūale corpus
quod habebat xps nulla impediebat loci distantia quin statim
adesset vbi ⁊ quibus volebat. attende benignā curialitē salua
toris: quia dilectis suis de se loquentibz ⁊ se desiderantibz suam

non denegat p̄ntiaz ⁊ comes vie efficitur. sic enim promiserat
 Mat. 18 Vbi duo vel tres aggregati fuerint in noīe meo. in me
 dio eoz sum. Item qz querebant admūicem. nec questioes scie
 bant soluere. appuit illis: vt verus doctor discipulos instruat.
 E Deinde discipuloz describit ignorantia. oculi aut eoruz
 tenebant. ⁊ impediabant. ne eum agnoscerent. habebāt em̄ pas
 sionem in oculis: que grece aurisia dicit. latine vero auidentia.
 Et est duplex. Vel qñ rem p̄ntem non videmus. vel qñ visam
 nō cognoscimus. qñ frequenter rem p̄ntem non videm⁹. Vel
 qñ visam nō cognoscimus qñ frequenter rem p̄ntem querim⁹
 aut etiam quam manu tenemus. Querit quare xps sic voluit
 apparere discipulis. qz tñ eum non cognoscerent. Et dicendum
 hm̄ Tho. qz tres cause sūt d̄ hoc. Prima qz ideo noluit cognosci
 vt discipuli non cauerent sibi ab eo. sed totam suā intentionez
 sibi appirent. Secda vt postq̄ eum agnoscerent intelligerent. qz
 q̄uis ip̄m corpus qd̄ passuz est resurrexit nō tñ erat visibile
 oib⁹. sed solis illis a quib⁹ vellet videri. Tercia vt intelligāt qz
 post resurrectionez conuersatio eius nō erat digna mortalibus
 sed cū angelis magis. Q̄ta cā hm̄ Greg. qz talē se illis demon
 strauit exterius in oculis corpis q̄lis apud illos erat interius in
 oculis cordis. ipsi em̄ xpm̄ amabant. ⁊ tñ de illo dubitabāt. qz
 igit̄ ip̄m amabant: ⁊ ob hoc de illo loquebat̄. ideo suā p̄ntiam
 illis exhibuit: qz vero de ip̄o dubitabant. id̄ cognitiōis sue spe
 ctem ab eis abscondit. Item querit quō fieri potuerit vt isti di
 scipuli p̄ntem xpm̄ non cognouerunt. Et dicendū qz Lu. assignat
 cām ex pte discipuloz: dicens: qz oculi eoz tenebant. ne eū
 agnoscerent. Mar. vero assignat cām ex pte corpis xpi: dicens
 qz xps ostendit se illis in alia effigie. vtrūqz at̄ ver⁹ est. nā ocu
 li discipuloz impediabant ne xpm̄ agnoscerent ex trib⁹. vl̄ qz
 tñ erant repleti tristitia et dolore cordis: vt etiā p̄ntem quem
 desiderabāt: non cognoscerent. aut qz vehemens imaginatio
 mortis. tollebat credulitatez vite. aut etiam vt dicit Xugu. in
 ip̄is oculis eorum opatione sathane caligo quedā erat. fluxu
 alicuius humoris tanta. p̄ quam impedire volebat dyabolus:
 ne xpm̄ agnoscerent. Potest etiam causa huius accipi ex parte
 corporis xpi. Quia dicit Marcus qz ostensus est eis in alia effi
 gie. Nam vt dicit Seuerinus. licet xpus in resurrectione corpo
 ris substantiam et naturalem effigiez non mutauerit. mutauit
 tamen gloriam. quia ex mortali factus est immortalis vnde fi
 eri potuit: qz propter nouam glorificationez corporis: subito
 visus non cognosceretur. sicut quem cognouimus infantem:

Sermo

non statim cognoscimus factum virū. **S** Tercio ponitur xpi allocutio. et ait ad illos. sic enim intendebant discipuli sermo nibus de xpo quod non aduertebant eum esse illis presentem. nec ei loquebantur et ideo ipse primitus eis locutus est: ut puocaret eos ad colloquiū. Qui sunt hi sermoues quos auertis adinuicem. et nihil mihi loquimini. ambulantes. et estis tristes hanc tristitiam perdidit illis xps. Jo. 16. Amen dico vobis: quia plorabitis et flebitis vos mundus autem gaudebit. vos tristabimini: hanc tristitia vestra vertet in gaudium. Quarto tangit discipulorum responsio et respondens vnus: cui nomen clephas dixit ei. quasi obiurgando. Tu solus pegrinus es in iherusalem. quia enim vultum eius non cognoscebat ideo pegrinum eum putabat. quia forte ad dies festum pasche a remotis venisset regionibus. et reuera putauit dicit. Bona pegrinatio illis erat. primo quia per resurrectionis gratiam longe distabat a fragilitate nature eorum. Secundo quia fidei erat extraneus. Tercio quia huic mundo vere erat pegrinatio. ex hoc quod sua conuersatio non erat cum mortalibus. pater extraneus factus sum fratribus meis et pegrinus filius matris mee. et non cognouisti que facta sunt in illa. sic inaudita. hys diebus tamen recenter mirabatur cleophas quod tante rei magnitudo eum solum lateret. Nam ea que facta fuerunt erant publica quia tota ciuitas fuerat commota. et plurima signa in xpi morte appuerunt. Unde quia pegrini consueuerunt de inquirendis nouitatibus esse solliciti. habebat clephas per inuenienti: quod ista laterent huic pegrinum cum hoc etiam tantus erat dolor cordis quod causam huius doloris credebat omnibus esse notam. Quinto ponit xpi requisitio de his que facta erant. quibus ille dixit. quasi extraneus illis loquebatur. que sunt ista facta in iherusalem his diebus. Ipse optime nouerat: que facta fuerant. et tamen voluit ab eis audire. ut ex relatione magis accendatur in amorem. et ut ex verbis eorum causam instructionis sumat. atque ideo quia delectabatur xps audire ab illis ea que facta fuerant. licet ea sciret sicut delectatur mater audire loquentem filium et magister disputantem discipulum. licet nouerint que dicuntur. **S** Deinde adiungit responsio discipulorum in qua continentur tria. commendatur enim primo personam xpi. Secundo passionem exprimunt. Tercio de resurrectione et quasi in umbra et somnando loquuntur. Commendant igitur personam xpi respectu sui. respectu dei. et respectu proximi. et dixerunt ei. curiales fuerunt. quia causa tristitie sue manifestarunt comiti vix eorum. xps enim licet pegrinatio videbatur erat tamen affabilis et conuersationis honeste. Commendant autem xpi nomen. de ihu ecce igitur quia saluator. quasi dicant causa tota nostre tristitie est de ihu Nazareno Ecce commendatio patris. Nazarenus

enim floridus vel sanctus dicitur et xps est ipse qui dicit Can.
 z. Ego flos campi et lilium in allium. Item commendant virtutem.
 qui fuit viri viri tuosus. Luce. 6. Virtus de illo exibat. et
 sanabat oēs. Item commendant officium. ppheta. Jo. 6. hic est
 vere ppheta qui venturus est in mundum. Et attende ut dicit.
 glo. qui pphetam magnum eum fatent. tacent aut filium dei vel
 quia nondum profete credunt. Vel qz si credunt timent tamē
 auctori. nescientes cum quo loquant. ne forte traderent in mani-
 bus iudeoz. Item commendant opus. potens in ope. s. in sanādis
 languoribus. eiciendis demonibus. suscitandis mortuis. ceterisque
 opibus mirabilibus. que diuinitatis potentiam demonstrabāt p̄s.
 potentiaz tuam vsqz ad altissima. que fecisti magnalia x̄c. Item
 commendant doctrinam: et potens sermone: tum qz solo sermo-
 ne oīa que voluit fecit. Tum etiam qz sermone illius nullus re-
 sistere poterat Luc. 4. stupebant in doctrina eius. quia in potesta-
 te erat sermo eius. Deinde commendant eum respectu dei. coram
 deo. acceptus scz deo in oībus predictis Mat. 3. Hic ē filius me-
 us dilectus x̄c. et Ysa. 42. Electus meus complacuit sibi. in illo
 aīa mea. Ultimo commendant eum respectu pximi: et oīi p̄lo
 id est in predictis omnibus acceptus fuit vniuerso p̄lo Luc. 13.
 Dñis populus gaudebat in vniuersis que gloriose fiebant ab
 eo. Attende quia satis apparet q̄tuz isti duo discipuli amabāt
 xpm cum ita diligenter eum multipliciter commendabant: ita
 vt audientes incitarent ad amorem xpi: vbi ipse esset xps. De-
 inde passionē xpi explicant. que illis erat causa tristitię. q̄ quō-
 certe per inuidiam. hęc est fera pessima. que deuorauit Joseph.
 Gen. 32. Tradiderunt eum gentibus et Pylato: summi sacerdo-
 tes. qui illum venerari debuerant. in quo designant sacerdotes
 et clericos fuisse in culpa. q̄ principes nostri. tpale dominium ex-
 primunt. in dampnationem mortis. qui erat vite auctor. et ge-
 nus mortis ignominiose insinuat: et crucifixerunt eum: Sap.
 3 morte turpissima dampnemus eū. aggrauat aut causa tristi-
 tię ex hoc. Nos aut sperabamus. eo viuentē. quasi dicant am-
 modo desperamus. ex quo mortuus est: q̄ ipse esset redemptor
 rus Isrl. Theo. Sperabant inquit xpm debere redimere iudeos
 a seruitute romanoz. et a malis ingruentibus ipm q̄ credebant.
 debere fieri terrenum regē. hodie etiā iudei non expedāt a mes-
 sia nisi redemptionem corpalem. cum tñ principaliter querendū
 sit liberari a seruitute peccati. et nunc sup hęc oīa tertia dies est
 hodie: q̄ hęc facta sunt. hęc dicunt inuendo q̄ eum latere nō de-
 buerant tam recens factum vel s̄mi Theoph. forte recolunt. quid

Sermo

tertia die se predixerat resurrectur. Deinde tercio de ipsa resurrectione quasi hesitando aliud dicunt. sed etiam mulieres quedam ex nris. de nostro consortio que xpo erant familiares sicut et nos: iste fuert. Maria magdalene et maria Jacobi et Saloe Mar. 16: terruerunt nos: vel p corpe qd crediderunt ablatu3 vl hm Thop. de incertitudine rei. turbationis ⁊ stuporis causam sumebant. que ante lucem. hodie sez in diluculo. fuerunt ad monumentum. Joh. 20. vna sabbati. Maria magdalena venit ad monumentu: cum adhuc tenebre essent. ⁊ non inuenit corpe. Luc. 24. Ingressa non inuenerunt corpus dñi ihesu. venerunt ad discipulos. Mat. 28. exierunt cito de monumento cū timore et gaudio magno. et venerunt nutiare discipulis dicentes se etiam visionem angeloz vidisse. Luc. 24. ecce duo viri asiterunt secus illas in veste fulgenti. qua dicunt eū viuere. Lu. 24. quid queritis viuente cū mortuis non est hic sed surrexerit. et abierunt quidam ex nris. Jo. 20. exiit Petrus et discipulus ille quem diligebat ihesus. Et venerunt ad monumentu. et ita inuenerunt sicut mulieres dixerūt. sez monumentu aptum et vacuum. et posita linteamina: vt dñ. Jo. 20. Ip̄m vero non inuenerunt. vnde existimauerunt corpus esse ablatu dixerat em eis Maria tulerant dñm meum de monumento. Et nescio vbi posuerunt eum. Jo. 20.

Secunda pars. D

Secundo cum dicit. Et ipse dixit tangit qualiter xps dubitantes discipulos instruxerit. et tria facit. premitit em reprehensio incredulitatis eoz. et ipse dicit ad eos o stulti: p cecitatem intellectus et ignorantiam. ⁊ potissime stulti erant sperantes tyalem redemptione. cū tñ xps spūalem pmitteret. erant etiam stulti. credentes qd xps non posset saluare. ex quo erat crucifixus. vñ hm Thop. quasi dixerant similia astantibus cruci: alios saluos fecit. seipm nō pot saluum facere. et tardi cor. de. p pigritiam et duriciam metis. ad credendum in om̄ib. quia non suffiat vnum tm credere. vt sermonem passionis: nisi etiam sit fides resurrectionis et om̄ que locuti sunt pphete. oia em que euenerunt d xpo pphete pdixerūt Dlee. 12. Ego dicit dñs visionē multiplicauī. ⁊ in manu pphetaz assimilatus sum. vere multiplicauit pphetaz visiones: qz a principio mundi vsq ad xpm non desistit deus oñdere quid esset futuruz. ⁊ multiplicatae sunt visiones sup numez. ita vt tota scriptura sit plena in manib. ⁊ in opib. pphetaz assimilatus fuit xps sicut in immolatione Isaac. vbi ptz passio et resurrectio et venditio: et principatu Joseph vbi eadem demonstrat

illis in hospicium. vere benignus et curialis socius: quia nō fu-
 it in exorabilis. et factum est dum recumberet cum illis. quanquā
 eum putaret pegrinum et pauperem. non seorsum: sed secus po-
 fuerunt euz in mensa. Mat. 24. pauperes semper habetis vobi-
 scum. accepit panem. vsus erat xp̄i recumbentis accipere panem
 et dispensare discipulis. et benedixit aliqua verba benedictio-
 nis protulit. et fregit. dicitur frequenter licet absq; auctoritate:
 q̄ ita frangebatur xp̄s panem sola manu. ac si cultello incidisset:
 et porrigebat illi tāq; dispensator et maior i mensa. Tercia ps. **Et**
Ercio cum dicitur et statim aperti sunt oculi eoz tangit
 quōd xp̄s cognitus fuit a recumbentibus discipulis et
 tria facit. Primo ponitur manifesta xp̄i cognitio: et
 aperti sunt oculi eoz. non em̄ vt dicit. Xugu. clausis
 oculis ambulauerant. sed merat eis aliud impedimentum: ne
 eum agnoscerent. qd vsq; in hanc horam permissum est vel s̄m
 Criso. non sensibiles oculi. sed oculi mētis aperti sunt. et cogno-
 uerunt. in fradione panis. fortasse ppter hoc. quia mos erat
 christi discumbentis accipere panem. ac benedicere et frangere.
 et porrigere discumbentibus qd illi videntes eum tunc fecisse. re-
 memorati sunt moris eius. et scintilla quedam exatant cor eo-
 rum vnde intuentes vultum eius cognouerunt eum esse chri-
 stum vbi duo consideranda sunt. Primo s̄m Xugu. hic commer-
 dantur misericordie opera p̄cipue hospitalitatis officiu quia
 multo diens qui p̄ scripturas non potest xp̄m cognoscere p̄ ope-
 ra misericordie xp̄m suscipit et cognoscit. Exem̄plū d̄ b̄to Gre-
 qui in naufragio christum suscepit hospicio. de quo cantat. **Ite** s̄m
Thy. considerandum est qd magnam et ineffabilem virtutem h̄z
 caro xp̄i: quia sumentibus corpus christi aperiuntur oculi mētis
 vt eum agnoscant. et ipse euanuit. et disparuit ex oculis eorum
 statim vt eum cognouerunt eis disparuit. **N** Sed que-
 ritur quare dñs cognitus statim se occultauerit debuisset em̄ so-
 lari per suam presentiam amicos suos. qui amabant et desidera-
 bant. Et dicendū qd disparuit eis ppter tria. Primo s̄m Thy.
 vt animum eorum magis accenderet in amorem. Secdo vt idēz
 dicit: ne sua presentia esset illis causa erroris. putantes qd tale
 corpus haberet quale prius. Tercio s̄m glo. subtrahit carnali-
 bus oculis species infirmitatis. vt mentibus apparere incipiat
 gloria resurrectionis. Secdo ponit mutua discipulorū lamentatio
 obstupuerunt em̄ et quasi atomis remanserunt christo dispēte

Sermo

Et dixerunt adinuicem lamentando. quia tñ diu eum desiderauerant et tamen cum eum cognouerunt disparuit. nonne cor nr̄m ardens erat in nobis. seipos reprehdebant. et cum lamentatione dicebant quare aspectum eius non cognouim⁹. cur ad verba ipsius non aduertimus. quare eum non apprehendim⁹ et retinimus: quem desiderabamus. presertim cum totum cor nostrum arderet in amore eius. Et videret nobis q̄ ip̄e eet. dñ loqueretur in via. sic amicabiliter. sic affabiliter. sic dulciter. sic q̄ subtiliter. ⁊ apperiret nobis scripturas eas exponendo. **D**uabo aut̄ ex causis ardebant corde x̄po loquente. Primo ratione ipsius diuini sermonis de quo Gre. dicit Ex audito sermone x̄pi inardescit animus corporis. frigus recedit. fit mens in supno desiderio anxia audire libet precepta celestia. et quot mandatis instruit. quasi tot factis inflamat. Secdo ad verba x̄pi ardebant vt dicit Theo. quia eo disserebat scripturas p̄ellebatur intrinsecus cor eoz q̄ ille qui disserebat dñs esset. verba enim x̄pi intrabant p̄ aures vsq̄ ad cor eoz ⁊ innuebant q̄ ip̄e qui loquebatur esset x̄ps. ⁊ ardebant desiderio. nec tñ audebant interrogare et tangere eū. Tercio ponitur predicatio resurrectionis x̄pi. et resurgentes eadem hora. non fuit illis cure manducare: nec hora tarda eos retinuit. nec via longa. nec etiaz causa pro qua venerant in castellum. sed statim regressi sunt in ierl̄m suspirando rediebantur loquentes de x̄po. et vt puto frequenter ad inuicem dicebant. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via. et apperiret nobis scripturas. ⁊ inueniunt congregatos. 11. aplos. in cenaculo. vbi dñs ante passionem fecerat cenam cum discipulis suis. et eos qui tñz ipsis erāt alios discipulos et mulieres et forte cum illis etiaz erat virgo mater dñi dicentes cum gaudio et leticia. quia surrexit dñs vere dñs Mat. 28. data est mihi inquit potestas in celo et in terra vere non false vt dicunt iudei. non fantasie. vt fingūt manich ei. sed vere viuificante anima corpus illud idem integraliter. a q̄ seperata fuerat in morte et sanguine sparso in cruce reassumpto et apparuit Symoni Beda omnium inquit virorū prim⁹ dñs intelligitur apparuisse Petro et hoc p̄pter duo vt dicit Criso: Primo quia ipse Petrus prim⁹ confessus est eum x̄pm. ideo prim⁹ vidit eum resurgentem. Secdo quia Petrus euz negauerat ideo prius sibi apparuit. consolans eum. de ista apparitione facta Petro nullus euangelista dicit qñ fuerit. sed creditur q̄ sibi domin⁹ apparuit: qñ audiuit a mulierib⁹ x̄pm surrexisse ⁊ currit ad monumentum vt dicit Luc. aplis autez resurrectionem x̄pi

predicantibus cum gaudio. et ipsi discipuli qui venerant de emaus
narrabant per ordinem que gesta erant in via. quia. scilicet. ipsis lo-
quentibus de his omnibus que acciderant. Iesus appropinquavit inter-
rogans eam tristitiam eorum et quod durum illis referentibus stultitiam
et tarditatem cordis eorum reprehenderit atque scriptas eis exposue-
rit et quod appropinquantibus castello ipse finxit se longius ire et ip-
si eum cogerant secum manere. et quia panem accepit. benedi-
xit fregit. et illis porrexerat. et quod cognouerunt eum in fractio-
ne panis. ex qua relatione gaudium magnum factum est apostolis ha-
bito testimonio ex diuersis partibus resurrectionis christi cuius gau-
dium participes nos faciat ipse. qui resurrexit a mortuis. immorta-
lis deus in secula amen etc.

**Feria tertia post pascha. Prima pars
sermonis. Tricesimiseptimi.**

Stetit ihesus in medio discipulorum suorum. et dixit eis
pax vobis. Lu. 24. hoc idem legit Jo. 20. Refe-
rentibus illis duobus discipulis qui venerant de emaus
quod christum cognouissent in fractione panis aliusque
dicentibus. quia surrexit dominus vere. et apparuit sy-
moni. ut appareret in facto: quod verbo predicabat. ecce quia eis
loquentibus ipse ihesus stetit in medio discipulorum. et fecit ea. de quibus
agitur in presenti euangelio. in quo tria tanguntur. Primo
eius gloriosi corporis sui presentiam exhibuit discipulis de se loquen-
tibus. Secundo vere resurrectionis testimonium adhibuit eis dubitan-
tibus ibi. Et dixit eis. quid turbati estis. Tercio sacre scripture in-
telligentiam aperuit eisdem ignorantibus ibi. Tunc apparuit illi
Circa primum tria facit premittere eius evidentem saluatoris presenti-
am stetit ihesus in medio discipulorum suorum. Cirillus erecto inquit
affectu discipulorum ad visionem christi venit desiderat9 cunctis ge-
nibus. et querentibus et expectantibus reuelat. Mat. 18. Vbi duo
vel tres congregati fuerint in nomine meo. ibi sum in medio eorum
Nota quod stare in medio discipulorum venit christo propter emi-
nentiam suam que est super omnes. 1. Re. 10. Stetit saul in medio po-
puli et altior fuit vniuerso populo ab humero et sursum. Sunt autem
plurima illa propter que stat in medio christus. primo namque stetit in
medio discipulorum sic viuificator eo modo quo cor est in medio cor-
poris quod ab ipso vita procedit. Gen. 2. Et produxit deus ab humo-
de beate marie virgine lignum vite. christum in medio paradisi. Ite-
rum stetit in medio velut illuminator. sic sol est in medio celorum: ut
superiora illuminet et inferiora Josue. 10. stetit sol in medio celi:
ut illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum. Item

Sermo

stetit in medio velut gubernator et rector in ipso sicut rex circa
stante exercitu. Eccl. 10. In medio firmo illoz rector i honore. Itē
stetit in medio velut iudicator. sic iudex medius. causas vtriusq;
q; p̄tis discernit ps. Deus stetit in synagoga deozū. in medio
autē deos diiudicat. Item in medio velut mediator p̄tium adū
saz dei viz et hoīs vt concordiam faceret. 1. Thi. 2. Unus ē me
diator dei et hoīs hō x̄ps ihesus. qui dedit redemptionē semet
ip̄m p̄ om̄ibz. Item stetit in medio velut saluator a demonibus
inimicis humano generi. 1. Re. 4. Veniat dñs in mediū nostrū
et saluet nos de manu inimicōz n̄roz. ps. De⁹ autē rex noster
ante secula. opatus est salutē in modio terre. Itē stetit in medio
velut sanctificator qui solus sanctificat nos virtutibz Ezech. 13.
Ego dñs sanctificator isrl. cum fuerit sanctificatio mea in medio
eoz impetū. Item stetit in medio velut letificator et consolator
mentū Ps. 48. Consolatus est lugentes in syon vsq; insemi
ternū. Ps. 12. Exulta et lauda habitatio syon qz magn⁹ i me
dio tui sanctus isrl. Itē stetit in medio velut gl̄ificator. ip̄e eī
est gl̄ia et beatitudo n̄ra Zach. Ego ero ait dñs in gl̄ia eoz
in medio isrl. B. Secdo tāgit q̄ amicabiliū fuerit xp̄adisci
pulis allocutus. p̄mo nanq; salutauit eos. et qz erant expositi
tribulacōibz mūdi. et p̄secutionibz in deoz. iō salutando eos op
tauit eis pacem et concordiam. et dixit eis pax vobis. et pacē vobis
annunio et pacem vobis opto. facta erat p̄ x̄pm pax dei ad ho
mines. iō ip̄e resurgens et cum triumpho de bello regrediēs
pacem annūciavit Eph. 2. Euangelizauit pacem vobis q̄ lōge
estis. et pacem hys qui p̄pe vnde sil̄ venit cum laurea et oliua.
laurea p̄pter triumphū. oliua p̄pter pacem. Ps. 52. q̄ pulchri
sup montes pedes annunciantis et predicantis pacem. Nota qz
quaduplex est pax. s. hoīs ad deū. Ro. 5. iustificati igit̄ ex fide
pacem habemus ad dñm. hanc pacē p̄tōres nō habent Ps.
48. Non est pax impii dicit dñs sed vt dicit. ps. Pax multa
diligentibz legem tuam. et non est illis scandalum. Altera pax
est mundi. s. hoīs ad hoīem. de qua dicit ap̄le Ro. 12. Si fieri po
test qd̄ ex vobis est cum oībz hoībz pacem habentes. hanc pacē
omnes homines desiderant qz ex ipsa multiplicant bona t̄palia
et tranquillitas vite habēt. Sed tñ quidē ista pax mundi bes
ne vtunt illi. s. qui vacant studio et exercitio virtutū atq; bonis
mōibz. quidam vero ista pax t̄pali abutuntē vacantes comme
sationibz viciis et impietatibz. isti non sunt digni h̄re pacem d̄
quibz dicit ps. Zelauit sup iniquos pacem p̄tōz videns. qz nō
est respectus mortis eoz. et firmamentū in plaga eoz in labore

hominum nō sunt ⁊ cum hominib⁹ non flagellauntur. ideo te
 nuit eos supbia. opati sunt iniquitate et impietate sua. p̄dit q̄
 si ex adipe iniquitas eoz. transierunt in affectum cordis. Cogi
 tau erant ⁊ locuti sunt nequiciam. posuerunt in celum os suum
 et lingua eoz transiuit in terra. ecce igit̄ in q̄ntis malis nutriū
 tur pctozes velut porci p̄pter tpalem pacem qua abutunt̄. vñ
 merito p̄pter peccata n̄ra ista pax quasi ex toto de terra ablata ē
 vñdīq̄ discensionib⁹ et bellis insurgentib⁹ Apo. 6. Cum appe
 ruiſſet sigillum s̄m. exiuit equus ruffus. ⁊ qui sedebat sup eum
 datum est ei: vt sumeret pacem de terra et inuicem se interfice
 rent hoies et datus est illi gladius magnus. Tercia pax est ho
 minis ad seipm. et ista nō potest haberi in presenti vita perfecte
 quia continua pugna est inter carnem et sp̄m. Nametsi sancti
 viri subiciant carnem spiritui non est tamen pax. quia caro se
 per recalcitrat et spiritum inuestat. siue peccatores ecōtrario spi
 ritum carni subiciant. non est pax quia spiritus remurmurat. ⁊
 conatur carnem subiciere vñde Diere. 12. Non est pax vniuerse
 carni sed ista pax fiet in resurrectione quando caro sine vlla con
 traditione spiritui subiacet. quarta pax est hominis ad dya
 bolum qz aliq̄ ita sunt subiecti dyobolo qz absqz vlla traditi
 one obtemperant voluntati eius Luc. 11. cu3 fortis armatus cu
 stodit atrium suum. in pace sunt omnia que possidet. Igit̄ chri
 stus annuncians et optans pacem discipulis. non mandauit eis
 pacem dyaboli. ymmo continua pugna fuit apostolis ad eum
 ipsis conantib⁹ liberare mundū ab infidelitate et ecōtra dya
 bolo repugnante Dan. 2. Coenu habens. oculos. et os loquē
 grandia. qd̄ erat maius ceteris faciebat bellum aduersus san
 ctos. Item mandauit christus vt q̄tum possumus pacifici sum⁹
 in nobis ipsis et patientes in infestationib⁹ contra spiritum p̄s
 loquitur dominus pacem in plebem suam et super sanctos suos
 et in eos qui conuertuntur ad cor. Item non annunciauit chri
 stus apostolis pacem mundi. ymmo predixit eis qz multas pres
 suras debebant sustinere a mundo. Jo. 16. In mundo pressuram
 habebitis. h̄ asidite qz ego vici mundū. Optauit aut̄ xp̄s disci
 pulis vt in ipso christo pacem haberent Jo. 14. Pacem relinquo
 vobis. pacem meam do vobis. non quomodo mundus dat ego
 do vobis et Jo. 16. Nec locutus sum vobis. vt in me solum pa
 cem habeatis hec est secura et vera pax. de qua dicit apostolus.
 Eph. 4. pax dei que exupat oēm sensuz. custodiat corda vestra
 et intelligentias v̄ras C Salutate p̄missa dicit se ēē xp̄m
 ego sum. q. d. pax vobis sit in aduentu meo qz pax v̄ra ego sū
 Eph. 2. Ip̄e est pax n̄ra. q̄ fecit vtraqz vnū. nō qz h̄ nome ego

Sermo

sum uenit xpo singularit. pmo rone deitatis cui ppiu e ee Job
14. Ipe em solus e Exo. 3. Ego sum q su. sic dices filiis isrl q e
ipe misit me ad vos. Item couenit sibi rone eternitatis. ps. Tu
aut idem ipe es. a ami tui no deficient. Item rone qz est pncipi
um a finis ois create Apoc. 21. Ego su alpha a o. miciu a finis
Item rone excellētis domini Ysa. 42. Ego dñs h est nomē me
um. Item rone qz ipe singularis hō fuit Apoc. 22. Ego sum ra
dix a gen⁹ dauid. stella splendida a matutina. Itē rone qz ip
se solus saluator. Ysa. 43. ego su dñs et n̄ est absqz me saluator
Item rone v̄e resurrectōis ps. Ego dormiui a somnū cepi. a ex
urrexi etc. Et Jo. 11. ego su resurrectio a vita. Item rone eiusdem
entitatis dixit ei ego su. q. d. ne putetis q su alius qui nūc re
surrexi ab eo q pependit in cruce. sed ego idē su. Ysa. 43. Ego de
us a ab initio ego ipe. a Malah. 3. ego su a nō mutoz. Deide
vt ament xpi p̄sentiam expellit timorem. qz timor nō est in cari
tate. h p̄fecta caritas foras mittit timorē. 1. Jo. 4. vnde subdit.
D Nolite timere ad p̄sentia meam ps. Nō timebo mala qm̄
tu mecu es Nota q discipuli mortuo xpo in magno erat timore
positi ppter uideos quos metuebāt. sed dñs confortauit eos i suo
aduentu vt ex tūc nō timerēt eos Deu. 2. Nō timebis eos: qz
dñs deus tu⁹ in medio tui ē. pmo itaqz confortauit eos vt nō ti
merent eoz mltitudinē ps. nō timebo milia ppli circumdantis
me. Itē vt nō timerent eoz sapiam qz vt dr̄. 1. Cor. 10. Sapia
hui⁹ mūdi stulticia ē apud xpm Lu. 21. Ego dabo vobis os et
sapiam. cui nō potēt n̄ sistē. nec contradicē oēs adūsarii v̄ri. Itē
vt nō timerent eoz potētiā. talis em̄ potētia fragilē ē. qz car
nis ē ps. nō timebo qd faciat mihi caro Eze. 2. vult⁹ eoz ne
formides. qz domus exaspās est: Itē vt nō timerēt eoz fortitu
dinē qz vt dr̄. 1. Cor. 10. infirma mūdi elegit deus vt confundat
fortia Debre. 11. fortis factū sūt in bello. Itē vt nō timerēt eoz
furiā a t̄bationē ps. deus n̄r refugiu et v̄tus adiutor in tribula
tōibz que inueniēt nos nimis p̄pterea nō timebim⁹ dū t̄babit
terra. Itē vt nō timerent eoz edicta mundi cū p̄ceptū eēt apo
stolis ne apli⁹ loqrēt in noie xpi acēplit peti⁹ tale edictū dices
obedire oportet magis deo q̄ hōibz Actu. 5. P̄pterea vt nō ti
merent eoz diuinitas et gl̄iam. ps. ne timueris cum diues fa
ctus fuerit homo. a cum multiplicata fuerit gl̄ia dom⁹ eius. Itē
vt non timerent verba cōminationum aut contumeliar. ps. Ab
auditione mala nō timebit. patum cor eius spare in dño. a fir
matū cor eius. nō commouebit donec despiciat inimicos suos
Eze. 2. Ne timeas eos a sermonos eoz ne metuas. Rurs⁹ vt

Rursus ut non timeret quascumque persecutiones Luc. 21. cum videtur
 ritus plura et seditiones nolite terri. Rursus ut tandem ipsam mortem
 non timerent Mat. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus animam
 autem occidere non possunt. quis autem timendus sit adiungit. hoc potius
 timete eum qui potest animam et corpus perdere in gehennam Mat. 11. Quis
 non timebit te o rex gentium. Et Tertio ponit trepidatio disci-
 pulorum turbati vero et commoti existimabat se spiritum videre. ex hac
 apparitione passi sunt defectum primo quidem in percipibili turbatione
 Rursus defectum in irascibili terrore. Item defectum in rationali falsam
 extimationem. nam ut dicit Beda. licet sciret discipuli christum habuisse ve-
 ram carnem ante passionem. tamen ex quo mortuus erat. non putabant ve-
 ram carnem posse resurgere tertia die de sepulchro. unde credebant se
 videre illum spiritum quem christus in passione emisit. Querit quomodo verum sit
 quod discipuli turbati fuerunt et commoti cum Iohannes dicat quod gaudii sunt disci-
 puli viso domino. Et dicendum quod primo turbati fuerunt et commoti per in-
 fam et subitam apparitionem ut dicit Lucas. hoc postquam ostendit eis latenter et ma-
 nus et manifestavit se esse christum. tunc gaudii sunt discipuli ut dicit Iohannes.
 Item querit unde potuerint existimare discipuli se videre spiritum. nam ut loquor
 bantur ad invicem ipsi. quod christus vere resurrexit et appuerat symoni atque
 duobus discipulis euntibus in emaus. et dicendum secundum Ambrosium. quod non
 omnes discipuli habuerunt istam existimationem. non enim credibile est quod Pe-
 trus et Iohannes atque discipuli qui venerunt de emaus hoc crediderunt. hoc quod ce-
 teri multo plures hoc existimaverunt id sententia maioris partis paucorum
 opinione includit vel dicendum secundum eundem Ambrosium. quod potuit esse ut
 licet Petrus et alii discipuli sciret christum resurrexisse. quod tamen clauso cena-
 culo ingressus est ad eos subito ex hoc credebant non esse corpus christi hoc appa-
 rere spiritum eius.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Et dixit eis quod turbati estis. ostenditur
 quod christus per testimonium veram sui corporis resurrectionem pro-
 bauerit. et primo hoc declarat. hoc reprehendendo existima-
 tiones eorum et dixit eis quod turbati estis ad presentiam meam
 et cogitationes false et pernitiose ascendunt in corda vestra quod creditur me
 esse spiritum. Non secundum Bedam quod cogitationes bone descendunt a deo in
 corda nostra sicut semine bonum desuper iacit in terram Ia. 1. omne datum op-
 timum et omne donum perfectum desuper est. descendens a patre luminum co-
 gitationes vero false non iacunt desuper. nec descendunt in cor:
 sed a corde ascendunt velut male herbe Mat. 15. de corde procedunt
 cogitationes male que comminant hominem. et quod cogitatio discipulorum
 non erat a deo desuper. hoc de affectu terreo. id est ista cogitatio dicitur ascen-
 dere in corda eorum. Nota secundum Cirillum quod ex ista repre-
 hensione habetur signum. Quod ille qui reprehendebat ipse erat

Sermo

quem viderant in ligno mortuum et positum in sepulchro quem non latebat aliquid eorum que erant in homine. spiritus. dominus sic cogitationes hominum quam vane sunt. Deinde tria signa sue resurrectionis adiungit quibus cognosci poterat sensu scilicet. visus. tactus: et auditus. videte manus meas et pedes. clavos adfixos in cruce. spiritus foderunt manus meas et pedes meos Zach. 13. quid sunt plagae iste in medio manuum tuarum. Et respondet hys plagatus sum in domo eorum qui me diligebant. qui me debuissent diligere quia ego ipse sum qui pependi in cruce et facti in sepulchro. et non est alius in numero. Item hoc demonstrat sensus tactus. palpate et videte quia spiritus carne et ossa non habet sicut me videbitis habere et ideo nolite existimare quod hic sit spiritus meus sine corpore. Item per omnia ista verba que loquebatur Christus et per ea que sequuntur manifestavit se auditui eorum. ut in voce et sermonibus intelligerent eum esse Christum Job. 33. Si habes intellectum audi quod dicit. et ausculta vocem eloquii mei. talibus enim sermonibus aperiebat aures virorum. et erudiens eos. instruebat disciplinam. namque auribus verba probat ut ibidem dicit. Et Deinde sequitur. et cum hoc dixisset. ostendit eis manus et pedes. ut viderent et palparent. quatenus visis cicatricibus vulnorum cognoscerent quia ipse est qui pependit in cruce et palpando carnem et ossa palparent quia non erat spiritus. sed verum corpus habebat. Querit si corpus Christi habebat dotem claritatis. quare in eadem claritate apostoli illud non viderunt. Et dicendum secundum Augustinum. 22. de civitate dei quod in potestate corporis gloriosi est videri in claritate vel non videri. quia vero discipuli facile existimabant Christum esse spiritum. voluit Christus tollere omnem occasionem erroris. apparens in qualitate qua posset cognosci quod esset ipse et non alius. unde in carne mortali claritatem resurrectionis ostendit. cum transfiguratus est. ut ostenderet quod ad illam claritatem deberet resurgendo pertingere: sed resurgens a mortuis ipsam claritatem non demonstravit. ne putaretur esse alius ab eo qui mortuus fuerat. Idem querit quare cum Christus resurrexit non sanaverit vulnera sed voluerit ea remanere in carne sua. Et dicendum secundum Bedam quod hoc non fuit ex impotentia Christi potuisset enim sanare vulnera qui maiora fecit. sed tamen ipse victor mortis post mortem signa mortis delere noluit propter quatuor. Primo ut per eam fides resurrectionis discipuli asserueret. Secundo ut cum supplicat pro humano genere semper ipsa vulnera ostendat deo patri Tertio ut ostendat hys qui salvantur quod misericorditer eos pro ipsa vulnera redemit. Quarto ut ostendat in iudicio quod iuste ipsi dampnentur. Item querit quomodo corpus Christi potuisset esse palpabile cum sic esset subtile ut

sensus. hęc sunt verba et res de quibus fuerunt verba que locutus sū ad vos Luc. 18. Ecce ascendim⁹ Hierosolimā et cōsūabūt omnia que scripta sunt p̄ prophetas de filio hominis. tradet em̄ gētib⁹. et illudet et flagellabit. et aspuetur. et postq̄ flagellauerint eum et tertia die resurget. cum adhuc essem vobiscū in carne. s. mortali. qm̄ necesse est impleri oia que scripta sunt in lege moysi. vnde licz ignoranter tñ hm̄ legem iudei dixerunt Pylato. Jo. 19. Nos legem habemus. et hm̄ legem nr̄az debet mori ideo aut̄ hm̄ legem mortuus est. vt testamentum noue legis cōderet Hebr. 9. p̄ p̄rium sanguinē introiuit semel in sancta eterna redemptōe inuenta. et ideo noui testamenti mediator ē. morte intercedente. et p̄phetis Actu. 3. Deus p̄nunciavit p̄ os oim̄ p̄phetaz pati xpm̄ suam et sic impleuit. et palmis de me. Trenz. 3. ego sum salus eorū. redde eis vicēz domine. iuxta opera manuum suarum.

Tercia pars. ¶

Erđo cum dicit. Tunc aperuit illis. ostenditur qd̄ xps̄ discipulis suis apparuit sacre scripture intelligentiam. Luca. 18. dicit: qd̄ cum xps̄ p̄dicaret apl̄is de hys que ventura erant sup̄ eos. ipsi nihil horū intellexerunt. Jo. 2. euangelista cum venisset ad monumentū xpi et non inuenisset corpus. credidit corpus esse ablatū p̄pter hoc qd̄ nondū sciebat scripturas Jo. 20. et id̄ vt dicit Thro. ne discipuli vacillarent circa resurrectionē xpi oportebat vt scripturas intelligerent. que de ipso erant. dupliciter aut̄ xps̄ instruit discipulos. primo. s. interius illuminando et disponēdo intellectū eorū vnde dicit. tunc aperuit illis sensum. et intellectum eorū interius amplauit ad cōprehensionem scripturaz. vt intelligerent scripturas. purgauit em̄ xps̄ tunc eorū intellectum et fact̄ eos idoneos: vt oēm scripturaz intelligerent Job. 32. Inspi ratio omni potētis dat intelligentiam. et prima Jo. 5. filius dei venit et dedit nobis sensum vt cognoscamus verum deum. et simus in vero filio eius. ¶ Et attende dīam int̄ xpm̄ doctorem et ceteros hoīes docentes. nam homo docet alium solū exterius proponendo verba. et nihil facit interius: quia nō potest illuminare intellectum. nec p̄bere ingenium doct̄. christus vero etiā docet interius illuminando intellectum vnde ipse est singularis magister de quo dicitur Mat. 23. magister noster vnus est christus: et propter hoc volēs docere apostolos et scripturis primo aperuit intellectum eorū. Job. 38. Quis posuit in viscerib⁹ hoīs sapientiā vel q̄s dedit gallo intelligentiā ego dominus. Secūdo instruit apl̄os et p̄ verba exteriora declarādo illis

Sermo

scripturas. p̄s. declaratio sermonum tuorum illuminat. et intellectu m̄ dat pulch. et dixit eis. qm̄ sic scriptum est. et sic oportebat xpm̄ pati. Jo. 11. Expediit vt vnus hō moriā p̄ populo. et non tota gens periret. et oportebat xpm̄ resurgē a mortuis die tertia. nam vt dicit Beda. p̄ditus fuisset fructus passionis. si n̄ esset veritas resurrectionis. Et vltorius t̄tio oportebat predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in oēs gentes. Et benediat q̄ penitentia et remissio peccatorum est in nomine xpi. quia vt dicit. 1. Jo. 2. ipse est pp̄tatio p̄ peccatis nostris: non p̄ nostris tm̄. sed p̄ totius mundi peccatis ipse em̄ fuit agnus immolatus deo p̄ peccatis oim̄ hominum. et ideo non fit peccatorum remissio nisi in nomine eius. quia nunq̄ p̄ aliud sacrificium legis Moysi potuit fieri peccatorum remissio. que facta est in sanguine xpi. Actu. 13. Notum sit vobis viri fr̄es. quia p̄ xpm̄ vobis remissio peccatorum annunciat ab oibus peccatis quibus nō potuistis in lege Moysi iustificari. Rogem⁹ ḡ. Paia ps.

Feria quarta post pascha sermonis xxxviii

Manifestauit se it̄z ih̄s discipulis suis. Jch. 21.

Sicut mendaces desiderant esse occulti ita veritates cupiunt esse manifesti. qui et veritas non querit a gulam. vñ cum resurrectio saluatoris n̄ri vera fuerit. sine vlla fallitate. id̄ ipse dedit op̄az manifesta

re se discipulis suis plurimis exemplis et argumentis. et maxime in locis illis in quibus fuerat cum apl̄is quersatus. s. in Galilea circa mare tiberiadis. et de vna manifestatione ibidez facta legit in euangelio p̄senti. qd̄ in tres ptes diuidit. In prima exprimit piscationis negotium. In secda addit manifestacionis miraculum ibi. Mane aut̄ facta. In tertia postponit resurrectionis cōmuniū ibi. vt ergo descenderunt in terram. Et Circa p̄m̄um tria tangunt. Primo describit locus manifestacionis: manifestauit se ih̄s it̄z. nam pluribus abis vicibus se manifestauerat discipulis suis. digni erant discipuli quibus xps̄ manifestaret. quia ip̄m̄ amabāt et desiderabāt. vñ ista est cā quare post resurrectionem non legit appuisse iudeis odientibus. sed solum diligentibus Jo. 14. Qui diligit me. diliget a p̄re meo. et ego diligam eū: et manifestabo ei meip̄m. Nota h̄m̄ Criso. q̄ signanter d̄r. q̄ xps̄ manifestauit se. qz corpus xpi cum sit incorruptibile et gl̄oluz non videt indifferenter a quibuscunq̄. sed ab illis tm̄ quibus se vult manifestare. et qz potestas manifestationis est in xpo. ideo non dicit euāgelista. q̄ manifestatus fuerit quocūq̄. h̄ q̄ seip̄m

manifestauerit ad mare tiberiadis hoc est mare Galilee. uenit
 aut locus iste manifestationi. qz vnamquamqz rem melius cog
 noscimus in loco: vbi eam consueuimus videre. qz vero xps fue
 rat uersatus circa hoc mare ante passionem cu discipulis suis
 ideo vt facilius eum cognoscerent ibidem se manifestauit eis de
 Secdo ponit actus cui vacabant apli. manifestauit aut sic. sicut
 dicitur p sequentia erant aut simul. sicut in vno loco ita i vna
 caritate spūs sancti et cordia Phil. 2. Ide sapiatis. eandē cari
 tatem habentes vnanimis idipm sentientes de qua vnitae dic
 ps. Ecce qz bonum et qz iocundū. habitare frēs in vnū Petr⁹
 qui plus ceteris dilexit et Tho. qui dicit didimus. didim⁹ gre
 ce idem est qd gerinus latine qd cognomen sibi uenit quia as
 plius ceteris dubitauerat. et Nathanael. iste Nathanael fuit
 fr Philippi apli: doctissimus in lege. quem Philippus adduxit
 ad xpm. et ipse primo confessus fuit excellentiam xpi dicens. Ra
 bi tu es filius dei. tu es rex isrl. Jo. 1. Qui erat achana vico ga
 lilee vbi dñs aquam uertit in vinum. ⁊ filii zebedei. Iacobus
 viz maior ⁊ Jo. et alii ex discipulis eius duo quoz nomina ta
 cent. dic eis Symō petrus B Vado piscari dicit ei venim⁹
 et nos tecum. Ita em colligati erant adinuitem amore. vt etiaz
 simul uellent piscari. Querit quid potuerit esse in causa qd Pe
 trus cum aliis uerit piscatum. nam multi dies erant ex quo re
 lidis n tibo et nau secutus fuerat xpm. et ex tunc non vacauit
 rat arti piscarie. Et dicendum q Criso. triplicem causam assignat.
 Prima qz dum uersabant cum xpo. ita erant occupati p
 dicatione et miraculis atqz cōuersatione eius q non poterant
 intendere piscationi. nunc uero quia xps non erat cum eis. sti
 nue redierunt ad pristinam artem Secda q nondum erat eis da
 tus spūs sanctus. p quem debebant spūalibz actibz mancipari.
 et ideo opa corpalia exerēbāt. sed postqz receperūt spm sanctū
 dederunt se ex toto spūalibus vnde dicebant. Actu. 6. Non est
 equum nos derelinquere uerbum. et ministrare mensis. sed cōsi
 derate viros ex uobis quos assituumus sup hoc opus nos uero
 orōni et ministerio vbi instantes erim⁹. Tercia quia occisi erāt
 et ideo aliqua opatione uoluerant se occupare: quam nouerāt
 Potest fm Augu. etiaz quarta causa assignari quia qdū erāt
 cum xpo. nihil eis defuit: vt dicit Luc. 22. sed post mortem ei⁹
 ceperunt habere penuriam et ideo ad cōsuetam artem vnde pri⁹
 uixerant se transtulerunt. ⁊. Tes. 3. Non gratis panem mādu
 cauimus ab aliquo sed et labore et fatione nocte et die op
 antes. C Item queritur fm Gre. Cur petrus qui ante

Sermo

conuersionem piscator fuerat post conuersionem ad piscationē re-
diit. cum ueritas dicat. nemo mittens manū ad aratꝝ. ⁊ respi-
ciens retro. aptus est regno dei Lu. 9. Precipue qꝫ ut dicit Aug.
si fecissent hoc apli mortuo xp̄o anteqꝫ resurgeret. putaremꝫ qꝫ
hoc fecissent desperantes eum resurreduꝫ. nūc uero qꝫ ad pisco-
tionem redierit. postqꝫ uiderant eum uiuū. ⁊ insperant loca
uolneꝫ. atqꝫ in sufflatoem habuerāt spūssandū valde inconue-
niens uidet qꝫ ad piscationē redierint. Ad hoc rñdet Greg. dis-
tinguens qꝫ quedam sunt negocia que sine peccato fieri possūt
quedā uero sunt que aut uix aut nullatenus sine pctō fieri pos-
sunt sic thelonei negociū. ⁊ talibꝫ negociis nemo se debet im-
plicare ppter h. Mat. post xp̄i resurrectionē nō rediit ad thelo-
neum qꝫ uero piscaria sine pctō fieri pnt. ideo post conuersionē
tale negociū repetere nulla culpa extitit p̄cipue ut dicit Aug. qꝫ
apli non habebāt unde uiuerent. quā tñ indigentia ideo dñs
euenire pmisit: ut expellerent ire piscatum quatenꝫ dispositum
miraculum exhiberet unde ptz qꝫ Petrus apls mittens manus
ad aratꝝ non respexit retro. retro em̄ aspiciere ē post conuersionē re-
petere culpā p̄teritam ut dicit glo. 1. Thi. 4. Sed qꝫ piscari non
erat culpa. ideo nō repetit culpam p̄teritam. Tertio ponit la-
bor discipuloꝝ sine fructu et exierit. et ascenderunt in nauim. ⁊
illa nocte. in nocte ut dicit Criso. Piscabant. qꝫ adhuc forte do-
losi erant. Nihil prendiderūt. Greg. facta est inquit discipulis
piscationis magna difficultas. magna est afflictio spūs. quia cum
ctus eoz labor ibat in cassum sed tñ in tanto labore sine fructu
credendum est eos fuisse benignos et patientes. nō turbatos
ad inuicem. sed cuncta in beneplacito dei ponentes. non sic faci-
unt p̄tiores hoies qui irascunt. ⁊ frequenter etiaz deum altissi-
mum maledicūt. si nō eueniat qd cupiunt. non aduertentes qꝫ
deus disponit hois uitam melius. qꝫ ipse hō cognoscat. ps. Ja-
cta cogitatum tuum in dño ꝛ.

Secunda pars

Secundo cum dicit Mane autē tangit manifestatio sa-
luatoris. laborantibꝫ em̄ et afflictis discipulis atqꝫ
ignorantibꝫ quid agerent. assistit ih̄us saluator. ⁊ qñ
qꝫ tangunt in hac pte. Primū est xp̄i p̄sentia. mane
autē factō. stetit ih̄us in litore. Querit h̄m Greg. cur p̄
resurrectionē dñs stetit in litore. qui an̄ suam resurrectionē corāz
discipulis in fluctibꝫ maris ambulauit: ut dicit Mat. 14. Et rñ-
det Greg. assignans rōnem mysticam. dicit em̄ qꝫ mare signifi-
cat p̄ns sc̄lm qd se causaz tumultibꝫ. ⁊ undis uite corruptibil̄
allidit p̄ soliditatē uero litoreis p̄petuitas eterne quietis figurat

quia igitur discipuli ad huc erant in fluctibus mortalis vite. id est la-
 borabant in mari. et propter eandem causam Christus ante resurrectionem
 nem in mari fuit cum eis quia vero redemptor noster iam corruptio-
 nem carnis excellerat post resurrectionem suam in litore stabat
 potest etiam adhuc adduci literalis ratio. quod Christus volens manife-
 stare veritatem sue resurrectionis. nihil debuit facere quod esset dis-
 cipulis occasio erroris. erant enim valde labiles: ut existimarent
 eum esse spiritum si igitur ambulasset supra mare statim potuissent su-
 spicari: quod esset fantasma. et ita habuissent impedimentum ad cre-
 dendum resurrectionem eius. nam ut legitur. Mat. 14. cum Christus
 ante resurrectionem ambularet supra mare. et veniret ad disci-
 pulos: qui erant in nauicula discipuli turbati sunt dicentes:
 quia fantasma est. et pro timore clamauerunt. quod si fuerunt huc su-
 spicati de eo quem nondum viderant mortuum. multo amplius
 se existimassent videre fantasma. si Christus quem mortuum viderant
 post resurrectionem supra mare ambulasset. **E** Deinde
 ostendit quod latuit discipulos eum esse Christum. non tamen cognouerunt
 discipuli: quia Iesus est. Ysa. 45. Vere tu es deus absconditus
 deus israel saluator. Sciendum est ut dicit Crisostomus. quod Christus mox seip-
 sum non ostendit discipulis. sed voluit primo in allocutionem
 cum eis venire. Due autem sunt cause quare eum statim non cog-
 nouerunt. prima ex parte corporis Christi. quia sicut in potestate corporis
 gloriosus est: quod se ostendat vel non ostendat. ita etiam in potestate
 ipsius est: quod si per aliquem modum se ostendat. ut cognoscat. vel
 etiam aliquo modo se ostendat: ut cognosci non possit. sed vide-
 ri tamen Christus igitur licet se ostenderet existentem in litore. quia tamen non
 eo modo se presentauit: quo posset cognosci. ideo spiritum non cogno-
 uerunt. Secunda causa potest assignari ex parte discipulorum. quia
 ita erant intenti ad opus piscationis. quod licet viderent Christum in
 litore. non tamen aduertebant quis ipse esset. Posset etiam assignari
 nari causa ex parte distantie. quia enim Christus distabat ab eis cubitis
 ducentis. ideo forte non cognouerunt. **S** Secundo ponitur
 allocutio Christi. dixit ergo eis Iesus. pueri pueros appellat si propter
 etatem quod Petrus iam habuerat uxorem. sed dicit eos pueros
 ab obsequio quemadmodum seruientes nobis in antiquis. pue-
 ros appellamus. nunquid pulmentarium habetis. i. habetis ne
 aliquid unde possit fieri pulmentum. hoc autem dicebat quasi ali-
 quod vellet ab eis emere. Est autem pulmentarium idem quod pulmentum.
 ut dicitur pulmentum tibi et delicatus et suavis. **V**l etiam quilibet cibis
 propter panem quod est copanagium. et bene nouerat ipse. quod nihil
 in ipsa nocte prendiderant. et tamen interrogat si aliquid habent

Sermo

venale propter duo. Primo ut ipsis referentibus se nihil habere habeat locum mandare eis: ut mittant retes in mare. Secundo quia si Christus dixisset se scire quod nihil ea cepisset nocte. ex hoc signo cognovissent eum esse Christum. quia sciret occulta. Christus vero adhuc volebat differre suam cognitionem in miraculo magis evidenti. Responderunt ei non certe non habemus pulmentarium nec aliquid cepimus. Tercio ponit preceptum Christi. dixit eis: mittite retes in dextram navigii. id est ad dextram partem navis. mittite retes in mare: et inveniatis. inveniatis. scilicet multitudinem piscium. miserunt ergo: sicut mandauerat illis. et ita impletum est retes magnis piscibus quia iam non valebant illud trahere. propter multitudinem piscium plus igitur valuit unicum verbum atque imperium Christi quam totus labor et plurima industria discipulorum. Et attende quod ista aggregatio piscium retes discipulorum facta est diuinitus. tunc ministerio angelorum qui subito ad nutum Christi incluserunt intra retia illos pisces de mari. Et Quarto tangit noticia Christi. dixit ergo discipulus ille quem diligebat Iesus. iste est Iohannes. euangelista Petro ei dixit tanquam magis diligenti Christum. dominus est. pater. Cognoscant quia nomen tibi dominus. tu solus altissimus super omnem terram. Nota hinc Bedam. quod Iohannes cognouit Christum propter tria. scilicet propter miraculum illius piscationis. Item propter sonum precognite vocis. Item tertio quia fuit recordatus alterius piscationis de qua habet. Luc. 5. quod ad verbum Christi Petrus laxavit retia in capturam. et incluserunt discipuli piscium multitudinem. venit igitur in mentem Iohannes. miraculum piscationis illius. et cognouit quod Christus esset. cuius etiam impio erat facta ista piscatio. Quanto ponit quod discipuli cognito Christo venerunt ad ipsum. et primo quod Petrus ceteris feruentior promptius venit. Symon ergo Petrus. cum audisset quia dominus est statim credidit Iohannes. tunica succinxit se. Est autem succingere: vestimenta eleuare supra singulum sicut faciunt qui ministrant: ut expeditiones fiat erat enim mundus: hinc Bedam dicit Petrus. fuisse nudus. ad compassionem ceterorum vestimento. quibus uti solebat. qui vestimentis solitis non erat indutus. Aut etiam dicit per hunc eundem. quod more piscatorum piscandi studio nudus incesit: et misit se in mare. eodem ardore quo multa alia fecerat. venit ad Iesum. nec voluit expectare: ut navigio veniret ad Christum quia tarde sibi videbatur posse venire ad terram. Non tamen ut dicit Beda. intelligendum est Petrus venisse super fluctus. sed aut notando. aut pedibus propriis quia erat prope terram. licet igitur Petrus non Christum prius cognouerit: quia tamen plus omnibus dilexit. ideo prior venit ad Christum. Deinde ostendit quod alii venerunt. Alii autem discipuli navigio venerunt. et cetera

modum apparitionis ipsius. Quarto visus est duobus discipulis euntibus in castellum in specie pegrini. Mar. 16. et Luc. 24. Quinto visus est in sero ipsius diei. aggregatis discipulis in cenaculo absente Thoma. Luc. 24. et 20. His vero diebus post diem resurrectionis. iteque quinq; aliis vicibus eis apparuit. primo scilicet octava die resurrectionis presente thoma. Jo. 20. Secundo ad mare tyberiadis de qua appitione habitum est in presentia euangelio. Tercio 11. discipulis in galilea in monte thabor Mat. 28. Quarto in die ascensionis recubentibus. 11. discipulis. Mar. 18. Quinto ipsa eadem die ascensionis. non quidam in terram. sed iam in aere eleuatus apparuit. Luc. 24. et Actu. 1. videntibus illis eleuatus est alie aut apparitiones legunt. que licet vere sint. non tamen habent in canone. Rogemus ergo deum. ut visionem sui nobis manifestet in vita eterna. ubi videamus eum. non speculo et emigmate sed apta claritate sicuti est. qui vivat et regnat etc.

Feria quinta post pascha. Prima pars sermonis. Tricesimoini.

Maria stabat ad monumentum etc. Jo. 20. hoc idem succinate legitur. Mar. 16. et Luc. 24. Non est dignum ut inueniant aliquid. qui negligunt querere. sed diligenter inquirentes rationabile est. ut quod cupiunt reperiant. unde Maria magdalena simul cum petro et Jo. veniens ad monumentum. primo omnium christum videre meruit. quia ad monumentum persistit. illi vero tunc non viderunt quia neglexerunt ibi manere. In hoc autem euangelio ubi agitur de ista appitione domini tria tangunt. Primum est affectuosa mulieris inquisitio. Secundum est gloriosa salutationis appitio ibi: hoc cum dixisset. Tercium est gaudiosa resurrectionis annuntiatio ibi: venit maria magdalena: In prima parte tria facit. ostendit enim quantum amore. quanto studio. et quanto dolore ista mulier dominum querens fuerit. Quanto amore quidem. nam ut dicit Gregorius. mentem huius mulieris magna vis amoris accenderat. que a monumento domini et discipulis recedentibus non recedebat unde dicit. Maria scilicet magdalena stabat: non quidem recedebat. quod ut dicit Augustinus. viris recedentibus infirmiore sexum in eodem loco fortius figebat affectus. Illi recedebant timentes videri a iudeis. huius ista neminem timens stabat: ad monumentum: nesciebat enim in quo iret ad querendum corpus domini. et ideo non recedebat a loco ubi posuerant illud foris. extra speluncam. hinc inde attendens sic ubi videret corpus domini. sed tamen erat inter ortum ubi erat monumentum: plorans ne mireris ut dicit Crisostomus. quod maria

Sermo

magdalenā amare flebat ad monumentum. Petrus vero nihil tale passus est. compassibile enim est muliebri genus. et nam flebile. Nota quod duplicem causam plangendi habebat ista mulier. Primam quidem. quia credens corpus domini esse ablatum. tunc currit ad petrum et Iohannem. ut simul cum eis quærerent dominum illi vero recesserunt. et reliquerunt eam ad monumentum unde videns se solam derelictam. ad lacrimas se auertit. Tunc. Plorans plorauit in nocte et lacrimae eius in maxillis eius. non est qui desolet eam. Secunda causa plangendi erat. ut dicit Augustinus. quia oculi qui quaesierant dominum. nec inuenerant. lacrimis vacabant amplius dolentes eum esse ablatum de monumento. quod quod occisus fuerit in ligno quoniam tanti magistri cuius vita subtracta erat. nec memoria remanebat. unde videns corpus esse ablatum lacrimis vacabat. Tunc. Idcirco ego plorans et oculus meus deducens lacrimas. quia longe factus est a me desolator. auertentes animas meam. solus itaque gemitus illi successerat loco christi unde desolabatur. **B** Querit Augustinus. 4. des. 5. ca. Quare fletus cum sit res amara. dulcissimus est miseris et tribulatis. Et respondet licet fletus sit res amara. delectat tamen propter fastidium carentie earum rerum quibus prius fruebamur. In 9. autem libro capitulo. 12. aliam solutionem inuenit. nam propter tristitiam causantur lacrimae. quae nisi tanquam superfluum quid plangendo effundatur. nouum dolorem faciunt ita ut gemat sit dolor. cum vero ploratu emittunt. alluciant calore quod uedmem. unde lacrimae sunt miseris delectabiles. Amos igitur ut dicit Origenes. faciebat eam stare ad monumentum. sed dolor faciebat eam plorare. Secundo ostenditur quanto studio quaesierit dominum. quia frequenter intuebatur sepulchrum ubi dominum uiderat et posuerat. unde sequitur: dum ergo fletet inclinauit se: et prospexit in monumentum: primo quidam monumentum uiderat vacuum. dicente angelo: uenite et uideat locum ubi positus erat dominus. nihilominus tamen amore sollicita. iterum atque iterum monumentum aspiciendo perquirat. amanti enim ut dicit. Grae se male aspexisse non sufficit. quia vis amoris intentionem multiplicat inquisitionis. sancta enim desideria dilatione crescant si autem dilatione deficiunt. desideria non fuerunt. Deinde uisio angelica sequitur. ubi praemittitur numerus angelorum: et uidit duos angelos. prius quidem cum aliis mulieribus unum angelum uiderat sedentem super lapidem monumenti. nunc uero duos uidit ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. Item adiungit aduenientem habitum: in albis: sicut quod dicit Dyonysius de

angelica Hierarchia. angeli cum sint incorporei. vestimentis non indigent. vnde cum vestimentis albis dicuntur vestiti. vt aliqd nobis innuant. fit nam vt dicit Criso. iocunditatis & gaudii p fulgentes amictus. prestant iudicia salutifera resurrectionis. Sic enim in passione eclipsatus est sol. meroris et angustie signa promens crucifigentibus filium dei. ita angeli vite et resurrectiois precones habitu salutiferi festi candidati designabant. Item ponitur eorum positio: Sedentes: In Luca dicitur q stabat. h vt dicit Augu. intelligendum est q prius sedebant angeli. sed cum vidissent Mariam magdalenam assurrexerunt ei. Item ponitur ordo ipsorum: vnum ad caput et vnu ad pedes: Caput est sciendi principium. vt dicit Augu. 2. super. Gen. ad lras capitulo. 13. pedes vero sunt organa propria motus. viuum autem a non viuio principaliter hys diebus distinguitur sensu. s. & motu. Admonstrandum igitur q vtriusq; vite opera perfecta erant in xpo. Et ideo alter angelorum ad caput. alter vero ad pedes erat. Item ponitur eorum situs: vbi positum fuerat corpus ihesu: Nam erant angeli intra loculum siue speluncam istam intra quam erat loculus ad caput et ad pedes ipsius loculi. Et nota hinc Augustinum q ista visio angelorum eadem est illi. q legitur. Luc. 24. Q; vero in Luca sequitur q post hanc visionem Petrus cucurrit ad monumentum propter verba mulierum In Johanne vero aduentus Petri premititur visioni angelorum dicit Augustinus q Lucas recapitulando huc posuit. Tercio ponitur quomodo lamentabiliter quid quererent. angeli exposuerint: dicant ei illi: quasi compadendo lachrimis eius: mulier quid ploras. Crisostomus. angeli lachrimas prohibebant et futurum quodammodo gaudium nunciabant. ita enim dixerunt quid ploras ac si dicerent plorare noli. Jere. 31. quiescat vox tua a fletu. et oculi tui a lachrimis. deinde reddit causam q re plangeret: quia tulerunt: non dicit abstulerunt bona temporalia. sed dixit: dominum meum: licet mortuus esset dominum tamen suum esse dicebat: Et nescio vbi posuerunt eum: vnde hinc Augustinum huc erat causa maioris doloris. quia nesciebat quo iret ad consolandum dolorem etc.

Secunda pars

Sermo

Secundo cum dicit. Hoc cum dixisset. tangit gl'iosa
xpi appitio. ⁊ tria facit. p'mittit em xpi presentia. sed
ignota mulieri: huc cum dixisset: ipsis angel: auer-
sa est retrosum: vt aspiceret quid esset post se in or-
to. Nam p'mo aspicebat intra domum vbi erant angeli. Que-
rit Criso. quare huc mulier non expectauerit quid ageli ei respō-
derent. et asulerent sup fletu suo. sed statim auertit se retrosum
Et respondet q' dum ista mulier colloqueret angelis. xps post
eam appuit. ⁊ angeli asiderantes dnatorē figura et inspeccione
et motu asestim onderunt qm viderunt dnm. vnde mulier vi-
dens angelos sic attēte asiderātes aliqd post se dicit se retrosum.
vt viderent quid respicerēt. Aliter dicit Origenes. q' nimia solici-
tudo querendi dnm nō p'mittebat. vt fixū alicubi haberet aspe-
ctum. sed huc atq' illuc anxie. vertebat oculos. vñ cum non in-
uenisset corpus dñi in monumento non multum ei fuit care de
verbis angeloz. ⁊ iō statim vertit se: Et vidit ihm stantē: be-
nedicit stantē. q' virtute resurrectionis non tanq' mortuus aut
infirmus vel fatigatus iacebat. vnde vt ostenderet q' humanā
oēm infirmitatem transierat. stans appuit: et non sciebat q' ihe-
sus esset. Job. 4. stetit quidam cuius non cognoscebam vultuz
ymago coram oculis meis Et attende vt dicit Criso. q' angeli
statim cognouerunt dnm. mulieri vero ignotus appuit. ipa ei
querebat eum tanq' mortuum. vnde si statim cognouisset eum
stupefacta fuisset. et ideo paulatim deducenda erat in cognitio-
nem resurgētis. Secdo ponit xpi cum muliere sermō: Dicit ei ihus:
duas interrogaciones fecit. p'ma: Mulier quid
ploras: Bern. Interrogat inquit causa doloris. vt augeat desi-
derium. quatenus eum nominaret. quem quereret et in amorē
eius ardentius estuaret. Secunda interrogatio est: quem queri-
tis: illum querebat qui querebat quem quereret. et ideo de h
xps querebat vt se hac interrogacione demonstraret esse quez
querebat: Deinde ponit mulieris responsio: Illa
estimans q' ortulanus esset. forte credebat eum esse ortulanuz
ipsius orti. in quo erat sepulchrum domini. Et attende h'm Gre-
q' non fallebatur penitus illa mulier. ipse enim christus vere ē
ortulanus qui in pectore istius mulieris per amoris sui videli-
cet semina virtutum virentia plantabat. Nota q' omnis aia ē
ortus xpi. Jere. 31. Erit anima eoz quasi ortus irriguus. ⁊ vl-
tra nō esurient. Ex quo ortu xps ver9 ortulan9 malas herbas
vicioz eradicat. et semina virtutū iactat. Jactat in eo semen
viole. vnde germinat et surgit insipitez plantarum et floret

est. Scdm hanc humanitatis naturam nulli est dubiū quin p̄r
et deus sit sibi et ceteris cōmunis. Aliter dicit Augu. qz deus est
p̄r xp̄i et pater alioz hoīm: sed p̄r xp̄i est naturaliter. ⁊ eterna
genitura. ceteroz vero p̄ creatōem et gr̄a adoptionis. Quantū
vero ad rōnem humanitatis ipse cum ceteris hoīb̄ h̄t deum. sed
adhuc differenter: quia inter deum et homines ipse est media-
tor. ⁊.

Tercia pars. D

Erdo cum dicit. Venit maria: tangit gaudiosa re-
surrectionis annuntiatio. venit Maria magdalena
cum gaudio et exultatione. Et est sciendum vt dicit.

Augu. de sensu euāgelistaz. qz maria magdalena
cū aliis mulierib̄ p̄mo venit ad monumentū. ⁊ vidit angelum
sedentem sup lapidem reuolutum qui annuntiavit eis xp̄m re-
surrexisse. Sed maria magdalena attonita renūciavit apl̄is cor-
pus esse sublatum currentib̄ vero Petro et Jo. ad monumen-
tum ipsa sola ex mulierib̄ occurrit post eos. vbi itēz eis recede-
tib̄ duos vidit angelos. ⁊ xp̄m in figura cōtolami vt dicit p̄sent
euangelū. Cum vero gaudens itēz veniret ad discipulos. vt
renunciaret que viderat. reptis aliis muliereb̄ s̄bant simul: et
dum irent occurrit eis ih̄sus. vt dicit Mat. 28. Et dixit illis aue-
te. Ille vero accesserunt et retinuerunt pedes eius: et adorauerūt.
tunc eis oīb̄ mādauit xp̄s vt renunciarent apl̄is eum viuere
Annunciatis disciplis quia vidi dñm. p̄mo annūciauerat abla-
tum esse corpus. Ecce igit vt dicit. Gre. qz humani generis cul-
pa ibi abscondit. vñ p̄cessit. mulierei p̄ma viro annūciavit ver-
ba mortis. illa vero nouam vitam annūciat. ⁊ hoc ideo vt dicit.
Beda. ne p̄petui reatus apud virū obprobrium sustineret. ⁊ que
viro culpam transfuderat. transfunderet et gr̄am: Et hec dixit
mihī. s. ascendo ad p̄rem meum. facta est maria magdalena re-
surrectionis xp̄i p̄nuncia. et verborum ipsius relatrix. cum ta-
men apostolus prohibeat mulierē docere et predicare. qd spe-
ciale p̄uilegium merita gr̄az beate marie magdalene accū-
lat. Rogemus ergo deum ⁊.

Feria sexta post pascha. Prima pars
sermonis. quadragesimi.

Indecim discipuli abierunt in galileā in montē vbi cō-
stituerat illis ih̄sus ⁊c. Mat. 28. Querit ad qd oꝝ tu-
erit discipulos xp̄i ire in galileā ad videndū eum
cū in iherusalem pluries ih̄sus apparuit ⁊ quare vi-
dendus solum in galilea p̄mittit dicendū qz diu-
num cōsiliū nunq̄ mutat licz mutent opa. vt dicit. 1. cōf. 4. ca.

Sermo

Diuinum aut̄ asilium fuit solum in galilea se discipulis demon-
strare. ⁊ hoc ppter quinq;. Primo quidem ad maiorem sue resur-
rectionis certitudinē. xps em̄ ante passionem uersatus fuit in
galilea cū discipulis. vñ manifestū erat xpm̄ vere resurrexisse dū
in eisdem locis post resurrectionem uersabant̄ cum eo. Secūdo
q; in iudea timore iudeoz̄ et imaginatione uise mortis xpi sic i
pediebant̄ discipuli: q; nō vere credebant resurrectionem eius.
in galilea uident̄ erat. que est patria discipuloz̄. in qua eum
non mortuū sed uiuum uiderant. Tertio ad maiorem eoz̄ aso-
lationem. Est em̄ valde penosum post mortem amici in locis ill̄
manere in quib; cū eo dum uiueret uersati fuim⁹. vñ uidem⁹
q; hoies fugiunt illa loca ppter alleuacionem mesticie. Si autēz
quem credebamus mortuum uiuere audieremus. maximū nos
bis esset gaudium etiam ip̄is locis eum uideret. que propter
mortem eius nobis odiosa fuerant. Quarto quia nolebat xpus
in ciuitate illa ex toto se discipulis manifestare. in qua adema-
tus fuerat iniuste ad mortem. tanq; detestans et ab horrens ip-
sam. Quinto h̄m glo. quia galilea transmigratio interpretatur
xps aut̄ resurgens transibat a iudeis ad gentes. ideo discipuli f̄-
cedunt a iudeis ut in galilea gentium uideant xpm̄. licz aut̄ ta-
le fuerit diuinū ppositū ante tñ q; irent in galileam xps se disci-
pulis demonstraui. primo quidem ne nimia dilatio esset illis
causa doloris. Secdo ne fieret causa erroris putantib; eū non re-
surreduz̄. Tertio q; non expectassent eū uidere in galilea: nisi
prius astasset eis q; resurrexisset in ierlm̄ In p̄nti aut̄ euangelio
agit̄ de ista appitione dñi. qd̄ in tres ptes diuidit. quaz̄ prima
ctinet appentis xpi maiestatem. altera resurgentis vlem̄ potestatem
ibi et accedens ih̄us. Tertio familiarem pmanentis caritatem:
ibi. ⁊ ecce ego. Circa p̄mum tria tangunt. Primum est obediē-
tia discipuloz̄ vnde dicit. vñ decim aut̄ discipuli abiērt de ierlm̄
in galileam. vñ recesserant prius ueniētes ierlm̄ duce xpo ad pas-
sionem ueniēti. In montē ubi astituerat illis ih̄us. Iste est mōs
in quo añ passionē transfiguratus ē. B Secdo ponit̄ di-
pulozum reuerentia. Et uidentes eum subito inter eos. vultu
mirabili et iocundo appuit. Mat̄. 15. vidit te dñe q̄li agelū dñi
et turbatum est cor meum p̄ timore glie tue. valde ei mirabi-
lis es dñe. ⁊ facies tua plena gr̄az̄. Adorauerunt h̄ p̄mo legē
q; xpm̄ oēs apli post resurrectionem adorauerūt. quia manifestū
in eo apparebat diuinitatis signū gl̄iosū. Nō q; adorandus est
xps p̄mo quidem rōne diuine maiestatis. Deu. 6. dominum de-
um tuū adorabis ⁊ illi soli h̄ies. rōne diuine generacōis q; fili⁹

dei est **Mat. 14.** Qui in nauicula erant venerunt et adorauerunt
 eum dicentes. vere filius dei es. rōne tpalis creatōis **Xpo. 14.**
Adorate eum qui fecit celū et terram et mare et oīa que in eis sūt
 et fontes aquarū. rōne vniuersalis dñationis ps. Adorabunt ī
 aspectu eius vniuerse familie gentiū. qm̄ dñi est regnum. et ipse
 dñabit gentium. rōne sanctissime vnionis verbi ad carnē **Tho.**
13. Adorabunt dñm in te et terram tuā in sanctificacōe habebūt
 rōne nre redemptionis ps. Adorabūt eum oēs reges terre. oēs
 gentes seruiēt ei. qz liberauit paupem a potente. Item rōne io-
 tunde resurrectionis ps. Adorabimus in loco vbi steterūt pedes
 eius. qd vt fiat subiungit. surge dñe in requiem tuā. rōne nre
 glorificationis. **Tho. 13.** Lucē splendida fulgebis. et ideo om̄es
 fines terre adorabūt eum. ppter hec oīa triplex mundi machina
 xpm̄ adorat. **Phi. 2.** In nomine ihu om̄e genu flectatur. celesti-
 um. terrestrium. et infernoꝝ. Adorant quidem eū celestia cum ex-
 ultatione siue sint angeli spūs ps. Adorate eū oēs angeli eiꝝ
 siue sint beati spūs hoīm **Xpoc. 424.** Seniores padebant ante
 sedentem in throno. et adorabāt videntem in secula seculorum si-
 ue etiā ipsa sint celestia corpa **Ge. 32.** vidi p somnū quasi solē
 et lunam et stellas. 11. adorare me Item adorat eū machina ter-
 restris ex deuotione ps. Dis terra. hoies habitantes in terra:
 adoret te et psallet tibi. psalmum dicat nomini tuo siue sint re-
 ges principes seculi. **Mat. 2.** De tribus magis. intrantes domū ī
 uenerunt puez cum maria mre eius. et pidentes adorauerunt
 eū siue fuerint apli pncipes ecclie sic **h̄ Isa. 49.** Vultu in terra de-
 misso adorabūt te Tota etiā agregatio fidelū a xpo īstituta eū
 adorat ps. oēs gentes quascunqz fecisti venient et adorabūt corā
 te dñe. Item adorat eū infernalis machina: h̄ cū tremore demo-
 nes em̄ credunt et tremiscunt **Mat. 5.** Videns aut̄ hō ī spiri-
 tu in muudo ihum a longe. cucurrit et adorauit eū. Cetero
 ponit quorundā hesitatio. Quidā aut̄ nō oēs viz dubitauerunt.
 non dicit qz quidā non crediderint. sed qd dubitauerunt
 est em̄ differentia inter dubitare et nō credere. qui enim non cre-
 dit remotus aut contrarius est veritati. Qui vero dubitat ad ve-
 ritatem accedit. sed nondum in ea firmatus est. Non aut̄ crede-
 dum est aliquos ex vndecim apostolis vsqz nunc incredulos eē
 resurrectioni quibus xps̄ tocens se manifestauerat. Nam et Tho-
 mas q̄ incredulus fuerat iā erat solidat⁹ infide h̄ tñ aliq̄ adhuc
 min⁹ pfecti dubitat in q̄bo nōdū erat fides resurrectionis firmata
 Que omnia nostre fidei sunt confirmatio. Nam vt dicit Leo
 papa hanc hesitationem infirmitatis humane nequaqz spiritus

Sermo

veritatis pmisisset predicatorum messe peccatoribus: nisi illam trepidam sollicitudo et curiosa cunctatio nostre fidei fundamenta iecisset. Solida igitur fidei fundamenta illo dubitatio fecit. quia dum non credunt narrantiibus. quidam vero non credunt nisi tangant et vident. alii vero etiam videntes et tangentes dubitant. triplex fidei firmitas oritur. primo enim tollit omnis suspitio falsitatis. Non enim ordinatione humana facta est resurrectio: quoniam tot fuerunt non credentes et dubitantes. Secunda quia certitudo fidei roboratur. Nec enim faciliter potuit non credentibus et sic dubitantibus persuaderi resurrectio sed expressam optulit illis veritatem ostendere. Tercia quia omnis nobis occasio erroris tollitur. quia dubitationes aliorum nos instruunt vnde Leo nos illo instruxit aspectus. nos eruditus auditus nos confirmavit attractus. Gratias agamus igitur diuine dispensationi. et sanctorum patrum necessarie tardidati. quia dubitatum est ab illis ne dubitaretur a nobis etc.

Secunda pars

Secundo cum dicit. Et accedens ihesus. tangit vultus resurgentis potestas. et tria facit. primo quidem ipsam potestatem sibi collatam demonstrat. et accedens ihesus ut familiariter cum discipulis loqueretur. Locutus

est eis dicens data est mihi omnis potestas. Dico. Illi potestas data est. qui paulo ante crucifixus fuerat. sepultus in tumulo: et postea resurrexit. istam potestatem ab eterno patre obtulit filio. Sicut ut dicit Severianus. In tempore filius dei contulit virginis filio. deus homini diuinitas carni quod semper ipse cum patre possedit in celo et in terra ut secundum Iudaeos. qui ante regnabat in celo per fidem credentium. etiam regnat in terris. Attende quod hanc potestatem ante resurrectionem homo christus ihesus habuit ab instanti sue conceptionis. sed eam non ostendit usque post resurrectionem. immo sub potestate fuit hominum usque ad mortem. Nota ut dicitur in decretis duo sunt. Imperator augustus qui principaliter mundus regitur auctoritas sacra pontifici et regalis potestas. vna spiritualis altera temporalis est. Sed tamen spiritualis potestas longe excellentior est temporalis. vnde dicit Ambrosius in suo pastorali. honor et sublimitas episcopalis nullis potest temporibus adequari. Si regum vulgari contempseris et principum dyademati longe est inferius quam si plumbi metallum ad auri fulgorem spes cum videas regum colla et principum submitti genibus sacerdotum: et ex osculatis eorum dextris omnibus imperatorum credant se muniri nihil est in hoc seculo excellentius sacerdotibus. nihil potest sublimius episcopis reperiri et potest spiritualis ista potestas que est in sacerdotibus nomine christi intelligitur. temporalis vero que est in regibus nomine terre intelligitur christo igitur data est potestas in celo et in terra quia sacerdotalis et regalis in ipso

potestas excellenter existit d̄ sacerdotali d̄ Heb. z. Pretur for p
 nobis ingredit̄ ih̄us h̄m ordinem mechl̄sedech pontifex sac̄ ua.
 de regali vero d̄ Mala. i. Rex magnus ego sum dicit d̄ns ex
 ercituum ⁊ nomen meum horribile in gentibz preter has autēz
 potestates est in x̄po tercia potestas distributionis. qz sacerdoti-
 um ⁊ regnum cui vult p̄t distribuere. ⁊ ascendens in celū vtrāz
 qz potestatem reliquit ecclesie. vñ. zz. di. ca. oēs. dicit qz solus
 x̄ps fundavit romanā ecclesiaz qui beato petro eterne vite clavis
 gero terrem simul et celestis regni contulit potestatem. E
 Sed qz nemo militans deo implicat se negociis secularibz ideo
 quasi dispensatiue factum est. vt papa solius potestatis sp̄ialis
 auctoritatem hanc et executionem t̄p̄alis vero potestatis aucto-
 ritatem quidam habebat. sed executionem regibz et impatori
 committat. h̄m qz dicit Ber. li. 4. de consi. 10. Est igit̄ in x̄po sa-
 cerdotalis et regalis potestas est etiā in ecclesia. sed excellenter est
 in x̄po. p̄mo quidem qz potestas x̄pi est p̄marie institutionis. In-
 stituit em̄ quos vult sacerdotes et dignitates ordinat. Apo. i.
 fecit nos regnum ⁊ sacerdotium deo et patri Eph. 4. Ipse de-
 dit quosdā quidez ap̄los. quosdā autē p̄phetas. alios vero euā-
 gelistas. alios autē pastores et doctores. Item distribuit regna
 Dan. z. Ipse transfert regna atqz constituit. Pro. 8. Per me re-
 ges regnāt. ⁊ legum aditores iusta decernūt. p̄ me principes i-
 pant et potestates decernunt iusticiam. Secundo excellit d̄natione
 potestas em̄ x̄pi est que non auferēt. ⁊ regnum ip̄ius qd̄ nō cor-
 rumpet. Similiter ⁊ sacerdotalis dignitas. He. z. ih̄us eo qz ma-
 neat in eternū. sempiternum h̄t sacerdotium. Tercio excellit au-
 thoritate ip̄e em̄ est p̄ncipalis rex et sacerdos. alii tanq̄ ministri
 Sap. z. Audite reges. qm̄ data est a d̄no potestas vobis. ⁊ vir-
 tus ab altissimo. et ministri estis regni eius. De sacerdotibz ve-
 ro dicit. i. Cor. 4. Sic nos existimet homo vt ministros x̄pi ⁊ di-
 spensatores ministerio dei. Quarto excellit efficacia. Nam licz
 reges n̄ri possint occidere nō tñ viuificare. Sed de x̄po d̄ Sap.
 16. Tu es d̄ne qui vite ⁊ mortis habes potestatem ⁊c. Sacerdos
 tes similiter licz sacramenta adhibeant ad viuificandā aīam so-
 lus tñ gratiam infundit que est vita aīe et libera ta morte peccā-
 ti. Mat. 9. Sciat̄ qz filius hoīs h̄t potestatem in terra dimittere i-
 p̄ccāta. Quinto excellit iudicio. qz in finali iudicio oīs potestas tā
 regum q̄ sacerdotū ad eum de uoluet. a quo nulla est appella-
 tio. Jo. 5. potestatem dedit ei ⁊ iudiciū facere ⁊c. Sexto excellit
 retribucōe. pene em̄ et p̄mia regū et sacerdotū t̄p̄alia sunt. Sed
 ip̄e p̄ meritis vniuscuiusqz h̄t potestatem. aut penam aut gl̄iam

in visitata) mandata noue legis docere. oia ista implere arduus
erat et difficile. maxime qz sciebāt xpm ascensurū celos. qui dix-
erat Jo. 15. Sine me nihil potestis facere. eo igitē absente impos-
sibile erat p̄ficere officiū inuictū. Et ideo ip̄e pmittit eis. qz sic
sit celos ascensurus. qz tñ semp futurus sit cū eis: Et ecce ego:
non quidem h̄m rōnem hūam tatis vt dicit Beda. qz inquantū
hō assumptus est in celū. ⁊ sedet a dextris dei. sed inquantū de⁹
licz etiā h̄m qz hō maneat cū fidelibz sub sacramento eucaristie:
vobiscū sum: non solum est cum apl̄is. sed cū oibz etiā qui p̄ eos
crediderunt in eū: oibus diebz: ita vt nec vno momento t̄pis
relinquat eccliam fidelīū: vsqz ad consumationem seculi: Beda. h̄m
tum inquit p̄ infinito p̄mit. nam qui in p̄nti seculo māet cū ele-
ctis eos p̄tegendo. ip̄e post finem seculi sine fine cū eis manebit
eos remunerādo. **Id** Nota qz triplex est status ecclie. in-
cipientīū. p̄ficiētīū. et p̄fectoꝝ. cū oibz istis est xps vsqz ad cō-
sumationē seculi. Est quidem cū incipientibz vt p̄ficiant. cū p̄-
ficiētibz vt p̄ficiant. sed cū p̄fectis vt coronam vite recipiant.
quos status iā transferat apl̄us dicens. z. Thi. 4. Bonum cer-
tamen certavi. cursum consummavi. fidem suam ꝑ. ad incipientes
p̄tinet timere. penitere. temptari. tribulari. In oibz istis xps est
cum eis. timent quidē penas inferni. sed ip̄e roborat eos p̄s. n̄
timebo mala qm̄ tu mecum es. Die. 42. Vos pauidi formida-
tis regem babilonis. nolite timere eum dicit dñs. qz ego vobis
sum. Item penitet ⁊ dolent de p̄ctis p̄teritis ⁊ cū eis est vt
eos confortet Ezech. 3. Abii amarus i indignacōe sp̄s mei h̄c ē
amaritudo p̄nie et indignacōis ad se ip̄m. ⁊ subdit. manus em̄
dñi erat mecum confortans me. Item temptant incipientes a acu-
piscencis p̄teritis. cū quibz tñ est xps vt eas mitiget. Ysa. 43.
Cum transferis p̄ aquas tecū ero. ⁊ flumina nō opient te. cū trā-
sieris in igne nō cōbures. ⁊ flāma nō ardebit in te. Itē tribulāt
multis aduersitatibz incurrentibz. cū quibz tñ ē xps vt eos eri-
piat p̄s. cum ip̄o sum in tribulacōe eripiā eum. Ad p̄ficiētes
p̄tinent laborare. pugnare. instanter opari. ⁊ pseuerare. Est cū
laborantibz in solatiū. Sap. 9. Mitte illā de celis cum sc̄tis tuis
vt mecum sit et tecū laboret. Adest pugnantibz in adiutoriū
Dutro. 20. Si exieris ad bellum extra hostes tuos non timebis
eos qz dñs tecum est. Jere. 20. Dñs tecū est tanqz bellator for-
tis idarco qui p̄leant me cadent. Adest bene opantibz in conforti-
um. z. Reg. 7. De quod est in corde tuo vade ⁊ fac. quoniā
dñs tecū est. Adest pseuerantibz in p̄mīū. Ysa. 41. Ne timeas qz
ego tecum sum ne declines. qz ego deus tu⁹. Ad p̄fectos p̄tinet

Sermo

vt pegrinos se reputent in hoc mundo. ⁊ querant deū orātes ⁊ meditantēs. Ipe vero xps est cum pegrinantibz vt ad patriā celestem eos pducatur. Gen. 26. Peregrinare in terra et ego ero tecum. et benedicam tibi. Item ipe est cum querentibz eum. vt eum suscipiat. ps. Dñs virtutū nobiscum susceptor nō de⁹ iacob. est cum orantibz. vt eos exaudiat. ps. ppe est dñs omnibus inuocantibz eum. est cum meditantibz et contemplantibz. vt eos erudiat. Proū. 8. Ego sapientia habitabo in silio et eruditio intersum cogitacōibz. Si igit xps est in presenti seculo cū fidelibz q̄ eos tandem secum deducit ad celestem patriam. quam nobis prestare dignetur x̄.

Sabbato in albis. Prima ps ser. xli.

Ma sabbati maria magdalena venit mane cū adhuc tenebre essent ad monumentū x̄. Jo. 20. hoc idem alio ordine legit. Luc. 24. Nemo mirat homines nasci in istam vitā mortalem. qz sic consuetū est. resurgere vero aliquē a mortuis res eēt magis miraculi et incredibilis. qz inusitatū est. ppter q̄ causaz circa dñi resurrectionē multiplr dubitatum fuit. quibusdā credentibus nullo mō corpus mortuū posse resurgere. sic Tho. quibusdam vero existimantibz corpus illud esse fantastiū vt dī in lu. Aliis vero credentibz corpus ipm furto sublatū esse. de qua existimatione agit in pñti euangelio. qd̄ in tres ptes diuidit premitit nāqz renūciatio trepida corpis non inuenti. Secūdo addit p̄cūctatio feruida loci et monumenti. ibi. Exiit ergo pet. Tercio subiungit existimatio obuia dño resurgenti. ibi. Tunc ergo introiuit. ¶ In p̄ma pte tria facit. p̄mittit em̄ mulieris aduentus matutinus: vna. ⁊ prima suple die sabbati: et hic est dies dñicus qui apud iudeos p̄ma sabbati dī. totam eī septimanā sabbatū appellant. cuius dies sic distingunt. qz p̄mū diem septimane appellāt p̄mā sabbati. ⁊ hic est dñicus. s̄m vero diem appellāt secundā. ⁊ sic deinceps vsqz ad septimū diem quem simplr sabbatū nommāt aut sabbatum sabbatoꝝ. p̄ma ergo sabbati hoc est die dñico: Maria magdalena: s̄m qd̄ dicit Lu. non solum maria magdalena. sed alie etiā mulieres que secute fuerunt dñm a galilea. cum ea venērēt ad monumentū. eā tñ nominat Jo. euangelista. qz ceteris erat dilectioe feruentior ita qd̄ si alie non venissent ipsa tñ sola venisset ad monumentū venit. vngere. videre. ⁊ tangere. atqz osculari corp⁹ mortuū cari mgri. quem viuentem toto corde dilexerat: mane: Lu. dicit valde diluculo. et eandēz horam significat. qz valde tempesū e

venit: cū adhuc tenebre essent: *M̄ar*: dicit *M̄to* iam sole. sed nō
 repugnat vt dicit *M̄u*. qz cōto sole intelligit cum ab orientis p
 tibus aliquid lucis vestigium orientis solis incipit appere in cō
 lo. Quia nihilominus i terra adhuc sūt tenebre ad monumentū
 Monumentum est sepulchz mortuoz. q dicit monumentum
 eo q moneat mentes transeundū cogitare de morte. et memori
 am mortuoz habere. vere monumentū hoc mentem huius mu
 lieris monebat. que desiderio accensa videndi dñm mortuū. sic
 valde diluculo venit ad monumentum. vt adhuc tenebre essēt
 non timens in nocte videre mortuum. non cōsiderans qz indecēt
 est mulieri ad loca solitaria noctibz ambulare. non pauens mili
 tes custodientes sepulchz. non abhorrens fetorem cadaueris.
 hys omibz cōtemptis non expectauit diem p̄ amoris magnitu
 dine. sed adhuc nocte venit ad monumentū. vnde merito huic
 mulieri dimissa sunt peccata multa. qz dilexit multum. *B*
 Secōdo ponit lapidis reuolutio. Nā vt dicit *M̄ar*. veniēs ma
 ria magdalena loquebat ceteris mulieribz. quis reuoluit nobis
 lapidem ab ostio monumenti. erat em̄ magnus valde: Et vi
 dit lapidem sublatum a monumento: Monumentū appellat
 domunculam illam infra quam erat locus dñici corpis. ad cuius
 ostium lapis fuerat positus. ne aliq̄s p̄ius accederet sepulchz
 ro dñi. Nam locus interior dñici corpis non legit̄ fuisse clau
 sus aliq̄ lapide. Qualiter vero lapis iste fuerit reuolutus *M̄at*.
 refert. quia ecce in ip̄o diluculo prime sabbati tēremotus factus
 est magnus. q angelus dñi descendit de celo et accedens reuol
 uit lapidem et sup eum sedit. Non humano igit̄ ope lapis ille
 reuolutus est. sed angelico. Nec angelus iō reuoluit lapidē vt
 resurgenti dño p̄beret exitum. iaz em̄ x̄ps sepulchro clauso sig
 naculis illesit resurrexerat. sed ideo lapidem reuoluerat. vt va
 tuum sepulchz cōderet signuz resurrectionis x̄pi. Tercio ponit
 tur rei inuente renūtiatio sed ad veriendū qz beatus *Jo*. obmit
 tit hic visionē angelicam. quam *M̄at*. et *M̄ar*. referunt. Nam
 intrantes viderunt iuuenem sedentem in dextris cooptum stola
 candida. cuius aspectus erat sicut vulgur. q obstupuerunt. *Jc̄*
 obmittit quid eis āgelus dixerit qz viz dñs resurrexerat et qz
 eius resurrectionem Petro et ceteris discipulis renūciarēt. Cō
 siderauit em̄ beatus *Jo*. istius mulieris affectū. que vt vidit re
 uolutum lapidem credidit corpus esse sublatū et nimio dolore
 laucata statim voluit currere ad discipulos. nisi visio qz allocutio
 angelica p̄pedisset. et tam vehemēs fuit imaginatio et dolor ab
 lati corpis. qz verbis angeloz non attendit. qz eis fidem non

Sermo

adhibuit imo visio et allocutio eorum magis dedit furti suspiciones forte enim non credidit esse angelum. unde dicit: currit ergo: metus anxietas eam faciebat ad discipulos currere. ut cito subueniret et cito querebant: Et venit ad simonem petrum: nominauerat enim angelus petrum singulariter dicens. dicite discipulis eius et Petro: Et ad alium discipulum quem diligebat ihesus: hic est iohannes. euangelista qui ut dicit Augustinus. ita se nominare solet. quia licet christus omnes diligeret. hunc tamen pre ceteris familiarius amabat. Et attende quod venit Maria magdalena cum aliis mulieribus. et renouauit que secuntur. non petro tamen et iohanne. sed et ceteris discipulis. isti tamen soli nominantur. quia soli ad monumentum curruerunt pre ceteris aut soli currerunt. quia ut dicit Gregorius pre ceteris amplius amauerunt. Nam et isti duo inter alios secuti sunt dominum. cum esset traditus usque in atrium principis sacerdotum reliquis fugientibus. C Deinde ponitur quod dixerit apostolis: Et dixit eis tulerunt dominum: aliquid eodum greci habent. tulerunt dominum meum. quod videtur dictum maiore caritatis affectu et obedientia seruitutis. Sed ut dicit Augustinus in eodum latine non inuenit meum. unde credit superfluum: Et nescimus: quia pluraliter loquitur. dat intelligere quia erat cum aliis mulieribus: ubi posuerunt eum: hoc autem eis retulit ut dicit glossa. ut accellerarent venire ad monumentum. ut secum querebant. aut secum dolerent. Si querat unde ista mulier crederet corpus domini esse sublatum cum angelus ei dixerit eum resurrexisse. facile ex sermonibus potest responsio. quia enim suspicatio vehemens sublatis corporis puenit in eam visionem et allocutionem angelicam ex vehementi tristitia non aduertit. angelorumque verba non intellexit aut dici potest quod vis amoris eam totam extra se rapuerat. que grauiora pericula facit timere. quam sint in rei veritate. iuxta illud Duidii. Quando ego non timui etc.

Secunda pars

Et tunc cum dicit. Exiit ergo petrus. ponit quatuor seruationes discipuli percontauerunt locum domini corporis.

Et tria facit primo ponitur eorum solitudo: Exiit ergo Petrus: domum et ciuitatem iherosolymam: et ille alius discipulus: pulchra societas et senioris et iuuenis ad querendum

dominum Luc. solum petrum nominat venisse ratione magnitudinis seruationis: Et venerunt ad monumentum: non iunxerunt se illis alii discipuli. timentes custodes. illos vero magis amantes non retraxit timor. sed frustra timebant custodiam militum. iam enim ut dicit Augustinus. quidam militum timore perterriti. fugientes venerunt in ciuitatem. narrantes resurrexisse dominum et se vidisse angelum lapidem monumenti reuolutum. ostendit autem quatuor affectu

veniebant petrus et Jo. ex hoc quod se quæ: currebant aut duo
 simul: licet nemo viroz cum eis currerit. Maria tñ magdale-
 na ceteris relictis mulieribus amore feruens. post eos currit. q
 solitudinē. et videndi indicat desiderium. et licet in tenebris tñ
 currebant ad diuinum lumen. z. Re. 22. Tu lucerna mea dñe
 illuminabis tenebras meas. In te curra accintus. Post illo apo-
 stolos oēs gentes currerunt ad xpm. cuius pmo noticiā non
 habuerunt. Ysa. 55. gentes que non cognouerunt ad te currēt
 ppter dñm deum tuū. et sanctū isrl q glorificauit te. post eos cō-
 sueuerit xpiani currere iherosolimam videre sepulchz dñi gloriosum
 Ysa. 11. Erit sepulchz eius gloriosum. Secdo ponit alterius di-
 scipuli expeditioz cursus. non tñ expeditioz affectus. qz licet pre-
 currit ad monumentū. tñ non est ingressus an Petro. vñ dic
 Et ille alius discipulus: Jo. viz pcurrit citius Petro: forte nūc
 p viam cōpendii. aut quia iuuenis citius currit petro seniore:
 Et venit prior ad monumentū. non tñ pōe introiuit. sed expe-
 tauit petz: Et cum se inclinasset: Erat Jo. in ceto extra domū
 culam in qua erat locus dñi corpis. cuius hostiū sic erat sub-
 missum. vt opteret interius aspicientē inclinari: vidit posita lin-
 thamina quibus inuolutū fuerat corpus dñi. non tñ introiuit:
 forte timebat solus ingredi monumentū in tenebris. Tercio po-
 nitur petri aduentus: venit g̃ simon petrus sequens eū: et tan-
 q̃ feruidus non stetit exterius. sed introiens vniuersa diligent
 insperit: Et introiuit in monumentū. id est domum in qua erat se-
 pulchz dñi. Deinde ponit qualiter erant ordinata li-
 thamina. quibus inuolutū fuerat corpus. Et vidit linthamina
 posita: surgēs xps a mortuis: excussit linthamina quibus inuo-
 lutum erat corpus. vt ostenderet qz carnis mortalitatem resur-
 gendo deposuerat: Et sudarium qd fuerat sup caput eius. Er.
 sudario laborans vtuntē grā. sudoris tergendī. vnde merito
 fragilitatem et debilitatē carnis significat. xps aut resurgens a
 mortuis. non amplius laborat sicut atigit sibi anteq̃ pateretur
 qz fatigatus ex itinere sedit sup fontem. et ideo sudarii de positio
 significat. qz oēm carnis infirmitatem transferat. qualiter autē
 esset positum sudarium subiungit: non cū linthaminibus positū
 sed separatim inuolutum in vnum locum. Nota qz nō sine cau-
 sa beatus Jo. ita seriatim descripsit ordinem istoz linthaminū
 et sudarii. hec em oia sunt vere resurrectōis signa. vt nemo pos-
 sit dicere corpus dñi esse sublatū. Naz qz credebant discipuli. s.
 corpus esse furto sublatum hoc iudei mēdaciē aplis iposuerūt
 qz vt dic Mat. Custodes monumētū viso angelo currerunt

Sermo

ad principes sacerdotum narrantes cuncta que acciderant illi ve-
re consilio habito copiosam pecuniā militibus tradiderunt. ut dice-
rent quod eis dormientibus discipuli christi furati essent corpus eius
et ita factum est. unde sic primo emerunt mortem christi mediante
pecunia. ita mendacium furti ad celandam resurrectionem eius
pecunia spauerunt. sed hoc furti mendacium apud iudeos veri-
tati contrarios probabile fuit. quia usque in hodiernum diem sic cre-
dunt attingisse. Sed ratione intrinsecis nullo modo est persuasibile. et
ulterius vera resurrectionis signa apparent. persuasibile quidem
non est propter tria ut dicit Crisostomus. primo certe quod discipuli erant ho-
mines pauperes. et idiotae non audentes comparere. Si enim adhuc
vivente christo sic timuerunt. ut omnes ab eo fugerent multo ampli-
us eo mortuo timuissent accedere monumentum. propter multum
multitudinem. Item lapis magnus erat ad hostium monumentum. qui re-
moveri non potuisset quin suo motu dormientes excitaret. Item si
voluisset furari corpus. hoc fecissent prima nocte sepulture. quoniam nul-
lus erat adhuc custos. Item quarto ostendit. Remi. facile posse
convinci esse falsos testes. Si enim dormiebant custodes. quomodo vi-
derunt qui essent fures. Si autem non viderunt. testes esse non po-
tuerunt. Sed quatuor etiam que dicuntur in presenti euangelio ostendunt
corpus non esse sublatum furto. primo quidem quia expoliationes
sepulchrorum consueverunt furari vestimenta et linteamina
obmissio cadaveris. novus vero furandi modus esset relicta ve-
stimentis cadaver asportare. Item si aliquis voluisset asporta-
re corpus. non apparet causa quare linteamina reliquisset. Item
mirum est. si tantam habuisset commoditatem furandi. ut expolia-
ret corpus cui fortiter inhaerebant linteamina et gluta unguen-
tis myrrae et aloes. Item nemo fur sic est insensatus: ut cir-
ca rem superflua tantam adhibeat diligentiam. qualis erat lin-
teamina complicare involvere sudarium. seorsum illud collocare. Ex
quibus omnibus apparet mendacium furti nullius coloris esse. et mani-
festa christi resurrectio predicatur. ¶ Sed querit si christus relinquit
linteamina in sepulchro. quibus vestimentis utebatur extunc ad
tegumentum corporis. Ista questio superflua est. quia christus ve-
stimentis materialibus non indiguit. utimur enim vestimentis pro-
pter tria. contra aeris intemperiem frigoris et aestus. utimur etiam
ad tegendam nuditatem ne erubescamus. et utimur eis ad or-
natum. non autem indiguit corpus christi vestimentis ratione primi.
cum sit impassibile. nec ratione secundi. quia erubescencia con-
venit ex peccato. unde primi parentes antequam peccarent erant a-

bo nudī. nec erubescēbāt sicut nec infantes de nuditate erubescūt
 Cum vero peccauerunt statim erubuerunt. et consuerunt folia
 ficus ad tumentum. xps igitur qui fuit tanq̄ agnus inno-
 cēns. nihil erubescendum in se habuit. vnde p̄ter hoc vestimen-
 tis nō indiguit. nec ratione terci. quia magis cōnat corp⁹ xpi
 claritas gloriosa q̄ quicunq̄ habitus. vestimenta igitur christi
 et oim electoꝝ resurgētium sunt. immortalitas. agilitas. sub-
 tilitas. ⁊ claritas. ps. Amictus lumine sicut vestimento. Credē-
 dum tñ est. q̄ xps apprensus discipulis adhuc mortalib⁹ in for-
 ma ⁊ habitu consueto eis vis fuerit vt eum cognoscerent ⁊c.

Tercia pars.

Erdo cum dicit. Tunc ergo. tangit exillimatio ob-
 mans veritati resurrectionis. Iudei namq̄ audientes
 a custodib⁹. suspicati sunt resurrexisse xpm. sed tamē
 obstinati malitia noluerunt in eū credere. ⁊ freti mē-
 oatio resurrectionem cōati sūt palliare. discipuli vero n̄ inueni-
 entes corpus crediderunt illud qd̄ iudei credi cupiebant. corp⁹
 viz dñi furtim esse sublatum. vnde sequit̄: tunc ergo post pet-
 introiuit ⁊ ille discipulus qui venerat primus ad monumentū
 et vidit corpus dñi ibi non esse et qualiter erant posita linthe
 ⁊ sudarium ⁊ credidit: non quidē vt dicit Aug. xpm r̄-
 surrexisse. sed credidit mulieri dicenti corpus dñi esse sublatum
 Et licet presentia linthaminum ⁊ sudarii satis ostenderet nemi-
 nem corpus sustulisse. non tñ tunc hoc cōsiderabat euangelista
 sed tantum admirabatur quare sur ea reliquisset. nec etiam ex
 hys signis ascendebat in cor ei⁹ xpm resurrexisse. quia nō crāt
 sufficientia signa nisi fidei. et scripturas intelligenti. vnde sub-
 dit: Nondum em̄ sciebat scripturas: s̄ postea xps aperuit illi
 sensum vt intelligerent scripturas. Luc. 24. Qd̄ plenissime factū
 est in die penthcostes in missione spūssandī. qui docuit eos om-
 nem veritatem. et tanta intelligentia data fuit huic discipulo.
 vt non solum resurrectionem sed etiam verbum apud patrem
 intelligeret: quia oporteret eum a mortuis resurgere: licet enim
 vt dicit Augustinus christus apertissime suam passionem et re-
 surrectionē pdixit. cōsuetudine tñ audiēdi ab illo p̄bolas eū
 nō intelligebāt. ¶ Nota qz dicit q̄ optuit christus resurgere
 s̄m scripturas. cuius r̄surrectionis. 8. sūt optunitates. Oportuit

Sermo

quidem xpm resurgere pmo ppter dignitatem sue sanctificacōis non em dignū erat vt sanctus scōz mortuus maneret Act. 2. hūc de Resuscitauit solutis doloribz ifermi iuxta qd impossibile erat teneri illum ab eo dicit em Dauid non relinques aiām meā in i ferno. nec dabis sanctū tuum videre corruptionē. Item optuit ppter obedientiā passionis. nō em aueniens erat vt ille mortuus remaneret. qui p sua morte nobis vitam meruerat Phil. 2. ppter qd deus exaltauit illum. glo. exaltauit i resurrectione. Itē ppter ei9 vlem dnationem. Ro. 9. In hoc xps resurrexit vt vi uozz q mortuozz dnēt. Item ppter euangelii pdicacōem. Si em non resurrexisset nullus psumpisset pdicare de eo qui crucifixus erat. Luc. 24. Dportebat xpm pati q resurgere a mortuis tercia die. q pdicare in noie eius x. Item optuit ppter nraz iustificati nem Ro. 4. Mortuus est ppter delicta nra. q resurrexit ppter iustificacōem nram. Item ppter dei dfirmacōez. Si em non resurrexisset. fuisset fides amhilata. Nemo em credidisset eū esse filium dei vel filiū vginis. vel humani generis redemptorem. vñ ante resurrectionē dubitarūt discipuli euntes in emaus dicentes. Nos spabamus q ipse esset redempturus isrl. Ideo dr. 1. Cor. 15. Si xps non resurrexisset vana esset fides nra. Item ppter spei eleuacōem. Si em ipse qui est caput nrm nō resurrexisset nemo sperasset se resurrecturum. 1. Pe. 1. Regenerauit nos in specie vite p resurrectionem ihesu xpi ex mortuis. Item propter nostrā resuracōem. Si em ipse non resurrexisset glriam quidem beate visi omis potuissent habere fideles merito passionis eius. sed glriam corpis resurgentis nunq̄ habuissent. qz resurrectionem xpi optebat esse causam nre resurrectionis. q ppter hoc dicit apłus. 1. Cor. 15. xps resurrexit ex mortuis vt sit pmitie dormientium quoniam quidem p hoīem mors q p hoīem resurrectio mortuozz. Et sic in eadem oēs moriunt ita in xpo oēs viuificabunt. Ad quā vitā ill q resurrexit nos pducet immortalis deus in secula x.

Dominica prima post pascha. ser. xlii.

Vm esset sero vna sabbatoz. q fores essēt clausē vbi. erāt discipuli agregati ppter metū iudeoz venit ih̄s. Jo. 20. pma ps hui9 euāgelii habet Luc. 24. X nihil ē in quo tm errāt hoīes sic in ppo sensu. nec ē tm aliqd de quo min9 alter alteri inuē deat sicut de sensu vnusquisqz em vt dicit apostolus in suo sensu habundat. Ecce igit qz glios9 apłus Tho. tm adhsit pprio sensui. vt de xpi resurrectione dubitauit. q discipulis rferentibus

noluerit credere. nisi ipsemet membra christi palparet. eius volun-
 tati christus descendit et se palpandum prebuit. ut omnem ab illo dubie-
 tatem tolleret. de hoc agit in primo euangelio. quod in tres partes di-
 uidit. in quarum prima agit de prima christi apparitione ad probandam re-
 surrectionis veritatem. In secunda vero subiungit altera apparitio ad
 tollendam discipuli dubietatem. ibi. Et post dies octo &c. In ter-
 tia autem describit multitudinem signorum christi ad confirmandam fidei sine-
 ritatem. ibi. multa quidem. In prima parte circa primam christi apparitio-
 nem. 6. tangunt. quorum primum est quod mira fuerit ista apparitio.
 quia viz ianuis clausis ad discipulos est ingressus. vnde dicit: Cum
 sero esset: mulieribus quidem mane apparuit. discipulis vero sero
 illa viz hora qua omnes simul essent. ut esset manifestius quod omnibus
 videbat. et ut eos confortaret in ea hora qua magis timebant:
 die illa: scilicet resurrectionis: vna sabbatorum: in prima scilicet sabbati que
 fuit dies dominica. Noluit christus quod dies ipsa sue resurrectionis tran-
 sisset. quin apostolis se demonstraret. propter hoc viz quia iam ipsa die
 fuerat inter apostolos colloquium resurrectionis. propter verba Marie
 magdalene et aliarum mulierum. vnde nimium desiderabant apostoli eum
 videre sed non minus desiderabat christus se illis ostendere vnde ipsas die-
 em preterire non permisit. quin eis appareret: Et fores essent clau-
 se: clausae erant fores propter duo. tum quia iam erat hora tarda. tum
 etiam quia metuebant iudeos. ne apertis foribus eos caperent: vbi
 erant discipuli aggregati: aggregati erant in monte syon. in ce-
 naculo vbi christus ante passionem cenam fecerat cum discipulis suis.
 Tres autem sunt cause quare aggregabantur. vna quia propter memori-
 am christi adhuc conueniebant ad locum vbi cum ipso in vltima cena ma-
 ducauerant. Altera quia discipuli christo viuente semper fuerant simul
 conuersati vnde amore societatis antiquae adhuc aggregabantur in
 vnum locum. Tercia quia metuebant iudeos. et ideo propter se-
 curitatem aggregabantur in vnum. Pro. 18. frater qui adiuuat
 a fratre quasi ciuitas firma: propter metum iudeorum. duo sunt propter
 que timebant iudeos. tum quia fuerant discipuli eius. que persecuti
 fuerant. Jo. 15. Si me persecuti sunt et vos persequent. tum etiam quia
 imponebat eis quod conuenerat corpus christi de sepulchro: venit ihesus
 et tunc erant fores clausae ut ostendat secundum Theophylactum quod eodem modo resurrexit
 adiacente lapide super monumentum. Et attende ut dicit Lucas. quod tunc
 venit ihesus ad discipulos quibus christus apparuit euntibus in emaus et gres-
 si in iherusalem remediabant apostolis aggregatis quod viderant
 dominum et eum cognouerant in fractione panis. cum vero ex altera
 parte alii dicerent. quia surrexit dominus vere. et apparuit
 Simoni ut verum ostenderet vtrumque dictum. C. Venit

Sermo

Ih̄us et stetit in medio discipuloꝝ: in medio quidē stetit. q̄ ipse est medium in quo diuina ⁊ hūana natura vn̄ite sunt. duo v̄z extrema maxie distantia. p̄pter q̄d ip̄e d̄r mediator dei et hōim hō xp̄s ih̄s. Et nota vt dicit Salu. q̄ medi⁹ locus est dignitatis. ⁊ debet honorabiliorib⁹. p̄pter q̄d xp̄s stetit in medio discipuloꝝ sic sol inter sidera vt eos illuminaret sic flos inter lilia vt eos decoraret sic p̄ncipes inter milites. vt eos roboraret. sicut mḡr inter discipulos. vt eos informaret. sic p̄r inter filios. vt cōcordaret. sic cor inter membra. aut eos viuificaret. Et sic cōmunis amicus. vt oībo se cōmunicaret. vt cū sumus p̄les aliq̄e diligentes. si supuenerit. eū statuim⁹ in medio vt singuli ei⁹ possumus frui p̄ntia. Querit hic Ber. quō post resurrectionē corp⁹ dñicum veꝝ corpus fuerit. q̄d clausis forib⁹ ad ap̄los introiuit Si em̄ veꝝ erat corpus duriciā habeat ⁊ corpulentia. oīe aut tale aliud corpus non p̄transit nisi illud diuidendo. q̄re videt. q̄ aut corp⁹ xp̄i non erat veꝝ corp⁹. aut si erat. q̄ ianuis clausis ingredi non potuerit. Itē p̄ aliam. rōem hoc idē p̄bat. nihil em̄ palpat nisi palpandi resistat. vñ q̄ aer non resistit. nobis impalpabil est. q̄n̄ vero inter duo est resistentia. vñ non subintrat altr⁹ sine diuisione ip̄ius. Cū igit corpus xp̄i esset palpabile videt q̄ ianuis clausis ingredi nō potuerit. Et dicendū q̄ p̄pter p̄imū argumentū aliqui heretici dixerūt q̄ corpus xp̄i post resurrectionē veꝝ corpus nō fuerit sed fantastiū. vñ ad discipulos ianuis clausis ingredi potuit. Sed atra hoc arguit au. in li. de agone xp̄iano dicens. q̄ ex eo q̄ xp̄s clausis ianuis subito apparuit. non est putandum q̄ fantastiū corpus habuerit. De corpe em̄ suo facere potuit q̄d voluit. ante em̄ passionē suam tantum illud clarificauit in transfiguratione. vt splendorem solis excederet. ⁊ in resurrectione ad quantam voluit potuit subtilitatem redigere. Sic igit clarificatum fuit illud corpus supueniente quadā gl̄ia. sed p̄manente nat̄a ita subtilitate assumptis in suo corpe vt ianuis clausis in terrā vitate tñ corp⁹ is p̄manente. Non igit xp̄s deposuit p̄riā corpulentia ⁊ magnitudinē atq̄ duriciā corp⁹. vt ianuis clausis trāsiret. h̄ oībo istis p̄manentib⁹ vtute subtilitatis gl̄iose q̄ nō repugnat nat̄e ianuis clausis intrauit. Sed dices bñ q̄dem video q̄ vtute assumpte subtilitatis gl̄iose intrare potuit ianuis clausis sed cū ponat manere veritas nature corp̄alis. videtur q̄ illa impedire debuerit subtilitatis actum Ad hoc r̄ndet Au. in sm̄oe passiois q̄ xp̄s ambulauerit sup mare. et tamen corpus eius erat ponderosus. Sed hoc ideo q̄ vtute diuinitatis impediēbat ad⁹

ponderositatis. ne deorsum traheret. ita in proposito virtus subtili-
 litatis corporis christi non quidem destruxit naturam corporis eius. sed
 quoniam voluit subtrahit actum resistendi propter hunc argumentum prime
 questionis dixit Eutimius ut recitat Gregorius. 20. mo. quod corpus christi
 gloriosum. verum quidem corpus fuit. sed impalpabile ventis aeris
 quod subtilius. Contra quod est. quod christus resurgens palpabilem se ex-
 hibuit discipulis dicens. palpate et videte quod spiritus carnem et ossa
 non habet. sicut me videte habere. unde dicendum hunc Gregorius. quod corpus
 christi subtile quidem fuit per effectum spiritualis potentie. palpabile autem
 per veritatem nature. In ipso igitur corpore christi duo erant. scilicet palpabi-
 litas corpulentie. et subtilitas glorie. Et quoniam voluit usus est vna
 sine altera nam ingrediendo ianuis clausis usus est subtilitate si-
 ne actu palpabilitatis. ipsa tamen palpabilitate manente. Cum ve-
 ro palpandum se exhibuit. usus est actu palpabilitatis et cor-
 pulentie sine actu subtilitatis. ipsa tamen subtilitate exiit. Sed dicitur
 quod hoc potest fieri. Audi quid tibi respondet Au. in sermone pas-
 schali. Si comprehendis inquit modum non est miraculum. ubi desinat ratio
 ibi est fidei edificatio. Eodem modo respondet Gregorius. Divina inquit
 operatio si ratione apprehenditur. non est admirabilis nec fides habet me-
 ritum cui humana ratio prebet experimentum. Transiit igitur verum
 corpus christi ad discipulos ianuis clausis. quemadmodum radius
 solis transit vitrum clausum. Item quemadmodum tota imago cor-
 poris transit vitrum absque eius divisione. Item quemadmodum spiritus
 pertransit quodcumque corpus sine divisione. ita corpus christi gloriosum
 non quidem spirituale per subtractionem nature. sed spirituale per assump-
 tionem glorie. materiale corpus absque divisione potuit pertransire
 quod omnia quecumque voluit fecit in celo et in terra. **D** Secundo ta-
 men quantum ista appetitio domini fuerit grata. quod pacem annuntiavit
 que est summum bonum: Et dixit eis pax vobis: glo. qui pa-
 cem dicit vno verbo. omnia bona annunciat et apprehendit. bene erat
 apostolis necessaria pax. quod erant expositi periculis iudeorum. Nota quod
 loquendo de pace virtuosa et honesta. ipsa est excellentissimum
 bonum. quod patet ex quatuor. Primo quidem quia pax est bonum
 tum quo sunt omnia bona. in pace enim omnia bona adveniunt
 homini. siue sint bona corporis. ut sanitas. robur. et pulchritudo.
 siue sint bona anime. ut virtus et scientia. in quiete enim fit anima
 sciens et prudens. siue sint exteriora bona ut honores. amici. et
 divitie. Job. 22. habete pacem et per hanc habebitis fructus op-
 tionis et propter hanc hortatur psalmista. dicens. quis est homo qui vult vitam et
 diligit dies videre bonos et per pauca subdit inquirere pacem et
 persequere eam. immo ipsa pax ita continet omnia bona et tantum
 bonum est quod etiam si homo incidat in aliquam infortuniam nihilominus vitam

Sermo

ducat delectabilem. Nam qui h̄t pacem in aīo. etiam si pauper sit. contentus est de hys que h̄t p̄secutiones. infirmitates. et quecunq; tristitia et extremo ip̄am mortem equanimiter tollerat. Sap. 30. Estimata est afflictio exitus illoꝝ. illi aut̄ sunt in pace unde Pla. 38. Ecce in pace amaritudo mea auarissima. Secūdo pax est bonū sine quo nihil est bonum. Sine pace em̄ oīa bona hōis sunt in piculo p̄ditionis. que tū si ad tempus maneāt nō sunt hōi bona. quantis em̄ diuitiis hō sit plen⁹ q̄ magnis sublimatus honoreib⁹. q̄ multis vallatus amicis. sine pace animi n̄ h̄l p̄ficiūt Tre. 3. Repulsa est a pace aīa mea. iō oblitus sū bonoꝝ. Tercio pax est bonū p̄ oīa diffusū. oīa sustinens. Nam vt dicit quidā doctor grecus diuinitas ip̄a et natura dei ī vnitāte pacis subsistit. Exinde vero transmittit in āgelos. et diuinas potestates. vt ad dñm et adinuicē pacifice se habeant. a sup̄nis autē spiritib⁹ diffundit. pax in totaz creaturā inferiorē. et tota pulchritudo vniuersi in pace consistit. ip̄a deniq; pax in nobis ē h̄m animā et corp⁹ h̄m aīaz q̄dē p̄ inuestigatōem virtutū. et viuere delectabiliter ad alios. Secūdu corpus aut̄ in cōmensuratōe membrorū. vbi est pulchritudo et cōmensuratio elementorū vbi sanitas consistit. Quarto pax est bonū oībus optatū. Idest. 13. optata cunctis mortalib⁹ pace fruant. qd̄ quidem bonū tm̄ est desiderabile. vt etiā suum contrariū. s. bellum et pugna gloriosam pacem ītendat non em̄ pugnat hōies. vt sp̄ in pugna sint sed vt de viciis inimicis tranquilla et gloriosa pace fruant. Vnde Augustinus ad bonifacium. bellū inquit d̄t esse necessitatis. vt liberet deus a necessitate et cōseruet in pace. Nō em̄ pax q̄rit vt bellū exerciat sed bellū gerit vt pax acq̄rat. Esto ḡ pugnādo pacific⁹. vt eos q̄s expugnas ad pacis vtilitatem vincendo p̄ducas. Ex quo patz bellare aliquñ licitū est et iustum qñ viz illi debellant qui pacis bonū impediunt et p̄turbant. multo em̄ melius est talib⁹ vinci q̄ in sua proteruitate manere. Vnde Augustinus in sermone d̄ puero Centurionis. Qui licentia iniquitatis eripitur. vtili⁹ vincitur. quoniam nihil est infelici⁹ felicitate peccandū. Et nota qd̄ hoc pacis bonum. deus non tribuit quibuscunq; qz non dat illud malis hominibus. Pla. 48. Non est pax impiis dicit dominus. qui si aliquando videant̄ frui pacē mundana illa non est vera pax. Jere. 8. Dicentes pax pax. Cum nō esset pax Qui etiam si aliquando vesuentibus aduersitatibus veram pacem querūt. non tū inueniunt. quia non ex corde querūt Eze. 2. Augustina sup̄uente req̄rent pacem et nō erit. ymmo tales contrariū vere pacis inueniūt. eternam viz dampnas. 1. Teb. 5.

Cum dixerint pax et securitas. tunc repentinus eis superuenit interitus. sic dolor in utero habentis et non effugient. hoc igitur bonum penitus non secuntur mali. sed boni tamen. unde dicit Christus. Pax vobis. non quibuscumque. sed vobis. Luc. 2. In terra pax hominibus bone voluntatis. c. ff. Tercio ostendit quod ista apparitio fuerit certa: Et cum hoc dixisset discipulis ostendit eis manus et latus: in quibus erant vestigia vulnere clavorum et lancee. Querit quare Christus resurgens a mortuis vulnera sue passionis reservauerit. dicendum quod huius multe sunt cause. Prima ad probandum suam resurrectionem. in eo enim quod vulnera ostendebat manifestabat quod ille resurrexerat qui in cruce pependerit. Luc. 24. Videte manus meas et pedes meos. quia ego ipse sum. Secunda ad commendandum eius dilectionem. Si quis enim domesticus esset vulneratus amore sue dilectione. sic vellet sanari ut cicatrix alicuius vulneris appareret in signum amoris. Apoc. 1. Dilxit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Tercio ad ostendendum nostram redemptionem. quia illa vulnera fuerunt nostre redemptionis precia. Psal. 53. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera nostra. Quarta propter nostram edificationem. si enim in corpore Christi etiam glorioso manebant vulnera sue passionis. et nos eadem vulnera continue in mente portemus. Phil. 2. Hoc enim sentite in vobis quod est in Christo Iesu. et Gal. 6. mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. unde cantat in hymno passionis. portemus in memoria fel. penas. et obprobria Christi. coronam spineam. crucem. clavos et lanceam. Et plagas sanctissimas omni laude dignissimas. ac cetum. fel. arundine. mortis amaritudinem. Quinta propter nostram recordationem. Nequaquam enim Christus nostri obliviscit. pro quibus sic crudeliter fuit plagatus. unde tanquam signum memoratum earum plagas in suo corpore servavit. ut eas intiendo nostri recordetur. Psal. 19. Ego tui non obliviscar. et subdit causas. Ecce in manibus meis descripsi te. in manibus meis est descriptio tua. que descriptio sunt plage crucifixi. Sexta propter dei patris reconciliationem. Si enim deus pater irascitur humano generi. filius ostendit vulneribus suis quanti precii sit ipsum humanum genus. pro quo sic est plagatus. et sic patrem nobis reconciliat. Heb. 2. Salvare in perpetuum potest accedens per semetipsum ad deum ad interpellandum pro nobis. prima Ioh. 2. Advocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Unde dicit Bernardus. Securrum habes homo accessum ad deum. Vbi mater ostendit filio pectus et vbera. Et filius demonstrat patri latus et vulnera.

Sermo

Nihil igitur dubium est ubi sunt tot dilectionis insignia. Septima ad impiorum confusionem. Nam ut dicit Augustinus. In iudicio ipsa vulnera ostendet Christus peccatoribus dicens. Ecce homo quem crucifixistis. videtis vulnera que infixistis. agnoscitis latus quod pupugistis. quoniam pro vos aptum est. nec intrare voluistis. Octava ad electorum exultationem. Nam ut dicit Beda. magni gaudium erit sanctis videre vulnera in carne Christi fulgida. pro que victor triumphavit de morte. et salvavit electos. Et attende ut dicit Augustinus. quod etiam in corpore martirum apparebunt cicatrices vulnorum que pro Christi nomine sunt passi. si tamen alia qua membra eis ablata fuerunt. non erunt sine illis membris. sed cicatrices in membris redditae apperebunt nec ista vulnera erunt alicuius deformitatis vel indecentie. sed erant dignitatis et pulchritudinis sicut stella in celo sicut lapis preciosus in anulo. sicut flos in stipite. et sicut rubeus color in rosa.

S Quarto ostendit quod ista appetitio fuerit leta: gaudium sunt ergo et repleti gaudio: discipuli viso domino: Jo. 16. itaque videbo vos et gaudebit cor vestrum. et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et nota quia visio Christi replet animam gaudio primo quidem. quod est rei pulcherrime et delectabilis. psalmus. Speciosus forma pro filiis hominum. Item quod est rei care et amicabile. Si enim gaudemus videre amicum post longam peregrinationem. magis tamen gaudemus eum videre liberatum gravi languore quo tenebatur. Sed maximum esset gaudium si etiam mortuus resurgeret. Christus autem est amicus carissimus discipulorum. pro omnia sua secreta eis revelavit. ut ipse dicit Jo. 15. Qui etiam pro eisdem morti se exposuit. vnde non est mirum si eo viso gaudium sunt discipuli. Item visio Christi est rei gloriose et utilis. Ihesus. 15. Valde admirabilis es domine et facies tua plena gratia. Sed dubium est quod discipuli gaudium fuerint viso domino cum Luc. dicat eos turbatos fuisse et exterritos existimantes se spiritum videre propter quod Crisostomus videtur velle quod ista fuerit alia appetitio ab illa quam recitat Luc. Sed sustinendo quod eadem fuerit. dicendum est discipulos primo fuisse exterritos. deinde vero loquente Christo et se illis ostendente gaudium sunt.

In Quinto ponit quid Christus mandaverit discipulis. sed mandato pacis donum premitit: Dixit ergo eis itaque pax vobis: glossa. iteratio pacis affirmatio est. dat enim deus pacem super pacem. quod pioz pax hic est. et in futuro. Psalms. 16. Servabitis pacem pacem. quod in te speravimus. Nota quod die resurrectionis appens Iesus discipulis: bis eis annuntiavit pacem in ingressu scilicet ad eos et antequam manducaret coram eis. Nam post secundam pacis denuntiationem ipse manducavit coram eis fenum mellis. et partem piscis assati ut dicit Luc. Et hinc est quod potest

qui gerit vicem xpi in solennitate missarum. in principio salutatur po-
 pulum dicens. pax vobis. et similiter ante sumptionem eucha-
 ristie. Pace denunciata imponit eis officium. Sic misit me pater
 ad ea que ad pater misit me: Et ego mitto vos: ut illa per me im-
 pleatis. Et nota quod pater misit filium. ut viam salutis euange-
 lizaret. Ysa. 4. Euangelizare pauperibus misit me. Item misit eum
 ut per redemptionem nostram mortem subiret. Quia vero iam Christus suum
 officium a patre impositum compleuerat. et a mortuis resurrex-
 rat. non erat suemens ut ulterius cum mortalibus vitam ageret.
 sed ascensurus erat in celum. et ideo apostolos misit sicut missus fue-
 rat. misit quidem eos euangelizare. Mat. 10. Euntes predica-
 te euangelium omni creature. Item misit eos ut per veritatem sustinen-
 da morti se exponerent. Mat. 10. Ecce ego mitto vos sicut ag-
 nosinter lupos etc. quia vero hoc officium impleri non potest sine
 gratia spiritali. Ideo sequitur collatio diuini amoris qui spiritalis
 datus est. R. Nec cum dixisset insufflauit et dixit eis. acci-
 pe spiritum sanctum: hinc quod dicit Augustinus. 12. de tri. Ille flatus corporis
 Christi non fuit substantia spiritalis. sed agrum sue missionis sig-
 num. quantum ad tria. Primo ut idem dicit. quod in hoc ostensus
 fuit spiritus sanctus non tantum a patre. sed etiam a filio procedere. Secundo
 quia ista donatio spiritalis ordinabatur ad dilectionem et curam pro-
 ximi habendam. et hic est homo in cuius faciem deus inspirauit spi-
 ritulum vite. Tertio quod flatus non est nisi viventis. in sufflan-
 do. ostendit Christus. et se vivere. et substantiam spiritalis esse viventem
 cuius virtus omnia viuificat Eze. 37. Veni spiritus et suffla super inter-
 fedos istos. et reuiuiscunt. Nota hinc Gregorius. quod spiritalis datus bis da-
 tus fuit apostolis. primo in terra die videlicet resurrectionis. de quo nunc
 agit. et de celo die penthecostes. duo enim sunt caritatis precepta
 dei videlicet dilectio et proximi. In terra igitur datur spiritalis. ut di-
 ligat proximum. de celo autem datur ut diligat deus. vel potest dici quod mi-
 nistri ecclesie ad duo ordinantur. Quorum primum est ut populum proficiant
 hinc intellectum. tollendo ignorantiam. et salutarem doctrinam
 annunciano. Alterum est ut eos proficiant hinc affectum. purgando
 eos a culpa et gratie pulchritudinem ministrando. neutrum autem illo-
 rum facere possunt. nisi operante spiritali. unde in die penthe-
 costes datus fuit eis spiritalis in linguis igneis. ut eorum do-
 ctrina haberet vim illuminatiuam. In die vero resurrectionis da-
 tus fuit in flatu. ut eorum ministerium expelleret culpam. et vitam
 gratie tribueret. unde quod ista donatio spiritalis ordinatur contra culpam
 sequitur. L. Quorum remisistis peccata: remittuntur peccata ipsorum
 per sacramenta ecclesie. que sunt baptismus contra originale peccatum.

Sermo

penitencia contra mortale. extrema vndio contra veniale: remittū
tur eis: adeo. illud igit qđ faciunt ministri ecclie in curia ista ec
clesie ratum est in curia celesti. quemadmodum rex hñ ratum iu
dicium seneschalchi sui: Et quoz retinueritis retenta sunt: Re
tinent pctā. qñ absolomis beneficium non impendit. Nota igit
hm Gre. qz grandis est honoz ministroz ecclie. sed graue pon
dus est istius honozis. duz quippe est. vt qui nescit tenere mo
deramina vite sue. iudex fiat aliene. Scientes igit vt dicit Cri
pici magnitudinem: multam tribuite sacerdotibz deuotionem
Qđ si aliquis sacerdos malus fuerit non impedit ppter hoc sacra
mentoꝝ effectus. Nam vt dicit Criso. Non sacerdos neqz ange
lus p̄ aliud opari in hys que data sunt a deo. sed p̄ et filius.
et sp̄ssandus oia dispensant. Sacerdos aut suam linguam et
manum tribuit. nō em̄ esset iustum vt aliena malitia in aliquo
lederet sacramenta dei p̄cipientes. ¶ Sexto ponit quō
ista appitio absentī discipulo fuit nunciata: Thomas aut qui in
terpretatur abissus. fuit aut abissus vt dicit alchimus: qz altis
tudinem diuinitatis certa fide penetravit cum dixit. dñs meus
et deus meus: vnus ex. 12. : iam non erant nisi vndeuz. sed tñ
dicit fuisse vnus ex. 12. vel qz deus tot esse disposuerat. vel qz
12. fuerant añ prodicionem Jude. vel qui futuri erant in electio
ne mathie: Qui dicit didimus: didimus grece latine dī gerin⁹
qđ cognomen auenit Tho. ppter dubium cor incredendo: Non
erat cum eis. i. cum discipulis: qñ venit ihus: multum nocet ab
esse aggregationi et societati bonoz. multa em̄ mala eueniunt ⁊
picula. Sed querit hic hm Be. Constat em̄ qđ dñs tunc appuit
discipulis qñ duo discipuli reuersi sunt d̄ emaus. ⁊ inuenerunt
agregatos. 11. dicentes quia surrexerat dñs vere ⁊ ipi narabāt
quō cognouerūt ipm̄ in fractione panis. ⁊ cum hęc dicerent. ve
nit ihus et stetit in medio eoz vt dī. Lu. 24. Igitur videt qđ
Tho. ibi fuerit. Et dicendum aliqđ fuisse interuallū a narraōe
discipuloꝝ. ad appitionem dñi. quo medio tpe tho. non credēs
verbis discipuloꝝ egressus est cenaculum. quo egresso xps reli
quis appuit. Deinde ponit discipuloꝝ narratio. Dixerūt ergo ei
alī discipuli: cum inter eos affuit. quasi gaudentes de visione
dñi. ⁊ dolentes de absentia tho: vidimus dñm: Sic audiuius
a petro a discipulis et a mulieribz. ita et vidim⁹. Deinde ponit
tur rñsio Tho: Ille aut dixit eis. nisi videro in manibz eius fix
uram clauoz. sic vos dicatis vidisse. Sed quia non sufficit certi
ficari p̄ visum nisi etiam tangam. iō subdit: Et mittam digituz
meum in locū clauoz: Ita vt ad digitum p̄quiraz vulnera ei⁹

Et mittam manum meam in latus eius: magnum certe vuln⁹
 fuit illud sacratissimi lateris. in quo non digitum sed manū cus-
 piebat ap^lus mittere. vnde Jo. non dicit q^d deo latus percussus
 fuerit lancea. sed q^d vnus militum lancea latus eius appuit. vt
 ostenderet plage magnitudinem: non credā. ¶ Et atten-
 de q^d dñs obtulit se discipulis ⁊ palpandū et videndū. Lu. 26.
 Palpate ⁊ videte qm̄ sp̄s carnem et ossa non h̄t. sicut me vide-
 tis habere. Ap^li tñ ppter reuerentiam non tetigerunt eū sed suf-
 fecit eis ad credendum sola visio. Tho. vero amplius desidera-
 uit vt crederet eum. s. tangere. Querit quare xp̄s istuz suum di-
 scipulum pmiserit esse extra consortium alioꝝ. cum illis appuit
 atq^z sur sustinuerit eum sic dubitare. dicendum q^d hoc totuz p-
 ter nos factum est. nam vt dicit Aug. in ench. Nullo mō deus
 pmitteret mala euenire. nisi adeo potens eēt vt ex eis bona eli-
 ceret. dubitatio autē Tho. non est dubium qm̄ fuerit mala. sed
 ex illa euenit fidei nostri firmitas. dum em̄ audiuimus eū du-
 bitasse de resurrectione xp̄i eo mō quo aliquis n̄m dubitare pos-
 set. ⁊ cum hoc vltimus legimus. qz in fide solidatus fuit. non re-
 manet nobis vllius dubitationis locus. dubitauit igit Tho.
 p nobis ⁊ in fide affirmatus fuit. ne ap^li⁹ dubitem⁹ Scda ps
 Secundo cum dicit: Et post dies octo: ponitur altera
 dñi appitio ad tollendā Tho. dubitacōez. vbi quin-
 q^z tangunt. primuz est discipuloꝝ auentus: Et post
 dies octo: a die resurrectionis tali die sicut est hodie
 forte tot diebus distulit xp̄s appere. si forte medio tpe amouere
 tur cordis incredulitas Tho. vt dicit Criso. Non ponit autē ho-
 ra istius appitionis. ⁊ forte fuit eadem hora que p̄us: Itēz erāt
 discipuli eius intus in eodem forte cenaculo quo p̄us illis xp̄us
 apparuerat: Et tho. cum eis: non em̄ recedebat Tho. a reliquis
 discipulis si forte ei dñs appareret. Secdo ponitur xp̄i aduent⁹
 venit ih̄sus ianuis clausis: eodem mō quo p̄us. Vbi h̄m Cri-
 consideranda est clementia saluatoris. q̄z sollicitate p vna anima
 ne in errore permaneat. seipm̄ vulneratū ostendit. ¶ Et ste-
 tit in medio: qui est ois virtutis medietas: Et dixit eis pax
 vobis: Semp̄ annunciat pacem qui pacis federa dei et hominis
 fecerat. cuius etiam pacis ipse fideiusor est. Et attende q^d iā tri-
 bus vicibus in hoc euangelio p xp̄m pax ānunciata est. Est em̄
 triplex pax. Prima hois ad seipm̄ que tollit oem̄ mentis anxie-
 tatem. de qua Judi. 6. Pax tecum. ne timeas non morieris. hāc
 pacem xp̄s primitus ānunciat discipulis. qui erant clausi in ce-
 naculo timore iudeoꝝ. vt oem̄ fugaret ab eis timorem. Scda

Sermo

Pax est hominis ad proximum. de qua Ro. 12. Si fieri potest quod ex vobis est. cum omnibus hominibus pacem habentes. hanc pacem Christus secundo loco apostolis nuntiavit. unde statim ordinavit eos ad curam proximorum mittens eos ad remittenda peccata. Tercia pax est hominis ad deum que consistit in vera fide. et quod nihil eorum que facit deus displiceat homini. de qua Jo. 16. Nec locutus sum vobis. ut in me solum pacem habeatis. Ro. 5. Iustificati ex fide pacem habemus ad deum. hanc pacem nunc tertio loco Christus discipulis annuntiat. ut firmam in eo fidei haberent. unde statim locutus est Thome. ut probaret se esse Christum. ex quo non solum Thomas. sed reliqui etiam discipuli magis fuerunt in fide solidati. **P** Tertio ponitur Christi confessio ad Thomam. Deinde dicit Thomas. Infer digitum tuum huc in locum clavorum. et vide manus meas: hoc enim desideraverat Thomas. et tangere et videre: Et affer manum tuam et mitte in latus meum quasi eadem verba dicit Christus quibus thome. usus fuerat. ut ostenderet quod dum ad discipulos loquebatur. ipse ibi aderat. Et nota quod Christus noluit secundo thome. clam appere. sed sicut palam coram omnibus discipulis suam dubitationem expresserat. ita coram omnibus illum increpavit. ut exemplo eius nemo aliorum ulterius dubitaret. Attende quod non dolebat Christus cum vulnera corporis eius pertractarentur licet recenter facta essent. erant enim illa vulnera in corpore glorioso. quod impassibile est. Deinde quod Thomas. dixerat. Non credam admonet eum Christus: Et noli esse incredulus: magnum malum est incredulitas. que tollit auditum vite eterne. Jo. 3. Qui incredulus est filio non videbit vitam eternam. sed ira dei manet super eum. Nam ut dicit Hebr. 3. Juravit deus. quod non intrarent in requiem suam propter incredulitatem eorum: Sed fidelis: si fides enim est quasi anulus quo anima desponsat deo. Desponsavi te mihi in fide. quam fidem usque ad mortem servare oportet. Apoc. 2. Esto fidelis usque ad mortem. et dabo tibi coronam vite. **Q** Quarto adiungit Thomas. confessio. ubi considerandum est quod timuerit atque erubuerit gloriosus iste apostolus videns salvatorem et audiens eum repetentem sue infidelitatis verba: Respondit thomas et dixit: trepidus et verecundus sed iam fidelis: dominus meus: in quo humane nature veritatem exprimit. cui datum est totius creature dominium. quod. assero te esse illum qui dixisti. vos vocatis me magister et domine etc: Et deus meus: In quo divinitatem ipsius confitetur naturam quasi dicat. assero te eum esse quem petrus confessus est dicens. Tu es Christus filius dei vivi. Querit an thome. tetigerit Christum. Et forte hinc gloriandum quod non fuit ausus eum tangere propter reverentiam salvatoris. et quia mente quasi erat attolit

Sed dicit alia glo. Augu. videbat Tho. et tangebatur homines
 et asitebatur deum. Et Ambro. li. de fuga seculi. dixisti dñe mit
 te manum tuam in latus meum. et noli esse incredulus sed fide
 lis. misit manum qui non credebat. et dñm te et deum reperit.
 hoc autez videtur pbabilus. quia etiam si nolisset tēgisset
 eum xps se tangere. ne forte postea relapsus in dubiū. peniteret
 q̄ eum non tetigisset. R. Quinto ponit xpi responsio di
 cit ei ihus. Quia vidisti me Tho. : non dicit quia tetigisti non
 q̄ eum non tetigerit. sed quia vt dicit Augu. nomine visus ge
 neraliter. alii quatuor sensus consueuerunt nom inari : credidi
 sti : non credidisset ergo nisi vidisset. Querit Gre. Cum ea que
 vident fidem non habeant. sed agnitionem. quō beatus Tho.
 crediderit. qui vidit. et tetigit atqz p hoc quasi certus fuit. fidel
 em vt dicitur Heb. 11. Est substantia sperandarum reruz argu
 mentum non appentium. Et soluit quia Tho. aliud vidit et ali
 ud credidit. vidit em hōiem et credidit deum quem non vidit
 Non em fides de xpo est de sola humanitate sed de homine deo
 vt puta quia natus est de virgine. hō deus passus est. hō deo
 resurrexit. hō deus ascendit in celū. et venturus est iudicare mū
 dum deus et hō. Deinde fidem commendat gentium que cre
 diderunt xpo. quem non viderunt in carne : Beati qui nō vi
 derunt et crediderunt : vtitur verbis preteritis p futuris. quia
 vt dicit Augu. qd futurū erat. iam in sua predestinatione noue
 rat factum. Cum igit vt dicit Cri. aliquis dixerit tpe isto. vti
 nam fuisset in tempore illis. et vidissem xpm miracula fauen
 tem. excogitet qz bti nō viderit et crediderit et Tercia ps S
 Erat cum dicit. Multa quidem significatur multi
 tudo signoz xpi ad asirmandam fidei sinceritatem.
 vbi tria tanguntur vnuz est obmissio scripture mul
 toz signoz xpi : multa quidem : numero et magna
 virtute : Et alia signa : preter ea que scripserunt euangeliste :
 fecit ihus : ante resurrectionem et post : in aspectu discipulorum
 suoz : non fecit ea clam sed manifeste : vt oibus asaret qz eēt
 vera signa : que non sunt scripta in li. hoc. i. in euangelio Jo. sed
 nec in aliis euangelis. dicit em Jo. in fine euangelii sui. Sunt
 aut et alia multa que fecit ihus que sic scribant p singula. nec
 ipm arbitroz mundū capere posse eos qui scribendi sunt libros
 Nota qz de hys signis que fecit dñs non omnia sed pauca scrip
 ta sunt. vel qz incōprehensibiles fuissent rōes oīm eoz. aut ml
 toz que fecit. Vel quia intellectus humanus sperfus ad multa
 non posset pfecte singula intelligere. vel vt fides maioris esset

Sermo

meriti ex paucis credens dei filium. Secundo ponitur quid intenda-
tur p illa pauca que scripta sunt: hęc aut: que ab euangelistis
dicunt: scripta sunt: instigante spūsando docente et memorante
vt credatis: cor: de ad iulio am. ore cōstitamini ad salutem. ope
ostendatis ad fructuz vite: quia fides sine opibus mortua est:
Quia ihus est filius dei: Ad hoc em̄ xps fecit miracula vt dei fi-
lius crederet. Jo. 10. opa que ego facio i noie p̄ris mei. ipsa te-
stimoniū phibent de me. ad hoc etiaz ois scriptura ordinat Jo.
5. Scrutamini scripturas. in quibz putatis vitam habere. ipse
sunt que testimoniū phibent de me. Tercio postponit creden-
di utilitas: et vt credentes vitam habeatis: fides em̄ est spūal'
vite p̄ncipium. Abac. 2. Justus meus ex fide viuit. ita dum tñ
fides malis non mortificat opibus. quemadmodum de quibus-
dam dicit aplus. cōfitentur se nosce deum. sc̄tis aut negant: in
nomine eius: virtute nominis saluatoris habetur vita eterna.
Jo. 12. hęc est vita eterna. vt cognoscant te deum verz ⁊ quem
misi ih̄m xpm ad quem vitam nos pducatur

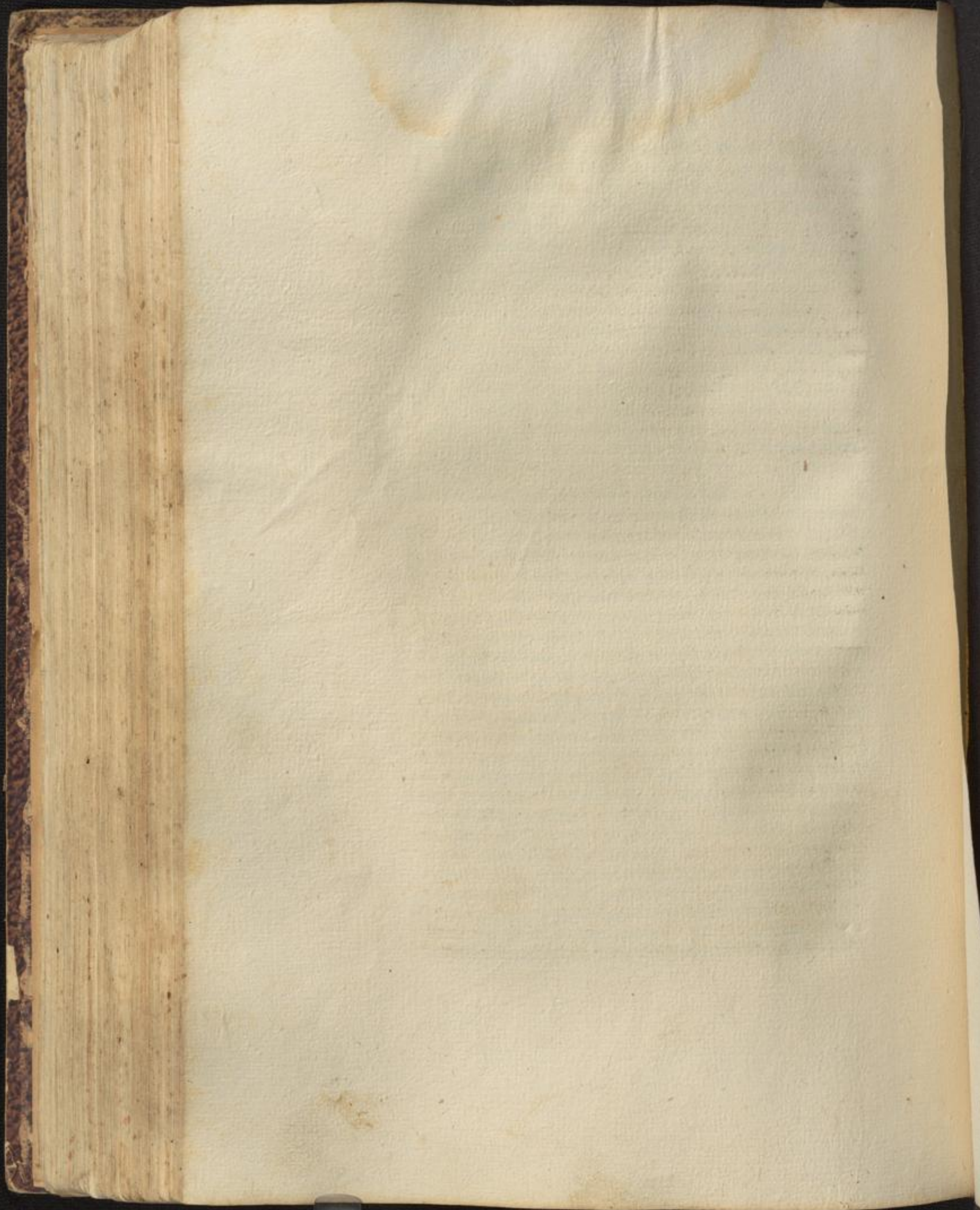
Prima pars
Unica secunda. post pascha ser. xliii A

Ego sum pastor bonus x̄. Jo. 10. Si diligenti at-
tenderent hoies quanti sit ponderis aliis p̄esse.
non sic appeterent prelationis honore qz reuera si
est tanta dignitas honoris. quon equalis aut ma-
ior sit grauitas oneris. qz vero sola attenditur
honoris gl̄ia. iō oēs cupiunt aliis dñari. vnde Ber. ad henricū
senonensem archiep̄m epla. 42. Meditantibz inquit honores
blandiunt. sed onera pensantibz tedio sunt atqz formidini. non
tñ oēs capiunt hoc verbum. multi em̄ non tanta fiducia et ala-
critate currerent ad honores. si eē sentirent et onera. Grauari p̄-
fectio metuerent. nec cū tanto labore et p̄iculo quarumlibet af-
fectarent insulas dignitatum. Nunc vero quia sola attenditur
gl̄oria. ⁊ non pena puz esse clericuz erubescit in ecclesia. seqz vi-
les estimant et inglos qui quocunqz eminentiori loco non fue-
rint. Quanti vero sit honoris curam alioz habere. dñs in presen-
ti ostendit. manifestans in seip̄o. quid ex eoz officio incumbat
pastoribz ecclesie. ⁊ tria sunt. dñ em̄ prelatus ita sibi cōmissum
gregem diligere vt p eius salute ppriam vitam exponat Secdo
sic debet in eum attendere vt diligenter sibi commissos agnoscat
qd̄ ibi notatur. Ego sum pastor bonus et ego conosco x̄. Ter-
tio debet insistere vt errantes ad ecclesiam vnta est reducat qd̄
notatur. ibi. Et alias oues habeo. B In prima igit pte
euangelii ostendit se dñs bonū esse pastorez. Et tria facit. pmo

finite hos abire. ¶ Deinde ponit lupi crudelitatem Et lu-
pus rapit. vel in peccatum vel in errorem vel in mortem et seruitute
Et dispergit oues: Dispergunt oues hinc inde. et sic grex dissi-
patur. quod totum euenit eo quod oues non habent pastorem: sed
mercenarium. Eze. 34. disperse sunt oues mee. eo quod si esset pastor
mercenarius aut fuit quia mercenarius est: Gre. Vt aliquis sit
pastor vel mercenarius veraciter cognosci non potest. si occasio de-
sit necessitatis. tunc enim tranquillitatis ita mercenarius sicut ve-
rus pastor videtur habere curam gregis. Sed lupo veniens in-
dicabit utrumque. fugit enim mercenarius. quia mercenarius est. non
enim querit nisi mercedem lucrum temporalem. ideo fugit ne illud perdat:
et non pertinet ad deum de ouibus: si quidem fuerit symoniacus non
est dubium. quod non pertinet ad deum de ouibus. si vero lucra que-
rat terrena. propterea quia dum solam terrenam querat substantiam. ni-
hil est sibi cure de gregis dispersione. dummodo non perdat quod
principaliter amat etc.

Secunda pars. ¶

Secundo cum dicit. Ego sum etc. ostendit qualem habuit
christus ouium noticiam. et quatuor facit. primo enim pre-
mittit noticiam: Ego sum pastor bonus: non ex ac-
cedenti dono. sed essentialiter bonus est ut dicit Gre.
sue vero bonitatis rationem assignat ouium noticiam: Et cogno-
seo oues meas: Non respicit ad pilum. 2. Thim. 2. Nonit dominus qui
sunt eius. Ille vero sole oues sunt christi. qui vocem eius audiunt
credendo doctrine ipsius. et eum secuntur per rectam operationem
Ioh. 10. oues illum sequuntur. quia sciunt vocem eius. Nota quod no-
ticiam ouium pastor debet habere. et inuigilare suo gregi. quia oportet
eum reddere rationem deo de ouibus sibi commissis Heb. 13. Debitis
propositis vestris: et subia ceteris. ipsi enim semper vigilant quasi ratio-
nem reddituri pro aiabus vestris. Debet autem pastor principaliter
vitam et conscientiam subditorum cognoscere. ut distinguat oues
ab hedis Proou. 22. Diligenter agnosce vultum pecoris tui tu-
osque greges considera. Debet igitur pastor cognoscere. si qui sunt
notorii peccatores. ut eos arguat. prima Thim. 5. peccantes coram
omnibus argue ut et cetera terreant. Item debet scire qui sunt pu-
illi. et pauperes in ciuitate ut eis prouideat. qui etiam patient
iniuriam. ut eis subueniat. Eccle. 5. Si pecora tibi sunt attende
illis. Sed heu quia multi pastores ecclesie suas oues non cog-
noscunt. possessiones quidem ecclesie diligenter considerant red-
ditus sine diminutione exigunt. et expensas subtili examinatione spu-
tant utrum uo aliquis illicita pro parte uxore teneat concubinam que regat
populum que saluet clericos. hinc non attendunt quod propter auariciam speculatores

Sermo

ca facti sunt. Ysa. 56. Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam
oēs in viam suam declinauerunt. vnusquisq; ad auaritiam suam
vnde quantum ex eis est. ipsi tot animarum sunt causa dampnationis
quot eis sunt commisse. Recitat autē magister Dico. q; dyabolus
cuidam laico appens in specie hominis per ipsum cuidam episcopo tales mi
sit salutes. principes tenebrarum. principibus ecclesiarum salutem. vram
optamus salutem. quia quot vobis commissi sunt. tot a nobis
curie infernali missi sunt. vnde in signum veritatis dyabolus lai
cum in facie percussit. ita q; vestigia manus non recesserunt a facie
nisi per aquas benedictam. Quid igitur faciet talis pastor in die no
uissimo. cum dicat quid hec audio de te redde rationem villicatio
tue. iam enim ulterius non poteris villicare. redde inquam ratio
nem quibus tradidisti bona ecclesie. qualiter dispensasti sacramen
ta dei. qualem habueris curam de omnibus christi sanguine redemp
tis. tunc pauperes clamabunt q; fame perierunt. tunc multe oves
lamentabuntur. q; eorum causa sunt dampnate. Secundo ponitur.
q; etiam oves christum agnoscunt: Et cognoscunt me mee: oves
christi ipsum agnoscunt noticia fidei. que per dilectionem operatur
et ideo decipi non possunt in eo. nec in membris eius. discernit
enim pseudo christi et pseudo prophetas. a fructibus inquit eorum cogno
scetis eos. Nota q; pastor non debet esse persona priuata
sed palam omnibus se debet demonstrare. vt sit lucerna non
sub modio abscondita. sed lucerna ardens exaltata super candelabrum.
cuius lumine fideles illustrentur. Mat. 5. Sic luceat lux vestra
coram hominibus vt videant vestra bona opera. quatenus vita iustifi
catione et moribus det subditis bonum exemplum. 1. Thim. 4. Esio
exemplum fidelium in verbo in conuersatione. in caritate. in fide. in ca
stitate. Igitur secundum quod dicit Hugo. 2. li. clau. 9. Oves illum pastores
cognoscunt quem sepe. viderunt presentem. quem subiectis familia
ritas notum. beneficia reddunt amicum. Sed diligenter attendendum
est. q; ex quo debent oves proprium pastorem agnoscere summo pe
cauendum est ipsi pastoris hypocritis vitium vnde Ambrosius in libro de officii
is. forma ecclesie debemus ceteris. non solum in opere. sed et in sermone. in ca
stitate ac fide quales habere volumus. tales simus. et quales affectum habe
mus tale apiamus. Item idem Ambrosius in suo pastoralis. Non habeat in
ecclesia cathedra sublimior. et scientia sacramentis repiat humili
or. nec locutiones simulemus columbinam. et mentes habeamus canina
nec pressionem monstremus ouinam. et ferocitatem habeamus lupinam
et. Tertio regreditur christus ad probandum. q; ipse suorum ouium habeat
noticiam. vbi considerandum est. q; vt dicit Augustinus. oves christi sunt
omnes electi. et predestinati in vitam eternam. Cognoscere autem qui

sint predestinati impossibile est nobis. vnde ap[osto]lus. Ro. 11. dif-
 fufe de predestinatiōe disputans tandem de re abscondita sic ter-
 minat sermonem. O altitudo diuitiar[um] sapie et scie dei. q[ui] inco-
 prehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Quis
 em̄ cognouit sensus dñi aut quis consiliarius eius fuit. Solus at̄
 deus nouit hoc secretum. nunc aut̄ sic est. q[ui] x[rist]us totam noticiam
 h[ab]et dei patris ut pot[est] ex tota scia p[at]ris genitus. ita q[ui] nihil est in
 p[at]re q[uo]d filium lateat. quemadmodu[m] p[at]r h[ab]et totam noticiam filii.
 quia nulla est noticia filii que non sit de scia p[at]ris. ita ut p[at]rem
 non lateat aliquid in filio. sequens igit[ur] est. quia oēs rōes cre-
 ationis et predestinatiōis sunt in p[at]re s[ecundum] p[ro]p[ri]am rōnem p[ri]ncipiū
 ideo oēs p[re]destinatos nouit filius ac p[er] hoc cognoscit oues suas
 hoc est igit[ur] q[uo]d dicit: Sic nouit me p[at]r: cognoscit aut[em] p[at]r filium
 totaliter. q[ui] nihil est in filio. nisi genitū ex scia p[at]ris. vel q[uo]d na-
 scendo accepit. eodem mō filius agnoscit p[at]rem: Et ego agno-
 sco p[at]rem: sequens est q[ui] filius ouium suar[um] et predestinatar[um] et
 elector[um] habeat noticiā Jo. 13. Ego scio q[ui]s elegerim et Eph[es. 1].
 elegit nos in ip[s]o añ mundi cōstitutiōem. ¶ Quar to egre-
 dit ad p[ro]bandum se esse bonum pastorem. dixerat em̄ q[ui] bonus
 pastor aiam suam dat p[ro] ouib[us] suis. ip[s]e vero hoc fecit: Et aiam
 meam pono: non coactus sed sponte. Jo. 10. p[ro]tatem habeo po-
 nendi aiam meam. et p[ro]tatem habeo ite[m] sumendi eam: p[ro] ouib[us]
 meis: Solis em̄ ouib[us] x[rist]i p[ro]ficiat passio eius. Nota q[ui] ut remitte-
 retur nobis delictum p[ec]c[ati]. x[rist]us quasi fuit fideiusso[rum] humani ge-
 neris. tradens aiam suam p[ro] redemptiōe debiti p[ec]c[ati]. Mat. 20.
 Venit filius ho[m]inis dare aiam suā redemptiōem p[ro] multis. Et h[ec]
 fuit magna caritas. q[ui] animā suam tradidit p[ro] nobis. n[on] quib[us]
 tuncq[ue] sed etiam inimicis. Jere. 12. Dedi dilectam animā meam
 in manu inimicor[um] eius. Q[uo]d vero excellentissime cōmendat h[anc]
 caritatis gr[ati]am est. q[ui] etiam p[ro] nobis aiam suam exposuit morti
 Ysa. 53. tradidit in mortem animā suā et cum sceleratis reputa-
 tus est. hoc tanta gr[ati]a n[ost]ri fideiusso[rum]is nuncq[ue] debet de cedere nobis
 amētē. q[ui] nihil mai[us] p[ro] nobis facere potuit. Eccl[esi]. 29. gr[ati]am fide-
 iusso[rum]is. ne obliuiscaris. dedit em̄ p[ro] te animā suā etc.

Tercia pars.

Er̄tio cum dicit. Et alias etc. ostenditur q[ui] x[rist]us disp[er]-
 sas oues ad vnum reduxit ouile. et tria facit. primo
 em̄ asserit se h[ab]ere alias oues. sed disp[er]sas: Et alias ou-
 es habeo: p[re]destinatos. s. ex gentib[us]: que non sunt
 ex h[uius] ouili: p[ro]p[ri]i iudeor[um]: p[re]destinati quidem erant multi ex genti-
 bus. qui nō erant de ouili p[ro]p[ri]i isrl. sed nondum erant istū vocati

Sermo

Ac p hoc nondum erant in ouile dñi agregati. Secdo ponitur xpi solitudo in reducendis ouib: Et illas optet me adducere hoc qd dicit optet hm. Criso. non est necessitatis demonstratiuum sed affirmatiuum eius qd omnino fiet. Nota qd xps vt dispas oues agregaret in vnum quesuit eas in hoc mundo. clamado pegrinando. passus est laborem. sudore famem. sitim. vigiliis. molestias plurimas. tandem etiam ipam mortem Jo. 11. ihus mortuus erat p gentes. s. iudeos. et non tm p gentes. sed vt filios dei qui erant dispersi in gentibus scz congregaret in vnum: et vocem meam audient: hoc em modo reduce sunt oues errantes. quia audierunt vocem pastoris. credentes euangelio et obedientes fidei. Ysa. 33. Audite qui longe estis. que fecerim. ps. ppus quem non agnouit mihi in auditu auris obediuit mihi. Audientes igit oues errantes vocem pprii pastoris ad eu auerterunt. 1. Pe. 2. Eratis sicut oues errantes. sed auersi estis nunc ad pastorem et epm animar vraz. L Tercio tangitur vnitas ecclesie: Et fiet vnum ouile. qd est ecclesia in vnitate fidei. Eph. 4. vna fides et vnum baptisma. vnde no est istud ouile iudaicum vel gentile. licet in ipso agregentur iudei et gentiles. sed est ouile christi. vbi non est distinctio iudei et gentilis. Et vnus pastor est xps. Eze. 34. Suscitabo sup pecora mea pastorem vnu qui pascet ea 3. 37. Seruus meus dauid erit rex super eos et pastor vnus erit oim eoz. Nota qd pastores ecclesie multas habent oues. que non sunt de suo ouili. ois viz peccator licz numero coputetur infra oues ouilis pastoris. merito tm non est de ouili ecclesie. sed de ouili infernali. Nam ecia dyabolus suum ht ouile. de quo dicit ps. Sicut oues in inferno positi sunt etc. Istas oues debet bonus pastor reducere. predicando admonendo. et exortando ad penitentiam. Sed de quibusdam negligentibus aquent dñs. Eze. 34. Dicens. ve pastoribus israel. qui gregem meum non pascebatis. qd infirmu fuit no solidastis et qd egrotu non sanastis. qd fractum erat no alligastis. et qd abiectum erat non reduxistis. et qd perierat non quesistis. sed eum austeritate imparabatis eis. et cum potentia et infra. huc dicit dñs. Ecce ego ipse sup pastores requiram gregez meu de manu eoz. Si vero pastor errantes ad penitentiam reduxerit tunc non erunt in ecclesia sua duo ouiliae ecclesiasticum scz et infernale. Nec duo pastores epus scz et dyabolus. Sed fiet vnu ouile et vnus pastor. p quo ope vt dicit. 1. Pe. 5. Cum apparuerit pnceps pastoz. pastores ecclesie percipient immarcessibilem glorie coronam etc.

Prima pars.

xliiii

Dominica tercia post pascha ser. .xliiii.

Modicum et iam non videbitis me. et iterum modicum
et. Jo. 16. Sapientia vulgare est. quod non est homo qui
adversa sustinere non potest. ideo servator noster volens
suos discipulos esse viriles. promittit eos adversus
sua tristitia que passuri erant propter sui absentiam. in
do eos persequente. ostendens tristitiae brevitate. et promittens gau
dium eternaliter duraturum. de quibus in presenti agit euangelio. quod
in tres partes dividit. In quarum prima Christus denunciat futurorum euen
tum tribulationis et letitiae. In secunda solvit discipulorum dubium ob
scure scire ibi: Cognovit autem Iesus et. In tercia adducit duorum
exemplum ratione intelligentie. ibi. Mulier cum parit et. X
Circa primum tria facit. primo predicat discipulis. licet verbis obscu
ris sue passionis et resurrectionis atque ascensionis tempore in
vni oriebat discipulis materia tribulationis et letitiae. dicit ergo denun
tans tempus sue passionis: modicum. scilicet erit tempus: et iam instat in quo
non videbitis me: modicum quidem fuit tempus in quo apostoli non vi
derunt Christum. triduum videlicet mortis eius. sed visum est apostolis illud tem
pus satis longum. Psal. 54. Loquitur deus pater ad filium. ad punctum in
modico derelictus te. visus est enim derelictus dei filius in cruce. vni cla
mavit. deus deus meus ut quod dereliquisti me. Deinde sue resurre
ctionis denunciat tempus: Et iterum modicum: erit tempus: et vide
bitis me: cum a mortuis resurrexero. vere modicum fuit illud tempus
quod solum diebus. 40. visus est ab apostolis post resurrectionem. ut dicitur.
Actu. 1. Et quod eisdem diebus non frequenter. sed ceteris tamen vicibus
illis apparuit. Et quod cum eis apparebat non multum stabat cum eis. hinc
etiam absentabat se ab illis. Et quod quousque si Christus multum cum apostolis fuisset.
modicum tamen videbat eis propter desiderium et delectationem ma
nendi cum eo. B Deinde ultimam annunciat ascensionem
quia vado ad patrem. Jo. 16. nunc vado ad eum qui misit me id
est Christus modico tempore fuit mortuus. Ideo etiam modico tempo
re post resurrectionem fuit cum discipulis. quod certe iterum erat ad
patrem ascendens in celum Jo. 13. Sciens Iesus quod venit hora eius ho
ra videlicet mortis et resurrectionis. hinc id certe ut transiret ex hoc mundo
ad patrem Circa modicum tempus mortis Christi duplex cadit questio
prima quare Christus suam resurrectionem non distulit usque ad resur
rectionem communem omnium in fine mundi. dicendum quod hoc fecit propter sex
causas. Prima quia non fuisset decessus eum manere mortuum in
tanto tempore. Tum ratione puritatis corporis sui. Tum ratio
ne sanctitatis eius personae. Non dabis sanctum tuum videlicet corruptionem

Sermo

Secunda causa est quia non fuisset conueniens ut xps aliquod damnum reportaret ex beneficio redemptionis humano generi collato in morte sua. Si vero resurrectio ipsius fuisset dilata usque ad finem mundi. longum damnū siue longā imperfectionē sustinuisset xps. separationem viz aie a corpore. Tercio quod non erat expediens xps em licet fuerit sine peccato penas tñ peccati dispensatiue p nobis assumpsit et solas illas penas assumpsit. que pferrent ad nra peccata delenda. 1. Pe. 2. peccata nra. pena peccatorum nrorum ipse protulit in corpore suo super lignum. vnā vero peccati pena maxima ē mors quam xps assumpsit. qz erat nobis expediens ad salutem. Jo. 21. Expediit ut vnus hō moriatur p populo et non tota gens peccat mortem igitur xps assumpsit. qz nobis expediebat qz vero ipse maneret mortuus usque ad diem iudicii nihil erat nobis vtile et ideo hanc penā portare non debuit. Quarta qz fides non fuisset. si ei xps ita mortuus fuisset. qz tñ non resurrexisset pisse fides. nemo em credidisset eū esse dei filium. aut natū de vrgine. aut hūanū generis redemptorem. ante em qz resurgeret in sola bta vrgine fides remanserat. vñ duo discipuli euntes in emaus quibus nō dum stabat de resurrectione. dicebāt qz ante mortē xpi spauerāt eum esse redempturū israel. quasi vltimū hoc non sepantes. ex qz mortuus orat. ppter hoc dicit. 1. Cor. 15. Si xps nō resurrexit vana est fides nostra. Quinta qz oēm effectū optet p̄ existere in causa sua ut dicit Dyo. li. de di. no. v̄tute autē xpi fiet resurrectio in nouissimo die Jo. 6. oīs qui vidit filiū et credit in eū h̄t vitam eternā. et ego resuscitabo eū in nouissimo die. vñ optuit p̄existere resurrectionē in xpo. ad hoc ut ipse alios suscitaret. Sexta qz xps iudicaturus est oēs resurgentes. Actu. 10. ipse constitutus est iudex viuorum et mortuorum. Iudicabit autē oēs in forma hūana Jo. 5. potestatem dedit ei iudiciū facere. qz filiū hōis ē et ideo tanqz iudex resurgentiū debuit resurgēdo ceteros puenire. C Sed a questio ē qre xps sic suā resurrectionē accelerauit. ut die tertia resurgeret dicendū qz xps suā accelerauit resurrectionē p̄ qtuor primo quidem ad comprobandam veritatem sue mortis. dictum est enim. super ea qz mori christum ita fuit nobis expediens qz tñ pmanē eū mortuū longo tpe ad nihil erat nobis vtile. nisi forte ut longeuitas t̄pis p̄beret fidē mortē ei. Si igitur xps resurrexisset añ tertia die. forte credidisset aliq̄s eū nō v̄e fuisse mortuū ac p̄ h̄ nō v̄e resurrexisse. Tercia v̄o dies sufficiens erat argumentū vere mortē manē aut vlt̄ tertia die mortuū erat supflūū ideo nec añ nec p̄. h̄ tertia resurgē debuit. Secūdo ad pbanaā resurrectionis v̄itacē exigat ei v̄itas resurrectionis ut idē nūo resurgat qz mor

tuus est. quoniam adhuc recens erat memoria christi et mortis eius in mentibus
discipulorum ipse resurgere debuit. quod erat adhuc in tertia die. quia
si decessisset a recenti memoria eorum forte non putassent eum esse
christum cum resurrexisset. sed alium ei similem. Tercio antequam apostoli dis-
pererent. et iret unusquisque ad propria. quia tunc coram omnibus non potuis-
set se manifestare. Quarto ut plangentes et gemetes discipulos con-
solaret. psalmus. propter miseriam populi et gemitum pauperum nunc exur-
gam dicit dominus. Eccl. 48. Consolatus est lugentes in syon usque in
sempiternum. Circa modicum temporis apparitionis christi resur-
gentis tria queruntur. primo quare solum diebus quadraginta discipulis
appuit. dicendum quod tot dies sufficiebant ad probandum quod vere re-
surrexerat. quadraginta enim horis christus fuit mortuus. scilicet ab hora nona
diei veneris usque ad primam diei dominice. quia vero difficile erat cre-
dere eum resurrexisse. ideo per qualibet horam mortis sue voluit esse
diem unum sue resurrectionis ut vivus crederetur. Actus. 1. probuit se
ipsum vivum apostolis post passionem suam per dies quadraginta appens
eis. Secundo queritur quare eisdem diebus non continuo cum apostolis christus
fuerit conversatus. sed ceteris tamen horis illis appuit dicendum. quod hoc
ideo ne crederent apostoli quod mortale adhuc haberet vitium et deberet eis
convivere licet ante passionem. Tercio queritur quare modicum tempus stabat
cum eis quoniam illis apparebat. dicendum quod ideo ut magis attenderet in
amore suum quemadmodum delectabile magis desideramus. quod
modicum gustatum statim subtrahit. unde duo discipuli euntes in
emaus cum ab eis disparuisset christus. dixerunt ad invicem. Nonne
cor nostrum ardens erat in nobis etc. Licet autem discipuli modicum hora
viderint christum. istud tamen modicum prevalebat cunctis delectationibus se-
culi. psalmus. Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas
¶ Nota quod premissa verba domini modicum: et iam non videbitis me.
et iterum modicum et videbitis me. possunt aliter exponi. Exposita
enim sunt hoc modo. quia per primum modicum intelligitur tempus mor-
tis christi in quo apostoli non viderunt christum. per secundum vero modicum intelligitur
tempus quadraginta dierum post resurrectionem. in quo apostoli vi-
derunt christum. Sed secundum Beatus aliter exponunt. quia per primum mo-
dicum intelligitur tempus ex quo christus hec verba dixit discipulis.
usque in eam horam quam tentus est. quod reuera modicum fuit. quia ista
verba dixit christus in ultima cena. et in ipsa nocte captus est. et non
viderunt eum apostoli. Sed iterum post aliud modicum post tres dies
mortis sue viderunt christum apostoli. Dicit ergo modicum tempus est usque
et iam post illud modicum non videbitis me. Jo. 13. filioli adhuc
huc modicum vobiscum sum. et Jo. 14. adhuc modicum et mundus
iam me non videt. et iterum modicum erit tempus. quia trium dierum

Sermo

tantum post quos et videbitis me resurgentem a mortuis. pos-
sunt ulterius dicta verba tercio modo exponi. put infra dicitur. z.
pro euangelii. Secundo ponitur discipulorum dubitatio: dixerunt ergo disci-
pulis eius admirati: non quod omnes sed aliqui ex eis: quid est hoc
et quid vult significare hoc: quod dicit nobis modicum et non vide-
bitis me. et iterum modicum et videbitis me. quia vado ad patrem: hec
enim verba obscura erant antequam essent impleta. cuius obscuritatis hinc
tri. duplex erat causa. vna quia tristitia mortis christi amouebat in-
telligentiam a mente discipulorum. Altera quia videbatur christus implere
contraria. si enim visuri erant eum quod dicit vado ad patrem. Si
vero ad patrem erat iturus. quod dicit videbitis me. Tercio ponitur
illud in quo erat tota difficultas dubitationis apostolorum. dicebant ergo
quid est hoc quod dicit nobis modicum. et quid intelligit per modicum:
nescimus quid loquitur: suam presentantur impetiam qua propter me-
ruerunt doceri a christo.

Secunda pars

Secundo cum dicitur. Cognouit autem. Soluit christus discipu-
lorum dubium obscure sententiae. et tria facit. Primo re-
petit christus dubitationem eorum ut melius soluat: Cogno-
uit autem ihesus quia volebant eum interrogare: tamquam ma-
gister. Solus deus est qui nostras agnoscit voluntates. Et factus
potest sciri quid cogitet intellectus. quam quid velit affectus: Et di-
xit eis de quo queritis inter vos: nec tamen ullus vestrum scit respondere
quia dixi: vobis: modicum et non videbitis me. et iterum modicum et
videbitis me: Considerandum est ad emendandam solutionem quam
christus dedit. quia ista verba alio modo exponi possunt hinc. Alio propter du-
os modos superius dictos. hoc scilicet modo. modicum tempus superest. scilicet us-
que ad ascensionem. et etiam tunc iam non videbitis me. quia ex quo christus
ascendit in celum. non videbit eum apostoli. et iterum modicum tempus
erit. vita scilicet vniuersaliusque apostolorum. vita enim patris modicum est. et post
istud modicum videbitis me in regno celorum. Ista. reges in decore
suo videbunt. ex quo enim christus ista verba dixit apostolis modicum erat
tempus. et ex tunc non erant eum visuri. quoadiu manebant carne
mortali. Sed quia tempus vite hominis modicum erat ideo post istud mo-
dicum videbit eum in celo. quod totum attingit propter id quod sequitur
quia vado ad patrem. quia cum die quadagesimo ascensurus erat
ad patrem. ideo post modicum eum non erant visuri. Item propter hoc ideo
quia ierat ad patrem. ideo post modicum vite patris visuri erant ipsum
in regno celorum. Istam autem expositionem satis innuit dominus in his
que sequuntur dicens apostolus debere plangere et trisari in modico
vite patris. ad modum mulieris pietatis sed post ea gaudium sunt
eterno gaudio. Et Nota quia in rei veritate modicum est

tempus vite hoīs . ⁊ ipm modicum intransitu est . Jac . 4 . Que
 em̄ est vita v̄ra . vaporē ad modicū parēs . ⁊ deinceps extermi
 nabit . vita em̄ n̄ra ad plus est centum annoꝝ . hez pauci tñ vi
 uant . et tñ centum anni respectu eternitatis minus sunt q̄ gut
 ta aque respectu maris . aut callulus respectu arene . aut momē
 tum respectu t̄pis . Ecclē . 18 . Numerus ānoꝝ vite hoīm vt ml̄
 tum centum anni . quasi gutte aque maris deputati sunt . ⁊ sicut
 calculus arene . sic exigui anni in die eui . Voluit autē de⁹ vt mo
 dicum eēt tempus vite hoīs . p̄mo quidem vt hoīs vitaz p̄ntēz
 cōtemnerent ⁊ celestē p̄mam desiderarent . qm̄ vt d̄r in ph̄ias .
 qd̄ modicū est p̄ nihilo accipit intellectus . vere nihil est tempus
 vite p̄ntis . Job . 2 . Nihil em̄ sunt dies mei . ⁊ p̄s . que p̄ nihilo
 habent̄ eoz anni erant . sed aliq̄ ac si vita p̄ns esset magni pre
 cii parent sibi in hoc mundo eternitatem congregando diuitias
 appetendo dignitates . ⁊ palatia edificando . ac si nunq̄ eēt mo
 rituri . isti tales cum deberent cōtemnere qd̄ nihil est in p̄nti . ⁊ ap
 petere eternitatem celestis vite . contrarium faciunt qz p̄ nihilo ha
 bent terram desiderabilem . Sed audiamus quē habeant fructū
 de multis diuitiis quas agregant . Deu . 28 . Sementem multā
 iaces et modicum agregabis . Secdo modicū est vite p̄ntis vt il
 lud totum ad opus dei hoīs expendant . si ei longa esset vita
 n̄ra . forte tēderet aliquos diu bene opari . nunc vero breuis est .
 et iō tota deo tribuat̄ . qz vt d̄r . Lu . 16 . qui in modico tpe in
 quus ē . nō est dubiū q̄ in maiori tpe esset iniquus . Tercio vi
 ta p̄ns modicum est . vt hoīs cū ipius vite picula et temp
 tamenta euadant . tota em̄ vita p̄ns tamptationibz . piculis . et
 aduersitatibz exposita est . Tendit em̄ dyabolus laqueos temp
 tationum quasi in om̄i creatura . ⁊ qd̄ magis puocat dyabolū
 ad temptandum est . qz scit q̄ modicū est tempus vite n̄re . ⁊ q̄
 cito euadimus manus eius . Apo . 12 . De terre et mari . qz descē
 dit dyabolus ad vos . habens iram magnam . sciens q̄ modicū
 tempus h̄t . bonum est igit̄ homini . vt modica sit vita eius . dif
 ficile em̄ esset euadere tamptationes . si longo viueret tpe quē
 admodum difficile est diu p̄sistere in cogitatione temptati onis
 quin aim⁹ cōsentiat Sap . 4 . Raptus est ne malitia immutaret
 intellectum eius . Quartō voluit deus modicam esse vitam p̄
 sentem vt hoīs cito ad se reduceret . sic em̄ eos diligit vt diu si
 ne eis esse nolit . Jo . 12 . p̄r quos dedisti mihi volo vbi sum ego
 et illi sint meū . Quinto voluit deus modicū esse tempus vite .
 vt hoīs modicū laborarent . ne deficerent . et tñ modico labori
 multum p̄m̄ium tribueret . Ecclē . 5 . Modicum laboraui ⁊ iueni

Sermo

mihī multam requiem. vere labor est modicus. qz non sunt cō-
digne passiones huius tēpis modica ad futuram glīam. Ro.
8. 10. Secūdo ponit responsio et quid sit dictū. modicū et non
videbitis me. et itēz modicum et videbitis me. nō declarauit
in ipis verbis sed in eo qz futurum erat ex absentia. et itēz ex p-
sentia xpi. Ex absentia em̄ passuri erāt apli tristitia. ex pntia ve-
ro gaudiū hoc est igit qd̄ dicit: Amen amē dico vobis. i. vere ve-
re dico vobis. que geminatio iuramenti infallibilitatem rei sig-
nificat: quia plorabitis et flebitis vos: hoc ideo qz modicum a
non videbitis me in triduo mortis mee. Est autē differentia int̄
plorare et flere. ille em̄ fleret cui lacrimae ab oculis fluunt. sed ille
plorat qui etiā ex ore plangendo vocem emittit. non est autē du-
bium quin apli plauerint in triduo mortis. quo eum non vide-
runt. Mar. 16. dicit qz Maria magdalena nunciavit xpi resurre-
ctionem lugentibus et flentibus discipulis: mundus autē gaudebit
gausius est mundus de morte xpi. homines viz mundani a qui-
bus fuit occisus. qui gaudent cum male fecerint. et exultant in re-
bus pessimis: vos autē tristabimini: tristes em̄ erant apli d̄ ne-
ce sui dñi. Jo. 16. quia hec locutus sum vobis me. s. moriturum
tristitia impleuit cor vrm. nec mirz si tristes erant. qz ablati
eis erat solator. Sed tristitia v̄a vertet̄ in gaudium: qñ itēz
modicum a videbitis me a mortuis resurgentem. Jo. 24. Gaudi-
si sunt discipuli viso dño. Mat. 9. Ludus atqz tristitia in hyla-
ritatem et gaudium uerse sunt. ¶ Nota qz licz modicuz
sit tēpus vite pntis. cum fletu tñ a ploratu p̄transcunt illud si-
deles hoīes. quia sunt p̄grinantes a xpo. et nondum sibi con-
iuncti p̄mo quidem plorant qz a lumine celesti trahi sunt in hanc
vallem miserie et tenebrarū p̄cto p̄mozz parentum. Tre. 1. Plorans
plorauit in nocte. in qua sunt tenebre p̄pter quam causam
oēs qui nascunt̄ in hanc vitam plorantes eaz ingredit̄. Sap.
7. Primam vocem similem oībz emisit plorans. Item flent recer-
datione celestis patrie. a qua sunt adhuc exules. ps̄ Sup flumi-
na babilonis illic sedimus et fleuimus. dum recordaremur tui
syon. Item fleuit p̄pter prolongationem presentis vite. vnde re-
tardantur a glia. 2. Re. 15. Dauid ascendebat oliuam
scandens et flens operto capite. et nudis pedibus incedens. ascē-
dunt ei viri sc̄ti oliuam montē. s. celestis ascensionis. in q
plantate sunt oliue sc̄ti viz eterne viriditatis. et ascendūt scan-
dendo d̄ virtute in virtutē. flentes tñ qz sunt in valle lacrimarū
nimio tpe. Item flent ec̄ ex corde pro commissis p̄ccis. Joh. 2.
Conuertimini ad dñm. in toto corde v̄o. in ieiunio. fletu. et

placitu. et scindite corda vestra. et non vestimenta v̄ra. Pret̄
 rea flent p̄pter bona spiritualia pdita. Gen. 29. d̄ elau legit̄ q̄
 eiulatu magno fleuit ante. Isaac p̄ pditis bonis primo gemitu
 re. flent etiā p̄ afflictione p̄rimoz. Job. 3. flebam quondā su
 p̄ eo q̄ afflictus erat et ap̄ciebat̄ aia mea paupi. Plorant de
 niq̄ p̄secutores ecclesie. Jere. 13. plorans plorabit. et deducet
 oculus meus lacrimā. quia captus est grex d̄ni plorant̄ ec̄ pdi
 tionem et p̄cta multozum. Eccl. 22. Sup̄ mortuum plora. dese
 cit em̄ lux eius. et sup̄ fatuum plora. Desec̄t enim sensus eius.
 Jere. 9. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontē la
 maruz et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. plo
 rant etiā qui in tantis tristitiis adhuc distant a solatoe x̄po
 Tre. 1. Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquam.
 q̄ a longe factus est a me solator. auertens aiam meam. flēt
 etiā orando vt ab oib̄ d̄ictis miseris liberent̄. scientes q̄ oratio
 lacrimosa exaudiē. ps̄. Exaudiuit d̄ns vocem fletus mei &c.
 R. Sz̄ est sciendū q̄ d̄ic̄sic tristant̄ sancti viri mundus t̄n̄ gaudet
 et exultat. gaudent quippe mundi amatores in cōmestatio
 nibus et ebrietatibus. Ysa. 25. Ecce gaudium et leticia occide
 re vitulos et iugulare arietes. comedere carnes. & bibere vinū
 In quoz̄ p̄sona d̄icitur. Eccles. 8. laudam ego leticiam q̄ nō
 esset homini bonū sub sole. nisi q̄ comederet & biberet atq̄ gau
 deret. Gaudiu etia eoz̄ est in cubilibus & i puditiis. Judi.
 15. omnes populi gaudebant cū mulieribus & virginib̄. Eoz̄
 etiā gaudiu est in sonis et melodiis. Job. 21. tenent timpa
 num et cytharam et gaudent ad sonum organi. ducunt in
 bonis dies suos. et in p̄cto ad inferna descendunt. Eoz̄ etiā
 gaudium est in solaciis et vanitatib̄ sicut in choreis istrioni
 et fabulis atq̄ nouis Ezech. 35. plauisti manu et percussisti pe
 de. et gauisa es cum toto affectu. gaudium demiq̄ eoz̄ est in ra
 pinis auferendo bona proximoz̄ Ysa. 32. gaudium onagroz̄
 pascua gregū. in hoc em̄ gaudent vt depascant̄. greges pau
 perū. pauperes enim sunt abus et preda diuuituz. Gaudium
 etiā eoz̄ est de infortunis et aduersitatib̄ alioz̄ Isti sūt qui
 gaudent in iniquitate. vt dicit̄ Eccl. 19. gaudiū igiē mundi ē
 tale sic falsum. sic vanum. sic iiquum. est ei simile gaudio pue
 roz̄ qui potius gaudent accipere pomuz q̄ auz̄. Et est simile
 gaudio freneticoz̄ qui gaudent i suis fantasiis Et est simile ir
 rationabiliū animalū. que gaudent poti⁹ esset in fimo q̄ in se
 rito. tale gaudiu quia est sicut fum⁹ deficiet cito Job. 20. laus
 impiorū breuis et gaudium ypocrite ad instar pundi. Jac. 4.

Sermo

Risus vester in ludum conuertatur. et gaudium in merorem.
L Sancti vero qui non querunt gaudia pñtis vite. gaudebunt
in celestibus. pmo quidem de visione claritatis vultus dei. ps. le
tificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Et iterum adimplebis me leti
cia cum vultu tuo. delectationes in dextra tua usque in finem. Item
gaudebunt quia euaserunt vite pñtis miseras pro quibus plorabant.
ps. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi. et scidisti sacrum
meum. et circumdediti me leticia. Item gaudebunt quia vicerunt ini
micos humani generis. carnem. mundum. demonia. et. Pharaonem.
Reuersi sunt in iherusalem cum leticia magna. eo quod dedisset eis
dominus gaudium de inimicis suis. Item gaudebunt de conuersione
peccatorum. Lu. 15. Gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam
agentem. Item gaudebit vnusquisque de beatitudine et gaudio alteri
us. 1. Cor. 12. Si gloriatur vnus membrum gaudebunt omnia membra
sic igitur gaudent sancti. et hoc gaudium eorum non est momenta
neum sed eternum. Isa. 51. Qui redempti sunt a domino reuertentur
et venient in syon laudantes. leticia sempiterna super capita eorum
Gaudium et exultationem tenebunt etc. Tercia pars. **¶**

Eratio cum dicit. Mulier cum parit: adducit congruum
dictorum exemplum. et duo facit. pmo namque pro omni si
militudinem mulieris patientis: mulier cum parit tristi
tiam habet: nullum enim aial tamen dolet in partu sicut mu
lier. putat dicitur li. de generatione animalium. Quia venit hora eius: ho
ra vix que eam pati oportet: Cum autem peperit puerum: maius gaudium est
de puero. quam de puella: iam non meminit pressure: doloris:
propter gaudium. quia natus est homo in mundum: dicitur mulier non re
cordari pressure. quia actu non considerat de ea. et si considerat. non tamen
cum tristitia. sed vero non meminit. quia maior est gaudium de na
to puero quam fuerit tristitia in partu. Secundo similitudinem applicat ad
propositum: Et vos igitur. nunc quidem: tempore presentis vite. quod qui
dem tempus recte nunc dicitur. quia spatium ad eternitatem est sic momen
tum et instans. quod est breuissimum: tristitiam habetis: ad modum
mulieris patientis. quia isto modico tempore non videbitis me: iterum
autem videbo vos. et sic Alchimus me vobis visibilem demonstrabo
iterum igitur modicum et videbitis me resurgentem a mortuis. et in
regno celorum: et gaudebit cor vestrum: sicut mulier gaudet nato pue
ro nec hoc gaudium erit sensibile quale est gaudium peccatorum et pec
catorum. nec erit gaudium imaginarium. quale est dormientium. nec
rursus erit gaudium fantasticum quale est gaudium stultorum. hoc erit
gaudium cordis intelligibile. scilicet spirituale quale est gaudium ange
lorum. **¶** Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis: stabile igitur

et perpetuum erit istud gaudium. qz nec hō. nec angelus. sed nec
 ipse deus tollet illud a sc̄tis. Job. 36. Nō aufert a iusto oculos
 suos. et reges in solio collocat impetuum. Et illic eriguntur.
 Nota qz ista ec̄cia et tota fidelīū agregatio mulieri parienti cō
 patur. nō quidem rōne sexus quo vita h̄m carnē intelligit. sed
 rōne fecunditatis. nō em̄ viri sancti sūt steriles sed fecūdi. Deur.
 7. Non erit apud te sterilis vtriusqz sexus. Can. 4. Ascenderūt
 de lauacro oēs gemellis fetibus. et sterilis non est in eis. p̄iunt
 aut̄ triplicem fructū. s. sc̄te opacōis suscipientes em̄ seminaria v̄
 bi celestis. accipiunt virtute spūssandī desideria sancta. ⁊ tan dez
 verbo ⁊ ope fructū cāt̄ exterius v̄bo quidē. Prou. 10. Os iusti p̄
 turiet sapiam. Dpe vero. Can. 7. Videamus si floruit vinea. si
 flores fructus p̄turiūt. Itē quidā fidelium sancte ec̄cie ita sūt
 p̄fēdi vt nouellos filios xp̄o p̄iant spūaliter p̄ veram doctrinā
 et exemplo sancte opationis. de quoz nūero fuit ap̄lus. Gal.
 4. Filioli mei quos itē p̄turiō donec xp̄us formeēt in vobis. 1.
 Cor. 4. In xp̄o ih̄u p̄ euangelium ego vos genui. de numero
 istoz etiā fuit m̄r beati Xu. de qua d̄r qz maiori solitudine pi
 ebat eū spū q̄ carne peperat quotidie lacrimas. quotidie ele
 mosinas. quotidie gemitus p̄ eo fundens ad d̄m. Itē viri sā
 cti i tota vita p̄nti dolores sentiūt mulieris p̄ientis qz multis p̄
 munē aduersitatibz. Jo. 16. In mundo pressuram habebitis. tō
 ta em̄ vita p̄ns est quasi hora p̄ientis. Ro. 8. Omnis creatura.
 hō ingemiscit et p̄turi v̄sqz adhuc. Sed tandem in fine istius
 hore viri sancti pariunt cū ex hoc mundo transeunt. qz ei quidā
 ptus est cum aia exiit a corpe vnde sanctoz transit h̄m Bedā
 Natalitia appellant. Cum vero hō nouus natus est in celo. tm̄
 est gaudium vt non sit memoria passionū p̄cedentiū. Non erūt
 quidem in memoria ita qz dolore afficiant: recordabunt̄ em̄ sācī
 tribulationū quas passi sunt. sed cum gaudio Isa. 67. Oblitiōi
 tradite sunt priores agustie. ⁊ abscondite sunt ab ocul̄ v̄fis. Ec
 ce ego d̄ns creo celos novos. et terram nouam. ⁊ non erunt in
 memoria p̄ora ⁊ non ascendunt sup̄ cor h̄ gaudebitis ⁊ exulta
 bitis v̄sqz in sempiternum.

Prima pars.

Dñica quarta. post pasca ser. xlv

Xdo ad eum qui me misit x̄. Jo. 16. Duo sūt vt
 dicit̄ in rethoricas ad que hoīes maxime efficiunt̄
 ad amicos. s. dilectione et ad iimicos odio. quez
 affectum saluator̄ n̄r̄ recessurus a discipulis demō
 strauit. p̄mittens aduentū spūssandī q̄ suos imi
 cos arguerat. et amicos spūali intelligentia instrueret. de quibz

Sermo

agitur in pñti euangelio. qđ in tres ptes diuidit. pmo qz apli
tristes erant de recessu. iđ eis pmittit sandispūs solatio. Secdo
vero. qz hoies mundi xpm non receperūt. iđ predicat ipsius mū
di reprehensio. ibi: Et tñ uenerit ille: Tercio aut quia discipli
uerba xpi cōprehendere non poterant. iđ adducit sandispūs in
structio. ibi: adhuc multa: Circa p̄mum tria tangunt. pmo nā
qz saluator denunciat aplis suum recessum: Vado: in pñti. quia
iam agebat de passione sua cum ista uerba dixit. Exierat ei in
das de uenaculo. ⁊ tractabat cum iudeis. ut traderet eum illis.
et ipse xps post modicum t̄pis tentus fuit: ad eum. ⁊ ad deū pa
trem: qui misit me: missio filii fuit ipsius incarnatio Gal: 4. X̄t
ubi uenit plenitudo t̄pis misit deus filium suum sc̄m ex muli
ere **B** Nota qz triplicia uia saluator n̄r rediit ad p̄m. s.
passionis. resurrectionis. ⁊ ascensionis. uia passionis fuit tristis
et amara plena doloribus. Mar. 14. Cepit xps pauere et t̄dere
et dixit discipulis suis. tristis est aīa mea usqz ad mortē. uia re
surrectionis fuit dulcis ⁊ iocunda plena leticiis. ps. Letatū est
cor meum ⁊ exultauit lingua mea. in sup et caro mea requiescet
in spe. qm̄ non dereliquis aīam meam in inferno x̄. Notas mi
fecisti uias uite. uia ascensionis fuit mira et gliosa plena delici
is. ps. Admirabile est nomē tuum in uniuersa terra. qm̄ eleua
ta est x̄. Sed dubium est hic quōd xps potuerit ire ad dñm. ui
det em̄ qz nemo uadit nisi ad eum cū quo non est et a quo di
stat. xps aut non distabat a p̄e localiter. hoc enim mō eē nul
la creatura distat a deo. Item nec distat in natura. ymmo rōne
ueritatis nature p̄r est in filio. ⁊ filius in p̄e ut dicit Illari⁹. Itē
nec natura humanitatis distabat a deo p̄ gr̄am. qz aīa xpi sem
per fuit plena gr̄a et glia. uidet igit qz xps nec hm̄ diuinā na
turam. nec hm̄ humanam uerit ad p̄m. dicendum qz sicut fili
us fuit missus non deserendo p̄m a quo mittebat. iuxta illud
Jo. 8. Qui misit me mecum est. ita ipse filius d̄r redire ad p̄m
cum quo semp fuit. Missus igit fuit filius non distans a p̄e ⁊
similiter rediit absqz eo qz distaret. Sed tñ qđ derandū est. quia
licz in missione non requirat distantia missi a mittente optet tñ
aliquid fieri creatū attributū ei. qui mittit. pp̄t qđ aliquo mō
distet missus amittēte. qđ factū fuit in incarnatione uer bi. qz pp̄
assumptā humanitātē hm̄ quam missus intelligit fuit distantia
filii a p̄e. nec uidebat aliud esse qz hō. sed rediit filius ad p̄ez
non quidē ipaz hūanitatē hm̄ quā distat a p̄e deponendo. sed
duobz mōis rediit. vno mō hm̄ humanitatez. qz cum aīa passio
nem adhuc uita uegetabili ⁊ sensibili uereēt. que longe distat a

deo postea humanitate glorificata in sola deitatis speculatione vi-
 uit alio vero modo rediit in deitatis naturam. sed quantum ad noti-
 tiam creature. quia ille qui solus homo credebatur ac per hoc in natura pe-
 nitus distare a deo. postea per mortem resurrectionem ascensionem ve-
 nit in notitiam creature. qui solus homo credebatur. rediit ad deum qui
 dei filius creditus est. in morte et demones cognoverunt quod erat
 dei filius. videntes quod sua morte redemisset humanum genus et ex-
 poliaisset infernum. In resurrectione crediderunt discipuli. post ascen-
 sionem vero crediderunt omnes gentes. **C** Et nemo ex vobis in-
 terrogat me quo vadis: id non interrogabant ut dicitur. Cuius quia
 ita erant tristes de recessu eius quod dimissis in terram vultibus. nihil
 ei loquebantur. vel id non interrogabant quo iret. quia iam sciebant
 eum ire ad patrem. Circa principium enim hominis dixerat eis Christus.
 filioli adhuc modicum vobiscum sum. queritis me. et sicut dixi iude-
 is: quo ego vado vos non potestis venire: Et tunc Petrus inter-
 rogavit eum. domine quo vadis. et dixit illi dominus. quo ego vado non
 potes me modo sequi. sequeris autem postea. Et infra dicit Christus. quod va-
 dit pare locum discipulis apud patrem. et subdit. quod igitur ego vado
 scitis et viam scitis. Thomas vero non dum intelligens verba chris-
 ti dixit. domine nescimus quo vadis. et quomodo possumus viam scire.
 Et tunc Christus dixit se ire ad patrem. Philippus vero volens certius
 scire quo ibat Christus petiit. domine ostende nobis patrem et sufficiat no-
 bis. Et Christus respondit. qui videt me videt et patrem meum. Igitur
 discipuli post hanc longam colloquutionem habitam cum Christo de
 via sua iam sciebant quo ibat. et id de hoc amplius non interro-
 gabant. Secundo ponit discipulorum tristitiam: Sed quia hec locutus sum
 vobis. tristitia implevit cor vestrum: videbat Christus cor discipulorum
 suorum. ex vobis suis non solum triste. sed et plenum esse tristitia. Triste
 quidem erat cor eorum. quia predixerat eis quod propter nomen suum civitate
 di erant extra synagogas iudeorum. Item eis predixerat persecutio-
 nes. Item quia totus mundus habiturus esset eos odio tantum
 quod quicumque eos occideret. crederet obsequium et sacrificium facere
 deo. Sed illud quod implebat cor eorum tristitia. erat quia tunc omnia
 ista passuri essent propter eum. ipse tamen recedebat et absentabat se
 ab eis. **D** Tercio ponit utilitas recessus Christi: Sed: ego qui
 sum veritas: veritatem dico: vobis: Expediit vobis ut ego va-
 dam: quasi dicat beatus Crisostomus. Et si millies contristemini. oportet ta-
 men vos audire. quia vado ire enim meum vobis confert et ma-
 nere vobiscum non esset utile vobis unde subdit: Si enim non
 abiero paracletus non veniet ad vos: paracletus interpretatur
 consolator. et est spiritus sanctus qui ratione sue benignitatis

Sermo

consolat in tribulacōe pōsitos. Cum igitur discipuli multas es-
sent passuri aduersitates. magnū habuissent detrimentū si spūs
sanctus ad eos non venisset. Sed querit quare spūsanctus non
venisset ad discipulos. si xp̄s non recessisset. dicendum put vult
mgr̄. 1. li. di. 17. qz tunc dī nobis mitti spūsanctus cū facit nos
habere dilectiōē dei et pximi. ip̄e em̄ spūsanctus amor est q̄
deum et pximum diligim⁹. Iste aut̄ amor nō patit̄ vllū carna-
lem aut sensibilem amorem. discipuli vero diligebāt xp̄m carnaliter
et sensibilibiter. qz fuit pulcher aspectu. suavis colloquio. dulcis
asilio: auersacōe benignus. vnde p̄ntia eius carnalis sic afficie-
bat aīos eozz sensibili dilectōe. vt nō erigerent aīm ad diuinita-
tem ip̄ius. si igit̄ xp̄s suam p̄ntiam non subtraxisset. nō venisset
ad eos spūsanctus. q̄ spūalis et intelligibilis amor: Si at̄ abie-
ro mittaz eum ad vos: vt solet̄ vos in tribulacōibz quas pas-
suri estis. et de absentia mea. Sz nōne poterat eis dare spūsan-
ctum h̄ positus. Et dicendum h̄m. Xu. q̄ poterat q̄dem dare. h̄
ipi non erant capaces eum reape quādū h̄m carnem māebat
apud eos etc.

Secunda pars. E

Secundo cū dī. Et cum venerit denotat̄ mundi r̄phē-
sio facta p̄ spūsanctum. Et tria facit. p̄mittit ei tria
de quibz mundus arguendus est: Et cū venerit ille
spūs: pacilitus qui benignus est amicis. erit tñ austris inimicis:
arguet p̄ linguam aplozz. marti⁹. et docto⁹. Mat. 10. Nō
ei vos estis qui loquimini. sed spūs p̄ris v̄ri etc. Act. 2. Loque-
bant̄ variis linguis put spūsanctus dabat eloqui illis: mun-
dum. et hoīes mundanos mundi amatores: de p̄ccō. de iusticia.
et de iudicio: h̄c ei tria sunt de quibz mundus dignus ē argui
Arguit̄ ei aliquis. vel de cōmisso et hoc est peccatū. vel de ob-
misso qd̄ est iusticia. vel de contemptu. et hoc est iudicium. Inducit̄
tur ei aliquis ad bonū tribz modis. v̄l ostēdo peccati turpi-
tudinem et iō fugiendū esse. v̄n̄ seneca. Si sciret hoīes non vi-
suros. nec deos punituros nō tñ peccaret. Illi vero q̄ mal agūt
nre abhorētes peccati turpitudinē arguuntur de peccato Alio
mō aliq̄ inducitur ad bonū p̄suasōibz et alioz exēplis. q̄ vero
istis n̄ obstātibz peccāt arguūt de iusticia. Tercio mō aliq̄ mala
dimittunt et bñ opant̄ timore pene extremi iudicii. Sz q̄ iudicō
dei n̄ obstāte male agūt. arguunt̄ d̄ iudicio If Secdo explicat
sigillatī q̄re d̄ istis tribz arguēd⁹ sit mund⁹: d̄ p̄ccō qd̄ argue-
tur mundus: qz: mundani hoīes: nō crediderūt i me. Sz vt dīc̄
Aug. Aliud est credere xp̄m. aliud vero credere in xp̄m. Nā de-
mones credūt xp̄m. et credunt eū esse xp̄m. sed ille credit i xp̄m

qui spat in xpm et diligit eu. Et hoc solu ptem p ceteris posuit
 qz vt dic Au. h manente cetera detinent pcta. et h discedente ce
 tera dimittunt. Nota q merito quasi totus mundus arguit. qz
 in xpm non credit. Arguunt iudei vocib pphetaz. arguuntur
 sarraceni et pagani pdicacoib aploz. facta sunt em p filius dei
 tot et tanta miracula in mundo isto. q merito arguunt qui i ip
 sum non crediderit. Jo. 1. In mundo erat et mundus p ipm fa
 ctus est et mundus euz no agnouit: Ecce magna cetas. quia
 mundus suu n cognouit opificem. Item no cognouit eu qui in ip
 so erat gubernans et abuans mundu. qz vt dr. Sap. 13. a mag
 nitudine spei creature cognoscibilr pt eoz creator videri. Sed
 ad hoc vt dei filius cognoscere fecit inultata opa in carne hua
 na. illuminauit ocos. sanauit infirmos. mundauit leprosos. su
 scitauit mortuos et miracula fecit que nunq alius facere potuit
 vn merito arguunt q non crediderit in eu. Jo. 15. Si opa no fe
 cissim in eis que nemo alius fecit ptem non haberent. nunc at
 excusacoem no hnt de pto suo. nec possunt se excusare gentiles
 q opa xpi nescuerint. qz in oem terra exiuit sonus eoz x.
 Et Deinde explicat qre arguendus sit mundus de iusticia: de
 iusticia vero: arguet mundus: qz ad prem vado: et iam no vide
 bitis me: hec aut verba quatuor mo is possunt intelligi. primo
 fm Au. qz iusticia credenciu est. qz credut in xpm quem no vis
 dent. multu sunt igit iusti credentes. Ro. 4. arbitramur iustifi
 cari hoiem p fidem sine opib legis et infra. Credidit abraa deo
 et reputatu e illi ad iusticia. qz igit fidelis iusticia e vitupatio in
 fideliu. id merito arguit mudus. Sic arguunt infideles fidelibus
 credentibus in eu que non vident. qz nolunt infideles credere ni
 si ea q vident. alio mo exponit Cri. qz dei filio ire ad prem fu
 it argumentu qz irrephensibile vita ageret et oem suaret iusti
 cia vn ipe dixit Mat. 3. sic deest nos implere oem iusticia argu
 endi g erat mudani hoies q atra ista iusticia de xpo dixerat hic
 ho pctor est. et no e h ho a deo. Item alio mo pt sic intelligi qz
 arguet mundus de iusticia qua no suauit dādo sniaz mortis xpi
 cuius rei causa ipe xps iuit ad prem et no est visus vltorius vl
 arguet mundus de eo q nulla suat in mundo iusticia. videm
 ei q alter supplantat alterz impii iustificant p munerib et tollit
 iusticia ab hys q paciunt iniuria. et hodie currunt pari passu po
 tentia cum iusticia ymmo idem sunt potentia cum iusticia qd to
 tum ideo contingit quia christus iuit ad patrem. Et non vi
 dent eum homines. Si enim stetisset in mundo. Et vnicuiq ser
 uasset iusticiam. timuissent eum homines in presencia eius

Sermo

aliquid facere iniustum. vel arguitur mundus de ista iusticia. q̄a
si cristus iuit ad patrem iustu erat. vt toto corde quilibet p̄ eū
ascenderet: celestia appeteret. et contemneret terrena. Colo. i. cō.
que sursum sunt querite. vbi xp̄s est in dextra dei sedens &c. quia
vero homines magis ista terrena diligunt. iō merito mund⁹ ar
guitur de iniusticia quā non seruauit. Quarto possunt ista v̄ba
sic telligi. Arguetur enim mundus de iusticia. q̄z persequendo
christuz. iuste priuatus est presencia christi. ipse em̄ iuit ad p̄ez
et non comparuit. ¶ Deinde explicat quare arguendus
sit mundus de iudicio De iudicio autē: arguet sp̄s sanctus mū
dum: quia princeps mundi huius. i. dyabolus qui dicit p̄ncps
quali partē capiens. partem enim hominū et angeloz suggesti
one sua cepit. Apoca. 12. cauda eius traxerat tertiam partē stel
laz celi. et misit eos in terram: iam iudicatus est: tripliciter iu
dicatus est dyabolus. primo h̄m Aug. li. de questionib⁹ veteris
et noue legis. Iudicatus est dyabolus in cā saluatoris. quia p̄
curauit mortem eius. qui sine crimine erat. Item h̄m eundē lib⁹
de verbis d̄m. Ex quo dyabolus eiectus est de corde credētium.
xp̄o iam iudicatus est vt non sit amplius mundi princeps. Itē
h̄m eundem super Johan. princeps huius mundi iudicō ignis
et̄ni irreuocabiliter destinatus est. Si igitur princeps mundi iu
dicatus est reus in causa saluatoris. argumentum est a maiori.
q̄ mundani homines qui occiderunt xp̄m iudicabuntur rei. Itē
si princeps mundi dei iudicio eiectus est de dominio hominum
arguuntur pctores qui ei adherent. & eundem iterato p̄ficiunt
principem. Item si princeps iudicatus est gehenne inferni. iudi
cabuntur multo amplius qui eum sequuntur. merito igitur ar
guuntur qui ita terribile dei iudicium nō timent. 2. Pe. 2. Si ei
deus angelis peccantibus non peperat. quomodo credible est
vt non iudicet peccatores. quod iudicium terribile est. vt dicit̄
in eadem canonica q̄ angeli fortitudine et virtute maiores ho
bus illud portare non potuerunt &c. Tercia pars. ¶

¶ Er̄tio cum dicitur Adhuc multa: promittitur disci
pulis instructio p̄ sp̄m sanctum et quatuor facit. pri⁹
tangitur discipuloz idispositio ad capiendum v̄ba
christi: Adhuc multa habeo vobis dicere. Infinita eī
ē sc̄ia christi. Sed non potest portare modo: nō est diuini. vt di
cit Aug. quin oīs veritas in presenti vita non cognoscit: cū di
cat ap̄ls: ex pte cognoscim⁹. Quādiu igit sum⁹ in p̄nti vita nō
possum⁹ portare illa m̄lta q̄ dicit nob xp̄s cū viderim⁹ eū sicuti ē
facie ad faciē. & siles ei eim⁹. vt di⁹ q̄ m̄lta h̄eat xp̄s dicē ap̄lis

exponendo et declarando veritatem diuinitatis sue. que postea
 cognouerunt p̄ sp̄m̄ sanctū. Secūdo p̄mittit doctrina sp̄m̄ sanctū. cū
 aut̄ uenerit ille sp̄s̄ ueritatis. d̄r̄ sp̄s̄ ueritatis quia p̄cedit a
 filio qui ueritas est. Item q̄z̄ est ip̄sa ueritas essentia. Itē ab ip̄so
 est oīs ueritas. vñ̄ X̄mb̄. ueritas a quocunq̄z̄ dicat̄ a sp̄m̄ sanctū
 d̄to est: docēbit uos oēm ueritatē: Vel h̄m̄ aliam l̄ram. deducet
 uos in oēm ueritatem oēm quide in ueritatem docet sp̄m̄ sanctus
 et in oēm ueritatem deducit. que utilis sit et saluti p̄ficiā p̄pter
 q̄d̄ p̄ sp̄m̄ sanctū sc̄ta eccl̄ia auindat oē mendacium erroris.
 vel deducet in oēm ueritatem in futura uita. ubi tota ueritas re
 plebit̄ intellectū beatorū. Deinde p̄bat q̄ sp̄m̄ sanctus oēm docet
 at ueritatē. Non ei loquet̄ a semetip̄o: Sc̄dm̄ q̄ d̄icit. Didim⁹
 Loqui in trinitate non est accipiendū h̄m̄ n̄r̄am consuetudinē. h̄
 h̄m̄ intellectū iuxta formā incorp̄alis nat̄e. Sc̄dm̄ ḡ q̄ d̄ic̄. Xu.
 loq̄ sp̄m̄ sanctū. est sp̄m̄ sanctū esse. q̄z̄ non est sp̄m̄ sanctus
 a semetip̄o. sed est a p̄re et filio. id̄ a semetip̄o non loquit̄. Sed
 quecūq̄z̄ audiet loquet̄: h̄m̄. Xu. sp̄m̄ sancto audire est ei esse ut
 licet origo sc̄tis sp̄s̄ sit eterna sine tpe tñ̄ significat̄ p̄ tempus fu
 turū quia oī tpe est talis origo. et q̄z̄ natura istī⁹ originis futu
 ra erat in cognoscē fidelī ū. Et est attendendū. q̄ sic sp̄s̄ nō lo
 quit̄ a semetip̄o nō est. h̄ quecunq̄z̄ audiuit q̄z̄ auditus ab alio
 ita sp̄uales hoīes a semetip̄is non loquunt̄. sed augunt̄ instin
 ctum sp̄m̄ sancti. X̄d̄. z. Repleti sunt oēs sp̄m̄ sancto et loquebā
 tur p̄t̄ sp̄m̄ sanctus dabat eloqui illis. R Tercio ponit̄
 futuroz̄ denuntiatio. p̄ quā ut d̄ic̄ C̄ri. eleuauit mentē discipu
 loz̄. q̄z̄ nihil audius ab hoīb̄ et p̄petit̄ q̄z̄ scire futura: Et q̄ uen
 tura sunt auunciabit uobis: h̄ aut̄ impletū est in p̄phetis noui
 et ueteris testamenti. qui p̄ sp̄m̄ sanctū futura auunciauerūt. et
 h̄c̄ futura uel sunt status eccl̄ie. que p̄uideēt apl̄i. et maxie Jo.
 in Apo. qui de p̄secutiōib̄ et exaltatiōe eccl̄ie p̄phetizauit. uel ista
 futura sunt gaudia celestis patrie que sp̄m̄ sanctus reduxit i me
 moriam apostolis cum p̄ciebantur p̄ cōfessione nominis xp̄i.
 Quarto ponitur christi clarificatio. Ille me clarificabit: ille ali
 quem clarificat. qui claritatem ipsius manifestat. christus autem
 prius q̄z̄ ueniret sp̄m̄ sanctus non erat apud homines in clari
 tate diuinitatis. quia solum homo credebat̄ r. sed ueniens sp̄s̄
 sanctus illuminauit mentes discipulorum. ostendens eis clari
 tatem christi. in qua equalis est deo patri. et ulterius fecit ut ip̄si
 apostoli clarificarent christum. laudes eius et gloriā toti mū
 do predicantes. de quibus dicitur. Prouerbiorum octauo. Qui
 eliciant me uitam eternam habebunt: quia de meo accipiet

Sermo

Spūs sancto accipe est sibi esse et pcedere. Nam em̄ p̄t spūs sancto accipe accidens vltim. vlt aliud qd̄ ip̄e non sit. p̄pter qd̄ datur intelligi q̄ ip̄e pcedat a filio. Et h̄c est causa quare spūs sanctus clarificat filiū. q̄ ip̄az claritatē filii accipit cū sit ei equalis i vni- tate diuine nature nec accipit spūs sancto t̄p̄aliter aliquid a filio sed ab eterno. ip̄m t̄m qd̄ accipit ab eterno t̄p̄aliter nunciavit apl̄s. vnde d̄c̄: et ānunciabit vobis: illud em̄ qd̄ accipit spūs sanctus a filio. s. diuinitatis natura. sic est altū et sup̄ oēm intel- lectum. q̄ nisi nunciāte spūs sancto ad noticiam ip̄ius nullus pos- set attingere. Rogemus ergo etc. Prima pars.

Unica quinta. post pascha ser. xlvi

Amen amen dico vobis si qd̄ petieritis etc. Jo. 16.
Sic dicit Cr̄i. merito petentis negligentia repre- hendit. vbi de dantis misericordia non dubitat. Ecce igit̄ quāta est m̄ia dei de qua non dubitat. Tan- ta certe vt non solū patius sit tribuere petita. sed etiā rogat et hortat nos vt petamus put̄ atinet̄ in p̄nti euāge- lio. quod in tres p̄tes diuidit. In quaz̄ p̄ma agit̄ de secura ex au- ditiōe n̄raz̄ petitionū. In sc̄da p̄mittit̄ apta cōtemplatio diuino- rum. ibi. h̄c in puerb̄is. Sed in t̄rta exprimit̄ deuota cōf̄essio fidei discipuloz̄. ibi. dicunt ei discipuli. De orōe igit̄ et cōtempla- tione atq̄ cōf̄essione fidei p̄ns euangeliū loquit̄. Circa p̄mū q̄ tuoz̄ induat. quibz̄ puocamur petitiōes n̄ras deo porrigere. p̄- mum est veritas pollicentis. p̄ quam cōf̄icamur cōsequi postu- lata. iurauit ei x̄ps qui mentiri non p̄t. q̄ deus p̄r dabit quicquid petierimus in noīe eius vñ dicit. Amen amen. et vere vere: dico vobis: p̄ veritatem iurat x̄pus. qui veritas est. nam vt dicit apl̄us Heb. 6. oēs homines p̄ maiorem sui iurant x̄ps vero quia non habet maiorem p̄ semetip̄m iurat Gene. 22. per memetip̄m iurauit dicit d̄ns. Assumitur aut̄ iuramentum ad cōfirmatōem eius qd̄ incredibile posset videri ex sui magni- tudine. q̄ vero aliquibz̄ posset esse dubiū deū p̄rem oīa n̄ra vo- ta exaudire iō sub iuramēto x̄ps h̄ rep̄misit. et nō semel t̄m h̄ bis iurauit dicit. Amen amen. vt i v̄itate duplicatū iuramēti stet oē verbum nec iurauit p̄ oīpotentiā aut maiestātē suā. h̄ p̄ v̄itatez̄ suā. q̄ cōramentū dicit cōfirmat v̄itatē nullū aut̄ vez̄ sic cōfirmat̄ quemadmodū ip̄a v̄itate vñ tale iuramentū infallibilē dicit v̄ita- tem oñdit Deīde pōit̄ q̄tuoz̄ cōditōes ob̄uādas ip̄etitōibz̄ n̄ris
B Prima spectat ad id qd̄ petit̄. q̄ illud sit aliquid et non sit nihil vnde dicit: Si quid et si aliquid: petieritis: qd̄ sit verū et ens quidam vero petunt vana et inutilia et talia deo loquuntur

que etiam nolent hoies audire. extra quos dicit sene ad luciliu
 1. li. eplaz. epla. 10. Sic viue cum hoibo tanq̄ deus videat. sic
 loquere deo in orde tanq̄ hoies audiant &c. Quidaz vero bona
 petunt sed supflua. vt diuitias. honores. & potētatē. quales fu
 erunt filii zebedei. qui petebant sedere a dextris xpi et a sinistris
 et r̄ndit illis. Nescitis quid petatis. Quidā autē petunt mala et
 p̄nitiosa. vt mortē & dāpnā pximoz. aut etiā vt det eis facul
 tas peccandi. Ysa. 4. petitis et non accipitis. eo qd̄ male peti
 tis. vt in cupiscēdis v̄ris insaniatis. Nec oia cū non sint ve
 ra entia nō cadunt sub petitiōe. Illa autē vera sūt bona que sūt
 n̄re salutis. qm̄ vt dicit. Xu. Licet hęc mundana aliquid sint in
 opatione tñ beate vite que petēda est nihil sunt. Eis igit ob
 missis que vere aliquid non sunt. cōsiderandū est que sunt vere
 aliquid que a deo sunt petēda. Nihil aliud occurrit deo peten
 dū q̄ qd̄ ipse saluator nos docuit petere in orde dñica. Mat. 6.
 Vbi septem ponunt petitiōes. quaz p̄ma est generalis vt cultū
 dei ampliet in ecclia: vnde: d̄r p̄r n̄r qui es in celis sanctificet no
 men tuum. sanctificat autē nomen dei in corde gentiū p̄ fidem. &
 veneratōem nominis eius. Sex vero alie petitiōes sp̄ales sūt
 ad vnumqueng. Et ex eis p̄me tres ordinant ad p̄motionem
 boni. tres vero alie ad remotionē mali. In p̄ma petitiōe boni
 petit bo nūregni et̄ni. vltimū. s. bonū n̄re salutis. qd̄ nec ocu
 videt nec aures audiuūt vñ d̄r: adueniat regnū tuū scz nobis
 Sed qz bonum hoc optet adipisci p̄ bonas opationes. dei volū
 tatem implendo sō in scda petitiōe petit bona voluntas. vt iuste
 opari possimus. vñ sequit: fiat voluntas tua sic in celo et in ter
 ra. 1. Jo. 5. Si petierimus hm̄ voluntatem eius audiet nos. quia
 vero ad iustā opationem exterioribz bonis t̄palibz adiuuamur
 ideo sequit̄ t̄cia petitiō: panē n̄m cotidianū d̄ a nobis hodie
 in qua petitiōe oia t̄palia cōmoda includunt. dum tñ p̄ficiāt
 ad salutem. De tribz autē petitiōibz c̄tra malū. P̄ma petit re
 moueri malum culpe iam perpetratē. qd̄ est peius oibz dicens:
 et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debita
 ribz nostris: Secunda vero petit remoueri temptationis vio
 lectiam qua labimur in culpaz. propter periculum culpe perpe
 trande. cum subditur: Et ne nos inducas in temptationem: T̄
 cia autē et vltima petit liberari ab omni malo pene cū possi
 nitur: sed libera nos a malo: siue illud sit malum pene eterne.
 siue malū t̄pale angustie. cuiusmōdi sūt adūitates. infirmitates
 bella. et quecunqz nocua. oēs vero petitiōes in tantum dig
 ne sūt exaudiri in quātū subuiūt illi petitiōi. q̄ petit salū et̄na.

Sermo

ut scz regnum dei in nos pueniat. C Scda additio est quantum ad circumstantias actus petitionis cum dicitur: petieritis: petere enim est actus appetitus vni nostre petitiones debent esse cum magno appetitu et desiderio. Item quod nemo appetit, nisi aliquid in se habeat. ideo nostre petitiones debent esse ex intentione, non quemadmodum frequenter labijs loquimur. h. corde longe sumus a deo. Ysa. 29. populus hic labijs me honoret, cor autem eorum longe est a me. Item quod appetitus est rei non habite, que ab alio expectat. ideo petere debemus cum humilitate et reuerentia ultimo quod appetitus est rei necessarie. ideo nostre petitiones debent esse cum instantia, que omnia tangit apostolus. Phil. 4. nihil solliciti sitis ad alia, h. ut ad solum deum ferat instantia, sed in omni oratione quantum ad reuerentiam, et obsecrationem quantum ad instantiam, cum gratia actione quantum ad desiderium, petitiones vere innotescant apud deum. Tercia conditione respectu eius cui petit, quod deo patri, unde dicitur: patrem nomine patris tota sancta trinitas intelligi potest a qua sumus, obseruamur, et gubernamur, cui etiam in ordine diuina dicimus, pater noster qui es in celis, ibi enim ut dicit Augustinus, de trinitate, tota trinitas intelligitur pater et filius et spiritus sanctus. Vnde dicitur potest, quod ad personam dei patris omnes petitiones sunt reuerende, eo quod ipse sit origo et fontana omnis in fluxus diuini et spiritualis ut dicit Dionysius li. de di. no. Jac. 1. omne datum optimum et omne donum perfectum de sursum est descendens a patre luminum, apud quem non est transmutatio nec vicissitudo obumbratio sed sicut hoc videtur, quod nulla petitio fit facienda filio aut spiritui sancto, vel etiam angelis, et sanctis dei et tamen ad filium loquens beatus Stephanus dixit, domine ihesu accipe spiritum meum, ad spiritum sanctum loquens Ezechiel ait, veni spiritus et insufla super interfectos istos et reuiuiscant, ad alios vero sanctos ecclesia loquitur, omnes sancti et sancte dei intercedite pro nobis. Et dicendum quod dupliciter fit alicui petitio, vel tanquam datorum vel tanquam intercessorum, si tanquam datorum hoc modo soli deo omnis fit oratio, et petitio, quia ipse solus dat vltimum bonum quod petimus et quecumque alia ut ad tale bonum ordinatur. Tales autem petitiones precipue sunt ad patrem, quia licet omne nostrum bonum equaliter et sicut eadem virtutem sit a patre et filio et spiritu sancto, tamen hoc bonum sit a filio, et spiritu sancto habet filius a patre, spiritus autem sanctus a patre et filio, pater vero, quod est principium non de principio habet, sed a seipso. Secundo modo fit alicui petitio tanquam intercessorum, ut nostre petitiones exaudiantur, et hoc modo oramus sanctos, et eorum patrocinia imploramus. Quarta additio petitionis est, ut attendatur in qua fiat forma, et est forma eius ut petamus inuocatione nominis christi, unde dicitur

In nomine enim xpi sit omnis oratio directa ad patrem unde
 vsus. p dominū dicas. p̄rem cū p̄sbiter oras. Ex quo h̄m Cri.
 p̄z q̄nta sit v̄tus nominis xpi. q̄a nō v̄sus nec rogatus. h̄ no
 minatus solū ap̄d p̄rem facit mirabilia. Et est sciendū q̄ q̄tuor
 sūt cause quare in noie filii dei facim⁹ peticōes deo p̄ri. Prima
 rōne dilectionis. quā pater habet ad filiū. que tanta est. vt q̄c
 quid in ip̄ius nomine petat. p̄r exaudiat. Secūda causa est. qz
 dei fili⁹ remouit causā. quare n̄e peticōes erant inexcāuibiles
 et ideo in cūdis peticōibus n̄is muocand⁹ est. Tertia causa ē
 quia ip̄e rogauit p nobis p̄em. vt n̄e peticōes exaudiantur
 Jo. 12. Quarta causa est. qz p xpm paratū est nobis omne bo
 nū postulādū. qd est gratia ⁊ vita eterna. Jo. 1. Gratia ⁊ ve
 ritas p ihm xpm facta est. sed ab ista forma peticōis non exclu
 dit p̄sona sp̄itus sancti. p̄mo quidez rōne p̄mi. sp̄us em̄ sanct⁹
 est caritas ⁊ diuin⁹ amor quo. p̄r ⁊ filius mutuo se diligunt.
 et ideo qui petit in noie filii rōne dilectionis quā hebet fili⁹ ad
 patrē. petit etiā in noie sp̄us sancti. Item qui petit in noie filii ra
 tione remotōis impedimēti. petit etiā in noie sp̄us sancti. quia
 nō fuit amotū tale impedimētū peccati nisi per sp̄us sanctū. qui
 emūdat sua scitate omnē peccati maculaz. Th̄. 3. Saluos nos
 fecit p lauac⁹ regeneratōis ⁊ renouatōis sp̄us sancti quē effudit
 in nobis habūde. Item rōe terci peticō i noie filii includit sp̄i
 ritū sanctū. q̄a ip̄e sp̄us postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabili
 bus Ro. 8. ⁊ Gal. 4. dicit. misit de⁹ sp̄m filii sui in corda n̄ra
 clamātē abba p̄r. Item rōne q̄rti. qz licz xps nobis meruerit
 sp̄ualia bona. tamē accipim⁹ cū benignitate sp̄us sancti. Eph. 1.
 liḡta e stis sp̄i p̄missionis factō. q̄ est pign⁹ hereditatis n̄re in
 redemptōez acq̄sitōis. i laudē gl̄e ip̄ius. Deinde po
 nit peticōis cōsecutio si qd em̄ salutare petieritis p̄rem i hac for
 ma. s. in noie xpi. Amē amē dico vobis. dabit vobis. ip̄e enim
 ē sol⁹ dator. qz quicūqz ali⁹ dat ab ip̄o habz qd dare potest.
 nec em̄ ip̄e ab alio acapit qd det. Ro. 11. q̄s prior dedit ei. ⁊
 retribuet ei. q̄si dicat null⁹. dat aut de⁹ liberalit. qz sine spe re
 tributōis. vnde Ber. i b. nulla spes retributōis fuit dādo b̄n
 ficia. qz bonoz nrōzū nō eget. Itē magnificē dat. qz nō pua h̄
 maxima bona. vt esse. viuē. virtutes ⁊ beatitudinē. z. Pe. 1.
 maria ⁊ p̄uola nobis p̄missa donauit. vt p h̄ efficiam⁹ diuine
 cōsortes nature. Itē dat abundātius q̄ petam⁹. Eph. 3. pos
 tens ē omnia face sup̄habūdantē q̄ petim⁹ aut intelligim⁹. Jo.
 1. dat omnib⁹ affluent ⁊ nō im̄perat. Itē dat oportune. et
 deo vt dicit Aug. quedā petentib⁹ nō negant. h̄ vt cōgruo

Sermo

dent tempore differunt. ps. tu das escā illoꝝ in tpe oportu-
no. hęc etiam ideo differunt. vt petentis animus magis ea desi-
ret. ⁊ habita audius custodiat. Et est sciendū vt dicit. Xugu.
quia omnes sãdī audiunt p seipsis. nō autē semp audiunt pro
aliis. q̄a non absolute dictū est dabit: sed dabit vobis: legim⁹
em. i. Re. 1. Samuelis lacrimas et oꝛones q̄s faciebat p Saul
rege. non fuisse exauditas. sed nec q̄cquid petierūt sãdī pro se-
ipsis datū ē ill. nā petiit apollo⁹ remouē a se stimuluꝝ carnis
nec exauditus ē qz ille stimulus erat ei in perfectionem virtu-
tis. vnde ex omnibus dictis hoc retinendum est. qz omnes san-
cti semper exaudiuntur pro seipsis. de hiis que salutaria sunt.
Secundum quo prouocamur a deo petere est necessitas postu-
latis q̄dū em xps fuit cū aplis. nō erat eis necesse petē. eo vō
ad p̄ez ascēdēte oportebat postulare necessaria. vñ dicit. vsqz
mō: q̄dū corpali p̄sentia sui vobiscū. nō petistis q̄c̄p̄ i nomie
meo qz nihil vobis defuit. Lu. 22. Cuz mihi vos sine saculo ⁊
pera et calciamentis. nūquid aliq̄d defuit vobis. At illi dixe-
runt nihil. aueniēs ergo erat vt xpo corpaliē recēdēte iaperēt
petē a deo p̄re cui eos xps amiserat Jo. 12. p̄r scē sua eos i no-
mine tuo q̄s dedisti mihi. vt sint vnū. sic ⁊ nos. cū essez cū eis
ego seruabā eos in nomine tuo. q̄s dedisti mihi. ego custodiui
nunc autem ad te venio. **D** Tertū quare petere debe-
mus est largitas tribuentis. q̄ tanta est vt non solū sit parat⁹
petita tribuere. s; etiā rogat vt petam⁹. petite. s. orando. ⁊ acci-
pietis. Mat. 2. quecūqz orantes petitis. credite quia accipietis
Cū em̄ tria sint bona meritoria. s. elemosina. ieiuniū ⁊ oratio.
oratio tamen alia duo i q̄nqz p̄cellit. est em̄ faciliōr. velociōr. de-
lectabiliōr. deo p̄pinq̄ior. et efficacior. faciliōr. quidē est. Esto
enim qz debilis. vel egrotus uon. possit ieiunare. nec pauper
elemosinā dare. quilibet tamen potest orare. vnde glosa super
illud. iust⁹ miseret et tribuet dicit. semp est aliq̄d quod det iu-
stus. saltē oronem. et si non ore. si mut⁹ sit. tamen corde si iu-
stus sit. Item est velociōr quia in instanti p̄transit celuz vsqz in
conspectu dei. ps. intret in conspectu tuo oratio mea vbi glo-
magna inquit virtus pure orationis hic notatur. que quasi
quedam p̄sona ad dōmū intrat. et mandatū peragit. quo
taro peruenire nequit: Item est delectabiliōr. vnde Cassiodor⁹
super. ps. Suauissima est orationis armonia. quia cum deo lo-
quitur. vñ Xug super ps. oratio tua locutio est ad deū quādo
legis deus tibi loquitur quando oras tu cū deo loqueris. Est
etiam deo p̄pinq̄ior. qui enim orat quasi fatie ad faciez deū

sibi presentem consistunt. Eccl. 35. oratio humiliantis se habes pene-
 trat. et donec propinquet non desolabit. unde Cassianus. oratio sibi pre-
 sentem facit quem videre non preualet. ad penetralia iudicis peccator
 admittitur. et nullus inde respuit. nisi qui in ea tepidus inuenit.
 Est etiam efficacior. quia omnia in oratione impetrant. eccl. 35. non
 descendet oratio a conspectu domini donec aspiciat altissimum. unde Augustinus.
 oratio si pura et casta fuerit celos penetrat et vacua non redebit.
 ¶ Quamto per eundem est a deo. ut nostrum gaudium compleat. ipse enim
 solus nostra potest implere desideria. unde subdit: ut gaudium ve-
 strum sit plenum: Jo. 5. hec locutus sum vobis. ut gaudium meum
 in vobis sit. et gaudium vestrum impleat. Nota ut dicit. Gen. 62.
 epistola ad Iulium. quia omnes homines tendunt ad gaudium sed
 unde magni et stabile gaudium consequantur ignorant. Quadruplex
 est enim gaudium. scilicet. vacui quod est temporalis affluentie. quidem enim
 gaudent in conuiuio et dissipenciis. quidem vero in acquisitione
 pecuniarum ut auari. huiusmodi vacui sunt. quia cor semper remanet vacu-
 um. quanto enim plus habent tanto amplius indigent. unde versus
 Antiquum sicari mare posset aut numerari. Dis arena maris quam
 census habundet auaris. quidam autem gaudent in potentia et ho-
 mibus. sicut am bitiosi et superbi. isti videntur esse pleni gaudio. huiusmodi
 in rei veritate similes sunt vesicae plene vento. que tamen vacua est
 omnes isti tam luxuriosi quam auari quam etiam superbi istis munda-
 nis replentur. et tunc credunt se esse plenos vacui sunt. deperunt
 enim eos ut dicit Gen. oblectamenta breuia et fallacia sicut ebrietas
 que vni hore hylarez insaniam. longi temporis tedio pen-
 sat. Psal. 29. sicut somniat sitiens et bibit et postquam fuerit exper-
 gefactus lassus adhuc sitit. et anima eius vacua est. sic erit om-
 nis multitudo eorum. Secundum gaudium est semiplenum scilicet
 et spiritualis gratie. hoc gaudium licet imperfectum sit. tamen verum
 gaudium est. et est gaudium sanctorum in presenti vita. quod ha-
 bent a deo in cognitione. spe. et dilectione ipsius. gaudent enim
 in cognitione domini. Jo. 20. gauisi sunt discipuli viso domino. huiusmodi
 gaudium nondum plenum est. quia non videmus aperta facie sed
 per speculum in enigmate. et inter luxet nobis diuina claritas
 tamen velata et obscura. Item gaudent sancti in spe peruenien-
 di ad claram visionem. Ro. 12. spe gaudentes. huiusmodi gaudium non
 est plenum propter duo. tum quia ista spes nimis differitur. prouer.
 13. spes que differitur affligit animam: tum etiam quia sperant
 eo quod non sunt de sua beatitudine securi. Item gaudent sancti et delectantur
 in caritate et dilectione dei. Gal. 5. fructus spiritus est caritas et gau-
 dium huic gaudio nihil iocunditatis presentis vite est comparabile. sed

Sermo

respicitur itime dilectiois eterne prae gaudium istud puenire. vñ Rich-
de contemplatione. 32. Dulcedo miranda. o dulcedo tam magna
dulcedo tam parua. quod enim non magna que mundanae omne
excedit. quod non parua que de illa plenitudine vix scintillae mo-
dicae decerpit. ista dulcedo si aliquando raptum et subito percipiat
sic. mentem afficit. vt totum hominem extra se rapiat. ad quae cum
raptus esset apostolus dicit. siue in corpore siue extra corpus ne-
scio. deus scit. Aug. 10. ps. 14. aliquando intromittis me do-
mine in affectum multarum miserationum introversus. ad nescio quam dulce-
dinem. quasi percipitur in me nescio quid erit. scio quod vita ista non
erit. scintilla huius dulcedinis frater quidam sensit. cui admira-
ranti gaudium celestis patrie. destinata est vna auicula. decantans
paradisii melodias. quam ille insecutus est extra monasterium quasi
inextasi positus per duos annos manens in silua. qui reuolante
aue ad abbatiam rediit. et sic incognitus vix receptus est. Tertium
gaudium est plenum scilicet celestis patrie. quod est beatorum. de clara vi-
sione vitae diuinae. de perfecta intentione de suauitate dilectione Aug.
10. ps. 24. ca. beata vita est gaudium de vitate hoc est enim gaudium de te
qui veritas es. Aug. in psalms. c. 25. qui hoc bono fruatur
quid ille erit. et quid illi non erit. certe quicquid volet erit et quic-
quid nolet non erit. hoc gaudium erit plenum. primo quidem ca-
pacitate. quia omnes vires anime quantum gaudij poterunt cape-
tantum possidebunt. plena namque gaudio erit capacitas intelle-
ctus. ex aperta visione vultus dei. ps. adimplebis me leticia
tuo vultu plena erit memoria gaudio ex praesentia dei Bar-
5. in verbo sancti gaudentes memoria dei. plena erit voluntas
gaudio ex intima dei dilectione. ps. repletus est gaudio os no-
strum. et lingua nostra exultatione. Itaque hoc gaudium erit ple-
num puritate. nulla enim tristitia miscbitur gaudio visionis
aut praesentiae. aut etiam amoris. puer. 14. in gaudio eius non
miscbitur extraneus. et hoc ideo quia anima ex se tota tendit
in deum. ita vt nihil gaudium eius possit diminuere. Aug. 10. ps.
28. cuius inhaerere tibi ex omni me nusquam erit mihi dulce et labor. et vir-
ua erit vita mea tota plena te. Itaque hoc gaudium erit plenum
securitate quae nec per inuidiam. nec per potentiam alicuius poterit
tolli. Jo. 16. gaudium vestrum nemo tollet a vobis Itaque erit hoc
gaudium plenum eternitate. non enim erit momentaneum. sed sta-
bile et eternum. Ps. 60. ponam te in gaudium in generatione et
generatione et super lac gentium et mamilla regum lactaberis.
Quartum gaudium est superfluum. scilicet diuinae naturae. gaudet enim deus
pro in filio et spiritu sancto. et filius in patre et spiritu sancto. et spiritus sanctus in

patre & filio. quorum gaudium unum est diuina beatitudo. que non est aliud ab eis. sed hoc est eis gaudere quod esse. quod gaudium cum infinitum sit. non est dubium quin superfluat. & superabundet omni creature gaudio. a quo tamen gaudio angelis et sanctis omnibus emanat gaudium beatitudinis ipsorum. quia participatio illius superfluentis & infiniti gaudij omnes sunt beati. **Mat. 25.** serue bone & fidelis intra in gaudium domini. quia inter gaudium dei omne creature gaudium continetur.

Secunda pars.

R

Secundo cum dicitur **Dee** in prouerbis. pmittitur aperta contemplatio diuinorum. et tria facit. primo enim ostendit tempus quod diuinitatem esset manifestaturus: hoc: scilicet. que de diuinis locutus sum usque modo: in prouerbis locutus sum vobis. Est autem puerbium locutio in qua aliud dicitur. et aliud intelligitur. & tunc dicitur puerbium quasi positum pro verbo. & loco alterius locutionis. proprie autem puerbium est. quando sic aliud dicitur & aliud intelligitur. quod tamen unum dicitur est prope et iuxta intelligentiam alterius. et tunc puerbium illud est idem quod parabola. & hoc modo dicitur puerbium quasi prope verbum. Ex quo patet quod omnis parabola puerbium est. sed non omne puerbium est parabola. manifestum est autem quod Christus multa locutus est de diuinitate sua in puerbiis & parabolis. quia discipuli adhuc carnales sine similitudinibus corporalibus non poterant diuina intelligere. **Mat. 13.** talibus multis parabolis loquebatur eis sed quia quod daturus erat alijs nosse parabolice. hoc erat datum apostolis profertur intelligere. ideo aliquando eos oportebat palam diuina intelligere. unde subdit: venit hora in qua non iam in puerbiis loquar vobis: hoc hora potest accipi. vel pro illo modico tempore quo Christus dicitur his verbis fuit cum apostolis. statim enim clare annuntiavit eis de patre diuino dicens. Ipse pater amat vos et iterum. exiui a patre et veni in mundum et multa alia statim ponit in sequenti capitulo et propter hoc dicit: Sed palam de patre meo annuntiabo vobis: **Jo. 12.** pater manifestauit nomen tuum hominibus quos dedisti mihi. **Alia modo secundum Hieronymum.** Criso. hora illa qua Christus palam annuntiavit diuina apostolis. fuit tempore resurrectionis. quia per 40. dies disputauit cum eis loquens de regno dei. **Alia modo secundum Gregorium.** hora ista in qua manifestat diuinitas est. quando videbimus deum sicuti est in vita eterna. **L.** Unde sciendum est quod quod diuini sumus in vita presenti. solum in puerbiis nobis loquitur Christus primum puerbium est diuina credere multis verbis scripture & aposto-

Sermo

loz et isti credunt diuinā verbū p̄ varia et multa v̄ba. q̄ nō sunt
 iuxta verbū. h̄ accepta p̄ verbo. sed aliqui eleuant se. vt intelli
 gant diuinā p̄ verbū qd̄ est in mente. et isti itaq̄ intelligunt diui
 num v̄bum p̄ verbū. qd̄ est simile et iuxta dei v̄bū. et iste est se
 cundus gradus contemplatōis. q̄ vero diuinū v̄bū i sui natura
 intelligat. hoc erit in vita beata. qm̄ dei v̄bum in ip̄o dei verbo
 videbim⁹. hoc erit illa hora nūq̄ deficiens. qm̄ excluso omi pro
 uerbio. ipse dei filius palat̄ annūtiabit nobis de p̄e. vñ Gre.
 30. moralū. palat̄ de p̄e annunciare se asserit. quia p̄ patefadaz
 tunc maiestatis sue sp̄em. et quō ip̄e gignentū nō impar oriat̄
 et quō ex utroq̄ sp̄is vtriq̄ coetern⁹ p̄cedat ostendet. Secūdo
 ponit qd̄ erit eueniens tam manifeste visioni: i illo die: quod
 p̄mo appellauerat horaz rōne eternitatis p̄manens. nunc diem
 appellat rōne lucis et claritatis: in nomine meo petetis: petere
 vno mō idēz est qd̄ interrogare et querere. in illo igit̄ die eter
 ne claritatis s̄cti interrogabūt i noie xp̄i. qz nō i sono v̄boz.
 sed in ip̄a re v̄bi dei aspiciēt. quecūq̄ interrogauerit in dei em̄
 filio sūt omnes thezauri sapie et scientie dei absconditi. nec di
 cunt s̄cti aliqd̄ interrogare qd̄ nesciāt. h̄ quia cognitio eorū
 qua vident cognoscibilia in v̄bo dei. nō est eis naturalis. sed p̄
 gloriā. nec est eis a seipsis. h̄ a v̄bo. ideo ab eo et in v̄tute eius
 interrogare dicunt. omnis enim illa res aliqualiē cadit in que
 stione. cuius noticia ex nobis nō est. licet etiā dici posset. q̄ nō
 omnia s̄cti cognoscāt in v̄bo. et ideo in noie ipsius cognitio
 nem petunt. **¶** Deinde ostendit sufficientiā sequentem
 hanc visionē. et nūc dico vobis: qz ego rogabo p̄rem de vobis
 quod tripliciē potest intelligi. p̄mo h̄m Xu. qz ipse christus h̄m
 q̄ homo licet orat̄ p̄ nobis patrez iuxta illud. Debre. 2. saluare
 impetū potest accedens p̄ seipsū ad dominū. semp̄ viuens ad
 interpellandū p̄ nobis h̄m tñ q̄ ipse est fili⁹ dei. eiusdē maiesta
 tis cum patre. et inq̄tum deus non rogat patrem p̄ nobis. sed si
 mul cū p̄e rogātes exaudit. Alio mō potest intelligi q̄ s̄ctis
 tū erūt in vita eterna non erit oportunū. vt xp̄us p̄ eis roget
 p̄rem. qz nulla ibi erit indigētia. Alio mō qz etiā dū s̄cti sūt
 in p̄nti vita. nō oīz q̄ xp̄us p̄ eis roget. qz sine xp̄i rogamine
 ex dilectione ad ip̄m mereat̄ a p̄e ex audiri. vnde subdit: ip̄e
 em̄ p̄r amat vos: qz vt dicit Aug. dilexit nos an̄ mūdi cōstitu
 tionē Et duas tangit rōnes istius amoris p̄ma: quia vos me
 amasti: Sed q̄rit Aug. quō sit verū: qz ideo p̄r nos amet. q̄a
 filiū dei dilexerim⁹ cum p̄ma Jo. 4. dicat̄: diligamus deū: qm̄
 ip̄e p̄ior dilexit nos. Et dicēdū in rei v̄tate q̄ nō ideo diligit

nos deus. qz eū diligim⁹. h̄ exūso ideo eum diligim⁹. qz ipse nos diligit. verūtamē qz a p̄re et filio habem⁹: qz p̄rem ⁊ filiū diligamus et de⁹ diligit opa sua. ideo nos suos dilectores amat. Scdm̄ tñ hoc ipsū qz diligit nos. amicos sui nos nō faceret. nisi anteq̄ faceret nos amret. Alterā dilectōis rōnē affigit ex fide: et credidistis: qz a deo exiit: Criso. caret apud p̄res in terestionis necessitate perfecta de filio fides. que qz a deo exierit credit atqz amat. et p̄ seipsaz iam audiri meret. exaudicōis em̄ principiū est fides: vñ saluator. omnia possibilis sūt credenti.

¶ Tertio ponit sūma fidei quo ad eternā xp̄i generatōez et tpalem incarnatōez. ac mortem ipsius. resurrectōez. ⁊ ascensionē: exiit a p̄re: s̄ p̄ eternā generatōem qui exiit est eternus absqz vlla inuolutōe. nō em̄ p̄ p̄cessit filiū. Itē exiit filius a p̄re absqz separatione. ita em̄ a p̄re exit qz fili⁹ est in p̄re et pater in fili⁹. Itē exiit absqz diminutōe. qz sic non exit filius a patre. qz aliquid diminuat a patris substantia. h̄ tota substantia est in patre. tota in fili⁹: nec ampli⁹ in duob⁹ q̄ in vno. vñ. *Hydari. 6. de tri.* non p̄ consuetudinē humani ptus deus ex deo nascit. cuius a deo exiit potius q̄ ptus ē. est em̄ vn⁹ ex vno non est p̄tio. nō est defectio. non est diminutio. nō diriuatio non p̄tio. nō passio. h̄ viuētis nature ex viuente natura deus ex deo exiens est. non creatura in dei nomē electa nō. ut esset cepit ex nihilo. h̄ exiit amanente. et exiisse significatōem habet natiuitatis. nō habet inchoationis. Deinde tangit fidez incarnationis: et venit in mūdū: carnem assumendo ex virgine. *Jo. primo.* In ppria venit Deinde tangit passionis et resurrectionis fidem: iterum reliquit mūdū: moriens enim reliquit mundum. qua vitam humanam non habuit. resurgens etiaz reliquit mūdū. qz et si uiuēbat habens vitam corpalez ⁊ sensibilem. vita tñ illa erat sepata a vita animi hominū. Deinde tangit fidem ascensionis: et vado ad patrem: iuit enim ad patrem in ascensione. quando fuit assumptus in celum et sedet a dextis de. *Mar. 16*

Tertia pars:

Et tunc dicit Dicitur ei tangitur deuota fidei confessio. ubi tria facit. p̄mo ponit responsio discipulorum: Dicitur ei discipuli: eius: ecce nūc palaz loqueris: p̄mo locutus fuerat xp̄us palaz. ⁊ publice. *Jo. 18*

Ego plā locut⁹ sū mūdō ego semp̄ docui in synagoga ⁊ in templo. quo oēs iudei uenit. ⁊ in occulto locut⁹ sū nihil. nūc vō loq̄bat xp̄us palaz. ⁊ clare ⁊ ap̄te. *eccl. 39.* ip̄e palā fatiet discipulā doctrine sue: ⁊ purbiū nullū dicit: consuetudo est amicos

Sermo

vt ab inuicē recedentes absq; vlla vboꝝ duplicitate sibi mutuo corda manifestēt. qđ obseruauit xps. recedens a discipulis. vñ sine puerbio eis loq̄bat in hoc qđ palaz dixit deū p̄sem discipulos amare. ⁊ qđ a deo exierat et venerat in mūdū. Secdo p̄sentē sapiām xpi. q̄ dei filio appropriat: nūc scim⁹ q̄a scis oīa. reuera scientia signū est clare ⁊ lucide loqui. vt possit aliq̄s docere. sapie .9. Emitte sapiām tuaz dñe de celis sanctis tuis. et de sede magnitudinis tue. vt meū sit ⁊ mecum laboret. ⁊ sciaz quid acceptū sit apud te. scit em̄ omnia ⁊ intelligit. et non est opus tibi. vt quis te interroget: qz anteq̄ interrogetur. nouit quid interrogare velint. neq; em̄ interrogatōib; fiunt nō deo corda hōim. qz scit omia. etiā anteq̄ fiant. Tertio p̄stere xpi diuinā genaracōem: in hoc credim⁹: qz a deo existi: qz sol⁹ deus scit occulta cordiuz. ⁊ pp̄ie ista noticia filio dei appropriat quid sapientia dei patris occulta eternum verbum nascitur

In ascēsiōe dñi Introductō Sermo xiiii.

Ecclentib; .ii. discipulis apparuit illis ihesus. et exprobrauit incredulitatē eorum ⁊ duritiā cordis. Mar. 16. hoc idem habetur Luc. 24. ascēsur⁹ xps ad p̄ez mādauit discipulis dices

Eūtes in mūdū vniūsz p̄dicare euāgeliū oī creature hac vero die caritati v̄re nō aliud euāgeliū p̄dicare intendim⁹. q̄ glorie ascensionis dñice. ipse igit̄ qui p̄dicationis dedit mādatū digne nobis de seipso loqui cōcedat. qm̄ vt verbis vtar Augusti non de aliquo loq̄mur vobis. nisi de illo qui modo ex euāgelio loq̄bat nob oībo. ipse ergo sit auctor n̄ri sermonis. qui est largitor n̄re salutis. q̄ vt nobis cōcedat v̄gimis m̄ris ei⁹ suffragiū salutacōe āgelica hūilit̄ iplorem⁹ dices. aue maria gratia plena ꝛ.

Prima pars

Ecumbentib; vndeci discipulis ꝛ. qm̄ p̄sem familias contingit ad alterā regionē transire. tūc mādata ponit seruis suis qualiter domum suam et familiam ceteraq; omnia vsq; dū venerit debeāt gubernare. saluator igit̄ n̄r hodierna die celestē regionē ascendens: fideliumq; familiāz relinq̄ns in terris. dedit p̄cepta discipulis. vt p̄ multiplicando fidelium nūero. vbiq; terraz ipsius nomē diuulgaret de quo agitur in p̄nti euāgelio. qđ diuiditur in tres p̄tes. In p̄ma namq; ostenditur quib; verbis ante suam ascensionē cristus fuerit discipulos allocutus amabiliter ⁊ gratiose Secdo quo in celū fuerit assumptus mirabiliter ⁊ gloriose. ibi. ⁊ domin⁹ qđc ihesus ꝛ. Tertio quō p̄ discipulos sermo ipsi⁹ fuit cōpletus se

duliter a studiose ibi. Illi at pfecti. B Circa p̄mū q̄tuor
 describunt quoz vnū est appitio saluatoris vbi. cōsiderandum
 est. q̄ de ista dñi appitio aliqua videt eē diuersitas. Aug. nāq̄
 dicit q̄ ista appitio de qua loquit Marc. hic ē eadē illi appitio
 que facta fuit i sero diei resurrectōis dñice. de qua loquit Lu.
 et Jo. Cui obuiare videt. q̄ Jo. dicit illi appitio Thomaz nō
 affuisse. Marc. v̄o hic dicit q̄. 11. discipul̄ appuit x̄ps. magister
 aut̄ in historia scola. videt velle q̄ ista appitio sit eadē illi de q̄
 loquit mat̄h. q̄. 11. discipulis x̄pus appuit in Galilea ad mon-
 tes vbi cōstituerat ih̄sus illis. i illa em̄ appitioe introducat ma-
 gister x̄pm̄ exprobrasse duntā cordis discipuloz. a dixisse illi
 Ite in mūdū vniuersū p̄dicare x̄. a qui crediderit a b̄ptizatus
 fuerit x̄. a itēz introducat eū tūc dixisse signa eos qui credide-
 rint h̄c sequent̄ in noīe meo x̄. que v̄ba refert Marc. x̄pm̄ dixi-
 sse in hac appitioe. vñ h̄c appitio videtur esse eadēz illi. h̄ huic
 nō videt cōsonare. q̄ Marc. dicit hanc appitioez fuisse nouissi-
 maz. a nouissimo die factā. quo x̄pus fuit in terra. ait enim sic.
 nouissime. Rumbentibus enim discipulis apparuit illis ieh̄sus
 vnde videtur esse dicendū. q̄ h̄c appitio de qua loquit Marc.
 cus nō sit eadēz illi que facta est in sero diei resurrectōis. prout
 etiā beatus Aug. h̄m̄ aliaz expositioez magis sentire videt. nec
 rursus sit eadem illi quando apparuit in galilea super montes
 prout etiā magister super adus apostolorū videtur velle. h̄
 ista apparitio fuit noua ab omnibus apparitionibz facta. v̄ ideli-
 cet in die ascensionis prout Aug. a gre. et magister in hysto.
 quod etiā glo. super Marcum potius sentire videntur. post
 resurrectioem autem suam per quadraginta dies anteq̄m ce-
 los ascenderet. credendum est q̄ multotiens discipulis appa-
 rit. sed q̄ legitur in actibus apostolorum. quia discipulis prebu-
 it seipsum viuū post passionem in multis argumētis per di-
 es quadraginta apparens eis. et loquens de regno dei. C
 Vnde Jo. dicit q̄ multa signa etiam post resurrectioez fecit
 ih̄sus in conspectu discipuloz. que non sunt scripta in euan-
 gelio. sed tamen euāgelista omittis ceteris apparitionibz decies
 em̄ apparuisse dicunt. p̄mo Marie magdalene plorāti ad mo-
 numentum. Marc. 16. et. J. 20. Secūdo mulieribus redeuntibz
 de monumento. qñ tenuerunt pedes eius et adorauerunt eū.
 mat. 18. Tertio Petro h̄ vbi. qñ a quo. nescitur. lu. 24. Quar-
 to duobus discipulis euntibz in castellum. Marc. 16. a Luc. 24
 Quinto aggregatis discipulis absente Thoma in sero resurrectio-
 nis. lu. 24. et Jo. 20. Sexto p̄ dies. 8. eisde appuit p̄nte. Tho-
 Jo. 20. Septimo et discipulis appuit i piscatoe ad mare. Thi

Sermo

beriadis Jo. 21. Dicitur in monte thabor in Galilea. 11. discipulis appuit. Mat. 28. iste omnes appariciones ante die ascensionis facte legunt. ipsa vero die ascensionis bis eis appuit. semel scilicet recubentibus discipulis in cenaculo. 11. enim apostoli habitabant in monte Sion in cenaculo. quod primitus fuerat palatium David in quo manducauit Christus pascha cum discipulis ante passionem suam. ceteri vero discipuli et sancte mulieres habitabant circumquaque per diversa hospitia: et recubentibus in dicto cenaculo. 11. discipulis appuit illis Iesus. Ihero. 11. appuit discipulis simul aggregatis ut omnes testes sint et enarrant omnibus. quod commonit viderunt et audierunt. neque enim falsum esse potuit. quod tot oculis visum atque auribus auditum est. Solis autem. 11. discipulis appuit quia magis erat exprobandi de incredulitate et duritia cordis quam alij magis etiam confirmandi erant de veritate resurrectionis cuius testes erant ordinati adeo per unum orbem. act. 4. virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi. Aut forte dici potest: quod licet soli. 11. discipuli noverint non excludunt alij discipuli et mater domini atque relique sancte mulieres quibus omnibus recubentibus Christus appuit. **D** Et nota quod manducantibus discipulis ipse Christus cum eis manducauit: ut legitur in actibus apostolorum. et hoc propter duo. primo quidem in signum dilectionis quia enim amplius eum non erant visum in carne. ideo antequam recederet manducauit cum eis. quemadmodum amici cum ab invicem debent separari. simul manducant et bibunt. Secundo ideo tunc eis recubuit ut veritatem carnis sue demonstraret tunc ei maxime debebat se ostendere non esse alienum. quoniam alterius nullum signum sue resurrectionis erat ostensurum. veritatem autem carnis maxime ostendit comestio. quod enim veram carnem non habet. comedere non potest. unde angeli in assumpto corpore vere comedere non possunt. et ideo angelus ad tobiam eiusdem. 12. cum essem inquit vobiscum per voluntatem dei videbat quidem vobiscum manducare et bibere. sed ego invisibili cibo et potu utor. qui ab hominibus videri non potest. et hoc est quod dicit Gregorius. comedit Christus et ascendit ut vix per affectum comestionis veritas patet carnis. unde considerandum quod illa comestio. vera fuit comestio. et non fantastica. cibum enim ipse assumpsit. dentibus fregit. masticauit et qualitates percipit saporum. atque cibum ipsum traiecit in stomachum. hoc enim suffragant et requirit ad veram comestionem. hoc tamen in eo non fuit comestionis effectus. effectus ei comestionis est ut per digestionem cibi subtiliora ipsi in carne et ossa atque sanguine convertantur grossiora vero emittantur in istis fuit in Christo post resurrectionem. quia cibum ille quem assumpsit non per digestionem. hoc virtute divina nec in carne propria. hoc in altera

substantiā duersus est. **S**ecundo ponit exprobratio di
 scipulorum. sic em comedebat cum eis. tamq̄ familiaris amic⁹ h
 tū cordis eoz duritiā exprobrabat palā velut liberalis corrector
 et exprobrauit: exprobrare est reprehendere. vitupare iudicari et
 iniuriari v̄bis: incredulitatē illoz q̄tū ad certatē intellect⁹ qz
 auditaz a visa xpi resurrectionē nō crediderāt: a duritiā cordis
 q̄tū ad tarditatem credendi. qz etiā multis signis resurrectionis
 ostensis tarde crediderāt: qz his qui viderant eū resurrexisse a
 mortuis nō crediderunt: resurgentes q̄dem xpm a mortuis ne
 mo vidit hominū. eum tamen resurrexisse viderunt angeli. vi
 dit Maria magdalena. viderūt. sancte mulieres a monumento
 venientes. viderunt a discipuli cunctes in Emaus. et quia apo
 stoli nō crediderāt his. qui eū viderant. nisi et ipsi viderēt ideo
 merito de hac incredulitate a cordis duritiā reprehendunt. ma
 xime vt dicit Aug. quia gentes crediture erant eū resurrexis
 se. quē non viderant. audita aploz predicatione. qui non cre
 diderūt videntibz. nisi et ipsi viderent. vnde dixit Thome. quia
 vidisti me thoma credidisti. Considerandū est que fuerunt ista
 verba exprobrationis. q̄ christus hodie dixit apostolis. a forte
 talia fuerunt. aut duriona q̄lia dixit discipul⁹ eūtibz i Emaus
 o stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sūt
 prophete. non prophete tantuz. h̄ angeli mulieres. et vestri ad
 discipuli. idcirco aut vt dicit grego. tunc discipulos dominus in
 crepauit. cum corporaliter eos reliquit. vt verba que recedens
 diceret in corde audientium artius impressa remanerent a sm
 Iheromi. exprobrat incredulitatē. vt succedat credulitas. ex
 probrat duritiā cordis lapidei. vt succedat cor carneū caritate
 pleni⁹. ¶ Quare v̄o discipuli sic fuerūt tardi ad credēdū xpi
 resurrectionē. Dicit gre. duas causas eē vna q̄dez rōne infirmita
 tis eoz. nōdū em sic erant p̄fecti. vt mirabilia dei opa cogno
 scerēt. Seda causa ē rōne future n̄e firmitatis. naz vt dicit Leo
 papa. nō p̄misset de⁹ tm̄ suos discipulos dubitare de resurrec
 tione. nisi eoz dubitatio n̄e fidei fuisset affirmatio. Illi igit sic
 dubitauerūt. q̄admodū q̄libz n̄m dubitare potuisset. loco igit
 n̄i dubitauerūt ipsi. h̄ dū dubitacō eoz tollit certū argumētis
 resurrectionis. aueniēs. vt ois n̄a dubitacō sit remota. vñ Leo
 dubitacō ē ab illis ne dubitaret a nobis a Gre. mm⁹ em mihi
 maria magdalena prestūit que citius credidit q̄ Thomas qui
 dū dubitauit. ille em dubitando vulneꝝ cicatrices tetigit a de
 n̄o peccatore dubietatis vuln⁹ amputauit Cū v̄o exprobrasset

Sermo

et cōmedisset corā discipulis. et p̄cepit eis ne ab iherusolimīs di-
scederent Luc. 24. vos at̄ sedete in ciuitate. donec induamī v̄tu-
te exalto. vbi voluit: q̄ expectarent p̄missionē p̄ris. q̄m audi-
stis inquit p̄ os meū p̄missio nāq̄ sp̄s sanctū erat p̄missio p̄ris.
quia p̄p̄rio ore x̄pus p̄miserat sp̄m sanctū mitti a p̄re in apollo-
los. Jo. 14. p̄actus at̄ sp̄s sanctus quē mittet p̄r in noīe meo
ille docebit vos omnia. hanc at̄ p̄missionē itēz repetit dicens.

¶ Johannes q̄dem baptizauit aqua. vos at̄ baptizabi-
mini sp̄s sancto nō post multos hos dies. nec ante voluit eos p̄-
dicare nomē suū q̄ sp̄m sanctū acciperēt. q̄ eos instruxit omnez
v̄ritatem. Jo. 16. Cum at̄ venerit sp̄s ille v̄ritatis: docebit vos
omnē v̄ritatem. Itēz eos cōfirmavit. vt nō timerent nomē ip-
sius corāz regibz et potestatibz huius seculi p̄dicare. sp̄s enim
sanctus oīm est artifex. omnē habens v̄tutez. omnia p̄spiciens
sapientie. i. his at̄ dictis iam circa sextam horā refectioe cōple-
ta. p̄cepit eis. vt egrederent omnes de ciuitate ad mōtez oliue-
ti v̄sus bethaniā. que sita est latere eiusdem mōtis longe ab ihe-
rusalē vno miliari. et hoc est qd̄ dicit Luc. eduxit at̄ eos foras
in bethaniā. statiq̄ euauit ab oculis eoz. et hec ē nona appa-
ritio d̄ni. h̄ p̄ma duaz que facte sūt in die ascensionis. Tertio
ponit quale discipulis x̄pus officium imposuerit in seq̄nte appa-
ritioe. nā statim post comestioe v̄namimē egressi sūt de ciuita-
te omnes apostoli cū discipulis et m̄re d̄ni glorioza atq̄ sanctis
mulieribz. et cū tota credentiū multitudine. Id̄ Et p̄ vt ill-
mandauerat dominus. venerunt bethaniā in mōtem oliueti
iste vero mons s̄m veterēz lrām. dicit̄ mons trium luminū. qz
denocte ex parte occidentis illuminabit̄ igne templi. q̄ erat iu-
giter ardens in altari. mane vero apte orientis p̄mo exēpiebat
radios solis. anteq̄ illustraret ciuitas habebat etiā topiaz olei
qd̄ est fomētū luminis. iste mons dan. 11. dicit̄ sanctus et inclitus
sitis inter duo maria sanctus q̄dem ē s̄m glo. p̄pter dominicaz
h̄itacōez et inclitus p̄pter eius ascensionē. est at̄ situat⁹ inter ma-
re c̄yrenēū ex pte occidentis et mare mortuum. locū sc̄z illū vbi
subuersa ē zodoma ex pte orientē. ibiq̄ dū uenisset apli cum
maria m̄re d̄ni et oī credentiū mltitudie expectātibz ill saluato-
ris aduētū ecce ī medio eoz itēz appuit d̄ns sc̄ctus igit̄ q̄ ue-
nerāt qz telos subito vellet ascēdere m̄rogauerūt eū quidē eoz
dicentes. domine si tpe hoc restitues regnum Israhel. zelabant
enim velud adhuc carnales. pro temporali regno iudeorum
quod trāslatū erat ad gētes dominabantur enim alienigene
iudeis. vñ desiderabant: qz regnū ipsū nationi iudaice restitue

retur. naturale est em. vt quilibet desideret sui regni magnificen-
 tiam ⁊ libertate. spes aut aliquorum discipulorum fuerat. q̄ ideo
 xp̄us venisset i carne. vt regnum iudeorum i pristinum statum restitu-
 eret. vñ Luc. 24. dixerunt discipuli eutes in emaus nos spera-
 bamus q̄ ipse esset redempturus isrl. ⁊ et respōdit illis
 dñs. non est vrm nosse tpa et momenta. que posuit p̄ in sua
 potestate. q. d. ad vos nō ptinet scire futura. que in sola dispo-
 sitione dei sūt posita. de quoz numero est restitutio populi iu-
 daici. nā ipm regnū restituendū est. non carnaliter h̄ spiritua-
 liter. quando iudei credent in xp̄m circa finem seculi q̄ fuit v̄z
 rex eoz Lu. 1. regnabit in domo Jacob in eternū Interi vero
 ante finem seculi regnū israhel restituendū erat in fide credentiu
 de quo subdit. Sed accipietis v̄tatem supuenietis s̄c̄d̄ sp̄s in
 vos ecce iterū spiritū sanctū apostolis repmittit ⁊ eritis mihi te-
 stes testes autem diuinoz veridicos esse oportet. et cōstantes
 vnde necessaria erat illis v̄tus spiritū sancti. qua instruerent et
 firmarent. hoc vero testimoniu christi fuit in iherusalē. ⁊ in om-
 ni iudea et samaria. et vsq̄ ad v̄timum terre. quia in omnem
 terram exiuit sonus eoz. et in fines orbis terre verba eorum.
 h̄c cū dixisset cuius rei deberent eē testes. subiungit : et dixit
 illis. euntes in mūdum vniuersū predicatē euangeliū : Euan-
 geliū ē bona denūtiatō nulla v̄o ē melior anūtiatō q̄ eoz que
 pro nra redēptōe xp̄s fuit opatus. et salutis documētū. q̄ dedit
 atq̄ eterne vite premiū quo p̄misit h̄c vero omnia predicāda
 fuerant ante mundi consumationē Mat. 24. predicabitur hoc
 euangelium in vniuerso orbe. in testimoniu omnibus gentibz
 et tunc veniet consummatio. R Subiungit autē qu-
 bo sit predicandum euangelium : omni creature : omnis crea-
 ture nomine homo intelligitur. h̄m Gre. quia homo habet ali-
 quid omnis. s. esse cum lapidibz. viuere cum plantis. sentire cū
 animalibus. intelligere cū angelis : qua p̄pter h̄m similitudinē
 homo dicitur mūd⁹ q̄si omēz creaturā atinēs Itē h̄m eūdē
 homo dicit omnis creatura quia p̄pter eum omnis creatura mū-
 di videtur esse producta. sumus enim quodammodo finis om-
 nium. Itē h̄m eundez. omnis creature nomine potest omnis na-
 tio gentium designari. cum enim ante christi passionem manda-
 tum fuisset apostolis ne gentibus predicarent incredulitatem
 iudeorum. post christi resurrectionem mandatū fuit. vt in om-
 nes gētes euangelium diuulgarent. Mat̄hi vicesimo. 8. Eun-
 tes docete omēs gentes. vel sc̄d̄m theophilum predicandum est
 euangelium omni creature ⁊ credenti et nō credenti. et inde

Sermo

est q̄ euangeliū legīt solenniter i ecclia i loco eminēti vt palaz
ab omnibz audiat. *Ysa. 4.* Sup montez excelsū ascende. tu qui
eangelizas syon. exalta in fortitudine vocem tuaz. legitur autē
versus aquilonē vbi sita est iherusalē. vnde p̄dicatio euangeliū
ad nos deuēit. *Luc. 24.* p̄dicare in omnes gentes incipientes
ab iherusolima. lectioni v̄o euangeliū p̄mittit dñs vobiscū. q̄a
adest dñs fidelibz qui credūt euangelio. *Mat. 28.* ecce ego vo-
biscū sū omibz diebz vsq̄ ad cōsumatōez seculi. deinde dyacon⁹
incipit euangeliū quinqz crucibz impressis. quaz p̄mā signat
p̄ncipio euangeliū. q̄ hic ē liber crucifixi. *Mat. 1.* incipit eu an-
geliū ihesu xpi filii dei. Altera crux signat in fronte. vt thau si-
gnum deo signatur sit. quatenus cōstanter nomē dñi p̄dicem⁹
Tertia crux sit in labiis: vt ore cōfessio sit ad salutē. Quarta sit
in pectore. vt corde credat ad iustitiaz. Quinta sit in tota satie:
vt aperta satie gloriāz domi speculemur. **L** Deinde po-
nit duplex premiū. ⁊ p̄mo credentiū: qui credide rit: fidem per
opera ostendendo. vera em̄ fides h̄m Gre. est quādo ea que ver-
bis dicim⁹. opibz cōsentim⁹: ⁊ baptisatus fuerit: nō em̄ suffiat
credere ad salutē. nisi assit regeneratio baptisati. *Jo. 3.* nisi quis
renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spūsancto. non potest intrare in regnuz
dei: saluus erit: et tamen aliquis credens saluari potest vbi ex-
cludit baptisumz necessitatis articulus. tanta em̄ est sacre fidei
necessitas ⁊ efficacia. q̄ nullus unqz hōim saluatus fuit. aut sal-
uabitur nisi in fide. eadem em̄ est fides p̄cedentium christum
et sequentium. illi em̄ saluati sunt in fide venturi nos vero in fi-
de p̄teriti. quia quod illi credebant futuruz. nos credim⁹ iaz
venisse h̄m q̄ dicit. *Aug. de tri.* alterum premiū est incredulo-
rum quod sequitur: qui vero non crediderit cōdemnabitur. *h̄z
bre. 11.* sine fide impossibile est placere deo. Sed dices ergo con-
demnantur pueri. qui moriunt. cum credere non possunt. Et est
dicendū q̄ pueri baptizati et fidei non habent virtutez habēt
tamē fidei sacramētū. cui⁹ v̄tute saluant. Vel dicendū q̄ pu-
eri baptizati decedentes saluantur virtute gratie et fidei. atqz
ceteraruz virtutuz. que illis baptizatis infunduntur a deo. ha-
bent igitur fidem cuius virtute saluantur. sed vsum fidei non-
dum habent. sicut ⁊ dormientes fidem habent sine v̄su. Vel po-
test dici q̄ pueri baptizati saluantur in fide ecclie. qui credit
pro eis et loco eorum. quod ipsi nondum credere possunt. Sz
iterū dices ergo videt q̄ iudei ⁊ gentiles saluari possunt in fide
ecclie. Dico q̄ fides ecclie nulli nō baptizato p̄t p̄fice ad salutē
q̄ v̄o vt dicit. *Aug. i libo de trinitate* ita qlibz fidē suā videt q̄

alterius tamen fidem videre non potest. ideo. 4. ponitur signa
 quibus credentes agnosci possunt. Et vñ dicit. signa autē eos qui
 crederint hec sequent. et sunt. 5. signa. quorum primum est eiec-
 tio demonum. de quo subdit In nomine meo. et virtute et inuocatione
 nominis mei. demonia eicient. Luc. 9. dedit illis virtutes et pote-
 states super omnia demonia. et Luc. 10. reuersi sunt. 22. cum gaudio
 dicentes. dñe etiā demonia subiciunt nobis in nomine tuo. Se-
 cundū signū est locutio diuersarum linguarum. linguis loquentē
 nouis. quod primo in die penthe. factū est. quando apostoli repleti
 sunt spiritu sancto. et loquebantur variis linguis. act. 2. Tertium signū ē fu-
 gare serpentes. serpentes tollent. et auferent vel disperget. de be-
 ato Paulo legit. act. 28. quod viperā que manu eius momorderat
 exiit in ignem. vñ de beato Philippo legit. quod dracones ma-
 ximum qui plures occiderat expulit in desertū. et beatus Georgius
 dracones cepit. Quartū signū est non pati nocentia a mor-
 tiferis. et si mortiferus quod biberint. non eos nocent. de beato Jo-
 hanne euangelista dicit quod calicem veneni bibit sine nocimento
 Item de multis martiribus legitur quod plumbum liquefactum. et pix
 soluta. et aqua buliens fuerunt eis in ore infusa. nec tamen illi
 nocuerunt. Quintū signū est sanare languentes. super egros ma-
 nus imponent. et bene habebunt. act. 3. dicit quod petrus et io-
 hannes ascendentes in templum. eum sanauerunt. qui ex utero
 matris claudus fuerat ipsius manu apprehensa. ¶ Sed
 sciendum est quod licet in primitiua ecclesia ista fuerint signa creden-
 tium. multi tamen non credentes eadem signa operati sunt. vñ
 Luc. 9. dixerunt quidam discipuli christo. preceptor vidimus
 quendam in nomine tuo eiec-tem demonia. et prohibuimus
 eum. quia non sequitur te et dixit christus nolite prohibere eum. Item
 quidam credentes. sed mali eadem signa operati sunt. sed nihil profu-
 erunt eis ad salutem. de quibus dicit saluator. Mat. 23. multi dicent
 mihi in illa die dñe dñe nonne in nomine tuo prophetauimus. et in nomine
 tuo demonia eiecimus. in nomine tuo virtutes multas fecimus. et tunc adhi-
 cebor illis quia nūquam noui vos. discedite a me qui operamini iniquitatem
 nunc vobis presenti tempore raro sunt talia signa etiā a fidelibus et sanctis. quod
 non contingit. ex defectu fidei et scitatis. cum multi non fideles et ma-
 li ea fecerint. Sed hoc ideo accidit. quoniam ut dicit Gregorius. ista signa
 fuerunt necessaria in exordio ecclesie ad conuersionem gentium. et
 ad fauorem fidei nunc autem fide confirmata. iam non est necessarium
 ut miraculis. nonne magnū miraculū ē. quia mundus credit in cru-
 cifixis. nam et hoc ipsum primitiuis miraculis attestat. Nota quia sic et pri-
 mitiua ecclesia fides creditū ostendebat per ista signa ad litteralē ita

Sermo

presenti tpe oportet cuiuslibet fidem eisdem signis ostendi spiri-
tualiter intellectis. hec v̄o signa sūt opera n̄ra. sine quibz fides
non p̄ficiat ad salutē. Jac. 2. fides coopat̄ operibus. et ex opibus
fides est cōsumata. ex opibus em̄ iustificat̄ homo. et non ex fide
tantum. **D** Primū igit̄ credentiū signū ē vt abiciant a se
demoniū. si qd̄ in eis est p̄ peccatū. nā anima per peccatū sit de
moniorū habitatio. Apo. 18. facta est demoniorum habitatio.
eiū aē demōm p̄ sacramētū baptisimi. xp̄i nomie inuocato. et p̄
sacramētū penitentie. eiat em̄ demoniū cōtritio de corde. cōfē-
sio ex ore. satisfactio etiā a remotis eū proiat. Mat. 12. hoc ge-
nus demoniorū nō eiat. nisi in oratione et ieiunio que sūt peni-
tentie opa. Secūdu signū credentiū est loq̄nomis linguis. vt si
quis solit⁹ erat secularia v̄ba dicere. dei verba loq̄t. priā. Pe-
4. si quis loquat̄ q̄si sermones dei. Itē si q̄s fuit piger ad ora-
tionē. nunc sit sollicit⁹. Eph. 5. loq̄ntes vobismetipsis in psal-
mis et himnis et canticis spiritalibus. cantantes et psallentes in cor-
dibus v̄ris. dño gratias agentes. Reuera talis potius loquit̄
noua lingua. q̄ si ex barbara lingua italicū seu latinū loqueret̄
Tertiū signū est credentiū omnē falsitatis errorem a se et ab aliis
auferre. heretici em̄ noie serpentis intelligunt. qui acutissimas
habent linguas ad fallendū p̄s. auerūt linguas sicut serpētes
venenū aspidū sub labiis eoz. Quartū credentiū signū est mor-
tiferis temptatōibus non cōsentire. si quidem em̄ delectatio mor-
tifera. aut ira. aut auaritia veniat in mentem quasi mortiferum
bibitur. sed fideles veri hoc mortiferū t̄nriaca spūali cōmiscunt
cogitando christi passionē. tormenta inferni. gloriā paradisi
p̄pter qd̄ nihil eis nocet tale mortifere. h̄ magis ex eo castigat̄
z. Cor. 6. vt castigati et nō mortificati. Quintū signū credentiū
ē misericordie opa proximis indigentibus exhibere super egros
em̄ man⁹ imponēt et bñ habebūt: Egri nāq; dicūt: eo q̄ ali-
orum subsidio egeāt i suis necessitatibus q̄cūq; igit̄ impendunt
mie opa vel reficiēdo esuriētes nudos vestiēdo visitādo infirmos
subueniēdo opp̄ssis. cōsolādo afflictos. instruēdo simplices. aut
quecūq; alia mie opera exercēdo super egros imponūt man⁹
et misericordie opera. vnde bene se habeāt. puer. 30. manus su-
as aperuit inopi. et palmas suas extendit ad pauperem. hec
igitur. 5. scilicet sacramentorum p̄ceptio. diuinorū locutio. er-
rorum dispersio. peccati detestatio: et misericordie opa. sunt si-
gna et miracula credentiū que vt dicit. Gre. tanta maiora sūt
spiritaliter intellecta. quanto per hoc non corpora sed anime
luscitantur. **Secunda pars.** **P**

Secundo tū dicit et dñs quidē ñ. tangit ascensio saluato-
 uatoris. et duo facit. p̄mittit em̄ ascensionis modus
 ⁊ dñs quidē ihs postq̄ locutus est eis: vnūquemq̄
 osculatus ē ex corde amoris itimo h̄m q̄ dicit. Am̄.
 in p̄sa hodierna. ap̄lis cara reliquit oscula pacis. deinde vale
 dicens eis. eleuatis manib⁹ eos b̄ndixit vt dicit Luc. sicut pat̄
 a filijs recedens eos b̄ndixit. ⁊ vt dicit Theop. forte in hac b̄n̄
 dictione vicz c̄seruatiua eis influxit. vsq̄ ad sp̄ssandū aduentu
 tum. his factis. ad orientem v̄sa facie vt dicit Dama⁹ 4. li. c. 4.
 Assumptus est in celū: eleuatis manib⁹ ferebat in celū ⁊ nubes
 suscepit eum ab oculis eoz. qz claritate cuiusdā nubis circum
 datus. eis vltim⁹ nō est visus. quez dum aspicerent eleuari in
 celū promi ceciderunt in terrā adorātes. vt dicit. Lucas sup̄ extel
 sa igit̄ celi: vt dicit leo papa terzenū ipom̄it corp⁹. ossa intra se
 pulcri angustias pauloante celsa. angeloz celi⁹ miserunt. in
 gremiuz immortalitatis mortalis natura transfundit. ascendit
 igit̄ dñs de mōte oliueti i celū. Et dicit Sulpitius ep̄s Hiero
 solimitan⁹ ⁊ habet in glo. sup̄ act⁹. qz dū facta fuisset eccl̄ia in
 monte oliueti. vñ xp̄us celū ascendit. locus ille vbi steterūt ve
 stigia pedū xp̄i ascendētis nūq̄ potuit c̄tinuari pauimēto. sed
 marmorea erueiebant in ora apponentū. ⁊ puluis adhuc reti
 net vestigia imp̄ssa pedū eius nec deleri possunt. Q Con
 siderandū est at: qz xp̄us ascendit euidēt. qz dum esset in me
 dio ap̄loruz. subito tū eleuasset manus ad celū videntib⁹ illis
 eleuatus est Ascendit mirabilē. qd a p̄paret ēz trib⁹. Primo q̄
 dem qz p̄pria v̄tute nullo creature obsequio vel auxilio. Secun
 do qz penetravit corpus eius gl̄osū omnes celos absq̄ diuisio
 ne ⁊ fractura celoz Tercio distantia maximā q̄ est a terra in ce
 lum subito p̄transiuit: vt esset sup̄ omnes celos. de quib⁹ om̄i
 bus ait. p̄s. dñe dñs n̄r qm̄ admirabile est nomē tuū in vniū
 sa terra. qm̄ eleuata est magnificētia tua sup̄ celos. Tercio ascē
 dit letantē. qz exultantib⁹ angelis. p̄s. ascēdit deus in iubilatio
 ne. et dñs in voce tube. vñ. Aug. ascendente xp̄o p̄auet omne
 celum. mirantur astra. plaudunt angelorum agmina. tube so
 nant. et letis emiscēt blanda modulamina chozi. Quarto ascē
 dit honorifice. quia comitabant ei gloriōsa illa sanctozum v̄oza
 pora. que surxerunt cum eo. scdm qz dicit. Aug. in sermone
 resurrectionis. Item vt dicit Hiero. super. p̄s. omnes virtutes
 angelicē christo v̄nerunt obuiam. decantantes gloriā deo: ⁊
 p̄cedentes eum ad alias virtutes celestes clamabant. p̄te vi
 am dñi venienti. ⁊ illi occurrunt. reserate celestes aditus. ⁊ eter

Sermo

nahs egressus pateat. aperiant ethere ianue. et eternaz ediu
value. ⁊ introibit rex glorie. et querunt angelice vtutes. quis
est iste rex glorie. Et rñderunt alie. dñs vtutuz Quinto ascen-
dit sublimitē qz sup omnes celos. ⁊ sup omnē creaturā angeli-
caz. ps. ascendit sup cherubin ⁊ volauit. volauit sup pēnas vē-
torum. R. Nota qz plures sūt ascensione dñi. primo nāqz
ascendit rōne dignitatis corpis sui glificati. cui nō auent nisi
locus celestis. Ascendit ad affirmatōem fidei. Aug. in sermone
ascensio dñi catholice fidei est affirmatio. Ascendit vt spem no-
straz criaret. vt speremus euz illo esse. vñ. Aug. dñs nñ ihesus
xps dū humanā naturā syderibz iportauit. credētibz celuz posse
patere mōstrauit. Ascendit vt caritatz inflāmaret. Gre. opoz
et carissimū vt illuc xpm corde seqmur. vbi ipsū credimus cor-
pore ascendisse ⁊ si adhuc tenemur in firmitate corpis. eū tñ se-
quamur passibz amoris. Ascendit vt humanā naturā glifica-
ret. vñ. Criso. natura cuius causa paradysus a cherubin custodie-
bat hodie sup cherubin cum sūmo honore suscepta est. ⁊ nā cui
dictū est terra es. ⁊ in terrā ibis. hodie iuit in celū. ⁊ sine termi-
no sup celos regnat. Ascendit vt puocer affectū. deut. 23. sicut
aquila puocans zē. Ascendit vt p nobis p̄ez interpellaret. he-
bre. 9. introiuit in ipsū celū vt appareat nūc vultui dei p nob
et p̄ma. Jo. 2. aduocatū hēmus apud p̄em ihm xpm iustū. et
ipse est p̄ciatio p peccatis nris. Ascendit vt viāz celestē nob
demōstraret. Mich. 2. ascendit iter pandens ante eos. Ascen-
dit vt celū nobis aperiret. deu. 28. aperiet tibi dñs thesaurū
suū optimū ⁊ celū. Ascendit. vt locū nobis i reguo paret. Jo.
.14. vado pare vob locū Itē ascēdit vt sp̄m̄s̄ctū nob mitteret Jo
.16. nisi ego abiero paclitus nō veniet ad vos. ⁊ dū assumptus
fuero mittaz eū vobis. Itē ascendit vt corpali p̄ntia subtrahat a
toto corde eū desideremus. Col. 3. que sur suz sūt q̄ritē. vbi xps
est in dextera dei sedens. vñ Aug. 4. cōf. 12. noluit nobiscū diu
esse. ⁊ nō reliquit nos abscellit em ⁊ ecce hic est. et discessit ab
oculis: vt redeamus ad cor. ⁊ inueniamus eū. ascendam⁹ igit
et si nōdū corpe. corda tñ leuemus ad dñm. ita tñ si nullū vi-
cium mētem nram aggrauat. qz vt dicit Aug. nullū vitium no-
strum ascendit cū medico nro Bene ascendit corde miles q̄daz
qui in partibz ultramarinis oīa loca in quibz saluator nñ fue-
rat sollicitē euz lacrimis visita uit. ⁊ dū omnia sancta loca deuo-
te p̄quisiuit. vltimo venit in montem oliueti. vnde christus ce-
luz ascēderat. vbi post longam orationē cum lacrimis dixit.
ecce domine vbiqz diligēter te exquisiui. vsqz dum venerim ad

locum. Unde celos ascendisti. nescio ubi amplius te requira. iube ergo spiritum meum suscipi. ut ad dexteram patris videam te sedentem in gloria. et his dictis sine dolore spiritum celo reddidit. S. Secundo ponit ascensionis gloria: et sedet a dextris dei: sessionem istam ut dicit Augustinus. de simbolo non accipiamus corporaliter quasi membris humanis deus pater sit figuratus. sed per dexteram illam potest intelligi exaltatio christi. qua super omnem creaturam hac die magnificatus est. hebre. primo. sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. tanto melius angelis effectus. quanto differetius per illis nomen hereditavit. Item sedet a dextris propter honorem et gloriam divinitatis. ut dicit. Daniel. 3. c. 31. quos enim volumus honorare collocamus ad dexteram. Item sedet a dextris ratione unitatis essentie cum patre. unde Bernardus. domino meo datum est singulariter sedere a dextris patris in gloria per essentia substantiali. generatione simili. maiestate non dispari. eternitate non posteriori. Item sedet in dextera ratione immense beatitudinis sibi collate. ut dicit glossa. Ephes. 1. dextera enim perpetuitatem beate vite significat. ut dicit Gregorius. Item sedet a dextris. quia gaudet in bonis potentioribus patris. collocatum est enim illi homini maius. quam nulli creature communicari posset. ut sit verus deus. phil. 2. dedit illi nomen quod est super omne nomen. Item sedet a dextris. quia sine sui mutatione est virtus patris operativa que per dexteram significat. Item secundum Augustinum. sedet a dextris. quia partem accepit homo ille a deo ut veniat iudicaturus qui venerat iudicandus. dextera enim iudicariam significat partem etc.

Tertia pars

Et tunc dicit illi ait etc. tangit quid post ascensionem egerint apostoli. quia studiose impleverunt predicationis mandatum. cum vero assumptus esset christus in celum. adhuc tamen suspensis vultibus sursum aspicebant. quia ubi amor ubi oculus. et ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. et ideo celum aspicebant. quo recesserat dilectus eorum. et ubi eorum thesaurus se sustulerat. Cum ergo intuerent in celum euntes illum. ecce duo angeli. viri forma in vestibus albis. iuxta illos astiterunt qui dixerunt viri Galilei quod statis aspicientes in celum. quod dicitur. expectatis ne revertatur ad vos christus. Deinde duo addiderunt primo quod celum vere ascendisset. hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum. Secundo quod venturus esset seculum iudicare. sic veniet. in eadem carnis substantia et claritate maiestatis. quemadmodum vidistis eum euntes in celum. quibus auditis abeuntibus angelis reversi sunt omnes apostoli cum gaudio in Hierusalem. gaudebant quidem de exaltatione christi. Item quia vera esse cognoscebant que de illo crederant. Item quia sciebant se esse electos amicos etc.

Sermo

super excellentis principio Item que expectabant spūssandū aduē-
tum. Et est sciendū q̄ in primitiua ecclesia p̄ter xp̄i
ascensionē quinta feria qua xp̄us celū ascendit erat ita celebris
sicut dies dñicus et fiebat tunc passio in memoriaz. q̄ xp̄o ce-
lum ascendente apostoli egressi fuerant Iherusalē ad montē oli-
ueti. et iterū cum gaudio Iherusalē redierāt. sed postea multi-
plicatis sanctorū festiuitatibz celebritas illius diei intermissa est
recepto vero spūssandō apostoli p̄ vniuersū mūdū nomē xp̄i pre-
dicauerunt. vñ dicit: Illi autē p̄fecti p̄dicauerunt vbiqz: quia dixit
rat xp̄s. euntes in mundū vniuersū predicate euangeliū. forte
autem vt dicit Aug. p̄dicatio euangeliū nō tantū p̄ eos vbiqz
diffusa est. sed etiā p̄ successores eorum: dño cooperante: nisi em̄
ipse operaretur nihil nos operemur. Psa. 26. omnia opera nra
operatus es dñe: et sermonē dfirmante: dfirmavit p̄dicatio
nis sermonē: sequētibz signis: que signa supra dixerat. in no-
mine meo demonia eicient. linguis loquent̄ x̄. sicut vero tunc
confirmata est p̄dicatio signis. ita nūc quēlibet p̄dicat orē ser-
monē suū signis bone op̄atōis dfirmare oportet. vñ Theop.
fiat domine ihesu christe vt nostri sermones quos de virtute te
operante dicimus. per opera confirmentur et actus. vt tandem
simus perfecti te cooperante in omibz verbis et factis. quia te de-
cet sermonum et operum gloria. cuius sis virtus dei et sapientia
in secula seculorum amen.

Dñica infra octauas ascen. Ser. xlviii.

Om venerit paraclitus quem ego mittam
vobis a patre spiritum veritatis qui a patre p̄-
cedit x̄ Jo. 15. omnis diuina v̄itas a deo p̄cō-
ribz est odibilis. vt etiam si alit passibilitas
ipsius veritatis testes persequantur. qd̄ maxi-
me de veritate catholice fidei nouimus accidisse. cuius annūtia-
tores in dei pagani et heretici usqz ad mortem persecuti sunt. h̄
quia veritas semper manet. et inualefcit super omnia ideo hoc
attestat̄ veritati nostre fidei. quia etiam inter persecutiones et
mōtes semper legitur professisse. De his autem que passuri erāt
testes vere fidei. agitur in presenti euangeliō quod in tres par-
tes diuiditur. in quarum prima ostenditur quibus testibus ca-
tholica veritas fuerit confirmata. Secundo quantis aduersitati-
bus ipsa veritas fuerit impugnata. ibi. hoc locutus sum vobis
vt non scandalizemini. Tertio q̄ hoc omnia christi sermonibz
fuerint prenūtiata. ibi. sed hoc locutus sum vobis. A Cir-

ea primū considerandū est. q̄ sicut v̄itas fidei est supra omnē hu-
 manū intellectum et rōnis inuestigatō ez i tantū vt sola diuina
 inspiratione apprehendatur. sic eandem fidem defendere nulla v̄-
 tus humana sufficit. nisi spūssctūs huius fidei inspirator tribu-
 at virtutez et fortitudine. ideo prima pars in tres partes diui-
 ditur. in quarum p̄ma p̄mittit aduentus spūssctū. vñ dicit:
 Cum venerit parclitus grece latine consolator interpretat. et h̄m
 q̄ dicit Didimus spūssctūs consolator nominat ab opatione. qz
 eos quos se dignos reperit. non solum ab omni p̄turbatione
 reddit alienos. verum etiam incredibile quoddam gaudium
 eis tribuit. sempiterna quidem leticia in eorum corde versatur
 quorum spūssctūs habitator est: quē ego mittaz vobis. Didi-
 mus. iste inquit consolator spūs a filio mittit. nō quidem vt mī-
 nister nec sicut angeli. p̄phete et apostoli. h̄ vt mitti deat a sa-
 pientia et v̄tute spiritum dei indiuisam habentem cū eadem sa-
 pientia et v̄tute naturā: a patre: Ista additio q̄tuor modis
 potest uenire precedenti clausule. p̄mo sic. quē ego filius a pa-
 tre procedens: mittam vobis: vel aliter quem parclituz a pa-
 tre missum ego mittam vobis. nam vt dicit Didimus mittēte
 filio spiritum veritatis. similiter mittit et pater. cum eadem vo-
 luntate patris et filii spiritus veniat. vel sic. quem parclitum
 ego mittam vobis. sed hoc ipsum q̄ eū mittam a patre habeo
 vel aliter quem spiritum parclitū a patre procedentē ego mit-
 tam vobis. vnde subdit: **B** Spiritum veritatis qui a pa-
 tre p̄cedit: dicit aut spūs veritatis h̄m Criso. vt ostendatur
 q̄ sit fide dignus. multi em̄ vera scientes veri nō sunt. quia spī-
 ritum veritatis nō habent. sed ille spiritus veritatis vera docet
 et veraces efficit. procedit autem a patre. quia patre amante fi-
 lium. vnde Didimus. non dixit inquit qui ab omnipotente p̄-
 cedit. sed a patre licet pater non sit alius a deo omnipotente qz
 scdm proprietatem patris et intellectū parentis egreditur spi-
 ritus veritatis. et vt dicit Thophilus. iste processus nō est ex-
 tra dei patris essentiam. sed originalis cōsistentia spiritussan-
 ctū. quia non est mittere sed ex patre naturalem essentiam ob-
 tinere. **C** Nota quia spiritussandus dicitur consolator.
 et dicitur spiritus veritatis. ratione quidem testificande verita-
 tis dicitur veritatis spiritus sed ne vlla aduersitas propter ve-
 ritatem timeatur dicitur parclitus quod est consolator. Con-
 solatur autem spiritussandus deuotos suos multipliciter. pri-
 mo quidem tristis suam presentia. sapientie. 12. o q̄ bonus et
 suavis est dñe spiritus tu9 in nobis. Tribulatos dulci colloq̄o

Sermo

Eccel. 24. spūs meus sup mel dulcis. ⁊ hereditas meā sup mel. ⁊ fauū. Dubios prudenti cōsilio. ipse em̄ est spūs cōsiliū et prudētia eius est vita ⁊ pax Ro. 8. In quibuscunq; igit agendis ipse tribuit rectū cōsiliū. sed tñ quidaz ab eis dūctunt cōsilio: qm̄ si paupes fuerint cōsulunt diabolū deū acharon ⁊ diabolū dicit vt vsuras faciant ⁊ rāpnas. quidaz vero in cunctis opibus ad sortilegia cōfugiūt ⁊ incantationes quibz dñs cōminat Ysa. 30. Ve filij desertores ut faceretis cōsiliū. ⁊ nō ex me ⁊ cōdiremini telam. ⁊ non p spm̄ meuz vt adderetis pctm̄ super pctm̄. Item consolāt impotentes forti adiutorio. Ro. 8. spūs adiuuat infirmitatem nr̄am. ipse em̄ est spūs fortitudinis. cui⁹ virtute quā quibz vincimus aduersa. Consolāt remittendū quācunq; offensaz Ro. 8. Lex spūs vite in xpo ihū liberauit me a lege pcti. Nam vt d̄ Sap. 1. Benignus est spūs sapie ⁊ ideo facilis est ad veniā Consolāt reuocando in pristinā gr̄am. Ephē. 2. Accessus habemus ad p̄rem in vno spū. ergo non estis aduene ⁊ pegrini. h̄ estis ciues sanctorū ⁊ domestici dei. Item cōsolāt etiā nos adoptando in dei filios. Ro. 8. accepistis spūz adoptionis filioz in quo clamamus abba pater. ipse em̄ spūs testimoniū reddit spiritui nostro qd̄ filij dei sumus. Item consolatur p̄missione celestiu⁹. Ephē. 1. Sgnati estis spūlando p̄missionis qui est pign⁹ hereditatis nostre. Item cōsolatur etiā aliquñ in presenti vita tribuendū aliquem gustū in future glorie. 2. Cor. 3. Nos autē reuelata facie gloriā domini specularē. in eandem imaginē transformamur. a claritate in claritatem tanq; a domini spiritu. Item consolabitur deducendo in vitam eternā. Ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Itas spiritus sancti cōsolationes non percipiunt. qui mundanas querunt cōsolationes. 1. Corinth. 1. Animalis homo non percipit ea que spiritus dei sunt. quia vt dicit Ro. 8. Qui s̄m carnem sunt. que carnis sunt sapiūt. qui vero s̄m spiritum sunt. que sunt spiritus sentinūt. Nota qd̄ spūs sanctus dicit spiritus veritatis eo qd̄ in om̄ez veritatem inducat. Johis. 15. Cū venerit ille spiritus veritatis deducet vos in om̄ez veritatem. Est autem vt dicit Hiero. triplex veritas. scz veritas vite. veritas iusticie. ⁊ veritas doctrine. Veritas vite in hoc cōsistit. vt quilibet operetur que deo sunt placata. proximo vtilia ⁊ sibi meritoria. 4. Reg. 20. Obsecro domine memento quomodo ambulaerim in veritate coram te ⁊ in corde p̄fecto. ⁊ quod placitū est coram te fecerim. Et de Tho. legitur eiusdem. 1. qd̄ etiā in captiuitate positus viam veritatis nō deseruit. ita vt om̄ia que habere poterat cum

captiuis fratribus impiret. Contra istam vitam veritatis agunt omnes qui aliena rapiunt. primū offendūt. et seiplos peccatis maculāt. Cōtra eaz agunt omēs ypocrite. oēs falsi amici peius est fallere amicitia q̄ pecuniā vt dicit in ethicis. isti nō habent spm̄ vitatis s̄ dyabolū spm̄ fallitatis q̄ omīssa vitatis vita facit eos gaudē falsa vita vt tādē ad ppetuā eos mortē deducat. Secūda vitas ē iusticie. de q̄ dicit Dlee. 10. Sciate vob̄ i vitate iusticia hęc vitas iusticie i iudicō seruāda ē. Ysa. 42. dedi spm̄ meū sup̄ eū. in vitate educet iudiciū. vñ in rōnali iudicis posita erāt doctrina et vitas. Exo. 28. et sap. 1. diligite iusticiā q̄ iudicatis trā. Cōtra istā vitatē iusticiā agūt mltos accūsatores i qui. testes falsi. aduocati v̄bosi p̄raui cōsiliarij scriptores falsarij iudices iniusti. q̄ omnes corrumpunt odio. aut amore pecuniā aut timore. vñ versus Quatuor ista timor odium dilectio sensus. Sepe solent hominum rectos peruertere sensus. hodie frequentissime iusticia tollitur. quia innocentes condemnantur et iusti preualent. Ysa. 59. conuersum est retrocū iudicium. et iusticia lōge stetit q̄ corruit i plateis vitas et eq̄tas nō potuit ingredi et scā ē vitas i obliuionē. et q̄ recessit a malo p̄de patuit. Tercia vitas ē doctrine q̄ i sana et v̄a doctrina fidei consistit. Mat. 23. Lex vitatē fuit i ore ei9. et iūctas nō ē iuēta i labijs ei9. Cōtra hęc veritatem docent omnes qui sunt extra ecclesiaz. iudei. pagani et heretici. Roma. primo conmutauerunt veritatem dei in mendacium. Item multi mali christiani cōtra hanc veritatem loquuntur sc̄z detractores. aduatores. irrisores. malid. blasphem. cōtūtiōsi nugaces. susurrones et p̄uari. et in tm̄ vitas verbi diminuta est. et inualuit fallitas. q̄ nesciamus cui verbo sit credendum. ita vt vere dici possit. omnis homo mendax. hoc viciū pessimum est. Legitur enim q̄ quidam sapiens interrogauit de vita nepotis sui. cui magister dixit. nepos vester ē luxuriosus. gulosus. et taxillozum luso. et dixit sapiens. hęc omnia de facti correctionem accipient. Sed ē ne mendax. immo dixit magister. mendacissimus. et suspirās sapiens iam inquit de ip̄suis correctione despero. Et Nota q̄ spiritussanctus qui procedit in triplicem veritatem vite. iusticie. et doctrine. procedit a patre. nec excluditur filius. sic enim dixit christus eum a patre procedere. quod tamen dixit. quod esset spiritus veritatis. Est autem christus veritas. et a veritate oportet sancti spiritus a morem procedere. Sed dices quare ergo non est amorum filius si ab vtroq̄ procedit. Et est causa. quia non procedit vt genitus. sed vt dei donum eternum amoris. Item spiritussanctus

Sermo

mittitur a filio nec tñ excluditur. quin mittat eū p̄r quin etiā
mittat seipm. tunc em̄ mittit vt dicit Beda qñ dilectores nos
facit dei ⁊ proximi. que dilectio fit i nobis a tota trinitate. ideo
em̄ deum diligimus. qz ipse p̄r dilexit nos. Item spūssand⁹
venit a seipso. qz liberaliter vbi vult spirat. h̄ tñ nō venit sine
p̄re ⁊ filio eū mittentib⁹. qz tota trinitas p̄ spūssctm̄ inhabitat
corda n̄ra. Secundo ponit sandīspūs testificatio: Ille testimoni
um phibeat de me: cordib⁹ n̄ris fidei veritatē inspirando ut dī
cit Aug Item dedit testimonium christus qz esset in celestibus.
quia nō erat venturus spiritussand⁹ in apostolos nisi eo ascē
dente vt dicit Jo. 15. Itē dedit testimoniū xp̄o qz esset dei fili⁹
qñ in noie eius dabat spūssct⁹. ¶ Tertio ponit ap̄toꝝ te
stimoniū: ⁊ vos testimoniū phibeatis. qz ab initio meū estis
ideo em̄ erant testes ido. rei oim̄ que xp̄s fecerat. qz ab initio ex
quo ceperat docere tuz eo fuerant. doctrinā eius audiētes. et mi
racula cōsiderantes. 1. Jo. 1. qd̄ fuit ab initio qd̄ audiuimus et
vidimus. ⁊ manus n̄re tractauerunt de verbo vite. hoc annū
tiamus vobis. Considerandū est quib⁹ testimonijs fides n̄ra q̄
de xp̄o est fuerit cōfirmata. p̄mo quidē phibuit testimoniū deus
pater baptizato christo. ⁊ intransfiguracōne dicens. Mat. 12.
hic est filius meus electus in quo mihi bñ cōplacui ipm̄ audite.
Jo. 5. testimoniū dei maius est. quia testificatus est de filio suo
Item phibuit testimoniū spūssand⁹ quādo sicut columba mā
lit super eum. 1. Jo. 5. Spiritus est. qui testificatur. quoniā xp̄s
est veritas. Item ipse dei filius de seipso dedit testimonim. vbo
quidem. Jo. 8. Ego sum qui testimonium phibeo de meipso et
testimonium meum verum est. qz scio vnde veni. et quo vado.
opere etiā dedit testimonium de seipso. Jo. 10. opera que ego
facio in nomine patris mei. hęc testimonium perhibent de me.
Iste sunt tres diuine persone perhibentes testimonium fidei no
stre. de quibus. 1. Jo. 5. Tres sunt qui testimoniū dant in celo
pater verbum. et spiritussand⁹. et h̄ tres vnus sunt. Itē om
nes angeli et spiritus dederunt testimoniū quando eo nato fa
cta est multitudo celestis exercitus laudantium deum. Luc. 2.
Item celi luminaria que eo moriente obscurata sūt. ⁊ terra que
tremuit que testimonia contra iudeos adducuntur. Deu. 3. testē
inuoco aduersus te celum ⁊ terram Item venti et aera quia vēti
et mare ei obedierunt. Mat. 8. Item perhibuit testimoniū oīs
scriptura. Jo. 5. scrutamini scripturas et ille sunt que testimoni
um perhibent de me. Item omnes patriarche ⁊ prophete. 1. Pe.
primo. scrutati sunt p̄phete spiritussand⁹o pronuntiantes que

in christo sunt passiones et posteriores glorias Item ultimo omnes apostoli et qui post eos sancti fuerant nostre fidei prohibuerunt testimonium. Luc. 24. vos estis testes horum. quorum testimonium fuit in verbis. signis. vita. et morte. verbis quidem fidei testimonium per apostolos fuit denuntiatum quia efficacibus rationibus fidem ubique testificati sunt Act. 1. eritis mihi testes in iherusalem et in omni iudea et samaria. et usque ad ultimum terre. 1. Pe. 3. parati reddere rationem deo que in nobis est fide et spe Item eorum testimonium fuit confirmatum signis et miraculis. Mat. 16. predicti ubique domino cooperante et sermonem confirmante. sequentibus signis. Debr. 2. cum iniciu accepisset euangelizari per dominum ab eis qui audierunt. in nos confirmata est. coelstante deo signis et prodigijs portantis. et varijs virtutibus. Item hoc testimonium fuit approbatum sancta vita apostolorum. et honesta conversatione sanctorum. si enim peccatores aut mali homines fuissent. eis credendum non erat. nunc vere tante sanctitatis et honeste conversationis fuerunt huius fidei testes. quod nusquam sic perfecti homines inuenti sunt. unde ipsa eorum vita testimonium erat veritatis fidei. Act. 4. virtute magis reddebant apostoli testimonium resurrectionis ihesu christi domini nostri vere quidem magna virtute. quia excellentissime erant vite et virtutis. unde ibidem subditur. et gratia magna erat in omnibus illis. Consideremus post apostolos quale virtutis fuerit testimonium in testibus huius fidei sanctis. Martinus diuisione clamidis testificatus est pro largitate Ihero. Pllarion et omnes sancti heremite testificantur pro abstinentia. Agnes. Lucia. Agata. et Katharina testificantur pro castitate. et ante deficiet tempus quam enumerare possumus nostre fidei testes magnos et pueros. pueros et puellas. mares et feminas. quos similes in sanctitate et honestate morum nulla unquam secta habuit. nec habere potuit. quia ut dicit Xpianon est vera virtus ubi non est vera fides Item hoc testimonium fuit consummatum morte omnium apostolorum et martirum. et maximum quidem argumentum est nostre fidei. quia tot milia martirum nouimus potius voluisse mori. quam fidei relinquere testimonium. Ecclesiast. 28. lingua testificans adducet mortem. et Ecclesiast. 4. usque ad mortem certa pro iustitia. Est ei signum quod sperabant aliam esse vitam alioquin mortem istam non sustinuisent. pro uerbo. 14. Sperat iustus in morte sua pro fidei testimonio. Crucifixus est Petrus. Paulus decollatus est. lapidatus. Stephanus. adustus. Laurentius. et

SERMO

innumerabiles diuersis penis xpi matres interfecti. nullo igitur modo xpiana fides damnata est pro qua tot millia milium xpi nouim⁹ vsq; ad mortem pugnasse. omnis enim natio viriliter descendit regnum proprium. sed pro isto regno multi nobiles vsq; ad mortem certauerunt. et dicunt. q; sicut in manu forti acquisitum est. ita nisi manu forti attingeret perdere. q; si aliquis tanto testimonio adhuc credere dubitat. q; omnia ista preterita sunt. consideret testimonium ecclesie presentis temporis ut dicit Aug. libro de fide rerum inuisibilium. Constat enim q; in crucifixum credimus. quomodo vero tanta hominum multitudo deducta fuisset. ut crederet. non quidem in aliquem magnam regem aut principem. sed in pauperem et hunc abiectum et crucifixum nisi quia a domino factum est istud. et est mirabile in oculis nostris. licet igitur mortui sint apostoli. et martires. testimonium tamen veritatis in nobis euidenter apparet Mat. 13. vsq; hodie sunt testes eius ad plebem. propter quod vere dicere possumus. testimonia tua credibilia facta sunt nimis. hec omnia testimonia scrutari debet anima nostra. q; mirabilia sunt. omnibus igitur istis consideratis apparet veritatem catholice fidei tante auctoritatis esse ut nihil aduersus eam possit obicere. quicumque pharus. gentilis iudeus. hereticus et saracenus. q; si aliqui conantur aduersus fidem nostram gerere aut eam velle impugnare. nihil proficiunt quod euidenti signo monstratum fuit in passione christi. eo assistente in consilio coram summo sacerdote Mar. 14. vbi dicit Summi sacerdos et omne consilium querebant aduersus ipsum testimonium. ut eum morti traderent. necque mouerent. multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum. et conuenientia testimonia non erant. vnde nulla phara. nullum testimonium. nulla ratio. nullus sermo est conueniens aduersus christum. et fidem nostram. ps. assiterunt reges terre.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Hec locutus sum. predicat quanta aduersitatibus catholica fides erat impugnanda. et tria facit predicat enim apostolorum expulsionem: hec locutus sum vobis: permittendo spiritum veritatis pacitum: ut non scandalizemini. et ut non perturbemini. necque moleste feratis ea que ventura sunt vobis. q; dolatoz spiritus vos consolabit. et subdit. de qua tribulatione erat consolandi: absque synagogis facient vos. et eicient vos de iudaicis congregationibus tanquam scismaticos et malos homines propter nomen meum. nam cum adhuc viueret christus composuerant sacerdotes. ut si quis diceret eum esse christum. extra synagogam fieret. ut dicit Jo. 9. eieci sunt fideles in rei veritate extra omnes synagogam malignam

habent em̄ iudei synagogas suas. habent heretici. habent sar-
 raceni & pagani. a quibus oibus fidelium congregatio sepe-
 rat sicut rosa a spinis. lux a tenebris. & granū a paleis. Vñ ps. nō
 sedi cū consilio vanitatis. & cū iniqua gerentibus non introiui. odi
 ui ecclesiam malignantiū ē. Secūdo predicit discipuloꝝ morteꝝ
 sed venit hora: certe cecitatis & ignorantie: vt omnis siue pater
 siue filius siue amicus. siue etiā quicumq; notus: qui interficit
 vos: Mat. 10. tradet at̄ frater fratrē in mortē. & pater filiū & in-
 surgent filij in pntes. & morte afficient eos. & eritis odio oibus
 hominibus ppter nomen meū: arbitret̄ obsequiū se prestaē deo.
 iudei quideꝝ interficientes sanctos credebant facē deo magnuz
 obsequiū. ac si apli essent dei inimici. pagani vero credebāt ob-
 sequi non deo h̄ falsis dijs eoz. De sanctis igit̄ interfectis factū
 est deo sacrificiū. & p̄stiterant ipsi sacrificati mar̄ tirij obsequiuz.
 deo gratum. sed sacrificantes dei maledictionem incurrerunt. et
 ideo in hoc sacrificiū ipsuz sacrificium non sacrificantes obsecuti
 sunt deo. Tercio ostendit quare p̄secutores sanctoꝝ hec facerēt
 : et hec facient vobis: sciendo de synagogis p̄sequendo & inter-
 fitiando: quia non nouerunt p̄ez neq; me: q. d. nolite tristari
 de his aduersitatibus. ego has iniurias in me accipio. qz non
 ratione vestri ista passuri estis. sed ppter p̄cem et me. quem illi
 non cognouerūt. si em̄ cognouissent xpm & patrem eius deum.
 nec eum crucifixissent. nec aplos et sanctos eius occidissent. h̄
 ignorantia eoz p̄cem non excusat sed accusat. non alleuiat. h̄
 agrauat. nō minuit h̄ augmentat. quia ignorantie hui⁹ causa
 fuerunt rebelles spiritui sancto. & increduli doctrine veritatis.

Tercia pars.

Secūdo ostendit̄ quod omnia ista christus p̄uenit.
 sed hec: quecumq; dixi de p̄secutionibus et morte v̄ra
 locutus suꝝ vobis: adhuc viuens. cū adhuc ille tri-
 bulationes nō essent. h̄ iam inapent in corpore xpi
 vt cū venerit hora eozum: Certe vt dicit Aug. tenebrosa hora
 nocturna. hora mali peccati p̄ eis. sed hec eoz tenebrosa hora
 non fuscavit dieꝝ martirij. vñ p̄ciosus martir laurencij dixit
 ad deum. mea vox obscurꝝ non habet sed omnia mihi in luce
 clarescūt: reminiscamini: i. ad memoriā reducat̄: qz ego dixi
 vobis: hec omnia que vobis futura erant aduersa. tribo aut̄ ex
 causis ista predixit eis. Primo vt dicit August. ne improvisa
 mala quāuis cito transitura amicos eoz ignaros atq; impera-
 tos amplius turbarent nam h̄m Gre. minus iacula feriunt que
 p̄uident. & nos tollerabilius m̄di mala suspicimus si c̄tra hec

Sermo

per prouideat clipeum munimur. multum enim offenderent animam
aduersa mundi superuentia. si nihil aduersi crederemus contin-
gere Secundo ut Crisostomus dicit hec ideo predixit eis ut ostenderet
se cuncta prouidere futura. Tertio ut ideo dicit. hec ideo illis pre-
dixit. ne blandiens et adulator videretur. promittendo placita
nec predicando aduersa ac

In die penthecostes: Sermo xlix:

¶ I quis diligit me sermonem meum etc. Jo. 14. nul-
lus sermo predicatus est proficiuus. nisi spiritus
sanctus igne caritatis linguam ipsius accendat
vnde hodierna die legitur. Mat. 2. quod promissus predi-
catoribus legis euangelice apparuerunt disper-
dite lingue. tanquam ignis. seditque super singulos eorum. et repleti
sunt omnes spiritu sancto. et ceperunt loqui pro ut spiritus sanctus
dabat eloquium illis. Sed rursus in vanum laborat etiam ardens
sermo predicatus. nisi in corde audientium sit spiritus sanctus veritatis
magister. vnde Gregorius. nisi spiritus sanctus cordi assit audientis. otiosus
est sermo doctoris. nemo ergo docti homini tribuat. quod ex ore
doctis intelligit. quod nisi intus sit qui doceat doctoris lingua ex-
terius in vacuum laborat. hunc igitur spiritum sanctum pacatum totius ver-
tutis magistrum inuocemus dicentes. veni creator spiritus etc. quatinus
ad gloriam tante solennitatis et die valeant et intelligi. eo aucto-
re qui sue sint grata maiestati et nostre salutis proficiua. ad quod impetra-
dum matris nostre suffragium postulemus.

¶ Prima pars B
¶ I quis diligit me sermonem meum etc. dicit. Aug.
super psalmum. duas civitates duo faciunt amores. celestem
Hierusalem facit amor dei. babiloniam infernalem
facit amor seculi. interroget ergo se quisque quod amet
et inueniet. vnde sit ciuis. saluator vero noster volens nos fie-
ri ciues sanctorum celestis Hierusalem. hodierna die diuinum amo-
rem qui est spiritus sanctus misit in corda credentium. quo ar-
dentes licet adhuc peregrini superne civitatis Hierusalem ciues
efficeremur. de quo agitur in presenti euangelio. quod in tres
partes diuiditur primo ponitur quod multipliciter sancti spiritus
virtus sanctificat animos sui participantium. 2. quod dulciter eius affectus
solat meliores de christi absentia. ibi. non turbet etc. 3. quod suauiter eius
impetus egit. ut christus impleret patris obedientiam. ibi. iam non multa lo-
quar. prope hunc scidum quod tribus sanctificationibus mentes nostras spiritus sanctus
proficit primo in ordine ad deum qui est ex dilectione dei sedo in ordine ad se
ipsos in cognitione veri. ibi. hec locutus sum vobis. 3. in apertione
ad primum in concordia animi. ibi. pacem relinquo vobis C Quid

igitur fiat in nobis ex dei dilectione. aliter randū est: si quis dili-
 git me: diligendus est deus. sed quare et quō dicit Ber. li. de.
 dil. deum vultis inquit me audire quare et quō diligendus sit
 deus. et ego causa diligendi deū deus est. modus vero sine mō
 diligere. ob duplicem autē causam ppter seipm diligendus ē. p-
 mo quidem. qz nihil iustius amat. pvenit em̄ nos amando. qz
 creavit nos. dedit corpus nobile aiā nobiliozem. aservat et
 ptegit atqz etiā sic dilexit mundū. vt filiū suū vnigenitū daret
 p nobis in mortem. iustū est igit amare suū amantē vñ Xu-
 de cath. ru. 2. Nulla inquit est maior ad amorē inuitatio. q̄ p
 uenire amādo. et nimis durus est animus qui dilectionē et si nolit
 impendē nolit eē rependē. Alia cā est. qz nihil amat fructuosius
 nihil iocundius. nihil suauis. Bern. dices est deus in oībo q̄ i
 uocant illū nec tñ hē quicq̄ se melius. sed dedit in meritū. se h-
 uat in pmiū. se apponit in refectionē aiāz sc̄taz. Itē mod⁹ dili-
 gendi deū ē sine mō vnde. Ber. cū dilectio que tēdit in deū. ten-
 dat in imensū. tēdat in infinitū. nā et infinit⁹ est de⁹ et i imensū
 q̄nā queso debeat finis eē nri vñ mod⁹ amoris. Nō h̄m Ber.
 10. et 11. de dil. deū. qz diligendi deū q̄tuor sūt ḡdus. p̄mus est
 cū hō diligit deū ppter seipm hoīez. ad quē puenit ex aiāli amo-
 re. qz cum hō nullū aliū nisi seipm diligit attendēsqz sibi ipsi nō
 sufficere in necessitatibus incipit deum diligē ppter seipm. qz si
 bi est vtilis. Scdus ḡdus est diligere deū et ppter cōmodū p̄ri-
 um. et eē ppter ipm deū. ad quē ḡdum venit hō cōsiderās. qz re-
 currēs ad deū frequēter sit liberat⁹. sola ipius benignitate null
 suis meritis. tūc em̄ eē si ferreū pedus habuerit cōgrūta tāta ip-
 sius bonitate sic diligit deū ppter cōmodū p̄p̄m. qz eē ipm deuz
 et i h̄ ḡdu sūt p̄mīe sp̄s. p̄ ei ḡdus tot⁹ q̄si mūdā⁹ ē. Ter-
 tius ḡdus amoris est cū aliq̄s diligit deū ppter ipm deū solum
 iste amor ver⁹ ḡtuit⁹ cast⁹ et iust⁹ ē qz nō qrit q̄ sua sūt. h̄ q̄ dei
 ad hūc ḡdum puenit. qz dū frequēter recurrēt ad deū interpellā-
 do p suis necessitatib⁹. gustat eē q̄ suauis est dñs. ita vt extūc
 magis alliciat ad dei amorē gustata suauitas. q̄ vrgēs necessi-
 tas. vñ tūc diligit deus qz bonus in se nō qz bon⁹ est diligēt
 Quārtus ḡdus est qñ seipm diligit hō ppter deū h̄ amor ē cōsuma-
 tus felix. qñ ad hūc p̄tigit ḡdū. fit vt animus dño inebriatus
 amore obliuiscat sui. fact⁹ sibi tāq̄ vas p̄ditū. tot⁹ p̄gat i deū et
 adherens cū deo vn⁹ cū eo sp̄s fiat seipm ei p̄dere tanq̄ q̄ nō
 sit. et a semetip̄o eximari et pene anulari. celestis est cōuersa-
 tionis non humane. hic est amor sanctus. castus dulcis. et su-
 nis. affectio pura. et defecata intentio voluntatis vbi nihil p̄p̄i ē

undē

Sermo

amictu. h. totū diuinū qd ē sentit sic affici deificari ē. hūc amo-
ris gradū pauca in vita pnti. raro a raptim expū sunt. h. hunc
in celesti patria expectamus. **D** Sed considerandū est q̄nāz
sit iste amor. q̄ sic extra nosmetipsos rapimur ad diligēdū de-
um iste reuera amor nihil est humanū. sed spūscū. vñ Aug.
15. de tri. deus spūscū qui pcedit ex deo. tūz datus fuerit hōi
accendit eū. ad diligēdū deū a primū. a ipse dilectio ē. a apls
Ro. 5. dilectio inquit dei diffusa est in cordibz nris p spūscū
q̄ datus ē nob. hoc dno amoris nec deū nec primū nec semet
iplos diligunt mūdā hōies. q̄ idolū sibi fingunt amoris mū-
dā. puez nudū a allatū a ceat equo rabido insidentem. iste
deus nō est deus h. dyabolus. qz omnes dy gentium demonia
et ideo imitit in eos amores turpissimos. q̄ nō sūt amores sed
more amariores sūt em imissiones concupiscenarū p angelos
malos. que a deo sunt turpes. vt q̄ corde capiunt erubescerēt
esse nō. iste deus amoris excauit Samsonē. deiecit Dauid. sa-
lomonē infatuauit. a tñ videm⁹ cecos homines. q̄si fatuos hūc
amorē emendare carminibz. laudare verbz. ac p hoc tñ Salo-
mone adorant asartihu deā sydomioz. molochidolū amōita-
rum a camos deū moabita. iste deus amoris fecit edificatū in
ciuitate Babilonie infernalis quo omnes suos fideles deducet
et hoc ē rōcha istius amoris que fingit. sed diuin⁹ amor q̄ san-
ctus impollutus spūscū et deus est verus. deducet in hieru-
salem celestem. psal. Spiritus tuus bonus deducet me etc. **E**
Deinde ponit effectus quatuor diuine dilectionis. quoz pri-
mus est obseruantiā mandatorū dei. vnde dicit: sermonem me-
um seruabit: seruāt chrisi sermo vt dicit Aug. viuendo sancta
vita. faciendo precepta. p̄seuerando in bonis. Jo. 14. qui habet
mandata mea et seruāt ea. ille est qui diligit me. nam vt dicit
Greg. probatio dilectionis exhibitio est operis. nunq̄ enim est
dei amor otiosus. operat enim magna si est. si vero renuit ope-
rari. amor non est. tanta demq̄ est vis amoris. qz nihil difficile
videt arduū. vnde sen. in prouer. nihil est quod non tolleret.
qui perfecte diligit. et petrus rauē. dicit nil durum. nil amara
nil graue. nil letale computat amor verus amor impetrabilis ē
lorica. respuit iacula. gladiū excutit. periculū insultat. mortē ir-
ridet. Nota qz aliqui sermonē chrisi seruāt timore. quidā ve-
ro spe mercedis. alii vero ex dilectione. mandata em p̄ssimili-
as faciūt seruā timore. opariū mercede. sed filij dilcōe. quidā
auct. de ca. n. isti sūt insipientes q̄ timore incipiūt deo hūc q̄ vō spe met

edis sunt mercenarij. nec veram habent caritatem. qz vt dicit
 Ber. 8. de dil. deū nō sine p̄mio diligit deus. h̄ absqz p̄mij in-
 tuitu diligēdus est. verus em̄ amor seipso contentus est. ⁊ verus
 amor p̄mij nō q̄rit. h̄ meret. Illi v̄o qui sola dilectione ser-
 uant xpi mandata sunt filij ⁊ amici dei. in quibz tm̄ dei dilectio
 p̄ualet qz vt dicit Au. 3. de cathe. ru. 3. etiaz si in pune possent
 dei tm̄ dilectionē offendere vererent. qui etiaz inferni penas nō
 timerēt dūmō deū diligerēt. vñ. ps. si ambulauero in medio
 vmbre mortis nō timebo mala ꝛc. Secund⁹ effectus dilectōis
 diuine est. qz diligēdo deū a deo diligimur. vñ dicit: et p̄ me
 us diligit eū: nec diligit pat. quin et filius diligit. vñ Jo. 14.
 qui diligit me diligit a p̄re meo. ⁊ ego diligā. diligit etiā sp̄i-
 ritussanctus. qui amor est diligētis patrē. ⁊ filiū. nisi em̄ amor
 diligeret amantes nequaquā comunicaret se amantiō imo prius
 amor iste amat q̄ amatos amātes fatiat Idē ē sp̄s quo diligi-
 m⁹ filiū ⁊ quo p̄r ⁊ fili⁹ nos diligunt. ⁊ Tertius qd̄ seq̄-
 mur ex dei dilectōe est aduentus deitatis i nobis. vñ dicit: et
 ad eū veniemus: qz vt dicit dyonisi⁹. amor transformat amā-
 tem i amātū. ex quo deuz diligimur in ipsā dilectōem q̄ deus
 est transformamur. ad eū cunctes nō passibz corpis. h̄ affectibz
 mentis vt dicit Aug. h̄ ex eo qz nos diligit deus. non quidem
 trāformat i nos h̄ trāformata i se nos recipit ⁊ h̄ ē ip⁹ veire
 ad nos. vñ Aug. veniunt inquit ad nos duz venimus ad eos
 veniunt subueniēdo. venimus intuendo. veniunt implendo. ve-
 nimur capiēdo. nec veniunt pat ⁊ filius sine spiritussancto. nō
 em̄ veniunt nisi amātes p̄ sp̄m̄ sc̄m̄. nihil v̄o ē intimius amato
 q̄ amantis dilectio. imo p̄ dilectionē amans est intimius ama-
 to. ⁊ ideo huic aduentui diuinitatis nihil prestat hitaculū. nisi
 sola dei dilectio. q̄ capacē facit nostrā mentē suscipere diuinitatis
 p̄sentia. Quartū qd̄ sequit̄ ex dei dilectōe est hitatio diuinitatis
 nō trānsitoria. h̄ p̄manens in nobis. quo nihil felicitius in p̄nti
 vita esse potest. qz ē quoddā future beatitudinis initium. dum
 mens rōnalis suo creatori ad cuius est imaginē adita spiritua-
 liter copulat. vñ dicit: ⁊ mātionē apud eum: qui diligit et ser-
 uat mādata: faciemus: pat filius ⁊ spiritussanctus. vñ de sp̄i-
 ritussancto dicit. Jo. 14. alius pacitū dabit vobis. vt maneat vo-
 biscū in eternū ꝛc. h̄ vt dicit. Gre. in quorundaz corda venit di-
 uinitas. qm̄ p̄ apudiciōē dei respectum recipiunt. h̄ nō manet
 quia temptatiōis tpe hoc ipsū qd̄ acceperāt obliuiscunt. in eo
 v̄o q̄ v̄e diligit sic v̄it diuinitas vt maneat qz sic diuinitatē amor
 cor ipi⁹ pene trat vt ab h̄ amore nullo tēptatōis ipetu recedat

f. 10. v. 14.

Sermo

Deinde ostēdit q̄ sine dilectōe nullus seruat mādata : qui nō diligit me sermones meos nō seruat : impossibile est em̄ vt sine caritate dei p̄cepta seruet̄ et dato q̄ aliquis videret implere oīa mādata . si tñ deū nō diligeret . eēt totius legis transgressor . qz diligere deū ex toto corde est p̄mū a maximū mandatū . in quo vniuersa lex pendet a p̄phete . qui diligit omne dei mādatū obseruat vt dicit Aug . de laude caritatis . Deinde amen dat sermonē quē vult obseruari . qz est mandatū pat̄nā dicens et sermonē quē audistis nō est me⁹ . h̄ eius q̄ me misit p̄ris . q . d . ideo p̄r diliget seruante sermonē meū . qz sermo iste p̄ris est Jo . 12 . a meipso nō loquar . a Jo . 7 . mea doctrina nō est mea h̄ eius q̄ me misit . seipm̄ em̄ vt dicit . Aug . intelligi voluit . quia nō suū . h̄ p̄ris ē verbū . quō nō sua imago . h̄ p̄ris neqz seruus ē filius . h̄ filius ē p̄ris . recte igit̄ adōri tribuit . qd̄ facit equalis a quo habet hoc ip̄m . qd̄ ille est eq̄litas in d̄ra . 20 . ponit sanctificatio mētis in cognitiōe veri . veritas em̄ sanctificat . Jo . 17 . p̄r sanctifica eos in veritate . sermo tuus veritas est . vñ dicit : hec locutus sū vobis apud vos manēs : corpali p̄ntiā . nā vt dicit Aug . alia est mansio quā p̄misit futuraz . quā cū p̄re a sp̄sando intrinsecis mētis v̄ras sp̄ualiter inhabitat . qz vō ea que illis locutus fuerat abscondita erant . iō sp̄s d̄m eis p̄mittit totus veritatis doctor . d . Et p̄actus at̄ sp̄s d̄m : p̄actus grece latine dicit̄ aduocatus vel consolator vt dicit Gre . a vtrumqz recte d̄uenit sp̄s d̄m . aduocatus em̄ est . qz p̄ errore delinquentiū apud iusticiā p̄ris inuenit . dū eos quos repleuerit exorantes facit . Ro . 8 . ipse sp̄s postulat p̄ nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹ . Item consolator est . qz de peccati p̄petratōe merentib⁹ . dū p̄parat sp̄em venie . ab afflictione tristitię mentē leuat . vñ cantat ecclesia . consolator optime . dulcis hospes aīe . dulcē refrigeriū a subsequētia . Item iste sp̄s dicit̄ sp̄s d̄m a sp̄s veritatis . sp̄s qui d̄z dicit̄ rōne vite . om̄e em̄ viuens sp̄s viuunt . iste vero sp̄s sūmā diuinitatis est vita Jo . 6 . sp̄s ē qui viuificat . caro nō potest quietqz . Gre . i . morā . habitare in corpore aīaz p̄bant vitales sensus corpis . habitare in aīa sp̄m . p̄bat vita sp̄ualis . Item dicit̄ spiritalis rōne amoris . amor em̄ quicunqz nature spiritalis est . qz p̄tingit amor velut sp̄s quicunqz intima . iste vō sp̄s amor diuinus est . Item dicit̄ sp̄s rōne v̄tutis nihil em̄ v̄tuosius est spiritali . et quanto aliquid ē sp̄ualius . tanto ē virtuosius . iste vero sp̄s est tante virtutis : vt eo opante oīa sint creata . ps . emittite sp̄m tuū et creabunt̄ . a oīa v̄tute ei⁹ subsistūt dicit̄ etiā spiritalis : qz ipse sanctus est . a eos quib⁹ dat̄ sanctificat . Sanctis

ficat aut aiaz. 7. donis que sūt spūs sapie & intellectus. spūs dī
 li et fortitudis. spūs scie & pietatē. & spūs tioris dñi qz vt dicit
 Gre. sup Eze. timor dei facit humiles. pietatis studiū miferes.
 scientia discretos. fortitudo mentis laboriosos. dñi scōs. intel
 lectos puidz. sapientia maturos. & die. sup dicit. dñm in qte
 sapientie spiritalē dñm edificat. intellectus gubernacula mue
 nit. dñiū discretē opat. fortitudo in patientia possidet aiaz. scie
 tia diuitias salutis acquirit. pietas pntem cōmutat pspenitatez
 p futura. timor humilitatē cōseruat. et omne pctm expellit. dī vl
 terius spūs iste spūs veritatis. qz licz cognitio veritatis dei filio
 attribuat. qui ē verbū & veritas. adhxere tñ ipi veritatē cognite
 non ē nisi p spūsanctū q̄ veraces nos facit. & veritatis amatores
 sicut em̄ ipse amor dñctens p̄m filio. vt p̄ in verbo veritatis
 sibi cōplaceat. ita idē spūsanctus diuine veritatis verbū rōnali
 menti dñct. ¶ Deinde ponit spūsancti aduentus: quez
 mittet p̄ in noie meo: In noie xp̄i spūsancti mittit. tñ fide no
 minis eius. vl qz a filio ipse spūsanctus mittit. qd tñ filius a pa
 tre habet. vñ Jo. 15. dixit xp̄s se mittere spūsanctū a p̄e. Dup
 lex est aut missio spūsancti vna quidē inuisibilis q̄ cū p̄e et filio
 venit ad sanctificandū mentē. Jo. 3. spūs vbi vult spirat. & vōcē
 eius audis. sed nescis vñ veniat. aut q̄ vadat. Altera vero mis
 sio spūsancti est visibil. que ahq̄bo signis sensibilis eius adue
 ntū demonstrat. quō hodierna die ipse spūsanctus ap̄lis cōgrega
 tis in vnū missus fuit. iuxta illud qd legit. Actu. 2. dū cōplere
 tur dies penthecostes erant oēs discipuli p̄ter in eodē loco. & fa
 ctus est repente sonus tanq̄ aduentis spūs vehementis. & re
 pleuit totam domū vbi erant sedentes. & appuerunt illis disp
 tite lingue tanq̄ ignis. seditq̄ sup singulos eoz. & repleti sunt
 oēs spūsancto. & cōp̄t loq̄ pat spūsanctus dabat eloqui illis
 ¶ Circa cuius missionē plura cōsideranda occurrūt. p̄mo aueni
 entia t̄pis qz dicit dū cōplere n̄t dies penthecostes. id est quinq̄
 gene vl dies. 50. qui sunt a resurrectione vsq̄ ad diem hāc. di
 es em̄ ista apud iudeos erat celebris qz in ea acceperūt legez qn
 quagesimo die egressions de terrā egipti. descendit em̄ dñus
 sup montem oreb in flāma ignis. & cunctis audientibz legem dē
 dit. Item spūsanctus die quinquagesima scz die dñico venit in
 ap̄los in linguis igneis. & legem spiritalē dilectionis et carita
 tis eoz mentibz imp̄sit. Item dies iste cū sit quinquagesimus
 est libertatis & redemptionis. significat em̄ iubileū. qui erat an
 nus quinquagesimus quo a huitu oēs liberabant. vt dī Le.
 25. Et ideo auenienter in eo missus ē spūsanctus. quia vbi spū

Sermo

domini ibi libertas. z. cor. 3. Item dies iste erat exultationis et
gaudij. vñ conuenient in eo est missus spūssctūs. q̄ est mētis gau
dium et exultatio. R Sedo ponit dispositio recipientium
vna est animoz vnitas. erāt omnes discipuli parit̄. i. pari ani
moz et voluntatū consensu. fugit enim spūs omnē discordiam et
dissensionē. Altera dispositio est quies et stabilitas mentis. in
eodē loco. qz nō discurrebant huc et illuc vagando. Tercio po
nitur sensibile signū aduentus spūssctū. factus ē sonus. nō fuit
ille sonus substantia spūssctū. h̄ effectuz sui aduentus in sono
mōstrauit. qz p̄ totū orbē insonuit. voce ap̄loz. sap. 1. spūs do
mini repleuit orbē terraz. et hoc qd̄ cōtinēt omnia sciam habet
vocis. Quarto ponitur subitus eius aduentus. repētē. subitōs em̄
facit spūssctūs sine pigritia. vnde Ambro. nescit tarda moli
enia spūssctū gratia. vel dicit̄ repente sonuisse. eo qz sonitu sui
aduentus rapiat extra se. Quinto ostēdit vñ audit⁹ fuerit iste
sonus. de celo. de celo sonuit vt ad celestia amanda rapiat non
sic sonat spūs cupie. nec spūs auaricie nec spūs supbie. sonāt
em̄ spūs illic de cupia inuidie carnis. Sexto ponit ei⁹ aduēt⁹
alterum signū. tanq̄ aduētiētis. hoc signū fuit cōmotio. nec em̄
spūssctūs moueri potest. nec veniendo in ap̄los mutauit locum
qui vbiqz est. sed p̄ cōmotionē exteri⁹ factā dedit intelligere vi
sibilit̄. qz omne mundanū abstulerat a cordibz discipulozum. et
ad eoz mentes inuisibilit̄ venerat Septimo ponit maiestas ve
nientis. spūs vehemens. vehemens dicit̄ spiritus. quia est vl
tra cōprehensionē mentis sua magnitudine et maiestate. Itēz di
citur vehemens. i. ve adimens. qz tollit omne ve pene et culpe.
et omnē tristitiā. Item dicitur vehemens quasi mentem vehens
quia mentem sustinet et roborat ad bonum operandū. Item di
citur vehemens quasi vertens mentē quia a carnalibz vertit ad
spiritualia. Gal. 5. spiritu ambulante et desideria carnis nō p̄fi
cietis. Octauo ponit spiritus plenitudo. et repleuit iste sonitus
repenti. ius. spiritus vehemens. totam domū que domus eccle
siam significat. in qua soli illi replent̄ spūssctō. qui in ea ma
nent p̄ fidem et dilectionē. vñ dicit̄. vbi erant sedentes. Nono
ponitur visibile signū. et apparuerunt illis disperditę lingue.
In figura lingue eis apparuit qz loquētēs eos factur⁹ erat. Mat
10. nolite cogitare quō aut quid loquamī nō em̄ vos estis qui
loquamī. sed spūs p̄ris v̄ri q̄ loquit̄ in vob. Decio ponit altēz
signū visibile tanq̄ ignis. radij quidē ignis ardentis apparue
erunt sup̄ eos in linguis igneis qz spūssctūs mētēs accendit
igne sui amoris. vñ dicit̄. veni sancte spūs reple tē. Iste ignis

consumit peccata cal efacere desiderio eternoꝝ. vñ p̄p̄riuz est igni
 fursu tendere. illuminat ad cognoscem vitatis. iuxta illud. p̄ te
 sciamus da p̄rem nostam⁹ atq; filiu. te vtriusq; sp̄m credamus
 om̄i tpe. Vnde amo ponit m̄sio sp̄s sedit⁹. ille ignis sup̄ sui
 gujos eoz. Beda sup̄ act⁹. q̄ dedisse dicit. ē regie pt̄atis iudi
 eiu m. vel certe q; requies eius est in sanctis. Duodecimo ponit
 istius missiois effect⁹. ⁊ repleti sunt oēs sp̄s s̄dō. Illi sp̄s sancto
 replent. qui omnē mūdānū abiciūt amozē. in quib; nihil rema
 net vacuū qd̄ sp̄s s̄ctūs non possideat. ⁊ ceperunt loqui varijs
 linguis Beda sup̄ act⁹. vnitatē linguaz quā sup̄bia babilo
 nis disperferat. hūilitas recollegit eccl̄ie. put sp̄s s̄ctūs dabat
 eloqui illis. Beda ibidē nō inoꝝgrue sp̄s s̄ctūs intelligit. ideo
 p̄mū linguaz donū dedisse legit homib; quib; humana sapia
 addiscit ⁊ docet. vt ostenderet quā facile posset sapiētis efficiere
 per sapiam dei. **L** Deinde ponit sancti sp̄s magisterius
 ille vos docebit omnia: Vidimus. oia inquit docebit q̄ sp̄s alia
 sūt ⁊ intellectualia vitatis ⁊ sapie sacramēta. docebit vō nō sic
 qui artes aliq; ⁊ sapiam studio industriaz docere. sed q̄ si ipsa
 ars atq; doctrina ⁊ sapia vitatis sp̄s. inuisibilē mētē insinuat
 sciam diuinoꝝ: ⁊ suggeret vobis oia: suggeret h̄m Aug. ⁊ cō
 memorabit q; vt dicit Theoph. sp̄s s̄ctūs ⁊ docuit ⁊ amemo
 ravit. docuit quidē quecūq; nō dixerat eis xp̄s. tanq̄ nō va
 lentib; portatē. amemoravit vō quecūq; dñs dixerat. q̄ obsuri
 tatis causa vel intellectus tarditate amendare memorie neque
 runt. Vel aliter h̄m Gre. inuisibilis sp̄s suggerere dicit. i. sub
 ministrare. nō q; nobis sciaz ab imo inferat h̄ ab occulto v̄l aliter
 suggerere idē est qd̄ inducere aut cōsulere aliquid agenduz. sp̄s
 ergo sanctus ita docet quecūq; v̄a dicta a xp̄o. q; etiā suggerē
 do cōsulit ⁊ induat. vt ipsius p̄cepta seruemus: quāq; dixerō
 vobis: Reuera sine magisterio ⁊ etiā sine adiutorio hui⁹ sp̄s
 nec diuinā vitatem intelligē. nec p̄cepta possum⁹ huare celestia
 naz intellectus n̄r est infim⁹ in genere intelligētū p̄pter suā ob
 umbrationē. ⁊ cum reuelauit nobis dei filius quedā intelligibi
 lia tante altitudinis ⁊ pfunditatis. sicut de trinitate diuina. ⁊ in
 carnatōe v̄bi. que etiā angelico intellectu nisi p̄ gratiaz ma
 nifesta eē nō possunt. quapropter necessarius est nobis spirit⁹
 sanctus magi vitatis. vt credam⁹ et intelligamus licz ex p̄te
 Rursus tanta est n̄ra fragilitas. q; xp̄i p̄cepta seruare nō pos
 sem⁹ cū sup̄ omnia humane vite p̄cepta et cōsuetudines ardua
 sint ⁊ difficilia. vñ necessaria est nobis suggestio sp̄s s̄cti. vt
 cōsiliante ⁊ adiuuante legē impleamus euangelicam. Ro. 8.

I
quod quo sponte et libera fert voluntate. si aut quod amamus esset eque
spirituale sicut anima. vel amplius et amor quo amamus. nihil impedi
ret quoniam menti nostre fieret presens. nunc aut vero quod creaturas amamus per
amorem eas nobis faciamus presentes in imagine. deus autem in creata
trinitas longe spiritualior est mente nostra. et ideo amor facit nobis vere
deum presentem. unde Petrus in. dicit. sola dilectio est. quam non alterat ca
sualis eventus. quare separatio corporalis non dividit. quam temporis lon
gitudine non abolet. quod defectui non succubit. sola dilectio est per quam
amicos absentes videmus. alloquimur. amplexamur. que sic quod
dam angelica agilitate et ymaginario meatu transuolat. et re
currit. et nihil de danno corporis molis aut distantie localis iniuria
requeramus. et Tullius. lib. de amicitia. amore inquit absentes as
sunt. egentibus habundant. imbecilles valent. et quod difficilius est
didicimus. mortui vivunt. Tercio ostendit quod etiam gaudere debebat de
eius recessu: si diligeretis me gauderetis utique quod quod vado ad patrem
hinc humanam naturam venit christo ire ad patrem quantum enim ad
divinam substantiam nunquam recedit a patre huic autem humane nature con
gratulandum est. ut dicit Augustinus. eo quod sic assumpta est a verbo uni
genito. ut immortalis consistere in celo. atque ita fieret terra subli
mis. ut incorruptibilis pulvis sederet ad dexteram patris. quis ergo
non gaudeat. qui sic diligit christum. ut et suam naturam iam immor
talem contulerit in christo. unde legitur de beato Beronico. quod dum in ex
tremis laboraret. questus est ab eo qualiter sibi esset. quod ait
maximum gaudium mihi est associatum. eo quod in specie humana mi
hi consimili deum meum in proximo sum visurus: quod patris maior me est
ideo vado ad patrem. quod ipse est maior hinc enim naturam qua ibat
ad patrem ipse est minor patre. minor spiritu sancto. minor etiam seipso.
amplius minor fuit angelis ymmo et ut dicit Augustinus. minor erat pa
tribus quam puulus erat subditus illis. sed hinc divinam naturam hinc quam
non vadit ad patrem. imo spiritus est in patre equalis est patri. et spiritu sancto.
et maior omni creatura. etiam maior est sua humanitate vel aliter hinc
Hilarius. 9. de tri. etiam in divinis patris maior est filio. sed filius non
est minor. Est enim patris maior filio auctoritate donantis. filius ve
ro non est minor. quia vult et equalis esse sibi donat. Quarto potest ra
tionem fidei eorum: et nunc dixi vobis pusquam fiat: predixit enim se
itum ad patrem. moriendo. resurgendo. celos ascendendo: ut cum factum
fuerit credatis. Augustinus. dicit ex rebus que videntur agunt in nobis ut
illa credantur. quod non videntur visuri erant discipuli christum post mortem
viventem et ad patrem ascendente quod viso fuerant crediderunt quod ipse
esset christus filius dei. qui hoc potuit facere et predicare antequam faceret.

Tercia pars.

Sermo

Secundo cum dicit Iaz non multa etc. ostendit quod suavitatis impetus amoris fecit. ut christus moriendo impleret patris obedientiam et tria facit. primo enim ponit uersum christi in mundo: id est non multa loquar uobiscum: Beda. id est inquit

hec dicebat quoniam iam instabat tempus ut apprehenderet et morti traderet
¶ Secundo suam ostendit innocentiam et scitatem: venit enim per inceptum mundi huius: princeps mundi dyabolus est. quia non creaturis sed peccatoribus mundi amatoribus participat. iste est deus amoris mundani. ydolum quod fingunt sibi homines seculi. qui facit luxuriam. auaritiam. et superbiam. quibus uicibus amore seculi amat. quicquid est mundanum propter quod dicitur prima Iohannis 2. nolite diligere mundum. neque ea que in mundo sunt. quoniam omne quod est in mundo. aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum. aut superbia uite. et mundus transibit et concupiscentia eius: et in me non habet quicquam quia in christo nihil erat mundanum. id est ueniens dyabolus eum temptando et expiando nihil sui in eo reperit. unde dicebat ut refert Augustinus. nihil in eo inuenio. quod me deleat. ueniens etiam dyabolus circa tempus passionis ut uideret si timore mortis mortem fugeret et ita timorem et tristitiam christo reperit quod tamen prompte et uoluntarie cognouit mortem pati. Nota quod sicut dyabolus nihil inuenit in christo uicibus. ita nec pylatus princeps iudeorum aliquam causam inuenio mortis in homine isto Item nihil reperit in christo quare mundi homines eum fugerunt. Dicitur etiam. hec dicit dominus. quod inuenerunt patres uestri in me iniquitatis quia elongauerunt a me et ambulauerunt post uanitatem. si enim amore delectat. amor eius suauis est uniuersis Si pulchritudine placet. ipse speciosus est forma pre filiis hominum. si desideratur diuinitate. ipse est diues in omnes. qui inuocant illum. si potentia queritur. sine eo nihil possumus facere. Tercio ostendit quod ex dilectione mortem sustinuit. Sed ut cognoscat mundus quod diligo patrem. diligit filius patrem amore diuino. procedente a patre et filio. et hic est spiritus sanctus. et uoluit christus notificare mundo quantum patrem diligeret atque per hoc dei dilectionem manifestare uoluit ut ad hunc nos raperet amorem. nec fuit aliquis quo tamen hanc dilectionem manifestaret. quod quod sine peccato existens. in quo nihil erat dignum morte. ipsam tamen mortem sustinuit. unde subdit: sicut mandatum dedit mihi pater: mandauit pater filio ut pro reparatione humani generis ipse moriens fieret deo sacrificium: sic factus: usque ad hoc igitur uenit diuinus amor spiritus sancti. ut etiam eum qui nullam causam mortis habebat. ex sola dilectione faceret mori. quia fortis est ut mors dilectio. Cant. 8. per spiritum sanctum semetipsum tradidit immaculatum deo. Debre. 9. unde subdit. surgite

eamus hinc. Ecce quō dilectio patris eius impellebat ad mortem
ut mandatū ipsius impleret. accedens sponte ad locū ubi tra-
dendus erat surgam⁹ et nos p̄ sp̄m̄ sc̄m̄. eleuando mentē nr̄az
ad cœlestia. et eamus hinc detrahēdo ista transitoria. et figamus
desideriū et amorē cordis nr̄i ad sup̄nā illaz ciuitatez Iherl̄m. cu-
ius p̄ sp̄m̄ sc̄m̄ ciues facti sumus. q̄ nō habem⁹ hic manētem ci-
uitatem. h̄ futurū inq̄rimus. qd̄ ipse nobis prestare dignetur etc.

Dominica de trinitate. Introductio ser- monis quinquagesimi.

A

Om̄ venerit p̄actus quem ego mittā vobis a
patre sp̄m̄ veritatis q̄ a patre p̄cedit etc. Jo. 15. de
hac re ut dicit Aug. 1. de trini. summa et excellen-
tissima cū modestia et timore agendū est. et at-
tendissimis auribus et deuotis audiēdū ubi quīe
vinitas trinitatē patris et filij et sp̄m̄ sc̄m̄ q̄ nec p̄iculos⁹ alicui errat
nec laboriosius aliqd̄ querit. nec fructuosius aliqd̄ inuenit. ad
cuius noticiāz fides est necessaria. q̄ ut idem dicit. mentis hu-
mane inualida acies. et tā excellenti lux nō figit. nisi p̄ iusticiā
fidei nutrita vegetet. h̄ hec omnia ut idē dicit m. 15. de trini. p̄-
catione melius q̄ disputacōe habent. vñ ad ipsā trinitatē que
deus est. de qua locuti sumus deuoto accedam⁹ corde postulan-
tes. ut sui noticiā nobis infundat. qd̄ ut assequi mereamur. vbi
dei genitricē p̄ nobis intercedere deprecemur dicētes. autē Maria
Require sermonē infra octauā ascēnsionis q̄ hoc idē euangeliuz
expōsitum est supra etc.

Unica prima post penth. Prima pars

Estote misericordes sicut et pater v̄r̄ misericors ē
lu. 6. h̄ idē legit mat. 7. et mar. 4. modicū de h̄
h̄etur Si nulla esset indigētia. nulla etiā esset
miserēdi necessitas nūc vero q̄ multis miserijis
involuimur. oportet ut miseramur alter alteri⁹
nec etiā expectam⁹ ut nr̄i misereant irrōnabilia aialia q̄ sui tā-
tū admittent miserent. ad opus autē m̄ie hortatur nos deus
in p̄nti euangeliō. quod in tres partes diuiditur. nam in p̄ma
ostendit in quib⁹ operibus m̄ia sit tenenda In secunda v̄o q̄n-
to premio sit remuneranda. ibi. mensurā bonaz etc. In tercia at
quo ordine correctio alterius sit faciēda. ibi. dicebat at illis etc.

B Circa p̄mū. q̄ itaq̄ tangit. Primo in generali p̄ponit
miserēdie mandatuz. d. estote misericordes: m̄ia in duobus

Sermo

confilit. s. in passione miserie primi. et in subsidio beneficij. vñ
Aug. li. de officialib. mia inquit est dolentis affectus animi.
cū additamento beneficij. vt patiamur primo. et largiamur de
pprio: sicut et p̄ vester misericors est: ecce mie forma et exem-
plum. p̄ em̄ n̄r deus ipse est. cui dicimus p̄ n̄r qui es in celis.
Deut. 33. nūquid nō ipse est p̄ tuus. et istius p̄ris miserationes
sūt sup omnia opa eius. qz vt dicit Mat. 5. ipse soles suū facit
ociri sup bonos et malos. et pluit sup iustos et iniustos. si igit̄
dei filij sumus. oportet euz in opibz mie imitari. Die. 3. p̄rem
vocabis me. et post me ingredi nō cessabis. Eph. 5. imitatores
dei estote. sicut filij carissimi. miserendo at̄ istius p̄ris filios nos
cōprobam⁹. vñ Cirillus dicit. magnū est p̄comiū pietatis. red-
dit em̄ hęc virtus nos deo conformes. et quasi q̄dam signa subli-
mis nature n̄ris imp̄mit aia b̄. **C** Nota qz liz debeam⁹
conari assimilari deo in ope mie q̄ntū possum⁹. nō possum⁹ tñ
atingere ad hoc. qz tāta sit in nobis mie p̄fectio q̄nta in deo est
excedit em̄ dei mia n̄ram. Primo q̄dem in liberalitate. qz vt di-
cit Aug. 13. d̄sel. ex n̄ra infirmitate patimur ad subueniendū
indigentibz. sicut illis opitulantes. quēadmodū nos vellem⁹
nobis opez ferri. si eodē modo indigerim⁹. deus vero qui bono-
rum n̄roz non eget libere miseret. nam iō n̄ri miseret. qz tales
nos fecit qui misereri indigeamus. Secūdo excedit in puritate qz
mie dei nullus est admixt⁹ dolor. nos vero sic miseremur. vt do-
leamus miserendo. vñ Aug. 3. d̄sel. tu dñe qui longe alte et
purius amas animas q̄ nos. incorruptibilis misereris quo nul-
lo dolore sautiaris. Tercio excedit in p̄cioritate. anteq̄ em̄ pos-
sem⁹ alterutrū misereri. aut etiaz nobisip̄is ipse misert⁹ est n̄ri
quia tū ad huc nihil essemus scdm magnaz miam suam elegit
nos ante secula. et p̄destinavit in gloriā suā. et de nihilo pro-
duxit adesse. Quarto excedit pietate. quia tanta fuit eius pie-
tas. vt etiā peccantes non desereret. sed in n̄ram redemptionē
filium misit. vñ Ambro. libro de vita beata. considera inq̄t
patris affectum quod pietatis est q̄si morituri filij suscepit peri-
culum quasi orbitalis hausit dolorem ne tibi periret fructus re-
demptionis. tantuz fuit domino studium tue salutis. Quinto ex-
cedit diuiturmitate quia adhuc post tantę pietatis p̄cedum m̄lt̄
miserationibus nos adiuuat. et vt dicit Bern. in sermone. 5.
sūt dei mie. q̄s q̄libet i seip̄o facile inueniet. p̄ma qz a multis
p̄ctis nos custodit. i q̄ possem⁹ iadere sic em̄ i m̄ltis offēdim⁹
ita nisi optia dei petas succurrisset. i alia poteramus inadere.
Secūda misericordia ē q̄ sermone explicari nō pōt. q̄ libera q̄ be

1
magna. q̄ gratuita. qz duz peccam⁹ ipse dilatat. nō cōtinemus
a scelerib⁹ ⁊ ipse abstinet a verbenb⁹. plongam⁹ multo tpe in
q̄tatē. ⁊ ipse benign⁹ dilatat pietatē. Tercia qz ipse cor nrm vi
sitat. ⁊ ita imutat vt amara fiant q̄ male dulcia prius erāt. Vñ
Aug. 9. dñs. xps deus adiutor me⁹ et redēptor meus q̄ suauē
mihī subito factū ē carere suauitatib⁹ nugaz meaz. ⁊ q̄s amit
tere metus fuerat. iam dimitte gaudiū erat. eijciebas em eas a
me. tu vā ⁊ sūma suauitas eijciebas ⁊ intrabas p eis oī volup
tate dulcor. h non carni ⁊ sanguini. oī luce clarior. oī secreto in
timior. oī honore sublimior. h non sublimib⁹ in se. Quarta ē q̄a
penitentes nos misericorditē suscipit. sicut p̄r filius p̄digū ad se
uententē obui inu recepit. mīa motus sup eum. Q̄nta qz p̄stat
v̄tutem cōtinendi deinceps. ⁊ emendac⁹ viuendi. ne recidim⁹
p̄tiam. Sexta est qz donat gr̄az p̄merendi. quā sc̄te ⁊ iuste vi
uamus. Septia qz nobis indignis ⁊ pctozib⁹ dat spes obtinē
di p̄ quā vsqz ad c̄lestia speranda p̄sumim⁹. Est et alia mīa q̄
omnes p̄dictas cōfirmat ⁊ complet. qz cū oēs nre iusticie non
sint cōdigne ad futuram gl̄iam. non ex opib⁹ iusticie q̄ fecimus
nos. h̄ fm magnā misericōdiam nos saluat post mortē in vitam
eternam. ¶ Sc̄do ponit vnum circa qd̄ maxime atten
denda est mīa. ⁊ illud est iuditiū de quo dicit: nolite iudicare
non phibetur iuditiū misericōdie quo subuenit paupib⁹ ⁊ oppres
sis. et redditur vnicuiqz quod suū est. de quo p̄s. iudicat p̄ge
no et pupillo. hūilem et paupem iusticate. hoc enim est opus
maxime misericōdie. Sed multiplex iuditiū prohibet. primū est iu
ditiū arrogancie de seipso. quo aliquis iudicat se dignū esse
grac̄is datis. aut maiorib⁹. ⁊ in dignū esse pati mala que su
sūnet. Sc̄do phibet iuditiū iactancie quo aliqui vt dicit Cris
non ex beniuolentia. h̄ p̄ iactanciaz sue iusticie xp̄iani xp̄ianos
despiciunt. Tercio phibet iuditiū pprietatis. qz vt dicit Cris
Judicandus est proximus. si peccat in deum. si vero in nos pec
cat. sine iudicio dimittendum est ei. vt deus nobis peccantib⁹
dimittat. Quarto phibet iuditiū indignitatis vt idem dicit. ne
illi qui multis malis pleni sunt. alios p̄ mimis iudicent. indi
gnū em̄ est tales esse iudicēs. Vnde Aug. 4. de ci. dei elegan
ter ⁊ veraciter respondit pirrata quidā cōphensus ab alexan
dro magno. cū ab eo interrogaret quid sibi vt mare h̄ret infe
stū ille libera voce. qd̄ tibi inquit vt ceterz terraz. sed quia ego
exiguo nauigio facio latro vocor. qz tu magna classe impator
Q̄nto phibet iuditiū temeritatis. qz vt dicit Xu. q̄daz sūt ocul
ta ⁊ de illis iudicāe ē phibitū. q̄daz vō indr̄a. qz dubiū ē quo
aio fiat. ⁊ d̄ illis iudicāe ē temerariū q̄dā vō sūt maifeste mala

Serino

sicut supra blasphemie et huiusmodi. quorum iudicium est pmissum
Sexto phibet iudicium psonalitatē ut in iudicio nō sit acceptio
psonarū. paupis aut diuitis. amici vel inimici. potentis aut in
firmi. nā ut dicit Psalms. li. 3. de sū. bo. quatuor istis modis iudiciū
um humanū pūit tiorē potentie. cupiditate diuitiarū. amore
amicorum. odio inimicorum Cassio. in epla. teste Cicerone puer
bialis dicit. exiit psonā iudicis. qui amicum induit. et Ambrosius
sup beati imma In iudicio inquit nō contempsi pauperē. nō oppressi
viduā. psonā diuitis nō recepi. in omnibus opibus seruauit iusticiā
am. Septimo phibet iudiciū dubietatē fidei. ne ut dicit Dylla-
rius iudicem de diuis pmissionibus. tale em iudicium aduersus
deū est ex fidei ambiguitate. Octauo phibet iudiciū curiositatē
quod multi iudicare volunt dei iudicia. qre. s. in mūdo isto qdaz
mali floreat. boni vō paciant. nō em ē sine iusto dei iudicō liz
oculto. Legit q quidaz senex heremita deū rogauit. ut ei sua
iudicia demonstraret. cui die quadā angelus dñi in similitudine
senis appuit. et duxit eū visitare scōs p̄res. et venerunt ad quē
dam sc̄m senē. qui magno gaudio eos suscepit. et lauit pedes
eorū. atq; pauit refectiōnē mane vō factō eos dimisit h̄ angel⁹
abscoſe tulit catinū in quo comedere rāt. post q̄s senex misit filiū
suū. ut vas redderent. quē angel⁹ ipulit. p̄ p̄cipiū a mortu⁹
est. p̄turbatus vero heremita locus eius de facto venit euz an-
gelo post duos dies ad cellā. vbi erat senex cum duobus disci-
pulis. qui noluit eos recipere. sed tandē post magnā instanciā
eos recepit. nec lumen nec panem aut aquā voluit ministrare
illis. mane factō angelus dedit huic catinum quem occulte p̄-
ori senī tulerat. quod videns frater qui cum eo erat turbatus.
recede inquit a me obsecro. tecuz amplius nō ibo. sancto enim
illi viro abstulisti catinum. et filius eius occidisti. huic vero pes-
simo catinū dedisti. cui angelus tu rogasti deum videre iudicia
eius. ad que demonstranda missus sum. Illi em viro abstuli ca-
tinum. quia nō erat de bono. nec debebat talis sanctus vir ali-
quid tale possidere temporale. occidi vero filium eius. quia no-
cte sequenti occisurus erat patrem. catinum autem qui de ma-
lo est addidi huic pessimo ad ruinaz eius. quo dicto disparuit
et non iudicabimini: cauendū est ne perperam iudicem⁹. quia
ut dicit Ber. veniet dies ille in quo iudex omnium non modo
iusta iudicia. sed ipsas quoq; iusticias iudicabit. Jac. 2. iudicia
um sine misericordia fiet illi. q̄ non fecit misericordias. Et Tertio tangit al-
terū spēale i q̄ seruāda ē misericordia: nolite adēnare et nō adēnabimini:
nō phibet sentētia iuste dānatiōis. qua mali puniunt. dicit em

I

Exodi. 22. maleficos nō patieris viuere. sed phibet ne vlla cō
demnatio sit absq; aliq; mansuetudine. debet em̄ qui aliū adē
nat trā cōsiderare. Primo si ē i eadē culpa p̄ qua alterum dam
nat q; si sic nullo modo damnaret. quia seipsum condānat
vñ legī q; Socrates videns latronē ductū ad mōrtē rīsit. et in
terrogauerunt euz cur rīderet. dixit. rīdeo q; magni latrones
paruū latronē damnant. Secūdo attendat qui altē p̄ dānat si
qñq; fuit in eadē culpa. q; tūc damnet cū mīa. sic sibi mīam vo
luisset. Tercio cōsideret si nūq; fuit in eadē culpa. q; dicit ap̄lus
qui se putat stare. videat ne cadat. q; iō cū mīa damnet. Quar
to ponit aliud in seruanda mīa. q; est dimissio susceptē iurie: di
mittite: ex corde iniurias illatas. naz vt dicit Aug. in euch. 5.
cū multa sint genera elemosinaz quib; adiuuamur. vt dimitt
tant nobis pctā nra. tñ nihil ē mai⁹ illa. q; cū ex corde dimittit
mus qd̄ in nos q; peccauit: q; dimittet vobis: non est hō mo q;
pctō nō sit obligatus. qd̄ sibi dimittit indiget. h; tunc nobis di
mittit. qñ in nos peccatib; dimittim⁹. alias em̄ frustra remissi
onē speram⁹ a deo. nisi nos primo remittam⁹. ¶ Quin
to aliud sp̄ale ponit ad mīam p̄tinēs: dare: scz indigētib; mīe
bñficiū. qd̄ ē elemosina. d̄ elemosina ab eleyso grece qd̄ ē latine
miserere. q; sina ebrayce. qd̄ est latine mandatū. inde elemosina
qñ mandatū mīe. vel d̄ ebrayce ab eloy qd̄ est deus. q; moys.
quod est aqua. quasi diuina aq; q; refrigerat q; dantem et reci
pientem. Nota q; duplex est genus elemosine scz corpale q; spi
rituale. corpale elemosina fit septem modis. s. visitare infirmū
potare sitientem. cibare esurientem. captiuū redimere. nudum te
gere. hospitem colligere. supelire mortuū. vñ versus Visito po
to tibi redimo colligo condo. Sex vero sunt spirituales elemo
sine isto versu cōtente Cōsule. castiga. solare. remitte. fer. ora. fac
spiritualem elemosinā. qui dat consiliū in dubijs. qui castigat
insolentē. cōsolat tristem. remittit offensā. portat alioz defe ct⁹
et qui orat pro p̄ximis et quia nullus est qui aliquo istorum
modo: um. non possit dare elemosinam nullus a p̄cepto elemo
sine penitus excusatur: et dabit vobis: vulgarter dicit. dare
facit recipere. pro temporalibus dantur eterna. pro vilibus pre
tiosa. pro transitorijs perpetua. nā multa dona sunt. que danē
elemosinā largiētib; p̄mū ē sanitas aīe ysa. 58. cū fecis sanitas
tua cū oīet Scdm̄ ē mūditiā cordis. luc. 11. dare elemosiaz q;
ecce oīa mūda sūt vob; Tercū est illuīacō mētis. ysa. 58. oīet
i tenebris lux tua q; tenebre tue erūt sic meridies. Qrtū ē vtu
tū fecūditas. ysa. 58. eris qñ cēt⁹ irrigu⁹ cui⁹ nō deficiēt aque

Sermo

Quintū est extinctio peccati. Eccl. 3. sicut aqua extinguit ignē ita elemosina extinguit peccatū. extinguit ignē inferni. extinguit rursus iram dei. Sextū est libertas Thob. 12. elemosina a morte liberat animam. Septimū quod in bonis conseruat. Eccl. 17. elemosina viri est quasi sacculus cum ipso. que gratiam hominis quasi pupillam oculi conseruabit. Octauū quod pugnat pro nobis inimicū. Eccl. 29. super statū potentis et super lanceā aduersus inimicū tuū pugnabit. Nonū quod etiā orat pro nobis Eccl. 3. clude elemosinā in sinu pauperū. et ipsa orat pro te. Decio quod tandem coronat in vitā eternā his enim qui dederunt elemosinā dicit in fine seculi. venite benedicti patris mei percipite regnū. quod vobis paratum est ab origine mundi. sola enim misericordia opera in die iudicij remunerantur.

Secunda pars.

Id

Secundo cum dicitur Mensuraz ostenditur quanto premio sit merita remuneranda et multipliciter describit beatitudinem eternā. Primo quidem quod iuste unicuique distribuitur iuxta mensuraz meritoy mensura premioy. hinc enim mensuram meriti est mensura premioy. unde Greg. 4. moral. quod in electis in hac vita est discretio operū in alia quoque vita paulo dubio erit discretio dignitatum. ut quo hic alius alium superat illic alius alius retributione transcendat. et quous illa retributionis dignitas equalis non sit. vna tamen omnibus beatitudinis vita erit propter quod apoc. 21. dicit quod nulla superna sancta ciuitas habet mensuram arundine aurea metita est. quod certis gradibus dignitatum mensurati superni ciues celestis ciuitatis ordinez constituit. Secundo describit hoc premium quantum ad perfectionem: bonā: bonū est illud beatitudinis premium. imo bonū non omnis boni. complectens in se quousque vera sunt bona. vnde Boetius in de consol. beatitudo est status omnium bonorum aggregatio perfectus. quod vero sint illa bona que prepaui deus diligentibus se. fide non capitur. spe non attingitur caritate non apprehenditur. desideria et vota transgreditur. acquiri potest exterminari non potest ut dicit August. 22. de ciui. dei ibi enim ut dicit idem. quicquid amabitur aderit nec desiderabit quod non aderit omne quod ibi erit bonū erit et summū deū summū bonū erit. Tertio describit hoc premium quantum ad plenitudinem: et certam: et plenā plena namque erit anima celestis beatitudinis. ita ut nihil anime aut mentis aut intellectus sit vacuum a gloria. pro. replebimur in bonis domus tue. Quarto describit hoc premium quantum ad sui firmitatem: et coagitatam: que enim firma esse volumus cogitamus tale erit beatorum premium quod stabilitum et securū unde prosp. de vita exempl. futura vita ubi creditur esse. ubi est certa seculi

ritas. secuta tranquillitas. tranquilla iocunditas. felix eternitas.
eterna felicitas. ubi est amor perfectus. timor nullus. dies eter-
nus. alacer motus. et unus omni spiritus. Vel istud primum dicitur co-
gnitum ratione gaudij de mutua beatitudine sanctorum quod dum omnes
gaudebunt de beatitudine alterius. beatitudo cuiuslibet alteri coagi-
tabit. Quinto describitur hoc primum quantum ad habundantiam: et super-
effluentem: superfluens dicitur. quod excedit merita nostra. dedimus tri-
palia inquit per eternis mundana per divinis. et per celestibus terrena. vel dicitur
superfluens quod a plenitudine beatitudinis anime redundabit gloria
in corpus. unde Augustinus in epistola ad Thymotheum. tunc potentem deum fecit
aiaz. ut de eius plenissima beatitudine que in fine temporis sanctis promitti-
tur. redundet in inferiores naturas. que est corpus. non beatitudo que
intelligentis et fruentis est propria. hinc corruptio viget: dabunt:
pater et filius et spiritus sanctus. vel secundum gloriam. dabunt illi quibus impendistis
me opera. quod erant causa ut deus det: in sinu verum: secundum Gregorium. ni-
hil securius et amabilius est eo. quod tollit oceanum in sinu. Secundo
ponit equalitatem retributionis cuiuscunque operis. eadem quippe mensura qua
melli fuerit. immerito. remediatur vobis. in primo. quod ut dicitur Ba-
silium qua mensura unusquisque peccat. aut bene agit. eadem pre-
mia aut penas feret quod enim pena sit secundum mensuram culpe. legitur
Deus. 25. secundum mensuram delicti erit et plagarum modus. et Apoc. 18
quantum glorificavit se et fuit in deliciis. tunc date illi tormentum et lu-
dum. Sed dicitur non videtur quod secundum eandem mensuram malum puniat quod
perpetratum est. quod peccat homo temporaliter. et eternaliter puniatur. Et dicitur
quod peccatum quod hic per penam non delet in futura vita durat in eternum
ideo pena ei debet eterna. Item secundum Gregorium. quod homo impunitus quantum in
se est peccavit eternaliter. ideo eternaliter puniatur. quod contra eternum et infi-
nitum bonum peccavit. Considerandum est autem quod in omni dei opere si-
mul sunt misericordia et iustitia. unde sic reprobos eternaliter iuste puniatur. quod
tamen misericorditer mitigat eorum penam non enim continet in ira sua misericordias
suas. iustos vero sic eternaliter iuste glorificat. quod tamen misericorditer vel
tra merita dat gloriam. Ro. 8. non sunt adigne passionibus huius
temporis. ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Tercia pars. 3
Ergo cum dicitur Dicebant autem illis. tangit quod ordine faciendum
sit quoddam in opere. quod est correctio quod corrigens debet in
seipso. ecccl. 3. miserere anime tue placens deo
et ostendit quatuor esse necessaria iudicanti. primo enim
debet habere iuris notitiam. unde dicebat. dicebat autem illis similitu-
dine nunquid potest cecus: iudex: cecus: populum: ducere et dirigere
in regulam iusticie. et vitam eternam: nonne ambo in foueam. perditionis
cadunt: Hier. 1. grex perditus factus est populus meus. pastores se-

Sermo

duxerunt eos. nā ut dicit Aug. 9. de ci. dei Ignorantia iudicis
vt plurimū est calamitas innocētis q̄ si aliquis diceret ignorā
ciā iudicis posse corrigi p̄ subiectos. quasi r̄ndens dicit: nō est
discipulus sup̄ magr̄m: vt erroz̄ magistri possit corrigi p̄ disci
pulū. imo sufficit discipulo imitari magr̄m. vñ addit: p̄fectus
aut̄ om̄is erit si sit sicut magr̄ eius: p̄fectio namq̄ discipuli ē di
sciplina magr̄i. Sc̄do nō est iudex idoneus qui grauioribz̄ de
tinet criminibz̄ etiā si habeat iuris noticiā. vnde subdit aliam
pabolam: quid at̄ vides festucā: i. passionē aut̄ leue peccatum
sicut ire aut̄ iocosi verbū. vel etiā temptationis carnis: in oculo
fratris tui: qui tamen oculum nō excecant. licet turbent: tra
bem autem: id est magnum peccatum vt odiū. adulteriū. vici
um contra naturā. et alia huiusmodi. que merito trabes dicit̄
tur quia magno impetu in transuerso anime posita. ad profun
da trahunt inferni: que in oculo tuo est non cōsideras: qz̄ reli
cta sui cōsideratione. alioz̄ considerat culpas. tercio nō est ydo
neus aliorum corrector. qui se nō pri⁹ corripit. vnde subdit:
aut̄ quō potes dicere: ferendo s̄maz̄. fratri tuo. s̄ sine eliciā aut̄
absoluēdo. aut̄ corrigēdo. aut̄ sacramēta ecclesie ministrādo: festu
cā de oculo tuo. ipse at̄ in oculo tuo trabē nō vides. hoc ei dicē
nō p̄t sine cōsuetudine sui si p̄c̄m eius sit notum nec dicere potest
saltem sine reprehensione pprie cōscie: si peccatum sit occultum qz̄
non vult domin⁹ vt correctionis assumat officium. qui ppriis
est peccatis obnoxius. vnde Jo. 8. qui sine peccato est vestrum
in illam lapidem mittat. q̄rto documentuz̄ adiungit. ypocrita.
ypocrita d̄ silator. et reuera peccator corrigens aliū ypocrita ē
quia actu correctionis se imunem ostendit a peccato. cū non sit
Ei⁹ primū trabem de oculo tuo: hic est rectus ordo vt primo
seipsum corrigat. vñ Gre. duz̄ est vt qui nescit tenere modera
mina vite sue: iudex fiat aliene Ecclē. 2. noli q̄rere fieri iudex:
nisi valeas virtute irrumperere iniquitates: ⁊ tūc p̄spicias. i. p̄f̄e
aspicias: vt educas: auctoritate regim̄is: festucā de oculo fr̄is
tui. qz̄ liz̄ iudex sit sup̄ior auctoritate regim̄is. s̄ tñ ē p̄itate fidei ⁊
vocationis ⁊ iō fratne det̄ corrigere. in omnibz̄ istis vt dicit̄ Basl.
cōsiderandū est q̄te sit difficultatis alios iudicare. qz̄ optet q̄ p̄
mo seipos aspiciat et̄ emendēt. qd̄ videt̄ grauiissimū omnium:
qz̄ cū oculus cuncta videat exteriora. tñ sup̄ se visu non vtitur.
ita et noster intellectus: cū alienuz̄ velociter cōiectat p̄m̄. len
tus est tñ pprios p̄uidere defectus ⁊c.

Dominica secunda post penthecostes.
Sermonis quinquagesimi primi.

Dmo qd az fecit cenā magnā et vocavit multos x̄.
 .Luc 14. si homines sicut bestie solam haberent na-
 turam sensibilibus mirum non esset eos t̄z ardentē
 psequi hec bona corporalia ceteris animalibus ymunia
 Nūc vero habentes discretōis iudiciū ⁊ rōnis inue-
 stigatiōē. multū sūt reprehendendi. qz vera bona rōnis eis pro-
 pria querere omittunt solis sensibilibus inherentes. et iō sicut ad
 cenam nō fuerunt intromissi. qui voluit pbare boues et qui vo-
 luit videre villā ⁊ qui duxit vxorē. ita tria hec vicia. s. cupiscē-
 tia carnis. cupiscētia oculorū. et supbia vite. celestem priam
 claudunt mūdi amatoribus. vñ vsus. Vxor villa boues cenam
 clausere vocatis. Quidus cura caro celus clausere renatis. de hoc
 igit similitudis figura agit in p̄nti euāgelio quod in tres ptes
 diuidit. in quaz p̄a tangit dīna magnificētia. Secdo. subditur
 humana negligētia. ibi. et cęperunt omnes. Tercio postpo-
 nitur iusta sententia. ibi. Tunc iratus x̄. Circa primum diuina
 magnificētia in tribus ostenditur. primo in p̄paratione magne
 cene. magnificētia em̄ est magna facere. vñ dicit: homo quidā. iste
 homo s̄m Cirilluz deus p̄r est. non scdm nature veritatē. sed qz
 ad similitudinem eius conditus est homo. vel vt dicit doctoz
 grecus. homo est ratione benignitatis et mie ad homines. Po-
 test etiam dici qz iste homo christus est ratione veritatis. nature
 quia verbum caro factum est. nomen p̄rium ipsius subiectur
 quia misterium nominis eius nulla potest creatura comprehē-
 dere. Ysa. 9. vocabitur nomen eius admirabilis. sed describitur
 communi nomine discreto cum dicitur: homo quidam: homo
 quidem ratione veritatis nature. sed quidam ratione singulari-
 tatis p̄sone. cuius singularitas in multis apparet p̄mo in vnio-
 ne ad verbum. Hebre. 1. cui enim aliquando non dico hominū
 sed etiam angelozum dixit pater filius meus es tu. ego hodie
 genui te. singularis in innocētia. Eccl. 2. virum de mille vnū
 regi singularis i origine qz cęptus de sp̄sū dō ⁊ nat⁹ de v̄gine
 Ysa. 53. generatiōez eius. q̄s enarrabit. singularis i p̄tate Mat.
 24. data ē mihi om̄is p̄tās in celo ⁊ in terra. singularis in salua-
 tione. qz nō ē datū aliud nomē hoībz sub celo. in q̄ oportet sal-
 uos fieri credētes Mat. 4. singularis i redētiōe. qz nō ē inuētus
 nec i celo nec in t̄ra nec sub t̄ra q̄ eet dign⁹ apire lib̄rū redē-
 tiōnis nostre et soluere signacula eius. nisi hic agnus inno-
 cēns qui tollit peccata mundi. B vt dicit Xpo. 5. fecit. i.
 preparauit: Cenaz magnam: Cena ista refectio vite eterne est

Sermo

est. Luc. 22. ego dispono vobis. sicut disposuit mihi pater. ut
eda tis ⁊ bibatis sup̄ mensā meā ⁊c. nec illa refectio carnalit̄ int
telligenda est. sicut credūt saraceni se in vita etna debere uti cō
melūbilib⁹. ⁊ a cib⁹ carnalib⁹ turpis em̄ esset talis vita eterna
sed est spūalit̄ ista refectio intelligēda. nec em̄ corpus tunc indi
gebit cibo qm̄ sancti nec esurient nec sitient amplius. h̄ ista refe
ctio erit in gustu anime clare. deum viuendo gloriose amando
et pfecte illi m̄xrendo. et bene ista beatitudo cēna dicit̄ qz sicut
cēna parat̄ declinante die. postqz nulla est refectio. sic vita eter
na datur post diē vite pntis. vbi nihil aliud expectat̄. Est em̄
cēna magna imo maior imo maxima. adeo ut eius imensitas
in cor homis nō possit ascendere. Pla. 64. oculus nō vidit. nec
auris audiuit. nec in cor homis ascendit ⁊c. Aliter s̄m Cirillus
cēna ista magna sacramētū est corp⁹ ⁊ sanguinis dñi nri ih̄
su xpi. quo reficiunt̄ anime digne sumētū. Jo. 6. caro mea v̄e
est cibus ⁊c. ista refectio cēna dicit̄. ⁊ dicit̄ magna. et dicit̄ facta
ab homie xpo. cēna quidē nō ex hoc solo. q̄a hoc sacramētū fuit
institūtū in cēna dñi. h̄ etiā ex pprietate vocabuli. dicit̄ em̄ cēna
a cenon qd̄ est nouū. et reuera hoc sacramētū renouat̄ mentem
ab omni vetustate. ps. replet in bonis desiderū tuū. renouabit̄
ut aquile inuentus tua. vel dicit̄ cēna a cenon qd̄ est om̄e. quia
ut dicit̄ Urbanus papa in hoc sacramēto spūaliū omniū dul
cedo carismatū quasi in suo fonte potat̄. vel dicit̄ cēna a cenō qd̄
est vmbra qz sub vmbra accidentū panis et vini vertit̄ sangui
nem ⁊ carnē sumim⁹. can. 2. sub vmbra illi⁹ quē desideraueraz
sedi. ⁊ fructus illius dulcis est gutturi meo. dicit̄ etiā ista cēna
magna. qz nō quicūqz cibo in ea pat⁹ est sed ipse qui dat escā
omni carni. magnus ⁊ filius altissimi. iste cibo magn⁹ est et no
bilis. p̄mo qz celi⁹. sap. 16. panem de celo p̄stitisti eis. Jo. 6.
ego sū panis viuus qui de celo descendit. ⁊c. cibo est angelic⁹.
ps. panem angelorum manducauit homo. ⁊c. abus ē vniuersus
vñ Aug. sup̄ Jo. cū em̄ cibo ⁊ potu id appetāt homines. ut nō
esuriant neqz sitiāt hoc v̄aciter nō p̄stat nisi iste cibo ⁊ potus. q̄
eos a quib⁹ sumit̄ imortales ⁊ incorruptibiles facit vltimo iste
cibo est deificus. vniōnē em̄ inter nos ⁊ deū facit. ⁊ nos auertit
in ipm̄ Aug. 7. des. nec tu me mutabis. sicut abū carnis tue i
te. h̄ mutaberis in me. Jo. 6. qui māducat meaz carnē et bibit
meū sanguinē in me manet. et ego in illo. vltimus cēnā istā fe
cit xpus ipse nec em̄ v̄tute meriti cuiuscūqz hois fieri potest. nisi
in sermone xpi. vñ Aug. de eccl. dog. dicit̄ hoc sacramētū nō in
merito d̄secrantis sed in verbo efficit̄ creatoris. et Ambrosius

libro de sacramētis. vbi xpi verba accedūt ad panē a vinū. est sanguis ⁊ corpus. dñm etiā audi dicentē. accipite ⁊ comedite ex eo omnes. hoc est corpus meum. et ante verba christi calix vmo ⁊ aqua est plenus cum autem verba christi prolata fuerint. sanguis efficit. Secūdo diuina magnificētia cōmēdat in multorū vocatōe: et vocauit multos. ad cenā vite eterne vocati sūt multi. oīs videlicet multitudo credentiū. 1. Pe. 5. deus oīs gratie vocauit nos scz credentes in eternā suā gloriā. Est em̄ deus liberal ⁊ magnific⁹. vñ vult multis cōmunicare maiestatis sue gloriā prima. Thi. 1. vult oēs hoīes saluos fieri et ad agnitōnem veritatis puenire. C Tercio cōmēdat dei magnificentiā a missione serui: et misit seruū suū. Iste seruus vt dicit Ciril. xpus est qui cū esset naturalit̄ p̄ri equalis exinaniuit semetipm̄ formā serui accipiens. cuius missio eius est incarnatio vñ Aug. eo intelligit̄ missus quo incarnat⁹: hora cene: ⁊ tpe gratie quo xps est missus. Gal. 4. at vbi venit plenitudo t̄pis misit deus filiū suū ⁊c: dicere inuitatis vt venirent: vñ clamat iste seruus Mat. 11. venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis ⁊c: qz iā parata sūt oīa: ante xpi aduentū nondū erat ista cōna parata. qz nullis poterat ingredi vitā eternā. h̄ imolato xpo vt dicit Gre. p̄ celestis regni aditus. sicut at̄ xps fuit missus a p̄e. vt inuitaret vocatos ad cenā. ita ipse seruos suos apostolos misit. et mittit predicatores. vt dicant nobis. venite ad cenam. quia parata sunt oīa. Jo. 20. sicut misit me p̄. et ego mitto vos. festinemus igit̄. vt dicit Ber. ad locum tutiorem. ⁊ ad agrū vberiorē. ad pastum suauiorē. vt habitemus sine metu habundem⁹ sine defectu epulemur sine fastidio et Ciprianus p̄peremus inquit et curramus ad patriā nostrā vt videre possimus vt parentes salutare valeam⁹. magnus illic eorum numerus nos expectat parentum. fratrum. filiorū frequens nos copiosa turba desiderat. iam de sua incolumitate securi. adhuc de nostra salute solliciti ad horū aspectū venire magna nobis et illis erit leticia.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur Et cōperunt omnes ⁊c. tangitur humana negligentia. qua peccatores amantes temporalia excusant se de spiritualibus. et diuiditur in tres partes In prima generaliter ponit vocatoꝝ excusationē: Et cōperunt se simul omnes excusare: Greg. ecce homo diues inuitat. et paup̄ occurrere. festinat. et tñ ad dei inuitamur cuiuū et excusamus. offert ergo deus quod rogare debuit non rogatis dare vult. qd̄ vix sperari poterat. et tñ fil

Sermo

omnes excusant. vnde sicut frequenter contingit. q̄ volentes se excusare accusant. ita oīa excusatio ab ingressu vite eterne accusatio est. nulla em̄ p̄t huc excusatio cadere. oēs se excusant. et si nō v̄bo saltē cogitatu. saltē factō. et videm⁹ q̄ excusant se iuuenes ab ista tēna volentes interim vti creatura. tanq̄ in iuuentute sua sapie. 3. et dicūt q̄ in senectute auertent. isti sūt vt dic̄ Aug. 8. asel. miseri adolescentes. q̄ petūt a deo cōtinētia et castitatem. h̄ nolūt eā adhuc habere. timent em̄ cito exaudiri et sanari a morbo concupiscentie. quē post⁹ volūt repleri q̄ extinguī. Itē excusant se antiq̄ de defectu etatis Quidā de impotētia. cum nihil tñ impossibile deus mādauerit. Quidā de sollicitudine rei familiaris. Quidā se excusant q̄ in fine vite peniteāt. nō aduertentes qz finis vite ē ad p̄miū nō ad meritū. que oīa attingunt vt dic̄ Gre. pp̄: d̄ram spūalū deliciarū et corpaliū. corpales em̄ cū nō habent valde desiderant. habite vero fastidiunt. h̄ spirituales nō habite sūt in fastidio. habite at̄ in desiderio si igitur gustarēt h̄ies q̄ suavis est d̄ns. ⁊ aliquē ardorē celestis cōne p̄cipere. p̄fecto ad spūales delicias curzerent. nūc vero infectū habeat gustū sicut febriatētes. vñ illam nō sentiunt dulcedinē

E Secūdo in sp̄ali ponunt tres excusaciones. quaz p̄ma est superboꝝ. qui amant d̄naciones mūdi: p̄im⁹ dixit: p̄ma excusatio est de p̄mo vicio qd̄ est supbia: villaz emi: Aug. in villa empta d̄natio notat. qui em̄ habet villaz. regiōni et incolis dominat. et bene d̄r eē empta. quia magnis p̄culis laborib⁹ ⁊ tribulationib⁹ emitur. dominatio. ⁊ necesse habeo: necessitas ista assumpta est nō coacta: exire: per istaz dominationē exit homo a seipso. qz relicto pp̄rio regimine et dominatione suiip̄ius. am̄bit exterioruz regimē: et videre illam: vident ⁊ diligēt at̄tendunt tyrāni. ne ista villa ab eis auferat̄ aspirationib⁹ aut alio modo: rogo te habe me excusatum: nō exaudit̄ ista rogatio excusationis. nouit em̄ deus eos sic esse dispositos. q̄ si scirent se non haberi excusatos tñ exirent videre illaz villam Et attende q̄ ista rogatio videt̄ esse humilitatis. sciunt em̄ superbi q̄ nunq̄m exaltat̄ nisi humilitas qz vt dicitur Ecclē. 9. odibilis est coram deo ⁊ hominib⁹ supbia. nō em̄ sup̄iorem aut parē patitur et ideo vt pueniant ad intentuz d̄nandi humilitatē quā in corde non habent verbis ostendunt ⁊ gestibus. de quibus Ecclē. 9. est qui nequiter se humiliat. ⁊ interiora eius plena sunt dolo.

F Deinde ponit secūdaz excusationē. que est auarozū: et alter: scilicet auarus. alterum em̄ vicium post superbiam est auaricia: dixit iuga boum emi quinqz: bos sensū humanum et

affectū ei⁹ significat. bos em̄ nō portat si d trahit. bos etia⁹ pl
 grum est aial. ⁊ recalcitrat stimulo ita sensus piger est ad bonū
 et rōni ad bonū stimulatū recalcitrat. dicitur at̄ eē quinq⁹ iuga.
 iugū em̄ est ex duob⁹ bobus. sic et quilibet sensus duob⁹ vti⁹ or
 ganis. vt iugū visus ex duob⁹ est oculis. audit⁹ ex duab⁹ au
 rib⁹. olfactus in duab⁹ narib⁹. gustus in palato ⁊ lingua. tad⁹
 aut̄ hēz sit toto i corp⁹. tñ vt dicit Aug. voluptas carnis q̄ ad
 tadū p̄tinet geminat̄ est em̄ intrinsec⁹ ⁊ extrinsec⁹. vlt qz due
 sunt manus tadū deseruiētes. istos sensus auarus dicit̄ emere
 qz bona t̄palia his p̄cepta sensib⁹. cū ipsius nō sint. ea tñ desi
 derio sibi vendicat. aut etiā emit. qz magnis piculis et labori
 bus acq̄rit: et eo pbare illa: tunc auarus pbat iuga boum qñ
 expitit. qd̄ possunt t̄palia que sensu desiderant. pbat nāqz vsu
 rarius quid possit pecunia in lucro. pbat cupidus quid possint
 possessione in fructu: Rogo te habe me excusatū: si causa excu
 sacōis iusta fuisset. dignū erat rogacōem eius exaudiri. nūc va
 ro qz rusticānū opus p̄posuit nobilitati celestis cene. nulla ē ex
 cusationis ratio. ¶ Deinde ponit terciā excusacōem que
 est luxurie: alius dixit: s. luxuriosus: vxorē duxi: ista vt dicit
 Aug. voluptas carnis est. q̄ multos impedit. quā voluptatem
 honorabili vocat noie coniugii. qz vt dicit Gre. licz coniugū bonū
 fit ad p̄pagandū sobolē diuina puidencia institutū. nonnulli tñ
 nō fecūditatez plis. sed p̄ hoc desiderū expetunt voluptatis. vel
 noie vxoris appellat. eo qz quidā sic fruunt̄ illicitis desideris.
 ac si voluptas esset vxor. ⁊ iō nō possū venire: ecce malū huius
 vici. qz tenet ligatā aiā. vt ad deū nō possit accedere. etiam
 qñ vult. qz vt dicit Basilius. intellectus human⁹ vergens ad
 immūdiāas ⁊ illecebras debilis ē ad agendū diuina. ⁊ suetudie
 em̄ actus carnalis sit cathena necessitatis ⁊ stringens hominez.
 vñ Aug. 8. des. ex volūtate puer sa facta ē libido. ⁊ dū libidini
 seruit. facta est s̄suetudo. ⁊ dū s̄suetudini nō resistit. facta ē ne
 cessitas. Et attende qz nō rogauit iste se haberi excusatū. qz ho
 mines talit̄ dispositi. frēq̄nter erubescūt orare deū. vel qz stem
 nit et̄ irā iuitantis impi⁹ em̄ cū in pfundū venerit vicioz stem
 nit Tercio ponit renūciatio seruī: ⁊ reuersus seruus: p̄dicato
 res dicunt̄ reueri ad deū. qñ post exteriores vbi occupationes
 redeūt ad seipos. de seipsis considerantes. et dimittez int̄na men
 tis stemplōe mtuentes. nūtiāuit hęc dño suo. nūtiānt p̄dicato
 res deo fructū que fecerūt in p̄dicacōe de ouerlis deuz laudādo
 et orando p̄ eis p̄ his vō qui dei v̄bū stemnūt dolere ⁊ gemere
 ante deū qd̄dam annūciare est. ⁊ vt dicit Aug. nō indiget de⁹

Sermo

nuncijs ppter inferiorum scienciarum. qñ p eos scientior fiat. qui omnia nouit. stabilit & incommutabilis. hñ nuncijs sūt. vt deo assistant. cumq; de inferioribus agendis consulant. Job. 28. mittes fulgur & ibunt. & reuertētia dicet tibi adsum. Tercia pars. Id

Sermo autē dicitur Tūc iratus. ponit iuxta secuta sententia. que triplex est. v3 pma de aliquorum introductione tunc iratus pffamilias: pffamilias deus est. cuius familia sūt omnes angeli. omnes electi & fideles. hñc em familiaz ipse creauit. seruat. ordinauit. & distinguit officijs. iuxta vero de9 iuriscit de negligentia hoim. qui patiaz p eis eterne vite cenā demerent. & vultu tuis implent mentem. Et nota vt dicit Basili9. qd deus irascit. nō qd passio ire diuine substance accidat. hñ talis opatio que in nobis fit ab ira sicut punitio dei ira & indignatio dicit. que ira qnto purior & sine passione est. tanto firmiter est & grauior. Hier. 10. ab indignatione eius commouebit terra. et nō sustinebunt gentes dominationē eius. et in oratione regis manasse dicit. omnes pauēt et tremūt a vultu virtutis tue et insustentabilis ira commouēs tue sup peccatores. formidinem ire eius nullus poterit sustinē. put legit Apoc. 6. reges terre & principes terre tribuni & diuites. et fortes & ois seruus et liber absconderunt se in spelūcis et petris montū. & dicunt montibus et petris. cadite sup nos. & abscondite nos. a facie sedentis sup thronū. & ab ira agni. qm venit dies magn9 ire ipsorum. & quis poterit stare. J Deinde mādātū imponit. dixit seruo suo exi: debent pdicatores exire ab intimis contemplationis ad exteriorē vbi denūtiationes. Mat. 13: exiit qui seminat seminare semen suū: cito: quia mora trahit piculum. tpus em breue est. pma Jo. 2. filiolī mei nouissima hora est: in plateas et vicos ciuitatis: ciuitas ista mūdus est. cuius platee prospera eius sunt. vici vero aduersa mundi. & paupes qui habent substance defectum. dicuntur em pauperes. quasi paruz in pena habentes: ac debiles: qui habent virtutis & vigoris defectū: cecos: qui nullius ingenij lumē habent. vt dicit Gre: et claudos: qui rectos in operatione gressus nō habent: introduce huc: de plateis em & de prosperitate mūdi ceca introducunt. et claudī. ceca quidē sūt qui tpalium successū rerum ignorant qd futura illis pariat dies. claudī vero sunt qui habent deprauatū affectum ad prospera mundi. vel ceca sunt et claudī. qui scandalizantē peduz aut oculum a se abiciunt. intentionē v3 & affectū mūdi. introducunt em tales ad vitam Mar. 9. bonū est tibi ad vitā ingredi luscū aut claudū. de vicijs vero & aduersitatibus mundi introducuntur

paupes. quibus est bonorum temporalium defectus. Luc. 6. beati pau-
 peres quia vultus est regnum dei. introducunt etiam debiles. qui in isto
 mundo non habent statum dignitatis. aut potencie prima Cor. 1.
 infirma mundi elegit deus. et ignobilia et contumeliosa. ut confun-
 dat fortia. Deinde ponit seruum obedientiam: et ait seruus. domine factus
 est ut impatiens. reuera ita sit. ut dominus impaui. quia in regnum
 eterne beatitudinis per magna parte introducunt. qui aut carent tem-
 poralibus aut habentes ea contemunt. et adhuc locus est. ecce prou-
 dens explicatio adhuc certe est in celo locus vacuus. quem predesti-
 natis oportet impleri antequam mundus finiat. Apoc. 6. responsu
 fuit a iacobus sanctis petentibus corporum resurrectione. adhuc susti-
 nente modicum tempus. donec impleatur numerus fratrum vestrorum. R
 Secundo ponit sententiam de quorundam expulsionem: et ait dominus seruo
 suo. exi in vias et sepes. in viis habitant qui multa rerum varietate
 et aduersitate appellantur. non figere animum in mundo. sed eo quasi
 via peregrinationis uti. in sepibus vero habitant quos mundus despiciens
 quasi extra se abiicit: et appelle intrare: appellant nos intrare ad cenam
 timor inferni. et etiam aduersitas rerum temporalium. unde Gregorius hoc elegit
 deus. quos mundus despiciat. quia plerumque ista despectio hominum
 reuocat ad seipsum. et tanto celerius vocem dei aliqui audiunt. quanto
 in mundo non ad deum citius ire appellantur: ut impleatur domus mea:
 domus prestantissimas ubi sit eternum diuinium celestis patria est.
 que magne capacitatis est. Bar. 3. O ysrahel quia magna est do-
 mus dei et ingens locus possessionis eius. Est mundicie et sancti-
 tatis. ps. domus tuam deat sanctitudo. Est decoris et pulchritu-
 dinis. ps. domine dilexi decorem domus tue. Est laudis et benti-
 tudinis. ps. beati qui habitant in domo tua domine in secula seculo-
 rum laudabunt te. Ad hanc domum suspirabat Dauid dicens
 Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum. concupiscit et desi-
 dit anima mea in atria domini. L Nota quod quatuor genera
 hominum introducunt ad celestem cenam. scilicet cæci et claudi. pauperes
 et debiles. qui omnes assumuntur de quatuor fratribus. quorum duo
 sunt intra mundi huius ciuitates. scilicet platearum prosperitas. et ad-
 uersitas vicorum. duo vero sunt extra mundum. scilicet status religio-
 nis. qui est in via. et status prelationis. qui est in sepibus. sepes
 enim protegit ea que includit. de prelato vero dicitur. Eze. 22.
 quesiuu virum qui interponeret sepe. et staret oppositus tra-
 me per terra. ne dissiparet eam. Nota quia celorum regnum quidam
 violenter rapiunt. et sunt martires. et quicumque carnem macerant
 Mat. 11. XX diebus Johannis regnum celorum vim patitur. et

Sermo

violenti rapiunt illud. Quidam vero illud furant per contemplationem. sicut maria magdalena. que sedebat ad pedes dñi audiens verba eius. Quidam aut illud emunt per elemosinarum largitionem. Unde aug. de spiritu et anima. Ecce inquit venale est regnum dei. eme si vis. tantum valet quantum habes. quod si nihil habes te ipsum da et habebis illud. Quibusdam vero hoc regnum gratuito datur. pueris scilicet descendentes in sacramento ecclesie. qui nullis suis meritis saluantur. Psal. Pro nihilo habuerunt terrarum desiderabilem. Quidam vero etiam compellunt intrare urgentibus ad uersitatibus mundi. et egestate qualis fuit filius prodigus. qui egestate compulsus rediit ad patrem. Lu. 15. Psal. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum. Tertio ponit metuenda sententia de reprobatione quorundam: dico autem vobis: cuius dicere infallibile est: quod nemo virorum illorum qui vocati sunt: et neglexerunt venire: gustabit cenam meam: ergo ut dicit gregorius nemo contemnet ne dum vocatus excuset. cum voluerit intrare non valeat. etc.

Dominica tertia post penthecostes Prima pars sermonis huius

Erant autem propinquantes ad Iesum publicani et peccatores ut audirent illum etc. Lu. 15. et Mat. 18. Quanta sit benignitas dei et mansuetudo circa peccatores. Prose. 18. euangelium declarat. in quo primo ostendit quod misericorditer deus suscipiat ad se redeuntes. Secundo quanto labore perquirat errantes. ibi. et ait ad illos. Tertio quod diligenti sollicitudine inueiat abeuntes. ibi. ait que mulier. Circa primum duo facit. Primo enim ponit peccatorum accessum ad Christum. Erant autem propinquantes ad Iesum publicani et peccatores: Publicani dicuntur qui exigunt tributum rebus venalium. maxime earum rerum que nauigio ferunt. Quod quod difficultiter fit sine peccato propter implicationem cure secularis. id inter peccatores numerantur. aut propter hoc quia prohibita erat iudeis talis exactio. 1. esdre. 7. Vedigal tributum in annonas non habetis potestatem imponendi. ideo isti tanquam aliorum raptores. Dicuntur publicani peccatores. vñ etiam alio modo dicitur publicanus ex eo quod publice peccat. Nota quod peccatores dicitur accedere ad Christum sicut infirmus ad medicum. pauper ad thesaurum. esuriens ad cibum. cæcus ad lumem. seruus ad libertatem. captiuus ad redemptionem. laxatus ad requiem. et mortuus ad vitam. Sunt enim peccatores infirmi spiritualiter. 1. mach. 11. infirmati sunt mente

et clamauerunt. tot enim patiunt genera infirmitatum quot pec-
 catis sunt vulnerati. vñ necesse habent accedere ad medicum xpm
 vt sanentur qui ppiciatur omnibus iniquitatibus nris: et sanat omnes
 infirmitates anime. Itē sunt peccatores egentes et pauperes diuiciis
 gratie. ps. ego vero egenus et pauper sum. quia propter accedunt ad
 xpm thesaurum omnis boni. vt dicunt qui dat omnibus effluenter.
 Est enim diues in omnes qui eum inuocant. ps. adiuuit pauperem
 de miseria. Item sunt peccatores esurientes et sitientes. ps. Esurien-
 tes et sitientes. anima eorum in ipsis deficit. hec enim temporalia non pos-
 sunt tollere famem anime. sunt enim sicut siliques cibum portorum que
 intus vacue sunt et potius inflant ventrem quam satient. Rursus
 ipsa temporalia non extinguunt ardorem sitis. sunt enim velut aqua salita
 que amplius sitim accendit. quanto amplius fuerit gustata. et ideo
 necessarium est peccatoribus ad deum accedere. qui est cibus verus et fons
 aque vite. vt non esuriant nec sitiant amplius. Item sunt peccato-
 res cecati in intellectu. excauit enim eos malicia eorum. ps. lumē ocu-
 lorum meorum. ipsum non est mecum. Item ad deum accedant. qui vera
 lux est in quo tenebre non sunt vllę. ps. Accedite ad eum et illumi-
 namini. Itē peccatores sunt serui. Omnis enim qui facit peccatum. seruus
 est peccati. Io. 8. ideo accedunt ad deum qui ab hac liberat seruitute
 vnde ideo. Si filius liberauit vos vere liberi eritis. Item peccatores
 sunt captiui. a dyabolo detenti. Isa. 46. anime eorum in captiuitate
 tem ibunt. Accedat ergo ad deum qui non dedit aliud precium. nisi
 seipsum pro nostra redemptione. Isa. 45. captiuitatem meam dimittet.
 non in precio nec in muneribus. et iterum. gratis venudati estis
 et absque argento redimemini. Item peccatores sunt laxati et fatigati
 onere peccatorum. Isa. 46. Onera viam graui pondere vsque ad lassitu-
 tudinem. vnde necessarium est illis ad deum accedere. qui tollat
 hęc grauiamina. et dat fatigatis requiem. Math. 11. venite om-
 nes qui laboratis et onerati estis. et ego reficiam vos. vitimo pa-
 storez mortui sunt. peccatum enim tanquam venenum tollit vitam anime. et ideo
 sunt sedentes in tenebris et umbra mortis. Quapropter necessarium
 est nobis ad deum accedere. qui est vita pura et eterna. vt mens nostra
 viuificetur. 1. Cor. 15. Sic in adā omnes moriuntur. ita in xpo omnes
 viuificabunt. Deinde ostendit ad quod accesserint peccatores ad xpm.
 vt audiret illi: delectabantur peccatores audire verba xpi. qui rationa-
 biliter peccata reprehendebat. quia non cum austeritate. sed benigne eos ad-
 monebat. quia non fulmiabat ad aduertendum. sed misericorditer spem ve-
 nie permittebat. Secundo ponit iniquum murmur iudeorum: et murmu-
 rabant pharisei. qui religionis cultum et scripta scitantes ab alijs erant diui-
 si: et scribe: qui legis notitia erant doctores populi: dicentes: non quod

Sermo

murmurabant de eo quod peccatores appropinquabant christo. sed quod ad se appropinquantes recipiebat et manducabat cum illis quod hic: qui credit bonus et sanctus: peccatores recipit: ad suam conuersationem et gratiam: et: quod amplius est: manducat cum illis tanquam amicus eorum. Si cognouissent scribae et pharisei quod christus uenit in hunc mundum peccatores saluos facere. ut dixit apostolus. 1. thimotheo. 1. nequaquam murmurassent si eos recipiebat. Non enim sanat infirmus. nisi accedat ad ipsum medicus. nec illuminant tenebrae nisi presentia luminis. nec uiuificat corpus nisi adsit uita. Si enim christo tanta fuit cura de peccatoribus ut pro illis carnem sumeret et moreretur. non est mirum si eos recipiebat ut conuersando cum eis conuerteret eos a peccatis. sanaret et illuminaret. hoc enim totum fuit benignitatis et misericordiae. sed murmur scribarum et phariseorum erat arrogantiae et superbiae. ut dicit gregorius.

Secunda pars

B.

Secundo cum dicit: et ait ad illos: ponit una parabola quam declarat quanto labore christus errantes perquirat. et sex facit. Primo enim tangit multitudinem subiectorum christi: et ait ad illos parabola ista dicens: Greges similitudinem dedit quam et homo in seipso recognosceret. et tamen ad amorem hominum pertineret: Quis ex uobis homo: inter eos querit quis sit iste homo. et ipse est homo iste. licet ipsum non cognoscerent. Iohannes. 1. Medius autem uel stetit quem uos nescitis: qui habet centum oues: Dues christi secundum Hieronymum totum humanum genus est. Ezechiel. 34. greges pascuae mee uos homines estis. ex quibus ouibus nonaginta nouae sunt iusti. una uero est peccator secundum quod dicit in fine istius parabole. uel secundum Ambrosium. oues christi unum sunt genere et non specie angelorum sed et homines. quod ut dicit gregorius ipse centum oues habuit. cum sanctorum angelorum et hominum numerum possedit. ex quibus ouibus nonaginta nouae angelicae sunt spiritus. in una perditae oue genus humanum intelligit. Dues igitur est iste pastor ut dicit Ambrosius. cuius nos omnes centesima portio sumus. Secundo ponit unam ouem perditae requisitio: et si perdidit unam ex illis Gregorius. una inquit ouis tunc perit quam peccando homo pascua uiae reliquit. sed audi pastorem dilectionem et benignitatem: nonne dimittit nonaginta nouae: in deserto: desertum est caelum. quod primus angelus deseruit. sicut et homo per peccatum in quo uel saluator nisi uerus pastor omnium nonaginta nouae reliquit oues nouae scilicet beatorum spirituum ordines. uidelicet angelorum. archangelorum. uirtutum. potestatum. principatum. dominationum. tronorum. cherubim. et seraphim. quos secundum Mattheum dicit reliquisse in montibus. id est in sublimibus caelorum. non quidem secundum diuinitatem partem secundum quam ubique praesens est nec secundum gubernationem

natōm. cuius puidētia a ptās ad oia diffundit. h̄ dimiſſe eos
 dicit rōne hūanitatē assumptā. h̄m quā venit in mūdū. Nusq̄
 em̄ angelos apprehendit h̄ semen **Abrahā**. vel dimiſit eos q̄ntū
 adhunc ordinē puidētie. qui est redimere relinq̄ntes. nec enīz
 angeli qui non peccauerunt necesse hēbant tali puidētia. h̄y
 vero qui peccauerūt relīcti sunt. eo q̄ redemptōis capaces non
 fuerunt: **E**t vadit ad illā que pierat: p̄mā via ip̄ius fuit de cē
 lo in terrā in incarnatōe. Secda via fuit p̄ mūdū istuz p̄dicando
 in fame a siti atq̄ multis laboribz. Tercia via fuit ad mortem.
Quarta via fuit ad inferna. Quinta via fuit regressus eius in cē
 lum: donec inueniat illaz: seip̄am p̄tēst om̄is p̄dere. h̄ opus est
 illi req̄ſitōe. naz seip̄az p̄ditā inuenire nō p̄t. p̄s. **E**rzani sicut
 om̄is que piit. inuenit h̄oīem q̄n carnē assūpsit humanā. inue
 nit eū p̄dicādo a cūfādo nobiscū iueit eū i mortē. qz recuperat
 eū de manu dyaboli. iuenit eū i inferno. vñ eū adduxit i cēlū.
C. Tercō ponit iuētē ouis susceptō. a cū iuenerit illā: gre. na
 nazazen⁹ dīc. cū pi⁹ pastoz ouē p̄ditā repisset. nō p̄muit. nō
 v̄dauit nō v̄zēdo duxit ad regē ip̄e ei penaz v̄ba a maledictā
 diḡ ouī sustinuerat vñ eā noluit molestare h̄ supponēs hūit̄er
 humeris a portans clementer. ānumerat gregi. vñ sequit̄:
Impōnit sup̄ humeros suos gaudens: **H**iero. ouez inq̄t bonus
 pastoz. qz p̄pter nimīā infirmitatē ambulare nō poterat. p̄p̄ris
 humeris reportat ad reliquū gregēz. **T**unc vero vt dicit **Gre**.
 ouem humeris imposuit suis. q̄n naturā humanam suscipiens
 p̄tā n̄a ip̄e portauit. et **A**mbro. xp̄us se suo corpore reuehit
 quia tua in se p̄tā portauit. humeri vero xp̄i vt dicit **A**mbro.
 erūs brachia sunt **E**t attende q̄ xp̄s gaudens imposuit ouez
 humeris suis. qz licet magnus fuerit dolor passionis a mortis.
 quando genus humanū requisit et humeris imposuit. hunc
 tñ laborem et dolorem sustinuit letanter. ut p̄ditam ouem recu
 peraret. **Q**uarto ponit susceptē ouis reductio: **E**t veniēs domū
 domus ad quam rediit xp̄us cum oue inuenta celestis est curia.
 ad quā reuers⁹ ē cū cēlū ascēdit **A**scendēs ei in altū captiua du
 xit captiuitatē. **D.** S ponit reductē ouis gaudiū a exultatō
Couocat aīcos a vicinos suos: sp̄s angelica aīa xp̄i sūt a vi
 cini. nā vt dīc **Th**o. sup̄ne v̄tutes oues dīcūt i ap̄acōe ad deū
 cui⁹ respectu oīs nat̄a creata bestial̄ ē. h̄ tñ i eo q̄ rōnales ami
 cī a vicini dicuntur amici quidem vt dicit **Gre**. quia voluntate
 eius in sua stabilitate custoduntur. vici vero quia claritate visi
 om̄is illius assidue perfruuntur vel ideo vicini dicuntur ex eo
 q̄ angelica natura ratione nobilitat̄ substance proximoz est

Sermo

deo omni creatura scdm qd dicit Aug. 12. confes. 7. duo fecisti
dne vnū ppe te. s. angelicā substanciā. ⁊ alterū ppe nihil. s. ma
teriaz pma. istos angelicos spūs xpūs auocauit. qn redemptio
nis humane misterū eis manifestauit interrogatib. quis ē iste
qui venit de Edom tūdis vestib. de Bosra iste formosus in sto
la sua. gradiēs in multitudine fortitudis sue. Isa. 63. Et rñdit
Ego q loquor iusticiā ⁊ ppugnator sū ad saluādū. dices: agra
tulami mihi. ⁊ sibi: oēs: meū ⁊ mihi gratulemi: qz iu em ouez
meā q pierat: Lu. 15. Epulari ⁊ gaudere oportebat. qz fr tu9
mortuus erat ⁊ reuixit. pierat ⁊ inuentus est. Et notandū vt
dicit Gre. qz nō dicit agra tulami iuente ouā h mihi. qz viz ei9
est gaudiuz vitā nra. et cū ad cēlū redūtūm solēmitatē leticie
eius implemus. vel ideo agra tulandū est sibi. qz nō frustra la
borauit. nec frustra mortuus est. ex quo inuenit ouem pditaz.
oui vō nō est agra tulādū. qz nullis suis meritū iuētā ē. E
Sexto ista pabola omis adaptat ad ppositū: dico vob: murmu
rantib. scribis ⁊ phariseis de eo q pctores recipio: ita gaudi
um est in celo: angelicis spiritib. qui gaudent eo q numerus
angelozū supplet. ex auersione pctozū: sup vno pctore pniaz
agente: Non est gaudiuz solū de redemptione generali huma
ni generis. h quacuqz hora auertit vnus pctoz gaudiū fit in cē
lo Dic em Dyo. in quadā epla. q Carpūs quidā vīr magne
sanctitatis adeo moleste ferebat qndā fidelē ēē puerū a quodā
infideli. vt vtriusqz mortē miserabilē ardētē desideraret. Cui ar
ca noctis mediū appuit ihus in aere cū multitudine angelozū.
in terra vō appuit fornax accēsus ad quez trahbant duo illi ho
mines. Illo vō tendenti magno desiderio vt mitterent infor
naē. ⁊ moleste ferente dilatōm pene. ecce xpūs mistus descen
dit a solio in terraz. et extēsis manib. hoies illos eripuit. eleua
taqz manu dixit ad Carpum. itez pte me lancea. parat9 em
sum rursus mori p salute istoz. Est em gaudiū deo etiā in con
uersione vnus hois peccātis. p quo si non sufficeret passio sua
rursus pati et mori sit patus: q sup nonagintanouē iustis. q
nō indigēt pnia: Si em pnia nō indigēt nullū gaudiū potest
esse de auersione eozum. sed tñ gaudendū est in celo de innocē
tia et pseuerantiā ipozum. quia vt dicit Gre. plerqz sunt iusti
in quozum vita tantū est gaudiū vt eis quelibet peccatozuz
venia preponi nullatenus possit. If Querit Aug. 8. confes.
3. quid cause sit. vt maius sit gaudiū de salute desperatē ani
me qz de ea cui9 semp fuit spes salutis sic em ēē multis apparet
testionib. ⁊ adducit qnqz exēpla triūphat em victoz impatoz

et tanto maius est gaudium victorie. quanto maius fuit periculum in periculo. Item tempestate nauē iactante cū tranquillatus fuerit celi et mare omnes nimis exultant. quā timuerūt nimis. Item cū sanitati reddi quē amauim⁹. tale fit gaudium quale nō fuit. cū ante fortis esset. Item ebriosi quibus dā balsamētis vtunt. quo fiat molest⁹ ardor q̄ dū extinguit potat⁹ maior sit delectat⁹. Itē institutū ē vt iā p̄te sponsē nō tradant statim ne vilē hēat maritus datam. quā nō suspirauerat sponsus dilata. Et dicendum q̄ generalis causa istoz est. q̄ gaudium nascitur ex amore presentie rei amate. Cū igit res qm̄ amauim⁹ p̄dita est. aut graui exposita periculo. quasi p̄ nō habita reputat. Sed cū acquiruntur ac nouiter habet gaudem⁹. et tanto amplius de eius inuentōe q̄ p̄ma accepit. quanto magis nūc diligitur q̄ anteq̄ haberet. Vnde magis gaudet p̄ de filio reddito sanitati. q̄ gauisus fuerit cum natus fuit. q̄ magis postea dilexit q̄ ante natiuitatez. et magis gaudet homo de reditu amici. q̄ de eius inuentōe p̄ma q̄ mutua conuersatio eū amplius fecit diligentē. ex hac aut generali causa sumunt septē rōnes quare maius gaudiū est de conuersione peccatorū q̄ de iustis qui nō indigent penitētia. Primo quia xp̄us magis laborauit p̄ conuersione peccantium. s. vsq̄ ad mortem. Magis aut diligitur in quib⁹ amplius laborauimus. vnde mater plus amat filiu quia magis in eo laborauit. et homines plus diligunt acquisitas pecunias. q̄ donatas. aut hereditates possessas p̄pter qd̄ videm⁹ eos ē ceteris amatiores. Secundo rōne maioris gracie. maior em̄ gracia creditur peccatorib⁹ q̄ iustis. Ro 5. vbi habundat delictū sup̄habundat ⁊ gracia. magnū em̄ est inimicos sibi reconciliare vnde magis est gaudiū. Tertio q̄ maius gaudium est de maiori victoria. vt aut dicit Augustinus. plenius vincitur hostis in eo quez plus tenet. et ideo de conuersione peccatorū qui detinent a dyabolo maius est gaudiū. Quarto q̄ in conuersione peccatorū est gaudium de liberatione a malo. ⁊ adoptione boni. gaudiū vero de iustis est solum de ascensione boni. Quinto h̄m̄ Gre. q̄ peccatores conuersi conseruerant fortius dimicare contra dyabolum. q̄ iusti plures. ⁊ ideo maius est gaudium. sicut dux amplius illū militem dilexit qui post fugam et vulnera reuersus fortiter premit hostem. q̄ eum qui nunq̄ fugit. nec tamen virile aliquid fecit. Sexto h̄m̄ eundē. q̄ peccatores post conuersionē conseruerūt amplius in sanctis operationib⁹ fructificare. considerātes vite p̄terite statū. vñ agricola magis illā terrā diligit q̄ post spinas ⁊ tribulos vbes fruct⁹ p̄duat. q̄ eā q̄ nūq̄ spinas habuit. nec tñ multū fruct⁹ p̄duxit.

Sermo

Septimo s̄m Aug. q̄ p̄t̄ores s̄nt exemplū auersionis aliis. ⁊ ideo tantomaius ē gaudiū de ipsis q̄nto plures eoz̄ exemplo sunt auertendi. et plures a fidelibz̄ deo s̄nt laudes reddende ꝛc.

Tercia pars.

¶ Er̄cio cum dicit̄ Aut que mulier. ponit̄ secūda p̄bula in qua declaratur q̄nta sollicitudine ⁊ diligentia x̄pus p̄ditos inueniat. vbi q̄tuor facit. p̄mittit̄ em̄ r̄onalis nature numerata dispositō Aut que mulier

Gregorius. qui significatur per pastorem. ipse per ⁊ mulierem. ipse est deus. ipse et dei sapia: habens dragmas decem: dicit magister Dico q̄ hęc dragma huius dragme est mund̄ certe q̄ntitatis. in quo sensu accipit̄ hic. hęc dragma dragmatis est quarta pars stateris. hęc dragma dragmatis vel drama dramis est genus carminis quo amoris cantū describit̄. de quo dicit̄ ante thorum huius virginis frequentate nobis dulcia cantica dragmatis vel dramis. Si aut̄ in centū ouibus omnis creatura rationalis intelligitur. eo q̄ specialem ipsius curam habeat deus: sicut pastor ouium. ita in decem dragmis eadem rationalis natura intelligitur hominū et angelorum. quia vt dicit̄ Cirillus dragma nūmus est. impressa habens regis ymaginem. omnis vero creatura rationalis ad ymaginē dei et similitudinem condita est. Item conuenienter dicit̄ nūmus. quia sicut nūmo comparantur omnia. ita seipsuz̄ dat quilibet p̄cū pro regno dei. vnde Gre. regnum celoz̄um tantuz̄ valet. quantuz̄ es Item habuit christus decem dragmas. quia vt dicit̄ Gre. nouē sunt ordines angeloz̄um. quibz̄ additus hominū ordo fit dragma decima. Secundo ponitur sollicita perditū hominis inquisitio: Si p̄diderit dragmam vnam. Gregorius. tūc perditā fuit dragma q̄n̄ homo qui ad ymaginem dei conditus fuerat. peccando a similitudine sui conditoris recesserat. Cotidie adhuc ista dragma perditur. vel in puluere diuitiarum. vel in luto luxurie. vel in diuerticulo cuiuscūq̄ erroris. Deinde triplicem ponit sollicitudinem inquirendi. Prima est: Nonne accendit lucernā: Gre. dei sapientia apparuit in humanitate. lucerna qui p̄pe lumen in testa est. lumen vero in testa diuinitas est in humanitate. Ista vero lucerna accensa refulsit miraculis. inflāmauit dicit̄. et illuminauit exemplis. collotatus em̄ erat homo in obscuris. ⁊ in vmbra mortis. vnde istam oportuit lucernam accendere. Secunda sollicitudo est. Et reuertit̄ domū: In alia litera dicit̄ur Et emū dat domū. N̄ auertens x̄ps domū sciencie. q̄d fit duz̄ assueta

vicia relinquimus. ipsam etiam domū conscientie emundat ab
 omni rubigine. vt reuocat: conditionis ymago. vel domus
 est mundus iste. quem euertit christus vt perditum hominem
 inueniret. Sicut enim p̄nc̄ pem eius dyabolum cuncta mun
 di delectamenta vertit in fastidium. diuicias iussit contemni. et
 mentem in cœlestia figere. Sic igitur euertit: domum. vt mun
 dum nouū fecerit. Tercia sollicitudo ē: et querit diligenter: di
 ligenter querit quod intime diligit. Sic vero ostendit christus
 dilectionem suam ad nos vt animā suam posuerit p̄ nostra in
 uentione donec inueniat. Non em̄ desistit querere donec inue
 niret. quesituit em̄ vsq; ad contumelias. vsq; ad mias. vsq; ad fla
 gella. vsq; ad mortē. vsq; etiā ad infernū. vñ versus. Sputa fla
 gella mine crux clauis lancea spine. Infelici fine. sunt nostre meta
 ruine. Tercio ponit inuentionis exultatio: et tū inuenit: nō
 miz si inuenit eā quam vbiq; etiā vsq; ad inferna quesituit tū
 diuinitatis lucerna ardentis: duocat amicos et vicinos dicens:
 sup̄ne virtutes amice dicunt et vicine dei. qz vt dicit thxophi.
 qz exequuntur eius volūtate ideo sunt amice. qz vero sunt in cor
 poris ideo vicine. vel vt idē dicit forte amice sunt omnes super
 ne virtutes. vicine vero sunt p̄p̄inquoeres. vt throni cherubim
 et seraphim: Congratulamini mihi qz inueni dragmā quam p̄
 dideraz: tū deus eternū de seipso habeat gaudiū. ⁊ angeli gau
 deant in eo. gaudet tñ etiam de reuersione penitentium. qñ id
 quod predestinauit implet. nec illud gaudiū est deo nouū aut
 tempale sed eternū. Angeli vero quibus effectus predestinationis
 innotescit de nostra reuersione temporaliter gaudent. Quarto pa
 rabola p̄posito adaptat: ita dico vobis qz gaudiū erit angelis
 dei: qui sunt vicini et amici christi: sup̄ vno peccatore penitenti
 am agente: Greg. Penitentia agere est perpetrata mala plangere.
 et plangenda non perpetrare. naz qui sic alia deplorat vt
 tñ alia committat penitentiam agere. aut ignorat. aut dissimu
 lat. Aduertendum q̄ magnuz nobis debet ē gaudiū si tñ est
 āgelis dei gaudiū de nostra reuersione. vñ aug. 8. ⁊ fel. 3. Nos
 tū magna exultatione audiuius qz exultantis pastoreis hūme
 ris reportat omis que errauerat. et dragma reuenta refert in
 thx sauros tuos dñe ⁊ gratulātib; vicinis mulieri que inuenit ea
 et lacrimas excutit gaudiū solennitatis domus tue. Et ideo vt
 dicit ambro. Vnusquisq; incipit ad p̄bitatem. si reuersionem
 suam gratā fore crediderit ceteris angeloz. quoz vel debet pa
 troamū affectare vel offensam vereri. Tu igitur esto angelis leti
 tie causa vt gaudeant de reditu tuo.

Sermo
Unica quarta post penth. Sermo. liii.

prima pars.

Um turbe irruerent in Ihesu vt audirent vbu
dei et ipse stabat secus stagnum genazaret. *Lut. 5.* Maxime desiderat hoies in vita ista au
dire noua et videre mirabilia. ex quoru primo
mens delectat. de secdo vero admirat. vn non
mizz si sequebant saluatore nrm multe turbe ppter doctrine sua
uitatez. a stupore opm mirabiliu de quibo agit in pnti euange
lio. qd in tres ptes diuidit. pmo em ponit salutaris doctine p
dicatio. Secdo mirabilis vtutis opatio. ibi. vt at tcl auit loqui
Tercio rei facte stupor et admiratio. ibi. Qd cu videret Sim on
ze. Circa pmu tria fact. ondit em desideru audiendi chrsium.

A Cu turbe irruerent in ihm irruere est in aliu cadere a im
pingere. a tm erat turbe desideru audire xpm. vt euz apime
rent. nec mizz vt dicit Criso. Quis em discessisset ab eo mira cu
la facient. qs noluisse facie eius gradiosa videre. et audire os
diuina loqntis. attraherat em turbas ad se cu impetu. que ad
modu magnes trahit ferz: vt audirent vbum dei: eius vba
erant pfunda sapie. graciose eloquentie. noue doctrine. a beni
gne suauitatis. vn no mirum si tanto audiebant desiderio. Jo.
7. Nunq sic locutus est homo: Et ipse stabat secus stagnu ge
nazaret: mare galilee est istud stagnu. a dicit stagnu eo qd aq
sit sine fluxu. hoc stagnuz sit iordane in ipm fluente. et dicitur
stagnu genazaret ab aura ibi generata. ut dicit Beda. vel fm
Iosephu dicit genazareth parua regione genazaret admirabi
lis fertilitatis quaz irrigat. Ecce igitur quanto desiderio seque
bantur turbe chrsu. quia vsq ad mare sequebant euz. quan
to magis aut fugiebat dñs gloriā. tantomagis ipsa eum se
quebatur ut dicit Theophilus: Et vidit duas naues stantes
secus stagnu: vna nauis erat Petri a Andree. altera zebedei
et filioz eius Iohānis a Jacobi: piscatores aut descenderant
et lauabāt reia. tota nocte occupati ope piscandis. nihil appre
henderant vnde fatigati reia lauabant vt lota aplicarent. Se
cundo ponitur segregatio chrsu a turbis. Ascendēs at in vna
nauim que erat Symonia rogauit eum a terra ducere pusillum
Sic enim compimebant turbe ut spelleretur nauim ascendere
vbi chrsu mansuetudo consideranda est. quia rogauit Petruz
et petri obediencia imittanda. quia relicta proprij operis occu
pate i oibo fuit obediens Tercio ponit turbe instructo. a sedes
qd ptiet ad dignitate mgrī Jo. 13. vos vocatis me mgr a dñe

benedictis sū eteni. Mat. 23. vnus est magr vř xp̄us. vñ tam
 q̄ magro exhibenda est reuerencia: docebat: ipse docet omnem
 scientiaz sine quo doctore nullus est doctor: de nauicula: Ecce
 cathedra magralis. existēs em̄ in mari. piscat existētes in terra.
 turbas. Ecce dispositio auditoꝝ. qz em̄ turbant hoies aduer-
 sitatibz mūdi. q̄runt mgr̄m pacis et tranquillitatis qui etiā inter
 maris turbines pacē tribuat. **B** Nota s̄m missicū intel-
 lectū. qz xp̄us veniēs ad mare p̄ntis seculi duas naues repperie
 synagogā v3 et eccliam fidelīū. vt vero doceret turbas nō ascē-
 dit in synagogā. qz noluit p̄fectioē esse statū fidelium statu iu-
 deoꝝ. h̄ ascendit Petri nauiculā. eccliaz catholicā. quā beato
 Petro amittit q̄ vere vna ē sine vlla diuisione erroris et scisma-
 tis. multitudis em̄ credentiū erat cor vnū et aia vna. hanc na-
 uiculaz p̄lati ducūt a terra pusillū. qñ animos auditoꝝ docēt
 terrena stemnere. quibz tñ pro necessitate vite p̄ntis vtunt. de
 nauicula ista xp̄us docet turbas qz nō est doctrina salutis. nisi
 p̄dat ab ista ecclia. in q̄ xp̄s mgr̄ verus docet omnē veritatez
 extra eccliam nāqz est erroꝝ et falsitas. Ex ista vero ecclie nauic-
 la docet xp̄us credibiliū veritatez. que latent carnales hoies. et
 quosqz phōs. sicut de trinitate diuinaz p̄sonarū et vnitatis.
 de creatione mūdi et repatione humani generis. Job. 35. docet
 nos sup iumenta terre. et sup volucres celi erudit nos. Itē docet
 t̄paliū contemptuz. Mat. 6. Nolite thezaurizare vobis thezauros
 in terra. Docet celestis regni gloriā. Mat. 21. docebat eos de re-
 gno dei. Docebat hoc regnū appetere. Mat. 6. thezaurizate vo-
 bis thezauros in celo. Docet illud sperare. Sap. 12. docuisti dñe
 populū tuū. humanū esse. et bone spei. Docet v̄tutes quibz ad
 ipsū regnū puenit. Sap. 8. Sobrietate. et t̄pantiaz et sapiam. et
 prudentiā docet et iusticiā et fortitudinē. quibz vtilius nihil est
 in vita hominibz. Docet orare vt ip̄m regnū impetret. Luc. 11
 Docet amare et amoris regulā vsqz ad inimicos extendere. ex
 quo dignuz est ipsum regnū optinere. Mat. 5. Item docet re-
 pugnantia vincere mundū carnem demonia que nobis aduer-
 santur. ne regnū ingrediamur. ps. docet manus meas ad pre-
 lium. et digitos meos ad bellum. Tandem vero in ipso regno
 bea titudinis docebit nos plenitudine sapientie quando vide-
 bimus eum sicuti est facie ad faciem. et similes ei erimus. Jo. 6
 erunt omnes doctibiles dei etc.

Secunda pars.

C

Secundo cum dicitur Vt autem cessauit. tangitur mi-
 rabilis virtutis operatio. circa qd̄ q̄tuor facit. Primo

Sermo

ponit christi imperium: ut aut cessavit loqui dixit ad simonez:
post doctrine manifestationē sequit miraculi opatio. ut veritati
dictoz miraculū preestet fidē: duc in altū: ducta ē ecclesia in al-
tū. qz nulla lex est tante altitudinis et pfunditatē. quanta fidei
christiane. In contemplatione namqz excedit omne melli gibile.
deū videlicet credere trimi et vni. filiū genitū a patre coequalē
ipsum caro factū. magne etiā et ardue altitudis sunt affectus.
et opera ecclesie. diligere inimicos. seipsum et mundū contem-
re. multa sperare. macerare corpus. ppter deū se morti exponere
Ad hanc altitudinē ducit ecclesia christi imperio. petri ministē-
rio et dei adiutorio: et laxate retia vestra in capturā: Criso. dicit
Descendens christus hominibz sic magos p sidus vocavit pesca-
tores. p piscatoriā artē. et ut dicit anillus. piscatoria magiste-
ria discipuloz piscat. ¶ Nota hinc ambro. qz p retia intelli-
gere possumus complexiones verboz. et ordines rōnum sacre
scripture. qm sicut pisces capiunt retibz. nec interimunt sed ser-
uant. ita verba ordinatē rōnibz complexa capiunt animos au-
ditoz que si fuerint verba fidei captos seruant. Et attende qz
soli petro dictū est ducere nauiculā in altū. et vero et ceteris dic-
tum ē. laxate retia in capturā. qz petrus tanqz pastor et p̄iceps
ouiu ducit in altū. sed reliqui pastores ducti p eū laxāt retia in
capturā. Secundo ponit petri obedientia: et respondens simon
dixit illis: bñ simon. quia obediens. p̄ceptor: p̄ceptorē ap-
pellat. quia ipse ē qui dedit p̄cepta euangelica. Isa. 55. testez
populis dedi eū. ducē ac p̄ceptorē gentibz. vere p̄ceptor sum-
mus. cui nullus potest p̄ceptū imponere. sed omnia ipsius ser-
uant p̄ceptū. p̄ totā noctē laborantes nihil cepimus: sed nihil
omin⁹ fatigatus labore et attediatus frustratione finis: in ver-
bo aut tuo laxabo rete: bone fidei erat petrus ut ad christi im-
periu. quem nondū plene nouerat laxaret retia iā lota et com-
plicata. ¶ Nota qz predicatorēs laborantes toto tēpe noctis
legalis nihil operūt. qz lex antiqua neminē potuit saluare. fa-
cto vero die grē in verbo christi laxanda sunt retia predicatio-
nis. qz multitudo magna credentiū ad salutē reducā ē. Tercio
ponit captura pisciū: et cū hoc fecisset cluserūt pisciū multitu-
dinē copiosaz: qz de nauicula petri turbas docuerat ideo ut di-
at criso. duplicem mercedē petro tribuit qz p̄mo dedit multitu-
dinē pisciū. deinde vero suū efficit discipuluz. Et nota qz nisi in
verbo dñi predicatorēs sententias fidei pnuntient. nequaquā co-
piosam cludunt credentiū multitudinē. qz ut dicit ambr. Nō
est hoc humane faciendie opus. sed supne vocationis munus.]

Et attende qd nō solū multitudo pisciū delusa est. h̄ etiā copiosa
 oīa .i. habundans ⁊ sufficiens. lex em̄ vocatōz ad fidem est. vt
 alter alterius subueniat defectū. vt tota multitudo credēdū
 absq; inopia sit. Mat. 2. oēs qui credebāt erant p̄ter et hēbāt
 oīa diuina. possessiones ⁊ substantias vendebāt ⁊ diuidebant
 illa omnib; . put cuiq; opus erat. Quarto ponit suffragiū postu-
 latū: rumpebat at̄ rete eoz: ex grauitate multitudis pisciū.
 Et annuerunt sociis qui erant in altera nauī p̄nutū em̄z vocāt
 eos. qz vt dicit Criso. ex stupore miraculi loqui nō poterāt: vt
 venirent ⁊ adiuuarent eos. et venerunt et impleuerūt ambas
 nauiculas: Et hoc est grāde miraculū. vt infra vnū rete tanta
 alludat piscium copia . q̄ repleat duas nauiculas: ita vt pene
 mergerent: Sz nec istud vacat a miraculo xp̄i sustentantis. ne
 mergant nauiculae ¶ Nota qz rethia h̄mōū fidei p̄ter
 multitudinē carnaliū hoīm q̄si rūpant errorib; . h̄ aduētiū
 solis .i. p̄his alterius nauiculae. que synagoga est firmat testī
 monū fidei. vñ 2. Pe. 1. h̄emus firmiorē p̄phetiā sermonē. cui
 attendetes b̄nfacitis. vel socii alterius nauiculae vocati suffraga-
 nei sūt maiorū platoz. et curati ep̄oz. quib; auxiliis tanto ma-
 gis opus habent. q̄nto fragiliores sūt. Implet at̄ ambe nauī-
 cule. et sine auxilio nulla fuisset repleta. qz maiores ⁊ minores
 ecclie credētib; plene sūt ⁊ plenitudo gētū. nūc est in ecclia do-
 nec in fine oīs ysrahel saluat. vt sit vtrāq; nauicula plena. Sed
 rursus aliud ē piculū. qz nauiculae plene submergunt. nō qui-
 dem mergunt vt dicit Beda. h̄ in submersione p̄munt. qz ho-
 mines p̄ fidem electi. de seculo moꝝ prauitate relabunt. h̄ ecclia
 xp̄o dn̄atore nō piculā quidē. h̄ ad portū salutis deducit ⁊

Tercia pars.

¶ Erat tūz dicitur Quod cum videret ⁊c. tangitur rei
 facte stupor et admiratio. Et quatuor fatit Primo em̄
 tangit petri huilitas. Qd̄ cū videret symon petrus p̄-
 adit ad genua ih̄u. Ecce reuerentia q̄ xp̄o exhibuit
 dicit: exi a me qz pctoz sū dn̄e. Ecce petri huilitas. petrus nan-
 qz vt dicit Cirillus reducēs ad asciētā patrata debita. tremet et
 trepidat ⁊ velut immūdus mundū nō credit posse suscipere. cui
 simile est qd̄ Centurio dixit xp̄o. dn̄e nō sū dignus vt intres
 sub tectū meū Mat. 8. Et attende vt dicit Ambro. quia prela-
 ti quos capiunt nō sibi sed dei verbo attribuūt. et iō dicit Pe-
 trus. exi a me dn̄e. Secdo ponit admiratio discipuloꝝ: Stupor
 em̄ circūcederat eū: .i. quasi totā mentē eius occupauerat: Et
 om̄es qui cū illo erant: in captura pisciū quaz cepant: adhuc

G

Sermo

stupent et admirantur prelati ecclesie . unde tanta credentium
multitudo congregata sit in ecclesia non quidem per mundi
phos et potentes . s; p piscatores paupes et simplices . nec p di-
cande rei magne . s; annuatiacoe crucifixi : Sicut at Jacobu et Jo-
hannē filios zebedei . qui erant socii Symonis : Andream nō no-
minat ut dicit Aug . qui tñ intelligit in ea nauī fuisse .
Tercio ponit solatio xpi ad Petz . Et ait ad Symonē ihus
noli timere : Ambro . dic et tu exi a me dñe qz pctoz sū . ut rñde
at tibi deus noli timere indulgēti dño pctm detegere . bon⁹ em̄
est dñs et benignus : Ex hoc iaz hoies ens capies . .i . ex hoc qd
factuz est significat . qz hoies capies . vel ex hoc qz sic te hūiliasti
hēbis offitū capiēdi hoies . hūilitas em̄ virtus attractua est .
Nota qz pñcipatus ecclie collatus fuit btō Petro triplia rōne
1 . rōe sue hūilitatē ut hic . dignū ē em̄ ut illi aliis pñt . qz nesci-
unt in pñtē extolli .i . Re . 20 . Nōne cuz puulus esses in oculis
tuis caput in tribu isrl factus es . Secdo datus est ei ecclie pñ-
cipatus rōne dñstantis dñsionis fidei Mat . 16 . cū dixisset tu es
xpus filius dei viui . rñdit ei dñs Tu es Petrus et sup hanc pe-
traz edificabo eccliaz meā . et tibi dabo clauēs regni celoꝝ Ter-
cio collatus est . sibi iste pñcipatus rōne ardētis dilātōnis Jo-
21 . tribu viduo interrogauit eū xps . Symon iohānis amas me
qz rñdente tu scis dñe qz am ote . tribu viduo dixit ei xps pasce
agnos meos Quarto ponit ad hēlio discipuloꝝ xpo . Et subdu-
xit : .i . tradis : ad terraz nauibz relitū omnibz secuti sunt eum .
Criso . Considera inquit fidez eoꝝ obediētā . habētes em̄ p ma-
nibz appetibile piscatōis opus . mādātū tñ dei nō distulerunt .
sed relitū omnibz seqbant . Vbi nota qz ex hoc magis seqbant
xpm . qz omnia relinquebant qz ex eo qz passu corpis immitte-
bant euz . ubi etiā attendendū qz potissime necessariū est pñtē
ecclie . ut rez tpaliū sollicitudinē relinquāt . et omnez fugiant
auaritiā . qz nō est ydoneus ecclie rector . qui nō omnibz relitū
nudus nudam christi crucem sequitur ut dicit Iheronimus .

Quica quinta post penth Seruonīs

sered vuzd mii

Non dico vobis quia nisi habūdauerit iusticia
vestr aplūsqz scribarū et pharyseoꝝ . Mat . 5
Videm⁹ qz puen discētes literas cū edocū fue-
rint pñcipia et elemēta sciētiarū traduntur
doctozibz magrīs . ut in subitōibz instruantur
sub magisterio aut scribarum et pharyseorum fuit antiqu⁹ po-

pulis. vbi didicit elementa legis. h̄ xp̄us cuius sapia excellit
omne intellectū ad subtiliore intelligētiā. et meliore opatione
erudiuit nos. h̄m q̄ legit̄ in p̄nti euangelio. q̄d̄ in tres partes
diuidit̄ In. 1. nāq̄ agit̄ de iusticia habūdātius obseruanda. in
sc̄da de iracundia distriētius puniēda. ibi. audistis q̄ dictū est.
In t̄rcia de cordia sollicitius faciēda. ibi. Si ergo offers.

A Crica p̄mū dicit sic: Amē dico vobis: Remi. amē h̄
breus sermo est. et latine dicit̄ vere fidelit̄ siue fiat Et duabo ex
causis hoc s̄mone vti d̄ns. et p̄pter duriciā eoz qui tardi erāt
ad credendū. et p̄pter credentes vt p̄fundius attenderent que
sequunt̄. expediebat at̄ hoc loco vti isto s̄mone. q̄ rem in cōsue
tam dicitur erat. credebāt em̄ sufficere iusticia scribazz. et phari
seoz ad salutē. et ipse dicit q̄ nō sufficit. vñ subdit vere et fideli
ter et ita est: Dico vob̄ q̄ nisi habūdauerit iusticia v̄ra. nisi iu
sticia v̄ra fuerit maioris p̄fectionis: plusq̄ scribazz: legis iusti
caz doctū et interpretantū. et ph̄eoz qui singulari obhuatōne
iusticie legalis erant discreti ab aliis: nō intrabitis in regnū ce
loz: p̄ iusticiā em̄ legis nullus intrare poterit regnū celoꝝ. vt
dicit̄ Heb. 7. Nihil em̄ ad p̄fectū adduxit lex. introductio vero
fit melioris legis. p̄ quā primam ad d̄m **B** Nota q̄
iusticia legis nō potuit saluare obhuatores. primo q̄ fuit iusti
cia humana. opus aut̄ humanū aditū regni celestis appire nō
potest Deu. 9. Sc̄to q̄ nō p̄pter iusticiā tuā d̄ns deus tuus de
derit tibi terrā hanc optimā in possessionē. Et hoc id̄ q̄ omnis
humana iusticia peccato com̄quinata est Isa. 64. quasi parinus
menstruate omnes iusticie nostre. Dportuit igit̄ habundatōre
reperiri iusticiaz. in qua saluaremur. et h̄c fuit iusticia ih̄esu xp̄i.
qui factus est nobis iusticia a deo ni cuius sanguine iustificati su
mus. Secundo iusticia legis obseruatores suos saluare non po
tuit. quia erat imp̄fecta. neminē em̄ ad p̄fectum deduxit lex.
Hebre. 7. et hoc id̄ q̄ phibeat manū. h̄ nō animū. opus ma
lum h̄ nō cor. p̄pter q̄d̄ Gal. 2. dicit̄. Nō iustificat̄ h̄o ex opibus
legis vñ merito nullus in ea saluabat̄ q̄ salus n̄ra interior ē in
mente et cordis. q̄ p̄mo iustificari oz. beati nāq̄ mūdo corde qm̄
ip̄i deū videbāt Tercō iusticia legis fuit timoris. vñ Aug. bre
uis inq̄t est d̄ria inter antiq̄ā et nouā legē. q̄ illa timoris. h̄c
vero dilectōis. vñ illa saluare nō potuit q̄ timor refugit salua
torē. q̄ p̄figuratū fuit in datione ip̄ius legis. qm̄ timor p̄teriti
noluerunt vltari⁹ accedere ad montē filii israhel. debet igit̄ iusti
cia regni celestis ēē habundantior in caritate. Aug. 83. q. 72.
p̄cepta legis p̄ caritatē impleta sūt. que p̄ timorē non poterant

Sermo

Quarto iusticias legis tpale pmium expectabat. Isa. 1. Si con-
lueritis et audieritis me. bona terre comedetis. vñ obhuatores
eius nescierūt sacramēta dei. nec verā sperauerūt mercedē iusti-
cie. vt dicitur Sap. secundo conuerterunt enim fructus iusticie
dulcem in absinthiuzterrene voluptatis. vt dicit Amos. sexto
Et ideo nō mirum si priuati sunt eterno regno. Oportet igitur
ppter habundantius premium facere iusticiam regni celestis. qđ
regnū oculis nō vidit. nec auris audiuit. nec in cor hois ascen-
dit. Quinto iusticia phariseorū erat vana. qz in sua iusticia que-
rebant laudem hominū. Ieiunium em orationem et elemosinā
faciebant. vt viderentur ab hominibus. vnde non mirum si in
hac iusticia non sunt saluati. quia receperunt mercedem suā. Sz
dicitur his qui volunt consequi celeste regnū. Mat. 5. Attē-
dite ne iusticiā vestram faciatis coraz hominibz vt videamī ab
eis. Sexto iusticia phriseorū erat psumptuosa. contēbant em
proximos. et seiplos exaltabant in corde. vnde murmurabant
de peccatoribus. et quidem eorū ante deum orans dicebat Gra-
cias ago tibi domine. quia nō sum sicut ceteri homines. Lu. 18.
iusticiā aut qua acquirūt celeste regnū. oportet esse cum humili-
tate. prouer. 16. melius est pax cum iusticia qđ multi fructus euz
iniquitate Septimo iusticia pharyseorū erat seuera lex em talio-
nis erat. Exo. 21. reddet animā pro anima. oculum pro oculo.
dentem pro dente ac. vnde nō miruz si hęc iusticia celeste regnū
non aperuit. qui vindictam sic expetebat. oportet igit iusticiā
esse habundantiore p concomitantē misericordiaz. qui aperit re-
gnū dei Proū. 21. misericordiam q sequitur et iusticiā. inuenit vitā et
gloriam ac.

Secunda pars.

Secundo euz dicitur. Audistis ac. ostendit quomodo
ira districte puniatur. et duo facit. Primo em decla-
rat quid lex atiqua phibuerit: Audistis quia dictū
est antiquis: antiquiores appellat obhuatores vete-
ris legis. qui a vetustate pcti primi pentis eos liberare nō po-
tuit. donec p grām legis noue mediatore xpo renouati sumus
nouū hoīem. Col. 3. Expoliantes vos veterem hoīem. tū adibo-
suis et induentes nouū. qui renouat in agnitiōe dei sm ymagi-
nem eius qui creauit euz: Nō occides: hoc pceptū ponit Exo.
20. et est sm pceptū scde tabule de his que ptenent ad primū
pmū tñ est inter pcepta negatiua. Nota sm Aug. de ti. dei. qz
hoc pcepto non phibetur eradicatio vilgurti. aut occisio ani-
malium irrōnabiliū. quorum vita et mors iustissima creatoris
ordinatiōe nris visibz subdit. vt legitur. Gen. 19. Sed isto dei

p̄cepto occisio hoīs que est homicidiūz phibēt. vt nullus se vel
 aliū hoīem occidat. Rōnabiliū quidē. qz homo q̄ntū ad corp⁹
 et q̄ntū ad aīam opus dei est. Corpus nanqz eius formauit de
 limo terre. et rursus infundit aīam. qm̄ inspirauit in faciem eius
 spiraculū vite. vñ soli deo resuat vita et mors hoīs. ita vt non
 liceat homini hoīem occidere. Et iō dictū est Petro volenti occi-
 dere Conuerte gladiūz tuū in locū suū omnes em̄ qui accepit
 gladium. gladio pibunt. Nec tñ atra hoc p̄ceptum faciūt qui
 iusta bella agunt. vel illi qui gerunt p̄sonam publice ptātis. et
 sceleratos morte puniūt. nō em̄ tales occidūt p̄pria auctoritate
 sed mandato legislatoris dicentis. Deu. 18. maleficos nō pati-
 eris vitere. imo peccaret iudex si malefactoribz vitā indulgeret
 Nam Saul priuatus fuit regno. eo qz nō occidit p̄tores ama-
 lechitas sic legit. 1. Re. 20. Et. 3. Re. 20. dixit qdā p̄pheta re-
 gi israhel. Quare dimisisti virūz dignū morte de manu tua. erit
 anima tua p̄ anima eius. Cuz vero iudex iustitiā legis exequūt
 condemnando reum ad mortē etiā habet meritū. vnde legitur
 Exo. 32. qz Moyses dixit his qui occiderant ydolatrias. hodie
 consecratis manus v̄ras dño. vnusquisqz in filio et fratre suo
 vt detur vobis bñdictio. Deinde ponit homicidiū penā: Qui at̄
 occiderit reus erit iudicio: Reus dicit a re legis siue a causa le-
 gali p̄ qua patitur tanqz obnoxius. vñ reus erit iudicio. 1. di-
 gnus iudicari ad mortē. leu. 24. Qui p̄usserit ⁊ occiderit hoīez
 morte moriat. ¶ Secdo ponit iuxta hoc noue legis p̄cep-
 tum quo phibēt omnis inordinata mutatio animi. ⁊ phibēt
 homicidiū nō solū in ope. sed etiam in sua radice et origine. Et
 sunt tres gradus culpe homicidio annexe. Prima est in volun-
 tate. et est amotio iracundie de qua dicit: Ego at̄ dico vobis:
 vbi ostendit se veteris legis fuisse latorem. neqz em̄ quisqz po-
 test supaddere legi quam non instituit Et considerandum est s̄m
 Aug. qz pena quā supaddit dñs antique legi. in ipsa lege con-
 tineat. sed qz nō erat ibi clara expressa. ideo nō intelligētes iudei
 credebant solā p̄ emptionē corpis humani esse peccatū. et non
 voluntatē. ideo xp̄us ip̄am legē declarauit. et hoc est qd̄ dixit
 Mat. 5. nō veni soluere legeꝝ s̄ adimplere: qz om̄is qui irascit
 fratri suo. in q̄busdā libris addit. om̄is qui irascit fr̄i suo sine
 causa. s̄ vt dicit Ihero. frustra ibi ponit qz nulla potest ēē causa
 irascendi in fr̄em. s̄ iuste aliquis irascit culpe fr̄is. naz vt dicit
 Aug. irasci fratri vt corrigat. nullus sane mētis reprehendit. vñ
 nota qz quedaz ira cōmendat. qdam tollerat. qdam vitupat.
 Ira cōmendabilis est que cadit in peudentē viz: ⁊ irasci vicis ⁊

Sermo

peccati 3. et eorum desiderare correctionē. vñ Aug. 9. de ci. dei.
Que inquit sūt phōz sine de anime passionibz. Sicut em̄ dix-
runt irā nō cadere in sapientē virū. p̄p̄tatiā vero dicūt iram
cadere in sapientē. h̄ moderatā rōniq; subiectā. In disciplina ve-
ro xp̄iana dicit moderatam irā cadere in sapientē. h̄ cū iusta cau-
sa. Talis em̄ ira est amēdabilis et nēcessaria. qz vt dicit Cri. sine
ea nec doctrina p̄ficiat. nec iudicia stant. nec c̄mina d̄pescunt. h̄
vicia seminant. nutrit negligētia. et nō solū mali h̄ boni etiam
imitant ad malū. que ira vt idem dicit magis debet dici iudi-
cium q̄ iracundia. qz nō est ex amōdōe passionis. sed magis ex
iusto rōni iudicio vñ Eccl. 7. melior est ira risu. quia p̄ tristitiā
vultus corrigīt anim⁹ delinq̄ntis. Ira igit̄ amēdabilis duas
debet habere additiones. quarū vna est vt habeat iustā causā.
altera vt moderata sit rōniq; subiecta. Ira vero que tollerāt est
ira infirmoz. que repentina est et subita. vt cū homo h̄m carnē
irascit. nec tñ vult facere qd̄ ira d̄pellit. Ista ira tollerāt qz rōnē
nō supat. de qua dicitur Job. 36. Nō te supet ira vt aliquē op-
primas. Ira at̄ que vitupat est rōnez supans. cuius h̄m Gre. in
libro moralīū q̄tuor sunt gradus. Quidā em̄ cito cōmouent̄ ad
irā. et cito redeūt ad tranquillitātē. Alii vero tardi irascunt̄ et tar-
de redeunt. et isti peiores sunt primis. vt dicit Aug. in regula.
Quidā at̄ facile ira accēdunt̄ et tarde redent ad tranquillitātē. et
illi peiores sunt omnibz. Sz alii tarde irascunt̄ et cito irā deser-
unt. qui inter om̄es alios minus sunt mali. E Nota qz
multa mala facit ira. Primo em̄ totum d̄urbat hominē. vt sit
extra se. ps. d̄urbatus est in ira oculus me⁹ anima mea et vē-
ter meus. excētat mentis oculum. vnde catho. Ira impedit ani-
mum ne possit cernere verum. Decidit iratū. Job. 5. viz stultū
interficiat iracūdia tollit sapiāz. ps. supcēdit ignis iracūdie. et
nō viderunt solē. Tollit iusticiā. Jac. 1. ira viri iusticiā dei non
opatur. Tollit miā. Proū. 27. graue est saxū. et honerosa est
arena. h̄ ira stulta vtroq; grauior. impetū em̄ d̄tati spūs ferre
quis poterit. Itē suscitāt lites. Proū. 26. sicut carbonēs ad pe-
uas et ligna ad ignē. sic hō iracundus suscitāt rixas. Ira auer-
tit a deo. Eccl. 28. hō homini huat iram et a deo q̄rit medelam.
quasi dicat. frustra q̄rit a deo medelā. cū ab eo auersus sit. Ira
etiā d̄uertit ad dyabolū. qui plen⁹ est furore et ira. Jere. 2. Di-
lam succēsa ego video. et faciē eius a faciē aq̄ilonis. olla suc-
cēsa succēsa est anim⁹ irati. vñ Dam. ira ē accēsus sanguis. circa
cōdē. cuius faciēs est vsus aq̄lonē. et dyabolū qui animū irati in-
flāmat. Sequit̄ pena irati: reus erit iudicio: Iudiciū est d̄emi-

natio examine cause Proū. z. s. Judicium causas determinat. qz iudicia si fuerit cause criminalis. eius determinatio est inflatio pe-
 ne. pena em̄ de dicitur crimē ad equalitatem iusticie. Igitur lege xpi
 sanatus est ut quicūqz irascit fr̄i suo. obligatus sit ad iudicium
 pene an v̄o ista pena sit t̄p̄alis vel et̄na. ⁊ si et̄na q̄nta vel cui⁹
 asp̄itatis nō est determinatū vt dicit Criso. qz nec passio ire de-
 terminata maxime qz impossibile est esse penit⁹ absqz ira. p̄m⁹
 igitur gradus moti animi est ira in aīo nōdum exterius plata.
 f Sedus gradus est ire qm̄ p̄ vocē exterius exprimit. de q̄
 dicit: Qui at̄ dixerit fr̄i suo racha: Racha h̄m Cri. lingua s̄ri-
 ca est v̄bum contemptus et p̄uip̄sionis. sicut cū loquim̄ alicuī in
 singulari vilip̄dendo euz. ut vade et facias hoc. vel h̄m Ihero.
 hebraycū est. et idem est racha qd̄ inanis ⁊ vacuus. q̄si sine cere-
 bro. vel h̄m alios racha grece idēz est qd̄ pannosus Sed h̄m be-
 atum Aug. racha nō est vox aliq̄d significans. h̄ magis est vox
 exp̄mens motuz indignantis animi. sic h̄u exp̄mit dolozē eya
 audaciaz. hay ap̄passionē. pape admiracōem. ita in greco racha
 est interiectio exp̄mēs amotionez indignantis animi. que q̄dem
 vox q̄duplex variat. qm̄qz em̄ quodā murmure sola indignacō
 intrinseca exprimitur. quandoqz vero format̄ vox per modū cō-
 temnentis. et tunc est maior culpa. qm̄qz vero per modum con-
 minantis. et hec est maior duabo p̄cedētibz. nōnūqz vero quod
 grauiusmū est omnibz. animus cocitatus etiam v̄ce fremit q̄si
 iam exercens vindictam exterius. p̄s. peccator videbit ⁊ irasce-
 tur. dentibz suis fremet et tabescet: Reus erit calio: Sicut ra-
 chare maioris est culpe q̄ irasci. ita pena cōsiliū maior est pena
 iudicij. Naz vt dicit Aug. in iudicio adhuc datur locus defen-
 sionis. h̄ ad consiliū p̄tinere videtur sentencie prolatio. qm̄ iu-
 dices inter se aseruat quo supplitio reū dānari oporteat. vñ qz
 ira interior dēminat p̄ exterius. racha iō determinata pena infli-
 git. Sedus igitur ḡdus moti animi est. ex vehemēti ira interiori
 prumpe in vocē indignatione plenā. etiā nōdū aliq̄d significantez
 Tertius ḡdus. ire est p̄ferre vocē contumelie. de quo dicit. Et
 Qui at̄ dixerit: fr̄i suo. fatue: fatu⁹ dicit qz fando suā ondat im-
 p̄tiaz. quasi manifest⁹ insipiens. quo noīe oīs contumelia. male-
 dictio. deractio. infamia. et m̄muraō intelligit: re⁹ erit gehēne
 ignis. Rab. gehēnā hic Saluator iserni cruciatū nōiat In quo
 attendendū est. qz sic aggruat̄ culpa in noua lege. sic ⁊ pena nec
 em̄ de pena isernali sit mētio in veteri testamēto h̄ nec de regno
 celoz. Mult⁹ at̄ dicit Cri. ḡue videt. si p̄ solo v̄bo tātā patien-
 penā. h̄ nō est extimādū honorosū esse plura em̄ pctoz a v̄bis
 habent principū. multo aēs em̄ pua v̄ba p̄perūt homicidinz

Sermo

et ciuitates integras subuerterunt. et expimur q̄ multo dēs nō minus offendimur flagello lingue q̄ virge ⁊ gladij. S; dicit si gehenna est pena dicitur. grauiori q̄ pena punit q̄ homicidij soluit Aug. dicens esse gehēne dīam q̄ graui⁹ homicidij vim dicatur.

Tercia pars.

Ergo cū dicit. Si ergo offeres tē. mandat de concordiā sollicita faciēda. Si em̄ vt dicit Aug. non est fas irasci fratri. aut dicē racha. vel fatue. multomin⁹ tenere in aīo rancorē. vt in odiū ira auertat. vnde precepit reconciliatiōē iram deponē dicens: Si q̄ offeres: offerre est sponte dare. ⁊ oblatio d; esse non ex tristitia aut necessitate. munus: noīe muneris non suba solum tpalis intelligit. h; etiā q̄dāq; piū opus. vt orare. p̄dicare. corrigē ⁊ silia. Et nota q̄ dīa est inter munus ⁊ donū. donū em̄ est voluntariū. mun⁹ vō debiti q̄d dat maiorib; in patrocinū. ⁊ d; munus a manu. vel a muniendo. vel a mouendo. ea vō que deo offeruntur merito noīe muneris signant. q; maior dant. vt ipse sit nobis placabilis ⁊ benignus. a manu nra d; esse. non de alieno eo munimur ⁊ protegim. ⁊ demū eo monim̄ mentē ad celestia erigere ⁊ oīa esse dei: tuū: q; nulla de alieno debet fieri oblatio: ad altare: non solū est altare material' templi. h; ē altare spūale mētē nre qua tēplū dei est. ⁊ est etiā altare glorie. de quo. Apoc. 8. ascendit fum⁹ aromatu de oīomib; sc̄toꝝ sup altare aureuz q̄d est ante thronū dei: Et ibi recordatus fueris q; frater tuus habet aliquid aduersū te: tūc vt dicit Aug. frater habet aliquid aduersū nos. qn̄ eum in aliquo lesimus. et tunc habere m⁹ causam aduersus eū. quando ipse nos lesisset: relinque ibi munus tuū ante altare: munus ante altare relinquit. quando nō offerē sed manet ppositū oblationis. ¶ Et vade prius reconciliari fratri tuo: hoc intelligendū est. q; si offensa sit nota fratri ab eo postulanda est reconciliatio. si vero abscondita nō teneat sibi manifestare ne exatē ad irā. h; postulanda est a deo ⁊ sacer dote. Hugo in expositiōe regule. p̄sare inq̄t debem⁹ quanta sit apud deū concordie v̄tus. sine qua nō placent ip̄a sacrificia. quibus delent p̄ta. nec tā placet deo nra ieiunia. nec orōnes nostra sacrificia q̄ concordia. Itē nihil est q̄d dyabolus tm̄ timeat sic concordia. si em̄ q̄cquid habem⁹ distribuam⁹ p̄ter deū. hoc ipse nō timet q; nihil habet. si ieiunam⁹ nō metuit. q; abū nō sumit. si vigīlam⁹ inde nō terret. q; somno nō v̄t. S; si concordia iungim̄ inde vehementer expauescit. q; hoc tenemus in terra. q̄d ipse in celo abuare temsit. vñ concordia oīa dyabolica arma frā

git. sicut milites p̄ cōcordiam v̄m̄tī frangunt hostes. p̄s. factus est in pace locus eius. vbi cōfregit potencias ar̄cū scutū gladiū et bellū. Qualit̄ vero fieri debeat reconciliatio dicit Criso. Si cogitatu offendisti cogitatu reconciliare. si v̄bis offendisti reconciliare verbis. si opibz offendisti opibz reconciliare. om̄ne pct̄m̄ quō cōmittit̄. eo modo de ipso agit penitētia: Et tunc veniens offerre mun⁹ tuū: Aug. si frater sit absens et multū distans. p̄gendum est ad reconciliationē nō pedibz corp̄is. sed affectibz mēt̄is. et humiliter in aspectu dei venia est postulanda. deinde reuocādo intentionē ad id quod ceptum erat. offerat mun⁹. vbi h̄m Criso. Attendenda est m̄ia dei ad homines. qui amplius diligit cōcordiam fidelū q̄ munera. dū oblationē discordantiū nō vult suscipere. Nemo em̄ duozū inimicōz potest esse fidelis amicus. id̄ deus nō vult esse amicus fidelū. q̄ diu inter se fuerint inimici &c

Unica sexta post pentheco. Sermonis quinquagesimi quinti. Prima pars

Um turba multa esset cum ih̄u &c. Mat. 8. hoc idem legitur Mat. 15. m̄ia sine potētia im̄p̄fecta est & dinuta quādo aliquis ei miseretur cui subuenire nō potest. potētia vero sine misericordia iniqua est et sup̄flua. sed vtrāq; simul m̄ia

seruanda v̄z cum potētia est sufficiens & p̄fecta. que duo fuisse in christo declarat presens euangeliū. quod in tres partes diuiditur. In quarum prima expressit christus affectum studiose pietatis et misericordie. In sc̄da passi sunt discipuli defectū dubitatis et ignorantie. ibi. Et responderunt In tercia turba cōsecuta est effectū copiose satietatis diuine potētie. ibi. Et p̄cepit turbe. X̄ Circa p̄mū quatuor fact. premittitur enim turbe indiligētia: Cuz turba multa esset cū ih̄esu: Quare vero tāta turba esset cū ih̄esu. Mat̄h. causā assignat. nar̄rās q̄ post sanātam chamanee filiam. venit dominus secus mare galilee. & ascendit in montē. quē turba scientes adesse. accesserunt ad eū portantes secū m̄tos et cecos claudos & debiles. et posuerunt omnes malehabentes ad pedes xp̄i qui eos sanauit. ita vt mirarentur turbe: nec haberent quod manducarent: ea em̄ victualia que secum detulerant. iam erant consumpta et locus desertus erat. ideo nō habebant vnde victum acquirerent. Ex quo colligit̄ q̄nto ei desiderio adherēbāt audiētes suauē doctrinā cōtemplantes gratiosam satietem et videntes eius opera mirabilia in tantū extra se rapti. vt de alimōtie defectu nō essent solliciti. Sz nō poterat illis vict⁹ deficere. qui erāt cū ih̄u. i. Pe. 5. om̄es

Sermo

sollicitudinē ur̄az picietes in eū qz ipi ē cura de vobis. **B**
Sec̄do ponit pius mētis affectus Cōuocatis discipulis ait illis
quatuor ex causis. p̄us locut⁹ ē discipul⁹. Primo vt dicit̄ Ihero.
q̄tenus mgr̄is tribuat̄ exemplū. nō sp̄nere cū minorib⁹ cōsiliari
Sec̄do vt idē dicit̄ q̄ten⁹ ex collocatōe intelligat̄ siḡ magnitudi-
nem Tercō vt oñdat̄ magnitudo mie. que intrinsecus latere non
potuit. h̄ v̄bis et tandē ope patuit. Quarto vt dices se miberi
discipuloz ei tā aios ad miaz icl̄aret̄. **M**ibere sup̄ t̄ba: ecce
v̄bū mire dulcedis et amoris p̄dens ex int̄imis xp̄i cordis me
dullis. et p̄tingēs suo vigore it̄ma nr̄a. Nec em̄ est abus qui
nr̄is mibis sic mibeat̄ q̄admodū aditor nr̄ cui⁹ mibatōes sup̄
oīa opa eius. Et nota qz xp̄us dupl̄r mibet̄. et dimit̄tis clemē
tia ⁊ hūanitas affectu. h̄ different qz h̄m hūanaz nat̄am ita mi-
betur qz etiā apatit̄. **I**sa. 53. p nobis deluit. dimit̄tis vero cle-
mētia ita mibet̄ qz non apatit̄. vñ **M**u. 3. li. 2. **M**el. Tu dñe deus
meus qui aīas amas longe alt̄. ⁊ purius q̄ nos. incorruptibi-
lius miberis. quo nullo dolore sautiaris. qz ecce: vobis viden-
tibus: iaz triduo sustinet̄ me: **M**at. dicit̄ qz iaz triduo p̄seuerat̄
mecū. p̄mū em̄ diez expleuerat xp̄us in curatōe languētū. 2.º.
die p̄dicatōi vatauerat. 3.º. vero die cū redire deberēt nō habe-
bant viaticū. q̄ dicunt̄ xp̄m sustinere. qm̄ act̄o eius ⁊ doctrine
int̄tū. circa p̄pa fuerant negligētes: nec habent qd̄ manducēt:
duplex erat causa mibicordie. et qz tandiu patienter eū sustine-
bāt loq̄ntē. et qz victū nō habebant **C** Tercō ponit im-
mēns piculum: Et si dimisero eos ieiunos in domum suaz de-
sistent in via: tanta est creatoris virtus. qz si creaturam desere-
ret. omnia desicerent. vñ **A**ug. 1. libro soliloquioz. Tu dñe
si deseris pariter hic. sed nō deseris. quia tu es sumū bonum cuius
bonitatis immēnsitas facit vt nolis creaturam deserere. Et
ideo in **M**at. scriptū est dimittere eos ieiunos nolo. ne desici-
ant in via. **I**gitur sicut scriptum est. **T**ren. 3. mibicordie domi-
ni quia nō sumus cōsumpti. qz nō desecerunt mibationes eius.
Quarto ponit aduentus turbe de remotis: Quidā em̄ ex eis de
longe venerant: fama em̄ xp̄i vbiqz diffusa etiā a remotis tra-
hebat turbas. **L**uc. 4. diuulgebat̄ fama de illo in omnez locum
regionis. ⁊ de salomōe dicit̄. qz omnes desiderabant eū videre
p̄pter famaz ei⁹. h̄ ecce plusq̄ salomō hic q̄ viat̄ famaz v̄tutib⁹
vt d̄. 2. pal. 9. **D**ic plura cōsiderāda occurrūt. p̄mo
quid siḡficat̄ p̄ turbaz istaz. turba nanqz ista statū hoīs siḡficat
post pct̄m. q̄ cū eēt adit⁹. vt absqz vlla p̄turbatōe. sūma trāq̄l-
litate mētis vitaz p̄ntē deduceret donec sine morte ad bt̄itū diez
eterā p̄duceret. turbauit seip̄m ⁊ peccādo mult̄ p̄turbatōib⁹

agitat interiorius et exteriorius. ita ut nulla vita p̄ns sit tranquilla. vñ dicere possum⁹ illd̄. 1. Re. 14. turbauit p̄ me⁹ terrā. turbat quidē hō exteriorius iniuriis. piculis. adūsitatib⁹. inimiciis paup̄tate. laborib⁹. fame. siti. frigore. et mille generib⁹ tribulacōnis quousq; moriat̄ interior⁹ vero turbat̄ ignorācia inordinato amore. odio maliuolo timore. tristitia. vanis gaudijs. dolorib⁹ inumerabilib⁹. fantasmatib⁹ irruentib⁹ in mentem. ita ut nulla sit tranquillitas. iuxta illud. incurſu tot fantasmatū turbat̄ cordis sabbatū. Secūdo dicit̄ de ista turba qd̄ nō hēbat qd̄ māducaret. Reuera em̄ hō p̄ esum ligni vetiti amisit cibū corpālē. vñ tuosillimū hgm̄ vite quo refectus mori nō potat. et amisit om̄es corpales delicias paradisi. Rursus pdidit cibū mentis suauissimū. qui est contemplatio dei p̄fecta. et purus amor atq; angeloz societas. et iste t̄b⁹ erat homi natural̄. vñ omnia istius vite. qz sūt contra nat̄az eius. ip̄m satiare nō possunt. semp̄ esuriēs. semper sitiens interiorius et exterior⁹. Eze. 7. animā suā nō satiabūt. et ventres eoz nō implebunt. qz scandalū iniquitatis eoz factum est. Tertio dicit̄ qd̄ ista turba indigens erat cuz ihu. qz vt dicit̄ Xu. 13. de tri. 12. nō deseruit deus hominē peccatēz ex toto. qn̄ se exhiberet illi creatorē et viuificatorē. et inter mala penalia multa bona p̄stitit. vñ vt idem dicit̄ 4. sup̄ Gen. 14. creatoris potentia et omnipotentis atq; omnia tenētis v̄tus causa est. substinēdi oī creature que v̄tus si aliqn̄ cessaret. omnis nat̄a deficeret fuit igitur. etiā cuz p̄torib⁹ creator. seruator. p̄cedoz. puifoz. instructor dando legē et mandata. atq; tandē cum eis fuit p̄ carnis assumptionē. Jo. 1. v̄bū caro factū est et habitauit in nob̄. Quarto dicit̄ qd̄ xps sup̄ hanc turbā misit̄ est. hxc est illa misericordia que peccatib⁹ dat spem venie. laborantib⁹ consolacōis refrigeriū. ouersis gr̄am. iustis p̄miū. que m̄ia si nō esset null⁹ deū diligeret. qn̄ potius eū sicut crudelē fugerēt nullus bñ operari studeret q̄ rurs⁹ si nō cēt mūd⁹ nō substineret p̄ multitudine iniquitatū nr̄az. atq; de⁹ frustra paradisu fecisset ea nancq; absente m̄icō celestis ianua apit̄ ip̄e est vltimū refugiu et anchora nr̄e salutis. quā deuote aspiciūt om̄es hōies. Et atredē q̄ habūdāter deus hanc misericordiā contulit hōi. ipsa em̄ est intra hōiem viuificatrix. ps. sm̄ m̄iam tuā viuifica me. Itē suscepim⁹ deus misericordiā tuā in medio tēpli tui. Itē est etiā extra hōiem ad omnem positōis d̄ram. superius qd̄ ē eleuatrix in celū. ps. fiat m̄ia tuā sup̄ nos etc. Itē ē inferi⁹ sustentatrix ne labam̄ i papiaū. ps. nisi qz dñs adiunxit me paulomin⁹ habitass̄ i inferno aīa mea. Si dicebam mot⁹ est pes meus m̄ia tua domine adiuuabat me

Sermo

Item est ante reconciliatrix ire dei. ps. misericordia eius pueniet me Item
est potestas remuneratrix. ps. misericordia subsequatur me. oibus diebus vite mee
ut inhabitem in domo domini Item est a sinistris. adiutrix tamquam scutum iuuo
labile. adexters oppugnatrix omnium inimicorum. ps. in misericordia tua dispdes
omnes inimicos meos. et cuiusque protegetur ut ab omni malo defendat. ps.
multa flagella peccatoris. sperantem autem in domino misericordia circum
dabit. ¶ Et nota quod licet deus sit imensus. promptissimus
tamen est ad miserendum. Primo quidem ratione naturalis proprietatis. omnis
enim natura quanto nobilior et purior tanto magis pia. propter quod
dicit. Deus cui propitius est misereri semper et parcere. Judith. 7. tu
quod pius es miserere nostri. Secundo miseretur deus voluntatis libertate
Exo. 33. miserebor cui voluero et clemens ero in quem mihi pla
cuerit. Tertio miseretur potestatis imensitate. quanta enim est potestas
eius. tanta est misericordia Sap. 11. miseris omnium quam omnia potes. 4. miseretur
maiestatis dignitate hinc enim magnitudine rei dignitate est misericordia. ecl. 2.
hinc magnitudine ipsius sic etiam misericordia illius cum ipso est. 5. miseretur virtutis
causalitate. quod enim omnia in omnibus produxit ideo omnium miseretur Sap.
11. miseris omnium domine. et nihil odisti eorum quod fecisti. ¶ Nota
quod quinque sunt que miserentur valde. scilicet pater filiis. ita etiam deus
miseretur nostre fragilitati primo affectu. ps. quam miseretur pater
filiorum miseretur est domine timentibus se Item miseretur
mater filio. hinc dei misericordia preualet matris pietati. Isa. 49. Nunquid
obliuisci potest mulier infantem suum. ut non misereatur filio uteri sui
et si illa oblita fuerit. ego tamen tui non obliuiscar. Miseretur frater
fratri. sic et Christus nostri miseretur est. Gen. 43. Extollens Ioseph
oculos vidit beniamin fratrem suum stantem. deus inquit misere
atur tui filii mihi. festinauitque. quod commota fuerant viscera eius super
fratre suo. et erumpabant lacrimae. Miseretur amicus amico. deus
vero amicus noster est. qui propter nimiam caritatem suam filium tra
didit in mundum. ex qua caritate precessit miseratio Isa. 31. caritate
perpetua dilexi te. ideo attraxi te miserans Quinto miseretur afflicto quod
easdem afflictiones expertus est. Christus autem venit in hunc mundum et no
stras probauit miseras. Isa. 53. vir doloris fuit. et sciens infirmi
tatem Deb. 5. Cum esses filius dei didicit ex his que passus est obe
dientiam. et ideo ex hoc iam nostri miseretur Deb. 2. vnde debuit pro om
nia fratribus similari. ut misericors fieret. ¶ Quinto dicitur
quod ista turba Christum sustinuit tribus diebus. tres dies hinc Rabanus
tria sunt tempora. scilicet ante legem. sub lege. et post legem. duobus primis diebus
expectatus fuit Christus. quod est panis celestis et doctrina euangelica hinc in
die tertio venit ad restituendas animas nostras. vel tres dies sunt tres cog
itationes anime. scilicet sensitiua. intellectiua et fidei In primis duabus mens

non reficit contemplatōe dei. qm̄ cognitio dei excedit omnē sensū et intellectū. In cognitōe vero fidei deus videt. ⁊ aliqualiē anima pascitur. sed huic diei non succedit. qz videmus p̄ speculum in enigmate. donec ad diē glorie puenerim⁹. vbi absq̄ nodis tenebris videbit deus sicuti est. Satiabor dixit. ps. cū appuerit gloria tua. Sexto qz si turba esset ieiuna deficeret in via. reuera nisi deus aliquē abum spūalis intelligēte etiā p̄torib⁹ mīstraret. deficeret oīs aīa. qz nō in solo pane viuit hō. s̄ in v̄bo dei. deficeret etiā anima in cognitōe sensitua et rōnali. nisi adesset fides. in multos laberent errores. p̄pter cognitōnē em̄ sensituaam crediderant aliq̄ deū esse figuratū corpis liniamētis. p̄pter cognitōez at̄ intellectuaā errauit Err⁹ distinguēs dīnā eēnā et labell⁹ asundes p̄sonas h̄ tert⁹ dies cognitōis fidei firmat mēte adūsus om̄ez erroris defectū. heb. 11. fide muri iericho corruerunt. qz fides om̄ez erroris munitōez deiecit. ⁊ Septio dicit qz qdā ex turba de lōge venerūt. quidā de p̄pe venerant. iudei vīz ouerfi qui dei noticiā hēbant. ps. Notus in iudea de⁹. de longe vero venerunt gētiles qui adorabāt ydola. Tho. 13. Nationes de longinquo ad te venient ⁊ adorabunt dñm in te. vel aliter p̄c̄m qddam est originale. qddam actuale. qddaz vero infidelitatis. qui veniūt ad xpm̄ solū habētes originale. nō multū veniūt de lōge. s̄ habentes actuale mortale de lōge veniūt de longe quidē eodem p̄c̄i genere. qui peccauerūt cogitatu. de longiori vero. qui peccauerunt v̄bo. sed adhuc de longiori. qui peccauerunt ope. quidaz peccant ex infirmitate. qui minus distant. qdā ex ignorantia qui distant ampli⁹. qdaz vero ex eleatōne et aplacētia. et isti iaz sūt a longe. qdā at̄ ex asuetudine. et isti sunt longius. qdā vero inuerecūde ⁊ sine timore. et tales adhuc sūt longius. quidaz at̄ etiā mala que faciunt conantur rōne et factis defendere. et isti plus distant a deo. Sed tertia peccatū infidelitatis a deo distat longissime. vnūcūqz at̄ aliquis veniat ad xpm̄ t̄bo spiritali indiget ne deficiat in via presentis seculi. ps. parasti abuz illozum. quoniam in te est preparatio eius ⁊c.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Et responderunt ei. ostēditur discipulorum defectus dubietatis et ignorantie. et q̄tuor facit. p̄mittit em̄ discipuloz dubiū. Et responderūt ei discipuli sui. t̄gētes mltiplicē difficultatē p̄sentiendi turbas p̄mo ex defectu rei vñ supple erit nobis p̄ciū emēdi panes. aut si adesset p̄ciū vñ erit panis copia Secdo ex multitudiē turbe: istos: t̄ate multitudinis. sicqz famelicos Terco

Sermo

ex impotētia miserrantis: poterit quis .i. quis erit tante potentie
Quarto ex disconueniētia loci: Sic: in solitudine vbi victualia
nec dono nec p̄tio repiunt. Quinto qz xp̄us nō solū abare. sed
etiā saturare volebat turbas. vt fortificati redirent ad ppria. al
teram difficultatē addūt. saturare qz certe vt saturarētur multa
esta opus erat. Sexto qz etiā fructibz arborū difficile fuisset ali
cui tantā saturare multitudinē. adiungunt: panis: q. dicāt. et
si difficile esset pomis arborū saturare turbam. panis vere sati
are impossibile est. R Nota qz cū panis aīe sit cognitio
verū. et amor boni in rei veritate nō inueniē in solitudine p̄ntis
seculi. vñ quis esurie nō aīam saturare possit. panis em̄ veritatē
mundane sciētie multis est admixtus erroribz. qz dimittit sunt
veritates a filiis hoīm. rurſ⁹ panis amoris creature multas ha
bet amaritudines. dicitur Xu. 4. dicit. miserere oīs anim⁹ iunct⁹
amicitiā rez mortaliū. qz dilaniat cū eas amittit. qz tūc sēt̄ mi
seriā q̄ miser est etiā atēqz amittat. nō est ergo panis cognitōis
nec amoris creature. qui aīam nr̄am satiare possit. Secdo ponit
xp̄i interrogatio: Et interrogabat eos quot panes hētis: Re
migi. nō interrogat dñs qz nesciat. sed ob hoc vt dum rñderēt
septem. quo pauciores dicerent panes. eo magis miraculū dif
famarēt et notius fieret Tertio eoz ponit rñsio: Qui dixerunt
septem. Admirare inquit. Cn. discipuloz sapiam. qualiter spe
rabāt nō multaz mense curā fatiētes. in hēre mo em̄ triduo p̄ma
nentes. solum septem panes habebant. L Nota qz mū
dana phia septem habet panes liberalium artium. quibus co
natur cibare secularium hominū mentes. doctores ecclesie septē
habent panes diuine scripture. quibus anima reficitur. quoz
primus est liber moysayce legis Secundus liber p̄phetarū. Ter
tius agyographa .i. dicta sanctorum. vt Job David Salomō
ic. Quartus est liber hystoriarū. Quint⁹ est liber euangelii. Sex
tus doctrina apostolica. Septimus ecclesie gesta adibus et apo
talip̄ si contenta. panes mundane phie fermentati sūt fallitate
et pompa. ideo abiiciēdi. panes vero sacre scripture azimi sūt
vitate qz puritate i q̄bz aīa debet refici. i. cor. 5. epulenti i ferme
to veteri ic. q̄to ponit dñi p̄ceptū. qz p̄cepit turbe discubere sup
terram Nota fm̄ mḡm in hystorijs quia in alia refectioe quādo
pauit domin⁹ quinqz millia hominū ex quinqz panibz. qz duobz
piscibus. erat tempus pasche. vnde quia adhuc herba erat sup
terram dicitur qz turba discubuit super fenū. Ista vero refectio
facta fuit post p̄thecostas quando p̄pter solis feruorez terre illi⁹
iaz nō erat herba. vñ nō sup herbā h̄ sup trā discubuerūt turbe.

Tertiapars.

Erro cum dicit Et accipiens tangit copiosa turbe so-
 cietas p̄ dnam potentia. vbi q̄nq̄ facit. p̄mittit enī
 vidus appositio: Et accipiens: manibz sacris septē.
 panes: manibz discipulorū oblatos: gr̄as agens:
 deo p̄ri. a quo sibi ē dinitatis potentia. vñ sibi ois creatura fa-
 mulat: fregit: in qua fractione dñs dedit illi materie multipli-
 catōe virtutē: et dabat discipulis suis vt apponerent: qz sacre
 scripture intelligētiā nobis xp̄us mīstrat p̄ ecclie doctores: Et
 apposuerunt turbe: vbi cōsideranda est caritas discipulorū. qz
 negligētia pp̄m cibū quē habebāt alis mīstrabāt. **¶**
 Et nota qz panes q̄nq̄ alterius refectōis facte circa pasca. dī-
 cunt fuisse cōdececi qd̄ de istis nō dicit qz refectō legis antique
 q̄nq̄ panibz figurata bestialis fuit ⁊ grossa. cōdeū em̄ pabuluz
 est iumētōz Refectō vero scripture p̄nti tpe. figurata p̄ refectō-
 nē septē panū. suavis est. sapor e3 cōtinens septiformis gracie
 spūssandū. Eccl. 24. Spūs me9 sup mel dulcis. Sap. 6. patum
 de celo panē p̄stitisti illis sine labore. om̄e delectamētū in se ha-
 bent. et ois saporis suauitātē. Secdo ponit discipulorū apposi-
 tio: Et habebant pisciculos paucos: vbi discipulorū colligit
 tpanā. qz nō carnibz vtēbant. h̄ piscibz. nec magnis. h̄ p̄uis
 et ipsis paucis: Et ipsos b̄ndixit: In qua b̄ndictione eos mul-
 tiplicauit. p̄s. benedixit eis ⁊ multiplicati sunt nimis: et iussit
 apponi: panis est cibo quo sustētāt vita. p̄s. panis cor hois cō-
 firmat. piscē vero dedit in adimētū cibi. Et nota s̄m Ihero. qz
 in pisciculis istis sanctos intelligim9. quoz fidem vitā et passi-
 ones scripture cōtinēt noui testamēti. qui turbulētis huius se-
 culi crepti fluidibz. refectōm nobis terrenā p̄buerunt suo exem-
 plo. Tertio ponit saturatio turbe: Et māducauerūt ⁊ saturati
 sunt: p̄s. satiauit aiām inanē. et aiām esurientē satiauit bonis.
 aiā em̄ n̄ra magis est et vacua in appetitu reruz t̄paliū. quo
 usqz deus eam repleuerit spūali cibo. Exempluz de filio pdigo
 vñde. p̄s. replet in bonis desiderium tuū. Quarto ponit recolle-
 ctio mense: Et sustulerunt quod supauerat de fragmentis sep-
 tem sp̄ctas: turbe. scdm̄ Theop. saturate reliquas secum non
 deferunt. qz vnusquisqz content9 esse debet necessariōz. et su-
 perflua nō querere. Quinto ponitur numerus manducantium.
 Erant em̄ qui manducanerant p̄uasi quatuor milia: viri scilicet
 et exceptis paruulis et mulieribus. ut dicitur in Mar. nemi-
 nem enim vt dicit Theophi. dimittit christus ieiunū. h̄mōnes
 vult sua gratia enutrirī. Sexto tangitur licentiam redeundi.

Sermo

Et dimisit eos magna namque suauitate ubi. et admiratione ueluti
menti uirtutis christi detinebant. ita ut nisi ipso iubente non recede-
rent. Jo. 6. demine ad quem ibimus uerba uite eterne habes.
Rogemus ergo deum etc.

Unica septima post penth. Sermonis quingagesimi sexti prima pars

Attendite a falsis prophetis etc. Math. 7. hoc idem
legit Luc. 6. Magis fallimur in noticia hominum quam
in noticia cuiuscumque alterius rei. frequentius quos
meliores credebamus. peiores reperimus. unde bene
dicebat antiquo puerbio Non est cognocere ami-
cum priusquam minima salis consumat. Christus uero qui scrutatur renes et
corda hominum. in presenti euangelio docet omnem simulatam iustitiam
atque doctrinam agnoscere. tria proponens nobis. Primo enim tangit
falsitatis notitiam. Secundo falsorum penam. ibi. omnis arbor. Ter-
tio ueritatis gloriam. ibi. non omnis qui dicit. Circa primum quatuor
facit. primum enim uisibile documentum. nam secundum Christum. firma tutela salu-
tis est scire quem fugias. unde dicit. Attendite. Christus. non magister dixit
aspicite et attendite. **A** ubi enim certa est res aspiciat. ubi
uero incerta attendit. et caute et diligenter considerat. quia igitur falsi
prophete occulte sub specie sanctitatis ueniunt. ideo dicit Attendite a fal-
sis prophetis. prophete hoc loco intelligunt doctores ecclesiarum. qui sa-
cram scripturam interpretant. neque enim ut dicit Crisostomus. potest quis
propheticos interpretari sensus nisi per spiritum prophetie. Et nota quod ista
doctores sunt falsi prophete tripliciter ueritatem obmittendo. scilicet ueritatem doctri-
ne iusticie et uite. Veritas doctrine quod dupliciter relinquit. Primo
per falsam et puerilem scripturam intelligendam. et tales prophete sunt omnes
heretici. qui aliquando etiam signis et mirabilibus conantur falsam doctrinam
confirmare Deu. 13. Si surrexerit in medio tui propheta. et predixerit
signum atque portentum quod euenerit dixeritque tibi eam et sequamur
deos alienos. non audies uerba prophete illius. sed talis propheta interfici-
et. Nam etiam magi pharaonis fecerunt mirabilia. Secundo uerita-
tem doctrine relinquunt simplices predicatorum per septem scripturam
expositionem ea enim docet que non intelligunt Isa. 28. Sacerdotes
et prophete nescierunt. Eze. 13. uerba prophetis insipientibus qui secuntur spiritum
suum. et nihil uident. Zach. 13. confundentur prophete unusquisque ex uisione
sua. Tertio ueritatem doctrine relinquunt fabulatores. qui cum de-
berent uerbum dei annuntiare. uana annuntiant. ut aures demulceant au-
dientium. Jere. 13. In prophetis samarie uidi fatuitatem. tales uidemus

libenter audiri tpe isto. de quo ap[osto]lus. erit ip[s]e cum sanaz doctri
 nā nō sustinebūt. h[ab] ad sua desideria coacuabūt sibi mgros p[ro]u
 rientes aurib[us]. ⁊ a veritate quidē auditū auertēt. ad fabulas at
 conitētē. Quarto relinquit veritas doctrine supflua doctō. qua
 les sūt qui p[ro]dicant de sole luna ⁊ syderib[us]. qui liz veri sint p[ro]ph[et]e
 Ptolomei et Aristotē. falsi tñ sūt p[ro]ph[et]e xp̄i de quib[us] d[icit] Tren.
 2. nō est lex. ⁊ p[ro]ph[et]e nō iuenerūt visionē a d[omi]no. **B** Secdo
 dicunt falsi p[ro]ph[et]e eo q[uo]d relinquat veritatē iusticie. nō resp[on]dēt
 pctā et scelera. de quib[us] Tren. 2. p[ro]ph[et]e tui viderunt tibi stulta
 et falsa. nec appiebant iniquitatē tuā. vt te ad p[ro]niam puocarent.
 Ista vero veritas triphat relinquit. s. timore q[uo]d vt dicit. 3. Re.
 19. p[ro]ph[et]as d[omi]ni occiderunt. Sz contra dicit. Eze. 3. Ne timeas a
 facie eoz. ecce dedi facie tuam valentiorē faciebo eoz x̄. Secdo
 ista veritas relinquit fauce seculi. dicit em̄ Ambro. libere veri
 tatē p[ro]dicātes. ⁊ prave vite gesta arguentes nō habent gratiaz
 apud hoīes. Ista. 29. arguentē in porta subplātabūt. id quidā
 p[ro]dicatores applaudent malefactis. vt pctōib[us] aplacant Jere.
 5. p[ro]ph[et]e p[ro]ph[et]abant mēdaciū. ⁊ sacdotes applaudebāt mambus
 suis. et p[ro]ph[et]e me⁹ dilexit talia Tercō relinquit ista vitas cupi
 ditate comodi tp[er]alis. timētes em̄ pdere elemosinas vsurarioz.
 n̄ arguūt eoz scelera. eze. 13. p[ro]ph[et]e violabāt me ad p[ro]ph[et]am meū
 p[ro]p[ter] pugillū ordei ⁊ fragmē panis. vt iterficerēt aīas q̄ nō mo
 riunt. ⁊ viuificarēt aīas q̄ nō viuūt. de talib[us] d[icit] Ezech. 3. q[uo]d si
 quis nō dederit in ore eoz. q̄sp[irit]ia sc̄ificā: sup eos plū. ⁊ infra.
 p[ro]nāpes eius in munerib[us] iudicabāt. et sacdotes ei⁹ in mercede
 docebāt. p[ro]ph[et]e eius in pecunia dinabāt. **C** Tercō dicunt
 falsi p[ro]ph[et]e qui relinquit veritatem vite. docentes alios que ipsi
 nō obhuant Jere. 23. In p[ro]ph[et]is iherl[em] vidi similitudinē ad al
 terantiū. et iter mēdaci⁹ confortauerunt manus pessimoz. vt nō
 conūterentur vnusquisq[ue] ad malicia sua. facti sūt mihi sodomā.
 veruz q[uo]d nulla falsitas recipit nisi aliqua veri similitudine palli
 etur. additur assequenē: Qui veniūt ad vos: Isti omnes falsi p[ro]
 ph[et]e veniūt. sed nō missi a deo Jere. 23. nō mittebā p[ro]ph[et]as. et
 ip[s]i currebant. nō loquebar ad eos. et ipsi p[ro]ph[et]isabāt. vnde ⁊
 ob hoc etiā falsi sunt. q[uo]d absq[ue] diuina auctoritate veniūt: in ve
 stimētis ouīū: Dues sūt xp̄iani quoz vestimēta sūt spēs xp̄ia
 nitatē. et cultus religionis. sic p[ro]tendere ieiuniū elemosinas ⁊ ce
 tera queq[ue] sanctitatis signa. que vestimēta falsi p[ro]ph[et]e assumunt.
 vt sub eoz pallio paupes decipiant. nulla ergo res vt dicit
 Criso. sic bonū exterminat. sicut simulatio. naz malū sub specie
 boni celatū. dū nō cognoscit nō cauet: Intra mēse⁹ at̄. ⁊ in corde

Sermo

et animi pposito: sūt lupi rapaces: iuxta vulgare puerbiū. lupus mutat pilū. sed nō dimittit viciū. qz eas oues rapit. quarū vestimenta induit. magnū em̄ periculū esset si lupi possent assumere tegimē ouīū. qz ex iprouiso gregē inuaderent. sic etiam periculū grande est. cū malicia latet sub spē sanctitatis. ¶ Et attendendū. qz licet pluribz modis aliqui sint falsi pphete. nō tñ om̄s sunt lupi rapaces qz vt dicit crisostomus. catholici doctores si peccatores fuerint. serui quidē carnis erūt non tñ lupi rapaces. qz non hñt ppositū perdere xpianos. sed lupi rapaces hoc loco sūt crisostomus. maxie heretici intelligunt. qui sub aliquo pallio veritatis in miscendo vera falsis. simplicū animas rapiunt fide. de quibz act. 20. Sicut qz post discessionez meā intrabūt in vos lupi graues nō pcentes gregi. Itē lupi rapaces sūt etiā victiosi predicator et prelati. qui sub spē sanctitatis et honestatis rapiūt corpora sibi credentiū ad peccandū. talis fuit sicheem filius hemoz. qui rapuit dīmā et dormiuit cū ea. vt legit gene. 34. talis lupus fuit etiā amon filius dauid qui rapuit thamar sororez suam. vt legit. 2. reg. 13. Isti sūt lupi vespertini vastantes ad vespē. vt dicit iere. 5. Om̄s em̄ qui male agit odit lucē. Itē lupi rapaces etiā intelligunt qui sub pallio paupertatis bona tpalia rapiunt. et vsuras et queqz mala ablata suscipiūt Eze. 22. quasi lupi rapientes predā auare sectando lucra. de quibz mith. 2. Concupierunt agros et violentē tulerunt. et domos rapuerunt. ¶ Secūdo poit istoz notitiā: a fructibz eoz cognoscetis eos: licet lanā ouis lupus possit assumere. non tñ generabit agnū. sed lupū nec faciet opera ouis sed lupi. Itē exemplū de cato monachato. Itē exemplū de lupo peregrinate. qui voluit asinū māducare qz petrosiliū comederat monasterij. Reuera non ē simulatio que aliquñ non pateat. vñ falsi pphete heretici cognoscunt. ab hoc fructu qui ē fideles separe ab ecclesia. qz om̄s heretici conati sūt. vt dulcanus lumbarus diebz nris. simulata etiā honestas nō durat. sed vbi tps affuerit erumpit cupiscentie fructus. non em̄ possibile ē vt tā diu mala radix bona sit recta cortice. et aliquñ non pducatur impietatis fructū. rursus vt dicit Xu. cū ceperint falsi pphete qui commoda temporalia querunt ea negari que paupertatis velamine cecuti sunt vel habere cupierunt. tunc necesse ē vt appareat an lupus in ouina pelle sit. vel ouis in sua. Tercio similitudinē adducat. que cōfirmat superiorē sententia. pbat em̄ in parabola qz a fructibz sint cognoscendi: nunquid colligunt de spinis vuas: forsalle vitis erit in spinis. tñ nō colligit vua de spinis. sed de vite. ita boni in presenti vita p

mixti sunt malis. bonus tñ fructus nō de malis sed de iustis col-
 ligit. Alias adducit pabolaz: aut: supple nū qd colligunt agri-
 cole: de tribulis ficus: tribuli sunt rubi qui nō ficus h̄ amarus
 fructus pducat. etiā si pmixti sint ficibus. Et attende qz fructum
 bonoz aparaunt vna q̄ ficui. vna quidez plura cōtinet. grana
 cōnexa. cuius liquoz letificat cor hominis. sic opa iustozū sunt in
 gaudio q̄ caritate. Gal. 5. fructus aī spūs. caritas. gaudiū. pax
 &c. fruct⁹ v̄e ficulnee h̄z dulcediez q̄ suauitate sic q̄ opa iustoz
 plana sūt mansuetudie benignitate dulcedie q̄ suauitate. z. Cor.
 6. in oībo exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei mistros in suauitate
 in spūscto. in caritate nō ficta &c. Quarto pabolice supiores pa-
 bolas. pposito applicat qz sicut nō colligit vna de spinis. nec si
 tua tribulis: ¶ Sic oīs arbor bona bonos fruct⁹ facit: vt me-
 rito ex suo fructu arbor possit cognosci: mala at arbor fructus
 malos facit: iō vez est qd dixerat sup a fructib⁹ eoz cognosce-
 tis eos: Et nota qz noīe arboris significat hō. vñ grece homo
 dicit antropos. i. arbor euerfa. qz vt dicit phi quod est radix
 in arborē. hoc est os in hōie. sicut em arbor trahit alimētū a ra-
 dicib⁹. sic anima ab oē. Rami vero istius arboris sunt manus
 et pedes. ceteraqz mēbra. bene igit est homo arbor euerfa. qz ra-
 dix eius est sur sū. rami vero deorsū. Cuius arboris consideremus
 radicē supie. q̄ ramos. radicē em deus voluit esse sur sū. vt mēs
 hominis esset in celo fixa. et inde traheret alimentū spūle. iuxta
 illud Dauidi. Cetera cum pua spectent aīancia terrā. Os homi-
 nū sublime dedit. celumqz tueri. Iussit et erectos ad sydera tollere
 vultus. Sz quidā hanc radicē figunt in terra auaricie. quidā in
 fimo luxurie. q̄daz in petra supbie. alii in spinis iracundie. mul-
 ti in arena vanitatis. Eze. 17. radices eius subtus illaz erāt. er-
 go ne psperabit. Nonne radices eius euellent. iam em securis
 ad radicem arboris posita est. Mat. 3. Stips istius arboris de-
 bet habere rectitudinis veritatē. Rami sunt versus terram. qz de-
 bet bene opari in mundo isto. Isti rami in foliis debent habere
 vindictā. in quo notatur pseuerācia virilit bonū agēs In flo-
 ribus debet pulchritudinē. et honestatem in fructu vero suauitatem.
 qz si arbor ista radices in celo fixas habuerit. stips eius
 erit cētus. rami cooperti foliis. decorati floribus. q̄ ditati fructi-
 bus. vt merito bona arbor dici possit. Mala erit vero arbor si
 radices in mūdo fixerit. quia de malo humore non procedit nisi
 malus fructus &c

Secda pars

Secundo cum dicitur. Non potest arbor. tangit gene-
 raliter et falsoz pphetaz et quorūcumqz peccantium

Sermo

statū a tria fac. pmo ponit statū eoz in pñti qui est bonos ma
lum fructū pduare nō posse. malos vero nō posse bene opari:
Non potest arbor bona malos fructus facere: ecce q̄nte securita
tis est status bonoz hōim q̄cquid em fecerint. dūmō sint arbor
bona radicata in celo. bonus fructus est. qz mali opari nō pos
sunt. 1. Re. 10. fac quecūq; inuenerit manus tua. qz dñs tecum
est: nec arbor mala fructū bonos facē: q̄cqd em opant mala ho
mines. siue ieiunāt siue largiunt elemosinas. siue pigriunt.
nō est bonus fructus. hz boni fructus colozē habeant. a hoc id
quia talis opatio nō pñt ad meritū vite eterne. cū radix usū
fructus nō sit radicata in celo. trahens humozē caritatis a grē.
Ecce igit q̄ infelix est status malozū hōim. vt tollat eis bene
posse opari. tollit em p̄tē libertatē. vt homo qui seipō lapsus
est. seipō resurgere nō possit. nec bene opari. Jere. 13. si mutare
potest antiops pellē suam. aut pardus varietates suas. et vos
poteritis bene facere cū didicerit malū. Attendendū tñ est. q̄li
cēt dū aliqs malus est. nūq̄ possit bene opari. tñ vt dic̄ Aug.
potest fieri dei adiutorio. vt qui erat mala arbor. efficiat bona
q̄tuoz auxiliis. s. irrigatōe lacmaz pñe. transplantatione de
siderioz in celū. abstitione carnis voluptatis. cultura sollicitudi
nis. quibz dei adiutorio expeditis. mala arbor sit dei agricultu
ra. vt sit bona arbor a fructus bonos producat. Saulus em et
Maria magdalena cū essent male arbores. bonū fructū fecerūt
D Secdo ponit ahū statū maloz in futuro qui est pene eter
ne: Omnis arbor qui nō facit fructū bonū exardēt et in ignem
mittēt: Si tanta est pena sterilis arboris que fructū bonū non
pduat. q̄ntaz esse putatis penā arboris secunde malis fructibz.
nō em dicēt de ea illud. Luc9. Succidite ifructuosā arborē. vt
quid etiā terram occupat. hz magis succidite pñtiosā vt qd eti
am terraz vicat. Nota q̄ duplex est pena futura. p̄torū. vna
est exāsis. altera est missio in ignē Exāisiones eoz sunt quinqz
Prima est mors p quā exadunt a vita pñti vt nō liceat diutū
pfrui ipsa mūdi voluptatibz quibz erāt colligati. Isa. 38. p̄sā
est velut a texente vita mea. dū adhuc cōditer succidit me. hz
p̄sā mortis amara est. cū relinquūt ea quibz fruebant illiata
Ecclesi. 41. M mors q̄ amara est memoria tua. si memoria mul
tomagis expientia. homi iusto et pacem habentī in substantiis
suis. Secda exāsis p̄torū est. qua exadunt a consortio beatoz
licet em in mundo isto simul fiat. male a bone arbores. exadū
tur tñ in futuro. a ista exāsis amaro est q̄ p̄ma. videntes pe
catores. qz iusti aputati sunt inter filios dei. turbabunt timore

horribili pre angustia spūs gementes ꝛ. *Ysa. 10.* Excelſi ſtatura
ſuccident et ſublime humiliabunt. Tercia exaſio ē amariffima.
qꝫ exadunt ne videāt gloriā dei. iſta exaſio maior ē omni pena
Vñ crifo. Multi gehennā ſoli abhorrent. ego autē exaſioneꝝ illā
glorie multo amariorē gehenna iudico qđ apparet ex pena quā
habet abſolon ex eo qđ facies dauid videre nō poterat. Quarta
exaſio ē miſerrima qꝫ tollit et exadit a reprobis poteſtas omnis
bone et male operatiōis. *J. re. j.* Ecce dies veniunt ꝛ precipiam
brachiū tuū in quo ē virtus opatiōis. Quinta abſiſio ē terribi
liſſima qꝫ abſciidit ab eis ſpes vt nunqꝫ ſperent aliquid boni ha
bere. *Job. 19.* Deſtruxit me vndiqꝫ ꝛ pereō ꝛ quali auulſe arbori
abſtulit ſpem meā. Quarta pena peccantiū eſt gehenna ignis
in qua ē ſletus et ſtridor dentiū vbi vermis male ſcie corrodit
aiam ꝛ inextinguibilis ignis ſine fine ſumit. *Ysa. 77.* Videbūt
cadavera eozꝫ qui preuaricati ſunt in me. vermis eozꝫ nō moriet
et ignis eozꝫ nō extinguit. Tercio replicat qđ a fructibus cogno
ſcendi ſunt igit et a fructibus eozꝫ cognoscetis eos. In alia vita
omnia ſcelera iniquozꝫ patebūt iuſtis. ita vt quos plene hic nō
cognouerunt. tūc videntes eozꝫ inqꝫ que operati ſunt eos ple
ne cognoscant. videbunt em̄ iuſti reprobos ſed nō videbunt re
probi iuſtos. tñ vſqꝫ ad diē iudicij mutuo ſe vidēt vt dicit gre.
nec tñ iuſti ſcedent miſericordia ſup penis eozꝫ cū in p̄mptu eis
appareant ſcelera que digna ſunt penis quin potius gaudebūt
de penis iniquozꝫ. *Ysa. 77.* Videbunt iuſti et letabunt ꝛ ſup eū ri
debunt et dicent. Ecce hō qui nō poſuit deū adiutorē ſuū. Et ite
rū. Letabit iuſtus cū viderit vindictam. ꝛ.

Tercia pars.

Erdo cū dicit. Non omnis tangit quibꝫ dat eterna
gloria. ex quo iā premiserat de pena malozꝫ. Et p̄io
oſtendit qđ non dat premiū regni celeſtis quibuscūqꝫ
indifferentē etiā credentibus. Nō omnis qui dicit mi
hi dñe dñe. dñs eſt x̄p̄s ratione diuinitatē. Rurſus etiā dñs eſt
ratione humanitatē. non omnis vero qui cōſtitet eum eſſe deū et
hominē. etiamſi vtrancꝫ dñationē dei et hōis corde et ore intra
bit in regnū celoꝝ. qꝫ vt dicit ia. etiā demones credunt ꝛ cōtre
miſcunt. et hoc ideo qꝫ multi cōfeſſione fidei aut longis orationi
bus dicunt x̄p̄o dñe dñe. ſed de numero eozꝫ de quibus *Ysaie. 29.*
Populus hic labiis appropinquat mihi. cor autē eozꝫ longe eſt
a me. et. *J. thi. j.* Conſitent ſe noſſe deū factis aut negāt. oportet
igit oſtendere factis qđ ipſe ſit dñs quod ſit qñ ei ſeruimus. Se
cundo oſtendit quibꝫ dat regnū dei. ſed qui facit voluntatē pa

Sermo

tris mei qui in celis est. Jo. 6. Nec est autem voluntas patris mei qui misit me ut omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam eternam. Ille vero credit in filium qui ea facit que ipse dei filius mandavit ipse intrabit in regnum celorum. Regnum celeste debet merito dari ei qui facit voluntatem patris celestis. qui pater remunerat filium non alienis sed propriis bonis. Rursumque dignum est eum qui credit sic in filium quod eius servat mandata esse in regno celorum ubi Christus est. Jo. 17. Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum ut videant claritatem meam quam dedisti mihi.

Unica octava post penthe. Sermonis quinquagesimiseptimi. Prima pars A.

Primo quidam erat dives qui habebat decem. Luc. 16. Sic dicitur. Opinio quedam erranea ingenita est mortalibus que auget crimina et bona minuit. et hęc est illa opinio qua homines credunt se quecumque possident in usu vite possidere ut dominum. cuius contrarium tunc apparet quando de temporalibus istis oportet deo reddere rationem. Cum enim dominus sed dispensator reddat alteri rationem manifestum est quod homines non sunt domini temporalium sed dispensatores. et hoc totum declarat in parabola patris euangelij de villico iniquitatis quod in tres partes dividitur. Primo ponitur narratio villici ad reddendum rationem. Secundo explicatur eius sagacitas ad futurorum provisionem. Ibi. Exit autem villicus intra se. Tercio commendatur ipsius prudentia ad nostram eruditionem ibi. Et laudavit dominus. B. Circa primum tria facit. primum enim villicatus commissio homo quidam erat dives. homo iste deus est omnipotens qui homo dicitur. eo quod hominum singulariter habeat curam et providentiam ac si homo esset. ipse vero dives est cuius est celum et terra et omnia que in eis sunt de cuius divinitus dixit agnes virgo. cuius opes nunquam desunt. cuiusque divitie non decrescunt. Et attende. quod mundani homines illum dicunt divitem. qui bonis temporalibus habundant. sed hoc non est verum quod unicuique de seipso credendum est habentes autem bona temporalia nunquam dicunt se habundare et ideo hęc bona non faciunt divitem. et ideo bonis temporalibus ille dives est qui contentus est his que habet nec plura querit. quomodo etiam pauperes multi sunt divites. Th. 5. Sufficiebat nobis paupertas nostra. sed ille est divitior qui ipsas mundi contemnit divitias ille vero est divitissimus qui bonis habundat que sibi tolli non possunt. et hęc sunt vere divitie virtutum et gratie. quibus omnibus dives est deus omnipotens. ipse enim est dives infinita bonitate. Ro. 2. An divitias bonitatis dei contemnis. dives est multitudine misericordie. Eph. 2. Deus qui dives est

in mia Dives est inhabundanti gr̃a. Eph. 1. In diuicias gr̃e
 eius. que sup̃abundat in nobis. Item est dives nobilitate co
 gnicois. Ro. 11. Multitudo diuiciaꝝ sapie et sciencie dei. Di
 ues est magnitudine gl̃ie Nest. 1. ondit diuicias gl̃ie regni sui
 at magnitudinē et iactantiā. Cuius diuicie tante sūt auctoritatis
 vt omnes homines qui diuites sunt. eius diuiciis sint diuites. 1.
 Re. 2. dñs paup̃em facit et ditat. Prouer. 10. bñdicio dñi di
 uites faciūt. Itē sine eo qlibet est paup̃. Job. 1. dñs abstulit sicut
 dño placuit. ita factū est Largit̃ aut̃ deus hominibꝫ sex genera
 diuiciaꝝ. s. diuicias nature. fortune. corpis. aie. gracie. et diuicias
 gl̃orie. diuicie nature sunt amunes. mudi. s. machina cum
 suo ornatu. celi cū sideribꝫ et omni suo ornatu terra. ignis. aer
 aqua. et omnia que in eis sūt. q̃ dedit deus in misteriu cunctis
 gētibꝫ. vt dī Deu. 4. diuicie fortune sūt pecunia. possessiones
 mancipia. et bestie. de quibꝫ ps. omnia subiecisti sub pedibus
 eius oues sūt. Diuicie corpis sūt. generositas. originis. sanitas
 fortitudo. et pulchritudo. et ordinata mēbroꝝ distinctio. Gen.
 2. Formauit deus hominē de limo terre. diuicie aie sunt viuaci
 tas sensuū. irascibilis. ṽtus amatiua. ars ingeniū. voluntas. in
 tellectus. et memoria. Exo. 4. Quis fecit os hominis. aut q̃s fa
 bicatus est vidēte et celi. nōne ego. Diuicie gr̃e sunt. fides.
 spes caritas. fortitudo. t̃pana. iusticia. prudentia. scientia. sapi
 entia et intellectus. atq; rursus amicia honor laus. et fama de
 quibꝫ omnibꝫ dic̃ aplus. 1. Co. 4. Quid habes homo q̃ nō ac
 cepisti. diuicie gl̃ie sunt apta dei visio. dulcis ip̃ius amor. secu
 ra tranquillitas et angeloz confortium. que esse adeo dicit aplus
 Ro. 9. ondit diuicias gl̃orie sue in vasis mie. que p̃parauit in
 gl̃iam. patet igit̃ q̃ omne genus diuiciaꝝ a deo est. Prou. 8.
 mecum sunt diuicie et gl̃ia vt dicit̃ diligētes me. et thezauros
 eozū repleam. **C** Qui hēbat villicū: villicus nomē ha
 bet a villa et dicit̃ custos ville. aut dispenator bonoz ville do
 mmi sui. quē nos iconomū vel gastaldū dicē possumꝫ. Ex quo
 app̃et s̃m dñm. q̃ nō sūt villici dñi. s̃ potius alienaz facultatū
 disp̃esatores Et nota q̃ qlibet hō est villicꝫ dei. cui triplex vil
 la amissa est gubēnāda. et fruāꝫ ip̃ius disp̃esare prudentē man
 datū est. p̃ma villa ē mūdus iste. cuiꝫ fruāꝫ sūt bona t̃palia.
 que q̃libet debet custodire ne alteri rapiat. et sibi amissa seruis
 dñi distribuere. Secūda villa est corpus pp̃i. q̃ custodiendū est
 ne p̃ q̃nq; portas sensuū moꝝ igrediat̃ ad aīaz. ire. g. moꝝ in
 gressa est p̃ fenestras ñras. bene custodiebat corpꝫ. Job. diuicias

Sermo

31. ca. pepigi sedus cum oculis meis ne cogitare quidē de vir-
gine Gre. ne incaute respiceret quod postea mutus amaret. bona
etiā ipsius corporis. ut sanctas fortitudo etiā dispēfanda sunt ad
dei hūitū et honorē. Tercia villa est aīa que a p̄uis cogitatio-
nibus custodiēda ē cui⁹ oēs v̄tutes dissiui dāt ad dei cognitiōez
et amorē Quia vero frēq̄nter male custodiunt iste ville. ideo se-
cundo po nē villia accuatiō: Et hic diffamatus est apud illū
Aug. culpa publica sceleris. non indiget strepitu accusatoris.
talis em culpa seip̄am accusat. Et glo. sup Gen. Euidencia pa-
trati sceleris nō indiget clamore accusatoris. qz v̄o pct̄a n̄ra s̄
publica deo. iō in causa ista corā deo ip̄a n̄ra pct̄a accusat a dif-
famāt villiā. testis est nihilomin⁹ ip̄a sciciētia corā deo. Ro. 2
testimōm reddente illis scicia eoz. a mē semivie cogitationū ac-
cusatiū. aut etiā defendētū in die cū iudicabit d̄ns occulta cor-
dium. Igit̄ etiā tacente lingu a. scelera peccatiū pct̄ozē diffamāt
et testis est scicia: ¶ Quali dissipasset bona illius: bene
dicit q̄si dissipasset. et nō absolute dissipasset qz nullus q̄tūcūqz
pct̄oz sic pōt dissipare bona sibi a deo collata. qm̄ deus ea redu-
cat in aliquid bonitatis ordmē. Si em̄ aliquis ita male vixerit.
vt bona sibi collata dissipauerit. nō vtendo eis ad debiti sinez
vite eterne. tñ hāc ip̄am dissipatiōez de⁹ reducat in bonū iustis-
cie p̄mēdo p̄ pct̄is vt dicit aug. a nota qz mal⁹ villic⁹. 1.º dissi-
pat bona tpalia aliena rapiendo. vsuris. furtis. et rapinis. dis-
sipat etiā pp̄ria t̄xpendendo in luxuriis. commessatiōibus in
pompa mūdi. castis munitiōibus. eq̄tatiōibus et aliis sup̄fluis Lu-
15. dissipauit subaz suā viuendo luxuriose Itē dissipat pct̄oz bo-
na corporis dū vtūt fortitudie ad bella fāitate ad venerā pulchri-
tudine ad vana. Gre. de āgelicis. heu q̄ generosos vultus dya-
bolus rapit. Nec a. murus ierlm̄ dissipatus est. corpus murus
est aīe. p̄ cui⁹ dissipatiōez ingrediūtur ad aīam viciā. eel. 10. q̄
dissipat sepe mordebit eū coluber. Itē dissipat pct̄ozē bona ter-
cie ville. s. aīe ingeniū nāqz et arte quibus debuisset pp̄am vitam
discutere dissipat in terrenis merchāciis v̄tutē amatiuā. q̄ tot⁹
debuisset ad purū tendere dei amorē. dissipat p̄uis acupiscēdis
Job. 17. cogitatiōes mee dissipate sūt torq̄ntes cor meū. heu q̄
nobilis ingenia multoz hōim videm⁹ dissipari implicatiōe tpa-
lis lucri. que si intenderēt diuine cogitatiōi. neqz arist. excelluis-
set vnū ex ipsis. artē rursus iuemūt et industriā in extogitādis
v̄is subtilissis. mercatiōm. sic vt cū etiā pct̄m faciūt videant
fecisse iusticiā Itē v̄tutē pulcherrimā amoris iqnāt acupiscēdis
pessimis Iher. 10. assumpserūt iacob et deus eius dissipauerūt

3° ponit vil licatō ad iudiciū: et vocauit illū: vocat de⁹ peccoz
 triplicē aliqñ p exteriorē p̄dicatois h̄monē. aliqñ p internam
 inspiracōm. cū peccoz cōstituit se ante deū. et discutit q̄lter in hoc
 mūdo vixerit. aliqñ tandē vo. ac vnūquēq; in morte: et ait illi:
 tria v̄ba dixit x̄pus peccoz magne angustie et anxietatē. que si
 continue aurib; n̄ris msonuerint. nullo mō peccabim⁹. p̄mūz
 est rigide reprehensionis: quid hoc audio de te. quare de te au-
 dio talia. de te uanq; sic dotato munerib; gr̄az. p̄uento b̄ndi-
 ctiōib;. cōstituto dispensacōe meaz rerum. q̄re audio clamorē
 de terra resonātē. tātam illegalitatē. tā horribilia scelera. tā an-
 tiqua vicia. tantaq; dissipatiō t̄palia. inq̄nasti corpus. aīam pec-
 catis inueterasti. p̄s. audiuit deus et spreuit. et ad nihilū rede-
 git valde israhel. E Secūm v̄bum est anxij timoris: redde
 rōnē villicacōis tue: O v̄bū tremendū. o verbū anxij. o v̄bū
 durū discussionis districte qñ exigitur a nob ratio de occultis
 cordiū cogitacōib;. de q̄buscūq; etiā otiosis h̄monib;. de cunctis
 n̄ris actiōib;. tūc apti erunt libri celestes. tunc aptus erit lib
 consciencie. in quo leget memoria q̄cquid cogitauit dixit et fe-
 cit. tūc examinabunt facta. tūc discutiet ratio vite n̄re. heu q̄s
 futurus est securus in illo examine qñ patet que nūc latent ar-
 guente luce Tercij v̄bū est amari doloris. iā em̄ nō poteris vil-
 licare: in fut̄ra em̄ vita tollit omnis villicat⁹. ita vt vlt̄erius
 nec b̄nec male possit opari. mag⁹ igit̄ deloz est aīe qñ pri-
 mante hora mortis audit sibi dia. q̄ vlt̄erius villicare nō pos-
 sit. puto q̄ totū mundū daret vt sibi cederet spatij vni⁹ hore
 quo penit̄ret. et aliq̄d boni ageret. h̄ non dat sibi. q̄ t̄pus illd
 reddēde rōnis est. et nō exerēde villicacōis. Audiamus igit̄
 hec tria verba seueri iudicis. et ante iudiciū penus iusticiaz. vt
 nō peccem⁹. Hier. 22. terra tra terra. audi h̄monē dñi. Hier.
 38. audi et bene tibi erit Legit̄ q̄ abbas q̄dā bona monasterii
 dissipauerat. multisq; peccatis erat onerat⁹. ad quē ifirmantē ve-
 nit iuuenis q̄dā albis idutus dicēs. sitis patris dñe abbas die
 tercio meū venire ad dñm meū redditur⁹ rōez vniūse vite v̄re
 q̄ ille it̄rogauit. et q̄s ē dñs tu⁹ ad cui⁹ me citas iudiciū at ip̄e
 dñs inq̄r est. q̄ fecit celū a terrā quib; audit̄ abbas ille cōstitit
 v̄titq; facie ad pietē anxie flēs et gemēs q̄s dū sui cōsolarent̄. q̄
 esset spes salutis a medicis causasq; tristitie p̄quirerēt. nihillo-
 quebat. tandem vero importunis deuictis precib; ad dei inquit
 iudiciū etiā visibiliter die tercio vocatus sum et mihi dicē-
 tis q̄re tristis horratib; ḡ eū amicus ad p̄nāz. r̄ndit t̄pus nō
 cē agēde p̄nie. h̄ rōis reddēde eo igit̄ dissilante penitē. venit ad

Sermo

et die 3° prior iuuenis. venit inquit dñe abbas eam⁹ ad dei iudiciū. surrexit ille de lectulo et membris infirmis sequebat angelum cumq; ad mediū domus venisset nō se tenens p̄ debilitate cecidit retrosum et fractas ceruicibus emisit spm̄ qui statim ad dei est rapt⁹ iudiciū nā vt dicit Xū. i h̄mone inoocētū hac q̄ p̄pe anim aduersione impius patit̄. vt moriēs obliuiscat sui. qui dū uiueret oblit⁹ ē dei ḡ dū tps hēm⁹ opem bonū ē. Sed a para Secundo cū dicit. Mit aut villicus ē. ponit rem meduz ad fugiendū adēnaesem. et tria facit. p̄mittit em̄ mētis anxietas: ait at villicus intra se: intra se loquit̄ quia nullū in casu isto iuenit amicum quē consulat: quid faciā qz dñs me⁹ aufert a me villicatōez. cris. fidelis dispensator q̄ de p̄pa dispensatōe cōdit. desiderat cū paulo dissolui. et eē cū xpo. is autē cuius sūt vota terrena anxiat in exitu. Job. 31. qd faciāz cū surrexerit dñs ad iudiciū. et cū q̄sierit quid rñdebo ei: fodere nō valeo. Cris. impotentē esse in ope crime est vite in heretis. nō em̄ timeret si cōsueisset affectare labores. duobz at modis indigēs potest acq̄rere necessaria aut opando qd iste nō poterat. vñ dixit. fodere nō valeo aut medicādo qd iste erubescerat. vñ subdit: medicare erubescō: qz aliis ipse largiri cōsueuerat. Seneca nihil inquit carius emit. q̄ qd p̄cibo impetrat. Considerandū est. qz in alia vita nec anima potest bona opari. quibz adiuuet ad gl̄iam. nec ipsa bona potest ab aliis mendicando impetrare. opari quidē non potest. quia tpus vite p̄nt̄ compatatur estati. alia vero vita similis est hyemi. in qua quilibet accipit quod estate acquisiuit. p̄pter quod pigrum hominē hortatur salomon Prover. 6. vade ad formicaz o piger. et discite sapientia. que cum nō habeat duā ac p̄ceptorē parat estate cibus sibi. vñ Cris. vita p̄ns hēt exercitiū mādatorz. futura vero solatiū. si nihil. opatus es hic. frustra in futurū speras. Nec potest aia medicare in alia vita. qz nō dabit ei hui⁹ signū sūt fāvūgines que petētes oleum a prudentibus repule sunt. sed nec diues epulo medicās guttā aq̄ recipit. alii etiā volētes ingredi nuptias celastes. cū rubore erecti sūt dicēte xpo. amē dico vobis nescio vos. Itē nec emere pō tūc vitā eternā. qz nec habet vñ emat nec est ibi venditor. Itē nec pōt accipere mutuo. Itē nec aliteri cambire. vnde Cris. quilibet suā auerlationem vt tunicaz induit non est eam eruerē. nec alteri cambire. hec igitur et causa quare erubescenduz est in alia vita medicare. quia nō datur medicatō. sine em̄ i aliq̄s petat do no elemosine siue p̄tio. siue

tambio siue mutuo non dabit ei. Proū. 20. Propter frigus pi-
 ger arare noluit. mendicabit g̃ estate ⁊ non dabit ei. sed nec aie
 in alia vita p̃ficiet p̃ sanctorū patrocinū. Tribus em̃ modis ali-
 quis patrocinat̃ in cā scz aduocatione ibi vero nullus erit aduo-
 cationis locus. Jhe. 15. Si steterit moyses ⁊ samuel corā me nō est
 aīa mea ad ppl̃m istū istos duos noīat qz in cā ppl̃i sp̃ fuerant
 aduocati ⁊ mediatores et subdit. ecce illos a facie mea ⁊ egredi
 ant̃ qz si dixerint ad te qui egrediem̃ dices ad eos. h̃c dicit dñs
 qui ad mortē ad mortē et qui ad gaudiū ad gaudiū et qui ad fa-
 mē ad famē ⁊c. Secūdo patrocinant̃ in cā amicitia ⁊ consanguinitas
 qñ reus ē amicus vel consanguineus amicos iudicē. sed in alia vi-
 ta tale patrocinū non h̃bit qz nullus sanctorū amicos vel consan-
 guineos poterit liberare. Eze. 9. Si fuerint tres viri isti i modio
 peccatorū noe daniel ⁊ iob ipsi iusticia sua liberabūt aīas suas.
 vno ego dicit dñs qz nec filios suos n̄ filias liberabunt. Ter-
 cio in cā reo patrocinū prestāt precēs amicos ⁊ potentū. sed n̄
 istud h̃bit locū in alia vita qz om̃s orōnes sanctorū s̃l iuncta n̄
 liberarent vnā aīam ad infernū damnatā. Je. 7. Noli orare p̃ po-
 pulo hoc nec assumes p̃ eis laudē ⁊ orationē ⁊ nō obstitas mi-
 bi qz nō exaudīā te. erubescendū est g̃ in alia vita sanctorū pa-
 trocinia mendicare qz nō obtinent̃. Et Secūdo ponit consilij sa-
 gacitas scio quid faciā qz anteq̃ tollar a villicat̃ne debita rela-
 xabo debitoribz dñi mei ⁊ distribuā eis de facultatibz eius vt cū
 amotus fuero a villicat̃one p̃ sniam mortē quilibet a villicatio-
 ne amouet̃ recipiant me ipsi quibz relaxaui debita et facultates
 tradidi dñi mei in domos suas vt nō cogat fodere aut mendica-
 re. pruidit igit̃ iste villicus requiē post completū villicatus offi-
 cū non laborādo nec mēdicādo sed potius bona dñi sui distribu-
 endo. Vbi considerandū est qz vt supra dictū est tres ville cōmisse
 sunt hōi corpus scz mundus ⁊ aīa. quarū fructus debet dispen-
 sare ad honorẽ dei. corpus nanqz suū debet distribuere in ieiuni-
 is vigiliis et ceteris laboribz p̃ deo assumptis. et sic bona corpo-
 ris optime erunt dispensata. si vero corporis labores sustinere n̄
 posset quemadmodū et hic villicus dicebat. fodere nō valeo.
 saltē bona amme que sunt amor cognitio et memoria. ita distri-
 buat orando meditando de lege dei et cunctos etiā inimicos as-
 mando vt orationibz sibi recompenset̃. Quod laboribz efficere nō
 potuit. qz si rursus etiā orare erubeicit. vtpote quia nescit quez
 admodum et hic villicus aiebat. Mendicare erubescō. Qui em̃
 orat mendicat petat enim suffragium tunc

Sermo

certe non restat nisi q̄ prouideat sibi taliter de bonis tercie ville
dñi sui sc̄z de bonis t̄palibz elemosinas largiendo q̄ talis disp̄e
satio omnē defectū excuset corporis et aie. Vnde dan. 4. Pecca
ta tua elemosinis redime. ieiuniū em̄ quod est distributio bono
rum corporis et oratio q̄ distribuit bona aie atq̄ elemosina que
distribuit boua mundi sunt opera quibz habet̄ vlt̄a eterna. se d
elemosina superexcedit. Tho. 12. Bona est oratio cū ieiunio et
elemosina magis x̄. Tercio ponit̄ extogitati filij executio.
Conuocat̄ itaq̄ singulis debitoribz dñi sui. Debitoris appella
qui debebant dño annuſarios redditus p̄ beneficiis a possessi
omibz nomie ipsius retent̄. Dicebat primo. Quantū debes dño
meo. At ille dixit. centū cados olei. Beda. Cados gr̄ce anpho
ra est quā vulgariter barile dicimus at̄nens tres vnas. Dixit
q̄ illi. Accipe cautionē tuā. Cautio est trographū siue cartula
debiti manu debitoris scripta in qua profitet̄ se esse debitorē ali
cuius a ipsam cartulā non retinet debitor h̄ tradit eā dño. Dia
vero iura dñi et cartas habet villicus iste penes se. et iō potuit
tradere eas debitoribz et sede cito et scribe de manu tua sic a pe
orē scripturā manu tua scripseras. quinquaginta. dimidiā p̄tez
annualiū redditurū ei dimisit. Deinde alio dixit. Tu vero quā
tū debes. Qui ait centū choros tritici. Chorus triginta modios
at̄net et est onus cameli. At illi. accipe l̄ras tuas quas prius
tuis manibz notasti. et scribe octoginta. quantā partē debiti re
laxauit.

Tercia pars.

Er̄go commendat̄ villicū prudentia ad nostra erudi
tionē cū dicit̄ et laudat̄ dñs. Primo cōmendat̄ vil
licū dicens. Et laudauit dñs villicū iniquitatē q̄z pru
dēt̄. i. sagacitē fecisset. Nō q̄ non laudauit eū de frau
de facta sed de prudentia qua sibi prouidit in posterū. et cōn̄rio q̄ vt
dicit̄ aug. ista similitudo intelligenda ē si em̄ laudari potuit qui
in fraude fecit prudentiā multo amplius placent deo qui h̄m ei
us imperiū ista opera faciūt. vel alit̄ laudat̄ opus villicū nō in se
sed in suo significato. quicquid em̄ h̄emus ē dñi dei n̄ri vnde si d
bonis dñi nobis collat̄ largiēdo elemosinas prouideam⁹ in post
erū laudam⁹ ab ipso. vel alit̄ non cōmendauit dñs absolute pru
dentiā villicū sed in compatione ad prudentiā sanctorū q̄z prudē
tior fuit ad fraudē q̄ iusti ad iusticiā et hoc ē q̄ subdit̄ q̄z filij hu
ius sc̄li. i. amatores m̄di prudentiores sibiis lucis filio lucē sanctos
appellat quoz opa nō sunt in tenebris sed in luce gr̄e in gnatio
one sua sūt. i. in sc̄laribz ad q̄ vident̄ geniti prudentiores sūt orig.
filij sc̄li hui⁹ nō sapiētiores sed prudentiores dicunt̄ filiis lucē a h̄

nō absolute. sed in generatione sua. id ē in secularib⁹. attēdam⁹
 quō seculares peudētiores sūt ad lucra tpalia. qualē carnē pas
 seant. bñ induant. quō ingenio fauces pncipiū acquirāt. peudē
 tiores sūt ad hęc mūdāna. q̄ multi iusti ad acquirenda celestia.
 vñ apli dormiebāt qñ iudas circuibat hincinde vt traderet xpm
 sic dormiētib⁹ religioib⁹. seculares lucra sectant. terra mari et mil
 le pericul⁹. Itē videmus hoīes seculi armis industres ad defensio
 nē suā. et expugnandū inimicos. magis q̄ multi iusti sint peudē
 dentes temptationib⁹ resistere. et diabolū expugnare. Itē vide
 mus mulieres magis se ornare vt placeant mundo. q̄ multi vt
 placeant deo. ppter q̄ abbas machanus cū videret meretricē or
 natā plāxit. qz magis ipsa satagebat mūdo placere. q̄ ipse deo
 ¶ Secūdo adducit salubre documentū: et ego dico vob. facite
 vob amicos: amicos nob facim⁹ paupes. cū es largitū elemo
 sinas: de māmona iniquitatis: Aug. q̄ hebrei dicūt māmona.
 latini diuicias vocant. Aduertendū q̄ nō precipit dñs fieri ele
 mosinas de male acquisitis. eccle. 34. Dona que iniqui donant
 nō approbat altissimus. neq̄ pspicit in oblationib⁹ iniquoz.
 qz qui offert sacrificiū de substātia paupis quasi qui vidimat fi
 liū in aspectu patris. māmona vero iniquitatis vt dicit Aug.
 diuicie sūt vñcuq̄ habeant. que si male acquisite sint faciendū
 ē amicos eas restituendo. vñ pristina amicitia reparet. licet resti
 tutio nullius sit meriti. si vero diuicie nō sunt de malo acquisite
 rursus nihilōius dicunt māmona iniquitatis. et hoc ppter mul
 ta. pmo h̄m Aug. qz nō sunt vere diuicie. imo paupertate plene
 et sp̄ casib⁹ obnoxie. si em̄ vere diuicie eēt securitatē prestarent
 secūdo eo q̄ iniqui sibi cōstitūt sp̄ in eis psal. et in multitudine
 diuiciaz suaz gloriānt. tercio vt dicit Amb. qz temptāt aīas
 nras cupiditate. vt volim⁹ seruire auaricie que ē idolorū seruic⁹
 quarto h̄m bas. qz vt i plurimuz acq̄runt iniq̄. vñ puerbialiē
 dicit nō est cumulus sine puluere. Quinto h̄m th̄o. qz iniq̄ re
 tinent. magna em̄ nequicia ē ea retinere. vñ dñt viuere paupe
 res et pmittere eos mori. sexto qz iniq̄ expendunt in luxuriis et
 amessationib⁹ atq̄ aliis supfluis. septimo qz ppter diuicias plu
 ra cōmittunt iniq̄. octauo qz aīos hñtū faciūt iiquos vt sp̄ am
 plus desiderent. nono dicunt diuicie iniquitatis. id ē ineq̄lita
 tis. qz ineq̄lī possident: vt cū defecāritis: p̄ mortē. cum hō mo
 ritur deficiat ei vita. deficiat mundus. deficiūt amici et consangui
 na. deficiunt opes. deficiat possibilitas ad bene operandum.
 Videat ergo quilibet. vt dum hlc viuūt domis elemosinarum.
 acq̄rat sibi amicos i alia vita. alias male eēt recept⁹. Idic eadit

Sermo

exemplū eius qui habuit tres amicos. quoz vnū dilexit plus
q̄ mūdū. s. et diuitias. alterū q̄ntū se filios. s. vxorē ⁊ sangui
neos. alterūz minus se. s. paupes. quoz p̄mus hō eunti ad dei
iudiciū tribuit. vix vñ moriens tegat. alter comitat ei vsq; ad
foueaz. h̄ mīa in pampes ante deū vadit cū moriēte. vñ Ambz.
sola mīa comes est defunctoz. vñ subdit: recipient vos in eter
na tabernacula: paupes vos recipiunt in celis. qz mie opus il
lis impensuz causa est. vt illic recipiā. igit̄ vt dicit Greg. Si
eoruz amicitias. acq̄rimus eterna tabernacula. p̄sare debemus
qz p̄omis potius mūera offerim⁹. q̄ egenis dona largiamur.
p̄selem⁹ etiā vt dicit Criso. qz elemosina est ars arciuz qz data
in terris. fabricat in celis nō luteas domos sed celestes. nō transi
toria tabernacula h̄ eterna. q̄lem quisq; edificauerit talē recipiet
exemplū regis indie q̄ repit palatiū in celis fabricatū ex elemo
sinis substācie sue. qm̄ beat⁹ Tho. ap̄ls paupibz erogauit ⁊c.

Vnica nona post penth' Sermo lviij

Prima pars.

Vm̄ appropinq̄ret ih̄sus Iherosolimā ⁊c. Lu. 19
nō est sine prudentia. si aliq̄s suis etiā damnis
castigat. sed ille prudentior est. quē dāna corri
gunt alioz. longe vero omnibz quisq; magis
sapit. si nullis damnis. h̄ solo emendat iudicō
rōnis. volens igit̄ eccl̄ia nos corrigi vel alioz exemplo. euāge
liū p̄ponit de destructione gētis iudayc̄e ne similia fatiam⁹. p̄p̄
que illi pierant. vñ in hodierna epistola. Cor. 10. scripta sunt
hec ad correctionē nr̄az. in quos fines seculoz deuenerūt Tria
igit̄ tanguit in euāgelio hodierno. Primo p̄passio saluatoris
de nūtura ciuitate. Secdo declaratio erroris de fūta calamitate
ibi. qz venient dies ⁊c. Tercio opatio seruooris de amouenda
cupiditate. ibi. et ingressus. ⁊ Circa p̄mū tria fact. pre
mittit em̄ fletū p̄passionis Vbi sciēdū q̄ ea que legunt in p̄nti
eu angelio facta sūt dñica palmarū veniēte em̄ xp̄o de bethania
ih̄rl̄am occurrit ei sedenti sup̄ aselluz multitudo magna de ciui
tate. cum ramis arborū cantantū. benedictus rex israhel qui ve
nit in noie dñi. igit̄: cū appropinq̄ret ih̄sus iherosolimā: hec est
ciuitas regalis et sacerdotalis. in qua multitudo maxima cue
nerat vñdig; ad festū pasce celebrandū. ad ipam vero ciuitatez
appropinq̄bat xp̄us. vt in ea mortem suscipiens humanum ge
nus redimeret: videns ciuitatem: in qua passurus in breui. sa
molissimam laudibus potētissimam ciuibz. fluentem deliciis.
habundatē diuitias ⁊ edificiis pulcherrimā quā videbat qui dā

xps oculo corpis exterius glorioſa. h. diuinitatis intuitu ſuidebat
 mala que uentura ſup eā erāt: fleuit ſup illā: qz ſons pietatis
 erat. lacmas nō dētinuit. nec edificia planxit parietū. h. ſubuer
 ſionē aiaz. Cirill⁹ effuſe lacme ſunt ſigna trifticie. ubi cōſidera
 magnū cōpaſſionis interiorē affectū. qui etiam exterius pfluxit
 in lacmas Cōſidera etiaz qnto dolore cordis affligebat q cātan
 tibz ad ipius gliam. et exultantibz turbis ipſe medius eoz la
 crimabat. **B** Nota qz qnquies legit xpus fleuiſſe. Pri
 mo in natiuitate cū ſilem omnibz uocē emiſit. ut dī Sap. 7. de
 hoc Aug. li. 50. omel. lacmis inquit ſuffundit vultuz ſilētiū
 ſe mortalibz uagatibz pmit. iſte lacme ſunt pteſtatio miſie hu
 mani generis. nati em̄ in originali uſticia nō planxiſſemus. at
 nūc ipa lapſe carnis miſanda additio. cogit infantē plāgere. ſta
 tū igit nre miſie planxit agn⁹ inoēs i ſua natiuitate. 2° plan
 xit in ſuſcitacōe lazari. Jo. 11. q lacrimat⁹ eſt ihus. iſte lacrimae
 ſunt pteſtatio amaritudinis mortis. naz ut dicit Gre. ſi nō peccal
 ſet hō. abſqz morte media tranſſatus fuiſſet ad eternā btitudi
 nem. lacrimatus eſt ergo xps in morte lazari. cōſiderans oportē
 tali modo finire uitā iſtaz Tercō planxit. ruinā ciuitatis. ut ha
 betur hic. quo ſletu planxit uanitatē mūdane uite. quā nō cō
 ſiderant hoies quid futurū ſit eis. Quarto planxit ſcelus et pdi
 tionē iude pditoris. Jo. 13. turbatus eſt ihus ſpiritu et pteſta
 tus eſt et dixit. Amē amē dico. qz vnus ex uobis me tradet.
 ex illa turbatione. ut dicit Aug. lacrimatus eſt dñs delictū et
 pdicōez iude. q lacme fuerunt magni doloris. ex eo qz aia dei
 inſignata ymagine uadit in pdicōez Jher. 9. quis dabit capiti
 meo aquam et oculis meis fontē lacrimaz. hoc lamentū eſt
 p pdicōe oim reproborū. h. p caſu platoz ſubdit. ſup mōtes aſſu
 maz ſletū ac lamentū et ſup ſpetioſa deſerti plandū. qm̄ in cōſa
 ſunt. montes ſancti plati. ſpectoſa uero deſerti ſunt religioſi. de
 quoz pditione magis dolendū eſt. Quinto fleuit in paſſione.
 Hebre. 5. pces et ſupplicacōes cum clamore ualido. et lacrimis
 offerens ad deū. iſtas lacrimas fudit ad deū in paſſione. ex deſi
 derio nre ſalutis. p qua exauditus eſt. vñ ſubdit ibi qz exaudi
 tus eſt p ſua reuerencia. ecce quociēs planxit xpus p nobis fle
 uit qdē in natiuitate hois ingreſſū ad hāc uitā qz cū cuppa q mi
 ſeria. fleuit ſuper ciuitatem hominis progreſſuz. quia cum uani
 tate. fleuit ſup lazari hominis exitū. quia cū pena. fleuit ſup
 iudam damnationem reproborū. quia eterna. fleuit in paſſi
 one pro electoerū ſalute. non ſolum autēz fleuit. ſed etiam in uo
 cem lamētationis prorupit dicens amaro animo uocē lugubri.

Sermo

quia si cognouisses: ea que sup te ventura cognosco. omnia em
nuda et apta sūt oculis eius: et tu: feres meū rumā tuaz que
modo gaudes et exultas in prosperis. Secdo ponit status pntis p
speritatis: et quidē in hac die tua: diē ipius ciuitatis tpus ap
pellat mūdane prosperitatis. qui dies bñ dicit ēē ipius. qz dāso
tpis beneficio. nō utebat ad dei cultū. h p suis tm voluptatibz
exercēdis expēdebat: que ad pacē tibi: sūt. .i. die isto pntis p
speritatis habes. que sunt tibi ad pacē. nō quidē ad veram pas
cem. h ad pacē tibi. vt vates liberi9 tuis voluptatibz. ē em par
mūdana quaz diligunt impij. vt sine timore peccent. de quibz
dicit in pollitidis. l. 7. qz rubiginē strahunt sicut ferrum pax
duētes. Tercio ponit in consideratis futuroz: nūc autē: pnti tpe
prosperitatis et pacis: abscondita sunt ab oculis tuis: que ven
tura sunt tibi mala. presens namqz prosperitas facit ne considerēt
et p̄caueat futura aduersitas. ppter qd dicit Prou. 27. ne glo
rieris in crastinū. ignoras quid supuetura pariat dies. Itē eccl.
9. nescit homo finē suum. h sicut pisces capiunt hamo. et sicut
aues p̄p̄pedunt laqueo. sic capiunt hoies tpe malo. tū eis ex
templo supuenit. C Nota qz ciuitas ista iherl'm ad quā
dñs venit signat iudayā p̄ m. signat mūdū istū. sicut vniū
ciuiusqz aiām. ad p̄mā ciuitatē venit xp̄us p carnis assumptōez
quō hz in totū mūdū uenit. solis tñ iudcis appropinquat. qz
ex eis carnē assumpsit. Debre. 2. nusqz em angelos apprehendit
sed semē abrahe. Itē hui9 ppli cōsiderauit et vidit statū vanū in
peccatis sua p̄ntia corpali. Gen. 18. descendā et videbo utrū ela
morem qui uenit ad me ope p̄pleuerint. fleuit etiā xp̄s iuday
e gentis captiuitatē. eo maxime futuram occasione sue mortis
Tren. 2. defecerūt p lacrimis oculi mei. turbata sūt oīa viscera
mea. et sup iudayā p̄plo sumpsit lamentū. Itē planxit qz non
considerauerunt iudei qd illis erat venturū. Tren. 4. nō credi
derunt reges terre. et vniūsi habitatores orbis. qm ingrederēt
hostis et inimic9 p portas iherl'm. euenit em illis qd timebant
Job. 11. Si dimittim9 eū sic oēs credent in eū. Ad sedāz ciui
tatem scz ad mūdū rursus appropinquat xp̄us carnē assumēdo.
et uersando cū homibz. Baruch. 3. post hec in terris visus est
et cū hominibz uersatus est. Itē vidit mūdū uanitatē. que de
cipit eius lasciuā. que inficit eius curiositatē et iactantā deicit
1. Jo. 2. omne qd est in mūdō aut est concupiscentia carnis aut cō
cupiscentia oculoꝝ aut supbia uite. Itē fleuit mūdanos homi
nes. qui si casū mūdū cognoscerēt. ipi cū dño fierēt qz pulchri
tudo omnis redigit in vermes et putredinē. diuicie in paupertatē

sanitas in infirmitate. vita in morte. potentia in humanitate. honore in ignominia. et cum nihil videamus stabile in mundo ipsa particularis creature ruina designat nobis aliqui totum mundum deficere sed ista abscondita sunt ab oculis insipientium. quia pace mundi die suo temporaliter fruuntur. de quibus Job. 21. dicitur in bonis dies suos. et in puncto ad inferna descendunt. Ad tertiam civitatem scilicet ad aiam venit Christus. qui per gratiam visitat cor hominis. Item videt peccatrici anime non ephando opera ipse qui solus novit corda filiorum hominum. Eze. 16. transiens per te vidi te calcari in sanguine tuo. et vidi te et ecce tempus tuum amatum. Item flet Christus aiam peccatrice. Mich. 1. super hoc plangam et ululabo. quia desolata est plaga eius si vero consideraret anima statum sue culpe. et quem statum penam in futuro expectet. ipsa cum Christo plangeret semetipsam. huius peccati delectatio tollit considerationem mortis repetite. tollit timorem districti iudicii. tollit etiam anxietatem penam inferni. propter quod. Tren. 1. sordes eius in pedibus eius. quia non est recordata finis sui. unde nos hortatur. Psa. 46. memetote istud et fundamentum redite purificatores in cor.

Secunda pars.

Secundo cum dicit. Quia veniet. tangit terribilis declaratio future calamitatis. et duo facit. primo namque pre dicit sex illius civitatis miseras. quarum prima est obsidio ipsius. quia veniet dies in te: per 40. annos ab ascensione domini venerunt isti dies subversiois eius. et attende quia tempus prosperitatis significauerat supra nomine diei singulariter. plurali vero numero significat dies aduersitatis. quia modica fuit prosperitas in compositione aduersitatis. Pro. 10. anni impiorum breuiabunt. breuiabunt quidem in culpa ut dilatentur in pena. ps. viri sanguinum. et dolosi non dimidiabunt dies suos. isti sunt dies super hanc civitatem pronuntiati. eze. 22. civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius que polluta est in sanguine. qui a te susus est appropinquare fecisti dies tuos: et circumdabunt te inimici tui: Thytus. scilicet et vespasianus romani videlicet principes cum exercitu suo de quibus predictum balaam mure. 24. veniet in tricibus de ytaliam et superabunt asinos. vastabuntque hebreos etc. quomodo vero circumdederint eam addit: vallo: est autem vallum cathenatura facta de lignis quod nos dicimus palangatum. eo quod de palis fiat. Romani igitur obsidentes iherosolimam. tres aggeres circa eam fecerunt vallem munitam ut nemo egrediatur ingredi possit. Eccl. 9. venit contra eam rex magnus. et vallavit eam extruxitque munitioes per girum. et perfecta est obsidio. vallo autem circumdata fuit hec civitas in vindictam quia christi caput iudei circumdederunt corona spinea. Secunda

Sermo

aduersitas ciuitatis fuit. quia inimici eius sua etiam pñcia eaz
circū dederunt. vñ subdit. et circū dabunt te: sua pñcia cor pal-
nouē em annis eā obsederunt nullo ferente auxilium. et hoc in
vndictaz qñ iudei circū dederunt xpm in orto. cū gladijs et su-
sibus. Ecl. 5. circumdederunt me vndiqz. et nō erat qui adiu-
uaret. respiciēs eram adiutorium hominū. et non erat. Tercia
aut aduersitas fuit angustia ipius ciuitatis: et coangustia-
bunt te vndiqz: coangustati valde fuerunt iudei. quia nulla
erat euasionis via. exire em volentes ciuitatem incidebāt in gla-
dium. manētes vero in ea fame pibant. et hęc pdixit eis Moy-
ses Deu. 28. in omni terra tua obsideberis intra portas tuas:
et comedes fructū vteri tui et carnes filioz tuoz et filii az tuaz
qñ dederit tibi dñs. in angustia et vastitate q o pprimet te hostis
tuus. Ad lrām em vt dicit Josephus. tāta fuit angustia ipius
ciuitatis vt carnes filioz māducarent. et hoc in vndictam qñ
sitiēti xpo dederunt acetū in cruce. tres dicte aduersitates pcel-
serūt captoez ciuitatis sequūt tres alie destructiōes ipius Quar-
ta aduersitas post captiōē ciuitatis fuit ipius euersio: et ad-
terram psterment te: cuncta nanqz edificia. turres et muros ci-
uitatis deiecerunt ad terraz. Tren. 2. pāpitaui dñs nec pepit
omnia speciosa Jacob destruxit in furore suo munitiōes vrgines
iuda deiecit in terram et hęc in vndictā. qz corpus xpi mortuū
oportuit sepeliri in terrā. Quinta aduersitas fuit ipsoz iude-
ozum occisio: et filios tuos. i. iudeos: qui in te sunt: geniti sup-
ple. psterment ad terram. occidendo sine misericordia. Tren. 2.
iacuerūt in terra foris puer et senex vrgines mee et iuuenes mei
eciderunt in gladio. interfecti in die furoris. tu passisti. nec mi-
sereberis. vndecies em centena millia fame pierunt. nonaginta
septem millia venditi sūt. triginta v3 ex eis vno denario. et vn-
decies centena millia gladio et fame eciderunt in vndictaz. qz
xpi filios aplos psecuti sunt Sexta aduersitas. fuit oimoda ip-
sius desolatio: et nō relinqnt in te lapidem sup lapide: Mich. 3.
Syon quasi ager arabit. et iherlm quasi acruus lapidū erit.
et mōs templi in excelsa siluaz. cū em Tytus euertisset ciuita-
tem. iudei qui fugerant post recessū eius ceperunt edificare tunc
romani illic miserunt Elyum Adriamū qui sic ciuitatē euertit.
vt nec remanēt lapis sup lapide. et tunc in ppetuū dispersi sūt
quia noluerunt sub alis xpi agregari in fidez ecclie. ppter quā
culpam adhuc in totū orbem dispersi sunt. Et Secdo po-
nit generalis causa istius aduersitatis: eo q nō cognoueris:
ideo non cognouit quia cognoscere noluit. malicia et inuidia

ex ceteris: tpus visitationis tue: tpus visitationis fuit tpus
 gracie. quo xpus per sua corpalem pntia visitauit iudeos. qd
 tpus si cognouissent xpo credidissent. nec supdictas sustinuis-
 sent calamitates. et ideo querit dñs eorū acritate. Hier. 8. mil-
 uis in celo cognouit tpus suuz. et turtur et hyrundo et cyco-
 nia custodierunt tpus aduentus sui. pplus aut meus non co-
 gnouit iudicium dñi. sic igitur xpus visitauit iudeos qd ipius
 visitatio fuit eis destructionis occasio. et h ipse pdixit eis lōge
 ante. Exo. 33. pplus dure acruicis es semel ascendam in medio
 tui. et delebo te. Querit quare xpiani iudeos nō psequantur
 Et dicendū qd huius plures sunt cause. Prima ppter reuerentiā
 xpi et aplorū. qui ex illo populo fuerunt hm carnē. Secdo ppter
 honore p̄riarcharū et p̄phetaarū. ex quibz ppls ille passit. 3°
 ppter gram antique amicitie. qm si nūc reprobati sunt. ex anti-
 quo tñ fuerunt familiares et pplus dei. Quarto ppter reueren-
 tiā legis eoz qd a do data fuerat sustinem⁹ iudeos obhatores
 eius. Quinto qd xpiani descenderunt ex illis hm fidez. vñ ecclia
 dicit synagoge filia. sustinēdi at sunt p̄genitores nri. licet mali-
 ne similes videamur filiis vipre. qui p̄riam p̄imunt matrem
 Sexto qd iudei sibi p̄lis sunt signū sue reprobacōis. legem enīz
 suā nūq̄ ita bñ huauerūt. sicut tpe isto post xpm. et tñ in om̄ez
 terram disp̄si sunt. vñ dat̄ intelligi. qd nūc eorū deus nō accep-
 tat. alias liberaret eos sicut p̄misit qd de cūctis locis rediret
 captiuitatē eoz. dūmō legē tenerēt. Septimo qd ipsi sunt nob̄
 continuū correccionis exemplū flagellant̄ em̄ multis angustis
 ppter suā incredulitatē. ne nos in incredulitatē inadam⁹. Dda
 uo qd ipsi sūt nre fidei afirmatio habent em̄ penes se libros au-
 tenticos. ex quibz testimoniu p̄ferimus de xpo. Nono qd passio
 xpi et multa misteria salutis nre deus p iudeos tanq̄ p malos
 ministros optus est. Ne ergo obliuiscam̄ quis fuerit iudaeus
 populus. eos dimittim⁹. vñde. ps. deus ostendit mihi sup inī-
 micos meos ne occidas eos. neq̄ noli uiscant̄ populi mei De-
 cimo seruant̄ iudei. qd in fine mundi credituri sunt. et tunc oīs
 israhel saluus erit. vt dicit aplus. ps. auertent̄ ad uesperam in-
 terim uero famē patient̄ vt canes. ¶ Nota qd tunc pec-
 catricis aīe dies uenūt. in qbz punit̄. qñ p⁹ uite p̄ntis diē. ad-
 uenit dies mortis. cui succedunt penaz dies eterni Job. 30. in
 memet ipso marcescit aīa mea. et possidet me dies afflictionis.
 Agomzate aut aīa peccatrice in exitu sui a carne. supdictas sex
 patitur aduersitates. Primo quidē inimici eius demones circū-
 dant eaz triplīa vallo pctōrū cogitationis. locutōis et operis.

Sermo

sic ut anima vndiq; videat pfunditatē suoz scelerū. Jone. z. circū dederunt me aque vsq; ad aiā meā abyssus vallauit me. Secdo etiāz demones circū dant aiāz sua pñcia terribili. Sap. 17. psone tristes illis appentes pauore prestabunt. Tercio coangu- statur anima vndiq; et in arca cluditur. Concluditur nanq; inter vitam et mortē. concludit inter culpaz et penā. Est em̄ in finem culpe et iniciū pene. asringit cā pena sequēs mortem. cō- stringit eam vite iminus. ita vt nesciat quid fatiat. sed despet. Sap. 5. p̄ angustia spūs gemētes. z. Re. 1. Interfice me. qm̄ te- nent me angustie. 4. homo ad terram pstermit. corpus quidez ad terram deicit. Eccl. 3. de terra sunt oēa facta et in terrā piter- reducent. aia vero pstermit ad infernuz. qui est in medio terre. ps. introibunt in inferiora t̄. Quanto filii anime. omnis actus et opa eius ad terram deiciunt. qz nulla ex tunc adest bene ope- randi facultas. Eccl. 11. nec opus nec rō est apud inferos. quo- tu pperas. omnis etiā aie cōsideratio sic est ad terram prostrata vt nihil occurrat anime nisi pena infernalis. Sexto nō relinquit lapis sup lapidē. qz nihil v̄tutis in anima damnata relinquit. ex quib; est spūale edificū. Tren. 4. qm̄ obscuratus est aurum mutatus est color optim9. dispersi sūt lapides sanctuarij in ca- pite omnium platearum t̄.

Tercia pars.

¶ Erat cum dicitur Et ingressus in. tangit feruor cor- rectionis xpi p amouenda cupiditate. Et hoc idem le- gitur Mat. 21. et mar. 11. vbi duo facit. qz corrector debet emēdare et instruere. p̄mo ergo oñdit quomō emēdauerit: Et ingressus in templū: Non hēbat xpus ir̄imis vllū domiciliū. et iō ad templū tanq; p̄ris pallaciū est ingress9. Tu igit vt dicit Cris. sis xpi imitator. vt cū ad aliquē locū iue- ris p̄mū ad eccliam curras: Cepit exere vendētes in illo et emē- tes: in Mat. et Mar. addit qz mēsas numularioz. et cathedras vendentiū columbas euertit. Consulentes em̄ sacerdotes sue cu- piditati ordinauerūt in atrio templi venditores aialiū vt a lon- ginq; veniētes qui secum hostias deferre nō poterant. hērent eas in promptu. ne vero aliquis excusaret defectu pecunie. erāt ibi numularij qui sub cautōe spe alicui domi comodabant pecu- niam. vendebant etiā ibi columbe p sacrificio paupm. hoc vero graue erat peccatū. tñ rōne auaricie sacerdotū. tum rōne nego- tiacōis que fiebat in templo. tñ etiam rōne vsure ibi amisse. rō- ne domi recepti p pecunia comodata. Eze. 18. vsuram et omēz suphabūdanciā non accipietis. Quia vero vt dicit Greg. ruina pp̄a maxima erat ex culpa sacerdotum et ex his que fiebant in

templo. ideo xps pmo ingressus est in templū vt corrigeret cul-
 pam. ex qua omne malum deriuabat in plebem Et hoc vt dicit
 Hiero. inter omnia xpi miracula maximū fuit. vt vnus solus ho
 pauper et contemptibilis tantam turbā eueret lucra auida. et pe-
 cuniā az numulariorū spergeret. que magnus exercitus nō fecit
 set. Igneū nancq; aliquid et sydereū radiabat ex oculis eius.
 atq; diuinitatis maiestas radiabat in facie. ita ut nullus posset re-
 sistere: Dicens illis scriptū est: Isa. 56: quia domus mea: mihi
 dedicata. a me electa: domus orōnis vocabit: nō quidē domus
 negotiorū. nō vane locutionis. non spectaculorū Et ideo vt
 dicit Aug. in regula. in oratorio nemo aliquid agat nisi ad qd
 factum est. vnde et nomē accepit: vos autē fecistis illam spelun-
 cam latronū: Spelunca est locus in quo latent latrones. vt de-
 pudentur transeuntes. ad huius similitudinez latenter fiebant
 in templo latrocinia. qz sub religionis pallio auariciā sedab an-
 tur. Ihere. 7. Nūquid nō spelūca latronū facta est domus ista.
 Secundo ponit instructio veritatis: Et erat docens: Aug. 5. li.
 2. fel. nec quisq; doctor est veri pter te dñe. vbiāq; etiaz et vnde
 cūq; clamauerit. docebat autē eos. vt euaderent mibias. que sē-
 do predixerat: Cotidie: assiduitas qz em prim⁹ erat passiom
 mltabat docēdo. vnde illis quinq; dieb; multa locutus est prin-
 cipib; et plebi. et contempserunt credere. vt dñ Jo. 12: in templo
 vbi omnes iudei veniunt. Ecce optima mutatio. qz de domo
 negotiorū facta ē scola vitæ et tēplū orōnis loc⁹ deuotōis.

**Introductio. In festo assumptionis bea-
 te virginis marie Sermonis lix.**

Intrauit Ihesus in quoddā castellum. et mulier
 quedā Martha noie excepit illū in domū suā
 ꝛ. Luc. 10. ꝛ. Hier. in sermone. si deum in san-
 ctis suis laudare iubemur multomagis in hac
 celebritate glorioza vrginem mrem dei oportet
 ymnis et canticis extollere. et dignis deo iubilare precorū
 ac misticis honorare munerib;. Sed ad hec quo pactu ydoneus
 censet. cum nec sanctitas. nec facundia suppetat. ut digne glo-
 sam vrginē laudare queam. quō em a laude ipsius nō deficere
 mea lingua cum deficiat lingua patriarcharū parit et pphetaꝝ
 deficiat apostoli et euangeliste. deficiat et ipsi angeli. Et solus
 ipse xps commendat eam in canticis canticorū. Quā pulchra in
 quies facta es ꝛ. Quid facta in ego peccator minus. vt laudes
 vrginis assumam. intercessionem certe ipsius vna vobiscum

Sermo

implorabimus dicentes. Ave maria &c. **Prima pars.** **A**
Intrauit Ihs in quoddam castellum &c. hincq; dicit Hier.
etens p ptes. in Maria vero tota se infudit plenitudi-
do gfarum. Graciaz aut quedam ptinent ad adiuuam
vitam. quedam ad contemplatiuam. qdam ad meritum vite
que dicitur ad pmiu. ideo hodierno die euangelium legit de graciis
adiue vite. que appuerunt in Martha. et graciis contemplatiue
que refulserunt in maria. qz Martha fuit merito adiuue vite. et
Maria fuit pmiu contemplatiue. In hoc igitur euangelio. tria tan-
gunt. pmiu qz deuote xpus fuit susceptus hospitio. hinc est quia
Martha eum interpellauit de sororis otio. ibi. quiescit. Ter-
tiu est quo xpus p defensione marie quiete eius ptulerit mar-
the exercitio. ibi. Et rñdens. Circa pmiu tria facit. pmiu est enim
susceptio saluatoris. Intrauit Ihs in quoddam castellum: **Dirige.**
Nomen castelli hic tacet Lucas. h Johannes exprimit vocas ipm
bethaniam. que interpretat domus obediencie. **B** Nota qz
hoc castellum significat uirginitate beate uirginis. eius humilitate
eius obediencia. et ipsius excellencia Castellum namq; nomen ha-
bet a castitate. et dicitur quasi castum lilium. tale castellum est beata uir-
go. ipsa enim est castitatis libum cui dicitur Can. 7. venter tuus sicut
aerius tritici vallatus liliis. Sola enim castitas uirginialis lilio
comparatur. qz lilium non producit fructum. castitas vero coniugalibus
et uidualibus aliis floribus producentibus fructum comparatur. Item ca-
stellum diminutiue dicitur quasi pium castrum. et signat beate uirginis
humilitatem. que de se pua sentiebat. iuxta illud. cum essem puula
placui altissimo Item castellum istud dicitur fuisse de bethania. que
dicitur domus obediencie. et vere beata uirgo fuit domus obedi-
encie. obtulit enim se obediencie diuine incarnationi dicens. Ecce an-
illa dñi. fiat mihi hinc uerbum tuum Item dicitur castellum quasi alta casa.
vere quidem beata uirgo alta domus fuit alta situ. qz status eius est
super omnem statum creature. sicut archa Noe quam aqua eleuauerunt
in sublimi. alta etiam edificatio uirtutum. alta ulterius dignitate sa-
bificatiue. qz ipse fundauit eam altissimus. qui eam inhabitat.
Psalm. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat. et
iterum. sanctificauit tabernaculum suum altissimum. inde rursus ad
nos uenit. Luc. 1. uisitauit nos oriens ex alto. Tale igitur castel-
lum castitate decoratum. humilitate munitum. ditatum obediencia et ex-
cellencia eleuatum. intrauit Ihs saluator noster quando carnem assumpsit
ex uirgine. Et bene castellum intrauit. qz expugnaturus uenit hu-
mani generis inimicum. et perbiturus amicos reuersum. Iuxta illud
quod elegit. 1. Re. 4. cognouerunt philista. et demones quod ar-

cha dñi .i. xp̄us venit in castra. et timuerūt dicētes. venit deus
 in castra. ve nobis. et ingemuerūt. quot inimici expugnati sunt
 p̄pter istud castrū. quotiens vero et quot amici p̄fidum habu-
 erunt. ante t̄pus deficiet quā enarrari possint. C Sequit̄
 quis xp̄m suscepit: Et mulier quedaz Martha noīe excepit
 illum in domū suā: Aug. quia dñs in pp̄ria venit. ⁊ sui eū non
 reaperūt. tanq̄ hospes susceptus est in domo Marthe. sicut so-
 lent suscepi peregrini. sed tñ suscepit famula domini. egra sal-
 uatorem. creatura creatorem. Beata fuit hęc mulier que in do-
 mum suam exēpe meruit saluatorem. beati nihilominus sunt
 qui xp̄i ministros suscipiunt. quia eos suscipiendo xp̄m ipsū re-
 apunt. Mat. 10. qui vos recipit me recipit. ⁊ Mat. 25. Quod
 vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Nota qz beata vir-
 go Maria recte p̄ Martha intelligit. que xp̄m suscepit hospitiū
 martha em̄ hebraice d̄r puocās. syriace dominans. latine vero
 nomē habet a marte quasi martē tenēs. Ipsa quidē virgo pro-
 uocauit dñm p̄sibus importunis ⁊ desiderijs orōnū ardentū.
 vt dei filius carnem assumeret p̄ liberatōe generis humani nec
 velle p̄cedēs p̄iarcharū. aut p̄phetaz orōnes. vel desideria san-
 ctōrum p̄m̄. tante fuerunt efficacie apud dñm sicut p̄ces beate
 virginis. 1. Re. 1. Ego sū mulier illa que steti corā te hęc orās
 dñm p̄ puero isto. orauit et dedit mihi dñs petitionē meā. quā
 postulauit eum. Item beata virgo est Martha .i. dominans. q̄a
 maledictio mulierū qua subijebant potestati ⁊ dñationi. viro-
 rum. auersa est in benedictionē eius. qz ipsa dominaat omniū
 z. Esdr. 3. Dp̄ortet vos scire qz mulieres viris dñant. Itē bea-
 ta virgo est Martha q̄si marte tenens inimicū. s. hūani gene-
 ris scilicet Gen. 3. ipsa conteret caput tuū. et Judicū. 4. in
 manu mulieris tradetur sifara. Itē ista mul̄r dicit̄ quedam sin-
 laritate. s. nulla ei similis est. vnde Beda nec p̄maz similē visa
 est. nec habere seq̄ntem sola sine exemplo placuit virgo xp̄o.
 Judith. 11. Non est inuēta talis mulier sup̄ terram. in aspectu.
 in pulchritudine. et in sensu verborū. Item hęc talis mulier xp̄z
 suscepit in domo vteri sui. et in domo mentis sue. Eccl. 24. Qui
 creauit me. requieuit in tabernaculo meo Suscepit eū in domo
 vteri v̄ginalis. in domo pudicitie et honestatis. in domo mun-
 dice et sanctitatis. fuit igit̄ beata virgo vt dicit Cris. animatū
 dei templū. xp̄m corpe et mente suscipiens. de qua susceptione
 dicit Petrus Ra. patet celū. tremunt angeli. creatura nō susti-
 net. natura nō sufficit. et vna puella sic deū i sui p̄toris tala-
 mo recipit. oblectat hospitio. vt pacē aserat terris. celis gloriā.

Sermo

salutem pditis. vitam mortuis. terrenis et celestibus pentelam.
ipsius dei cum carne emertium. **D** Secundo ponit quale
obsequium fuerit christo prestatum in domo recepto. Et primo tangit
Marie obsequium: Et huic: s. Marthe: erat soror nomine Maria.
que etiam sedens secus pedes domini. id est ad pedes domini. ubi secundum Crisostomum
attenditur diligentia. assiduitas. et solertia erga exauditionem.
et multa reuerentia quam habebat ad dominum: audiebat verbum illius
Deu. 34. qui appropinquat pedibus eius accipiat de doctrina illius
ubi ut dicit Cirillus. dat nobis documentum. ut in domibus eorum
qui nos suscipiunt. non incedamus pigri. sed eos repleamus dominis
doctrinis. Illi vero qui nos recipiunt exeant domum. obuiantes
nobis hilariter. propter duas causas. primo quia edificabant in do-
ctrina. Secundo quia mercedem caritatis recipient. Nota quia
in verbis istis vite contemplatiue operatio declarat. Primo quidem
nomine Marie. Maria enim stella maris interpretatur. vita namque acti-
ua in mare presentis seculi nauigat actibus. fluctat occupationibus. la-
borat in aduersitatibus. picillatur temptationibus. sed semper re-
currentem est ad contemplatiuam vitam. que velut syderis celestis dirigunt
actiones nostras. ut ad portum deducatur salutis. Rursus Maria
dura interpretatur. vita vere contemplatiua actiue dominat. sicut
superior inferioribus. adhuc Maria amara mare interpretatur. quia gu-
stantibus per contemplationem quam suavis est dominus. omne quod est in
mare presentis seculi videtur amara. Item Maria fuit soror marthe
sic contemplatiua et actiua vita ex eodem aspectu producant. et ad
eamdem tendunt sortem eterne glorie et celestis hereditatis. unde Ra-
chel contemplatiua soror fuit Lye actiue. Item Maria sedebat. b.
contemplatio est in quiete et silentio mentis. ps. Quis dabit michi
pennas sicut colombe. et volabo et requiescam. Sedebat autem ad pe-
des domini. quia actiua laborabat circa domini discipulos. contemplatiua
vero iam tenet deitatis vestigia in presenti. quousque in futura amplex-
etur christum. Item contemplatiua audit verba christi. Hugo de sancto
victore. contemplatiua vita oratio interrogat. legendo audit. me-
ditando veritatem apprehendit. **E** Nota quia beata virgo ratione
vite contemplatiue quam excellentissime habuit. merito Maria appel-
latur. secus pedes christi sedens et audiens verba eius. Maria qui-
dem dei. id est stella maris. unde Ber. ipsa est preclara eximia et stella
super hoc mare magnam necessario subleuata. micans meritis. illu-
strans exemplis. ne auertas ergo oculos a fulgore huius syde-
ris. ut non obruaris paelis. Beata etiam virgo dei domina. quia con-
templatio dimittit omnia transgreditur. ps. altitudo regina a deris-
tuis. in vestitu deaurato. Dicit amara mare contemplando amari

tudine passionis filii. Tren 3. repleuit me amaritudinibus. in-
 brauit me absinthio. Rursus ipsa fuit amara mare contemplatione
 de tatis sic: em desiderabat esse cum filio. ut omnia pntis seculi
 illi amara essent put dr in legenda. ps. Renuit solari anima
 mea. meior fui dei et delectatus su. Itē bta vrgo in contemplatione
 sedebat ad pedes xpi. sedebat quidez in quiete fructuosis. sed ad
 pedes eius p hūilitatem. que hūilitas maxia est in contemplatione
 cum em creatura eum contemplat in spatione tate celsitudinis:
 videt qz ad pedes est xpi. ut beata vrgo in contemplatione diui-
 na verba audiuit. Luc. 7. Maria conuabat omnia verba hec.
 conserens in corde suo. Postqz visum est de quiete vite con-
 templatiue nunc legit labor adiuue vite: Martha at satagebat
 id est satis agebat. qz festinabat. qz purrebat. Satis vero agit
 qui facit quantum potest. et ideo satagebat Martha. quia toto
 suo posse opabatur. vñ laborabat et fatigabat: circa frequens
 ministeriu. i. circa misterium quod est multu crebrū. et assiduū.
 Eccl. 24. in hitatione sancta coram ipso ministravi. Ecce igitur
 distinctio actus istarū duarum sororū. Aug. de verbis domini.
 laborabit illa. vacabat ista. illa errogabat. hec implebat. erat
 em maria inteta dulcedini vbi dei. intenta erat martha quo pa-
 scere dñm inteta erat maria quo pascere a dño. a martha cui-
 uis pabat. in cuius cuiuio iā Maria iocundabat. f. Nota
 qz adiuua vita noie Marthe intelligit. dr em martha qsi martē
 tenēs Mars at de9 est belli. et impugnationis. vita vero adiuua
 tenet continuum bollum. vexatur a carne. occupatur secularibus
 negotiis. quo regat sibi amissos. vnde pvideat eis necessaria:
 quo magisterio discordes reducat ad concordiam. et mille bel-
 lozum impugnationibus fatigatur. z. Cor. 7. nullā requiez ha-
 buit caro nra. sed omnez pugnationem passi. foris pugne intus
 timores it. Item Martha dr puocans siue irritans. qz adiuua
 vita puocat mentem ad turbationem ex suis multis occupati-
 onibus et alioz adūsitatiō. z. Cor. 11. qz infirmat et ego nō in-
 firmoz qz scandalisēt et ego nō vroz Itē Martha dr dñans. qz
 vita adiuua ita premit curis et anxietatibus. qz tñ non succum-
 bit. sed dominatur. z. Corinth. 4. In omnibus tribulationem
 patimur. sed non angustiamur. apodiamur: sed non destituimur
 persecutionem patimur. sed non relinquimur. dehamur. sed nō
 perimus. sic igitur pugnavit qz vicit. Nota quia beata vir-
 go fuit Martha scdm adiuuam vitam. laboravit enim circa fre-
 quens christi ministerium. Primo namqz ipsum suscepit in do-
 mum vteri virginalis. nouez mensibus eum gestauit in vtero

Sermo

in impregnacōe. pepit. p̄anis inuoluit ⁊ reclinauit in presepio. lacte purissimo abauit. ⁊ fouit honestissimo gremio. tamore Herodis cū eo. fugit in egyptū. eū pditū tribus diebus requisit. et tandem in medio doctorū repit sedentē in tēplo. triginta tribus annis eum secuta est. quocūq; ierat ministrans ei. morienti in cruce assistit: et corpus ipsius cum multis lacrimis sepeliuit. omnia namq; misericordie opa que ad vitam aduaz ptinent. ipsa circa xpm expleuit quaz aliqua enumerat Bernhardus in sermone assumptionis dicens. vt breuiter sex misericordie opa percurramus. beata virgo non quēlibet ex nr̄is. sed sūmū dei filium suscepit in utero. nudū carne opuit et p̄anis esurientē pauit. sitientē lacte potauit. infirmū p̄ infantā nō solum uisitauit. sed etiaz fouendo leniendo gestando frequitauit. et omnia exhibuit humanitatis opa. hec est ab Isaac lunamitis quesita in omnibus finibus israhel vt staret coram rege. et ministraret ei. vt dicitur. 3. Re. 1. c.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Que stetit. ponitur interpellatio Marthe de Marie otio. et tria facit p̄mo ponit Marthe occupacō. que Martha ministras: stetit: multē enim curis occupata. nec valens incepta p̄ficere. stetit nesciens quid ageret. quod etiaz frequenter adiuuis euenit. quia tantis supuenientibus vexantur occupacionibus. vt occurrat in mentē cepta relinquere. cedere officio plationis. secreta petere monasterii. et oportet mundi solitudinē postponere. vnde legitur Numeri. 11. q; Moyse cura p̄p̄li israhel intolleranda res visa est. dixitq; ad dñm. Quare afflixisti seruum tuum. quare non inuenio gratiam coram te. ⁊ cur imposuisti pondus vniuersi populi huius sup me. Nunquid ego concepi omnē hanc multitudinē vel genui eam. vt dicas mihi nō possum solus sustinere omēs hunc populum q; grauis est mihi. Simat aliter tibi videtur obsecro vt interficias me. ⁊ inueniā grām in oculis tuis. ne tantis afficiar malis. Secundo ponitur Marthe lamentatio: Et ait. nō est tibi cure q; soror mea reliquit me sola ministrare: tot enim negotiis occupant adiuu et anxiantur. q; quasi videatur deus ipse sororū curā non habere. 1. Cor. 9. Nunquid cura est illi de bobus. boues suo ope adiuuos significant. nō tñ relinquit eos sine cura qui dixit. Luc. 10. curam illius habet et quocūq; superogaueris. ego cum venero reddam tibi. Nam vita contemplatiua hinc nō ministrat exterius. non tñ relinquit adiuu. h̄ parat ei interi⁹ cōtemplacōis ⁊ q̄etis lectū. vbi post labores quiescat. sap. 8. intras in domū meā quiescā cū illa. nō enim h̄z amaritudinē auersacō illi⁹

nec tedium iudicis illius. sed leticiam et gaudium. **H** Ter
 cum ponit imploracionem auxilii: dic ergo illi ut me adiuuet: ang.
 de vrbis dñi. quomodo inquit putamus mariam timuisse ne diceret ei. do-
 minus surge adiuua sororem tuam mira enim suauitate tenebat. quod
 profectio maior est refectio mentis. quam ventris. Nota quod dum su-
 mus in presenti vita oportet Mariam adiuuare Martham. et martham
 adiuuare Mariam. sicut enim fratres qui adiuuant a fratre. sunt quasi cuius-
 dam firma. ut dicitur Prover. 18. ita iste due sorores mutuo se ad-
 iuuant. firmum mentis faciunt edificium. si enim adiuua vita non
 ministraret necessaria. contemplationi vacare non possemus. et rursum
 si contemplatio non reduceret adiuuam ad quietem intrinsecam mentis.
 fatigata adiuua deficeret. puerbially dicitur quod una manus alteram
 lauat. In vita spiritum legitur quod frater quidam venit ad abbatem sil-
 uanum. et videns fratres operantes manibus ait illis. Nolite operari
 cibum qui perit. quoniam Maria optimam partem elegit. Et precepit senex
 cuidam fratri ut mitteret eum in cellam. ubi nihil esset ad manducan-
 dum. Et cum esset hora cibandi expectabat frater ille hospes. si for-
 te vocaretur ad prandium. Et cum nemo eum vocasset. surgens ve-
 nit ad fratres dicens illis. Comedistis hodie. et respondit senex etiam
 Quare dixit ille non me vocastis Et ait senex. Tu qui spiritualis es
 cibo isto non indiges. quo nos carnales indigemus propter quod
 et operamur Tu namque cum Maria optimam partem elegisti. tota die
 legens. Quibus ille auditus prostratus pedibus veniam. ad quem ab-
 bas. Maria indiget Martha. et oportet alteram alteri subuenire
 Hinc est etiam quod in ecclesia predicatorum suscipiunt ab auditoribus
 necessaria. quibus christi ministrant spiritualia etc.

Tercia pars.

Erao cum dicitur Et respondens. tangitur sententia
 christi qua Marie quietem prepulit Marthe exercitio.
 ubi tria tanguntur. Primo enim ostendit dominus quod
 opus Marthe attendebat. unde dicit: Et respondens
 dixit illi dominus: Noluisti Maria aliquid respondere vobis so-
 roris. sic enim erat intenta in omnibus christi. quod ut dicit Augustinus
 nus causam suam potius voluit committere iudici. ne laboraret in
 respondendo. si enim pararet respondendi sermonem. remitteret au-
 diendi intentionem: Martha martha? Augu. repetitio nominis
 iudicium est dilectionis aut forte monende intentionis ut audiat
 attentius. contemplatiui enim semel vocati. statim attendunt verbis
 christi. sed adiuui. quod ad exteriora distracti sunt. bis indigent. vocari
 a domino. vel forte repetitio nominis multiplicatas curas insinuat deinde
 laudat sollicitudinem eius. quod ex caritate erat: sollicita es. et anxiosa

Sermo

vel amota. non est mirum si erat sollicita. quia non cuiuscumque. sed
 deo vero ministrabat. Ro. 12. sollicita non pigri spiritu seruientes domino
 seruientes Deinde operatur et miseretur ad occupandos et turbans
 erga plurima: ideo namque turbabat. quia circa multa erat occu-
 pata. qui enim vult multa facere. difficile est quoniam in aliquo eorum desi-
 ciat. aut ex impotentia aut ex ignorantia. aut quia dum circa unum
 intendit. alterius obliuiscitur. unde dicitur perturbatio mentis. propter
 quod dicitur Eccl. 11. fili ne in multis sint actus tui. R. Secundo
 datur salubre consilium: porro. profero: unum est necessarium: quod
 ideo turbans. quia circa plurima occupans. sed si turbans non vis
 unum necessarium duobus modis potest intelligi. primo secundum. dicitur. quia spiritus non
 relinque plura et apprehende unum tantum. quod est necessarium. istud autem
 indigebat magna diuini preparatione. sed unum tantum eorum que
 preparabat Martha erat sufficiens. quia si martha circa illud unum
 fuisset intenta. turbationem non habuisset. vel secundum Xv. istud unum
 deus ipse est pater et filius et spiritus sanctus. qui sunt unus deus. cuius
 contemplationi si Martha fuisset intenta. non habuisset tur-
 bationem. dicitur. psalmi. michi autem adherere deo bonum est. Sed hic dicitur
 aliquis si melius est contemplationi intendere. relinquat homines
 michi corde opera. alere esurientes. vestire nudum. discordes recon-
 dare. peregrinos recipere. visitare infirmos. et pacifice regere subdi-
 tos. Et dicendum quod dominus non reprehendit opus Marthe. sed dicit quod
 sine turbatione esse non poterat. que turbatio actiue vite secundum
 Gregorium. non est peccatum sed etiam magne virtutis et patientie. bo-
 num est igitur occupari circa plurima. sed melius est circa unum
 intendere. Insistere autem actiue vite quibusdam incumbit ex officio.
 sicut prelati ecclesie. et mundi principibus. atque habentibus familiaz
 quibusdam vero operatur ex conditione sua. ut forte quia non sunt dis-
 positi ad contemplationem. aut quia habent temporalia que largiri oportet
 indigentibus Tertio commendat contemplationem Marie: maria op-
 timam partem elegit: non tu mala. imo bona. sed tantum meliorem. immo
 optimam. quia nihil contemplatione diuina est melius Et rursus quia
 actiua vita est circa temporalia. que transitoria sunt. sed contemplatio
 eternorum. unde subdit: que non auferetur ab ea: auferuntur
 enim actus actiue vite. quia in alia vita nullus erit esuriens. qui
 alatur. nullus sitiens et sic de aliis. sed contemplatio hic incepta
 in gloria perficitur Nota quod beata virgo Maria quatuor op-
 timas partes elegit. Prima pars est virginitas. de tribus enim
 statibus continentium. coniugatorum et virginum. virginitas est optima.
 unde Ciprianus. virginitas est flos ecclesie gemitus atque ornamentum
 gratie spiritualis. illustrior portio gregis christi. hanc elegit beata virgo

prima oim feminaz. v. de super illud Luc. Primo quomō fiet
 illud. qm virū nō cognosco. dicit Beda angelo ppositū sue mē
 tis vgo reuerentē exposuit. vitā vīz v̄ginalē seducere decreuisse
 Secunda optima pars est fecunditatis honoz. nō quēcūq; regem
 aut p̄ncipē generare. aut aliū puruz hoīem. s; ipm deum et ho
 minē regem regū. ⁊ dñm dñantū quē v̄rgo elegit dīcēs Ecce
 ancilla dñi fiat mihi scdm verbum tuū. Tercio ex tripla vita
 sciz p̄nie. que bona est. actua que est melior. et contemplatiua q̄
 optima est. beata v̄rgo ipsam contemplatiuā vitaz elegit. vnde
 Hiero. totam v̄rginē repleuerat sp̄ssandī gradū. totam incā
 duerat diuinus amor. ita vt in ea nihil esset hūanū. quod v̄io
 laret affectum. Quarto elegit optimā p̄tem glorie. etenim ex cō
 sortio hominū iustoz. quod est bonū. ex consortio angeloznm
 quod est melius ele git hodierna die consortium xp̄i. quod est
 optimū. collocari super omnē iustozum ordīnē. sup choros an
 ad dexteram filii sui dñi nr̄i ihesu xp̄i. vnde Hier. vbiq; cōfīdēt
 sancta dei canit ecclesia. quod de nullo alio sanctoz fas est cre
 dere. q; beata v̄rgo vltra angelozū ⁊ archangelozū transcēderit
 merita. 3. Re. 2. positus est thronus m̄ris regis. que sedet ad
 dexteram eius ⁊c.

Unica decima post penthe. Ser. ix.

Exit Ihesus ad quosdā qui in se confidebant
 tanq̄ iusti et aspernabant ceteros ⁊c. Luc. 18.
 multozuz hoīm imprudētia hoc efficit. ut inde
 displicēt et dānum patiant. vñ placere debu
 erant et comodū reportare. iuxta illud poete.
 displicet impudens. vñ placere studet. qd manifeste appet in p̄e
 senti euangelio. de phiseo qui orando deo displicuit. vñ placē
 debuerat. Et tria facit p̄mittitur em̄ duoz hoīm diuersi status
 ad oronem ascensus. Secdo addit qualiter et quid orauerunt.
 ibi. phariseus stans ⁊c. Tercio infert quid comodi ex orone re
 portauerunt. ibi. Amē dico vobis. ⁊ Circa p̄mū duo fa
 cit. p̄mittit em̄ triplex defectus quorū dā ad quos xp̄us suū ser
 monē direxit. et est p̄mus defectus. qz de se cōfidebant. vñ dicit:
 dixit ih̄sus ad quosdā: bene dicit quosdā. qz sui reputacōe non
 erant cōmuni statu ⁊ de cōuersatione hoīm. sed singulares se cre
 debant. et tales videri cupiebāt. Job. 12. ergo vos soli estis ho
 mines. vt vobiscū oratur sapia: qui in se cōfidebant: si modicū
 debet aliquis cōfidere de alio. multomin⁹ debet de seipso cōfidere
 quia vt exp̄iētia docet. magis inuenit hō deapi se a seipso q̄
 ab alio. qd iō cōtingit. qz min⁹ cognoscit p̄pas vires. et magis

Sermo

comittit se sibi. Hier. 13. oblita est mei. et asisa in mendatio. quae certe ois homo mendax. Et nota quod ois confidentia de seipso fallax est quidam enim confidunt de sua potentia. Amos. 6. ve quod opulenti estis in syon. et confiditis in monte samarie. qui mons potentiam hominis significat. et infra. sepasti estis in diem malum. et appropinquatis. folio iniquitatis. Quidam confidunt in vigore et fortitudine. sicut Samson. ps. confidunt in virtute sua. Ecl. 16. antiquos gygates confidentes sue virtuti. percussit dominus et execratus est. Quidam confidunt de sua sapientia. sicut Salomon. qui postea insatuatus fuit. Prou. 16. vidisti hominem sapientem sibi videri. magis illo spez habebit insipiens. Item quidam confidunt de suo prudenti consilio. sicut Achitophel. Prouer. 12. qui confidit in cantationibus suis impie agit nec roborabit. Psa. 8. mitte consilium et dissipabit. Item quidam confidunt de suo proposito. credentes quod proponunt non posse impediri. Prouer. 28. qui confidit in corde suo stultus est. Item quidam confidunt de sua eloquentia. existimantes verbis capere hominem. quales confidentiam habuit Cleopatra coram Augusto. Psa. 59. labia vestra locuta sunt mendaciam. Hier. 7. nolite credere in verbis mendacibus. tales enim capiunt in verbo. Item quidam confidunt de propria vite diuiturmitate. qualis fuit diues ille. Luc. 12. qui dicebat. anima habes multa bona posita in annos plurimos. reqesce et et bibe et epualare. Et audiuit vocem. stulte animam tuam re petunt a te. et que parasti tuas erunt. Item quidam confidunt in diuitiis. Bar. 3. ubi sunt qui argentum thesaurizant. et aurum in quo confidunt homines. exterminati sunt. et ad inferos descendunt. Item quidam in suis necessitatibus confidunt de amicis. nescientes quia prosperitatis tempore multi sunt amici sed in aduersitate pauci. alii in bello confidunt armis et robore exercitus alii in infirmitate confidunt in medicis. alii hoc modo. alii alio modo de quibus omnibus Hier. 17. maledictus homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium suum. **B** Secundum malum istorum fuit quia confidebant de sua iusticia: tanquam iusti: nec tamen iustificat homo paratus deo. ps. non mitres in iudicium cum seruo tuo. quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Nota quia nullus homo viuens quantumvis sit magni meriti debet de suis iusticiis confidere. propter quatuor. Primo quidem quia nostre iusticie incerte sunt. nullus enim scire potest certo. an opera sua vere sint iusta. falsa enim iusticia in multis est similis vere. sicut falsum aurum simile est vero. propter quod dicit Job. 9. etiam si simplex fuero. hoc ipsum ignorabit anima mea. Et prima Coem. 4. nihil mihi conscius sum. sed tamen in hoc iustificatus non sum.

Secundo de propria iusticia non est confidendum quia nostre iusticie pure non sunt. hanc semper habent aliquid peccati macule annexum. *Pla. 64.* facti sumus ut immundus. omnes nos. quasi pannus maculatus. vniuersae iusticie nostre. quanta cumque enim iusticia comparata deo non est pura. et primo quidem angeli etiam iusticia est impuritate permixta. *Job. 4.* numquid homo dei comparatione iustificabitur. ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles. et in angelis suis reperit prauitatem. quoniam tomagis hi qui habitant domos luteas etc. Item nec celi sunt immaculati coram eo. *Job. 15.* ecce celi mundi non sunt in conspectu eius. quoniam tomagis inutilis et abominabilis homo. Item nec infantes iuxta illud. nemo est absque peccato. nec infans cuius est vniuersa dies vita super terram. Item nec quicumque iusti et sancti sunt sine peccato. *Pro. 14.* Sepcies in die cadit iustus. et *Ecl. 7.* non est homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. si igitur iusticie nostre ita sunt impure. quis ut dicit *Pro. 20.* potest dicere mundum est cor meum. purus sum a peccato. Tertio de propria iusticia confidendum non est. quia non est firma. unde quilibet quantumcumque magni meriti potest a iusticia sua decedere. *Job 15.* ecce inter sanctos eius nemo inmutabilis. nemo enim de sua iusticia debet confidere. si considerat casum primi angeli. primi pentis. *Dauid.* *Petri apostoli.* et illius *heremite* de quo legitur in *vitali patrum.* Quarto non est confidendum de sua iusticia. quia nostre iusticie nondum sunt approbate. sed adhuc oportet eas deduci ad examen districti iudicii dei. *ps.* cum accipero tempus. ego iusticias iudicabo. ubi multa que iusta videntur reprobabuntur *Job. 9.* si equitas iudicii queritur apud dominum. nemo audeat pro me testimonium reddere. si iustificare me voluerit. os meum adennabit me. si innocentem ostendere me voluerit. prauum me comprobabit. C Tertium malum istorum est aliorum contemptus: et aspernabantur ceteros. et valde spernebant alios quos peccatores iudicabant. ubi attendendum est quod isti superbiebant in seipsis. confidentes de sua iusticia. Item superbiebant aduersus proximum. alios contemnentes. Nota sunt *Gre. 22. mox.* quod quatuor sunt superbie species hoc versu attendite. Ex se pro meritis plus falso omnibus insulant. Prima species est quando homo bonum quod habet a se credit habere. Secunda quando credit desuper esse datum. sed tamen suis meritis. Tercia quando iactat se habere quod non habet. Quarta cum ceteris despectis. ipse singularis vult apparere. parabolam istam: *Istis christus adduxit similitudinem.* ut ex aliorum turpitudine suam seditate aduerterent. Secundo ponitur ascendendum in templum additio: Duo homines ascenderunt in templum: erat templum in alto situ. quia in monte syon quo quindecim gradibus ascendebat. ut

Sermo

orarent Ad nihil aliud eundū est ad eccliam nisi ad oronem
qz ad hoc est instituta: vn9 pharisens: quasi diuisus. qz gestu
habitu et ouersacōe ab alijs erat distinctus. maxime ex eo qz
nō erat sicut ceteri homines. nō quidem inuisita. sed in supbia.
Et alter publican9: eo ipso argumentū est. qz esset peccator: ra-
tōe implicacōis negotioz secularium. et etiā qz exactio tributi
de redigalibus erat extra leges. 1. Esdre. 7. vnde publican9 po-
test dici quasi publicus peccator. **D** Nota qz omnis orans
quadruplex templū debet ascendere. Primū est materiale quod
quilibet debet ascendere cū mentis deuotione. de quo Psa. 56.
domus mea domus orationis vocabitur. Et hīz vbi non vacat
hoc templum ascendere. deus exaudiat orantes. tñ vbi adest co-
moditas quilibet tenet ecclesiam p oratione frequentare. cum
em homo orare nō possit nisi alicubi existens. nullus est locus
sic orationi anemens quēadmodū templum deo aseratum. 3.
Re. 8. quodcūqz orauerit populus tuus in loco isto tu exaudi-
es de excelsis celorum habitaculo. Secundum templum est spiri-
tuale. mens. id est hominis. 2. Mach. 14. tu domie voluisti tem-
plum habitationis tue fieri in nobis. In hoc templo adoratur
deus. quia em deus spūs est. ideo eos qui adorant vere in spiri-
tu adorare oportet. vt dicitur Jo. 4. hoc tēplū mentis quilibet
ascendit. qñ ab exterioribus ad interiora mentem reducit. quia
in ascensu mētis oportet adorare deū. ps. ascensiones in corde
suo disposuit. vt eleuetur supra omne mūdā. Tercium tem-
plū est misteriale totū scz aggregatio fidelū. 1. Cor. 3. Nescitis
quia templum dei estis vos. quicūqz est extra hoc tēplū agre-
gationis fidelium. siue iudeus siue paganus. vel hereticus. aut
scismaticus. ac etiam quilibet excommunicatus. eius oratio non
exaudiatur. vnde numeri. 16. dixit Moyses deo contra scisma-
ticos. ne respicias dñe sacrificia eorum. Quartū templū est cele-
stis glorie ipse deus. de quo. ps. in templo eius omnes dicēt glo-
riam. qd tēplū quilibet orans debet ascendere mentis deside-
rio. vt orando soluz querat in hoc templo quiescere. vñ Dam-
oratio est ascensus mentis in deum. et ps. transibo ad locū tha-
bernaculi admirabilis vsqz ad domū dei. et iterum. vnam peccati
a domino hāc requiram &c.

Secda pars **E**

Secundo cum dicit. Pharisens autē &c. ponit diuersa
vtriusqz oratio. Et duo facit. premititur em qz su-
perba fuerit pharysei oratio: pharisens autē stans.
stabat pharisens eleuatus. non contemplatione mē-
tis sed timore elationis. vt dicit. Tixophalus. Job. 15. Quid

te eleuat cor tuum et quasi magna cogitans attonitas hos oculos. quid timent contra deum spiritus tuus. vt proferas de ore tuo huiuscemodi sermones: apud se orabat: bene apud se orabat: quia preces eius superbas deus non exaudiebat. Job. trice simo quinto. clamabunt et non exaudiet. propter superbiam malorum. Vel s^m Basilium. ideo apud se orabat quia seipsum redibat per peccatum superbie. cum enim preces eius debuissent celum penetrare. gloria tamen meritorum suorum inanis hoc faciebat. vt orans apud se esset. et tamen vera humilis oratio extra se rapit orantem: deus gratias ago tibi: optime incipit orare: quia orationis principium debet esse gratiarum actio de preceptis. qz scdm Tullium gratiarum actio de preceptis reddit beneficientem primum ad maiora tribuenda. et ipsum recipientem facit capatorem quia non sum sicut ceteri homines: in hoc male persecutus est orationis principium. si enim dixisset non sum sicut ceteri homines iusti quia peccator ego sum. aut non sum sicut ceteri peccatores. ego amplius peccavi in hoc fortasse verius dixisset. sed dixit quod si erat quales sunt ceteri homines omnes peccatores. et ipse solus iustus et quidam sic alios contemendo. non erat reuera sicut ceteri peccatores. sed amplius omnibus peccans. Commendat autem se de prima parte iusticie. que est declinare a malo Raptores: qui aliena rapiunt. vi. fraude. aut occulte iniusti. qui omittunt legis iusticiam: adulteri: qui alterius thorum violant. Et attende quod exemplum malum imponit phariseus ceteris hominibus. omne enim quod est in mundo. aut est concupiscentia carnis. quam intelligit per adulteros. aut concupiscentia oculorum. que est auaricia. quam intelligit per raptores. aut superbia vite quam intelligit per iniusticiam. magna est enim iniusticia nolle lubesse. Imponenda autem ista vitia hominibus peius dixit quam primo. quia ad specialia crimina descendit. Et attende quia ab istis tribus vitiis dicit phariseus se esse alienum. sed non dicit quod sit sicut ceteri homines detractores arrogantes. presumptuosi. quod vere dixisset. sic enim gloriabatur de sua falsa iusticia. quod non attendebat vera sua vitia. velut etiam: id est qualis est etiam: hic publicanus: in hoc vero pessime dixit. quia vt dicit Criso. non facauerat contemptum eius tota humana natura sed etiam publicanum aggressus est. minus autem peccasset si publicanum excepisset. nunc autem vno verbo et absentes inuadit et vulnera presenti lacessit. quia vero non sufficit declinare a malo nisi aliquam iusticie partem habeat que est facere bonum. ideo conuenienter commendat se de ea diebus Ieiunio bis in sabbato. in septimana. quam sabbatum ab ultima die

Sermo

nommabāt. Jeiuabāt em̄ pharisei: vt dicit Theo. scda ⁊ q̄nta
feria. sic igitur ieiunia obicit contra carnis passionem. vicio ve
ro rapacitatis et iniusticie obicit aliud bonum dicens. decimas
de omnibus que possideo: decime dant̄ ministris ecclesie. et p̄t̄m
sunt de iure naturali. parti vero de iure positio: qd̄ ei aliqd̄ de
ministris ecclesie ad eoz̄ sustentationē. de iure naturali ē. qd̄
vō de decima pars aut plus vel min⁹ de iure positio est. alias
Jacob nunq̄ fecisset votum de decimis dādis. cum ea que sūt de
iure naturali sub voto non cadant. Et attende quinq̄ mala na
ta de supbia pharisei. primū ē irreuerentia dei. quia stās orabat
irreuerenter. superbia enim tollit reuerentiā. et q̄to quis supbi
or fuerit. tanto erit minus reuerens. Scdm̄ maluz̄ est cōplacētia
sui. quia apud se orabat. Tertium malū est contēptus proximi
quia non sum sicut ceteri homines. Quartū malū est iactantia qz̄
ieiuno bis in sabbato. Quintū malū est perditio omnū bonoz̄
quia vt dicit aug. in regula. alia quecuq̄ iniquitas in malis ope
ribus exercetur vt fiant. superbia etiā bonis operibus insidiat
vt pereant. quare vt dicit Aug. in verbis pharisei. et nihil iue
nies q̄ orauerit. sed q̄ se cōmendauerit. et tñ vt oraret ascēdit
fatuus fuit. quia saltem orare debuerat p̄ aliis. aut pro se: vt cō
seruaret in statu in quo erat. Et Scdo ponitur humilis
publicani oratio. et tanguntur sex. p̄pter que meruit indulgen
tiaz quoz̄ primū est recognitio culpe. vnde Hiero. de smaragdo
magna inquit iam est pars iusticie seipsum nosce homo q̄ p̄uas
sit. vt ex eo diuine virtuti subdatur humilius. ex quo suaz cul
pā ignoscit. talis enim nihil videt in se vnde supbiat. et id̄ di
cit: publicanus autem stans. aliter stabat q̄ phariseus. quia il
le reputans se iustum. hic cognoscens peccatum suum. p̄pter qd̄
dimittitur ei p̄t̄m. vnde Aug. quia miraris si de⁹ ignoscit. qm̄
sibi appropinquaret. Luc. 15. de filio prodigo: cum esset longe
ipse agnoscit. Scda cōditio penitentis est timor ire dei: alonge
alonge stamus ab eo quem timem⁹. alonge vero stabat vt de⁹
vidit illum pater eius et misericordia motus est. Tercia condi
tio est robor et verecundia patrati sceleris. vnde Am. 1. de offi.
in ipsa nostra oratione multum verecundia placet. multum con
ciliat gracie apud deum. nonne hoc pretulit publicanum ⁊ com
mendauit qui nec oculos suos audebat ad celum leuare. vñ di
cit: nolebat nec oculos ad celum leuare. vbi est sedes dei. put
omnes leges cōfitemē nolebat oculos ad celum leuare: ex cōfusi
one suoz̄ criminū. i. esdre. 9. deus meus confundor et erubesco
leuare faciem meā ad te. qm̄ iniquitates nre multiplicatē sūt sup ca

put nostz. ⁊ delicta nra creuerit vsq; ad celū. Quarto requirit in iustificacōe dolor amissi. vñ subdit: h̄ patiebat peccatū suū dīcēs patiedo peccatus s̄m Theo. pūgebat eo rcausa malaꝝ cogitatio nū. sic ei dolebat de amissis. vt sibi ipsi iratus de seipso exigeret penaz. Quinto requiritur in iustificacōe peticō indulgētie a deo vñ sequit: deus ppitius esto. ⁊ benign⁹ misericors placat⁹ vt dimittas peccā. ps̄. p̄pe est dñs oib⁹ muocatib⁹ eū in veritate. volūtatē timentū se fatiet. ⁊ deprecacōez eoz exaudiet. ⁊ saluos fati et eos. Sexto requirit oris confessio: mihi peccōi: nō mihi iusto. h̄ mihi peccōi sis ppiti⁹. Ysa. 43. dic tu peccōi miq̄tates tuas. vt iustificeris. ⁊ ps̄. dixi confitebor aduersum me iniusticiā meā dño et tu remisisti impietatem peccati mei.

Tertia pars. Id

Secundo cum dī Amen dico vobis. tangit fructus vt vsq; orationis. vbi duo facit. qz primo adducit s̄m̄az amen dico vobis. ⁊ vere dico vobis: qz descendit hic publicanus: iustificatus: id est factus iustus: i domū suam: rediit enim ad conscientie domū. qui pri⁹ erat vagabundus exterius: ab illo. ⁊ plusq; ille. quia magis rediit iustificatus confitendo peccā. q̄ phariseus extollendo sua merita. vel publicanus descendit iustificatus ab illo. ⁊ a deo. qui iustificat impiuz et non vult mortem peccōis. sed publicanus descendit iustificatus a seipso. Secundo ponitur ratio dictoz. et p̄mo de reprobacōne pharisei: quia omnis qui se exaltat: supbiendo quemadmodum phariseus: humiliabitur: id est deiciet et reprobabit. et attende qd signanter dicit. qui se exaltat. quidā ei se nō exaltat sed exaltantur ab alijs: cum eoz merita recitant et extollunt. aut ad dignitatis gradum aliorū instancia promouentur. isti humiliari debent nō ab alijs. sed a seipsis existimādo se indignos tali exaltatione. vnde Aug. de virgi. 33. humilitatis. sectatores et conseruatores maxime eos esse conuenit. qui magno aliquo bono ceteris eminent. q̄to enim maior es. tanto te humiliari in omnib⁹ naz mensura humilitatis cuiq; ex mensura magnitudinis data est. quidā vero seipsos exaltant. et illi ecōtī ab alio deiciunt. exaltauit namq; se superb⁹ angel⁹. et factus est dyabolus. exaltauit se primus homo. et factus est mortalis. exaltauit se pharao. et submersus est in mari rubro. exaltauerunt se Dathan et Abiron in seditione. ⁊ precipitati sunt vini in isernū. exaltauit se Saul et demoniacus factus est. exaltauit se Abalon. et criminib⁹ suspensus est. exaltauit se adonias et puatus ē regno simul et capite. exaltauit se Roboā. et diuisū est regnuz eius. exaltauit se Senachyrib. et ceciderunt de exercitu suo centū

Sermo

et octoginta milia virorum. exaltauit se nabugodonosor. et in
more bestie conuersus est. exaltauit se Holofernes et mulier ca
put eius abscidit. exaltauit se superbus Anthiocus. et a vermibus
consumptus est. hoc est illud viciū ppter qđ maxime extirpan
dū xps carnē assumpsit. etna qđ vt dicit Aug. tota maxime mi
licat doctrina xpiana. vñ solā humilitatē cristus pmittit docere qđ
ad se venerint. dicente Xu°. o doctrinaz salutare. o mgrm dñm
qđ mortaliū. qui nō dixit. discite a me fabricare mundū. aut mes
tuos suscitare. sed quia mitis sum et humilis corde. Deinde po
nit causam iustificatōis publicani. et qui se hūiliat exaltabit. est
ei humilitas virtus alata. que eleuat se habentes. Itē est scala
a terra pertingens ad celi. Item est via regia absqđ omni piclo
vnde cum beato Athonio fuisset mundus ostensus vndiqđ ple
nus laqueis clamauit ipse. heu quis ista euadet Rñsuz est ei so
la humilitas: Rogem⁹ ꝛ.

Dñica xi. post penthecostes Sermo lxi.

Exiens ihs de finib⁹ tiri venit p sydonez ad ma
re galilee ꝛ. Mar. 7. qz deus nulla obligatōe
h plena liberalitate pstat beneficia. ideo rogarī
debet de conferendis et de tollatis beneficiis lau
dari. quod factum ē in sanatione infirmi. de qđ
agitur in presentī euangelio. quod diuidit in tres ptes. in qua
rum pma ponitur deuota fidelīū deprecatio. in scđa tangit beni
gna xpi exauditiō. ibi et apprehendens eū ꝛ. in tercia subdit fe
uens miraculi predicatio. ibi et pcepit illis ꝛ. X Circa
primū tria fact. pmo enim ponit aduent⁹ cristi ad locū miracu
li: exiens ihs de finibus tiri: tirus vt dicit glo. sup Ysa. 23. no
bilissima ciuitas fuit chanaan eoꝝ vbi dominus sanauit filiā cha
nanee a demonio. et est ipsa ciuitas metropolis. pūntie femā
vnde fuit Dido que edificauit carthaginem. que genti cartha
ginensium nomen dedit sue offiginis: vt puniā quasi femā no
mimentur. ipsa ciuitas tirus vt dicit glo. fundata erat in insula
magni maris. tante glorie et potencie. vt oēs mundi nationes
illuc confluere. queqđ mundi preiosa illuc deferentes: put le
git Eze. 27. vnde maximū erat totius mundi negociatōis for
sed tñ ppter innumerabilia pctā ciuium. et maxime ppter eorū
supbiam dei iudicio Nabugodonosor tribus annis eaz obsedit
et decem mensibus edificās agerem in gyro et munitiones pro
ut pdicitur in pphetia Eze. 26. quā captā fundit⁹ euerit et qđ p
mo erat statio nauium. facta est ex solitudine siccatio lagenaz.
voluit autem dicitur nabugodonosor eā facere continentem terre h

non potuit. post. 70. vero annos reedificata fuit ciuitas. sicut p̄
dixit Ysa. 23. quā Alexander magnus de egipto rediens cū vi
ctoria subiugauit. et ministerio ethiopiū multarū gentium la
pidibus et arborib⁹ fecit terre continētē. igitur patet vñ veni
ebat dominus **B** Deinde ponit qua transiuit: venit sydo
nem: Sydon ciuitas opulentissima est. quā fenices mare rubrū
transeuntes edificauerunt. et propter habundantiā pisciū qui
ibi capiuntur. eam vocauerunt sydon. nam piscē fenici sydon
appellant. vel sic dicta est ciuitas illa a sydonis natis ex sydo
ne p̄mogenito chanaan qui eam edificauerat. Deinde ponit q̄
peruenerit: ad mare galilee: relicta tiro et sydone regione gen
tilium ad iudeos venit ne preberet iudeis occasionem existimā
di eum legis transgressorez. q̄ se gentilibus admisceret. quia ve
ro supra mare galilee multe regiones erant. ostendit ad quā il
larum uenit: inter medios fines decapoleos: decapolis gre
cum nomen est. et dicitur a deca quod est decem. et polis quod
est ciuitas. dicitur igitur x̄ps uenisse ad mare galilee s̄m Be.
in ea parte cui e regione contrapōsita est regio decem ciuitatū
circa pellam et gazaram contra galileam **C** Nota qz iste
christi progressus significat aduentum ipsius ad gentes. tyrus
enim angustia interpretatur. et significat synagogam que āgu
sta erat. in paruo enim populo. et angustato cōmōnis cogno
scēbatur deus Ysa: 49. angustus est mihi locus. fac spaciū mi
hi ut habitem. et ideo a sinibus iudeorum extēns fides christia
na. uenit supra mare presentis seculi in latitudinem gentium. q̄
10: ciuitatum numero intelligitur. 2. Reg. 19. Respondit vir
israhel ad viros iuda decem partibus ego maior sum apud r̄gē
magisqz ad me pertinet dauid qz ad te. Venit autē christus in
latitudinem gentium per sydonem. que uenatio interpretatur
quia piscationis uenatione facta per aplos ad nos uenit notici
a nominis dei **D** Vel tyrus mentem superbarū significat
vnde ipsi regi tyri dicitur in figura primi angeli qui est rex sup
omnes superbos. eleuatum est cor tuum et dixisti deus ego sum
et in cathedra dei sedi in corde maris Eze. 28: cathedra dei mēs
humana est. in qua superbiēte sedet superbie p̄ncēps. sumit
autē superbia originem ex complacētia sui ipsius. vnde Xu
fundamentum babilonie ciuitatis est amor. et sui cōplacētia:
ex hoc uero tyrus humana sez mens supbit. qn̄ sibi ipsi compla
cet in adibus. in uirtutibus ⁊ in potētia. Eze. 27. o tyre tu di
xisti perfecti decoris ego sum. quantum ad uirtutem ⁊ in corde
maris sita. quantum ad potētiā. Sed aduertendum. qz non

Sermo

omnis sui ipsius complacencia causat superbiam. licet quelibet sit occasio superbendi. sicut enim possunt placere alie creature absq; peccato. vnde ps. delectasti me domine in fractura tua &c. ita absq; superbia potest aliquis sibi ipsi complacere. quatuor autem requiruntur in complacencia sui ne sit damnabilis. primo qd sit de veris bonis. vt in vigore anime. de subtilitate ingenii. de gratiis donis et virtutibus. non quemadmodum dicitur de aliquibus Prover. z. gaudent cum malefecerint et exultant in rebus pessimis. Secundo oportet qd complacencia non excedat ipsorum bonorum mensuram. sicut enim frequenter plus placet mulier qm sit placibilis. ita quidam sibi ipsi etiam de veris bonis plus placent qm sint placibiles. non enim minus exacerat mentem: qd est interius eo quod est exterius. Tertio requiritur qd non perstat aliquis in sui ipsius complacencia. sed ad dominum referat: qui hoc dedit. vnde sibi complacere. Augustinus. 4. confes. 12. Si placent corpora deum lauda ex illis. et in artificum corum re torque amorem. ne in his que tibi placent ipse displiceas si placent anime in deo amentur. Quarto requiritur vt sic considere placibilia sibi. qd etiam attendat proprios defectus. ne ex illis superbiat. et hos non emendet. fatuus ei est qui alienum opus sic considerat. qd suum proprium negligit. vere autem bona placibilia opera dei sunt. defectus vero est ex nobis. vnde Dsee. 13. iniquitas tua ex te. salus autem tua non nisi ex me. quia propter non minus sunt consideranda ea in quibus anima sibi displicet. vt ea corrigat qm ea in quibus sibi complacet Qui vero aliter sibi complacet qm dictum est. ille statim incipit edificare tyrum superbie cuius fundamentum est inordinata sui ipsius complacencia. de qua confurgit paries superbie distinctus triplici ordine. scilicet tumore sui. contemptu proximi. et irreuerencia dei. Ex tumore mentis quatuor procedunt edificia. scz vana gloria. cuius mansiones sunt ypocrisis. ostentatio. superstitio. et arrogancia. Alterum edificium est accidia. que negligit bene operari cuius mansiones sunt cedium virtutis. stupiditas mentis in penitencia. Tertium edificium est dissolutio in prosperis. cuius mansiones sunt luxuria. gula. vanitas. et auaricia. que tribuit vnde predicta vicia fabricentur. Quartum edificium est impaciencia in aduersis. vnde oriuntur iste mansiones. indignatio aduersus dominum. abnegatio eius. blasphemia. desperacia. Item ex contemptu proximi tria eriguntur edificia. liquidem proximus non sit magni valoris. de eo est imisericordia. cuius mansiones sunt quecumq; vicia opposita opibus pietatis. si vero sit extrema

q̄ proximus sit alicuius virtutē. tunc est secunduz edificium. scilicet inuidia que gaudet de malo. et dolet de bono. cuius mansiones sunt detractio. calumpnia. irrisio. si vero iam proximus t̄te sit virtutis. vt videatur offendisse. tunc est terciū edificium scilicet ira. cuius mansiones sunt discordia. scandalum. scisma. odiuz: homicidiū. Item ex irreuerencia dei procedunt duo edificia. scilicet ingratitude de perceptis. et presumptio de percipiēdis. sacrilegium. diuinitio: omnis ars magica. h̄resis. et symonia quorum enumerare mansiones longum est. Nec est ciuitas maledictionis superbie quam qui edificat. edificat ad gehennaz ipsa namq̄ est habitatio demomiorum. vt dicitur Apol. 18. veniens itaq̄ dei filius ad mare presentis seculi in mediam extermi-
 ni terram profiliit. vt dicitur sap. 18. et exiit a tyro ciuitate superbie. et ab omnibus finibus eius. quia semetipsum exinan-
 uit. formam serui accipiens. nec vllum vitium edificii superbie in eo reperiuntur. sed venit ad nos per sydonem paupertatis: et humilitatis. eodem autem modo adhuc ipse christus exiit ab omni mente superba: quia inflata mens eum continere non potest. vnde tyrus angustia dicitur. quia superba mens quanto amplius inflatur: vt sit cathedra dyaboli. tanto amplius angustatur. ne deum suscipere possit. ¶ Secundo ponitur infirmitas presententatio et adducunt ei surdum et mutum. surdi sunt omnes peccatores et muti Mich. 7. ponent manum suam per os. aures eorum surde erunt. surdi quidam sunt ad clamorem christi. qui clamauit dicitis factis morte vita descensu ascensu. vt redeamus ad eum. sicut dicit Augustinus. 4. confes. quaz vocem Lazarus de mouimento audiuit. terra quia tremuit. celum quia obtenebratum est. petre quando scisse sunt. et monumenta quando aperta sunt. Item non audiuit predicatorum qui sunt dei precones. sūt ei velut aspis surda que non exaudit vocem incantantium. incantatores sunt vt exeat aia de cauerna dyaboli. vt venenuz abiciat vt contrectari se permittat. exiit per contritionem. abicit venenum per confessionem. contrectatur per satisfactionem. Item surdi sunt peccatores ad vocem scripture: q̄ est liber statutorum dei. que tamen sic clamat incessanter. vt ali quando audiatur. Pla. 29. audient in illa die surdi verba libri. Item surdi sunt peccatores ad clamorem creature. que tota clamat se defectibilem. et deum esse amandum. Ber. mundus clamat ego deficio. caro clamat ego inficio. dyabolus clamat ego deapio. christus clamat ego reficio. quem ergo sequeris miser homo. Item surdi sunt ad illam vocem potentissimam. Surgite

Sermo

mortui venite ad iudicium. Item nec illam aduertunt vocē dā
nationis. Itē maledicti in ignem eternum qui paratus est dya
bolo &c. Item nec clamorē glorificationis audiunt. venite bene
dicti patris mei &c. Muti sunt etiam peccatores ad confessionē
peccatorum. ad dei laudem. ad prolationem verboꝝ edifica
tio nis aliorum. Tertio ponitur deprecatio: et deprecabantur euz
vt imponeret illi manum. efficac enim est christi manus ad sal
uandum Ysa. 59. non est abbreviata manus domini vt saluā
nequeat. hęc est illa manus que plantauit aurem: & formauit
os hominis & linguā. exo. quis fecit os hominis. aut quis fabri
catus est surdum et mutum. nonne ego et cetera.

Secunda pars.

¶

Secundo cum dicitur. Et apprehendens eum &c. poni
tur benigna precantium exauditiō. vbi duo facit. p
mittunt enim septem que operatus est in hoc miracu
lo. Primum est infirmi apprehensio: et apprehendens
eum: vt enim humanum genus liberaret a morte. naturam no
stram assumpsit. Debeoꝝ. 2. nusq̄ angelos apprehendit: sed se
men Abrahę apprehendit. vt per mortem eum destrueret. q̄ ha
bebat mortis imperium. et eos liberaret qui erant obnoxii hui
tutis. sic etiam vt hunc liberaret apprehendit manu. Diere. 21.
apprehendi manum eorum vt educerem eos de terra egipti. Se
cundo ponitur ipsius sequestratio: de turba seorsum: et hoc p
ter tria. Primo scđm Crisostomum: vt doceat nos fugere inanē
gloriam. ne opera nostra faciamus coram hominibus. Secundo
vt dicit glosa quatenus doceat: q̄ p̄cipium sanande mentis
ē a turbis cogitationū segregare dolentem. Tertio ne tumultu
turbe impediretur surdus ab intentione diuina. Tertio po
nitur digitorum immissio: misit digitos in auriculas eius: pri
mo quidem. quia digiti pertinent ad operum distinctionem vt
igitur audiendo disceret quid qualiter esset agendum. digiti i
aure eius ponuntur. Secunda vt diuina lex in tabulis cordis
eius scriberetur scripta digito dei. Tertio quia digiti dei signāt
dona spiritus sancti. per que est spiritus mens auditus. Quarto
ponitur ipsius lingue medicatio: et expuens tetigit li
guam eius: ecce nouum medicinale unguentum. Theophilus
omnia membra corporis christi diuina existunt et sancta. etiaꝝ
sputum quod est superfluitas. Quinto ponitur aspectus in celū
et suspiciens ihesus: et hoc ideo. vt dicit Beda. quatenus ostē
deret inde mutis loquelam. inde surdis auditum. inde cunctis in

firmantibus medelam esse querendam. psal. auxilium meum a domino qui fecit celum et terram Jaco. primo omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est. Sexto ponitur signum dolozis: ingemuit: non eo qd ipsi sit opus aliquid a patre cum gemitu petere. sed vt daret exemplum gemendi in oratione pro nostris et aliorum excessibus Ingemuit etiam vt dicit Crisostomus. compassus miserie tantarum infirmitatum. i. qual genus humanu propter peccatu incederat. Septimo poit cristi imperium. et ait verbo potentissimo per quod facta sunt omnia Effeta: hebraicum verbum est. et ideo subiungit eius interpretationem: quod est ad aperire: mandauit auribus eius etiam surdis. vt aperirentur a surditate et surditatem nostram aliquando forti clamore frangit. fregit surditatem Pauli dicens Saule saule quid me persequeris. fregit etiam surditatem beati Augustini prout ipse dicit. io. confessio. clamasti et vocasti. et rupisti surditatem meam. coruscasti et splendisti etc. ¶ Secundo ponitur sanitatis effectus. et primo de auditu: et statim: ad verbum christi: aperte sunt aures eius: in missione digitorum in auribus. et verbo christi dicentis. effeta. aperuit aures surdi. Psa. 15 aures surdorum patebunt. Deinde ponit miraculu de liberacione muti et solutum est: virtute saluie christi: vinculu lingue eius et loquebatur recte: dei enim perfecta sunt opera. vbi excepto miraculo apertionis aurium triplex attende miraculum. vnum quia solum est vinculum lingue eius. accipiens loquendi facultatem. Alterum quia locutus est. cum tamen nemo euz hominu docuerit. Tercio quia loquebatur recte: no balbutiens aut detruncans verba. Et attende quia multum expedit vt soluatur vinculum lingue peccatoris. quaz dyabolus tripliciter ligat: visco verecundie. ne confiteatur. visco pigricie ad orationem. visco immundicie qualiter quorundam hominum lingua ligata e vt continue turpitudinis et inhonestatis verba pnunciet mors autem et vita in manu lingue sunt. vt dicitur Pro. 18. et itez Math. 12. ex verbis tuis iustificaberis. et ex verbis tuis condemnaberis. quapropter expedit vt salua cristi tangat lingua eorum. et corumpatur vinculum prauitatis etc.

Tercia pars.

R

Erao cum dicitur. et precepit illis. subditur miraculi seruens predicatio. vbi tria ponuntur. Primuz est preceptum de tacendo miraculo: et precepit eis ne cui dicerent: et hoc qtuoz ex causis. pma hm die. vt doceret no esse

Sermo

gloriandum in virtutibus. sed in cruce et humiliatione. Secun-
da ut dicit Criso. ne ante tempus accenderentur iudei ad mor-
tem christi inferendam propter inuidiam miraculi. Tercia sedm
Theophilum ut doceret qd beneficia largientes laudes querere no
debemus. sed accipientes conuenit benefactentes laudare. Quar-
ta sm Augustinum ut seruentur predicemus christi gloriam cu-
ius predicationis ab ipso mandatum habemus dum conspici-
mus eos. quibus datum erat preceptum silentii. tanto amplius
predicasse quanto ne predicarent amplius mandabatur. quis
ergo iussus predicare tacet. quando iussi tacere sic ardentem pre-
dicauerunt. Secundo ponitur miraculi predicationis. quanto autem
eis precepit ut tacerent. tanto magis predicabant. crescebat
ardor predicandi prohibente christo. quem continere non pote-
rant. Hiero. profectio christi precomia etiam adiuratus ta-
cere nequeo: et eo i mandato christi dicentis ut tarent: amplius
admirabantur dicentes: mirabantur turbe de christi miraculo:
sed amplius admirabantur quia tanti miraculi gloriam non q-
rebat quemadmodum pharisei gloriam hominum querunt. et
ideo hanc gloriam quam fugiebat christus impingebant etiam
in eum. Tercio ponitur laus: bene omnia fecit. bona quidem no
sufficit facere nisi bene fiant. Bene autem fiunt quando dei adiu-
torium postulatur. et quando humana gloria fugitur. et ideo
christus bene fecit: et surdos fecit audire: et mutos loqui: ubi
datur intelligi qd non tantum vnum surdum et mutum sanauit
rit. sed multos unde videtur hoc esse idem cum eo quod legitur
Mat. 15. ubi dicitur qd dominus veniens de finibus tyri et sy-
domis ad mare galilee adductos ad se mutos. claudos. cecos de-
biles. et alios multos. curauit eos ita ut turbe admira te glori-
ficarent dominum deum isrl.

In festo beati Augustini Introductio ser- monis lxii.

Deus estis sal terre. Quod si sal euauerit in quo
saliatur et cetera Mathi quinto si verum est qd
opus suum commendat opificem. iuste quibus
predicator diuini verbi gloriosissimum et incli-
tum doctorem beatum Augustinum debet qua-
tum potest dignis laudibus commendare. meritis extollere. et
glorificare precomis. per cuius claram sacre scripture inter preta-
tionez predicationis facultate habemus qua veritatis intelligenti-
de profundo sic in apertu pduxit ut pdicatoribus sine difficultate

in promptu sit ex ea vite partem fidelibus ministrare. unde Je-
ronim⁹ ad Augustinū epla 26. Certē quicquid dici potuit: et
sublimi ingenio: de scripturarum sanctarum hauriri fontibus.
a te positum atq; desertum est. et Sauerus epla. 33. ad eundem
benedictus deus per preconium oris tui. ita ut quicquid de ei⁹
plenitudine ad nos vsq; redundat. iocundius efficiatur et gra-
tius. Vere igitur ut dicit Auda epistola 81. predicabilis est
ac nimirum suscipiendus omni laudum genere prosequendus
gloriosus pater Augustinus quod ut digne per nos fiat. imita-
te matris cuius laudes multiplices idem pater exposuit. patro-
cinium imploremus dicentes. aue. **Prima pars.** B

Os estis sal terre. Quod si sal. x̄. consuetudo est his q̄
expediunt magistros in aliqua facultate. q̄ dum lice-
ant eos p̄mo ip̄os emendant in vita sciencia. et tra-
ditione doctrine. sc̄do denunciant quid sint docturi:
3. cludē q̄le sint a deo p̄m̄uz recepturi. summus autem magi-
ster celestis christus scilicet instituens magistros et doctores i sco-
la militantis ecclesie. quorum precipuus fuit beatus Augusti-
nus. hec tria in presenti euangelio de ipsis dicit. sedens enim in
monte. quod pertinet ad dignitatem magistrī. docebat discipu-
los suos. ostendens perfectionem doctozum ecclesie. et primo co-
mendat status eorum multiplicem dignitatem. Secundo propo-
nit doctrine veracem soliditatem. ibi nolite putare x̄. Tertio pre-
mittit premii felicem sublimitatem. ibi qui ergo soluerit. Circa
primum quatuor tangit dignitates doctozum comparans eos sa-
li. luci ciuitati. et lucerne. sal quidem sunt ratione celestis sapien-
cie. quam sapiunt. lux vero ratione clare doctrine qua ceteros in-
struunt. ciuitas ratione edificii spiritualis vite. sed lucerna rati-
one boni exempli. quod aliis tribuunt. 1. Timo. 4. dicitur do-
ctori ecclesie. esto exemplum fidelium in verbo. in conuersatio-
ne. in caritate. in fide. in castitate. dum venio attende lectioni. ex-
hortationi. et doctrine. primo igitur comparat eos sali dicens:
vos: doctores ecclesiastici: estis: non natura sed gracia: sal terre
non quidem sal terre quasi sal terrestre sed terre qz ipso terrestres
homines conuiuuntur. Nota quia nomine salis celestis sapientia
intelligitur. unde infantibus datur sal cum cathyzantur dicen-
te sacerdote. accipe sal sapientie. et de homine insipiente dicimus
qz non habet sal in capite. rationabiliter quidem propter quatu-
or. scilicet ratione generationis salis. ratione proprietatis. rati-
one efficacie: et ratione utilitatē rōe q̄dē gnacōis. qz ut dicit Eu-
sebius. sal sc̄dm substantiā est aqua. sed virtute salis et spiritus

Sermo

in alteram transit naturā. sic celestis sapientia generatur in mēte. cum amara sunt ista mundana. et iardescim⁹ ad diuina p̄fusi aura sancti spiritus. nec enim ista sapientia inuenitur in terra suauiter uiuenti⁹. ut dicitur Job. 28. p̄pter quod dicitur eccl̄s. sedo. cogitauī abstrahere a uino carnem meam. ut animuz meum transferrem ad sapientiam. talis transmutatio celestis sapientie facta fuit in beato Augustino. qui adhuc iuuenis cepit in diuinam sapientiam cōmutari. ita ut omnia illi mundana amara essent. 3. cōfess. 4. liber exhortationis sapientie mutauit affectum meum. et ad teipsum domine mutauit precas meas. et uota mea ac desideria mea. fecit alia uoluit mihi repente oīs uana spes. et immortalitatem sapientie cōcupiscēbā. estu cordis incredibili. et iam surgere ceperam ut ad te redirem. ardebam deus meus reuolare a terrenis ad te: cum uero ex toto ad deum fuit conuersus ex intimis cordis medullis. spem omnem quam habebat in seculo dereliquit. iam non uxorem non filios carnis. non honores seculi querens. unde. 9. cōfess. de seipso dicit criste ihesu aduictor meus et redemptor meus. q̄ suaue mihi subito factum ē tacere suauitatibus nugarum. id est uanitatū. uel trufarum mearuz. et quas amittere metus fuerat. iam dimittere gaudium erat euicēbas enim meas a me. tu uera et summa suauitas. euicēbas et intrabas pro eis omni uoluptate dulcior sed non carni et sanguini etc. sic igitur de terrenis cōmutatus est beatus Augustinus in celestem sapientiam. Item proprietates salis est quia missus in igne saltat. hoc idem facit celestis sapientia. quia in igne tribulationum non deficit. sed in aduersis istius seculi exultat. Act. 5. Ibant ap̄li gaudentes a conspectu consilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. non fuit beatus Augustinus cōsumptus tribulationibus presentis seculi. sed existens in eis uelut sal. saltauit in igne. in tribulationibus plebi⁹ saltauit confortando. in tribulationibus hereticoruz saltauit disputando in tribulatione ultima guadalorum saltauit in celum. 2. Re. 6. Dauid saltauit totis uiribus ante dominuz Cantic. 2. ecce iste uenit saltans in montibus transiliens colles. Item efficacia salis est: quia malos humores consumit. et seruata putrefactione. et vermes non sinit generare. de sapientia uero dicitur sap. 6. concupia sapie deducit ad regnum perpetuum. tale sal fuit beatus Augustinus cuius doctrina perfusa in ecclesia consumit humorem concupiscencie mentem a corruptione seruat: et vermes hereticorum occidit. unde Paulinus Augustino epistola. 27. o uere sal tē. quo p̄cordia n̄ra ne possint secl̄i errore

vanescere conduntur Item utilitas salis est. quia omnis saporis
 principium. est enim condimentum sine quo nihil est sapidum.
 sic absque celesti sapientia nihil sapit habentibus sanum gustum. sicut
 hi qui habent infectum gustum interiore non sapiunt que dei sunt
 Doctrina vero beati Augustini est condimentum totius scripture ha-
 bens omnes saporem et suavitatem. unde longianus Augustino
 epistola. 22. sanctis scriptis tuis iam non melle sed neotare dulcora-
 ribus. si merere me informare digneris et maedonius ad eundem
 epistola. 46. miro modo afficior sapientia tua. et in illis que edidisti
 et in his que interueniens pro sollicitis mittere non grauaris.
 que tantum habent acuminis sanctitatis et sciencie. ut nihil su-
 pra. Deinde ponit cautelam. diligenter est sal conseruandum. quia
 si periret non esset unde posset remedium adhiberi. ideo ait: quod
 si sal euauerit: euanere dicitur sal quando propriam virtutem a-
 mittit: tunc enim vanum est et inutile. unde Mar. 9. dicit. quod si
 sal insulum fuerit etc. alia vero lra habet. quod si insatuatum fuerit etc.
 in quo salietur. quia enim non est sal salis ideo si sal efficiatur in
 insulum. non erit dare quo saliri possit. ubi considerandum. quia
 diligentia doctores ecclesie debeant custodire in seipsum salē sapie-
 ne euanescat. quoniam ut dicit Hiero. si errauerit doctor nullo alio
 doctore poterit emendari. Deinde ponit talium reprobationem
 triplicem. prima: ad nihilum valet ultra: omnis res ad nihilum
 valet. cum non attingit finem et operationem ad quam ordinata
 ideo doctor insatuatus ad nihil valere dicitur. quia subditus su-
 o sale sapientie salire non potest. Secunda reprobatio: nisi ut mit-
 tatur foras. glo. ab officio predicandi. Tercia reprobatio: et con-
 culcatur ab hominibus: calcatur qui pedibus opprimitur. sic do-
 ctor insatuatus hominum affectibus calcatur. quia in contemptu ha-
 betur. **E** Nota quia sal sapientie in doctoribus ecclesie va-
 num efficitur et inutile propter quinque scilicet vanitatem mundane sapi-
 entie philosophie unde beatus Hiero. prout de seipso dicit in epistola ad
 Eustochium. raptus fuit ad tribunal dei et ibidem diuinus flagellus
 cecidit. quia Ciceronem magis legebat quam verba sacre scripture:
 Secundo sal insatuatur errore ut dicit Hiero. Tercio insatuatur
 quando celestis sapientia que preciosior est cunctis opibus ordina-
 tur ad acquirenda bona temporalia. sicut fatuus dat aurum pro
 pila. Quarto insatuatur secundum Augustinum. quando metu temporalium
 persecutionum amittunt doctores regna celorum Quinto insatuatur
 carnalibus desideriis. exemplum de salomone non fuit autem
 beatus Augustinus sal insatuatum vanitatem mundane philo-
 sophie. quia licet de seipso dicat. 4. cor. 16. quod omnes libros

Sermo

liberalium artium per seipsum legerit et intellexerit. oia tñ hęc
reliquit intendens lumini sapientie celestis dicens. 7. 2. 10. D
eterna veritas et vera caritas. et cara eternitas tu es deus meus
tibi suspiro dñe die ac nocte. quicqd enim in humanis scienciis
continebatur q̄uis expolitum et veridicum non eum tamen ra
piebat aut delectabat. si non erat ibi nomen saluatoris. vt ipse
dicit. 3. 2. 4. Item non fuit beatus Aug. deprauat⁹ errorib⁹.
ante quidem conuersionem suā multis erat erroribus implica
tus. sed ex quo veritatem celestis sapientie nouit. in ea regula fi
dei māsit. in qua uiderat euz mater sua stāte et cōtos ēroses ipse
impugnauit. vnde ipse epla. 83 ad marciuz. multuz inquit labo
ramus q̄tum dominus donat contra diuersos errores arguens
dos Item non fuit implicatus sollicitudine acquirendi lucra tē
poralia. 9. 2. iam liber erat animus me⁹ a curis morosaibus
ambiendi et acquirendi voluptandi. atq; scalpendi scabies libi
dimis. ⁊ gaudebat tibi claritati mee: et diuiciis meis et saluti
mee domino deo meo. Item non fuit infatuatus timore persecu
tionū. nam cōminantibus heticis ipse sic eis rescribit epla cete
simadeama ad donatistitas. inimici facti sumus uobis ⁊ manda
stis quia occidetis nos. qui ueritatem uobis dicimus. vindicet
nos deus de uobis vt errorē uestz in uob occidat. et fratri Eu
sebio scribens epla. 13. ueruntamen ego tanto animi dolore per
cussus. quid facerem nisi saltē loquere: an uero illi ista faciunt:
et mihi dicitur tacē. auertat a me dominus hanc amentia. ⁊ tū
ipse mihi iperet per aplm suum et dicat ab epo refelli oportere
doctes que non optet ego eoz indignationib⁹ terrib⁹ tatez
Item non fuit beatus Augustin⁹ infatuat⁹ amore carnalis uol
uptatis. tamen uerum est. q̄ ante suam conuersionem tali fuit
captus amore put dicit. 3. 2. 1. ueni carthaginē nondū ama
bam et amari amabā. amari et amare dulcē mihi erat magis.
et si etiā amantis fruerer corpe. ueneno igitur auaricie. comq;
nabat et sordibus concupiscencie. cui rei sic calligatus erat: put
dt. 6. 2. 11. q̄ miserum se putabat nimis fore. si femine puareē
āplexibus. ⁊ ut dicit in 2. li. 3. monices matris muliebres in
dicabat. quib⁹ ipsa ne fornicareē. maxime uero ne adulterareē
monebat. attñ vt dicit. 8. li. 7. in exordio sue adolescentie ad dō
petiit castitatem. sed dicebat noli modo. timebat enim cito exau
diri et sanari morbo concupiscencie quem malebat expleri q̄ ex
tingui. at ubi cepit conuerti ad dominum. a pparuit ei caste dig
nitas. cōtinēte serena n̄ dissolute hilais. blādie vt ad se ueniet ⁊
extēdit man⁹ ad eū suscipiēdū ⁊ āplectēdū d. q̄t puei ⁊ puelle

continentiam seruāt. tū non poteris dei auxilio quod isti et isti suscepit eum igitur castitas continentie. ut nec uxorem quereret : nec aliquā haberet spē seculi. ut dicit. 8. li. 13. et i. 10. li. 30. Iusisti domine ut contineā et factū est quomiaz tu dedisti etiaz an teq̄ dispensator sacramenti tui fierem If Secdo doctoz eclesiasticus luci comparatur rōe claritatis doctrine. unde dicit. vos estis lux mūdi. Criso. ppter verbū vite lux sunt doctores quo illuminantur ignorantēs. Considerandum qz lux quātuz ad substantiaz qualitas est celestis corpis. tales vero sunt doctores ecce Dani. 12. qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticiāz erudiunt fulgebunt quasi stelle in perpetuas eternitates. firmamentuz sacra scriptura est. 13. des. cui splendor est beatus Aug. quia luce ipsius fulget. talis ē doctrina beati augustini tota celestis. nihil mundanum vel terrenum continet sicut apparuit in visione illi mulieri que vidit euz trinitatis archanum subtiliter perquirentem. Eccl. 24. ego in altissimis habito et thronus meus in columna nubis. Item actus lucis ē abscondita reuelare. ipsius vero doctrina manifestauit quecuqz abscondita. omnes questionēs de trinitate. de incarnatione. de rerum productione. et quētūqz difficilia ipse declarauit. Job. 28. omne preciosum vidit oculus eius. profunda quoqz fluminum scrutatus est. et abscondita pduxit in lucem. ita ut in omni veritate scripture splendeant. Job. 25. sup quem non fulget lumen eius. et Job. 41. qualiter lux quorundā abiciat doctozū sub figura pncipis dicitur tenebraz. sub ipso erunt radii solis. sterneret sibi aurum quasi lutū. de quo gemendum non gaudendum est nec subsanandi sunt sed plangendi. quis obscurato sole letetur quis non doleat : quia filii sion quondā incliti et amici purpura reputati sunt in vasa testea opus manuū figuli. Item efficacia lucis est calefacere. talis est doctrina beati aug. quia mentē inflāmat. unde Seuerus Augustino epla. 33. verbis doctrine tue vide qd facias. qz sic bonos. ut nos rapias ad amorē. et 10. des. 5. dñe amo te. puillisti cor meū vbo tuo. et amaui te. h et celū et terra et oīa q̄ in eis sūt. ecce vndiqz mihi dicūt sine cessatione ut amez te. hec sūt vba que inflāmat ad amorē dei. Item lux dirigē navigātes : ne peāt ābulantes. ne ipingāt opantes. ut p̄ficiant etemplātes ne errent. p̄t qd Paulin⁹ fr̄i Romano epla. 32. audi inqt̄ fili legē p̄ris tui. et Aug. et noli repellere sciaz matris tue. sed tibi occurris adis toti⁹ oebis voluptatū illecebris. illuz tantū inter fragilis discrimina vite aspiciēs. et hñs peccatōe : tut⁹ eris ¶ Tertio doctoz eclesiastic⁹ ciuitati apatur rōe edificii

Sermo

Spūalis vite non p̄ ciuitas abscondi sup̄ montem posita: etiā si abscondi voluerit mons ipse supra quem posita est patente eaz faat. Et nota q̄ quilibet iustus ciuitas p̄ dicitur. quam deus inhabitat. cuius edificium est in fide. spe. et caritate fortitudine tpan dia iusticia prudentia ceterisq; virtutibus atq; donis. Solivero doctores ecclesie quia vita et virtutibus alios iustos excellunt sunt ciuitas dei non vbiq; sita sed fundata in monte et altitudine iusticie. licet igitur alii latere possint. doctores tamen ecclesie noti sunt quoz vita oib; patet. Hier. 30. ciuitas edificabitur i excel sis. vbi attendendum est primo: q̄ beatus Aug. ciuitas dei potest dici tum quia in eo fuit omnis virtutis edificium: vt esset dignum deitatis habitaculum sicut patet in 10. chel. tum quia totis viribus laborauit ad edificium ciuitatis superne. vñ Xu. dicitur quia augens supernam ciuitatem: de quo legitur Eccl: 50 ecce sacerdos magnus qui in vita sua suffulit domum x̄. qui preualuit amplificare ciuitatem. tum etiam quia in ciuitate reperitur quicquid est necessarium vite: sic et in beato Augustino q̄ cuiusq; sunt salutis necessaria inueniunt. vnde Severus Augustio epla. 33. o vere artificiosa apis dei. construens fauos diuini nedaris plenos manantes misericordiam et veritate. per quos discurrens delictatur anima mea. et vitali pastu quicquid minus in se inuenit aut in beullum sentat. resarcire et suffulare molitur. Item fuit beatus augustinus ciuitas i monte asluta: quia nec quencunq; gradum in se habuit virtutum. sed quemadmoduz doctrina ita et vita ipsius sublimi fuit stabilita. Eccl. 50. quasi oliua pullulans. et quasi cypressus in altitudine se extollēs. id est tutum ad se redeuntium refugium. Hier. 1. ego dedi te in ciuitatem munitam super omnē terram. Itē beatus aug. fuit ciuitas non abscondita. sed manifesta cundis gentibus. Vnde audax Aug. ep̄o. 81. augustinus legis oraculum sedator iusticie instaurator spiritualis glorie. dispensator salutis eterne tā tibi mundanus vobis notus est. q̄ notatus. taz tu et cognitus q̄ probat. In omnem enim terram exiuit sonus eius. et adhuc eum vidēt in alto positum studio diligenti omnes viri scholastica. Quarto doctor ecclesiasticus lucerne comparatur exaltate super candelabrum ratione boni exempli. quod aliis demonstrat. vnde dicit neq; accendunt lucernam: lucerna est doctor ecclesiasticus quasi lucus vna. vbi sit oleum gracie sancti spiritus. et lichn; sancte operationis quē accendūt pater et filius et spūsanct; igne caritatis. sic vt exterius luceat per boni exempli ostensionem. et ponit eā sub modio. modio significat desideriu rez tpaliū. vel q̄

ad partem superiorem est vacuus. scz ad celestia vt dicit Criso:
 vel vt innuit Aug. quia terrena modio et mensura suscipiunt.
 sic qd nunq̄ satiant. Potest etiam dici: qd modius significat he-
 reticorum doctrinam. sub isto modio desiderii rei temporalis lucer-
 na doctoris ponenda non est. quia non luaret sed suffocaretur
 curis seculi. sed super candelabru. nomine candelabri sancta eccle-
 sia intelligitur sic in Apoc. 1. dicitur candelabra. 7 st 7. ecclesie. h̄ can-
 delabru tribus stabilitur. scz fide spe 7 caritate. 7 exinde in altu
 porrigitur in cuius sublimitate ponunt doctores ecclesie. qz sta-
 tus magisterii ceteris est dignior. ad quid vero ibi sint positi ad-
 dit: vt luaret omnibus qui in domo sunt. magnis et puis. sapi-
 entibus et insipientibus. fidelibus et infidelibus. qui sunt in mu-
 do isto. Deinde hortantur doctores sic exaltati sup candelabru
 ecclesie: luaret lux vestra: verbo et ope: coram hominibus vt vi-
 deant opera v̄ra bona. sicut enim celi luminaria creata sunt: vt
 lucent super terram. ideo doctores ecclesie sunt instituti vt luce-
 ant sanctis operibus. ad quez vero finem hoc fieri debeat. subiun-
 git: et glorificent patrem v̄m: gloria em̄ nostroz opm ad de-
 um est referenda. qz vt dicit Cr. disciplina d̄m ex moribus fami-
 lie demonstratur: qui in celis est: quoniam omne datum opti-
 mum et omne donum p̄fectum desursum est descendens a p̄re lu-
 minu. **I** Vbi plura consideranda occurrunt ad commenda-
 tionem egregii doctoris et gloriosi patris Augustini: ipse nan-
 qz fuit lucerna sup candelabru exalta lucerna qd q̄si lucerna. vas
 celestis lumis. lucerna q̄ppe aurea erat robore st̄acie. lucerna ex
 lapidibus p̄ciosis decoe vtutis. eel. 50. q̄si vas auri solidu ornatu
 omni lapide precioso. Item ista lucerna non fuit vacua. sed cum
 prudentibus virginibus accepit bea. Aug. oleum gracie sancti
 sp̄s in vase mentis sue cum lampadibus. Item nō fuit lucerna
 fumigans vel extincta. sed vt dicitur Jo. 5. ipse erat lucerna ar-
 dens et lucens. ardens igne caritatis. lucens doctrina et exēplo
 quomodo arserit caritate. ipse dicit. 13. psal. 9. dono t̄m amozis
 accendimur. et sursum ferimur. et cantamus canticu graduu.
 Igne tuo bono inardescimus et imus ad pacem Hierlm. sic ve-
 ro exarsit ipse vt nulla potuerit tribulatio ignem extinguere:
 Prouer. 31. non extinguetur in nocte lucerna eius. quomō ve-
 ro fulgeat exemplo et doctrina manifestum est. qui ad lumē ip-
 sius omnes erudiuntur Job. 29. splendebat lucerna eius super
 caput meum. et ad lumen eius ambulabam in tenebris. **I**
 Itē nō fuit ista lucerna abscondita sub modio t̄rene cupiditatē
 aut sub modio heretica dogmatis. h̄ hōnifice exaltata sup cādelā

Sermo

bram ecclesie. Eccl. 26. lucerna splendens sup candelabz sanctū
quaten⁹ vndiqz diffundat splendor ipsi⁹. vñ Paulin⁹. Aug⁹:
ep̄la. 27. o lucerna digne sup candelabz ecclesie posita. que late
cathelias vrbib⁹. de septiformis gracie licno pastū das oleo le
ticie. lumen effundens. quo densas licet hereticoz caligines dis
cutis. et lucem veritatis a confusione tenebraz. splendore clarifi
ci sermonis enubilas. It respēdui bea. Aug. non ad ppriam
gliaz. sed vt glorificarent hoies celestem p̄rem. nā suis laudib⁹
contristabat. vt dicit. 10. 2. 38. ad laudes vero dei imitauit a
mimos hoim. vnde Seuerus aug⁹. ep̄la. 33. tu inuis dñm. vt
quicqz in te delectabile in cet. referentes nos ad illū. ipsi⁹ agno
scamus. de cuius bonitate tā bonus es. ⁊ de cuius puritate ⁊ sim
plicitate et pulchritudine purus et simplex. ⁊ pulcher es. ⁊ illi
agimus gratias de bono tuo dono tuo. Item est ⁊ aliud cande
labz sup quod lucerna ista gloriosa dicitur posita. et hoc cāde
labrum est regularis obseruancia. quā ipse instituit. Exo. 37. fe
cit beselehel candelabz ductile de auro mundissimo. beselehel om
bra dei siue dei vmbraclū interpretat. et sicut vmbra est imi ta
tio corporis. ita bea. Aug. diuine trinitatis expressa fuit imago
non tm̄ per creationem. sed p̄ noticiā et amorē. quia tot⁹ ipsi
diuine trinitati cōfiguratus fuit. ipse vero talis arcafer fecit cāde
labrum obseruancie regularis. dicitur namqz candelabz sic. eo
qz candelā ferat. regularib⁹ vero maxime datur illd̄ mādātā Lu
12. sint lumbi vestri p̄cincti. et lucerne ardentē in ma. R
Item istud religionis candelabz sup tribus pedibus stabilē
quorum vnus est precepta euangelica super que firmavit regu
le principiū. de dilectione dei et proximi dicens. ante omnia fra
tres carissimi ⁊c. alter pes est doctrina ap̄lica. nam factus p̄sbiter
monasterium clericoz mox instituit. et cepit viuere hm̄ regulaz
sub sanctis ap̄lis cōstitutam. Tercius pes est cōfirmatio ecclesia
stica. quia ecclesia regularē ipsius obseruanciā approbauit ⁊ cō
firmavit. Item sup istis tribus pedib⁹ religionis candelabz sta
bilitur ductile ex auro mundissimo. ductile quidē per obedienci
az. vt ad voluntatē supioris subditi ducantur. de qua ipse in re
gula. p̄posito tamqz patri obediatur: ex auro vero p̄ cōez vitaz
qua nihil pprium possidetur. que vita aurea est sui preconstate.
de q̄ ipse in regula. non dicatis aliqd̄ habere pprium. s̄ sint vob
omnio cōia. vnde quidā. nihil pprium p̄tul vicium. cōia queqz
sic loquim̄. sed nō vtimur cōibus eque. quia in regula dicit nō
eq̄lēt oib⁹ qz n̄ eq̄lēt valetes oēs. s̄ poti⁹ vnicuiqz sic cuiqz opul
su erit : Et rursus istud candelabz mōdissimū rōe castitatē ⁊ pu

dicte. de qua ipse ait in regula. in vice viam pudicicā custodi-
 ta. Itē ex hastili istius candelabri. ex statu fūgule istius quatuor p-
 cedunt. vt dī Exo. 37. scz calami. que sunt vite cōis et paup-
 tis signa. quā demonstrant in vili habitu & abrecto. Itē inde
 pcedunt sperule que sunt vere obediencie signa. spera enim fa-
 ale mobilis est quocūq; impulsā fuerit. quā obediētiā diuersi
 mode diuersi demonstrant quidā in succitura vestisi quasi pmp-
 ti exequi pcepta. quidāz aliis modis Itē pcedūt inde hlia q
 sunt signa castitatis. quam aliqui demonstrant insuper pelliceis
 quidāz in vestib9 albis. sed lanis. castitas enim cū sit in torpo ē
 nescit tñ corporis corruptionem. vt dicit Hiero. quemadmodū
 vellus. Itē inde pcedunt aphī sādī viz pdicatores. qui ppiāt
 fidelibus vinum leticie et aquā viuā salutaris doctrine. salientis
 in vitam eternā. sup isto candelabro fūgionis tanq; luxerna ful-
 gens posit9 est bea Xu. vt luceat toti ecclesie. refulgēt ei ipsius
 virtutes adhuc in honestate regulariū. refulget ipsi9 doctrine sa-
 pientia. in studio et doctrina eoz. Zacha. 4. vidi et ecce cande-
 labz auriū totū. & lāpas ei9 sup caput ei9. Scda ps L

Quando cū dicitur. Nolite putare. pponit doctrine ve-
 ritez soliditate. cuius doctores ecclesiasticū sunt pffeso-
 res. et duo facit. pmo oñdit q ipsa doctrina pfecta ē.
 cui nihil deficiat dicens: nolite putare. qm veni solue-
 re. i. destruere legē mosaicam datā a deo. aut pphetas: qui p spi-
 ritū sanctū locuti sunt. dicit at q nemo putet eū euacuare septu-
 ram legis et pphetaz sū aug. vt oñdat quā debeant predicāē
 doctrinam. eā certe quā ipse non soluit h p̄dicauit. cōsuetudo ei
 est vt successor idem doceat. quod pcedens docebat magister.
 non em veni soluere legē sed adimplere: Sex vero modis lex im-
 plet. pmo opere. dum qd aliquis p̄dicat. hoc facit: de christo ve-
 ro dī. Mt. 1. cepit ihesus facere & docere. scdo iplet p̄fectione euā-
 gelica. quā p̄fectionem xps addidit. terco ipletur obseruāone
 consilioz. q̄rto ipletur expositione atq; declaratione. 5. iplet
 virtute caritatis. quia qui habet caritatem iplet legē. pleitudo
 em legis est dilectio. 6. legem iplet veritas. quā singularitē xpus
 legē impleuit. quia oēs ipse figurat et p̄phetas veniēs i mū-
 di adimpleuit. Jo. 1. gracia & veritas p ihesū xpm facta est. aliis
 vero qnq; modis ipse legē impleuit. & reliquit doctozib9 ad im-
 plendam. et primo qdē bea. Aug. legē impleuit ope. qz quod
 p̄dicauit ipse fecit. vñ Hugo sup expōez regule. fecit inqt vir sā-
 ctus quecūq; docuit. Itē impleuit legē in pceptis euāgelicis.
 quibus non solum manus sed et omnis mōdinatus affectus p

Serino

hibetur et passionibus eum iocundatus se fecit alienum. sicut pater
10. confes. Item legem impleuit in consiliis seruando paupertatem: de
dit enim omnia que habuit in consilio. unde moriens testamentum non
fecit. quia meorins pauper christi non habuit. ade faceret. seruauit
castitatem ita ut omnem occasionem peccandi prohibuerit seruauit
obedienciam vitam tenens regularem. Item impleuit legem expo
sitionibus et declarationibus. que tot sunt et tante. ut non solum impleat. sed et
supersufficiant. non enim sufficiunt tempora ipsius dicta legere. iux
ta illud. mentitur qui se totum legisse fatetur. Eccl. 24. implet quasi
physon sapienciam. et adimplet quasi eufrates sensum. qui mul
tiplicat quasi iordanis in tempore messis. Item legem impleuit cari
tatem tenens. 9. confes. et sagittasti cor meum caritate tua. et ac
cendisti me valide. et 10. li. 28. fragrasti mihi et duxi spiritum et
anxio tibi. gustavi. et esurio et sitio. tetigisti me et exarsi in pa
cem tuam. **¶** Secundo ponitur quod hec sacra doctrina contine
at infallibilem veritatem: amen quippe: id est vere vel fideliter:
dico vobis: doctoribus: donec transeat celum et terra. non enim
arbitramur dicit bea. Hillari episcopus celum et terram maxima cor
pora esse soluenda. unde secundum Remigium permanebunt essentiali
ter et transibunt per renouationem: Jota vnus: Jota secundum Aug.
minore est ceteris literis grecis. quia sit vno solo tractu. iota vero
litera est hebraea: aut vnus apex. apex litera non est sed distinctio.
sicut apud nos punctus. aut tractus aliquis. non preteribit
a lege. ecce quanta firmitas diuine legis. quatenus non preteri
bunt: donec omnia fiant: omnia quidem legis dicta complenda
sunt secundum verum eorum intellectum. ex quo apparet qualis debe
at esse doctor ecclesiasticus. quia enim scriptura sic est infallibilis
ideo debet esse solidus non fluctuans omni vento doctrine. Item
quia scriptura etiam in minimis complebitur. ideo quicquid est ip
sius scripture docendum et considerandum est. unde hec scriptu
ra sancti sufficientissimum habuit doctorem: bea. Aug. fuit namque con
stans in doctrina eius. 11. confes. 32. stabo atque solidabor in te in
veritate tua. nec patiar questionem hominum. credidi enim libe
tatis et verba eorum archana valde. ut dicit 12. li. 10. et de h. 13.
li. 15. Item ipsius scripture fuit reuerens et deuotus doctor nihil
de suo presumptuose volens ipsi scripture miscere: ut apparet per
totum. 12. li. confes. 32.

Tercia pars.

¶ Eratio cum dicitur. Qui ergo soluit etc. tangit premium
doctorum. et duo facit. primo denunciat quid sint pas
suri falsi doctores. si enim sacra scriptura tante est auctori
tatis. ut donec celum aut terra transeant. etiam minima

ipsius a lege non pretereant: consequens est. q̄ ergo soluerit unū
 de mandatis istis minimis: opere non adimplendo: et docuerit
 sic homines: exemplo sui aut verbo. Et nota q̄ p̄cepta minima
 possunt intelligi. 10. mandata legis. q̄ cū sint principia agibiliū
 mima dicuntur. sicut principia. que q̄titate sunt pua. et virtute
 maxima. alio modo mima p̄cepta sunt ea que tanq̄ secundaia
 et conclusiones deriuantur a primis. 3. modo mima mandata in
 telliguntur. ea q̄ p̄ xpm̄ addita sunt in p̄fatione euangelica: q̄
 etiam superius nomine iota et apias voluit intelligi: que rōne
 quadrupli minima dici possunt. primo propter humilitatē cri
 sti ea dantis. secdo reputatione iudeoz. 3. quia eoz solutio mi
 noris est culpe. minus em̄ est irasci vel tōcupiscere. q̄ occidere vl
 adulterari. 4. quia ad ipsa stat vltima r̄solutio p̄ceptoz diuine
 legis. tale autēz minimū est posita culpa falsi doctoris. infert pe
 nam: mim⁹ vocabitur in regno celoꝝ. **D** Et nōq̄ regnū ce
 lorum tria significat. scilicet vitam eternāz in qua nullus potest
 esse minimus. vt dicit Aug qui ergo minimus ibi vocatur nul
 lomodo ibi vocatur. soluens ergo minima cristi p̄cepta mini
 mus vocatur in regno celoꝝ. vbi cum nullus possit esse mini
 mus. nullus talis regnum celoꝝ ingreditur vnde potest expo
 ni minim⁹ pro minime. quia minime talis ibi vocatur: et est si
 milis modus loquendi minimus vocabitur ad religionis obser
 uanciam. vel ad debellandum artem. que cum nullus minimus
 facere possit. nullus ad hoc minimus vocatur. **A**liomō s̄m Gre
 regnum celoꝝ presentis t̄pis ecclesia dicit in qua doctor q̄ mā
 datum soluit et docet minimus vocatur hominū r̄putatione qz
 cuius vita despicitur. restat vt eius predicatio contemnat. ter tō
 modo s̄m Hiero. in epla ad Paulinū regnum celoꝝ est sacre
 scripture studium. in quo minime proficit. qui mandata xpi sol
 uit et illud sic docet. sedo ponitur premium veri doctoris: q̄ au
 tem fecerit & docuerit: non dicit q̄ faciat magna vel pua sicut su
 per⁹ dixit. q̄ soluerit unū mimū. qm̄ ad h̄vt aliquis sit minim⁹
 sufficit etiam minima soluere. sed ad hoc vt magnus sit. opor
 tet omnia seruare. ideo indistincte dixit. qui fecerit et docuerit et
 parua et magna: hic magnus vocabitur in regno celoꝝ. **P**
 Vocatur quilibet fidelis in regno celoꝝ dūmodo faciat legis
 p̄cepta. sed magnus ibi non vocatur. nisi etiam faciat que do
 cet. **N**ota quia beatus augustinus eo q̄ fecit et docuit legis p̄
 cepta magnus quidem fuit in tripli regno primo quidez mag
 nus fuit in agregatione fidelū quadrupli magnitudine scilicet
 claritatis sciencie. auctoritate doctrine. honestate vite. ostensione

Sermo

exempli magnitudo quidē scientie tanta fuit: vt nihil videret
ipsiſſe ſacre ſcripture ignoralle. vñ Voluſian⁹ epla. 2. vt cuq; abſ
q; detrimento diuini cult⁹ in alijs doctozibus tollerāt inſcia:
attē ab antiſtite Auguſtino videt legi de eſſe quicqd; contingent
ignorari. vnde legis oraculū eū audax appellat. Item ē in eccle
ſia auctoritate doctrine. cuius eſt hodie tanta auctoritas. vt nihil
ſit in diuinis ſcriptis ſolidū. quod non eius auctoritate firma
tur ppter qd; Hiero. aug⁹ epla. 26. mihi decretum eſt te amare
ſuſcipe colere mirari tuaq; dicta quaſi mea defendere. Itē mag
nus fuit in eccleſia honeſtate vite ppter quod gradu epaliſ dig
nitate meruit in eccleſia. vñ Pauli. ad eund epla. 27. te lz iu
uenez ad maturitatem meriti ſeniorū honore puenit cana pūde
cia. Magnus fuit exemplis. fuit em vt de ſeipſo dicit ſpectacu
lū angelis deo et hominib⁹. ppter qd; magne fuit reuerentie: et
opinionis in populo. vñ Bonifa. comes aug⁹. epla. 133. ſuſce
pit inquit tremens verba ſanctitatis tue vberib⁹ plena. ſcio ta
men q; venie pparat. qui ab aug⁹ pſeſſimo doctore corripitur
Secdo beat⁹ auguſti. magnus fuit in regno ſtudij ſacre ſcripture
cōprehendit em longitudinē. latitudinē. ſublimitatē. et ipſiſſe p
fundum vt dicit Ephe. 3. mag⁹ nāq; fuit profunditate perſeru
tationis. aſſidua queq; occulta iueſtigando. profunditatis archa
nam ſacre trinitatis. q̄tūm poſſibile eſt homi in preſenti vita ip
ſe cōprehendit. quod manifeſtat liber ipſius de trinitate. p̄fundi
tatem predeſtinationis li. de p̄deſtinatione ſanctoz p̄funditatez
productionis rez naturalū ſup Gen. ad ſam. et abiffum veri
tatis ipſe penetravit. erat emz plenus ſpū dei. q; vt dicit. 1. Co
rin. 2. oia p̄ſcrutatur etiā p̄funda dei. 12. 2. ſel. 14. mira p̄fundi
tas deus meus eloquioz tuorum. horror eſt in eā itendere. hor
ror honoris et tremor amoris. Item fuit magnus latitudinis car
nitatis ad quā ſacra tendit ſcriptura. amor ei ipſi⁹ adeo idipſo
ſic dilatatus eſt. vt vſq; ad inimicos pueniret. 3. 2. ſel. 6. tu es a
mor meus dñe in quē deſido vt fortis ſim. ⁊ donatiſtis qui mor
tē ſibi amiebat ſcribit epla. ceterū de ama. caritas xp̄i apellit nos
ne taceam⁹. ſed vos lucrari volum⁹ deo nro. licz nos odiatis et
mādaueritis nos occidi. Item magn⁹ fuit cōtemplationis ſubli
mitate. qd; eſt in p̄nti p̄mūz ſtudij ſacre ſcripture. totus em m̄h
rebat abſtractus ipſi diuinitati. 13. 2. ſel. 8. currit vita mea in am
plex⁹ tuos. ne auertat donec abſcondat in abſcondito vul⁹ tui
quia male mihi eſt preē te. omnis em copia que de⁹ meus nō ē
egreſtas mihi eſt. et 12. li. 10. ecce dñe redeo ad te eſtuans ⁊ alx
lans ad fontē tuū. nemo me phibeat hūc bibā. ⁊ tūc viuā. in te

em reuiuisco dñe. tu me alloquere. tu mihi sermo anaē. ⁊ aliqn
 ipetu istū contemplationis sic extē se rapiebat. vt qñ extra vitā p-
 sentē esset. vñ 10. ⁊ 41. aliqn intromittis me dñe in affectum
 multū inuitatū introrsus ad nescio. quā dulcedmē: qñ si pñca atē
 in me nescio qd erit scio qz vita ista nō erit. Itē fuit magn⁹ lon-
 gitudine desiderioꝝ tendentium ad eternam vitā. ad quā tota
 sacra scriptura incitat. ipse em ex intūmis cordis medull' ad eaz
 tendebat dicens. 11. li. 31. nō distent⁹ h' intentus. nō s'm distenti-
 onem sed s'm intentionē sequor ad palmā supne vocatiois. vbi
 audiaz vocem laudis tue. et contempler delectationē tuā ppter
 quod intimo desiderio clamabat. 12. li. 15. o domus lūmōsa: et
 spaciōsa. dilexi decorem tuū. et locū habitacōnis glorie dñi me-
 fabricatoris et possessoris tui. tibi suspirat pegrinatio mea. Ter-
 tio beat⁹ aug⁹. magnus est in regno celoz vite eterne excellit
 em ceteros doctores in cognitione gloriosa trinitatis in ardentē
 caritate. in fruitione felici. in corona singularis glorie. que docto-
 ribus datur fabricata lapidib⁹ preciosis. ad quod probandum
 sufficiat adducere qd inuenit in principio quorundā libroz mora-
 liū beati Gre. vbi legit qz rex quidā hispanie misit romā ingm
 quendā p moralib⁹ beati Gre. habendis. qui liber apud quen
 qz reptus nō ē. dolens igit ipse nūcius. qz tam pñcōsū op⁹ essz
 pditum. orationib⁹ se dedit pnotans in ecclesia bea. De nocte
 vero qdā n̄ media dormiēs. sed vigilās vidit sctozū multū
 dinem pcedentium. qui oēs ante altare bea. Pet se inclinabant.
 ipse vero omnes cognoscebat. et ecce chorus pontificū ⁊ cōfesso-
 rum venit. vbi beatus cognouit Gre. qui ad eū veniens: ecce in
 quē ibi in archimo illo est liber quē queris. ⁊ gaudens ipse nū-
 tius. eya inquit domine miratus suz qz beatū Aug. nō vidi v-
 biscū. nā doctrimis ec̄ eius multū delectoz at ille venerabilis do-
 ctōz vt moꝝis eius fuerat plauda humilitate respōdit. vir ille
 excellentissim⁹ aug. non est hic nobiscū. quē altior atinet locus
**Domīnica duodecima p̄ penthecost. ser-
 monis lxiii.**

A

Eate oculi q̄ vident que vob̄ videtis ꝛ. Lu. 10.
 Prima ps huius euangelii legit Mat. 13. au.
 13. de trinitate. 41. Qz est inquit cum omniū
 hominū vna sit voluntas cōspicende beatitudi-
 nis vnde tanta de ipsa beatitudine existat diu-
 sitas. vt aliqui beatos se putent. cum fruuntē corpoꝝ voluptati-
 b⁹. aliq̄ cū habūdāt diuidis. qdā dū hōrib⁹ cumulant. alii cum
 exaltantē pncipatib⁹. qd̄ is attingit vt ipse dicit. qz liz oēs bñaz

Sermo

vitam cupiant. ubi tamen querenda sit nō oēs sciunt. ppter qd̄
beatum dixerunt pplm: cui hęc sunt. non vero sic est. sed beatus
ppls cuius est dñs deus eius. vnde ipse Aug. 4. confes. 6. Re-
dite pvaricatores ad cor. non est requies ubi eaz queritis i regi-
one mortis beatam vitam queritis non est illic. quō em̄ beata
vita ubi nec iusta vita. sed est querenda beata vita in cognitio-
ne et amore veritatis que deus est. vt dicit. 14. de tri. 70. quod
in pñti euangelio declaratur. in quo tria tanguntur. primū em̄
dei cognitio amendatur. scdo dei et pximi dilectio esse necessari-
a demonstrat. ibi. et ecce quidā x̄. 3.º quis sit pxim⁹ noster no-
bis insinuat. ibi. ille autē volens **B** Circa primū duo
facit h̄m quod dupliciter nobis diuinā visionem amendat. pri-
mo ex eo qd̄ beatificat: beati oculi qui viderunt que vos videtis
q̄drupliciter videtur x̄ps. scz oculo corporali. quō visus ē i car-
ne. Ysa. 40. videbit omnis caro salutare dei. ista autē visio non
beatificat. quia sic eū viderunt iudei et infideles. scdo ex visione
corpali oitur in mente ex miraculis visio. qua ipse videt oculo
fidei. vt credat esse filius dei. Jo. 20. quia vidisti me Thoma o-
culo corpis. credidisti vidēdo me oculo fidei. hęc visio beata nō
est. sed beatitudinis meritum. quia meretur beatitudinē. 3.º ex
visione fidei oritur visio. qua ipse x̄pus videt oculo intellectuē
contemplationis. 1. Cor. 3. nos autē reuelata face gloriāz domi-
ni specularantes in eandem glāz transformamur. quia hęc visio
iam est aliqua beatitudinis participatio. inde em̄ videt et gustat
qm̄ suavis est dñs. Nūeri. 27. contemplare inde terram quā datu-
rus sū filiis isrl. Quarta visio est qua ipse videt sicuti ē in lumie
glorie. ps̄. in lumine tuo videbimus lumie. hęc vero visio beati-
ficat humanum intellectum. quemadmodū pfecta caritas beati-
ficat voluntatem nostram. **C** Nota h̄m Boetiu. qz beati-
tudo est status oim bonorum aggregatione pfectus. que bono-
rum oim aggregatio non nisi in solius dei cognitione et amore
consistit. ubi omne bonum et nullū malū. vñ Aug. 2. confes. 6. si
celsitudo amatur. sup omnia deus est excelsus. si queris honores
et gloriāz. pre cūctis honorandus et gloriosus ē de⁹ in eternum
si p̄tatem q̄ris. vt timearis. ipse est qui oia p̄t. si amas blandici-
as. nihil est blandius caritate dei. neqz salubri⁹ aliquid amatur
q̄ illa p̄ cūctis formosa et luminosa veritas eius. si affectas sciē-
tiaz. ipse omnia nouit. si innocentiā cupis et simplicitatē. nihil
deo simplici⁹ et innocenti⁹. si q̄etē appetis. n̄ ē certa q̄es p̄ter dñm
si voluptatē desideras et suauitatis copiam. ipse bonitatis est plei-
tudo et indeficiens copia suauitatis incorruptibilis. si liberalitatem et

pis. ipse bonoz oim largitor ē affluētissim⁹. si vis possidē diuiti-
 as. ad eū recurras. q̄ oia possidet. si p excellētia linguas. nihil
 ē eo excellēti⁹. si vindictā q̄ris. iust⁹ eo q̄cōq̄ nō ē. si times adū-
 sa insolita. nihil ī deo īsolitū. a quo n̄ p̄t separi quē diligit. ap̄d
 quē ē vera securitas. si t̄sticiā metuis. eternū gaudiū ipse est. qz
 igit̄ in deo ē aggregatio oim bonoz. ideo b̄tudo n̄ra ī ipso
 querēda est. igit̄ vt d̄t Xu. 6. c̄f̄el. 11. q̄d c̄tamur relicta spe se-
 culi hu⁹. c̄ferre nos totos ad querendū deū et vitā beatā. cū eī
 beatitudo sit in sūmo bono nulla creatura beatos nos facit. q̄a
 magis est nutus beatitudis ipsa creatura. q̄ vera b̄tudo. ⁊ de
 li. ar. 26. ve qui dereliq̄runt te dūcē d̄ne. ⁊ oberiāt ī vestigiis tu-
 is. q̄ nutus tuos p̄ te amāt. et obhūscunt q̄d inuas. o suauissi-
 ma lux purgate mētis sapiēcia. nō em̄ c̄llas q̄ et q̄ta sis inuē-
 nobis. et nutus tui sunt oē creaturaz decus. h̄ nec aim⁹ seipsū
 beatificare p̄t. cū sibi ipsi nō sufficiat. ⁊ multos ī seipso deprehē-
 dat defectus. vñ magis est capax b̄titudis q̄ beatificās. sed nec
 viuere vt quezq̄ delectat. beata vita est. qz vt d̄t Cicerō. velle
 q̄d nō debeat. idip̄sū miserrimū est. nec tā miser est nō adipisci
 quod velis. q̄ adipisci velle. quod nō opteat. Xu. 10. c̄f̄el. 9. mi-
 ser est ois aimus victus amicitia rez mortaliū. et dilaniat cum
 eas amittit. et tunc sentit miseriaz qua miser est. ⁊ anteq̄ amit-
 tas eas. redite ergo puaricatores ad cor: ⁊ ih̄rete illi in quo so-
 lo nihil eaz amittitur. ī quo oia cara sunt que nō amittunt: ⁊
 q̄s iste est nisi deus n̄r qui fecit nos. Igit̄ vt idem dicit de li. ar.
 22. teneam⁹ sūmū bonum. qz beatus ē q̄ eo fruit. vñ Aug. be-
 at⁹ ē q̄ habet q̄d amat nihil male amās. et tanta est ist⁹ beati-
 tudinis veritas. qz etiā vt dicit Aug. 14. de tri. 20. si aīmi hōi-
 nū essent mortales. vt nō possent attingere ad quartū illū gra-
 dū vidēdi deū facie ad faciē. laborandum esset oibus voluptati-
 bus corpis postpositis attingē dum viuim⁹ deū p̄ c̄templatio-
 nem. quia frui creatura miseria est. addēdo inopiā inopie. h̄ mi-
 hī adhrere deo bonū est. ¶ Secundo ipsa visio dei com-
 mendat a singularitate gracie. dico em̄ vobis qz multū p̄phete ⁊
 reges voluerunt vidē que vos vidētis: p̄phete quidem desidera-
 uerunt eum videre sicut Job Moyses Moyses Ieremias Eze-
 chiel Daniel et alii omnes qui multi fuerunt. reges vero sicut
 dauid ezechias Josias: et nō vidēt: viderunt quidē euz oculo
 fidei credentes eum venturum. sed oculo corporali eum non
 viderunt verbum caro factū. nisi per subiectā creaturā. sic de Ab-
 rahā d̄r. qz vidit d̄s ei⁹ ⁊ gams⁹ ē Jo. 8. qz n̄ sufficit vidē s̄n
 noticia v̄itatē. subiūgit: ⁊: mlti reges ⁊ p̄phe voluerūt: audire

Sermo

que vos auditis: vba scilicet celestis sapie. 3. Re. 10. vniuersa terra desiderabat videre vultum Salomois. vt audiret sapiētiā quā dederat dous in corde eius: et non audierunt: digni quid erant crissū audire. sed nondū venerat plenitudo tps. in quo deus non p̄ pphetas loqueret. sed in filio quē cōstituit herede vniuersoz p̄ quem fecit et secula x̄c.

Secūda ps

Secūdo cum dicitur. Et ecce quidā x̄c. tangit necessitat dilectionis. vbi quatuor facit. p̄mo ponit interrogatio tēptatiua. et ecce quidā legispit? Ille pit⁹ i lege q̄ legē spūalit̄ intelligit. ⁊ ea que legis sunt operat: h̄ non erat talis ipse temptator. vnde p̄tus erat sophistice et nō vere: surrexit: pro reuerentia. aut vt ab omnib⁹ videret: tēptat̄ eū: erant ei vt dicit Cirillus inter iudeos quidā v̄bosi i lege dicentes x̄pm doctrinā Moysi suis nouis institutionib⁹ facere inutilem. ⁊ qz tota lex tendit ad vitam eternā. ideo fecit q̄onē quo merito ad eam pueniāt. si enim x̄pus dedisset aliā responsionez q̄ eam que legis est ignaz reputasset x̄pm. et eū paterne legis corruptorem accusasset: et dices mgr̄: 3o. 13. vos vocatis me mgr̄ et dñe et benedictis sum etem: quid faciendo: bene dicit qz faciēdo. E qz n̄ auditores legis sed factores iustificabuntur. Ro. 2. vitam eternā: ecce desiderabile premiuz omnis em̄ res viuere appetit. et cōprehendenti eternitatem. eternū viuere est appetibile eo q̄ est sine miseria: possidebo: solū em̄ beatus ē qui eternam vitam possidet. ⁊ cū securitate non amittendi tenet. Secūdo x̄ps hunc interrogantem reducit ad legis noticiā. at ille dixit ad eū: in lege quid scriptū est: ē ne ibi aliud quo vita eterna possideatur. temptatorē legis ad ipsam legē deducit: q̄ mō legis: quasi sine intellectu ⁊ distīctione. lex em̄ multa cōtinet precepta. sed quia oīa reducunt ad vnū. erat q̄o apud iudeos. quod esset vnū potissimū mandatū tanq̄ caput et p̄ncipium. alia cōtinens. cuius obseruatione possideretur vita eterna. Tertio ponitur responsio legisperiti: ille r̄ndēs dixit: glo. dixit quod legerat. sed qd̄ nondum impleuerat. et tangit caritatis duo precepta: diliges dominū deū tuū: hoc assumit Deu. 6. nō quilibet autē amor dilectio est. sed ille solus qui est spūalis. cuius origo est ex comprehensione boni lecti. ⁊ mētē cōcepti. quod mens legit non in tabulis carnes sed spūalibus. If Noz ta qz istud mandatū de diligendo deum secum portat sue institutionis causam. causa enim diligendi deum ipse deus est vt dicit Ber. ergo diliges dñm deū tuum. nō hz aliam cām nisi qz dñs de⁹ tu⁹ est. diliges ḡ dñm in t̄ōre t̄q̄ seru⁹ deū tuū cū fuerētia

tanq̄ creatura ex singulari caritatis affectu qz non est tibi alius
 dñs et deus. Itē quia dñs habens potēciā dilectione ipsius ser-
 uat preceptū p̄me tabule. qz vero deus hñs sapiam. nō assuma-
 tur nomen eius in vanū. quod est scđm p̄ceptū. quia vero nōst
 p̄ bonitatem est. diligentes eū sanctificentur qđ ad terciū ptinet
 mandatū. Itēz tria sunt que nos inducūt ad dei amorē. Primū
 qz creator a quo habemus eē. vñ deus est. Scđm quia guberna-
 tor a quo seruiamur et regimur. vñ deus ē. Terciū qz remu-
 nerator a quo in finem pduamur vñ deus ē. ab ipso eī qz p̄ ip-
 sum et in ipso sunt om̄ia. Itē hoc p̄ceptū sp̄alit̄ dat̄ hominibz
 est em̄ eoz sp̄alit̄ dominus quos mouet immediate. est etiā
 deus eoz rōe finis. quia solus ipse finis est mentis rōnalis. rur-
 sus est noster singulari beneficio incarnationis. Gen. 37. frat̄ eī
 et caro nostra est. Et attende quia non diligit̄ mihi agnit̄. cog-
 nit̄ autē nostra ex sensibus habet certū. ideo si deum amare pre-
 cipimur. optet̄ ipsius habere noticiā in quā ex creatura sensibili
 deducamur. h̄ tamē non est deus aliquid qđ sentiat. vñ de aug.
 10. 2. 7. quid amo cū te amo dñe deus me. et discurret p̄ oīa
 sensibilia. quia nullū eoz amet deū amādo. nō em̄ sp̄em corp̄is
 nec decus tp̄is. nec candorem lucis oculis istis amia. nō dulces
 melodias. non floz et vnguentoz qz aromatisuauē odorē nō
 māna et mella. non mēbra acceptabilia carnis āplexibus. non
 hoc amo cū amo deum meū. et tamen amo quandā lucē. quandā
 vocē. quendam odorem. quendam abū. et quendam āplexum
 interioris hominis mei cum te amo dom̄ie. ibi fulget anime mee
 quod non capit locus ibi sonat quod non capit tempus. ibi o-
 let quod non spargit flat. ibi sapit quod nō minuit edacitas
 ibi h̄ret quod non diuellit facietas. ecce igit̄ quō licet deus nō
 sit sensibilis. tamen habet proportionem ad interiores anime sen-
 sus spir̄itales. quibus comprehenditur. ipse igitur est omne de-
 lectamentum spir̄ituale quocunqz sensuum comprehensuum.
 ¶ Deinde diligendi modum adiungit. et vt dicit̄ Ber. mo-
 dus diligendi deuz est. vt diligatur sine modo. ideo subiungit̄
 ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex omnibus viribus
 tuis. et ex omni mente tua. vbi considerandum quia cor est co-
 gitationum p̄ncipium. Itē ipsum est p̄ncipium motus. p̄t̄
 qđ sp̄ mouet. Itē ip̄m est custodia totū hōis. d̄r̄ eī cor eo qz sit
 custodia oim rez. Itē cor ē q̄si cardo quo totū hō regit̄. sic ostiū
 regit̄ cardine. ex toto igit̄ corde vult diligi de. corde quidē. qz
 illud qđ est nobilissimū deo tribuendum est. Prouer. 23. fili p̄-
 be mihi cor tuū. ex toto vō corde. vt cāta n̄a cogitacō sit i e.

Sermo

amore. omnis nra operatio sit ppter eius amorem. tota regula nre vite ex eius amore suatur. et vltimo vt tota nostra custodiatur ad hoc intendat sollicitate. ne ista dilectio rapiatur a nobis: ad hanc mundana. vnde aug. 10. dicit. 10. minus inquit te domine amat. qui tecum aliquid amat: quod ppter te si amat. et ideo dicebat Agnes beatissima. posuit in faciem meam signum: vt nulum preter eum amatorem admittam. non ergo potero ad prius contumeliam amatoris. vel alium aspicere et hunc relinquere. Secundo vult de amari tota anima. anima vero est principium vite. vita vero triplex est: scilicet vegetatiua sensibilis et rationalis. vult igitur deus tota anima diligere. quia totam eam produxit in esse. vt de nra viuere cunctum sentire et intelligere ad ipsius dilectionem tendat. Tertio vult deus amari ex omni mente. mens autem vt dicit Aug. est illud quod homo cetera excellit animalia. et hoc est portio rationis secundum quam homo aditus est ad ymaginem dei. cuius partes sunt memoria intellectus et voluntas. vult igitur deus omni mente diligere. vt omne illud secundum quod mens est ad dei ymaginem ad ipsius referatur dilectionem: vt memoria sit in amore habitata. et intellectus in speculatione amoris. voluntas in ipso dilectionis actu. ymago et similitudo est diligendi principium. vnde si anima est secundum mentem dei ymago tota debet deum diligere: Quarto vult deus diligere ex omnibus viribus et secundum Theodorum. vniuersaliter. et non remisse. hoc enim est necessarium. non enim sufficit deum diligere toto corde tota anima tota mente extensiuem. nisi etiam intensiuem totis istis diligat. vt totus conatur cordis et anime et mentis. et tota virtus tendat ad dei dilectionem. nec mirum si sic diligere quod etiam excedit bonitas ipsius ppter quam est diligibilis omnem nram possibilitatem diligendi. quod vero non possumus eum diligere quantum est diligibilis. saltem diligat quantum possumus. alioquin fraudem committimus. quia non damus deo totum posse dilectionis. quod ad hoc nobis dedit vt totum diligendo sibi redderemus. Deinde secundum adiungit dilectionis preceptum: et proximum tuum: scilicet diliges. ipsius vero dilectionis mensuram subiungit: sicut te ipsum: hoc preceptum habetur Leuit. 12. vbi considerandum quod proximum dicitur multiplex. est enim proximum comitate nature. sic omnes homines sunt proximi nobis. est proximum officio sicut tuus. et quod aliquid commiter exequit: est proximum carne sicut sanguis. est proximum gratia sicut amicus. est proximum fide sicut christianus. est proximum virtute sicut iustus. est proximum subsidio sicut sancti et angelus beatus et est proximus per redemptionis beneficium quomodo solus christus deus et homo nobis est proximus quomodo dicitur. aut sit aliquis proximus diligendus est sicut nosmet ipsos diligimus et ex eadem caritate qua nos amamus. et in eodem merito bonorum operum. et ad eum

dem finem vite eterne. sicut em homo nō debet seipsum diligere amore carnali sed spūali in deum. et ad vitam eternā. sic vnum quēq; debet amare hominē. xpm vero hominē qui excellētissim⁹ proximus est. debet plusq; se diligere. vñ dī q; amicabilia q; sūt ad alterum determinantur ex amicabilibus que sunt ad seipsuz Quarto ponitur commendatio istius responsionis: dixitq; illi: recte respondisti. rectum est cuius medium non discrepat ab extremis. extremam vero dilectiois creator ē et creatura. quia vñ ro respondit dilectionem pporcionabiliter tribuens deo et proximo. ideo recte respondisse dicitur. Deinde xpus satisfaciit pme questionē. qua dixerat legisperitus. quid faciendo vitaz eternā possidebo. ex verbis eius dat solutionem: hoc fac: deum et proximum diligendo. et dicit fac. qui a non sufficit diligere. nisi opere dilectionis demonstratur. probatio em dilectionis exhibitio ē operis: et viues. dupliciter anima viuit: caritate et carnaliter: quia caritas est meritum eterne vite. et iterum formaliter. quia caritas pfecta que nunq; exadit est vita beata. nā vt dicit Ber. plus est anima vbi amat q; vbi animat. et ideo si amando fuit in deo qui est vita essentialis. consequens est q; ipsa anima viuet vita perpetua.

Tercia ps. : 3

Erās cum dicitur. Ille autem declarat. quis sit proximus quem homo sicut seipsum debet diligere. et ita facit. pmo em ponitur legisperiti interrogatio: ille autem volens seipsū iustificare. id ē seipsū volens iustū ostendere: dixit ad ihesum. et quis est proximus meus: laudatus em a saluatore q; recte respondisset. prupit in supbiā vt dicit Cirillus. nullū sibi putans esse proximū quasi nullus sibi possit in iusticia et legis notitia pari. Sed vt dicit Theo. saluator nō adibus aut dignitatib⁹ determinauit proximū h natura. q;uis igit iustus esset legisperitas q;uis doctus et q;uis rex et maior hoib⁹ etiā quicūq; paup miser et abiectus proximus eius erat. Secūdo declarat xps in pabola quis sit proximus noster que pabola trātinēt. s. hominis casum infelicem denegatū auxiliū. et impensū illi subsidium dicit ergo: suspiciens autē: id ē supius aspiciens ihesus dixit: id supius aspexit. qui de rebus magnis locutus erat. vñ sez humanū genus descenderat: cum cecidit p peccatum homo quidā. Aug. homo iste Adam intelligit in humano genere. cuius hominis miserabilis casus quo ad septem incommoda describitur. primo considerando vnde lapsus est: descenbat: humiliatus et miser factus per peccatum. et vt dicit Theophilus non dicit descendit: sed descendebat semp em hūana natura ad

Sermo

inferiora tendebat. et nō in pte sed in toto: ab iherlm. que inter-
pretat visio pacis. secūda conditio miserabilis est quo deuenit.
in iericho: que luna interpretatur. ad lram autē vt dicit Basilius
iherlm sita est in acumine montis. iericho vero cūnet duallia pa-
lestine Et attende quid descendendo homo pdiderit in quo deue-
nerit. et sunt quatuor. iherlm em que est visio pacis reliquit. si-
gnificat paradysum. vbi quicquid videbat erat sibi pacificū. ni-
hil em poterat sibi nocere. Job. 5. bestie agri pacifica erant tibi:
secūsus vero de iherico. i. in mudum istū. qui est instabilis quemad-
dū luna. ppter qd homo mundanis attritus aduersitatib9 nūq̄
in eodē statu pmanet. Item iherlm vnde homo cecidit i mortalita-
tē significat. quā homo possidens. i. plena animi & corpis pace
erat. nūq̄ em horz duoz facta fuisset dissolutio. h. peccādo deue-
nit ad mortalitatez. q̄ p lunā intelligit qz crescit & deficit donec
non appareat. Item cecidit homo a visione claritatis dei. q̄ ē pax
nostra et deuenit in tenebras ignorantie vbi si aliqd sibi fulget
est lumen tenebris mixtū. sicut lumen lune. Itē cecidit hō a be-
atitudine q̄ est q̄es et pax mentis. i. miserias vallis lacrimaruz
innumerabiles. q̄s luna sua mutatione significat. Tercō hominis
tangit infelicitatē: et incidit in latrones. Amb. q̄ sunt isti latro-
nes nisi angeli noctis et tenebrar. relicto igit angeloz et bea-
toz consortio incidit peccans homo in demones latrones q̄ mei-
to latrones dicunt. eo qz a nobis lateat rapiant bona celestia
Quartā adiungit miserā: qui et despoliauerunt eū: s̄m Aug.
moz ornamentis vel vestimēto immortalitatē. aut s̄m Am. abstu-
lerunt vestimenta gratie: q̄ acceperam9. et hoc vestimentū fuit
originalis iusticia. & vestis innocētie. p q̄ fecit sicut pizomata. h.
deus dedit postea tunicas pelliceas. Quintā adiungit miserā: &
plagis impositis: plage dicunt peccata s̄m Bed. qz his nature
humane integritas violat. quibus plagis vulneratū est bonuz
possibilitatē liberi arbitrii. quib9 vulnerib9 plagat9 nascit q̄li-
bet homo. Sextā addit. hois miserā: abierūt: nlinq̄ntes eū vi-
ctū tanq̄ dēptibile et despectuz. ita etiā vt non tradāt sibi ad-
nutum ea in quib9 peccare eum fecerant. h. em facit dyabolus:
qz cū deceperit hominē eū dēmittit. sed nec sibi tradit: que dare
videbatur. Septimā adiungit infelicitatē. semiuuo relicto: ecce
pculū: semiuu9 autē est homo p9 pccm quadrupliat. pmo s̄m
aug. qz ex pte qua p̄t aliquā dei cognitiōē habē vuit. ex pte
q̄ pccis p̄mimur motu9 ē. Itē s̄m eundē. licet homo habeat vi-
talem motum liberi arbitrii. quia tamen ex se non sufficit redire
ad vite eterne agenda opera: semiuuus est. Item s̄m Tho. me

dietas hominis post peccatum viuit. sed anima medietas vero mori
 tur. sed corpus. quorum utrumque semper vixisset si non peccasset. Item
 homo eundem natura humana put erat in adam tota erat mortua
 a iusticie. prout vero eadem viuificanda erat in christo. sic vivebat.
 unde semiuivus erat homo. R. Secundo hec parabola dicitur
 denegatum subsidium huic vulnerato. ab eis qui maxime subueire
 re debuissent. ex quibus homo carne erat iste plagatus sed iudeis. qui
 ruz vnus sacerdotii dignitate alter leuitici ordinis officio apostoli
 misereri debuissent. unde dicit: accidit autem sacerdos quidam: in
 quo intelligitur antique legis sacerdotium: descenderet eadem via
 quia omnes quotquot sancti quantumque dignitate exaltati: descende
 runt per viam peccati primis parentibus. et qui peccatores erant: id
 saluari non potuerunt: et visio eo: quia lex dedit sacerdotibus
 noticiam culpe primi parentis: preuenit: quia gratiam saluationis da
 re non potuit. quoniam ut dicit Theophrastus. venit lex et stetit usque ad tem
 pus prefixum. deinde non valens curare hominem abiit. Deinde
 adducit alterius negligentiam: similiter et leuita: in quo legis mi
 serium vel tempus prophetarum intelligitur: cum esset secus: id est
 iuxta: locum: ubi ille vulneratus infeliciter iacebat. secus quidem
 erat. quia omnes in eadem valle miserie fuerunt: et videret: quia
 et ipse culpam agnouit: pertransiit: quia nec legis sacrificia nec
 prophetarum preces subuenire potuerunt. sed transierunt omnia
 tamque inutilia. Tercio ponitur quis quilibet humano generi vul
 nerato subsidium prestitit: samaritanus autem quidam: iste sama
 ritanus est christus. nam samaritanus custos interpretatur. custodit autem
 dominus omnes diligentes se. qui venit in carne. ut infirmum vul
 neratum custodiret. et numerum gratia pro nostra liberatione iste sa
 maritanus fecerit. primum est: iter faciens: Theophrastus. quasi ex propositis
 hoc statuens. ut nos curaret. factus est pro nobis viator: qui
 erat comprehensor. Et attende quia iter faceret iter. non tamen eadem via
 descendit qua ceteri quia solus ipse sine peccato de uirgine natus in hunc
 mundum descendit. Item venit secus eius: vel ut habet alia littera secus
 via. venit quidem secus hominum vulneratum peccato. quia apparuit in si
 militudine carnis peccati. et tamen peccatorum descendit. ut amicus pub
 licanorum et peccatorum fuerit dicitur. Item aliud beneficium. et
 videns eum: non horruit plus medicus nostra feda aspiciere Eze.
 17. transiens per te vidi te conculcari in sanguine tuo. Item aliud
 beneficium. misericordia motus. Item. id misericordia motus est quia in eo nullum inuenit meritum
 quod esset dignus curari. sed de peccato damnauit peccatum in carne.
 Item aliud beneficium: et appropians. Augustinus. nihil est hominibus
 deo remotius. non locum. sed distantiam quia ipsi mortales et peccatores

Sermo

deus vero immortalis et iustus. volens igitur deus nobis esse propiti-
quus. non assumpsit utrumque malum nostrum. sed mortem non peccatum
quia liberatore indignisset. ut ergo non esset quod nos sumus: sed
prope nos mortalitatem eandem sustinens. et passiones volunta-
rie quas nos patimur abque tamen peccato. Item aliud beneficium
alligauit vulnera eius: hęc alligatio est peccatorum cohibitiō. vñ Am-
bro. constringit vulnera austeriore precepto. vel dici potest: quod
alligauit. 7 vulnera homini inflicta. septem ligamentis sacramen-
torum. vulnus somitis baptismo. vulnus timiditatis confirmati-
one. vulnus odii eucharistia. vulnus peccati prima. vulnus au-
piscencie misericordiam. vulnus ignorantie ordine. vulnus reliqua-
rum peccatorum extrema unctione. **L** Item aliud beneficium
infundens oleum: datis austerioribus preceptis infundit mansuetu-
dinis oleum. ad mitigandum dolorem vulnere. ut est illud mat-
11. venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. et ego re-
ficiam vos. Item aliud beneficium: et vinum: infundit hoc vinum
secundum Crisostomum. sanguis diuine passionis. cuius effusione semiviuus sulci-
tatus est: sicut legitur de pellicano quod mortuus filius sanguinem
proprium infundit: ut reuiuiscant. Item aliud beneficium
et imponens illum in iumentum suum: caro cristi iumentum est.
quasi iuumentum. qua sumus adiuti. qui pro nos surgere non po-
teramus. cui iumento sumus impositi secundum Augustinum. pro fidei incarnati-
onis. quare credimus. vel secundum Ambrosium. iumento cristi sumus imposi-
ti. quia peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum:
vel secundum Theodosium. iumento christi sumus impositi. quare participatione cor-
poris sui incorporati sumus ei. et facti membra ipsius. **M**
Item aliud beneficium: duxit in stabulum: stabulum sic dicitur eo quod ibi sit
statio bouum ubi viatores sua deponunt sarcina. et animalia re-
ficiuntur. quod stabulum significat ecclesiam in qua residet doctores. et
deponunt onera peccatorum. ac lassati quiescunt et reficiuntur verbo
vite. nemo vero huc ingreditur ut dicitur Beati: nisi ductu christi. Item
aliud beneficium: et curam eius egit. licet ei sit cura de omnibus.
maxime tamen diligentem adhibuit curam. quomodo saluaret homo. phi-
bens noxia. adhibens proficua. tanquam bonus infirmarius. Item ali-
ud beneficium. quare recedens amisit eum custodie. non enim vacabat sa-
maritano diutius in terris manere redeundum erat unde venerat:
et altera die. Ambrosio. quis est iste alter dies. nisi forte dies resur-
rectionis. qui bene alter dicitur. quoniam dies prior passionis fuerat tristitie:
sed de isto dicitur exultemus et letemur in ea: protulit duos de-
narios: duo denarii secundum Ambrosium. duo sunt testamenta. in qui-
bus est ymago dei impressa quorum valor est obseruare deum legis

precepta. Vel s̄m Aug. duo denarii duo sunt caritatis precepta. aut promissio vite presentis et future. Vel s̄m Orige. duode denarii sunt scientia scripturarum et auctoritas ecclesie: et dedit stabulario: stabularius ē quilibet ecclesie rector: cui dant a xp̄o duo denarii sup̄dicti. vt eorum precio agat curā hominis vulnerati: et ait curā illius habe: hec dixit petro. Jo. vlt̄. pasce oues meas: p̄pter quā causam sacerdotes curati dicunt. Item aliud beneficiū et quodcuq; erogaueris. ille erogat qui data sibi distribuit. sed superogāt. qui āplius dat q̄ accepit. ad sanandū vero homines superogāt preceptis addendo s̄ilia scripture addendo expositio nes: ego cum rediero. Ambro. q̄n reuertēris dñe mihi in die iudicij. erit em̄ temp⁹ quādo vniuersa caro te respiciet reuertēte. reddā tibi: fiet retributio prelati ecclesie de labore quē habuerūt i sollicitudine subditoꝝ. 2. Thi. 4. reposita est mihi corona iusticie quā reddet mihi dñs in ille die iustus iudex. in quibus oībus numerantur. 13. beneficia grā samaritam i pensa. vt genus humanum sanaret. Tercio ponitur istius pabole applicatio ad p̄positum. quis horum trium videtur tibi proxim⁹ fuisse illi q̄ incidit in latrones. at ille dixit non quidē sacerdos aut leuita. q̄m am vt dicit Cri. inutilis est sacerdoti dignitas et legis scientia nisi per bona opa s̄firmentur. sed ille fuit proxim⁹. qui fecit misericordiā in illum. omnes quidē et sacerdos et leuita et samaritanus proximi erant lege natuē. sed solus samaritanus etiā miserationis beneficio fuit proximus. Deinde satisfacit illi questio mi: et quis est proximus meus dicens. et ait illi ihesus. vade. cō passionis affectu: et tu fac similiter: quasi dicat. petis a me quē sit tibi proximus Respondeo. quia quicumq; indiget tibi miseri sue gentis. siue p̄tor est tibi proximus. vnde Am. nō cognatio facit proximū. sed misericordia. quia mīa est s̄m naturam. nihil em̄ tam s̄m naturam q̄ s̄sortē iuuare nature.

**In festo natiuitatis beate virginis. In
troduc̄tio sermonis: lxiiii**

Aber generationis ihesu christi filii dauid filii abraham. Mat. 1. hoc idem sed alio ordine legit Lu. 3. Cri. non estimes inquit te pua audire. tū audis hanc generationem. valde enī est ineffabile: q̄ deus ex muliere nasci dignatus est et homines p̄genitores habere. ineffabile quidem est. q̄ p̄ter nature ordinē vt virgo generet. est sup̄ humanā inuestigationē vt deus sit homo qui generat et est sup̄ n̄re originis additionē. vt sanctus s̄ctoꝝ generetur. q̄ oēs i p̄ctis c̄cepti sumus nos.

Sermo

propter quod dicit *Ysa. 53.* generationem eius quis enarrabit. Ad matris virginis ergo asugiam⁹ auxiliū. que illius secretū generationis ipsa nouit. vt nobis digne aliquid loqui tribuat de sua et filii sui generatione. qd vt mereamur impetrare. salutatiois sibi mun⁹ angelicæ humilit offeram⁹ dicētes *Aue ma. x̄c.*

Prohymium super euangelium x̄c.

Biber generationis ihesu cristi. x̄c. frequenter videmus aliquē totū suū genus nobilitare. propter suā prudentiā et industriā. genus vero cristi licet fuit magne nobilitatis. qz ex p̄iarchis et regib⁹. atqz qd maxime nobilitatis est fuerit ex virgine. totū tñ suum genus xps decorauit et nobilitauit. non igitur genus beate virginis t̄c̄e fuit nobilitatis. ex eo qz traxit originem ex p̄iarchis et regibus q̄ntē fuit claritatis. ex eo qz ipsa genuit deum verum et hōiem. regē regum et dñm dominātium. istius vero generationis nobilitas beate virginis et q̄ntum ad p̄genitores et q̄ntum ad xpm genitum tangitur in presenti euangelio. quod diuidit in duas p̄tes premititur enim prohymium narrationis. Deinde exequit. ibi ab abrahā autē x̄c. **C** In prohymio quatuor continent. primū est que sit forma opis: liber: non em̄ quodcumqz opus nomen libri meretur. sed illud solum cuius noticiā deest liberos. q̄ dā ei noticiā seruilis est. que acquirit spe lucri ⁊ honoris. ista vero talis non est. qz sui gratia. Item dicitur eo qz mentes liberat. noticiā vero eoz que in eo tradunt. Item dicitur liber q̄si v̄b̄s l̄arum. quod huic operi conuenit. quia multa ministeria l̄arū hic continentur. vt simus ipsius noticiā ciues sanctorū ⁊ domesticū dei. Secundo tangit materiaz generationis. cum multa alia scribantur in libro. queritur quare a sola generatione eum denominet. Et dicendū qz huius est duplex causa. Vna s̄m *Rabanū*. quia a generatione incipit. altera s̄m *Criso.* quia radix oim bonorum est xpi generatio. t̄c̄o explicat p̄sonam quo ad nomen et dignitatem. quo ad nomen quidem: ihesu: ihesus hebreum nomen est. grece *sothyr*. latine vero saluator dicitur. quātū vero ad dignitatem: xpi: christus grecum nomen est quod hebrayc dicitur messias. latine vero vnctus. saluator quidem fuit ipse cuius hec generatio teritur. *Mat. 1.* ipse saluum faciet populū suum a peccatis. fuit vnctus. quia rex sacerdos p̄pheta et pugil. hec em̄ quatuor persone iungebantur: vt per vnctionē regi daretur potestas. sacerdoti sanctitas. p̄phete sciētia. pugili victoria. p̄s. vnxit te deus oleo leticie. Quarto quia duplex ē xpi generatio. scz ex deo ⁊ homie. ostendit quā ista p̄tendat: filii

David: qui David filius fuit abrahe. unde subdit: filii abrahā: vñ
 vtraq; filiatio ad xpm p̄t referri. qui amboꝝ fuit filius. **D**
 Queritur quare ceteris p̄termissis hoꝝ duorum xpm filium noi
 auit. Et dicendum qd h̄ quadruplex est causa. vna quia ipsi fu
 erunt maiores patꝝ. abrahāꝝ inter patres. dauid inter reges:
 vnde ponunt in principio duaz thesere decades. altera vt osten
 dat xpm esse ex semine regum et p̄riarchaz. tertia vt dignitas
 ostendatur que fuit in p̄genitoribus. abrahā enim habuit sacꝝ
 talem dignitatem. qñ fecit deo sacrificium. habuit etiam p̄riar
 chalem. vnde d̄r pater multarum gentium. dauid vero habuit
 regalem dignitatem et p̄phete officiu: et q; xps rex p̄pheta p̄ri
 archa et sacerdos fuit. ideo istū duo maxime nominant. Sed
 querit cum dauid posterior fuerit abrahe. quare ei premititur:
 Et dicendum qd ea rōne dauid abrahe premititur. qua xps oi
 bus aliis est p̄missus. h̄c enim est d̄ra inter p̄hemiuꝝ a tractatū
 quia p̄hemium p̄mittit ea que primo sūt in intentione. et auer
 tit que intentioni sūt p̄p̄m quiora. tractatus vero cū exequatur
 intentum. p̄mittit intento principali ea que illi deseruiunt. a p̄
 mo exequit ea que remotiora sūt. donec vltimo declarat intentū
 quia vero qd hic d̄r p̄tinet ad p̄hemium. ideo dixit hunc libꝝ
 esse de generatione xpi. quod ē principale p̄positū. filii dauid a
 abrahe quod ē anexum. sed dauid p̄p̄m quior fuit intento. in p̄te
 vero executiua incipit a magis remotis: donec vltimo deueiat
 ad generatōez xpi.

Prima ps expositionis euāgelii
 Abraham autem genuit Israhac. finito prohemio ex
 equitur quod se dictūz p̄miserat. scz de generatione
 xpi. eius genealogiā distinguens in tres p̄tes. q̄rum
 quelibz. 14. cōtinet generationes. vñ sunt tres thes
 sere decades. id est tres quatuordene. p̄ma cōtinet iudices. scda re
 ges. ibi. dauid at̄ genuit x̄. tertia p̄tifices. ibi. et post transmi
 gratoez x̄. sub quibz diuersis t̄pibus fuit populꝝ isrl̄itꝝ. in qui
 bus oibus p̄tibus vt dicit glo. nō solū debet historia notari: s̄
 etiā allegoria. quō vnusq; qz eoz nomine et virtute xpm p̄fi
 gurauit. in p̄ma igit quatuordena numerant. 14. patres. subti
 letur generatio ipsius abrahe: abrahā autē: interpretat̄ pater ml̄
 taz gentium. et c̄nslū significat. ex quo p̄cellerunt xpiani. psal.
 postula a me dabo tibi gen. x̄. Item abrahāz cōmendat̄ virtute
 fidei. Gen. 40. credidit abrahā deo et reputatū est illi ad iustici
 az. xps vero n̄ram fidem fundauit. cuius ipse principiū et funda
 mentū est. vt d̄r. 1. Cor. 3. fundamentū nemo aliud ponat q̄m
 positū sit qd est xps. ih̄sus. quia vero ea q̄ sūt in p̄ncipiat̄is ex

Sermo

rellentius insunt primipio. id est xps fidem non habuit. h. excellentius aliquid scz aptam visionem. hec autem duo beate virgini conueniunt. sicut enim xps est pater multarum gentium. ita ipsa est mater omnium credentium. Item ipsa fuit que primo credidit in ecclesia. et pro omnes in morte filii et super omnes. unde virtus fidei eam beatificauit. luc. 1. beata que credidisti. quam proficiet in te que dicta est a domino. ¶ Sequitur secunda generatio. genuit Isaac. qui interpretatur risus et gaudium. in quo virtus obedientie commendatur. quia ad mandatum patris non reuoluit inolari. ut dicitur Gen. 22. unde patet quod ex fide fit gaudium in corde credentium. cuius operatio est obedire deo. et submittere omnem intellectum et virtutem in obsequium christi. hec autem patet in christo Ps. 42. non erit tristis nec turbulentus. unde in lucia dicitur quod exultauit ihesus in spiritu sancto. qui obediens fuit patri usque ad mortem. Phi. 2. rursus spirituale gaudium fuit in virgine beata. Luc. 1. exultauit spiritus meus in deo etc. fuit etiam in ea obedientia maxima. Luc. 1. ecce ancilla domini etc. Sequitur tertia generatio Isaac autem genuit iacob: iste supplantator dicitur eo quod cum natus est tenuit plantam esau fratris sui. Ipse commendatur a virtute patientie. quam habuit in aduersitatibus. ex quo patet quod ex gaudio fidei nascitur prudentia supplantandi dyabolum carnem et mundum. si quid tamen aduersi patiamur ab istis inimicis. oportet prudentie addere patientiam. hec autem christo conueniunt. supplantauit enim dyabolum ipsum eiciens crucis ministerio. mirabili prudentia de potestate mundi. cuius patientiam ostendit petrus dicens. qui cum maledicere retur non maledicebat etc. has virtutes beata virgo habuit. de prima dictum est Gen. 3. ipsa daret caput tuum. de secunda vero patet quia in omnibus aduersitatibus que pro filio sustinuit patientia ipsa fuit. ¶ Sequitur quarta generatio: iacob autem genuit iudam: qui interpretatur assessor. in quo virtus confidentie et securitatis commendatur. quia confidenter accessit pro liberatione beniamin Gen. 43. et quia ceteris timoribus ipse diuisum mare rubrum primo ingressus est. unde intelligimus quia ex prudentia supplantandi inimicum generatur confessio laudis ad deum et securitas. quod deiecit nobis in auxilium. in christo autem fuit confessio beneficiorum. Luc. 10. confitebor tibi domine pater celi et terre. Item in eo fuit confidentia Jo. 8. qui me misit mecum est. et non relinquet me solum. rursus laudis confessionem attendimus in beata virgine. Luc. 1. magnificat anima meo. securitatem vero quod non timuit que quid aduersitatem habuit et fratres eius: qui fuerunt. 11. sed cum ipse iudas non fuerit primogenitus. 12. fratrum. Quenit quare ceteris proponatur. Et dicendum quod habet due seculi. vna quod timor eius nobilior fuit ceteris. quod regali. altera

quia ex hac tribu natus est cristus. Itē querit cū Ysaac habue-
 rit fratrem ismahelz. iā obvero fr̄em esau quare noiat hic fr̄es
 iude tactis sup̄ ismahel et esau. Eius rō duplex ē. vna h̄m glo.
 qz fr̄es iude māserunt in cultu vnius dei. a p̄tinent ad rep̄missi-
 onem factā abrahe. sed ismahel et esau non manserūt in dei cultu-
 ra. nec p̄tinent ad p̄missionem. . Alia rō h̄m Cr̄i. quaten⁹ ause-
 rat elationem nobilitatis. qz plures frat̄z iude fuerunt ex ācill-
 nati. et tamen non oēs p̄iarche. ¶ Sequit̄ quinta ḡna-
 tio: iudas at̄ genuit phares et zara: licet alios filios habuit iu-
 das ante istos. non t̄n nomiantur. quia ad generatiōnē domi-
 ni non p̄tinent. istos vero duos simul nomiat. quia solus pha-
 res p̄tinet ad xp̄i genealogiā. quia eandem habuerūt originis
 maculam nati. scz de incestu: de thamar: q̄ fuit nurus iude. nec
 tamen vt dicit Am. recusauit xp̄us habuisse tales p̄genitores:
 primo quidē qz venit in mundum: vt subderet cōtumeliis. vnz
 de maculate originis nō recusauit iniuriā. Secdo ne pudeat eccle-
 siam de pct̄ozibus agregari. Terdo vt ostenderet etiā suis ma-
 iocibus fuisse necessariam redemptionis beneficium. Quarto ne
 quis putaret originis maculā impedimentum esse virtutis. Qu-
 to ne insolens se iactaret de generis nobilitate. Nota qz pha-
 res interpretat̄ diuisio. zara vero oriens. in diuisione autem nō
 tatur perfectio vite. qua iusti a pct̄ozibus segregant̄. in oriente
 vero attenditur claritas diuine cognitiōis. quoz vtrunqz ge-
 nerat dei laus et confessio. fuit aut̄ xp̄s diuisus ab aliis Hebre-
 s. talis decebat vt esset nobis pontifex sanctus ipollutus. segre-
 gatus a peccatoribus. de eo iur̄sus scriptum est. Zacha. 6. ecce
 vir oriens nomen eius. fuit nihiloim⁹ beata virgo segregata in-
 ter omnes mulieres merito et beneficiis. vñ Beda. nec p̄maz
 milem visa est. nec habere sequentē. fuit etiāz oriens aurora. e-
 qua p̄ssit sol iusticie. vel oriens in natiuitate sua segregata ab
 omni pct̄o. qz vt dicit. Ber. añ sancta fuit q̄ nata. ¶ Se-
 quit̄ sexta generatio: phares at̄ genuit esrom: qui sagitta inter-
 pretat̄. oritur em̄ sagitta verbi dei. a gignunt̄ credentes a necā-
 tur increduli ex p̄fediōe vite. xp̄s talis est sagitta Ysa. 49. po-
 fuit me quasi sagittā electā. talis etiā sagitta fuit beata virgo:
 q̄ corda credentiū penetrauit. vt ad dei accendant̄ amorē. a cū-
 ctas h̄ses iterem̄ i vniūso mūdo. Sequitur septima generatio
 esrom at̄ genuit arā: qui interpretat̄ electus. qui enim habueit
 sagittaz verbi. eligit̄ ad illud enuncandū. vnde de paulo dicit̄
 Mat. 19. ecce nos reliquimus omnia et secuti semus te: fuit etiā

Sermo

beata virgo electa inter omnes mulieres: vt xpm peret. nec ei
fortuita sed diuina electione sic factu est vt eiat Ber. Sequit
octaua generatio: ara aut genuit aminadab: qui spontaneus
interpretatur. ex electione ei dei procedit. vt aliquis sponte ad o
perandū se offerat. sponte aut se xps obtulit ad liberationē hūa
ni generis Jo. 10. ptatem habeo ponendi animā ꝛc. Spontanea
etiam fuit beata virgo. quia libere se obtulit deo ad virginitatē
seruandam. ad incarnationē dei et ad obsequiū eius. Sequitur
9. generatio: aminadab at genuit naalon: qui serpentinus int
pretatur. sub quo principe tribu iude. filii isrl egressi sunt de ter
ra egypti. quos ipse prim⁹ p mare rubz transduxit. de pmpiti
tudine namqz mentis orit virtus serpentis. que est se totū expo
nere ne caput nostre fidei in aliquo vulnere. serpentis aut est
xps. quia velut serpens in ligno fuit suspensus. vt quicumqz euz
intueat sanet. ipse rursus transiit mare rubz passionis et libe
rauit fideles a seruitute dyaboli. serpentina etiam est btā virgo
a deuictō serpente. cuius caput ipsa cōstruit qua velut stella dū
ce mare pntis seculi transimus. vt dicit Ber. ꝛc. R Sequi
tur. 10. generatio: naalon aut genuit salmon: qui interpretatur
sensibilis. iste patre in deserto mortuo successit in principatu sue
tribus. sub quo filii isrl terrā re pmissionis ingressi sunt ex q̄ vō
aliquis velut serpens obtulerit se pro dño. tūc sentit q̄ta oport
uit eum pati pro nomine eius. sensibilis at fuit xps. qz passio
nes humanas vsqz ad mortē exptus est. cuius ducatu pmissam
adipiscimur beatitudinē. Mich. 2. ascendit em iter pandens
an eos. beata etiā virgo sensibilis fuit. quando gladi⁹ passiois
filii aiā ei⁹ ptransiuit. ipsa vero tanqz scala et porta celi. atqz
hostiaria introducat ad regnū vite ppetue. Sequit. 11. gnato: sal
mon aut genuit boos: qui fortis interpretat. de isto dī Ruth. 2.
qz erat vir potens magnazqz opum. naz ex pceptione eoruz q̄
pro deo tollerari oport. aiatur mens ad fortiter tollerandū. xps
at est dñs fortis et potens. dñs potens in prelio. cuius opes vt
dixit agnes virgo. nunqz decrescunt. hanc fortitudinē habuit
btā virgo. Proū. 33. mulierē fortē quis inueniet. que plena ē
oibus diuiciis grāuz: de raab: raab meretrix fuit: que abscon
dit exploratores iudeoz. que venerat iericho. ppter qd bñficiū
cūdis habitatoribz vrbis occisis. ipsa cū suis mortē euasit. L
Sequit. 12 gnato. boos at genuit obeth: q̄ seruiēs interpretatur
de quo dī Ruth. 4. natus est qui te diligit a solabit. ex dono
namqz fortitudinis potest serui⁹ dei. que est in dilectione dei a
solacōe xpi. fuit at xps huiens. qz exiamuit semetipm formaz

serui accipiens. cuius tanta fuit dilectio ad patrem et ad homi-
 nē: ut mortē susceperet. ipse solatus ē lugentes in syon. ut di-
 citur *Ysa. 61.* beata virgo maria fuit seruans deo. vnde illd. ec-
 ce ancilla domini. fuit diligens deum. solata est elizabeth et cū
 dōs in aduersitatibus solat: ex ruth: hęc moabitīs fuit vxor
 maalon. quaz boos accepit vxořem pcepto legis dicentis. qđ
 vxor defuncti sine liberis esset propinquioris vxor. lex tamen p-
 cepit moabitidas non duci in vxořes et ideo questio est. an
 boos peccauerit eam accipiens. videtur enim fuisse perplexus.
 quia cum matrimonium ipsius ruth primo fuerit contractuz cū
 maalon contra legem non obligabatur boos ad eam recipien-
 dam. eo mortuo marito. quia matrimonium cum alienigenis nō
 tenet. vnde sepauit esdras tales coniuges. Potest dici hinc *Ambr.*
 qđ merita ruth excellunt legis diffinitionē. ita vt digna fuit
 coniugio boos mentis dignitate. licet nō cognatione corporis. vñ
 fuit diuina dispensatio. ¶ Sequit: 13. gnatio: obed ať
 genuit iesse. iste alio nomine dī *Ysai.* fuit enim bmonius. iesse
 vero incensum siue incensum interpretatur. nam ex seruitio dei
 generatur deuotionis incensum. xps vero ē incensum igne cari-
 tatis. ardes fuit etiā beata virgo magnitudine deuotionis. qđ
 incensū ardens *Can. 8.* que est ista que ascendit p desertū: sicut
 virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris. Sequit: 14. gene-
 ratio: iesse aut genuit dauid. qui manu fortis interpretatur. etiā
 desiderabilis et pulcher aspectu. desiderabilis em̄ est sic opans:
 quia habet mox pulchritudinē. fuit aut xps fortis in ope sine
 defectu. fuit desideratus dñis gentib9. fuit speciosus forma pre-
 filiis hoim. virtus dauid fuit mansuetudo. de xpo vero dicitur
Miere. 11. ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimā
 Beata virgo fuit fortis in opere puer. 32. manū suā misit ad
 fortia. fuit desiderabilis p̄iarchis et pphetis. fuit decora *Can.*
 4. tota pulchra es &c. fuit mansueta velut columba. que obiur-
 gare non nouit. vnde *Ber.* quere diligenter. nihil in ea durum
 inuenies. bene ergo dauid filia: reges: hęc est cā qđre alii filii ies-
 se non nominantur. quia nō cōicauerunt ipsi dauid in regno. qđ
 aut sup̄ditas omnes virtutes habuerit. merito ad hoc deueit.
 vt rex deat noīari. *Apoc. 5.* feasti nos deo nostro regnum.

Secunda pars.

¶

Etundo cum dicitur. Dauid autem. ponuntur gene-
 rationes secunde thessere decades. que continetur r̄gi-
 bus quarum prima est: dauid autem genuit salomo-
 nē: qui pacificus interpretatur. de xpo vero dicit. qđ

Sermo

ipse est pax nra. qui sciat vtraque vni. in salomone domi soplēt
e cōmendatur. et de cristo dī Ephō. in quo sūt oēs thsauri sa-
pientiae et scie dei absconditi: ex ea que fuit: supple vxor vrie:
Nota qz noiate sunt qtuor mulieres quaz cōcubitū scriptura re-
prehendit. scz thamar raab et rath. vxor vero vrie q̄ta est cuz
qua dauid amisit adulterium. cuius tamē nomen hic tacetur:
quia alie mulieres aliquā habuerunt bonitatem. hęc vero nullā
quia etiā mortis mariti conscia fuit. vt dicit Remigi⁹. Querē
vtz dauid potuerit contrahere cum bersabee. Et videt qz nō qz
non stat matrimoniū cū polluta p̄ adulteriū. si cum effectu adul-
ter machiē in mortē diuis et forte dia p̄. qz dauid opat⁹ fu-
it in mortē vrie nō vt adulteram duceret. sed magis vt celaretur
adulteriū. quod celari volebat eā vxorē ducendo. qd qz celari n̄
poterat nisi eā ducendo. ex quo maritus nolebat cōcubere cū ea
ideo eā duxit. **D** Sequit. 2. generatio. salomō aut genu-
it roboā: qui ppli latitudo interpretat. xps dilatauit pplm dei a
iudeis vsqz ad gentes quod auenit ei quod legit de roboaz. 2.
pal. 11. qz omnes eos suscepit. qui relidis ydolis voluerunt cole-
re dnm. Sequit. 3. generatio. roboā aut genuit abia: qui inter-
tatur dñs pater. est aut xps p̄ et dñs noster. de isto abia dicitur.
2. pal. 13. qz predicauit p̄lo isrl. vt auerterentur ad dnm.
et xps pdicare mēpit dicens. p̄māz agite a p̄p̄inquitabit regnum
celoz. Sequit. 4. gnatio: abias autem genuit assa: qui interpre-
tat attolens. cui auenit illud quod de eo dī. qz cultū ydolatrie
abstulerit. de xpo at dī. ecce agnus dei etc. Jo. 1. Sequit. 5. gnati-
o: assa at genuit iosaphat: q̄ interpretatur iudiciū de quo dī. 2.
pal. 17. qz misit doctores p̄ totā iudeā habentes libz legis: vt
doceat pplz. xps ē dei iudiciū Jo. 6. p̄ oē iudicū dedit filio. ipse
misit doctores p̄ totū orbem dicens. Mat. 28. euntes docete om-
nes gentes. Sequit. 6. gnatio: Josaphat aut genuit Ioram: q̄
excellus interpretat. et ipse habuit victoriā de ydumeis. xps ve-
ro excellus est sup omnes gentes. qui percussit dyabolū. Ysai. 11.
spū oris sui interficiet impiū. Sequit. 7. generatio: ioraz at ge-
nuit osiaz: qui robustus domini interpretat Job. 9. si fortitudo. q̄
ritur robustissimus est. de isto osia dī. 2. pal. 26. quod lōge di-
uulgatum est nomē eius. sic et nomē xpi Luc. 4. diuulgabatur
fama de illo in oēm locū regionis Item dī de eo qz erat vir agri-
culture deditus. quemadmodū xps agruz ecclesie colit vt ger-
minet vireat floreat et fructificet Zacha. 13. agricola homo ego
sum. **P** Sed hic est dubium. quia iuxta veritatē historie
tres r̄ges sūt h̄ omisi. q̄ nō nūerant. iorā ei n̄ genuit ozia. h̄ ge-

nuit ochoniā. ochonias autē genuit ioliā. iolias autē genuit amasiā
 q̄ amasias genuit eū q̄ hic noīatur ozīā. h̄ cām assignat Am-
 bro. dicens. oēs illos tres nō noīatos. sed ochoniā ioliā ⁊ ama-
 siā p̄tinere ad eandē generationē cū ozīa. euāgelista nō inten-
 dit noīare genitos h̄ gnationes. generatio vero extendit scdm
 eōdem mensurā vite vni⁹ h̄is. in qua aliq̄ plures generare p̄nt:
 aliā cām assignat Hiero. qz iorā se imiscuit generationi achab.
 ydolatre ipudicissime iezabelis. et ideo filii eius vsqz in quar-
 tā gnationē tollunt. ne in sancta generatione nūerent. Aliam
 cām Mag. adducit. qz malicia eoz ita continua fuit vt nemo eo-
 rum bonus fuerit. vnde tpe eoz non erat spes. qz stirps eoruz
 ultra regnaret. Aliā rō est. qz omnes tres dei iudicio p̄ culpa pa-
 rentū et ppria dānati fuerunt ad mortē. ochoniā em̄ occidit hy-
 eu. ioliā serui sui. amasiā vero ciues iherl̄m vñ p̄c̄m parentū vñ
 qz in tertiā gnationē fuit punitū. sequit. 8. gnatio: ozias autē
 genuit ioathā: cōsumatus interpretat. et x̄ps cōsumatio legis est
 de isto d̄r qz edificauit portā domus d̄m exelsam. porta dom⁹ ce-
 lestis sunt p̄cepta que x̄ps fecit exelsa addendo caritatē. a plus
 adhuc excellentiorē viā demonstro vobis. sequit. 9. gnatio: io-
 athā autē genuit achas: qui auertens interpretatur. T̄. vl. auer-
 te nos d̄ne ad te et auertemur. sequit. 10. gnatio: achas autē ge-
 nuit ezechīā: qui confortatio d̄m interpretat. et x̄ps dixit. Jo. 6
 cōfide quia ego vici mundū. de isto legit qz fecit generale pha-
 se cuncto pp̄lo isrl̄ et iuda. x̄ps vero fecit gnale phascha corpo-
 ris et sanguinis sui cunctis fidelibus. Q. Sequitur. 11. ge-
 neratio: ezechias autē genuit manassen: qui obliuiosus inter-
 tat: et x̄ps penitentiā p̄c̄a obliuiscit. de isto dicitur qz orauit i
 regnum suū restitui et exauditus est. x̄pus dixit. pater clarifica
 me apud te ipsum. claritate quā habui prius q̄ mundus fie-
 ret. et r̄ndit vox de celo. et clarificauit ⁊ iterū clarificabo. Sequit
 12. gnatio: manasses autē genuit amon q̄ fidelis interpretat. x̄pus
 autē fidelis ē in oibus verbis suis. mortē istū vindicauit pp̄s. sic
 et fideles mortē x̄pi iudeos ademnādo. Sequit. 13. gnatio amō
 autē genuit ioliā: qui incensum d̄m interpretat: qd̄ significat ora-
 tionis deuotionē: de x̄po vero d̄r qz factus in agonia prolixio-
 rabat. de isto iolia d̄r qz adhuc puer cepit querere d̄m. x̄ps ve-
 ro cum 12. esset annorum repertus in templo dixit: In his que
 patris mei sunt oportet me esse: propter mortem eius Hieremi-
 as fecit lamentationes. que maxime de christo intelliguntur vt
 pater in fine: sequitur. 14. generatio: Jolias autē genuit ieco-
 niam et fratres eius: in parabolis scriptū est: ioliā hūisse q̄tuor

Sermo

Flios. scz ioathan ioachi sedechia et hieluz. post cuius mortem
ioathan regnavit. quem p⁹ tres menses pharao amovit d' r' g
no. et fratrem eius ioachi frem fecit ex quo natus est iechomias.
non igit iolias genuit iechomia. h' ioachi. unde natus est iechomias.
Ad quod rndet Cri. q' ioachi sublatu est de numero r' g' u
q' p'ls eum non assituent. Aliter soluit Hiero. cui concordat
Ambro. d. duos fuisse iechomias unu filiu iolie: qui et ioachiz
dicit alter iechomias fuit filius istius. et dicitur est et ipse ioachi
et d'ra utriusq' nois est. quia p' mus debet scribi p' R. P. et m. al
ter p' chy. et n. unde prim⁹ dicitur est ioachim. alter vero ioachyn
iste primus ioachym domini resurrectio interpretatur. et xps dicit
ego sum resurrectio et vita: in transmigracione babilonis: h' ido
q' ad hoc nati erant: ut culpis suis et alioz exigentibus duce
rentur captivi. vel quia tunc agebat de eoz transmigracione p'
posito caldeo. et attende q' hic intermittit quem genuit iste
ioachym siue iechomias. genuit em aliu ioachim. qui et ipse di
ctus est iechomias. et successit sibi in regnum. et ipse est qui po
nitur in principio quatuordene. quod forte id p' termissum est:
q' in angustia et h'uitate genitus est ic.

Tercia pars

S

Ergo cum dicit. et p⁹ transmigracione. ponunt ge
nerationes pontificum tercie quatuordene. prima est
et p⁹ transmigracione in babilonis: triplex aut fuit
transmigratio. vna tpe secundi iechomie. 3° mense
regni sui. cu' esset. 18. anno. pro quo translato regnavit patru
us eius sedechias. cuius regni. 11. anno ultima transmigrato fa
cta est p⁹ primaz itaq' transmigracione vna generatione tertia. s.
secundi iechomie. ponitur scda generatio tercie tesseredecades. isti
us secundi iechomie generatio p' tinet ad tercia quatuordena. et e
principium eius: iechomias: sedis genitus a primo. iste iechomi
as interpretatur p' parans et xps dicit. vado pare vobis locum:
genuit salatiel: qui interpretat peticio mea deus. et xps dicit:
Jo. 17. p' s'c' h'ua eos quos dedisti mihi. sequitur. 3. gnatio: sola
tiel at genuit zorobabel: qui mgr' r' fusiois interpretat. et de tri
sto d' r. mgr' v' r' cu' publicis et p' r' ozib' m' aducat de isto zoroba
bel quatuor legunt. primo q' in eo cepit misceri regale et sacer
dotae genus. xps at fuit rex et sacerdos. Item ipse p' tulit veritate
cora Dario de r' d'is rebus et xps dixit Pylato Jo. 18. ego i hoc
veni et ad hoc natus sum: ut testimoniu phibeā veritati Itē sub
ipso rediit captivitas de babilone. xps de in Pla. predicare cap
tivis remissionē misit me. Itē ipse cepit redificare templū d' m. et

xps reedificauit ecclesiam. Sed dubium est: quod primo patet.
 3. iste zorobabel non dicitur fuisse filius salatiel. sed dicitur quod eum genuit
 phadaia filius iechonie. et soluitur glo. dupliciter. quod forte phada-
 ia ipse est qui et salatiel. aut si non est idem forte habuerit filios eius-
 dem nominis. sequitur. 4. generatio: zorobabel autem genuit abiu-
 d. ab isto abiu- d. demum nulla inuenitur generationis historia. sed
 euangelista hec dicit. vel reuelante spiritu sancto. vel Joseph spouso
 virginis tradente libros sue generationis. Et si instat. quia in pa-
 taliippomeno exequitur generationem zorobabel. Dicendum quod non est iste
 zorobabel filius salatiel. sed est zorobabel filius Phadaia fratris
 ipsius salatiel ut dictum est. Abiu- d. interpretatur per meum. et Christus dicit
 ego et pater unum sumus. sequitur quinta generatio: Abiu- d. autem genuit
 Elyachim: qui deus resuscitans interpretatur. et Christus dicit ego
 resuscitabo eum in nouissimo die. sequitur. 6. generatio: Elyachi autem
 genuit Azor: qui adiutus interpretatur. et Christus dicit. qui me misit
 mecum est. sequitur. 7. generatio: Azor autem genuit Sadoch: qui iustus
 interpretatur. Christus autem iustus. traditus est pro multis. 8. generatio:
 Sadoch autem genuit Achim: qui frater meus interpretatur. et de Chris-
 to dicit. caro eius et factus non est. sequitur. 9. generatio: Achim autem genuit
 Eliud: qui deus meus interpretatur. et de Christo dicit Thomas do-
 minus meus et deus meus. sequitur. 10. generatio: Eliud autem genuit
 Eleazar: qui interpretatur deus meus adiutor. et de Christo dicit Christus.
 deus meus adiutor meus. sequitur. 11. generatio: Eleazar autem genuit
 Mathan: qui donatus vel donans interpretatur. Christus autem dedit
 dona hominibus. et ipse datus est nobis. sequitur. 12. generatio: Ma-
 than autem genuit Iacob: qui interpretatur supplantator. et Christus
 dicit. ecce dedi vobis potestatem calcandi serpentes. Sequitur.
 13. generatio: Iacob autem genuit Ioseph: qui apponens in-
 terpretatur. quod Christus dicit. dicens. ego veni ut vitam habeant.
 et habundantius habeant. Videtur autem Lucas. repugnare ei
 quod hic dicit. dicit enim Ioseph fuisse filium Hely. Hely vero fili-
 um mathat et tandem hanc genealogiam deducit non in Salomonem
 sed in Mathan. alterum filium dauid. Et dicendum quod utrumque verum est
 nam Ioseph duos habuit patres. unum carnalem scilicet Iacob
 alterum legalem. de quo dicit Lucas. scilicet Ely. et primo modo genea-
 logia ipsius deducitur in Salomonem. a liomodo deducitur in Mathan
 nam ut tradit historia ecclesiastica. Mathan carnalis autem Ioseph
 fuit. qui a Salomone descendit. habuit uxorem nomine Estha ex qua
 genuit filium Iacob. mortuo vero mathan. mathat qui descen-
 dit a mathan. Estha viduam uxorem mathan accepit. ex qua genuit filium

Sermo

hely. fuerunt igitur iacob et hely fratres vtriusque. hely vero accepit uxorem. quo sine liberis mortuo frater eius iacob volens suscitare nomen defuncti fratris. uxorem eius accepit. ex qua genuit ioseph. qui ex lege erat filius hely defuncti. sed secundum carnem erat filius iacob. per matrem generationem Lucas prosequitur. altera vero Mattheus: virum marie: hec est quinta mulier nominata in presenti euangelio ex hoc quod virgo fuit uxor ioseph. datur intelligi quod de tribu iuda et de domo dauid fuerit. quia ex lege fiebat coniugium eius de tribu et familie: de qua: scilicet uirgine. non dicit de quo: natus est ihesus: hec est. 14. generatio ab omnibus aliis differens. quia omnes alie ex viro fuerunt. et muliere. hec sola ex muliere sola virtute spiritus sancti qui vocatur christus: merito christus est qui a talibus venit progenitoribus uindictam prophetalem per me quatuordene habuit. habuit et regalem sedem habuit et pontificalem tercie. unde merito christus est. propter quod et quarta uindictam habuit. que uindictas non visibiles fuerunt sed inuisibiles. quia unxit eum deus spiritu sancto Act. 10. ut daret sibi plenitudinem prophetie. Luc. 17. propheta magnus surrexit in nobis. Item plenitudo regie patris. Luc. 1. regni eius non erit finis. Item plenitudo pontificalis dignitatis. ps. tu es sacerdos in eternum quia uindictas si plenitudinem habuerunt non est misericordia: quia datus est ei spiritus non ad mensuram Jo. 1. Rogemur etc.

Domínica decimatercia post penthecost.

Prima pars sermonis sexagesimi quinti:

Um iret ihesus in iherosolimam transibat per mediam Samariam et Galileam et tunc ingredere quoddam castellum occurrerunt ei decem uiri leprosi etc. Luc. 17. vulgari dicitur de 10. uix unus reperit qui sit gratum beneficium. quod apparet in presenti euangelio: quia ex 10. leprosis mundatis unus solus reddidit gratias deo. primo igitur ponit affectuosa deprecatio. 2. petitionis ascensio. ibi. quibus ut uidit. 3. accepti beneficii rara recognitio. ibi. unus autem ex illis Circa primum tria facit. premitit enim christi progressum: cum iret ihesus in iherosolimam. istud fuit iter quoniam iherosolimam iuit. ut pateret. Luc. 9. cum complerentur dies assumptionis eius. ipse faciem suam firmavit: ut iret in iherosolimam: transibat per mediam samariam: que erat pincta gentium: Tytus. quia erat inquit discordia inter iudeos et samaritanos. ipse per utrosque transiit: ut eos tempore mediator pacificet. unde subdit et galileam: que pertinebat ad populum iudaeorum. Ad quod christus uadens ad passionem cum transiit per gentes et iudeos dat intelligere quod fructus sue passionis in omnes populos eam transiit: utque fides nominis eius per mortem iudeos et gentes

tiles vnum debbat efficere populum. **X** Secūdo ponit
 leprosoꝝ occurſus: et cum ingrederet quoddā castellū: ante ta-
 men ingressum. qꝛ non erat licitū leprosis castello appropinquare
 occurrerunt ei. 10. viri leprosi: Tytus. auerſabantur inqt ad i-
 uicem quos vnanimis fecerat cōitas passiōis. et ihesu transitū
 prestolabantur. Nota quia lepra p̄t̄m mortale significat. quia
 peccatā est corruptio anime. sicut lepra carnis. Secūdo quia
 lepra facit os fetidum. ⁊ ecclē. 15. non est speciosa laus ī ore pec-
 catoris. Tercio quia tollit vocem et peccator obmutescit ad con-
 fessionem. Quarto quia est morbus contagiosus. leprosus enī le-
 prosū generat et inficit eos cuꝝ quibus conuersatur Quinto q̄a
 est abhominabilis Prouer. 12. abhominabiles domo qui agūt
 impie. Sexto quia leprosus eiicitur sic et peccator a deo. Gen.
 4. eiūs me a facie tua et abscondar. Septimo quia lepra defor-
 mat totum corpus et colorem et figuram. Tre. 4. quomodo ob-
 scuratū est auzꝛ mutatus est color optimus ⁊. Quia vero lepra
 non est morbus qualiscūqꝛ sed horribilis valde ideo p̄ istos. 10.
 leproſos nō quoscumqꝛ p̄t̄ozes. sed deū magna p̄ta possumꝛ
 intelligere. vnde leprosus est hereticus. vnde de moyse dubitan-
 te de verbis domini. dicitur qꝛ manum leproſam protulit ad in-
 star niuis. Secundus leprosus est scismaticus. qui lites ⁊ discor-
 dias seminat in ecclesia. vñ de Maria obiurgante moysen dicit
 nūeri. 12. qꝛ apparuit in ea lepra candens q̄si nix Tercius lepro-
 sus est symoniacus. vnde dictū est hiesi petenti munus de bene-
 ficio collato. lepra naaman adhsit tibi. 4. Re. 5. hec plaga le-
 pre sic inficit ecclesiaz. vt etiā qd̄ dolorosum est dicere. princeps
 gregis xp̄i tali morbo laboreat. ⁊ tñ leprosi abiiciendi sūt a mi-
 nisterio altaris. In visione ostensum est cuiſdam religioso. queꝝ
 ego noui. qꝛ agebatur q̄o corā vno pontifice. vñ p̄cerderet tā-
 ta ecclesie p̄turbatio. Et dictū est. qui ex vobis leprosus est. ip-
 se cā est tāti mah. cuꝝqꝛ omnes mutuo se aspicerent surrex vñ
 et euulſit capillum de capite pontificis. atqꝛ insufflauit illum in
 faciem eius dicens. tu es leprosus. ⁊ in eadem visione dicit qꝛ
 viderat. qꝛ symonie vitium leprosum ipsum fecerat. Quartus le-
 prosus est simulator et ypocrita. et est vitium coloris in cute. p̄
 ut dicitur Leui. 13. Quintus leprosus est sacrilegus: qui preter
 ius assumit ecclesie ministeriū. 2. pal. 26. dicit de Dzia qꝛ lepra
 orta fuit in fronte eius. eo qꝛ pontifex ministerium exercebat.
 Sextꝛ leprosus est proditor. vnde. 2. Regū. 3. dicitur. de Joab.
 non deficiet de domo Joab leprosus. quia proditorie occidit
 Abner. Septimus quideꝝ leprosus est vsurarius. qd̄ significat

Sermo

naaman fortis et diues sed leprosus. 4. Regum quinto. Sicut enim lepra consumit carnem. ita usura consumit aliorum diuitias. et videmus quod usurarius usurarium generat. sicut leprosus leprosum. quia docet usurarius filium suum quomodo debeat lucrari. dat sibi custodiam librorum. ultimo moriens omnia sibi reliquit ex usuris habita. que filius non reddit. sed usuris addit usuras. Dathan leprosus est sortilegus. qui querit diuinationes et incantationes demonum. quales fuerunt magi pharaonis. Nonus leprosus est adulter. Leui. 13. plaga lepre orta est in vlere. vlus enim vlus concupiscibilis. in qua lepra oritur cum adulterium perpetratur. vni nati ex adulterio hanc maculam contra hunt. vt ad illicitos coitus sint promi. vt dicit Aug. sup. Gen. ad 17am nisi virtutibus emendent originis maculam. decima leprosa maior aliis et horribilior. est flagitium sodomiticum. hec est elephantina lepra cunctis aliis passionibus maior. dicit enim leprosus sic eo quod pruritu ardoris leat. et delectat et consumit carnem. sic ardor huius flagitii proprium corpus consumit. Psal. 50. ambulate in flammis quasi vobis succenditis. attendamus primo circa hoc flagitium ortuz eius. et videtur ipsius origo procedere ex corruptione concupiscibilis. sic monstrata ex corruptione naturali principii. vni non imerito tunc monstratur dicitur esse in natura quod nullomodo natura ad hoc inclinatur. hoc procedit ex habitudine corruptiois. vnde quasi videbatur deo incredibile aliquos hoc vicio laborare quando dixit vadam et videbo si clamorem qui venit ad me opere adpleuerunt. et propter hoc temptari hoc vicio non est temptatio humana. sicut humana non est temptatio temptari ad esum carnis humane. et ideo dicitur in ethi. quod abstinere ab hoc vicio non est virtutis aut continentie nequaquam enim continentia seu abstinencia reputatur. si quis abstinet ab esu carnis sue seu a horum hominum. ad hanc enim abstinenciam facit ipsa nature institutio sine virtute. **B** Quare vero sic permittat deus naturam in aliquibus corrumpi. vt talia flagitia committantur. videtur causa quidam error aut quia non colunt deum quemadmodum oportet. sicut dicit apol. Ro. primo et ideo non immerito quedam gentes tale viciuz heresiz appellat legit enim in vitispatz quod dum quidam diceret seniori se molestari tali passione. prudentissimus senior causam morbi aperiens impossibile inquit esset huiusmodi passione te esse temptatum. nisi in aliquo vere fidei derogares. quod ille confessus est se dubitasse circa incarnationem christi. et acta prima dubietatis si autem errorem illa abscissit temptatio. Itaque attendamus rei turpitudinem que tanta est vt dicit Aug. quod propter hoc vitium dei filius quasi desisterit incarnari. nam vt

dit. 3. dicit. hoc flagitio societatis q̄ cū deo nobis esse dēt violatū
 tū nata c̄ ip̄e auctor est libidinis pueritate polluit. vñ d̄t i r̄ gla
 deus qui hitat in vobis custodiet oēs ex vobis. q̄ si aliquis nō
 custodit. signū est nō esse deum cū illo. Itē attendam⁹ flagitii
 vindictā. cetera namq; vitia cum procedant aliquo mō ex incli-
 natione nature. possunt dei miam aduocare. sed qz hoc est cōtra
 nature appetitū. non cadit hęc mia. sed sola vindicta. immo cū
 peccantiū multitudo in aliis malis vindictā mitiget hic solū vt
 dicit Aug. 3. dicit. si omnes gentes facerent. eodem criminis rea-
 tu. diuina lege tenerentur. et ideo vt dicit cantor pariensis no-
 t̄ e natiuitatis dominice omnes laborantes hoc vicio infēdi sūt
 Itē ignis inferni nō sustinens dilationem vindictę. preueit
 etiam viuentes dsumere. Leui. 13. lepra abustionis est. C
 Nota peccati detestationem. nō solū p̄t̄m est dmittere. sed etiaz
 peccatū est nō punire. tales p̄t̄ores sunt eiciendi. incarcerandi
 et ad ignē ponendi. quid dico. inter hoies nō est noiandū. hoc
 em̄ modo et nō facile alio emundant̄. Itē attendam⁹ piculum
 alia namq; vitia cum habeant virtutē oppositā. p̄nt p virtutes
 tolli. sed hoc flagitium per virtutē curari nō p̄t. qz nulla sibi op-
 ponitur. 7 ideo dicit mgr̄ Dico. qz vix attingit aliquēz penitere
 de hoc vicio. qui penitere distulerit vltra etatem saluatoris. et h̄
 andiui esse exptum. vnde sodoma muta interpretat̄ quia hoc vi-
 cio laborantes tanq; leprosi pdunt vocē. ne vere confiteant̄ 7 pe-
 niteant. ad ignem igitur currendum est pro ip̄s nō emunda-
 tione sed consumptione. Leui. 13. lepra volatilis 7 vaga debet
 igne comburi. Ter cō ponit leprosoz deuota supplicatio: q̄ ste-
 terūt a longe: Ecce reuerentia qz iudicabāt se indignos xp̄o ap-
 p̄m quare. p̄pter consciencie reatū et carnis maculā: 7 leuauerūt
 vocē: q̄tūm potuerūt. ecce affectus desiderii: dicentes: vno ore
 ecce cōis ōo: ihesu: Tytus. dicūt nomē ihesus. et rem lucrant̄.
 scz salutē: p̄ceptor p̄ceptoz appellat̄. cuius ip̄o oīa anuūt
 p̄s. p̄ceptū posuit et non preteribit. miserere nobis. nō aurum
 vel argentū petūt. sed vt corp⁹ sanū recipiant. p̄s. miserere mei
 dñe. qm̄ infirm⁹ sum 7c.

Secunda pars.

¶ Secundo cum dicitur. Quos vt vidi. ponitur petitiō is
 cōsecutio. et tria facit. premititur enim benignus tri-
 sti aspect⁹: q̄s vt vidit: benignitatē sp̄siois 7 mie-
 oculo nō abhorruit pius dñs maculam aspiciere no-
 stre lepre. qui etiam pro nobis in cruce velut leprosus reputa-
 tus est. Psalme quinquagesimo tercio. Secūdo ponit xp̄i imperiū

Sermo

Dicit: ut ostenderent se sacerdotib⁹. sic em scriptū est Leui. 13. plaga lepre si fuerit in homine. adducet ad sacerdotem ⁊ videbit eum. eos igit ad sacerdotes misit. primo ne videret legis transgressor. scdo vt oñderet exhibendā esse sacerdotib⁹ reuerentiam tertio vt sacerdotes cogereñt cōmendare miraculū. dum illi sanātur quos iudicant esse leprosos. 4° vt ostendat se maioris esse virtutis q̄ lex vel sacerdotes quia illi leprā cognoscebāt. quam mundare non poterant. 5° vt doceant interiorē anime leprā nō emundari. nisi saltem fuerit ppositū eā sacerdotib⁹ ecclesie demōstrare p oris cōfessionē. que cōfessio quatuor debet additiones habere. primo q̄ sit voluntaria. vñ dicit: ite: non ductū non tractū: sicut qui tormentis afflicti cōfiteñt peccā. sed ite voluntarie. ps: ex voluntate mea cōfitebor illi. cuius cōtrariū faciūt q̄ timore mortis in vltimis cōfiteñtur. E Secdo dēt esse nuda ⁊ apta vñ dicit: oñdite: quid egistis quid cogitastis. qd locuti estis. si dicit abscondite. Excusationib⁹ vel palliationib⁹ vboꝝ. aut mētiendo vel etiā mutando. aut non plene peccā omnia recitando cum debitis cōstāntiis. Quatuor at sunt cause q̄re optz peccā cōfiteri. prima quia non p̄t dissolui nodus nisi manifestet. nec curari p̄t vulnus ignotū. nec de occultis preberi cōsiliū. nec dari sūa cause latentis. ipenitencia autē soluit nodus peccati sanat vulnus cōsiliū tribuit. et emūdat foresactū. Secda qz peccm est in anima sicut vermis in carne. que souetur dum latet. sed cū patet moritur. Tercia qz cōtritione sicut rasorium tollēs peccati ruginem ab aīma. sed ne talis imundicia intrinsecus maneat. oportet p cōfessionem eici. Quarta qz cuiuslibet rei corruptio contrario quidem modo fit sue generationi: cum igit perpetratio peccati sit in occulto conscientie. eius corruptionē oportet esse virtute confessionis manifestantis. ppter quod dicit ps. dixi cōfitebor aduersū me iniusticiā meā dño. et tu remisisti impietate peccā me. Itē cōfessio debet esse pura. vñ dicit vos scz ostendite ⁊ nō alios. ⁊ quod quadrupl̄ aliq̄ faciūt. quidā em alioꝝ facta recitant. alii vero reuelāt eos cū quib⁹ peccauerunt. alii aut non se oñdūt. h̄ volūt m̄rogari de peccis. q̄si m̄ eliq̄ nouerit cōfessor ea q̄ fecerit q̄ ipsi peccantes. In quib⁹ tñ casibus et quō fieri debeat m̄rogatō prudens cōfessor videat. Itē cōfessio dz esse ordinata: quia non cuiusq̄ faciēda est sed: sacerdotibus: qui clauēs habent sciencie et auctoritatis. ipsi enim cōstituti sunt a deo auidiores et iudices nostrorum criminum. Tercio ponitur salutis effectus: et factum est vt irent: vt sacerdotibus se demonstrarēt mundati sunt. quatuor ex causis mundati sunt anteq̄ puenirēt

ad sacerdotis. p^o qz ouerat xpc sacerdotū supbiā. dēplissent ei
eos aspiciere. ne igitur scandalizarent puenit eos sanare. scdo o
bediētia aploz hoc meruit. 3° hoc meruit fides: 4° uoluit ostē
dere: qz nō utute legis aut sacerdotū erat mūdāt: h dei ipio ic.

Tercia pars

¶ Erat cum dicitur Unus autem: ostenditur tāti be-
neficiā rara cognitio. et tria facit. primo em tangunt
sex obseruanda in gratiaz actione. primū est benefi-
ciā recognitio ut non sit insensibilis. aut obliuiofus:
sed attendat et memoret qd sit sibi collatum. unde dicit vn⁹ at
ex illis: Non omnes. qz ut dicit Tuli⁹ ad preterita beneficia pau-
ci homines aimū torquent: ut uidit: id est diligenter aduertit
et considerauit: quia mundatus est: 2° requirit ut recipiens bñfi-
cium presto sit ad mandatum confereatis. unde dicit Regressus
est: ad ihesum. ut patus ad ipsius mandatum. nō quemadmo-
dū aliqui fugiunt pñciaz eoz a quibus beneficia receperunt. 3°
exigitur amēda^o accepti beneficii. qz ut dicit Cri. liz debeam⁹
benefacere non attenda laude hoim. hii tamen quibus benefaci-
m⁹ beneficium p^odicare debent: ut ex hoc de⁹ laudetur. a tali ex
emplo ceteri moueant: et hoc est quod dicit cū magna uox: q
significat deuotionis magnitudinē: Magnificans deū: in omi
beneficio. primo et principalit^o deum magnificari oportet. q be-
nefacenti dedit unde subueniret. et uoluntatem subueniēdi. 4°
requiritur ut benefacienti exhibeatur honoz et reuerentia. Nam
ut dicitur in ethias. ut sit iusticia inter dātē et recipientē. sic
benefaciens dat bonum utile. ita exigit bonum honorabile. vñ
dicit. et cedit in faciem suā: exhibens xpo reuerentiā. 5° requi-
ritur humilitas. ut semp hūliet se ei a quo suscepit beneficium
ideo subdit: Ante pedes eius: dedit ei accedendi fiduciā. ut dē
Thxo. suscepta purgatio. qui prius accedere non audebat. 6° re-
quirit ut credat se non ex meritis sed ex gratia beneficiū accepit
se. vñ dicit: Grās agens: Quia uero sic prudenter se hūit in gra-
tiaz actione. ostendit quisnāz ipse fuerit. Et hic erat samarita-
nus: ex gente odibili iudeis. ex pctōibus. ex his qui legem ig-
nora nt. a ideo magis amēdat. Thxo. dicit qz hic pē amēci nul-
lomō aliquē impediri. qn deo placere possit. etiā si de genere ppha-
no procellerit. dūmō bonū gerat ppositū. nec aliquis ex eo qd
de sanctis natus sit supbiat. qz nouē leprosi mundati qui erant
israhelice ingrati fuerant. ¶ Secūdo ponitur alioz req^osi-
tio Rūdens at ih̄s dixit. Nonne deē mundati sūt et nouē ubi
sunt Non interrogat dñs quasi nesciens. sed ut dē glo. ingratos

Sermo

quali ignotos. ubi sint querit. querit de eorum ingratitude magis em̄ dolendū est de eo q̄ aliquis incurrit ingritudis culpā. q̄ de beneficio pdito. Non est muent⁹ qui rediret et daret gloriā deo nisi hic alienigena: alterius. s. gentis. que non erat ex israhel. Et hoc dictum est vel a xpo. ⁊ tunc erunt verba quasi lamentatis. vel dictum est ab euangelista in cōfessionē iudeoz non aut sunt reuersi ad xpm. aut qz putauerunt se mūdatos legis virtute. aut qz metuebant se confiteri se mundatos a xpo. aut qz putabant se debere aliquid xpo tribuere p̄ sua mundatione. aut tantū fuit gaudium salutis. qz obliui sunt dñi. qz saluauit eos. vnde videm⁹ hoies cū infirmantur sollicite deū querere cōsulere sacerdotes. p̄positum emendationis vite cōspe. de restitutione alieni cogitare. h̄ tūz sanati sunt negligunt quasi manus dei euaserint. aut certe ideo grās non egerunt. qz putabāt xpm tanq̄ iudeum. eis iudeis non ex gratia h̄ debito sanitatē restituisse. aut certe sanitatē sibi datā a deo credebant. xpm vero deum non credebant. Tertio ponitur fidei istius cōfirmatio: Et ait illi vade: Ecce liberalis medicus. qui non exigit de salute mercedem. sed liberum eū remittit. Quia fides tua saluū te fecit: Etiaꝫ alii mundati erant. sed non erant cōsecuti salutem aīe eternā p̄p̄t fidei defectum. vnde maiorē habebāt in aīa leprā infidelitatis et ingritudinis. q̄ ea fuerat a qua mundati erant. Sꝫ ille istam eternā salutē credēdo erat adeptus

Domínica xiiii: p̄ pen sermonis. Lxvi.

Emo p̄t duobus dñis seruire. Mat. 6. prima ps huius euangelii habet Luc. 16. reliquū vero eiusdem. 12. Seruilis additionis esse humanam naturā hoc oñdit euāgelium. qz sibi ipsi nō sufficit put etiā phariseis notū fuit. vñ hoies mūdi alienis se implicant seruitutibus. vt necessaria vite acquirant vero deo relicto. cuius naturales sūt serui. cui huius regnare est. et sibi est cura de omnibus. vñ p̄ns euangeliū nos admonet q̄ tenus relicta seruitute aliena nos totos ad dei seruitū r̄uocem⁹ et tria facit. primo oñditur q̄ hoim duplex seruitus sit ip̄sibilib⁹ 2º aliena seruitus probat miserabilis. ibi. Ideo dico vobis ne solliciti s̄. 3º dei seruitus cōcludit eligibilis. ibi. Querite autē dñm. Circa p̄mum vtitur tali ratione. Nemo p̄t duobus dñis seruire: et hoc ponit et p̄bat. sed duo dñi sunt deus et māmona et hoc optet itelligi. Et tunc cōcludit q̄ vtriq̄ seruire ē ip̄sibile. tria igit facit circa primū. premitit ei ip̄sibilitateꝫ duplicis seruitutis. dicerent enim aliqui se posse deo seruire et mundo: h̄

audiat virtutis magistrum Nemo potest duobus dñs seruire
 duos dñs intelligit. s̄m Criso. qui diuersa contraria iniungit
 si nanq; diuersi non essent. iā vn⁹ dñs essent. non p̄t at̄ aliq; q̄
 duob⁹ dñs seruire. p̄mo quidē q; nō sūt plures dñi s̄ vnus tm̄
 qui ē in cælis vt dicit̄. 1. Cor. 5. hoies tm̄ sponte alteri⁹ seruituti se
 submitunt. qui vere nō sunt dñi. Ysa. 26. possiderunt nos dñm
 absq; te. Item si seruus est vnus nō p̄t diuidi: vt pluribus ser-
 uiat. Itē humana possibilitas vix sufficit implere obsequia vni⁹ dñi
 vn̄ nō p̄t plurib⁹ intendē. Itē q; dñs vult suū semp esse pa-
 tū ad suū impiuz: vn̄ nō p̄t aliis intendere Sed dices ergo q̄ ē
 seruus hois non p̄t seruire deo. dico q; imo. q; seru⁹ factēs volū-
 tatem dñi sui mansuetē. et cū caritate seruit deo. qui p̄cipit suum
 dño subici. vt d̄r̄ Eph. 6. Item habitus dei est eū colere in spitu
 qd̄ spūs hois facere p̄t. q; huus nō est ho obligatus. s̄ deo. p̄o
 Coz. 7. Seru⁹ vocatus es nō sit tibi ture. Secdo hanc impossibili-
 tate duplicis seruitutis probat. assamens quandā sufficientē di-
 uisionem. cuius quācūq; pte data sequit̄ ppositum: aut em̄ vnū
 odio habebit et alterū diliget: vtrunq; em̄ diligere nō p̄t. quia
 diuersa impant ⁊ contrarij sūt: aut: si vtrūq; hz odio. tūc: vnū
 sustinebit. et alterū detemnet: vtrūq; em̄ sustinere nō p̄t. tuz sint
 adinuicem contrarij. nec vtrūq; detemnerē q; iā hu⁹ nō esset. ne-
 cessitas igitur istū diuisionis sequit̄ ex hoc. q; plures dñi aduer-
 sant̄ adinuicem. Si igit̄ vnū dñoz diligit. alterum vero odit.
 manifestū est q; nō p̄t seruire duobus q; huiet ei soli quē diligit
 si ex tali seruitute reportat amodū. Si vero maius hz amodum
 ex seruitute eius quem odit. tunc sustinebit huietē eius quasi
 roctus alterū aut detemnet quē diligit. Qd̄ si vtrūq; odit hui-
 et ei q; metuit detēpta alteri⁹ huietē q; n̄ timet. ⁊ sic p̄t q; sp̄m
 tm̄ huiet. **B** Tercō ifert p̄napale itentū Nō potestis deo
 seruire ⁊ māone. q; s̄ duo dñi oppositi. Qd̄ si q; dixerit velle seruire
 p̄tm̄ deo. p̄tm̄ vero māone esse nō p̄t. q; a deo habem⁹ totū
 posse et virtutē qua seruim⁹. et ideo totū posse requirit in suū
 seruitium. alias nō est seruit⁹ s̄ fraus. Nota q; māmona ē dyab-
 bolus. mundus. caro. diuicie. dyabolo huiet homo. primo tū de-
 lectatur in cogitatione illicita. cogitacōni consentiens. ope perpe-
 trans. verbo vel exemplo alios peccare faciens. p̄cta in consuetu-
 dinē duens. peccare nō erubescens: etiā malefacta defendēs. In
 q; huietē p̄tōe huiet ipsi suo Tre. 5. serui dñati sūt n̄i. Itē huiet
 iniquo suo. Aug. in soliloquijs. satis dñe inimias tuas quos
 sub pedib⁹ habes seruien⁹. seruit mimico. Jere. 17. seruire te faci-
 am inimias tuas. huiet alieno. Jere. 5. huietis diis alienis die ac

Sermo

nocte. qui requiē vobis nō dabūt. hūit dñatori. q̄ p̄p̄tū seruūm
deducet ad dānationē dicens. mihi seruisi meū ergo etis. Qui
huius hōc mō dyabolo dei seruitutē stemnūt. liz eū nō odiant
Job. 21. Quis est oīpotens vt seruiam⁹ ei. Secda seruit⁹ est qua
aliqui hūic mūdo seruiūt ducentes vanā vitā. Ro. 1. Seruiert
creaturē pot⁹ q̄ creatori. magis aut amāt placere hōibus mūdi
q̄ deo. ista seruit⁹ excludit dei seruitutē. Gal. 4. Si hōibus place-
rem. xp̄i seru⁹ non essem. cuius seruitutis merces ponitur Job.
21. tenent tympanū et cytharaz et letant in voce organi: duct
in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. C
Tercia seruit⁹ est seruire carni. vñ Phil. 3. quoz de⁹ venter est
et gloria in dñatione de ventre em fecerūt deū suuz. attendentes
quō bene pascat: quō foueat vestib⁹ ⁊ cœnet. quō luxuriet q̄ nō
grauetur supfluis laborib⁹: q̄ mollib⁹ stratis quietet: q̄ caute
seruetur sanitas. q̄ sollicitate infirmitas curet. hęc seruit⁹: serui-
tutē dei excludit. Ro. 16. non huius dño sed suo venter: cuius
seruitutis merces est: quia caro sic delicate nutrita in primo pu-
rescet et plena fetore tradet vermib⁹ corrodenda. spūs vero in
igne cruciabitur infernali Psal. 14. Subter tē sternet tinea. ⁊ erit
vermes opimentū tuum. et v̄mis eoz non moriet: nec ignis
extinguetur. Quarta seruit⁹ est auaritiē: q̄ hūit pecunie Col. 3.
3. auaritiā est simulacroz seruit⁹. seruiunt aut hōies auaritiē cō-
gregando diuitias. p̄ vsuram. p̄ fraudem: p̄ rapinā. laborando
die noctuq̄ arcuunt terras alienas. mare nauigant in frigore
et estu: fame et siti: ⁊ tot se exponunt p̄iculis q̄ plura his ap̄s
non sustinuit. q̄ si pro deo facerent: nescio quis martiz Stephā-
nus vel Laurentius posset eis merito equipari. h̄ huius auari-
tiē. quia diuitiē non sunt eoz sed ipsi potius diuitiaz sunt eas
custodiendo recludendo in scrinas. recogitando de ipsis. ista ser-
uitus diuinā seruitutē excludit. vñ Jero. Audiāt hic auarus. q̄
censet vocabulo cristiano. non posse se simul xp̄o et diuitiis hūic
merces hūis seruitutis ponitur Luc. 15. vbi d̄ de diuite epu-
lone. q̄ in inferno ardens et guttā aque ipetrare non potuit. re-
linquit ergo auarus istas diuitias. ⁊ vadit ad egestatē p̄petuā
et cetera. Secunda pars. D

Secundo q̄ non p̄t aliqs seruire deo et diuitiis. ido
ostendit q̄ mundi seruit⁹ sit stemnenda. tū dicitur
ideo dico vobis x̄c. Duo aut sunt illa q̄ sūt necessaria
vite humane. s. victus et vestitus. quoz nō obstāt
necessitate pluribus rationib⁹ saluator ostendit. q̄ eis p̄ auaritiā
⁊ et mentis sollicitudinem seruiendum non sit. Et sex rōes ad

ducit: p̄ma rō est a maiori. victus em̄ req̄rit̄ p̄pter v̄itā aīe. idu
 mentū vero ad ab̄uatiōē corp̄is: h̄ deus dedit qd̄ maius ē: s̄
 aīaz et corp̄is: q̄ dabit qd̄ min⁹ est victū et vestitū. vñ Cr̄. ni
 si deus vellet ab̄uari qd̄ est ipsū nō creasset: qz vō ip̄e instituit
 vt aīa cibo corp̄⁹ vestimentū d̄seruet: iō vt qz ip̄e tribuit. a h̄
 est quod dicit: Jō: qz non potestis deo seruire et māmone. sed
 optet alt̄z d̄mnere. attendite q̄ seruitutē māmone fugi- tis:
 dico vobis ne solliciti sitis. i. anxii et nimis intenti. Cr̄. nō dicit
 Nolite opari. imo opari manibus. vt sustentemur laudabile ē.
 sed vt dicit glo. phibet sollicitudīnē que retrahit ab eternis: a
 rursus h̄m Cr̄. afflictionē phibet aī m̄ acquirendis t̄palibus:
 Xie vestre quid manducetis. Th̄o. nō q̄ aīa comedat h̄ qz nō
 manet diūda corp̄i nisi duz nutritur v̄l qz aīatū corp̄is ē susci-
 pere nutrimentū. agrue nut̄ri aīe attribuit. Nā quedā ps aīe
 nutritiua est. vñ h̄m Aug. aīa h̄c loco pro aīali vita ponitur:
 E Neqz corp̄i v̄o quid induamini Ecce alia sollicitudo quā
 phibet circa vestimentū. premisso int̄co primā p̄bationē addu-
 cit: Nonne aīa plus est q̄ esca: de hoc nō est dubiuz. qz esca nū
 q̄ posset viuificare nisi esset anima in q̄ est vite p̄ncipiū. plus
 est igit̄ anima viues q̄ esca. et corp̄⁹ plusq̄ vestimentū. aīmaz
 deus carne vestiuit. que caro vnū est vestimentū. nullū igit̄ ve-
 stimentum tantū est valozis q̄tū est corpus. tū qz aīe est. tū q̄a
 viuens. tū etiā quia frustra apponarent vestimenta corp̄i. nisi
 ipsum haberet calozē naturalē in se. Cirillus de⁹ q̄ exhibuit qd̄
 maius est non negabit quod est minus. Attende q̄ si phibet.
 sollicitudo necessitatis. multo magis prohibet sollicitudo sup̄flu-
 itatis. Item attende q̄ aīa plus est q̄ esca. et tñ gulosi p̄dunt aī
 mā p̄t̄ ab̄u Exēplū de Adā et Elau. Jē tū corpus plus sit q̄m
 vestimentū. magis tñ sollicitant̄ luquiosi mundaē vestes a oz-
 nare. q̄ corpus a luxurie sece purgare. imo q̄tūdie in fimo luxu-
 rie corpus velut porci maculant. Secunda rō ē exemplaris. q̄a
 si dñs volatilia absqz eoz sollicitudine nutrit quozz minoz ē tur-
 ra. multo magis hoies: Respiciēte volatilia celi: Job. 12. volatili-
 a celi idicabūt tibi. et eiusdē. 25. Sup volucres celi erudiuit nos
 h̄c em̄ nō sollicitant̄. quomō ab̄us nascat̄. qm̄ non serunt. id ē
 non semināt. Non sollicitāt̄ ad colligendū: neqz metūt. neqz sol-
 licitant̄ ad agregandū p̄ futura indigentia: neqz agregant̄ in
 horrea et p̄r: non quidē volatiliū. h̄ vester: pascit illa: pascit
 pater familias suos. pascit aīmalia sed i obsequiū filioz. quāto
 ergo magis filios. qui cariores sunt illis. Nōne vos magis plu-
 ris: p̄oi: estis illis: plus valet homo q̄ volatilia. primo quidēz

Sermo

¶ In Aug. qz homo cum sit rationale animal sublimi9 ordinatur
in rezz natura. ¶ In Cri. vero qz alia aialia deus fecit ppter hoiez
hoiem vero ppter seipsum. at ¶ In Jero. qz homini eternitas rep-
mittitur. aues hodie sunt et cras non erunt. ideo si deus absqz
eaz sollicitudine tribuit victum. multo magis homo abū iueni
et cui ¶ In Cri. dedit deus. et opandi scienciā et fructificandi spē
¶ Nota qz septē ex causis aliqn patimur penuriā in necessari-
is vite. pmo merito pctoz nroz. Deut. 32. sumentē fame: et
deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Eccl. 39. grādo fames
et mors omnia ad vindictā. 2° cā exercendū vtutis. vñ 2. Cor.
11. dicit apls qz erat in fame siti frigore ⁊ nuditate. 3° ioportuni-
tate nostre auaricie. Nā vt dicit Ambro. cā nre inopie auaricia
est. volucres em̄ celi ideo sustentant indeficiēter. qz nihil sibi tāqz
pprium vendicant. nos vero cōia amissimus dum ppria vendica-
mus. nimia nanqz sollicitudo ne deficiant necessaria. facit vt ali-
qn deficiāt. Jere. 42. ¶ fames pro qua solliciti estis adhaerebit vo-
bis. Quarta cā est humana supfluitas. qz enim superflua queri-
mus. id sepūs necessariis caremus. Quinta cā est abusus tpaliū
quia enim omni creatura dei abutimur. dignū est vt aliqn etiā
nobis necessaria tollātuz. Sexta cā est ingratitude. dignū est ei
qz priuet beneficis dei. qui ingratus existit. 7° vt credamus de-
minū nobis prebere tpalia. Si em̄ nri sollicitudini semp amitte-
rentur. fortasse crederemus tpalia esse a nobis. vel ex debito tri-
bui a deo. cum vero deus ea aliqn subtrahit ostendit qz ipse est
deus. ¶ Sed querit cū deus pascat volatilia celi absqz la-
bore cur non ita pascat hominem. Et dicenduz est qz volatilibz
nō dedit artē et scienciā laborandi: hominibz vero dedit scire et
posse opari et id qui labore suo victū acqruunt a deo nutriunt. qz
dedit eis vnde talia acquirant. ⁊ vltius operi eoz dat etiā bo-
ni tpalis mercedē. Si qui vero essent qui nec scirent. nec possēt
laborare illos deus sine eoz sollicitudine pasceret. sicut volucres
celi. vt dicit Augustinus. Secunda ratio est ex defectu nostre sol-
licitudinis. non em̄ sollicitudo nostra tanti vigoris est. vt pos-
sumus per eam acquirere necessaria. Et hoc probat: Quis autē
nostrum cogitans: id est sollicitudine cogitationis sue: potest
adicere: id est addere: ad staturam suam cubitum vnum: id est
quis est ille qui sollicite cogitando possit se maiorem facere vne
cubitu: certe nullus. igitur quia nutrimentum ordinatur ad
augmentum corporis si augmentum non acquireremus ex no-
stra sollicitudine. ergo per locum a maiori nec nutrimentum. ¶
¶ In Aug. illi relinquenda est cura tergendū corpus. c9 cura sc̄m

est. ut esset tante stature. Quarta rō est ex cōsideratione floz. q̄
 crescant & vestiunt sic diuersis coloribz. nec tñ subsistunt. h̄ mit
 tunt in clibanū. multo magis ḡ deus nutrit & vestiet hoies q̄
 capaces sunt fidei & noticie ipsius. Et h̄ est qd̄ dicit. Et de vesti
 mento qd̄ solliciti estis. p̄ime due rōes magis arguūt cōtra sol
 licitudinē victus. cuius necessitas cōtinua maior est. h̄c at rō ar
 guit cōtra sollicitudinē vestimentoz q̄ minor est. qz mlti sine ve
 stibz vixerūt. sed nō sine victu: Considerate lilia agri: noie lilio
 ram generalr̄ intelligit. quoscūqz flores. quō crescant terra ill
 p̄stante nutrimentū. cū rore celi. crescūt em̄ absqz sollicitudine p̄
 pia: Nō laborāt p̄ acquirendo victu ut crescant: neqz ec̄ nent:
 nere est sila cōponere. flores igit̄ agri non filant ut vestimenta
 coloris vari sibi texant. Deinde cōmendat floz ornātū. qz exce
 dit oēm humanā industriā: Dico aut̄ vobis qz neqz Salomon
 q̄ sup̄ oēs reges delicis habundauit: in om̄i gl̄ia sua: qñ mā
 gis fuit gl̄iosus: cōoptus est venusto colore: sic vnū ex istis li
 lis. Niere. Reuera inqt̄ qd̄ sericū. que regū purpura q̄ pictura
 textricum. p̄t̄ floribz cōpari quid ita rubet ut rosa. qd̄ ita candet
 ut liliū viole vero purpurā nullo supari murice. colore pur
 pureo. oculoz magis q̄ h̄monū iudiciū est: Si aut̄ fenū agri:
 flores sunt venū agri. q̄ iō fenū dicunt qz facile igni accendū
 tur: qd̄ hodie est: viride et floridū: et cras exsiccātū in clibanū
 mittit̄. in furnū vel fornacem ut aburat̄: deus sic vestit: Criso.
 Statuto tpe lilia formant̄ in frondibz. vestiunt candore. & ip̄le
 tur odoribz. & qd̄ terra radici non dederat. deus inuisibili opa
 tōe largit̄. q̄nto magis vos modice fidei: vere modice sum̄ fidei
 quos ec̄ exemplo insensibilū optet ad fidē reducere. In Quī
 tam rōez adducit ex differentia q̄ dē esse inter fideles & incredu
 los. illi nō credentes esse quicqz p̄ter sensibilia ea sola inquirūt
 q̄ dei p̄uidencia nō credūt largiri. h̄ humana h̄ri sollicitudine.
 sed non tales sunt fideles. vñ repit̄ p̄ncipale p̄positū: Nolte ḡ
 solliciti esse. 1. Cor. 7. Volo vos sine sollicitudine ēē: diētes qd̄
 manducabim̄ aut quo opiemur: Raba. nō dixit nolite q̄rere
 sed nolite sollicitari. Item nō dixit. Nescitis solliciti de victu po
 tu et vestitu. sed quid māducaetis. quid bibatis. quo opiamini
 vbi illi argui vident̄. q̄ sumptu cōmuni victu et vestitu lautio
 ra vel austeriora. querūt q̄ hy cū quibz vitā ducunt: h̄c em̄ oia
 gentes inquit: Et hoc p̄pter duo. p̄mo h̄m Ḡre. nazarenū. qz
 nullā h̄nt spem futuri seculi. neqz metum iudicii iō ista querūt
 tanq̄ bona maxia. Vel h̄m Cri. qz non credunt t̄palia dei p̄ui
 doncia gubernari sed cāu euenire. iō p̄ ip̄is sollicitant̄ xp̄iani vō

Sermo

quia spant eterna bona non debent de tpaliis esse solliciti. que etiam sciunt dei puidencia distribui hoibo. Sexta rōez adducit ex sollicitudie dei p̄ris erga nos. q̄ nos sollicitos esse nō optet nec em̄ filii dnt sollicitari vñ victū habeāt ⁊ vesti tū sed hāc sollicitudine relinquit p̄rifamilias. .i. ps. 5. Dēem sollicitudinem vram p̄tentes in eū qm̄ ipi cura est de vobis: Sāt em̄ p̄r v̄r Cri. Qui creauit naturā. eius nouit indigentiā. qz si p̄r est non poterit despicere filios: qz oibz hys indigetis: non q̄ desiat in necessariis. Nā p̄res licet filiis non debet superflua. tribuunt tamen necessaria ⁊c.

Tercia pars.

Tercio postq̄ oñdit non esse huiendū mamone p̄ substantia tpaliū. nunc declarat q̄ huiendū ē deo. q̄ dat regnū celoꝝ. ⁊ adiat tpalia. cum dicit. Querite aut̄. vbi tria facit p̄mittit em̄ quid p̄nciplr sit querenduz ⁊ de quo n̄a mens d̄t esse sollicita: Querite aut̄. ⁊ petite et inuestigate. ps. Querite faciem ei⁹ semp. Xu. sed vbi querit q̄ inueniet: p̄mum. a n̄ oia et sup oia. ⁊ om̄i desiderio: Regnum dei qd̄ est eterna b̄tudo. p̄mo igit̄ attendam⁹ qd̄ querendum est regnū dei. ⁊ petendū et inuestigandū. petendū qd̄em ordibz. qz ē collatio ip̄ius in alterius pt̄te. vñ in orōne d̄nica dicimus. Ad ueniat regnū tuum. Inuestigandū aut̄ sc̄tis opationibz. taliter em̄ opantibz d̄r. Mat. 25. Venite b̄ndicti p̄ris mei possidete patum vobis regnū ab origine mundi. It̄ attendam⁹ quō sit q̄rendum. Xu. In soliloquis. Tu es sumū bonū qd̄ nemo recte quesit. ⁊ nime inuenit. ois aut̄ recte quesit. quē tu recte q̄rere fecisti. recte aut̄ querit cū p̄nciplr querit. p̄nciplr aut̄ querēdū est p̄pter tria. p̄mo qz ad ip̄m p̄cipandū adita sum⁹. mlti q̄dem hoies velut bruta aialia ignorant ad quid sint creati. credunt ei ad h̄ esse se sc̄tos. vt mundanis rebo fruāt p̄hibito. vñ ta p̄nti gaudeāt. diuitias agregent. honores acq̄rant. p̄ncipatus teneant. ⁊ comessacōibz atqz luxuriis vacent dicentes illud. Sap. 3. Nec est ps n̄a et fors. sed non sic est ymm o aditus est hō vt regnū eternū possideat. fecit em̄ deus hoier. rectū ad supna licz multis se immiscuent questionibz. Secdo querendum est p̄nciplr qz in eo om̄e bonū cōtinet plene ⁊ p̄fecte: vbi nullus defectus nulla indigentiā est. Tercio. qz ip̄m solurn faciat eternali ter. ps. Saccabor cū appuerit gloria tua R. Secdo oñdit quid sit querendū. vt ip̄m regnū inueniat. querenda ē em̄ istud regni iusticia: Et iusticiā eius: Nullus em̄ est regnicola. qui ipsius regni iusticiā non h̄uat. Iusticia aut̄ regni in tribo consistit. p̄mo i opatione sacramenti fidei. optet em̄ voluntatem eē de regno signa regni et sacramenta eius suscipe. Jo. 3. Nisi quis renatus fu

erit ex aqua et spūscō non p̄t intrare in regnū dei. Secōdo confi-
 sūt in dēmpnū mūdi. nō timendo ipsius aduersa. nec appetendo
 ipsius p̄spera. Iustū em̄ est vt q̄libet dēpnat regnū suo d̄trariū
 regno. Q̄undi q̄dem adūsa fortiter tolleranda sūt. Mat. 19. p̄
 multas tribulacōes optet nos intrare in regnū dei. Eius aut̄ p̄
 spera sūt fugienda. q̄ sunt cupia carnis. ⁊ cupiscencia oculo-
 rum. ⁊ supbia vite. d̄ p̄mum. 1. Cor. 15. Caro ⁊ sanguis regnū
 dei non possidebūt. ⁊ hoc quantū ad tactum quō p̄ talia agunt
 regnū dei non d̄sequunt. Gal. 5. quantū vō ad gustū. Ro. 14.
 Non est regnū dei esca et potus d̄tra cupiam oculoꝝ q̄ auari-
 cia est d̄r. Mat. 5. b̄tī paupes spū qm̄ ip̄oꝝ est regnū celoꝝum
 Eiusdem. 19. q̄ difficile qui pecunias h̄nt intrabūt in regnū ce-
 loꝝ. d̄tra supbiam vite d̄r. Mat. 19. simile puulos venire ad mē
 taliū est ei regnū dei. Tercia iusticia regm̄ d̄sistit vt ea q̄ regni
 sunt opemur. ⁊ h̄c sunt v̄tutes et gr̄e. quali statua ipsius. que
 fortiter opari optet tanto conatu. Mat. 11. Regnū celoꝝ vim
 patit̄ et violenti rapiūt illud. Item optet agere habundanter.
 Mat. 5. Nisi habundauerit iusticia v̄ra plusq̄ scribazz ⁊ phari-
 seoꝝ. non intrabitis in regnū celoꝝ. Item optet agere pseuerā-
 ter. Lu. 9. Nemo mittens manū ad aratz et respiciens retro.
 aptus est regno dei. vlt̄ima regni celestis iusticia est si quisq̄ in
 supradictis deliquerit quatenus peniteat. Mat. 3. p̄niam agite
 appinquat̄. Tercio pmittit subsidium t̄paliū: Et h̄
 oia: t̄palia vidus sez et vestitus: ad iudicē vobis: additio est
 minoris boni. aut eius t̄vni quod nō querit̄ p̄ncipl̄. aut boni
 quo vtendū est. non p̄pter se. sed magis in sustentacōem n̄ref ra-
 gilitatis. talia vero sūt h̄c t̄palia. ⁊ iō non dari. se rei iam date
 diuino p̄misso ad iudicē dicant. Nec est dubium qm̄ ista adiciant.
 querentibz sūmum. qz in vita p̄nt rex n̄r non pmittit sine tali-
 bus stipendijs militare. Que si deus tribuit p̄ccōzibz. multo ma-
 gis iustis. p̄e Jada cogitatum tuis in d̄no. et ip̄e te enutriet In-
 terrogatus b̄rus francisc⁹ quis fr̄es suos pasceret. Respōdit
 rex quidā vnā mulierem impregnauit in silua. que natū puez
 aliquo t̄pe nutritū detulit ad portam regis vt de cetero ip̄m pa-
 sceret. Q̄ rex audiens tot inq̄t inuales comedūt panē meū. nō
 ne filiū meū ē dignum inter alios sustentari. h̄c exponens pa-
 bolam dixit se esse mulierem dei verbo impregnatam nec miruz
 deo tot iniustos pascere. si spūalibz filis alimoniā p̄uidebit. p̄-
 uidet auibz celi. supbis. auaris. ⁊ rapacibz p̄uidet floribz mūdi
 id est vanis et amatoribus mundi. multo magis querentibus
 regnum dei et ipsius iusticiam.

Prima pars

Dñica quindecima p̄ pentheco. ser. lxxvii

Sermo

Ibat ihus in ciuitatem que vocat Naim. Lu. 7.
Nemo ex vilitatis opibus multum commendat. sed mi-
ra mirabilibus addita. virtutibus operantis magnificat
vñ oēs deum laudauerunt. qz multis miraculis cūctis
mirabilibus bñficium resurrectionis adiunxit sicut in
pñti euangelio dicitur qd in tres ptes diuidit. In qua 1ª prima
ponit occursum delati funeris. In 2ª restitutio defuncti iuuenis
ibi quā cū vidisset. In 3ª glorificatio diuini mūeris. ibi. ac-
cepit autē. X. Circa pñm tria facit. pñmittit em̄ xpi aduen-
tus honorabil. qz multi cōmittēbant ei: Ibat ihus in ciuitatem
que vocat Naim: post curatōem palatii serui centurionis factaz
in eapharnaum ciuitate galilee ad aliā venit ciuitatē vt bñficia
tribueret indigentibus. Est autē Naim duobus milibus distās a mō-
te thabor: Et ibāt cum eo: tanq̄ magro: discipul¹ eius: q̄ oia
reliq̄rant. vt ipius doctrina informarent. Mat. 19. Ecce nos re-
liquim⁹ oia. Et turba copiosa: que eū sequebat tracta noui-
tate opuz. suauitate doctrine. et deuotōe sc̄itatis ei⁹ Jo. 6. dñe
ad quem ibim⁹ verba vite eterne hēs. Nota qz naim interp̄ta-
tur cōmotio vel fluctus et signat mundū istū q̄ sine q̄ete velut
mare fluctuat. et sp̄ mouetur. vñ mund⁹ sic dictus est nō a mū-
ditia sed a motu continuo. Est autē in mūdo quintuplex cōmotio
s. nature fortune voluntatis voluptatis. et temptatōis. Cōmo-
tio nature est a natiuitate in infandā. ab infandā in puericiā. et
de ceteris etatibus vsq̄ in mortē cū indurat caro et redigit in pul-
uerem. ps. mane sic herba tñseat. ecce puericie viriditas mane
floreat et tñseat. ecce flos iuuentutis. vespe decidat. ecce ca-
sus senectutis induret et areseat. ecce mors. Ista cōmotio ē sine
q̄ete. Job. 13. q̄si flos egredit et sterit. flos em̄ dī a fluxu tal-
vero est hūana vita. qz sic aque dilabim̄ sup̄ terrā. q̄ non reuer-
tunt. et tñ amatores vite pñtis sic fluctuantes in ipa vita tanq̄
pñtenti cōfidūt. Et rursus alia nāe cōmotio ab egntudie in sa-
nitatē. a sanitate in egritudinē. Est et alia a sanitate in esuriē et si-
tim. a calore et frigore et aliis q̄litatibus et passioibus mltiplicat
agitamur. Secda cōmotio fortune a p̄speris in aduersa. a diuis-
cis in penuriā. ab amicis in desolatōem. a p̄ncipatu in subiectio-
nem. et a gaudio in tristitiā. hec est rota cœ fortune. q̄ nunq̄ q̄e-
scit. de q̄ Anticlaudian⁹. 8. li. p̄cipit mouet illa rotam. et tñ mi-
seri hoies sic deludunt p̄speris cœ fortune. vt non attendāt casū
aduersitatis Eccl. 11. in die bonoz ne immemor sis malozum.
Tercia cōmotio est voluntatis que difficile manet firma nūc
appetit hoc. nunc illud. nunc odit nunc diligit. Juxta illud q̄

teneā nodo mutantem p̄tēxa vultus. ita vt non sit certus in q̄
 animū suū statuerit. nisi affectū suū i deo stabiliat. vñ didum ē
 Aug. Quid in te stas et non stas. p̄tē te in eum et exāpiet te.
 et sanabit te. tanta em̄ mentis instabilitas cū a displicētia vni
 us transitur ad amōrē alterius. non sanat animū. sed magis in
 firmū amplius affligit. vt dicit Ber. ad fratres de mōte dei q̄ ē
 vulnus sanare vulnere. vñ Hugo. Erubescit inquit homo terra
 stat. et tu stare non potes. p̄tē quod orat p̄s. sana cōtritiones
 eius. qz cōmota est. Quarta cōmotio est voluptatis quā attendi
 mus in cōuersatione seculariū hominū. a cōmessationibus namqz
 transeunt ad ludū. Exo. 32. Sedit p̄s manducare et bibere. q̄
 surrexerūt ludere. a ludo transeūt in luxuriā Sap. 3. Rosis coro
 nemus nos nullū p̄tē sit quod non transeat luxuria n̄ra a lu
 xuria transeunt in auariā et in cetera vicia. qz p̄tē trahit ad
 aliud p̄tē. Rotant igit p̄ ista vicia nec vnq̄ quiescūt male a
 gere. donec ista rota cū ipsis decurrat in infernū. Quinta cōmō
 est belli temptationū que nunq̄ quiescit. vñ Ber. admonitos
 vos esse volo. qz quicunqz ab aliq̄ temptatione liberat. aliā secu
 rus expectet. dyabolus enim circuit querens quē deuoret. vñ
 Jero. Cui nō flendū atqz gemendū est. Rursus serpens ad illi
 atos abos inuitat. caro trahit. mundus blandit. imo temptati
 onis bellū simile est pugne habitū cū draconē vno capite absciso
 plura nascuntur. sic vna temptatione deuicta plures insurgunt
 sed non est timendum in pugna. habemus enim arma fortia. se
 curum presidium et p̄mquū auxiliū. arma sunt lorica fidei. ga
 lea iusticie et scutum fidei. Epl̄. 6. In omnib9 sumentis scutum
 fidei x̄. et gladiū sp̄s. quod est verbū dei. adstat etiā deus in
 auxiliū. qui nō p̄mittet nos temptari sup̄ id quod possumus.
B Secūdo ponitur delatio defuncti. Cum at̄ appinquaret por
 te ciuitatis. ecce defunctus efferebatur. id est extra portabatur.
 cōsuetudo fuit iudeis mortuos sepelire extra ciuitatē. qz mortui n̄
 sunt de cōgregatione viuētiū. Deinde ostendit aduersa ma
 tris huius defuncti. erat enim orbata liberis. et viduata marito
 fili9 vnicus matris sue. et hęc vidua erat. Gre. nazaren9. erup
 ne molē breuibus verbis explicauit. Mater vidua erat. quasi
 vltērius filios procreare non sperabat. non habebat in quē a
 spectum dirigeret vice defuncti. qz vnicus erat. hunc solū lacta
 uerat. solus erat alacritatis cā. in domo quicqd̄ matri dulce. ac
 p̄ciosum. hic solus extiterat. Terāo ponit pompa funeris. Et
 t̄ba ciuitatē m̄ta cū illa. Xu. de cura p̄ mortuis agēda cōsursus
 p̄p̄oz et p̄pa funeris magis est solatio viuoz q̄ mortuoz re
 medio. vñ hęc turba multa viduā et orbata m̄rez cōmitabāt vt

Sermo

consolare. nā vt dicit Cirillus miseranda erat passio fletum & lacrimas prouocans.

Secunda pars.

Secundo cū dī. Quā tum vidisset xē. tangit defuncti resuscitatio. & tria facit. premitit emz cuius cā inuenem resuscitauit. qz passione matris. Quā cū vidisset: dñs sic tristē et afflctā: mia motus sup eā: non quidē misert⁹ est adolescenti mortuo sed magis plangēti matri dixit verbo solatorio: Noli flere: Beda q̄si dicat. desiste flere mortuum quē mox viuū accipies. Cri. Juber cessare a lacrimis qui solatur mestos. Job. 29. cor vidue solatus sum. vbi monet de pñtib⁹ defunctis solationē accipe. resurrectionē sperātes. pagani enim et gentiles cām hñt plangēdi defunctos. q̄a resurrectionē nesciunt h̄ xpiani eā credūt pp̄t quod dī Eccl. 22. modicū plora sup mortuū. C. Secūdo ponit xpi opatio: & accessit et tetigit loculū. loculus dī diminutiue mortui locus in quo iacet. cui em̄ viuēti magna palatia et āple dom⁹ nō sufficiebāt. p loco ei morienti puus locus suffiat. vnde de alexādro dixit. quādā phs quē totus mund⁹ heri nō capiebat. hodie parua cōtinet vna. iō autē tetigit loculū s̄m Cirillū. vt effectus salutis tactu corpis xpi deueniret ad mortuū. Est em̄ corpus vite et caro verbi omnipotentē. e⁹ hz virtutē. sicut em̄ ferz ignitū adiunctū igni p̄ficiat opus ignis sic p̄ q̄ caro vnta est vbo. qd̄ viuificat oīa ipsa quoqz facta ē viuificatiua. & mortis expulsua. Hi autē qui portabant steterunt: aut emz virtute tactus xpi se mouere non potuerunt. aut sperantes aliquod beneficū. steterunt. Deinde ponitur xpi impum: Et ait mortuo. loquebatur ipse cui oīa viuunt. cui nō peunt corpa nra. sed mutant in melius: Adolescens: Gre. nazareus. qui dixit adolescentē. florentē significauit t̄pis horaz primā pducentē lanuginē. qui paulo ante muliebris erat m̄nozz oculoꝝ aspectū. iā aspirans ad tēp⁹ sponsaliū. virga generis. successiois ram⁹. bacul⁹ senectutis. Tibi dico: t̄tus ipse vocat mortuos vt viuos alloq̄ valeat: Surge: Aug. eos q̄ nob̄ dormiunt excitare possum⁹ vt surgāt si q̄s vero nobis sit mortuus quantūcūqz traxerim⁹: aut impulerimus non surgit: quia vero mortui omnes christo dormiunt. iō facilius potest eos facere vt surgant ab ipsa morte q̄m nos dormientes vt a somno surgant: Tertio ponitur viuificatio defuncti: Et resedit: quia surgens sedit in loculo: qui erat mortu⁹ Tytus. diuina enim potestas est irrefragabilis. sine mora et orationum militantia: Et cepit loqui: forte prima verba ipsius fuerunt gratiarum actiones. Tyt⁹. h̄c sunt indicia. v̄e resurrectionis

corpus enim exaie loqui non potest. Et dedit illud matri sue: quia non suo merito. sed matris reuixerat adolescens. ideo non sibi reliquit. sed matri tradidit. ut que de ipso fuerat tristis in ipso solaretur. Et attende quod non legitur quod ista vidua verbo rogauerit dominum pro suscitatione filii. sed ipse vidit desiderium cordis eius: quod cunctis preualet omnibus. unde Gregorius. moraliter postulatio non in orationibus est. sed in cogitationibus cordis. valentiores namque sunt voces apud secretissimas aures dei non faciunt verba nisi a desideria. **D** Nota quod iste defunctus significat peccatores. qui priuatus est vite officio. cuius culpa attendamus et periculum. quod enim erat in porta ciuitatis. significat peccatum extra ope perpetratum. unde etiam erat adolescens. quia hęc etas nobis hęc peccandi consuetudinem. sed iam incipit operari que male accipit et quod prima iuuentutis peccata sunt carnalia. forte intelligitur peccator iste defunctus luxurie vitio. Item iacet in loculo. id est in angustio conscientie. quem portant ad tumulum. nisi deus adiuuet. quod duplex enim est delectatio peccati que trahit ad tumulum consuetudinis. verecundia confessionis. que trahit ad peccati defensionem timor satisfactionis que ducit ad obdurationem. presumptio vite. que trahit ad peccati defensionem apprehensum osculabitur inuenerit. sicut dicitur de luxuria Gen. 39. Mulier molesta erat adolescenti. modo bis hoc euangelium legitur in anno. in vere et autumno. quia luxuriam mouet et nouitas veris atque copia frugum. Sed misericordia cuius sponsus est mortuus plagit pro eo: ac si esset ei vnicus. cuius lacrimis crucis amouet. et tangit defunctum scilicet. imittens timorem extremi iudicii. tunc subsistunt maledeficientes. et verbo christi resurgit. et reddit misericordie ecclesie. ut non discurrat ac loquitur petens indulgentiam in confessione. et restringit moribus et disciplina. Proinde detur per uuluis astuta. adolescenti scia et intellectus etc.

Tercia pars

Ertio cum dicitur. accepit autem etc. tangit glorificatio diuini muneris. et tria facit: promittit enim timorem populi: Accipit autem omnis timorem. vel per reuerentiam maiestatis eius. aut timore tante uirtutis. que est resuscitatio mortui Iere. 10. Quis non timebit te o rex gentium. Et nota effectus timoris dei. primo quod de respectu mali culpe quod facit illud odium puer. 8. timor domini odit malum. fecit illud fugere. ps. 15. In timore domini declinat omnis a malo. malum exterius tollit. Ecce timor domini expellit peccatum. Respectu uero boni gratie triphæ hęc effectus. primo quod iustificat. Ecce. 1. que sine timore est iustificari non potest. 2. uirtutes innuat. 3. intellectualibus quod de deo patet. In initium sapientie timor domini. de his uero que sunt in affectu. Ecce. 3. timor domini initium dilectionis eius: 3. omnibus

meretur qui inuitauerat: sabbato qui erat apud iudeos dies te-
 lebris: sicut dies dñicus apud xpianos: manducare panes: In
 quo veritas humanitatis oñditur. No mine aut panis itelligit
 quemcunqz abũ. iuxta asuetudinẽ scripture. Et sequentẽ ap-
 paratum cõuuii nomine panis sigt. quia panis principalit per-
 tinet ad nutrimentũ hominis. Item vt ostendat illud cõuuium
 non fuisse cõmessationis. sed sobrietatis. **B** Et nota quia
 istud pietatis officium multipliciter cõmendatur. primo ex par-
 te eius cui est impensum. s. xpo pauperi. cristo iusto. talibus em
 largienda est elemosina. Et nos cum pauperibus damus. xps
 tribuimus maxime si largimur in nomine saluatoris. Secõdo con-
 mendat ex pte largientũ. qz princeps sacerdotũ. principes enim
 qz plura hñt magis debent tribuere indigentib9. 3º ex pte tps
 qz in die festo et in solẽnitatib9 paupes vocandi sũt ad mensaz
 vñ. legit in Tho. 2. q. dũ esset pparatũ bo pndium i domo tho-
 bie in die festo. misit filium suum vt vocaret paupes timẽtes de-
 um. 4º ex pte rei date. que duplex fuit. s. hospitalitas. atra eos
 qui abhoiant si paupes eoz domum ingrediant. Ysa. 63. ege-
 nos vagosqz induc in domũ tuam. Item dedit vite sustentamen-
 tũ. et ad mensam ppriam. Ysa. 63. frange esurienti panẽ tuum.
 Job. 31. Si cõmedi buccellã meã solus x. **C** Secũdo ponit
 phariseoz malignitas: Et ipsi: phẽi: obsuabãt eũ: id e invidia
 banẽ et. quasi huantes xpo atria: ps. obsuat peccator iustũ. et q
 rit mortificare eum attendebant em si quid faceret. vñ possent ei
 detraxere vt bonum viciẽt. et malũ publicẽt. Nota quia pro-
 priũ est iudeoz alios obseruare. gaudent em de aduersis prox-
 imi et dolent in prosperis eius. vnde versus. Vixoz tenet lacri-
 mas. qz nil lacrimabile cernit. Nuncqz in eo risus. nisi quem fecer-
 re dolores. gaudium igit aduersitatis alioz nutrit inuidũ. qz vt
 d c Cri Sic scarabei nutriũt scõib9 ita inuidi nutũnt alioz ifor-
 tuniis. ipi sũt vpupa auis imundissima. que nidificat i sepucris
 humanis. Consumunt autem inuidi in prosperitate aliorum p-
 uer. 14. putredo ossum inuidia. et eiusde3. 17. spiritus tristis ex-
 siccãt ossa. Et attende qz ista passio est in oculis Eccl. 14. Neqm
 oculus e inuidi est in aurib9. quia libenter audit malum de alio
 Est in odoratu: quia fugit odorem bone fame. sicut bulfo odo-
 rem florentis vinee. Est in opere: quia impedit frequenter alte-
 rius bonum. Est rursus in ore per detractionẽ. q est filia inuidie
 vulnerant emz hũguã detractiones. et h e lingua spẽtina de q
 ps. Reuerunt linguam suam sicut serpentes x. Et vt dicit mgr
Dico Ista lanca lingue detrahentis peior e qz ea q lat9 domini

id est. inuicem vniuersa emulsi vniuersa emulsi vniuersa emulsi

Sermo

proforauit. Item detractores mordent dente serpentino. Eccl. 10. Si mordeat serpens in silentio. nihil minus est q̄ qui detrahit in occulto. Item deuorant alios ad modum lupoz Gulosi quidez carnes cotas comedunt. detractores vero crudas. Gal. 5. Si in uicem mordetis et comedetis. uidete ne ab inuicem consumami. hęc est fera pessima que deuorauit Joseph. uere pessima que alios deuorat. et alios occidit. Job. 5. puulū occidit inuidia. uel pessima quia nunq̄ satiatur malo alterius. Unde Criprian⁹ zel⁹ iste modū non habet. ingit p̄manens sine fine. aut pessima: qz uinū non p̄nt. inflātur enim beneficiis receptis. Item nunq̄ deficiat. usus em̄ luxurie saltem in inferno non erit inuidia. tū etiā ibi n̄ dicitur. Istud est uitiū malignitatis dyabolice. de quo Sapi. Inuidia dyaboli mors introiuit in orbem terraz. imitant autē eum qui sunt ex pte ipsius. ¶ Tercio ponit infirmī presētia. Et ecce homo quidā ydropicus. ydropicus dī ab ydro quod est aqua. et peste qd̄ est humor q̄si aquosus hūor. ē eī infirmitas inflans membra ex hūoris habūdantia: erat at̄ añ illum. nō petebat uerbo sanitatem. quia infirmitas p̄ eo loquebatur. uel h̄m Cirillū: quia p̄pter iudeorum p̄nciaz timebat in sabbato petere curationē. Demde ponit quid x̄ps sup hoc asulerit. Et r̄ndens ih̄sus dixit ad legisperitos Beda. liz nihil interrogarent r̄ndisse t̄n dicit quia audiebat cogitationes obseruātū li curaret egrotū. ps. d̄ns scit cogitacōes hoim. pitos at̄ legis interrogat q̄bus dēbat esse notū. qd̄ sabbato liceret et qd̄ nō. et phariseos qui tq̄ in s̄ singularē habebant cōscienciaz. et ualde curiosam circa legis obseruanciā. Si licet sabbato curare. hoc iō interrogat: qz uidebat eos obhuare an curaret. At illi tacuerunt glo. qz nescierunt qd̄ responderent. si eilicet quare obseruāt. si uero nō licet. quare sabbato pecora curant. Et in rei ueritate tuz determinata sint ex lege circiter. 7. ḡna opum. a quib⁹ abstinē dū erat. et sabbato inter hęc nō continet curatione infirmī. ea maxime que uerbo dei fiebat. ex hoc em̄ ipso statim uina poterat esse opus dei alias em̄ fieri non potuisset.

Secunda pars.

Secundo cum dicitur. Ipse uero. tangitur beneficium sanitatis impensum. ubi tria fact. ostendit enim d̄pere et ratione. quia sabbato curare licet. atqz consilio phariseorum exprimitur. Neglectis igitur phariseoz insidiis. p̄mo sanat ydropicū: ipse uero apprehensum: manu sue medicinalis uirtutis sanauit eum: tactu sue carnis sacratissime ac dimisit. in signum perfecte sanitatis. ut qui ante grauabatur morbo. postea autē factus expeditus abiret quo uellet. ubi

fm thophi. Dñs scādalu phōz contempsit. vt subueniret egro
 to docens nos. vt non sit nobis cure si stulti scandalisēt cū ma-
 gna resultat vtilitas. E Considerandū q̄ iste idropicus sig-
 nat auarū et luxuriosū. Primo quidē idropisis ē peccatū humo-
 ris aquaticū. sic et carnalis voluptas ē habundantia inordina-
 ta humoris cupiscētie. vñ de spū cupiscētie dicit q̄ habitat
 in locū humidatibz. Job. 41. Auaricia etiā est peccatū in habū
 dātia humoris t̄pali substantie. Itē hęc ifirmitas debilitat spī-
 ritū et aggrauat membra corpis. talis ē luxuria. Nihil em̄ sic
 debilitat hominē ad bonū sicut carnis cupiscētia. qz totū ho-
 minē effiat carnalē et aīalē. et aīa vel hō nō p̄cipit que dei sūt
 vñ hier. sup osee. 1. Sic vinū et ebrietas eū qui biberit mentis
 sue impotē facit. ita fornicatio atqz luxuria puertit sensū aīmqz
 debilitat. et de rōnali hoīe brutū effiat aīal. Sīr et auaricia de-
 bilitat spūm. ligat em̄ in aliis spūs molē auri et argenti ac ter-
 rene substantie. vt non possit volare ad dñm. ipse est m̄phibo-
 leth debilis pedibz. Itē hęc ifirmitas quatuor habet accidentia
 quoz vnū est sitis cōtinua tal est luxuriosus. qz nunq̄ potest sa-
 tiari. vñ puer. 3. cupiscētia carnis et ignis auaricie ponunt
 ifaturabilia. De luxuria quidē dicit Jero. sup osee. 1. li. Luxuria
 ifaciabilis ē voluptas. et quāto magis capit tanto magis vte-
 t̄bo se sitim creat. vires in fornicatione deficiūt. et fornicandi de-
 sideriū non quiescit. sīr auarū nō faciunt ea que habet. sed qñ-
 to plus habet tanto plura cupit. qz vt dicit Jero. Auaro deest
 tam q̄ habet q̄ non habet. et ideo sic ignis p̄ appositionē li-
 gnōz magis accēdit. et sic qui bibit salsa magis sitit. ita aua-
 rus semp̄ ampliora desiderat. ita vt factus eius nunq̄ possit im-
 pleri. vñde sunt similes buffoni. Ecclē. 5. Auarus non implebit
 pecunia. vñ quanto senior efficit tanto amplius cupit. non ḡ sa-
 ciat etas nec substantia ponat ḡ in os ifirmi qd̄ nunq̄ satiabit
 Itē accidēs idropisis ē inflatio corpis sic luxuries quasi vesica i-
 flata ē immundiciis donec putrescat. Num. 4. inflato ventre cō-
 putruit sem̄. vsurarij etiā inflati sūt bonis alioz. qui aut male
 detinent sua. et iuste rapiūt aliena. qui tā diu inflabunt donec
 crepent. et diuicias trahat deus de visceribz eoz. sic iudas qui
 suspensus crepuit medius. Job. Diuicias quas deuorauit euo-
 met. Itē accidēs idropisis ē fetor anhelitus tales sūt orationes
 talia sunt verba luxuriosi. nec mīz qz procedūt a fetore intrinse-
 co. vñ fetor maximus ē toraz deo. Isa. 34. De cadaueribz eoz
 ascēdit fetor. fetet etiā auarus. qz fimo rez t̄paliū totus ē ple-
 nus. Joel. 2. Ascendit fetor eoz. Itē idropisis deformat corp̄

Sermo

luxuria aut maculat. sed auaricia puerit corpis et aie figurā. De luxuriosis quidē eph. 5. que in occulto sūt ab ipsis turpe ē dicere. turpe quidē qz turpia sunt. De auaris vero. 1. thi. 3. nō turpis luci grā. Isti duo idropici auarus scz et luxuriosus sanari pnt. si deus eos apprehenderit p manū grē sue. Isa. 42. Apprehendi manū tuā et seruaui te. apprehendet aut eos si manus porreuerint pauperi elemosinas largiendo. si eas ad celi extenderint deuote orando. et qz submergant. optet vt expedite manus ad eū extendant vt saluent dicēs. Saluū me fac deus qm̄ intrauerūt aque etc. ¶ Secundo ponit rō quare sabbato liceat curare: et rñs ad illos dixit: soluendo questionez quā prius pposuerat: cuius vestz: quantūcūqz obseruationis et zelatoris legis: asinus: tñ stoliduz aīal: aut bos in puteū cadit qz nō continuo extrahet illū in die sabbati. nō expectans diē altz qua si dicat si licitū ē liberare asinū aut bouē die sabbato. multo amplius hōiem. Tercio ostendit qz vincat eos veritas: qz nō poterāt ad hęc rñdere illi: Job. 9. Non poterit rñdere vnū p mille etc.

Tercia pars.

Erato cū dicit dicebat aut: tangit exhortatio crisi ad humilitatē virtutē. et tangit etiā modus adipsendi honorē. vbi quatuor facit. p̄mittit em̄ intentū: dicebat aut ad iuitatos: prius locutus fuerat legisperit et ph̄is. nūc vero docet reliquos quos p̄nceps iuitauerat: pabolā: p quā aliud dicit et aliud intelligit: m̄dēns: eos instruere: quō prius acubitus: id ē prias sedes et honorabiliores in cuius is: eligerent: vbi cōsiderandū qz non ē p̄ncipal̄ m̄tētio xpi docere hoc. nā ph̄i hoc amātes reprehendunt. mat. 13. sed voluit crisis ostendere qz sic huilitas n̄cia est ei qz cupit exaltari honore mūdi. ita etiā est n̄cia ei qz vult exaltari honore eccl̄astico aut honore glorie. Sed dēia est qz quicūqz se huiliat vt exaltet eccl̄astica p̄mōtione peccat. Eccl̄. 19. Est qz nequie se huiliat et interiora eius plena sūt dolo. ē em̄ falsa huilitas sub qz latet imensa supbia. Qui vero se huiliat vt exaltet donis gr̄az. et p̄mo glorie hz rectā intentionē qm̄ vt dicit Jero. Scā supbia ē virtutis appetere. ¶ Scdo ostendit quid sit impedimentū honoris. qz supbia qz p̄sūptio. cū inuitat⁹ fueris ad nuptias: Nuptie sūt cuius virtutū in p̄nti eccl̄ia factū ex eo qz xps vniuit sibi carnē humanā. Ad istas nuptias inuitati sūt om̄s xp̄iam quoz quidā ceteros dignitate p̄cellūt. alij merito virtutū. alij vero excellūt scientia intelligentia. Sūt etiā nuptie celestis patrie. de quibz apo. 19. Venerūt nuptie agni: nō discūbas in p̄mo loco: si doctoz non

accipias primū locū doctoꝝ. et quanq̃ ibi sis nō reputes te dignū. si pontifex fueris nō discās tuo iudicio in p̃mo loco. ex emplū beati petri alexandrii patriarche. qui nolebat sedere in cathedra predecessoꝝ suoꝝ sed ad pedes. et q̃ p̃mus locus sit fugiendus p̃bat ex tribus. Primo ex consideratione dignitatis: ne forte honoratioꝝ te sit iuitatus ab illo: honoratioꝝ ē qui dignus est maiori honore. talis vero est virtuosioꝝ. ideo quilibet quantalibet dignitate polleat habet incitatuū fugiendi honore si attendat q̃ in aggregatione ecclesie potest ēē aliquis eo honoratioꝝ. non em̃ dignitati debet excellentia honoris. nisi qz ipsa attestat virtutē excellentie. Secūdo hoc idē p̃bat qz locus sublimis indigno non ē stabilis sed inde eicit: Et veniens qui te et illū inuitavit dicat tibi dahuic locū: hoc frequenter euem̃. qz qui putabat se ēē dignū prelatione eicitur a sua cogitatione et alteri tradit. sicut qui se putabat tenere primū locū virtutū eicit. quia ostendit alter ēē in ipso loco. Sic legit̃ in vitā pa. de vno mercatore atqz duabz mulieribz prelatē cuidā heremite. Sicut etiā in vita eterna qui se putat esse ibi magnū inuenit̃ aliquis eo maior. sic legit̃ de heremita cui onsum fuit q̃ premiū beati basilij habiturus erat. Tertio hoc idē p̃bat ex fusione que sequit̃: et tūc incipias cū robore nouissimū locū tenere: hoc legit̃ de lucifero dicente. Isa. 19. Sup̃ astra celi exaltabo solū meū. q̃ cū fusione et ignominia sit ad infernū detractus. Tertio ostendit quid sit obseruandū volenti attingere honoris celsitudinem. qz debet humiliā de se sentire: sed cū vocatus fueris vade recūbe in nouissimo loco: reputans te esse omnibz minimū. et si forte excellioꝝ dignitate vel nobilitate originis sis. Eccl. 3. quanto maior es humiliā te in omnibz. Et tria adducit p̃pter que nouissimus locus est eligendus. primū ex hoc habet grā amicitie: vt cū venerit qui te inuitavit dicat tibi. Amicē: vere amicus. qz amici et familiares in domo amicoꝝ se humiliāt. et si velint honorari dicunt ne quaqz sed honorent̃ alij. qm̃ ego de domo sum. Secūdū est ascensio loci dignitatis: ascende sup̃ius: tū qz te humiliasti. tū etiā qz amicus. Prover. 26. Melius ē vt dicat tibi ascende sup̃ius q̃ vt humiliēris corā p̃cipē. Tertiuū est honoris gloria que sequit̃ dignitatē: et erit tibi gloria: honoris: corā simul discipulis tuis: tū quia humilis. tū etiā qz alto gradu sublimatus. Quarto ponit̃ omnium istoz rō. et p̃mo qz qui discubuit in p̃mo loco inde eicit̃: qz omnis qui se exaltat humiliabit̃: cum em̃ honor n̄ sit in honorato sed in honorante. oportet vniquemqz non se. sed ab alio honorari. qz si aliquis seip̃s voluerit honorare. qm̃ tūc

Sermo

virtutibus habundet. ab alio non expectet honorem. quia hoc ipso quod
puerit honoris naturam facit se indignum honore. Deinde addit
causam quare exaltat qui nouissimum locum elegit: et qui se humiliat.
cuius humilitatem quatuor sunt rami. spernere mundum. spernere
nullum. spernere se. spernere se sperni. quatuor hęc dona
superni: exaltabit: nulla virtus digna est exaltari nisi sola humi-
litas. Prover. 21. Sapientia humiliati exaltabit caput eius. et
in medio magnatorum sedere illum faciet. Rogemus ergo dominum etc.

Dominica decima septima post penthecostes Prima pars sermonis lxxix. A

Accesserunt ad Iesum pharisei. et interrogauit eum
vnus ex eis etc. Mat. 22. hoc idem legitur mar. 12. Ul-
tima vero pars euangelij habet lu. 20. Tota hu-
mana vita a sui principio usque ad finem currit super
duabus rotis scilicet amore et cognitione. quas rotas

luxuriosi vertunt in fimo luxurie et inficiunt. quidam in aquis auaricie.
et submergunt. ardant in montibus superbie. et conruentes
refrigunt. sed tuę nostra vita pertransit si rota amoris et cogniti-
onis in deo volumus. De cuius dilectione et cognitione agit
in presenti euangelio. quod in tres partes diuidit. In prima querit.
quod sit maximum legis mandatum. In secunda ostendit quod diuinus
amor sit cunctis excellentior. ibi. et ait illis Iesus. In tertia probatur
quod Christus sit dei filius. ibi. aggregat autem etc. Circa primum tria fa-
cit. primum enim phariseorum accessum ad Christum. nam ut primum aut illud
quod legitur. pharisei audientes quod Christus Iudaeis imposuisset silentium de
questione resurrectionis: accesserunt ad Iesum: ipsi: pharisei: accesserunt
quidem aggregati in vnum secundum crisostomum. ut multitudinem vincerent
ratione superare non poterant. a virtute nudos se professi sunt. qui multi-
tudine se armauerunt. Dicebant enim apud se. vnus loquat pro
omnibus et omnes loquentur pro vno. ut si quid vicerit omnes videant
victis. si autem victus fuerit vel solus videatur defusus. Accesserunt
igitur ad Christum non amore sed odio. ut temptarent. non ut instruere-
rent. psal. Conuenerunt in vnum aduersus dominum et aduersus Christum eius
B Secundo ponitur pueris querentis intentio. Et interrogauit
eum vnus ex eis: phariseus et nihilominus legis doctor. In quo ostendi-
tur duplex interrogantis auctoritas. tum quia phariseus vita probatus tum
quia legis doctor magisterio honoratus: temptans eum: In hoc de-
rogat sue perfectioni. quia nec vir sanctus quemque debet temptare.
nec doctor. Et nota quod istud est antiquum vitium iudeorum procedens
ex ambiguitate fidei. semper enim ipsi temptauerunt deum. psal. Te

ptauerunt me patres vestri. Sic et xpm multipl'r temptauerūt
 Primo quidē eius diuinitatē. sap. 2. et mar. 12. Si filius dei est
 descendat nūc de cruce. Secūdo ipsius potentiā. mar. 11. Quere
 bant ab eo signū temptantes eū. Temptauerūt eius sapien
 tiā. sic hic. 3. re. 10. Venit temptare eū in figuris et emigmatibz
 Itē temptauerūt eius clementiā. Jo. 8. cū obtulerūt ei mulierē
 in adulterio dephensā. Temptauerūt eius iusticiā. si liceret cen
 sū dari cesari. mat. 22. Temptauerūt zelū ipsius ad legē. mat.
 19. Si licet hōi vxores dimittere. Que temptationes fecerūt eos
 imitatores diaboli. qui p̄mus temptauit xpm in deserto. eccle.
 18. Noli ēē quasi hō qui temptat dñm. C. Tercio ponit in
 interrogatio: mgr̄: mgr̄m appellat. cuius nō vult ēē discipulus
 forte ad cautelā sophisticā. qñ añ interrogationē collaudat rñ
 dentē. vt facilius decipiat: qđ est mandatū magnū in lege: om
 nia quidē magna sūt. sed querit quid sit excellētē magnū. Cri
 de magno inquit mandato interrogat. qui nec minimū obser
 uat. ille debet interrogare de maiore iusticiā. qui iā minore com
 pleuit. Et attende istius disputationis ordinē. Primo em̄ ue
 niūt vt multitudīne ipsum terreant. psal. Dñe quid multipli
 cati sunt qui tribulant me. multi insurgunt aduersum me. Se
 cundo ceteris sapientiorē p̄ponunt. Tercio ipsuz collaudant vt
 decipiant. Quarto difficillimā questionē p̄ponunt. de qua plu
 res opiniones erāt. vt eū ex strarietate p̄tū tacere compellant
 qui silentiū imposuerat saduceis. Itē qz sacerdotū et doctoz est
 rñdere de lege. vt dicit mal. 2. Ignorantes se ostendunt. qui de le
 ge xpm interrogant. Nō qz quatuor ex causis p̄posuerunt hāc
 questionē. Primo vt ex rñsione eū legistrālgressorē quincerēt
 notū em̄ est oībz precepta p̄me tabule maiora ēē secūdis p̄ceptē
 In p̄ma vero tria sūt de quibz erat dubiū. qđ illoz esset maius
 Si em̄ dixisset xps. qm̄ maius oībz est primuz. scz nō adorabis
 deos alienos. obiecissent. qz veniens hir'lmā diuinos honores
 suscepit. si vero hm̄ preceptuz dixisset ēē maius. scz nō assumes
 nomen dei tui inuanū id ē nullā creaturā que vanitati subiec
 ta ē deū appelles. illi obiecissent. qz filiū dei se noiabat cū esset
 hō. si vero terciū mandatū de obseruatione sabbati maius oībz
 rñdisset. obiecissent illi. qz nō custodiret sabbatum. Secūda cā.
 quare p̄posuerunt istā questionē est. vt eū ostenderent ignorantē
 Nā vt dicit orig. Diu aut apud illos hęc questio versabat qui
 busdā p̄ferentibz vnū mandatū. aliis vero aliud. quātumcūqz
 igit tenuisset xps opinionē ex altera opinione videbat fautor i
 bus eius ignorās. Tercia cā est vt rei dubie aliqz haberent cer

Sermo

titudinē. Quarto diuinitus sic factū est vt istius questionis de-
terminatio illi eēt reservata. qui cū sit legislator. suoz precepto-
rū nouerit gradus et ordinē. ipse em̄ scit q̄ preceptū uoluit ma-
gis obligatoriū esse. et iō ipsius ē interpretari qui addidit legē

Secunda pars.

¶ Secundo cū dicit et ait illis. ondit q̄ diuinus amor sit
cūctis p̄ceptis excelsior. et tria facit. p̄mittit em̄ p̄cep-
tū de diligendo deū: Et ait illis ihesus: licet vnus in-
terroget. omnibz tñ respondet. sciens om̄s interroga-
p̄ vnū. vbi consideranda ē saluatoris mansuetudo. qz suos etiā
temptatores conat deducere in notitiā ueritatē: diliges: nō di-
cit time. et hoc triplū de cā h̄m criso. Primo qz timere ē seruoꝝ
diligere uero filioꝝ. Nos uero nō sumus ancille filij. sed libere.
gal. 4. Secundo qz timere ē necessitatē. diligere uero libertatis.
Tercio qz timor licz fugiat penā non tñ dat gloriā. diligere ue-
ro vtrinqz facit. Quarto qz timere est cū pena diligere. aut cū de-
lectatione. Deinde ponit dilectionis obiectū: dñm deū tuū: et
ipse idē qui est n̄re dilectionis termin⁹ ipsius dilectionis est cā.
qz vt dicit bern. cā diligendi deū. deus ipse ē. Vnde nō q̄ dñs
sic dicit eo q̄ domui p̄sist. et ad nutū eius tota domus regat.
qz uero deus p̄cessit toti mundo. ad cuius nutū tota mundi ma-
china regit. ideo diligendus ē p̄pter suā sapientiā et potentiaꝝ.
vel dñs eo dicit q̄ det minas insolentibz vt corripiant. vñ dili-
gendus ē tanq̄ magister et corrector. Itē dicit dñs quasi dana-
munus. qz uero deus dat munera sibi obtempantibz ideo ē dili-
gēdus. Deus uero sic dicit eo q̄ nihil ei desit. vel quasi diligēdus
vel qz oīa dat. in greco autē deus dicit a metu. qz timendus ē.
qz igit̄ deus diligit oīa. nō mizz si diligēdus ē. qz p̄ueit nos
qz uero sic diligit q̄ etiā dat quicquid boni habem⁹. amplius
ē diligendus. Rursus qz taliter dat vt nihil ei desit. cū sit infi-
nitū bonū p̄pter q̄ nō requirit de dato premiū. iō sup oīa est di-
ligendus. Sed qz tā liberale ē ipsius bñficiū. ideo diligendus
ē cū timore. vt semp timeamus ipsius dilectionē offendere. etiā
si impune peccare possemus. vt dicit aug. 3. de cathesi. ru. Naz
vt puerbialit̄ dicit. oīs amans timet. vñ poeta. Res ē sollicitu-
tū plena timoris amor. Rursus diligendus ē deus qz n̄ est. n̄
quidē creator. n̄ gubernator. n̄ redemptor. n̄ premiator. quia
uero creator n̄ est diligendus amore filiali. vñ Dam. 1. li. 15.
Principalis deus n̄ est pater qui nos de nō entibz adesse pro-
duxit. q̄ qui nos genuerūt. cū ex ipso etiā esse et generare sus-
ceperint. multū aut̄ illū diligeres qui amissū oculū aut vitā tibi

restitueret ideo deū ama qui tibi nō hūti hęc oīa dedit. Itē non
 solū hęc dedit sed hominē inter ceteras creaturas nobilitauit vñ
 bern. in ser. Pazz ne tibi videt hęc. cogita qualē te fecit nempe
 hū corpus egregiā creaturā hū aiām magis imagie creatoris
 insignē. rōnis p̄cipē. beatitudinis eterne capāē. porro ambo
 hęc coherere sibi fecit vinculo amicabili artificio incōprehensibili
 sine spe retributionis. Si namq; pulcra statua suū cognosceret
 artificē. statim illū diligeret a quo tanta ēēt pulchritudo. Itē q̄
 sup oīa creatoris bñficia. etiā ad suū imaginē et similitudinē nos
 fecit. p̄pter q̄ eū amare oportet. qz similitudo ē causa diligēdi. fili
 orz em̄ qui magis ē filius patri naturalit̄ plus diligit p̄rem. Se
 cundo diligendus ē. qz n̄ gubernator. diligimus em̄ p̄iorē et
 patrefamilias qui dat nobis vitē n̄cia deus vero ad n̄am pro
 uidit vtilitatē omnez creaturā. diligimus p̄cipē si rempublicā
 regit pacificē. deus vero totā mundi machinā sine pturbatione
 gubnat. tamen si aliqñ merito n̄oz peccatoz pturbationes ali
 quas patiam̄. vñ boe. D qui p̄petua mūdū rōne gubnas. Ter
 raz aliq; sator. qui tps obeuo. Ire iubēs stabilisq; manēs. dal
 cunda moueri. Diligit discipulus m̄gr̄m. deus vero omnē in
 tellētū erudit. Tercio diligendus ē. qz n̄ redemptor. si quis
 em̄ esset i captiuitate positus. aut mortū adiudicatus. multū di
 ligeret eū. qui p se intercederet. sed amplius diligeret. si p sua li
 beratione aliquos peccatores mitteret. maxie vero ille diligen
 dus esset. qui etiā p seipsū accēderet. sed caritas et dilectio om
 nē amorē excedens ē. si etiā seruituti et mortū se traderet p libe
 ratione captiui. p̄pter duo. p̄ma scz creationis et gubnationis.
 etiā pagani plusq; se tenent diligere deū. qui totū q̄ hnt ab il
 lo hnt. sic dicit ber. qñtuz dilectiois ego fidelis debeo deo meo
 qz nō solū eū credo vitē mee gratuitū largitorē. largissimū ad
 ministratorē. piū solatorē. sollicitū gubernatorē. sed insup etiā
 copiosissimū redemptorē. eternū seruatorē. ditatorē. gloria
 torē. Quarto diligendus ē. qz glorificator n̄ est. quilibet em̄
 diligit vitā p̄riā. p qua etiā totū mundū daret. diliget hō sa
 mitatē. pulchritudinē. diuitias. potentia. sapientia. virtutē. ho
 norē. et amicitia. quia hęc sūt bona hoīs. Ille igit amplius ē di
 ligendus in q̄ sunt oīa n̄a bona. vita sine mortalitate. sanitas
 sine infirmitate. pulchritudo sine deformitate. diuitie sine pau
 tate. potentia sine debilitate. scia line ignorātia. virtus sine ma
 licia. amor sine discordia. honor sine iuidia. Et attende q̄ ama
 bilis sit deus. cū em̄ verecundū sit vt aliquis se amari p̄cipiat
 tñ tantus ē amor dei ad nos. vt se p̄cipiat redamari. et a nob

Sermo

etiā fragilibus. Au. i. dicit. Quid tibi sū ipse vt amari te dñe iubeas a me. et nisi faciā irascaris mihi. et mimeris in gentes mi serias. pua ne iniuria ipsa ē si nō amē te. imo maria. Nota qđ dei amor quintuplex ē. vñus naturalis. quo ois creatura naturaliter inclinā ad deū amandū. de quo aug. i. li. solilo. Deus quē amat omne qđ potest amare siue sciens siue nesciens. vñ orig. Si aliquis querat quō acquirat diuina dilectio. rñdemus qđ dei amor inchoat est. neqđ em cadit sub arte. sic videre lucē. aut amare penes nemo vnqđ didicit. ita diuine dilectionis naturaliter seminaria sunt in nob sine doctrina. Secundus amor est grāz actionis. quo diligit p acceptis bñficiis. Tertius ē mercenarius. quo diligit p accipiēdis. Quartus ē virtut. que diligit ppter delectationē. que ē in eius amore. Quintus ē transformatiuus. quo diligit ppter seipsū. nullo alio desiderio. beñ Licet sine mercede nō diligit deus. absqđ tñ intuitu mercedis diligendus ē. Deinde istius dilectionis ponit modus et forma ex toto corde tuo. ex tota aia tua. et in tota mēte tua: aug. i. ser totū exigit te qđ totū fecit te. h noli tristis ēē. qđ si nihil vñ gaudeas remāeat i te ex h em diligis totū te qđ diligis deū ex toto te. Premissa aut verba pnt exponi septē mod. primo hm cri. toto corde diligit deus. quasi carnaliter. vt nullū in nobis alterius rei amorē sentiamus. sed solius dei tota aia. id ē tota fidei firmitate. qui em credit nihil boni esse extra deū. nihil extra ipsū iudicabit amandū. tota mente vt omis sensus vacent deo. ois intellectus ipsi mistret. ois sapia circa eū sit. et tota recordatio sit de deo. Itē orig. Ex toto corde. id ē hm totā recordationē. operationē et cogitationē. ex tota aia. vt pati sint eā ponere p pietate dei. in tota mente nihil aliud pferentes. nisi que dei sunt. Itē thō. ex toto corde id ē hm omis vires aie nutritiue ex tota anima id est hm omnes vires sensibilis partis. que sunt ira et desiderium. et in omni mente. qđ p̄tinet ad aiam rōnalez. Itē aug. de do. cristi. deū ex toto corde diligere p̄cipis. vt omis cogitationes tuas. ex tota aia tua vt omnē vitā tuā. ex tota mente tua. vt totū intellectū tuū in illū aseras. vñ in mar. mens accipit pro intellectu a quo habes ea que aseras. Itē bern. ex toto corde sapienter. ex tota aia dulciter. ex tota mente p̄seueranter. Itē glo. ex toto corde id ē intellectu. ex tota aia id est voluntate. mente id est memoria. Itē p cor irascibile intellige. vñ de eo qui tendit ad magna dicimus. qđ sit magni cordis. quatenus omnis amor mundi atemnat. et in illud arduū bonū tendamus. tota aia que p̄tinet ad cupiscibile. vt omne nrm desiderū sit in illo. mens vero p̄tinet ad spirituales portionē. vt toto spū ad

eū tendamus. vñ greg. 22. moza. 4. nihil extra deū sufficit men-
 ti que veraciter eū querit. Itē toto corde quantū potes. tota ai-
 ma quantū scis. tota mente. quantū velle potes et scis. Et
 Deinde hoc mandatū dupliciter commendat a magnitudine et
 ordine. a magnitudine quidē: hoc est maximū: Primo qz nihil
 maius potest ab homie fieri. q̄ qz se totū det deo quantū potest
 Secundo qz ad nihil aliud tm̄ homo obligat. quantū ad hoc.
 imo alia mandata non obligant nisi quatenus deus diligat eo
 modo quo dictū est. Tercio qz dei dilectio maxia facit operari.
 1. cor. 13. Si aliquis loquat̄ linguis hominū et angeloz. si effu-
 caciā fidei habuerit. si cuncta sua distribuerit. si vltierus tradide-
 rit corpus suū. ita vt ardeat sine caritate nihil valet. h̄ em̄ om-
 nia transcendit caritas et difficilima facit operari. vñ aug. So-
 lus amor ē qui nomen difficultatis erubescit. et Jer. nihil amā-
 tibdurū. nullus labor difficilis cupientibz. Quarto maximuz
 est mandatū quia maximū expectat premiū. isa. 64. Oculus nō
 vidit nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit. que prepara-
 uit dñs his qui diligunt eū. nulla virtus est que expectet pre-
 miū nisi sola dilectio. Id Et primū mandatum: primū est hm̄
 ois. nō ordine scripture. sed dignitate virtutis. quia caritas ē
 prima virtutū. sine qua nulla virtus ē virtus. Itē primo quia
 deus amoretz primo a nobis requirit. amor em̄ hm̄ aug. est pri-
 mū donū. vnde nihil possumus virtutis. aut actus donare deo.
 nisi prius caritatis donū dederimus. Itē primū quia hoc precep-
 to tria precepta p̄ me tabule seruant. ex hoc em̄ qz diligimus de-
 um toto corde id ē toto spiritu nō adoramus deos alienos sed
 verum deū quez in spiritu adorare oportet. Ja. 4. ex hoc vero qz
 diligimus tota aīa que ē ad imaginē dei. cognoscimus dei no-
 men non esse vlli creature tribuendū. Ex hoc vero qz mente dili-
 gimus vacamus diuinis. vñ implet̄ preceptū de sanctificatione
 sabbati ¶ Secundo ponit̄ preceptū de dilectione primi. qz pri-
 mo commendat̄ ex ordine et similitudine ad primū: secundum autē
 simile hūc: hm̄ preceptū est dilectio primi. qz post creatozē se-
 cūdo loco non ē nisi creatura. Et ē simile primo p̄pter tria. Pri-
 mo quidē. quia vtrunqz est de dilectione. imo vt dicit aug. de
 tri. Eadē caritate diligit̄ deus et primus. Itē simile. quia vnū
 ad aliud sequit̄. qui em̄ diligit̄ deū. diligit et primū. et econ-
 uerso. Itē sicut hm̄ crisostomus. quia imago dei est hō. in quo deus dili-
 git̄. sicut rex in sue imagine honorat̄. Itē simile hm̄ hillariū. qz
 eandē expectat retributionis mercedem. Deinde ponit̄ ipsū mā-
 datū: diliges primū: h̄ legit̄ le. 19. aug. 1. de do. cri. noie pri

Sermo

intelligit. vel tñ prebendū est. vel a quo nobis prebendum est. misericordie officium. vñ sancti etiā angeli ⁊ xps ipse prius nñ intelligi pñ et om̄s hoies. Deinde istius pcepti ondit modū ⁊ formā: sic trisū: aug. 1. de doct. crist. ad hoc quilibet debet seipsū diligere. vt sic operet̄ quatenus deū diligat toto corde. tota aia tota mente. sic et prius diligendus ē. Tercio hęc duo pcepta caritatis cōmendat: In his duobz mandat̄ vniūsa lex: veteris et noua ad om̄es sui ptes: pendet: id ē sustinet. qz tota lex in his duobz mandat̄ fundat̄: et pphete: lex quidē pcepta p̄mia et penas fundat in his duobz mandat̄. pphete vero in eisdē exhortationes cōminationes ⁊ p̄missiones suas fundant. hęc aut̄ duo pcepta cūdis operationibz. cūdisqz sacrificiis maiora eē dicunt̄ in mar. ꝛ.

Tercia pars.

R

Creo cū dicit cognouit aut̄ ꝛ. ondit qz xps sit filius dei. Et quatuor facit. Primo em̄ interrogat: congregatis aut̄ ph̄is interrogauit eos ihesus dicens. Quid vobis videt̄ de xpo. dupl̄ em̄ errāt iudei circa xpm. Pr̄mo quidē circa psonā eius. nō em̄ credūt eū fuisse xpm. qui venit in mundū. natus ex virgine. sed adhuc expectāt. Secūdo errant circa naturā. qz nō credūt xpm etiā quē expectāt eē deū. sed purū hoiem. et de isto secūdo errore eos interrogat: cuius filius ē: hoc ideo querit. qz ex q̄ totā legē deduxerat ad duo mādata dilectionis tanqz artificiosus legislator. vult ondere rursus h̄ duo mandata reducā in vnuz diligibile. qd̄ est xps. nihil em̄ diligit tanqz deus ⁊ primus nisi ipse. Secūdo ponit eoz rñsio: dicūt ei: dauid: Mat. 1. Liber generationis ihesu xpi filij dauid. vñ rñsio quidē dicebant eū esse filiū dauid. h̄m humanaz naturā. sed multo excellentius rñdit petrus alibi dicens. Tu es xps filius dei viui. Tercio ponit saluatoris argumentatio: quō ḡ dauid in spū. Jero. nō erroris ierto. nec p̄pria volūtate. sed in spū sancto: vocat eū dñm: qd̄ nequaqz h̄eret si eēt filius eius: dicens. dixit dñs: pater: dño meo: filio: sede a dextris meis: nō est deus figuratus vt h̄eat limamēta corpis dext̄ et sinist̄. nec rursus auenit sibi positio aut locus. cū sit inarcūspedibilis. sed dext̄ra signat patris potentiā. in q̄ filius sedē dicūt. qz equalis ē sibi. donec ponā inimi. ꝛ. Inimici xpi fuerūt angeli peccātes et hoies. q̄ voluerūt sibi vsurpare potentiā et sapiāz. q̄ dei filio attribuuñt. quos sub pedibz suis posuit cū carnē assumpsit ⁊ vicit mūdū in cruce añ quid q̄ carnē assumeret ab eterno sedebat a dextris dei i eq̄litate p̄ris h̄ cū p̄ incarnationis misterū fuerūt sibi subiugati inimici eius rōe assumptę nature ñ sedet a dextris

patris. cū minor patre sit factus. imo minor seipso. sed tñ fm di-
 uinitatē naturā nunq̄ desistit sedere a dextris patris: si ḡ dauid
 vocat euz dñm: teste scriptura: quō filius eius ē: put rñdistis.
 hec em̄ duo se non posse compati vident. Quarto ponit eoz in
 sufficientia ad rñdendū: et nemo poterat rñdere ei verbū: ad h̄
 nō potest rñderi nisi p̄ distinctionē dicēdo xpm̄ esse deū et homi-
 nē. sed inquantū homo ē filius abrahe. put vero deus ē dñs ei⁹
 cuius membro d̄ distinctionis qz vsqz hodie nō cognoscunt iudei
 ideo huic s̄ argumentationi rñdere non p̄nt. Et attendendū qz
 ista deductio euidentissime pbat xpi diuinitatē atra iudeos. ar-
 riancos. ebionitas. et nestorianos. neqz ausus fuit quisqz ex il-
 la die amplius eū interrogare: Sacerdotibz nanqz prius in tem-
 plo silētiū imposuerat. postea saduceis. nūc vero phariseis. sed
 qz illi nō interrogabāt nec differebant cū eo cā cognoscende ve-
 ritatē. alioquin videntes eū prudentē in questionibz et subtilibz
 in rñsionibz amplius aiati fuissent eū interrogare. sed cū eo di-
 sputabant vt eū suparent. qz se videntes nō posse facere. desisti-
 runt a sermone ⁊ manu fortī post modicū eum cēperunt asigen-
 tes cruci. Rogemus ḡ deū ꝛ.

**Dominica decima octaua post p̄t hecc/
 stes prima pars sermonis lxx. A**

Scendens ihesus in nauiculā transfretauit et venit
 in ciuitatē ꝛ. Mat. 9. hoc idē legit mar. 2. ⁊ lu. 5
 hec naturalis hoīs additio. vt nihil sp̄iale nisi intel-
 ligat p̄ corpalia signa. credimus em̄ aliquē habe-
 re animā. eo qz ipsum videamus moueri et senti-
 re. Volens igit̄ xps oñdere qz sp̄ialē effectū poterat in aia p̄ficere.
 solo verbo sanat paralyticū. put atinet in p̄nti euangelio. qd̄
 in tres ptes diuidit. Primo ponit miserabilē oblatio infirmitatis
 Secūdo mirabilis p̄batio p̄tatis. ibi. ⁊ ecce quidā. Tercio vene-
 rabilē glōrificatio diuinitatis. ibi: videns autē. Circa primū tria
 facit. Primo em̄ ponit humilē aduentus xpi: ascendēs xps: nō
 quidē in magnā nauī. sed: in nauiculā: quod attestat̄ ipsius hu-
 milime paupertati tñsretauit: tñsretauit mare galilee. erat ei in
 terra genazarenorū. et pacis miraculis ibidē ascendit nauī. vt
 rediret in galileaz. et hoc attestat̄ huilitati sue potentie. Nā vt
 dicit̄ cri. nauigio tñsretat̄ qui pede poterat p̄t̄sire nō em̄ semp̄
 huius potentia oñdere inmirabilibz. ne incarnationis noceret mi-
 sterio. At atra homines mundi si vllā habent potentia. semper
 volunt ea vti magis qz virtute iusticie: et venit in ciuitatē suaz

Sermo

Johannes eps. Creator rez et orbis terre dñs. postea q̄ ppter nos nostra se angustiauit in carne. cepit habere humanā patriā atq; pentes. pentū omniū ipse pens. vt caritatis vniū nos traheret. vbi huilitas conuersationis eius oñdit. qz cū esset superior ciuitatis angeloz. venit vt esset ciuis istius mundi. imo ciuis abiectus et seruus atq; peregrinus nobiscū qui a patria celesti exules eram⁹. quemadmodū iere. descendit in egiptuz cū populo. Baruch. 3. Est deus n̄r et non extimabit alius ad eū. post hoc in terris visus ē et cū hoībz conuersatus ē. Sz querit ad lram que fuerit ciuitas ista ad quā venit xps. Mar. em̄ dicit qz fuit capharnaū. nā hm̄ cri. alia ciuitas suscepit xpm̄ nascentē scz bethleē. alia vero nutriuit. s. nazareth. alia vero habuit continue habitantē scz capharnaū. Jero. tñ dicit qz venit nazaret hęc em̄ asueuit dici ciuitas xpi vñ nazareus appellatus ē. qd̄ videt repugnare mar. dicenti. eū veisse capharnaū. Ad qd̄ aug. dupl̄ r̄ndet. Primo ēē potuit vt mat. p̄ter miserit ea q̄ fecit xps in ciuitate sua nazaret. sed statim adiunxit qz factū est ī capharnaū miraculū. Itē potest dici qz veniēs dñs capharnaū dictus sit venisse nazaret tota em̄ regio galilee poterat dici p̄tinere ad nazaret xpi ciuitatē. sic multe ciuitates ad vnā. vñ veniens capharnaū dictus sit venisse nazaret ciuitatē suā. Secūdo ponit languentis p̄ntatio: ⁊ et̄e offerebant ei paliticū: palitis grece dissolutio d̄ latine. et ē infirmitas oīa membra abinuitē dissoluēs hm̄ virtutem. qz vnū membꝝ aliez iuuare non potest. et ē defectus motiue virtutē. vñ vehementiā languoris tangit: iacentē in lecto qz nullo mō mouere se poterat. sed vt dicit mar. a quatuor portabat. Quō vero iste paliticus xpo fuerit oblatus. dicit mar. ⁊ lu. qz xpo p̄dicantē in domo tanta multitudo conuerat. vt totū an̄ ianuā esset pleni tuncq; paliticū ferentes nō inuenirent quā p̄ eū inferrent ascendētes tectū p̄ tegulas submiserūt grabatū in quo iacebat in mediū ante ih̄sū. Tercio ponit languentē solo latio: vidēs aut̄ ih̄sus fidē illoꝝ: et deferentū et eius qui erat oblatus. neq; em̄ vt dicit cris̄o se p̄m̄issit submitti de tecto nisi credidisset: dixit paliticus: ⁊ p̄mo sic bonus medicus dat fiduciā infirmo timenti de magnitudine languoris: ⁊ sic inducit eū ad sui beniuolentiā: fili: Jero. Magna huilitas despectū et debile totis membꝝ compagibz dissolutū filiū vocat. quē sacerdotes non dignabant attingere. et bene filius. qz iam crederet C Itē cā n̄ lam̄ tu oris tollit: remittunt tibi peccata tua: Hęc em̄ fuerūt causa languoris. et ideo infirmi p̄mo eēt ad m̄uendū de penitentia. qz ad correctionē peccatoꝝ multi in ferunt

languores. Et nō q̄ quinq̄ ex causis veniūt infirmitates. Pri-
 mo ad pbationē virtutū sic iob. Secūdo ad virtutis fortificati-
 onē sic paulo. Tercio ad peccatoꝝ correptionē sic palitico. Quar-
 to ad manifestationē glorie dei sic ceco nato. Quinto ad additi-
 onē penarū sic herodi cuius pena eterna cepit etiā in hoc mundo
 vñ versus. Job paulus paralis cecus ponit herodes. Munc pro-
 bat. hunc munit. reddit. manifestat et addit. ¶ Nec tria no-
 tanda occurrunt. Primo qz ciuitas ad quā venit christus mun-
 dū istū signat qui ē ipsius ciuitas. curatione. gubernatione. ha-
 bitatione. redēptione. et qz ex eo aſtruit ciuitatē sanctā fidelium
 animarū. Itē hanc ciuitatē venit ascendens nauiculā. Nauicula
 carnē eius signat quā ascendit. qz carnis nō fuit desideris sub-
 iectus. hac nauicula ipse tūsiuit fretū temptationū. exposuit ei
 eas passiōibz. fami. siti. laboribz. frigidibz. calidibz. timoribz.
 tristitiē. et ploratibz. Itē eandē exposuit mundi aduersitatibz.
 calumniis. improperiis. paupertati. psecutionibz. flagellis. passi-
 onibz. et morti. Itē eandē exposuit diaboli temptationibz. qui
 p̄mo temptauit eū in deserto. deinde cecidit aduersus eū iude-
 os. tercio etiā horrore mortis induxit. vt timens mortē vincere-
 tur. Job. 1. dictū est diabolo. Ecce oīa que habet in manu tua
 sunt. sed tñ xps in nauiculā carnis sue. cunctas freti temptatio-
 nes p̄transiuit. Apo. 5. Ecce viat leo de tribu iuda. ¶ Nota
 secūdo qz iste paliticus peccatoꝝ signat. p̄mo quidē si cōsiderē
 genus infirmitatis. palisis em̄ oīa membra dissoluit abinuitē. sic
 et peccatoꝝ totus in aīa dissolutus ē. sine vlla cōpositione. vbi
 nulla ē anxio. sed distractio. nūc ad luxuriā. nūc ad auariciā.
 nūc ad vanitatē mundi. nūc ad hoc viciū. nūc ad aliud. Est em̄
 in eo dissolutū iugū amoris. et rupta sunt vincula preceptoꝝ.
 Jere. 3. Itē quantū ad penā. qz vnū membz alteri subuenire n̄
 p̄t. ita peccatoꝝ qñ vult se viuare p̄ ieiuniū nō p̄t gula infirmitate
 abstinentiā nō p̄t. Itē acedia infirmitatē orationē. pigritia labo-
 rē. auaricia elemosinā. et sic de singul. Itē paliticus iacet in lee-
 to p̄stratus. Jere. 2. Leua oculos tuos indirectū et vide vbi nē
 p̄strata sis. lectus eius ē mollities carnis. cupia mētis. pluma
 diuitiarū. in tali lecto iacet miser. et nō attendit qz domus micā
 p̄cipitiū. iam ignis ē in paleis. colub sub pallio. Nō qz si sanari
 debet. optet p̄mo qz eū deferat ad xpm quatuor portatoꝝ. scz
 fortitudo. t̄pantia. iusticia. et prudentia. et submittat p̄ humili-
 tatē cōfessionis an̄ pedes ihesu. et tūc dicit ihesus. cōfide. et timores
 triplis. scz satisfationis. temptationis. redēuationis. dicit sibi. fili
 et erubescentiā ne erubescat tanq̄ a p̄re quin reuelat peccata.

creatione

Sermo

dicit etiā remittunt tibi peccata tua. que xps dimittit autē oritate diuinitatis merito passionis. et misserio sacerdotū ecclesie.

Secunda pars

f

Secundo cum dicit: et ecce quidā: tangit contra calumniatores mirabilis pbatio potestatis. Vbi quattuor tangunt. Primū est aliquoz calumnia: et ecce quidā de scribis: legisdoctozibz: dixerūt intra se. hic blasphemat: blasphemia ē maledictū aliquod circa dei maiestatem quod duobz modis fit. vno modo detrahēdo aliquid diuinitati sic heretici. alio modo diuina attribuendo creaturis, sic gentiles et pagani. Quare vero xpm crediderit blasphemū causa ē. qz ea que dei sunt sibi attribuebat. remittens peccata. vñ subdit in mar. Quis potest peccata dimittere nisi solus deus. Isa. 43. Ego sum qui deleo iniquitates tuas. Secundo ponit calumniatoz reprehensio: et cū vidisset ihesus cogitationes eoz: in quo statim se esse deū comprobauit. qui solus nouit occulta cordiū. vnde potest peccata dimittere: dixit. vt quid cogitatis mala in cordibz vestris: non quidē mala cogitabant quantū ad hoc quod est solum deū peccata dimittere. sed mala cogitabant putantes xpm non esse deū nec huiusmodi potestatem habere. Tercio pbat se posse peccata dimittere: Quid est facilius dicere. dimittunt tibi peccata tua. an dicere surge et ambula: vno quidē modo consideratione diuine potestatis. vtrunqz istoz est equalis facilitas qz nihil sibi est difficile. sed equali facilitate animas sanat et corpora que equali facilitate creauit. Sed considerata creature infirmitate. facilius est corpora sanare qz animas. qz vt dicit crisostomus anima potior est corpe. tanto peccatū dimittere maius est qz corpus sanare. sed tñ sanatio corporis aliquñ signū sanitatis anime ē qñ infirmitatis corporis cā est infirmitas aīe. Tercio mō dicit potest facilius ē animas sanare qz corpus iudicio hoīm quibus corpus est manifestuz et nō anima. Deinde pbat intentū: vt autē sciatis qz filius hoīs: nō solum deus sed etiā homo qui est deus: habeat potestatem in terra dimittendi peccata: ad hoc pbandū: tūc ait paralitico. Surge: sanus factus: tolle lectū tuū Johannes eps vt quod fuit testimoniū infirmitatis sit pbatio sanitatis. et qui prius portabat in lecto nūc lectū suū portet: et vade in domū tuam: vt nō videaris tñ sanus in pntia mei sed etiā absens. Et Quarto ponit subsecute sanitatis effectus: et surrexit et abiit in domū suam: que sanitas corporis pbat xpm posse peccata dimittere. aut em̄ equale. vel salte in appentia hominū facilius ē corpora sanare qz aīas qz si iperio ipsius sanatus ē

in corpore ergo eius imperio possunt dimitti peccata. Nota q̄
 triplex ē status ecclesie. sc̄z incipientiū. p̄ficientiū. et p̄fectoꝝ.
 ad mandatū vero xp̄i surgūt incipientes p̄ displicentiā mali et
 amorē boni. abstrahendo aīam a carnalibz desideriis. vt dicit ra
 ba. lectū vero tollūt p̄ficientes virtutibz. qz vt dicit Greg. vo
 luptates corpis in quibz prius iacebant postea tollūt portando
 ipsius corpis molestias. et ipsam carnē a terrenis desideriis ad
 voluntatē sp̄s subleuant. Reuertunt autē in terrā suam p̄fecti.
 quoꝝ p̄ma dom⁹ est secretū d̄scie qui nesciūt extrauagari sed in
 trantes domū cordis delectant et quiescūt cū eterna sapientia.
 puer. .12. Intrans domuz meā quiescā cum illa. non em̄ habet
 a maritudinē diuidus illius. Secūda domus ē fidelīū congregatio
 vñ tandē ad terciāz pueniunt domū celestis patrie vbi videbit̄
 deus deoꝝ in sion ab his qui p̄fūt de virtute in virtute etc.

Tercia pars.

D

Er̄io cū dicit. videntes autē. tangit̄ diuinitatē gloriifi
 catio: videntes autē turbe timuerūt: solus em̄ deus ti
 mendus ē. Deutro. 6. Dñm deuz tuū timebis et illi
 soli seruiēs. Est em̄ maledictus qui preter deū aliquid
 timet. Sz attendendū vt dicit aug. de virginitate. 4. qz triplex
 ē timor vnus culpabilis sc̄z timor mundi. quo aliquis timet ali
 qñ deū. aliqñ hominē. timet quidē p̄pter t̄palia bona nē diuici
 as auferat. ne infirmitates inducat. ne mundi aduersa venire si
 nat. neqz em̄ p̄pter ista timendus ē deus. qz est timor bestialis.
 Psal. Deū non muocauerūt. illic trepidauerūt timore vbi nō
 erat timor. aliqñ timore mūdano timet homo qñ aliquis timēs
 offendere amicū pretermittit dei mandata. vbi magis eligit di
 splicere deo q̄ offendere hominē. Itē aliqñ timet hō ratione ad
 uerstatē. timet im̄ ipsius. potentia. aminationes. flagella. p̄p̄
 qd̄ peccat aliquis. criso. facile deuiat a iusticia qui in causis nō
 deū sed hominē timet. Isa. 41. Quis tu hic vt timeas ab homi
 ne mortali etc. isto timore frequēter timet hō ipsum mundum. ti
 mens em̄ penuriā facit vsuras. timens despici querit inanē glo
 riā. timens infirmitates vacat amellationibz. Ecclē. 22. Cor tū
 midū in cogitatioe stulti d̄ impetū timoris nō resistit. timor iste
 non cogit. qz non cadit in cōstantē vizz. Job. 29. Frustra labo
 ravit nullo timore cogente. Secūdus timor ē seruilis qui iā bo
 nū operat̄ sed non ex amore. iste timor non ē virtus sed virtu
 tis imitatio. parit em̄ virtutē sed cū virtute nō manet. Isa. 26. X
 timore tuo cepimus et peperimus sp̄m salutis. sed factō par
 tu virtutis cessat iste timor. primo Johannis. 4. Timor non est

Sermo

in caritate. sed pfecta caritas foras mittit timorē. Illo timore timebit peccator dei cōmationē. Amos. 3. Leo rugiet quis non timebit. Gene. 3. Vocē tuā dñe audiui et timui. eo q̄ nudus es sem. Timet peccator districtū iudiciū. psal. Confige timore tuo carnes meas a iudiciis em̄ tuis timui. Timet eternū supplicium. Mat. 10. Timete eū qui potest aiām et corpus mittere in gehēnā. Post istū seruitutē timorē sequit timor filial qui est pfectus et sanctus. psal. Timor dñi sanctus pmanet in seculū seculi. qui timor dñi est spūssancti. iste timor ē duplex scz displicentie et reuerentie. Timor displicentie ē iustoz in pñti. qui tm̄ timent offendere dei dilectionē vt ab oī ipsius custodia abstineant. Pro uer. 16. In timore dñi declinat oīs a malo. Itē alter timor ē reuerētie q̄ etiā beati āgeli et hoīes i pñtia deū timēt. ex reuerētia maiestēt ipsius. Apo. 14. Timete dñm et date claritatē illi. et adorare eū qui fecit celū et terrā: et glorificauerūt deū qui dedit pñtē tales hoīb: pñtē dimitte di p̄ca deus dedit hoī christo in tpe. quā verbū ab etno cū p̄re hūit. hanc etiā pñtē ipse dedit apostolis. Jo. 20. Quoz remiserūt peccata remittent eis. ppter quod deus maxie glorificandus ē. qz nō quantū unoz potestātē sed eā que maxie deo auenit. dedit nō angelis. nō archangel. nō quibuscūqz sup̄nis spūitū. sed dedit hominibz creature abiectē. creature fragili. creature etiā cōtinud peccanti. ex quo dei magnificētia multū relucet qz i vili materia tm̄ virtutis apposuit

Domínica decimanona post p̄t hecosten Prima pars sermonis lxxi.

A Imile factū est regnū celoz hoī regi. qui fecit nuptias filio suo x̄c. Mat. 22. Seruus in cōmēto sup eneidos virgilij scimus inquit vnūquēqz p generis qualitate in irā moueri. nobiles em̄ etli ad pñs vident ignoscere. tm̄ in postez irā reseruant vñ homerus dicit regū irā ita se h̄re. vt etiā si ad pñs indulgerant. videant stimulos iracundie reseruare ad futurū. quod oñ dicit pabola euangelij pñtis. qz rex oīm deus contemptus ab hoīmibz irā sustinuit. sed tandē offensus morte suoz et de honestate regal̄ cuius. homicidas quidez pdidit. in compositū vero habitu tradidit cruciandū. et qz h̄c pabolice dicta sūt de nuptiis eterni regis. id in pñti euange. tria cōtinent. Primo iusta reprobatio eoz qui diuina contempserūt. Secūdo pia electio illoz qui eadē a ppetūt. ibi. tūc ait seruis suis. Tercio puida circūspēctio eoz qui fideliter agūt. ibi. intrauit autē rex. Circa imiquoz autē

iustam reprobationem quinq; declarant. Primo diuini cuius
 magnificencia. iuste em reprobat. qui magnifici negligit appa
 ratu. vnde dicit: Simile e regnu celoz: vbi erit cuius regale.
 et hoc regnu comparat nuptiis factis a quoda rege. et e simili
 tudo operis ad opus. que em ille rex fecit in nuptiis. similia fa
 cit deus in regno celoz: homi: ecce familiaritas: regi: ecce ma
 iestas: Qui fecit nuptias: ecce cuius caritas. sunt enim nup tie
 amantiu: filio suo: ecce nobilitas. omnes igit prouocare debu
 ir huius cuius apparatus. tu ratione benigne familiaritat. tu
 rone regie maiestatl. tu ratione mutue caritat. tu etia ratione
 pulchre nobilitatl. Eze. 39. Conuenite et properate et currite
 vndiq; ad victimam meam quam ego imolo vobis. **B** Nota qd
 p regnu celoz tria possumus itelligere. scz ecclesia present. pen
 tentia. et religionem. Ecclesia quide est regnu. et est regnu celoz
 Regnu autem dicit cui presidet rex regu. et dñs dñantiu. ideo si
 delibo dicit p̄iceps ecclesie petrus. 1. can. 2. Vos aut genus ele
 ctu. regale sacerdotiu. gens sancta. hanc regiam dignitatem popu
 lus ille quonda hebreoz voluit obtinere. dicens. 1. re. 8. Consti
 tue nobis regem vt iudicat nos. sic et vnuse habent nationes.
 tale regnu fuit secularis ambitionis. qd deo nime placet. sic ip
 se dicit osee. 8. Ipsi regnauerunt et no ex me. p̄icipes extiterunt
 et no cognoui. Regnu autem xpi non e de hoc mundo. sed spua
 lis regimie cuius regni sut omnes qui seipos regunt. Itē regni
 ecclesie e regnu celoz ppter tria. Primo. qz ordo regni ecclesie
 a celis deriuatus e. Exo. 25. Inspice et fac hm exemplar qd ti
 bi i monte monstratu est. qz ad exemplar celestiu ecclesia hoc in
 ferius ordinat quod admirat. Job. 38. Nunquid nosti ordinez
 celi. et rationem eius pones i terra. Sed hoc admirabile contempla
 tur Johan. apo. 21. Vidi ciuitatem sanctam ierusalem descendente de
 celo a deo paratam. igit vt dicit ber. 4. li. de aside. no vilis e ista
 forma quamq; in terris. na exemplar habet in celo. Secundo ec
 clesia e regnu celoz rone similitudinis. virtutuz em celestiu si
 militudo refulget in ecclesia. vnde sut seraphim ardentes caritate
 cherubin lucentes veritate / throni presidentes equalitate / dñati
 ones gubernantes p̄mitate / p̄tates p̄uolentes firmitate / vir
 tutes viuētes sanctitate / archangeli ministrantes in spūalitate / an
 geli seruientes cu sedulitate. vñ can. 6. Quid videt in lunamite
 nisi choros castroz. id est. quid videt in ecclesia nisi similitudi
 ne supernoz cuius. Tercio ecclesia e regnu celoz rone premia. 3
 tionis. qz tanta dignitate terrena solis pro celestio militat. z.
 thi. 2. Nemo militans deo implicat se negociis secularib; quin

*p Regnu celorum
 tria possumus in
 telligere.*

*Ecclesia dicitur Regnu
 celorum p̄ tria.*

P

Sermo

potius dicit. Col. 3. Que sursum sunt querite. ubi xps est sedens
in dextra dei. In hoc autem regno celorum facte sunt nuptie. iste nup-
tie fuerunt coniunctio humane nature ad personam filii dei. Nuptie
ei a nubentibus dicuntur. nupsit autem filio dei humana natura quam
etiam secundum carnem sibi copulavit. cum verbum caro factum est Jere. 3. Ego
vir vester et assumam vnum de civitate. Item hanc nuptiam etiam dicitur esse
deus pater. quem dicit hominem regem. hominem quidem non natura sed
similitudine. ad imaginem enim a similitudinem dei formatus est homo
quod vero rex ipse sit patet. 1. mach. 3. Tua est potentia tuum regnum
domine. tu es super omnes gentes. ¶ C. Secundo regnum celorum penitentie
dicitur. iuxta illud mat. 11. Regnum celorum vim patitur et violenti
rapunt illud. quoniam sibi ipsi homines inferunt ut penitentiam. et mat.
21. dixit ihesus pharisaeis. Publicani et meretrices procedunt vos
in regnum dei. quia ad penitentiam pervenerunt. Dicit autem penitentia
regnum celorum ab effectu. quia exulere regni producat in celum. Math. 3.
Penitentiam agite. et propinquabit enim regnum celorum. In hoc autem
regno nuptias facit deus. quia nova est coniunctio anime ad deum. quam
post irritam primam fidem sponsi adhuc sibi deus coniungit. Jere. 3.
Vulgo dicitur. Si dimiserit vir uxorem suam et recedens ab eo dux-
erit viam alteram. nunquid revertetur ad eam ultra. qua indicat. nes-
quaquam. nonne polluta est et contaminata mulier illa. Sed attende
pietatis affectum qui sequitur. tu autem fornicata es cum amatoribus mul-
tis. tamen revertere ad me dicit dominus. et ego suscipiam te. ergo saltem amo-
do voca me. pater meus dux virginum mearum. ¶ D. Tertio regnum ce-
lorum religio est secundum illam acceptionem regni que ponitur mat. 13. Simi-
le est regnum celorum sagene misse in mare. et ex omni genere piscium
agregati. Religio enim in similitudinem sagene de mari presentis
seculi omnes indifferenter agregant. vnde bern. de cli. li. 4. Nos
in monasteriis omnes recipimus sub spe meliorandi. Et hugo
de san. vic. Ecce inquit in vna domo diversi sumus. diversi mo-
res. diverse voluntates. diverse anime. que omnia coniungere debet vnum
amor in christo. et patet quod religio sit regnum celorum. quo ad tria vo-
ta solennia. que sunt humilitas. obedientia. castitatis continentia.
paupertatis tolerantia. De primo mat. 19. Sinite pueros. id est
humiliter obedientes venire ad me etc. De secundo ibidem. Sunt ei
enim qui se ipsos castraverunt propter regnum celorum. De tertio ibidem
Si vis perfectus esse. vade et vende omnia que habes. et da pauperibus.
et habebis thesaurum in celo. Dicitur religio regnum. et regnum
celorum. regnum quidem quoniam in ea regimen vite ad normam et regulam
deductum est. Vnde aug. in incensu. statu. habitu. et in omnibus motibus

^{2o}
Penitentia dicitur Regnum
celorum.

^{3o}
Religio dicitur Regnum
celorum.

vestris nihil fiat q̄ cuiusq̄ offendat aspectū. sed q̄ vestra debeat
 sanctitate. hoc aut̄ regnū et si corpore sit in terra. tñ uersatio-
 ne ē celeste. Phili. 3. Nra uersatio in celis ē. vñ aug. in regu-
 la sursum. Cor habeant et terrena vana nō querāt. Hoc aut̄ no-
 men celū triplicē habet denotationē. Dicit̄ em̄ celū eo q̄ diuer-
 sis luminarijs celatū id ē sculptū sit. Sic et sacra religio in qua
 fulget sol contemplationis. luna actionis. ⁊ sidera multiplicē vir-
 tutis et illustrationis. vel p̄ solē prelati. p̄ lunā ministri officia les-
 p̄ sidera subditi designant. Itē dicit̄ celū a celando. eo q̄ diuina
 nobis celet et abscondat. sic religio intrinsecus abscondit glo-
 riā diuinitatis. ne videat̄ ab hoīb. Can. 4. Q̄ pulchra es ami-
 ca mea. q̄ pulchra es. oculi tui colūbaz. absq̄ eo q̄ intrinsecus
 latet. Itē dicit̄ celū quasi cara elyos qd̄ est deus. id ē domus dei
 iuxta illud virgilij. Pandit̄ in terra potentis olimpi. vere aut̄
 religio ē domus dei. de qua gen. 17. Vere dñs est in loco isto.
 non ē hic aliud nisi domus dei. et porta celi. vñ aug. Honorate
 in vobis deū inuicē. cuius templa faci estis. Et ipse qui habitat
 in vobis. custodiet vos ex vobis. In hoc aut̄ regno sacre religi-
 onis deus facit nuptias. hęc nuptie sunt diuine sapientie copu-
 latio. sapi. 8. Nāc amauī ⁊ exquisiui eā a iuuetute mea. ⁊ ama-
 to: factus sum forme illius. ⁊ quesiuī sponsam mihi eā assume-
 re. filius dei cui sponsa ista tradit̄ religiosus ē. qui contemptis pa-
 rentib. s̄m carnē suscipit̄ a deo. vt sit illi filius. Psal. Pater me-
 us et mater mea dereliquerūt me. ideo dñs assumpsit me. Isa.
 62. Tu dñe pater noster es. et abraā nesciuit nos. tali filio tā
 celebres nuptie. ⁊ tales celebrantes easdē. et talis sponsa agru-
 it. Secūdo iuste p̄bant̄ contempto: es celestis diuini. considerata hu-
 ius regis diligentia. E Quā: misit seruos suos vocare inuita-
 tos ad nuptias: nō suffecerat inuitasse p̄ seipsū. nisi etiā p̄ suos
 vocaret. Sed videte contemptū: et nolebant venire: nō sunt de se-
 d̄ us iuitantis. nec culpa vocantē. nec ipotentia abstulit faculta-
 tem. nec ignorantia dedit certatē. sed sola malicia voluntatis fe-
 cit̄ contemptū. q̄ igit̄ ad celestes nuptias nō veniūt hoīes. hęc to-
 ta cā est. q̄ venire nolunt. Nota q̄ ad nuptias incarnationis
 xpi soli iudei fuerint iuitati. Exo. 3. Inducā eos in terrā fluentē
 lac et mel. in lacte que de carne est humilitatis verbi. in melle
 qd̄ de celis descendit. ipsius diuinitas intelligit̄ ad hoc diuinū in-
 uitauit etiā anteq̄ esset patū per p̄phetas et leges. imo ipsa rei
 superioritas seipsam iuitabat. ita vt nemo cogere ad bibendū.
 sic dicit̄ h̄s. 1. Itē inuitatos vocauit p̄ seruos suos ap̄los. puer.
 9. Misit ancillas suas vt vocarent ad arcē. et ad memia iuitatē.

Ad nuptias Iordanie
 et h̄s. Soli iudei fu-
 erant inuitati.

Sermo

Venite et comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis.
venite obediendo. comedite credendo. panem corporis. vinum divi-
nitatis. mixtum humanitati. Item non seruos tantum. sed etiam ipsum spiritum
sum misit rex caelestis. ut vocaret iuitatos dicentem. Venite ad me
omnes qui laboratis et honorati estis. et ego reficiam vos. Pro-
uer. 1. Sapientia foris predicat. in plateis dat vocem suam. sed no-
luerunt iuitati venire. Mat. 23. Ierusalem ierusalem que occidis
prophetas et lapidas eos. qui ad te missi sunt. quotiens volui con-
gregare filios tuos. quemadmodum gallina congregat pullos sub
alas. et noluisti. Ad penitentiam vero iuitat nos deus. beneficiis.
flagellis. intermis admonitionibus. apertis predicationibus. exem-
plis. terrore futuri iudicij. et premio gloriae. Vocat autem seruos
predicatores qui dicunt filij hominum vsque quod graui corde ut quid dili-
gitis vanitatem et queritis mendacium. auertimini ad dominum in to-
to corde vestro. in ieiunio. fletu. et planctu. sed maior pars hominum
non exaudit vocem incantantium. iere. 43. Misit ad vos dicit dominus
seruos meos discipulos. Nolite facere verbum abominationis huicse-
modi. et non audierunt nec inclinauerunt aurem suam ut auerterent
a malis suis. ideo venit tempus quod penitere volunt pro angustia
spiritus gementes. Sed tunc deus taliter penitentibus non dabit in-
dulgentiam. Prover. 1. Cum venerit super eos tribulatio et angustia
tunc inuocabunt me. et non exaudiam. surgent et non inuenient
me. eo quod non acquieverint consilio meo. et detraxerint correctioni
mee vniuersae. Tercio contempiones salutem suam iuste reproban-
tur huius regis industria. que declarat ex duobus. Primo ex im-
portuna vocatione. quia intermis misit alios seruos: Secundo diligen-
tia apparet. quia nuptiarum magnificentiam apparatus explicauit. ut quos
non adducebat vocantem importunitas. saltem alliceret preparatio
nuptiarum: dicens. dicit iuitas. Ecce prandium meum parauit: Nu-
ptias prandium dicit. Ex quo vult gre. quod non sit ista parabola eadem
illi que legitur lu. 14. Quia ille nuptie cena dicunt. iste vero pran-
dium: Thauri mei et altaria occisa: altaria dicuntur saginata id est im-
pinguata. ab eis enim quod est alere altaria dicta sunt. Et quod in aia
libro est signatum. illud in volatilibus est altare. vnde altaria sunt aues
studiose impinguatae. sic capones. anseres. grues. pavones. et si-
milia: et omnia parata: ita ut nihil desit. vnde claudit: venite ad nu-
ptias: Nota quia nuptie incarnationis christi in presenti vita sunt
prandium postquam nulla ordinata refectio restat sed quies tantum. ita in
presenti refectio quidem ex parte tanquam prandio nuptiarum christi. sed cum
venerit quod perfectum est in gloria. nihil restabit. quia satiabor cum
apparuerit gloria tua. Qui dat igitur prandium in presenti pro fidei

ipse dabit cenā in futuro p̄ spectē. Nota qz dapes huius pran-
diū dicunt esse thauri ⁊ altilia ocasa qz vt dicit orig hoc pran-
diū sunt eloquia dei. quoz eloquioz fortia sūt thauri. suauia
vero et delectabilia saginata sūt. vel aliter sm hil. Thauri sunt
gloriosa martizz species qui ad imolandū electi sūt. saginata ve-
ro hoies veteri spūales celesti pane pasci. Aliter sm criso. altilia
fuerūt p̄phete tm̄. thauri vero qui simul extiterūt p̄phete et sacer-
dotes. Aliter sm gre. thauri fuerūt patres veteris testamenti q̄
legis p̄missione inimicos dei cornu corporis virtutē feriebant.
sic abraā. moyses. iosue. samuel. dauid. iudas machabeus. Al-
tilia vero patres sūt noui testamenti. q̄ pinguedine interne dul-
cedinis percipientes contemplationis penna ad sublimia eleuantē
Aliter thauri sūt fortes aduū. altilia sūt deuoti contemplatiui. sic
potest intelligi ex glo. in prin. leuitici. vel p̄ thauros duces gre-
gis ap̄los intelligimus. qui post labore predicationis martiriū
passi sūt. licet nō fuerint alioz doctores. Isti om̄s qui occisi sūt
in nuptiis xp̄i. nobis in exemplū adducunt. quasi dicat patrū
precedentiū mores respicite. et remedia vite vestre cogitate. Et
Nō q̄ isti alij serui missi vocare iuitatos fuerunt successores apo-
stolorū qui vocando exempla patzū precedentiū adduxerunt di-
centes. Jam sūt occisi thauri apostolica p̄ fide xp̄i. Jam sūt occi-
sa altilia multoz martizz. Jam igit omnia pata sūt. qm̄ verita-
te fidei p̄bat mors martizz. neqz ei illi mori sustinuisent. nisi eā
p̄ qua moriebant fidem verā credidissent. illoz igit mors facit
oia esse pata. vñ apl̄s dicebat se p̄ficere que deerāt passioni xp̄i
in corpore suo. vñ gre. nōndū inquit qm̄ in prima vocatione d̄
tauris et altilibz nil memorat. In secūda vero ocasa eē dicunt.
qz omnipotens deus cū verba eius audire nolumus. adiungit
exempla. vt omne q̄ impossibile credimus. tanto nob̄ ad spe-
randū fiat facilius. quanto p̄ hoc transire et alios videmus. Et
d̄iom. 7. de diui. no. nre inquit sapie principes et duces p̄ ven-
tate moriunt oīdie testificātes. sic est aseq̄ns verbo ⁊ opere verā
xp̄ianoꝝ eē dei cognitionē. Penitentia prandiū est. quā qui nō
gustauerit. ad cenā non deducet glorie. Lu. 13. Nisi penitentiaz
habueritis om̄s peribit. ad hoc prandiū gustandū hortant̄ pre-
dicatores dicentes. qz thauri et altilia ocasa sunt. Thauri sunt
principes impugnantes subditos. Ezech. 34. Lateribz et hume-
ribz impingebatis. et cornibz vestris ventillabitis oia infirma
petora. altilia vero sunt hoies voluptuosi et supbi. Sed cū pre-
dicat̄ de p̄cipibz qui p̄ p̄niam occiderūt in seipsis quicquid ha-
bebāt crudelitātē sic estātinus. ⁊ cū dicit̄ de quibusdā voluptuosis

Sermo

q̄ omne carnale in seipsis madauerūt. tunc taliū exemplis au-
ditores ad p̄niam puocamus. Omnia aut̄ p̄ata sūt. sacerdos vt
audiat. xp̄s vt indulgeat. medicina vt sanet. ianua cel̄i vt pe-
nitentibz pateat. quid igit̄ tardamus. In Quarto iustā stem-
nentū reprobationē ostēdit culpe nequitia. quadruplici ei ex cā
vocati iudei ad nuptias xp̄iane fidei venire cōspserunt. Prima
fuit negligentia. que p̄cedit ex accidia. de qua dicit: illi aut̄ ne-
glexerūt: dixerat illis ih̄sus. Jo. 5. Scrutamini scripturas. q̄ ip-
se sunt que testimoniu phibent de me. et si mihi nō credit̄. salte
operibz credite. sed scribe et docti iudeoz neglexerunt p̄scrutari
scripturas. et opera ipsius demoni attribuebant. Secunda cau-
sa cōtemptus fidei fuit carnalis amor sinagoge. de quo subdit:
Et abierunt alius in villā suā: villa dicit q̄ vilis sit. vñ p̄ vil-
iā sinagoga intelligit̄ que vilificata fuit xp̄o apparente in carnē
Jere. 2. Q̄ vilis facta es nimis. p̄cipes aut̄ populi ducti amo-
re huius ville. dubitantes ne cultus sinagoge cessaret p̄ fidez xp̄i
abierunt ad hanc villā. auilitate fidei cōmmentes. et amantes
agrestia. vñ dicebant. Jo. 11. Si dimittimus eū sic. om̄s credēt
in eū. et venient romai et tollant n̄m locū et gentē. Tercia cā
eiusdē cōtemptus fuit occupatio seculariū actū. nam q̄ minorat̄
actu p̄cipiet sapiam. Vñ dicit̄ eccle. fili ne in mult̄ sint actus
tui. fides aut̄ xp̄iana dicit oīa mundana cōtēnenda. et ipsi ocu-
pati terrenis actibz fidē istā cōtempserūt. vñ dicit: alius vero ad
negociationē suā: nō dicit negociationē dei que laudabilis ē.
vñ prudens negotiator dat̄ omnibz suis compauit margaritā
regni celestis. sed dicit negociationē suā. id ē terrenā. que impe-
dit verā sapiam. Barut. 3. Negotiatores terre viā sapie nesci-
erūt. neq̄ cōmemorati sunt semitas eius. Quarta cā cōtemptus
fidei fuit crudelitas eorundē. de qua subdit: reliqui vero uenue-
runt seruos eius: cludentes in carcere. sic de ap̄lis legit̄ in ac.
apo: et cōtumelias: id ē ignominias verboꝝ et opoz: affectos
ociderunt: Mat. 23. Ecce ego mitto ad vos p̄phetas et sapien-
tes et scribas. et ex illis occidetis et flagellabit̄ et crucifigetis
in sinagogis vestris. et p̄sequemi de ciuitate in ciuitate. vt veni-
at sup̄ vos oīs sanguis iustus qui effusus ē sup̄ terrā. ¶ Nō
q̄ quatuor sunt illa que phibent hoīem facere p̄niam. Primus
ē negligentia. que nascit̄ de mīa dei et spe longioris vite. mul-
ti quidē h̄nt p̄positū penitēdi. sed negligūt p̄positū exequi. tra-
hētis illud de die in diē. quasi adhuc multis diebz victuri sint.
dicentes ap̄d semetipsos. Miserē deus peccatoris in quacūq̄
die auersus fuerit. Cōn quos ecclesiasticus. Ne tardes inquit

auerti ad dñm. et ne differas de die in diē. Cōñ quos pñus in
 fatiris. Cras hoc fiet. Idē cras fiet quid quasi magnū nempe di
 em donas. sed cū lux altera venit. iā cras hesternū cōsumpsimus
 Ecce aliud cras. Egerit hoc annos. et sp paululū erit vltra. vñ
 dicit. Viue memoz leti. fugit hora. hoc qđ loquoz inde ē. Secun
 do aliquos phibet ambitio seculi. que signat p villaz. Dportet
 em penitentē esse humilē. 3. re. 21. dicit de penitente adhab. Non
 ne vidisti humiliatū adhab corā me. Terco phibent aliqui pe
 nitentiā agere ratione negotiationis. aut qz negotiis seculari
 bus iplicati sunt. quos lucra delectant. et quibo molestū est ali
 ena restituere. vñ criso. Miserrimus mundus et miseri qui eū
 secunt. sp em mundialia opera excluderunt hoies a vita. Quar
 to aliquos phibet ppria malicia. qui em seruos dei psequit. pe
 nitentiā non meret. Amos. 5. Odio habuerunt corripientē in
 porta. et loquentē pfecte abhominati sunt. ideo prudens in tpe
 illo tacebit. qz tps malū est. Quinto sequit taliū iusta cōdemna
 tio: rex vero cū audisset: audire dei ē culpe pfecta cognitio. cla
 em vox sanguinis effusi ad deū. sic dicit gene. 4. Clamant fla
 gicia. sic dicit gene. 18. Clamor sodomoz venit ad me. clamāt
 et o ppressiones paupezz et pupillozz. Exo. 22. Si leseritis eos
 votiferabunt ad me. et ego audia clamozē eoz. et indignabit
 furor meus: iratus est: ira in deo nullā commotionē passionis
 significat. sed effectū ire designat. qui ē vīdīca. qz em vīdī
 cā exercet ab iratis hoibo ideo cū deus punit iratus dicit. de cu
 ius ira dixit manasses. Insustētabilis ē ira comminationis tue
 sup peccatores. Deinde huius ire demonstrat affectū: et missis
 exercitibz suis: romanos intelligit qui dicunt exercitus dei. qz
 ab eo ducti. ab eo multiplicati. fortificati. et qz licet ignorantes
 ipsius voluntatē compleuerūt. Joelis. 2. Dñs dedit vocē suam
 añ faciē exercitus sui. qz multa sunt castra eius nimis. qz fortia
 et facientia verbū eius: pdidit homicidas illos: iudeos videli
 cet qui hoīem deū occiderunt et seruos eius. hos pdidit roma
 nozz exercitus sub tito et vespasiano pīncipibz. R Et ciuita
 tē illozz succendit: ierusalē videlicet et templū cremata sūt. Pā
 Exarsit ignis in sinagogis eoz. flāma combussit peccatores.
 hic ardere ceperunt et flāma vsqz ad infernū cōtinuata ē. Deut.
 32. Ignis succensus ē in furore meo. et ardebit vsqz ad inferni
 nouissima Nota qz in his verbis damnatio reprobozz qui vo
 luerunt pñiam agere describit quadruplicat. et primū est cōmi
 natio diuie indignationis. que p iratū regē intelligit. puer. 19
 Indignatio regis nūcij mortis. et vir sapiens placabit eū. hxc

Sermo

iracundia placat in presenti p̄pniam. sic dicit ps̄. Remissisti iniquitatem plebi tue. operuisti omnia peccata eorum. mitigasti omnem iram tuam. auertisti ab ira indignationis tue. Sed in penitentes accendunt in nouissimo. Psal. Dominus in ira sua turbabit eos &c. istius ire quatus sit timor dicit apoc. 6. Absconderunt se in spelunca et petris montium. et dicunt montibus & petris. cadite super nos et abscondite nos a facie sedentem super thronum & ab ira agni. quoniam uenit dies magnus ire ipsorum. Secundo damnatio in penitentem describitur ex ipsius damnationis misteris. nam exercitus demonum cui fuit subiectus in culpa. ibit contra eum in penam. Job. 20. Vadet & uenient super eum horribiles. Isti horribiles sunt maligni spiritus. bonis mentibus pauendi atque fugiendi. super quem uero ierunt calcantes in culpa. super illum redeunt opprimentes in pena. Eccl. 39. Sunt spiritus qui ad uindictam creati sunt. & in furore suo confirmauerunt tormentum suum. Tertio talium pena perditio dicitur. cum ait. perdidit homicidas illos. si homicidae sunt iuste ergo perdit. omnes autem peccatorum suorum ipsius homicida est. qui etiam alium hominem occidit gladio aut uerbo vel exemplo prius tamen seipsum gladio peccati iterum. 1. reg. 31. Arripuit saul gladium suum et irruit super eum. puer. 8. Qui in me peccauerit ledet animam suam. huius pena perditio est que aeterna est salutis. perdit autem homo cum sui ipsius capax non est. & hic est status damnatorum ut a seipsis alienati sint. Quarto talium pena dicitur esse succensio ignis. unde ait. et ciuitatem illorum succendit. ciuitas damnatorum infernus est. de qua Mat. 3. Ve ciuitas sanguinum dilaceratione plena hec uero ciuitas tota succensa est igni gehenne inextinguibilis. in qua omnes damnati conclusi sunt. de hac infernali ciuitate sic dicit uirg. 6. enid. Respice eneas subito. et sub rupe sinistra. Menia lata uidentur triplici circumdata muro. Que rapidis flammis ambit torrensibus annis. Tartareus flaget hostis quae sonantia saxa. Porta aduersa igens solidoque adamante coluine. Vis ut ullum uix non ipsi extendere bello. Celicole valeant stat ferrea terris ad aures. et Job. 20. Deuorabit eum ignis qui non succendit. ille ignis cum sit corporalis nullo tamen studio succendit. nec lignis nutrit. sed creatus semel durat inextinguibilis. & succensione non indiget. & ardore non caret. ut dicit gre. tali igne cremantem damnati infernae tartareae ciuitatis inclusi. cuius ignis materia peccati est. nihil enim ardet in inferno nisi perversa uoluntas. Isa. 9. Vestimentum mixtura sanguine id est peccato. erit in abusione et cibo ignis. et idcirco anima carens peccato ab hoc igne cremari non potest. damnatorum uero anima quae irremissibili habet peccatum id perpetuo cremantem. Job. 20. Luet quae fecit omnia. nec tamen desumet. spiritus igitur ardet. nec unquam desumet. quia peccati ardes sic tenaciter anima est copulata ut nunquam possit remitti &c.

Secunda pars .

L

Secundo iuste reprobatur iniquis pia electio gentium descriptur. tunc ait seruis suis: et quatuor tanguntur. Primo enim eorum qui contempserunt nuptias declaratur indignitas: nuptie quidem pate sunt: psal. Parasti in conspectu meo mensam: sed qui iurati fuerat: iudei videlicet: non erant digni: Sed querit quare non iurati sunt: si non erant digni. Rursus ideo iurabant ut se ipsos pararent quatenus digni essent venire ad nuptias christi. indignos autem se exhibuerunt tradicendo veritati: id dixit illi paulus ad. 13. Vobis optabat primum loqui verbis dei: sed quoniam repellit illud et indignos vos reputat eterne vite. ecce auertim ad gentes sic enim precepit nobis dominus. Sed nec ullus in penitens dignus est suauitate christi percipere. qui voluptati huius presentis seculi plenus est. de quo dicit iob 20. Pais illius in utero eius vertetur in fel aspidum intrinsecus. nec videbit riuulos flumis torrentis mellis et butiri. Quibus verbis duplex damnatorum pena describitur. pena scilicet sensus et pena damni. Pena sensus hinc est. quod panis voluptatis qui quondam fuit illis dulcis in usu. intra viscera mentis vertitur in amaritudinem fellis aspidum. erit enim illis amara omne quod dulce consueuerat esse. Altera pena est damni. quod non gustabunt riuulos torrentis mellis et butiri. Emanatio beatitudinis a fonte deitatis procedens fluuius profundus est et torrens inundans. fluuius dicitur Eze. 47. quod omnis anima ad quam puenerint aque flumis viuet. et torrente vero dicit psal. Inebriabunt ab ubertate domus tue et torrente voluptatis tue portabis eos. hinc exeunt ad vniuersamque animarum beati riuuli mellis et butiri. beatitudo scilicet diuinitatis et humanitatis christi. que dulcedinem habent et pinguedinem. hos riuulos non videbit. id est non gustabit damnatus. nam videre est gustare. iuxta illud. gustate et videte quoniam verum est. Et de reprobo dicit Isa. 26. hinc aliam scripturam. tollat impius ne videat gloriam dei. Et secundo tangit noui mandati auctoritas: ite ergo ad exitum viarum: sic dicitur est predicatores noui testamenti. ut obmissis iudeis transferantur ad gentes quarum statum describit. quod erant in exitu viarum. qui autem est in exitu vie facile ipsam deserit. vnde signum facilitatis conuersionis gentium. quod precepta falsitate idolatrie iam quasi erant in exitu vie gentium. ut modica persuasione ipsam viam idolatrie relinquerent: et quoscumque inueneritis vocate ad nuptias quod indistincte omnibus gentibus annunciata est christi incarnatio. mat. 28. Eritis doctores etc. Non quod ad penam facilius veniunt qui vocantur de exitu viarum presentis seculi quam vocati de principio aut medio. vie enim secularis vite multe sunt. quedam enim est via superbie. quedam auaricie. quedam luxurie. quedam inanis glorie. quedam vindicte. quedam gula. et sic de singulis. quarum omnium viarum finis est ciuitas infernalis. puer. 2. Ambulabant per vias tene

Sermo

brofas. et ad inferos semite illoz. Iste vie in principio hnt delectationem. qz sunt spatiose. speciose. et voluptuose. ppter que allciunt mentē. et ideo vocati in ingressu hazz viazz nō facile penitent. vñ de be. aug. dicit. qz nondū erat auertibilis ad deū. eo qz inflatus esset nouitate illius heresis. Sed iste vie i sui medio p̄ssu fatigant. qz sunt tediose laboriose et scrupulose. non tñ plene aliqui reuocant inde. ppter obligationē pristinae consuetudinis. sed exitus istazz viazz ē periculosus. dolorosus. et tenebrosus. Prover. 4. Via impioz tenebrosa. nesciūt vbi corruāt. Ab isto exitu reuocandi sunt peccatores. vt in viā iusticie reducant. vie em̄ eius vie pulchre. et omnes semite illius pacifice.

¶ Tercio ponit predicacionis euāgelice generalitas: et egres- si: ab interna contemplationis quiete ad laborē predicacionis exteriorē: serui eius: predicatores: in vias: diuersas scz sectas gētiū. de quibo añ preceperat. mat. 12. In viā gentiū ne abieritis. Sed postea dixit act. 1. Eritis mihi testes in ierusalē. et in omni iudea et samaria. et vsqz ad vltimū terre: congregauerunt omnes quos iuenerunt: act. 13. Gauise sūt gentes et gloriificabant verbum dñi. et crediderūt quotquot erant preordinati ad vitam eternā: bonos et malos: bonos quidē et malos ecclesia retinet. qz in celo soli boni. in inferno tñ mali. vñ ecclesia qz medio loco posita ē bonos habet et malos. In ea em̄ tanqz in agro pmixta sūt frumentū et zizania. sed in messe iudicij fiet separatio. in ea tanqz in aerea pmixta sūt gramū et pallea. sed ventilabro diuine snie erit distindio. in ea tanqz vera mīerali mixta sūt aurū et scoria sed ignis sepabit vtrunqz. In ea velut vinea pmixta sūt vinū et vimatia. sed in torculari diuini examis fiet distindio boni autē ideo sūt in ecclesia vt fiāt meliores. et vt malos auertāt malos autē dicit aug. ne putetis frustra viuere. omnis ei malus aut id viuūt vt corrigat. aut vt p̄ illū bonus exerceat. vñ sicut p̄ limā ferrū deducit ad acumen. ita exercitio maloz iusti p̄ficiunt. ideo dicit gre. Nunqz fuit bonus qui malos tollerare recusauit. Quarto plenitudo gentiū describit: et implete sunt nuptie discubentiū: plene sūt nuptie fidei xpi hoim discubentiū. et est mirabilis suauitas considerare. quō verbuz caro factū est. et habiuit in nobis. vñ aug. d̄ seipso dicit. q. des. Nec faciabar illis diebo. dulcedine mirabili. considerare altitudinē silij tui super salutē generis humani etc. Tercia pars. D

¶ Er̄cio cum dicitur. intrauit autem rex. tangitur consideratio diuina erga nostros actus. Et quinque facit. Primo em̄ describit reuerentia hominis discum-

vētis: Intrauit autē rex vt videret discumbentes: discumbere in
 nuptiis xpi est sacramentū ecclesie p̄cipare. fidez xpi habere. &
 bñficiis dei atq; gratis eius p̄frui. et diligenter attendit deus.
 vtz compositē. vtz reuerent. vtz cū gratiaz actione viuam⁹
 in ecclesia. Et attendendū nob qd deus intra nos ē intīmoz nō
 bis q̄ nos ipsis. vñ au. Tu es inquit dñe omni secreto intīm⁹
 or. licet autē intra nos nō sit nobis sp̄ p̄ns. extra tñ esse videt cū
 dissimulat sui presentia. Tūc vero irare dicit qñ p̄ effectū eius
 p̄ntia patet. Intrans autē videt qualit̄ recumbimus. qz oportz
 fidei abū quez gestamus in ope demonstrare. vt ad naturā ali
 menti ipsū alitū duertat. sic dictū fuit au. 7. li. 2. f. Nec tu me
 mutabis in te sic abū carnis tue. sed tu mutaberis in me. qz igi
 tur sic attendit deus quid agamus magna nobis. vt dicit boē
 eius. Necessitas p̄bitatis indita ē. nisi dissimulare velimus. cū
 agamus oia añ oculos iudicē cūnt a cernētis. Tanto ḡ diligē
 tius debemus bona agere in aspectu iudicē. quāto ipse nos vi
 det. ipse vero nō videt a nobis. Job. 9. Si venerit ad me nō vī
 debo eū: et vidit ibi homiē nō vestitū veste nuptiali: Dic hō
 vnusquisq; ē fidem xpi habens. sed nō opa. iste ad nuptias ec
 clesie solū portat os et dentes. obmittens vite compositionē.
 ¶ Nō qz caritas et opus ex caritate factum est vestis. et vestis
 nuptial. vestis quidē vsus ē triplex. Primo quidē veste nostra
 tegunt deformia. sic de caritate dicit puer. 10. Vniuersa delicta
 operit caritas. Xpo. 16. Beatus qui custodit vestimenta sua ne
 nudus appareat. Secundus vsus vestis ē. fouere ā aduersa. nā
 ā estū frigus imbres et ventos vestis iduit. sic et caritas p̄tegit
 ā estū temptationis. ā frigus desperationis. ā imbres aduersi
 tatis. et ā ventos impetuositatis. puer. 13. Nō timebit domui
 sue a frigiditate niuis. Dñs em̄ domestici eius vestiti sunt dupli
 cato. qz duo sūt caritatis p̄cepta dei. videlicet amor et p̄xi. Ter
 cius vsus vestis ē ornare membra. Dis autē ornatus et pulchr
 tudo virtutū a caritate dependet vñ legit can. 3. qz media thro
 ni salomonis fuerūt caritate astrata. qm̄ ois medietas virtutis
 caritate superposita ornatur. Itēz hęc vestis dicit nuptialis p̄pter
 tria. Primo quidē rōne amoris. nuptie em̄ ex amore celebrant̄
 et ideo vestis nuptialis debet esse amor. hanc vestem amoris &
 sponsus induit. qz p̄pter nimia caritatem suā qua dilexit nos de⁹
 filiū suū misit in similitudinē carnis peccati. Secundo caritas ve
 stis nuptialis est rōne letitie. q̄ est i nuptiis. claritas em̄ plena
 iocunditate ē. 1. co. 13. n̄ gaudet s̄ iquitatē agaudet at̄ v̄itati. 3.
 caritas vestis ē nuptialis rōne sue p̄ciositatē. nullus em̄ atra

Sermo

Aut preciosior est nuptiis. In aliis quidem pecunia aut res alia tradit. sed in nuptiis uterque sponsus tradit quod preciosius habet scilicet seipsum. huic tradit dicitur caritas. De qua can. 8. Si dederit homo uniusquam substantiam domus sue pro caritate. quasi nihil despiciet et ipsam substantiam. nescit enim homo precium eius. huius vestimenti colores varios describit apostolus. 1. cor. 13. dicens. Caritas patiens est. benigna est. caritas non emulat. non agit perperam. non inflat. non est ambiciosa. non querit que sua sunt. non irritat. non cogitat malum etc. eccle. 45. Sic pulchra non fuerunt visa talia usque ad orientem.

¶ Secundo ponit examinationem culpe: et ait illi: unumquemque homo minime in iudicio particulari cum morietur iudex uniuscuiusque interrogat quomodo vixerit in fide christiana. sed in fine mundi loquetur toti humano generi: amice: amicum appellat qui caritatem non habuit. ex affectu indignantis. unde ad iudam proditorem dixit. amice ad quid venisti. Mat. 26. Sic est amicus socius mensis. ut dicit eccle. 6. Qui non permanet in die necessitatis. amicum se ostendit precipiendo beneficia christi sed non permanet in opere. ipsi enim soli amici sunt. de quibus dicit Job 15. Vos amici mei estis si feceritis que ego precipio. unde. Job 3. Non diligamus verbo neque lingua. sed ope et veritate: quomodo huc intrasti: in congregationem scilicet fidelium: non habens vestem nuptialem. si conuiuium ecclesie est nuptiarum. absque tali veste nemo ad communionem fidelium accedat. quoniam dignum est ut uiuantes ipsi sponso in habitu conformentur qui caritatis vestem induit. ad quod hortatur apostolus in epistola hodierna. Eph. 4. Renouamini spiritu mentis vestre. et induite nouum hominem. qui secundum deum creatus est. in iusticia et sanctitate veritatis. Existentium autem in nuptiis christi plurimi induti sunt sacco auaricie. sed non est licitum indutum sacco aula regis intrare. ut dicit hier. 4. Aliqui sunt induti purpura superbie. aliqui auro inanis glorie. aliqui pellibus ouium et silate iusticie. aliqui armis inuidie. aliqui vestimentum habent sordidum peccato luxurie. aliqui laceratum dissipatione inuidie. aliqui in compositum negligentia accidie. aliqui molle intuitu complacentie. aliqui nimis effluens voracitate gula. de quibus omnibus sophonie. 1. Visitabo super omnes qui induti sunt veste peregrina. Tertio ponit confusio rei et peccatoris at ille obmutuit: pro confusione non habens quod responderet. Psal. Erubescant impij et deducantur etc. glo. dicit. pro hoc quod iste obmutuit monstrat quod in illo ultimo examine. omne genus excusationis cessabit. Cum enim actus peccatoris discutientur in examine. et querretur ab eo cur se non emendauerit. non occurret quid debeat respondere. non enim desuit eterna inspiratio suggerens. scriptura docens. peccator clamans. eximie peccatoris. misericordia dei expectans. et optuitas penitentis.

se exhibens. Ad hec omnia omnis cessat responsio. qm̄ quidē
 erit peccator. Job. 9. Si voluerit peccator contendere cū deo nō pō
 terit ei rīdere vñ p mille sibi obiectis. vñ cludit. si repente in
 terroget. quis rīdebit ei. vel quis dicere potest ei. cur ita fac de
 us. cuius ire resistere nemo potest. R. Quarto ponit huius d
 uidi damnatio: tūc dixit rex mīstris: isti sūt maligni spūs qui
 deputati sūt ad penā damnatoꝝ. sic dicit Admāntius sup li. iij
 di. merito quidē vt ipsi sint pene auctores. qui fuerūt culpe sug
 gestores. pla. Immissiones p angelos malos. Quatuor aut tan
 gīt penas damnatoꝝ. scz impotentia. tenebras. tristitia. et dolo
 re. Impotentia damnatoꝝ intrinsecā. et extrinsecā signat in
 eo qd dicit. ligatis manibz eius et pedibz. pedes sunt facultas li
 beri arbitrij. manus vero ē potentia operis. vtrunqz istoꝝ est li
 gatu in damnatis tribz vinculis. Primū est culpe precedentis.
 que sic ligat affectū vt sp eius hēat sollicitudinē. sic ligat intel
 lectū. vt sp eius deformitas se intuendā offerat. Naz de aspectu
 ligato dicit virgi. Cure nō ipsa morte relinquūt. Et quod pla
 cuit vñis idē sequit tellure repostos. nā dicit bern. 13. de grā et
 li. ar. c. 13. Q mala voluntas in ipsis damnatis pseuerat. tū qz
 peccare libuit. sed nō placet illis iusticia pene. tū etiā qz si optio
 det potius eligūt adhuc peccare. qd malū est. qz penā sustinere
 qd bonuz est. Hinc apud veteres consuetū fuit vt dicit serui. eas
 res cū mortuis sepelire. quas maxie viui dilexerāt. vt ostēderēt
 qd ille cure eos secunt. quibz vini afficiebant. Quo vero ligata.
 sit culpa in facie intellectus. vt sp eā videat dānatus. dicit ber.
 5. li. de cō. c. 11. Constat i mortale esse aīam. nec aliqñ absqz vl
 la memoria viuere. itaqz durate aīa durat et memoria. sed qua
 lis feda flagitios horrida factoribz. vanitate tumida. contemptu
 hispida et neglecta. nec ē affectus siue in celo siue i terra. qz te
 nebrosa conscientia magis effugere velat minus possit. nō latent
 tenebre vel seipsas. sed vident se que aliud nō vidēt. ligamētū
 hoꝝ pedū succedit ligatio manuū. qz licet sp mala velint nō tñ
 adimplere valent que cupiūt. Secundū ligamentū est obstina
 ti ppositi. qz libez arbitrij non pē velle bonū. nec manus pē
 operari. etiā si volitū esset. Eccl. 9. Quodcumqz pē facere manus
 tua instantē operare qz nec opus. nec scia. nec rō erunt apud in
 feros. Tercū ligamentū est pene. quā sp cupiūt fugere. et nun
 qz possunt. vñ ber. 5. de cō. c. 11. Ineter mī nō obtinebit. qd vult
 et qd nō vult. ieter mī nihilominus sustinebit. digne oīo. vt q
 ad nihil afficit vnqz qd deat. ad nihil vnqz qd libeat euadat: li
 gatis: itaqz: pedibz et maibz: intacta pmittit. qtenus inuat idē

Sermo

neminē posse redire. Gre. 9. mo. Nequaquā ultra mīa pēntis li-
berat. quos semel in locē penalibz iusticia iudicantē damnat.
S Tercia penā tenebrarū aduungit: mitte eū: sic ligatū: in te-
nebras exteriores: infernales tenebras dicit eē exteriores multi-
pliciter. Primo quidē ad differentiā pene et culpe. culpa em̄ est
interior tenebra sic de reprobo legit. Job. 20. Omnes tenebre ab-
scondite sunt in occultis eius. sed pena tenebrarū ē exterior. exte-
rius videlicet supuēniens. Itē dicunt exteriores tenebre. Quasi
extra naturā mentis exītes. dū p̄p̄iam lucē relinquit. vñ boe.
Deu q̄ precipiti mer sa p̄fundo. meus ebet. et p̄p̄ia lucē relicta.
tendit in extraneas ire tenebras. Itē exteriores sunt quasi extra
terminuz. ille em̄ tenebre p̄petue sunt. Itē exteriores dicunt. qz
extra experientia hoīm. et extra miam dei. Neqz em̄ vllus vnqz
simil exptus ē tenebras. Et quasi extra habitū diuine mie esse
vident. Itē exteriores dicunt. quasi extreme tenebre. id ē maxie
extra omnē lucē exītes. Nox em̄ apud nos nō est exterior tene-
brarū. neqz em̄ ē extra omnē lucē quā illustrant sidera. et cui suc-
cedit lux diei. Illas vero tenebras infernales nulla lux illuminat.
vñ dicit. terra tenebrosa. id ē tenebris plena. vñ illud virgilij
Ibant obscuri sola sub nocte p̄ vmbraz. Sed nō videt qz in in-
ferno tanta possit esse obscuritas tenebrarū. ibi em̄ ardet ignis.
sed flāma ignis illuminat. vñ non vident esse exteriores tenebre
Et dicendū iuxta sniam beati gre. 9. li. mo. Qz illa vltix flāma
vicioz cremationē habet. sed lucē nō habet. dicente psal. Su-
p̄cedit ignis et nō viderūt solē. qz illos quos gehenne flāma
deuorat. a visione veri lumis cecat. Dicit em̄ idē be. gre. qz ille
ignis damnatis ad solationē nō luēt. sed vt magis torque-
ant. ad ali quid luēt quatenus. s. ex visione mutua āplus cru-
cient. vñ lucem malignaz ibi dicit eē virgī. Quale ē in certā lu-
nā sub lucē maligna. Est iter in siluis. vbi celū addidit vmbra.
T Tercia penā dicit eē tristitia: vbi erit fletus: qui a tristitia
origina ē. vñ apd inferos dicit poete. cohitū fluiū ex sūgia pa-
lude p̄cedere. sūx tristitia interpretat. cohitus vero ludus dicit.
vñ vir. Nihil nisi lamenta tua sunt cohitite fluenta. cohitū igitur
tur ex sūge nasci ē dānatuz ludū. ex tristitia n̄ ex p̄nā p̄cedere
Zach. 12. Plangent terra familie. familie domus dauid scorsuz. et
mat. 24. Plangent sup se omnes tribz terre. Quarta pena ē ve-
hementē doloris: et stridor dentiu: qui causat a d̄ijs causis. scz
ab acuto. et p̄tratiuo ardore ignis. et causat a frigore infernali
Nā tartarus s̄m seruiū dicitur ē a tremore frigoris. qui est apd
inferos. Job. 24. Et colore nimio transibunt ad aquas niuum

causabit etiā iste stridor a nimia indignationē et furia mentis.
 3 dñm. 3 seiplos. 3 illata tormēta. Isa. 65. Ecce serui mei lau-
 dabunt pre exultatione. et vos sez dānati lamentabitis pre do-
 lore cordis et stritione spūs. Gre. 9. li. mo. fit g̃ miseris mors
 sine morte. finis sine fine defectus sine defectu. qz et mors uiuit
 et finis incipit. et defectus deficere nescit. Et hec cā est stridoris
 dentū. qz sempiternus horror ibi inhabitat. Quinto ponit pa-
 rabole reclusio. Multi aut sunt vocati: om̃s uidelicet hoies: sed
 pauca sunt electi: qui pauca sunt fideles respectu infidelū. rursus
 ex fidelibz multi uocant ad nupcias. pauca uero electi a deo. Isa
 9. Multiplicasti gentē. sed nō magnificasti letitiā zc.

In festo omniū sanctorū p̃ri. ps ser. lxxii

Idem ihesus turbas ascendit zc. Mat. 5. et lu. 6
 nihil ē patria desiderabilius. sic quidā dixit. Ne-
 scio quō natale solū dulcedine tuncos tenet. et
 memores non sinit ēē sui. Et virgi. Vincit amor
 patrie laudumqz imensa cupido. Nobis igit̃ exu-
 libz a patria nostra celesti vñ originē duximus inatus est amor
 illuc redeundi. qui totiens excitat in nob. quotiens laudes ipsi
 us patrie audimus referre. sic dicebat psal. Letatus sum in his
 que dicta zc. Et licet singule celebritates sanctorū excitent anim̃
 hec tñ omniū sanctorū sollemnitatis aim debet vigilantius eleua-
 re in q̃ regis nostri maiestas. mistroz eius nobilitas. cūmū no-
 stroz beata societas declarat. de quibz agit in p̃nti euangelio.
 Et qz añ omnia optet eū laudare qui ē sanctus sanctorū cūctos
 addidit sanctos. ideo p̃ns euāgelium in tres p̃tes diuidit. Primo
 extollit regis etermi maiestas venerabilis. Secundo describit an-
 gelicę creature dignitas honorabilis. ibi. Et accesserunt ad eū.
 Tercio distinguit humane nature merces beatificabilis. ibi. be-
 ati pauperes zc. B Circa primū maiestas ipsius qui omniū
 sanctorū regales obtinet primatū. ex sex additionibz declarat.
 nā ex ipso ē salutare refugium. qz ondit nois pprietas. ihesus qui
 saluator vel salutaris interpretat. Secundo circa subiectos gerit
 attentū aspectū. videns turbas. Tercio sic attendit infima qd
 tñ sublimē habet ascensū. ascendit in montē. Quarto habet tñ
 quillitatis iudiciū. et cū sedisset. Quinto clare natiuitatis misere-
 riū. 3 aperiens os suū. Sexto veritatis certe magisteriū. docebat
 eos. Circa primū considerandū. qz si xps est rex omniū fidelū. sic
 dixit angelus ad virginē. Regnabit i domo ia. zc. De quo et̃
 interrogauer̃ magi dicentes. Vbi est qui natus ē rex iudeoz.

Sermo

Si hoc inq̄ est. merito nomen eius ē: ih̄sus: id ē salutaris. h̄c
em̄ est dēa inter tirannū et regē. q̄z tirannus disp̄dit subditos
rex aut̄ saluat. vñ salus populi rex ē. ideo clamabat mlier que
dam ad regē israhel. 4. re. 6. dicens. Salua me dñe mi rex. et z
mach. 3. Videbat om̄ias sine regali p̄uidētia impossibile ēē pa
cem rebo dari. verus itaq̄ rex xp̄s est. cui auenit nomen regale.
vt ih̄sus. id est saluator dicat. sicut legit̄ lu. 9. filius hoīs non
uenit aīas perdere. sed saluare. Saluat aut̄ sicut pastor greges.
sic medicus egrū. sicut redemptor captiuū. sicut fidelis de positū
sic dilectus amicu. et sic diues thesaurū. Isa. 43. Ego sum dñs
et non ē absq̄ me saluator. C Secundo tangit eiusdē regis
p̄uida circūsp̄ctio: videns turbas: putauerūt quidā deū non
videre terrena. nec eoz habere curaz quasi maioribz intentū. ⁊
ab his remotū inferioribz. vñ ouid. de tristi. Vtq̄ deos celumq̄
siml̄ sublime tuenti. Nō vacat exiguis rebo adesse ioui. et Job
22. dicit. Nō cogitas q̄ deus excellit̄ celo sit. ⁊ sup̄ stellaz ver
tice sublimet̄ et de ioc. quid em̄ nouit dñs ⁊ quasi p̄ caliginē in
dicat nubes latibulū eius. nec nostra cōsiderat. ⁊ circa cardines
celi p̄ambulat. talū sententiā recitat dauid dicens. Et dixerūt.
quō scit deus. et si ē scientia in excelso. et itaz. Nō videbit dñs
nec intelliget deus iocob. Nec ē opinio iniquoz hominū et im
pioz. qui vt ip̄one peccarent. finxerunt deū nostra nō aduer
tere. ⁊ tra quos elegant arguit ipse dauid dicens. Intelligite in
sapientes in populo. et stulti aliqñ sapite. qui plantauit aurem
nō audiet. aut qui finxit oculū nō cōsiderat. qui corripit gentes
nō arguit. qui docet hominē scientiā. dñs scit cogitationes ho
minū. qm̄ vane sunt. q̄ qui regnat in celis videt turbas homi
nū in terris. humalia em̄ respicit in celo et in terra. nec quemad
modū principes seculi intendētes maioribz minora negligit. sed
potius nihil eū latet. omne em̄ occultū penetrat. omne minimū
discernit. omne abiectū reuocat. omni infimo se applicat. nihil
ita sedū est q̄ illi non compareat. attingit em̄ vbicunq̄ aspectū
eius p̄pter suā munditiā. a fine vsq̄ ad finē fortiter. ⁊ disponit
omnia suauiter. vñ ⁊ tra adulteriū dicentē. Ecce. 23. Quis me
videt tenebre circumdant me. et parietes cooperiūt me que ve
reor delictoz meoz nō memorabit̄ altissimus. ⁊ tra hunc sic ob
seruē ecclesiasticus nō intelliges. qm̄ oculi dñi multo plus lucido
res sup̄ solem sunt. circūspicientes omnes vias hoīm ⁊ pfundū
abissi. et hoīm corda intuentes in absconditas ptes. dño em̄ deo
anteq̄ crearent̄ omnia sunt agnita. sic et post hāc ū respicit oīa.
Ecce. 16. mor. c. 6. Dip̄ctis deus sic exteriora circūdat vt interiora

impleat. sic interiora implet. ut exteriora circūdet. sic sūma regit. ut infima nō deserat. sic imis p̄ns est. ut a superioribz nō recedat. sic latet i sua spē. ut tñ cognoscat in opatione. sic cognoscit in suo ope. ut tñ complendi non valeat a cognoscētis extimatio ne. sic intēdit omnibz. ut adsit singul. sic adest singul. ut simul omnibz nunq̄ desit. **T**ercio rex iste n̄r commendat a celsitudine maiestatis: ascendit in montē: mons sion h̄m isido. 14 ethi. sic dicit eo q̄ emineat. triplex aut̄ eminentiaz xp̄s ascendit. Prima ē deitatis. montes em̄ deitatis xp̄s ascendit nō vbi aliquñ non erat. sed vbi sp̄ erat. vñ ascendit eternalit̄. qz ascensus eius nec principiū habet nec finē. qz igit̄ equalitatē patris habet. ideo dicit̄ ascēdisse in montē. psal. Mons dei. mons p̄m̄guis. mons in quo bñplacitū est deo habitare in eo. et em̄ dñs habitabit in finē. Eccl̄. 24. Ego in altissimis habito. et thronus meus in columna nubis. Secundus modus ē eminentia beatitudinis. de quo exo. 15. Plantabis eos in monte hereditatis tue. et rursus. 24. Et sp̄s glorie dñi quasi ignis ardens super verticē montis hūc montē glorie ascēdit̄ eternalit̄. est em̄ splendor glorie et figura substantie ad quē pater. exurge gloria mea. Tercius mons ē celestis eminentia qz corporalit̄ sup omnes celestes mōtes xp̄s ascēdit. Mar. 16. Postq̄ locutus ē eis assumptus ē in celū. psal. Excelsus sup om̄s gentes dñs. et sup celos gloria eius. quis sicut dñs deus n̄r qui in altis habitat etc. **Q**uarto rex n̄r et princeps commendat a plenitudine p̄tatis: et r̄u sedisset: qz cuncta mouet sine sua mutatione. Sedere dicit̄. et hoc attestat̄ plenitudinē p̄tatis. qm̄ absqz sui variatione solo nutu voluntatis cūcta pagit. psal. Mutabis eos et mutabunt̄. tu aut̄ idē ipse es. Sed nob̄ videnda sūt tria. primū quid sit ista sedes. secūdo vbi posita. tercio qualit̄ situata. De primo dicit̄ isa. 66. Celū sedes mea ē. celū intelligit̄ rōnalē substantiā in qua sedet oia diiudicans. vel celū est pp̄ria bonitas in q̄ residens ad nihil aliud mouet̄. Isa. 6. Vidi dñm sedentē sup soliu exelsū et eleuatū. Soliu regal̄ est sedes. vñ dicit̄ soliu quasi sediu. et ē natura rōnal̄. et si soliu dicit̄ a soliditate. tūc istud ē diuina bonitas. cunctis solidior. que sup oia excelsa ē eleuata. si vero soliu dicit̄ a silos grece qd̄ est lignū. qz ex ligno fiebant sedes regū. tunc soliu regis eterni creatura rōnal̄ est. eo ipso qz creatura velut lignū fragil̄ est. istud aut̄ soliu exelsū est natura āgelica. sed eleuatū est natura humana. Secūdo videndū est vbi sit ista sedes posita. et hoc dicit̄ psal. Qui sedes sup cherubim. qm̄ excedit omnē plenitudinē scie et intellectus. Tercio considerādū vbi sit situata

Sermo

de quo Hebre. 1. Sedet ad dexterā patris in excelsis. Dextera est
etermitatis honoz. et equalitas glorie. puer. 4. Longitudo di-
erū in dexterā eius ꝛc. Quanto regis nostri nobis origo describit
et aperiens os suū: os xp̄i est intellectuale cor dei patris. vñd
p̄cedit. qđ os verbū aperit. cū patres manifestat dicentē. sic em̄
verbū ab ore. ita filius a patre. et sicut verbū os aperit. ita xp̄s
patrē manifestat. De primo psal. Erudauit cor meū verbū bo-
nū. ꝛ eccle. 34. Ego ex ore altissimi p̄dij primogeniti añ omnē
creaturā. Quo vero os paternū xp̄s aperuerit. id est manifesta-
uerit. ipse dicit. Jo. 18. Exiui a patre ꝛ veni in mundū. et itez
18. Pater manifestauit nomen tuū hominibz quos dedisti mihi.
Neqz em̄ os paternū vllus potuit aperire. id est manifestare. ni-
si verbū. id est filius. qui ab ipso p̄cedit. Mat. 11. Nemo nouit
patrē. nisi filius. et cui voluerit filius reuelare. Jo. 1. Deum ne-
mo vidit vnq̄. nisi vnigenitus filius. qui ē in sinu patris ipse
enarrauit. ¶ Sexto describit magisteriū veritatis. quo rex n̄
doctet omnē intellectu: doctabat eos: ipse ē qui dicit Jo. 13. Vos
vocatis me magister et dñe. et bñdicitis. sumi etiam. Cuius sin-
gulare magisteriū ipse tangit. Mat. 24. Nec vocemī magistri.
qui amagister vester vnus est xp̄s. sine cuius magisterio nemo
doctet. potest em̄ homo p̄sonare verbis exterius. sed veritatē ipse
solus describit in mente. que veritas ē. vñ aug. 5. c. 2. Nullus
preter te doctet est veri. vbicunqz ꝛ vñdecunqz clamauerit. Job
38. Quis posuit in visceribz hoīs sapiam vel quis dedit gallo in-
telligentiā. Ratione huus doctrine dicit rica. de sancto viā. 1.
de tri. Utinā attenderent pagani cū quanta asidentia xp̄iani si-
deles poterunt dicere deo. dñe si errauimus p̄ te decepti sumus.

Secunda pars.

¶ Secundo ex his que p̄tinent ad solennitatē huius diei
est asideratio angelicę dignitatis. que in verbis istis
describit. cū dicit. accesserūt ad eū discipuli eius. vbi
sup̄ni eius sp̄s commendantē triplicet. et primo a di-
scipulatu deitatis. discipuli eius. secūdo ab accessu familiaritatē.
accesserunt. Tercio a termino stabilitatis. ad eū. Ratione pri-
mi asiderandū est. qz beati illi sp̄s dicunt esse discipuli summe
sapientie. que tenet magisteriū in scola celesti. sic legit Job. 36.
anunciat de ea. id est de luce sapientie. amico suo. qz possessio ei-
us sit. et ad eā possint accedere. ideo illi discipuli commendantē
3. reg. 10. qz sapiam ab ore veritatis p̄cipiunt. beati viri tui. et
beati serui tui. hi qui stant corā te semp. et audiūt sapiam tuā.
Iste vero discipulatus angelicus asistit in tribz. scz cognitione.

distinctione. siue ordine. et operatione. Suscipit enim discipulus a magistro tria quedam. scilicet doctrinam vnde cognitio. distinctio. et inde ordo. imperium et inde operatio. Veritatis igitur doctrina. primo suscipiunt cognitionem omnium. velut clarissima specula que imaginem omnium expressas habent. vnde Dionysius in eadem an. ierar. Ipsi sunt specula clarissima et immaculata susceptiva radium principalium. habent deitatis cognitionem apertam. mundanorum cognitionem certam. et mutuam cognitionem spirituum. De primo mat. 18. Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. de secundo legitur. 2. palip. 3. quod facies cherubim versae erant ad exterioram domum. domus interior celestis est patria. domus vero exterior mundus iste et quam angeli mundanorum habent notitiam. ideo facies eorum ad domum exterioram versae dicuntur. nec mirum si totius creature habent notitiam. qui fontem sapientie omnia contemplant et intuent. vnde gre. 2. mo. c. 2. Quid enim de his que scienda sunt nesciunt. qui scientie omnia sciunt. quod autem mutuam de seipsis habeant notitiam ex virtute diuini magistris. rursus potest intelligi ex eo quod habent exo. 25. vbi dicitur quod cherubim respiciebant se mutuo. versis vultibus in prospectum. Respiciunt autem se mutuo. quia mutuo se cognoscunt. ex eo quod vultus mentis vni usuique ad alterum conuertitur. sed hoc ideo. quia diuinitatem prospectum contemplant. Item discipuli distinguente magistro habent ordinem. quantum autem sit ordo virtutum celestium. quam sapientem distinctus quam potest colligatus. non facile potest ab homine mortali explicari. Job. 88. Nunquid nosti ordinem celi. et pones rationem eius in terra ex his tamen que dicit sacra scriptura. deprehendi potest tres esse ierarchias. id est sacros principatus. et nouem ordines superiorum spirituum. Legitur enim. 3. reg. 6. quod salomō edificauit atrium. interioribus tribus ordinibus lapideum politorum. et vno ordine ligni cedrini. Atrium interior est ecclesia triumphans cuius compactione militas ecclesia exterior est. politum vero lapideum superiorum sunt spiritus. lapides vni lapidee firmitatis et politum sine ulla mentis asperitate. Ex his vero tripliciter distinctis habent tres ierarchias. sicut edificium ecclesie triumphantis. vnus vero ordo lignorum cedri sunt omnes anime beatorum hominum que lignum dicuntur ex fragilitate nature. sed cedrus ratione incorruptibilis glorie. tres vero ierarchie sunt suprema media et infima. in suprema est perfectio. in media illuminatio. sed infima purgatio. sic dicit Dionysius de an. iera. Iste vero ierarchie lapidee distinguuntur rursus nouem ordinibus angelorum significatur per nouem lapides preciosos descriptos eze. 28. ita ut quilibet ierarchia tres lapides contineat. Suprema ierarchia habet seraphim ardens. qui per carbunculū designatur. Item cherubim intelligentes qui per crisolituū designatur.

Sermo

nant. in quo ad oculū solis rutilat stella aurea. Itē thronos cū
tūquillitate diiudicātes qui p topasion intelligunt auro similē
qui etiā bulientē aquā p sui imissionē differre facit. et hoc ppiū
ē tūquille iudicantē. Media ierarchia habet ordinē primū dñā
tiones totū mundo presidentes. que p saphyzz intelligunt. cuius
color ē perspicuus et flauus. sic celi serenatū. sereni em oportz
ēē presidentē sine vlla nebula erroris. aut malicie. Itē habet pñ
cipatus reges et puincias spūalit impantes. qui berillū designā
tur. nā hic lapis valet ā hostes. et dicit reddere hoiem iudicū.
et misē. quod totū principibz auenit. Itē habet potestates. quo
rū potentie nihil resistit. vñ designant p iaspide. de quo ferē. qz
reddit hoiem gratū. et potentē. et tutū. Infima vero ierarchia
primū habet ordinē virtutū. quaz adio ad oia se extendit que
p smaragdū intelligunt. cuius coloris virentis tanta vis ē. vt
etiā prim aerē sui colore iñciat. Itē habet archāgelos. qui ma
iora denunciat. isti p omiez designant. qui colorē habet nigz.
venis albis variatū. et habet figurā humane vnguis. ea em q
p ipsos denunciant. licet rōne reuelationis venā habeāt albā.
qz tñ sunt magna misteria. rōne obscuritatis sūt nigra. Itē ha
bet angelos. quoz sūt ptiulares effectus et reuelationes. iō
p sardiū intelligunt similē terre rubee. qz infimus ordo ē. sic ter
ra vltimū elementoz. R Itē discipuli magistri impio opan
tur. sic et supni spūs oia pfiūt dñitatis iperio. psal. Potētes
virtute facientes verbū illius. ad audiendā vocē sermonū eius
dedit aut illis deus imperiū mundū istū regendi. quē primū re
gūt pmulgando leges. Gal. 3. Lex ordiata p angelos fuit. Itē
ptegendo hoies. psal. Angelis suis mādauit de te ic. Itē expug
nando hostes. Judi. 5. De celo dimicatū est ā eos. stelle. ange
li manentes in ordine et cursu suo. adūsus sifara pugnauerūt.
Sifara exclusio gaudiū interpretat. et hic ē nī hostis. qui ad hoc
peeliat. vt a gaudiis eterne vite nos excludat. Secūdo nā an
gelica describit familiaris diuinitati cū dicit: accesserunt: L
Quoz accessus quadruplex. scz aformationis nature. auersatis
omis grē. a contemplationis clare. et dilectionis itime. Et pño qui
de ad dñm accedūt p aformitatē nature. qz sūt spūs sine corpe
sic et diuina natura. psal. ifacit angelos suos spūs. vñ aug. 12
des. Duo fecisti dñe. vñū ppe te. angelicā scz naturā. et altez
longe a te. scz informē naturā. ppter hāc pproquitatē aforma
tis nature. ipsi āgelici spūs dicunt filij dei. Job. 38. Cū me lau
darent fil' astra matutina ic. Secūdos accessus ē auersionis gra
tie. qz naturā angelicā sibi ppiquā naturalit fecit ēē pproquiore

supnālit̄ d̄uersiōis gr̄a. Eze. 1. dicit̄. q̄ facies eoz et p̄ne eoz
 r̄ū extente erāt desup qz nō ad inferiora adūsi. sed ad supiora dū
 si sūt. ideo d̄uenit eis illd̄. Mat. 3. Ecce angeli accesserūt et mis
 strabāt ei. Tercius accessus ē clare contemplationis. cū em̄ cogno
 scūt creaturā in pp̄ria natura. aut circa illā alqd̄ exhibet̄ misere
 riū. ex h̄ vident̄ ab iterna luce recedere. sed cū eadē in verbo diui
 nitatē cognoscūt. tūc a vesptina cognitione. cognitione matu
 tina accēdūt ad d̄n̄m. de quo iob. 1. quadā die venerūt filij dei
 vt assisterēt corā d̄no. dies ē claritas contemplationis. sed nō cū
 in contemplatione assistūt angeli corā d̄no. sed in ea solū que co
 gnoscut̄ res in verbo. nō tū dicunt̄ res sic cognoscere in seipsis
 q̄n̄ sp̄ eas in verbo cognoscāt. vt dicit̄ aug. 4. sup gen. ad l̄faz
 et iō contemplatione veritatē sp̄ accēdūt. Quartus accessus ē in
 t̄ime dilectionis. amor em̄ amantē transfert in amatū. et qz di
 ligūt deū etiā plus q̄ seipsos. iō magis ad deū accēdūt. et illi sūt
 pp̄m quiores q̄ sibiipsis. Gre. 5. mo. 35. Natura angelica eo sp̄
 lo q̄ creatura ē in semetipsa vicissitudinē mutabilitatis habet.
 quā videlz mutabilitatē vincit. p̄ hoc q̄ ei qui sp̄ idē est viculis
 amoris illigat̄. Tercio cū dicit̄: ad eū: huius pp̄mquitatē termi
 nus exprimit̄. Ad eū em̄ accēdūt qui ē bon⁹ ois boni. finis ois
 appetitus. terminus ois motus. quies ois laboris. p̄mū ois vir
 tutē. sufficientia ois defectus. et vt breuē vnūclācludā. qui ē
 oia in oibz in quē desiderāt angeli p̄spicere zc.

Tercia pars.

Er̄do iuxta diuinitatē meritoz distinguit̄ premiū ani
 maz̄ sand̄az̄. cū dicit̄: Beati paups sp̄: Vbi aside
 randū primo. qz tōe premiū tuncis iustis beatitudo ē
 quā diffiniuit boe. 3. de iso. dicit̄. q̄ ē status oim bo
 noz aggregatione p̄fectus. Statū dicit̄ rōe stabilitatē et p̄ma
 nētē. p̄fectū dicit̄ rōe durationis. et idēficiētē oim bonoz ag
 gregatione. dicit̄ rōe inseparabilitatē et d̄ueniētē. hui⁹ em̄ mū
 di bona. beatificare nō p̄nt. qz nullū de se p̄fectū est. sed deficiēs
 nec aggregat̄ sibi aliū bonū. et vltim⁹ nō est stabile et p̄manēs
 et hoc ē videre in his q̄ appetūt hoīes in quibz pp̄riā asueuerūt
 ponere beatitudinē et hec sūt. diuitie. honores. p̄tates. gloria.
 voluptates. fortitudo. decoz. et sanitas. ondit aut̄ boe. nihil ho
 rū facere hoīem felix. Primo quidē longe sūt diuitie a vera bea
 titudine q̄ subipi p̄nt h̄nt. Itē si honore cupis su pp̄licab danti
 et qui peare ceteros honore cupis postcendi humilitate vilescet.
 Aliā rationē aristo. assignat. d. q̄ honoz ē bonū honozantē nō
 honozati. beatitudo vero ē bonū felix. Itē si potentia desideras.

Sermo

subiectoꝝ obnoxius picul subiacet. Itē si gloriā queris p aspa
queq; distractus securus eē desistes. Itē voluptates quis credat
beatū facere. s. vilissime ac fragilissime rei corpis seruū cōstituat.
Itē qm̄ facile fortitudo et decōꝝ et sanitas tollunt. cōstat qm̄ p h
nō sumus felices. Illd̄ igit̄ bonū in q̄ hęc oia aggregata sūt san-
ctoꝝ aīas facit eē beatas. q̄ ipsū est sumū bonū q̄ videre q̄ ama-
re beatū cōstituit. vñ amb. i. de of. Sac̄ sc̄ptura beatitudinē cōsti-
tuit in cognitione dei. et fructu bone opationis. fructus autē a
fruitione nomē accepit. frui vero ē amore m̄xerere alicui rei pp̄
seipsā. vt dicit aug. hęc igit̄ beatitudo ē cōis oībo sanctis aīabo
S; spūalia p̄mia distinguunt nouē beatitudinib; iuxta diūsitā-
tē meritoꝝ. Et p̄mo tangit premiū apli meriti. meritū quidē
signat in eo q̄ dicit: paups spū: id ē fm̄ aug. hūiles spū non
hñtes instantē spūm. multi quidē vident hūiles exterius. quoz
iteriora plena sūt dolo. sic dicit ecclē. 19. sed hūilitatē spūs ipse
attendit qui ē ponderator spūum. vel paups spū. hūiles atem
ptores mūdi. abdicātes tpalia volūtate spūali diffidētes de su-
is virib; . vel aliter paups spū intelligunt. qui p̄fecte rebo secula-
rib; abrenūciāt. non tm̄ vsu. sed etiā affectu et desiderio. quoz
spūs paup ē nihil cupiens. sic paupes spū gloriofi fuerūt apli
hūiles abrenūciātes diuis. de quib; duob; p̄ncps aploꝝ xp̄o
ppoluit q̄stionē. Mat. 19. Ecce nos relinqm; oīa abrenūciātes
diuis et secuti sum; te. hūilr abrenūciātes hōib;. Quid ḡ erit
nob;. id̄ hui; meriti p̄miū explicat. beatū sūt tales beatitudine
eēntiali. sed beatitudo spūal̄ hui; meriti tāgit: qm̄ ipsoꝝ ē reg-
nū celoꝝ: Ber. paupib; parit̄ et martirib; regnū celoꝝ p̄mit-
tit̄ qz p̄ paup̄tate quidē emitt̄. sed in passione p̄ xp̄o absq; oī di-
lacione pupit̄. paup̄tati regnū. hūilitati celū debet. igit̄ paupi-
bo spū dat̄ p̄ mercede regnū celoꝝ. Isti sūt apli q̄ sub impatore
xp̄o reges sūt celi. de quib; isa. 50. Ambulabūt gentes in splen-
dore ortus tui. et lz regnū celoꝝ cūctis deī beat. nō tm̄ est oīm
sed eoz q̄ abrenūciatione p̄ntiū ipsū acq̄suerūt. quib; dicit. se-
debitis sup̄ sedē dē. **N** Sequit̄ beatitudo patriarchaz veteris
testi. quoz tangit meritū: mites: fuerūt sancti p̄res et benigni
qm̄q; potētes eēt et maḡ auctoritate. ex quib; abraā mitis fuit
remittēdo iniurias ablata vxoris. fugiens lites exortas pastoꝝ.
Isaac vero in dānis illatis tenuit mansuetudinē. Jacob in pse-
cutione fr̄is et fraudib; labā nō est pturbatus. Joseph tate fu-
it māsuētudis. vt lacrimas effuderit p̄ fr̄ib; inimic. Moises su-
per om̄s hōies q̄ morabant̄ in terra fuit mitissimus. sic dicit nū.
. 12. Samuel p̄ salute se cōuentiū exorauit. Dauid autē planxit

mortē inimici. Isti sancti patres q̄ māfuetudie ceteros p̄cellerūt:
 beati s̄. nō s̄ōi beatitudie. sed singl̄r: qm̄ ipsi possidebūt terrā:
 duplex vero terra est q̄ istis possidēda p̄mittit̄. vna celestis fir-
 ma & fertil̄. fluens lac et mel. de qua ps̄. portio mea sit in terra
 viuentiū. Altera terra ē pp̄rie corporatē. de qua iob. 4. Dabi-
 tāt dom⁹ luteas & terrē hābet fundamentū. sanctis vero pa-
 triarchis qm̄ terra fertilitatis p̄missa fuit. nec data ē in p̄nti. iō
 dabit in futuro possidēda. corpus etiā pp̄riū possidebit dū ple-
 no iure dñi hūnt eadē. q̄ dū viuim⁹ p̄t̄m peccat̄ subicit̄. iob. 9
 Terradata ē in manu ip̄j. sed tē verificabit illd̄ isa. 6. Nō audi-
 et̄ ultra iniquitas in terra tua. lz aut̄ et aliis iustis tradat̄ ista be-
 atitudo. soli tñ patriarche hui⁹ rei p̄mi sūt possessores. a qui bō
 iure hereditario tñssert̄ hereditas. eccle. 44. Cū semie eoz p̄ma-
 net bona hereditas. & isa. 6. Dñs iusti in p̄petuū hereditabūt ter-
 ram. ¶ Sequit̄ tertia beatitudo q̄ est penitentiū. cuius beati-
 tudinis tangit̄ meritū: qui lugēt: Quidā plangūt p̄ dāno tpa-
 liū. quoz luctus nō est meritorius. sed culpabil̄ est initū luctus
 et̄m. eccle. 12. Ibit̄ hō in domū eternitatē sue et circuibūt in via
 plāgentes. qui vero irriguū sup̄ius hñtes grām lacrimaz p̄ cō-
 missis delictis. et p̄ dilatione sup̄ne patrie illi merent̄. peccato-
 res em̄ ad luctū p̄nie inducunt̄. iere. 9. Deducāt oculi vestri la-
 crimas. et palpebre vestre defluāt a quis. et docete filias vestras
 lamentū. ascēdit mors p̄ fenestras nostras. ingressa ē domus no-
 stras. hui⁹ plan⁹ subiungit̄ premiū: beati: em̄ tales sūt: qm̄
 ipsi solabunt̄: ps̄. s̄m multitudinē do. me. x̄. Jo. 16. Plorabi-
 tis et flebitis vos x̄. erit em̄ tē penitentiū solationis gaudiū.
 p̄moq; p̄ lacrimas q̄ prius erāt inimica. aspiciēt se factos ami-
 cos familiares dei. Secūdo q; dolori culpe succēdet gaudiū glo-
 rie. tercio q; p̄ lacrimas videbūt q̄ntū dānationis piculū euase-
 rint. iō absterget̄ deus omnē lacrimā ab ocul̄ sanctoz. felices sūt
 iste lacrimas quas man⁹ diuina absterget. ¶ Sequit̄ quarta
 beatitudo que ē p̄phetaz quoz tangit̄ meritū: qui esuriūt et si-
 tiūt iusticiā: h̄ iusticia xp̄i est. sic dicūt. 1. cor. 1. q̄ fact⁹ ē nob̄ sa-
 pia et iusticia. p̄dita em̄ erat iusticia peccante hoīe. sed ipse xp̄s
 nō b̄ iusticia factus ē. hāc desiderātes sancti p̄phete dicunt̄. esuisse
 et sitisse. hāc sic esuriebat daniel. d. Panē desiderābile nō come-
 di. hanc sitiebat dauid. d. Sitiuit aīa mea x̄. hūc aut̄ desiderio
 successit saturitatē beatitudo. tales em̄ sūt: beati qm̄ ipsi saturā-
 bunt̄: In degustatione em̄ hui⁹ iusticie totus aīus sādāt. ps̄. sa-
 ciabor tū ap. glo. tua. vñ moy. et elias aliqd̄ hui⁹ tibi gustan-
 tes. xl. dieb; & noctib; oblit̄i sūt cibū corporālē māducare. Sequit̄
 quinta beatitudo eoz qui cōi noīe s̄fessores dicunt̄. quoz me-

Sermo

ritū ē. qz sūt: misericordes: dederūt ei manū et os mie opibz. ipsi soli sūt quoz opa de9 laudabit i iudicio. sic legit mar. 25. ps. Iosudus hō qui miseret x̄. taliū merces subiūgit: beati qm ipsi miam asēqnt: id em q̄ acquirūt alicui vita etna. ipsa mia ē largitoris q̄ pprie acqrit mia pmerentē bar. 5. adduat dñs isrl cū iocūditate et luce maiestatl sue. cū mia et iusticia q̄ est etiā in ipso. de his vīrg. h sūt om̄s q̄ sui meōres alios facē merendo. Sequit̄ sexta beatitudo. q̄ est vīrginū. quoz ē regina vīrgo vīrginū. hozz meritū est. qz dicunt: mūdo corde: mundū cor ē. q̄ nulla polluit carnis voluptas. tob. 3. nunq̄ cupiui vīz. et mundaz seruam aiā meā ab oi cupia. huic mūdiciē debet purior quedā et illustrior visio dei. de qua subdit: beati: sūt tales: qm ipsi deū videbūt: om̄s quidē sādī deū vidēt. sed puritas cordis vīrginū h̄ meret. vt quodā p̄uilegio singlri deū p̄spiciā9 intueant. vñ attingit q̄ exurgūt in laudē quandā deitatē q̄ illis sol est nō. apoc. 14. cantabūt canticū nouū an̄ sedē dei. et nō poterat dicere canticū illd. nisi illi q̄ cū mulieribz nō sūt coniūgati x̄

Q Sequit̄ beatitudo septia. q̄ est p̄ntificū et p̄latoz ecclie q̄ rōe meriti appellant: pacifici: ipsi em etiā iniuriati exhibēt se pacificos subdit. et circa pacē ecclie p̄pue iussūt aseruādā. iob. 25 q̄ facit concordia in sublimibz suis. qz p̄latos lz sublimes i suscipiis iniuriis facit cordes. ps. rogate q̄ ad pacē sūt ir̄m. hozz subiūgit p̄miū: beati qm filij dei vocabunt: nihil amabili9. nihil cari9. nihil h̄rabili9. et nobili9 filiis dei. et recte tale p̄miū tali merito auenit. qz nihil ē deo odibili9 auctore litis et discordie. vñ dñs est nihil ibi eē cari9 filiis q̄ sunt pacē auctores. et cordie. ps. ego dixi dy estis x̄. decs appellat p̄latos. qz sūt iudices et rectores. qui etiā ex hoc potissime diuini hoies sūt. qz pacifici et iō filij excelli om̄s. Sequit̄ octaua b̄tudo. q̄ martiribz auenit. quoz tangit meritū: qui p̄secutionē patiunt. hozz meritū. extrinseco describit. s. ex materia. vel ex re q̄ est p̄secutio in rebo. in p̄pinq̄uis. in p̄sona. secūdo describit meritū ex virtute patie. cū dicit patiunt. nō resilientes. nō obiurgātes. sed fortit̄ tollerātes vñ illd. Cedunt gladijs more bidentū nō murm̄ resonat. nec q̄rimonia. sed corde tacto mēs b̄n̄ scia aseruāt paciam. secūdo describit meritū ex cā: p̄pter iusticiā: nō quidē patiunt martires tanq̄ fures aut hoicidē. sed p̄pter iusticiā fidei. et iusticiā vite. ec. 4. p̄ iusticia agonizare. p̄ aia tua. et vsq̄ ad mortē certa p̄ iusticia. et de9 expugnabit p̄ te inimicos. ber. qd̄ sibi vult q̄ eadez p̄missio facta ē martiribz et paupibz. nisi qz vere martirij gen9 vera paup̄tas ē. hozz vero p̄miū subiūgit: b̄tī qm ipsoz ē regmū celoꝝ: merito palā celoꝝ regnū h̄nt. q̄ p̄ iusticia ip̄s9 regnū

pugnauerūt. de quibz virg. h. manēt ob p̄iaz pugnādo vul-
nera passi. i. mltitudo eozz fm seruiū. Sz adūtendū q̄ idē regnū
supi9 attributū ē merito aplico. ex q̄ dat̄ mtelligi aplos et mar-
tires eiusdē ee p̄mij. lz illd diūsimode asq̄nt. aplis em̄ debet qz
renūciauerūt cūdis mūdānis. martiribz vero. qz etiā abnegauē-
rūt seipfos. R. Sequit̄ nona beatitudo que doctoꝝ ē. de q̄bz
virg. h. sūt p̄j vates et p̄lze digna locuti. q̄z describit meritū
p̄cipuū. dñt aut̄ veritatē p̄dicare. q̄ triplex ē. i. iusticie. doctrine.
et vite. q̄z veritatē et si repugnāt hoies. nllaten9 tñ dñt obmit-
tē. vñ dic. b̄ti erūtis cū maledixerint vob hoies: blasphemātes
.i. et mala impcantes p̄t veritatē iusticie denūciatā. Amos. 5.
odio habuerūt corripientē in porta et loq̄ntē p̄fecte abhoiati s̄t
h. nihil ad doctozes de huiusmodi maledictiōibz. dic̄ em̄ ps.
maleldict̄ illi et tu b̄ndicēs: et p̄secuti vos fuerint: p̄t verita-
tē fidei et doctrine. sic quidā heretici p̄secuti sūt fideles doctozes.
et dixerint oē malū adūsū vos. p̄t veritatē vite. vitā doctoꝝ in-
famātes falso. vñ subdit: mētietes: sic de xpo d̄m ē. ecce hō ve-
rax et potator publicanoꝝ et p̄coꝝ amic9: p̄t me: ecce cā q̄re
sup̄dca hñt meritū. qz p̄t xpm h. tollerāt. ps. p̄t te sustinui zc
hui9 vero. meritū duplicē tāgit b̄titudine. vnā in spe. alterā in re
de p̄m a dic̄: gaudete: intē9: et exultate: extē9: in illa die: lz
adūsitā nodi. p̄spitas vero dia ap̄t. tñ felicitas sc̄li poti9 no-
di. adūsitā vero dia assilat. qm̄ p̄spitas mōi obnubilat mentē
et ad nodē deducit p̄petuā. Sz eō adūsitā sc̄li p̄t xpm tollera-
ta dies ē. qz veratio dat̄ intellectū. et ad lucē pducit ēmitatis.
Sc̄da b̄titude ē rei. de q̄ subdit: qm̄ merces v̄ra copiosa ē in cel̄
si merces ḡ iusta. si v̄ra ḡ p̄ria. si copiosa ḡ pleā bonitate. si in
cel̄ ḡ secura ēmitate. Illa b̄titude iusticiā hz mercedis. mat. 28.
voca oparios et redde ill̄ mercedē suā. isa. 62. ecce merces ei9 cū
eo. a op9 illi9 corā illo. Itē h. solū bonū ē sc̄oꝝ qz n̄eo ab ill̄ au-
ferre poterat. h. merces copiose bonitatis ē. cui nullū bonū desic̄
cui oē malū abē. gen. 15. ego p̄tāce tu9 et merces tua maḡ mi-
mis. h. merces seure sublimitatis ē. vbi n̄ erugo n̄ t̄mea demo-
lit̄. ac nec fures effodiūt uec furant̄. Rogemus ḡ deū zc.

In die animaz. prima ps sermonis. lxxiii

Quē qd̄ dat̄ mihi p̄ zc. Jo. 6. Amatores. R.
vite p̄ntis vitā aliā nō spantes mortē fugiūt quā
tñ vitare nō p̄nt vt dñt velut finē ommū terribi-
liū. sed vt dic̄ amb. li. de bo. mortis. nō ipsa mor-
terribil̄ est. sed opinio de morte. quaz vnusquisqz
p̄ suo interpretatur affectu aut p̄ sua sciencia p̄ho: rescit. quin
potius morte vitā renouatur. qd̄ s̄ndit euangelium presen-
tis

Sermo

dia. ubi tria tangunt. p̄io securitatē terminus. q̄ morte acquirē.
 secūdo resurrectionis mun⁹ q̄ corpi dedit. ibi. qz descēdi de ce-
 lo. tercio diuinitatē aspect⁹ qui aie tribuit. ibi. h̄c est em̄ vo. &c.
 Ergo euangeliū ostēdit mortē non eē timendā p̄pter illa tria.
 p̄pter q̄ hoies eā abhorēt. timēt ei mortē qz nesciūt q̄ ituri sint
 sed x̄ps dicit ad se venturos. timēt p̄pter resolutionē corpis sed
 x̄ps reformationē p̄mittit. metuūt vitā aie interire cū corpe. h̄
 x̄ps vitā eternā in sui visione demūcat. mortē igit̄ potius p̄fici-
 mur q̄ desiam⁹. nō igit̄ metuenda ē tanq̄ finis terribiliū. Cū
 ta p̄mū cōsiderādū. qz x̄ps semetipsū dicit eē terminū aiayz ex h̄
 sc̄lo t̄nsc̄tū. vt securi⁹ hinc t̄nsc̄am⁹. vñ amb. Intrepide p̄gam⁹
 m⁹ ad redēptorē n̄m iesū. intrepide ad patriar̄thayz cōsiliū. in-
 trepide ad abraā patrē n̄m. cū dies aduenerit p̄ficiam⁹. intre-
 pide p̄gam⁹ ad illū sanctorū centū iustozūqz aduentū. in q̄ t̄nsc̄tu
 tria nob̄ cōsiderāda occurrūt. p̄mū qz fidelū aie sūt p̄mū donū
 x̄po datū et h̄ est: **B** Omne qd dat mihi p̄: sc̄dm qz earū dē
 aiayz se dicit terminū: ad me veniet. ter dū qz ipsayz se dicit lo-
 cū susceptiū: et eū qui venit ad me nō eadē foras: om̄s igit̄ fi-
 delū aie x̄po sūt date. ad eū deducte. ab ipso recepte. date sunt
 aut̄ illi a p̄re. Jo. 18. tui erāt et mihi eos dedisti. et mat. 11. oia
 mihi tradita sūt a p̄re meo. h̄ est p̄cosus thesaurus. q̄ diabol⁹
 postulat. gen. 14. da mihi aias vetera tolle tibi. Sed potius ele-
 git de⁹ p̄ eas tradere filio. qz ab eo create. ex ipso viuūt. in ip-
 so subsistūt. ad ipsū tendūt. p̄ ipsū redimunt. de p̄mo iob. 33. ec-
 ce me sic et te fecit de⁹. de tercio gen. 2. inspirauit in facie eius spi-
 ritulū vite &c. de tercio et q̄to in act. apo. in ipso viuim⁹ moue-
 mur et sum⁹. de q̄nto mar. 20. Venit fili⁹ hois dare aiam suay
 redēptionē p̄ ml̄tis. et qz t̄m iuris h̄z fili⁹ in aiabo fidelū iō di-
 cit eze. 18. ecce om̄s aie mee sūt vt aia p̄ris. ita et aia filij mea
 ē. secūdo qd datū est filio ad ipsū puenit. vñ dicit. ad me veniet
 z cor. 5. om̄s nos manifestari oportet an̄ tribunal x̄pi. vt recipiat
 vnusquisqz p̄pria corpis put gessit. siue bonū siue malū. C et
 nō qz dispositionē oportet p̄cedere hūc aduentū vt adsint ale
 lestis cōplationis. pedes recte affectōnis. man⁹ pie opationis.
 lapades ardētes clare intētionis. eph. 5. vt filij luce ambulatē. q̄
 sic p̄paratus ē secure audit illā vocē. mat. 25. ecce sp̄sus venit.
 exire obuiā ei. exire obuiā est exire corpus istd moriēdo. tali at̄
 t̄nsc̄tu ois aia venit ad x̄pm. et impossibile ē venire ad x̄pm n̄ mo-
 riam⁹. p̄s. p̄pter te mortificam⁹ tota die. et ap̄s. cupio dissolui &
 eē cū x̄po. Et nō qd istud venire ē t̄nsc̄tus. p̄s. t̄nsc̄to i locū tab-
 naculi admirabil' &c. Itē istd venire ē dūti ad suā requiē nā h̄vi-
 uēdo ali t̄t aia. p̄s. Conūtere aia mea in requiē tuā &c. Itē istud

venire ē viuificari. ita q̄ morte uiuūt potius q̄ mors acquirat̄.
 Jo. 5. In iudiciū uenit sed trāsiit a morte in uitā. Itē istud uenire
 ē gaudere. ps. Veniētes ueniēt cū exul. &c. Istud uenire ē omnē
 carnalitatē sinit̄. gen. 7. finis uniuēse carnis uenit corā me. fi
 nis uniuēse carnis mors ē que corā deo uenit cū finita carnis aīa
 pura uita uiuens deo p̄ntat̄. ¶ Itē nota quis sit hui⁹ aduē
 tus terminus. x̄ps uidelz qui dicit ad me ueniet. ad ipsū em̄ ten
 dūt aīe sic ad locū in q̄ quiescāt. Xu. 1. & scilicet. fecisti nos dñe ad
 te. et inq̄etū est cor n̄m. donec quiescat in te. ps. In pace in idē
 ipsū &c. Xu. 9. & scilicet. In pace. o in idē ipsū. o qui dixit. dormiaz
 et somnū capiā. Itē ad ipsū tendūt sic esurientes ad suauē cibū
 Mat. 11. Venite ad me om̄s qui laboratis &c. ad me cibū. Ecl.
 24. Spūs meus sup mel dulcē. hereditas mea sup mel et fauū.
 Itē ad ipsū tendūt. sic sitientes ad fontē. ps. Sitiuit aīa mea ad
 deū &c. Jo. Siquis sitit. ueniat et bibat. et de ventre eius fluēt
 aq̄ uine. Itē ad ipsū ueniēt sic aspiciētes ad lucē vitales. ps.
 Apud te ē fons uite &c. ipse em̄ est elysos. ubi s̄m uirgil. sedes
 sūt beatorū. largior h̄ campus ether et lumie uestit. purpureo.
 solēq̄ suū sideranozūt. Itē ad ipsū ueniūt sic pegrini ad patriā
 q̄ diu etēn̄ hic uiuim⁹ pegrinam̄ a dño. sed moriendo uenim⁹
 ad ipsū qui felix ē patriā n̄ra. ubi uiuoz̄ regio. de qua ps. Pla
 cēbo dño in regione uiuoz̄. quā patriā describit Am. li. de bo.
 mo. diēes. Ibimus eo ubi paradisus iocūditatis ē. ubi adaz qui
 inedit in latrones nescit iaz vulnera sua flere. ubi et latro ipse
 regni & sortio gratulat̄. ubi nulle nubes. nulla tonitrua. nulle
 toruscationes. nulla uentoz̄ p̄cella. nec tenebre. nec uesp̄. nec
 estas. nec hiems uicē variabūt t̄pm. nō frigus. nō grandis. nō
 pluuie. nō solis istius erit usus aut lune. nec stellaz̄ globi. sed
 sola dei claritas refulgebit. Tercio q̄ ad x̄pm̄ puenit nō eiāt.
 sed amicitia suscipit. vñ dicit: nō etiā foris: extra ipsū qui ē
 male illi est. et qui cū ipso est male illi eē nō p̄t. hinc ad dāna
 tos dicit. Discedite a me maledicti. Xpo. 22. foris aut canes &
 uenifici et ipudici & hoīde et idol seruiētes. et oīs q̄ amat & fa
 cit mendaciū. q̄le bonū uero sit eē intra ipsū dicit iob. 12. Pone
 me dñe iuxta te &c. qm̄ in ipso salus ē & p̄ditionez̄ gl̄ia & miserā
 auxiliū & adūsa. spes boni & maliciā. ps. In deo salutare meū. &
 gloria mea &c. Meminē aut etiā x̄ps. qm̄ potius om̄s fideles reci
 pit. p̄mo quidez̄ rōne imēse capacitatis q̄ capax ē oīm. iob. 11
 exaltior celo ē. p̄fundior inferno. lōgior terra. et latior mari. isa.
 50. Ecce man⁹ dñi non ē abbreviata ut saluare neq̄at. Itē om̄s
 recipit ex bñplacito sue uolūtatē. Jo. 10. P̄r quos dedisti mihi

Sermo

volo ut vbi sū ego et illi sint. puer. 8. Delitie mee sūt eē cū fili
is hoīm. Itē omnes recipit ex vigore sue p̄tatis. qz nemo p̄t illi
rape quē assumē voluerit. Jo. 10. Nō rapiet eas quisqz de ma-
nu mea. &c.

Secunda pars.

Secūdo tū dicit. qz descēdi de celo. &c. tangit corpis n̄ri
futura repatio. Et tria facit. p̄mittit em̄ volūtatē di-
uine executio q̄ volūtas cā est efficiēs n̄re repationis
qz descēdi de celo: assumēa mortalitatē a vitā tribuēs
ecce mirabile amertū negotationis cælestis q̄ mortis p̄cio ven-
didit vitā. sic autē descēdit de celo. qz celū ipsū nō deseruit. sic ip-
se dicit Jo. 3. Qui de celo descēdit filius hoīs ē qui i celo ē. et sap̄
18. et vsqz ad celū attingebat stās in t̄ra posita origine n̄re re-
pationis. qz de cel̄ remouet cām extraneā: nō vt faciā volūtatē
meā: sed loquit de volūtatē diuina. tē filius nō habet volūtatē
n̄ri eā que p̄ris ē. quoz em̄ eadē est suba. eoz ē etiā eadē vo-
lūtas. nō facit igit̄ x̄ps iuxta volūtatē suā. i. suā p̄riā. qz volun-
tas diuina ē illi cōis p̄ri et sp̄iūsan. si vero itelligat de volūtatē
hūana. q̄ alia ē potētiāliē diuine volūtatē. tē in p̄posito reformat
x̄ps n̄ra corpa h̄m volūtatē suā dupl̄r. p̄mo quidē qm̄ ex quo
dā hūanitatē affectū nollet hoies eē mortuos. p̄ quibz et ip-
se mortuus ē. et sic nō esset ill̄ repatio resurrectōis n̄cia. talē ef-
fectū suū p̄sus h̄bat apl̄s. d. 2. cor. 5. Nolum⁹ expoliari corpe
sed sup̄indui vt absorbeat qz mortale ē a vita. tales etiā affectū
dicit amb. fuisse in x̄po tū dixit. tristis ē aīa mea &c. tristis inq̄t.
qz statutū erat hoibz mori. sed nō vult x̄ps h̄ac volūtatē facere
hūani affectus. sed potius vlt nos om̄s mori vt lectib̄at resur-
rectō. nō em̄ virescit granū frumētī. nec in fructū multiplicat.
nisi p̄ius mortuū fuerit. 1. cor. 15. qz tu seminas nō viuificat nisi
p̄ius moriat. Secūdo hoc p̄t intelligi alr̄ de voluntate hūana. vt
oñdat qz nō sit cā sufficiēs n̄re resurrectōis. 13 em̄ x̄ps h̄ac vo-
lūtatē velit nos resurrecturos. nō tñ vigore huius volūtatē re-
surgem⁹. sed vigore volūtatē diuini. de qua ps̄. Omnia que
eunqz volu. &c. qz oñdit saluator Jo. 5. venit hora et nūc est qm̄
mortui audiet̄ vocē filij dei. a q̄ audierūt viuet̄ a infra. nō que-
ro inq̄t volūtatē. sed volūtatē meā eius &c. iō remota cā resur-
rectōis extranea sufficientē cām assignat: sed volūtatē eius qui
misit me: misit p̄r filiū in mūdū. vt mūdū sanaret egrotū et re-
suscitaret mortuū. hic ē nou⁹ medicus q̄ sanat et viuificat. qm̄
p̄ris et filij eadē est volūtas diuina. iō qz voluit p̄r filiū adiple-
ut. Jo. 5. Sic p̄r suscitāt mortuos a viuificat sic filij qz vlt vi-
uificat. ¶ Secūdo ponit inteḡ hoīs repatio: h̄c ē volūtas ei⁹ q̄

misit me patris vt omne qđ dedit mihi nō perdā ex eo: dedit
 pater filio nō tm̄ aias gloriādas. sed etiā corpa reformāda.
 hō em̄ filius ē. ideo vtrunq; hōis illi amissit repandū. q. d. cū sis
 hō nōsti quid expediat hōi. ideo ipsius tibi trado curā. Psal. ad
 te oīs caro veniet. Nichil aut̄ oīs fidel̄ moriēdo pdit. sed totū est
 diligenti custodia seruātū. a primo quidē nullus fidel̄ quantū
 cunq; abiectus et minimus pdit. Mat. 17. Nō est voluntas an̄
 patrē vestz qui in cel̄ est. vt pereat vnus de pusill̄ istis. Itē nec
 aliquid corpis eius pdet quantūcunq; sit dispersū membratim
 aut redactū in cineres. Vñ psal. Custodit dñs oīa ossa eozz ꝛ.
 imo capillos capitis pmittit xps nō pituros. mat. 10. et lu. 21
 Vestri cā pili capitis oīs nūati sūt. a capillus de capite vestro
 nō pibit. Itē nō pibit aliquis vigor vel decoz corpis. qñ potū
 augebit. et si aliquis habuerit defectū repabit. Phi. 3. Saluato
 rē expectamus dñm nrm ꝛ. et nō pibit aliquid sube vel viriū
 aie. Mat. 10. Qui pdiderit animā suā ppter me moriēdo inue
 niet eā. Itē nlla virtus. nec aliquis decoz ipsius pibit. sed au
 gebit. Mat. 25. Di hnti dabit. et habūdabit. Itē nihil bonoz
 pntis vite pdet. nec suba. nec ppinq;. Mat. 19. Dis qui reliqrit
 domū vel fratres aut sorozes ꝛ. vsq; possidebit. ¶ Tercio di
 cit. q. ad se ptineat corpoz resurrectio: sed resuscitē illd̄ in nouis
 simo die: Dam. 10. li. c. vl. dicit. q. resurrectio ē secūda eius qđ
 cecidit surrectio. vñ qz aia imortal̄ soli corpi corrupto auenit re
 surrectio. Resurrectio igit̄ est copulatio rursus anime et corpis
 Tria igit̄ nob̄ occurrūt aliderāda. Primū an resurrectio sit pos
 sibilis. hoc aut̄ dubiū esse nō debet. scriptura attestante. xpo p
 mittente. et exēplo resurrectiois apparente. Adducit aut̄ gre
 multa exempla sup̄ eze. ome. 20. primū. qz deus amplitudinez
 celi. molē terre. abissus aquaz. oīa que in mūdo sūt. a ipsos an
 gelos creauit ex nihilo. si aut̄ ex nihilo fecit. q̄ multo āplius ex
 puluere nra poterit corpa reparare. Itē sol quotidie occidēdo mo
 rit̄ ocul̄ quotidie etiā resurgit. stelle mane occidūt. vesp̄e resur
 gūt. arbores q̄ estiuo tpe plenas videmus foliis et fructibz. hi
 eme vident̄ mortue. rursus verno tpe viuūt. Quid igit̄ dubiū
 hoc futuz in nob̄ q. in elemētis adūtūmus. Secūdo adūtendū
 qz hui⁹ resurrectiois xps se dicit auctorē: sed rescitē. 1. tes. 4. Itē
 dñs in iussu a i voce archāgeli i tuba dei descēder de celo. et mor
 tui q̄ in xpo sūt. resurgent pmi. qz em̄ est resurrectio et vita. q̄
 p̄mus mortuus ē a resurrexit. iō sibi auēit alios resuscitare. Jo
 5. Sic habet p̄ vitā in semetipso. sic dedit et filio vitā habere
 a semetipso. et ideo mortuos potest viuificare tanq; fontana vi

Sermo

te. psal. Apud te ē fons vite. In Tertio huius resurrectionis tps assignat: in nouissimo die: tps resurrectionis die noie sigi ficauit. qm̄ tunc nulla vox erint āplius. vñ dicit Apoc. 21. Iulū aut dicit ēē nouissimū anteq̄ om̄s dies et postq̄ nullus erit. de quo osee. 6. Viuificabat nos post duos dies. in tertia die suscitabit nos. primus dies ē natiuitatē vnus cuiusq̄. secundus ē mortē. tercius vero ē iudicij. quo die suscitabim̄. Qñ vero dies ille venturus sit ipse solus nouit qui creator est tps. Zach. 14. Erit dies vna q̄ nota est dño. nō dies nec nox. et in tpe vespi erit lux. hūc diē dño dicit ēē notū. Mat. 24. De die aut illo n̄ hora nemo scit. nec angeli celoꝝ. nisi solus pater. Itē dicit q̄ dies ille nō erit dies nec nox. dies em̄ naturalis ex die artificiali et nocte stat. sed ille dies nouissimus neq̄ diē artificialē habeat neq̄ noctē. Itē dicit q̄ in tpe vespi erit lux. qz in vespa. id ē sine pñtis seculi lux erit absq̄ nocte. Job. 11. Quasi meridianus fulgor surget tibi ad vesperam tē. Tercia pars. ¶

¶ Tertio tū dicit hęc est em̄ voluntas tē. p̄mittit fidelibz deitatē aspectus. qui ē vita eterna. Et tria facit. P̄tio oñdit hęc ē diuine voluntatē. vñ dicit: hęc est em̄ voluntas patris mei qui misit me: 1. thi. 2. Vult om̄s homines saluos fieri. et ad cognitionē veritatis venire. imo p̄pterea pater filiū misit in mundū. nō vt iudicaret mundū. sed vt saluet mundus p̄ ipsū. sic dicit Jo. 3. Secūdo ponit quō diuina voluntas statuerit nos ēē beatos quantū ad aiā p̄tinet: vt ois qui videt filiū et credit in eū habeat vitā eternā: vita eterna ē ex fide et visione filij. sed different. nā credere ē meritū ipsius vite. sed videre filiū est ipsa vita eterna. De prima dicit iob. 20. Hęc aut scripta sunt vt credatis. qz ihesus ē filius dei. et vt credentes vitam habeatis. Qz aut visio sit beatitudo dicit Jo. 18. Hęc ē vita eterna. vt cognoscāt te solū deū verū tē. igit̄ qui credit in filiū meret̄ vitā eternā. qui aut eundē videt filiū ille habet vitā. Et attende qz non ē mirū si filius prestat sua visione vitā eternā. ipse em̄ deus ē. Jo. 14. Creditis inquit in deū. et in me credite. et rursus qui videt me. videt et patrē meū. Si igit̄ dei filius ē. deus vero ē summū bonū. et in visione summi boni consistit felicitas beatitudis. neq̄ns ē q̄ qui videt filiū est beatus vñ Amb. Videat aiā illd̄ bonū ex quo p̄dent oīa. ipm̄ aut ex nullo. qz eo vīat̄ et itellectū accipit. vite em̄ fons ē summū illud bonū. cuius nobis accendit caritas et desiderij. cui appropi quare et misceri voluptas ē. q̄ et qui nō vidit desiderio ē. et qui videt iest. ideoq̄ alia vniūsa despicit h̄ vno iuuat̄ et delectat̄.

lxxiii

Si quis igitur par illud et incorporeum summum illud videre meruit. quod habet aliud quod desideret. non regna. non facultates. non honores. non gloriam. non potestates. illis enim uti nihil beatitudinis est. hoc autem uti beatum est. Tercio addit. de beatitudine corporis. Et ego resuscitabo eum in nouissimo die: omnes quidem resurgemus. dicit apostolus. sed non omnes immutabimur. quod distinctio erit resurgentium. que tangit Dani. 12. Multi de his qui dormiunt in puluere terre euigilabunt. alij in vitam eternam. alij in opprobrium ut videantur semper. hoc idem dicit saluator. Jo. 5. Procedent qui bona fecerunt in resurrectione vite. qui vero mala in resurrectione iudicij. Resurgent corpora damnatorum. ut sortes sint in pena propriis animabo quibus fuerunt sortes in culpa. sed corpora iustorum propriis glorificationis adiungent animabo. ut et ipsa beatificent immortalitate. claritate. subtilitate. agilitate. decore. vigore. honore. et perpetuo corporis aspectu. et fulgore. ut dicant illud gen. 32. Vidi dominum facie ad faciem et salua facta est anima mea. et illud Job. 42. Auditu auris audiui te. nunc autem oculus meus videt te. etc.

Dominica vicesima post Penthecostes. Prima pars sermonis lxxiii.

Rat quidam regulus. cuius filius infirmabatur eam pharnaum etc. Jo. 4. Consuetum est apud seculares. cum egrotant post remedia vana medicorum ultimo ad deum recurrere. iam de salute dubitantes. psal. Cum occideret eos. querebant eum. Hoc iste regulus fecisse legitur. qui pro filij salute. deficiente humano auxilio. christum rogauit. ideo ipsius infidelitas merito fuit reprehensibilis. cum in curis animarum omnia diuinum sit implorandum auxilium. Tria igitur tangunt in primo euangelio. Primo reguli supplicatio pro filij salute. Secundo christi reprehensio. pro ipsius incredulitate. ibi. nisi signa. Tercio beneficij impetratio sola christi benignitate ibi. iam autem eo. Circa primam tria tangunt. premititur additio infirmitatis quadruplex. prima caritatis. quia filius. secunda nobilitatis. quia filius reguli. tertia infirmitatis. quia infirmabatur. Quarto famose ciuitatis. quia in capharnaum. et hoc est: Erat quidam regulus: dicit autem regulus. puus rex. non legimus autem tunc temporis fuisse regem in galilea. nisi herodem antipater. filium magni herodis. forte autem aliquis sub eo admistrabat negotia regni. qui hoc loco regulus. id est puus rex appellatur: cuius filius infirmabatur: indidit deus cuilibet animam naturalis amoris ad filios. quia intantum erat ut nolint homines filios animam se mori. sed potius cupiant eos habere supstitis. Et nota quod magis diligunt parentes filios suos. quam diligunt ab eis. et hoc propter

Sermo

quatuor. Primo qz plura illis contulerunt. magis aut diligunt. 9
cui plura conferimus. Secundo qz dilatio parentum est diuturnior.
prius ei parentes dilexerunt filios quam ab eis diligerent. Tercio
qz dilationis mutue ipsi parentes sunt principum. sunt enim filii a
parentibus. Naturalis autem est affluxus principum in principatum. et
non e conuerso. sic humor a radice procedit in ramos. non a ramis
in radices. Quarto qz unumquodque maxime diligit perfectionem suam.
unumquodque autem perfectum est. eo quod sibi simile generat. et ideo qz
parentes sunt perfecti in filiis. ipso vero filii non ideo perfecti. qz pa
rentes habent. sed qz filios alios generant. ideo maior est amor pa
rentum ad filios quam filiorum ad parentes: capharnaum: huc erat ciui
tas nobilis totius galilee metropolis in qua iste egrotabat.
B Nota quod vnus solus rex est celi et terre. in cuius femore scrip
tum est. rex regum et dominus dominantium. de quo psal. Quoniam deus magnus
dominus. et rex magnus super omnes deos. Quicumque igitur aliquod ha
bet regimen. compatione ipsius regulus est. qz nemo toti mundo
dominat. sed aut in parte ipsius sic reges terre. aut in minori mun
do sic homo sibi ipsi dominatur. qui est minor mundus. omnes igitur homines regu
la sunt prout sunt reges. Si autem rex dicitur qz regat. mens nostra regulus
est. cui datum est totum regnum anime et corporis. vnde Iudas. Rex inquit
eris si te ipsum reueris. et in primo politice dicit. quod rationalis mens
regali dominio regit appetitum. regulus igitur mens nostra est. appe
titus vero concupiscibilis et irascibilis eius subiacent regno. et qui
cumque dominatur terris. si non dominatur appetitui seruus est. vnde claudianus
Tu habes extremos late dominare perindas. Te medus te mollis arabs
te seres adoret. Si metuis si prava cupis si duces ira. Seruitij pa
ttere iugum tollerabis. iniquas. Interius leges tunc omnia iure tene
bis. Cum poteris rex esse tui. **C** Et non quod regalia insignia qua
tuor esse dicunt. scilicet diadema. sceptrum. purpura. et fibula aurea.
sic rationalis mens optet gerere diadema prudentie. sceptrum iusti
tie. purpuram fortitudinis. et fibulam temperantie. vel diadema elem
tie. sceptrum iusticie. purpuram glorie. fibulam concordie. Item nota quod
rex regit subditos. sic pater filios ut dicit. 8. eth. vnde vnus ad
iouem. Vnde pater omnium diuorum eterna pater. et ideo appetitus sensi
bilis qui menti subiacet filius reguli dicitur cuius infirmitas peccatum
est. sic dicitur Jo. 5. Jam noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat
superuenit autem huc infirmitas ex intemperantia affectionum. aut amore se
culi male insulamante. aut timore eiusdem seculi male humiliante. de
primo. 2. ro. 13. Amos adamauit thamar valde. ita ut depiret
in ea. et egrotaret propter amorem eius. Thamar interpretatur amara.
vel mutas. et signat omnem mundanum et secularem. quod amaritudie

et instabilitate plenū est. hoc qui amat depit. i. diminiuit sensu et infirmat. cū em̄ nihil fortius sit vero amore. mūdānus tñ amor infatuat et infirmat. Itē de secūdo q̄ languescat animus timore male humiliante dicit psal. Humiliatū est in laboribz cor eoz. et infirmati sunt. nec fuit qui adiuuaret. ¶ Et nō septē sequentia hanc spūalē infirmitatē. Primo infirmitatis doloribz vexat. hęc ē inuidia que de alterius bono torquet. Mat. 8. Puer meus iacet in domo palitius. et male torquet. sic peccatu 3 affligit scientiaz. psal. Nō est pax ossibz meis a facie peccato 2 meoz. et itē anima eoz in malis tabescebat. Itē infirmitas iudiciū 2 pmutat. s. gustū. tactū. odoratū. auditū. 7 visū. hęc ē ira de qua virgī. furor itaqz mentē precipitat. et cato. Ita impedit animū. ne possit cernere verū. sic in peccatibz omne mentis iudiciū 3 pturbat. psal. Turbati sunt et moti sicut ebrius. et oīs sapia eoz deuozata ē. nō em̄ illi sapiūt diuina. sed poti⁹ mortifera. omnē em̄ escā abhōiata ē aia eoz. et appropinquauerūt vsqz ad portas mortis. Itē infirmitas attenuat et desiccāt. et hęc ē acedia q̄ facit aiam maclentā. qz spūs tristis exccat ossa. cōe tñ etiā est oī peccō. vt piguedinez aie tollat. 2. ro. 13. Quare sic attenuaris macie fili regis p̄ singulos dies. piguedini autē spūali ueniūt tria. ardo. s. dilectionis. sapor deuotionis. et superminētia oīs tribulationis. piguedo em̄ ardet. sapit. 7 supnatat iō in lege oīs adeps fuit dñi iure p̄petuo. vt dicit leui. 6. sed p̄ peccm̄ hic adeps dyabolo imolat. deutro. 32. imolauerūt demoniis et nō deo. Itē infirmitas deturpat. tal est inanis gloria q̄ decori uolūt esse hoies sed oē peccatū sedat aiaz. ablato em̄ splēdore grē. eā reddit palidā. nigrā. rugosā. deformē. tre. 1. egresus ē a filia sion oīs decor eius. et eiusdē. 4. quō obscuratū ē aurū 2. Et attende q̄ illā fugit mlier infirmitatē que sic eā deformat. q̄ a sponso eiicit. a uicinis stemmit. ab amicis fugit. et a p̄m̄is nō cognoscit. hoc facit peccatū. tre. 4. demigta ē sup carbones. facies eoz nō sūt cogniti i plateis. Itē infirmitas depaupat q̄ singlr̄ p̄p̄riū est luxurie subam corpālē et spūalē auferentia. iob. 31. h̄ peccatū nephās ē. et iniquitas maxia. ignis ē vsqz ad cōsumationē. oīa deuozās. et oīa eradicās genina. Dic dicit de filio pdigo. lu. 15. q̄ dissipauit omnē subam suā. uinēdo luxuriose sed ista paupertas cōis ē cōi peccō auferente diuicias uirtutū. tre. 1. manū suā misit hostis ad oīa desiderabilia eius. vñ dicit mat. 5. q̄ mulier patiens sanguis fluxū oīa sua erogauerit. sp̄ detentius h̄is. 7 lz peccatores uideant diuicias habūdare. audite quid dicit apoc. 3. dices q̄ diues sū 7 locupletatus 7 nulli⁹

Sermo

egro. et ne qz tu es miser miserabilis et paup et cecus et nudus. Et attende qz paup est. qui nihil habet. paupior qui multa debet. pauprim⁹ qui opari non p̄t vt reddat. tal est ois peccator. Itē infirmitas debilitat. psal. dereliquit me virtus mea. h̄gule auenit. nā cōmessationes et ebrietates vigorē corpis tollūt et aīe. ideo dicebat apls. curā carnis ne fecerit in desideris debilis est aut ois peccator. qz nulli etiā pue temptationi p̄t resistere. tren. 1. Abierūt absqz fortitudine añ factē subsequētis. Et attende qz debil est qui stare non p̄t. debilioz qui non p̄t surgere. debilissim⁹ vero qui etiā non valet quiescē. nō potest aut stare peccator. qz peccatū qz p̄ p̄niam nō delet. mox suo p̄dere ad lid trahit. vt dicit gre. psal. ascendūt vsqz ad celos. et descendūt vsqz ad abyssos x̄. sed nec p̄t surgere. tren. 1. Infirmita ē virtus mea. dedit me dñs in manu. de qua nō potero surgere. rursus quiescē non p̄t. iob. 9. nō dedit quiescē sp̄m meum. Itē infirmitas aturbat timore mortis. psal. Cor meū aturbatū est in me. et formido mortē accidit sup me. Itē timor maxime aturbat auaros. isti timent paup̄tatē ne supueniat. timent diuitias ne tollant. vitā ne deficiat. mortē ne accedat. sed gnale ē oī iusto vt asidat. puer. 28. Iustus quasi leo asidit. oī vero peccatori gnale ē vt timeat. Sap. 17. cū sit timida nequicia data ē in omnē adēnationē. sp̄ em̄ presumit seua pturbata sciētia. Et attende qz timet mortē ois reus. sed magis timet dephensus. maxie aut̄ t̄t iā iudicatus. sic ois peccator reus ē mortis. gen. 2. i quacūqz die comederit aliquid illicitū morte moriemi. rursus quilibet dephendit. et si nō corā hoībo saltē corā iudice. qui oīa dephendit teste scia. iere. 2. Quō asundit fur qñ deprehendit. sic asuli sunt post hoc. ois etiā peccator iā iudicatus ē sic dicit Jo. 3. Qui nō credit iā iudicatus ē. et hoc ē iudiciū. qz dilexerūt hoīes magis tenebras qz lucē. erāt em̄ eoz mala opera. If Itē nō. qz sic corp̄alis infirmitas atrahit ex pestilentia loci. ita peccatū trahit ex loco i quo aīa residet. vñ dicit qz iste filius reguli egrotabat in capharnaū. que fuit ciuitas sublimis potentie in galilea. sic dicit mat. 11. et interpretat villa asolati onis aut ager pinguedis. ex quibz quinqz cō intelligunt quibz aīa atrahit egritudinē. prima ē potentia vñ ista ciuitas fuit potens. et multū quidē eo ipso peccato infirmitatē. qz facultas peccati subest illi. sic de salomone dicit. ecel. 47. Inclinaisti sem ora tua mulieribo. p̄tatē habuisti in corpe tuo. iō ille cōmendat qui potuit t̄sgrēdi et nō est t̄sgressus. facere malū et nō fecit. Itē qz capharnaū dicit villa. signat secunda cā vñ hoīes delinquūt.

ex eo videlicet qd nō attendentes ppiā dignitatē. vilificant seip-
 sos dū vilibus rebo se subiiciūt. psal. Homo cū in honore esset nō
 intellexit. Itē qz capharnaū dicit villa solationis significat
 qd tertia cā spūalis infirmitatē ē solatio et p̄speritas mūdi hu-
 ius. psal. firmamentū in plaga eoz. qz in labore hominū nō
 sunt cū hominib. nō flagellabunt. ideo tenuit eos supbia opet-
 ti sunt iniquitatē et impietate sua. Itē qz capharnaū interpretat
 ager. signat qd quarta cā spūalis infirmitatē. est adolescentia.
 et iuuentus que p̄ vigore agri intelligunt. puer. 7. Considero
 recordē iuuenē qui tñsit p̄ plateas cui occurrit mlier ornata me-
 retriceo prepata. que apprehensā deosculat iuuenē. et statim eā
 sequit. quasi bos ductus ad victimā. tales iuuentutē honore dī
 abolo offerentes expectant in senectute auerti. iō dicit puer. 5.
 Ne des alienis honore tuū. nec annos tuos crudeli. ne forte ge-
 mas inouissimo qñ cūsumperis carnes tuas et corpus tuū. Itē
 habundantia tpaliū est quinta cā spūalis languoris que signa-
 tur p̄ hoc qd capharnaū erecto collo et pingui ceruice armatus
 est. operuit facē eius crassitudo. et eiusdē. 21. Iste morit robu-
 stus et sanus diues et felix. iō morit qz viscera eius plena sunt
 adipe et medullis. ossa illius irrigant. nā pdiit quasi ex adipe
 iniquitas eoz. tñserūt in affectū cordis. Job. 21. Outūt in bo-
 nis dies suos. et in puncto ad inferna descendūt. Cuius rei ex-
 emplū legit tale. Cū em bea. amb. pgeret romā. suscepit eū ho-
 spicio nobilis quidā in tuscia. qui requisitus a bea. amb. de sta-
 tu suo. rñdit omnia sibi ad votū succedere. nā habundabat di-
 uitis sanitate et valitudine corpis possidebat. amici erāt illi ml-
 ti. nullus adūsarius. ples fecūda et generosa. familia pacifica. et
 uiles honores. supra omes suos reues agebat. nihilqz sibi dix-
 it deesse. Ad hęc amb. ex admiratione p̄teritus. surge inquit
 socij hinc abeam. non ē hęc domus vbi p̄m deus habeat. an-
 qz paululū fuissent elongati. ecce subito cussa dom9 cū ipso pa-
 tre et filiis omnig9 familia et substātia subuersa est in pfundū.
 et stagnū in eodē loco vsqz ad p̄ntē diem apparet. Secūdo cir-
 ca primū tangit deuotio su p̄plicantis: hic: scz regulus: cū audis-
 set qz hiesus adueniret a iudea in galileā: dimiserat xp̄s iudeā
 i qua discipuli eius baptisabant. hoc iō qz exorta erat questio
 de baptisate iudeis magis approbantib9 baptisatū eius qz iō-
 hannis. Ne igit ex hac questione aliquid discordie nasceret de
 iudea recessit: abiit ad eū etiā: p̄sonalit vt reguli p̄ntia. inclina-
 ret: et rogabat eū vt descenderet et sanaret filiū eius: Nullum
 adhuc miraculū xp̄s fecerat i galilea. nisi solū illd de mutatione

Sermo

aque in vinū cui vt dicit theo. hic regulus interfuit. aut saltē fa-
mā miraculi audiuit in galilea exns. sed verius credit iā multa
xpm fecisse miracula et hoc factū esse post curationē leprosi et sa-
nationē serui centurionis. Et Nota allegorice qz regulus fu-
it quilibet rector iudaici ppli. s. moyses. ioseph. samuel. dauid. et
ceteri duces ac pphete qui reguli dicebant. qz pue ge ntl. et abie-
cte erant rectores. Amos. 7. Quis suscitabit iacob qz puulus.
hinc iratus dñs ppls illi dixit ad moysen. Num. 14. Iferā eos
pestilentia atqz summā. te aut faciā principē sup gentē magnā
et fortiorē q̄ hęc ē. Itē qz eundē pplm affectu paterno dilexerat
iō ppls ipse fili⁹ reguli dicit. vñ moyses dixit Nu. 11. Nunquid
ego cepi omnē hęc multitudinē. vel genui vt dicas mihi por-
ta eos in sinu tuo. sic portare solet nutrix infantulū. Itē egrota-
uit ppls ille multū languore peccati. Isa. 1. Domne caput lan-
guidū et omne cor merens. a planta pedis vsqz ad verticē capi-
tis nō est in eo sanitas. Et qz magnus vbiqz iacebat egrotus.
cui legalia nō adhibebant remediū. iō magnus flagitabat me-
dicus. quē vocabat Dauid dicens. Miserere mei dñe qm̄ infir-
mus sū. et sana aiām meā qz peccaui tibi. ad quē Isa. 63. Utinā
disrūperes celos et descenderes. Et nota qz illius descensio no-
stra fuit sanatio. eo em̄ descendit qz nostrā mortalitatē assump-
sit. cui videntū dū cadauer nostre mortalitatē adiugit vīuim⁹.
Ipse em̄ est vultur qui exaltē ad nostrū volauit cadauer. qm̄ in-
clinauit celos et descendit. et dū cadaueri se applicauit illud vi-
uificauit. sic elyseus quondā applicās se mortuo puero. ipsū vi-
uificauit. 3. Re. 4. vñ dicit osee. 6. Ipse cepit et sanabit nos. qz
em̄ cepit. et apprehēdit et assumpsit nos. ideo sanauit. Lu. 6. Vir-
tus de illo exibat et sanabat om̄s. ideo ois turba querebat eū
tangere. sed mirā attendite illius ppli cecitatē quibz sanandis de-
scendit. cū em̄ hoīpsū esset sanare qz descendere ad nostrā mor-
talitatē. ppter hoc iudicauerūt eū debilē et infirmū. qz mortali-
tatē assumpsit nō attendentes illud apli. qz qd̄ infirmū est dei.
fortius ē hoībz. hęc cecitatē Job añ predixit. 28. Semitā igno-
rauit avis. nec intuitus ē ocul⁹ vulturis. Quis xps qui ascēdit
sup cherubin et volauit. ipse vultur qui cadauere pascit et ei ap-
plicat. sed semitā humilitatis quā ostendit xps ignorauit ppls
ille. nec oculos intentionis huius vulturis attendit. cuius erat
intentio. iō ad nostrū cadauer descēdē vt illud intelligeret. In
Tercio circa primū tangit picitatio egrotantē: Incipiebat em̄
mori: q̄ nullū erat amō medicine remediū. ad illū itaqz istū pti-
nebat sanatio. qui clauēs h̄t vite et mortis qui mortificat et vi-

uificat. Et nota qz vita nostra mors quedā est. z. Re. 19. Omnes morimur. et sic aqua dilabimur sup terras. Et attende qz dixit morimur in pnti. nō moriemur. qz vita pns mors ē. vñ Seneca ad Lucillū. quotidie morimur. quotidie diminuūt aliq pars vite nre et Duidius de Ponto. Iustar et hanc vitā mortis habere puta Itē ppls ille iudeoz tūc incipit mori. qñ esse cepit ppls. in ipso em sui pordio peccato murmuratiōis. a ingitudinis. et ido latre mortuus ē. Jere. Transgressorē ex utero vocauit te. sed tūc mortuus ē ille populus qñ vitam xpm in ligno crucē occidit. Deutro. z 8. Erit vita tua pendens a te. et nō credes vite tue Itē p temptationē aliquis infirmat. p delectationē mori incipit p consensum morit. sic puella in domo. p opationē extra deserit tumulandus. sic iuuenis mortuus efferebat filius vnicus matris sue p consuetudinē sepelit. p defensionē et infamā iam fecit in monumento. xps igit volens ostendere qz omniē spūalē auferit languorē. sanauit infirmos. liberauit incipientes mori. suscitauit iā mortuā puellā in domo. iuuenē iam extra delatū. et Lazarū in monumento quadriduo fetentē mirabiliter euocauit ad vitā. Tu es igit deus qui facis mirabilia etc.

Secunda pars.

Secundo cū dicit. dixit g ihesus. tangit reprehensio incredulitatis huius reguli. et quatuor facit. primo ostendit eius fides diminuta: dixit g ihesus ad eū. nisi signa et prodigia videritis nō creditis: ex hoc innuit qz iste regulus iudeus erat. qz iudei signa querūt. vt dicit aplos. Querit quō vix sit istū nō credere nisi signis visis. si em nō credidisset nequaquā p filij salute supplicasset. Rñdeo qz verbū istud xpi refert ad oēs iudeos gnalit qui nō credūt nisi visis signis. iste vero iā credebat. lz a ipse visis a auditis signis. vel p̄t dicit istū nō credidisse. rogasse tñ p filij salute mortuus an sanari posset a xpo. cunctis em remedijs humanis deficientibz et hocipsū quasi experiedo postulat. sic infirmo p medicos derelicto credunt omnia. si forte aliquod illoz casu pficiat. vel hm Gre. Iste dubitauit infide qz lz crederet xpm sui pntia sanare filiū nō tñ credebat qz corpaliē absens hoc posset. vñ dicit qz rogabat vt descenderet et sanaret filiū eius. vel min⁹ credidit hñs fidē. qz tactu aut aliq medicamine posset sanare nō aut credebat id fieri posse sue voluntatis impio vel dicit p̄t qz habuit fidē eū posse sanare egrotū sed nō suscitare mortuū vñ dixit descende prius qz moriat. Rñdeo hm Aug. signū est res p̄ter sp̄m qz sensibz ingerit aliis aliud quid ex se in notitiā faciens deuenire. prodigiū vero vt dicit Ser

Sermo

uius est signū in longū tempus dirigens significationē. Signa vero fecit xps et prodigia. signa quidē spē humilitatis in miraculis diuinitatē demonstrans. Jo. 3. Rabi scimus qz a deo venisti magister. nemo em̄ potest hęc signa facere que tu fac. nisi fuerit deus cū eo. Prodigia vero fecit. qz suscitando mortuos in fine tempis se demonstrauit omne genus humanū suscitaturū. Et attende qz hęc signa requisierūt iudei a xpo. Mat. 22. Magister volumus a te signum videre. sed licet nō credant iudei nisi uis signis. tñ etiā datis signis nō crediderūt. Jo. 12. Cū tanta signa fecisset corā eis nō credebant in eū. Sed non est uerz eos credere etiā uis signis. eadē em̄ signa calūniati sunt dicentes. In beelzebub pñcipe demonioz. et itez Jo. 9. Quō potest peccator hęc signa facere. Secūdo tangit orōis instantia: dicit ad eū regulus. dñe: quasi medicū honorat dñm appellando. Eccl. 38. Donora medicū ppter necessitatē: descende piusqz moriat filius meus: et eo mortuo rogandus erat descendere. qm̄ suscitare poterat mortuū qui mortale infirmitatē sanare rogabat. sed h̄ regulus iste nō cognouit. L. Tercio tangit filij sanatio: Dicit ei ihesus. vade filius tuus uiuit: qz em̄ infirmitas illa erat. ad mortē. ideo sanatū dicit uiuere. quē sanauit dñs absqz tactu absqz corpali pñtia. absqz verbo. sed solo nutu bñplacite uoluntatis. uel qz xps ueritas mentiri nō potest. eo ipso qz dixit eum uiuere oportuit eius sermone rei exiitia adesse necessitate incommutabilis ueritatis. Querit quare dñs inuitatus ad domū huius reguli nō descenderit. cū tñ ad domū centurionis p seruo eius sonando iuerit. Mat. 8. Ad hoc rñdet Greg. Ut oñderet qz que magis sunt apud homines in honore frequenter apud deū sunt abiecta. et abiecta hominibz cara sunt deo. nō sunt imitatores huius humilitatis. qui contemptis pauperibz domos frequentant nobiliū egrotantiū. Job. 21. Certe noui cogitationes uelstras et sententias d̄ me iniquas. dicitis em̄ ubi est domus principis etc. Alia causa est. quia fides centurionis et humilitas merebatur xpi aduentum. quem non meruit fastus reguli. et infidelitas. Tercia causa est. ut infidelitatem reguli sanaret. qui nō credebat xpm̄ absentem corpore filium sanare. Quarto tangit fidei credulitas: Credidit homo: regulum appellat non credentē iam uero credentem hominem appellat quia fides hominum est quos renouat s̄m̄ interiorē hominem. Eph. 9. Renouamini spiritu mentis uestre. et induite nouum hominem. qui s̄m̄ deus creatus est in iusticia et sanctitate ueritatis: sermone quem dixit ei ihesus: Secundum glosam. Credidit Christum uerbo illo

illo senasse cum dixit vade filius tuus viuit: Et ibat: qz dixit
 nat illi vade. Et Nota qz ille vadit qz credit h̄mombz xpi. sed qz
 vadat d̄r. Jo. 5. Qui verbū meuz audit et credit ei qz misit me
 h̄t vitam eternam. qz in iudicium non venit. sed transit a morte
 in vitam. Jo. 6. Domine ad quem ibimus verba vite eterne
 habes.

Tercia qz ars.

Erdo cū d̄r. Jam aut tangit interpretatio b̄nificii nū-
 ciata. et q̄tuor facit p̄mo ponit denunciatō sanitas
 Jā aut eo descendente: de chana galilee. vbi locut⁹
 erat d̄no descendebat in capharnaū: serui occurrēt
 ei qz nunciauerūt ei dicētes qz filius eius viueret: sic eū p̄pinqū
 morti relinquit qz viuū n̄ spabat regere. Secdo ponit exāmatō
 veritatis: Interrogabat qz horam ab eis in qua melius h̄uerat
 et dixit ei: qz h̄xi hora septima reliquit eū febris: Attende qz
 euāgelista p̄us dixit filiū reguli infirmari. sequenter infirmita-
 tis addidit specē que fuit febris. Septima vero hora p̄ma est
 post meridiē qn̄ accessiones febrū asueuerūt feruētiores esse iō
 istud cōmendat miraculū. qz ip̄a hora v̄ba d̄ni liberat⁹ ē tū mo-
 riētū pei⁹ erat illi. Nō qz febris a feruore d̄r. vñ ois iordiatā pas-
 sio feruēs igne maligno febris est aie. iō de pctozibz d̄r. Impi⁹
 quasi mare feruens. h̄c feruorem incendit instigator malozuz
 dyabolus de quo Job. 41. Feruescere faciet quasi ollam p̄fun-
 dum mare. et ex tali feruore generant septem febres aie p̄ma ē
 effimera subitus viz motus inordinatē passionis qualis fuit cō-
 cupiscenciā Dauid. visa muliere se leuāte. qual' etiaz fuit timor
 petri xpm negantis. Secda est terciāna que vna die intercipit.
 Isti sunt qui cū peccauerint dolent et sic h̄nt vnū diem peniten-
 tię. qui est strictio. sed non pueniūt ad h̄m diem assensionis. ideo
 statim in idē redeūt. Tercia quartana est vbi duo dies absqz ac-
 cessione sūt. quidā em̄ post accessionē pcti duos dies p̄nie as-
 sumunt strictiōnē. s. et assensionē. Sed qz iuxta sacerdotis arbi-
 trium non pueniūt ad diē tertium satisfacionis. iō rursus ace-
 dit peccati passio. Quarta est cotidiana. eoz viz qui absqz cō-
 strictiōe vlla male frequētant. Sed hanc sequit quinta. s. cōtinua
 sicut febricitāt. vsurarij. luxuriosi. inuidi. Sexta est iā generante
 assuetudine qz p̄ ethicā intelligit. ethica em̄ d̄r. qz in morē sit de-
 ducta. ethis em̄ mos est. Septima est acuta qz est defensionis iaz
 assuetū neq̄tie. cū quis nec erubescit. nec timet male agē. qz asue-
 nit de salute tal' valde timendū ē qz in tali febre medici despant
 Jere. 10. pessima plaga tua. insanabil' cura tua. Itē nota qz sicut
 dies t̄pal' sit ex motu sol'. sup' terrā ita dies mētl' sit ex p̄nda sp̄i-
 ritus s̄cti ip̄e em̄ ē sol' intelligibilis. lucens ad veritatē inflammas

Sermo

ad caritatem de quo dicitur Eccl. 1. Lustras omnia pergit in circuitu spiritus et solis huius vero diei et solis eterni septem hore septem dona sunt eius sex spiritus de quibus Isa. 11. Spiritus sapientie et intellectus. Septima igitur hora est timor domini que est initium sapientie et quia in timore domini declinat omnis a malo ut dicit Prover. 16. Ideo septima hora timoris febris peccati relinquitur unde Isa. 26. habet aliam litteram. A timore tuo domine accipimus et percipimus spiritum salutis. Tercio ponit recognitionem diuine pietatis: Cognouit autem per quod illa hora scilicet septima ipsa: erat in qua dixit ei Iesus filius tuus uiuit: eodem enim puncto hore et Christus dixit uerbum et affuit sanitatis effectus. ps. ipse dixit et facta sunt. Quarto ponit deuotionem credulitatis: Et credidit ipse: filium sanauit Christus corporali. hunc uero sanauit spiritualiter. est enim fides sanitas mentis. ps. Misit uerbum fidei sue et sanauit eos: Et domus eius tota: Lu. 19. Hodie huic domui salus facta est etc.

Prima pars.

Domnica vigesima prima per pen. ser. lxxv.

Imile est regnum celorum. Mat. 18. Non minus necessaria est per seruacionem pacis relaxatio iniurie. quam comunicatio beneficentie. id est in republica utriusque requiritur. et in regno militantis ecclesie per principem deum lex ista promulgata est ut unusquisque in se remittat peccatis aliquam penam legalem uelut transgressor portabit sic hodiernum continet euangelium quod in tres partes diuiditur. In quarum prima tangit diuina pietas remittens delinquentibus. In secunda humana crudelitas debitum exigens. ibi. Egredere autem huius ille. In tertia describit iusta seueritas iniquitatis puniens. ibi. Videtes autem abuius eius. Circa primum tria tangunt. primo humanorum actuum tremenda examinatio: Assimulatum est regnum celorum: hoc regnum presens ecclesia est fidei uisus christiana. et aggregatio fidelium. hoc etiam pollentia regnum est. et regnum celorum. Regnum quidem et non tyrannia. quia fuit libere ex amore. quod uero sub tyrannide sunt coacti huius timore. id est ad populum credentium dicit petrus. 1. ca. 2. Vos estis gens electa regale sacerdotium. gens sancta. Celorum uero regnum id est dei. quod legitur celum subiicit de cuius regno lex etiam iusta regno describitur ut dicit Augustinus. 1. li. soli. regnum etiam celorum est. quia in terris pergrinat. sed celum sibi patriam reputat. ad deum tendens desiderio dicente apostolo. quod diu sumus in hoc corpore peregrinamur a domino. et ideo nostra conuersatio in celis est. quod ubique sit christi regnicola. eius non uariatur iurisdicatio. quam ad supernum regnum pertineat: huius regi: hic homo rex Christus est in similitudinem hominum factus et habitu inuentus ut homo sicut dicit Phil. 2. Cuius regnum totus mundus est. et quem sensus ignorat ut dicit Augustinus. 1. li. soli. Sed spiritualiter ipse rex est in se. edentium cuius trinus

phal titulus ē ihs nazaren⁹ rex iudeoz h̄ ē hō nobil̄ q̄ abiit in
 regionē longinquā accipe sibi regnū et reuerti sic dī Lu. 19. Nō
 nobilis xps est. generosus q̄dem carne. qz v̄ginis filius. gene-
 rosus aīō. qm̄ vt dīc Iuuenal. Nobilitas sola est et v̄nita v̄tus
 aīa vero eius oī v̄tute fuit dotata. rursus generos⁹ deitate. quā
 dei p̄ris filius fons sapie verbū dei in excelsis. h̄ nobil̄ hō cū in
 celis rex esset angeloz. in regionē venit longinquā tenebraruz
 ⁊ v̄mbra mortis. vt regnū sibi credentū acq̄reret. qd̄ exq̄siuit
 ex supato morte sua huius mūdi p̄ncipe quē foras eiecit. qz v̄o
 nihil ampli⁹ a creatore distat q̄ creatura. nihil tm̄ distat a spū
 q̄ caro. nihil rursus morte āplius elongat a vita. iō venit in re-
 gionē longinquā qz creator in creaturā spūs in carnē. vita ī mor-
 tem: Qui voluit rōem ponere cū huius suis: rex iste cū sit logos
 ⁊ verbū et rō deitatis p̄petate nature. rōez exigit creaturaz q̄-
 rum ordinē sua rōe taxauit. sed ad hui⁹ rōis examē sol⁹ hō ad-
 ducitur cui p̄p̄m est rōale vt dīc Xim. li. de offi. igitur rō rōez
 rōalis examinat. qz verbū p̄ris hūanoz actuum rōez exquirat
 Nō qz cū hō rōalis nature ponere debeat rōem cū eo examinā-
 dus est. vtz hōis p̄petatez tenuerit vtz viz ex rōe tanq̄ hō v̄l
 ex passione q̄si brutū aīal cuncta disposuerit. ⁊ siq̄dem rōe vire-
 rit honore sordet ⁊ p̄m̄ium. si vero passione supat⁹ fuerit. tāq̄
 brutū aīal adēnabit. vñ ista aduertens dīc. ps. Nolite fieri sicut
 equus ⁊c. Et de quibusdā hō inquit. cū in honore esset non
 intellexit ⁊c. Quoz carnes sunt. vt carnes asinoz. ⁊ q̄si fluxus
 equoz fluxus eoz sic dīc. Eze. 23. Nōz brutoz aīalium ma-
 ctatōem Jere. imp̄cat. 12. aggrega inquit eos q̄si gregem ad vi-
 dimā. quemadmodū greges pecoz ad macellū trahunt. C
 Nota qz eoz q̄ nobis deo cōmissa sunt rōez optet reddere. h̄ ve-
 ro q̄tuor sunt. s. bona anime. bona corpis. bona fortune. ⁊ bōa
 gr̄e. bona anime sunt quantū ad p̄tem rōalem. intellect⁹ memo-
 ria. ⁊ voluntas. ponenda est ergo rō quibz cogitationibz fuerit
 intellectus formatus. quibz amatozibz affectus occupatus. qui-
 bus rebz memoria repleta. Quantū vero ad p̄tem sensibilem acu-
 piscibilem. irascibilem ⁊ cogitatie virtutis rō ponenda est. qd̄ viz
 visurus cognouerit. quid audit⁹ attēderit. qd̄ gust⁹ iudicaue-
 rit. qd̄ olfactus attraxerit. quid tactus p̄cepit. in quo se anima-
 uerit irascibilis. in quo oblectauerit cupiscibilis. Quantum ve-
 ro ad motiuā p̄tez ponenda ē rō gressuū n̄roz opabiliū q̄mo-
 nū oīm. q̄ motu sūt lingue prelati. Quantū aut p̄tinet ad vege-
 tabilez p̄tem nutritiōis ⁊ generatōis n̄re rō exigitur. Bōa v̄o
 corpis sūt. sanitas. integritas. vigor. iuuetus decor. formosita
 nobilitas. vite diuturnitas. q̄ oīa q̄l̄r rō dispēsaui it req̄rit de⁹.
 bona v̄o fortune comunia sūt celū sidera elemēta mūd⁹ tot⁹ cū
 suo ornatu p̄pria vero v̄niūq̄ sūt diuicie famialires res amici

Sermo

cō sanguinei. filii p̄tates. honores. fama. ⁊ gl̄a. Bona vero gr̄e
p̄mo sunt culpe remissio. deinde v̄tutes sunt quaz̄ quedā acq̄si
te sunt. sapia viz ⁊ ingeniū. scia. prudētia. ars. iusticia. fortitudo
et t̄p̄tia. q̄dā vero a deo infūdūt fides. viz. spes et caritas gr̄e
gratis date. q̄ nouē sūt vt cōmūerat apl̄us. 1. Cor. 12. s̄. p̄mo sa
piēcie. s̄mo scie fides gr̄a sanitati. opatio v̄tutū p̄phia discre
tio sp̄um genera linguaz̄ it̄p̄tatio s̄monū. ex hys bonis sūt
7. dona sp̄ū s̄sancti. ¶ Et nō q̄ hoz̄ oim rō exigūt a deo p̄
quidē totalr. qz̄ nihil indiscussū remāebit. sc̄do subtilr. qz̄ vsq̄
ad mīma ⁊ intima cordis penetrabit s̄mo dei x̄. Heb. 4. Tercio
celeriter qm̄ vt dicit Dige. volēs dñs ventilare oim mētes. at
aīa ab omnibz̄ omni t̄pe gesta singulis q̄buscūq̄ ineffabili q̄daz̄
v̄tute faciet in mentē venire. Quarto infallibiliter nihil em̄ ip̄m po
terit fallē. sūma etenim veritas vt dicit Gre. nec fallē p̄t nec falli
Nō q̄ eos cū q̄bz̄ rō ponenda ē suos appellat. hō q̄dā su9 dei
ē tripliū iure. p̄mo iure creatōis ad h̄ em̄z̄ aditus ē. vt suo cre
atore huiat. ps̄. Ip̄e fecit nos dñs deus nr̄: nos aut̄ ip̄s ei9 et
oues pascue ei9. sc̄do iure cōesse dñatiōis p̄tulit em̄ hōiem de9
cūctē terrestri creatē. vt ei huiat debite imp̄dat obsequiū a q̄
scl̄aribz̄ est p̄latus. tercio iure libere redemp̄ōis venditū em̄ ho
minē dyabolo p̄ minimo poni p̄cio maximo sāguinis p̄cio r̄de
mit. Isa. 52. ḡtus qz̄ p̄ nihilo venundati estis. ⁊ sine argento re
dimemini. 1. pe. 1. Scientes qz̄ non corpalibz̄ auro vl̄ argento r̄
dempti estis x̄. ḡ serui sumus. non tm̄ nālī creatōe. non tm̄ feu
dali recognicōe sed ec̄ empticiū hui sumus p̄ci redemp̄ōe. nob̄
tñ hui non p̄sudet x̄ps tanq̄ dñs vt timeat. sed p̄cius quasi
rex cuius liberalit. q̄si p̄r filijs vtiliter quasi amicus dilectis dul
citer. ⁊ q̄si maḡr discipulis honorabilr. p̄p̄t p̄mū dicit apl̄us eph.
2. Nō estis hospites ⁊ aduene x̄ p̄pter s̄m quō misit p̄r filioz̄
x̄. quē inuocam9 dicentes. p̄r m̄r qui es in celis p̄p̄t tercis. Jo.
15. Jā non dicam vos suos. qz̄ suus nescit q̄d faciat dñs eius.
vos aut̄ dixi amicos x̄. p̄p̄t q̄rtū Jo. 15. In h̄ clarificat9 est pat̄
meus. vt fructū pl̄imū afferatis et efficiāmi mei discipuli. Sc̄do
tāgit magna hominū obligatio: Et cū cepiss̄ rōez̄ ponere: h̄ in
cipit de9 ponē rōez̄. h̄ in sūto dat s̄nia. ponit aut̄ ista rō cū req̄
rente deo nosipos discutim9 ⁊ examinam9. vñ Gre. 25. mor. d̄t
inqt̄ vniuscuiusq̄ mēs cās suas apud dñm. ⁊ cās dñi d̄ se solli
ta iquisicōe discutē. d̄t caute p̄sare vl̄ q̄ ab eo b̄oā p̄cepit. vl̄ q̄
mala b̄ois illi9 p̄sē v̄uēdo r̄ndit ibi sit cōsciētia accusās rō iudi
cās. timor ligās. ⁊ dolor exercitiās. Nō em̄ est in h̄ois p̄tate vt
p̄ mortē veniat ad dñm in iudiciū. h̄ h̄ locutus ē vt dicit Job
39. ¶ Oblatus ē ei vn9: h̄ vn9 ē q̄libet ḡuoz̄ibz̄ criminibz̄

onerat. qui iō vn⁹ d. qz suo portādo oneri sol⁹ reliquit. sic dī
 cit apl's. vnusquisqz on⁹ suū portabit. cū vero de⁹ sit oībo pñs
 euidentia tñ scie facit p̄corē deo eē pñte. nō potuit latē deū pñ⁹
 pens q̄ reat⁹ scie demonstrabat ī publicū. velauit quidē pudē
 da folis. abscondit se int̄ delas fructices. et tñ euidentia eris eū fac
 deo pñte. nō em̄ est q̄ se abscondit a colore a⁹. Job. 26. Nudus ē
 infern⁹ corā illo. et imllū est opimentū pditioni. et eiusdē. 34.
 Oculi a⁹ sup̄ vias hoīm ⁊ oēs gressus eozz cōsiderat. nō sūt tene
 bre. et nō est vmbra mortis vt abscondant̄ ibi q̄ opant̄ iniquitatē
 vñ Gre. Mala hoīm nec cogitata de⁹ ignorat. n̄ p̄p̄ta obliuī
 scit. nisi ab a⁹ ocul' penitēdo deleant̄. de⁹ em̄ qz lux ē. p̄inde q̄ti
 ens idigne aliq̄d mēte capim⁹. toties in lux peccam⁹. qz ipsa
 nob. et nos sibi pñtib⁹ p̄sto ē. et p̄use ḡdiētes in ipsa ipm̄gū
 a q̄ p̄ meritū longe sum⁹. cū em̄ nos videri nō credim⁹ in sole
 clausos oculos tenem⁹. illū viz nob̄ abscondim⁹ nō nos illi: q̄
 Qui dēbat. x. milia talēta: sic dī in eth. Sūmū in p̄derib⁹ talen
 tū est. igit̄ in debito hui⁹ hoīs noīe talēti p̄corē ḡuitas in. x. mi
 lib⁹ vero eozz nūositas declarat. Sūmū vero p̄dus duplex. s.
 caritatē et iniquitatē. p̄dus caritatē ē leue. sic dī Mat. 11. Iugū
 meū suauē ē. et on⁹ meū leue. Ist⁹ ē p̄dus igit̄ qz nō ad ima
 sed ad supna tēdit. istud ē oleū qz supnatat liq̄rib⁹. vñ Aug. 13
 li. 28. In domo inq̄t spūs tuī dñe req̄escim⁹. ibi te fruim⁹. req̄es
 n̄ra ē locus n̄r. est amor illuc ⁊ attollit nos. ⁊ spūs tu⁹ bon⁹ ex
 altat hūilitatē n̄r am de portē mortē. p̄dus em̄ nō ad ima tñ ē
 sed ad locū suū p̄derib⁹ suis agunt̄ oīa ⁊ loca sua petūt. p̄dus
 meū amor me⁹. eo feror q̄cūqz feror. de h̄ caritatē leui p̄dere ad
 alta tendētī d̄ Job. 28. fecit ventē p̄dus. qz leuib⁹ spiritib⁹ ca
 ritatis p̄dus dedit q̄ lenant̄ in altū. Alīoz p̄dus ē iniquitatis.
 qz ḡue ē dicitē p̄s. Iniquitates mee sup̄gres. sūt x. vsqz et sic on⁹
 ḡue x. Et Ia. dic. Onera v̄ra ḡuia et iportabilia vsqz ad lassit
 tudinē. h̄ est talentū plūbi missū in os mlieris exūtis ī ampho
 ra. sic dicit̄ Zach. 2. Amphora cor hūanū ē ore opto ihians ter
 renis. mlier vero impietas ē in medio cord̄ in cui⁹ ore talētū mit
 tit plūbi qz ḡuitas sceleris suffocat impietatē. qua ḡuitate nō ad
 supna sed ad iferna descendit. vñ ibid̄ legīt qz amphora delata ē
 in terra sem naar qz fetor dentū interpretat. Et nō qz. x. mi
 lia talēta d̄t q̄ frequēt aliqz p̄m̄ ḡue amisit. ⁊ accipit̄ det̄miat⁹
 nūs p̄ idēmiato. vñ in orōne manasses regis. peccauī sup̄ nūm
 arene maris. et mltiplicate sūt iniquitates mee. d̄t at̄ p̄ cl̄pa amīs
 sa latiffacē in p̄nti p̄ p̄niam. vt loco talētū culpe reddat talentū
 pene. vel aliter sicut dicit Greg. Millenario numero non quan
 titas tantum. sed vniuersitas designatur transgressiones vero

Sermo

decalogi. x. sunt. qm̄ igit̄ mille multiplicatū p. x. ad nūm atin-
git decemiliū. ille decemilia talenta debet qui ē tñsgressus p̄ op-
ta decalogi. vel aliē in nūo decemiliū sūt quatuor multiplicatio-
nes facte p. x. p̄ma qz vnū decies sumptū reddet decenariū. scda
qz. x. decies aslūit cēnariū. tertia qz centū decies sumptū cre-
scit i millenariū. quarta qz milledecies sumptū extendit in decē
millenariū. vnitas etē caritatis istis multiplicata modis exere-
scit. p̄mo quidē. x. multiplicata p̄ceptis puenit ad decalogū.
decalogus multiplicatus p. x. obseruantias puenit ad cēnariū
iudiciorū et cērimoniā legis antiq̄. sed hoc rursus multipli-
catū spūali sensu puenit ad millenariū euāgelicē additionis. nā
x̄ps addidit p̄cepto. nō me habebis. omnē phibens cupiam.
et ei q̄ dicit. nō occides. remouet omnē irā. et sic de aliis. Quar-
to cū iste millenarius rursus multiplicat p. x. p̄fectionis volūta-
rie. deuenit ad. x. millenariū asiliorū q̄ debitor. x. miliū ē qui nō
p̄cepta. nec iudicia. nō supaddita. nec asilia seruat. vel aliē. aīa
vnaqueqz talentū est p̄iosū. qui igit̄ curā habet aīaz p. x. mi-
libo talentū rōnē habet reddere. qz rō aīaz a plato exigē. Ter-
tio tangit impotēs satisfactio: cū autē nō hēret vñ redderet: nec
aliquid possumus retribuere p̄ acceptē bñficiis. nec valeamus
satisfacere p̄ cōmissis culpis. qz nihil ē peccantibz nob̄ q̄ deo q̄
tū ex nob̄ dare possumus. *Matth. 6.* Quid dignū offerā dño. nū-
quid dabo primogenitū meū p̄ scelere meo fructū ventris mei.
p̄ peccato aīe mee. imo nō sufficit hō p̄ vno tm̄ satisfacere pecca-
to. q̄nto minus nō sufficit p̄ milibz *Job. 9.* Nō rñdebit ei vnū
p̄ mille. In Quarto ponit iudicialē damnatio: iussit eū dñs ei
us venditari: est venditio duplex. s. culpe et pene. et primo mō-
b̄m *Jerō.* iussit. i. p̄misit eū immūdoz spūum quasi venditū ser-
uū fieri. vt quasi ville mancipiū modica voluptate compet. *Isa*
z6. Possiderūt nos dñi absqz te. hic cupiebat *Xu.* redimi dices
i. li. solū. Recipe oro fugitiuū tuū dñe clementissime iā satis pe-
nas dederim satē inimicē tuis quos sub pedibz hēs seruerim satē
fuerim fallaciāz ludibriū. accipe me ab istis fugientē famulū tu-
um. qz et isti me qm̄ a te fugiebā asperūt alienū. ad te mihi rede-
m dū eē sentio. p̄z mihi pulsanti ianua tua. Secūda venditio ē
pene. de qua *Remi.* pretiū inqt̄ hui⁹ venditi supplicii intelligo
dānati: et vxorē eius et filios et oīa que hēbat. et reddi: *Cris-*
h inqt̄ nō ex crudelitate iussit sed ex ineffabili affectione. vult enī
terre eū p̄ has minas. vt supplicet et nō vendat. Nō qz i hōie
spūs tenz locū vini sensualitas. vt dic̄ glo. sup gen. ē tanqz mi-
lier. p̄ quoz commixtionem filij. opa generant. quoz aliqua
sunt spiritui similia tanquā patri aliqua vero sensualitati velut

mri. oia vero spūs sūt vires aie ⁊ corpis. q̄ cūta vēditōi expō
 mūt. vt reddet i peā iuste q̄ p culpā abstulit iuste. Job. 17. in
 pfūdissimū infernū de scēdet aia mea. vel aliē. viro iusto due vx
 ores sūt. s. actia ⁊ cōplatiā. q̄ p liāz vt rachel itelligunt. h̄ viro
 imiq̄ due dant vxores his oppositē. s. auaricia ⁊ aduā. ⁊ carnis
 voluptas ⁊ cōplatiā iste figurant p duas vxores lamech. Ge
 ne. 4. q̄ fuerūt ada q̄ testificās interpretat ⁊ carnis luxuriā h̄gt q̄
 testibz petrat. ⁊ sella q̄ de⁹ a⁹ dī ⁊ ē auaricia idoloꝝ hūit⁹. vīr
 igit̄ hāz vxoz cū tō imiq̄ sobole ad etnā tradit mortē. 5. tan
 git̄ humil' depectio. ⁊ pmo ponit humiliatio mētis: padēs at ser
 u⁹ ille: padit at cū seipsū abiecit cū supbiā ⁊ elatā mentē incli
 nauit. ipse aīa tucurrebat adūsus dñm erā o collo ⁊ pigui cer
 uice armatus fuerat vt d̄ Job. 15. h̄ postea tiore iudicē deiecit se
 ipsū de cui⁹ hūilitate q̄ ḡta sit deo d. 3. Re. 21. nōne vidisti hu
 miliatū achab corā me. igit̄ qz hūiliatus ē mei cā nō inducā ma
 lū in diebz a⁹. 3. 3. tangit̄ deuota oris supplicatio: rogobat
 eū. d. patiam h̄ in me: Remi. vox inq̄t pccōris expm̄it polcētis
 tps viuēdi et spaciū co:rigēdi. illi⁹ vero supplicat patiam de q̄
 d̄ Joe. 2. dūtini ad dñm deū vrm qz benign⁹ ⁊ misericors ē pa
 tiēs ⁊ mīte mie ⁊ p̄stabil' s̄ malicia. cui⁹ tāta patia ē vt imiq̄ta
 tes hoim videat adūre dū statī nō co:rigit. Ro. 2. ignoras in
 quit qm̄ benignitas dei ad pniām te adducit ⁊c. 3. tangit̄ ple
 na opis satisfactio: ⁊ oia reddā tibi: oia reddit q̄ de oibz pmitz
 h̄ ē a⁹ p̄ma satisfactio oia reddit credēdo i eū vt dic̄ glō oia red
 dit dmittēs se v̄tuti i. li. iexiliabil' p̄aj q̄ mūdi oia debita exol
 umt. oia reddit dū suā p̄tēt paup̄tatē et cognoscit qz ad satisf
 faciēdū sit ipōtēs. 6. ponit pia relaxatio: misert⁹ at dñs hui il
 li⁹: et si hūi⁹ erat tū misertus ē ei q̄ si pater filio. p̄. q̄uo misē
 ret p̄ filioꝝ ⁊c: dimisit eū: libez. q̄ venūdari. q̄ detineri. ⁊ q̄
 carcerari iusserat. Job. 12. si icluserit hoīem nlls ē q̄ appiat. cla
 ues em̄ h̄z Dauid q̄ claudit et nō appit ⁊c. Job. 39. q̄s dimisit
 onagz libez ⁊ vīcula a⁹ q̄s sc̄luit n̄ ego: ⁊ oē d̄bitū dimisit
 ei: Attēde largitatē diuie pietatis. ille rogauerat dilationē et
 meruit remissionē p̄miserat satisfactioē ⁊ h̄ solū reputauit de⁹
 sufficiētē emēdationē. ḡ eū dimisit libez ad futura. dimisit etiā
 p̄terita ad qd̄ sola valuit corō atritio. n̄ ei p̄lios labores p̄nie
 req̄rit de⁹. qz vt dic̄ apls corpal exercitatio ad modicū vtil' est
 h̄ potissime req̄rit corō hūilē atritioē. Isa. 58. nūquid tale ē iē
 iunū qz elegi dic̄ dñs p̄ diē affligē hoīez aīaz suā. nōne h̄ ē mā
 gis ieiunū qz elegi dissolue colligatōs impietatis solue fastidios
 deprimētes. dimitte eos qui d̄fracti sūt liberos. et omne onus
 disrūpe. frāge esuriētī panē tuū. v̄sqz misericors sū dñs de⁹ tu⁹

Sermo

Secunda pars.

R

Secundo ponit humana crudelitas et ingratitudo in eo quod dicitur egressus autem et ubi quatuor significant. Primum est alterius debitoris longe minor obligatio: egressus autem servus ille: egressus quidem a carcere scilicet et vinculis reatum absolutus. vel egressus dicitur sic caym a facie domini non reueritus eius maiestate nec timens potestatem potestatis sed ita agens ac si non esset deo presens. presens non est deus in aspectu eius et usque ne videat in fine. vel egressus dicitur a gratia quam statim accepit. quia enim a se egressus est ideo proximum crudeliter est egressus: inuenit unum de seruis suis: si seruus ille erat par seruitutis additione eum debuit exhibere placabilem. Item si uterque erat seruus alteri domino et non seruo stabat utriusque iudicium. ro. 14. tu quis es qui iudicas alienum seruum et. h. vero inuentus seruus quilibet potest esse homo quia deus hominem homini non proposuit sed bestis tamen ut dicitur gre. 21. mo. omnes unum dominum serui sumus. qui debebat ei centum denarios: attende quod exiguum debitum istud sit operatione procedentem et quantum ad numerum et quantum ad pondus. in numero quidem quoniam centenarius est ceterisima pars decem milium. in pondere vero quia ibi talentum. h. denarius debitum est. summum autem talentum quod erat sanctuarium habet in se. fuit viginti centum librarum. libra vero. 12. uncias. et habet habet breues siclus et uncia idem. quia vero siclus. 20. obulos 13. ut dicitur exo. 17. et scimus quod obulus est medietas denarii quia libra est. 120. denario. et ideo debitum huius serui non fuit una libra. et tamen quia talentum est. 120. librarum constat quod decem milia talenta sunt pondus millemilium ducentorum milium librarum. vides ergo quod incomparabile maius sit debitum quo homo obligatur deo. quam illud quo homo obligatur homini. maius dico et numero et quantitate pondere. Et non quoniam denarius minus habet insignem imaginem homo vero ad imaginem factus est creatoris. ille ergo debet denarium qui deliquit in hominem. sed quoniam plures numeri sunt peccata in deum quam in proximum. quia nemo deliquit in proximum quin peccet in deum sed non auertit ideo maior est numerus diuine obligationis quam humane. ista vero paucitas numeri centenario figurat qui est secundus processus numerorum. tertia figuratur littera alphabeti habet algorismum tertio loco positus qui etiam a sinistra statuitur primitus. L. Sunt enim quatuor que debemus primo. scilicet notitia ut quasi proximum cognoscamus. et non negligamus quasi alienum ut sit tertia littera alphabeti. prima enim. propria littera est cognitio dei. secunda cognitio sui. tertia cognitio proximi. Item debemus eadem amorem ut quasi in algorismo tertio loco statuatur nam in primo loco est amor dei in secundo amor sui in tertio amor proximi. Item eadem debemus habere unum apostolorum habere inquit inuicem preuenientes. ut voluit etiam

tenarius statuat ad dextrā. nā quos honorem. a dextris ponimus. ut dicit salust. Itē ipsi primo debem⁹ obsequiū. et h est tē tenarij secundus p̄cessus. p̄cedūt em̄ nūeri p̄mo ab unitate in decenariū. decima autē dat diuinitati ex lege. qz p̄mitus ē in mandato occultus diuinitatē. exinde vero ē p̄xiimi obsequiū. quasi secundus p̄cessus nūeroꝝ in centenariū. igit p̄ hūc nūmeꝝ centenarij signat omne qd̄ p̄xiimo ex lege debem⁹. ideo centū d̄z alī cui denarios qui aliq̄ p̄dictoꝝ delinquit in p̄ximū. Secundo tangit huius debiti violenta exadio: et tenens eū: ille tenz debitorē qui offensā tenet in memoria. qui irā et odiū seruat in corde: suffocabat eū: suffocare ē strangulare guttur videlz stringere. qm̄ gutture loquim̄ ille suffocat p̄ximū. qui sermones eius nō audit: dices. Redde qd̄ debes: et clamore increpat vituperose exigens. cū dicit. redde. ignomiose iproperat cū ait. qd̄ debes. habes igit tria. s. iniurie retentionē. excusationis suffocatio nē. et debiti increpationē. Tercio ponit huius serui supplicatio: et p̄cedens serui eius: ecce humilitas exhibita homini. quā tñ angelus in apoc. nō tulit iohanni. et tñ ad pedes eius p̄cedenti ait. vide ne feceris h̄c. Itē ponit venie deprecatio: rogabat eū dicens patientiā habe in me: Itē ponit satisfactionis promissio: et omnia reddā tibi: et attēde qz eadē verba ptulit supplicans serui. quibz supplicando a dño. veniā meruerat malus serui ut dicit crisost. h̄c verba in ḡtus serui in rogante nō honorauit quibz saluatus ē. Quarto ponit punitio. et p̄mo tangit mali serui impatientia: ille autē noluit: h̄re patientiā. qz noluit dilatiōē prestare. Itē ponit alienatio: sed abiit: a familiaritate et amicitia quōdā p̄xiimi alienatus ē. Itē ponit p̄xiimi damnatio: et misit eū in carcerē donec reddet debitū: hic carcer infernus ē. totiens vero in nos peccantē p̄ximū mittim⁹ in carcerē quotiens eius culpe nō indulgem⁹. Nō qz lex sūt que malus serui crudelit̄ egit. s. iniurie retentio. excusationis comp̄ssio. aspera exadio. impatiens dilatio. familiaritatē alienatio. et qm̄ tū in se ē anime p̄xiimi dānatio. que nō spūalit̄ tm̄ malus serui facit. sed aliqñ ad l̄fam etiā serui tenens suffocat corpali. vel etiā famā et nomē eius extinguit. aut sic dure accusat et tot casus adducit vt ei respirare facultas nō adsit. Itē debitū exigat impatiens dilatiōis ē. Rogamibz ad iracundiā pro uocat. indignans abiit et in carcerē etiā corpale includit h̄c.

Tercia pars.

N

Erō cū dicit. videntes autē serui. tangit iusta seueritas m̄gtū puniēs. vbi quatuor describunt. p̄ximū ē

Sermo

huius facti accusatio: videntes autem conserui eius que fiebant: Remi. serui sunt angeli aut predicatorum ecclesie. vel etiam quicquid fideles. Et attende quoniam quatuor sunt quibus non possumus abscondi. Primum est scilicet accusas. angelus et diabolus testificas. atque deus diudicatas. oia enim nuda et aperta sunt oculis eius. Item nota quod angeli dicuntur serui nobis. primo propter nature rationem. quia eiusdem sumus nature sicut dicitur grece super illud iob. 40. Ecce vehemoth quem feci tibi sicut filium innatura rationali. secundo propter vniuersi domini venerationem. phil. 2. in nomine ihesu omne genua flectat etc. tercio propter eandem salutem nostre administrationem. misit enim deo ad salutem nostram. iob. 1. omnes sunt ministrorum spiritus etc. hinc et nos deo ministramus. dicitur paulo. sic nos existimet homo. ut ministros christi etc. Contristati sunt valde et de ingratitudine serui. et de afflictione serui. de illius culpa. de istius pena. quod super nostris malis boni angeli contristentur. habet iudicium. et ascendit angelus domini de galis ad locum silentium. et isa. 33. angeli pacis amare flebunt: et venerunt: veniunt angeli ad dominum a quo nunquam recedunt cum maiestatem venerant ipsius. veniunt predicatorum et fideles cum ab occupationibus seculi transeunt ad contemplationem dei: et narraverunt domino suo oia que facta fuerant: non narraverunt ignorantibus. sed iam etiam ab eterno cuncta scientibus sed que cognoscunt narrare dicuntur. quia expostulant dei iustitiam ad retribuendum pro malis. et diuinam misericordiam subueniendo oppressis. Sic narrabat domino angelus raphael tobie et anne afflictione. sic et abacuc loquitur deo. 1. c. Quare domine non respicis super iniquos agentes. et taces deuorantes impio iustiorum se. Secundo ponit iniqui serui requisitio: tunc vocauit illum dominus suus. ut dicit remi. ista vocatio modo fit intus in conscientia. in futuro fiet morte et damnationis iudicio. D. Et ait illi. serue nequam. ecce quod aspere ipsum aggreditur. cui exprobat seruilem additionem. reuera enim in hoc factus seruus se et non filium. neque amicum demonstrauit. ideo eundem dicit nequam. sine equitate. quia a deo suscepit misericordiam et seruo intulit iniuriam: omne debitum: tam numerosum. tam poderosum: dimisit tibi: nulla intuentem satisfactione. sed ob hoc solum: quia rogasti me: rogasti quidem dilationem. sed quod amplius est impetisti remissionem: Nonne ergo et te oportuit misereri serui tui. eccle. 21. intellige que sunt proximi tui ex teipso. sicut et ego tui misertus sum: optuisset quidem ut tali puocatus beneficio totum etiam debitum serui relaxares rogantem. sed tu etiam quod minus est facere noluisti. quia dilationem recedere reculas. et quod peius est. peius insuper afflixisti. Attendere iudicium et iustitiam et pietatem quia magis doluit de iniuria facta seruo quam de sua. et iustitiam nostrorum actuum ex sua dixit miseratione sumenda

Tercio tangit huius pessimi serui dānatio. Et attende qd dīno
 exami nullū dedit responsū. sic em̄ e ū dūinabat districta ratio
 vt exculpationis locus non esset. Vñ fm̄ Remigiū dat̄ intelligi
 qd in die iudicij a statim post hanc vitam om̄e argumentū ex-
 culpationis cessabit. Sed dices si nō aderat excusatio salteꝝ veniā
 petere debuit. Et dicendū qd de p̄t̄is suis nemo petit veniā a deo
 salubriter. nisi dei gr̄a p̄ueniente q̄ cor p̄t̄oris compungit qm̄
 vero iste gr̄a dei indignus erat. qui gr̄am non habebat ad
 proximū. ideo gr̄a petende venie illi collata non est. quā p̄pter
 obmutescens dānatio est adiudicatus. dicit em̄: Et iratus
 dñs eius: cui⁹ ire terror insustentabil̄ est dicente manasse. om̄s
 pauent et tremunt a vultu virtutis tue. et insustentabilis ira
 super p̄t̄ores cōminationis tue: tradidit eū tormento: id ē fm̄
 Hiero. angelis penaz mittendū in carcerem hoc est in infernū
 vbi torturas tortiones patit̄ a tormenta. a talia seruis dūeni-
 unt. qz vt dicit valerianus. Genus seruoꝝ non nisi flagellis a
 verberib⁹ emendat̄: quoadusq; redderet vniūsuꝝ debitū. P
 Illud quo ad usq; nō designat t̄p̄is durationez. sed p̄portioneꝝ
 pene ad culpaz. Nuncq; em̄ complebit̄ illa tortura mali fui. nec
 cessabit aliqñ sed p̄petuo cruciabit̄. tamē quia vt lex dicit iuxta
 mensuram delicti erit plagaz modus p̄ tot delictis et tantis re-
 probis cruciat̄. pro quot a q̄ntis reus ē vt nūerus a acerbitas
 pene. ad numez a q̄ntitatem culpe atcedant quoadusq; p̄por-
 tionaliter cōmensurando reddat penā vniuersū debitum qd
 cōmisit culpabiliter. Quod vero hęc ita sint. vñ penā reproboꝝ
 esse eternam. a tñ puniant̄ fm̄ culpe exigentiā quoadusq; pe-
 na adequat̄ culpe. Patet primo auctoritate xpi dicentis Math
 26. Ibunt hī in supplitiū eternum iusti aut̄ in vitam eternā. Et
 tamen vt d̄ Job. 41. diabolus existimabat abyssum q̄li senescē-
 tem. qm̄ vt dicit Gre. ibidem antiquus iste p̄uasoz reproboꝝ
 coeda sic extenuat. vt suspicionē eis de venturo iudicio qd quasi
 finiat̄ infundat. facit em̄ suspicari abyssum iudicioꝝ dei esse
 p̄pe senectutem a in eternū. a hoc ideo vt eo reprobi sic peccare
 non finiant. quo illic estimant p̄t̄oꝝ a supplicia finienda. quod
 esse non p̄t. quia vt dicit ibidem Gre. 32. moꝝ. ca. 19. Si ali-
 qñ fineret pena damnatoꝝ. aliqñ et cessaret gloria beatoꝝ. sic
 enim dicit veritas. Ibunt hī in supplitiū eternum. iusti autē ã.
 Sed ã hoc reat̄ idē doctor argumenta Dri. dicentis p̄o qd iō.
 eternam penā cōminatus est creature nō vt inferret. h̄ vt eius
 timore a malo compesceret. Quib⁹ r̄ndemus. Si falsa minat⁹ est
 vt ab iniusticia coergeret. etiā falsa pollicatus est vt ad iusticiā

Sermo

puocaret. isti ergo dum fatagunt deum phibere misericordem non verentur predicare fallacem. 2° arguunt sine fine puniri non debet culpa huius finem. Cuius igitur omnipotens deus iustus sit non punit eterno tormento quod non commissus est eterno peccato. Sed rursus quod recte dicerent si districtus iudex facta tantum non corda pensaret. facta quidem eorum sine habent delinquendi. eo quod vita talium finiat. Sed prout voluntatis eorum desiderium fuit sine fine vivere. ut sine fine peccarent. et quia nunquam voluerunt carere peccato. ideo nunquam carebunt supplicio quia iudex principaliter attendit mentis desiderium. Tertio arguunt. nullus iustus crudelitatis parcit. et delinquentes servus a iusto domino idcirco ad id precipit ut corrigat. quia ergo deus iustus non parcit damnatorum penis. restat ut propter aliquem finem. ut viz expient eos torqueri permittat. Respondemus quod quia deus pius est iniquorum penis non delectatur. quia vero iustus est ab eorum ultione impetu non sedatur ad aliquid tantum cremantem damnati. ut viz manus sit gaudium electorum visa pena quam euaserit. Domini super li. Numer. 24. assur iste. et diabolus qui in fine omnium dicitur periturus. nescio si aliquis aut queri possit aut inueniri. perit ergo non errore sed iudicio. non lapsu motus sed perseverantia obduratur quod enim scriptum est. ego occidam et ego vivere faciam adducam in infernum et reducam. nescio si generaliter ad omnes aspiciat. an ad eos tantum quos deceptio diaboli defluxit in mortem. Quarto illi instant. et quod illi facti sunt si per inimicos non orant quos vident cremari cum utique dictum sit illis. orate pro inimicis vestris. sed nos dicimus quod iusti domini per inimicos orare. eo tempore quo ad fructuosas pernitentiam pervenire dum viz sunt in pernitenti seculo. et quia damnati non pernitent ab iniquitate ad iusticie opera commutari. ideo pro ipsis sancti non orant. et propter eandem causam non orant per diabolo. etiam adhuc existentes in carne. nec orant per infidelibus et impiis et defunctis. ad confirmationem vero predictorum dicitur Job. 20. luet omnia que fecit et non assumet. quia eterna pena est. sed tamen ista pena eterna terminum habet magnitudinis et acerbis. tanta ergo doloris pena est quanta culpa. et hoc est quo ad usque reddat omne debitum. hoc patet apoc. 18 ubi dicitur quantum glorificavit se in delictis. tantum date illi tormentum et lucrum. Et Luc. 12. dicitur quod servus qui sciuit voluntatem domini sui. et tamen neglexit facere plagis vapulabit multis. sed qui nesciuit et non fecit plagis vapulabit paucis. et Sap. 6. dicitur. quod fortioribus fortior instat cruciatio. et potentes potenter tormenta patient. hinc scriptum est de zizania. ligate ea in fasciculos ad comburendum. quia iuxta diversitatem criminum est distinctio gehenne. Unde Gregorius. 9. morum dicit. sic in domo patris eterni mansiones multe sunt per diversitatem virtutis ita in igne gehenne diversitas

est pro dispilitate criminis nā si gehēna ignis vna est. p q̄litate
tū meritoꝝ variat. sicut idem calor solis p q̄litate corp̄m ea di-
uersimode calefacit. Q̄ Q̄rto ponit hui⁹ pabole conclusio
sic p̄ meus celestis faciet vobis: qz tradet vos tortorib⁹ crua-
andos: si n̄ remiseritis vnusquisqz fratri suo: non ore tm̄ sed de
cordib⁹ v̄ris: quidā em̄ loquunt pacem cū pximo suo. mala atē
in cordib⁹ eoz. qz de⁹ n̄ dicta solū. s̄ p̄cipue cogitata d̄judi-
cat. id ex corde mandat esse dimittend. Nota qz n̄ est iustus in
terris qui n̄ debeat fratri indulgē ex corde. qz nullus est cui nō
sit remissuz debitū decem miliū talentoz. Audi qd̄ dicit Hiero.
cū peccati debitū qz mortis et̄ne nulla satisfactiōe. nullaqz p̄nia
possemus exsoluere ille extr̄us de celo adueniens remittendo
generi hūano p̄cā vniciqz credenti in se debitū om̄e donauit.
quēadmodū atē donauerit apls aperte demonstrat cū dicit. de-
lens qd̄ aduersū nos erat cyrographū qd̄ erat d̄num ip̄m tu-
lit de meo affigens illud crua. Reatu em̄ p̄cā quasi sub cuius
dam cyrographi debito denebam. qd̄ fili⁹ dei aqua baptismi
qz sanguinis sui cruore deleuit. nam in hoc sac̄o passionis tpe
aque qz sanguinis de latere d̄ni fluxit. s̄ nec sp̄gia i crua d̄no
defuit vt hoc ipsuz oñderet. qz totus m̄di p̄cā passionis eius
misterio delenda erant. per eum vtiqz de quo Jo. in euangelio
testatus est dicens. Ecce agnus dei ecce qui ē.

Dominica. 22. post penthe. Sermo. lxvi.

Beutes p̄hei aliam inierunt. Mat. 22. Mar.
12. Et Luc. 20. dicit Jo. Cris. ois malicia cōfundit
aliq̄tiens rōne veritatis. corrigē atē nunq̄. maxie
eoz qui p̄posito malo qz n̄ ignorantiā peccant qd̄
euangeliū p̄ntis diei manifestat. vbi p̄heoz malicia cōfusa oñ-
ditur s̄ non correcta. sapia quidē vincit maliciā. licet non semp
corrigat. Igit̄ tria cōtinet istud euangeliū. primū est machiatio
p̄uitatis. scdm̄ est req̄sistio dubietatis. ibi. dico ḡ vobis x̄ter cū
est determinatio veritatis. ibi. ostendite mihi x̄. Circa p̄mū tria
tangunt. primū ē deliberatio p̄i cōsiliū. **A**: Abentes pha-
risei: p̄hei diuisi abierunt ab vnitāte pacis qz cōcordie. abierunt
a dei gr̄a a v̄ritatis lucē qz a seipsis. Jo. 18. abierunt retrosuz qz
caderēt in terrā. s̄ quo abierēt vtiqz vt dicit Cris. ad herodianos
vt eoz p̄ocinio agerent d̄ x̄pm. nam hoies colom̄ cui⁹ terram
possident illius iurilio opus h̄nt. qui v̄o iusticiā tenet nullius
p̄ocinio indiget nisi dei q̄ in diaboli miq̄tatib⁹ ambulat. diabo-
li adiutoriū necessariū h̄z. sic isti x̄pm expugnaē cupientes cue-
nerūt non ad seruos dei v̄ros religiosos. s̄ ad gentiles. i. heros

Sermo

dianos se attulerunt. cū talibz n̄ est ambuland. sic dicit salomon
fili mi si te ablatuerint peccatores ne acquiescas eis. ne ambu
les cū eis ⁊ phibe pedez tuū a semitis eozz. pedes em̄ illoz ad
malū currunt ⁊ festinant vt effundā sanguinē. id̄ emendat vir
iustus ⁊ predicat beatus qui n̄ abiit in consilio impioz. ⁊ in via
peccatoz non stetit. de his vero q̄ abierūt a deo dicit iudas. ve
illis qui in viā cayz abierūt ⁊ errore balaam mercede effusi sunt
et in additione chore pierunt vbi notat fraternū odiū cupiditatis
⁊ seditionē: Consiliū inierunt: cū herodianis v3. ⁊ cū mili
tibus ⁊ familiaribus herodie. Crib. quale inquit consiliū tales ⁊ consi
liatores. Quis em̄ poterat dare consiliū d̄ xpm̄. nisi diabolus qui
est aduersarius xpi. de hoc maligno consilio longe añ iacob pri
artha dubitans. symeon inquit ⁊ leui vasa iniquitatis bellantia
in consiliū eozz nō veniat aia mea. ⁊ in cetu illoz n̄ sit gloria mea
B: vt caperent ihm̄ in symeone: vt viz aliquid tale diceret.
cui⁹ culpa ab herodianis apprehenderet. vide qz increaturz volunt
sermonē capere. ⁊ verbum p̄ qd̄ facta sunt oia. quod in ipsa ca
pit creatura quē celum ⁊ celi celoꝝ capere n̄ possunt. vt dicit sa
lomon. nec totus m̄dus gestoꝝ eius qui scribendi sunt libros
posset capere. vt dixit Jo. euangelista. festinant capere. h̄ vtinam
hunc symeonez hoc verbū hoc salutare mens n̄ra capiat. vt salu
tare dei in symeone sacro corde n̄ro capiat credendo intelligendo.
amando fruendo. qz vō phēi non sic ceperūt xpi sermonez. id̄ q̄
rebant eū carnaliter vt occiderent. Jo. 8. queritis me interficere
qz sermo meus n̄ capit in vobis. n̄ sic capiamus xpm̄. carnaliter
sed spūaliter. spūs em̄ est q̄ viuificat. caro at̄ non p̄dest quicq̄.
Jo. 6. Nota qz phēi diuisi interpretant. isti sunt oēs iniqui diuisi
merito diuisi ⁊ p̄mio a iustis. si em̄ in p̄nti sil̄ sint granuz ⁊ pa
lea. vīnū ⁊ vinatia. oleū et amurca. auz ⁊ scoria. aliud tñ est
meritū vtrozūqz qz non comunicāt iniqui iustis vita sc̄ritate. ne
qz contunēt iudei samantamis. que em̄ auentio xpi ad bellial. id̄
dicit Gen. 49. diuidā eos in iacob ⁊ disperdam eos in israhel.
Diuisi sunt a deo reprobati ab illo. ⁊ aminauerūt testamentū eius
diuisi sūt ab ira vultus eius. diuisi sunt in seip̄lis diuersitatibus
⁊ t̄nibus. quibus dissecant̄ inter⁹. Dse. 10. diuisū est cor eozz nunc
interibūt. h̄ tandē in nouissimo et p̄mio diuident̄ ab electis. sic
d̄ Mat. 13. Exibunt angeli ⁊ sepabunt malos a medio iustozū
C Item nō qz ihs salutaris d̄ oīs vō iniqui machinant̄ consilia
d̄ pp̄az salutē. Proū. 1. Ipsi d̄ sanguinē suū insidiant ⁊ molunt
fraudes d̄ aias suas. Et itez eiusdē. 8. qui in me peccauerit le
det aiam suā. d̄ istam pp̄az salutē consiliū agit cū passionibus aie ⁊
cupiscencijs. ⁊ p̄o quidez consilit auaricia pecunias aggregandas

dilatanda p̄dia. edificia magnificanda. qm̄ cui suppetunt opes ⁊
 amia. Cōsulit auaricia tollend̄ alienuz vi fraude rapina usura.
 nulli cōmunicand̄. ne foete m̄di suba deficiat onia facē ⁊ ec̄ ferre
 piurand̄. ne foete rezz dāna paciāt. sic cōsulebat ei q̄ vberes ag
 ros habuit. Luc. 12. requirenti em̄ cōsiliuz. quid faciā qz nō h̄eo
 quo cōgregem fructus meos. R̄ndit auara aia. destruat horrea
 mea. ⁊ maiora faciā ⁊ illuc cōgregabo oia q̄ nata sūt mihi et bo
 na mea ⁊ dicam anime habes ꝛ. sed audite qz istud cōsiliū erat
 d̄ ihm̄. ⁊ d̄ ppriam salutem. Sequit̄ em̄. dixit at̄ illi deus. Stulte
 hac nocte aiam tuā repetent a te. q̄ at̄ passi cui⁹ erunt. Sic est q̄
 sibi th̄saurizat. ⁊ n̄ est in deū diues. Cōsulit gula p̄penduz
 corpi ieiunia esse natūe d̄ria debilitatē cauendaz. saluicibus de
 sideriū puocare. sic cōsulebat diuiti epuloni Luc. 16. p̄ris paren
 tibo q̄ essent sic d̄ij. ipsi elau pedulio lenticule p̄denti primoge
 nita. ⁊ oibo d̄ ppriam cōsultū est salutes. nam diues sepultus est
 in inferno. p̄mi pentes de paradiso eieci sūt mortales. ⁊ elau ins
 p̄ogeniture p̄didit. Luxuria cōsulit p̄ mltiplicatōe hūani gūis
 cōmiscend̄ ad roborandaz cōsanguinitatē ⁊ ampliadaz diuitias
 vxores ducendas. sic cōsultū est dauid tuz rapuit ber sabei filio
 eius amon tū ppriaz violauit sorozes. cōsulte silato languore q̄
 rezz paciebat libidinis morbū. sic h̄e filio emoz rapienti d̄mam
 p̄ cui⁹ amore circūsiōnez suscepit. sic sompson. sic salomon p̄
 qua culpa ē sichen uigulatus. sampson execat⁹ dauid flagella
 tus. amon p̄cidatus. salomon infatuat⁹. Itē in saul ptz cōsiliū
 ire d̄ dauid. phanomis d̄ dei pplm̄. ioab d̄ abner. Itē cōsiliū in
 uidie ptz in filiis iacob d̄ ioseph fratres suū. ⁊ in ioab d̄ ama sa
 milie p̄ncipem cōstitūtū. Itē cōsiliū tristitiae suscepit filij isrl̄.
 in deho. audita em̄ dispositione t̄re p̄missionis q̄ fortes ciuita
 tes essent ⁊ grandes. habitatoresq̄ p̄ceri fracti pusillanitate. re
 uertam̄ inq̄unt in egiptū ⁊ cōstituiamus nob̄ ducē. ne h̄ p̄eam⁹
 sic ptz Nui. 14. Itē odiū cōsuluit ipsi caym q̄liter pp̄m frat̄e
 occideret. ⁊ cōsuluit ipsi cam filio noe q̄liter p̄rem derideret. Itē
 arrogantia dedit cōsiliū absoloni quō p̄rem de regno cūceret. ⁊
 ipsi roboā filio salomonis quō p̄plo supbe r̄nderet. et nabucho
 donosor regi cōsuluit vt seipsū sup oia extolleret h̄ absolon ē tri
 nibo suspensus. roboā regno puatus ⁊ nabuchodonosor i bestia
 cōmutatus. **D** Nō q̄ in h̄mōe cōprehendit̄ salus vniusc⁹q̄
 nā mors ⁊ vita in manu lingue. Itē vt d̄ Jaco. 3. Si q̄s in v̄bo
 n̄ offendit h̄ p̄fectus ē v̄r. h̄ cū om̄s xp̄iani p̄mittant i batisimo
 abrenunciare diabolo ⁊ pompis ei⁹. in pp̄rio sermone pct̄ores
 capiunt. p̄o qui n̄ remittunt iniurias capiunt cū orant dicentes
 dimitte nob̄ debita n̄ra sic ⁊ nos dimittim⁹ debitozib⁹ nostris.
 Capiunt adulteri in v̄bo cōtractus m̄rimoialis qd̄ puertūt Ca

Ad hunc modum dicitur in libro de rebus inuestigatis. Item dicitur in libro de rebus inuestigatis. Item dicitur in libro de rebus inuestigatis.

Sermo

piunt piuri mēdaces detraēdores adulatorēs in hōmone. Clerici
 ⁊ religiosi capiunt ī hōmone p̄fessōis cui ope d̄dicūt. salus oīm
 istoꝝ capīt in hōmone a diabolo. ⁊ capta negat Proū. 6. illa q̄
 tus es v̄bis oīs tui ⁊ captus p̄p̄is hōmōib⁹. E Secdo tan
 ḡt silatio palliati nūc̄ij: ⁊ mittūt ei discipulos suos: n̄ accesse
 runt p̄hei p̄ seip̄os ad x̄pm vt dicit Cris. p̄pter duo. p̄o quidē
 qz apti erant inimici x̄pi. vñ sciebant se h̄ri suspectos ap̄d ip̄m
 si vllam q̄dem p̄ponerent. naz inimicus maifestus min⁹ mal⁹ ē
 q̄ amicus f̄ctus. ille dū timet facile vitat. ille dum n̄ agnoscit
 p̄eualet. Alia cā est qz oī p̄lo notuz erat p̄heos p̄sequi x̄pm
 Vñ si phibuisent t̄stimoniū eū dicē tributa reddenda cesari n̄
 illis creditū esset. qz inimicoꝝ t̄stimoniū in iudicio ⁊ si vezz fu
 erit q̄i suspectū reprobāt. discipulos v̄o suos miserē p̄pter duo
 ⁊ vt q̄i incogniti facilius deciperent. ⁊ ut dephensi minus erube
 scerēt. h̄ vt dicit Cris. illi discipuli mgr̄is suis etate m̄iores erāt
 malicia at̄ pares. nam ⁊ pulli serpen̄tū statura breuiores vene
 no eq̄les sunt. ⁊ catuli lupoz adhuc teneri d̄stituti. et si vena
 tionē obtinere n̄ p̄nt. iaz tñ sanguie gaudent ⁊ morsib⁹ ludūt
 : cū herodianis. ¶ Cris. dicit herodianos esse herodis mi
 nistros. q̄s ideo miserē vt siquidē diceret x̄ps cesari si deberi tri
 buta. statim a ministris regis d̄phenderet. Hiero. v̄o dicit herodi
 anos esse iudeos illos quib⁹ videbat cesari esse soluenda tribu
 ta quos p̄hei derisionē vocabant herodianos. eo qz de voluntate
 ⁊ p̄te essent herodis. Nota qz in herodianis viciuz in discipulis
 phieoz v̄tutis apparentia designat. tunc ḡ ad nos veniūt h̄
 rodiani cū discipulis phieoz qñ vitiū specie virtutis velatuz
 nos pullat. Quod oñdit Gre. 32. moꝝ. ca. 19. sunt inquit non
 nulla vicia q̄ oñdunt in se reditudinis sp̄m. h̄ ex prauitate. p̄
 deunt infirmitate. ⁊ p̄o quidē aliqñ in vltiscendis crimib⁹ cru
 delitas agit ⁊ iusticia putat. Immoderata ira iusticie zelus cre
 dit. ⁊ cū debuerēt corrigi delin̄ctes violenta reflexide frāgunē
 Dissoluta remissio q̄i mansuetudo ac pietas. ⁊ dū parat̄ vltra
 modū delin̄ctib⁹ crudeliter ad eternā penam reseruant. Aliqñ
 sube effusio m̄ia credit ⁊ dum male suaē culpa sit peius speꝝgi
 qd̄ acceptū est n̄ timet. Itēz n̄onunq̄ tenacia p̄ctas reputatur
 h̄ cū graue sic vitiū nō tribuē v̄tus credit accepta retinē. Itēz
 sepe maloz p̄tinacia d̄stantia credit. ⁊ duz mens a p̄uitate sua
 flecti non patit̄ q̄si ex recta defensione gl̄at. Itēz d̄stantia etiā
 sepe q̄i tractabilitas h̄etur. ⁊ quo quidē fidem rectā vel integrā
 nullus h̄uat. eo se amisi oib⁹ extimat. Aliqñ timor incōpetens
 hūilitas credit. tñ t̄pali formidine p̄ssus a defensione veritatis
 dū quisqz tacet arbitrat̄ qd̄ iuxta dei ordinē hūilez se p̄ctorib⁹
 exhibet. aliqñ votis sup̄bia v̄a libertas extimat. ⁊ cū p̄ elacoꝝ

veritati dicit loquendi precautas vitatis defensio putat. Plez
 qd pigritia qsi dntentia qetis attendit. a cu grauis culpe sit re-
 sta studiose n agere: magne vtutis meritum credit a praua tm
 adione cessare. Sepe inqetudo spūs vigilās sollicitudo noiat a
 ai qetem qsq n tollerat. agendo q appetit vtutis debite implē
 se exercituz putat sepe ad ea q agenda sunt incauta pcpitatio
 laudandi studij feruor credit. a cu desideratū bonū intempēstāz
 adione corripit eo agi melius q celerius extimat. Itē sepe ac-
 celerandi boni tarditas dñliū putat. a cu expectat vt extractioe
 pficiat hē insidians moxa supplātat. in oibz hīs d verā salūtez
 di seipuli phiseoz ai herodianis. vicia sub spē vtutū ad nīaz
 mentē accedunt. h subtilē vnū ab altero distinguend ē vt dīc
 Iuuenalis. later em vituz spē vtutis a vmbra. id in sacrificio
 deo pellis hostie auferē. nec offerē et mēbra ipsius diuidunt in
 frustra. id etiā omne aial ruminās a diuidens vngulā mīdm est.
 qz in opibz nris oīs pellis silationis auferenda ē distinguēda
 sūt. a deliberatōe qsi ruminādo sūt discernenda. ¶ Tercio
 tangit adulatio magni meriti. lz em fraudulentē xp̄m d mēda
 rent. vera tñ dicebant. a p̄mittit in hac adulaōe titul⁹ venerā
 bilis. venēnt em dicētes mgr̄: sic d qui nouit artes. qsi maior
 statu vel statione. reuera xp̄s mgr̄ est. ars viz dei patris oīpo
 tentis q sua arte potēti hunc mīdm p̄duxit ex nihilo. celos sua
 vtute formauit. fixit sidera claritate. veltiuit orbē. elēmta distin-
 xit. cōposuit corpa mēbris. terrā ornauit virentibz a bestijs. vo-
 lucres leuauit in aera. pisces sedari voluit maria. a qd amph⁹
 est sua arte hoīem de terra finxit videntes. sic d Prōu. 8. Qñ p̄
 parabat celos aderat. qñ ethera firmabat sursum a librabat fons
 tes aquaz. qñ arcū dabat mari terminū suum. a legē ponebat
 aquis ne transirent fines suos. qñ appendebat fundamenta tre em
 eo etiā cūcta cōponens. h p̄ter hoc magisteriuz creationis aliud
 magisteriū attulit nob vitatis vtutis. p̄spiciens em nob h sup
 nus artifex de celo sup filios hoīm. vidit qz nō erat intelligens
 quisq nec reqrens deū. oīs declinarāt a vitate inūtiles facti. a
 vsq ad vnū n erat qui bñ facēt. p̄inde g a regimie stelle cele-
 stis hmc mgr̄ descendit ad tras vt scalā agregaret hūiliuz dīc
 illis. discite a me qz mitis sū a hūilis corde. n docuit fabricatē te-
 los nec creare mīdm. nec suscitāe mortuos h vtutes a hūilitatē
 Jo. 13. vos vocatis me mgr̄ a dñe a bñ dicitis sū eteni. si ergo
 ego laui pedes v̄os dñs a mgr̄. a vos debetis alter alteri⁹ la-
 uare pedes. exemplū em dodi vobis ē. ¶ Et attende vt
 dicit Cris. q: illi q volūt xp̄m cape a laudibz ināpiunt qm. hec
 est ypocritaz p̄ma potētia sez simulata laudatio. laudant em
 qz p̄dere volūt vt p̄ delectationē laudis paulatim corda hoīm

Sermo

ad simplicitatē benigne confessionis inclinent ⁊ ponit exempluz
thauri ferocis. quē qui vult cape mollior nodosaz ei⁹ fricat ma
nibus ceruicē. vt quē virtute tenere n̄ pōt p blandimentū apre
hendat. sic ⁊ isti cathenā sub dolo laudis portantes in ore ⁊ ma
licie gladiū abscondētes in corde thaurz ecclesiastica gregis. do
lo laudis ap̄hendere festinabāt. ⁊ qz oīs mgr̄ p̄fessor est vitatis
ideo auerent in eo triplicē vitatez amēdāt scz vite doctrine
et iusticie. de vitate vite dicūt: scimus qz verax es: in vita tua
n̄ sicut es hm̄ qz es vite demonstrās exemplo. ī ipso etē nihil
falsuz. verus em̄ deus ē. verus hō vere aīe vere carnis vere vite
vere passiōis v̄e moētis vere resurrectionis v̄e ascensiois v̄e vir
tutis ⁊ n̄ fide. *Ysa. 38.* memento dñe quō ambulauerim coraz
te in veritate ipse de se dic̄ *Joh. 14.* ego sum via veritas et vita
¶ Itē amēdant in eo veritatē doctrine ⁊ viā dei q̄ scz per
uenit ad dñm. hęc via arcta paup̄tas est. hęc via despecta hūili
tas est. hęc via laboriosa est p̄nia. hęc via exalta caritas est. vt
dicūt ap̄tus: in vitate docēs: in veritate docet qui n̄ mentit̄. qui
veritatez n̄ abscondit. ⁊ q̄ p̄pter solā vitatem n̄ alia intencōe do
cet. xp̄s at̄ non est mentit⁹. qz vt d̄ *Ysa. 53.* p̄c̄m n̄ fecit nec in
uentus ē dolus in ore eius. h̄ nec veritatē abscondit. p̄s. n̄ abs
condi mīaz tuā ⁊ vitatem tuā a filio multo. *Jo. 18.* ego in h̄
natus sū ⁊ veni in m̄dm vt testimoniū phibeā veritati. Rursus
in veritate docuit. qz n̄ q̄siuit m̄di gl̄iam h̄ vitatem solū. *Jo. 8.*
Si veritatē dico vobis q̄re nō creditis mihi. ego em̄ gl̄iaz meā
non quero. Itē amēdant in eo vitatem iusticie: ⁊ n̄ est sibi cu
ra. sollicitudo timor vel fauor: de aliquo: vt p̄pter eū vitatē ta
ceas ⁊ n̄ exequaris: n̄ em̄ respicias. n̄ attendis: p̄sonam hōim h̄
merita potius. iō certū sumus qz maiestatez nō vereberis celsaris
quin iuste diffinias qd̄ v̄ez est. n̄ est ḡ in te defectus vite nec de
fectus scie. h̄ nec defectus iusticie. hui⁹ mgr̄i amune ē discipuli
assilati ei n̄ in magisterio supbie. qz ut ipse dic̄ *Mat. 23.* n̄ voca
mini mgr̄i qz mgr̄ videt vnus est xp̄s. h̄ sumus discipuli eius
p̄mo quidez in vita in mutua dilectione. *Joh. 13.* in hoc cogno
scēt qz mei estis discipuli si dilectionē habueritis ad inuicem.
Itē in vitatis cognitione. *Jo. 17.* acceperūt ⁊ cognouerūt vere
qz a te exiui ⁊ crediderūt qz tu me misisti. Itē sum⁹ discipuli ei⁹
in iudicio iusticie. iustū vero est vt nos ipsos d̄judicemus. et a
nobis ipsis incipiam⁹. *Co 2. 4.* nolite an̄ t̄pus iudicare. ⁊ si nos
ipsos d̄judicemus n̄ vtiqz iudicem⁹. ⁊ q̄le de nobis iuditiū
sumimus. tale ⁊ proximis exhibeamus. iuxta qd̄ dicit scriptura.
que sunt proximi tui ex te ipso cognosce.

Secda pars

Cdo in eo qd̄. Dic ḡ nob. qd̄ tibi videt. ponit. ⁊
versuta questionis p̄posito de tributo celsari reddendo

Et tria facit. pmo enim pponitur questio litigiosa. Ad cuius no-
 ticiam sciendum. qd iudea circa tempa natiuitatis xpi romano im-
 perio tributaria facta est. exigendis vo tributis. tiberius cesar
 pontium pilatum pferat hierosolimis. de qua re multa longa ha-
 bita mentio est phariseis & sacerdotibus ppolm dei asserentibus mu-
 danis legibus si debere astringi. nec regi tpali fore hatu tributa
 soluere. eu qui p micis decimis & sacrificijs regi seruebat eter-
 no. Sz eontra romani milites q docebant herodiani allegebant
 cesarem iudea defendere rem bellica agere. defendere patriam que no
 nisi militu manu nec militaris res absq stipendijs pfiat poterat.
 Ideo iustu esse dari tributa eos p quoz tutela erat imperium.
 Itaqz hinc inde allegationibus adductis no absqz violencia exi-
 gebant tributa. cuius rei ca hierosolima ipsa p9 akenfiones dñi
 subuersa e. qz legibus noluit subici tributoz. q quoda tpe circa
 festum azimoz herode hierosolimis existete du hxc questio age-
 ret in ppo phisei oblata adusus xpm oportunitate. discipulos
 suos cu herodianis. cu militibus herodis sm Erub. Vel cu iudeis
 qui pti fouebant herodis sm Hiero. miserunt ad xpm sup hac eu
 questione interrogantes qtenus caperet in smone vtralibet pte
 diffinita. siquide diceret si esse tributa soluenda. adduxerunt hro-
 dianos qui cesaris rebellem spehenderent. si vo assereret iuste
 tributū exigi tanqz ciuilibus libertatis dñum odiosū ppo domo-
 strarent. ne vero in hac dissonancia recusaret ppriaz manifestare
 sniam. laudes premiserunt q vitatis esset obseruator doctor & de-
 fensor. laudibus q callide pmissis subhduunt: die ergo nob si qdez
 enim tm amas veritate. n taebis: qd tibi videt: no em aliud
 credis aliud doces: licet censu dari cesari: vt quibusda videt. eo
 q sit defensor patrie: an no: sic plurimi asserunt deu esse loci p-
 tectorem cui dant peimicie decime & sacrificia ex lege. Sz ipsi so-
 li & non hoi hmōi exhibenda sut tributa. est at census tributū
 qd vnicuiqz censet. & imponit. cōpletum erat in eis illud. Tre-
 Princeps prouinciaz facta est sub tributo. Secdo tangit prece-
 ptio fraudis: cognita aut ihus nequicia eoz: pma inquit vtr-
 tus respondentis est interrogantiu mentez cognoscere. nihil at
 pot latere deu qui scrutat renes & corda. id ipse cognouit eozū
 aim. & fraudes smonis nec abscondit simplicitas psonaz. nec
 adulatio verboz Sap. 8. scit veruicias psonū & dissolutōes ar-
 gumtoz. Sz vt d puez. 21. n est fortitudo n est alitū n e sapia
 tra dñm. Tercio ponit reprehensio: ait em ihs: cur me teptat
 ypocrite: ypocrita sifator est. quia aliud e aliud ptendit. vnuz
 habet in corde & alter in ore. Cris. Non respondit sm smones
 eoz pacificos blan de. h sm sciētiāz eoz aspēra dixit qz de9

Sermo

plerūq; ad aīam loquūt. non ad corpus voluntatib; respondet
n̄ v̄bis. video ḡ qz phisei blandiebant̄ vt pderent. ihs at̄ eoa
confundebat vt saluaret. qz vtilior ē de; hoīrat; q̄ hō ppia; ac.
Eriso tū d. ostendite mihi. pomē hui; questionis de
terminatio. ad eū nanq; ptinebat hui; iuris determi
natio qui spūalem hz et tpalem dñationem. in quo
omnis p̄tas est. et tria facit. p̄mittit em̄ nūmismatib;
requisitionez: ostendite mihi nūmisma. i. nūmū qui p̄ censu dat̄
capitū. s̄o addit: census: oportebat em̄ diffimentē an. censum
esset tribuend; ip̄m nūmisma vidē: at illi obtulerūt ei denariuz
qui decē valebat nūmos ⁊ p̄ tributo dabat. Nota qz nos su
mus nūmisma dñini sensus. q̄tuor etem̄ oz h̄re denariū. scz. ma
teriaz pondus. imaginē ⁊ integritatē. materia est opatio. nostra
siquidē bona fuerit aurea erit vel argentea. in auro pretiositas.
in argento claritas demonstrat̄. videamus ne op; n̄m. ferreū
sit crudelitate. plumbeū cupiditate. stagnēū carnalitate. ep̄ū va
nitate. quidā autem silatores ⁊ ypocrite dei monetam quasi al
chimiste falsificant. h̄nt em̄ apparentiā operis auri vel argenti.
sed pbatoe cordiū inquirūt ut ostendat̄ sibi hec materia quā rep
bavit in igne; diectam. Hier. 6. argentū reprobū vocaui. eos.
qz dñs p̄ieat illos. Secdo requirūt in denario pondus. intentio
nis. vt amore n̄a intentio ferat̄ in deū. Aug. amor meus pon
dus meū. Vel pondus est opis maturitas. et mentis stabilitas
Vel pondus ē timor dei. Job. 28. qui fecit vent; pond; ⁊ itez
q̄si tumentes sub me fluctus. sic semp̄ timui deum ⁊ pondus ire
eius ferre n̄ potui. Itē in denario imago pulcra requirūt. et sup
scriptio vera. ad imaginē quippe dei additi sum; naturaliter. sed
requirūt etiā in nob; imago gr̄e ei; de qua. Cor. 15. sic porta
uimus imaginē ter restris. sic portem; imaginē celestis. Imago
em̄ celestis est vt sim; hūiles benigni casti misericordes. hec sūt
imagines celestū. superscriptio v̄o hui; denarij ē nomen xp̄iani
tatis ope demonstratū. Vel superscriptio ei; est esse descriptuz in
li. vite. sic d̄ Luc. 10. gaudete ⁊ exultate qm̄ nomia v̄ra scripta
sunt in cel. Q̄nto denarius d̄ esse integer. ⁊ in t̄gritas n̄a casti
tatis ē pseuerancia. Ja. 1. sitis integri in nullo deficiētes. h̄ ē cen
sus quē debem; deo. de q̄ dicit. Ostendite mihi nūmisma cens;.
ex opib; on̄dite teip̄m. Jac. 3. Dñdit ex bona diuersatōe ope
ram suā in mansuetudine sapie. Sedo tangit nūmismatē
examinationem: ⁊ ait illis ihsus: cuius est imago hec ⁊ super
scriptio: nouerat quidem cuius erat. Et p̄pter duo interrogat
Primo vt ex eozuz responsione veritatem sensus soluendi ape
riat. Secundo vt se alienū a negocijs secularibus ostendat qui
videbatur nūmismatum ignorare imaginem: dicit ei cecaris:

Nota qz in quibusdam sic puertit imago dei. vt qñ a deo incogni-
tis requirat de eis cuius est imago hęc. in quibusdam em̄ diabolus
sculpsit imaginē vitioꝝ quaz p̄o blandiendo depingit. postea
stilo sculpsit consuetudis. postea format statuam obstinacōis. de
p̄o Diere. 22. aperit fenestras fecit laq̄ana cedrina pingit q̄ si-
nopide. naz diabolus aperit fenestras sensuū illaq̄at aīam. et
reꝝ sensibiliū pingit imagines. De 2°. d̄ eiusdē. 17. p̄ctm̄ iuda
scriptū est stilo ferreo in vngue adamātino exaratus est sup̄ la-
p̄idē coedis eoz. De 3°. d̄ Ysa. artifex lignari⁹ extēdit no: mā
formauit illud in runana. fecit illud in angularibz et in arcino
circinauit illud. ⁊ fecit imaginē viri q̄ si speciosus hōiem hitan-
tem in domo. de talibz imaginibz q̄rit deus. cui⁹ est hęc imago
non em̄ cognoscit a deo qz opus dei n̄ est sic dicit quibusdam
Amen dico vob̄ nescio vos. hoc plangens Diere. tre. 4. quō in-
quit obscuratus est aur⁹. mutatus color optim⁹. demigrata est
sup̄ carbones facies eoz. non sūt cogniti in plateis. mihi etiaz
videt̄ de mulieribz corpis imaginē in luxuria detergētibz. q̄ren-
duz a deo cui⁹ est hęc imago. ⁊ dicit q̄ de mōis sit. Hier. 4. cur
ornata fueris momili aureo ⁊ d̄pinxeris sibi oculos tuos fru-
stra cōponeris. **M** Nota qz q̄t p̄ctis cōsentit aīa. tot imagies
diabolus in eā exp̄mit. est em̄ imago luxurie. Ezech. 16. fecisti
tibi imagines masculinas ⁊ fornicata es in eis. Itē est imago
auaricie de qua d̄ Xpo. 13. q̄ qui n̄ hz imaginē bestie in manu.
vel fronte. neqz p̄t emere aliqd̄ nec vendē. hęc bestia hz plagā
gladij. qm̄ auaricia cor vulnerat. Itē est imago supbie. Ro. 1.
mutauerit gl̄iam incorruptibil̄ dei in similitudinez imaginis cor-
ruptibil̄ hois ⁊ volucꝝ ⁊ q̄drupedū ⁊ serpentū. hō corruptibil̄
adam fuit cui⁹ imago mobia. volucres sūt demones q̄z ima-
go excellence appetit⁹. q̄drupedes fuerūt p̄ncipes seculi quozuz
imago d̄natio est. serpentes astuti fuerūt sapientes seculi. Itē est
imago inanis gl̄ie. Ysa. 44. fecit imaginē viri ⁊c. Itē est imago
ire acēdie inuidie ⁊ gule. de quibz omibz Deut. 4. Nō faciatis
vob̄ sculptā imaginē aut similitudinē masculi vel femie similitudiez
oīm iumentoz q̄ sunt sup̄ terrā. vel auiū sub celo volantiū atqz
reptiliū q̄ mouent̄ in tra siue pisciū que sub tra morant̄ in aq̄s
hoꝝ oīm degeneres ⁊ brutales imagines deus abhorret di. c. 9
est hęc imago **D** Tercio ponit q̄ōis determinacionē: tūc
ait illis. reddite q̄ q̄ sūt cesaris cesari ⁊ q̄ dei sūt deo. q̄ si dicat ex
quo p̄steminī illi⁹ numismatis sup̄scriptionē ⁊ imagines fore
cesaris ipsi cesari ius suuz tribuite. ⁊ deo q̄ dei sūt decimas scz et
primicias offerte. quia vtrunqz ius se compatit̄. nec alter
ri p̄iudicat qui enim regna cōstituit ius etiā regiū determinauit
Si aut̄ legi. Re. 8. hoc erit ius regis q̄ impaturus est vobis ⁊
in te ⁊ alia q̄ ibi cōnumerant̄ ius fisci siue tributū noīat̄ cū d̄. sege

Sermo

tes vras et vinearum redditus atque greges vestros addecimabit. Igitur qui potestati non obtemperat dei ordinationi resistit. Non sicut Hiero-
 que sicut cesar sue imaginis impressionem requirit. ita et deus a se
 requirit vultus sui lumine insignitatur. Et sicut Crisostomus. triplex dicitur
 imaginis dei et imaginis cesaris. Prima quantum ad materiam. quae
 imago dei si est in auro depicta habet in hominibus figurata. nam cesaris
 numisma aureum est. numisma dei homo. Secunda dicitur quantum ad rep-
 resentationem quae in solidis cesar videtur. in hominibus vero deus agnoscitur
 Tercia est quo ad efficientem causam. quae cesaris imaginem manuum ar-
 tificis sculpsit et corruptibilibus litteris annotavit. dei vero imaginem
 in homine divina manus in decem visibus apertis demonstravit. quibus
 sensibus spiritualibus. quibus corporalibus per quos apprehendimus quae sunt uti-
 lia. **P**ropterea non in modo isto quatuor esse cesares. habet per hanc
 vitam unus est. cesares quidem potestatis vite sunt mundus secularis prin-
 ceptus corpus proprium et natura. cesar quidem sic dicitur a cedendo eo quod ce-
 dat. sic vere mundus iste nos cedit ad ultimatibus et flagellis. Exo. 3
 Eia famuli tui flagellis cedim. huic cesari aliquid demus et aliquid
 deo. duplex etenim vita est hominis iuxta aeternam scilicet et contemplativam.
 Aeternam reddamus modo curando rem familiarem subveniendum pri-
 mis sic dicit apostolus quod qui uxorem habet sollicitus est quae sunt mundi. vitam
 autem contemplativam reddamus deo curando amando meditando tra-
 sitoria contemnendo. ut sicut apostolus qui vivit iam non sibi sed deo vivat
 Sed cesar est princeps secularis cui merito istud convenit nomen
 propter quatuor. pro ratione originis cesar enim sic primitus dicitur est iu-
 lius a quo ceteri imperatores cesares nominant eo quod ceso matris utero
 natus sit. matris namque propria patria est et revera exordia principum se-
 cularium ex hoc sunt cum patrie uteris bellum civilem seminat. nam et iulius
 cesar civili bello factus est princeps. sic et ieroboam regnum. 10. tribuum
 sortitus est discensione civili. Item cesar dicitur de severitate eo quod sub-
 ditos cedat. ita enim filius salomonis locutus est populo. 3. Re. 11.
 propter meum cedidit vos flagellis ego autem cedam vos scorpionibus. Item
 dicitur est cesar a grandi cesarie multa etenim superfluitas capiti ad-
 heret secularis principatus. unde absolum aspirans ad regnum gradum
 habuit cesariem. Item cesar interpretatur possidens principatum in quo ius
 principatus ostendit ne sit tyrannus. ille enim possidet principatum quae
 more posse vult non timore quod enim se timeri appetit et ipse timet. ideo
 principatum non possidet huic vero principi seculari debet honor tamquam pro-
 portio tamquam domino amorem velut patri tributum velut defensori et corpori ex-
 positio tamquam capiti. cetera enim membra pro salute capitis se exponunt
 sed huic principi ita reddamus sua quod ius non omittat divinum
 deo enim aliam debemus principi seculari corpora. et hoc non aliter nisi
 sicut dei mandatum. quae liquit iusserit dominus deo illud non est proficiendum
 Unde obstetrices egyptiorum regis preceptum contempsit de inefficacia

quod dicitur in libro de regibus egyptiorum regis preceptum contempsit de inefficacia
 et dicitur in libro de regibus egyptiorum regis preceptum contempsit de inefficacia
 et dicitur in libro de regibus egyptiorum regis preceptum contempsit de inefficacia

dis infantibus habere. nec saulis milites ad mandatū eius inie-
 runt manus in sacerdotes dñi. nec b̄ta legio thebeoz maximia
 no iubente eduxit gladiū ad neceꝝ xp̄ianoꝝ. Tertius cesar est
 corp⁹ n̄m qđ supfluitatib⁹ q̄si cesarie grandi exhibuerat. huic
 debemus cibū post esuriē quietē post laborē sonnū p̄⁹ vigiliā
 s̄ frigus indumenta s̄ famē alimenta in estu refrigeriū. ⁊ mille
 sunt seruitutes quib⁹ obligam⁹ eideꝝ. sed n̄ ita reddam⁹ debitū
 corp⁹ vt qđ dei sunt obliuiscam⁹. Ro. 12. Obsecro vos p̄ miāꝝ dei
 vt exhibeatis corpa v̄ra hostiam uiuentē sc̄tam deo placentē
 rōnale obsequiū v̄m. Quart⁹ cesar natūa est qđ reuera possidet
 principatū in reb⁹ hūanis. sic quidāꝝ dixit. qđ natūa negat ne
 mo feliciter audeat. huic debemus qđ n̄re etati ueniunt sicut dicit
 ap̄tus. cū essem puulus loq̄bar cogitabā vt puulus. sapiebā ut
 puulus. qñ at factus sū v̄r euacuauī ea qđ erant puuli. ⁊ exinđ
 ad moꝝ etatis p̄cedamus mature. vltima v̄o resolutio natūe
 in moꝝte est qñ reddiť corpus terre ⁊ spūs ad deū qui fecit illū
 vt dicit Eccl̄ast. Qñti cesaris dominū erit in die nouissimo hic
 em̄ infernus ē cedens reuera reproboꝝ tūc ad penā que h̄⁹ cesar
 is sūt dabunt eideꝝ dicente iudicē. ite maledicti in ignē eternū
 qui pat⁹ est diabolo ⁊ angelis eius. illi autē que sūt dei grata
 p̄destinatōe intrabūt cū illo in gaudiū eternū. Quod nob̄ ē.

Onica. 23. post penthecosten Sez. lxxvii

Quente ihu ad turbas. Ecce p̄nceps vn⁹ acces-
 sit ⁊ adorabat eū ⁊c. Mat. 9. istud idē legit Mat.
 5. ⁊ Luc. 8. in negotiomb⁹ seculi non prius rem
 possidet venales qđ prius obtulit pretiū h̄ qđ maior
 file recitat historia p̄ntis euangelij. qđ p̄nceps salutem filie pos-
 tulans prius obtulit xp̄o fidei pretiū. h̄ mulier sanguis fluxuz
 patiens qm̄ efficacius credidit celerius ē c̄secuta salutem. Igit̄
 tria istud euangeliū c̄tinet. primū est principis deuota suppli-
 catio p̄ filia. h̄m est secreta em̄crysse sanatio in via. ibi. et ecce
 mulier qđ sanguis. terciū est mira puelle suscitatio. ibi. ⁊ cū veif
 set ih̄s in domū. ¶ Circa primū q̄tuor tangunt. nā p̄mit-
 tit xp̄i eruditio: loquente ihu ad turbas: facta fuerat xp̄o adi-
 stit̄ Jo. bap. vna qđ quare viz ipsi ⁊ discipuli ph̄eoꝝ ieiuna-
 bant frequēter. discipuli at̄ xp̄i n̄ ieiunabāt. Et ipse r̄ndit qđ dua
 bo ex causis nondū artabant ieiunio. vna quidē rōe sue p̄ntie
 gaudiose qđ n̄ dñt filij sp̄s̄i affligi ieiunio qđ diu cū illisē sp̄s̄us
 Altera causa est qđ adhuc erant discipuli veteri v̄ta carnales.
 ieiuniū autē ad spiritalis vice p̄tinet nouitatē. noua at̄ veteri bo
 non sunt iūgeuda sic duplici declarauit exemplo sc̄z vestimentū
 ⁊ v̄mī. volēs em̄ vestimentū reparare antiquū non adhibet amif

Sermo

suraz. diuindura noui panni q̄ maior fieret fractura nouo pan-
no vetus trahente. aliter exempluz fuit noui vini q̄ in veteres
nō mittit̄ vtres. qz vtres disrumper̄ et effunderet̄ vinū. his do-
cemur exemplis. qz noue conuersationis hitus n̄ est dandus eis
qui adhuc carnis nō deserunt veterem vitā. dirumpit̄ em̄ taliū
ppositum. et peior scissura fit. Iō beatus Berni. ad monasteriuz
uentibus dicebat. si huc venire cupitis corpa exterius relinq̄te
soli sp̄s intrent. In alio exemplo documentū est ne vite noue
feruorem q̄si nouū vinū vllus intromittat in eoz adhuc vetera
sapiens. nā frangit̄ corpiter et corpus nimio feruore sp̄s in sui
principio buliente. Quō autē corrigenda sit vita carnaliū acta p̄-
sentis euangelij manifestat̄ dū recitat̄ emorroyse sanatio et pu-
elle suscitatio. **B** Nam vtraq̄ dñico est repata tactu. Secūdo
ponit̄ humilis principis accessio: ecce princeps vnus accessit.
Mar. et Luc. et principatū eius exprimūt. nā dicūt q̄ erat p̄-
ceps synagoge et nomen eius yairus q̄ illuminans interpretat̄
aut vigilie. q̄nta vero humilitate ad xpm accesserit vterq̄ in-
nuat qui dicunt q̄ prociadit ad pedes eius. nemo em̄ accedit ad
xpm nisi hec tria habuerit scz principatū viciorū q̄ viz illis do-
minet̄ longe nanqz a p̄toribz salus. ideo dicit subiectis viciorū
discedite a me qui opamini iniquitatē. Item requirit̄ illuminatio
fidei vt sit yairus illuminatus. ps. accedite ad eū. sed vt hoc fie-
ri possit illuminamini et facies v̄re non confundent̄. Item requirit̄
mentis hūilitas. deus em̄ sup̄bis resistit hūilibz vero dat gr̄am
Terūdo ponit̄ eiusdem p̄ncipis flebil̄ supplicatio q̄ continet̄ q̄tuor
Primū qd̄ est cultus diuinitatis: et adorabat eū: cultu latricie q̄
soli deo debet: dicens. dñe: ecce confessio p̄tatis. Sap. 16. Tu es
dñe qui vite et mortis habes p̄tatem. et deducis ad portas mor-
tis et reducis. Itē exponit̄ additio necessitatis q̄ attestat̄ caritati
: filia mea mō defuncta ē: h̄ huc dicto abiit. qz Mar. dicit q̄
erat in extremis Lu. v̄o dicit q̄ moriebat̄. Solutio qz q̄ in modico
deficit q̄ esse reputat̄. iō princeps iste p̄pinq̄a morti filiā mor-
tuā reputabat. vel cōm̄tebat eā iā mortuā. qz recedens a domo
laborantē in extremis reliq̄rat. v̄l fm Cri. qz consuetudo rogantiū
ē p̄paz angē miserā ut amplius xpm puocaret dixit filiā eē mor-
tuā Itē petit̄ subuentio pietatis: h̄ veni impone manū tuā sup̄
eam: nouerat v̄z esse qd̄ dicit Ysa. 9. Ecce nō est abbreviata
manū eius vt saluare nequeat cū em̄ aperit manū suā implet
omne animal b̄ndictione. Sed querit̄ cur iste n̄ arguit̄ petens
xpi presentiaz sicut arguit̄ regulus. Jo. 4. q̄ rogabat vt xps de-
scenderet et sanaret filiū eius. dicit em̄ illi xps increpando. nisi si

gna & pdigla videritis n̄ treditis. Rndenduz est hm Aug. qa
 licet filia habuerint vba in petendo. huius tñ fides maior fuit fi
 de illius. nam ille petebat xpi aduentu anteq̄ filius moreretur
 non putans eū mortuū suscitare posse. iste vō etiā ad mortuaz
 filiam inuitabat. Item ponit cōfidentia spei: & viuet: hęc est illa
 manus que mōm pduxit ex nihilo. que spū formauit hoies in
 viuentem aiā. in q̄ fons vite est. iō solo tactu potuit vitā con
 ferre. Quarto ponit supplicatōis exauditiō: & surgens ihus: ab
 ope p̄dicationis qd̄ aliqñ rōne necessitatis imminentis p̄ter
 mittendū est: sequebat eū: p̄cedebat em̄ p̄r puelle celerit̄ an
 xius p̄ salute eius: Et discipuli eius: sic discipuli medicorū illis
 amittant̄ cū ad infirmos accedunt. Mar. addit hęc loco q̄ tam
 multa turba sequebat̄ xpm̄ vt etiā eundē ap̄iment. currebant
 eteni om̄s qui p̄dicationi assuerant vt suscitatiōē puelle mor
 tue viderent. **D** Nota sic̄ dicit Aug. sup̄ ps. 85. cū ora
 mus deo loquim̄. cū vero legentes diuina meditamur. tūc deus
 loquit̄ nobis. h̄ hinc etiā vt dicit Bern. in speculo monachali
 hauriunt̄ aque q̄ in orōne fundunt̄. vnde xpo loquente turbis
 princeps accessit adorans euz. qz cū in meditatione ipse loquit̄
 nobis. tunc ad orōnis puocamur deuotionē. Et p̄nt hinc elia
 decem additiōes que requirunt̄ in orōne ad hoc q̄ sit exaudibi
 lis. Prima quidē vt sit de p̄ncipalibz bonis. iō d̄ cuiusdā nescitis
 quid petatis. & Jaco. 4. petitis et nō accipitis eo q̄ male peti
 tis. iō qui orabat hęc loco: p̄nceps erat: Scda additiō est vnite
 intencionis vt sit: vnus: intencōe non in diuīsa cogitatione di
 sparsus. 1. Coz. 6. Qui adheret deo vn⁹ spūs est cū illo. Tercia
 additiō est desiderij app̄inquo. vñ d̄ q̄: accessit: desiderio sic̄
 publican⁹ a longe stans reatu sciencie h̄ app̄inquās desiderio
 ps. desiderij cordis eoz audiuit̄ auris tua. Q̄rta additiō est illu
 minate cognitiōis vt his q̄ petit se credat posse obtinere. iō iste
 princeps: yairus: dicit̄ est p̄ fidei lumē Mar. 11. om̄e qd̄ orā
 tes petitis credite & accipietis. Q̄nto requit̄ q̄ sit deuote v̄nera
 tionis: qz adorabat eū: ps. venite adorem⁹ & p̄adam⁹ añ deū
 Sexto q̄ sit v̄ hūiliatōis & hoc notat̄ in eo q̄ p̄dit ad pedes
 xpi Gen. 18. loqr̄ ad dñm̄ meū cū sim puluis & cinis. Septimo
 o3 q̄ sit timide cōsideratōis. et hoc notatur quia dominum euz
 confessus est Mar. 1. si ego dominus vbi est timor meus hoc est
 septimū donum spūs timoris dñi quo beati sūt pau pes spiritu
 Octauo requirit̄ q̄ sit prudentis explicationis. vt explicet orās
 suam miseriam. non sic̄ quidaz dicit̄ deus nouit̄ quid nobis ex
 pediat quare ergo o3 illud exprimere. h̄ licet om̄ia nouerit, tñ

Sermo

iste princeps necessitatē filie morientis exposuit. Nōdo requirit
q̄ sit pie postulatiōis q̄d notat̄ in eo q̄d dicit. h̄ veni x̄c. Deci
mo requirit q̄ sit sperate cōsecutiōis. vt q̄ petimus de gr̄a dei
confisi allequi nō dubitemus. Ro. 5. spes non confundit. vñ dicit̄
orans: ⁊ uiuet: tūc ih̄us qui p̄uenientē ⁊ tulit gr̄am vt ipsuz
orarem. surgit in adiutorium nr̄m per gr̄am cōmunicantem
⁊ sequit̄ per gr̄am p̄sidentem que tria dicit. ps̄. nam de p̄o mia
inquit eius p̄ueniet me. De sc̄do aut̄. sp̄s tuus bonus dedu
cet me in terram rectā. De 3°. vero. ⁊ misericōdia tua subsequat̄ me
omnibz diebz uite mee. Item yairus illuminatus rōnalis ⁊ in
tellectualis noster sp̄s est. de quo. ps̄. signatū est sup nos lu
men vultus tui dñe. qui ideo princeps d̄r. quia totus eius q̄d
sumus principalis portio est. hui⁹ vero principis filia operatio
est hūana que hm rōnez est. Nec vero opatio aut moritur aut
infirmit̄ cū peccati venenuz illi adiungit̄. filia etiam hui⁹ sp̄s
anima carnalis est que fouet̄ aspectu hui⁹ filie pater quilibet ē
curam h̄is animaz pro quaz debet esse salute vigilans ⁊ attē
tus. Item loquente x̄po turbis princeps accedit ad euz exoran
dum. qm̄ non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis tan
q̄ ex nobis. sed q̄ sufficientia nostra ex deo est. Ideo loquente
deo turbis cogitationuz nostraz excitat somnolētiam. erudit
ignorantiā. turbam cogitationū mitigat ⁊ puocat vt sp̄s sui
cōsideratione habita pro salute pp̄ia deprecet̄ ⁊ petit diuine ma
nus impositionē qua dat̄ sp̄s sanctus. manus ista virtus om̄i
potentis est. de qua. ps̄. Emitte manū tuam de alto. eripe ⁊ li
bera me de aquis multis ⁊ de manu filioz alienoz. tunc exur
git in nobis x̄ps qui nos a se surgere facit. tripliciter surgit. p̄o
sc̄z excutiens somnū pigritie. 2°. nos eligens ad statum gracie
3°. tribuens p̄sidiū glorie. de quibz tribus dicit. ps̄. Exurge
quare obdormis dñe quo ad primū exurge ⁊ ne repellas i finē
quo ad sc̄dm. Exurge dñe adiuua nos et libera nos pp̄ter no
men tuū quo ad terciū. E Item nota hm allegoricū sensuz
q̄ yairus iste illuminatus moyses ē legillator princeps iudaica
p̄p̄li. iste illuminat⁹ fuit intrinsecus ex cōsortio sermonis dñi vt
etiam in fronte claritas erūperet. sic legit̄. 2. Coz. 3. q̄ nō po
terant intēdē in moysen pp̄ter claritatem vultus eius. iste v̄e
princeps vnus fuit q̄ parem n̄ habuit. sic legit̄ Deut. 34. nō
surrexit p̄p̄ta vltra in isrl̄ sicut moyses quez noscet dñs facie
ad faciez. hui⁹ v̄o principis filia p̄p̄lus iudaicus fuit. quem q̄i
filium genuit v̄bo dei ex vtero h̄uitatis egyptiacae. Nūi. 11. hec
sunt verba eius ad dñm. nunq̄d ego accepi hanc multatū mē

vl genui ut dicas mihi porta eos in sinu tuu sicut porta solet
 nutrix infantuluz. hic pplus filia potius d q̄ filius. qz effemina
 tus fuit ⁊ fragilis. Vñ in oibus pphetis filia ppli hui⁹ sic noia
 tur vt plurimū. Item loq̄te deo turbe huius ppli p manū moy
 si in monte oreb vbi legis p̄cepta audiebat ab ore dei. ista filia
 mortua est vel morti p̄manit adorans vitulū ⁊ flatilem. Cūqz
 iratus deus p hac culpa vellet pdere pplm. sic legit Exod. 32.
 Cecidit iste princeps corā deo ⁊ exposuit se ire dei ad defensionē
 ppli. Sic de seipso dicit Deut. 9. Proceidi ante dñm. 40. diebus
 et. 40. noctibz panem nō comedens ⁊ aquaz non bibens p̄pter
 omnia pctā v̄ra. Itē postulauit diuinitatis aduentuz. quia ad
 ppli illius salutē nō sufficiebat hō dicens Exo. 4. Obsecro dñe
 mitte quē missurus es. specialr aut̄ pecc̄t p vita ppli ad ip̄scen
 da impositionē diuine manus. manus dei p̄ris filius est p quē
 creata sunt oia. ⁊ in cui⁹ pugillo ⁊tinent. de qua ps̄. fiat ma
 nus tua sup vix dextre tue. hec est illa manus quā leprosz de
 sinu iudaico moyses eduxit. qz reputauim⁹ eum q̄si leprosz ⁊
 p̄cūsum a deo ⁊ hūiliatum. Sed hec lepra clarissima atqz mun
 dissima fuit in candorem versa vt d̄r Leui. 13. Ista manus sup
 posita fuit iudeis vt viderent. h̄ non recipientibz hui⁹ manus
 curam mors subsequuta est. dū vero ad hui⁹ principis sanandam
 ⁊ suscitandā p̄cedit filiam ipse p̄cessit moyses cū v̄rga et lege
 quam sequit̄ x̄ps. sicut heliseus puez suū secutus est ad suscitā
 duz sunamitis filiū quē hiezi puer cū baculo helizei p̄perando
 p̄cedens suscitare nō potuit sic legit. 4. Re. 4. Secda ps̄

Etando cū dicit. Et ecce mulier. tangitur. f
 secreta emozysse. i. sanguinarie sanatio vbi q̄tuor facit
 Primo em̄ tangit genus infirmitatis: ⁊ ecce mulier
 vbi notat̄ sexus fragillitas: que sanguinis fluxū pa
 ciebatuz: ecce passionis q̄litas: duodecim annis: ecce t̄pis dia
 turnitas In euangelio b̄ti marci his tribz supaddunt̄ quatuor

Primū est qz multis se medicis exposuerat. Scdm quia oia sua
 erogauerat. Tercū qz nihil p̄ferat. Quartū qz etiāz det̄ri⁹
 habebat pro hac etenim infirmitate curanda ille celestis exp̄ctas
 bat medicus. qui n̄ris sanandis languoribz p̄p̄riū effudit sang
 uinez. Secdo tangit hui⁹ mulieris deuotio quo ad q̄tuor. p̄mū
 est fiducia securitas: accessit: ⁊ s̄denter nō obstante q̄ esset ex le
 ge immūda. cui nō erat licitū cōmunicare cuiqz Debee. 4. X̄dea
 mus cū fiducia ad thronū gl̄ie eius. vt misericōdiaz consequamur
 Scdm est verecūdie honestas: retro erubuit em̄ in facie appere
 Tertium est p̄fecta hūilitas: ⁊ tetigit s̄mbriā. i. extremam oram

T

Sermo

vestimenti eius. xps em habuit simbras iacintini coloris in qua
tuor angulis vestimenti hm preceptuz legis. Num. 15. indigna
se reputavit hec mulier pedes xpi vel plenitudinē tangere vesti
menti. ideo tetigit simbrā. Quartuz est considerationis intimitas
dicebat intra se: 1. Re. 1. porro anna loquebat in corde suo tan
tungq labia ipsius movebant. Quantum est fidei sinceritas: si teti
gero tm vestimenta eius salva ero: rabanus in despat inquit
causis mgrā est extrema necessitas. vnde desperans hec mulier
ab omni hūano auxilio didicit ex vestimētis xpi posse adipisci
salutem. 7 docuit nos hec mulier qntuz sit corpus xpi q in sim
bria tm monstravit esse salutis. Tercio ponit hui9 fidei comen
datio: 7 ihs duersus 7 videns eā: Mar. 7 Luc. hūc locū sup
plent. dicunt em q statim sanata est mulier ad tactū simbrie et
sensit qz sana esset. xps at cognoscens vrtutē q de illo exierat
duersus ad turbā dicebat: quis tetigit vestimenta mea. cūctis
aut negantib9 dixit petrus 7 qui cū illo erant discipuli. precep
toe turbe te cōprimunt 7 affligūt. 7 tu dicis quis me tetigit: et
dixit ihsus. aliqs me tetigit. nā 7 ego noui vrtutē de me exis
se. 7 circūspiciebat vidē eam q hoc fecerat. videns at mulier qz
non latuit tremens venit 7 proadit ad pedes eius. et ob quaz
causaz tetigerat eū indicavit coraz omni pplo. 7 quēadmodum
deslūm sanata sit. 7 tūc xps: dixit illi adde: ecce securitatē fidu
tia: filia: ecce caritatis grā: fides tua te salua fecit: ecce creduli
tatis efficacitā. pba in vgilio. centona via pa salutis. intemera
ta fides 7 mens sibi scia redi. ¶ Quarto ponit hui9 mulie
ris sanatio: 7 salua facta ē mulier ex illa hora: ex illa hora valz
hora qua fide xpm tetigit. Querit Cris. quare hanc mulierē la
tere volentem manifestauerit. Et ad hoc Gre. causas adducit. pa
ne mulier hret in se scie remorsuz. qz tra legis preceptū sang
uinaria xpm tetigerat. Secda vt ipsam corrigeret. qz estimabat
xpm letere. Tercia vt fidem eius cūctis in exemplū ostenderet.
Quarta vt monstraret se oim cognitorē. Quinta vt ostendat qm
deus sistit sanguinis fluxū. Sexta vt in fide archisynagogū di
rigat. ob quā etiā eam sanauit priusq ad filiā eius veniret. id
vt idem dicē fidelioe fuit mulier archisynagogo. ille em medi
cum ducebat. huic vō tactus simbrie sufficibat. ¶ In
hm AmB. hec mulier fuit martha. nam vt dicit idē. duabo so
ronib9 7 vnico fratri mira xps beneficia stult dū largum sang
uinis fluxū siccauit in martha. dū demones expulit de maria.
dum corpus rediuui spūs strinxit in lazaro. Et recitat Euse
bius i ecclesiastica historia q hec mulier sanata ob xpi reuerentiā

imagines eius iussit fieri in curia sua cum sculptura vestium et sim-
 bria put viderat hie xpm eo tpe quo tangens eum sanata fue-
 rat. atq; crescentes herbe sub imagine tangerent volunta eius.
 cum peius nullius essent virtutis notabilis ex tunc multis languo-
 ribus erat remedium sanitatis. dum vero ista imago cesarea philippi
 a fidelibus deuotione frequentaret. sicut dicit Hieronimus. 6. li. historie tri-
 partite superueniens iulianus apostata inimicus xpianam nois am-
 mouit xpi imaginem et suam ibidem collocavit que fulminis ictu per-
 cussa in puluerem est redacta. ¶ Non quod sanguis fluxum patitur
 qui carnis vicio subiectus fluxu maculat luxurie. Psal. 1. man-
 vestre. i. opa sanguine plene sunt. hic talis mollis et effeminatus.
 mulier potius dicitur quam vir. isti sunt effeminati qui appuerunt in
 terra. et fecerunt abominationes gentium tempore roboaz. sic dicitur. 3.
 Reg. 14. dicitur autem roboaz latitudo vel impetus aut inclinatio seu
 dissipans. quam effeminantem viri cum subest latitudo sube et libertas
 aperta. tunc enim sequitur passionis impetus. per hoc inclinatio operis.
 vltio est dissipatio omnium bonorum. nature fortune et gratie. sicut per
 defilio prodigo qui luxuriose viuendo omne sibi datum sube primo
 nium dissipauit. quam autem duodenarius natus est superhabundans duo-
 decim annis huic subiacet vicio. qui superhabundantem deliquit in
 eo. Et attende ut dicit Hieronimus. quod huius mulier multa fuerat pressa. quia
 multa sustinent luxuriosi dura. amara verba eorum etiam quos amant
 et amariora facta. molestias corporis. acertatem mentis. damna rez-
 odia hominum. dispendium fame. Itaque erogant omnia per voluptatem car-
 nis etatem decorem vigorem vitam seipsum et sua. exemplum habemus
 in sicco filio emor. qui sua seipsum vitam propriam cum regno morti expo-
 suit per diuina. Itaque querit aliquis medellam ad istam passionem. vel vana
 gaudia. vel occupaciones inutiles. aut etiam lacrimas stulti effun-
 dunt. hinc nihil proficiunt. quod ut dicit virgilius. amor non talia curat. id
 semper habent peius. Vnde Hieronimus super Dilectum. li. 1. Luxuria inquit insaci-
 bilis est voluptas. et quanto magis capit tantomagis videntibus se li-
 tum creat. vires in fornicatione deficiunt. et fornicandi desiderium non
 quiescit. nemo igitur ab hoc vicio poterit emundari nisi per xpm qui
 est fons patens domui dauid et habitantibus iherusalem in ablutionem
 peccatoris et mensuratum. Sic dicit Zacharias. 13. igitur ad hunc fontem ac-
 cedant et triti. retrostent veruendi. dicant desisti. tangant emundati
 nam mulier illa que erat in ciuitate peccatrix. sic accedendo. sic retro-
 stando. sic plangendo. sic esculando suorum lauit lacrimas peccatorum
 Ezechiel. 16. Laui te aqua pnie et emundavi sanguinem tuum ex te.
 quod orauit dauid dicens. Asperges me domine yfopo et mundabor etc.
 ¶ Sed videamus quenam sit simbra vestimenti xpi. cuius tactu

Sermo

carnis fluxus restringit. vestimentum etenim cristi est humanitas
eius. sic d ad Phil. 2. q habitu e inuentus vt ho. huc est tuni
ca talaris ioseph a polimita tincta hedi sanguine. huc est palliu
inde lotu in sanguie vue. De quo Ysa. 63. quare rubruz est in
dumentu tuu. a vestimenta tua sic calcantiu in toculari. huc est
tunica iacindina pontificis vn pendent mala aurea a tintinabu
la. huc est caritat vestis nupcialis. qm vt nos sibi amore nupti
ali diungeret talem vestem induit. fimbria vo cu sit extremi
tas in vestimeto. passio filij dei e in carne vbi vestimentu illud
humanitatis tanq in termio sumatum est. Jo. 19. eo clamante
sumatum est. a iacindini coloris id est celestis merito fuit huc
fimbria. qm celuz a pperuit nobis a dispositione celesti sic pas
sus est sicut dixit pntem habeo ponendi aiā meā. et pilato
non haberes inqt pntem in me vllaz. nisi dattu esset tibi desup
qui tetigerit hanc fimbriā a carnis fluxu mundabit. tangit aut
crede do meditādo amando cōpatiēdo a sentiēdo ea q sūt mortē
a passiomis xpi. ad Phil. 2. Hoc sentite in vobis qd in xpo ihu
nullū etenim e remediū efficacit9 a carnis lasciuā q passiom xpi
a mortē. tangendo a sentiēdo conicere. sentiam9 q hanc fimbriā
id est mortē eius papiam9. scimus at qz qui mortem papit vi
uens morit. a nos afigurati iuxta aplm mortē eius viuentes il
li morimur carni. Ro. 6. si aplantati facti sum9 similitudini mortē
eius sil et resurrectionis erimus scientes qz vetus ho n sil cru
cifixus e vt destruamus corpus pcti. vt vltra n huiamus pcto
igit exhibete vos deo tanq ex mortuis viuetes. n solū aut iste
tactus mortificat vicia. h a pteritū emūdat fluxū sanguis suo
imaculato sanguine. Col. 1. Reconciliauit nos in corpe carnis
eius p mortē exhibere vos scōs a imaculatos a irreflexibis
les corā ipso. L Item nō allegorice qz mulier ista sanguie
fluens gentilitas fuit. qz em relicto vo deo colebat creaturā iō
fluxit sanguie. transgressiōi nanq pmi pcepti decalogi de vno
deo adorando. rūdet pā plaga egipti fm Rabanū in q flumis
aqua auersa e in sanguinē. flum9 est cursus vite nre. Sic pru
dens illa Tessuites oēs inqt morim. a sic aqua dilabim sup ter
ram q non reuertunt. huc vo aqua in sanguinē auertit. cu flu
rus vite carnis voluptate et sanguis maculat. qz vero gentes
deo vo pmissio hui erant creatūe potius q creatori. corrup
tibilis hois imaginē volutz quadrupedū et serpentū veneran
tes. iō iusto dei iudicio pmissi sūt labi in oia flagitia carnis. et
flux9 vite eoz in carnis sanguinē est auersus. Sic em dic apls
Ro. 1. ppter hoc tradidit illos deus in desideria cordis eoz in in

munditiam ut stumelijs afficiant corpora sua in semetipsis. nam tradidit illos deus in passiones ignominie. naz femine eoz & masculi mutauerit naturaes vsu in eu qui est d natura. Et attende qz duodecim annis hac laborauit infirmitate & duodecim erat annoz filia pncipis moriens. tuc em cepit gentilitas cultu idolatrie flue sanguie cu synagoga tpibus abrahe genita e. attende itaqz dno ad pncipis filia suscitanda. ecce gentilitas puenit illa vsqz ad fine seculi mortua remanente. sic dicit ps. Ethiopia pueniet manus eius deo. Ro. 11. Quod querebat israhel hoc non est secutus electio at gentiu secuta est. Sed videam9 quo gentilitas sanata sit. accessit em obediendo. retro accessit in mutando. Die. prem vocabis me. & post me ingredi n cessabis. vel retro accessit. qz iam xpo in celis assumpto credidi. ad priora em ipsius n appinquit. Gen. 16. hic vidi posteriora videtis me. tetigit etia huc mulier credendo. naz et thomas credidit tangendo. hic tactus est pceptio fidei certa q magis eo a nob remoto in celis facta e qz adhuc ipso pnte. io alteri cuida muliere eum tangere volenti an celi ascensuz. noli inqt me tangere. non duz em ascendi ad prem meu. tetigit at simbria vestimenti eius. Vestimentu xpi vel est cognatio huam gnis quam induit hm Ambr. li. de fuga seculi p corpis hmoi susceptionem. Vel hm eundem vestimenta eius intelligibilia vtus dina est qua mdm induit. & tanqz ea amictus fulget in oibus. ois em creatua vestimentu est deitatis p qd lumen claritatis eius emicat. sicut in transfiguratione patuit. aut vestimenta eius sut figure vtriusqz testamenti & ecclesie sacra quibz velat diuinitas. dicente Dyonisio. ca. ecclesiastice yerarchie. neqz em possibile est nob lucere aliter diuinu radiu nisi velatione sacroz velaminu. talibz indumentis velat vntas interim quonsqz aptis vultibz nndaz se offerat contemplanda. hozz velaminuz extrema simbria scriptua et sacramenta sut noui testamenti. quoz tactu gentes sanant & mudant non lra sed spu qd nunqz potuit lex antiqua pficere. Sic dicit Eph. 5. xps semetipsuz tradidit pro eccia vt illam scifi caret. mudans eam lauacro aque in vbo vite vt exhiberet ipe gloriosaz ecciam n habente maculam neqz rugam aut aliquid hmoi. sed vt sit sancta & immaculata. Tercia pars.

Eratio ai d. Et cu venisset ic. tangit puelle suscitatio hoc at loto Mar. & Luc. dicit qz xpo differente venie ad domu pncipis. & loqte in aspectu ppli ad muliere q a fluxu sanguis sanata erat. ecce venerut nunciu ad principem dicentes. qz filia tua mortua e. qd ultra veras mgrm. quo audito ihs dixit. Archisynagogo noli timere

Sermo

tñ modo crede a sana erit. Veniēs ergo domū principis suscita-
 uit filiā eius. vbi q̄tuor tangunt. Primū est plangentū vana
 lamentatio: a cū venisset ihs in domo p̄ncipis a vidisset tibia-
 nes: sic dicunt tibia canentes. hoc em̄ musicū instrumentū pri-
 mit⁹ ex antiquo funerib⁹ plangendis adhibitū est vt dic̄ Yso
 quo puocabant p̄ntes ad luctū a sūt tales pompe funeꝝ poꝝ⁹
 viuoz solatia q̄ remedia mortuoz vt dic̄ Aug.: et turbā tu-
 multuantes: in p̄paratione funeralū. hic etiam tumultus erat
 plangentū a flentiū Naz vt dic̄ Mar. vidit tumultū a flen-
 tes a vllulantes multū. h̄ ploratus vanitatis ē. qz mortui plā-
 gunt mortuos: cur potius n̄ plangunt seipos. nihil etiā luctu
 dignū est nisi culpa. mori at̄ natūale est. Legimus tñ xp̄z dñm
 in morte lazari planxisse. Sz vt dic̄ Amb. Nram planxit mise-
 riam. qz p̄o peccante hoīe mortis penā meruim⁹. 2° ponitur
 merentiū pia solatio: dicebat em̄. recedite n̄ est em̄ mortua pu-
 ella h̄ dormit: Beda. hoībus inq̄t mortua erat qui suscitāe nō
 p̄nt. deo aut̄ dormiebat in cui⁹ dispositione a aīa recepta viue-
 bat a caro resuscitando q̄secebat. vñ p̄ defunctis orat eccl̄ia. de⁹
 cui oīa viuūt a cui nō pereunt corpa n̄ra h̄ mutant in meli⁹.
 et deridebant eū: qm̄ certū illis erat q̄ esset mortua. Ecce quia
 plangeates facti sūt irrisores. a v̄e densio erat fletus ille morta-
 liū. qz ad mortē p̄perantes plangebant mortuū. si plangendi
 sunt mortui eoz praua vita magis dolenda ē. 3° Ponit̄ mis-
 ra deitatis opatio. a p̄o quidē tumultuantes mandauit eijā: et
 cū eiecta esset turba: n̄ merebant̄ resurrectionē vidē qui plan-
 gebant mortuū. a eū qui resurrectio a vita ē irridebant. Secūdo
 cunctis eiectis ipse: intrauit. a vt dic̄ Mar. a Luc. nō p̄misit
 secū ingredi nisi p̄rem a m̄rem puella a tres ex discipulis suis
 scz petrū a iohem a iacobū fr̄em ioh̄is. 3° opatio sequit̄: a te-
 nuit manū eius: 4° ponit̄ eius imperiū: a dixit: cū clamore
 sm̄ Luc. vt a circūstantib⁹ audiret. ne aliqd̄ suspicarent in ope
 deitatis eē magicū: puella surge 5° qz ipse dixit a facta sūt. se-
 quit̄ vitē bñficiū: a surrexit puella: cuiusmodi resurrectionis duo
 signa Mar tangit. vnuz qz ambulabat. alterz qz iussit illi dare
 manducāe. 4° ponit̄ huius rei fame dilatio: a exijt fama hec in
 vniūsam terrā illam: scz puīcie galilee N Et attende qz
 v̄tus dīna nō p̄t occultari. ipse xp̄s turbis eiectis paucis ar-
 bitris clam in domo p̄ntib⁹ suscitauit puellā. quib⁹ vehmēter
 p̄cepit ne rem factā alicui dicerent. sic refert Mar. a Luc. et tñ
 rei magnitudo latere n̄ potuit. modicū em̄ est v̄bis extendere fa-
 mā vt dic̄ p̄ba. h̄ v̄tus tante ē efficacie vt q̄nto occultat̄ tan-
 to amplius p̄deat. nec v̄tus esse manifestat nisi cū laudib⁹ ab

scōdit hōim. Nota q̄ b̄us Gre. 4. mox. dicit q̄ p̄t̄m q̄tuor
 modis agit in corde. 1. q̄tuor alijs modis in ope p̄tratur. in
 corde quidē agit p̄o suggestione adūsarij tanq̄ serpente. Item
 delectatione carnis q̄si muliere. Item consensu spūs tanq̄ viro.
 Item defensionis audacia. vñ se defendens dixit adā. mulier quā
 dedisti mihi sociā. dedit mihi et comedi. In ope vero quatuor
 rursus modis p̄t̄m amittit. p̄o quidēz latenter agit 2. absq̄
 verecundia apit in publicū. 3. in consuetudinē ducit. 4. falsa spe
 venie aut certa desperatione nutrit. **D** Sciendū autē q̄ sicut
 emorissa certā significat p̄t̄i speciem. ita puella in domo mor-
 tua determinatū p̄cessū cuiuscūq̄ p̄t̄i signat. Et p̄o quidēz siḡt
 p̄t̄m adhuc existens in corde anteq̄ p̄ audaciā defendat. Naz
 s̄m Lucā. hec puella moriebat. s̄m Mar. erat in extremis. s̄m
 Mat. iam mortua erat. morit̄ quidem aia veneno suggestiōis
 accepto. laborat autē in extremis delectationis resolutione. sed
 mortua est consensu q̄si veneno ad cor p̄tingēte. Item hec puella
 q̄ in domo mortua erat s̄m Gre. p̄t̄ etiā significat p̄t̄m opis
 adhuc latentis. et q̄ n̄ sunt manifestanda occulta crimina. ideo
 ad suscitacionē ei⁹ pauci admissi sūt. et mandatū est ne res iret
 in publicū. s̄ q̄ mors adolescentis vnicū vidue siḡt iam p̄t̄m
 manifestū. id publicē suscitatus ē. Quia v̄o mors lazari quadri-
 duam iam p̄t̄m ex consuetudine inualecēs. signabat id publicē
 et tū clamore atq̄ lacris xpi ad vitā rediit. 4. v̄o mortuus nō
 legit̄ suscitatus a xpo. de quo dixit. dimitte mortuos sepelire
 mortuos suos mortui mortuos sepeliunt. tū p̄t̄ores fauet̄ pec-
 catorib⁹. Per hanc igit̄ puellam mortuā in domo tres gradus
 peccati cordis et prim⁹ p̄cessus mali opis siḡtur. tibi cēs huic
 anime mortue funeralia prosequentes. maligni spūs sunt tristi-
 eam carmine demulcētēs. tū aut suggerant culpā granem nō
 esse aut etati p̄cend. aut ex impulso atigisse s̄ vlt̄erius n̄ futuz
 aut filia alios agē. aut dei pietatē pronā esse ad miserend. aut
 subesse p̄nie spatū. hec sūt mesta carmina demonū que mortuā
 aiam n̄ suscitāt s̄ ad foueaz ducūt quib⁹ carminib⁹ boetiū illum
 p̄h̄m demulcebant. donec sūma phie tale lugubre carmen am-
 mouit. **Ysa. 5.** Cythara et lyra et typanū et tybia et vinū in cō-
 niuijs vris et opus dñi n̄ respiciatis. nec opa manū eius considera-
 tis. p̄pterea ductus ē captiu⁹ p̄plus meus q̄ n̄ habuit scientiaz
 et nobiles eius interierūt fame. et multitudo eius sicut exaruit. p̄pte-
 rea infern⁹ dilatavit aiam suā. et aperuit os suū absq̄ villo ter-
 mino. et descendēt fortes eius et p̄p̄s ei⁹ et sublimes ei⁹ et glori-
 ad eū. Itē turba tumultuās ē consilio cogitatuū circa mortuam
 aiam importune sonās. Vñ Gre. 31. mox. ca. 29. p̄a mōt vicia

Sermo

de cepte menti q̄si de quadā rōe se insert. h̄ innumera q̄ sequunt̄
dū hanc ad oēm infamā p̄trahunt q̄si bestiali clamore cōfūdūt
S̄z venit ihs ad domū sciencie n̄re muocat̄. venit inq̄ oculis
tis inspirationibz aptis admonitōibz t̄palibz flagellis mentem
cūtiens. sic mala analla pulsante d̄na ad hostiū cūtit. q̄ p̄mo
quidē solatores tibiens eijat q̄ turbā cogitationū sedat stre
pitantiū ad q̄ eijenda si v̄buz impiāle n̄ suffecerit etiā flagel
lo de funiculis facto. vendētes q̄ ementes de templo eijcit. P̄
Deinde pmittit spez vite dicēs. n̄ est mortua puella h̄ dormit
hoī mortua ē qui sua v̄tute de morte culpe ad vite gr̄am rediē n̄
p̄t. deo aut̄ soluz illud est mortuū qd̄ vite b̄n̄ficiū respuit: h̄
dormit: umbra mortis dormitio ē. Et phia de Boetio. Letar
gū inquit patit̄. dormit at̄ qui q̄ si pcti somno occupat̄. t̄n̄ ves
nie gr̄am suscipit. h̄ videam̄ ne somnus ille longior sit. hora
inquit ap̄ls est nos de s̄pno surgē. p̄p̄ior em̄ salus n̄ra adue
nit. h̄ videte qz h̄mōi spez vite derident tibiānce. i. cogitationū
tumultus. si dicat x̄ps viuet aīa h̄c. ille imprudenter derisorie
se offerit cordi: nunq̄d inquit sine nob̄ esse poteris. sic b̄to au
gustino cū aīaz eius suscitare vellet x̄ps submurmurabāt nuge
et vanitates c̄sue dicentes. dimittis ne nos q̄ a momēto isto
non erimus tecū in eternū. q̄ a momēto isto n̄ tibi h̄abit. q̄ illud
vsqz in eternū q̄ q̄ suggerēbant. Tercio intrat saluator aīam in
tima p̄cordia penetrās. oīā discutiens mīma. p̄quirēs abscon
dita. illustrans obscura. viuificās mortua. disponēs inordīata
talem suscipiam̄ hospite leti medicū languidi. vitā mortui di
centes suscepimus deus mīaz tuā in medio templi tui. Quarto
manū tenet cū opus phibet iam mente c̄ceptū. vel manū tenet
cū occultū pctm̄ ne vlt̄rius p̄cedat retinet. p̄s. tenuisti manuz
dextraz meā q̄ in voluntate tua deduxisti me. i. Reg. 25. Viuit
d̄ns qui phibuit me ne facerē malū istud. Am̄b. dicit b̄tus ille
cui manū tenet sapia. v̄tinaz meos q̄ teneat adus. teneat ma
nū iusticia teneat dei v̄bū. inducat impenetrabilia sua. sp̄m̄ auer
tat erroris. auertat salutis. dari mihi iubeat manducare qz pa
nis celestis ē dei verbū. Q̄nto dei verbū vite v̄bo v̄itaz tribuit
dicens. puella surge. V̄tinā clamor iste verbi d̄ni. verbū p̄ris
suscitet mortuā aīam meā. q̄ audiam qd̄ loquat̄ in me d̄ns de
et liquefiat aīa mea vt dilectus locut̄ ē mihi. Sexto loco vi
ta infundit̄ surgit iacens q̄ ad suprema erigit̄. ambulat q̄ p̄is
cū pedibz ligata erat. q̄ in bono p̄uehit̄. dat̄ illi cibuz v̄bi sp̄ri
tualis q̄ terrena t̄m̄modo sapiebat. S̄z nunc diē q̄ dulcia fauet

lxxviii

bus meis eloquia tua sup mel oei meo. Ad cuiusmodi suscitatio
 nez vocant p̄na correctio. materna solatio. petri auctoritas &
 recognitio. Johis caritas & gratificatio. atq; iacobi virilitas &
 supplantatio. Item nō allegorie q; synagoga manet clausa ī
 domo n̄ audens p̄dire in publicū & mortua ē. Qm̄ fm̄ Aug. le-
 galia & mortua sūt & mortifera. interim vero dū ad fidem xp̄i sa-
 nata venit gentilitas. funeralia iudei agūt. cultū plangētes iu-
 daicū. Hier. 9. Cōtemplamini & vocate lamentatrices & veniat
 ad eas q̄ sapientes sūt mittite & p̄perate festinēt & assumant sup
 vos lamentū. deducant oculi v̄ri lacrimas. & palpebre vestre de-
 fluant aquis. q; vox lamentacōis audita ē de syon. qm̄ vastati
 sumus & desuli vehementer q; dereliquimus terrā. qm̄ deiecta sūt ta-
 bernacula n̄ra. sed ad domū isrl̄ cū intrauerit plenitudo gentiū
 in fine m̄di veniet dñs & eiectis vanis lamentis intrās iudeoz
 corda. filie p̄ncipis apprehendet manuz vt redā opet vt post se
 trahat & tunc viuet puella que adhuc mortua plangit. Tren-
 quarto. Spiritus oris nostri christus occisus ē in pctis nostris
 cui diximus in umbra tua viuemus in gentibz. Rogemus er-
 go deum vt nos mundet & viuifiet.

Dñica. 24. post penthe. Sermo lxxviii.

Prima pars.

Um videntis abhominacionem desolationis que
 dicta est a Daniele p̄pheta stante in loco sancto &
 Mat. 24. idem legit Mar. 13. & Luc. 21. iustus est
 vt res vnaqueq; t̄pi adueniat. & q; dñica ista vlti-
 ma est offitioz. iō legit euangeliū in ea qd̄ de his
 tradat que in fine seculi futura sūt. Sicut at̄ dic̄ beatus Grego
 34. mora. in p̄ncipio. finis m̄di huius qualis futurus sit. de p̄h̄n-
 di p̄t̄ ex etatibz hoīs vnus. n̄ra em̄ etas per iuueniles annos
 roboratius viget. in senili aut̄ t̄pe duz vementibz annis auget̄
 crebrescentibz moribz excoquit̄. sic et m̄di t̄ps dū venientibz an-
 nis auget̄ crebrescentibz malis afficit̄. crescunt t̄pa. crescunt et
 mundi mala iam senis. et contra mundum totis viribus anti-
 quus hostis. eo magis insurgit quo ipsius finem proximiorē
 conspiciat. sciens temptandi licentiam sibi tollendam. et se de
 proximo fore damnandum. sed contra hostis huiusmodi impe-
 tum saluator noster dat refugium. dat consilium. dat etiam
 subsidium. Refugium quidem primo aduersus violentiam

Sermo

persecutionū. Itē consiliū aduersus fallacias erroꝝ. ibi. tunc
si quis vobis dixerit. Item subsidium aduentus sui contra mali-
tiam iniquorum. ibi. Statim autem post tribulationem B
Circa primū sex tangunt. primū est future persecutiois signum et
tps. signū quod est abhominatio desolatiois. tps vō illud qd̄ i
Daniele taxatur ē. Dic̄ ḡ: cū videritis abhominatiōē desola-
tiois stantē in loco sc̄to: q̄ qd̄ abhominatio: dicta ē a daniele p̄ph̄ta
ta q̄ legit: ipsuz p̄ph̄tā intelligat. si p̄t vlt̄ tria intelligat. 1° qd̄
sit abhominatio desolatiois h̄m quo tpe futūa sit. 2° t̄m in quo sc̄to
loco stabilienda sit. In daniele at̄ p̄ph̄ta. 9. ca. sic legit⁹. an-
gelū gabrielē dixisse septuaginta ebdomadas abbreviate sunt
sup̄ ppl̄m tuū. ⁊ sup̄ urbem sc̄tam tuā ⁊ c̄sumet p̄uaricatio et si-
nem accipiet p̄c̄m. ⁊ deleat iniquitas ⁊ adducat iusticia sempit̄
na. ⁊ impleat visio ⁊ p̄ph̄tia ⁊ vngat sanctūssanctoz. has eb-
domadas. 70. cūmēnter angelus sic distribuit dicēs q̄ ab exi-
tu sermonis vt edificat hierlm. vsq̄ ad xpm̄ duceꝝ erunt ebdo-
made septē ⁊ sexaginta due post q̄s occidet xps. ⁊ ciuitatem et
sanctuariū dissipabit p̄p̄us cū duce venturo ⁊ finis eiꝝ vastitas
et p̄ finē belli statuta desolatio. ⁊ qz ex nūo. 70. ebdomadaz
vna remanet n̄ distributa. cūmēnter angelus de illa loquit̄.
c̄firmabit aut̄ pactū multis ebdomada vna qm̄ rursus diuidit
dicens. ⁊ in dimidio ebdomadis deficiet hostia ⁊ sacrificium. et
erit in templo ab h̄oiatio desolatiois. ⁊ vsq̄ ad c̄sumationē et
finem pseuerabit desolatio. h̄c ē illa abhominatio desolationis
de qua saluator dicit. Qui legit intelligat. n̄ est aut̄ impossibil̄
h̄mōi visionis intellectus. alias xps non remitteret lectōrē ad
requirēdā intelligētiā. Vñ eiusdē Dani. 12. dixit. tu daniel
claudē sermōes ⁊ signa librū vsq̄ ad tpus statutū. p̄transibūt
em̄ plurimi. ⁊ multiplex erit sciētia qd̄ verbū exponens Gre-
g. 9. moꝝ. ca. 11. dieb̄ inq̄ens singulis magis magisq̄ sc̄ia cele-
stis ostendit̄. qz vrgente m̄di sine supna sciētia p̄ficiat. ⁊ largi-
us cū tpe excreuit. licet at̄ istud n̄ sit impossibile intelligendum
difficile tñ est. nisi sp̄s sanctus donū tribuerit intellectus. qm̄ vt
dicit̄. 2. Pet. 1. p̄ph̄t̄e scripturē sacre nō sit p̄pria interpretatiōe
h̄m̄. cū ei p̄ph̄tia ip̄a nō sit allata voluntate h̄m̄. sed inspira-
tione sp̄s sancti c̄sequens est qz n̄ nisi eodē reuelante sp̄s pos-
sit intelligi. hoc dico de p̄ph̄tia nōduz completa. nam p̄ph̄t̄as
completas facile intelligit qui veritatem p̄nuntiatam nouit. q̄
difficilis autem fuit h̄mōi p̄ph̄t̄e intellectus. diuersē ipsius
expositiones declarant. nam Hiero. in originali super Danielē
decem expōnes adducit p̄pter ambiguitatē qd̄ verū sit lectōri
discernendū derelinq̄ns. n̄ est aut̄ nr̄e intentionis ip̄az danielis

pphetiaz exponere. nisi quantum pertinet ad partem materiam. C
 Sæuduz at q. 70. e'bdomas annoz sunt. quaz vnaqueqz
 septem annoz est qui sil sunt anni. 490. iste ebdomas abres
 uiate dicunt. qz anna significant lunares q annis solaribus breni
 ces sunt vndeam dieb9. Ideo anni lunares quadringenta no
 naginta sunt ex solaribus. 475. istud tpus annozum dixerunt
 quida' completz fuisse an xp'i natiuitatez tpiho hircani q antigo
 ni qn iudea tributaria facta est romamis. Africanus v'o dicit q
 completi fuerit in morte xp'i. ex tuc em sacrificia templi erant abho
 minatio deo. Ypollutus martir dixit. hos annos tpiho antixpi
 splendos. h' qn ista copleta fuerit ppheta adiuuam ad intelli
 gentia p textu euangelij Luc. 5. vbi d. cu videritis circudari ab
 exercitu irim. tunc scitote qz appinquabit desolatio eius. tunc
 qui in iudea sunt fugiant ad montes x. q ad lraz ptz quia nec
 ante xp'i incarnatione. nec in passione eius. h' vt ipsemet pph
 tia applicat obsidioni irim tuc certe post ipsius ascensionem fuit
 copleta. volens igit d'ns in se credentes cautos reddere q adusa
 seculi dedit signu destrudionis ciuitatis irim. cu videritis abho
 minationez desolationis Crib. videt inqt mihi dice romanzum
 exercitu quo ciuitas sancta irim desolata est. Vel hm Hier. ab
 hominatio i scriptura sacra cultus idolatrie d. Post xp'i v'o ascen
 sionez annis decem posita fuit in templo imago Gay impatoris
 ab herode. q abhominatio signu erat desolandi ciuitate. rursus
 Helius adrianus equestris capta ciuitate in loco sc'o. i. in sancta
 sanctorz ppam imaginez posuit. qua cu indei amouissent indi
 gnatus ille ciuitate q templu funditus euerit. q facta e ciuita
 tis desolatio. q illud idolum abhominacionis presagiu erat. q oc
 casio desolacionis v'bis: que dicta est a Daniele ppheta: de hac
 em prenunciavit ipse: stante: scz abhominacione: in loco sc'o:
 i. in sancta sanctorz templi: q legit pphetam intelligat misteriu
 D No hm Hier. qn ad intelligentia prouocam misticu mon
 strat esse qd d. Ideo illa abhominatio q fuit signu desolande ci
 uitatis irim. ipsa eadem mistice figurat abhominacione futuraz
 in eccia desolanda nouissimo tpe. oia enim in figura nri atin
 gebat illis. h' abhominatio antixps abhominabilis e pp'e qua
 tuoz. Primo qz ex adulterio nasciturus. 2o quia diabolus in eu
 est ingressurus. Job. 37. ingrediet bestia latibulu suu. q i antro
 suo morabit. qm vt dicit Gre. 32. mozz. ca. 16. purus qui de ho
 generabit antixps. q vsqz ad diundaz sibi vim angelice fortitu
 dinis excreset. q vt idem dicit. 27. mozz. ca. 24. antiqu9 hostis
 velut bestia. cum in fine mundi damnatum illum hominez qui
 antichristus vocatur inuaserit. Quid aliud q latibulum suum

Sermo

ingredit. vas quippe illud diaboli antrū. ac latibulū bestie est.
Tercio antixps abhominatio erit rōe abhominabilis opacōis.
qz sub scitatis specie abhominabilia opabit. Qūto qz cū sit hō
peccator hō diabolicus. diuinū tñ sibi vsurpabit honorē. Vñ. z
Thesa. z. reuelabit homo pcti. a filius pditi omis qui aduersat
et extollit sup omne quod d deus. aut qd colit ē vt in templo dei
sedat. ostendens se tanq̄ ipse sit deus. hec ab hominatio erit de-
solacōis qz desolabit eccia. vastabit cultus r̄ piane religionis
et sancta erunt in dalcationē. Joel. i. Perit l. acrisitū a libacō
de domo dñi. a luxert sacerdotes mīstri dñi. dep. opulata ē regio
luxit hamus. hmōi vero antixpi aduentū diffuile aut etiā im-
possibile est cognoscē. h̄ eius s̄a a pparent imagines oīs deniq̄
mi ju9. oīs falsus. oīs filator est antixpi imago. i. n̄ ecclia quip-
pe q̄ sanctus locus ē. stat platus aliqñ symoniacu. a. adult. aua-
ria tanq̄ abhominatio qua desolat ecclā. In religio. etiaz aliqñ
reperit abhominatio desolacōis. supbia sub signis h̄ uilitatis. lu-
xuria sub hitu honestatis. auaritia sub regimine pau. ptatis ps.
Abhominabiles sūt a corrupti facti sunt in studijs sui. a. ista sūt
preuia aduentū illius abhominabil' antixpi. q̄ q̄nto. amplius
excreuant tanto primiorē ipsius aduentū prenuanciant. E
Et nō q̄ ille iniquus antixps hoc loco d abhominatio rōne ini-
quitatis a abusionis. Item Gen. 49. dicit esse coluber in via. a
cerastes in semita mordens vngulas equi vt cadat ei9 ascensor
retro. Ista vba de dan filio iacob dicunt de e9mōi tribu nalcitu-
rus credit antixps de quo ista intelligunt. coluber autē d h̄pens
qui colit umbras. Cerastes vō est serpens cornut9 h̄ns cornua
quatuor filia arietinis. Erit igit antixps serpens veneno mali-
cie. coluber insidians. a cerastes dominās. cuiusmōi q̄tuor cor-
nua erunt q̄tuor mōi dñi a quibz coronabit. orientis viz occide-
tis septentrionis a austrī. Nam vt dicit Hiero. sup danielē sol9
ex iudeis antixps in toto orbe regnabit. Item Dan. 7. Ipse est
vndecimū cornu diaboli. cornu quidē rōe dñationis. vndecimū
vero rōne transgressionis. nam vndenarius cū denariū in vnita-
te excedat transgressionē significat. vt dicit Gre. 32. mozz. ca-
16. de hmōi cornu transgressionē. dicit. ps. Nolite extollere in al-
tum cornu vrm. nolite loqui aduersus deum iniquitatez. Item
Apoc. 13. dicit esse bestia diaboli ab eo sumens p̄tatem vt lo-
quatur blasphemias in deum. a pugnabit contra sanctos atq̄
vincet eos loquetur enim contra cristuz dicens q̄ non sit dei fi-
lius. nec ex virgine natus. et pro suis crucifixus iniquitatibus
a q̄ cuncta predixerit miraculis falsis. a scriptuē testimonijs ap-
probauerit. Item ipse est diaboli spelunca ratione simulationis

Job. 37. Item ipse erit diaboli cauda rōne vltime psecutionis. Cauda enim vltimum est animalis. Sicut dicitur Job. 40. Itē ipse erit diaboli sternutatio ratiōe diabolice commotionis vt dicit Job. 41. vbi Gre. 33. mozz. ca. 34. qz sternutatio inqt maxime caput acutit. diaboli sternutatio vocat̄ illa eius extrema amotio qua dānatuz hōiem ingredit̄. et p eū reprobis principat̄ qz tunc tanta se amouebit vtute vt mēbra etiā si fieri pōt electa pturbet. Itē erit alitus diaboli rōe pestifere inspiratōis. Job 41. alitus eius prunas ardē facit. Itē erit collū diaboli rōne inflexibilis obstinatōis. Job. 41. in collo eius morabit fortitudo ⁊ eiuscē. 15. Tendit adūsus deū manū suā. ⁊ d̄ oipotentez roboratus ē. currit adūsus deū erecto collo ⁊ pingui cernice armatus ē. Itē ipse erit diaboli gladius rōne ire ⁊ puerse suggestionis. Job. 41. cū apprehendit eū gladius subsistere non poterit neqz hasta. neqz torax. p hastam h̄m Gre. pdicationis iaculū. p toracem v̄o fortitudines pacie intelligim⁹. neutz istoꝝ poterit subsistere añ hunc gladiū. qz vt dicit Gre. diabolus venies et antixpm tante vtutis apparebit vt si supnuz desit adiutorū in predicantiū acumen obtundat ⁊ loganimitatē patientium destruat. Item d̄ homo pcti filius pditionis. ⁊ hō diabolicus rōe plenarie assūptionis. sciens em̄ diabolus dei filiū in assumpto hōi hūani generis salutez fuisse opatum. ⁊ in carne dinitatē potentia demonstrasse ipse etiā assumet damnatū illum hōiem vt hōie pdat homines. ⁊ in hōie suaz potentia manifestet. primit⁹ quidez assūpto serpente decipit hōiem innocentē vltimo v̄o redemptū hōiem rursus euertet. d̄ qd ps. orat. Exurge dñe non afoeat homo. Item d̄ antixpus xpo d̄rius. ad hoc em̄ laborabit diabolus totis conatibz vt xpm exsulet vt xpianitatis cultuz euacuet. ⁊ quidqz fidelibz strarium ē statuatur. 2. Thessa. 2. Aduersat ⁊ extollit sup omne qd d̄ deus aut colit. Itē ppuz nomen xpi erit compositū ex l̄is quaz valoz est sexcenta sexaginta sex vt d̄ Apoc. 12. Ideo grece altero triū nominū vocabit̄ scz antimos. i. d̄rius honor. vel arnoym. i. nego. vel teitan. i. sol gigas latine v̄o appellabit̄ die lux. nam l̄e h̄az d̄ctionuz ad num su pradictū compouendū exurgūt. qui est sexcenta sexaginta sex. ¶ Secdo ponit̄ h̄mōi psecutionis remediū. tanta em̄ erit vt nemo possit resistere. h̄ sola fuga erit remediū. circa quā fugam tria tangit. p̄mo locum fuge : tūc qui in indea sunt fugiant ad montes : vt ibidem tra romanozz protegant exercitiū. Secdo fuge sollicitudinez : ⁊ qui in tecto nō descendat tollē aliquid de domo sua : sed potius cuncta relinquat ne occupatus capiatur

Sermo

Tercio tangit fuge celeritatē: a q̄ in agro non reuertat̄ tollere tunicā suā: in luca d̄ qui fuerint in medio hierlm̄ descendant a qui in regionibz n̄ intrent in eā. supuente em̄ exercitu. cōsueuer̄t qui in regionibz habitant ad ciuitatē fugere vt ibi tūtent. sed n̄ sic faciendum erit romanis cōtra irim̄ uenientibz. qz tuus erit ciuitatem relinq̄re q̄ in eam ingredi. istud asiluz ad litteram seruatū est. cū immineret exadiū ciuitatis. vt d̄r in ecclesiastica historia. ad monitū em̄ fideles diuino oraculo transeūtes iordanem uener̄t ad appellem ciuitatē que sub rege agrippa erat. a ibidē cōtra obsidionez ciuitatē saluati sūt. sic p̄nunciavit Ysa. 16. Absconde fugientes a vagos ne p̄das. habitabunt ap̄d te p̄fugi mei. moab esto latibulū eoz a facie vastatōis. ad lraz enim terra vltra iordanē quondā fuit moabitaz. sicut ptz in dicum. 11. Et Nota qz fidelū quidā sunt penitentes deligati p̄ eos qui sūt in iudea. in cōfessione. Quidā uero sunt p̄ficiētes qui sūt in tēto. q̄ vadunt de v̄tute in v̄tutē ponētes ascēfiones in corde suo. quidā v̄o sunt p̄feci laborantes. scz i agro vel in tēto sunt cōtemplatiui. qz multitudinem delictoz operit caritas. in agro sūt acūni. igit̄ si quisqz istoz viderit abhominatiōē vllam in ecclia vel in monasterio n̄ scandaliset. nō iudicet non ademnet. s̄ primo fugiat ad montes. nō cōsideret q̄les sicut prelati p̄ntis t̄pis. sed ad exempla fugiat precedentū patz. videat montem vnū moysen. aliū helyam. petrū a paulū. ceteros qz ap̄los cōsideret. a religionū institutores. augustinū b̄ndictū. basilium. dominicū. franciscum. paulū primū heremitā. hyllario nem. anthoniū a ceteros. Item si cadunt aliqui a p̄posito v̄tutē eoz exemplo nō descēdas de tēto. rursus si aliqui sic canes reuertunt̄ ad vomitū. tu noli auerti. nec abiectam tunicā conuersationis pristīne induas. Id Nota qz abhominatio desolationis tria sunt vicia p̄cipua. supbia luxuria et ypocrisis. abhominabilis quidem supbia est. vt d̄r in ecclesiastico. Quid supbis terra a cinis. Et itē abhominabilis est d̄no omnis arrogans. Ista est abhominatio desolationis. qz vt dicit Aug. 9. Alia quecūqz iniquitas in malis opibus exercet vt fiant. supbia vero etiā bonis opibus insidiatur vt pereat. Et Gre. 34. moza. 23. Alia inquit vicia solas eas v̄tutes impetunt quibz ipsa destruant. vt v̄z ira paciētā castitiam abstinētiā libidō cōtinentiā expugnet. Supbia vero quā vicioz radicem dicim⁹ nequa q̄ vnus v̄tutis extinctiōe cōtenta ē. d̄ oia se aīo mēbra erigit a q̄si ḡnalis et pestifer morbus corpus omne corumpit. Item luxuria abhominatio est qz rōnalem hōiem brutū effiat.

ista etiam abhominatio desolant virtutes. Sic dicit Job. 31.
 quod nephas est et iniquitas maxima ignis est usque ad consumptionem
 deuorans. et omnia eradicans genina. Item ypothesis ab
 hominibus idolum est. quia licet omnis iniquitas detestabilis sit deo
 abhominabilis tamen est iniquitas sanctitatis specie tecta. Mat. 23
 ve vobis scribe et pharisaei ypothesis qui siles estis sepulcris dealba-
 tis. que foris apparent hominibus speciosa. intus vero sunt plena
 ossibus mortuorum et omni spurcitia. haec tria fugienda sunt. primo
 quidem a penitentibus. quorum mentem si tangat superbia. ascendet
 montes angelicos qui cedere. si luxuria tetigit fugiat. vnde vsus
 Ne pereas cede. misera veneri cito cede. Eius bella fuge. vnde
 arte fuge. fugiat vero ad montes altitudinem scilicet continentie. quo
 potuit saluari Loth. Gen. 19. sed tales montes cum deseruit com-
 misit incestum. Rursus si ypothesis mentem tetigerit in monte fu-
 giat. et nihil operetur quod erubescat fieri euidentem. quasi ciuitas supra
 montem. quae abscondi non potest. Item in texto sunt doctores. quibus
 dicit Christus. que in aure audistis predicate super tecta. hos consuevit
 abhominatio superbie tangere. haec caueant descensum quia omnis qui se
 humiliat exaltabit. et e contra. Item caueant descendere ad opera
 carnis. Rursus caueant ypothesis spiritum. Ambrosius. nec locutiones
 silemus columbinam. et mentes habeamus caninam. Item in agro
 sunt qui bonis excitantur operibus. isti non reuertantur ad tunicam
 ypothesis. nec ad pizomata luxurie. nec ad purpuram et bis-
 sum superbie diuitis epulonis. Nota tres esse status ecclesie. scilicet
 continentium coniugatorum et prelatorum. Primi sunt in iudea laude
 vnde deitatis. cantantes canticum nouum ante sedem dei et agni. ex
 eo quia cum mulieribus non sunt coniugati. virgines enim sunt.
 Coniugati vero sunt in agro in labore scilicet vite patris. ps. Labo-
 res manuum tuarum etc. R. In texto autem sunt prelati arcuspici-
 entes adus subditorum. vnde saga alimia per que prelati intelli-
 gunt. fuerunt in texto tabernaculi. et petrus ecclesie rectorem ascen-
 dit in superiora domus. Actu. 4. Et vigilans prelatus dicit in
 ps. Vigilavi et factus sum etc. temporibus ergo antichristi omni bono
 fidelibus datur salutare consilium. Primo quidem continentibus. ut ad
 montes fugiant. tunc etiam aliqui videbunt montes propter emine-
 tiam vite et pietatis. haec erunt montes gelboe sine rore gratiarum et
 sine pluuia doctrine. isti sunt montes vehemoth de quibus Job.
 40. haec montes herbas fuerunt. Incertum tunc erit qui nam
 sint montes celestes. non enim erit vlla fiducia in apparentia
 exteriori. Et ideo cunctis relictis illius temporis iustis ad anti-
 quos confugiendum erit montes angelicos et etiam electos

Germo

ho 2 presidium supplicandū inde lux veritatis contemplanda. ps.
Leuani oculos meos in montes etc. et itez illuminans tu mira-
biliter a montibz eternis. accipiente sūt ale colūbe vt volantes
in hos montes quiescam⁹ dicentes cū. ps. Ecce elongaui fugiēs
etc. Job. 39. dedi ei in solitudine domū circūspiciēt mōtes. pascue
sue. et virentia queqz pquirit. ad lram etiam anti xpi tpi bō scēi
et fugient in arabiam deserta petentes vt dicit Hiero. sup Daū.
Ideo ibidē dī. 11. ca. hęc sole saluabunt de manu eius Edom et
moab. et principū filioz amon. has em trās anti xps relinquet
intactas. Itē q fuerit tpi bus anti xpi. in regie ecclesie n̄ descen-
dat h̄ p̄sistat exemplo abacuh dicentis. 2. ca. sup custodia meā
stabo. et figam gradū sup munitionē. et contemplabor vt videam
quid dicat mihi et qd respondeā arguentem me. Contra istos
prelatoz q̄si lupus rapax maxie armabit anti xps. sciens qz p-
cusso pastore disp̄gent oues gregis. Item q fuerit eiusdē tpi bō
in agro fructifero m̄rimoni non reuertat ad dissolutionē ip̄s⁹
quasi tollens continentie tunicā. erunt em̄ discipuli anti xpi dam-
nantes nuptias et dissoluentes q̄s deus diuinxit L. Tercio
ponit p̄secutionis su p̄litiū: ve aut pregnantibz et nutrientibz ī
illis diebz: q̄n v̄z ī l̄m a romanis cōprehendēt. ve erit pregnāti-
bus et nutrientibz. qz vt dicit Dn̄. Non erit tunc tps miserēdi
nec sup pregnantes nec sup lactantes. nec sup infantes eorum
quin potius pregnātes iudeoz romani scindebūt. et nutritos in-
fantes allidebant ad petras. Aliter fm̄ Hiero. ve erit pregnāti-
bus qz grauate vtero fugē non poterunt. ve erit nutrientibz qz
amore plis detente capient. sic simia amore filioz ligata. simul
cū eis capit. Nota qz fm̄ Aug. pregnantes sunt auari q̄ aliena
cupiscunt. et spem h̄nt adipiscendi. sic mulier pregnans spes-
rat plē. nutrientes vero sunt. qz possident q̄ cuperant qui pos-
sessa nutrire dicunt. cū ea muniunt custodiunt colūt atqz angēt
rapunt isti a dyabolo. ps. Concepit dolorem et peperit iniquita-
tem. Psa. 59. Dua aspidū erupunt. et qd fottū est ex eis erūpet
in regulū. Pregnantibz istis et nutrientibz erit ve. anti xpo veī-
ente. ve scz culpe et ve pene. qz t̄paha largire ad nutū quibus
male possessis. ad ve puenit eternū. Aliter fm̄ Aug. caritas ē
quadruplicis status. scz incipientiū que nascit. p̄ficiētiū q̄ nu-
trit. p̄fectoꝝ que roborat et v̄tutibz consumat cupiēs dis-
solu et esse cū xpo. Ve erit incipientibz et p̄ficiētibz sub anti-
xpo. quia cito scandalisabunt et resiliēt. Vel aliter sicut dicit
Psa. 26. fm̄ aliam lram. a timore tuo cōcepimus et peperimus
sp̄m salutis. aliqui sunt q̄ cupiunt emendationez vite et sc̄m

ppositum illi pregnantis sunt. sed timent parere. quia nuncq̄ de
 monstrant in opere qd̄ accipiunt. nutriente vero sunt quia 123
 pepererunt bonuz qd̄ cōperant. sed delicate q̄ si blandimentis
 infantū ipsum bonuz nutriunt. vtriusq̄ erit ve t̄pibus antix̄pi.
 quia a ppositum pregnantū erit abortiuū. et fetus nutriente
 non p̄ficiet. **M**iter semen est verbum dei quo mentes audito-
 ris suscepto q̄ si tumente utero impregnant. h̄i quidē vt fetum
 castitatis parant. h̄i patientie. h̄i misericordie a sic de singul̄. nu-
 triente vero sunt p̄dicatores q̄ fouent eas virtutes auditoruz
 quas iacto semine genuerūt in xp̄o. talis nutritor erat ap̄lus. q̄
 dicebat corinth̄is tanq̄ puulis in xp̄o. lac dedi vobis potū nō
 escam. Et itez. facti sumus in medio v̄ri. tanq̄ si nutritor foue-
 at puezū suū. illis doctōribz t̄pe antix̄pi ve erit eternum si non
 euangelizauerint. si vero docuerint ve erit illis t̄paliū passiois
 a mortē quoz etiam auditoribz ve erit eternū si nō pepererint.
 Et rursus t̄pale si p̄cepta doctōris seruauerint. **Q**uarto
 aduersus has p̄secutiones tangit orōnis suffragium. orate aut̄
 vt non fiat fuga v̄ra hyeme vel sabbato: **D**ixit quidem
 in hac fuga v̄ra romanoz exercitū deserta petere a longe re-
 dere. **P**rimū p̄hibet hyemis asperitas. scdm̄ vero obseruantia
 sabbati quo die nō licebat amplius mille passio p̄cedere. **D**ra-
 re etiā oportet ne t̄pibus antix̄pi sit refrigeratio caritatis tanq̄
 hyemis. quia tunc fuga non tollerabit. om̄ia em̄ amor sustinet.
Oportet etiam orare ne sit sabbatū. vacatio a bonis operibus
 quia nullum ex hac habet premiū si non adesset bonum opus.
Vel per hyemem gentilitas. per sabbatū vero legalis obseruā-
 tia significat. **D**randum est igit̄ nobis ne p̄valente ydolatrie
 cultu vel legalium obseruantia ad fugam xp̄iam uois compel-
 lamur. **V**el hyeme fugit qui timore coangustatus xp̄m deserit
 sabbato fugit qui deuotione mandatorū legalium p̄uocatus
 fidem reliquit. **I**n Quinto ponit huius p̄secutionis magni-
 tudo: erit em̄ tribulatio magna qualis non fuit ab initio m̄di.
 vsq̄ modo neq̄ fiet: **I**lla em̄ tribulatio qua vltimo sub roma-
 nis iudei afflicti sunt. exēssit tribulationem egipti. captiuitatez
 babilonie. tormenta anthiochi. a cuncta aduersa que a natio-
 nibz sustinuerūt. qualis illa tribulatio fuerit dicit Luc. **E**rit p̄f-
 sura magna sup̄ terram a ira p̄plo huic. et cadent in ore gladii
 et captiui ducent̄ in omnes gentes a hierl̄m calcabitur agen-
 tibus donec impleant̄ tēp̄a nationū. **C**ris̄. **I**nterrogō inquit
 iudeos. unde tanta intollerabilis ira diuinitus venit super eos
 o m̄nibz que ante facte sunt difficilior. nōne manifestum est. qm̄

Sermo

propter crucis irrisione. Nouissimis temporibus cum damnatus ille homo
aduersus christum surrexit. tanta erit persecutio ecclesie ut nunquam si-
milis fuerit. nec futura sit. Temporibus quidem tyrannorum ecclesiarum
persequentium aderant doctores vero confirmantes ecclesiam. aderat
et miraculorum gratia. sed ueniente antichristo subtrahentur signa et
doctrina. Job. 41. faciem eius preedet egestas. ubi Gregorius. 34. mor-
ta. 4. terribili ordine dispositionis occulte priusquam diabolus in illo
damnato homine quem assumet appareat sancte ecclesie uirtutum si-
gna subtrahentur nam prophetia abscondet. rationum gratia auferet
prioris abstinentie uirtus minuet. doctrine uerba contumescant.
miraculorum prodigia tollentur. quod quidem nequaquam supra dispen-
satio funditus subtrahit. sed non hic sicut prioribus temporibus apte ac
multipliciter ostendit. nam fidelibus in illo certamine signa non de-
erunt. sed tanta erunt signa antichristi ut nostrorum aut pauca aut
nulla uideantur quorum uirtus omnibus signis sit potior. tunc
omne quod ab illo terribiliter fieri conspiciat per interne astancie calcem
premit. Secunda tribulatio erit tormentorum. quia instigante dia-
bolo et agentibus iudeis supplicia excogitabit inaudita quorum
terrore predicatores fidei annuntiantur oppositum. et pauci per to-
tum mundum christianitatis nomen audebunt asserere. Unde Augustinus. que
inquit maior tribulatio quam uideri fratres nostros seduci. tunc enim
sicut scriptum est. 2. Re. 17. fortissimus quisque cuius cor est quasi
leonis pauore soluet. tanta denique erit tribulatio ut uideatur
deo et ueritati contraria. Tercia tribulatio erit quia crudelitati
tormentorum addet miraculorum efficaciam. flagellabit quidem christi
anos. et in ipsis flagellis operabitur mira. unde Gregorius. 33. morali-
ca. 16. Nec fideles nostri miratiunt cum uersa pacunt. tunc
enim antichristi satellites etiam cum uersa inferunt mira facturi sunt
Pensemus ergo que erit humane mentis illa temptatio quam pius
martir et corpus tormentis subiicit. et tamen ante oculos mi-
racula tortorum facit. cuius tunc uirtus non ab ipso cogitationum
fundo quatiatur. quam his qui flagris cruciat signis coruscant igitur
altus erit antichristus ueneratione prodigij. et durus crudelitate tor-
menti. non enim tunc sola potestate erigit. sed etiam signorum osten-
sione fulcitur. Quarta tribulationis immensitas erit similata
iulicia ut dicit Hieronymus. super Dani. Antichristus castitatem suscipit
ut plurimos decipiat. tante enim sanctitatis uidebitur ut eos quos
cruciauert martires. sui compatitio iniquos faciat apparere. unde
Gregorius. 33. mor. ca. 36. per ypocrisim sanctitatis eam quam ipse
dominus ueraciter habuit singulare sibi inesse sapienter mentietur

a vitam et sub agni specie auditoribus reprobis h'pertinū virus
 infundet. Quinto auget illa tribulatio ppter scripture sapiam
 Ille em homo oem habebit scripture intellectū. ita vt aptissime
 videatur extra xpm scripturas exponere. Ideo dicit Daniel. 7
 Q' habebit os loquens ingenia cuius tanta erit doctrine aucto
 ritas vt verba predicantiū fidelium faciat cōtemni. Job. 41. Nō
 fugabit eū vīr sagittarius. Vñ Gre. 34. mozz. ca. 11. Quid sagit
 tas nisi verba predicatorū accipimus. quibus non fugabit anti
 xps. quia quisq's ab illo apprehendit verba prediciantū audire
 contemnit. Sextū tribulationis illius augmentū erit antixpi
 potentia. potens quidē erit diabolica virtute. quia vt dicit Gre
 32. mora. ca. 16. in illo damnato hoīe tota virtus diaboli con
 gesta densabitur. Item aderit illi etiam potentia secularis. Job.
 41. In collo eius fortitudo demorabit. vñ Gre. 34. mozz. ca.
 2. In collo inquit eius fortitudo morabit. quia elationi illius
 etiam subiecta potentia suffragat. Nam quicqd tunc superbe
 extollitur. quicquid callide machinat et cū virtute potencie se
 cularis exequit. Septima tribulationis imenitas erit qz to
 tus mōdus vnamimīter cōtra paucos fideles armabit. vñ Gre.
 34. mozz. ca. 4. quia antixps extra electos dei in suis viribus ef
 frenatur vt ad augmentū sue malicie vnitatem quoq's in repro
 bis habere pmittatur. vt tanto contrarias vires suas robustius
 exercat qnto non solū nos sūtu fortitudinis. h' male etiaz ad
 unationis impugnat. Octauo tribulatio illa exerescet qz pā
 uoz corda cōtra ecclesiam inflāmabit. Job. 41. seruescere faciet
 q'si ollam pfundum maris. Vbi Gre. 34. mozz. 16. qz psecutiōis
 extremo tpe cōtra electoz vitam sudet aios reprobuz p flam
 maz crudelitatis excitare. et que corda hoc tpe pacis intra suaz
 malitiam clausa latuerūt. tunc in estū immamissime psecutiōis
 ebulliant ac p abruptaz crudelitatis aperte licentiā ea que diu
 pferant odia antiqui luoris exalant. Nona tribulationis
 immenitas erit. qz psuadebit antixps iniquis q' psecutio fide
 lium sit pietatis opus a dei obsequiū atq's p zelo religionis fa
 ciet estimare vt qnto atrociores fuerint ad crudelitatem. tanto
 amplius premia mereantē eterna. sic dicit Gre. 34. mozz. ca. 17
 Decima tribulationis iniquitas erit tpalum distribuō ad nutū
 Dicit em Hiero. sup Dan. q' antixpus multa deceptis munera
 largiet. terram suo exercitū diuidet quosq's terrore nō querit
 subuigabit auaritia. Talis antixps armatus munimentis q'c
 quid nequit valuerit callidus exquirat. tūc diabolus ceruicem
 supbie alatus erigit a per illū dan natū quez gestat hominem

Sermo

omne quod tpaliter preualet nequiter ostendet. Et pmo quid subijciat sibi. seculi potentes. Dan. 7. Ecce tria de cornibus pms euulsa sunt a facie eius. qz vt dicit Gre. 32. mozz. ditionis sue regna totide que sibi vicina sut subijciat. hec regna dic Hiero. sup Dan. esse egypti affricæ & ethiopiæ quibus subingatis reliq septez romani imperij regna victori colla submitteret. Itē subijciat sibi sapientes seculi. qz vt dicit Gre. 33. mozz. 34. prudentes seculi malicie antixpi inhrentes fidem quā inuenert in xpo notis repugnabunt errorem & antixpi venerationem vezz lucis mane iudicabunt. spondentes sermitatem nre fidei repellere & veritatis lucem siquis clarescentibus nunciare. Itē subijciat sibi doctores ecclie. Job. 41. sub ipso erunt radij solis. vbi Greg. 34. mozz. ca. 15. Quid inquit p solis radios nisi acumina sapientum demonstrant. Et qm multi qui intra sanctā ecclesiam luce sapientie resplendere videbant tunc vel persuasione capti vel nimis territi vel cruciatibus fracti. antixpi seductioni subijciantur recte nunc dī. sub ipso erunt radij solis. Sancti em. doctores iuxta danielem erunt sic splendor firmamenti. Et qui ad iusticiā erudiunt multos fulgebunt impetuas eternitates et cetera. Itē subijciat sibi resplendorem iustoz. quia ibidem dicit. sternet sibi aurum quasi lutum. Quia vt dicit Gre. multos q intra sanctam ecclesiam fulgore iusti auro resplendere videbantur. Tunc vel terrenaz rerum concupiscentia. vel errantis doctrine contagijs. vel carnalibus sibi voluptatibus substernet. auz em quasi lutum sternere est in quibusdam vite mundiciam per illudici desideria conculcare. nam p lutum desiderium sordide voluptatis exprimit. Sicut ps. deprecans ait. Eripe me de luto vt nō infigar. Luto qui ppe mlyere est sordidis desiderijs carnal concupiscentie inquinari. Itē quosdam qui vite excellencia credebant esse de numero electoz. deijciat sic dī xpo. 12. Cauda draconis trahabat terciam partem stellaz celi & misit eas in terrā Quia vt dicit Gre. 32. mozz. 16. illa sathane extremitas per audaciam assumpti hois erecta quosdam quos velut electos dei in ecclesia inuenit obtinēdo reprobos demonstrabit. stellas itaqz de celo in terram cadere est relicta nonnulli spe celestium. illo dute ad ambitum secularis glorie in hiare. Itē cultus dei in sacrificio altaris & obseruantijs sacris amoueabit. Danielis. 7. Robur datum est ei contra iuge sacrificiū ppter peccata. & prosternetur veritas in terram & faciet & prosperabitur. Itē mundū in sui admirationē conuertet. Job. 41. Post eum lucebit semita vbi Greg. 34. mozz. ca. 18. post antixpm qui ppe semita luce

perhibetur. quia quāq̄ transeat admirationem tamen nimiaz
 ex miraculoꝝ suoꝝ claritate dereliquit. ⁊ siue p se siue per mini
 stros suos quolibet prodeat. mendacibꝝ signis coruscet. Item
 his omnibꝝ non obstantibꝝ antixpi tamen tempibus reperienē
 quidam xpiani vt dicit Gre. vbi supra. qui in memoria ⁊ ver
 ba pphetica ⁊ euangelica precepta retinentes. sciant et falsa esse
 signa que exibet. ⁊ vera supplicia ad que decipiens trahit. Do
 rum corda quia sanctitatis ⁊ miraculoꝝ specie non potent fal
 lere ad aliam illusionē adducet. Quosdam em̄ hec scientes. sꝫ
 tamen vitam pntem diligentes conspiciat. quozꝝ protinus men
 tibus ventura supplicia leuigat. firmenda quoqꝫ distionis iudicia
 asserit ⁊ deceptos callide ad presētes voluptates rapit. vñ Job
 41. Estimabit abyssum quasi senescentē. quia vt dicit Grego
 rius. terminari qñqꝫ in supplicijs supernā aiaduersionem iudi
 cioꝝ faciet putari. Sed mirum est si homo ille damnatus in his
 omnibꝝ aliquem remorsum conscientie nō habeat. si timore di
 uini iudicij non terreat. Considerandꝫ vero est quia sic insti
 gante diabolo alienabit homo ipse a tramite rationis vt pmo
 quidem cor eius non emolliatur ad compunctionem. Job. 41.
 Cor eius indurabitur q̄si lapis. ⁊ stringetur q̄i malleoꝝ incus
 Item si alienabitur vt diuinam contra se sententiam contennat
 Dicente Gregorio. 34. moꝝ. ca. 13. et. 14. Quid mirum si hūa
 nas vires despiciat qui ipsa etiam in se superni iudicij tormenta
 contennit. Vnde dicitur Job. 41. Quasi stipulaz estimabit mal
 leum. ⁊ deridebit vibrantem hastam. quia enim p malleū de su
 per venientem celestis pondus percussiois exprimit. Ideo iste
 leuiatan malleum despiciat. qz superne animaduersionis ictus
 formidare contennit. vibrantem etiam deridet hastam. quia ex
 distrito iudicio quicquid graue. quidquid horribile se puidet
 pati non metuit. sed quo se eterna tormenta euadere non posse
 conspiciat eo in exercenda neq̄tia durior assurgit. Item sic alie
 nabitur vt in stuporem mentis conuersus insensibilis efficiat.
 Vnde Gregorius. 34. moralium. ca. 21. Factus est leuiatan vt
 nullum timeret nullum viz quia nec deum. sed nec hoc qd pas
 surus est metuit cui nimirꝫ felicius fuerat timendo vitæ sup
 plicia q̄ non timendo tollerare. appetitum namqꝫ celsitudinis
 vertit in rigorem mentis vt iam p duritiam se male egisse non
 sentiat. qui preesse per gloriā querebat. naz quia ius quesita
 potestatis non obtinuit. quasi quoddā superbie sue remediuꝫ
 insaniā insensibilitatis inuenit. et quia profecto transgredi cun
 ctā non potuit despectu se contractūta preparauit. D

Sermo

Sexto ponit huius tribulationis periculum: & nisi breuiati fuissent dies illi. non fieret salua omnis caro: quod equipollet huic nulla caro fieret salua. Nomine vero carnis hominem intelligit Sicut legitur illud Genes sexto. Non permanebit spūs meus in homine quia caro est. Et psalmista. Recordatus es qz caro sunt. Attendamus illius tribulationis periculum. vt nemo de se presumat dicēte veritate. qz nullus homo saluaretur nisi dies illi abbreviarentur quoz autem intuitu breuiadi aut diminuenti sint adiungit dicens: Sz propter amicos atqz dilectos dei abbreviabuntur dies illi. Hoc autem tempus durationis siue terribilis persecutionis vltime creditur futurum tribus annis. et mensibus sex. quod affirmatur & probatur primo Danielis nono vbi dicitur. In dimidio ebdomadis deficiet hostia & sacrificium. et erit in templo sancto abhominatio desolationis. Ebdomada in hoc presenti loco hm omnes veros expositores & interpretes est annorum non dierum septem videlicet annis pro vna ebdomada computatis atqz numeratis. igitur media ebdomada est tempus trium annoz & dimidij. quando remoti & veri infallibilisqz dei culto ablato tunc ille abhominabilis antichristus terribili bestie comparatus tanqz deus erit in templo. Item secunduz eundem duodecimo. Et dixi. vsqz quo tempore finis atqz vltimus terminus horum mirabilium. Tuncz vir eleuasset dextram et sinistram suam sursum videlicet in celum & iurasset p verum christum et iuuentem deum in eternum. quia in tempus & tempa & dimidiū temporis. tempus est vnus annus tempora sunt duo anni. dimidiū vero tempis est dimidiū annus. Item ibidem eodem ca. dicitur. a tempore quo ablatū fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abhominatio in desolationez dies mille ducenti. 90. qui sunt tres anni & dimidiū. et trecentis. et sexaginta octo diebus pro vno anno computatis & superfluum dies sunt. Item Apoc. 11. dicitur. Civitatem sanctam calcabunt mensibz. 42. qui sunt tres anni et dimidiū. 12. mensibus pro anno computatis. Et eiusdem. 13. dicitur qz bestie quā antixpm intelligit data est potestas facere menses. 42. tantum autem futurum esse tempus psecutionis antixpi colligit ex figura eius anthiocho qui tribus annis templuz hierosolimis profanauit. Sicut pt 34. Machab. 1. et. 4. Hoc etiaz conuenit qz tanto tempore tribus scz annis & dimidio christus predicauit. Queritur quare tantis aduersitatibz conculcanda sit ecclesia p antixpm. Responso huius rei causam vnā Grego. assignat 34. Morahu ca. 1. dicens. Qz diabolus extrema mundi atrocis

temptaturus aggreditur. quia tanto fit feruentior ad seuitiam
 quanto se vicinior sentit ad penam. considerat quippe quod iuxta
 sit ut licentiam nequissime libertatis amittat. et quanto breuitate
 temporis angustatur tunc multiplicata crudelitate expanditur
 ¶ Sed quia non habet diabolus potestatem nisi deo per-
 mittente. hoc deus fieri permittet duobus ex causis. Prima quod cir-
 ca finem mundi erit habundantia nequicie et refrigescet caritas
 multorum. sed erit tunc multiplex ostentatio sanctitatis ut igitur di-
 scernant qui vere sunt electi et qui hominum iudicio istius tribulatio-
 nis examen deus euenire permittet. Nam ut dicit Gre. 34. Mo-
 rali. ca. 3. sepe aliquis multis vicibus clam implicat. et tamen aliqua
 virtute cupit hominibus apparere. sed attingit dei iudicio. ut tan-
 dem culpa latens pateat ut pdat homo gloriam quam ex appa-
 renti virtute captabat. Hoc tribus partibus exemplis Castus enim
 superbus dum superbiam non corrigit. etiam lapsum carnis inedit
 Item elemosinis vacuus dum linguam a detractionibus non retra-
 hit. circa finem vite rapacitate mordescit. Item paciens dum in
 iudicium et malitiam seruat in corde. aliquando impatiens etiam do-
 lens perditur. sed quod nunc fit in vno quod homine temporibus antixpi
 generaliter complebit. Secundo antixpi persecutiones deus euenire
 permittet ad certitatem infidelium. dignum enim est ut pro eum deci-
 piantur qui veritatem desenserunt. 2. Thessa. 2. eius aduentus
 erit secundum operationem sathane in omni virtute et signis et
 prodigijs mendacibus. et in omni seductione iniquitatis his
 qui pereunt. eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salui fie-
 rent. Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant me-
 datio. ut inducant omnes qui non crediderunt veritati. sed con-
 senserunt iniquitati. Tertio hoc deus permittet ad purgationes
 electorum ut purgentur sicut aurum quod per ignem transit Job
 41. cum sublatus fuerit timebunt angeli. et electi et territi purga-
 bunt. ceterum quando venturus sit antixps diffinire temerarium est
 quia modico tempore post aduentum eius erit finis seculi. ut dicit
 glosa super Exod. Et quia de fine seculi nemini licet vaticinari
 ideo nec de aduentu xpi. nec ad hoc discernendum aliquo numero
 scripture iuuamur. Dicit enim Apoc. 20. quod mille annis esset
 ligandus sathanas in abyssum et post modico tempore relaxan-
 dus. hic tamen annorum numerus non ad litteram sed misce
 accipitur sicut dicit glosa. et fortasse etiam presens antixps non
 cognoscetur a multis quod ipse sit quem scriptura sic damnat. se-
 det enim cum diuitibus in occultis. nec est in homine via eius ut
 dicit Hiero. Venturus autem paucis creditur diebus regnare

Sermo

quia tribus tantum annis ⁊ dimidio. Nam contra euz venient enoch ⁊ helias vt conuertant corda patrum in filios. istos mā dabit occidi. ⁊ iacebunt corpa eozū in medio ciuitatis magne que vocatur spūaliter sodoma ⁊ egiptus vbi deus eoz est crucifixus. die vero tertia resurgent ⁊ voce de celo facta ad dominū ascendunt cunctis videntibus ⁊ mirantibus. Post hec et anti xps celum volet ascendere sed occidetur. Eze. 32. Mora. capitu. 16. Sine manu inquit contret. quia non angeloz bello non sanctoroz certamine. sed p aduentum iudicis solo oris sui spū eterna morte ferietur. quo mortuo beat⁹ qui puenerit ad dies mille trecentos trigintaquinqz. vt dicit Dan. 12. Isti sunt dies constituentes tres annos ⁊ dimidium qnto tempe predicabit anti xpus. ⁊ ultra hec sunt dies. 45. qui eo mortuo dabunt decepti pro spacio penitencie ⁊ iustis pro refrigerio s̄m Hiero. sup Daniel. Omnes isti sensus magis mihi videntur pphete gratiam sapere q̄ interpretationis.

Secunda pars.

Secundo in eo quod dicit. Tunc si quis vobis dixerit ⁊c. tangitur consilium contra erroz fallatiam. Et q̄nqz fact. premititur em erroz predicatio: tunc: scz anti xpo predicante vel eo iaz mortuo: si quis vobis dixerit. ecce hic: ⁊ hoc loco. mouentur rumoribus iudei dicentes messiam iaz eoz natum ⁊ ibi vel alibi esse. ita anti xpo mortuo surgent quidem anti xpi predicatores qui asserant xpm ad terras venisse ⁊ locum sibi elegisse in quo sanctos congreget. qui cum eo regnaturi sunt: nolite credere: ⁊ Thessa. 2. Obsecro vos vt non cito moueamini a vestro sensu. Secdo ponitur fallorum predicatoroz ostentatio: surgent em pseudo xpi: ⁊ falli xpiani ⁊ pseudo pphete. ⁊ falli pphete. primi erunt anti xpiani. secundi erunt ipsius anti xpi predicatores de quibus loquitur Ioh. in Apoc 13. dicens. Qz post anti xpm quem comparauit pardo habentē omnez p̄tatez a dracone alia bestia ascendit de terra habens duo cornua similia agni et loquebatur sicut draco ⁊ p̄tatem prioris bestie omnez facebat in conspectu eius. ⁊ fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam. cuius curata eius plaga mortis. et fecit signa magna vt etiaz ignem faceret de celo descendere. Bestia prima s̄m glosam. Et Eze. 30. Mora. cap. 16. erit anti xps. Secunda bestia erit predicatoroz eius multitudo q̄ de terra ascendit quia extrema potestate gloriabit. cuius duo cornua similia agni erunt vita ⁊ sapientia quam se xpo silem mentiuntur habere. sed tamen sub agni specie loquitur vt draco

quia serpentini virus reprobis auditoribus infundet de quorum virtutibus subiungit: et dabit signa magna et prodigia: signa sunt presentium prodigia futurorum vel signa denunciant leta. prodigia vero immaniter aduersa. Inde prodigium dicitur a prodigendo quod est vastare et dissipare: ita ut in errorem inducant si fieri potest etiam electi: Orige. exagulatorius inquit sermo iste est ut vim predicationis illorum ostendat. Gre. 33. Actuum. ca. 17. Querendum inquit est quomodo autem hi qui electi sunt induci in errorem possunt aut cur dicatur quasi dubitando. si potest fieri. cum quicquid fieri potest deus intueatur aperte. Sed dicit Gre. quod visis tantis signis antixpi et predicatorum eius electi ipsi quoddam dubietatis nubium patientem in corde. Sicut dicit Job. 41. de naribus eius proreedit fumus. quia de miraculorum eius insidijs ad momentaneam caliginosa dubietas. et in electorum corde generatur. Et ideo in errorem induci dicunt. Sed quia eorum constantia a rectitudine non mouebitur ideo fieri non potest ut cadant. quorum utriusque breuiter complexus est dicens. Ita ut in errorem inducant si fieri potest. etiam electi. quasi enim iam errare est in cognitione titubare. sed potius si fieri potest. adiungit. quia proculdubio fieri non potest ut in errorem electi plene capiantur. Aliter dicit potest secundum Augustinum. quia electi ex eo quod homines sunt errare possunt. sed ex eo quod electi sunt a deo. in errore permanere non possunt. Sed nota secundum Gre. 33. Actuum. ca. 36. quia multi hodie sunt antixpi predicatorum. qui virtutes ostendunt esse que faciunt. sed vitium est omne quod agunt quos ita oportet discernere sicut numularij non in similia considerant. qui primo aspiciunt metalli qualitatem postea figuram ad extremum vero pondus examinant. cum igitur mira ignotorum hominum facta conspiciunt eorum residere ad mentis nostre tutinam quasi solertes numularij debemus. Et primo quidem operis qualitatem attendamus. ne vitium sub virtutis specie lateat. ne videlicet quod praua intentione agit. recta visione pallietur. Secundo operis qualitate precepta mox formule figura pensetur. si ab approbatis denarijs sanctis viz patribus ducatur. et ab eorum vite sollicitudine similitudinis errore vicatur. demum restat ut his existentibus integrum numismatis pondus perquiratur. id est perfectum an imperfectum sit opus consideret ne in damnum recipientis auertatur. si imperfectum pondus pro integro recipiatur. Tertio ponitur salutaris admonitio: ecce predixi vobis: quia facula que preuident minus feriunt: si ergo illi: pseudo cristi et pseudo prophete: dixerint vobis ecce in deserto: est christus sic quondam ductus est in desertum ut temptaretur a diabolo: nolite exire

Sermo

vt eum illuc requiratis : ⁊ si dixerint. ecce in penetrabilibus : .i. in
talamis absconditus : nolite credere : ad lram hęc possunt sic in
telligi. si quis dixit xpm in terris venisse et a conuersatione hoim
elongatum deserta habitare nolite exire vt eum perquiratis. si
vero aliqui asserunt oppositū q̄ quasi delicatus ⁊ nobilis pau
cis tñ cōmunicabilis penetralia habitat. nolite credere. Item pe
desertum religionis sanctitas intelligit̄. Siquis ergo finxerit ho
minē quempiam sanctū esse xpm. nolite excedi a vestro pposito
vt illius vestigia psequamini. ⁊ si quis dixerit q̄ in doctrina a
liqua mistica ⁊ occultis auenticulis quasi penetrabilis sit ne cre
datis. T Quarto ponitur euidentis xpi manifestatio : sic
enim fulgor exit ab oriente ⁊ apparet vsq̄ in occidentē. ita erit
aduentus filij hominis : quasi dicat. anti xpi predicatorēs dicēt
de xpo q̄ sit aut in deserto aut in penetrabilibus. sed non oportet
quenq̄ circa aduentum xpi esse sollicitum. quia vt dicit Luce
17. Non venit regnū dei cum obseruatione sed ex impulso om
nibus enim ad modum fulguri apparet. Et nota q̄ xps ful
guri se comparauit. primo quidem ratione substance. qm̄ sicut
fulgor est flamma in nube. ita xps est deitas in carne. Item ra
tione p̄cessus. quia exiit a patre tanq̄ oriente. sed apparuit in
matre virgine quasi occidente. Itē ratione euidentie. quia per
totum mundum apparet fulgor. Et de xpo venturo dicit Apo
p̄mo. Videbit eum omnis oculus. Item ratione refulgentie. 1.
Coz. 4. Veniet dominus qui illuminabit abscondita tenebra
rum ⁊ cetera. Itē ratione motionis subite ⁊ perturbationis in
prouise. Sap. 6. Morrende ⁊ subito apparet nobis dominus.
Quinto ponitur electoz congregatio : vbi cūq̄ fuerit corpus
ibi congregabunt̄ et aquile. Luce. 17. dicitur V q̄ cum
xps predicaret aplis ex duobus in lecto existentibus vnum assu
mendū ⁊ alterz relinquendū ē. Interrogauerunt apli vbi fi
eret ista assumptio. Et respondit xps ad quod dictum est. vbi
cūq̄ fuerit corpus illuc congregabunt̄ ⁊ aquile. ergo p̄ aqu
las intelligit̄ electos. qui ex tribus statibz assumunt̄. scz con
templatiū agentū ⁊ presidentium vel continentū diuigatoz
prelatoz. isti tanq̄ membra xpo corpori vel ecclesie. cuius car
put xps. membra vero ceteri fideles sunt congregant̄. specialit̄
vero aquile sunt p̄spicaces veritatis intuitu. alti volatus sancti
tatis excessu. renouati penitencie fructu. Corp⁹ xpi intelligitur
eius mortalis hūanitas. predicatorēs igit̄ anti xpi corpus cristi

mortuū detestabuntur. Sed dicit ipse xpus ibi esse aquilas. id est electos iustos ubi etiam corpus eius est ubi fides humanitatis mortis et resurrectionis predicatur. de aquila enim dicitur Job. 39. Vbiunq; cadaver fuerit statim adest etc.

Tercia pars.

Erto cū dicitur. statim aut post tribulationē etc. Et tangitur diuini aduentus presidium. ubi sex ponuntur. Primo preua luminariū tenebrositas: statim aut post tribulationem dierum illoꝝ abhominatiōis viz anti xpi et predicationis pseudo pphetaꝝ: sol obscurabit et luna non dabit lumen suum: celi luminaria creata sunt ut sint insignia. ut ptz Genes. 1. Et dicit Ambro. qd erunt signa finis mōdi et aduentus xpi: et stelle cadent de celo: cadere dicuntur quia non apparebunt. ita ut credantur cecidisse. Vel quia mltē erūt tunc temporis in aere inflammationes que videntē stelle. Ideo talium casu dicit stellas casuras. Nota quia ad literam creditur futuram luminariū celi obscuritatem. Sicut dicit Joelis. 2. Sol conuertet in tenebras. et luna in sanguinem. anteq; veniat dies domini magnus et manifestus. que obscuritas accedet altera duaz causarum. Vel ppter subtractionem luminis ut nouo postea lumine pfundantur. vel obscurari dicunt ppter presentiam maioris luminis xpi videlicet supuenientis. Plais. 24. Erubescet luna et conuertet sol. cū regnauerit dñs exercituz et virtutes celozum mouebunt: s̄m Hiero. Virtutes celozum angelozum multitudines intelligimus. qui comouentur timore et horrore signoz. Job. 26. Columne celi contremescunt et pauent ad nutum eius. h̄j nanq; ut dicit Hiero. Decenter comouebuntur videntes tantam transmutationem fieri. et cōseruos suos puniri. et orbem terraz terribili assistentē in iudicio. Quid igitur tunc faciet virgula deserti quando concidentur cedri libani. Sed aduertendum qd ista comotio non erit penalis. s̄ admirationis. Vnde Gre. 17. mon. ca. 24. Virtutes inquit celestium que dominū sine cessatione conspiciunt in ipsa eius contemplatione contremiscunt. sed idē tremor. ne penalis sit nō timoris. sed admirationis est. Nota s̄m Grego. 34. Moralium ca. 3. quia per soles vno modo intelligit ptractio veritatis. p lunā vero que mensuris suppletionibus deficit mutabilitas temporalitatis accipitur. Signum igitur preuium finis mundi est. veritatis obscuratio. et mundane prosperitatis attenuatio. Vel per

Sermo

solem sapientes. per lunā fatui demonstrant. sic p̄ solomōnē dī sapiens p̄manet vt sol. stultus vt luna mutatur. nouissimis ḡ tempibus vicijis ⁊ erroribus obscurabunt sapientes et fatui si mulabunt se habere lumen sapientie. luna em̄ non dabit suum lumen. quia stulti predicatorēs celabunt fatuitatē p̄tendentes sapientiam. quā non habent. stelle vero sunt quicq̄ in ecclesia celsitudine vite fulgentes quorum aliqui a celesti merito cadent virtutes autem celoꝝ sunt gracie predicantiū. spūs em̄ domini cōnauit celos. ⁊ verbo dñi celi firmati sunt atq̄ sp̄ritu oris eiꝝ omnis virtus eoz. igitur virtutes celoꝝ cōmoueri est predicatorēs instabiliter regere que dei sunt. ¶ Secundo ponit diuini signi p̄uicia a p̄paritio: Et tunc apparebit signū filij ho- minis in celo: cōsuetum est aduentū principum signa p̄ire. qđ vero sit istud signū filij hominis nescio. nisi dicatur crucem esse signum eius p̄ quam declaratur fuit qđ homo erat. ex quo p̄t̄ h̄m Cris̄. qđ ipsa crux sole et luna atq̄ sideribꝫ erit splendidior quia etiam eis obscuratis lucebit. Vel signum filij hominis h̄m eundem crisostomū ipse xp̄s est habens in corpe suo passionis si gna que eum hoīem fuisse declarant. Vnde Auḡ. crucem cla- uos et lancēam non pateret nisi homo. In Xpo. vero legimus signū magnum in celo apparuisse mulierem amictam sole ⁊ In Ezechiele aut. 9. dicit. Signa thau super frontes viroz gemē- tium ⁊ dolentiū. Tercio ponitur peccatoꝝ luctus: ⁊ tūc plang- gent se: non plangent alios sed seip̄os. quia vnicuiq̄ p̄prius sufficet dolor. scientes se damnatos vbi est fletus et stridor den- tium: omnes tribus terre: tribus quidem celestes exultabunt. sed tribus terre ideo plangent qz tribus terre sunt. intrabunt em̄ in inferiora terre ⁊ quia terrena celestibꝫ p̄posuerunt. Nota igit̄ quia tribus terre diuersi sunt status infidelij ⁊ peccatoꝝ. plan- gent itaqz iudei eum crucifixerunt qui ipsos iudicaturus mues- mit. plangent gentiles quia in eū nō crediderunt. plangent he- retici quia de xp̄o male senserunt. plangent mali xp̄iani qz car- nem suam cū mundi vanitatibꝫ non crucifixerūt. plangent seors- sum tyranni. plangent vsurarij ⁊ raptores in vnū congregati. plangent luxuriosi. plangent ⁊ homicidē. ⁊ h̄m diuersitateꝝ cri- minū erit diuersitas tribuū. Sed omnium istoꝝ plandus erit tunc inutilis. non em̄ valebit ad remissionem culpe nec ad pla- candō terribilē iudicem. sed potius ille plandus erit inicitū luctū p̄petui. plangent rur̄s q̄ gauisi sūt cū male agerent. ⁊ exulta- uerūt in rebo. pessimis. qui noluerūt plangē in mdo isto penitētis

sed potius in prosperis eius ridere. Luce. 6. **Ve vobis qui ridetis**
nunc &c. Ideo legitur quod quendam demoniacum cum iriderent
astantes dixit diabolus per os eius. non est ridendum magis e
hoc tempore flendum. qui non lugebit splendidum tempus habebit.
eterno luctu lugebit sed sine fructu. Das omnes tribus plangen
tium preuidit Zacharias. 12. dicens. In die illa erit plandus
magnus. & plangent familie terre seorsum. igitur dum tempus ha
bemus venite adoremus & preciamus ante deum ploremus &c.
in lacrimis extinguat flamma libidinis. Quia ut dicit Gre. 33.
mora. in fine. Flammam suggestionis diabolice vnda citius ex
tinguit lacrimarum. Item ut talibus lacrimis lauentur macule crim
num. Quia ut dicit Zacharie. 13. Fons patens domui iacob erit
in ablutione peccatorum menstruate. Item ut veniam mereamur la
crimis. sicut mulier illa que erat in ciuitate peccatrix audiuit a
dno. dimittunt tibi peccata tua. & petre trine negationis veni
am lacrimis meruit. Item ut consolationem diuinam percipiamus
mulieri enim ad sepulchrum plangenti gloriosa christi apparuit resur
rectio. Et Mat. 5. dicit. Beati qui lugent &c. Beata est nimirum
lacrima ista quam absterget deus ab oculis sanctorum ut iam non
sit amplius neque luctus neque clamor. sed nec ullus dolor. **Z**
Quarto ponitur maiestas iudicis venientis. vbi primo tangitur
eius euidentia: & videbunt: ps. in conspectu gentium reuelabit
iustitiam suam. Secundo ponitur humanitatis suba: filium hominis
id est virginis. Et licet idem sit dei filius non tamen iudicabit orbem
nisi in forma hominis in qua iudicatus fuit iniuste. Johannis. 5.
potestatem dedit ei & iudicium facere quia filius hominis est. vbi dicit
glo. In qua forma iniuste iudicatus est. in eadem ipse iudica
bit. Tercio ponit presentiam venientem: Mat. 1. Quomodo
vidistis eum euntem in celum sic veniet. Quarto ponit resurgentia
In nubibus celi: nubes iste erunt luminis imensitas circa ipsum
Et quia dicuntur nubes celestes significat quod eleuatus erit iudex
iste a terra. Ecclesiasticus. 24. Ego in altissimis habito et tronus
meus in columna nubis. Dani. 7. aspicebam in visione noctis &
ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat. Vel nubes iste ce
lestes precipui sanctorum intelliguntur. cum quibus veniet orbem iu
dicaturus. Pro. 31. nobilis in portis vir eius qui sederit cum se
natoribus terre. vnde in cano. iude. Ecce veniet dominus cum sanctis
nubibus suis facere iudicium contra omnes. Quinto ponit potentiam:
cum virtute multa: ut nullus ei possit resistere. nec verbo. nec
facto nec precibus nec precibus. Job. deus cuius ire nemo resistere
potest. Pro. 7. zelus et furor viri non preterit in die vindicte. nec

Sermo

acquiescet e⁹ q⁹ p⁹cedib⁹. nec suscipiet p⁹ redemptione dona plima
Sexto ponit iudicis reuerentiaz: ⁊ maiestate: licet em in forma
assumpta hūanitat⁹ appareat tamen in ea videbunt forma nō
passibili. sed gloriosa cui⁹ maiestatem reuerent⁹ boni amore. re
probi aut timore. Bern. ad Robertum epistola prima. veniet
inquit veniet qui male iudicata re iudicabit. illicite iurata confu
tabit. qui faciet iudicium iniuriam patientib⁹ qui iudicabit in
iusticia pauperes. ⁊ arguet in equitate p⁹ mansuetis terre. veni
et p⁹erto qui per p⁹phetam minatur dicens. Cum accepero tpus
ego iusticias iudicabo: quid faciet iniustis iudicib⁹ qui ipsas q⁹
iusticias iudicabit. veniet inq⁹ veniet dies iudicij vbi plus va
lebunt pura corda q⁹ astuta verba ⁊ conscientia bona q⁹ mar
supia plena. q⁹ quidem iudex ille nō flectet donis. nec fallatur
verbis tuum dñe ihesu tribunal appello. tuo iudicio seruo. ti
bi committo causam meam domine deus sabaoth. **Ma**
Quando autem iste iudex venturus sit iudicare mundum. nulli
datum est creature cognoscere sicut dicit Mat. 24. de die autē
illa ⁊ hora nemo scit neq⁹ angeli celoꝝ. nisi pater solus. Vnde
Malach. 3. Quis poterit cogitare diem aduentus eius. aut q⁹
stabit ad videndū eum. creditur tamen omnium resurrectione
futuram eo die. quo dominus resurrexit. scz in die pasce. Vnde
in primitiua ecclesia. sicut dicit Ysidorus. fideles tota illa no
cte vigilabant quasi iudicem expectantes. creditur etiā q⁹ hora
noctis ventura sit. Sicut dicitur Mat. 25. Media nocte cla
mor factus est. Ecce sponsus venit exite obviam ei. quo autem
anno dies iste venturus sit ignoramus. Tamen glosa super. 5
capitulo Genes. videtur dicere q⁹ completis sex millib⁹ annis
quasi sex mundi etatibus. in septima quiescentium ecclesia mili
tans in celestibus deducetur. Quibusdam aut visum est sextam
mundi etatem que incepit a xpo tantū duraturam q⁹ tuz fuit
tempus etatuz p⁹cedentiū. Dicit enim Abacuk xpm in medio
annoꝝ mundo innotuisse. Alij dixerunt q⁹ quadringentis an
nis post xpm. Alij q⁹ quingentis. Alij q⁹ mille annis duraret
mundus. quoꝝ falsitatem ostendit p⁹esens tempus. Sed beatus
G⁹re. 35. Hora. ca. 16. Dicit nequa q⁹ fore credendum q⁹ m⁹ndus
centum generationibus extendat. Et quia humana generatio
coiter est septuaginta annoꝝ. ⁊ si ad octuaginta puenierit. am
plus eoz labor ⁊ dolor. vt dicit ps. assequens videt q⁹ centum
gnacōes sint coitez septē am septē milia vel ad plus octo milia
Sed quia vt dicit Aug. h. 83. q. vltima. Etas hominis aliq⁹
tanti tempis est q⁹nti omnes p⁹cedentes et pluries est minoris

durationis. ideo nobis incertum est utrum hec ultima seculi etas
 equalis futura sit precedentibus aut maior vel minor. Et ut dicit
 18. de ciuitate dei. Cesset ergo curiosa hominum calculatio. quia diem
 illum nouissimum penitus voluit deus hominibus esse incognitum
 Et si apostolus inquirendum prohibuit. dicens non est vestrum nosse
 tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. nemo putet
 se inuestigaturum. scimus ergo eum esse venturum et credimus
 nocte resurrectionis dominice omnem futuram resurrectionem hominum
 Et quia superius dictum est quod statim post tribulationem antichristi
 obscuratis luminibus venturus sit filius hominis. ideo antichristo
 mortuo paucis elapsis diebus pro spacio penitentie veniet christus
 Unde Danielis. 12. postquam dictum est quod tempus desolationis an-
 tichristi erit mille. cc. diebus et trium annorum et sex mensium statim ad-
 ditum est. beatus qui expectat et qui puenit usque ad dies mil-
 le. 300. et. 35. qui diebus priorum exsuperat quadragin-
 taquinque diebus. Vbi dicit Hieronymus. interfecto antichristo dies sup-
 numerus diffinitum. 45. Dominus prestolatur quibus est dominus atque
 saluator in sua maiestate venturus. Et Glossa super istud Exod
 4. de uersione virge in colubem. et reditu serpentis in virgam
 Dicit. quod post uersionem iudeorum qui ut creditur antichristo mor-
 tuo fidem recipient. statim dominus ad iudicium veniet. Ex quo potest
 temerarium fore de aduentu antichristi fatianari. si non licet de christi
 aduentu facere computationem. Nam illum aduentum statim iste
 sequitur **Ab** Quinto ponitur electorum resurrectio: et mittet
 angelos suos cum tuba: sicut tuba preuenit principum. sic iudicum
 viuorum et mortuorum: et voce magna: ista erit vox tubalis. de
 qua. 1. Cor. 15. Canet enim tuba et mortui resurgent etc. Et. 1.
 Thessala. 4. Ipse dominus in tuba dei descendet de celo etc. Et rursum
 Jo. 5. Omnes qui in monumentis sunt audient vocem filii dei
 et qui audierint uiuent. Somnum huius vocis tubalis quasi ex-
 territi omnes mortui euigilarunt sicut quondam clamante christo.
 quadriduanus lazarus precessit ex monumento: Quid autem sit
 illa vox. quibusdam videtur quod nihil sit nisi christi uenientis presentia
 sed nihil sequetur incongruum. scilicet ad litteram vocem manifestam christus
 emittat. cuius uirtute omne genus suscitetur humanum per se. Vox
 domini super aquas deus maiestatis intonuit. Et iterum. Ecce da-
 bit uox sue uocem uirtutis. Glossa. resuscitandi corpora. quia enim
 uox uiuentis est sonus. ideo primi resurgentis uox ad nostram
 resuscitationem uirtute magna operabitur: et aggregabunt ele-
 ctos eius: Dicit Augustinus. 3. de trinitate. Sicut corpora grossiora
 inferius posita per subtilia et potentiora quodam ordine reguntur

Sermo

Ita omnia coepa reguntur a deo per spūm vite rationalem. Et ideo quicquid a deo fit in corpore p spūs angelicos expedit. Angeli ergo in illa resurrectione nouissima cineres congregabunt eozz electozum quibz ipse xpūs animas copulabit. sic et generationez coepm perficit mediante natura. sed solus ipse creatos infudit. Rursus resuscitati electi p angelos congregabuntur in supioribz obuiā xpō in aera. et sic semp cum dño erimus a quatuor ventis celi orientl viz occidentis aquilonis et austrina sumis celoꝝ vsqz ad terminos eozz summitas celi est vertex axis. terminus vero est centruz. quocunqz igit loco dispersi fuerint cineres humani. quocunqz flatu agitati. qntūcunqz ab inuicem disgregati. siue in qtuor ventos siue a supremis ad infima. omnes tñ congregabunt. ita vt nihil ex eis perdat. p̄a Custodit dñs omnia ossa eozz vnuz ex eis non detur. ita q capillus capitis non pibit. **Ac** Sciendū aliquos doctozes sanctos ex quibz fuit Methodius martir opmari resurrectiones duas futuras. Primaz electozz. scdam vero generalem. naz ad herentes littere Apoc. 20. dicunt xp̄m futurū in mundū istum futuramqz hierl'm auream in terris. vbi annis mille xpūs regnabit. et cū eo erunt omnes electi resuscitati gaudentes et vita p̄fruentes felici. qualem in paradiso deliciaꝝ habitūz erat genꝝ humanū. post hęc dicunt anti xp̄m futurū. et cum eo og et magog pugnante tra xp̄m et sanctos eius. sed eo pempto generalis erit resurrectio et iudicium meritoꝝ. et tunc electi a terrena felicitate ad celestem gloriā transferent. reprobi vero mittentur in infernū hanc sniam Hiero. super Ezechielez fabulaz asserit. Et sup Danie. cesset inquit mille annoꝝ fabula. Sexto ponit supradictozz confirmatio duplex. Prima est exempli: ab arbore ficu discite pabolam: ea que denunciaui figurantē: cum iam ramus eius tener fuerit. et folia nata: hoc idem in vere contingit: scitis quia p̄pe est estas: duplex igitur signū p̄pinque estatis sumitur ex ficu. vnū teneritudinis ramoꝝ. alteꝝ natiuitatis folioꝝ: ita et vos cū videritis hęc omnia: scz abhominacionem desolationis. p̄secutionez ecclesie. signa solis et lune: Satote quia p̄pe est xpūs: ipse veniens ad iudicium: in ianuis Qui in ianuis est p̄pinquus est domui. immo quasi in domo est sic et his signis apparentibz xpūs in pximo erit. Iaco. 5. Ecce iudex ante ianuam assistit. **Ad** Nota quia ex ficu sumpsit similitudinem. cuius quondam foliē primi parentes verenda celauerunt. folia igitur ficus excusationes notant puerozz rami vero defensionē. sed cū folia ista late spargentur in mōni

cū rami defensionū hinc inde flectentur tūc in primo erit dies
 dñi. qñ a auram post meridiē turgūifantes punitur est iniq̄s
 Vel p̄enia sui aduentus compauit extremitati veris tūz teneri
 sunt ficus rami ⁊ nata folia. aduentum aut̄ suuz compauit ella
 ti et in ianuis existentī. Ver omne tps ecclesie est post xpm q̄
 hyemē reliquit prioris tps. Sicut d̄r. Cañ. z. Jam hyems trā
 sūt. imber abijt et recessit flores apparuerūt in terra nr̄a. sed in
 extremitate hui⁹ veris ficus fatua synagoga folioz virentium
 habebit verba scz virentis fidei. tunc prius rigidi rami eius te
 neri per obedientiā flectent ad xpm. Estas vero est tempus ad
 uentus xpi. qñ patet que arbores viue ⁊ que mortue sint. qñ
 sol feruentior. lux clarior. dies longior exillit. tunc em̄ erit fer
 uor caritatis in electis. seruoꝝ penalitatis in dampnatis. splen
 dor veritatis longitudo eternitatis. Ipse est xpus signis supioꝝ
 ribus apparentib⁹ erit in ianuis. quia vt dicit Cris. Nō multū
 tempis procedet sed statim xpi aduentus occurrēt. Ne Se
 cunda affirmatio est iuramenti: amen: ⁊ vere: dico vobis qz n̄
 preteribit generatio hec: scz iudeoz. vel potius ecclesie que ē
 in vltima seculi etate dicente ap̄lo. Nos sumus in quos fines se
 culoz deuenerūt: donec oīa fiant: quasi dicat. non dico vob̄ de
 terminate tpus aduentus mei. h̄ duo annūcio vobis. vnuz qd̄
 ex figuris p̄cedentib⁹ p̄p̄inquit me cognoscatis adesse. alteruz
 qd̄ huius ecclesie t̄pibus que vsqz ad finem seculi duratura est
 hec oīa complebunt. Igit̄ dñs q̄ntum suffiat in generali nobis
 sui aduentus diē manifestauit noticiā magnaz de te mimatam
 sibi reseruans. que oīa efficaci concludit sn̄ia dicens: celū ⁊ ter
 ra transibunt verba at̄ mea nō preteribūt. Diero. facilius est in
 quit fixa ⁊ immobilia destruiqz sermonū xpi aliquid de eade re.
 Est ergo sensus. possibilis est celū variari aut terrā moueri. qz
 vt verboꝝ que p̄dixi veritas transmutet. Nota quia nomine
 celū aliqñ aer intelligitur. Sicut in ps. dicit̄. Volucres celū ⁊ pi
 ces maris. Aliqñ vero ipsum corpus supremuz in quo fixa sunt
 astra celum dicit̄. sicut Gene. 1. legitur. qd̄ stellas posuit dñs in
 firmamento celū. alterutro modo celum intelligat̄ p̄manet q̄dez
 substantia eius. sed transibit quo ad qualitatem et motū. nām
 elementa igne p̄cedente iudiciuz purificabunt. Er̄t enim tūc
 diluuium ignis. sicut noe t̄pibus fuit aque diluuium quo oīa
 etiam seminaria nascentium que late p̄ totum aerem terram et
 aquam dispersa consument̄. cessabunt etiā tūc elementoz trā
 smutationes et agitationes eorum vnoquoqz suo loco ⁊ sim
 phitate contento. si quid at̄ persecutionis h̄nt ampli⁹ perficiet̄

Sermo

quia ignis erit lucidior. aer subtilior. aqua dyaphanior. terre etiam dabit claritas quasi cristalli ut tradit. terra igitur cum ceteris elementis non transibit de suba in subam. sed a defectu in perfectione. a perfectione in maiore actum. et a transmutatione ad esse quietum. et in terra immutabile. celum etiam ipsum quinte essentie transibit ad claritatem maiorem luminariu. Nam ut dicit Psal. 30. Erit lux lune ut lux solis et lux solis septupliciter. transibit etiam celum a motu in quietem perpetuam. Et hoc est quod dicit Job 14. quod non resurget homo a somno suo donec atterat celum. Et Christus 20. dicit quod a conspectu iudicis venientis fugit celum et terra. Renouatis itaque superioribus corporibus et inferioribus verificabitur illud Psal. 65. Ecce ego creo novos celos et terras nouas et non erunt in memoria priora. Nota quod celum est spiritus hominis quod a celestibus sumit originem. Juxta illud Iuuenalis. Sensum a celesti dimissum traximus arce. Tertia vero corpus nostrum est. Formam enim deus hominem secundum corpus de limo terre. utrumque istorum transit. corpus quod reuertitur in terram unde scriptum est. Spiritus vero ad dominum redit. qui fecit illum ut pro meritis recipiat. spiritus pertransibit in illo et non subsistet. post hunc transitum resurrectionis expectamus inuocationem. quando terrenum corpus humilitatis nostre reformabit saluator quem expectamus configurans illud corpori claritatis sue. Spiritus vero transibit amoris pondere in ipsum supernum conditorem. Qui ut dicit Sapientia 7. Capit omnes spiritus intelligibiles. in dies. et subtiles. terra igitur transibit in celum. celum transibit nouo modo in dominum. sed non transibunt verba eius quin quod promissit adimpleat. dixit enim qui sedebat in throno. Ecce noua facio omnia. Christus 21. cuius nouitatis gloriam. nouus ipse homo mihi inueterato largiatur. propitius qui cum patre et spiritu sancto uiuit et.

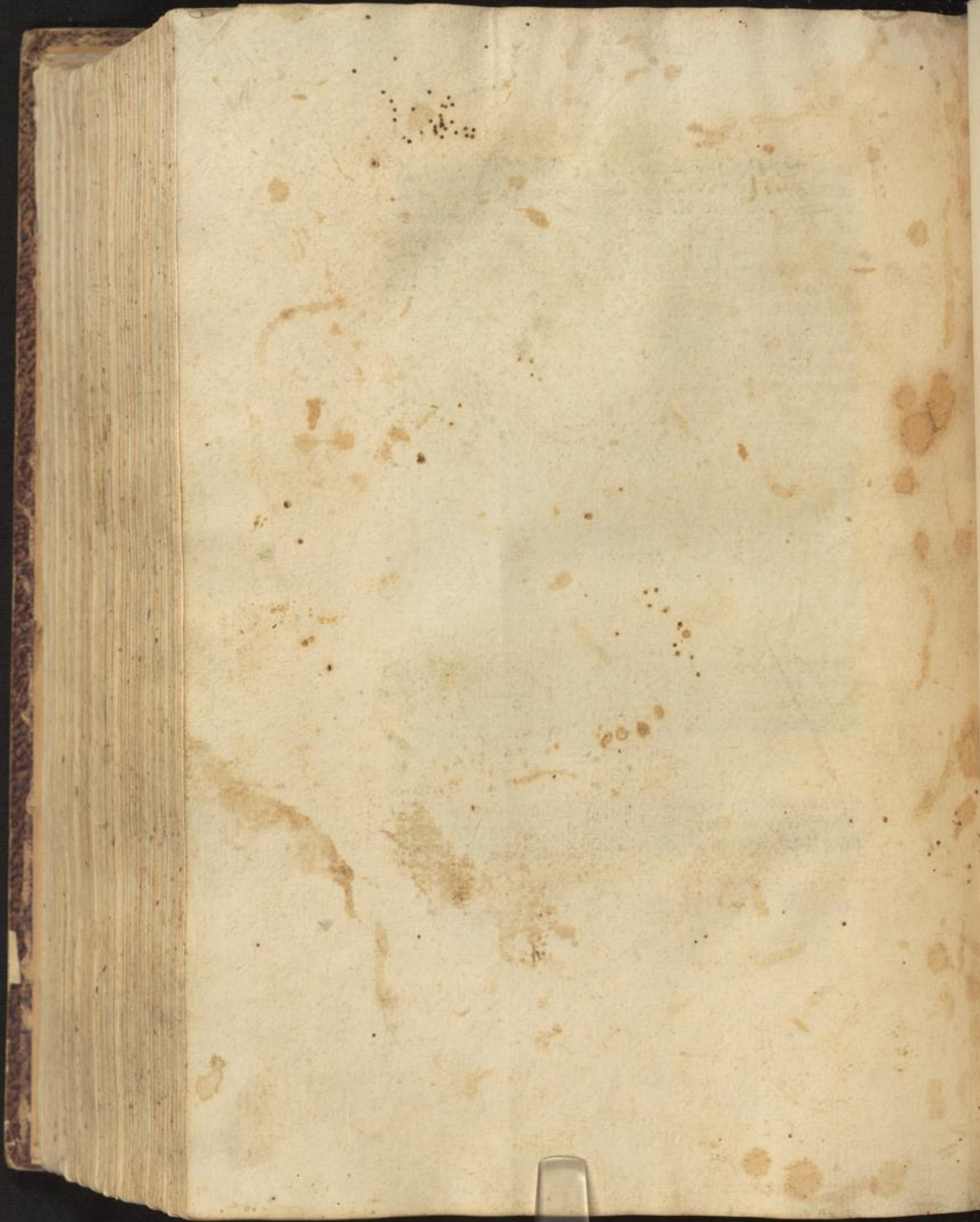
Liber predicationum super euangelis dominicalibus. Et in primis festiuitatibus sanctorum. Olme impressus per Johannem Zainer Anno domini. 1480. circa festum sancti Viti. Finit filius

Monasterij. Lugia. Civitatis apud S. Marcum.

In
ni
n

Incipit concordancia in passionibus domi-
nicam. ab egregio quondam viro magistro
Nicolao Dincelspichel collectam.

Quod est resurrectione lazari q̄ facta fuit Jo. 11. feria
6. ante dominicam in passione domini scilicet iudica usque ad di-
em sabbati ante dominicam palmam: fuit ihesus cum
discipulis suis in galilea ubi multa miracula fe-
cit: sed cum appinquaret pascha dixit discipulis suis
Mat. 20. Ecce ascendimus iherosolimam. et filius hominis tradetur
principibus sacerdotum et scribis et condemnabunt eum morte et tra-
dent eum gentibus ad illudendum et flagellandum. et crucifigen-
dum. et tertia die resurget: Et venit ihesus in bethaniam. Jo. 12.
Et ibi fuit receptus sabbato ante dominicam palmam a quodam divi-
te amico. qui dicebatur Symeon et fuit leprosus. ut dicit Mat.
26. Qui christum cum discipulis suis ad convivium invitavit. quo au-
dito venit Lazarus q̄ ante paucos dies a mortuis suscitavit
cum sororibus eius maria Magdalena et martha christo in cena cum
discipulis existente. venerunt multi forenses quorum aliqui venerunt.
ut viderent christum. aliqui ut viderent lazarium. Tunc secundum beatum
Augustinum. de verbis domini Lazaro recepto. deinde circumstantibus de
pena damnatorum et miseria que apud miseros viderat retulit. p̄
que nunquam lazarus tunc visus fuit ridere. Martha vero servie-
bat ut dicit Jo. 12. Cum aliis servientibus maria soror eius. cum ali-
is discumbentibus in capite mensae sedebat. Tandem ipsa surrexit et
de pixide alabastrino plena de nobilissimo ungento. ungentum
fudit super caput christi secundum morem ipsius patrie. Nam propter im-
perium aeris homines regionis illius: huiusmodi unctionibus utebantur
Dominus autem nec pileum nec oppimentum portavit in capite ideo susti-
nuit quod haec mulier unxit caput eius: Tunc quidam ex discipulis
ceperunt murmurare cordibus suis dicentes: quare ungentum tam pre-
iosum et tanti valoris sic perditum est. et inutiliter expensum. meli-
us fuisset. quod fuisset venditum pro tricenis denariis. et hoc pretium fuis-
set datum egenis. Hi discipuli pietate ad egenos movebantur tamen
murmurabant quia eis placere debeat quod placuit christo: Unus
autem ex eis iudas procurator christi non pietate sed cupiditate motus
silere non potuit sed clamavit. ut quid perditio haec. potuit enim il-
lud ungentum venditari plus quam tricenis denariis et dari pau-
peribus. Nec tamen secundum Hieronymum et Augustinum. Non dixit quia concupiscens erat
miseris sed quia ipse fur et latro erat Unde dicit Jo. 12. Et quicquid christo
dabatur ipse furator erat. et decimam partem inde furabat. quia uxori

solum de exadio ciuitatis. sed plus de exadio infidelitatis et da
nationis aiaz illoz qui eu erat crucifiguri. Secdo ad ofidendu
q oia generabilia et horribilia mundi lacrimis et doloribz sunt
admixta. Tercio addandum exemplum plalitatibz. qui qn assu
munt ad magnos honores p cura ppli potius deberent flere su
am pfectione q gaudere de tpali sublimaco. Quart etia fleuit
sciens post tm honore tanta se passuz in pximo atumelia. habe
bat em xps corpus passibile. et id ex ymmaginaco naturali
fuit in eo passio. in tristitia fletus. volens tm fleuit et turbatus e
vtroq passus. vt ibi dicit. Et recto itinere intrauit in templu
dans nobis exemplu vere religionis et vtuose informacois. vt
statim recurram9 ad templu ad petendu asilium et auxilium dei
in nris necessitatibz. et iuxta illud Mat. 6. Querite pmu regnu
dei. Quid fecit et templo. certe eiecit vendentes et ementes de tem
plo. et auertit mensas campoz. et cu flagello. cu3 fimbis facto
eiecit nummularios qz in illis oibz stradaibz comittebat aliqua
species vsure. Et auertit se ad impyissimos sacerdotes: ait do
mus mea. dom9 orois vocabit Ysa. 56. Vos aut fecistis ea spe
lunca3 latromu. maledicta sit vra cupiditas. nec aliqs audebat
isto die xpo resistere. qz sicut dicit Jero. De facie xpi exibat sple
dor. et radius solis de oculis eius q oes intuentes eu pterruit. et
fecit xps in templo illa die multa miracula. infirmos curando.
demoniacos liberando. futura pdicando. Et cu ia sol declinasset
ad horas vesptinas. null9 fuit in ierlm qui vocaret eu ad come
dendu. ymmo nec sibi nec discipulis suis ppter metu iudeoz et
phariseoz ac pncipu sacerdotu q sic ordinauerit fuit oblatu a
phus aque frigide. ymmo optuit q xps cum discipulis ieiunus
reuerteret in bethania in domu Lazari Marie et Marthe. q ip
sum curauerit cu discipulis suis. et ibi mansit p tota nocte vsq
ad ortu diei lune. Sferia scda post palmaz. i. die lune de mane r
uertebat in templu cu discipulis suis. et ibi docebat pplm. tuc scri
be et pharisei duxerit ad eu muliere dephensa in adulterio et dix
erunt ei. Jo. 8. Magr quid tibi videt de muliere ista. et causaz
transgressionis sibi pposuerit. tuc xps se inclinavit et digito suo
scribebat in terra. et erigens se dixit eis. q vfm sine pcto e. pmuz
in illa uittet lapide. q audito statim scribe et phisei exierit de tem
plo qd ibi i terra ihs scripsit. dr q fecit qsdā figuras i pulue qs
scribe et pharisei respicientes oia pctā sua viderit que vnq fecer
ant vl agnouerat. Et id cūsi p verecundia exierit oēs de tem
plo. et remansit mulier illa in aspectu xpi et discipuloz eius. q
dixit ad muliere. quis te et demnauit que dixit ei nemo domine

104.

294

Dixit aut ei ihesus. nec ego te ademnabo vade et amplius noli
peccare. **M**ira xpi pietas. ecce non querit ademnare sed parere
et saluare qz ipse venit saluare pplm suu a pctis suis. **M**at. 60.
ppter qd dicit Gre. Non est miruz q ipse quo appinquauit pas
sio xpi tota curia celestis plena fuit misericordia. qz p tunc non au
diebat tempus iusticie fuit xps tpe passionis sic. apis q non hē
euculeum ad pugnandū. sic et xps p tpe illo nō hūit euculeū
iusticie ad puniendum sed solummō mel dulcedinis ad pcedū
Non mireris mulieris cui añ modicū temp⁹ passionis dixi xps
vade et amplius noli peccare. qz etiā cū esset in cruce p suis p
secutorib⁹ orauit dicens: p̄ ignosce illis: qz nesciunt quid faci
unt. **M** nephanda crudelitas iudeoz. **M** sine mēsurā impietas
xps stetit in templo in die lune. p totū diem. docēdo. miracula
faciendo in tota ciuitate ierlm. nullus erat qui daret ei bucellam
panis ad comedendum. q sic xps itez reuertit bethaniā. **J**eiu
nus. famelicus. q laborib⁹ fatigatus in domum **M**arie magda
lene et **M**arthę. Et pmo vt pie credit inter oēs salutauit suaz
m̄em dulcissimā. sed ipa cū lacrimis dixit sibi fili mi quō possū
hēre salutem cū cito debet tolli salus mea. ecce video qz ppls ad
petitionem phariseoz. q pncipum sacerdotū est atra te. q non
potes tāta miracula facere nec dicē. tot bona verba quin pha
risei. et ceteri iudei p maliciā suam habeat te dulcedinē odiosā
Aquiesce fili mi tue dolozose m̄i. et non reuertaris ierlm plus.
Cui xps apacendo r̄ndit. **A**udi dulcissima mi m̄i vides q im
plēt scripturę. Sic em̄ dixit dauid in psona mea. **M** dno hūit
me gratis. **N**e mireris qz sic optet me pati. **E**go sum via. et o
portet me pati mortem vt humanū genus vitam inueniat ego
sum veritas et optet me false accusari. **C**onsolare ergo m̄i. qz
mea tribulatio et lassitudo erit humano solatio q liberatio. xps
cū suis cenauit. et ista nocte itez in bethania pmanit. **I**stā
tertia post palmaz. i. die martis de mane tempestiue recessit xps
a m̄e sua de bethania et venit i ierlm. q cū sederet in p̄lo docēdo
et miracula faciendo. aggregate fuerit illa die tot et tanti phari
sei et scribe quantū vnq̄ fuerunt prius agregati. Et prius nun
q̄ xpus tantum laborem hūit in arguendo r̄spōdendo q di
sputando cū psecutorib⁹ suis sic hūit illa die. qz quasi maxima
ps subtiliū questionū quas doctores legis pposuerūt xpo fuit
tractata. ymmo magna ps euāgelicę doctrine fuit illa die mar
tis a mane vsq̄ ad sero in mediū deducta. q xps docuit et ppo
suit diuersas pabolas **V**t. **M**at. 2. Et sequenti bo ca: Et pnci
pes sacerdotū recordati sunt qz i die palmaz cū impe tu d̄ t̄plo

3^a p̄ca

eiecti et expulsi sunt. Accesserunt ad ihm et dixerunt in q̄ pote-
state hec fecisti et quō ausus fuisti nos eicere de templo cū nō sis
dñs templi. ⁊ quō doces sine licentia nra. Tūc ih̄sus p̄posuit eis
questionē de baptismo Jo. dicens. Interrogabo vos ⁊ ego vnu
sermonē quem si dixeritis mihi ego dicam vobis in qua ptate
hec facio baptismo Jo. unde erat e celo an ex hoibz at illi cogita-
bant intra se dicentes. Si dixerim⁹ ex celo dicit nobis quare er-
go non credidistis illi. Si aut dixerimus ex hoibz timem⁹ tur-
bam. oēs em̄ habebāt ioh̄em sic p̄phetam: Et r̄ndentes ad ih̄-
sum dixerunt nescimus. ⁊ ait illis neq̄ ego vobis dico in q̄ po-
testate hec facio. Tunc sequenter p̄posuit p̄bolā dicens. Quid
aut vobis videt. Idō quidam habebat duos filios. ⁊ accedens
ad p̄mū dixit. fili vade opare hodie in vinea mea. ille aut r̄n-
dens ait nolo. post p̄nia motus abyt in vineā. Accedens autē
ad altē dixit fili. At ille r̄ndens ait. eo dñe. et non iuit quis
ex duobz fecit voluntatē p̄ris dicant ei. primus: dicit illis ih̄sus
Amen dico vobis: qz publicani ⁊ meretrices p̄cedunt vos reg-
no dei. Venit em̄ ad vos io. in via iusticie et non credidistis ei
Vos aut videntes. nec p̄niam habuistis postea vt crederet⁹ ei
Post eodem ca. 13. Mat. 2. Pōnit alia p̄bola vtz intuēti ter-
tum postea ca. 22. pōnit p̄bola talis: Simile est regnū celoꝝ
hoi regi qui fecit nupcias filio suo ⁊c. Ex illo verbo qd̄ ih̄sus dixit
publicani et meretrices p̄cedunt vos ⁊c: Turbati sunt iudei. et
tunc siluerūt et consilium fecerūt vt caperent ihm in h̄mone. vt dicit
Mat. 22. Ibi tunc abeuntēs pharisei consilium inierunt vt cape-
rent ihm in h̄mone. et mittunt ei discipulos suos cū herodianis
dicentes. magf scimus qz verax es. ⁊ viā dei in veritate doces. ⁊
non est tibi cura de aliquo. non em̄ respicis p̄sonam hoim. Dic
ergo nobis quid tibi videt: an licet census dare cesari: an non
Cognita aut ih̄sus nequicia eoz ait: Quid me temptatis ypo-
crite: oñdite mihi nummīma census: at illi obtulerūt ei dena rī-
um: et ait illis ih̄sus: cuius est ymago hec et subscriptio dicit
ei cesaris: et ait illis: Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et q̄
sunt dei deo: et audientes mirati sunt: Et relicto eo abierunt:
Tunc saducei videntes et sic cōsiderat phariseos gauisi sunt de
cōfusione ipoz. ⁊ credentes qz eoz opinionē de resurrectione quā
negauerūt vellet appbare applaudentes ei p̄posuerūt sibi questio-
nem de muliere que hūit septem viros cuius deberet esse vxor i
die iudicii. Qui hō x̄ps r̄ndit. tūc non erit amplius m̄fimoniuꝝ
oēs p̄ tunc huabāt p̄petuā castitatem. qz videntes pharisei qz si
lenciū ipo sisset saduceis. vnus legis doctor phariseoz tēptas

eam. Aliam questionem proposuit magister quod est mandatum magnum in lege. cui christus respondit: diliges dominum deum tuum ex toto corde etc. ut dicitur. Mat. 22. In his et multis aliis questionibus illa die confudit scribas et phariseos quod ex tunc non audiebat eum illa die amplius interrogare. et finaliter postquam imposuit omnibus silentium. maledixit phariseis et scribis dicens. Ve vobis pharisei utique plane. Mat. 23. Et in fine dixit scribis et phariseis. Ve vobis amodo. non videbitis me donec dicatis benedictus qui venit in nomine domini. Et intellexit christus quod non viderent eum a die passionis que est dies veneris usque ad diem iudicii. quando videbunt eum venientem in gloria sua. scilicet sue regalis maiestatis. Et egressus ihesus de templo ibat. et accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei edificationes templi. ut dicitur. Mat. 29. In principio. ipse autem prophetavit destructionem templi que facta fuit post. 40. annos per titum et vespasianum dicens. Amen dico vobis. non relinquet lapis super lapidem qui non destruat. et hoc in vindicta passionis sue. Et christus iterum recessit die martis de civitate iherosolimitana. famelicus et ieiunus. quod nullus propter metum iudeorum phariseorum et scribarum fuit ausus eum introducere in domum suam. immo nec sibi dare bucellam panis nec cyphum aque. et in vice locavit se in monte oliveti versa facie ad civitatem. Et ibi predicavit destructionem templi et civitatis iherosolimitane. et signa preedenda novissimum diem ut habet. Luca. 21. ubi dicitur inter cetera erunt signa in sole et luna. Et postea surrexit et ibat iterum in bethaniam: et tunc ut pie creditur michi obviavit cum multis lacrimis et dulciter eum amplexatus sciens quod tota die tolli ab ea. Paratam enim in qua dolorosa michi plus deglutit lacrimas quam cibum. quod non potuit sacari in videre filium suum. Et tunc illa die martis de sero dixit ihesus publicis discipulis suis quomodo ipse deberet tradi et vendi principibus sacerdotum. qui debebant eum crucifigere et occidere. De amara cena. De amara ferculum. De qua amara fuit refectio viginti gloriose. quando audiuit quod filius suus deberet vendi et occidi. et michi suppliciter permittit christus macerare cum ea in bethania per totum diem sequentem scilicet per diem mercurii christus post cenam vadit ad locum orationis et post longam orationem vadit aliquantulum quiete scire et mime propter imminens periculum quiescebat etc. Sferia quarta post palmam surgunt mater michi et filius in die mercurii in quo filius non recessit a matre. sed stans secus in domo cum ea dulciter loquendo et predicando sibi passionem suam acerbissimam inducens eam ne nimium tristet. Audies hanc dolorosa michi incipit dulciter rogare filium suum ut non sic fiat acerbissima passio et tot amarissima regimura. et tot valida argumenta induxit quod optuit filium respondendo habere cursum

refectio

ad verba in principio assumptum viz illa. Extendit manū. q. d.
Tu mī dulcissima. tu rogas vt alio mō pcurarē salutē humani
generis. quē sustinendo martiriū passionis a rei veritas est q
teneor audire pcamina tua sed ex alia pte cōsidera dulcissima mī
q pī meus celestis extendit manū sue pīne pcedionis. et arri-
puit gladiū infinite dilectionis. vt ymolaret filium suū in alta-
re crucis. vt ibi sustineā mortē et pena fortissime passionis pro
remedio humāe redempōis. Vides aut dolozosa mī xpī q cō-
tra istā rñsionē loqui nō posset. sed optebat omnino q esset ex
quo placatū erat pī celesti. auertit se ad angelū gabrielē q eaz
nūq̄ reliquerat dicens. D. angele recordor q in psona totius ce-
lestis curie ac in psona totius scēe mīris ecclie in die scēe anunti-
ationis dixisti mihi: Ave grā plena dñs tecū bñdicta tū. Quō-
ergo p̄t esse q sum plenna grā. nec apud filium meū dulcissi-
mū a dilectissimū. nec p eū apud p̄ez celestē muemā grāz q fi-
liū meū liberet de manibz crudelū iudeoz. Sīr quō potest esse
q dñs sit meū. cū statim iam in pximo dē a me dñs meus a fi-
lius meus dilectū tolli. Itēz quō p̄t esse q sim bñdicta in muli-
eribz cū statim ventura sit dies in q mlti de p̄lo iudeoz alta vo-
ce dicent. q ego sim inter oēs alias mulieres despecta magis :
Cui rñdit angelus gabriel. Confortare dulcissima mī xpī v̄z
est q te salutauerā cū grandī leticia. sed nunc in tota tua gran-
di tristitia cōfiteor dulcissima regina. q adhuc es plena grā. Sz
noueris q pī celesti sic placz. q sic istis diebz cor tuū mestica
plenu sit qz cōsidera istis diebz. licz filius tuus q est fons grāz
tñ optet q sit plenus totius amaritudine tristitiaz. Et id non
mireris. si te pmittit q sis tristis. Sic em in psona tua a filii tui
dicebant. Jeremias p̄pheta. Tre. 1. D. vos oēs qui transistis per
viam attendite et videte. si est similis dolor sic dolor meo. Item
dulcissima regina cōfiteor q ego dixi dñs tecum v̄z est q dile-
ctus filii tuus tecū est. tecum erit sp p̄ dulcedinē singularitatis
tñ optet q istis diebz tollat a te corporaliter p amaritudinē dul-
cissime passionis a amaritudinis a mortis. Et ita dictū est in p-
sona tua helizeo p̄phete de magro a dño suo helia. 4. Re. 2. Mo-
sti q hodie tollat dñs dñm tuū a te. Item cōfiteor tibi dulcissima
q ego dixi tibi bñdicta tu tē. Et quis crudeles iudei dicant tū
bi istis diebz. q sis maledicta. tñ cōfortare qm i figura d te scrip-
tū ē. q maledixerit tibi sit ille maledictū cōfortare q v̄go maria
istis diebz. qz cor tuū plenu erit tristitia et dolore vñ scriptū est
Mat. 10. Gladiū veni mittere in terrā. Ita q optet v̄go dulcissima.
vt i corde tuo sit gladiū doloris a p̄alitatē sic d te p̄phetauerat

Symeon Lu. 2. Tuam ipsius aiam x̄. istis diebo non est locus
nec tempus salutandi te. sed confortandi cum pio amore. Confor-
tare igit̄ celestis regina et voluntatē tuā conforma et subiecte volun-
tate diuine. dicit em̄ ille magnus doctor Alexander de halis in
suo tercio. q. vltima. Licet tpe passionis x̄pi insensualitate bea-
te virginis. et in inferiore portione rōis eius fuerit intentus do-
lor passionis scdm̄ tñ portione sup̄iore rōis s̄m̄ quā cōplēt di-
uina. et cōsiderauit fructus passionis sc̄z redemptionē hūani ge-
neris. Nūit etiā tunc summū gaudium. qz fructum illū summe
diligebat. Interim maria magdalena accessit ad dñm̄ et dixit
dñe mi ego tanq̄ solita habeo quotidie nuncios de ierlm̄ qui
vadūt et veniūt et portant mihi mala. q̄ p̄ p̄ncipes sac̄e doctuz
scribas et phariseos tractant. Et cōsulunt te occidendum. Et sic
erat Jo. 11: Colligēt pharisei et pontifices cōsiliū x̄. Cui x̄ps
r̄ndit. voca mihi dilectam m̄ez meā. que cū venisset et ambos
ad pedes dñi d̄quote sederēt dixit eis: modicuꝝ tempus vobiscū
ero anteq̄z patiar a iudeis. quia tñ h̄oꝛie et ista nocte et ampli-
us i ista domo n̄ morabor. Tū maria m̄ x̄pi et maria magdale-
na p̄ dolore cordis defecerūt nec poterāt quicq̄z loq̄ s̄ cū lacrimis
et lingulibz suspirabat. s̄maliter ip̄e ambe supplicabant q̄ non
faceret in die iouis. sc̄z feria quāta pasca in ierlm̄. sed in bethania
apud eas vbi non fuissent nisi p̄ncipes sacerdotū a p̄phendē euz
s̄ finaliter cōcludentes. Si n̄ dēt fieri. tunc sp̄ fiat velle tuum et
voluntas. Et qz x̄ps illa die p̄ mltitudine verboꝝ suauū p̄oc-
upatus fuit cum m̄ze et discipulis suis et maria magdalena. iō
non iuit ierlm̄. Crediderūt pharisei et iudei q̄ fugisset ab eis et a-
plius nollet venire in ierlm̄: Nā cōgregate sunt oēs scribe a pha-
risei doctores legis et seniores ppli. vt verificaret verbum danie-
lis p̄phete ca. 13. A senario egressa est iniq̄tas In domo cayphe
p̄ncipis sacerdotū: a querebāt inter se modū quō possent x̄pm̄
cape vt occiderēt. et dixerūt quidā bonū est vt demus sibi vene-
num. Alius meli⁹ est vt lapidemus eū publice vt blasphemum
Alii dicebāt optimū esset vt inueniem⁹ vnūqui recipiat pecu-
niam nr̄am et ip̄m occiderit: et nos huabim⁹ manus nr̄as in-
noxias. Tunc dixerūt oēs quicq̄d fieri vultis disponatis nō in
die festo ne forte tumultus fieret in p̄plo. Ecce isti maledicti nō
timeūt offendē deū a timebāt tumultū ppli. Erāt ei tunc t̄pis
in ierlm̄ multi galilei a mlti forenses q̄ venerāt p̄t pasca p̄t q̄
non erāt ausi cape x̄pm̄ publice. Interim q̄ isti maledicti p̄secu-
tores x̄pi erant in cōsilio in domo cayphe Judas scariothis cog-
noscens hoc forte ex instigatu dyaboli recessit tacens de bethania

et venit vsq; in ierlm discipuli alii manserunt cum xpo in bethania
non scientes quid iudas maledictus intenderet. ipse parato: col
legii xpi erat. Ideo alii discipuli credentes qd ex officio ierlm festi
naret vt ipse sepe fecit. Ipse em ista vice false ad ierlm gressus di
xit vt faceret hac mercandiam scz vt venderet xpm dnm suu. Et
cum intrasset in locum vbi erant oēs persecutores xpi in silio co
gregati. statim ex abrupto dixit eis: qd vultis mihi dare et ego
vobis d. O latro pessime qd te mercatorem fecit. non magis tu
us sed tua auaricia et tua maledicta cupiditas. qd te induxit fa
cere huiusmodi mercandiam non nisi tua malicia. quis te induxit p
cium ponere tuarum mercenariarum in voluntatem ementis. cer
te non nisi tua falsitas. oia ista non didicisti in scolis magistri tui
dñi nostri ihu xpi. sed docuit te magister tuus dyabolus cuius
discipulum te fecisti certe dyabolus fecit te latronem vt faceres sic
faciunt fures et latrones. qui vt cito se expediant de rebo furtis
ponunt precium in voluntate ementis. Sic tu latro pessime feci
sti vt cito expedires te de xpo quem vendere proposuisti. Posuisti
precium in voluntate inimicorum suorum. qui volunt eum emere vt oc
cidant. O quale fore gloriā celorum. et vitam beatorum p tanto
vendere precio: Ex illi constituerunt ei triginta argenteos quorum
quilibet valebat decem denarios vsuales. Et sic huius qd quere
bat scz tricenos denarios recte quantum valebat vngentū precio
sum quo maria magdalena vixit xpm vt sup: Et recepta pecu
nia quesuit optunitatem quod xpm traderet. Exinde principes sa
cerdotum tunc querebant optunitatem. quantum ad locum. quā
tuum ad tempus quod xpm capent. vbi non essent turbe. Et iō
ordinauerunt cum iuda vt traderet eum de nocte in loco vbi nō
esset populus. O maledicta iuda. vnde tibi tanta crudelitas. vt tam
pro modico precio vendas magistrum tuum. qui te fecit aposto
lum suum et procuratorem suum. et se et vitam suam. et aposto
los suos tibi commisit. Sis ergo tu maledictus cum oibus fal
sis procuratoribus. Caueas ergo tibi xpiane. non calefacias cor
tuum incendio auaricie. alioquin tu eris socius iude proditoris
et grauiter punieris cum eodem. et cum archo. Josue. 7. et 8.
Et filius samuelis. qui propter auariciam eorum pdiderunt iudi
catū Ro. 8. Ibi. et declinauerunt post auariciā. acceperunt mūera
et pnerterunt iudiciū. Cū saule. qd cupidus euz rebo samalechana
pceptum dei regnū perdidit. 1. Re. 15. Cum iesi qui recepit pre
cium. ananiā p liberatōe lepre. et ipsa lepra versa est in eum. 4.
Re. 5. Et licet omnes illi et plures alii grauiter propter auari
ciam sunt puniti Et multi pp̄ diuicias pierunt. 1. Ethi. Tū vt dī

Jer. 6. A minori vsq; ad maiorem omnes auaricia studet et a p
pheta vsq; ad sacerdotē cuncti faciūt dolum. Et Jer. 8. A miori
vsq; ad maximum oēs auaricia sequunt. De auaricia videtur
p alanū pte plua ca. 40. añ mediu et. 12. qz socrates non pnt
simul stare vices ⁊ auar. Sed diceret quis ex quo xps sciunt in
dam pditorē quare tūc passus est eū i sortio suo. Rñdet Au.
q hoc fecit duplici de causa. Prima vt implerent scripture. op
tebat em eum mori p redemptōe hūani generis. Et iō hm debi
tum iusticia hūit suslinere illū p quem sua mors erat paranda
Lu. vltimo: Nōne optuit xpm pati: et sic intrare gl'iam suam
Alia cā est vt daret nobis exemplū vt nemiez a sortio ⁊ a cō
munione eccl'e repellamus nisi sit publice infamatus seu denun
ciatus. De sero in die mercurii scz feria q̄rta venit iudas de ihe
rasalez in bethaniā. ⁊ suscepit eū dulcissima mī xpi amore filii
sui. qz videbat sibi qz iudas diligeret filiū suum singulariter. et
iudas fraudulenter inclinat se añ aspectum matris xpi. vt vide
ret plus aliis venerari vginem gl'iosam. Et qz multū cognitus
erat inter phariseos ⁊ pncipes sacerdotū. dixit mī xpi: iuda. mī
dilecte cōmendo tibi filium meum. Et iudas rñdit ei suz totus
suus qz hodie pbavi p effectum. qz hodie tota die laboravi. to
ta die sedens tram ⁊ rancorem phariseoz quem extra eū hūert
veniat irēm qñ vult totum p me cōordatū est. D fraudulenta
locutio nesciebat mater xpi. qz agnum innocentē cōmendauit
lupo. sed iudas qz fraudulenter locut⁹ est. nesciebat qd diceret
qz ore dicebat se esse dñi nostri ihu xpi. sed tamen in facto erat
totus dyaboli. Nihilominus xps. cui oīa maifesta sunt. noluit
pctm iude maifestare. sed in caritate cenauit. cum eo. cum matre
et discipulis suis. et ad maiorem caritatē demonstrandā. vt iu
das peniteret a malo pposito. Posuit iudā in cena. in medio sui
et matris. Et iō hic non habet locum regula illa. q̄ dicit Ethi
z. Qz virtus in medio cōsistat. ymmo optet. qz totum dicat op
positum. qz ibi vnum extremū est xps fons virtutis. aliud ex
tremum est mater xpi. fons pietatis. sed in medio est iudas. fōs
crudelitatis. perditionis et impietatis. facta cena surgunt oēs
et gracias dicto. iuit christus seorsum solus ad orationem. alii
vero discipuli consolati per iudam simul sederunt. Et christus to
tam noctem duxit in somnem vsq; in diem iouis. que aput xpi
anos. dicitur feria quinta. et colloquētes quas habuit christus
in illa nocte cū sua matre. Et cū maria magda. ponit lōge late
qz supdid⁹ cardinalis q̄s ego breuitatis causa ptraleo ã. In die
iouis scz feria q̄nta erat xps adhuc in bethania cum discipulis

ypis

fuis et matre. tunc quasi hora prandii dixerit ad eum petrus et iohannes.
Vbi vis paremus tibi comedere pascha. scilicet agnum pascale: Opte-
bat enim secundum legem. Exo. 12. Quod iudei illa die ad vespam come-
derent agnum pascale: candidis vestibus. cum alimnis panibus. calcia-
tis pedibus. baculos habentes in manibus. cum lactucis. agrestibus. et
vestināter: Dicit christus petro et iohanni: ibitis in iherosolimam cum fueritis in por-
ta ciuitatis. inuenietis quendam portantem vas aque super humerum
suum: sequimini eum: et cum fueritis in domo quam ipse intra-
uerit dicite domino domus magister dicit vbi est diuersorium. id est locus
secretus vbi manducem pascha cum discipulis meis: et ipse ostē-
dit vobis cenaculum magnum stratum. id est aulam magnam et ibi-
dem pate de hoc. Mat. 26. Luc. 22: Et euntes inuenerunt sicut
dixerat illis: Et quando omnia parata erant recessit christus de bethania ho-
ra vespertina cum matre et maria Magdalena et Maria salome:
maria Cleopha et martha et ceteri apostoli erant cum christo exceptis pe-
tro et iohanne qui pabant cenam in iherosolimam: Et iudas postquam illi duo di-
scipuli missi fuerunt a christo in iherosolimam. clam recessit a christo. et currens ad
principes sacerdotum tractabat mortem christi. Cum igitur simul transi-
rent per viam versus iherosolimam christus cum matre seorsum incedens lo-
quebatur cum ea. ita tamen remoti ab apostolis audiri non potuit quod
loqueretur: Et inter alia mater ait filio. Noui fili quod cito anima mea tol-
latur a me. quatuor dico dulcedo anime mee eris amaritudo cor-
dis mei. Saltem tuam unam gratiam postulo a te fili dilecte permit-
tas me isto sero ut faciam tecum pascha. et ista nocte sim circa te.
Respondit christus: vide mater iam instat hora in qua nihil vel mo-
dicum habeo cogitare: nisi recommendare spiritum meum patri meo
celesti. scias quod deinceps optet me uti fragilitate assumpte humani-
tatis. et secundum hanc non possum confortare te. immo ego potius in-
digeo confortari. Et ideo si tu es tecum iam dolor meus viden-
do tristitiam tuam augetur. Et ideo dilecta mater tecum non potes fa-
cere pascha: Ego enim rogabo patrem meum celestem. quod tibi mittat
consilium et auxilium de celo. Inter que verba cadit mater dolorosa
in terram pro dolore. et concurrerunt matrone confortantes eam
Et ecce christus dimittit matrem nec ei amplius loqui potest
vnum verbum pro dolore quo matri dolose ex fragilitate assump-
te humanitatis compadebatur. Et ecce mansit mater tristis cum
aliis mulieribus. Et christus festinus venit ad locum vbi paraba-
tur pascha. Sed heu qualis dolor cordis iam amorum dum ma-
ter separatur a filio et filius a muliere. sponsus a sponso. et spō-
sus a sponsa. Hinc omni anno consueui dicere de tribus studen-
tibus. Qui simul ab vniuersitate recesserunt ad partes

natales. Et dum in itinere debebant se separare ex quo non fuerunt de vna patria. dixit primus aly. qualis dolor est sepatio amici ab amico. Dixit scdus maior est aia a corpe. tertius maximus est aia a deo. Hys consideratis simul intrauerunt ad monasterium. mulieres reuerse sunt bethaniam: xps cum iam esset in cena cum oibz discipulis suis piter et iuda scariothis. Primo anteqm incepit quicqz manducare. et bndictioe facta dixit. Lu. 22: De desiderio desideravi hoc pasca manducare vobiscum anteqm pacar. Et nota qd xps multa fecit in cena. pmo anteqm essent impleti surrexit in signum abstinentie et tyancie: Secdo paxit se lintheo candido in signum castitatis et continencie. Tertio: sudit aquam in peluim in signum caritatis et gr̄e. Quarto: flexit genua. pmo an iudam in signum humilitatis et patientie. Qnto fuit reuersus ad cenam in signum reparacionis et miserie. Sexto docuit discipulos suos multa. In signum qd ipse est doctor veritatis et sapientie. Septimo ascerauit corpus et sanguinem suum. In signum qd ipse est tota nra refectio felicitatis et gl̄ie ppter mittens aliqua de hys. Dico pmo qd xps in ista cena lauit pmo iude pedes. flectendo genua sua humiliter coram eo. Et licet iudas pmisit sibi lauare pedes xpm. non tñ voluit placare. qd semp cogitabat quomodo ipsum posset ponere in manibus iudeorum. qui querebant eum occidere. De lotione pedum cui xps pmo lauit. doctores sunt contrarij. Et theophilus et Criso. tenent qd an lauit pedes pditoris. deinde petri post aliorum ut dicit alanus in placitu ecclesie pte pma articulo. 55. Ibi nouum privilegium. Origenes. qd ultimo venit ad petrum quasi minus lotura pedum indigentem. Aug. dicit non ita intelligendum quasi aliquibus iam lauisset. et post eos venisse ad petrum. Intelligendum est qd ab illo cepit. qm ergo pedes lauare cepit venit ad eum a quo cepit. scz petrum p supposita opinione qd xps pmo lauit iude pedes. in hoc xps demonstrauit suam superabundantissimam caritatem quam docuit dicens. Orate p psequentes vos. Causa autem quare apoli estimabant qd rōnabiliter inpetit a iuda fuit ista quia iudas fuit pcurator. et ex officio frequenter surgebat et ibat hinc inde. ut necessaria procuraret. Et id cogitauerunt apostoli alij qd in eo inpetit ppter hoc ut posset intendere hys que pertinebant ad officium. Et cum pedes lauisset iude venit ad petrum qui videns qd iudas non recusauerat. doluit intra se. quia sibi videbatur magna presumptio qd ipse permittebat sibi christum lauare pedes. Et id dixit petrus. Jo. 13: Tu dñe mihi non lauas pedes: quasi diceret. Absit hoc a me. Cui xps. Si non lauero te. non habebis partem meam. Et intendebat xps non solum d lotioe materiale pedum corporis

ymmo etiam magis de lotione pedum spūalium affectionū cor-
dis. que sunt pedes aīe. Rūdit petrus anteq̄ veltm separari a te-
lata non solum pedes sed etiā caput. Dicit vūilhelmus in rōnali
duimoz pte sexta. Vbi ait de q̄nta feria et lotōe pedum. q̄ tres
sunt cāe quare dñs voluit lauare pedes discipuloz. p̄mo ppter
signum dilectionis. Secdo in exemplum hūilitatis. Tercia rōne
misterij. q̄ locio pedū significat lotionē affectuum. Et nota q̄
xps lauit discipulis pedes magna et p̄funda nimis fuit illa hu-
militas. q̄ dei filius se inclinavit ad terrā et discipuloz suoz sim-
plicū et misticoz sanctis suis manibz lauit pedes venislr luto sol-
quia discalciati mēdebant vt dicit Nicolaus de lira de hoc loquēs
Bern. dicit exclamādo. O mīra pietas. O noua et iaudita hu-
militas xps dei filius felox ad fundendū sanguinē de pura et in-
temerata v̄gine. natus rex regum et dñs dñancū añ discipulos
referenda genua flexit. humil' et p̄clinis pedes eoz lauit. Sub-
dit q̄d tibi videt. O hō qui cūq̄ es quem ita accendit. quē sup-
bia supat. q̄d tibi videt de creatore tuo. ecce p̄s lauit pedes di-
scipulis. et tu dedigneris reconciliari et hūiliari fr̄ibz offēdis i q̄
supbiā dyaboli. sequeris et xpi hūilitatem et emmis de hoc et ad
p̄positum vñ Ansh. loquens dicit. hoc humilitatis et mansuetu-
dimis spectm intuere. O hō et inde dñm ihm tremendum iudi-
cem viuoz et mortuoz ante pedes paupuloz discipuloz se in-
curuantem. et disce ex hoc. quia mitis est et humilis corde. et cō-
fundere in supbia. erubescere impacientiam tuam. memento q̄ ci-
nis es et puluis. et noli supbe eleuari sup te nec impacienter ex-
agitari atra primum tuum. Sed diceres quare dñs fecit iude ta-
lia cum. tamē sciuit q̄ gratias et frustra talia fecit. sed hoc ad no-
stram doctrinam fecit. et nos docere voluit p̄ hoc paciētiā etiā
ad inimicos seruandam esse. et eis dilectionem facere atq̄ bñfi-
cia exhibere. vt per hoc eoz iram frangamus. et maliciam eoz
nostris beneficiis vitamus. Docuit etiam nos per hoc quomo-
do contra fratrem peccantem non deberemus cito turbari. sed be-
niuole et mansuete habere sicut dominus se habuit erga suum
proditorem. Sic etiam deus audiet nostram correctionem. vn-
de. Seneca. Senecolus est animus hominis. potius vult dulce-
dine vestrozum ducti quā importunitate tradī. Filura locionis
pedum habetur Genesis. 18. Vbi abraham lauit pedes ange-
lozum. Et alia. Gene. 43. Vbi pcurator ioseph lauit pedes fra-
trum dñi sui. Et nota bene q̄ in canone missae re colit memoria
passionis christi et generaliter eoz que gesta sūt in ebdomada
añ festū pasce. Etia post canonē missae revolūt mēona eoz q̄ sūt

gesta in sabbato in die pasce. i die ascensiois. i die penthecostes
et ibi in canone post precipiū qñ sacerdos inclinans se dicit. Co
municantes et postea. Hanc igit p illā inclinacōem quā sacer
dos sic facit significat inclinatio quā dñs fecit qñ lauit pedes di
scipuloꝝ. Et cū xp̄us oībo discipulis sic fecisset reuersus fuit ad ce
nam p modū testamēti reliq̄t eis aliqua documēta. Primo inter
alia dixit eis. Ecce dedi vobis humilitatis ⁊ caritatis exemplū
vt quemadmodū feci vobis ita faciatis. Vnde Jo. 13. dñr post q̄
ḡ lauit pedes eoz. accepit vestimenta sua. ⁊ cū recubisset itez
dixit eis: Satis quid fecerim vobis. vos vocatis me magr̄ ⁊ do
mine: et bñdicātis sum etenim: Si ḡ laui ego pedes vros dñs
et magr̄: ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes: Exemplū
eī dedi vobis vt quēadmodū ego feci vobis: ita et vos faciatis
Scdo quasi cū grandi suspirio dixit eis filioli mei cito recedam
a vobis: venit ei hora in qua. captus. ligatus crucifixus ero. et
vos me derelinquetis. fugetis sicut oues fugiūt a pastore: Di
co eī vobis: q̄ vnus ex vobis me tradet: Et tristati sūt oēs di
scipuli: et quilibet se excusauit dicens: Nunq̄d ego sum dñe
dicas mihi ⁊ volo. q̄ statim alii socii occidāt me. Et qz iudas a
liter rñdit. Mat. 26: Nunq̄d ego sū rabi. Igit̄ xp̄us aliter rñs
dit in speciali dicens: Tu dixisti. q. d. tu dīas tñ ego te nō ma
nifesto. Noluit eī xp̄s p̄ctm iude manifestare ad dandū nobis exē
plum q̄ p̄ctā occulta p̄rimoz reuelare. non dect insup si petr̄
sciisset p̄dicacōez occidisset eū. iō ec̄ xp̄s noluit manifestare ne
impederet redemptio nra que p suā passionē fienda erat ⁊ etiā
sup̄ dictū est. fecit tñ petrus signū ioh̄i. qui sedebat iuxta xp̄m.
q̄ peteret a xp̄o quis ille esset. ⁊ dixit ihs submissa voce ioh̄i. tñ
q̄ secretario suo: Cui dabo morsellū panis ille est q̄ me tradet.
sed caue ne alicui signo aliquo. v̄l facto. v̄l nutu pandas: et re
cepit p̄pris manib̄ intinctū panē. et dedit iude scariotis dicens
Amen dico vobis: qui intinguit manum meā in p̄pside hīc
me tradet. O maledictē iudas. ecce magr̄ tuus p̄mo lauit tibi
pedes. ⁊ nulli dedit manu p̄pā panē ad manducandum nisi tibi.
bi. quomodo ergo dyabolus cor tuum ita possedit. et sine cau
sa vis magr̄m tuū dulcissimū adennare. Et xp̄s dixit tertia vi
ce in communi discipulis suis: Vnus ex vobis me tradet: verū
tamen. ve homini illi p̄ quē fili⁹ hominis tradetur: bonum esset
ei si non esset natus homo iste. Et hoc est verum. quia si solum
iudas fuisset acceptus. et in vtr̄q̄ m̄ris mortu⁹. Ita q̄ nō fuisset
natus. fuisset solū punitus p̄ p̄ctō originali in limbo pueroz. h̄
p̄ct̄ p̄ctm mortale p̄dicacōis punit acerbissime i inferno. Et ideo

bonum fuisset si natus non fuisset. sed in vtero obisset. Vñ Xu.
in de a. dei ad ppositū dicit qd damnati plus volunt sic esse quē
simplr non esse. Dicit magr nicola9 Omckelspichel sermōe de
octava pasce qui incipit: Cum sero factum esset añ mediū hmo
nis. Et quibus damnati erunt immortales quo ad mortē corpa
lem. hoc tñ non est ad eoz votum. Ipi em vellent mori ymmo
nō esse ppter nō sentire. acerbitate ppter qd dicit Xpo. 9. In die
bus illis querēt hoies mortem ⁊ nō inueniēt eā. ⁊ desiderabūt
mori et fugiet ab illis. Contra h dicitū ponit lauren9 de londo
rio scribens sup pmum phicoz qdē vltima ponit clusionē ta
lem et vnū correlariū. Tercia clusio ⁊ rñsalis. Dñe ens appe
tit se esse ⁊ se pmanere pbat clusio vt sic correlario. Sed osequi
tur. qd demones damnati nō appetunt et snie dubio bñ appet
qd si est maior pestis q̄ est familiaris amic9. Nā fortis dñs ⁊ bñ
armatus non p̄ bñ capi nisi p predicatōem istoꝝ qui sūt secre
tarii sui et xps erat fortissimus. Nam dyabolus nō valēs eum
cape et occidere procurauit mortē eius p secretariū suū et figura
tum est. ⁊ Re. 13. Absolon interfecit fr̄em suum Xmon in cui
uio ita iudas in die tene pdiit xpm ad mortē. Luca. 22. Ma
nus tradentē mecum est in mēsa. Tercū est qd fecit xps p mo
dum testamēti. qz panē auertit in corpus suū. ⁊ vinū in p̄osū
sanguinē: Et dedit discipulis suis dicens: Accipite ⁊ mandu
cate hoc est corpus meū: Sillr et calicēz grās agens debuit eis ⁊
biberunt ex eo oēs: Et ait illis: hic ē sanguis me9 noui testa
menti qui p multis effundēt. Et sic xps est auctor sacre misse. ⁊
institutoꝝ. Et ne alii discipuli cōsiderarēt qd iudas tradidit xpm
noluit sibi denegare sacramētū xps corpis sui ⁊ calicē sangui
nis bñdīcti: et accepit pmo dare iude. sic cepat pmo lauare pe
des. et qz iudas erat in pctō mortali. et in proposito occideudi
xpm: statim intrauit iudā sathanas. ita vt ex tunc non potuit
quiescere. ymmo ne dum potuit pati xpm nec inspīcere nec cor
rodebat interius qd xps stabat taz diu in cena. qz videbant sibi
mlti dies. Et iō statim surrexit. et iuit ad pncipes sacerdotū di
cens. pate ⁊ lumina multa. funes ⁊ liget. ⁊ qd nō possit euadere
man9 nras. ⁊ anteq̄ iudas surgeret. ⁊ i fine tene dixit xps ad
iudā: Quod facē vis fac ai9. h nullus aploꝝ intellexit p̄ter q̄
Johannes euangelista. Credebant em alii. qd diceret sibi qd di
sponeret cito illa que essent necessaria pro cena. ⁊ daret partem
paupibz sicut christus semper habebat in cōsuetudine. Quartuz
qd fecit christus in cena per modum testamēti fuit. quia interiz
qd iudas fuit cum primāpibus sacerdotum. dixit ihesus multa

documenta discipulis suis et inter illa dulcia verba dixit eis cōi-
ter filioli mei scitote q̄ modico tpe vobiscum sum e t de hoc ge-
nimine vitis non bibam plus. donec bibaz illud nouum. i no-
uo corpe meo postq̄ surrexero et habeo corpus impassibile et
quali totum innouatur tunc bibaz in signū vere resurrectionis
sed tñ non bibam illud incorpando et auertendo p̄ modum ali-
menti in corpus meū. Et verificatum fuit qñ post resurrectionē
in ierlm et in cenaculo fauū mellis et piscem assum comedit. Et
alia vice qñ cum discipulis comedit et bibit iuxta mare galilee.
ad pbandū q̄ esset verus hō. et vere a mortuis surrexit. Inte-
rim inter verba xp̄i fuit aliqualis disceptatio inter discipulos.
quis eoz esset maior: Quibus xp̄s rñdit filii mei nō consideratis
q̄ ego dñs ⁊ magr̄ v̄r dedi vobis exemplum hūilitatis et cari-
tatis. Cōsiderate q̄ quāto q̄s pl̄ se hūiliauit tāto maior erit in
regno celoꝝ. et iō q̄ maior sit v̄r̄m. sit mīster oīm Et ad confortā-
dum ap̄los dicit eis cōmuniter. ac si essent duodecim q̄uis nō
essent nisi vndeiz eo q̄ iudas ierat ad sollicitandū de morte xp̄i
Tñ p̄uidens xp̄us q̄ loco iude debet esse mathias. dixit ac si es-
sent duodecim. Confortamini filii mei nō derelinquat̄ me in
cordibz v̄ris. Notū vobis facio. q̄ vos sedebitis sup sedes. 12.
iudicātes. 12. tribz isrl̄. Ista sola solatio debuit esse magna cō-
solatio ap̄lis qñ post statim in puncto necessitatis dereliquerant
dñm ⁊ magr̄m suum. qui tanta miracula fecit corā eis cuius vi-
ta erat summū exemplar sanāitatis. Cuius doctrina fuit eis sol
et lux veritatis qui in puncto mortis fecit eis testamentū tanti
amoris et veritatis caritatis et finaliter pmisit eis excellentiam
regalis dignitatis et tñ finaliter rehuquerūt eū in puncto neces-
sitaris: Et postq̄ locutus est eis oībz discipulis cōmuniter loq̄t̄
cū petro singulariter dicens: Ego rogauī p̄ te petre vt nō desi-
ciat fides tua. et tu aliquñ auerfas confirma ⁊ conforta fr̄es tuos. Et
quia oēs discipuli derelicti erant eū. igit̄ desequenter oībz eis lo-
quit̄ dicens. Mat. 26: Dēs vos scandalū pacemini in me. i. fidē
p̄detis in ista nocte. qz scriptum est Zach. 13. Percutiā pastores
et disp̄gent oues gregis. Sed petrus auditor aliis dixit. Et si
oēs scandalizati fuerint in te: ego non scandalizabor: dicit ei
ih̄us: Amē dico tibi anq̄ gallus cantabit i hac nocte ter me ne-
gabis: Tunc dicit ei petrus: Si oportuerit me mori tecū nō te
negabo: s̄l̄r̄ oēs discipuli dixerūt vtz. Mat. 26: Sine dubio pro-
tūc non fuit mentitus qz ita in corde suo credebat licz p̄pter ti-
more postea p̄positū bonū mutauit. sed tñ hoc pmisit xp̄s fieri
p̄ meliori bono. qz si petrus n̄ peccasset ip̄e fuisset postea nimis

rigidus impendo aliis peccatoribus etc. Cena ista significat triplicem
cenam quam dominus nobiscum facit. prima est spiritualis scilicet per penitentiam ad quam
omnes invitamur. et quia omnes fere penitentes delectantur. non est in vi-
ta hac maior delectatio quam sentire per penitentiam. absolui a vinculo pec-
cati sine ulla cena. nihil facit homo quod sit deo acceptus. Intra-
trabo ad eum. et cenabo cum eo. et ero cum penitenti. Secunda cena
est sacramentalis. que fit in mensa altaris. in qua christus sumit. ad
quam accedens debet purificari. ut nihil sit in eo de fermento peccati.
Tercia cena est refectio eterne in qua est omni bonorum societas.
ps. 16. Satiabor cum appuerit gloria tua ad quam perducas nos qui
sine fine vivit et regnat. Amen. Post salutarem viam multa do-
cumenta ut super patuit in fine cene surrexit christus et flexis genu-
bus oravit cum multis lacrimis. Primo pro se dicens Jo. 17. Pat-
er clarifica filium tuum. Secundo pro apostolis suis qui erant presentes ibi. Ter-
cio pro omnibus qui erant redimendi pro eum. Tunc surrexit et gratias egit
pro omnibus qui sibi bene fecerunt. Et habuit aliquos coram discipulis dixit.
Retribuere dignare omnibus nobis bona facientibus propter nomen
sanctum tuum in vitam eternam. Sed habuit aliquos dixit canti-
cum quod fecerat maria soror moysi postquam populus israeliticus venit per
mare rubrum scilicet. Cantemus domino gloriose. Et dicto ymno exiit
simul ad montem oliivarum extra civitatem iherosolymam. Quare non expe-
ctat iudam et capi voluit in hospicio. Ratio est ista ut ostenderet quod
voluntarie pati voluit. fecit enim sicut facit bonus miles qui sponta-
nie venit ad locum certaminis seu duelli. ut sua morte redderet vi-
tam homini perditam. Secunda ratio est. quia vitare voluit attentiones et
guerras. quia si capi debuisset in domo hospicii. hospes si peribit fu-
isset hospitem suum quem peribit scivit et fide dignum cum totis suis
viribus defendisset. Et sic forte aliqui de familia hospitis male fu-
issent tractati una cum hospite. pro mistros iudeorum. hoc christus preave-
re voluit ideo abiit domum hospicii extra civitatem in montem
oliivarum et ad radice[m] montis oliivarum erat villa que dice-
batur gethsami in qua erat ortus in qua intravit ipse cum .11.
discipulis suis. Sed queritur quare christus voluit expectare iu-
dam in orto et non in alio loco. diverse sunt rationes. Pri-
ma quia adam fuit victus in orto deliciarum et ibi fuit principium nostre
damnationis. et ideo evadens fuit ut principium saluationis nostre es-
set in orto. Secunda ratio. quia propter peccatum suum eiecit de orto paradisi. et
idem pro passione christi debet porta paradisi aperiri. Et nos redempti christi
sanguine ad pristinum statum reponi debemus. Et Jo. 18. dicitur. Egres-
sus ihesus cum discipulis suis transiit torrentem cedron ubi erat or-
tus. et extra civitatem iherosolymam erat mons in valle montis plantae

tauit salomon arbores cedrinas. ⁊ inter illas arbores scatebat
quidam fluius nomine cedron. ab arboribus cedrinis appellat⁹
Cedron est gentilius grecus plis numen latine dicitur cedronum hinc
magister in scolastica hystoria. Qui fluius ex vna parte versus ci-
uitatem hinc montem oliuaz. Ex alia parte versus campum hinc or-
tum ville gethsemani in quem xps introuit cum .ii. discipulis su-
is: Sciebat autem iudas proditor locum illum quem frequenter ueniret
xps ad locum illum: orare patrem suum celestem: Cum ergo xps staret in
loco illius orti antequam ueniret iudas: dixit discipulis suis et ait:
Sedete hic donec ueniam illuc ⁊ orem: quasi diceret necesse habe-
tis orare ut non desinetis temptacioni que supuenit uobis ex
passionis timore. Hoc figuratum est Gene. 22. Vbi dicit abraham
Expectate hic cum asinis ego et puer illuc usque sperantes. postquam
adorauerimus reuertemur ad uos: Et assumpto secum petro et
duobus discipulis suis: scilicet filiis zebedei scilicet iaco. miori ⁊ Jo. euange-
lista: duxit illum ad locum altiore in latere montis: Glo. illos
tres tamen assumpsit. qui glorie eius in monte thabor inspectores in-
sisterant. ut qui gloria uiderant. et tristitia addiscerent. ⁊ quod uer-
rus erat homo in hoc quod tristat. Et in hoc etiam nobis exemplum dedit
ut tempore orationis debemus a turba recedere ⁊ secretum querere quod
ipse etiam docuit. Mat. sexto. Cum oraueris intra cubiculum
tuum et clauso hostio ora patrem tuum: Sequitur: Tunc cepit con-
tristari et mestus esse: ut dicitur. Mat. 26. et. Mar. 19 dicit: Ce-
pit pauere ⁊ tedere: ⁊ ait illis: Tristis est anima mea usque ad mor-
tem. Vbi hinc Nicolaus de lira. li. usque potest capi intensiue. quia
intantum intensa fuit tristitia quantum potuit esse in homine uiuo.
Alio modo potest capi extensiue durauit usque ad horam mortis ista
tristitia causabat ex tribus. Primo quia omnia que pati uoluit sibi pre-
sencia fuerant. facta ad hoc idem Jo. 18. Sciens ihesus omnia que uen-
tura erant. Secundo quia mors sua frustra fuit peccatoribus multis. Ter-
tio quia deitas in eo ita sprete et blasphemata erat. Et ingratitu-
do iudeorum quibus singulariter multa bona ostendit. auxit inte-
riorem dolorem et tristitiam. Similiter auxit tristitia futura iniqui-
tas et nimia ingratitudo multorum christianorum: Tristis est anima
christi. Nota hinc Ero. aliud est contristari aliud inape contristari unde
cum dicit dominus: Tristis est anima mea usque ad mortem. Anima
sumit per parte sensitua in qua sunt passiones. non autem in ratio-
ne. Nam xps hinc diuinam naturam non tristabat. nec hinc ratio-
nem anime hinc quam habebat etiam summum gaudium. quia scie-
bat se redempturum genus humanum. unde etiam nouit sibi a-
gelos tollitari propter sue ruine reparacionem et sanctos patres in limbo

propter suam redemptionem. Et sic sola pars sensitiva tristabatur:
Cepit tedere: Tedere inquit ex teneritudine nature quia cum esset iu-
uennis tenere et nobilis. et iam longam partem noctis laboravit. et
iam in valescente frigore super terram et operante calore naturali na-
tura facit propter vapores descendentes: Contristari: primo con-
tristari et mestus esse. Est enim homini naturale timere mortem. Quia
dicit magister Damascenus. Et timor naturalis velenti animam dividi
a corpore propter eam que est ex principio a conditore imposita naturale
familiaritatem. Et hac naturali tristitia vere contristatus est dominus.
Et tantomagis quanto perfectior erat pax inter carnem eius et spiri-
ricum dicit etiam Aristoteles. Terribilissimum omnium terribilium est mors.
Est mestus esse ubi beatus Hieronymus. propter infima membra sua scilicet propter
infelicissimum iudam et scandalum omnium discipulorum. et deiectionem populi
iudeorum. Et eversionem miseri iherosolymam. Sequitur: Sustinete hic et vi-
gilate mecum: et orate: Et recedens ab eis quantum ad idem lapidum
ut dicit Lucas. 22: ita quod ab eis bene posset videri: sed non audiri
Et tunc prostravit in faciem suam Hieronymus. ut humanitatem mentis. et
habitu corporis ostendat: Et positus nudis genibus super terram exiit
dicens: Domine si possibile est transfer a me calicem istum. Mat-
26. dicit: Domine si possibile est transseat a me calix iste veruntamen non
ego volo: sed sicut tu vis: fidelis anima dicit. O divina iusticia in
mensa quid postulasti. O infinita misericordia ubi latuisti. Cur filium
clamantem non audisti. Cur potentiam tuam non ostendisti absolu-
tum. O quod summa dilectio personalis affectus inclina aurem tuam
et audi. aperis oculos tuos et vide maximum dolorem filii tui. Cur
noluisti nunquam invidus fuisti absit nunquam voluisti quia dilexisti iux-
ta illud Iohannis 3. Sic deus dilexit mundum. ut mitteret unigenitum
suum. sed taliter quia iste modus fuit congruentissimus. Respondit pro-
potui et volui. sed illo modo ut tibi ostenderem quantum te diligeres
Et ista verba tripliciter exponuntur. primo transfer a me. fac ut me
non moriente mors moriatur. homo redimat et celum aperiat. Secundo
sic transeat a me. et tunc mutetur dolor mortis in gaudium resurre-
ctionis ut non des scilicet tuum videre corruptionem in aeternam vitam
hinc Augustinus: Et cum surrexisset ab oratione: et venisset causa consolatio-
nis et exhortationis ad discipulos suos: et invenit eos dormientes
dixit petro: Mat. 26: Qui de sua fortitudine plus aliis gloriatus
fuit sic: Non potuistis vna hora mecum vigilare: vigilate atten-
tis oculis mentis et corporis: et orate devote verbis cordis et oris
ut non intretis temptationem. pro passu peccati de cogitatione in delecta-
tionem. de delectatione in sensum. de sensu in opus. et sic cadatis
Spiritus quidem promptus: caro autem infirma: Ad faciendum bonum

et malum seu penale sustinendum. Ac si diceret scio quidem spiritum
vram promptum fore mecum mori sed infirma est caro et tunc prevallet
quare dicit vobis: Vigilate et orate etc. Vel hinc scolasticam hypo-
thosiam: Caro aut infirma quasi diceret promptum huiusmodi spiritum in-
mittendo etiam mori pro me sed patet nunc carnis infirmitas. Ite-
rum secundo abiit in locum in quo prius orauerat et orauit dicens
Mat. 26: Domine mihi si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat
voluntas tua. hinc. Iero: Si non potest saluari genus humanum nisi
ego occidar fiat secundum placitum tuum. Ex hoc patet quod neces-
se fuit christum pati: Et venit itaque: et inuenit eos dormientes erant
enim oculi eorum grauati: Oculi interiores corporis et tristitia. Ex-
teriores vigiliarum longitudine: Et relictis illis etc. Cri. Cur eos
non redarguit quod submersi erant pro tristitia ut neque sentirent
penam eius. Sed non excitat neque rursus increpat. ut non stupe-
faciat stupefactos. Etiam in hoc dedit exemplum quod non spiritus dicitur placere
arguere sed aliquando dissolari et interdum infirmitati descendere:
Et relictis illis abiit itaque: et orauit tertio eundem sermonem: di-
cens pro mihi etc. Et factus in agonia. que dicitur pugna que est inter
corpus et animam in extremis: Prolixius orabat: docens nos in a-
goniis ad orationem debere recurrere refugium. Nota circa hoc orauit
tertio eundem sermonem etc. Quia ut dixi ex ratione proposuit sensuali-
tati triste supplicium. Et ideo natura vehementer timuit. dicitur
dicere Wilhel. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua hinc mul-
titudine miserationum tuarum respice in me. et ne subtrahas carni
mee solacium. Ne auertas faciem tuam a puero tuo. quoniam tribu-
lor velociter etc. Et factus in agonia: a cogitatione mentis. Est
autem agonia locus pugnantium in duello. Christus autem fuit positus in
duello. quod ut audistis hinc voluntate diuinam apprehendit iustitiam
equissimam hinc voluntatem rationis obedientiam. Sed hinc carnem mise-
ricordiam et potentiam dei et suam infirmitatem ratione opponens. Nam
ratio proposuit sibi diuinam iustitiam in ipso exequendam. Et cum hoc
misericordiam qua possit aliis misereri et potentiam quam potuit alios sal-
uare. et ex hoc attonitus tremebant omnia viscera eius propter viu-
acitatem sensuum quibus causa apprehendit. que pressurus erat quasi presen-
tia etc. Et factus est sudor eius ex angustia agonie expectate mor-
tis sic guttur sanguinis. que angustia de ipsis venis extorserat.
decurrentes in terram Glo. appropinquante morte certamine mentis nostre
in se expressit. Quanta fuit ista pugna quod et sanguis non stillabat
guttatim sed decurrebat in terram. Nam hoc factum super naturam est
cum aqua sit inter carnem et cutem. que sudando per poros emer-
git. Sed quod iste tremor vehemens ex pugna percussit omnia viscera eius

mortis?

aliquaſiter ſupra naturā ex nimio calore et poro interiores opte
bant q̄ naturaliter videt̄ impoſſibile ſanguis miraculo ſe eman
navit. vñ Beda ſup. Lu. Sanguis iſte fuit miraculoſus q̄ntuſq̄
ad modū pfluencie. ſed fuit naturalis q̄ntum ad modū existen
cie. Item iſte vehemens dolor cauſabat. p̄mo ex apprehenſione di
uine iuſticie. cui hūana natura tenebat ſatis facere. Secdo qz te
ner erat corpe qz miraculo ſe ſup naturā ceptus. vñ caro eius
multū reſiſtebat. Ea em̄ que miraculoſe ſūt p̄fectiora ſunt aliis
que naturaliter ſunt. vt dicit̄. Cri. ſup. Jo. Vnde dicere potuit
nimium p̄ceptibilis ſū pati. nō vales. illa aut̄ ſūt ignominioſa
obprobrioſa. et dura que ferre nō potero. D̄ qz fortis eſt vis cor
pis mei et quō mortem ſuſtinebo. Et qz in tm̄ eſt p̄ctm̄ offenſi
uum dei. et quō p̄ tanta offenſione ſatiſfacere queo. cum ſit vis
humanū gen̄ p̄ me liberare iuſticia. et n̄ potētia. Tertio qz ei⁹
rō arbitraria ſūmo bono intendebat tanta erat accenſa caritate
indisplacētia p̄cti qz ſūme deſiderabat placare deū. vñ. Gloſa.
Ambro. ſup. Lu. Tm̄ deſiderabat et volebat p̄ficere opus nr̄e
redempcōis. qz coartabat ex mora dilacōis. Vñ et Lu. 12. Di
xit baptiſmo. habeo baptiſari. et quō coartor vſqz dū p̄ficiatur
Nam vt rō eius dicere potuit carni. D̄ caro mea. quid refugis
penā p̄ reconciliacōe tui dñi. Quarto ex deſiderio p̄m̄. Nam cū
orauit p̄nus cecidit in terram que vt pie credendū eſt atremuit
miraculoſe ex cōpacientia ſui creatoris. ibiqz videns deſiderium
eorz quo ſibi clamabat. D̄ radix yelle. qui ſtas i ſignū ppl̄oz
veni ad liberandum nos. D̄ clauis dauid. qui claudis. et nemo
apit ſez niſi tu apis. Et nemo claudit. veni et educ de carcere
vincōs ſedens in tenebris. D̄ rex genūū veni. et ſalua hoīez qz
de limo formaliſti. Sed diceres quare x̄ps ſanguinē ſudauit ad h̄
poſſūt adduci q̄nqz rōes. Prima h̄m̄ Xu. ad ſignandū qz d̄ cor
pe ſuo toto qd̄ eſt ecclia manatura erant ſctoz martiria. Secda
eſt h̄m̄. Be. vt p̄ terram ſanguinem irrigatam declararetur terre
nos homines ſanguine ſuo redimendos. Ter cia eſt h̄m̄. Gloſa
quia orans pro apoſtolis ſanguinem ſudit. vt declararet ſe af
fectum ſue precis obtinuiſſe. vt fidem diſcipulorum quos terre
na adhuc fragilitas arguebat ſuo ſanguine purgaret. vt quic
quid ſcandali de eius morte ptuliſſent hoc totum ip̄e moriendo
deleteret. Quarta h̄m̄ Gloſam. vt totum mundum peccatis mor
tuum ad vitam reſuscitaret. Ideo ſudorem ſuum ſanguineuz ad
terram decurrere volebat. Quinta poteſt eſſe. quia p̄pter exceſſi
bileni amorem. et ardentiffimum deſiderium quo eſt nauit pati
pro noſtra ſalute. Juſta qd̄ ip̄e dixerat: Deſiderio deſideraui h̄

pascua manducare vobiscum anteq̄m pascat. Et contra timor hu-
manus horrescens mortem aduersus amorem certabat p̄t̄ qd̄
dixit: Tristis est aīa mea vsq̄ ad mortem: spiritus quidā p̄m-
ptus: caro at̄ infirma. Ad p̄posituz querit̄ quid designat̄ q̄ ho-
stia in die pasceues. mittit̄ in vinum non ascratum. Dicenduz
q̄ p̄ hoc designatur. q̄ x̄ps ea die totus immerusus erat in aq̄s
tribulationis. Ut figuratum fuit. Ione. i. Vbi dicit̄ tolle me ⁊
mitte me in mare. Et ideo in p̄sona x̄pi. dicit̄ p̄pheta. Saluū me
fac deus. qm̄ intrauerunt aque vsq̄ ad aīam meam. Vel de-
signat̄. q̄ x̄ps illo die totaliter suo sanguine est madefact̄. Cre-
do q̄ illo tpe tota terra que coram eo erat. in quā gutte cecide-
runt tremuit. ymmo q̄ tota curia celestis fuit p̄terita. ⁊ āgeli
ymmo vnus in p̄sona oīm alioz solabat̄. Ideo sequit̄: Appa-
ruit ei angelus de celo confortans eum: visibilem se faciens plus
alīs longe stantibz dicens hm̄ aliquos. Dñe mī rex. ad hoc in
mundo natus es. vt p̄ mortem tuam faceres pacem inter deum
et hoīem. vt mors tua sit vita et redemptio humani generis:
Et confortatus ab angelo: venit tertio ad discipulos suos ⁊ i-
uenit eos dormientes: oculi em̄ eoz erant grauati p̄ tristitia:
Anteq̄m vltorius p̄cedam notetis aliq̄. p̄mo q̄ x̄ps tribo vici-
bus orauit. Dedit nobis formam orandi. viz in virtute san-
ctę trinitatis tra temptacōes dyaboli. mundi. et carnis. Etiam p̄
tanto repetit̄ tribo vicibz eandem petitionem. vt oñderet nō
esse fastidiosam p̄ redemptione eiusdem ord̄is corā dño. qz nī-
hil sonat dulcius in ore dei. Can. z. Sonat vox tua dulcis i au-
ribz meis. Item notetis. q̄ ista inclinatio quā fecit x̄ps sic orādo
significat̄ in missa post eleuacōem. qm̄ sacerdos inclinat se ⁊ can-
cellatis manibz dicit̄ seu orat. Suplices te rogamus ⁊c. Magister
Nicolaus dinkelspichel mouet hic dubiū p̄imum. vtruz dñs
pati voluerit. ⁊ si sic vñ venit sibi tam vehemens tristitia. ⁊ cor-
dis sui angustia ⁊ sudoz anxietas. Pro solutione istius questi-
onis. Notandū q̄ sic in x̄po est duplex natura. scz diuina ⁊ hu-
mana. sic in eo est duplex voluntas. scz diuina ⁊ hūana. Secdo
notandum q̄ sic in nobis sit et in x̄po est hm̄ humanā naturaz
duplex appetitus. Primus est sensitiuus q̄ est solū resp̄ctū sen-
sibiliū delectantiū ⁊ tristitantiū. Ali⁹ est appetitus rōnalis q̄
dī voluntas. Et adhuc dupl̄r asiderat̄. Vno mō vt nata scz i
quantū simpl̄r et absolute in aliquid fertur. voluntarie tanq̄
in sedm se bonum. Vel nolitarie ferē in aliquid tanq̄ in hm̄ se ma-
lum. Et sic vocat̄ voluntas. vt natura. Alio mō asiderat̄ vt ar-
bitraria. scz in quantū in aliquid fertur voluntarie vel nolitiue

cum quadam compatione hinc quod res illa habet bonitatem. vel
malitiam ex ordine ad aliud. Et sic vocatur voluntas ut arbitra-
ria. seu voluntas ut ratio. Ad questionem ergo propositam dicitur. primo
quod Christus dominus divina voluntate voluit pati et mori. quod hinc istam est
vnum cum patre et spiritu sancto. Et ergo sic tota trinitas voluit christum
pati et mori ita et Christus hoc voluit. Ideo dicit magister dicitur. vltima
ma. i. quod tota trinitas voluit quod Christus pateret. Secundo dicitur. quod Christus vo-
luntate sua humana. considerata ut arbitraria seu ut ratio voluit pa-
ti et mori propter naturam liberationem. Voluntas enim dei erat quod christi
stus pateret et moreretur. Non quod illa mors et passio Christi bona es-
set absolute et in se. sed quod erant congruentissima. media. ad huma-
nam salutem perueniendam. Voluntas autem Christi ut ratio perfectissime conformis
fuit voluntati diuine. Ergo ipse dominus talia pati voluit et hoc vo-
luntate et ratione. Tercio dicitur quod hinc voluntatem. ut natura et hinc sen-
sualitatem talia pati refugiebat dispensatiue. Nam filius dei ante
passionem suam permisit carni agere et pati que sunt ei propria. Et si-
militer permittit oibus viribus anime pati que sunt eis propria. sed sen-
sualitas naturaliter refugit dolores et corporis lesionem. Sicut volun-
tas ut natura. sed in quantum offert ei res hinc se et absolute con-
siderata. repudiat ea que nature contraria sunt et que hinc se mala. Sed
passio de proximis immittens fuit talis. sed contraria sensui corporis
Christi. et toti eius nature. et ipsius inestimabiliter lesiua. Ergo sen-
sualitas Christi et eius voluntas. ut natura. sic vehementer fugi-
ert. horruerunt. et pavent tam amarum passionem. similiter et
mortem. Hec est sententia et intentio sancti. Thome. in. 3. parte summe
questione. 19. Etiam dat exemplum de hoc. Nam in viatore puro
hoie sensualitas. aut etiam voluntas ut natura. refugit naturaliter
et horret sensationem vulneris. aut visionem tanquam malam hinc in
se in quantum absolute considerat sub ratione lesiue. et sine relatione in ali-
quem bonum finem qualiter sensus et voluntas ut natura. aside-
rat illa voluntas autem. ut ratio elegit et vult eandem sectionem et vlti-
onem. et amarum potionem. non sub absoluta ratione relative ip-
sius in bonum finem qui per tale medicum attingit. ut puta per sanitatem
conseruandam. aut recuperandam. Sicut mater hinc puulum infirmum vult
ut sedet a medico propter sanitatem et rogat viuo solariat eum. et tunc
fortissime dolet et tristat. de illa pueri sectione. eo quod sit puulo do-
lorosa. sit in Christo domino. intelligendum est respectu passionis sue. et
hoc igitur forte reluctat ad eam sensualitatis per quam mittebat agere et pa-
ti hinc suam naturam. et ex maximo horrore mortis. et vehementia ac
anxietate ipsius propter intollerabile malum tam grauis passionis

de p̄p̄nquo imminentis fiebat. vt sudaret sanguinē sudorem
itaq̄ cum honore sudoris exiret etiā aliquid de sanguine ip̄m su
dorem tingentem. vel vt aliq̄ volunt sup̄naturaliter factū est vt
sanguis p̄ sudore exiret. vt sic xp̄s dñs qui in toto suo corpe su
dauerat iā inpet sanguinē suū non in vna p̄te corpis tm̄. sed
generaliter in toto corpe fundare p̄ salute totius sui corpis mi
stia. qđ est ecclia vniuersalis &c. Questio si dñs illa & ita voluit
vt dictū est. Quare ḡ orauit p̄rem vt auferret ab eo calicem.
R̄ndet qđ orō est notificatio quedā et exp̄ssio desiderii ornatie
Dñs ḡ orauit &c. p̄mo vt illa orōne exp̄meret desideriu nō qui
dem voluntatis libere. qz non desiderauit auferri a se calicem. s̄
ymmo voluit eū bibere. Sed iō orauit vt exp̄meret desiderium
voluntatis sue. que desiderabat. oblationē calicis. & passionis qđ
naturaliter horruit. Et p̄ hoc oñdit veritatem humane sue na
ture. Secdo orauit p̄ oblatione calicis iō vt per hoc nos doceret
qđ imminentibz nobis p̄iculis possumus & debemz dñm frequē
tius et attentz exorare. vt flagella iracūdie sue dignet̄ a nob̄
auertere. Sic em̄ fecit qui est caput n̄m. qz vt discipulis suis di
xit: Tristis est aīa mea vsqz ad mortē secessit ad orandū & dixit
p̄ri. si fieri p̄t transeat a me calix iste. Nichilominz tñ si flagel
la oblata non fuerint debemz ea ip̄ius exemplo patient. ḡtan
ter. & viriliter cū om̄i p̄seuerantia tollerare. Tercio iō vt nobis
oñderet qđ hoībz licitū est h̄m naturalē affectū. vt velle aliquid
qđ deus nō vult. Sic em̄ ip̄e h̄m naturalē affectū. vt an̄ dictuz
est. voluit et orauit. vt non pateret. & deus voluit vt ip̄e pate
ret. Et sic h̄m sensū et voluntatem vt natura voluit pati. & pas
sionem refugiēbat. et deus voluit vt pateret. Et sic naturali af
fectū voluit contrarium voluntati diuine quo ad volitū. Igit̄ nob̄
etiā hoc licz. qđ oīs ip̄ius xp̄i actio n̄ra est instructio. Q̄to p̄ illā
orōem & aliam circa eā facta. oñdit nobis qđ voluntatem n̄ram
vt est rō et est deliberatiua debemus conformare diuine voluntati
in voluto scita. et cognita ip̄a voluntate diuina. et dēmus totuz
affectū n̄m in oībus illi subiacere. Ita qđ quicqđ petimus boni a
deo nobis largiri. aut aduersi remoueri sp̄ totum diuine volū
tati et diuine dispositiōi plenarie cōmittamus vt ip̄e dñs in ill
faciat sicut sue voluntatis est. Et sic scit bonum esse ad sui hono
rem et nobis p̄ficere ad salutem &c. Postq̄ aut̄ tercio venit inue
nit eos dormientes: & ait illis vt dicit Mar. ca. 54: Dormite
iam & requiescite. Et dicunt aliqui qđ ip̄e dñs licz non ponat i
textu euangeliōz descendit humane fragilitati. et dormiuit

aliquantulum in medio discipulorum prope oliueti. Et allegat au-
toritatem. Gen. 27. Vbi iacob dormiuit cum fugit a facie esau
in sermone angeli pacis amare flebant et quod supposuerit capiti la-
pidem. O maria virgo mater ubi es modo. Ecce filius tuus rex ce-
li et terre protego seu tecturam habet celum pro lecto. nudam terram
pro cervicali. percussio capitis credo lapidem: Cum ergo vndeum di-
scipuli aliquantulum dormiissent excitauit eos dicens. Sufficit
enim quod usque huc requie uistis: surgite filii mei surgite: ecce appin-
quat hora in qua filius hominis tradet in manus peccatorum: Surgite
eamus obuiam perituro et persecutoribus. ut non timentes et la-
titantes nos inueniant. ut cognoscant passionem meam omnino
voluntariam fore Jo. 18: Sciens ihesus omnia que factura erant su-
per eum precessit eis obuiam: et adhuc eo loquente: ecce ueniebat
iudas cum magna multitudine armatorum quos dederant sibi
principes sacerdotum cum gladiis. fustibus et lucernis quibus di-
xit iudas antequam exiret ciuitatem iherosolimam ad querendum christum
parate funes ad ligandum. gladios ad occidendum. omnes di-
scipulos. si uoluerint eum defendere caueatis. ne a uobis effugi-
at. ligate collum suum. et brachia. et in medio corporis sui. ut
nullo modo possit effugere manus uestras. Timebat enim iudas
ne christus uellet fugere sicut fecerat alia uice quando per medi-
um illorum ibat in monte. ubi eum precipitare uolebant. Lu-
14. Et etiam in templo quando eum lapidibus obrui disponebant Jo-
octauo. Aduenit iudas sumite uobiscum. arcus cum sagittis
acutis. quia discipuli eius fugere uoluerint ut eos sagittando
occidatis. Dico ueraciter. si unus tantum discipulorum euase-
rit hac nocte. totam populi multitudinem aduersus eos. nos
conuocabit quod uis ex manibus uestris per vulgum eripietur. Igitur
caute ambulate. ut omnes discipulos cum eo occidatis. uel
saltem capiatis. O latro desperate. es ei similis licetori desperato qui
postquam semel homicidium perpetravit amplius perpetrare non
timebit. Quid hi qui oues sunt fecerunt quod eos mori desideras
nisi quod tua uoluntas desperata ubique se demonstrat: Et quia
Jacobus similis erat christo: timebat iudas ne in capiendo er-
rarent. Unde dedit eis signum: dicens: quemcumque osculatus
fuerit ipse est. Tenete eum: et ducte eum caute dicit Augustinus.
Quid turba multa ad querendum. unus quid armatus ad querendum
inermem. quid nocte ad querendum. cotidie docentem in tem-
plo. figura tamen hoc fuit. 1. Re. 24. Assumens saul tria milia uir-
orum ad inuestigandum dauid: Cum autem appropinquauit ihesu dixit

eis ih̄s: quem queritis: At illi clamādo dixer̄t: ih̄m nazare-
nū querimus: Et dixit eis ih̄s: ego sum: a statim oēs retroz
sum cecider̄t in terrā: Sup quo dicit. Xu. Vbi nunc militū cho-
ors. vbi terror a munitē armoz. vna vox turbā sodijs ferocē
armisq; terribilē. sine telo vllō. percussit. repulit. a strauit. de⁹ ei
latebatur in carne. a qd̄ iudicaturus faciet. qui iudicand⁹ hoc
fecit. qd̄ regnaturus poterit. qui moriturus hoc potuit ppter h̄
aut dñs suos aduersarios oēs oipotēntis virtutis sue verbo q̄
si grandī quodā tonitruo pstrauit in terrā vt ex h̄ noscerēt qm̄
nihil possent adūsus eū nisi quantū ip̄e eis sponte pmitteret.
Sepe em̄ p̄us temptabāt eū apphendere a occidere. sed n̄ potue-
rūt. qz non dū venit hora eius. Ans. D bone ih̄s nō defensio-
nis causa fecisti. h̄ vt cognosceret hū a na p̄sumptio nihil posse
se aduersū te. nisi quantū pmitteret a te: Et qd̄ in iacuer̄t in ter-
ra pstrati dñs nō recessit de loco: sed in eodē loco māens: Cum
surrexissent de terra: Itēz int̄rogauit eos dicens: quē querit̄
q̄ dixerunt ih̄m nazarenū: Non em̄ eum agnoscere poterant.
nec cape donec ip̄e vellet. Et ppter h̄ subdit: Dixi vobis quia
ego sum. Et tūc hūerunt ip̄ius noticiā. a capiēdo eū licētia:
ppter qd̄ Sequit̄: Si ḡ me queritis sinite hos abire. q. d. Sic do-
vobis licētia me capiēdi. vt tam meis discip̄is nō faciatis.
aliqd̄ mah vt impleret s̄mo quē dixit Jo. 18: qz quos dedisti
mihi. non pdam ex eis quenq;: Tunc iudas accessit et dixit:
Aue rabi: a osculatus est eū: Salutauit vt discip̄us. a insidia-
toz erat occultus. Jere. nono. Pacem cum amico loquitur. a oc-
culto ponit eis insidias. Bernhardus. D infelix signum vbi
per pacem bellum. per osculum homicidium. per salutationem
innocētia condemnatur. ifigura huius habetur. primo. Re-
gum. vicēsimp capitulo. Joab tenuit mentum amase dicens.
mistrater salue quasi volens eum osculari. et cum gladio occulte
interfecit eum amasoz amase. et corripitur penultima vt dicit.
haco. Et alia figura machabeozum. tredecimo. Legitur qz tri-
phon p̄ncēps loquebatur. cum iuda machabeo verbis pacifi-
cis in dolo et sic comprehendit ipsum. erat enim consuetudo iu-
deozum osculari seinuicem. cum amicus venit ad amicu. Ad sig-
nificandū qz ingressus erat pacificus. scdo. Corintozum. vl-
timo. Salutate inuicem in osculo sancto propter qd̄ institutum
est. qz sacerdos osculatur altare. cum accedit ad missam. Sed vi-
de osculū in missa significat qm̄ p̄ eleuacōez cācellat̄ māibz sac-
dos orauit dicens Supplices te rogam⁹. osculat̄ altare. qd̄ osculū

significat ec. qd par est facta inter deū et hōiem. p passionē xp̄i
Item heri in die Jouis agnus dei cantabat. sed negabat par in
signū hodiernae traditōis. qd factum est p iudam. Sequit̄: Et
dixit illis ih̄s amice ad quid venisti: D magna pietas dei. pdi
tozem amicū vocat. Erat em̄ xp̄s amicus iude affectu. si tm̄ pe
nituisse. Subiunxit xp̄s: Juda osculo tradis filiū hoīs. q. d. no
minis tui. ⁊ mee familiaritatis recordare. ⁊ reuoca amicū tuū
a tanto scelere pditōis. Ecce iudā terruit. nec auersus est a sua
via mala. sed nec t̄ba quā pstrauit. Sed q̄re hūc et hāc terruit
r̄ndit. Cri. Ne quis dicat. qm̄ ip̄e iudas ad h̄ induxit. vt ip̄m
occiderent. seip̄m in manus eoz tradēs. vñ ⁊ m̄ifeste eis ostē
dit oīa que sufficiebant eos reuocare ab eoz malo pposito. sed
nec maiestas miraculi. nec pietas b̄nifici eos reuocauit. Querit̄
ad qd indigebāt signo osculi tū facies xp̄i nota fuit p totā iude
am. Ad h̄ dicit p̄ dupl̄r h̄m. Drige. Vno mō qz due forme fue
runt in xp̄o. vna h̄m quam eū oēs videbāt. Alia h̄m quā traf
figuratus est in monte corā discipulis. Alio mō qz vnicuiqz ape
bat xp̄s h̄m qd erat dignus. sic de manna scriptū est. qz hēbat
sapore ad oēm vsum duentē. sic etiam verbū dei n̄ s̄l̄r oīb̄
appet. Tercia h̄m. Cri. magis ad l̄ram d̄r. qz multociens ab
ip̄is detentus ptransiit. nescientib̄ eis. ⁊ iā indigebat signo:
Tunc accesserūt ⁊ manus iniecerūt in ih̄m: et tenuerūt eum: Con
gruit vt p̄uaticatio iudeoz. p̄uaticatōe p̄moꝝ pentū eet filis
Nam eua ad lignū accessit. manus extendit. fructū tenuit ⁊ co
medit. Sic isti pedib̄ accesserūt. manus extenderunt. ⁊ ih̄m te
nuit. D impietas. cur te non terruit vox p̄uisionis. cur nō reuo
cant opus pietatis. qd est qd oparis. iniecerūt manus. in quē non
in discipulos. qz in pt̄ate tua nō est. h̄ d̄ni. vñ d̄ic. Cri. Euāgeli
sta oñdens qz nō fuerit ppositū eoz. qz tm̄ capent ih̄m. Sed v
tus ih̄u phibuit ne capent suos discipulos q̄s nob̄ missur⁹ erat
ad instruendā fidē. Quis fidel̄ dilectiss̄ estimare posset. q̄nto hor
rore eū inuaserint. q̄ntis ve p̄uisionib̄. quib̄ obpb̄is. q̄bo ve
ctūeliseū tractauerint. q̄ t̄a diu ap̄h̄ndē desiderabāt. vllulan
tes ⁊ latrātes tanq̄ canes in venatu. Vñ impletū est illud. ps.
Circūdederūt me canes mlti. ⁊ siliū malignāciū obsedit me. alii
itaqz vellabāt comā. alii fricabāt vl̄ vellcabāt māib̄. alii stride
bāt dentib̄. alii strepēbāt pedib̄. ⁊ quēadmodū pynul⁹ inter
canes ⁊ agn⁹ in lupos fremebāt in eū ⁊ ligauerūt eū stridissime
vt fere crudelissime insup fremebāt i eū ⁊ trudeo ih̄do ita ad terrā
proiciendo. blasphemando. et quantum humanus sensus vix
posset ap̄h̄ndere. Et ligauerūt eū trib̄o sumib̄ qd r̄p̄sentat sc̄ta

mī ecclia. in ornatu sacerdotū. scz manus in vnā finem. ⁊ vnā
in collū. ⁊ vnā circa lumbos. Et h̄ dupliē de causa. p̄ma ne ma
nus eoz euadat. dixit em̄ eis iudas: Tenete eū et ducite eum
caute. Sc̄da qz intēdebāt eū occidere. diē em̄. Glo. qz mos eēt
iudeis. vt quē intēdebāt occidere. ⁊ iudicabant dignū morte
vindū mortū tradidē: Videntes autē discip̄lī dixerūt nōne qui
p̄cutimus in gladio. ac si diceret. licz nobis p̄ defensione gla
dio p̄cutere. Sed inter mediū illoz verboz petr̄⁹ auiditate de
fensionis. Exemit gladium. ⁊ amputauit seruo pontificis auri
culam eius dextrā. erat autē nomē h̄uo Malchus: Videntes autē
discip̄lī. qui cū eo erāt qd̄ futuz erat dixerūt ei. Lu. 22. Dñe si
p̄cutimus in gladio: Et ecce vn⁹ ex eis scz Petrus. q̄ zelo ar
debat p̄ cetens. non expectauit r̄nsionem xpi. sed extendit ma
nū suā. ⁊ exēit gladiū. ⁊ exēxit. ⁊ p̄cutēs seruū sūmī sacerdotis
cui nomē malchus. vt dī. Jo. 18: Amputauit auriculā ei⁹ dex
tram. R̄ndens autē ih̄us factum scz corrigens. ⁊ zelū petri non
vitupans: s̄mite vsqz huc. ⁊ p̄mittite p̄ualere maliciā eoz vsqz
ad captiuitatem. ⁊ vsqz ad mortē meam: Et cū tetigisset auri
culam eius: sanauit eū: Neqz tunc cū male faceret. ei oblitus est
miserere. deus neqz retinebat ira sua mias suas. ⁊ reddidit bona
p̄ mal. Dsee. 14. Saluabo stricōes eoz. diligā eos sp̄otanie qz
auerfus ē furor me⁹ ab eis. Sed. d. q̄re sanauit eū. R̄ndet̄ pp̄t̄
tria. p̄mo p̄pter astanciū p̄sionem. sc̄do p̄pter discip̄loz in fide
⁊ fortitōez. tercio nobis in exemplū. vt ⁊ nos inimicos n̄ros di
ligamus. Lu. b̄n̄facite hys q̄ nos odēt: Tunc illi ait ih̄us scz
petro: Coniute gladiū tuū in locū suū. ⁊ in vaginā: oēs em̄ q̄
accepit gladiū p̄p̄a auctoritate p̄ crudelitate vindicte. n̄ amo
re iusticie: gladio p̄ibūt. ⁊ ip̄a vindicta erit eis cā p̄dicōis. Et
diē glo. interlimiaris. Mat. 26: An putas qz non possū rogare
p̄reni meū: ⁊ exhibebit mihi plus. 12. legiones āgeloz. q. d.
h̄m Jero. Nō indigō auxilio. 12. ap̄loz quo possū m̄ h̄re. 12.
legiones angeloz: quō ḡ implebunt̄ scripte. qz sic optet fieri
Ex illo articulo tentionis saluatoris tale p̄t sumi documentum
morale. Qz sic xps amore n̄ri seip̄m voluntarie tradidit capti
uum iudeis. sic ⁊ nos p̄ eius amore nosip̄os. ⁊ oēs sensus n̄ros
dēmus captiuare in obsequiū xpi. viz vt oculi captiuent̄ ab illi
cūto iussu. aureos a noxiō. auditu. lingua. ab otiosis s̄monibz
⁊ detractionibz ⁊ vitupariis et sic de aliis. Seq̄t: In illa hora di
xit ih̄s t̄bis: tāqz ad latronē existis cū gladiis ⁊ fustibz p̄phen
dere me cotidie apud vos sedeby in tēplo docens: ⁊ me n̄ tenui
stis hoc aut̄ totū factū est vt implerent̄ scripte p̄phetaz̄ Ysa. 53.

Tanq̄ ouis ad occisionem ductus est. Jere. 11. Ego quasi agn⁹
mansuetus qui portatur ad victimas: Tunc iudas exclamavit
Nolite timere comprehendite hunc seductorem. q̄ e saluator et redēp
tor mundi: Tūc deiecerunt eū in terram: ⁊ ligauerunt eū sicut
latronem. in collo. in brachys. in medio corpis: ⁊ clamauerūt
alta voce: Moriat hic latro ⁊ seductor. ps. Lauda aia mea do
minum. dñs soluit apeditos. Sed q̄re ligauerūt manus mitissi
mi dñi. cū ipso in nullo resisteret. neq̄ in aliquo obloq̄ret. Re
spondet p̄mo. ne man⁹ eoz effugeret. dixerant em̄ eis nequissi
mus iudas. q̄ teneret eū ⁊ ducerent eū caute. Secdo qz itē debāt
eū occidere. mos aut̄ erat eis vt q̄ morti iudicarent dignū vni
cū p̄sidi traderent. Tercio p̄pter miserū. qz xps nos pctis liga
tos soluere debebat. Ideo ipse ligari p nobis optabat p̄us etiaz
dictū est. Ter legiē dñs ligatus ē. p̄mo in captiuitate vt dictū
est. p̄mum ligatū duxerūt eū ad annam. Joh. 18. Secdo de anna
ad cayphā. Tercio cū ducebat ad pilatū. Vñ Mat. 27. Vm
dum duxerunt eū ⁊ tradiderūt poncio pylato. Sequit̄: Tūc dis
cipuli relicto eo fugierūt oēs: Et sic impletū ē illud qd̄ dixit eis
dñs: Dēs hac nocte scandalū patiemini in me: qz scriptū est p
cutiam pastorē. et dispergent oues gregis: Ista fuga aploz ide
nudaōe altariū designat. Signat ec̄ i extinctiōe lucernaz i ma
tutinis. Et i missa qñ patē abscondit tal̄ occultatio patene sig
nificat fugā aploz. Quāuis aut̄ vt dictū est t̄ba ex p̄cepto dñi
discipulos abire pmiserit ip̄i tñ pauore p̄teriti mētē ad fugā pm
ti erat. In hac re p̄ amonem vt nūq̄ a xpo sp̄ualiter fugiam⁹
⁊ xpo aut̄ q̄ est v̄itas ⁊ iusticia fugit ois q̄ ex timore mūdano
aut ex amore p̄sentū. aut q̄cunq̄ ex cā facit. ⁊ tra iusticiā ⁊ tra
veritatē. Secdo qz apli ad temp⁹ fugierūt. ⁊ cito ad dñm redierūt
doctm̄ qz si aliqn̄ ex fragilitate hūana deū offēdim⁹. ⁊ deserim⁹
peccādo nō id̄ despemus. sed vt apli cito redeam⁹. vñ dicit hic.
Remigius. qz apli relicto eo fugierūt in hoc de monstrat fragili
tas disciploz. q̄ em̄ de ardore fidei pmiserūt se mori cū eo nūc tñ
more fugiūt immēores sue p̄missionis qd̄ videm⁹ impleri i hi
q̄ p amore dei magna se pmittūt facturos ⁊ postmodū non im
plet. nō tñ despare dñt. h̄ cū aplis refūgē. ⁊ p p̄niā respicē
tercio doctm̄ qz si illi q̄ vident ec̄ aia n̄ri si vnq̄ tales redunt a
nob. ⁊ nob̄ d̄iliū. ⁊ auxiliū sub̄t̄hāt h̄ eq̄nūē ferre debem⁹. mēo
res qz ec̄ dñs h̄ p nob̄ sustinuit. cū apli sui dilecti eo relicto oēs
p̄ter fugierūt. Et licz pet. cū ceteris discipulis fugientibz fugeret
postea tamen reuersus comprehensum dominum et ligatum euz
duceretur ad annam. sequebatur ex amore. h̄ p̄ timore sequebat̄

a longe vt ibi dicit de ligatōe figura. Gene. 22. Legit q̄ abra-
ham ligat ysaac filium suum vt imolaret eum. Et Judi. 18. Le-
git samson a dalida ligat vt occidat. Sequit Mar. 14: Adole-
lescens aut quidā sequebat amictus sindone sup nudo ⁊ tenue-
runt eū: At ille relicta sindone nudus pfugit ab eis. Dicunt q̄
dam hūc fuisse iohem euangelistaz. Alii dicunt q̄ fuerit iacobo
minor. Alii dicūt q̄ fuit quidā adolescens. q̄ secutus fuit eū de
hospicio. vbi dñs hūit cenā cū discipulis suis s̄m Gre. relinquit
q̄ fuerit Jo. euāgelista. *Tristis m̄r.* Si iam videres filiū tuum
derelictū ab oībo aiās. et sic manibz crudeliū iudeoz ligatis cla-
mantiū moriat seductoz iste deficeret p̄ dolore. *Aduertite dñs*
anteq̄ capet fecit tria magna miracula ex quibz clare noscē po-
terant iudei veritatē diuinitatē. ⁊ auerti ⁊ a suo malo p̄posito f̄
uocari. p̄mū fuit qd̄ dixit solo verbo quo r̄ndit. ego sū. q̄si quo-
dam magno tonitruo p̄strauit in terrā istam multitudinē fero-
ciū et armatoz hoīm. ⁊ h̄ est s̄le illi miraculo qd̄ dñs i die pal-
maz fecit eiciens ementes ⁊ vendentes de templo q̄ Jero. dic-
fuisse vñ de maioribz miraculis xp̄i. Scdm̄ miraculū fuit q̄ cū
p̄mittere voluit p̄tatem ip̄m capiendī. tunc p̄cepit eis. vt suos
discipulos abire p̄mitterent q̄ et ex p̄cepto xp̄i. ⁊ diuina v̄tute
eius facere coacti sunt quibz inuidi in quo vtiq̄ sue maiestātē po-
tentiā. Scdo oñdit. cū inimicos suos sic iussit vt linerent abire
discipulos qd̄ ex suo p̄cepto fecerūt. et extra suū p̄m̄ p̄posituz. vñ
dicūt. Cri. euāgelista oñdens. Jo. 18. Q̄ hoc non fuit illoz p̄po-
sitū. sed virtus eius q̄ p̄phensus erat. subiungit vt impleat ser-
mo quē dixit. qz quos dedisti mihi nō pdidi ex eis quenc̄. ter-
cium miraculum fuit q̄ sanauit malchū vt dictum est sup̄: Et
cum tetigisset auriculā eius sanauit eū. Criso. dic̄ ad p̄positum.
Ne quis dicat qm̄ ip̄o iudeos ad hoc induxit. vt eū occiderent
seipm̄ in manibz eoz tradens maifeste. oñdit eis oīa que suffi-
ciebant eos reuocare. sed qz manebāt in malicia sua obstinati ⁊
nec maiestas miraculi. nec pietas b̄nficii eos reuocabat. et ita
nullā de cetero h̄re poterāt excusatoz. De hoc figura. 1. Re. 19.
Dauid sp̄ coabat seruiē sauli ducēs filiā eius in vxorez. et hostē
eius goliā interfecit. ⁊ malignū sp̄m̄ a sale p̄tes fugauit ⁊ dolo-
res ei⁹ cithara mittigauit. Et m̄ ip̄e saul die noctuz aditerficiē
dū dauid diligenti laborauit Sic xp̄s fili⁹ dei iudeis miracula ⁊
multa bona oñdit. et filiā eoz duxit in matrimoniū qm̄ scz hu-
manitatē suā de genē iudeoz recepit inimicos vt pharaonē ⁊ cete-
ros corā ip̄is p̄struit citharā ei⁹ p̄cussit qm̄ sanas doctrinal eis de-
dīt eis vexatos eoz a demōio libauit ⁊ tñ die noctuz occidere

eum cogitauerant: Comprehendentes autem eum duxerunt eum. Unde
iudei non introduxerunt eum per illam portam per quam exiit. Sed in-
troduxerunt eum per vallem iosaphat per auream portam que dicitur
antea portante. quia auz salomonis et omnes alie res auz valentes
introduxerunt per illam portam. et nihil aliud et etiam sacrificia que of-
ferebant in templo introducebant per illam portam. vñ xps per aua-
riam portam in mundum venit sed vñ virginis ingressus dig-
num fuit ut ab hoc mundo egredi volens ad patrem introduceret
per auream portam. Et cum ista porta et platea sederent scribe et pha-
risei. igitur propter securitatem ne ihs eis raperet. vñ dicit Gre. quod omnes
principes sacerdotum et scribe exiuerunt cum maxima multitudine ad por-
tam civitatis vociferando dicentes. Ecce captus est latro. demo-
niacus seductor. populi. legis violator. picentes lutum circa eum et dux-
erunt eum sic ad annam primum: Comprehendentes autem eum etc. Vñ
tunc ligatum cum maxima vehementia traxerunt extra ortum. Cum autem
hinc aliquos pervenissent ad finem orti versus civitatem ubi curre-
bat torrens siue fluvius cedron ipsi per ponticum transierunt. sed
optavit dominum per aquam diuagare vulgariter vuatten et propter lon-
gam eius mansionem in orto quam fecerat. et propter aque frigiditatem
quod totum corpus eius infrigidatum est. quod dentibus cepit stridere per
frigore tunc impletum est illud psalmus. 68. Saluum me fac deus quoniam in-
trauerunt aque usque ad animam meam quod david in persona christi longe
ante pre dixit: Cum autem pervenissent ad civitatem: chorus ergo et mi-
nistri iudeorum et tribunus apprehenderunt ihm: ligaverunt eum et adduxe-
runt eum ad annam primum: Erat enim socer cayphe: qui erat pontifex ante
illius qui eum dederat asilium iudeis: Expediit unum horum mori pro populo
ut non tota gens periret. Nota Bern. dicit quod non sine magno hor-
rore et dolore hunc cogitare potest quod eum duxerunt. ipsi enim duxe-
runt eum unus per vestem. alius per collum. tertius per crines. Notandum quod
christus voluit ligari propter quatuor. primo ut ipse solueret nostrorum peccatorum
vincula. Secundo ut nos sibi alligaret vinculo caritatis. ne nos le-
viter ab ipso possumus liberari. tertio ut ligemur omnia membra nostra.
primo linguam ne detrahemus proximo. Quarto ut simus alligati proximis
vinculo supne caritatis sic et ipse nobis fecit. Quanto ut sic ipse liga-
tus fuit ita debemus et nos ipsos ligari vinculo perfectissimae obedientie
propter eum qui pro nobis ligari voluit. Nota cohors est congregatio militum
quia multi de familia fuerunt ibi. Tribunus qui preest etc. Sed quare duxerunt
eum. primo ad annam. cum ipse non esset summus sacerdos ante illius. hunc cay-
phas triplex est ratio. prima quia eundem ad cayphe domum habebat transire a-
nte domum anne. Ideo intraverunt domum eius. propter ipsius re-
verentiam. quia precedenti anno pontifex fuit summus. secunda ratio quia potestatis

Tunc singulis annis vendebat. et isti duo scilicet annas et cayphas
quali alternatim erant pontifices propter quod pontifex habebat quod
predecessori anno fuerat. Tercia ratio ut christus coram pluribus iudicibus con-
demnatus videretur magis dignus morte: Sequebatur simon pe-
trus a longe: et alius discipulus scilicet iohannes. ut viderent finem. Li-
cet isti primo fugisset sicut alii postquam secuti sunt christum. quod feruentiores
aliis erant: Discipulus autem iste scilicet iohannes. notus erat pontifici quod
filius erat piscatoris forte missus a patre suo scilicet Sebedeo portan-
do in iuventute ad domum anne piscis. inde forte annas habuit no-
ticiam eius. idcirco intrauit iohannes. cum ihesu atrium pontificis: Petrus
autem stabat ad hostium foras: exiit ergo discipulus alius et intro-
duxit petrum: Dicit ergo petro ancilla hostiaria: Nunquid et tu ex disci-
pulis es hominis illius: quasi diceret videtur quod sic vidit eum timi-
de intratum et sic habuit de eo suspitionem: Dixit ille non sum: et
Mat. 26. dicit: Nescio quid dicis: hinc Mar. ca. 14: Neque scio ne-
que novi quid dicas. Sed. Lu. 22: Dixit mulier non novi illum
Crispianus nullus armatus esse querebat. sed ancilla simplex non dicit se
ductor esse. sed discipulus hominis quasi miseratis et ad misericordiam flexa
Et statim gallus prima vice cantavit. sed hoc petrus non audiuit
quod tentus erat voce mulieris: Princeps autem sacerdotum scilicet annas
non quod esset sed fuit: interrogavit ihesum de duobus scilicet de discipulis
et doctrina sua. Sed dominus de primo non respondit quod hic nihil de disci-
pulis respondere potuit. quod principaliter inter eos statim audierat au-
re interiori seu diuinitate ipsum negasse. Sed de secunda interrogatio-
ne respondit dominus: Ego palam locutus sum in mundo: Ego spiritum in synago-
ga docui et in templo in quo omnes iudei conuehant: et in occulto lo-
cutus sum nihil: quod me interrogas: interroga eos qui audierunt quod
locutus sum ipsis: Ecce hi sciunt quid dixerim ego: hinc cum an-
disset vnus ministrorum assistens dedit aliquid ihesu quod sonus in to-
to palatio insonuit et quod vestigium digitorum remansit in maxilla
Sic quod dominus de illa percussione tanquam ebrius vacillauit vna ibet dicitur
Sic respondens pontifici: respondit ihesus amice: si male locutus sum testi-
monium prohibe de malo: si bene tunc me edis et percussis. Est autem ala-
pa percussio maxille iuxta illud. 3. Re. 22. Quod sedechias rex percus-
sit michiam prophetam ad maxillam quod propheta tunc malum ubi glosa
Solet alapa per iudicandis offensionibus verborum: Si male lo-
cutus sum etc. Super quo Mat. Ecce quod ista ratione. verius. mansue-
tus. et iustius potuisset eum dominus facere illi quod eum percussit celesti ig-
ne summi aut terra absorberi. aut arreptum a demonibus vexari.
aut etiam alia grauiora pena puniri. quid enim hoc per potentiam
non potuisset per quem factus est nisi patientiam nos docere voluisset

quia vincit mundus. Nota magister in sco. histo. dicit. Dicit
ihesus patienti maxillā non actu ipso pbendaē esse alterā. sed
aīo patū esse ad recipiendū si opus fuerit. Volūt aliqui q̄ ille
fuerit malchus. cui x̄ps in orto sanauit aurē. Criso. D. dulcē ih̄s
sus q̄ patientē sustines in tempore q̄ ita dure punis in seruo tuo.
nā ap̄lo suo thoma alapā datā in nuptiis sic dure puniuit q̄ ca
nis manū eius qui eū p̄cusserat in medio aule laceratū p̄ leonē
a poeta uit. Sed dīceres. quare x̄ps nō prebuit p̄cūcti aliā ma
xillā. cū tñ dixerat Mat. 2. Siquis te p̄cusserit in vnā maxillā.
prebe ei alterā. Rūdet q̄ verba ih̄su itelligunt si esset necessariū
et vnus p̄ueteret mō x̄ps bene sciuit q̄ mīme int̄ illos p̄ficeret
q̄ maiora fecit q̄ si etiā hoc fecisset. Etiaz rūdet san. Aug. q̄ nō
solū prebuit eis aliā maxillā. sed dedit eis totū corp̄ ad flagel
landū et crucifigendū x̄. Et nota q̄ ista plaga fuit magna. vt
hodie videt̄ in veronica quā x̄ps impressit istī mulieri emozri se
q̄ iuit ad mortē. et fuit in maxilla sinistra. sed imp̄mendo appa
ret in maxilla dextra. Et videt̄ q̄ vnda manu nō potuit tantū
liuorē facere. ideo verisimile ē q̄ cū cirotheca ferrea in manu per
cussit. quāuis hoc in euangelio nō habet̄. et tūc misit eū an
nas ligatū ad cayphā pontificē: et illi tūc suscipientes eū cū ma
gno strepitu eduxerūt extra domū anne currentes cū impetu p̄
pleteā in domū cayphē. tūc primo puenit clamor ad aures dolo
rose matris. discipuli em̄ qui fugerāt h̄m Anshel. venerūt in be
thaniā ad matrē dñi que erat in domo Marthe lacrimando di
centes. Deu nobis dñā nostra magister noster captus ē. sed ne
scimus quo ductus. vtrū adhuc viuit nescimus vel mortuus ē
Et quibz verbis mater x̄pi amefacta quā Martha. et maria le
uantes solabant̄. ipsa vero p̄ totā noctē illā lacrimando suspi
rando in domo p̄mansit cū discipul̄ istis et mulieribz vsq̄ ad or
tū diei hodiernē q̄ nō deuit eā tempibz nocturnis p̄ campū so
lā: cū ergo x̄ps ductus esset ad palaciū cayphē Petrus et Jo
hannes simul int̄uerūt cū aliis. et posuerūt se iuxta ignē cū ali
is in medio aule. et calefaciūt se. q̄ frigus erat. tūc Petrū que
dā ancilla erat int̄uita sedentē ad lumē et dixit ei. et tu cū ih̄su
nazareno eras: q̄ audientes qui etiā astabant ad ignē. et vi
dentes eū timidū: dixerūt. Vere tu ex illis es. naz et loq̄la tua
manifestū te facit q̄ et gallileus es. Tūc incēpit Petrus detesta
ri et iurare q̄ nō nouisset hōiem dicens: Juro p̄ deū vniū q̄ nū
quam vidi plus hominem istum: Tūc vnus ex seruis pon
tificis cognatus eius. cui Petrus abscidit auriculā. Nonne vidi
te in orto cū illo. et ille cepit anathematizare q̄ nescio homines

quem dicit. Et statim gallus secundo cantauit: Dicit magister in
sco. histo. fm ordinē iohannis videt trina negatio petri incho-
ata in atrio anne. et summata in atrio caiphæ. fm alios. qz nō
faciūt mentionē de anna. videt tota facta in atrio caiphæ. Aug
in li. de cor. euan.asseruit totā factā in atrio anne. et que di-
cā sunt post missum ihesū ad caiphā. recapitulando dicta sunt.
Nota ordinē negationis. pmo dixit. nescio quid dicit. secūdo cū
iuramento negauit. tercio cepit detestari. qz nō nouisset hōiem
Hoc est qd dicit puer. 18. peccator cū in pfundū peccati uenerit
attemit. vñ gre. peccatū qd primo p pniā nō diluit. mox suo
pondere ad aliū trahit. sic accidit petro. vñ aug. in desimbolc.
latro inquit xpm agnouit. quē petrus negauit. in petro mon-
strat quēcūqz iustū nō de se debere presumere. in latrone monstra-
tur multū impiū. auersū non debere diffidere. timeat qd bonis
ne pdat per supbiā. et malus ne desperet ppter multā maliciā.
Querit hic quare xps pmisit petz cadere. et hic mltiplex rō red-
dit. Primo vt nullus de se presumat. Secūdo vt quisqz plus a
xpo qz a seipso credat. Tercio vt alij prelati addiscerent quali-
ter subditis compati deberent. Greg. Omnipotens deus pma-
pem aploz pmisit cadere. vt in sua culpa disceret quantū aliis
misereri deberet. Quarto vt erroz hereticoz sfunderet dictū. qd
caritas semel habita nō amittit. nec amissa potest iterū haberi.
cuius contrariū omnino patuit in petro. Itē fm Greg. Vt fortior
resurgeret. Alia cā vt magister. M. Ne aliquis ppter quecūqz
peccata desperet. cū petz qui ter dñm negauit. nō solū simplici
verbo. sed etiā pūrio et anathematizatione videt. nō solū veni-
am ascutū. sed et principē aploz. ac post xpm caput eē asitu-
tū. Et ideo dicit Bonauen. Non pditoris desperantē perfidiā
sed potius principis aploz sedare pniā aīa que peccasti. Que-
rit quare omīs quatuor euangeliste ita concorditer trinā petri ne-
gationē scripserūt. Rñdeo. descripserūt nō petz accusantes sed
erudire nos volentes quantū malū est in omnibz. deū non ob-
tempare. sed in se sfidere: et auersus dñs respexit petz: nō oca-
lo carnali. sed oculo misericordie diuinitatē sue. fuit em petrus
in exteriori atrio cū eis qui se talescerūt. et dñs in interiori domo
qz ideo sequit: et recordatus ē petrus uerbi dñi. qd dixerat pe-
rus. pūisqz gallus uocē bis dedit. ter me negabis. et egressus fo-
ras fleuit amare: Ecce qd in domo caiphæ nō erat locus pnie. qz
ideo exiuit et intrauit quendā lapidē seu locū. qui mō gallican-
tus uocat. fm magistz in histo. scol. et ibi plorando sine inter-
missione sedit. donec dñs surrexit a mortuis. et sibi apparetis.

peccatū dimisit. Et dicit Nicolaus de Lira allegans ad hoc ite-
nerariū Clementē. q̄ Petrus extūc traxit in consuetudine. vt a
p̄mo galloꝝ cantu vsq; ad horā matutinā staret in orōne flens
p̄ illa negatione. Itē Aug. dicit. q̄ hec oia facta sunt in domo
Anne. Et hec est prima pars. et continet. xj. articulos passionis
quib; externe et interne passus ē. Primus ē pauor et tristitia.
secūdus. agon in q̄ sudauit sanguinē. tertius fuit venditio. que
lz prius fuerit incepta. iam tñ ad complementū acta. quartus.
eius traditio. quintus. eius captiuatio. sextus. eius ligatio. se-
timus. discipuloꝝ fuga. octauus. ductio miserabilis. nonus. An-
ne presentatio. decimus. Petri negatio. vndecimus. alape percus-
sio: Princēps autē sacerdotū et omne consiliū querebant falsū testi-
moniū contra ih̄sū. vt eū mortū traderent. Mat. 26. Et nō inue-
nerūt. Alij dicebāt q̄ sabbatū non seruaret. alij q̄ d̄ legē Mo-
ysi predicaret: Sed q̄ illa fuerūt discōuenientia q̄ ipsis in sua
doctrina sup̄ his rēdit. vt patet p̄ euangelij seriē. q̄ p̄mo cū sa-
bato curassent dixit eis. Siquis haberet bouē quē non exheret
de puteo die sabbati. et de secūdo dixit. si credidistis Moyli cre-
dite et mihi. Psal. consiliū malignantiū possedit me. nō attenden-
tes illud Exo. 20. Non falsū testimoniū dices. q̄ nullū falsū di-
cebat sup̄ quo posset adēnari. Psal. Insurrexerūt in me testes
iniqui. et mentita ē iniquitas sibi: nouissime autē venerūt duo
falsi testes: duos adducūt vt legē seruare videant. Deutro. 19.
non stabit vnus testis d̄ aliquē. sed miseri tñsgrēdunt legē. q̄
falsos adducūt. hoc figuratū fuit i Naboth p̄ vinea sua. 3. Re.
21: et dixerūt hic. s. x̄ps possum destruere templū dei q̄ post tri-
duū reedificare: Falsitas huius testimonij manifesta ē ex tribus
Ex mutatione. q̄ dñs nō dixit possum destruere. sed dixit sol-
uere. nec dixit reedificare. sed dixit. excitabo illud q̄ templo vi-
uenti nō materiali auerit. Secūdo ex additione. q̄ addiderūt
ei. q̄ dñs nō dixerat dei. sed simpliciē soluite templū hoc. q̄ i tri-
bus diebus excitabo illud. Tertio ex intensione. q̄ nō eodē sen-
su quo dñs dixerat retulerūt. nā dñs dixerat de templo corpis
sui. p̄dicens suā passionē in templi solutione. resurrectionē in ex-
citatione. Iudei autē ceperūt de templo materiali lapideo: q̄ sur-
gens p̄ncēps sacerdotū. et ait illi. nihil rñs ad ea q̄ illi aduer-
sum te testificant: Beda. ad responsum puocat vt ex occasione
sermonis locū accusandi inueniat. Psal. 34. Que ignorauit inter-
rogauerūt me: ih̄sus autē tacebat: q̄ hoc ideo. p̄mo q̄ pontifex
indignus erat q̄ testes. Prover. 21. In auribus insipientiū ne lo-
quaris. despicūt doctrinā eloquij tui. q̄ s̄m Aug. Aperta men-

dacia nō sunt rñsione digna. secūdo vt suā patientiaz oñderet
nob in exemplū. Isa. 53. Quali agnus corā tendente se obmutē
scit. et nō aperuit os suū. Et ideo cū preses pontificij nō potuit
habere rñsum hm volūtate suā vehementē accendebat in eū odio
vñ indignatus caiphās dixit ad ihesum. Adiuuro te ꝛc: Et prin
ceps sacerdotū ait illi. adiuuro te p deū viuū: Jero. Quid adiuuras
ipiissime sacerdotū xpm. an vt accuses. vel an vt credas. Si vt
accuses arguūt te adēmnare tacētes. si vt credas. quare cōfidenti
credere noluisse: vt dicas nob si tu es xps filius dei bñdīdī: De
duobz intergāt. que vera erant in xpo. qz erat filius dei hm di
uinitate. et xps. qz xps dicit quasi crismate vñctus. iā bis fuit i
terrogatus. ideo rñdit iuxta illud ecclē. 38. Si bis i terrogatus
fueris. habeat caput tuū rñsus. etiā rñdit ob reuerentiā diuini
noīs inuocati: Dixitqz illi ihesus. tu dixisti: scz veritatē: qz ego
sum: q. d. ex q sūmus pontifex in lege discere potuisti. qz ego sū
xps filius dei viuū: verūtñ dico vob. amodo videbit filii hōis
sedentē a dextris virtutē dei. et venientē in nubibz celi: qz in ex
tremo iudicio sic videbit ab istis. qui eū adēmnauerūt iniuste:
Tunc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua: sibi imponendo
blasphemā in signū mortis blasphemantē. qz hm raba. modus
erat iudeoz cū aliquid blasphemū audierāt. scindebāt vestimen
ta in signū mortis blasphemantis sic ezechias cū audiuit verba
rapshates. Isa. 37. Sic paulus et barnabas cū cultu diuino hono
rarent. Act. 14. dicens blasphemauit. blasphemare ē attribuere
creature qz soli dei ē. vel attribuere deo qz creaturæ ē: quid ad
hoc egemus testibz. auditē blasphemā. quid vob videt: hoc se
ut ne videat precipitantē agere et pcedere. sed cōsulte agere. ma
gis ē puer sitas. prius sniam dedit. et nō cōsiliū querit: et illi re
spondentes dixerūt. reus ē mortis: et ita fuerūt ipsū accusantes
discutientes et sniam pferentes: tūc expuerūt in faciē eius. Isa.
5. faciē meā nō autē ab increpantibz et cōspuentibz in me. Job
30. faciē meā cōspuere nō verent: et colaphis ceciderūt: cola
phicare ē pcutere i collū. Isa. 50. Corpus meū dedi pcutientibz
et genas vellentibz. Psal. 37. Quā in flagella patus sū: alij autē
palmas in faciē eius dederūt dicentes. pphetisa nob xpe quis ē
quite pcessit: Dic impletū est illud tren. 3. Dabit pcutenti se
maxillā. saturabit o pprobriis. Job. 15. Exprobrantes pcesserūt
in faciē meā. Proū. 17. Non ē bonū damnum inferre iusto. nec p
cutere principē qui iuste iudicat: et velauerūt faciē eius: Querit
quare velauerūt faciē. Rñdet qz ita delectabil erat aspectus et co
ruscabat claritate. qz qñ xpm in faciē pcutere volebant ppter cla

ritatem manus retraxerunt. Et ideo vt maiori audacia percutere
possent. velauerunt faciem quā sancti patres ipsoꝝ tū multis
suspitiis desiderabant videre. et tū multo desiderio diu clama-
bant. Distende nobis faciem tuā et salui erimus. veni ⁊ ostende
nobis faciem tuā qui sedes sup cherubim: et patientes dixerūt
pphetisa nobis xꝑe quis est qui te percussit: Et nota ex dictis. qd
in summa quinq; oꝝ probria intulerunt dño. Primū. colaphis
euz cederunt. Secundū. qd manib; extensis percuebant facie ei-
us. vñ dicit euangelista. abij palmas in facie dederunt. Tertiū.
qd vuluū eius polluerunt. vñ euangelista. et expuerunt in facie
eius. quia ppriū erat iudeoꝝ. aspuere in facie. et hoc in magnū
vituperiū. vnde in lege iudeoꝝ fuit. vt qñ pater aspuisset puel-
le in facie eius ita abhomiabilis habebat qd adminus septē die-
bus oportebat eā esse sequestratā a cōmumione hominū. vt ha-
bet deutro. 22. Quid ḡ fuit turpis. quid despectus. quid ig-
nomiosius ⁊ vituperius qd expui in facie xꝑi. In facie aut xꝑi
expuamus. primo qñ scientiam nostrā sedis cogitationib; et
actionib; polluit. quia xꝑs scientiā suam inhabitat. ḡ in facie
suā aspuū voluit vt nos lauaret. Secūdo in xꝑi facie aspuūt qui
iustos et sanctos in pñti vita atumeliis afficiūt. Tercio illi in
xꝑi facie aspuūt. qui eucaristiā indigne sumūt. Quarto. qui pe-
latoꝝ suos detinuit. et eis obedire nolunt. Quartū. facie eius
desiderabilē velauerunt. Quintū fuit pphetandi irrisoria postula-
tio dicens pphetisa. Sextū potest addi vellificatio genaz eius
dicit eūm pꝑ. x. a. Isa. 50. Corpus meū dedi patientib;. et genas
meas vellenti b; et aspuenti b; in me. et facieꝝ meam nō auerti
ab increpanti b; et aspuenti b; in me. quod itelligendū videt de
laceratione genaz dñi. facta vnguib; impioꝝ iudeoꝝ. ex quib;
bus opprobriis facies dñi facta ē. vt nec os. nec nasus. nec ve-
stigiū facia bñ cognosci posset. dicit Bern. qd dñs steterit corā
iudice. inclinato capite. dimissa facie et oculis. et nō erat ei spes
cies neq; decor. et verificatū fuit illud qd dicit Isa. 53. post pñm
Et non ē species ei neq; decor. et vidimus eum. et nō erat aspe-
ctus. et asiderauimus eū despectū. et nouissimū viroꝝ. viz do-
loꝝ. et scientē infirmū. et quasi absconditus vultus eius. ⁊
despectus. vñ nec reputauimus eū. vere languores nostros ipse
tulit. et dolores nostros ipse portauit. et nos putauimus eum
quasi leprosum et percussam a deo et humiliatū. Ipse aut vulnera-
tus est ppter iniquitates nostras. attentus ē ppter scelera nostra.
D maria mꝑ xꝑi si mō es h; vt videres sic tractatū filiū tuū. cre-
do qd cor tuū scinderet p nimio dolore. Beda. Qui tunc asus est
colaphis iudeoꝝ. nunc credit blasphemis falsoꝝ xpianoz. Et

nota q̄ totā noctē in somnē duxerunt cū eo voluēdo eū de vno
angulo ad aliū. Vñ Aug. in de conu. euan. ait. Passus ē vsq̄
mane in domo principis sacerdotū. Secuntē figure. primo sup̄ ex
puebant in faciē eius. In exodo et sco. histo. legimus. Videns
populus q̄ moyses morā faceret in monte. dixit ad aaron. Fac
nobis deos. qui p̄cedant nos. ignoramus em̄ quid moyli ac
ciderit. Aaron vero et hur resisterunt eis sed indignatus popu
lus. spuens in faciē hur. sputis eū suffocauerunt. vñ timens aa
ron dixit. Exo. 32. c. Tollite in aureas. vt ibi. et accepit meli
ora ornamenta eoz̄ et p̄iecit in ignē. et exiuit vitulus aflatu
lis. Et dixit populus. Nū sunt dy tui qui eduxerunt te de terra
egypti. Sup̄ verbo. et velauerunt faciē eius. figura. Iudici.
16. legit q̄ philisdei eruerunt oculos sampson p̄pter dalidam.
quā dilexit Itē. 4. reg. 25. legit q̄ rex babilonis capto sedechia
rege hierusalē eruit ei oculos. vñd̄ versus. Nunc cecat in domo
rex babilonis. Itē legimus in legenda symonis et iude aposto
loz̄ de abagaro rege ciuitatis edisse quō qualiter rescripsit x̄po
et qualiter x̄ps rescripsit eidez. excusando se. quō non posset ad
eū gressus dirigere. tamē magno desiderio desiderans videre
x̄pm p̄ imaginem tñ videre posset. sed quia p̄itor figurare ne
quiuit faciē x̄pi. p̄pter nimia coruscationē claritatis faciē x̄pi.
imaginē suā vestimento impressit et abagaro misit. cui post iu
das apostolus p̄ sanctū thomā est missus. Nota q̄ hec p̄dica
ta omnia ihesus passus est p̄ nobis hora matutina vsq̄ mane
hoc est vsq̄ ad claz̄ diē. Sequit̄. Et vt est factus dies hodie
na. que dicebat̄ dies veneris auenerunt seniores plebis et prin
cipes sacerdotū et scribe in domo cayph. Soluentes dñm et dñs
sup̄ pedes suos stare non potuit sed lapsus fuit ad terrā p̄e ma
ximis tribulationibz̄ quas tota nocte passus fuit. sed miserimi
ministri p̄ crines trahentes ipsum sup̄ pedes restituerunt et dux
erunt ipsum in ailiū suum in quo deus nihil facere habuit dice
tes. Si tu es x̄pus dic nobis palam. Quali dicerent. Dne p̄prio
tuo dic. vt os tuū te ademnet. Et ait illis. Luc. 22. Si dixerō
vobis veritatē non creditis mihi. qz̄ inimici estis veritatis. Jo.
8. Vos ex patre diabolo estis et ille hōicida erat ab initio et in
veritate nō stetit. cū loquit̄ mēdaciū ex p̄p̄is loquit̄ qz̄ mēdax
ē et p̄ e9. si aut̄ interrogauero vos nō r̄ndebit̄ mihi neqz̄ dimit
tet̄. de hoc fuit sup̄didū de baptis. Jo. feria tertia post p̄n. Ex
h̄ aut̄. post hāc quā m̄fert̄ passionē erit filius hois sedēs a dex
tris virtutē dei nō ampl⁹ circūdatus infirmitate. p̄s. Dixit dñs
dño meo. sede a dextris meis. Donec ponam inimicos. q. d.
Ego ero sedēs vos calcati. dixerūt aut̄ om̄s. Tu es filius dei

qui ait. vos di estis quia ego sum. at illi dixerunt. Quid adhuc de
sideramus testimonium ipsi enim audiimus de ore eius. et cum eluce
bat dies mater christi de bethania multum tristis venit in iherosolimam pro
doloze spirans alta voce. heu mi fili: quis mihi dat ut ego mori
ar pro te. Audiebant dominus de iherosolima et ad fenestras dicebant. h
est mater istius qui heri captus est et amarissime flebant: et pie
credendum est quod aliquae matrone exiissent de domibus suis: ad
quas mater dominus. Ego sentio quod filius meus est captus dicto que
so mihi quo et per quam viam est ductus ut ipse dixerunt: O dolozo
sa mater sta hic non deest te illuc ire. quia non poteris filium tuum iuu
re. et si molestiam tibi inferrent impi filio vidente non mediocriter
augetur dolor filii tui. Respondit maria: dimittite me: quia non que
ro nisi videre filium meum antequam moriatur. Et cum solitarie ire vellet
supuenit maria magdalena. et altera maria salome et martha.
et lazarus non audebat venire iherosolimam: quia volebant eum occidere
Cum autem ille simul irent ut christum viderent. Tunc sequitur in Luca
capitolo. 23. Et surgens omnis multitudo eduxerunt eum de do
mo cayphe ad domum pylati vincum. Sed dominus non erat disposi
tus ut homo sed sicut leprosus ut super dictum est Ibi primo mater eum
viderit. heu hic doloris gladius vulneravit animam marie: Tunc
videns iudas qui eum tradidit quod damnatus esset scilicet ihesus et da
nacum adiudicatus. vel quod ipsemet esset damnatus prima ductus
retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus
populi dicens dicit. 27. peccavi tradens sanguinem iustum: dicit magister
in scolastica historia. forte sathanas qui possiderat iudam propter
fecit quod voluit recessit ab eo et ideo potuit iudas dolere quod fe
cerat ut ex dolore iterum intraret in eum sathanas ut faceret eum in
icere manum suam sibi. Cuius sciam contra se dare peccata recognoscere at
gentes restituere. sacerdotes non vereri laudabilia sunt. h se sus
focare ignoscibile et opus demonum est. At illi dixerunt: quid
ad nos: tu videris. q. d. tu nosti quid fecisti eum tradendo. et pro
cium oblatum approbando tu videbis quid tibi inde contingat
si bene egeris recipies mercedem. Si male similiter videbis. Vi
dens autem iudas quod eum deriderent plus cecidit in desperatio
nem. et projectis argenteis in templo. et recessit et abiens loqueo
se suspendit. Ber. Jam diu a christo abierat et auaricie loqueo
se suspendit. Ber. maluit se plus quam denarios perdere. denarios in
templo seipsum laqueo tradidit. Et ut dicit Augustinus primo. Quod suspē
sus crepuit medius. quia non erat dignus quod anima per os eius ex
iret. cum quo osculando christum tradidit dicit Ierosolimus super psalmum. ca.
8. Quia magis offendit iudas deum quando se suspendit quam i h

q̄ eum prodidit. Vtrum autem ipsa die quando x̄ps crucifixus
est cum a principibus sacerdotum recessit vel in crastinum se suspē-
deret: non est expressum. Sed q̄ ante resurrectionem se suspēde-
rat planum est. vt dicit Jero. Contrariū tenet glosa interlinia-
ris Mat. 27. dicens super verbo Tunc videns iudas ꝛc. Nō ta-
men ante resurrectionem esse credendum est Et ibideꝝ glo. mar-
ginalis dicit. Dicit aug. q̄ non in ipsa eadem die sed in tertia
die visa resurrectione et claritate r̄surrectionis penituit ac se suspē-
dit laqueo. Videtur tamen leo papa velle de p̄ma di. 3. caplo
Item leo papa. vel capitulo. Inq̄ se suspendit anteq̄ dominus
esset mortuus in cruce. Diceret quis cum tamen iudas p̄ma du-
ctus sit: quare deus denegauit sibi gratiam. R̄ndetur q̄ nō va-
luit sibi pro tanto quia amore dei penituit sed p̄pter enormitatē
rei p̄pter tam magnum malum tristis fuit. Sed q̄ confessio sua nō
fuit sibi salubris: hoc fuit p̄pter q̄tuor. p̄mo q̄ n̄ p̄po sacerdote
confessus fuit: sed scribis et phariseis. scdo quia confessionē suā
diuisit. quia confitebatur traditionē et non furtū. 3°. quia ma-
lo p̄posito eis reuelauit. Quarto quia desperabat. vñ Jero⁹ dicit
q̄ iudas magis offendit x̄pm in hoc q̄ desperabat. q̄ in hoc qd̄
eum tradidit. quia zelus cōmissum non cōdemnauit iudam: s̄
desperatio peccati. Queritur quare laqueo se suspendit et nō ali-
a morte moriebatur. R̄ndet q̄ p̄mo iō q̄ dñs in aere pro sua t̄-
ditione suspensus est. ideo merito in aere fuit suspensus. 2° ad-
inuendum q̄ esset socius demonum qui in aere torquent. 3°
vt acriter gutturum quibus vocem traditionis emisit p̄ laqueū
constringendo puniretur. Quarto vt celo ⁊ terre exosus ostende-
retur mirabilis duricia iudeorum vt crederent iustum et innocē-
tem esse x̄pm. Quinto auarus erat quia p̄pter auariciam suā cri-
stum tradidit. punitus est in paupertate in vxore cum filiis ei⁹
p̄s. filii eius orphani: ⁊ vxor eius vidua et ep̄atum eius acci-
piat alter: Princeps autem sacerdotum acceptis argenteis dixe-
runt: non licet eos mittere in carbonam. id est inter dona dei ec-
c̄e simulatio sanctitatis. quia precium sanguinis est p̄ctm̄ datur
pro sanguine effundendo. Notandū q̄ carbonū est donū vel ob-
latio votiuā. vñ de q̄cunq̄ iudei ex voto aliquod donum vel ob-
latio nem ad restaurandum q̄ illud donū d̄ carbonū. Sed loc⁹
in quo seruabatur oblatio dicebatur carbona. Et quia p̄ncipes
attenderunt q̄ isti triginti denarii inquantū a iuda essent recep-
ti esset mala pecunia. igitur in carbonam illā malā pecuniā ipo-
nere nolebant. quia solū licite acquisita imponebant ad carbonā.
R̄ndiet ergo isti q̄ de rebo paupm ⁊ orphanorū ac viduarū

volunt edificare altaria ecclesias: & alia bona facere: & putant deo
plecare cum suis usuris. Nota quod dicit Wilh⁹ quod isti triginta dena-
rii fuerunt israhelitis. per quibus ioseph venditus fuit a fratribus su-
is. & hereditaria successione venerunt ad illos iudeos: & vni il-
lorum denario valebat tunc quantum decem vsuales. Consilio autem in-
te emerunt ex illis ager figuli in sepultura pegrinorum. Quod fecerunt
non in misericordia pauperum. sed in infamia saluatoris ut longe lateque
diffamaretur ex precio isto. propter hoc vocatus est ager ille lingua
eorum acheldemach. hoc est ager sanguis. & empto precio sanguinis
vsque in hodiernum diem. nota acheldemach est nomen hebraicum: et
sonat tunc quantum ager sanguis in latino. nam de precio sanguinis eme-
runt ager in sepultura pegrinorum. Quis dicit intelligi quod Christus pro
suo sanguine nobis pegrinis emit quietam et perpetuam vitam & gau-
dia paradisi. Tunc in hoc facto impletum est quod dictum est per Iere-
miam prophetam. Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quod
appreciauerunt a filiis israel et dederunt eos in ager figuli sic constituit
mihi dominus. Dicit magister in secundo historico. super verbo Jeremia. sed non le-
gitur hoc in Jeremia. Sed in zacharia pene idem est sensus aliis verbis
vni quidam habent prophetam sine alio nomine. Natura adolui dicit quod ar-
pici aus faciem huius hominis. hoc est cum hominem interficit. veniensque su-
per aquam ubi se templum intelligit hominem quasi suam spiritum inter-
fecisse. tunc moritur nimio pro dolore. figura. 2. Reg. 17: scri-
bitur: quod achitophel disposito domo sua suspendio interit. Sequi-
tur: Cum ergo Iesus ad pylatum qui fuit paganus durissimum videtur
ipsi non introierunt in portum. ut non amarent: sed ut man-
ducarent pascha. ut Jo. 18. dicitur. Vel sic textus. Mane autem factum
surgens omnis multitudo duxerunt illum unum ad pylatum. et tra-
diderunt eum pontio pylato presidi Augustus. deus homo stabat ante ho-
minem pylatum. et nullum irreuerentiae verbum est locutus. Ipsi vero mag-
no strepitu dicentes. moriatur homo iste iudica nobis Iesum ad mor-
tem. Sequitur super isto verbo. ipsi non introierunt. Criso. Dicitur ipse aca-
tas amari timent alieno habitaculo & sanguinem innocentes
fundere non verentur. Jeromus. Cuius mittentes & camelam gladietas
quod dicit magnam conscientiam habentes de pro peccato imo de nullo. & de gen-
di peccato & de latro animo nulla. Erunt ergo pylatus ad eos foras Jo.
18. et dixit eis. Quam accusationem offertis aduersus hominem hunc
Riderunt et dixerunt. Si non esset hic malefactor: non tibi tradi-
dissemus eum: Super quo dicit Augustus. Interrogant autem et respondeant.
ab immundis spiritibus liberati. ceteri videntes mortui resurgen-
tes. ut sit malefactor. et quia non expresserunt aliquam directam
accusationem aduersus eum: videtur pylatus quod propter inuidiam eum tradidisset

ait ad eos. Si accusatis eum de peccato legis. quia filium se dixit. vel
quia possum destruere templum dei etc. Accipite eum vos et secundum legem
vram eum iudicate. Dixit ergo ei iudei. Nobis non licet interfice
re quemquam. sed debet iudicari more romano. ut primo ille implea
tur quem dixit Mat. 2. tradetur ei gentibus et illudetur etc. signifi
cans qua morte esset moriturus. Videntes autem iudei quod eos oport
eret habere rationabilem accusationem si deberet iudicari. Incepe
runt eum iudicare de tribus. Luc. 23. dicentes hunc inuenimus
subuertentem gentem nostram. et prohibentem tributa dari cesari. et dicen
tem se christum regem esse. et unctum in regem esse. In istis tribus accusaco
nibus tale habebat considerationem. quod ex prima accusatione quies reg
ni turbaretur. Ex secunda cesar utilitate regni priuaretur. Et ex tertia
cesar tota potestate regni destitueretur. Ex quibus animi iudicis contra ip
sum puocare cupientes sic malitiose continuauerunt mendacia. Py
latus vero primam accusationem non curauit quia fuit manifeste falsa
quia dominus legem moysi usque ad finem seruauit. Et secunda nullam re
putauit quia sciebat eum non dicitur Mat. 22. et put supradictum est feria
tertia. Reddite que sunt cesaris cesari. Sicut tertia sciebat esse fal
sum quia audiebat cum saturauit de quinque panibus quinque milia hominum
turbam voluerunt eum regem facere et ipse fugit ut habet Jo. 6. Et
ideo absolute dixit non eum inculpando. Sed quasi alios deriden
do. Et interrogauit eum de ista tertia accusatione secundum Crisostomum. quia
timuit periclitari. si non diligenter inquireret de crimine lese maiesta
tis. Et ut Mat. 27. dicitur. Cum accusaretur a principibus sacerdotum
et senioribus populi nihil respondit. Tunc dixit ei pylatus
Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia et non respon
dit ei ad vllum verbum. ita ut ammiraretur preses vehementer.
Sed quia qui tacet consentiens videtur pylatus suspicabatur quod aliquod
occulte lateret ad futurum sibi regnum iudeorum adepturum.
Sed dominus tacuit patienter quia aperta mendacia non sunt
responsione digna. Et etiam ideo tacuit quia voluit implere quod
fuit scriptum de eo Psal. 53. Sicut agnus coram tondente obmuta
scit et non aperiret os suum. Sequitur Jo. 18. Introiit ergo in pre
torium pylatus et vocauit ihesum et dixit ei. Tu es rex iudeorum
quod ille dicit. Est hoc verum quod tu es rex iudeorum. Tempe passionis christi
ipsum seruauit septuaginta annos. Quia enim iam iudaicus popu
lus per septuaginta annos seruauit sub romano imperio. quia
quadragesimo anno augusti qui tenebat imperium romanorum. Et
trigesimo anno herodis qui fuit substitutus in iudea natus est christus
et post hoc transactis triginta et ultra pylatus est substitutus in
iherosolimam a valerio. et ex hoc motus ne aliquid noui insurgeret sic

transcurso diligentius didicit. de hoc dicit Tu es rex iudeorum.
Rñdit ihesus: a tripso hoc dicit. an alii dixerunt de me tibi. re-
spondit pylatus hoc se didicisse a iudeis quia inquit: Nunquid
ego iudeus sum q. d. ego non sum iudeus et ita ego a me hoc ñ
dico sed gens tua et principes tui tradiderunt te mihi. vt sciaz
quid futurum sit sup iudeos ex scripturis eoru m. dicentes q. tu
dicit te regem esse et prohibes censum dari cesari. Ideo oportet
querere causam illius quid fecisti. Ad hanc questionē: quid feci
sti nihil rñdit. vt patet Jo. 18. Sed ad primā de qua magis de-
siderabat scz de regno eius. Vnde respondit ihesus. Regnū me-
um non est de hoc mundo. si ex hoc mundo esset regnum meum.
ministri mei utiq. decertarent. vt non traderer iudeis. Nunc au-
tem regnū meū non est hinc. Dixit ei itaq. pylatus. ergo rex es
tu. quia nullus dicitur rex pprie nisi respectu regni. licet non ha-
beas tpale regnum. Respondit ihesus. Tu dicit: quia rex sum
ego. Vez est q. dñs dixit q. rex suz ego. dñs enim dixit ad me
filius meus es tu. ego enim genui te. postula a me et dabo tibi
gentes hereditatem tuam. in possessionem tuam terminos terre.
reges eos in virga ferrea. Jero. Sic rñsum tpat dñs. vt hmo
eius calumnie. i. reprehensione non pateat. et tamen vez dicat.
no go quāsi diceret: non ego me esse regem: nec me talem esse fateor
tuis regnum putaretur de hoc mundo. Vnde hm diuinitatez
christo omnia subiecta sunt. et sic est rex omniū. Sed hm huma-
nitate nō venit in pmo aduentu suo ad dñandum tpaliter: sed
magis ad seruiendum et patiendū. et hoc sufficit ad ppositum
quia non fiebat questio nisi de hūanitate xpi quo ad pntem sta-
tū. dñs em voluit in pmo aduentu suo esse paup. q. pati ac mo-
ri. vt sic in eo implerent pphcie Zacha. 9. Ysa. 53. Et sequit i
Johāne. Ego in hoc mundo natus sū et ad hoc veni in mundū
vt testimoniu phibeā veritati. omnis qui est ex veritate audit vo-
cem meam. i. obedit voci mee. et credit mihi. Dicit ei pylatus:
quid est veritas. Et cum hoc dixisset itez exiit ad iudeos. Cri-
dicit. Si dixisset pylato quid fuisset seu esset veritas. nunq. mor-
ti adiudicasset. Sed quare nō expectauit rñsuz xpi. Aug. dicit
q. itati in mentē eius veit cōsuetudo iudeoz q. eis solz dicit vn9
in pasca. q. iō nō expectauit vt rñdet ei ihs. ne mora fiet. opte-
bat at cito xpm eipe ab ipetu iudeoz. vel non expectauit xpi
rñsū qz forte idign9 fuit audire rñsū. dixit g. eis pylat9. nullā eī
i eo iueio cām. at illi iualescebāt dicētes: Cōmouit pplm doctes
per vniuersam iudeam incipiens a galilea vsq. huc. pylatus
autem audiens galileam. Interrogauit. si homo galileus esset.

vt hēret occasionem dimittendi eum. et vt cognouit quia de herodis ptate esset. remisit eū ad herodem. qui tunc erat iherosolimis. Nota q̄ pylatus ne cogeret dare s̄nam contra innocentē et q̄ p̄pter inuidiā traditum eum cognouit misit eū herodi. Ita erat lex romana que iubebat quemlibet a principe suo adēnare. licet vna lex romana sit q̄ reus ibi p̄mā vbi patratio fuit criminis et sub illo iudice vbi culpā dimisit. Herodes aut̄ viso ihesu gauisus est valde. Erat aut̄ ex multo tpe cupiens eū vidē non ex deuotione sed ex dolo: Desiderabat em̄ extinguere omne semen dauid. vt ipse solus regnaret. Mat. 2. Mittens occidit omnes pueros de bethleem. hoc em̄ fecit p̄r eius. cuius malicie hic h̄res fuit. Sap. 4. Ex iniquis om̄s filii qui nascen̄. testes erunt nequie in p̄ntes suos. Cupiebat em̄ eū pro t̄to videre herodes. eo q̄ audierat multa de illo: per famā turbaruz et discipuloz ihesu. Luc. 9. Herodes audiuit famā de ihesu. Johanne decollauī ego q̄s ait iste est de quo ego talia audio: Et sperabat signū aliquod vidē ab eo fieri. motus curiositate nō studiose. vt dicit Theo. derisorie h̄ns se ad eum. et ei subsanans. Et interrogauit eum multis sermonibus: volens eū ad signum aliquod puocare. Sedm̄ Ansel. Es tu ne ille ihesus p̄pter quez pater meus tot occidit milia pueroz: Et ipse nihil ei respondebat: vt impleteretur illud Ysa. 55. Sicut agnus coram tondente Et illud Exo. 13. vos tacēbitis et d̄ns pugnabit pro vobis contra inimicos vestros. Ambro. tacuit et etiaz nihil fecit quia nec illius crudelitas merebat vidē diuina. vt ergo p̄ph̄tā impleret vt pacie formā daret vt indignos illos sua responsione onderet vt passionem non plongaret. Ideo nihil respondit. Stabant aut̄ p̄ncipes sacerdotum astanter et scribe accusantes eum sc̄z d̄ eisdem de quibus coram pylato eum accusabant. Maxime hoc aggrauantes. quō comouisset vniuersum populum Inepiēs a galilea d̄no herodis vt sic plus incitarent herodem cōtra xpm. Et cū vidisset herodes q̄ xps nullum signum faceret. nec verbū aliquod ad interrogata responderet. nec contra accusatores suos aliquibus r̄sionibus se defenderet. spreuit eum tuz exercitu suo reputans xpm ydeotam et fatuū. et derisit eū. Induens ipsū veste alba. sic ei tunc fatuis solebat illudi. Et quāuis hoc herodes fecerit in xpi derisionem. non tamen caret ministerio. vnde ex hoc d̄nt discere serui dei non turbari. Cum pro candore vite sue qua deo placere volunt derident̄ ab hoibus mūdānis. s̄ d̄nt patient̄ et latent̄ sustinē. cogitantes quō p̄ eis rex gl̄e xps p̄c̄e illuz ē et deris̄. figūa. 1. Re. 21. ibi. Nūqd̄ n̄ ē iste dauid rex tre

Nonne huic cantabāt p choros dicentes percussit saul mille ⁊ da-
uid decem milia. Posuit autem dauid sermones istos in corde ⁊
timuit valde a facie achis regis Seth et mutauit os suum corā
achis et collabebatur inter manus eorum : et impinguebat in
ostia porte : defluebantq; saliuē eius in barbā. Et ait achis ad
seruos suos. vidistis hominē insanum quare adduxistis euz ad
me. an desunt vobis furiosi q; introduxistis istum vt fureret me
pūte. hic ne ingreditur domum tuam. et sicut dauid reputatus
est furiosus et fatuus : sic et xp̄us ppter vestem albam. Dic no-
tētis q; pontifex noster xp̄us in sua passione habuit oīa pontifica-
lia ornamenta. quoz significationem sacerdos diuina celebra-
tus debet considerare. Vñ in alio loco dicit mgr̄ Nicolaus. Sa-
cerdos celebraturus missaz solemnia. p̄q; mundauerit consciē-
tiam suam contritione et confessione. postq; aliquantulum se p̄para-
uerit deuotis meditationib; p̄uis se iduendo sacerdotalibus ve-
stibus nō rideat. non iocetur. nec inamter gerrulet. sed cū serio-
sa mentis recollectione. Primo cōsideret ⁊ intelligat quid idumē-
torum quodlibet rep̄ntat. humerale em̄ rep̄ntat pannū quo co-
ram caypha xp̄i facies fuerat velata cū eum percutiebāt : et deriso-
ne dicebant. p̄pheta quis est qui te percussit. Significat etiā co-
ronam spineam qua reuerendum caput eius grauissime preme-
bant. et inde guttas sanguinis vndiq; eliciebant. Alba : signifi-
cat illā vestē qua indutus fuit. cū eum herodes vt fatuus irrisit ⁊
cum omni suo exercitu spreuit. que vestis verisimiliter staturam
xp̄i creditur excessisse. et eum in ingressu impeduisse. et sic euz se-
pius per impetum indeorum cōruisse : Singulus : significat fu-
nem quo manus sue ter fuerunt ligatę. p̄mo in sua captiuitōe
z^o cū annas misit eum ligatum ad caypham. tercio cum ducē-
batur ad pylatum. Mampulus : significat flagella quibus euz
ad colūnaz ligatus fuerat virgineam suam carnem lacerabant
crudeles licōres et repetitis ictib; plagas plagis vulnera vul-
nerib; ⁊ liuores liuorib; inflixit. Stola : significat vitula q̄bo
in flagellatione ligatus fuit ad colūnaz : et claues. quib; affix⁹
fuit cruci alibi legi. q; p̄ stolā cancellatam crux significat. Casu-
la : rep̄ntat vestem rubeam. quemadmoduz purpet milites sibi
corā pylato arundederūt. Pontifex habet mitrā que etiā coro-
nā xp̄i significat. Et habet baculum pastorem : qui significat
baculum arundineū datū in dexterā dñi. Et habet scandalia in
pedibus. q; desup hnt apturā. cū rubeo serico panno. ⁊ hz cyro-
theas in manib; que desup hnt mure rotundū cū aliq; rubeo :
Illa significant signata christi ac manus eius : ⁊ pedes taliter

languine proprio cruentatas et rubricatas. hec itaque sacerdos et his
similia cum se induit. primo recolat et consequenter cum his induitur
erit et procedat ad altare recolat christum dominum ad crucem precedentem
Taliter enim sacerdotali ornatu induitur significat christi personam in sua
benedicta passione. Et altare significat crucem quam pro nobis sustinuit:
Calix significat sepulcrum in quo quiescit. patena lapide suppositum.
Corporale sudarium. Palle vero substrate corporali significat
linthiamia quibus dominus involutus fuit. Sacrasia significat corpus
beate marie virginis. Et sacerdos induitur exiens de sacrasia sig-
nificat quod christus venit in mundum. hec hic vobis notavi quod talia sic
predicantur pluribus annis. Sequitur textus Luc. 23. Spreuit autem illum
herodes cum exercitu suo et illusit indutum veste alba et remisit
ad pylatum et facti sunt amici herodes et pylatus in ipso die etc.
Sed queritur unde orta sit ibi inimicitia Respondet prout habet in lam-
bardica. legenda sanctorum de passione domini anno finem. Et tangit
vnam causam inimicitie Nicolaus de lyra super lucam. c. 13. dicit In sco-
lastica historia vero dicitur quod fuit quidam magus de galilea qui dice-
bat se esse filium dei et cum multis seduxisset et durisset in monte
Garisim promittens inde se ascensurum in celum. et dum illi sacrificia-
rent ei sicut filio dei. pylatus superveniens cum armis interfecit illum
et alios ne maior seditio fieret: et iudeos seduceret. et quod ille lo-
cus de iurisdictione erat herodis. Et pylatus fecit hoc sine licentia
a herodis ideo facti fuerunt inimici. et hodie facti sunt amici adiu-
vum. Cum vero christus reductus esset ad pylatum aggregatis prin-
cipibus sacerdotum et magistratibus et plebe ut Luc. 23. dicit. Exi-
vit pylatus ad eos foras dixit eis. Obtulistis mihi hunc hominem
quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interrogans nullam
causam invenio in homine isto ex hiis in quibus eum accusatis sed
neque herodes. nam remisit vos ad illum et ecce nihil dignum mor-
te actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. per diem au-
tem solemnem. consueverat preses dimitti unum vinctum quia
in nocte pasche angelus domini salvavit hebreos et percussit primo-
genita egyptiorum. Ideo in memoriam huius beneficii in solen-
nitate pasche saluabant unum propinquum morti et alios con-
demnatos ad mortem interficiebat: ad representanda in salvati-
onem hebreorum et interfecionem egyptiorum. Sciens autem py-
latus iesum innocentem. et quod per invidiam tradidissent eum vo-
lens ipsum liberare preposuit eis quem istorum duorum vellet
sibi dimitti scilicet iesum vel barrabam. barrabe autem liberati-
onem credebat nullomodo iudeos petere propter magnam ip-
sius barrabe malitiam. Sed ipsi principes sacerdotum et scribe

nimio odio prouocati contra christum. suaserunt populo ut ad
terent Barrabam. Ihesum autem perderent. propter quod un
uersa turba clamabat. Tolle hunc. et dimitte nobis Barra
bam: et ita tumultuosis suis clamacionibus audacem vite pe
tuerunt ad moertem. et iurum homicidam. seditiosumq; latro
nez seruant ad vitam. lupum agnuz moertem vite luci tenebras
stulte et impie preferentes. hic de te cinis et puluis humiliari et
patienter sufferre. si aliquando tibi preferatur inferior et imoz
conditionis. cum hic vides dominum tuum hoc pro te sustinuis
se. ut etiam insignis latro sibi a multitudine populi preferere
tur. Sequitur in Matheo. 27. Sedente autem pro tribunali mi
sit ad illum vxor eius dicens. Nihil tibi et iusto illi: Quasi dice
ret. Nihil habes cause ad interficiendum hominem istum. quia
iustus. Multa enim passa sum hodie per visum propter eum.
Notandum. dyabolus facit ad instar porci venientis ad sepem
et vbi inuenit facillansem. ibi nititur intrare. Ita dyabolus sci
ens q; mulier est pars debilior. et que citius inclinatur virum vo
lens liberare christum de manibus iudeorum. mulierem fecit su
um instrumentum. Vnde glosa marginalis. Nunc demum dy
abolus intelligens per christum se spolia ammissurum. sicut por
cum per mulierem moertem intulerat. ita nunc christum per mu
lierem de manibus iudeorum vult liberare. ne per eius moertem
moertis amittat impium. Glosa interliniaris. Matheo. 27. super
verbo. multa enim passa sum etc. Dicit vxor gentilis viri hoc in
visionibus intelligit. q; iudei vigilantes credere nolunt. Quo
modo autem dyabolus hoc cognouit dicitur q; hoc forte aduer
tit propter gaudium animarum existentium in limbo. que exul
tabant christi aduentum. vel forte ex hoc. dyabolus cognouit
coniecturatiue christum propter magnam patientiam quam vi
derat in christo. quam nunquam in aliquo puro homine vidit
ideo ipse intellexit de quo dixerat propheta Isaie. 53. Quasi ag
nus coram tundente se obmutescit. et non aperiat os suum. quo
modo autem dyabolus scit futura et qualiter vidit prophetas.
habetur in decre. 26. q. 4. c. sciendum. et ibi glo. enumerat mul
tos modos: Tunc dixit pilatus. quem vultis vobis de duob;
dimitti. Exclamauit aut simul tota turba dicens. tolle hunc et
dimitte nobis barrabam. Aug. Cetas iudeoz o furia frenetico
rum. non dimittas nobis xpm. sed barrabam. quid aliud est dice
re nisi q; occidat ille qui suscitatur moertos et uiuat barrabas ut
ita occidat viuos. vñ glo. ifiliu diabolus eligerut p filio dei.
ut saluatorem cu sua salute pderent et proditorem liberarent

Tunc dixit Pilatus. Quid em̄ mali fecit. nullaz causam mortis
inuenio in eo. Corripiam ḡ illū et dimittam. At illi instabant
vobis magis postulantes vt crucifigeret. Et inualecebant
voces eoz. vt dicit lu. 23. Et qz consuetudo erat inter iudeos. vt
crucifigendus prius flagellaret. ideo pilatus apprehendit illū
suis militibz eū tradidit ad flagellandū. et qz consuetudo erat iu
deoz. qz tm̄. xl. idus minus vno idu dabant damnato. qui fla
gellationi adiudicatus fuit. sed iudei pecunia corrumperunt mi
lites pilati. qui pagani erant. vt eū nudū ligarent ad vnā sta
tuā in medio domus. que tam spissa erat vt manibz et brachi
is xpi tingi nō potuit. ipsi vero cū cordis eius brachia ex traxe
runt qz omnes vene in brachiis ad summū extendebant: et tūc
duocant totā cohortē: vt dicit mar. 15. et ipsū sic ligatū et nu
dū cū virgis et corrigiis nodatis et iuccis marinis ipsū tam in
humilitate verberauerunt. qz a planta pedis vsqz ad verticē non
erat in eo sanitas. Isa. 1. Disciplina pacē nostre sup eū. et linēe
eius sanati sumus. Figura. Jere. 27. legit qz p̄ncipes iusserūt ie
remiā celum in carcerē mitti. Alia figura. Judith. 5. legit qz ad
ioc ob iusticie p̄fessionē stat ligatus ad arborē oloferne iubente.
Postqz eū flagellauerūt milites pleātes coronā de spinis im
posuerunt capiti eius. Et hoc in pretorio in loco patenti. et co
ram multitudine. et dicit qz cū magna falanga impresserūt ca
piti suo. et qz ille spine nō erant de spinis huus terre. sed de iuc
cis marinis. qui hnt aculeos acutissimos duos et exterius por
rosi sunt. et hnt naturaliter virtutē attrahendi humores. Et d
icit bea. Jero. Caput illud diuinū densitate spinaz vsqz ad cere
brū asertū fuit ita vt sanguis ex capite extractus. frontē. genas
et colluz pfuderat. Ecce fidelis aīa. quō sponsus tuus speciosus
forma p̄e filiis hoīm. tanqz sponsus p̄essit coronatus. nō auro
nō gemmis. sed crudelibus spinis: et postqz coronassent eū. veste
purpurea circumdederunt eū: ad isram. Erat autē purpura ma
la et corrupta. qua rex quōdā vtebat. qua induerunt eū p̄ deri
su. et huc vestis p̄pter subtilitatē eius vulneribz adhsit. in dorso
dñi. et in membris eius cruci annectebat. Et dederunt ei ī ma
nus arundinez p̄ ceptro regali. significantes p̄ hoc regnū qz sibi
vsurpare videbat: Et locantes eū sup solū venientes ad eū. et
genua irrisorie añ ipsū flectabant. et illudentes illi dicebant.
Quē rex iudeoz: quasi dicerent. tu dixisti te esse regē iudeoz.
modo coronatus. vestitus. et ceptro decoratus es. vt iure decet
talem regem. ideo in parascue cum orat pro iudeis genua non
flectamus cū forte iudei cū militibz hoc faciebant vt dicit magi

ter in seo. hysto: et dabant ei alapas. et percutebant caput ei
us arundine. quod ex tali percussione aculei corone plus intra
bant caput eius. et pfundius vulnerabant. et expuebant in fa
cie eius tanq̄ in contemptibile a vile psonā: ecce q̄ multipliciter
xps p nobis derisus est. et quantas p nobis passus ē contumelias.
de quibz loquens anshel. dicit. Attende aia mea quis ē hic
qui ingredit̄ habens imaginē quasi regis. a nihilomin⁹ quasi
serui despeditissimi: confusione repletus est. coronatus incedit. sed
ipsa eius corona cruciatus ē illi. a mille puncturis speciosū ver
tice eius vulnerat. regali purpura iduit. sed potius in ea despi
citur q̄ honorat̄. sceptrū manu gestat. sed eo venerandū caput
eius ferit. adorant corā illo positus genibz in terra. et regē dela
mant. et contine ad aspiciendū amabiles genas eius siliunt. ad
maxillas palmis percunt. et honorabile collū eius exhonorāt.
Vide itaq̄ aia mea qm̄ p oia vīr iste p te spernit et coarta ē. et
disce ab eo patientē ferre si aliqui p eo derideris. aut contumelias
sustineas: Videns autē pilatus q̄ iā opprobriis multis esset va
tigatus. accedens ihesū crexit eū de cathedra. sed dñs in pedibz
stare vix potuit. et facillat tanq̄ ebrius. eduxitq̄ eum pilatus
inter foras. et dixit eis. Ecce adduco vobis eū foras sic male tra
ctatū vt misereamini ei. et vt cognoscatis qz in eo nullā causā
inuenio: et ita ad preceptū pilati exiuit ihesus portans coronā
spineā. et purpureū vestimentū. non clarus impio. sed plenus
opprobrio. et dixit eis pilatus: Ecce homo: q. d. ecce homo. sic
et vos iudei. Non crudelis. sed ymago dei omnipotentis. sicut
et vos. q. d. si in aliquo male egisset. tñ est ultra adignū puni
tus. et ideo deberet vobis merito sufficere. et furore vestrū debe
retis mitigare: Cuz autē vidissent eū pontifices et ministri. non
tantis pems acenti clamabant. et alios clamare inducunt dice
tes. Crucifige crucifige eū. Dicit eis pilatus. accipite eū vos. a
crucifigite eū. ego em̄ nō inuenio in eo causam. Rñderunt ei iu
dei. nos habemus legē. et sm̄ hanc legē debet mori. qz dei fili
um se fecit. eū autē pilatus audisset hos sermones. magis timu
it: s. interficere filiū dei. et tali timore cussus rursū inquisitionē
fecit: Ingressus em̄ in pectoriū dixit ad ihesū. vnde es tu. ihesul
autē nullū responsū dedit ei. ita vt admiraret preses vehementer
dixit q̄ ei pilatus. mihi nō loqueris. Nescis qz habeo potestātē
te crucifigere. et potestātē habeo te dimittere: q. d. habeo pote
stātē liberationis et ademptionis: Rñdit ei ihesus. non habe
res potestātē aduersum me vllam. nisi tibi data esset desup: id
est a principibus Romanorum. et ulterius permissam illis a

Deo qui est potestas superior. propterea qui me tradidit tibi magis peccatum habet. Et ut dicit Jo. 19: Et exinde querebat pilatus dimittere eum ne occideret innocentem sibi traditum. Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. omnis enim qui se regem facit contradicit cesari: quod dicitur. Scias quod cesari inimicabimus quod nos dimittis sine iure. et publicum aduersarium faues: Pilatus cum audisset hos sermones timuit: ne cesari intimaret. et ipsum forte a domino absolueret. O pilate stulte et imprudens timuisti plus timens hominem quam deum: et pilatus inuenit ad Iesum et eduxit eum et sedit per tribunali in loco qui dicitur licostratus. hebraice autem golgatha: id est varietas pavimenti: Erat autem pasche hora quasi sexta et dicit iudeis. Ecce rex vester spinis coronatus. corpore totus vulneratus: quod dicitur. Quid imponitis sibi. quare molesti estis sibi. modo ipse est tamen debilitatus et miser quod non posset esse rex: Illi autem clamabant. tolle tolle crucifige eum. dicit illis pilatus. Regem vestrum crucifigam. Responderunt pontifices. non habemus regem nisi cesarem: Jo. 19. Vbi non quod maliuoli iudei propter occasionem unius hominis voluerunt se subicere perpetue romanorum subiectione. et quod amodo nunquam haberent regem. et postquam pilatus audiuit quod vellet se ita obicere perpetue romano impio cogitauit. si illud vellet impedire incurreret indignationem imperatoris. Tunc tradidit Iesum iudeis. et dedit sententiam diffinitiuam. et dixit. Regem vestrum crucifigam. et tunc facti sunt iudei serui christianorum et sub potestate eorum: Videtur autem pilatus quod nihil proficeret. sed magis tumultus fieret. accepta aqua lauit manus coram populo: mos enim erat apud antiquos. cum aliquis vellet se ostendere innoxium accepta aqua et lauit manus: dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. vos videritis: mat. 27. Quid continget vobis quantum ad supplicium pro culpa. ego sum minister legis. attendite quale mihi tradidistis ad occidendum quod ex allegato non ex conscientia oportet me proferre sententiam vobis imputet non mihi: Et respondit unusquisque populus dicens. Sanguis eius super nos et super filios nostros: id est culpa et pena effusionis sanguinis eius. Jero. Verbum optimum et saluberrimum. sed intentione pessima prolatum. Optandum ergo nobis est ut veniat sanguis super nos sed ad abluendum nos ab omni inquinamento carnis et spiritus sancti id Apoc. 1. Qui dilexit nos. et lauit nos a peccatis nostris sanguine: tunc pilatus adiudicauit petitionem: ut dicit Luz. extra illud exo. 28. Non sequeris turbam ad faciendum malum: Dimisit autem illis eum. qui propter homicidium et seditionem missus fuerat in carcerem quem petebant Iesum autem tradidit voluntati eorum: Luz. 23. O pilate. Non es excusatus. quia victus timore imperatoris

toris. et fauore iudeoꝝ. quibꝰ preeras. ⁊ a quibꝰ forte pecunias
leuare sperabas. et dñā ambitionis ē te osculata. Hic fac di-
cere pater nꝛ: Tūc milites exuerūt eū clamide seu purpura que
eius vulneribꝰ adheſerat: intantū. qꝰ postqꝰ eū ſecūdario demu-
daſſent. oīa eius vulnera ſūt innouata: et tūc induerūt eū ve-
ſtimentꝰ ſuis. et duxerūt eū vt crucifigeret: imponentes hume-
ris ſuis trabē crucꝰ. vt portaret ad locū paſſiois. quā trabē por-
tauit dñs in dorſo ſuo vſqꝰ ad portā ciuitatꝰ. et vltra. pꝑter pe-
nas et labores quas vel quos ſuſtinuit añcedentꝰ et pꝰ totā no-
ctē non poterat portare. ſed ſub onere declinauit in terrā. vt im-
pleret illud ꝑſa. Factus ē principatus eius ſup humerū eius.
Quod et figuratū fuit in ꝑſa. portante ignē et ligna holocau-
ſti. pꝰ ſua imolatione. Gen. 22. Sic xpꝰ portauit lignū crucꝰ cū
igne caritatꝰ. et ſic iſaac dimiſſus ē et madatus ē aries. ſic et hꝰ
hm criſo. diuina natura manet ipaſſibilis. ſed madata ē huma-
nitas: tūc videntes iudei ipſū eſſe inualidū ad portandū crucꝰ.
apprehenderūt in vīa ſimonē quendā gentilē cireneū. venientē
de villa patrē alexandꝛi et ruſſi: hi duo putantꝰ fuiſſe diſcipuli
iheſu hꝰm magiſtꝛꝰ in ſco. hiſto: et angariauerūt eū. vt tolleret
crucꝰ eius nō in ſubleuationē: ſed vt citius veirent ad locū cru-
cifixionis. qꝰ timuerūt ne pilatus reuotaret ſniam. et etiā hac
de cauſa. qꝰ tanti opprobꝛij erat tūc crucꝰ. qꝰ nullus iudeoꝝ vo-
luit eā attingere. ſed gentilis ex angaria iudeoꝝ portare coactus
fuit. ꝑſal. 17. Populus quē nō cognouit ſeruiuit mihi. ⁊ hoc nō
cavebat miſterio. qꝰ dicit glo. Ecce non hebreus. ſed alienigena
et gentilis opprobꝛio xpꝰi ſubdit. vt pleitudo ſacramentoꝝ trā-
ſire a iudeis ad gentes oſtendat: Sequebatꝰ autꝰ iheſū turba ml-
ta populi. et mulieꝝ. que plāgebant et lamentabant eū. dixerunt
autꝰ ad illas dixit. filie iꝛlm nolite flere ſup me. ſed ſup voſ ip-
ſas flete. et ſup filios veſtros. qm̄ ecce venient dies in quibꝰ di-
cent. beati ſteriles et ventres qui nō genuerūt. ⁊ vbera que nō
lactauerūt: qꝰ ille mulieres ſolū habebūt ſollicitudinē ſup ſe et
nō ſup pueros. vnde dicit Joſephus. qꝰ fuit tanta calamitas in
iꝛlm. qꝰ multe mulieres comederūt pueros ſuos pꝰ fame: tūc in-
cipient montibꝰ dicere. cadite ſup nos. et collibꝰ. coopite nos:
qui ſi inuidi ligno hoc faciūt. hoc ē i me qui ſū lignū viride vi-
rens cū virtute i arido. quid fiet. hoc ē in populo iudaico. qui ē
ſine humore grē. ſigura Judicū. 11. legit. qꝰ ſodales filie iepꝛe
plangūt cū ea virginitatē in mōtibꝰ. alia ſigura legit. 4. re. 24.
qꝰ cantatrices replicabant lamentationes Jeremie ſup Joſiam.
Natura Jacobo ſcribit. qꝰ turē lamentat ſuū quādm̄ viuit: ſeqꝰ

bat aut̄ ih̄sū turba multa ̄: vñ dat̄ intelligi q̄ nō solū de ga-
lilea sed etiā de iŕlm deuote seie seq̄bant̄. ⁊ dixit. nolite flere. q̄
d. vestras penas cōsiderate. q̄ sic a vobis crudel̄ iniusticia egressa
est. sic in̄ vos ḡuis pena desinat et p̄ hoc inuitat eos ad p̄niam
vt futurā peccauēat vltionē. q̄ ē magis flendū q̄ iniquitas pe-
ualet q̄ q̄ iustus occidit. Mā bonus solū patit̄ in corpe. iniqu⁹
vero in vtroq̄. s. in corpe et aia. iustus etiā p̄ mortē euadet car-
cerē. impius vero viuens mortu⁹ est captus a peccato. Et post
hoc q̄ dixit non ē credendū q̄ dixerit nec p̄pter destructionē ci-
uitatē nec p̄pter edificationē flere deberent. sed potius de inḡti-
tudine et piculis aiaz. et sic multe fleuerūt p̄pter cōpatientā
et turpissimā mortē quā passus ē. cū et adhuc multi sūt qui hō-
die flent audita passione et nō vt vitā eoz emendare velint.
vel p̄pter peccata. et hoc factū est p̄ titū et vespasianū. qui post
xpi passionē p. xlij. annos destruxerūt ciuitatē. et venderunt
xxx. iudeos p̄ denario. dixit ḡ nolite flere sup me. q. d. nō oportet
q̄ ille iugē qui sponte patit̄. sed flete sup filios vestros: Du-
cebant̄ aut̄ et alij duo nequaz cū eo vt interficerent̄: hoc fecerūt
in cōfusione xpi quasi esset vnus ex illis. Sed p̄missione diuina
hoc factū est p̄pter dictū p̄phete. Isa. 54. Et cū iniquis deputat⁹
est. voluit etiā dñs hoc fieri vt sciret q̄ p̄ peccatorib⁹ pateret̄.
Mat. 9. Nō vei vocare iustos sed peccatores. qñ eoz duo erāt
in carcere cū ioseph quoz vnus saluabat̄ et alē adennabat̄. et
hec educio ab antiq̄ moleuit. vñ caym eduxit abel cū vellet eū
occidere. Gen. 4. et leui. 24. Blasphymus p̄cipit̄ educi: et post
q̄ venerūt in locū qui dicit̄ caluarie. hebr. in golgata: dicebat̄
aut̄ iste locus caluaria a cōtento. q̄ ibi suspensoz ⁊ punitoz mē-
ta iacebat̄ caluaria ⁊ capita criminib⁹ demudata: tūc dabāt ei bibe-
re vinū mirratū et non accepit: et tūc primo crucifixerūt illos
duos latrones. s. disimā et iesmā. vt ipse ih̄sus videns eoz pe-
nā et gemitū audiret in corde imminente passione plus et vehem̄-
tius cruciarē: postq̄ crucifixissent illos duos nequā xpm exue-
runt. et nudū dōrsecemus sup durā crucē piecerūt: et videt̄ qui
busdā. q̄ expoliatio vestīū fuerit vna de maiorib⁹ et acutiorib⁹
xpi passionib⁹: cū exuebat̄ veste imediate cutē eius cōtingente:
vestis seu tunica fuit fortit̄ imbibita vulnerib⁹ et cruētātē sātib⁹
flagelloz. vñ qñ dñs fuit illa tunica violentē et vestinant̄ expo-
liat⁹. cōssa fuerūt et renouata i eo oia vulnera. quib⁹ vestib⁹ i-
bibita fuit. ⁊ ita videt̄ fuisse crudelior passio xpi. ⁊ acutioris do-
loris. ⁊ forte ḡuioe q̄ adual flagellatio. aut vulnez iflicio. vt
p3 in expō abiq̄ declaratū. si ei modica lana ⁊ pānicul⁹ in recenti

vulnere aut in aperto vlere agelatur. et inde vjolent at tu fe-
stinatōe extrahit longe. maior dolor sentit. quā in vulneris in-
flictione ymmo intollerabil. q̄si sentit dolor in nra grossa carne
ex tali extrahione p̄niculi de vno vlere. quanto ergo maior
fuit dolor. in nobilissima xpi carne. vbi ex multis vulneribz ex-
traxerunt tunicā istā. festinant imices crudeles et imisericordes
hoies: Et p̄mo dexterā manū cū laui. grosso cruce affixerūt. ita
q̄ forame cruce impleuit intm q̄ sanguis inde exire vix potuit
deinde sinistra humibz attraxerunt. vt secdo forami aptarent quā
sicut imo cruce affixerūt. et q̄ humor natalit q̄rit exitū vbi pars
corpis ledit q̄ q̄ tot⁹ sāguis corpis supascendit vsus brachia
ita q̄ corp⁹ dñicū admodū vni⁹ v̄mis curuatū pmāsit. Illi v̄o
pedes suibz traxerūt ad forame inferi⁹ cruce. Ita q̄ corp⁹ sacrum
velut corda i cithara distractū fuit tūc impletū ē illd ps. zi. fode-
rūt manus meas et pedes meos. sicut dimāuerūt oīa ossa mea.
Itē dicit Ansh. q̄ foramen non fuit in terra. sed in petra. vt eo
durius caderet. Et dicit q̄ iste clauis nō fuerunt acute s̄ dense
et spisse ita q̄ p̄transierūt carnez absq̄ sanguine. q̄ exire non
potuit p̄pter spissitatē clauū sanguis. Et dūmō sic miserē cadē
tunc p̄mo exiuit sanguis Item crucifixio facta est in terra iacete
postea xpm sic crucifixū. leuauerunt cū cruce. vt dicit Ihero. et
Innocen Et hoc rep̄tat hodie ecclia in hoc q̄ in die pasceues
cruce osculando iacet in terra. Ista at leuatio fuit maxime do-
loris eo q̄ tunc lacerabant vulnera manū et pedum ex graui-
tate corpis. Ita q̄ hūndant de nouo p̄fluxerunt: Et est notā-
dū s̄m Nicol. de lura. sup̄dicto. psal. sciz foderūt manus r̄. Q̄
q̄n aliquis affigebat cruce. tunc p̄us accipiebat mēsurā corpis
sui. a manu ad manū s̄m latitudinem. et a scapulis vsq̄ ad pe-
des s̄m longitudinē. vt in ligno cruce fierent foramiā. p̄ que
clauū possent facilius transire. et sic etiā factū fuit de xpo quādo
tunc vna manus. fuit affixa humores curreēt ad locū illū vt
sup̄ dictū est Sed querit vtrum tribz tm̄ aut q̄tuor clauibz xps
affixus fuerit cruce et putat a multē verisimilibz esse q̄ tribz tm̄
vno sciz p̄ manū dexterā alio p̄ sinistra. q̄ tercio p̄ ambos pedes
simul Putandū nanq̄ est q̄ q̄cquid dolorosius aut atumelio-
sius inueniri poterant in fligēdū in crucifigendo xps p̄fidi iudei
fieri uisē. Molestū autē est crura ita torqueri vt vno clauo
ambo pedes laticee vulnere p̄forent cū acerbiori violēcia cū-
sionis q̄ fractōis. verisimile etiā videt nōnullis audoē pudici-
cie nudū dorsetenus cruce sup̄iectū nō extendisse. se secreta natu-
te celando auoluisse crura pedibus aplicatis atq̄ sic captatos

aa

pedes festinantes. crucifixores vno clauo pfodisse & nullo subie
cto pedibus appodiamento eos. vsq; ad rectū columne crucis cru
delissime extorsisse. huius exemplū hēmus impietatis et ymagi
nibus crucifixi. Q; et Ansh. vult hęc mgr Nicol: Tunc crucē cu
corpe eleuauerūt aliq̄ntulū a terra. et ipam cū corpe ad terram
cadere pmiserunt. Ita q; oīa vulnera pmo ceperunt cruentare
largissime. Tunc crucē in altū erexerunt. Ita q; illi duo latro
nes pendeabant. vnus a dextris. alter a sinistris. In medio autē
pēdebat dñs q̄si peior omnibus. vñ vsus Imparibus meritis pen
dent tria corpa ramis. Dismas et gesmas in medio dīna male
stas Alta petit dismas infelix infima gesmas Et dñs pendeat
tribus horis q; fuit excessiui doloris nimis. q̄a ex pondere magni
vūilis et p̄fecti corporis. sic affixi cruci in locis neruosis. et maxi
me sensibilibus sciz in manibus et pedibus. et sic pendentis sine sustē
táculo alio valde augebat dolor. et fatigebat corpus atq; lace
rabant et extēdebant vulnera manuum et pedū. vt inde emana
rēt copiosi riuifanguinis p̄tiosi et dolorosi. & ignominiosa fuit
mors xpi. Primo ex additione loci in quo crucifixus. qui fuit de
spectus fetidus ppter cadauera malefactorū qui ibi occidebant
Secdo ex modo mortis q; crucifixio fuit tunc turpissimū genus
mortis. sic scriptū est Deu. 2. Maledictū q; pēdit in ligno Ter
cio ppter nuditatē xpi. Ip̄m namq; nudū suspēderūt ad crucē q;
non solet fieri. nisi p̄sonis valde vilibus & adiectis Quarto ppter
societatē q; inter duos malefactores fuit crucifixus. et h; est factū
in iudeorū mala intencōe. Volebant em̄ per hoc inducere p̄lo
suspiciōem q; ih̄sus esset p̄ticeps. et principal̄ in eorū factis. xpus
autē sic voluit fieri. vt inā in eo impleret illud Psa. 53: Et cū mi
quis deputatus est. et vt p; hoc nobis qui esse debuim; eterna
liter socij demonū mereret vt fieri possem; socij angelorū note
tis ibi. Et p̄mo dexterā x̄. q; illa extensio manuum in crucē p; mo
dū crucis significat in missa. q̄n post eleuatōem dñi. vñ memores
nos x̄. vñ q̄n sacerdos dicit hęc v̄ba tūc p; modū crucis ad vtraq;
cornua altaris extendit manns. hitu corporis manuum xpi extēsiō
nem in crucē rep̄ntans. nihilomin; p; hoc insinuās. q; xpus pro
iudeis & gentibus passus ē. qui in vtriusq; cornibus altaris desiḡti
sunt. Sed erectio xpi in crucē significat in missa q̄n corp; dñi eleuat
q. d. sacerdos. videte deum & hōiem. qui p; nobis pepēdit in li
gno. vt exhibeatis ei reuerentiā qui p; nobis saturatus ē cōtu
melijs et obprobrijs. Sequit̄ p̄mū v̄bum ih̄sus at̄ dixit: p̄ di
mitte illis q; nesciunt qd faciūt. ps. 34. Reſtuebāt mala mihi
pro nobis. et odiū p; dilectiōe. et Psa. 53. Ipsa p̄c̄ta multorū

tulit. et pro transgressoribus orauit: Ecce quomodo agnus
iste innocens et mansuetus in omnibus pressuris verbuz noue
benedictionis qd a seculo non est auditum sup. inimicos suos
ex habundantia pietatis effudit dicens: p̄r ignosce illis x̄c. et
in hoc bonus doct̄ fecit qd prius facere docuit. naz Mat. 5. dixit
diligite inimicos v̄ros. b̄nfacite h̄is qui oderit vos. et orate pro
psequētibz et calūnantibz vos. qd ergo v̄bo iussit hoc mō im
plet ope. vt nos doceat verbo et exēplo. D xp̄iane reconde di
ligent̄ in corde tuo. hoc v̄bū et quocūq; sc̄iuit̄ extra te inimici
tui memorare illi? v̄bi dñi n̄ri ih̄u xp̄i et sic ipse orauit p̄ occi
soribz suis. ita et tu. ip̄ius exemplo ora p̄ detractoribz et q̄bul
t̄ibz adūsarijs tuis Et circa hoc qd dicit: qz nesciunt quid faci
dic Nicol. de lira. qd erāt ibi aliq̄ simplices et illiterat̄ a sacerdotibz
iudeorū decepti qui p̄seq̄bant xp̄m zelo legis et p̄ illis orauit
xp̄us. M̄j at̄ erant li. a. t̄i q̄ ip̄m esse christum pbabilī cogno
uerunt seu cognoscere debuerunt. h̄ ex exodio et inuidia fuerit
excecati. et xp̄m p̄secuti sūt. vsq; ad mortē. et p̄ illis non orauit
dñs. huius of̄omis figurā p̄misit Moyses dux ppl̄i. Exodi. 32
dicens aut dimitte eis h̄ac noxā aut dele me de libro in quo me
scripsisti. alia fiḡa Nume. 16. scribit̄ qd Aaron st̄as inter mortu
os et viuos. orabat p̄ ppl̄o visu Moysi v̄n dicitur ibidē. dixit
moyses ad aarō tolle tribulū q̄ hausto igne de altari mitte in
sū desup p̄gēs cito ad ppl̄m vt oras p̄ eis. huiusmodi figuras
potestis dilatare iuxta hystorias sic placet seq̄t: Erat at̄ q̄li ho
ra sexta cū crucifixissent eum: Scripsit pylatus titulū in quadā
carta qua affixit tabule et posuit sup̄ crucē istā tabulā more ro
manorū. qui sup̄ caput damnati ponebant sp̄ causā dānationis
Erat at̄ scriptū. Ihs in quo expr̄mit̄ nomē pp̄m nazarenus.
quo ad p̄riaz qz ibi fuit nutritus rex iudeorū. in quo expr̄mitur
causa mortis h̄uc ergo titulū multi iudeorū legerunt. qz p̄pe a
uitatē erat locus v̄bi crucifixus est ihs. et erat ibi scriptū grece
hebraice et latine. Glosa vt hoies qui de diuisis ptibz orbis ad
festū pasce venerāt possent illū legē: dicebāt ergo pylato pon
tiffes iudeorū qz videbāt qd tal̄ modus scribe ndi redūdabat in
v̄tūdiā iudeorū. q̄ maxie pp̄t̄ gētiles. q̄ h̄ v̄bū erāt reportaturi
ad diūsas ptes orbis Et id̄ voluerit titulū sic corrigere: Sed qz
ipse dixit rex sū iudeorū h̄ em̄ mō nō sanaret i v̄tūdiā eorū. r̄n
dit pylatus. qd sc̄p̄li scripsit. milites v̄o cū crucifixissent eū acce
perunt vestimēta sua et fecerūt quatuor ptes vnicuiq; militi pte et
tunicā: fiḡa huius Gen. 38. fr̄es Joseph nudauerūt eū tunica ta
lari et polimita vestis sic dicta pp̄t̄ multos colores q̄ ymagines

rotundas; qui polus a rotunditate dicitur: Erat autem tunica in
confutur subtilis desuper contexta protota. dixerunt ergo ad invicem non
scindam eam. hanc sordiamur de illa cuius sit. ut scriptura impleatur
dicitur. ps. 21. pretii sunt vestimenta mea et in veste mea miserit sortem
Et milites hoc fecerunt. ut dicitur Jo. 19. sed alia vestimenta in quatuor
partes diuiserunt. Tunica illa inconfutur facta fuit partibus tribus. de illo
ope quo fuerunt bireta et quidam arothee a beata uirgine. que fecit
sibi eam in purpura. et cum christo creuit. Cuius uirtus fuit illa tunica
videte in lambardica et legenda sanctorum de passione domini ante si-
nem. Isti milites fuerunt huius et stipendary verorum militum honoreis
vocantur tamen milites. de hoc videatis. in hystoria trium regum. ca. 29
et ibi quomodo fuerunt milites paganorum. et milites dyaboli satellites.
ubi est quod docuit vos Jo. bapt. dicens. Luc. 3. neminem circumcisi-
onem in persona ledendo neque calumiam faciatis. famam tangendo. et contenti
estote stipendiis uostri. temporalia nulli iniuste auferendo. Ecce nunc cru-
deliter dominum glorie denudastis. unde panem qui pingit circa lumbos domini
beata uirgo mater eius de capite suo superius tradidit sequitur in mat. ca. 27
Preterea autem blasphemabant eum mouentes capita sua et dicebant
vach qui destruis templum dei et in triduo reedificas illud. salua te
ipsum si filius dei es. de sede nunc de cruce. Sicut et principes sacerdotum
tum illudentes cum scribis et senioribus dicebant. Alios saluos fecit
seipsum non potest saluum facere. si rex israhel est. descendat nunc de cruce
et credimus ei. respondit in deum liberet eum nunc si uult. dixit enim quod si
lius dei sum id ipsum et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant
ei. notet ibi. et credimus ei. iero. fraudulenta fuit illa promissio ma-
gis fuit surgens de sepulchro. et non creditis ei. Gre. Qui de cruce
descendere noluit. surrexit de sepulchro plus fuit mortem resur-
gendo destruere quam vitam descendendo seruare. ibi: Si rex israhel
est descendat de cruce. et credimus ei. hoc dixerunt ad instigationem
dyaboli. qui considerans leticiam primum in limbo paciam maximam
in christo. ut super dictum est ibi: ubi uxor pylati misit ad pylatum
et libenter ipsum liberasset. et liberationem nostram impediisset. Am.
Stulti et cetera grex sacerdotum nunquid tua vincula potest tenere quem
celum non potest capere. an impossibile est ei de puo stipite descendere
qui descendit de celi altitudine. Tunc ibi in id ipsum et latrones etiam
impropabant ei. dicitur Luc. 23. uox de hiis qui pendebant latroni-
bus blasphemabat eum dicens: Si tu es christus saluum fac teipsum et
nos. respondens autem alter increpabat illum dicens. neque tu times deum
quod in eadem damnatione es. et nos quidam iuste naz digna factus
recepimus. hic uero nihil male gessit. et dicebat ad ipsum. domine me-
mento mei dum ueneris in regnum tuum. Et dixit ei ihesus. amen dico

tibi. hodie mecum eris in paradiso: in fructu deitatis. quam habent
beati ubique sunt. in illo latrone Ex sermo euangelij. quatuor sunt
consideranda. prima caritas fratrum. quia alium latronem christum vituperantem
redarguit. dicens ei ut super: neque tu times deum: in est. hoc corde et
ore confessio proprii peccati et excusatio christi. quod tangit super: ibi: et nos qui
dem Tercium quod fuit est magna fides. eo quod nec propter acerbiter
pene quam sustinebat nec propter infirmitatem corporis quam in christo vide
bat confessionem veritatis dimisit. sed firmum corde credidit. et ore con
fessus est ipsum regnaturum in secula. vere magis fuit fides quod confitebatur
esse deum impetuum regnaturum. eum quem vidit secum morientem. et
quem Petrus negauerat. qui viderat eum sepissime. miracula facien
tem Quartum fuit fortis spes beatitudinis. percipiente ab eo. quare
utrumque inuenit. per hoc dixit ad ipsum: domine memeto mei. dum vene
ris in regnum tuum: Et est notandum quod non accipit hic paradus. pro
illo orto voluptatis. in quem posuit dominus adam et euan. a primi
pio nec pro celo empirico. sed pro fructu beata. quam habuerunt sancti
pres. in descensu christi ad inferos. mox enim ut dominus exspiravit ipse
hominem animam ad inferos descendit. et eodem die anima illius latronis
etiam illuc peruenit. et factus fuit princeps illius beatissime fructus
cum christo et sanctis personis in limbo. ut sic sodaret in gloria et quem
desiderabat. cum esset in pena. et ut videret in maiestate quem hic
confitebatur. positi in infirmitate Ecce quod pius et dulcis est ihesus qui
cito exaudit. cito promittit. et cito dat. et plus quam petatur: Quis
ergo desperabit de tam pio exauditor. de tam celerem promissore.
de tam prompto redditor. de tam largo datore. certe nullus de
sperabit. qui sic hic latro detestari vult peccata. et se toto corde ad
deum convertere. unde dicit Ambrosius. pulcherrimum autem datur affectum de
conuersione exemplum. quod tam cito latroni venia relaxat. cito cognos
cit dominus. quia cito ille uertit et uberior est gratia quam peccatio. Semp
enim dominus plus tribuit quam rogat. Ille etenim rogabat. ut mecum suum
esset. dominus autem ait: amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso: vita
enim est esse cum christo. et ubi christus: ibi regnum. hec ille. Adversus hic
id quod dicit illa duo magna inuaria. Gratianus de penitentia dist. 7. ca
pitulo nullus. Et Petrus lombardi. quarto sententiarum dist. 20. de illo
latrone in hec que sequuntur verba. multum sera fuit latronis confessio
sed non fuit sera indulgentia. sed licet latro veniam meruisset in fine
de omni crimine non tamen dedit baptismum peccandi. et pseuerandi aucto
ritate. tunc enim baptizatus est secundum baptismum flammis. cum tunc primo
christum in cruce confusus est. Sequitur Jo. 29: Stabat autem iuxta crucem
ihesu matris eius. et soror matris eius Maria cleophae et maria mag
dalene: cum vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem

11 Diligebat. Sicut mri sue: m'r ecce filius tuus. deinde dicit disci-
pulo. ecce m'r tua. Et ex illa hora accepit eā discipulus in sua
q̄si dicēt ad m'rez: tu me filio corpali p̄uaris iō dilectū tibi aī
cum tuū in filiū trado. et de eius p̄nca meā interim absentiā cō-
solariis eodem affectu eū diligas. eadem pacia ipm subportas.
eadez diligētia sibi p̄uideas. quasi v̄nigenitus esset. et q̄si ad
discipulū dicēt. Jo. tu me p̄re spoliaris et ego tibi m'rem meaz
carissimā trado in m'rem. quā eodē affectu. dilige et venerare ea-
dem cōsuetudine ab ea q̄cquid volueris postula. eandē beniuolen-
tiam ab ea expecta. quā solet v̄nigenitus a m're sua sand⁹ Jo-
seph. vt scola. hyl. reperitur mortuus fuit. 13. kal. ap̄lis anno
incarnatōis dñi. 29. vñ beata v̄go deinde fuit sub custodia filij
vsq; ad p̄sionē vbi eā io. cōmēdauit alias dñs. ioseph illā iniu-
riam nō fecisset. q; sibi iugē abstulisset et alteri cōmendasset. D
bone ihu quomō dulcissimā m'rem tuā que te caste cepit dili-
gentē nutrit. dulciter lactauit. ita ruditer alloq̄ris dicēs. Ecce
m'r t̄. v̄e nō erat h̄ tps dulcē loq̄ndi nec m'ris nomē exp̄mē-
di. Credit h̄ dulcē locutus fuisse cor v̄gis et epulz heu q̄lis cō-
mutatio. datur hic seru⁹ p̄ dño. discipulus p̄ mgrō. piscator
pro dei filio. Sz mirat quomō mat dñi. plena tristitia stare po-
tuit. nō credere nisi euāgelista manifeste dicēt: Stabat at̄ iux-
ta crucē t̄. et plus crederem p̄ firmitatē fidei q; in triduo mortis
in ea fides sola inextincta p̄māsit: Si ad solā estimatōem mor-
tis sic cōremuerūt viscera illius mulieris. cuius filiū Salomon. 3.
regum. 3. scindi iussit dicēs. Afferte mihi gladium. multo forti-
us cōremuerūt viscera. et omnia membra illius. beatissime vir-
ginis marie. dū staret iuxta crucē. et ocul carnalibz videret. ihu
dilectissimū suū filiū. caste ceptū. diligētissime nutritū: sepius
amplexatū. et crebro osculatū. p̄ sputozz sordes. post alapaz
idus. p̄ flagelloz p̄cussiones. post spinaz p̄ndūones. diris
clauis. stipiti crucis affixū. et ibi tribo horis p̄dentē atrocissime
cruciari. Et sine dubio at̄ta fuit xpi passio assistēda p̄ dilectē
m'ris sue. q̄ntā desolatā et inestimabili plenaz merore. sub ara
crucis stare vidit. ap̄lois manibz. lacrimosis ocul. et q̄rula voce
pp̄t qd̄ cū iā p̄p̄iq; erat mortis adhuc sue passiois et acerbissime
mortalit̄is oblit⁹ cōpactē m'ri. sic cōpassus ē. vt in vltio spū cōsti-
tutus eā cōsolaret. et de ea disponēt q̄mō h̄ manē deberet dicēs
M'r ecce filij tu⁹: ad q̄s p̄t h̄c sicis ocul cogitare siḡa thob.
13. legit q; thob. maries filio suo cōmēdauit m'rez. alia. 1. re. 22
sc̄bit q; dauid p̄gnan̄ cupiēs. suos regi moab cōmisit: seq̄t. in
Jo. 19. ca: p̄ sciens ih̄s q; oia cōsumata s̄ vt cōsumaret sc̄ptura
dicit: Sitio. punitis omnibz mēbris aliis ip̄ius domini. resta-
bat adhuc punire etiā linguā qd̄ factū ē. q; sequit in textu. Jo.

Vas ergo positū erat aceto plenum. Illi autē spor. glā plenam
aceto ylopo circūponentes obtulerūt oei eius ꝛc. quod acēpit
ad bibendum. sed ad gustandū solum. quia ad penam lingue.
sufficit potum gustare. Et vt recitat Nicola. de lyra sup Mat.
scribitur in quodā libro. qui apud iudeos intitulat libꝛ iudiciū
ordinarioꝝ. Quia Salomon dixit Prou. vlt. Date siccā id ē
potum inebriatiuū morientibꝛ & vinū hīs qui amaro aīo sunt
vt bibant & obliuiscant egestatis sue & doloris sui non recorde
tur amplius. Ideo ex hoc sumpta occasione. seniores iudeoꝝ
statuerunt. vt dampnatis ad mortē daret vinū aromaticum.
ad bibendum vt passionē facilius tollerarent. et in iherlm erant
p̄sone deuote ac compassiue et ille hoc vinū dederant ex deuo
tione. Iudei autē nimia crudelitate moti hoc vinū datū pro x̄p̄o
et alijs duobꝛ crucifixis acceperunt sibi & loco eius posuerūt acē
tum cū felle mixtum. qđ dñs solū gustauit. vt impleretur illud
quod scriptū est ps. 68. dederunt in escam meā fel. & in siti meā
potauerūt me aceto. Circa qđ dicit Aug⁹. in sermone de passio
ne pp̄inator fontū. potator aceto. mellis dator. abat felle. fla
gellat remissos. condemnat venia. Illuditur maiestas irridetur
virtus. & largitor imbriū pfunditur sputis. Et est notandū qđ
licet dñs noster tūc vere sitierit eo qđ fere p̄ totus sacramēti sa
nguine sui effusionē siccatus habuit ossa. sic cremium arefacta
s̄m illud ps. Aruit tanqꝛ testa virtus mea. et ossa mea tanqꝛ
cremū aruerunt. fuit em̄ sanguis x̄pi quasi exhaustus p̄ sudor
rem sanguineū & p̄ extrationē sanguinis. in flagellacōe. toro
natione. manuū & pedum p̄foratione. & tandem in lateris apiti
one. In cui⁹ signū vt dicit Nyco. de lyra. post sanguinē exiit
aqua. ad ostendendū qđ corpus remansit q̄si sine sanguine & are
factū. putandū tñ est. qđ non dixerit. sitio. ad petendum potum
quo corpalem extingueret sitim. qz sciebat se mox corporaliter
morituz. sed dixit. sitio. vt p̄ gustationem amari potus punis
ret lingua. vt adimpleret predicta scriptura. & etiā vt p̄ hoc si
gnificaret ardorem caritatis sue ad nos que caritas fecit ipsum
seruentissime desiderare nr̄am salutem. sic sitiens m̄lto ardent⁹
desiderat potū qđ esuriens abuz. quis em̄ an̄ passionē petiuerit
a se transferri calicem vt nō biberet illū. i. passionē vt eam no
sustineret. significans nobis p̄ hoc magnitudinem tunc future
et de pp̄inquo iminentis sue passionis quā natura vehementer
horruit. Ex potato tñ iam calicē. i. sumpt. iam fere passione dī
xit. sitio. volens p̄ hoc significare qđ tantus fuit amor ipsi⁹ ad
nos & qđ tñ sitiebat. i. qđ tam seruentem et vehementer desiderabat

salutem hūani generis q̄ etiā paratus fuisset si opus foret ad
huc maiora p nobis sustinere tormenta. Et ad p̄positum dicit
quidā deuotus doctor Anshy. D ineffabile verbū creator celi ⁊
terre marisq̄. fons ceteroz. puteus aquaz̄ viuentiū. homo cla
mat. sicut. D virgo clementissima q̄ olim infantia filij tui lacta
sti ubere de celo pleno quō sustinē potes q̄ filius tu⁹ clamat si
cicut. D pie dñe quid sitis. fortassis aīa tua sitit ad deū fontē vi
uum. sicut inq̄ ad om̄s qui in circuitu meo sunt. Sicut ad te p̄
vt respicias hodie de solio maiestatis tue. in me filiū tuū cū las
tronibus morte turpissima adēnatus pro p̄torib⁹. ⁊ tu dñe
resuscita me ⁊ da mihi b̄ndictionē p maledictionēq̄ hodierna
et clarifica me claritate quā habui apud te prius q̄ m̄dus fieret
Sicut itē ad te vt sanguine ⁊ aqua de latere meo fluentib⁹ ex
tinguere digneris flāmeuz gladium cherubim quē collocaueris
ad custodiendaz̄ viam ligni vite. vt oibus in me credentib⁹ pa
teat liber introitus in regnum tuū. Sicut itē ad te vt omnib⁹
crucifixorib⁹ meis vere penitentib⁹ ignoscas. quia nesciunt q̄d
faciunt. Sicut itē ad te mater mea vt om̄s fideles meos post
decessuz̄ meū pietatis viscerib⁹ foueas doctrinis ⁊ exemplis vt
candela alios in amore meo accendas. Sicut ad te vt omnibus
p̄torib⁹ te per meā necessitatez̄. passionem. resurrectionē flagi
tantib⁹ misericordie sinū aperias. nūq̄d ampli⁹ sitis. Sicut ad vos
D angeli vt amando hūano generi indefesse seruitutis obsequa
non dedignemini exhibere. si em̄ ego dñs ⁊ mgr̄ vester coram
oculis v̄ris tanta picula sustineo. q̄nto magis vos tenem̄ eoz̄
necessitatib⁹ famulari qz hoc facere potestis sine glorie v̄re detri
mento. Sicut ad vos o demones vt om̄s aīas fidelium meoz̄
mihi sine dilatione restituatis q̄s in regione v̄bre mortis de
tinetis vt amplius saltem v̄ram in messe meam non mittatis
nec eos q̄ in fide passionis mee baptisati fuerint p culpa primi
parentis includatis v̄ris carcerib⁹. Sicut amplius ad vos om̄s
qui transitis p viam videte si est dolor filis sic dolor me⁹ vt scin
datis hodie cor v̄rm p cōpassionez̄. quia p nobis hodie scissum
est corpus meū. qz a planta pedis vsq̄ ad verticem capitis nō
est in me sanitas. caput meū coronatū est spinis. applicate extra
supbiam p̄toroz. os meū potatū est felle extra gulosos. manus
mee expansę sunt ad dandū. extra auaros corpus meū datū est
ad flagellandū extra luxuriosos. Sicut ad vos p̄tores vt mihi
lacrimas deuotōis p̄metis ex intimo corde v̄ro ne frustra labo
rauerim. ⁊ vt aīas v̄ras mihi soli seruetis illibatus. dign⁹ est
em̄ mercenarius mercede sua. Luc. 10: Sequit̄ in ioh̄e. 19. ca.

Cum ergo accepisset ihesus acetum dixit. consumatus est. hoc est
perfectum et completum est testimonium scripture que de me loquens
dicit. dederunt in escam meam fel et in siti mea potauerunt me aceto
ps. 68. Saluum me fac deus et consumata est omnis scriptura que loquitur de
me passuro. et consumatus est opus redemptionis humani generis.
Ecce quod caput nostrum pro peccatis nostris acerbitate passionis sus-
tinet usque ad consumationem omnium scripturarum que de eius passi-
one erant. patienter perseuerauit. ita et nos si huius capituli mem-
bra sumus. in omnibus nostris laboribus. in omnibus nostris aduersitati-
bus. virtutem perseverantie seruemus. et ad finem nostrum pervenientes
mereamur ab eo recipere splendorem sempiternum. quod nullus adis-
pisci poterit nisi in bonis usque ad finem perseveraverit. omnes enim
virtutes currunt ad primum. sola tamen perseverantia coronat. sequitur
¶ Sexta autem hora tenebre facte sunt usque ad horam nonam. Hiero-
dicit. Elementa conpatiuntur creatori suo. sequitur Mar. 15. Et ho-
ra nona exclamavit ihesus heloi heloi lamazabatani. quod est inter-
pretatum. deus meus deus meus ut quod dereliquisti me. Illa verba pro-
tulit voce magna et non ex impatientia aliqua quam nullam omnino
habuit. imo in tota passione sua nec aliquid signum impatientie
ostendit. Unde dicit beatus Hieronymus. dum malediceret non maledicebat
dum pateret non comminabat. sed per hoc quod sic clamans dixit
deus meus deus meus. magnitudinem sui doloris quem pro nobis sus-
tinuit ostendit. humanitas namque christi tota fuit torrenti penalitati
immersa. ita ut eius sensualitates et omnes anime vires. excepta
superiori portione rationis impetus passionum quasi torrens inebriaret
et repleret. et hoc nobis dominus significavit. cum in cruce clamans dixit
deus meus deus meus. Non est ergo derelictio illa referenda ad absolute
unionis personalem. ita quod tunc humanitas fuerit dimissa et a divini-
tate separata. dominus enim nihil eorum que assumpsit dimisit. sed referenda
est illa derelictio ad hoc quod divinitas exposuit humanitatem passi-
onis sine defensione et protectione. ac si non fuisset sibi unita. secus
fuit in passionibus aliorum sanctorum qui dolores ex divinis consolatio-
nibus et protectionibus non senserunt. ut tres pueri in camino ignis.
Dan. 3. Unde hic derelinquere non est aliud quam divinitatem. sua poten-
tia non protegere humanitatem a persecutoribus. dicit enim glossa. deus
dicit eum deseruisse in morte. quod propter protectionem eum exposuit sub-
traxit ei protectionem. sed non soluit unionem. Item vult magister. 3.
sententiarum di. 21. ubi dicit fateamur ut ibi. vel quod totus motus eum dere-
liquerat propter virginem mariam et latrones qui soli crediderunt in eum
ut dicit magister in scola. histo. sequitur Mar. 27. Quidam autem illic stan-
tes et audientes dicebant. heliam vocat iste. non intelligentes hebraicum

Ceteri vero dicebant sinite videamus an veniat helias liberans eum
Marcus dicit. sinite videamus si veniat helias ad deponendum eum
Et sequitur in Mar. Ihs autem emissa voce magna expiravit. Mat.
dicit. Ihs autem itez clamans voce magna emisit spiritum. Sup ver
bo. voce magna. dicunt aliqui quod dixit pro sub missa voce hunc ps
In te domine speravi non confundar in eternum. Cum autem pervenit usque ad
hunc locum. In manus tuas domine. dixit ut Lu. 23. dicit et clamans vo
ce magna ihs. ait. pro in manus tuas commendo spiritum meum. Et h. d
Expiravit. Jo. 19. dicit. Et inclinato capite tradidit spiritum. Aduer
tendum quod quis ihs sciret animam suam pro summe commendatam. paulo tamen
an. hoc est pro ultima cena dixit discipulis suis. venit princeps
michi. sathanas et in me non habebit quicquam. Jo. 14. Voluit tamen in ar
ticulo mortis pro animam suam commendare. et hoc ad nostram eruditionem
sed ut nos doceret quod terra et quis sumus ut disceremus spiritum nostrum
in mortis articulo manibus etiam prois commendare. ne ab huius mundi
principate in eius exitu de corpore apprehendantur. unde dicit magister in scola
histo. legitur demones stetit super brachium crucis et considerasse an
christus aliquam partem maculaz haberet. qz. figura. 2. Machab. 14. legitur
quod rathias in alto stans omnia interiora sua in celum piecit dicens. Te
inuoco domine oremus omnia ut mihi hoc reddas in die domini. et sic mortuus
fuit. Quis non rapit in spes impetrandi remissionem suorum delictorum
attendens in corporis christi dispositionem. caput hoc inclinatum ad oscu
landum. brachia extensa ad amplexandum. manus perforatas ad dandum.
latus perforatum ad diligendum. pedes fixos ad nobiscum man
nendum. corpus expansum ad se totum impendendum. sequitur. Et ec
ce velum templi quod erat appensum ante sanctuarium scissum est in duas
partes ut dicit Mat. a summo usque deorsum. in signum quod iudei amplius
non erant digni sacerdotio. Vel etiam in signum quod pro morte christi
ablatum est impedimentum quo secreta paradisi videri prohibebantur sic
velum secretorum templi operiebatur. Dicebat iosephus virtutes an
gelicas presidentes quondam templi tunc pater exclamasse. traseamus
ex his sedibus: Terra mota est: in signum quod corda nostra domini trem
me et pati christi ut dicit Hiero. Dis creata christo moriente compatitur
sol obscuratur. terra mouetur. petre secundum monumenta aperuntur. ve
luz dividit. hoc heu solus homo non compatitur. pro quo solus christus pa
titur: Et petre scisse sunt. in signum quod corda nostra in peccatis perdurata
domini frangi per contritionem: et monumenta apta sunt. in signum quod peccata
nostra pessima domini apertis confessionibus. Sed querit quare ante mortem
domini signa facta fuerunt in celo. ut obscuratio solis. et pro fuerunt facta
signa in terra. quod ante mortem prope cognoscebat in celo. pro mortem
ante eius notitia cepit dilatari in terra. et multa corpora sanctorum que dor
mierunt scilicet signo mortis surrexerunt et exeuntes de monumentis pro

resurrectio eius venerit in sanctam civitatem scilicet iherosolimam et apparuerit
multis testantes de divina resurrectione. ut fuerit illi duo viri ge
mini fratres filii symonis iusti qui annis. 40. in terra quieverunt et tunc
domino surrexerunt. ut habet in euangelio nicodemum. Centurio gentilis. qui
sub se centum milites habebat. et qui cum eo erant custodientes ihesum. vi
so terre motu et hiis qui fiebant. et quod sic clamans expirans quod fuit
supernaturale. timuit valde. dicens. vere homo iste filius dei erat. et
turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud. et videbant quod fie
bant precuentes pectora sua reuertebant scilicet in iherosolimam. Et hoc videtur
quod dixit centurio. significat in missa per memoriam mortuorum quam sacer
dos precatur pectora. d. Nobis. et per illud nobis etiam significat confessio
et tritio latronis in ipso passionis articulo. increpantis alterum. et
dicens. memento mei domine. sequitur. Erant autem ibi mulieres a longe qui
secute erant ihesum a galilea ministrantes ei inter quas erat maria mag
dalena. maria iacobi et ioseph. et matris filii zebedei. Ceteri discipuli
fugerunt. mulieres asciterunt et omnia asiderunt. nonne fuit ibi mater
domini. ita certe ipsa fuit ibi. et potuit illa dolorosa mater dicere illud
Tertio. Vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor
filii sicut dolor meus. et sequitur in Jo. 19. ca. Iudei ergo qui paraescue
erat ut non remaneret in cruce corpora sabbato. etiam magnus dies
ille sabbati rogauerunt pilatum ut frangerent eorum crura et tollerentur.
Venerunt ergo milites etc. Illa que secuntur sunt recepta partim ex li
bro qui de vita christi. et partim sunt credenda aut deuote imaginanda
Cum maria mater domini cum iohanne et ceteris mulieribus moram facerent apud
crucem domini. ecce armati multi veniebant de civitate iherosolimam versus eos
Tunc domina et omnes qui cum ea erant surgunt et aspiciunt eos veni
entes renouat dolor. crescit timor. dicit mater domini d. fili mi quare rede
unt isti? quid amplius tibi facere volunt. nonne te occiderunt fili mi.
putabam ipsos laucatos de te. sed ut video adhuc te mortuum
persequuntur fili mi nescio quid faciant. et domina et omnes cum ea exiit iue
runt et posuerunt se ante crucem domini. appropinquantes autem illi cum furore et
strepitu magno. et videntes latrones adhuc viuere. fregerunt
eis crura. occiderunt deponunt et velociter in foueam picunt. reditu
tibus autem illis versus dominum ihesum timens mater ne sibi facerent filio in
multa humilitate eleuatis manibus in celum. vultu lacrimabili. et vo
ce rauca sic alloquitur eos dicens. Viri fratres rogo vos propter deum
altissimum ne me amplius perturbare velitis in dilectissimo filio meo
ego enim sum mestissima eius et scitis quod nunquam vos offendi. nec
aliquam iniuriam vobis intuli. et si filius meus visus est vobis dicitur
ipsum peremissis et ego remitto vobis omnem iniuriam et offen
sam hanc tamen misericordiam mecum facite ne confringatis membra eius ut
eum integre tradat sepulture. videtis enim quod iam dudum mortuus est.

Sed vnus militū lancea latus eius aperuit. et continuo exiit
sanguis ⁊ aq. vt d̄ Jo. 19. dicit m̄gr̄ in scola. histo. in hęc verba
Et q̄ lanceauit eū vt tradūt quidā. cū caligassent fere oculi ei⁹
⁊ casu tetigisset oculos sanguine clare vidit. tunc videns h̄ m̄r̄
dolorosa semiuina cecidit in brachia marie magdalene. iohes
aut̄ lacrimabili gemitu assūpta tñ audacia insurgit d̄ illos. d̄
eis. Viri neq̄ssimi q̄re hanc impietatez facitis. nōne videtis qz
mortuus ē? quae vultis etiā hanc m̄rez occidē. discedat̄ quia
nos sepehem⁹ eū. Tunc illi. sicut d̄no placuit recesserunt. et vt
Jo. dicit. facta sūt hęc vt scriptura impleret̄. De non cōminue
tis ex eo. exiit d̄na. surgit querit qd̄ sit de filio suo dilectissimo.
R̄ndent nō esse factā d̄ eum aliquā nouitatez suspirat ⁊ anxiat̄
⁊ potuit bñ dicere cū p̄lo. ad Ro. 9. Tristitia est mihi magna
et continuo dolor in corde meo. ⁊ respiciens filiū ita vulneratuz
dixit: quis dabit capiti meo aquā. ⁊ ocul̄ meis fontē lacrima
rum ⁊ plorabo filiū meū sic occisū ⁊ vulneratū die ac nocte ex
tinctū est lumen oculoꝝ meoꝝ ⁊ lucerna cordis mei. ⁊ cū da
uid vociferabat. ve mihi fili mi ve mihi. Et cū Job dicebat. mise
remini mei miseremini mei saltē vos amici mei. D̄ fidelis anima
hęc bñ cōsidera q̄tiens hodie mortua est mater d̄ni. certe tocens
quociens cōtra filiū suū videbat nouitatez fieri. vide nūc impel
tur in ea qd̄ sibi dixit symeon. Luc. 2. Tuaz ipsius inq̄t aiam
gladius p̄transibit. nam pluries hodie hęc sibi atigit. sed nūc
vere filij corpus ⁊ matris aiam huius lancee gladius p̄forauit
h̄ys padis posuit se m̄r̄ d̄ni ⁊ ceteri om̄s in terra p̄pe crucē. nesci
unt qd̄ facere d̄nt corp⁹ d̄ni deponere ⁊ sepultūe tradē neq̄unt
quia carent instrumentis ⁊ insufficientes se sentiūt recedere d̄no
manente in cruce verent̄ ⁊ non audent. ⁊ diu ibi manere nō va
lent. qz declinabat iam sol ad horas vesp̄tinas. vndiqz eos pee
munt angustie. D̄ mitissime deus quō p̄mittis m̄r̄ em tuaz mie
d̄nam ex oibus electā. m̄di speculū ⁊ miseroꝝ reclinatorium sic
angustijs vexari. ⁊ doloribus maximis intus ⁊ extra cruciari. tē
pus est vt respicias eam oculo mie ⁊ pietat̄. Et est hic aduer
tenduz qz om̄s q̄tuor euangeliste loquunt̄ de ioseph ab aroma
thia quō ipse petijt corpus ihu a pilato. Mar. dic. 15. cap. Et
cū iam sero factū esset qz p̄pe erat parasceue. qd̄ est añ sabbatū
venit ioseph ab aromathia nobilis de curio id ē vn⁹ de ordine
curie. vel vn⁹ q̄ h̄z curā sup̄ decē. q̄ ⁊ ipse erat expectans regnū
dei. ⁊ audacter introiit ad pilatū ⁊ petijt corpus ihu. Pilat⁹
at̄ mirabat̄ si iā obisset ⁊ accersito centurione interrogauit euz si
iā mortu⁹ eēt. qd̄ cū cognouisset ⁊ centurione donauit corp⁹ ihu
Ioseph at̄ mercatus est sindonē ⁊ deponens eū inuoluit in sin
donem ⁊ posuit eū in monumento x̄ Jo. 19. dicit. Post hęc aut̄

rogauit pilatū ioseph ab armathia. eo q̄ esset discipulus ihu
Dicitur autē p̄pter metū iudeoz vt tolleret corp⁹ ihu. et pmisit
pilatus. Venit autē et nicodemus qui venerat ad ihu nocte pri
mū ferens mixturā mirre et aloes. q̄si libras centū. Acceperunt
ergo corpus ihu et ligauerunt lintheis cū aromatibus. sic mos
iudeis est sepelire etc. Consequentē notētis alia que etiā pie sūt
imagināda ac deuote meditanda. Tūc autē maria ioseph et ceterę
mulieres sic manerent circa crucē dñi. itēz alios plures venien
tes viderunt p̄ vias de iherosolymis. tūc omnes surgunt cū magno ti
more. q̄ timuerunt itēz nouitatez fieri cum corpore ihu. Dicitur
quāta est afflictio hodie marie et illoz qui secū sunt. circūspiciens
autem iohes dicit. Ecce hī sunt ioseph et nicodemus. Tūc dñs
gausa dixit. benedictus dñs deus n̄r qui mittit nobis auxiliū
memor fuit n̄ri et non reliquit nos. fili mi occurras eis. q̄ veni
unt nobis in auxiliū nostz. Vadit ergo iohes obvā eis velo
citer. et attingentes se ad inuicē amplexant. erūpebant lacrimę
et tristitia fuit eis magna. Et in multa tristitia quesitit ioseph
quō est. Cui iohes dicit. dies suos clausit extremos. Ioseph
sequenter querit. quis est cū dñs. et quid est de alijs discipulis
Cui iohes. ille mulieres sunt cū ea. et nullus discipuloz hodie
comparat. Querit de hīs qui contra dñm facta sunt. et narrat
eis iohes flebili voce omnia et singula. Cum autē venissent p̄pe
crucē genuflectentes adorauerunt dñm. et accedentes ad dñaz
et socias eius reuerenter sunt recepti cū debita inclinatione vtri
usq̄. singultus spirituz intercipit et aie vires. meror absorbens
vocales meatus anxietate precludit. tandem dū dñs facē et po
ctus fluuialibz lacrimis irrigasset singultuosa voce dixit. benefe
cistis q̄ aduenistis et fateor vobis. quia in aduentu vestro visus
est mihi nouā oriri lucem. nesciamus ergo q̄d facere debemus.
Ille p̄ me vobis retribuatur qui bonoz retributor est opm. At
illi dixerunt. dolemus ex toto corde n̄ro de his omnibz q̄ contra
dñm facta sūt. preualuerit impij contra iustū libenter eripuissem⁹
eum a tanta iniusticia si potuissem⁹. saltē hoc modicū obsequiū
dño et m̄ḡro nostro prestabim⁹ prona voluntate. post m̄lta col
loquia gressus om̄s direxerūt ad deponendū dñm de cruce. Tūc
An̄th̄. Cum ioseph deponeret corpus xpi de cruce. maria sta
bat sursum respiciens. vt cū brachiū solueret tangeret et oscula
retur illud. quod et fecit. Et cum depositus esset de cruce. posue
runt eum super terram bene ad tres passus de cruce. Et maria
caput eius in sinum recipiens amarissime etiā flere incepit.
dicens. hū dilectissime fili qualem consolationem modo habeo

quia mortuū ē. coram me video. Tūc occurrens iohes euange-
lista cecidit sup̄ pedus xpi. dicens. heu heu de isto pedore pota-
bam dulcia pocula. mō amara tristia ⁊ lamentabilia. Tū maria
magdalena plus oibus alijs flere cepit sup̄ dñm suū dicens. Q-
quis mihi nunc pctā dimittit. q̄s me mō excusabit apud symo-
nem phariseū. Luc. 7. et apud sorozes meā. tūc ioseph et mico-
demus receperūt corpus dñi vnctū et inuoluerunt syndone mū-
da ⁊ tradiderūt sepulture. vt est mos iudeis sepelire: Erat autē
vt dicit iohes in loco vbi crucifixus est. ortus ⁊ in orto monu-
mentū nouū in quo nondū quisq̄ positus fuerat. Aug⁹ dicit in
vtero marie nemo añ xpm nec post xpm conceptus est. ⁊ ita in h-
monumento nemo añ xpm neq̄ p⁹ ipsuz sepultus est. exāsum
de petra. ibi ergo ppter parascue iudeoz. qz iuxta erat. posue-
runt ihm ⁊ ioseph ⁊ nicodemus hm Aug. Cū iam ad sepulcz
xpi corpus positū esset. tristes mater se sup̄ sepulcz p̄stravit. et
adeo lamentabilē ⁊ amarissime fleuit. q̄ omēs qui ibi aderant
vna cū ea fleuerunt. tūc iohes eam leuauit ⁊ duxit eam quasi
violenter in ciuitatē. Et dicit beatus Bern. q̄ maria fuit adeo
⁊ in tm̄ debilitata q̄ oportuit q̄ inter manus discipuloz tanq̄
semitina de cruce ad domū portaret. Cum ergo m̄rez xpi vide-
ret p̄lus omnis ciuitatis iherlm̄ hntem vestem aspersaz sangui-
ne. sicut apud crucē steterat. ⁊ sanguis sup̄ eam stillauerat vna-
nimit̄ ei cōpatebant dicentes. Q̄nta m̄ria est facta hodie i
hierlm̄. in ista pulcherrima dñā. ⁊ eius filio. pie credit q̄ deuoti
ioseph ⁊ nicodemus inuitauerint dñam ad suas h̄tationes. et
q̄ in multa reuerencia sepauerint se ab inuicem. ⁊ q̄ maria mag-
dalena s̄tr ⁊ ma. tha inuitauerint dñam ad bethaniā. sed Jo-
hannes duxit eam ad domū iherlm̄. in qua dñs fecit cenā ⁊ mibi
hm̄. mḡm in scolastica histo. h̄tabant vndeam apli ceteri autē
discipuli ⁊ mulieres h̄tabant circūquaq̄ p̄ diuersa hospicia vs-
q̄ ad festum penthecostes. Vñ in eodem festo d. Recubentibus
vndeam discipulis ⁊ comedentibus in illo cenaculo appuit illis
ihs. Et vt dicit lucas in fine ca. 23: Et sabbato quid siluerunt
hm̄ mandatū. Mat. dicit in fine ca. 27. Et aduoluit saxuz ma-
gnū ad oliū monumētū ⁊ abijt. Erat at̄ ibi maria magdalena
⁊ altera maria sedentes extra sepulcz. Amb. vt post agruo tpe
possent vngere corpus ihu. Raba. Alijs notis ad sua redenti-
bus sole mulieres q̄ ardenti⁹ amabāt. obsequia funeris inspicie-
bant expectantes qd̄ pmiserat. ⁊ ideo p⁹ resurrectionē ipsis p̄o-
appuit ibi. ⁊ aduoluit saxū hoc factuz est ordinacōe diuina circa
xpi sepulturam positū fuit corpus xpi in monumentuz exāsum

de petra et non ex multis lapidibus edificatum. sed ne dicerent
iudei quod furtim sublatum esset corpus domini Item in monumē
tum in quo nondum quisquam positus fuerat. ne aliquis alius sur
rexisset diceretur: Item aduolutus est lapis magnus. Unde
Bar. ultimo Erat autē quippe magnus valde: ne iudei possent
dicere quod furtim aut per violentiam. aut per fraudem ablatum
fuisset corpus christi. Notetis quod in canone sancte misse recolitur
memoria dominice passionis christi. et generaliter eorum que sunt
gesta in ebdomoda. ante festum in pasce. unde post elevationem.
corporis christi sacerdos morose retrahit corpus christi et super co
porale ponit. per hoc significans. quod christus de cruce depositus in
terram fuit collocatus. et in sindone munda inuolutus. Item
notetis quod post memoriam mortuorum. sacerdos facit tres cruces.
super calicem coopertum dicens: Sanctificas. Viuificas. Bene
dicas etc. significans per has. secundum Innocentium. quod crucifixio chri
sti. facta est et consummata spatio trium horarum: Unde hora ter
tia clamabant: Crucifige. Sexta manibus gentilium est tradi
tis et crucifixus: Hora nona expirauit. Item post in missa sa
cerdos facit tres cruces super calicem dicens: Per ipsum. et cum
ipso. et in ipso etc. Ille tres cruces. secundum Jeronimum. significant. tres
cruciatu. quos christus sustinuit. scilicet passionem compassionem
et propassionem. passionem in corpore. compassionem in corde
propassionem in mente. de passione in corpore. prius dictum est in vno
themate Tren. 1. D vos omnes qui transitis per viam etc. de co
passione dictum est. quia pro crucifixione orauit dicens. Pater
ignosce illis. quia nesciunt quid faciunt. De propassione mentis dixit
dominus apostolis dicens: Tristis est anima mea etc: Post sacerdos facit
duas cruces a latere calicis seu extra calicem dicens. est tibi duo propter etc
ut in canone Ille signat duo sacramenta que de latere domini fluxerunt
viz aqua regenerationis. et sanguis redemptionis. Juxta testimo
nium Jo. dicentis: vnus militum. lancea latus eius aperuit: Ille
due cruces significant etiam aliud. secundum Jeronimum. ut patet in officio
misse. Et aliqui sacerdotes in fine illorum signorum. tangunt calicem
cum ostia. per quod percussio lateris christi cum lancea militis designatur
Remotio et depositio corporalis seu lapidis de calice significat quod
velum templi scissum fuit a summo usque deorsum. Et quod sacerdos
facit alte orationem dicens: Per omnia secula seculorum etc. signat
secundum Jeronimum. quod christus magna voce clamando emisit spiritum dicens alta
voce. propter in manus tuas commendo spiritum meum hic finit canone misse. et
sacerdos sequenter per seipsum et dominicam orationem alta voce pronuntiat et
per seipsum ad orationem in signat Cuius est sacerdos dicit. per omnia secula seculo
rum vna cum dyacono tunc astante. et adiuuante leuat calicem

modicum de altari: Et postea cum dicit: Præceptis salutaribus
æ. Deponit simul hostiam cum calice. Altare enim sigt crucem
vt dicunt doctores. Et deposito hostie et calicis. illud significat
quia venit Joseph ab aromathia venit et Nicodemus. et im-
petrauit corpus ihu a Pylato. et illi duo simul leuauerunt de
cruce deponetes in sepulchro. et quia aduoluerunt lapidem ad
ostium monumeti. Dyaconus super os calicis corporale. seu
lapidem reuoluit. Calix enim sigt sepulchrum. Et calix tæctus
xp̄us sepultum. Item qñ sacerdos finit oronem dñitã. et cho-
rus rñdet. Sed libera nos a malo. tunc subdyaconus resp̄ntat
patenam dyacono inuolutã: et dyaconus eã reuolutã rep̄ntat
sacerdoti osculando manũ eius dextram. sacerdos postea cum ea si-
gnum sancte crucis sibi in pectore vel alias in facie facit. et eam
postmodũ osculat. et post hoc iterũ deponit lapidem seu corpora-
le. qz post luctũ passionis. ad gaudiũ puenit resurrectionis. Id
circo nũc in gestibus sacerdotis. dñice resurrectionis hystoria reco-
lytur. hy ergo dyaconus subdyaconus et sacerdos. tam numero
q̄ misterio rep̄ntant illas sc̄as tres m̄ieres. de q̄bo. mar. vlti-
mo Sed q̄ sacerdos sub silentio dicit illã oronẽ que sequit: Pa-
t̄ n̄. viz libera nos qñs dñe Illud silẽtiũ sigt sabbatũ. q̄ coz p̄
dñi in sepulchro quieuit et quo mulieres siluerũt iuxta illud Lu-
penultimo. in fine Et sabbato q̄dem siluerũt s̄m mandatũ. h̄ q̄
s̄m carnez quieuit in sepulchro. s̄m aiam descendit ad inferos.
vt fortior supueniens fortẽ spoliaret armatũ. Tunc ibi: h̄ vñ
militũ: Notetis q̄ sepatim fit desecratio corporis et sanguinis xp̄i
ad denotandũ q̄ sanguis christi in passione separatus fuit a cor-
pore. Primo subtilis sanguis. per sanguineũ sudorem. Secun-
do grossus per flagellatõem. Terco sanguinis capitis. p̄ coro-
ne sp̄mee impressiõem. Quarto sanguinis neruorum. p̄ clauorũ
infixionem. Quinto effluxit sanguis alens cor et vitã. p̄ lan-
cre infixionem. Et sic totus sanguis extractus et sepatus fuit
a corpore christi. Et ideo in memoriam illius fit sepatim conse-
cratio corporis et sanguinis. Et dicit beatus Augustinus. Vi-
gilanti verbo euangelista Johan. capitulo. 19. vsus est. vt nõ
diceret latus eius percussit aut vulnerauit. Sed aperuit vt illic
quodãmodo hostium panderetur: Vnde ecclesie sacramenta
manarunt. sine quibus ad vitam. que vere vita est non intrãt
Vnde subdit euangelista Johan: Et continuo exiuit sanguis
et aq̄: Ille sanguis in remissionẽ fusus est peccorũ. Illa aq̄ salu-
tãris tẽporat poculũ hoc e lauacru p̄stat. et potũ hoc p̄nũciabat
q̄ in latẽ archẽ Noe hostiũ facẽ iussus est q̄ intrarẽt aialia. q̄ nõ

modicum de altari: Et postea cum dicit: Præceptis salutaribus æ. Deponit simul hostiam cum calice. Altare enim sigt crucem vt dicunt doctores. Et deposito hostie et calicis. illud significat quia venit Joseph ab aromathia venit et Nicodemus. et impetrauit corpus ihu a Pylato. et illi duo simul leuauerunt de cruce deponetes in sepulchro. et quia aduoluerunt lapidem ad ostium monumeti. Dyaconus super os calicis corporale. seu lapidem reuoluit. Calix enim sigt sepulchrum. Et calix tæctus xp̄us sepultum. Item qñ sacerdos finit oronem dñitã. et chorus rñdet. Sed libera nos a malo. tunc subdyaconus resp̄ntat patenam dyacono inuolutã: et dyaconus eã reuolutã rep̄ntat sacerdoti osculando manũ eius dextram. sacerdos postea cum ea signum sancte crucis sibi in pectore vel alias in facie facit. et eam postmodũ osculat. et post hoc iterũ deponit lapidem seu corporale. qz post luctũ passionis. ad gaudiũ puenit resurrectionis. Id circo nũc in gestibus sacerdotis. dñice resurrectionis hystoria reco-lytur. hy ergo dyaconus subdyaconus et sacerdos. tam numero q̄ misterio rep̄ntant illas sc̄as tres m̄ieres. de q̄bo. mar. vltimo Sed q̄ sacerdos sub silentio dicit illã oronẽ que sequit: Pat̄ n̄. viz libera nos qñs dñe Illud silẽtiũ sigt sabbatũ. q̄ coz p̄ dñi in sepulchro quieuit et quo mulieres siluerũt iuxta illud Lu-penultimo. in fine Et sabbato q̄dem siluerũt s̄m mandatũ. h̄ q̄ s̄m carnez quieuit in sepulchro. s̄m aiam descendit ad inferos. vt fortior supueniens fortẽ spoliaret armatũ. Tunc ibi: h̄ vñ militũ: Notetis q̄ sepatim fit desecratio corporis et sanguinis xp̄i ad denotandũ q̄ sanguis christi in passione separatus fuit a corpore. Primo subtilis sanguis. per sanguineũ sudorem. Secundo grossus per flagellatõem. Terco sanguinis capitis. p̄ corone sp̄mee impressiõem. Quarto sanguinis neruorum. p̄ clauorũ infixionem. Quinto effluxit sanguis alens cor et vitã. p̄ lancre infixionem. Et sic totus sanguis extractus et sepatus fuit a corpore christi. Et ideo in memoriam illius fit sepatim consecratio corporis et sanguinis. Et dicit beatus Augustinus. Vigilanti verbo euangelista Johan. capitulo. 19. vsus est. vt nõ diceret latus eius percussit aut vulnerauit. Sed aperuit vt illic quodãmodo hostium panderetur: Vnde ecclesie sacramenta manarunt. sine quibus ad vitam. que vere vita est non intrãt Vnde subdit euangelista Johan: Et continuo exiuit sanguis et aq̄: Ille sanguis in remissionẽ fusus est peccorũ. Illa aq̄ salutãris tẽporat poculũ hoc e lauacru p̄stat. et potũ hoc p̄nũciabat q̄ in latẽ archẽ Noe hostiũ facẽ iussus est q̄ intrarẽt aialia. q̄ nõ

erant pitura diluuis quibus pfigurabatur ecclesia. ppter hoc pri-
ma mulier facta est de virili latere dormientis. & hic secundo adā
inclinato capite dormiuit in cruce. vt inde formaret iunx eius
per id quod de latere dormientis effluxit. Mors vnde mors cui
renuiscunt. quid illo sanguine mundius. quid illo vulnere sa-
lubius. hoc ille ad propositū. dicit Aristo. q sanguis hirci ca-
lidus recte effusus. etiā adamātē frāgit. Ita nri hirci sciz salua-
toris xpi sanguis pccatorū pccodial' amore calidus & p nra oim sa-
te de corde ac toto corpe effusus ē. si solū corda adamatiua debet
frāgē imo verū oim pessimā i nob iueteratā maliciā. debz sua
grā misericorditer eradicare et etiā in bona vita custodire. lo-
qui plus et longius veres tñ tacere adhuc nō expedit. Sequit
textus: Mat. 27. circa finem: Altera autē die que est post pasce
ueni. post pparationē pasce. sciz post sextam feriam in qua ppa-
rabāt necessarij p sabbato: uenerūt principes sacerdotū & phari-
sei dicētes ad pylatū. dñe nō pmo vocat eū dñm Et h merito
vt rege et dño vero interempto in huiusmodi alienarum redige-
rentur. Recordati sumus qz seductor ille dixit. non sufficit se-
lus mortis. nisi etiā post mortem famā laterent. Et ideo dicit
seductor ille dixit. adhuc uiuens. post tres dies resurgā. Iube
qz custodire sepulchz. vsqz in diez terciū. Iero. diligencia eoz
nre fidei profuit. qz quanto amplius seruat tanto magis vltus
resurrectionis oñditur. Ne forte veniāt discipuli eius. & furem-
tur eum. et dicant plebi. surrexit a mortuis. et erit nouissim9
error peior peiore. Rabanus. ignoranter verum dicit. qz peior
erat. infidelitas resurrectionis. qz crudelitas passionis. Cōfitem-
ergo plane. quia prius fuit error in domini nece: Mit ergo eis
pylatus: habetis custodiam. Ite et custodite. sicut scitis: quasi
diceret. non tradabo de hoc. faciatis vos quod vultis Illi autē
abeuntes a pylato. accepta licencia. et habita custodia de gen-
tilibus monuerunt sepulchrum: sciz custodia hominū. sig nantes
sigillis suis. siue annulis suis lapidem cum custodibus: qui erat
in hostio monumētū. vñ accessus erat in sepulchruz: pntibus cu-
stodibus. In h etiam appuit malicia eoz: q etiā in custodibus nō
confidūt et insup sigilla ponūt. Sed nōne sabbatū erat. ergo
transgressi sūt sabbatū. rñsio maiora transgressi sūt. ideo de mi-
nore nō curauerūt. qd aut accidit illis custodibus. patet Mat.
vltio. et sic patet qz rex angeloz et creator celi et terre. p nob
hodie mortē amarissimā sustinuit. et nos a ptate dyaboli libera-
uit. perutilis p nra salute est memoriā passionis. qd oñdit multi-
plicat. vñ finis sacētissime misse est memoriā passionis xpi. Et dicit

Albertus magnus quod simplex recordatio seu meditatio passionis
christi plus valet quam si aliquis integre annum ieiunaret in pane et aqua
Vel si cotidie flagellis vel virgis cederetur ad effusionem sangui-
nis vel si cotidie legeret psalterium unum. Item in corde sancti Ci-
priani figura sancte crucis apparuit quia in maxima reuerencia
passionis domini habuit. Et quid sit de sancto franco et qualiter
christi stigmata portauit in eius legenda reperitur. vnde ad propositum
legitur quod quidam heremita deprecabatur dominum. ut sibi reuelaret cuius-
modi seruicium sibi acceptabilius esset. Et ecce cum quadam vice
oraret in sua cella. audiuit vocem et admirans. exiit et vidit
hominem nudum nimium afflictum frigore. dentes sibi sonabant. et
totus mirabiliter trepidabat habens super suam scapulam magnam
crucem quam per terram vix post se portauerat: Tunc ille interroga-
bat eum dicens. Tu quis es. Cui ille ego sum christus. Et ille. Domine
ad quid venisti. At ille quod tu me compulisti. orando ut tibi
ostenderem carius seruicium. et acceptabilius quod tibi ostendi. ut iuuas
me crucem meam portare scilicet passionem meam in corde portando.
et sic disparuit. Legitur etiam in dialogo cesarij. quod quidam pater
de ordine regularium tempore quodam tanto sapore fuit oppressus quod
nisi quis dormiret moreretur. qui cum in lecto se reclinasset. mox
quidam dixerat dicens domine. tu licentia vestra vado. Et ille
quo vadis. qui respondit ad deum vado quia mortuus sum hac hora
et prior. Cum multi perfecti transeunt per purgatorium. quid est quod
tu tam absolute dicas te statim iterum esse ad deum. At ille habebat
consuetudinem. ut quotiens pertransiret crucifixum hanc diceret
orationem domine per illam amaritudinem quam sustinisti in cruce
maxime quando anima tua egressa est de corpore tuo. miserere ani-
me mee. quando egressa fuerit de corpore meo. Et exaudiuit ora-
tionem meam dominus magis misertus est. et ait prior quod fuit tibi
moriens. qui respondit mihi videbat in agro quod totus mundus esset lapis
vnde et primeret pedes meos. Item erat quidam satis austerus et stri-
ctum ducere vitam. sed non habebat scientiam dei. et voluntatem. Nam
iste frater non comedebat cibos hominum sed pecorum. Ipse enim
sumo mane finitibus suis orationibus exibat de cella. et iuit ad loca
amena. et comedebat solummodo radices et herbas cibos iumentorum
et in maximam sibi penam abstinere ab omnibus cibis ho-
minum. et valde maxime se affligebat in quo credebat se maximum
deo prestare obsequium. Videns vero deus suam simplicitatem
misit ad eum angelum. qui sibi dixit O frater mi. nimium te affligis
sed modicum fructum reportas. melius esset tibi manere in cella
tua et comedere cibum hominum. et cotidie memorari passionem christi

tui et turpissimā mortem eius p quā te et totum genus huam
 num redemit de potestate dyabolica. hoc audiēs frater et intelli
 gens angelum dei esse de celo mansit in cella. et comedit cibos
 hominū et cotidie habuit memoriā passionis christi. cum la-
 crimis et pfect in breui in magnū miraculosū virū. Aliud ex-
 emplū legit de venerabili episcopo noie honoratore i magna
 reuerencia habuit ymaginē crucifixi et p sequēs totā passio-
 nē xp̄i. Cū at̄ simplex laic⁹ eēt dimit⁹ in. Ep̄m elegit sed clerici
 eū contempserūt atq; deriserūt. Cū at̄ vna dierū missā celebraret et
 dñs vobiscū cantaret clericis rñdere nolentib⁹. crucifixus rñdit
 et spū tuo ⁊ amīcīs qui aderāt audietib⁹ et h̄ maximū honore
 ip̄ius et scandalū suorū clericorū oīm. factū est at̄ vt morerēt.
 et cum corpus eius ante maius altare locaret crucifixus ad ala-
 tare oculos suos reuoluit et ip̄m corpus diligentissime insperit
 Cum at̄ sepulture traderet. et p̄sbiter in fine misse diceret requi-
 escat in pace Clerici vero nūc auersi cognoscentes eius sāditate
 p̄ tristitia dolore et fletu nō rñderūt amē Ip̄se at̄ crucifixus alta-
 voce omnib⁹ audientib⁹ rñdit amē. Sic crucifix⁹ suū honorantē
 honorauit hic in terris. q̄nto magis hoc in celo feat Itē quidā
 dicunt q; ioseph ab aromathia a iudeis pp̄ hoc incarcātū fuisse
 et Nicodemū latuisse. de Ioseph hētur in euāgelio nicodemī ⁊
 in legēda sanctorū. que d̄r lombardica in die resurrectōis. et in
 festo ap̄tōz philippi et Jacobi. de Ioseph sic legit. Tytus in
 traie in ir̄lm. quēdā murum densuū vidit ip̄m q; p̄forari. p̄e-
 cepit sādōq; foramiē quēdā intus senē aspectu et canicie vene-
 rabilē inuenērūt. Qui requisitus quis esset rñdit se esse Ioseph ab
 aromathia ciuitate iudee. seq; a iudeis ibidē inclusuz et muratū
 fuisse. eo q; xp̄m sepelisset. Addidit q; ab illo tpe vsq; nūc cele-
 ste cibo sit pascus. p̄t esse q; Ioseph p̄mo a iudeis fuit captus.
 et a xp̄o liberatus. et in aromathia positus. et deinde postq; nō
 cessauit p̄dicare. xp̄m itē a iudeis fuit capt⁹. ⁊ in ergastulo vt
 p̄mittit̄ inclus⁹ ⁊ t̄m de 3° p̄ncipali in p̄ncipio p̄misso ⁊ de tota
 passiōe dñi n̄ri ihu xp̄i. regis pacifica quā passiōe vob̄ quēad-
 modū desiderastis descripsi. Et si qd in sup̄didis seu script̄ rep̄e-
 tis dignū laude dñe gr̄e. Si vero indignū insufficiēcie hūane
 et mee ignorantie ascribatis. hanc t̄m mercedē laboris ap̄d vos
 expecto. vt p me apud iudicem equissimum precēs fundat̄ hu-
 miles et deuotas.

Deo gratias.

Monasterij. Augia. Ciuitis apud S. Marcum.

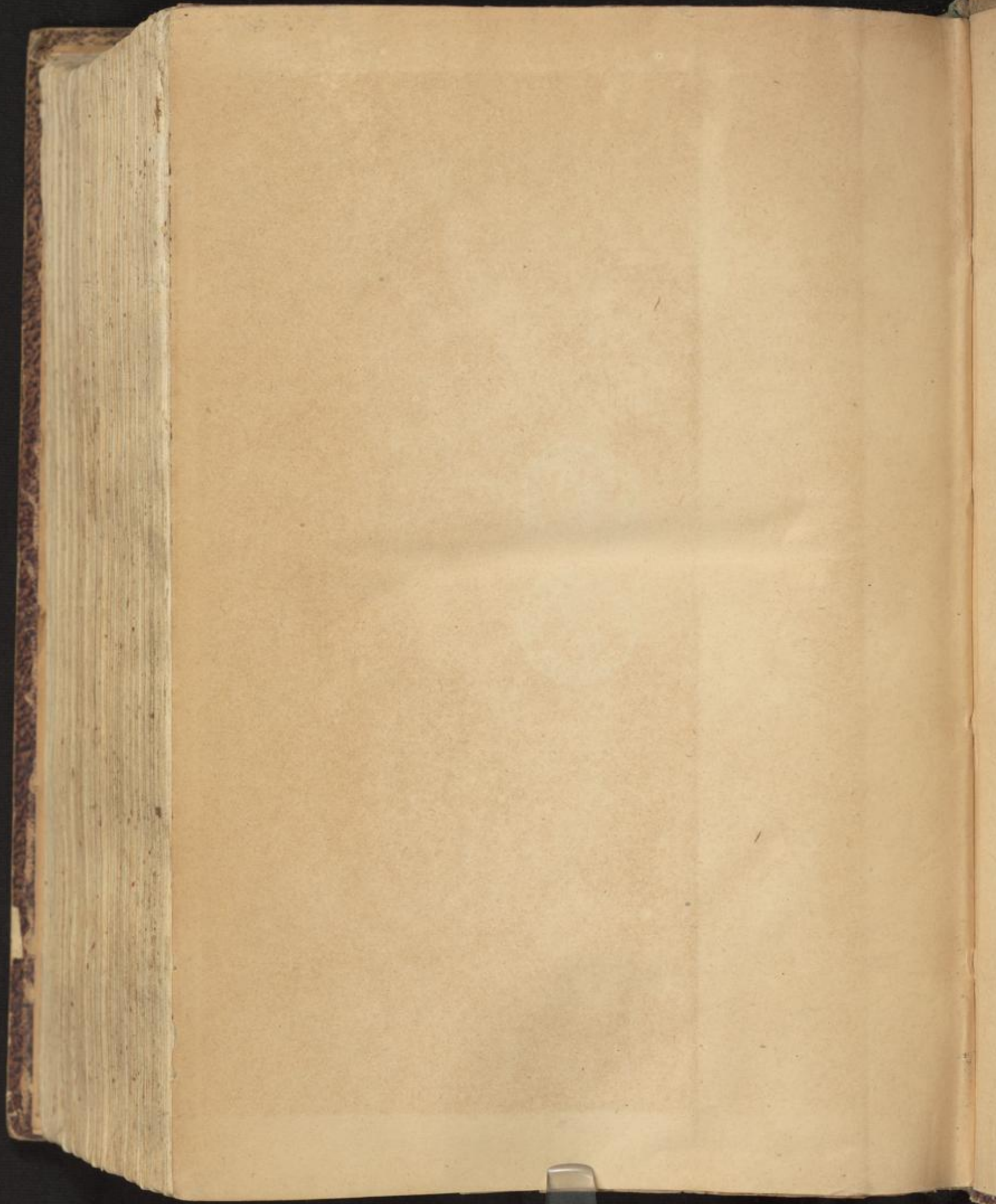
[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

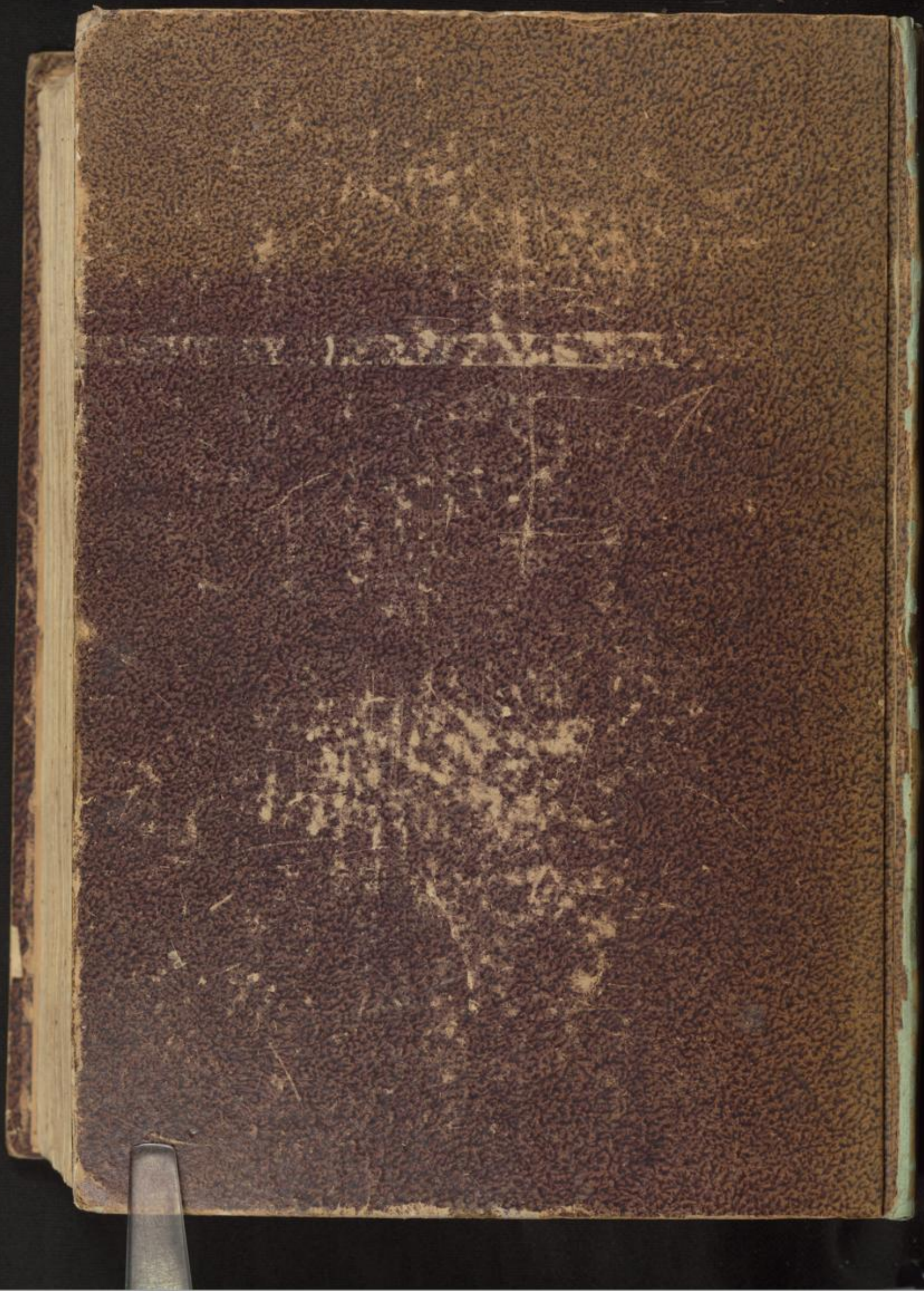

B. X 4

trocken gezeichnet 01123 s. 20

Bx4

trockerpreis 01123 sdu